

2032 / 1959

Sup. Av. 260000

260000
470000
730000

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΧΡΗΣΤΟΜΑΘΕΙΑ

ΕΚ ΤΩΝ

ΔΟΚΙΜΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΕΖΟΓΡΑΦΩΝ ΚΑΙ ΠΟΙΗΤΩΝ

Μετὰ σχολίων γραμματικῶν, ιστορικῶν καὶ γεωγραφικῶν, καὶ
μετ' ἐπιτόμων φιλολογικῶν καὶ κριτικῶν ἐκθέσεων,

ΔΙΗΡΗΜΕΝΗ ΕΙΣ ΤΟΜΟΥΣ ΠΕΝΤΕ,

Πρὸς χρῆσιν τῶν ἀπανταχοῦ Ἑλληνικῶν Σχολείων
καὶ Γυμνασίων,

ὑπὸ Σ. Δ. ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ καὶ Α. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗ.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΝΕΩΤΑΤΗ,

Ἐπιδιωρθωμένη κατὰ τὰς τελευταίας Γερμανικὰς στερεο-
τύπους ἐκδόσεις.

Κατ' ἐγκρίσιν τοῦ ἐπὶ τῶν Ἑκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας
Ἐκπαίδευσεως Ὑπουργείου.

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

(Τιμᾶται Δοσχ. 2).

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ.

1876.

89/20/1/9
KHF

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΧΡΗΣΤΟΜΑΘΕΙΑ

ΕΚ ΤΩΝ

ΔΟΚΙΜΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΕΖΟΓΡΑΦΩΝ ΚΑΙ ΠΟΙΗΤΩΝ

Μετὰ σχολίων γραμματικῶν, ἱστορικῶν καὶ φιλοσοφικῶν
μετ' ἐπιτόμων φιλολογικῶν καὶ κριτικῶν ἐκθέσεων

ΔΙΗΡΗΜΕΝΗ ΕΙΣ ΤΟΜΟΥΣ ΠΕΝΤΕ,

Πρὸς χρῆσιν τῶν ἀπανταχοῦ Ἑλληνικῶν
καὶ Γυμνασίων,

ὑπὸ Σ. Α. ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ καὶ Α. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗ.

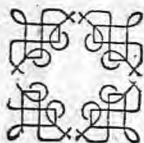
ΕΚΔΟΣΙΣ ΟΓΔΟΗ,

Ἐπιδιωρθωμένη κατὰ τὰς τελευταίας Γερμανικὰς στερεο-
τύπους ἐκδόσεις.

Κατ' ἐγκρίσιν τοῦ ἐπὶ τῶν Ἑκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας
Ἐκπαιδεύσεως Ὑπουργείου.

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

(Τιμᾶται Δραχ. 2).

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ.

1875.

Α'. ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΕΚ ΤΩΝ ΠΑΡΑΛΛΗΛΩΝ ΒΙΩΝ.

Ὁ βίος εὖτος εἶναι ὁ ἔβδομος τῶν Παρὰλληλων τοῦ Πλουτάρχου. Παραβάλλει δὲ αὐτὸν ὁ συγγραφεὺς πρὸς τὸν τοῦ Ρωμαίου Καμίλλου.

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ.

- 1) ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ δὲ¹ τὰ μὲν ἐκ γένους² ἀμυρότερα³ πρὸς δόξαν ὑπῆρχε· πατὴρ γὰρ ἦν Νεοκλῆους, οὗ τῶν ἄγων ἐπισκηνῶν Ἀθήνησι, Φεακρίου⁴ τὸν δῆμόν, ἐκ τῆς Λεοντίδος φυλῆς⁵ νόθος δὲ πρὸς μητέρα, ὡς λέγουσιν.

Ἀδρότερον ὁ θῆκεται γυνὴ γένος· ἀλλὰ τακίσαι
τὸν μέγα, Ἑλλήσιν φησὶ Θεμιστοκλῆα.

Φανίας⁸ μέντοι τὴν μητέρα τοῦ Θεμιστοκλέους, οὗ Θράξταν, ἀλλὰ Κερίνην⁹, οὐδ' Ἀδρότερον ὄνομα, ἀλλ' Εὐτέρπην ἀναγράφει. Νεάνθη¹⁰ δὲ καὶ πόλιν αὐτῇ τῆς Κερίδος Ἀλικαρνασσὸν προστίθησι¹¹. Δι' ὃ καὶ τῶν νόθων εἰς Κυνόσαργας συντελούντων¹² (τοῦτο δ' ἐστὶν ἔξω πυλῶν¹³ γυμνάσιον Ἡρακλέους, ἐπεὶ κλέϊνος¹⁴ οὐκ ἦν γνήσιος ἐν Θεοῖς, ἀλλ' ἐνείχετο νοθείᾳ, διὰ τὴν μητέρα¹⁵ θνητὴν οὖσαν), ἐπειθὲς τινες ὁ Θεμιστοκλῆς τῶν εὐγεγονότων¹⁶ νεανίσκων, καταδικάζοντάς εἰς Κυνόσαργας ἀλείφουσιν¹⁷ μετ' αὐτοῦ. Καὶ τούτου γενομένου, δοκεῖ πανούργως τὸν τῶν νόθων καὶ γνησίων διορισμὸν¹⁸ ἀνελεῖν. Ὅτι μέντοι τοῦ Λυκομηδῶν¹⁹ γένους μετέγχε, δῆλός ἐστι· τὰ γὰρ Φλυγίη²⁰ τελεστήριον²¹, ὅπερ ἦν Λυκομηδῶν κοινόν²², ἐμπροσθεν ὑπὸ τῶν βαρβάρων, αὐτὸς ἐπεσκέυκτε καὶ γραφαῖς ἐκόσμησεν, ὡς Σιμωνίδης²³ ἱστέορκεν.

- 2) Ἐστὶ δὲ πᾶσι ὧν, βυβλογοῦνται φρεσὶ²⁴ μεστός εἶναι, καὶ τῇ μὲν φύσει συνετός, τῇ δὲ προνοήσει μεγάλῳ πρᾶγμα καὶ πολιτικῷ. Ἐν γὰρ ταῖς

1) Συνδέει τὸν λόγον τοῦτον μετὰ τῶν προηγουμένων. 2) Τὰ περὶ τῆς γενεολογίας καὶ καταγωγῆς του. 3) Ἀμυρότερα καὶ τὰ τοῦ Σίλωνος οὗ ποιηγέται ἡ βιογραφία, καὶ περὶ οὗ λέγει δὲ ἦν αὐτὸς πρῶτος κατὰ γένος. 4) Ὁ Ἀῖμος Φεάκιος, τὸ ἔθνηκον Φεακίος. 5) Ὅλος ὁ λαὸς τῆς Ἀττικῆς διηγεῖτο εἰς δέκα (μετὰ ταῦτα ἑλόντα) φυλὰς. Αὗται δὲ πάλιν εἰς 174 δήμους ἢ χωρία. 6) Ἡ Ἀδρότερον, καθὼς καὶ ἡ Φανίος, ἡ Γλυκίριον καὶ οὐδέτερον δηλ. ὑπεροκτικὸν τοῦ ὀνόματος ἢ ἡλικίαν ἀσπρὸν, καθὼς καὶ τῶτα λέγουσι: τὸ Μαζιὸν, τὸ Κατρινίον καὶ. 7) Θῆλ. τοῦ Θράξ. 8) Φιλόσοφος Ἀστέσιος, μαθητὴς τοῦ Ἀριστοτέλους. 9) Τοῦ ἡλικίου ἐθνικοῦ τοῦ Κερί, Κερίος· ὁ ὀμητικὸς τὸ ἔχει· ὁ ἀπείρα. 10) Συγγραφεὺς ἐκ Κυζίκου, μαθητὴς Φιλίππου. 11) Ἐξ ἀποδείξις ὅτι πόλιν (τῆς γεννησώσας τῆς) τῆς Ἀλικ. τῆς Κερίδος. 12) Συντελούντων πρὸς γυμνασίον. 13) τῶν Ἀθηνῶν. Το Κυνόσαργας ἦν πρὸς τὸ μέρος ὅπου ἱσταντοὶ τὰ ἀνακτορά. 14) Ὁ Ἡρακλῆς. 15) Τῇ Ἀλκυόνῃ. 16) Εὐγενῶν τὴν καταγωγὴν. 17) Γυμναστὴς οὐκ ἀλείφοντες, πρὸς πάλιν. 18) Διαφράξ, διακρίσιν. 19) Εὐγενῆς οἰκογένεια ἐν Ἀθήναις. 20) Φλυγίαι, καὶ Φλύα, δῆμος τῆς Ἀττικῆς· εἰς τὰ Μεσσηνία. 21) ἱερὸν. 22) Κτῆμα τῶν Λυκομηδῶν καὶ διακρινόμενον ὑπ' αὐτῶν. 23) Ἄλλος τοῦ ποιητοῦ, ὁ ἱστικὸς· Διογ. Α. α. β. 24) Ὁρμῆς ἀκατέκτου.

ἀνέσσει καὶ σχολαῖς ἀπὸ τῶν μαθημάτων γινόμενος²⁵ οὐκ ἔπαυζεν οὐδ' ἐρ-
ραθήμει, καθάπερ οἱ λοιποὶ παῖδες, ἀλλ' εὗρίσκετο λόγους τινὰς μελετῶν
καὶ συνταττόμενος πρὸς ἑαυτόν. Ἦσαν δ' οἱ λόγοι κατηγορία τινός, ἢ συνη-
γορία, τῶν παιδῶν. Ὅθεν εἰσθεὶ λέγειν πρὸς αὐτὸν ὁ διδάσκαλος, ὡς οὐδ' ἔ-
στι καὶ σὺ μικρὸν, ἀλλὰ μέγα πάντως ἀγαθόν, ἢ κακόν. Ἐπεὶ καὶ τῶν παι-
δεύσεων²⁶ τὰς μὲν ἡθοποιούς²⁷, ἢ πρὸς ἡδονὴν τινα καὶ χάριν ἐλευθερίον
σπουδαζόμενας, ὀκνηρῶς καὶ ἀπροθυμῶς ἐξεμάνθανε· τῶν δὲ εἰς σύνεσιν,
ἢ πράξιν, λεγομένων²⁸, ὁ ἄλλος ἦν οὐχ ὑπεροπῶν παρ' ἡλικίαν, ὡς τῇ φύσει
πιστεύων²⁹. Ὅθεν ὕστερον ἐν ταῖς ἐλευθερίοις καὶ ἀστείαις λεγομέναις δια-
τριβαῖς³⁰, ὑπὸ τῶν πεπαιδευσθαι δοκούντων χλευαζόμενος, ἠναγκαζέτο φορ-
τικώτερον³¹ ἀμύνεσθαι, λέγων, ὅτι λύραν μὲν ἀρμόσασθαι, καὶ μεταχειρί-
σασθαι ψαλτήριον³² οὐκ ἐπίσται, πόλιν δὲ, μικρὰν καὶ ἀδοξον παραλαβὼν,
ἔνδοξον καὶ μεγάλην ἀπεργάζεσθαι. Καὶ τοι Σησιμβροτος³³ Ἀναξαγόρου³⁴
τε διακοῦσαι τὸν Θεμιστοκλέα σῆσι, καὶ περὶ Μελίσσον³⁵ σπουδάσαι τὸν φυ-
σικόν, οὐκ εὖ τῶν χρόνων ἀπτόμενος³⁶. Περικληὶ γάρ, ὅς πολὺ νεώτερος ἦν
Θεμιστοκλέους, Μελίσσος μὲν ἀντεστρατήγει³⁷ πολιορκούντι Σαμίους, Ἀνα-
ξαγόρας δὲ συνδιέτριβε. Μᾶλλον οὖν ἀντις προσέχοι τοῖς Μνησιφίλου τὸν
Θεμιστοκλέα τοῦ Φρεαρίου ζῆλωτὴν γενέσθαι λέγουσιν³⁸, οὔτε ῥήτορας ὄν-
τος, οὔτε τῶν φυσικῶν κληθέντων φιλοσόφων, ἀλλὰ τὴν καλουμένην σο-
φίαν, οὖσαν δὲ δεινότητα πολιτικὴν, καὶ δραστήριον σύνεσιν, ἐπιτήδευμα
πεπονημένον, καὶ διακτῶντος ὥσπερ αἶρεσιν ἐκ διαδοχῆς ἀπὸ Σόλωνος³⁹ ἦν
οἱ μετὰ ταῦτα δικανικῶς μίξαντες τέχναις, καὶ μεταγαγόντες ἀπὸ τῶν πρά-
ξεων τὴν ἀσκησιν ἐπὶ τοὺς λόγους, σοφίαι προσηγορεύθησαν. Τοῦτω³⁹ μὲν
οὖν ἦδη πύλιψυόμενος ἐπληρίαζεν. Ἐν δευτέρῃ πρώταις τῆς νεότητος ὁρμαῖς,
ἀνώμαλος ἦν καὶ ἀρᾶθητος, ἅτε τῇ φύσει καθ' αὐτὴν χρώμενος⁴⁰ ἀνευ λό-
γου καὶ παιδείας ἐπ' ἀμφοτέρω μεγάλως ποιουμένη μεταβολὰς τῶν ἐπιτη-
δευμάτων, καὶ πολλάκις ἐξισταμένη πρὸς τὸ χεῖρον, ὡς ὕστερον αὐτὸς ὡμα-
λόγει, καὶ τοὺς τραχυτάτους πάλους ἀρίστους ἵππους γίνεσθαι φάσκων, ἅ-
ταν, ἥς προσήκει, τύχῳσι παιδείας καὶ κατάρτυσεως. Ἀς δὲ τούτων ἐξαρτῶ-
σιν ἐνιοὶ διηγῆματα πλάττοντες, ἀποκήρυξιν μὲν ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ,
θάναντον δὲ τῆς μητρὸς ἐκούσιον ἐπὶ τῇ τοῦ παιδὸς ἀτιμῇ περιλύπου γε-
νομένης, δοκεῖ καταψεύεσθαι· καὶ τοῦναντίον εἰσὶν οἱ λέγοντες, ὅτι τοῦ τὰ
κοινὰ πράττειν ἀποτρέπων αὐτὸν ὁ πατὴρ ἐπεδείκνυε πρὸς τῇ θαλάττῃ τὰς

25) Γινόμενος ἀπὸ τῶν μ., σχολάζων, εὐκαιρῶν ἀπὸ τὰ καθ. 26) Τῶν μαθημάτων.

27) Τὸ ἦθος βυθίζεσθαι. 28) Ἰπὸ τοῦ διδασκάλου παραδιδόμενων. 29) Τὸ μὴ ὑπεροπῆν ἢ παρ' ἡλικίαν. Οὐχ ὑπεροπῆς δὲ, ὅτι ἐπίσται τῇ ἰδίᾳ φύσει, διότι ἐκ φύσεως ἦν οὗτος.

30) Παραδίδουσι τῶν ἐλευθερίων μαθημάτων, μουσικῆς δηλ. ὀρχηστικῆς κτλ. 31) Διὰ τὴν περιουτολογίαν, ἢ ἐποικία πάντοτε ἀπαρῶσαι εἰς τὸ φύσει φιλαυτὸν (ῶν, τὸν ἀνθρώπων.

32) Εἶδες κίθαρας καὶ τοῦτο, τὸ Γουρ. πανταῦρι. 33) Ἱστορικὸς Θάσιος, σύγχρονος τοῦ Περικλέους, ἔγραψε περὶ Θεμιστοκλέους, Θεουκυδίδου καὶ Περικλέους. 34) Περιήρμος φιλόσο-
φος ἐκ Κλαζμενῶν, διδάσκαλος τοῦ Περικλέους. 35) Σάμιος στρατηγὸς καὶ φιλόσοφος.

36) Τοὺς χρόνους ὑπολογίζομενος. 37) Δηλ. ἦν στρατηγὸς τῶν Σαμίων ἀντισταγμένων
εἰς τὸν Περικλῆν. 38) Τοῖς λέγουσι τὸν Θ. γενέσθαι (ζῆλωτὴν Μν. τοῦ Φρ. 39) Τῷ Μνησι-
φίλῳ. 40) Διολοβῶν τὴν φύσιν καθ' ἑαυτὴν, ἀβύρμαστον.

παλαιάς τριήρεις ἐρριμμένας καὶ παρεωραμένας, ὡς δὴ καὶ πρὸς τοὺς δημαγωγούς, ὅταν ἀχρηστοὶ γένωνται, τῶν πολλῶν ὁμοίως ἐχόντων⁴².

3 Ταχὺ μὲν τοι καὶ νεανικῶς ἔοικεν ἀψάσθαι τοῦ Θεμιστοκλέους τὰ πολιτικά πράγματα⁴³, καὶ σφοδρὰ ἢ πρὸς δόξαν ὁρμὴ κρατῆσαι. Δι' ἣν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τοῦ πρωτεύειν ἐφιέμενος, ἰταμῶς ὕφισατο τὰς πρὸς τοὺς δυναμένους ἐν τῇ πόλει καὶ πρωτεύοντας ἀπεχθείας, μάλιστα δὲ Ἀριεΐδην τὸν Λυσιμάχου, τὴν ἐναντίαν αἰεὶ πορευόμενος αὐτῷ. Πρὸς γὰρ ὧν φύσει καὶ καλοκάγαθικός τὸν τρόπον ὁ Ἀριεΐδης, καὶ πολιτευόμενος οὐ πρὸς χάριν⁴⁴, οὐδὲ πρὸς δόξαν⁴⁵, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ βελτίστου⁴⁶ μετὰ ἀσφαλείας καὶ δικαιοσύνης, ἠναγκάζετο τῷ Θεμιστοκλεῖ, τὸν δῆμον ἐπὶ πολλὰ κινεῖν, καὶ μεγάλας ἐπιφέρειν καινοτομίας, ἐναντιοῦσθαι πολλάκις, ἐνιστάμενος αὐτοῦ πρὸς τὴν αὐξήσιν. Λέγεται γὰρ οὕτω παρὰφορος πρὸς δόξαν εἶναι καὶ πράξεων μεγάλων ὑπὸ φιλοτιμίας ἐραστής, ὥστε, νεὸς ὧν ἔτι, τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης πρὸς τοὺς βαρβάρους γενομένης, καὶ τῆς Μιλητιάδου στρατηγίας διαδοθείσης, σύνους ὄρεσθαι τὰ πολλὰ πρὸς ἐαυτῷ, καὶ τὰς νύκτας ἀγρυπνεῖν, καὶ τοὺς πότους παραιτεῖσθαι τοὺς συνήθεις, καὶ λέγειν πρὸς τοὺς ἐρωτῶντας καὶ θαυμάζοντας τὴν περὶ τὸν βίον μεταβολήν, ὡς καθύδρειν αὐτὸν οὐκ εἴη τὸ τοῦ Μιλητιάδου τρόπιον. Οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι πέρας ὦντο τοῦ πολέμου τὴν ἐν Μαραθῶνι τῶν βαρβάρων ἦτταν εἶναι, Θεμιστοκλῆς δὲ ἀρχὴν μεϊζόνων ἀγώνων, ἐφ' οὓς ἐαυτὸν ὑπὲρ τῆς ὅλης Ἑλλάδος ἤλειρε⁴⁷ καὶ τὴν πόλιν ἤσκει, πόρρωθεν ἤδη προσδοκῶν τὸ μέλλον.

4 Καὶ πρῶτον μὲν τὴν Λαυρεωτικὴν⁴⁸ πρὸσδοκὴν ἀπὸ τῶν ἀργυρείων μεταλλῶν⁴⁹ ἔθος ἐχόντων Ἀθηναίων διανεμεσθαι, μόνος εἰπεῖν ἐτόλμησε παρελθὼν εἰς τὸν δῆμον, ὡς χάρι, τὴν διανομήν ἐχάσαντας, ἐκ τῶν χρημάτων τούτων κατασκευασθαι τριήρεις ἐπὶ τὸν πρὸς Αἰγινήτας πόλεμον⁵⁰ ἡμᾶς γὰρ οὕτως ἐν τῇ Ἑλλάδι μάλιστα, καὶ κατεῖχον οἱ Αἰγινήται πληθεὶ νεῶν τὴν θάλασσαν⁵¹ ἤ⁵² καὶ ῥᾶν ὁ Θεμιστοκλῆς συνεπεισεν, οὐ Δαρείον οὐδὲ Πέρσας (μακρὰν γὰρ ἦσαν οὗτοι, καὶ δέος οὐ πᾶν βέβαιον ὡς ἀφικόμενοι παρεῖχον) ἐπιστεῖν⁵³, ἀλλὰ τῇ πρὸς Αἰγινήτας ὀργῇ καὶ φιλονεικίᾳ⁵⁴ τῶν πολιτῶν ἀποχρησάμενος εὐκαιρίᾳ ἐπὶ τὴν παρασκευήν. Ἐκατὸν γὰρ ἀπὸ τῶν χρημάτων ἐκείνων ἐποιήθησαν τριήρεις, αἱ καὶ πρὸς Σέρξην ἐναυμάχησαν. Ἐκ δὲ τούτου κατὰ μικρὸν ὑπάρχων καὶ καταδιδοῦν τὴν πόλιν πρὸς τὴν θάλασσαν⁵⁵, ὡς τὰ περὶ μὲν οὐδὲ τοῖς ὁμοίοις ἀξιωμαχοῦς ὄντας, τῇ δ' ἀπὸ τῶν νεῶν ἀλκιῇ καὶ τοὺς βαρβάρους ἀμύνεσθαι καὶ τῆς Ἑλλάδος

42) Φερόμενων, διακειμένων. 43) Ὅτι τὰ πολιτικά πρῶτα κατέλαβον αὐτόν.

44) Ὅχι ὡς ὅλιον νὰ χρησθῇ πρὸς τινα. 45) Οὐτε δ' αὖ ἀπεκρίθη δέχων.

46) Ἡ ἀπὸ σημαίνουσα αἰτία, διὰ τὸ βελτίστον, πρὸς τὸ δ. Α. Σ. ἀπο 4) 47) Ἐγμνατεῖν, ἐξῆσκει, μεταφορικῶς ἀπὸ τῶν παλαιστῶν. 48) Τοῦ Δαυρίου, ὅρους ἐν Ἀττικῇ πρὸς τὸ Σοῦνιον, ὅθεν ἐξωρυστότο ἀργυρὸς. 49) Μεταλλείων. 50) Δι' 51) Στεῖον ἐπὶ τῶν Ἑλλήνων τὸν Δαρείον, δηλ. προτείνων τὸν φόβον τῆς ἀφίξεώς αὐτοῦ. 52) Ὁ πρὸς Αἰγινήτας πόλεμος ἤρχισεν ἐν ἔτος πρὸς τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης· ἐνικήθησαν δὲ κατὰ κράτος οἱ Αἰγινήται τὰ 400 π. χ. ἤτοι 20 ἔτη μετὰ τὴν μάχην τῆς Σαλαμῖνος. 53) Δηλ. πείθων τοὺς πολίτας νὰ γίνωσι ναυτικοί.

ἄρχειν δυναμένους, ἀντὶ μονίμων ὀπλιτῶν, ὥς φησιν ὁ Πλάτων, ναυδάτας καὶ θαλαττίους ἐποίησε, καὶ διαβολὴν καθ' αὐτοῦ παρέσχεν, ὥς ἄρα Θεμιστοκλῆς τὸ δόρυ καὶ τὴν ἀσπίδα τῶν πολιτῶν παρελόμενος εἰς ὑπηρεσίαν⁵⁴ καὶ κόπην συνέστειλε τὸν Ἀθηναίων δῆμον. Ἐπράξε δὲ ταῦτα Μιλιτιάδου κρατήσας ἀντιλέγοντος⁵⁵, ὥς ἱστορεῖ Στρησίμβροτος⁵⁶. Εἰ μὲν δὴ τὴν ἀκρίβειαν καὶ τὸ καθάρων τοῦ πολιτευματος ἐβλάψεν, ἢ μὴ, ταῦτα πράξας, ἔγωφίλοσοφώτερον ἐπισκοπεῖν. Ὅτι δὲ ἡ τότε σωτηρία τοῖς Ἕλλησιν ἐκ τῆς θαλάσσης ὑπῆρξε, καὶ τὴν Ἀθηναίων πόλιν αὖθις ἀνέστησαν αἱ τριήρεις ἐκείναι, τὰ τ' ἄλλα, καὶ Ξέρξης αὐτὸς ἐμαρτύρησε. Τῆς γὰρ πεζικῆς δυνάμεως⁵⁷ ἀθραύστου διαμενούσης, ἔφυγε μετὰ τὴν τῶν νεῶν ἡτταν, ὥς οὐκ ὦν ἀξιόμαχος. Καὶ Μακρόνιον ἐμποδῶν εἶναι τοῖς Ἕλλησι τῆς διώξεως μᾶλλον⁵⁸, ἢ δουλωσόμενον αὐτοῦς, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ, κατέλιπεν. Σύντονον δὲ αὐτὸν γεγονέναι χρηματιστήν⁵⁹ οἱ μὲν τινες φασὶ δι' ἐλευθεριότητα καὶ γὰρ φιλοθύτην⁶⁰ ὄντα καὶ λαμπρὸν ἐν ταῖς περὶ τοὺς ξένους δαπάναις, ἀρθρόνους δεῖσθαι χορηγίας. Οἱ δὲ τοῦναντίον γλισχρότητα πολλὴν καὶ μικρολογίαν κατηγοροῦσιν, ὥς καὶ τὰ περὶ τὰ ἐδωδῖμων πωλοῦντας⁶¹. Ἐπεὶ δὲ Φιλίδης ὁ ἵπποτρόφος αἰτήθεις ὑπ' αὐτοῦ πῶλον οὐκ ἔδωκεν, ἠπειλήσε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ταχὺ ποιήσας Δούρειον ἵππον⁶². αἰνιζόμενος ἐγγλήματα συγγενικά καὶ δίκας τῷ ἀνθρώπῳ πρὸς οἰκείους τινὰς ταράζειν⁶³. Τῇ δὲ φιλοτιμίᾳ⁶⁴ πάντας ὑπερέβαλεν, ὥστ' ἔτι μὲν νεὸς ὢν καὶ ἀφάνης, Ἐπικλέα τὸν ἐξ Ἑρμιόνης, κιθαριστὴν, σπουδαζόμενον ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων⁶⁵, ἐκλιπαρῆσαι μελετᾶν παρ' αὐτῷ⁶⁶, φιλοτιμουμένους πολλοὺς τὴν οἰκίαν⁶⁷ ζητεῖν καὶ φοιτᾶν πρὸς αὐτόν. Εἰς δὲ Ὀλυμπίαν ἑλθὼν, καὶ διαμιλλώμενος τῷ Κίμωνι περὶ δεῖπνα καὶ σκηναίς, καὶ τὴν ἄλλην λαμπρότητα καὶ παρασκευήν, οὐκ ἔρρεσκε τοῖς Ἕλλησιν. Ἐκεῖνός⁶⁸ μὲν γὰρ ὄντι νέος καὶ ἀπ' οἰκίας μεγάλης⁶⁹ ὦντο δεῖν τὰ τοιαῦτα συγχωρεῖν ὁ δὲ, μὴ πῶ γινώριμος⁷⁰ γεγονώς, ἀλλὰ δοκῶν ἐξ οὐχ ὑπαρχόντων⁷¹ παρ' ἀξίαν ἐπαίρεσθαι, προσωφίλοσκανεν ἀλαζονείαν⁷². Ἐνίκησε δὲ καὶ χορηγῶν τραγῳδοῖς⁷³, μεγάλῃν τιδὴ τότε σπουδὴν καὶ φιλοτιμίαν τοῦ ἀγῶνος ἔχοντας. Καὶ πίνακα τῆς νίκης ἀνέθηκε, τοιαύτην ἐπιγραφὴν ἔχοντα· α Θεμιστοκλῆς Φρεάριος ἔχο

54) Κοπηλασίαν, ἔτι ἀπὸ στρατιωτῶν τοὺς ἔκαμε κοπηλάτας. 55) Ἐπιοργῶτες τοῦ Μ. Ἐτις ἀνέλεγον εἰς αὐτὴν. 56) Τῆς αὐτοῦ. Μετὰ τὴν ἐν Σαλαμῖνι μάχην. 57) Διὰ τὴν ἐμποδίσαν τοὺς Ἕλλ. νὰ διαφύγῃ τὸν Ξ. 58) Ἐπιμελουμένον ἐκδοῦν νὰ κινήσῃ χρημάτα.

59) ἀγαπῶντα νὰ τελῇ θυσίαις. αἰτίαις ἦσαν πολυδάπανοι. 60) Κατηγοροῦσιν αὐτοῦ γλισχρότητα ὡς πωλοῦντος ἰδιαιτέρως τὸ πούλημα τοῦ Τιμοκράτους. Τὴν κατηγορείται διὰ γλ.

61) Ὡστε καθὼς ἀπ' ἐκεῖνου ἐξῆλθεν οἱ καταστρέφοντες τὴν Τροάδα, οὕτω καὶ ἀπὸ τῶν εἰκόν αὐτοῦ νὰ ἀναφύωσι σκάδαλα καὶ κρητολογίαι, αἱ δούλει νὰ τὸν ἀφηνεῖσιν. 62) Ἰπποκρινόειν. 63) Φιλοδοξίαι. 64) Περιποιῶντες τοῖς Ἀθηναίοις, τιμωμένοι ὑπὸ τῶν Ἀθην.

65) Νὰ κάμῃ τὰς μελέτας του, τὰ μαθήματά του ὁ Ἐπικλῆς παρὰ τῷ Θημ.

66) Τοῦ Θ. 67) Τῷ Κίμωνι. 68) Ἦτον υἱὸς τοῦ Μιλιτιάδου, ἔνθε τὸν εὐγενιστῆρα ἐν Ἀθήναις. συγγενεὺς τῶν βασιλέων τῆς Θράκης. 69) Ἐπιστομος. 70) Ὅτι ἐπαίρεται χωρὶς νὰ ἔχῃ διατί. 71) Κατηγορεῖτο δι' ἀλαζ., ἐραίνετο ἐνοχὸς ἄλλ. 72) Μέρους ἀφαικτον τῶν ἀρχαίων δραμμάτων ἦσαν καὶ οἱ χοροὶ, συγκαίμενοι ἀπὸ ἀνδρῶν τραγωιδούντων καὶ ὀρχουμένων. Αὐτοὺς ἐμίσουν καὶ ἐγύμναζον οἱ πλουσιώτεροι τῶν ἰδιωτῶν ἀλληλοδιαδεχόμενοι ἰδίᾳ δαπάνῃ, καὶ τότε ἐλέγοντο αὐτοὶ εἰς ἐκέρχου, καὶ ἀνομαζόντες χορηγοί. Ὡς χορὸς τι ἤρεσκεν εἰς τοὺς διατάς περισσότερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ὁ χορηγὸς δὲ καταβάλλων τὴν δαπάνην διὰ τὴν ἐξέκαστον αὐτοῦ, ἐνίκη, καὶ ἐλάμβανεν ὡς ἱππὸν στίφανον.

ρήγει, Φρόνιχος⁷³ ἐδίδασκεν⁷⁴, Ἀδείμαντος ἤρχεν⁷⁵. » Οὐ μὴν ἀλλὰ τοῖς πολλοῖς ἐνέηματοτε⁷⁶, τοῦτο μὲν ἐκάστου τῶν πολιτῶν τοῦνομα λέγων ἀπὸ στόματος⁷⁷, τοῦτο δὲ κριτὴν ἀσφαλῆ περὶ τὰ συμβόλαια παρέχων ἑαυτὸν, ὥστε πού καὶ πρὸς Σιμωνίδην τὸν Κεῖον⁷⁸ εἰπεῖν, αἰτούμενόν τι τῶν οὐ μετρίων⁷⁹ παρ' αὐτοῦ στρατηγούντος, ὡς οὐτ' ἐκείνος ἀν γένοιτο ποιητῆς ἀγαθὸς ἄδων παρὰ μέλος, οὐτ' αὐτὸς ἀστεῖος⁸⁰ ἄρχων παρὰ νόμον χαριζόμενος. Πάλιν δὲ ποτε τὸν Σιμωνίδην ἐπισκώπτων ἔλεγε νοῦν οὐκ ἔχειν, Κορινθίους μὲν λουδοροῦντα μεγάλην οἰκοῦντας πόλιν, αὐτοῦ δὲ παιδύμενον εἰκόνας, οὕτως ὄντος αἰσχροῦ τὴν ὕψιν. Αὐξόμενος δὲ, καὶ τοῖς πολλοῖς ἀρέσκων, τέλος κατεσχίσασε καὶ μετέστησεν⁸¹ ἐξοστρακισθέντα τὸν Ἀριστείδην. 6 Ἦδη δὲ τοῦ Μήδου καταβαίνοντος ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ τῶν Ἀθηναίων βουλευομένων περὶ στρατηγοῦ, τοὺς μὲν ἄλλους ἐκόντας ἐκστῆναι τῆς στρατηγίας λέγουσιν, ἐκπεπληγμένους τὸν κίνδυνον, Ἐπικυδὴν δὲ τὸν Εὐφημίδου, δημαγωγὸν ὄντα δεινὸν μὲν εἰπεῖν⁸², μαλακὸν δὲ τὴν ψυχὴν, καὶ χρημάτων ἥπτονα⁸³, τῆς ἀρχῆς ἐρίεσθαι, καὶ κρατήσῃν ἐπίδοξον εἰναεῖ-τῇ χειροτονίᾳ. Τὸν οὖν Θεμιστοκλῆα, δέισαντα, μὴ τὰ πράγματα διαφθαρείη παντάπασι, τῆς ἡγεμονίας εἰς ἐκείνον ἐμπεσοῦσης, χρημασι τὴν φιλοτιμίαν⁸⁴ ἐξωνήσασθαι παρὰ τοῦ Ἐπικυδούς. Ἐπαινέται δ' αὐτοῦ καὶ τὸ περὶ τὸν Δίγλωττον ἔργον ἐν τοῖς πεμφθεῖσιν ὑπὸ βασιλέως ἐπὶ γῆς καὶ ὕδατος αἰτησιν⁸⁵. Ἰερμηνέα γὰρ ὄντα συλλαβὴν διὰ ψηφίσματος ἀπέκτεινεν, ὅτι φωνὴν Ἑλληνίδα βαρβάρως προστάγμασιν ἐτόλμησε χρῆσαι⁸⁶. Ἐτι δὲ καὶ τὰ περὶ Ἀρθμῖον τὸν Ζελεΐτην⁸⁶ Θεμιστοκλέους γὰρ εἰπόντος, καὶ τοῦτον εἰς τοὺς ἀτίμους⁸⁷, καὶ παῖδας αὐτοῦ καὶ γένος ἐνεγράψαν, ὅτι τὸν ἐκ Μήδων χρυσὸν εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐκόμισε. Μέγιστον δὲ πάντων⁸⁸, τὸ καταλῦσαι τοὺς Ἑλληνικοὺς πολέμους, καὶ διαλλάξαι τὰς πόλεις ἀλλήλαις, πείσαντα τὰς ἑχθρας διὰ τὸν πόλεμον⁸⁹ ἀναβάλεσθαι πρὸς δ καὶ Χεῖλειον τὸν Ἀρχάδα μάλιστα συναγωνίσασθαι λέγουσι. 7 Παραλαβὼν δὲ τὴν ἀρχὴν, εὐθὺς μὲν ἐπεχειρεῖ τοὺς πολίτας ἐμβιβάζειν εἰς τὰς τριήρεις, καὶ τὴν πόλιν ἐπειθεν ἐκλιπόντας, ὡς προσωπάτω τῆς Ἑλλάδος ἀπαντᾶν τῷ βαρβάρῳ κατὰ ὕλατταν. Ἐνισταμένων δὲ πολλῶν,

73) Ο Φρόνιχος, Τραγικός ποιητής, μαθητής τοῦ Θίοπιδος, λεγόμενος ὑπὸ Πλάτωνος ἐφευρέτης τῆς Τραγωδίας. 74) Οἱ ποιηταὶ ἰδίδασκον αὐτοὶ οἱ ἴδιοι τοὺς ὑπεκρίτας τοὺς περιστάνοντας τὰ δράματά των. Εἰς αὐτὴν ἐπικράτησι νὰ σημαίνῃ τὸ ἰδίωμα καὶ ἐν ἀπλῶς καὶ τὸ ἱερὰ καὶ τὸ παραστραβὸν ἔραμα. 75) Δηλ. ἦτον δ' ἐπὶ τῆς αἰσθητικῆς ἀρχῆς τῶν Ἀθηνῶν. Ἦτον δὲ τὸ ἔτος τοῦτο 477 π. χ. 76) Εὐφρατίστην.

77) Εκ αἰθέρος. 78) Ο περίφημος λυρικός ποιητὴς Ἐγναθὸς τὸ 556 π. χ. καὶ ἦν σύγχρονος τῶν Πεισιπρατίδων. Ἄλλ' ἔζησεν 90 ἔτη, καὶ ἀπέθανε τὸ 467 π. χ.

79) ὑπερβολικὴν, ἄδικον πρᾶγμα. 80) Καλός, εὐδοκίμος. 81) Εξώρισται. 82) Διπλὸν πρὸς τὸ λέγειν. 83) Νικώμενον ἀπὸ τὰ χρήματα. μὴ ἀντίκριντα εἰς δωροδοκίαν, αἰσχροπρεπῆ. 84) Ο Σέρως ἐπέψατο πείσειν εἰς τὴν Ἑλλάδα νὰ ζητήσωσι γῆν καὶ ὕδωρ ἀπὸ τὰς πόλεις εἰς σημεῖον ὑποταγῆς των. Ἦν δὲ δ' αἰγλωττες Ἕλληες, ἱερμηνεύς των βαρβάρων τούτων. 85) Μολῶναι ἡμῖν νυνὶ Κοραεῖς· ἀλλὰ διατὶ οὐκ Παρασκευὴν πρὸς χρῆσιν, δαυτίουσι.

86) Ζέλειται, πόλις τῆς μικρῆς Ἀσίας. 87) Ἀτίμοι ἦσαν οἱ μὴ δυνατόμενοι ἀπολῦσαι τὰς πολιτικὰς τιμὰς, καὶ δημοσίας θέσεις κτλ. 88) Μέγιστον πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ λέγουσι. 89) Διὰ τὸν Μηδικὸν πόλεμον ν' ἀναβάλωσι τὰς μεταξὺ των ἑχθρας.

ἐξήγαγε πολλήν στρατιάν εἰς τὰ Τέμπη⁹⁰ μετὰ Λακεδαιμονίων, ὡς αὐτοὶ προκινδυνεύουσιν τῆς Θεσσαλίας, οὕτω τότε μηδίζουσιν δοκούσης· ἐπεὶ δ' ἀνεχώρησαν ἐκεῖθεν ἄπρακτοι, καὶ Θεσσαλῶν βασιλεὶ προσγενομένων⁹¹ ἐμήδιξε τὰ μέχρι Βιοιωτίας⁹², μᾶλλον ἤδη τῷ Θεμιστοκλεῖ προσέχον οἱ Ἀθηναῖοι περὶ τῆς θαλάσσης⁹³, καὶ πέμπεται μετὰ νεῶν ἐπ' Ἀρτεμισίον⁹⁴ τὰ στενὰ⁹⁵ φυλάξων. Ἐνθα δὲ τῶν μὲν Ἑλλήνων Εὐρυβιάδην⁹⁶ καὶ Λακεδαιμονίους ἡγεῖσθαι κελεύοντων, τῶν δ' Ἀθηναίων, ὅτι πλήθει τῶν νεῶν σύμπαντας ὁμοῦ τι⁹⁷ τοὺς ἄλλους ὑπερέβαλλον, οὐκ ἀξιούντων ἐτέροις ἐπεσθαι, συνιδὼν τὸν κίνδυνον ὁ Θεμιστοκλῆς, αὐτὸς τε τὴν ἀρχὴν τῷ Εὐρυβιάδῃ παρήκε, καὶ κατεπράυνε τοὺς Ἀθηναίους, ὑπισχνόμενος, ἂν ἄνδρες ἀγαθοὶ γένωνται πρὸς τὸν πόλεμον, ἐκόντας αὐτοῖς παρῆξειν⁹⁸ εἰς τὰ λοιπὰ πειθόμενους τοὺς Ἕλληνας. Δι' ὅπερ δοκεῖ τῆς σωτηρίας αἰτιώτατος γενέσθαι τῇ Ἑλλάδι, καὶ μάλιστα τοὺς Ἀθηναίους προκαγαγεῖν εἰς δόξαν, ὡς ἀνδρεῖα μὲν τῶν πολέμιων, εὐγνωμοσύνη⁹⁹ δὲ τῶν συμμάχων περιγενομένους. Ἐπεὶ δὲ ταῖς Ἀρεταῖς¹⁰⁰ τοῦ βαρβαρικοῦ στόλου προσμίζαντος, ἐκπλαγεῖς ὁ Εὐρυβιάδης τῶν κατὰ στόμα¹⁰¹ νεῶν τὸ πλῆθος, ἄλλας δὲ πυνθανόμενος διακοσίας ὑπὲρ Σικιάθου περιπλεῖν, ἐβούλετο τὴν ταχίστην εἰσὼ τῆς Ἑλλάδος κοιμισθεὶς ἀψάσθαι Πελοποννήσου¹⁰², καὶ τὸν πεζὸν στρατὸν ταῖς ναυαὶ προσπεριβαλέσθαι¹⁰³, παντάπασιν ἀπρόσμαχον ἡγούμενος τὴν κατὰ θάλατταν ἀλλήν βασιλεύς, δέισαντες οἱ Εὐβοεῖς, μὴ σφῆς οἱ Ἕλληνες πρόωνται¹⁰⁴, κρύφα τῷ Θεμιστοκλεῖ διελέγοντο, Πελάγοντα μετὰ χρημάτων πολλῶν πέμψαντες. Ἀλαδὼν ἐκεῖνος, ὡς Ἡρόδοτος ἰστόρηκε, τοῖς περὶ τὸν Εὐρυβιάδην ἔδωκεν. Ἐγκαντιούμενου δ' αὐτῷ μάλιστα τῶν πολιτῶν Ἀργιτέλους, ὃς ἦν μὲν ἐπὶ τῆς ἱερᾶς νεώς¹⁰⁵ τριήραρχος, οὐκ ἔχων δὲ χρήματα τοῖς ναύταις χορηγεῖν, ἔσπευδεν ἀποπλεῦσαι, παρώξυνεν ἔτι μᾶλλον ὁ Θεμιστοκλῆς τοὺς τριηρίτας ἐπ' αὐτόν, ὥς τε τὸ δεῖπνον ἀρπάσαι συνδραμόντας. Τοῦ δ' Ἀργιτέλους ἀθυμοῦντος ἐπὶ τούτῳ καὶ βαρύνειν φέροντος, εἰσέπεμψεν ὁ Θεμιστοκλῆς πρὸς αὐτὸν ἐν κίτῃ δεῖπνον ἄστων καὶ κρεῶν, ὑπόθεις κάτω τάλαντον ἀργυρίου, καὶ κελεύσας αὐτὸν τὸ δεῖπνον ἐν τῷ παρόντι, καὶ μεθ' ἡμέραν ἐπιμεληθῆναι τῶν τριηριτῶν¹⁰⁶, εἰ δὲ μὴ, καταδοῆσθαι αὐτοῦ πρὸς τοὺς πολίτας, ὡς ἔχοντος ἀργύριον παρὰ τῶν πολεμίων. Ταῦτα μὲν οὖν Φανίας ὁ Λέσβιος⁸ εἰρήκεν.

§ Αἱ δὲ γενόμεναι τότε πρὸς τὰς τῶν βαρβάρων ναὺς περὶ τὰ στενὰ μά-

90) Κοιλάεις Θεσσαλίαν μετὰ τὸν Ὀλύμπου καὶ Ὀσσης. 91) Οἱ Θεσσαλοὶ ἠνώθησαν μὲν τὸν βασιλεῖα τῶν Περσῶν. 92) Χερσὶα· οἱ μέχρι Β. 93) Εἰς ὅσα δηλ. τοὺς συνεβούλευε περὶ τοῦ ναὶ ἐπιμεληθῆσθαι τὴν θαλάσσιον δύναμιν. 94) Τὸ βορειοανατολικὸν ἀκρωτήριον τῆς Εὐβοίας. 95) Τὸν πορθμὸν τὸν μετὰ τὴν Εὐβοίαν καὶ Μαγνησίαν. Τὸν πορθμὸν τῶν Τριήρων.

96) Στρατηγὸς τῶν Λακεδαιμονίων. 97) Σχεδόν, ὀλίγου δεῖν. 98) Νὰ κατορθώσῃ ὥς οἱ Ἕλληνες νὰ πείθονται εἰς αὐτοὺς ἐκόντας. 99) Καλοκάγαθια, μετριοπροσύνη.

100) Ἀκρωτήριον τῆς Θεσσαλομαγνησίας, ὅθεν ἀρμήθησαν (ἀρῆκαν εἰς τὸ πέλαιος) τὰ πρῶτον οἱ Ἀργοναῦται. 101) Κατὰ μέγεθος. 102) Νὰ πιάσῃ τὴν Πελοπόννησον, νὰ προσκομισθῇ εἰς αὐτήν. 103) Νὰ περισφαιλισθῇ καὶ μὴ τὴ διαξῆται στράτευμα. 104) Προελαί, ἐγκαταλείπω. 105) Τῆς ἄλλως Σολαμινίας καλουμένης· ἦτον ναὺς ταχέως χρησιμεύουσα ὡς ὀψιγυαφῆρος τῆς πόλεως, καὶ εἰς τὸ νὰ διώκῃ τοὺς φυγάδας κακούργους. (ὡς τὸν Πάου.) 106) Νὰ ἐξοικονομήσῃ τοὺς ναύτας τῆς τριήρους του.

χοι, κρίναι μὲν εἰς τὰ ὅλα μεγάλην οὐκ ἐποίησαν¹⁰⁷ τῇ δὲ πείρᾳ μέγιστα τοὺς Ἕλληνας ὤνησαν. ὑπὸ τῶν ἔργων παρὰ τοὺς κινδύνους διδάσκοντες, ὥς οὔτε πλήθη νεῶν, οὔτε κόσμοι καὶ λαμπρότητες ἐπιστήμων¹⁰⁸, οὔτε κραυγαὶ κομπῶδεις, ἢ βρόχοι παῖνες, ἔχουσι τι δεινὸν ἀνδράσιν ἐπισταμένους εἰς χεῖρας ἰέναι¹⁰⁹, καὶ μᾶχεσθαι τολμῶσιν· ἀλλὰ δεῖ τῶν ταυτῶν καταφρονούντας, ἐπ' αὐτὰ τὰ σώμματα φέρεσθαι, καὶ πρὸς ἑαυτὰ διαγωνίζεσθαι συμπλακέντας. Ὁ δὲ καὶ Πίνδαρος οὐ κακῶς ἔοικε συνιδῶν, ἐπὶ τῆς ἐν Ἀρτεμισίῳ μάχης εἰπεῖν,

..... Ὄθι παῖδες Ἀθαναίων
ἰθάλοντο¹¹⁰ ραυνῶν¹¹¹.
κρητὶδ' ἐλευθερίας.

Ἀρχὴ γὰρ ὄντως τοῦ νικῆν τὸ θαρρεῖν. Ἔστι δὲ τῆς Εὐβοίας τὸ Ἀρτεμίσιον ὑπὲρ τὴν Ἑστίαν¹¹² αἰγιαλὸς εἰς βορέαν ἀναπεπταμένος· ἀντιτείνει¹¹³ δὲ αὐτῷ μέλιστα τῆς ὑπὸ Φιλοκτῆτη γενομένης χώρας Ὀλιζών¹¹⁴. Ἔχει δὲ καὶ οὐ μὲγαν Ἀρτέμιδος ἐπὶ κλησιν Προσηφας, καὶ δένδρα περὶ αὐτῷ πέφυκε, καὶ στήλαι κύκλῳ λίθου λευκοῦ πεπηγασιν, ὅ δὲ λίθος τῇ χειρὶ τριβόμενος, καὶ χρόαν καὶ ὀσμὴν κροκίζουσιν ἀναδίδωσιν. Ἐν μίτῃ δὲ τῶν στήλων ἐλεγείον¹¹⁵ ἦν τότε γεγραμμένον.

Παντοδαπῶν ἀνδρῶν γενεάς Ἀσίης¹¹⁶ ἀπὸ χώρης
Παῖδες Ἀθηναίων τῶδε ποτ' ἐν πελάγει
Ναυαχίη¹¹⁷ δαμάσαντες, ἐπὶ στρατὸς ὤλετο Μῆδων.
Σήματα¹¹⁸ ταῦτ' ἔθεον παρθένῳ Ἀρτεμιδι.

Δείκνυται δὲ τῆς ἀκτῆς τόπος ἐν πολλῇ τῇ περίῃ θινί¹¹⁹ κόριν τερωδῆ καὶ μέλιναν ἐκ βόθους ἀναδιδούς, ὥστε πυρίκαυστον, ἐν ᾧ τὰ ναυάγια καὶ νεκροὺς καθύαι δοκοῦσι¹²⁰.

Τῶν μὲντοι περὶ Θερμοπύλας εἰς τὸ Ἀρτεμίσιον ἀπκρηγελθέντων¹²¹, πηθόμενοι¹²² Λεωνίδαν τε κτεῖσθαι¹²³, καὶ κρατεῖν Ξέρξην τῶν κατὰ γῆν παράδων, εἰς αὐτῆς Ἑλλάδος ἀνεκομίζοντο, τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ πᾶσι τεταγμένων, δι' ἀρετὴν καὶ μέγα τοῖς πεπραγμένοις¹²⁴ προνοούντων. Περικλέων δὲ τὴν χώραν ὁ Θεμιστοκλῆς, ἥπερ κατάρτοις ἀναγκαίης¹²⁵ καὶ καταφυγῆς ἐώρ τοῖς πολέμοις, ἀνεγάρτατε κατὰ¹²⁶ τῶν λίθων ἐπιρηνή¹²⁷ γραμμάτα, τοὺς μὲν εὐρίσκων ἀπὸ τύχης, τοὺς δ' αὐτὸς ἰστάς περὶ τὰ ναύολα καὶ τὰς ὑδρεῖας¹²⁸, ἐπισκηπτῶν¹²⁹ ἴωσι¹³⁰ διὰ τῶν γραμμάτων, εἰ μὲν αἰὼν τε, μετατάξασθαι

107) Δὲν εἶχον καὶν κρίσιμον ἀποτέλεσμα ὡς πρὸς τὸν θλον ἀγῶνα. 108) Τῶν συμβόλων τὰ ὅποια κοσμοῦσι τὰ πλοῖα. 109) Νέ ἐρχονται εἰς τα χεῖρα, νά μάχονται.

110) Ἐξέβαν, ἔβυσαν. 111) Ἀντὶ ραυτὴν, αἰολοδωρικῶς. 112) Τὸ Ἀρτεμίσιον ἐστὶν αἰγιαλὸς κτλ. ὑπὲρ τὴν Ἑστίαν, τῆς Εὐβοίας. 113) Ἀντικρύζει. 114) Ἡ Ὀλιζὼν πόλις τῆς χώρας. 115) Ἐλεγείον εἶναι ποιεῖμα συγκείμενον ἐκ στίχων ἑξαμέτρων καὶ πενταμέτρων ἐναλλάξ. 116) Ἀντὶ Ἀσίας Ἰωνικῶς. 117) Ἀντὶ ναυαχίας ἰων. 118) Σήματα μνημεῖα. 119) Ἀμικω. 120) Οἱ Ἕλληνες. 121) Εἰς τοὺς Ἕλληνας τοὺς συνηγμένους ἐν Ἀρτεμισίῳ ἀναγκασθέντων τῶν συμπάντων ἐν Θερμοπύλαις. 122) Οἱ Ἕλληνες.

123) Ἀπέθανε. 124) Μεγαλοπρονούντων ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις. 125) Ὅπου ἐβίβλιν νά ἀράξωσιν ἐξ ἀνάγκης, εἴτε ὑδρευτικῶς, εἴτε ἄλλης τοιαύτης. 126) Ἐπὶ. 127) Εὐκλῆς ραυόμενα. 128) Εἰς τὰ μέρη οπου δύναται ν' ἀρίστωι πλοῖα, ἢ νά ὑδρευθῶσι. 129) Προτρέπων. 130) Τοῖς μετὰ τῶν Περσῶν ἐκστρατεύουσιν ἴωσι.

πρὸς αὐτοὺς πατέρας ὄντας¹³¹ καὶ προκινδυνεύοντας ὑπὲρ τῆς ἐκείνων ἐλευθερίας, εἰ δὲ μή, κακοῦν τὸ βαρβαρικόν¹³² ἐν ταῖς μάχαις καὶ συνταράττειν. Ταῦτα δ' ἤλπιζεν¹³³ ἢ μεταστῆσειν τοὺς Ἴωνας, ἢ ταράξειν, ὑποποτέρους τοῖς βαρβάρους γενομένους. Ξέρξου δὲ διὰ τῆς Δωριδὸς ἀνωθεν ἐμβαλόντος εἰς τὴν Φωκίδα, καὶ τὰ τῶν Φωκῶν ἄσπλη πυροπολοῦντος, οὐ προσήμουναν οἱ Ἕλληνες, καὶ περ τῶν Ἀθηναίων δεομένων εἰς τὴν Βοιωτίαν ἀπαντῆσαι πρὸ τῆς Ἀττικῆς, ὥσπερ αὐτοὶ κατὰ θάλατταν ἐπ' Ἀρτεμισίαν ἐβόηθησαν. Μηδενὸς δ' ὑπακούοντος αὐτοῖς, ἀλλὰ τῆς Πελοποννήσου περιεχομένων¹³⁴, καὶ πᾶσαν ἐντὸς Ἰσθμοῦ τὴν δύναμιν ὠρμημένων συνάγειν, καὶ διατειγίζοντων τὸν Ἰσθμὸν εἰς θάλατταν ἐκ θαλάττης, ἅμα μὲν ὀργῇ τῆς προδοσίας εἶχε τοὺς Ἀθηναίους¹³⁵, ἅμα δὲ δυσθυμίᾳ καὶ κατῳφείᾳ μεμονωμένους. Μάχεσθαι μὲν γὰρ οὐ διανοοῦντο μυριάσι στρατοῦ τρωάταις¹³⁶· ὃ δ' ἦν μόνον ἀναγκαῖον ἐν τῷ παρόντι τὴν πόλιν ἀφέντας, ἐμῆναι¹³⁷ ταῖς ναυσίν, οἱ πολλοὶ γαλεπῶς ἤκουον¹³⁷, ὥς μῆτε νίκης δεόμενοι, μῆτε σωτηρίαν ἐπιπτάμενοι¹³⁸ θεῶν τε ἱερὰ καὶ πατέρων ἥρια¹³⁹ προτεμένον.

Τὸ ἔνθα δὴ Θεμιστοκλῆς ἀπορῶν τοῖς ἀνθρωπίνους λογισμοῖς¹⁴⁰ προσάγεσθαι τὸ πλῆθος, ὥσπερ ἐν τραγωδίᾳ μηχανὴν ἄρα¹⁴¹, σημεῖα δαυμόνια καὶ χρησμούς ἐπήγεν αὐτοῖς· σημεῖον μὲν λαμβάνων τὸ τοῦ δράκοντος¹⁴², ὃς ἀφανὴς ἐκείναις ταῖς ἡμέραις ἐκ τοῦ σπηλίου¹⁴³ δοκεῖ γενέσθαι· καὶ τὰς καθ' ἡμέραν αὐτῷ προτιθεμένης ἀπαρχὰς εὐρίσκοντες ἀψάστους οἱ ἱερεῖς, ἐξήγγελλον εἰς τοὺς πολλοὺς, τοῦ Θεμιστοκλέους λόγον διδόντος¹⁴⁴, ὡς ἀπολέλοιπε τὴν πόλιν ἡ θεὸς ὑφηγουμένη πρὸς τὴν θάλατταν αὐτοῖς. Τῷ δὲ χρησμῷ πάλιν ἐδημαγωγῶν¹⁴⁵, λέγων μηδὲν ἄλλο δηλοῦσθαι ζυλινον τεῖχος¹⁴⁶, ἢ τὰς ναῦς· διὸ καὶ τὴν Σαλαμῖνα θείαν, οὐχὶ δεινὴν, οὐδὲ σχετλιν, καλεῖν τὸν Θεόν, ὡς εὐτυχήματος μεγάλου τοῖς Ἕλλησιν ἐπώνυμον ἐσομένην. Κρατήσας δὲ τῇ γνώμῃ, ψήφισμα γράφει, τὴν μὲν πόλιν παρακαταθέσθαι τῇ Ἀθηνᾷ τῇ Ἀθηναίων μηδεούσῃ¹⁴⁷, τοὺς δ' ἐν ἡλικίᾳ πάντας ἐμβαίνειν εἰς τὰς τειήρεις, παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας καὶ ἀνδράποδα αἰῶζειν ἐκαστον ὡς δυνατόν¹⁴⁸. Κυρωθέντος δὲ τοῦ ψηφίσματος, οἱ πλείστοι τῶν Ἀθηναίων ὑπεξέθεντο γονέας καὶ γυναῖκας εἰς Τροιζήνα, φιλοτίμως πάνυ τῶν Τροιζηνίων ὑποδεχομένων. Καὶ γὰρ τρέφειν ἐψηφίσαντο δημοσίᾳ, δῦν ὀβολοῦς¹⁴⁹

131) ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἦσαν πατέρες τῶν Ἴωνων, διότι οἱ Ἴωνες ἦσαν ἐκείνων ἀποικοι.

132) Περιληπτ. ἀντὶ τοῦ βαρβάρους 133) διὰ τούτων ἤλπιζεν, ἢ ταῦτα γράψαν ἤλπιζεν. 134) Κρατούμενοι, διαμεινόντων περὶ τὴν Πελοπόννησον. 135) Οἱ Ἀθηναῖοι μένοντες μόνον (ἐκτὸς τοῦ Ἰσθμοῦ), ὠργίζοντο (ἐνίκα) τῆς προδοσίας τῶν ἄλλων Ἑλλήνων πρὸς αὐτούς. 136) (δ' ἐνοούτων) ἐμῆναι, ὃ ἦν μόνον ἀναγκαῖον. 137) Δυσπορεσθύνοντες ἀκούοντες.

138) Μῆτε νίκην τοιαύτην ἴθελον, μῆτε σωτηρίαν ἐγνωρίζον, ἐνόουν ἀνθρώπων οἱ ὅποιοι ἔγκραταλινουσι τὰ ἱερὰ καὶ τὰ ἥρια. 139) Τέρας. 140) διὰ συλλογισμῶν ἀνθρωπίνων. 141) ἐπιφαίνεται οὐρανὸν κατατρέχοντος αἰρέμενου τοῦ ἐπὶ τούτῳ μηχανήματος (θεὸς τις διατάττει τὸν τρόπον τῆς λύσεως. καθὼς π. χ. εἰς τὸν Φιλοκτήτην τοῦ Σοφοκλέους. 142) Τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἀθηνᾶς Βολιάδος, ὃς τις ἐτρέφετο εἰς τὴν Ἀκροπόλιν. 143) Ἐντὸς τοῦ σπηλίου ἐκώλειον.

144) Ὑπαγορεύοντες. 145) διὰ τοῦ χρησμοῦ εἰναι τὸ πλῆθος. 146) Ἰεὺ τὸν χρησμὸν πρὸς Ἡρόδοτον. Ζ', 141—143. 147) Ἀρχαῖα· προτατισούσα. 148) ὡς ἔναστος δυνατόν. 149) Ἐξ ὀβολοῦ ἀπετίλουν μίαν δραχμὴν. ἥτις εἶχεν ἑλίκον περισσέτερον ἀργύρου, ἀλλὰ τετραπλασίον ἀξίαν τῆς σημερινῆς δραχμῆς.

ἐκάστῳ δίδοντες¹⁵⁰, καὶ τῆς ὁπώρας λαμβάνειν τοὺς πλῆθος ἐξείναι πη-
ταχθέν, ἐτι δ' ὑπὲρ αὐτῶν διδασκάλοις τελεῖν μισθοὺς. Τὸ δὲ ψήφισμα
Νικαγόρας ἔγραψεν¹⁵¹. Οὐκ ὄντων δὲ δημοσίων χρημάτων τοῖς Ἀθηναίοις,
Ἀριστοτέλης μὲν φησὶ τὴν ἐξ Ἀρείου πάγου βουλὴν πορίσασαν ὁκτὶ δραχ-
μας ἐκάστῳ τῶν στρατευομένων αἰτιωτάτην γενέσθαι τοῦ πληρωθῆναι
τὰς τριήρεις. Κλείδημος δὲ¹⁵² καὶ τοῦτο τοῦ Θεμιστοκλέους ποιεῖται γρα-
τήρημα. Καταβαίνοντων γὰρ εἰς Πειραιᾶ τῶν Ἀθηναίων φησὶ ἀπολέσθαι
τὸ Γοργόνειον ἀπὸ τῆς Θεοῦ τοῦ ἀγάλματος¹⁵³. Τὸν οὖν Θεμιστοκλῆα
προσποιοῦμενον ζητεῖν, καὶ διερευνώμενον ἅπαντα χρημάτων ἀνευρίσκειν
πλῆθος ἐν ταῖς ἀποσκευαῖς ἀποκεκρυμμένων, ὧν εἰς μέγαν κομισθέντων,
εὐπορῆσαι τοὺς ἐμβαίνοντας εἰς τὰς ναὺς ἐφοδίων. Ἐκπλεούσης δὲ τῆς πό-
λεως¹⁵⁴, τοῖς μὲν οἶκτον τὸ θέαμα, τοῖς δὲ θαῦμα¹⁵⁵ τῆς τόλμης παρῆχε,
γενεὰς μὲν ἄλλη προπεπόντων¹⁵⁶, αὐτῶν δ' ἀκχύπτων πρὸς σήμερας
καὶ δάκρυα γονέων καὶ περιβολὰς, διαπερώντων εἰς τὴν νῆσον¹⁵⁷. Καίτοι
πολλοὶ μὲν διὰ γῆρας ὑπολειπόμενοι τῶν πολιτῶν ἔλεον εἶχον ἦν δὲ τις
καὶ ἀπὸ τῶν ἡμέρων καὶ συντρόφων ζῶων ἐπικλῶσα¹⁵⁸ γλυκυθυμία,
μετ' ὠρυγῆς καὶ πάθους συμπαραθεόντων ἐμβαίνοσι τοῖς ἑαυτῶν τροφεῦ-
σιν. Ἐν οἷς ἱστορεῖται κῶνον Ξανθίππου τοῦ Περικλέους πατρός, οὐκ ἀνα-
σχόμενος τὴν ἀπ' αὐτοῦ μόνωσιν, ἐνάλεσθαι τῇ θαλάττῃ, καὶ τῇ τριήρει
παρηνγόμενος, ἐκπεσεῖν εἰς τὴν Σαλαμίνα, καὶ λειποθυμήσας ἀποθανεῖν
εὐθύς· οὐ καὶ τὸ δεικνύμενον ἄχρι νῦν, καὶ καλούμενον Κυνὸς σῆμα, τά-
ραν εἶναι λέγουσι.

Υ Ταῦτα τε δῆμεγ' ἄλλα τοῦ Θεμιστοκλέους (δὲ) καὶ τοὺς πολίτας αἰσθόμενος
ποθοῦντας Ἀριστείδην, καὶ δεδιότας, μὴ δι' ὀργὴν τῷ βαρβάρῳ προσθεῖς ἑαυ-
τὸν¹⁵⁹, ἀνατρέψῃ τὰ πράγματα τῆς Ἑλλάδος (ἐξωστράκιστο γὰρ πρὸ τοῦ
πολέμου καταστασιασθεῖς¹⁶⁰ ὑπὸ Θεμιστοκλέους), γράφει ψήφισμα, τοῖς
ἐπὶ χρόνῳ μεθεστώσιν¹⁶¹ ἐξείναι κατελθοῦσι πράττειν καὶ λέγειν τὰ βέλτι-
ον τῇ Ἑλλάδι μετὰ τῶν ἄλλων πολιτῶν. Εὐρυβιάδου δὲ τὴν μὲν ἡγεμονίαν
τῶν ναῶν ἔχοντος διὰ τὸ τῆς Σπάρτης ἀξίωμα, μαλακοῦ δὲ περὶ τὸν κίν-
δυνον ὄντος, αἶρειν¹⁶² δὲ βουλομένους καὶ πλεῖν ἐπὶ τὸν Ἰσθμόν, ὅπου καὶ τὸ
πεῖθον ἤθροιστο τῶν Πελοποννησίων, ὁ Θεμιστοκλῆς ἀντέλεγεν ὅτε καὶ τὰ
μνημονευόμενα λεχθῆναι ἔσσι. Τοῦ γὰρ Εὐρυβιάδου πρὸς αὐτὸν εἰπόντος.
ὦ Θεμιστοκλῆς, ἐν τοῖς ἀγῶσι¹⁶³ τοὺς προεξαντισμένους¹⁶⁴ βαπτίζουσι.
Ναί, εἶπεν ὁ Θεμιστοκλῆς, ἀλλὰ τοὺς ἀπολειπομένους¹⁶⁵ οὐ σφαρύνουσιν.
Ἐπαρμένους δὲ τὴν βακτηρίαν ὡς πατάζοντας¹⁶⁶, ὁ Θεμιστοκλῆς εἶπεν. Πά-

150) Καθ' ἡμέραν. 151) Δηλαδή καὶ ἱερόταται. 152) ἱστοριογράφος, σύγχρονος τῶν
Μεδικῶν, γράψας ἱστορίαν τῆς Ἀττικῆς. 153) Εἰς τὸ γένος τοῦ ἀγάλματος τῆς. Ἀθναῖς ὁ-
παρχει συνόθως ἀεράλῃ Γοργόνος ὡς κόσμημα τοῦ θώρακος τῆς. Αὕτη εἰς τὰ μεγαλειότερα
τῶν ἀγαλμάτων ἦν χρυσή. 154) Ἐκπλεόντων τῶν πολιτῶν. 155) θαυμαστόν. 156) Τὸ
θέαμα (τῶν πολιτῶν) προπεπόντων. 157) Τὴν Σαλαμίνα. 158) Καμπυτοῦσα πρὸς εἰκὸν,
συγκλινούσα τὴν καρδίαν. 159) Ἐνωθεῖς μὲν τὸν βῆσθ. 160) Καταστραχθεῖς στρατιᾶς-καὶς.
161) Ἐξωστράκιστος πρὸς καιρὸν ὠρισμένος, καὶ ὄχι κατ' ἀίρουρίαν. 162) Νά σφαλίσθαι
τὰς ναῦς. 163) Εἰς τοὺς δημοσίους ἀγῶνας τῶν πανηγύριον. 164) Τὸς κινούντας πρὶν τὰ
ἔργα ἢ σειρά των. 165) Τὸς μέινοντας ὀπίσω. 166) Τοῦ Εὐρυβιάδου.

τάξον μὲν ἄκουσον δὲ¹⁶⁷. Θχυμάσαντος δὲ τὴν πρότητα τοῦ Εὐρυβιχίου¹⁶⁸, καὶ λέγειν κελεύσαντος, ὁ μὲν Θεμιστοκλῆς ἀνήγειν αὐτὸν ἐπὶ τὸν λόγον¹⁶⁹. Εἰπόντος δὲ τινος ὡς ἀνὴρ ἀπολις οὐκ ὀρθῶς διδάσκει τοὺς ἔχον-
 τας¹⁷⁰ ἐγκαταλιπεῖν καὶ προσέθι τὰς πατρίδας, ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπιστρέ-
 φας τὸν λόγον· Ἥμεῖς καί¹⁷¹, εἶπεν, ὦ μοχθηρέ, τὰς μὲν οἰκίας καὶ τὰ τεί-
 χη καταλείποιμεν, οὐκ ἀξιούντες ἀψύχων ἐνεκα δουλεύειν πόλιν δ' ἡμῖν
 ἔστι μεγίστη τῶν Ἑλληνίδων, αἱ διακρίνεται τριήρεις, αἱ νῦν μὲν ὑμῖν παρε-
 στᾶται βοηθοὶ σώζεσθαι δι' αὐτῶν βουλομένοις¹⁷², εἰ δ' ἄπιτε δεύτερον ἡ-
 μᾶς προδόντες, αὐτίκα πεύσεται τις Ἑλλήνων Ἀθηναίους, καὶ πόλιν ἐλευ-
 θέραν, καὶ χώραν οὐ χείρονα κεκτημένους, ἥς ἀπέδωλον¹⁷³. Ταῦτα τοῦ Θε-
 μιτοκλέους εἰπόντος, ἔννοια¹⁷⁴ καὶ δέος ἔσχε τὸν Εὐρυβιχίαν τῶν Ἀθη-
 ναίων¹⁷⁵, μὴ σφᾶς ἀπολείποντες οἰχωνται. Τοῦ δ' Ἐρετριέως¹⁷⁶ πειρωμέ-
 νου τι λέγειν πρὸς αὐτόν, Ἡ γὰρ, ἔφη, καὶ ὑμῖν περὶ πολέμου τίς ἐστὶ λόγος,
 οἱ, καθάπερ αἱ τευθίδες¹⁷⁷, μάχαιραν μὲν ἔχετε, καρδίαν δ' οὐκ ἔχετε;
 72 Λέγεται δ' ὑπὸ τινων, τὸν μὲν Θεμιστοκλέα περὶ ταύτων ἀπὸ τοῦ κατα-
 στραύματος ἄνωθεν τῆς νεῶς διαλέγεσθαι, γλαῦκα δ' ὀφθῆναι διαπετομένην
 ἀπὸ δεξιᾶς τῶν νεῶν, καὶ τοῖς καρχησίοις¹⁷⁸ ἐπικαλιζοῦσαν, δι' ὅ¹⁷⁹ δὴ
 καὶ μάστιγα προσέθεντο¹⁸⁰ τῇ γνώμῃ, καὶ παρεσκευάζοντο ναυμαχῆσαντες·
 Ἀλλ' ἐπεὶ τῶν πολεμίων ὁ τε σόλος, τῇ Ἀττικῇ κατὰ τὸ Φαληρικόν¹⁸¹ προσ-
 περόμενος, τοὺς περὶ ἀπέκρυψεν¹⁸² αἰγιαλοὺς, αὐτὸς τε βασιλεὺς¹⁸³ μετὰ
 τοῦ περὶ στρατοῦ καταβάς ἐπὶ τὴν θάλατταν¹⁸⁴ ἔθρους ὤφθη, τῶν μὲν δυνά-
 μεων ὁμοῦ γενομένων¹⁸⁵, ἐξεργήσαν¹⁸⁶ οἱ τοῦ Θεμιστοκλέους λόγοι τῶν Ἑλλή-
 νων, καὶ πάλιν ἐπάπτανον οἱ Πελοποννήσιοι πρὸς τὸν Ἰσθμόν, εἰ τις ἄλλα
 τι λέγοι χαλεπαίνοντας· Ἐδόκει¹⁸⁷ δὲ τῆς νυκτὸς ἀποχωρεῖν καὶ παρηγγέλ-
 λατο πλοῦς τοῖς κυβερνήταις· ἔνθα δὴ βαρέως φέρων ὁ Θεμιστοκλῆς, εἰ τὴν
 ἀπὸ τοῦ τόπου καὶ τὸν στενὸν προέμεναι βοήθειαν¹⁸⁸ οἱ Ἕλληνες διαλυθῆ-
 σονται κατὰ πόλεις, ἐδουλεύετο καὶ συνετίθει τὴν περὶ τὸν Σίκινον πραγ-
 ματείαν¹⁸⁹. Ἦν δὲ τῷ μὲν γένει Πέρσης ὁ Σίκιννος αἰγυμάλωτος, εὖνους δὲ τῷ
 Θεμιστοκλεῖ, καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ παιδαγωγός· Ὀν ἐκπέμπει πρὸς τὸν
 Ξέρξην κρύφα, κελεύσας λέγειν, ὅτι Θεμιστοκλῆς, ὁ τῶν Ἀθηναίων στρα-
 τηγός, αἰρούμενος τὰ βασιλῆος¹⁹⁰, ἐξαγγέλλει πρῶτος αὐτῷ τοὺς Ἕλληνας

167) Κατὰ τὸν Ἡρόδοτον, ὁ Ἀδείμαντος ὁ τῶν Κορινθίων στρατηγὸς ἦν ὁ τὴν βακτηρίαν ἱεραρχῶν κατὰ τοῦ Θεμιστοκλῆ, καὶ πρὸς αὐτὸν αὐτὸς ἔφη τὸ μηχανοκρούμενον.

168) Ὑποκείμενον τοῦ θαυμάσαντος. 169) Γραπτίον. αὐτόν· τί δὲ σημαίνει τὸ Ἀνάγωμα αὐτόν (= Ἀνάγωμα) ἐπὶ τὸν λόγον, ἔδε Α. Σ. Δ. Β. 170) Πόλεις ἢ πατρίδας.

171) Περιποιεῖται νὰ εἰπῇ ἰσων. 172) Εἰς βούλησιν. 173) Ἐννοοῦτε δὲ τὴν Σικελίαν.

174) Ἰστορία. φρονεῖ, ἔννοια. 175) Περὶ τῶν Αθ. 176) Ἐρετριέως τινός. 177) Τὰ κοι-
 νῶς καλὰ μῆτρα τῆς θαλάσσης, περὶ τοῦ γένους τῶν ὀπείων λέγει ὁ Ἀριστοτέλης (περὶ Ζώων ἱστορ. Α. α.)· ἔτι· «Ὅθεν τῶν μαλακίων ἔχει σπλάγγων· τὸ δὲ ἐντὸς αὐτῶν στερεὸν καλεῖ-
 »ται ἔριος. 178) Τὰ ἄκρα τῶν ἱσῶν. 179) Ὁ σημαίνει ἐπιδοκιμασίας γλαῖν ὑπὸ τῶν
 θεῶν, καὶ μάλιστα τῇ· Ἀθηνᾶς. 180) Ἐπαιθοντα (οἱ Ἕλληνες). 181) Ἀκτὴ καὶ λιμὴν
 τῆς Ἀττικῆς, ἀντικατὰ τοῦ Πειραιῶς, ὅπου σήμερον οἱ τρεῖς Πύργοι. 182) Ἦν δὴλ. τὸσον
 πελοπονησιακός, ὥς· κατεκάλυπτε τὰς θαλάσσας. 183) Οἷον· λέγεται ἁπλῶς καὶ μόνον βασιλεὺς,
 ἔννοια· τῶν Περσῶν, ὁ μέγας βασιλεὺς· καλούμενος. 184) Ἀθρόος, κατ' Ἀττικὴν συναίρε-
 σιν. 185) Συνάβροιστον. 186) Ἐλησμονήθειαν. 187) Εὐλόγον ἔδοκει. 188) Τὴν ὠρί-
 λειαν ἣν εἶχον ὡς ἐκ τοῦ τόπου. 189) Τὸ τεχνασμα. 190) Προτιμῶν τὸ μέρος τοῦ βασιλέως,

ἀποδιδοράκοντας, καὶ δικηλεύεται μὴ παρῆναι¹⁹¹ φυγεῖν αὐτοῖς, ἀλλ' ἐνῶ
ταρχύονται τῶν πεζῶν χωρὶς ὄντες, ἐπιθέσθαι καὶ διαφθεῖραι τὴν ναυτι-
κὴν δύναμιν. Ταῦτα δ' ὁ Ξέρξης ὡς ἀπ' εὐνοίας λελεγμένα δεξιόμενος, ἤ-
σθη, καὶ τέλος¹⁹² εὐθὺς ἐξέφερε¹⁹³ πρὸς τοὺς ἡγεμόνας τῶν νεῶν, τὰς
μὲν ἄλλας πληροῦν καὶ ἡσυχίαν, διακοσίους δ' ἀναχθέντας ἥδη περιβα-
λέσθαι τὸν πόρον¹⁹⁴ ἐν κύκλῳ πάντα, καὶ διαζῶσαι τὰς νήσους¹⁹⁵, ὅπως
ἐκφύγη μηδεὶς τῶν πολεμίων. Τούτων δὲ πραττομένων, Ἀριστείδης¹⁹⁶ ὁ
Λυσιαρχοῦ πρῶτος κισθόμενος ἦκεν ἐπὶ τὴν σκηνὴν τοῦ Θεμιστοκλέους,
οὐκ ὢν φίλος¹⁹⁷, ἀλλὰ καὶ δι' ἐκείνον ἐξωστραχισμένος, ὥσπερ εἴρηται·
προελθόντι¹⁹⁸ δὲ τῷ Θεμιστοκλεῖ φράζει τὴν κύκλωσιν. Ὁ δὲ, τὴν τε ἄλ-
λην καλοκάγαθίαν τοῦ ἀνδρὸς εἰδὼς, καὶ τῆς τότε παρουσίας¹⁹⁹ ἀγάμε-
νος, λέγει τὰ περὶ τὸν Σίκιννον αὐτῷ, καὶ παρακάλει τὸν Ἑλλήνων συνε-
πιλαμῆένεσθαι²⁰⁰ καὶ συμπροθυμεῖσθαι, πίστιν ἔχοντα μᾶλλον²⁰¹, ὅπως
ἐν τοῖς στενοῖς ναυμαχήσωσιν. Ὁ μὲν οὖν Ἀριστείδης ἐπαίνεσας τὸν Θε-
μιστοκλῆα, τοὺς ἄλλους ἐπήει²⁰² στρατηγούς καὶ τριηράρχους ἐπὶ τὴν μάχην
παροξύνων. Ἐτι δ' ὁμῶς ἀπιστούντων, ἐσχένη Ἰηνία²⁰³ τριήρης αὐτόμο-
λος, ἥς ἐναυάρχει Παναίτιος, ἀπαγγέλλουσα τὴν κύκλωσιν ὥς καὶ θυμῷ²⁰⁴
τοὺς Ἕλληνας ὁρμήσαι μετὰ τῆς ἀνάγκης πρὸς τὸν κίνδυνον.

γ 3 Ἀμα δ' ἡμέρᾳ Ξέρξης μὲν ὄνῳ καθῆστο τὸν στόλον ἐποπτεύων καὶ τὴν
παράταξιν, ὡς μὲν Φανόδημος²⁰⁵ φησιν, ὑπὲρ τὸ Ἡράκλειον²⁰⁶, ἢ βραχέϊ
πόρῳ διείργεται²⁰⁷ τῆς Ἀττικῆς ἡ νῆσος ὡς δ' Ἀλεξάνδρος²⁰⁸, ἐν μεθορίᾳ
τῆς Μεγαρίδος, ὑπὲρ τῶν κλυομένων Κερμάτων²⁰⁹, χρυσοῦν διόφρον²¹⁰ θέμε-
νος, καὶ γραμματεῖς πολλοὺς παραστήσασμενος, ὦν ἔργον ἦν ἀπογράφεσθαι
τὰ κατὰ (τὴν) μάχην πραττόμενα. Θεμιστοκλεῖ δὲ παρὰ τὴν ναυαρχίδα
τριήρη σφαγιαζομένῳ²¹¹ τρεῖς προσήχθησαν αἰχμάλωτοι, κάλλιστοι μὲν
ιδέσθαι τὴν ὄψιν, ἐσθῆσι δὲ καὶ χρυσῷ κεκοσμημένοι διαπρεπῶς. Ἐλέγοντο
δὲ Σανδακίης παῖδες εἶναι, τῆς βασιλείως ἀδελφῆς, καὶ Ἀρταύκτου. Τού-
τους ἰδὼν Εὐφραντίδης ὁ μόντις, ὡς ἄμα μὲν ἀνελαμψεν ἐκ τῶν ἱερῶν μέγα
καὶ περιφανές πῦρ, ἄμα δὲ παρμὺς ἐκ δεξιῶν ἐσήμενε²¹², τὸν Θεμι-
στοκλῆα δεξιωσάμενος, ἐκέλευσε τῶν νεανίσκων κατὰρξασθαι²¹³ καὶ καθῆ-

ων ὑπὸ τοῦ Β. 191) Παρίημι. 192) Κοραῖς διέγραψε τὴν λέξιν· Ἐάν κριθῇ γνησίᾳ, εἴη
ἂν συνώνυμος τοῦ Εντολή. 193) Ἄν διαγραφῇ ἡ λέξις τέλος. αἰεταῖς. Α. Σ. Ἐκφίρω 2).

194) Τὸν μεταξὺ Σαλαμῖνος καὶ Ψυττάλειας, καὶ τὸν μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῆς ἑρῆς. 195) Τὴν Σαλαμίνα καὶ τὴν Ψυττάλειαν. 196) Ὁ δίκαιος. 197) Αὐτοῦ. 198) Εὐθέως εἰς πρῶ-
πάντησιν του. 199) Ἐνεκα τῆς παρουσίας. 200) Νὰ συνεργασθῇ μετ' αὐτοῦ ὅπως καταπει-
σῇ τοὺς Ἕλληνας. 201) Ἐαυτοῦ. 202) Ἐπορεύετο ἐπὶ. Ἐπαίει. 203) Οἱ Ἰηνιοὶ καὶ εἰ
λοιποὶ νησιῶται κατηναγκασμένοι συνεστράτευσαν μετὰ τοῦ Ξέρξεω θαλασσοκρατοῦντες. 204) Ὑπ'
ἐργῆς καὶ ὡς ἀνάγκης. 205) Ἀρχαῖος ἱστορικὸς, γράψας Ἀττικὴν ἱστορίαν. 206) Νεῦν
τοῦ Ἡρακλείου. 207) Εἰς τὸ μέρος ἐπον διὰ στενοῦ πορθμοῦ διατεταῖς ἡ Σαλαμίς ἀπὸ τῆς
στερείας. 208) Ἄλλος ἀρχαῖος ἱς ρικὸς. γράψας Ἑλληνικὴν ἱστορίαν. 209) Ἀπλὴ κορυφὴ τοῦ
ὄρους τοῦ ἀπαιρουμένου τῆς Μεγαρίδας τῆς Ἀττικῆς. 210) Ὁ θρόνος οὗτος, κυριευθεὶς ἀπὸ τοῦ
Ἕλληνας, ἀφιερώθη εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις παρθενῶν ὁ Δημοσθένης, ἔστι τὸν εἶδε, τὸν λέγει
ἀργυρόποδ. 211) Θυσίαν τελοῦντες. 212) Ἐκούσθη ὡς θεῖον σημεῖον. Εἰς τοὺς χρυ-
σούς ἐκείνους τῆς δεισιδαιμονίας ἡ λάμψις τοῦ πυρὸς τῆς θυσίας καὶ τοῦ παρμῦς ὁ κρότος
θεωροῦντο ὡς εἰσὼν, καὶ εἰς αὐτοὺς ἐνυσιάετο καὶ αὐτὴ ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων. 213) Νὰ
φογέσῃ. Κατάρχω. Α. Σ. 2) ὁ Ἡρόδ. δὲν ἀναφέρει τὴν ἀποτροπαιὸν ταύτην θυσίαν.

ρεῦσαι πάντας ὡμωσῇ²¹⁴ Διονύσῳ προσευχόμενον· οὕτω γὰρ ἄμα σωτηρίαν τε καὶ νίκην ἐσεσθαι τοῖς Ἑλλήσιν. Ἐκπλαγέντος δὲ τοῦ Θεμιστοκλέους ὥς μ' γὰρ τὸ μάντευμα καὶ δεινόν, οἷον εἶωθεν²¹⁵ ἐν μεγάλοις ἀγῶσι καὶ πράγματι χαλεποῖς, μᾶλλον ἐκ τῶν παραλόγων, ἢ τῶν εὐλόγων τὴν σωτηρίαν ἐλπίζοντες οἱ πολλοί, τὸν Θεὸν ἄμα κοινῇ κατακαλοῦντο ρωνῇ, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους τῷ βωμῷ προσαγαγόντες, ἠνάγκασαν, ὥς ὁ μαντις ἐκέλευσε, τὴν θυρίαν συντελεσθῆναι. Ταῦτα μὲν οὖν ἀνὴρ φιλόσοφος καὶ γραμμάτων οὐκ ἄπειρος ἱστορικῶν Φανίας⁸ ὁ Λέσβιος εἰρηκε.

Περὶ δὲ τοῦ πλήθους τῶν βαρβαρικῶν νεῶν Αἰσχύλου ὁ ποιητής, ὡς ἂν²¹⁶ εἰδῶς· καὶ διαβεβαιούμενος²¹⁷, ἐν τραγωδίᾳ Πέρσας²¹⁸, λέγει ταῦτα²¹⁹.

Ξέρξῃ δὲ (καὶ γὰρ εἶδα) χιλιάς μὲν ἦν
Νεῶν τε κληθεῖς· αἱ δ' ὑπέρκομπες²²⁰ τάχῃ
Ἐκατὸν δ' ἦσαν, ἑπτὰν'. Ὡς ἔχει λέγεις.

Τῶν δ' Ἀττικῶν, ἑκατὸν ὀγδοήκοντα τὸ πλήθος οὐσῶν, ἐλάττω τοὺς ἀπὸ τοῦ κατασφώματος μαχομένους, ὀκτωκαίδεκα εἶχεν· ὧν τοῖσδε τέσσαρες ἦσαν, οἱ λοιποὶ δ' ὀπίσκει. Δοκεῖ δ' οὐχ ἤττον εἶναι τὸν καιρὸν ὁ Θεμιστοκλῆς, ἢ τὸν τόπον, συνιδὼν καὶ φυλάττει, μὴ πρότερον ἀντιπύρρως²²¹ κατασφῆσαι ταῖς βαρβαρικαῖς τὰς τριήρεις, ἢ τὴν εἰωθυῖαν ὥρην παραγενέσθαι, τὸ πνεῦμα λαμπρόν²²² ἐκ πελάγους φεῖ καὶ κύμα διὰ τῶν στενῶν κατὰ γουσαν²²³. ὁ τὰς μὲν Ἑλληνικὰς οὐκ ἔβλαπτε ναῦς, ἄλιτενεῖς οὐσας καὶ ταπεινότερας, τὰς δὲ βαρβαρικὰς, ταῖς τε πρύμναις ἀνεστῶσας²²⁴, καὶ τοῖς κατασφώμασιν ὑπερόρρους καὶ βαρεῖας ἐπιφερομένους ἐστράλλε²²⁵ προσπίπτον, καὶ παρεδίδου πλοχίας τοῖς Ἑλλήσιν ὀξέως προσφερομένοις, καὶ τῷ Θεμιστοκλεῖ προσέχουσιν, ὥς ὁρῶντι²²⁶ μάλιστα τὸ συμφέρον· καὶ ὅτι²²⁷ κατ' ἐκείνων²²⁸ ὁ Ξέρξης ναύαρχος Ἀριαμένης, ναὺν ἔχων μεγάλην, ὥσπερ ἀπὸ τείρους ἐτόξευε καὶ ἠκόντιζεν, ἀνὴρ ἀγαθός²²⁹ ὢν, καὶ τῶν βασιλείως ἀδελφῶν²³⁰ πολὺν κράτιστός τε καὶ δικαιοτάτος. Τοῦτον μὲν οὖν Ἀμεινίας ὁ Δεκαεὺς²³¹, καὶ Σωσικλῆς ὁ Πεδιεύς²³², ὁμοῦ πλέοντες²³³, ὥς αἱ νῆες²³⁴ ἀντίπρῳροι προσπεσοῦσαι καὶ συνερείσασθαι τοῖς χαλκώμασιν²³⁵ ἐνεσχεύησαν, ἐπιδελνόντα τῆς αὐτῶν τριήρους, ὑποστάντες²³⁶ καὶ τοῖς ὀρχασι τῶν

214) Ὁμωρῶν, ἐπίθετον τοῦ Διονύσου. 215) Κατακαλοῦνται, ποιοῦντες ἐκεῖνο, οἷον εἶωθεν.

216) Καὶ ὁ ποιητὴς παρὴν εἰς τὸν πόλεμον. 217) Ο καὶ διαβεβαιετός. Λέγει διαβεβαιούμενος. 218) Μία τῶν σωζομένων τραγωδιῶν τοῦ Αἰσχύλου, ὑποθετὶν ἔχουσα τὴν ἡττάν των Περσῶν. 219) Οἱ ἐπόμενοι τρεῖς στίχοι εἰσι 339—341 τῆς τραγωδίας. 220) Ὑπερκόμπες, ἔξοχοι διὰ τὰ τέχους των. 221) ἀντιπύρρως, πύρρως πρὸς πύρρον. 222) Ἄνεμον σφοδρὸν. 223) Ἡτις ἔφερε τὸν ἄνεμον καὶ τὰ κύματα ἔβηεν, ἀπὸ τοῦ πελάγους ἐντὸς εἰς τὸν πορθμόν. 224) Ἐγούσας πρύμνας ὑψηλάς. 225) παρέρουσι. 226) Ἐννοοῦντι.

227) Δοκεῖ εἶναι. 228) Εἰς τὰ μέρη ὅπου ἦν ἐκεῖνος ὁ Θεμιστοκλῆς. 229) Ἀγθρός.

230) Μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν τοῦ Β', ὧν εἷς ἦν καὶ αὐτός. Ο Ἡρόδοτος ἀνομαζεῖ τὸν ἀδελφὸν τοῦ Βασιλείως Ἀριαμένην. 231) Δεκαεὺς, Ἀχιλλεύς, Ἀχιλλεύς, τὸν γὰρ Ταττί, ἐπὶ τοῦ Πάρου. Ο Ἡρόδοτος λέγει τὸν Ἀμεινίαν Βαλλωνεῖα, ὁ δὲ Διόδωρος τὸν θίλει ἀδελφὸν τοῦ Αἰσχύλου. 232) Πεδιὸν ἦν τὸ μέρος τῆς Ἀττικῆς, τὸ δυτικῶς τοῦ Ἀστεως, μέγιστο τοῦ Πάρου. 233) Ἀλλὰ φαίνεται εἶναι ὑπὲρ καὶ ἄλλος Πεδιεύς. 234) Οἱ δὲ αἱ ἐντὸς μίαν τριήρην. 235) Αὐτῶν καὶ ἡ τοῦ Πέρου. 236) Τοῖς χαλκοῖς ἐμβόλοις. 237) Ἀντιστάσαντες.

πτοντες εἰς τὴν θάλασσαν ἐξέβαλον καὶ τὸ πῶμα²³⁷ μετ' ἄλλων διαφερόμενον ναυαγίων Ἀρτεμισίᾳ^{237*} γνωρίσασα πρὸς Εἰρήνην ἀνήνεγκεν.

Ἐν δὲ τούτῳ²³⁸ τοῦ ἀγῶνος ὄντος, ὥς μὲν ἐκλάμψαι μέγα λέγουσιν Ἐλευσινόθεν, ἦγον δὲ καὶ ὦνῃν τὸ Θριάσιόν κατέχειν πεδίον²³⁹ ἄχρι θαλάττης, ὡς ἀνθρώπων ὁμοῦ πολλῶν τὸν μυστικὸν ἐξαγόντων Ἰακχόν²⁴⁰. Ἐκ δὲ τοῦ πλήθους τῶν φλεγγομένων²⁴¹, κατὰ μικρὸν ἀπὸ γῆς ἀναφερόμενον νέφος ἔδοξεν αὖθις ὑπονοσσεῖν²⁴² καὶ κατασκήπτειν εἰς τὰς τριήρεις. Ἔτεροι δὲ φάσματ' αὖ καὶ εἰδωλὰ καθορᾶν ἔδοξαν ἐνόπλιον ἀνδρῶν, ἀπ' Αἰγίνης τὰς χεῖρας ἀνεχόντων πρὸς τοὺς Ἑλληνικῶν τριηρῶν, οὓς εἰκάζον Αἰακίδας²⁴³ εἶναι, παρὰ κεκλημένους εὐχαῖς πρὸ τῆς μάχης ἐπὶ τὴν βοήθειαν. Πρῶτος μὲν οὖν λαμβάνει ναὺν Λυκομήδης, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, τριηραρχῶν, ἧς τὰ παρὰ σῆμα περικόψας ἀνέθηκεν Ἀπόλλωνι δαφνηρόφω Φλυσίην²⁴⁴. Οἱ δ' ἄλλοι τοῖς βαρβάροις ἐξισούμενοι τὸ πλῆθος²⁴⁵, ἐν στενῷ κατὰ μέρος προσφερομένους²⁴⁶ καὶ περιπίπτοντας ἀλλήλοισι, ἐτρέψαντο μέχρι δαίλης ἀντισιγόντας, ὡς εἴρηκε Σιμωνίδης, τὴν καλὴν ἐκείνην καὶ περιδοτὸν ἀράμενοι νίκην²⁴⁷, ἧς οὖν Ἑλλήσιν, οὕτε βαρβάρους ἐνόλιον ἔργον εἰργασταὶ λαμπρότερον, ἀνδρείαι μὲν καὶ προθυμίᾳ κοινῇ τῶν ναυμαχησάντων, γνῶμη δὲ καὶ δεινότητι Θεμιστοκλέους.

Μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίαν, Εἰρήνης μὲν ἔτι θυμομαχῶν πρὸς τὴν ἀπότευξιν²⁴⁸ ἐπεχείρει διὰ χωμάτων ἐπάγειν τὸ πεζὸν τοῖς Ἑλλήσιν²⁴⁹ εἰς Σαλαμίνα, ἐμπαράξας τὸν διὰ μέσου²⁵⁰ πόρον. Θεμιστοκλῆς δ' ἀποπειρώμενος Ἀριστείδου λόγῳ²⁵¹, γνῶμην ἐποιεῖτο λύειν τὸ ζεύγμα²⁵² ταῖς ναυσὶν ἐπιπλεύσαντας εἰς Ἑλλήσποντον. Ὅπως, ἔφη, τὴν Ἀσίαν²⁵³ ἐν τῇ Εὐρώπῃ λάβωμεν. Αὐτοσχέρινος δὲ τοῦ Ἀριστείδου, καὶ λέγοντος, ὅτι Νῦν μὲν τρυφῶντι τῷ βαρβάρῳ πεπολεμήκαμεν, ἂν δὲ κατακλείσωμεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ κατασχίσωμεν εἰς ἀνάγκην ὑπὸ δέους²⁵⁴ ἀνδρὰς τηλικούτων δυνάμεων κύριον, οὐκέτι καθήμενος ὑπὸ σκιάδι²⁵⁵ χρυσῇ θεάσεται τὴν μάχην ἐφ' ἥσυχίας, ἀλλὰ πάντα τολμῶν, καὶ πᾶσιν αὐτὸς παρών διὰ τὸν κίνδυνον, ἐπανορθώσεται τὰ παρεμμένα²⁵⁶, καὶ βουλεύσεται βέλτιον ὑπὲρ τῶν ὄλων.

237) Αὐτοῦ 237*) Βασίλισσα τῆς ἐν Κερίᾳ Ἀλικαρνασσῶ. 238) Εἰς ταύτην τὴν θέσιν, τὴν καταστάσιν. 239) Τὸ ἐκτεινόμενον πρὸς βορρᾶν τοῦ Σαλαμίνιου κελπυ καὶ πρὸς ἀνατολὰς τῆς Ἐλευσίνης, ἥτις καίτοι παραθαλάσσιος εἰς τὸ δυτικὸν πέρας τοῦ κελπυ τούτου.

240) Τὸν θυμὸν τὸν ψαλλόμενον εἰς τὰ μυστήρια τοῦ Βακχου. 241) Ἀπλ. ἐκ τοῦ μέρους οὗ ποὺ ἤκομεν τὸ πλῆθος. 242) Ἀποσυρόμενον. 243) Ὁ Αἰακὸς ἦν υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Αἰγίνης, Αἰακίδαι δὲ ἦσαν οἱ υἱοὶ τοῦ Πηλεΐδου καὶ Τηλεφῶν καὶ οἱ ἔγγονοι τοῦ Ἀχιλλεύου καὶ Δίας. 244) Οὗτος ἦν πῖσανος ὁ λατρευόμενος εἰς τὸν ναὸν τὴν μεταβληθέντα εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ Δαρνίου. 245) Διὰ τὴν κατωτέρω λόγον, διὰ τὸ πορρωτέρω ἦν γενεᾶς καὶ οἱ βαρβάροι δὲν εἰδύναντο νὰ ταξώσιν εἰς αὐτὸν κατὰ αὐτοπὸν πλείονας τριήρεις τῶν ὅσας εἶχον οἱ Ἕλληνες. 246) Τοῖς βαρβάροις. 247) Συμῆσαν ἐν Ὀλ. 75, ἀ. 480 π. Χ. τῇ 20 Βοηδρομιῶνος 23 Σεπτεμβρίου. 248) Ἰσχυρογνώμων κατὰ τῆς ἀποτυχίας.

249) Εἰργάζον μεταξὺ Σαλαμίνος καὶ στερεῶς χωμάτα, νὰ πρὴν δι' αὐτῶν τὴν πεζὴν τοῦ στρατοῦ εἰς Σαλαμίνα κατὰ τῶν Ἑλλήνων. 250) Το μεταξὺ Ἀττικῆς, Ὑπσταλαίας καὶ Σαλαμίνος στεῖον. 251) Ἑλλήνων διὰ τῶν λόγων του νὰ δοκιμάσῃ τι φρονεῖ ὁ Ἀρ.

252) Τὴν γέφυραν δι' ἣν εἶχε ᾤκσει ὁ Εἰρήνης τὴν Ἑλλήσποντον. 253) Ἀπλ. τὴν Ἀσιατικὴν δύναμιν. 254) Διὰ τοῦ φόβου στενωχρήσωμεν. 255) Σκηνὴν ἀπορριμμένην ἡσυχ.

256) Ὅσα τότε ἀφῆσε, παρημέλησε.

οὐ τὴν οὐσαν οὖν, ἔφη, δεῖ γέφυραν. ὦ Θεμιστοκλῆς, ἡμᾶς ἀναίρειν, ἀλλ' ἑτέραν, εἶπερ οἷόν τε, προσκατασκευάσαντας, ἐκβαλεῖν διὰ τάχους τὸν ἄνθρωπον ἐκ τῆς Εὐρώπης. Οὐκοῦν, εἶπεν ὁ Θεμιστοκλῆς, εἰ δοκεῖ ταῦτα συμφέρειν, ὥρα σκοπεῖν καὶ μηχανάσθαι πάντας ἡμᾶς, ὅπως ἀπαλλαγῇσεται τὴν ταχίστην ἐκ τῆς Ἑλλάδος. Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἔδοξε, πέμπει τινὰ τῶν βασιλικῶν εὐνοῦγων ἐν τοῖς αἰγυμνάτοις ἀνερῶν, Ἀρσάκην²⁵⁷ ὄνομα, φράζειν βασιλεὶ κελεύσας, ὅτι τοῖς μὲν Ἕλλησι δέδοκται, τῷ ναυτικῷ κρατερύσας, ἀναπλεῖν εἰς τὸν Ἑλλήσποντον, ἐπὶ τὸ ζεύγμα, καὶ λῦεν τὴν γέφυραν· Θεμιστοκλῆς δὲ κηδόμενος βασιλέως, παραινέει σπεύδειν ἐπὶ τὴν αὐτοῦ θάλατταν²⁵⁸, καὶ περαιοῦσθαι μέχρις αὐτοῦ²⁵⁹ ἐμποιεῖ τινὰς διατριβὰς²⁶⁰ τοῖς συμμάχοις καὶ μελλήσεσι πρὸς τὴν διώξιν. Ταῦθ' ὁ βάρβαρος ἀκούσας, καὶ γενόμενος περίφοβος, διὰ τάχους ἐποιεῖτο τὴν ἀναχωρήσιν· καὶ πείραν ἡ Θεμιστοκλῆς καὶ Ἀριστείδος φρόνησις, ἐν Μαρδονίῳ²⁶¹ παρέσχεν²⁶², εἶγε πολλοστημορίῳ τῆς Ξέρξου δυνάμεως διαγωνισάμενοι Πλαταιᾶσιν, εἰς τὸν περὶ τῶν ὅλων κίνδυνον κατέστησαν²⁶³.

Πόλεων²⁶⁴ μὲν οὖν τὴν Αἰγινήτων ἀριστευσαί φησιν Ἡρόδοτος, Θεμιστοκλῆς δὲ (καίπερ ἄκοντες ὑπὸ φθόνου) τὸ πρωτεῖον ἀπέδωκεν ἅπαντες. Ἐπεὶ γὰρ ἀναχωρήσαντες εἰς τὸν Ἰσθμὸν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ²⁶⁵ τὴν ψῆφον ἔφερον οἱ στρατηγοί, πρῶτον μὲν ἕκαστος ἑαυτὸν ἀπέφαιναν ἀρετῇ, δευτέρου δὲ μεθ' ἑαυτὸν, Θεμιστοκλῆα. Λακεδαιμόνιοι δ' εἰς τὴν Σπάρτην αὐτὸν κατακαγγόντες, Εὐρυδιάδῃ μὲν ἀνδρεῖας, ἐκείνῳ δὲ σοφίαν ἀριστεῖον ἔδωκαν, θαλλοῦ²⁶⁶ στέφανον· καὶ τῶν κατὰ τὴν πόλιν ἀρμάτων, τὸ πρωτεῖον ἐδώρησαντα, καὶ τριακοσίους τῶν νέων πομπούς· ἄγχι τῶν ὥρων συνεξέπεμψαν. Λέγεται δ', Ὀλυμπίων τῶν ἐφεξῆς ἀγομένων²⁶⁷, καὶ παρελθόντας εἰς τὸ στάδιον τοῦ Θεμιστοκλῆους, ἀμελήσαντας²⁶⁸ τῶν ἀγωνιστῶν τοὺς παρόντας, ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνον θεᾶσθαι, καὶ τοῖς ξένοις ἐπιδεικνύνειν ἅμα θαυμάζοντας καὶ κροτοῦντας· ὥστε καὶ αὐτὸν ἡσθέντα πρὸς τοὺς φίλους ὑμολογῆσαι τὸν καρπὸν ἀπέχειν²⁶⁹ τῶν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος αὐτῷ πονηθέντων²⁷⁰.

Καὶ γὰρ ἦν τῇ φύσει φιλοτιμώτατος²⁷¹, εἰ δεῖ τεκμαίρεσθαι διὰ τῶν ἀπομνημονευομένων. Αἰρεθεὶς γὰρ ναύαρχος ὑπὲρ τῆς πόλεως, οὐδὲν οὔτε τῶν ἰδίων, οὔτε τῶν κοινῶν, κατὰ μέρος ἐχρημάτιζεν²⁷², ἀλλὰ πᾶν

257) Καθ' Ἡρόδοτον ἦν αὐτὸς ὁ Σίκιννος. 258) Ἀπλ. τὴν παρακειμένην εἰς τὴν Ἀσίαν, ὅπου δὲν ἐρεδῖτο νὰ καταδιωχθῇ. 259) Ἐν τῷ αὐτῷ (ὁ Θεμιστοκλῆς). 260) Χρονοτριβὰς.

261) Ἐν τῇ μάχῃ τῇ γενομένῃ πρὸς Μαρδόνιον. 262) Πείραν παρέσχεν, ἀπέδειξε.

263) Ἀπέδειξε, ὅτι καλῶς καὶ φρονίμως ἐπράξαν ἀποπέμψαντες τὸν Ξέρξην, καὶ μὴ ἀφῆσαντες νὰ κινδυνεύσῃ ἡ Ἑλλὰς ἐκ νεοῦ καθ' ἑλὼν αὐτοῦ τῶν δυνάμεων, εἶναι ὅτι πολέμησαν κατὰ τοῦ Μαρδονίου καὶ κατὰ πολλοστημορίῳ τῆς Περσικῆς δυνάμεως, περίστη ὅμως εἰς τὴν ἰσχυρὸν κίνδυνον. 264) Ἐκ τῶν πόλεων. 265) Καθ' Ἡρόδοτον ἐψηφοφόρησαν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τοῦ Ποσειδῶνος, τοῦ ἐν τῷ Κορινθίῳ Ἰσθμῷ. Ἐπιφέρει δ' ἄλλοι καὶ ὁ Ἡρόδοτος ἐπὶ ἀπὸ φθόνου οἱ Ἕλληνες δὲν ἐτελείωσαν τὴν ψηφοφορίαν ταύτην.

266) Κλαδὸν εἰλας. 267) Ὅταν ἐτελείτο ἡ ἀκολούθος ἐορτὴ τῶν Ὀλυμπίων, εἰς τὴν Ὀλυμπίαν τῆς Ἠλίδος. Ἐτελείοντο δὲ αὕτη τέσσαρα ἔτη μετὰ τὴν μάχην, διότι ἐπαυήθητε κατὰ τετραετίαν. 268) Ὅτι οἱ Ἕλληνες ἡμέλησαν νὰ βλέπουν τοὺς καὶ παρόντας ἀγωνιστὰς τοὺς ἐκτελούντας τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας. 269) Ὅτι ἀπελαμβάνει.

270) Τῶν ὅσα ἐπὶ τῆς. 271) Φιλοδοξίας. 272) Βιγρώζετε, ἐνέργει.

ἀνεβήλλετο τὸ προσπίπτων²⁷³ εἰς τὴν ἡμέραν ἐκείνην, καθ' ἣν ἐκπλεῖν ἔμελλεν, ὃ ἦεν πολλὰ πράττων πράγματα, καὶ παντοδαποῖς ἀνθρώποις θαμνῶν, μέχρις εἰς αὐτὴν, καὶ πλείστον δύνασθαι. Τῷ τε νεκρῶν τοὺς ἐκπεσόντας²⁷⁴ ἐπισκοπῶν παρὰ τὴν θάλατταν, ὡς εἶδε περιουμένους²⁷⁵ ψέλων χροσθὶ καὶ στρεπτοῖς, αὐτὸς μὲν παρήλαε, τῷ δ' ἐπομένῳ φίλῳ δειλῆς, εἶπεν· « Ἀνελού σκυτῶ· σὺ γὰρ οὐκ εἰ Θεμιστοκλῆς. » « Ἐλεγε δέ, τοῖς Ἀθηναίοις οὐ τιμᾶν αὐτόν, οὐδὲ θυμαζέειν, ἀλλ' ὥσπερ πλατύνων χειμαζομένους μὲν ὑποτρέχειν κινδυνεύοντας, εὐδίκας δὲ περὶ αὐτοὺς γενόμενης, τὴν αὐτὴν καὶ κολούειν. Τοῦ δὲ Σαρριρίου²⁷⁶ πρὸς αὐτόν εἰπόντος, ὡς οὐ δι' αὐτόν²⁷⁷ ἔσχηκε θύξαι, ἀλλὰ διὰ τὴν πόλιν. » Ἀληθῆ λέγεις (εἶπεν), ἀλλ' οὐτ' ἂν ἐγὼ, Σαρριεὺς ὢν, ἐγενόμην ἐνδοξος, οὔτε σὺ, Ἀθηναῖος. » Ἐτέρου δὲ τινος τῶν στρατηγῶν, ὡς ἔδοξέ τι χρήσιμον διαπεπραχθῆαι τῇ πόλει²⁷⁸ ὑπακουμένου²⁷⁹ πρὸς τὸν Θεμιστοκλῆν, καὶ τῆς ἐκείνου ταῖς ἐκείνου πράξεσιν ἀντιπαρεβήλλοντος, ἔρη τῇ ἐφορῇ τὴν ὑστερίαν²⁸⁰ εἴρηται, λέγουσαν, ὡς ἐκείνη μὲν ἀρχαίων τε μεστὴ καὶ κοπώδης ἐστίν, ἐν αὐτῇ δὲ πάντες ἀπολαύουσι τῶν παρεσκευασμένων σχολάζοντες· τὴν δ' ἐφορὴν πρὸς ταῦτ' εἶπεν· Ἀληθῆ λέγεις, ἀλλ' ἐμοὶ μὴ γενομένης, σὺ οὐκ ἂν ἦσθα καμῶν τοῦτον, ἔρη, τότε μὴ γενομένου, ποῦ ἂν ἦτε νῦν ὅμοι; Τὸν δ' οἶον ἐντροφεύοντα τῇ μητρὶ²⁸¹, καὶ δι' ἐκείνην αὐτῷ²⁸², παύσιμων ἔλεγε πλείστον τῶν Ἑλλήνων δύνασθαι²⁸³. τοῖς μὲν γὰρ Ἑλλήσιν ἐπιτάττει Ἀθηναίους, Ἀθηναίους δ' αὐτόν²⁸⁴, αὐτῷ δὲ τὴν ἐκείνου²⁸⁵ μητέρα, τῇ μητρὶ δ' ἐκείνον. Ἰδιος δὲ τις ἐν πᾶσι βουλόμενος εἶναι, χωρίον μὲν πιπράσκων, ἐκέλευε κηρύττειν, ὅτι καὶ γείτονας χρηστὸν ἔχει. Τῶν δὲ μνησμένων αὐτοῦ τὴν θυγατέρα, τὴν ἐπικλη²⁸⁶ τοῦ πλουσίου προκρίνας ἔρη ζήτησιν ἄνδρα χρημάτων δεόμενον μάλλον, ἢ χρήματα ἀνδρός. Ἐν μὲν οὖν τοῖς ἀπορρηγμασι τοιοῦτός τις ἦν.

Γενόμενος δ' ὅπο²⁸⁷ τῶν πράξεων ἐκείνων, εὐθύς ἐπεχειρεῖ τὴν πόλιν ἀναικτοδομεῖν²⁸⁸ καὶ τειχεῖν, ὡς μὲν ἴσται Θεόπομπος²⁸⁹, χρήματα πείσας μὴ ἐναντιωθῆναι τοὺς Ἑσπερίους²⁹⁰, ὡς δ' οἱ πλείστοι, παρορυσθέντες²⁹¹. Ἦκε μὲν γὰρ εἰς Σπάρτην, ὄνομα προσθείας ἐπιγρυψάμενος²⁹², Ἐγκαλούντων δὲ τῶν Σπαρτιατῶν, ὅτι τειχεῖν τὸ ἄγν, καὶ Πολυάρχου κατηγοροῦντος, ἐπίτηδες ἐξ Αἰγίνης ἀποσταλέντας, ἤρνεϊτο, καὶ πέμπειν ἐκέλευεν εἰς Ἀθήνας τοὺς κακοφρομένους· ἅμα μὲν ἐμβάλλων τῷ τειχισμῷ χρόνον²⁹³.

273) Πᾶσαν συμπίπτουσαν ὑπέθετε. 274) Τοῖς εἰς τὸ παράλιον ἐκτραπέντας ὑπὸ τῶν σκυμάτων. 275) Περιουμένους ἔχοντας περὶ τοῦς θραύλους αὐτῶν. 276) Τοῦ στρατηγοῦ τῶν Σαρριῶν, καθὼς καὶ ἀνωτέρω τοῦ Κοσταῖως. 277) Ἐξ αἰτίας αὐτοῦ τοῦ ἰδίου, ἀξ αἰτίας τῶν ἔργων τοῦ, ἀλλ' ἐξ αἰτίας τῆς πόλεως ἧς ἦν πολίτης. 278) Ὁ στρατηγός. 279) Ἀναθῶς προτερομένου. 280) ἢ πᾶσα ἢ μετὰ τῇ ἐφορᾷ. 281) Καταγρυμνέον τῆς ἐπὶ τῆς μητρὸς τοῦ ἐπὶ βροχῆς. 282) Ἀ. α. τῆς μητρὸς ἔχοντα ἐπὶ βροχῇ ἐπ' αὐτοῦ. 283) Τὸν οἶον. 284) Τὸν Θεμιστοκλῆν. 285) Τοῦ οἰοῦ, 286) Χρηστὸν ἐνάρτεον. 287) Ἰδὲ ἀνωτέρω σημ. 9. 288) Διοτι τὴν εἶχον αὐτοὶ οἱ Πέρσαι. 289) Στὸς μαθητὴς τοῦ Ἰσοκράτους, σύγχρονος τοῦ Φιλίππου. Ἱστορικός καὶ ῥήτωρ. ἔγραψεν ἱστορίαν εἰς 58 βιβλία, ὧν ὀλίγα λείψανα διασώθησαν. 290) Τοῖς ἔχοντας τῆς Σπαρτίας. 291) Ἀπατήσας αὐτοὺς. Ἰδ. Θεουδ. Α'. 90. 292) Ἀπὸ τῆς ἐπὶ τὸν ὄνομα τοῦ προστάως, ὡς πείσας. 293) Δίδων δια τῆς χρονολογίας καιρὸν εἰς τὴν τειχομένην.

ἐκ τῆς διατριβῆς, ἅμα δὲ βουλόμενος ἀντ' αὐτοῦ τοὺς πεμπομένους ὑπάρχειν τοῖς Ἀθηναίοις.²⁹⁴ Ὁ καὶ συνέβη γινώσκων γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι τὸ ἀληθές, οὐκ ἠδίκησαν αὐτὸν, ἀλλ' ἀδίκως χαλεπαίνοντες, ἀπέπεμψαν.²⁹⁵ Ἐκ δὲ τούτου τὸν Πειραιᾶ κατεσκεύαζε, τὴν τῶν λιμένων εὐφυῆς.²⁹⁶ κατανήσας, καὶ τὴν πόλιν ὅλην ἀριστοτόμενος πρὸς τὴν θάλατταν καὶ τρόπον τινα τοῖς παλαιοῖς βασιλεῦσι τῶν Ἀθηναίων ἀντιπαλαιούμενος. Ἐκείνοι μὲν γάρ, ὡς λέγεται, προημελιόμενοι τοὺς πολίτας ἀποσπᾶσαι τῆς θαλάττης, καὶ συναθροίσαι ζῆν μὴ πλέοντας, ἀλλὰ τὴν χώραν φυτεύοντας, τὸν περὶ τῆς Ἀθηνᾶς διέδοσαν λόγον, ὡς ἐρίσκοντα περὶ τῆς χώρας τὸν Ποσειδῶν. δείξασα τὴν μοῖραν τοῖς δικασταῖς, ἐνίκησε Θεμιστοκλῆς ὃ οὐχ, ὡς Ἀριστοφάνης ὁ κωμικός λέγει.²⁹⁷ τῇ πόλει τὸν Πειραιᾶ προσέμαζεν, ἀλλὰ τὴν πόλιν ἐξῆψε τοῦ Πειραιῶς.²⁹⁸ καὶ τὴν γῆν τῆς θαλάττης ὅθεν καὶ τὸν δῆμον πύζησε κατὰ τῶν ἄριστων.²⁹⁹ καὶ θράσους ἐνέπλησεν, εἰς ναῦτας καὶ κελουστάς.³⁰⁰ καὶ κυβερνήτας τῆς δυνάμεως ἀφικομένους.³⁰¹ Διὸ καὶ τὸ βῆμα τὸ ἐν Πνυκί.³⁰² παποικημένον, ὥστ' ἀποβλέπειν πρὸς τὴν θάλασσαν, ὕστερον οἱ τριάκοντα.³⁰³ πρὸς τὴν χώραν.³⁰⁴ ἀπέστρεψαν, οἰόμενοι τὴν μὲν κατὰ θάλατταν ἀρχὴν, γενεσιν εἶναι δημοκρατίας, ὀλιγαρχίᾳ δ' ἦττον δυσχεραίνειν τοὺς γεωργούντας.

Θεμιστοκλῆς δὲ καὶ μεῖζον τι περὶ τῆς ναυτικῆς διανοήθη δυνάμειος. Ἐπεὶ γὰρ ὁ τῶν Ἑλλήνων στόλος, ἀπῆλλαχμένον.³⁰⁵ Ξέρξου, κατήρεν εἰς Παγαῶς.³⁰⁶ καὶ διεγεμμάζε, δημογυρῶν ἐν τοῖς Ἀθηναίοις ἔση τινα πράξιν ἔχειν.³⁰⁶ ὥρელიμαν μὲν αὐτοῖς καὶ σωτήριον, ἀπάρρητον δὲ πρὸς τοὺς πολλούς. Τῶν δ' Ἀθηναίων Ἀριστείδης πρόσταξαι μόνον κελουόντων, κἂν ἐκείνος δοκιμάσῃ.³⁰⁷ περαίνειν, ὁ μὲν Θεμιστοκλῆς ἔφραζε τῷ Ἀριστείδει, τὸ νεώριον ἐμπρῆσαι διανοεῖσθαι τῶν Ἑλλήνων ὃ δ' Ἀριστείδης εἰς τὸν δῆμον παρελθὼν, ἔφη, τῆς πράξεως, ἣν διανοεῖται πρόττειν ὁ Θεμιστοκλῆς, μηδεμίαν εἶναι μήτε λυσιστελεστέραν, μήτ' ἀδικιωτέραν. Οἱ μὲν οὖν Ἀθηναῖοι διὰ ταῦτα πύσασθαι.³⁰⁸ τῷ Θεμιστοκλεῖ προσέταξαν, Ἐν δὲ τοῖς Ἀμφικτυονικοῖς συνεδρίοις.³⁰⁹ τῶν Λακεδαιμονίων εἰσηγοιμένων, ὅπως ἀπείργωνται τῆς Ἀμφικτυονίας.³¹⁰ αἱ μὴ συμμάχησασαι κατὰ τοῦ Μήδου πόλεις, φοβη-

294) Νὰ ὑπάρχουν εἰς τοὺς Ἀθηναίους πρίσθεις Λακεδαιμόνιοι ἀντ' αὐτοῦ. Ὡς τὰ νῦν ἔγγινωται περὶ τῆς ἀσφαλείας αὐτοῦ. 295) Διότι ἐρεθίζοντο μὴ πάθωσι καὶ οἱ εἰκοὶ τῶν πρὸς αὐτοῦ. 296) Καταλληλότητα. 297) (Ιππ. 812). 298) Ἀλλ' ὅταν ἀνεδίδασιν τὸν Πειραιᾶ εἰς τὴν πόλιν, ἀλλὰ μᾶλλον αὐτὴν κατεβύβασαν εἰς τὸν Πειραιᾶ, καταστήτας αὐτὴν ναυτικὴν. 299) Καταστήσει τὸν δῆμον ἰσχυρὸν κατὰ τῆς ἀριστοκρατίας. 300) Ἐκείνοι εἰσίναι διεσπῶνται τοὺς κωπηλάτας δι' ἑνὸς εἶδους ἄσματος. 301) Περιελθούσης.

302) Τὸ βῆμα ἀπὸ τοῦ ὀπίσθου ὠμίλου οἱ ἄλλοι εἰς τὴν Πνυκί, ἥτις ἦν τὸ μέγας ἔκρου συναθροῖτο ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων εἰς συνέλευσιν. 303) Οἱ τριάκοντα τύραννοι οἱ ἐγκατασταθέντες ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων ἔσαν μετὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον ἐκυρίευσαν τὰς Ἀθῆνας. 304) Πρὸς τὸ μεσίγειον. 305) Ἀναχωρήσαντες. 306) Πῶς ὁ Θεμιστοκλῆς εἰς τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον, τὴν κοινὴν κόλπον τοῦ Βασιλέως. 306) ὅτι ἔχει κατὰ νοῦν. 307) Ἐπιδοκιμάσῃ, ἐγκρίνῃ (αὐτὴν). 308) Διὰ τὸν λόγον τούτον ὅτι εἶπεν ὁ ἄρ., διέταξε τὸν Θ. νὰ παρατηρῇ τῆς πράξεως ταύτης. 309) Συνέδρια συγκαταστάμενα ἀπὸς κατ' ἑκὸς εἰς Ἀσκληίου καὶ ἑκὸς εἰς Θερμοπύλας, καὶ ὅπου ἐκ παναρχαίων χρόνων ἔπαινον ἀντιπροσώπους διάφοροι Ἑλληνικαὶ πόλεις. 310) Τοῦ δικαιώματος τοῦ στέλλειν ἀντιπροσώπους εἰς τὸ Ἀμφικτυονικὸν συνέδριον.

θείς, μὴ Θεσπάλους καὶ Ἀργείους, ἐπὶ δὲ Θεβαίους, ἐκβαλόντες· τοῦ συναδρίου, παντελῶς ἐπικρατήσῃσι τῶν ψήφων, καὶ γένηται τὸ δοκοῦν ἐκείνους, συνεῖπε ταῖς πόλεσι³¹¹, καὶ μετέθηκε τὰς γνώμης τῶν Πυλαγόρων³¹², δι' αἷας, ὡς τρέχοντα καὶ μίαν μόναν πόλιν εἶναι αἱ μεταστροφῆσαι τοῦ πολέμου, καὶ τούτων αἱ πλείους παντάπασι μικραί. Δεινὸν οὖν, εἰ, τῆς ἀλλοτῆς Ἑλλάδος ἐκπόνδου γενομένης, ἐπὶ ταῖς μεγίσταις δυσὶν ἢ τρισὶ πόλεσιν ἔσται³¹³ τὸ συνέδριον. Ἐκ τούτου μὲν οὖν μάλιστα ταῖς Λακεδαιμονίαις προσέκρουσε³¹⁴, διὸ καὶ τὸν Κίμωνα προήγαγεν ταῖς τιμαῖς ἀντίπαλον ἐν τῇ πολιτείᾳ τῷ Θεμιστοκλεῖ καθιστάντας.

Ἦν δὲ καὶ τοῖς συμμάχοις ἐπαχθὴς, περιπλέων τε τὰς νήσους καὶ χρηματίζομενος³¹⁵ ἀπ' αὐτῶν· οἷα καὶ πρὸς Ἀνδρίους ἀργύριον αἰτοῦντά φησιν αὐτὸν Ἡρόδοτος εἰπεῖν τε καὶ ἀκοῦσαι³¹⁶. Δύο γὰρ ἦκειν ἔρη Θεοῦς κομίζων, Πειθῶ καὶ Βίαν· οἱ δ' ἔφασαν εἶναι καὶ πρὸς αὐτοῖς Θεοῦς μεγάλους δύο, Πενίαν καὶ Ἀπορίαν, ὅφ' ὧν κωλύεσθαι δοῦναι χρήματα ἐμείνω. Τιμακρέων³¹⁷ δ' ὁ Ῥόδιος μελοποιὸς ἐν ἄσματι καθάπτεται πικρότερον τοῦ Θεμιστοκλέους, ὡς ἄλλους μὲν ἐπὶ χρήμασι³¹⁸ φυγάδας διαπραχθέντων κατελθεῖν³¹⁹, αὐτὸν δὲ ξένον ὄντα καὶ φίλον προσμένον δι' ἀργύριον. Λέγει δ' οὕτως.

Ἄλλ' εἰ τύγε³²⁰ Παισάνειαν³²¹, ἥ καὶ τύγε Ξάνθιππον³²² αἰνεῖς ἢ τύγε Λευτοχίδα³²³.
Ἐγὼ δ' Ἀριστιδαν³²⁴ ἐπαινέω, αὐτὸν ἱερῶν ἀπ' Ἀθηνῶν³²⁵ εἰλθεῖν³²⁶ ἐν ἀφρον.
Ἐπεὶ Θεμιστοκλῆ' ἤγαγε Δατώ³²⁷ ψύσταν, ἄδικον, πρεδόντα, δὲ Τιμακρέοντα, εὐνόν³²⁸ ἐόντ.

Ἀργυροῖς οὐθελομένοισι³²⁹ πεισθεῖς, οὐ κατήγεν εἰς πάτραν Ἰάλυσον³³⁰.

Λαῶν δὲ πρὶ' ἀργυρίῳ τάλαντ' ἔδωκε πλεον εἰς διαφρον³³¹.

Τούς μιν κατήγεν ἄδικως, τοὺς δ' ἐδωκόων, τοὺς δὲ καίνων³³².

Ἀργυρίῳ ὁσπελευς. ἱσθμοὶ δ' ἐπανδύοντο³³³ γελόις ψυχὰς κρεά παρέχων.

Οἱ δ' ἤσθιον· ἡ χύχοντο καὶ ὥρων Θεμιστοκλῆς γενεσθαί³³⁴.

Πολλὸ δ' ἀσελγιστόν τε καὶ ἀνακταμένη³³⁵ μᾶλλον εἰς τὸν Θεμιστοκλέα βλασφημίαις κέχρηται μετὰ τὴν φυγὴν αὐτοῦ καὶ τὴν καταδίκην ὁ Τιμακρέων ἄσμα ποιήσας, αὗ ἐστιν ἀρχή·

Μοῦσα τοῦδε τοῦ μέλους³³⁶ κλέος ἂν Ἕλληνας³³⁷ τίθει, ὡς τοιχὸς³³⁸ καὶ δίκαιον.

311) Συνήχθησαν ὑπὲρ τῶν πόλεων. 312) Οἱ ἀπισταμένοι εἰς τὸ συνέδριον ἐλθόντες Πυλαγόροι μὲν αἱ μὲν αἱ περὶ τῶν πολιτικῶν ἀσκητόμενοι, ἱεραμὲν δὲ οἱ περὶ τῶν ἱερῶν. 313) Νὰ μείνῃ εἰς τὴν διακρίσιν τῶν μεγίστων. 314) Δυσχερὲς ἦτο. 315) Ἀργυρολογῶν. 316) Παρὰ τῶν Ἀνδρίων. 317) Ῥόδιος κομικὸς ποιητής, σύγχρονος τοῦ Θεμιστοκλέους. 318) Λαῶν χρημάτων. 319) Νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν πατρίδα τῶν. 320) Ἐγώ. 321) Τὸν ἄδελφον τοῦ Λευτοχίδα, τὸν στρατηγόντα τῶν Ἑλλήνων εἰς Πλαταιάς, μετὰ ταῦτα ἀρχηγὸν τοῦ στόλου, καὶ τέλος πρεδόντα τὴν Ἑλλάδα καὶ καταδικασθέντα ὑπο τῆς Σπάρτης. 322) Τὸν πατέρα τοῦ Περικλέους θριαμβεύσαντα εἰς τὴν Μοκάλην κατὰ Περσῶν καθ' ἣν ἡμίραν ἐγένετο ἡ ἐν Πλαταιαῖς μάχη. 323) Βασιλεὺς τῆς Σπάρτης διαπραχθεὶς καὶ αὐτὸς εἰς Μοκάλην. 324) Δωρ. ἐντὶ Ἀριστιδαν. 325) Δωρ. ἱερῶν ἀπ' Ἀθηνῶν.

326) Λέγων εἰλθεῖν. 327) ὡς ἐπάρτεος θεωρεῖτο ὁ μεταμεινὼς ὑπο τῆς Ἀπείρου.

328) Φίλος του. 329) Ἐπὶ τοῦ ἀργυρίου. Οὐτιδανόεις. 330) Πόλις τῆς νήσου Ῥόδου, μετονομασθεῖσα ἔπειτα Ρόδος. 331) Ὑπῆγεν εἰς τ' ἀνάγκη. 332) Φανερῶν. 333) Εἰς τοὺς ἱσθμοὺς ἀγῶνας ἐπανδύοντες, δηλ. ἐκπρόσωρον ἐξ ἑαυτοῦ εἰς τοὺς Ἕλληνας, ἀλλὰ παραβίτον ψυχὰς κρεά. 334) Ἀντὶ μὴ ὥρως ἱκαίτο, τὸ ὅποιον ἦτον καταρα, σκαμνίσουσα γὰρ μὴ φθάνει τοῦ χρόνου, ὡς τὸ εἰς ὥρως ἱκαίτο, εὐχὴ δηλοῦσα καὶ τοῦ χρόνου. 335) Φανερωτὴς. 336) Μέλους. 337) Παρὰ τοῖς Ἕλλησι.

338) Εἰκός.

Λέγεται δ' ὁ Τιμοκρέων ἐπὶ μηδισμῷ φυγεῖν³³⁹, συγκαταληφισαμένου τοῦ Θεμιστοκλέους. Ὡς οὖν ὁ Θεμιστοκλῆς αἰτίαν ἔσχε³⁴⁰ μηδίζεин, ταῦτ' ἐποίησεν εἰς αὐτόν.

Οὐκ ἔσχα Τιμοκρέων μόνος 341 Μηδοισιν ἐρκατομεῖ 342.

Ἄλλ' ἐντὶ 343 κάλλος δὴ πονηροί, οὐκ ἰγὼ μόνι 344 κίλευρις 345.

Ἐντὶ καὶ ἄλλαι αἰωπετικαί.

Ἦδη δὲ καὶ τῶν πολιτῶν διὰ τὸ σθονεῖν³⁴⁶ ἡδέως τὰς διχβολὰς προσκεμένων³⁴⁷, ἠναγκάζετο λυπηρὸς³⁴⁸ εἶναι, τῶν αὐτοῦ πράξεων ἐν τῷ δήμῳ πολλάκις μνημονεύων καὶ πρὸς τοὺς δυσχεραίνοντας, « Τί κοπιᾶτε³⁴⁹, εἶπεν, ὑπὸ τῶν αὐτῶν πολλάκις εὐπάσχοντες, » Ἦνίκασε δὲ τοὺς πολλοὺς καὶ τὸ τῆς Ἀρτεμίδας ἱερὸν εἰσάχμενος³⁵⁰, ἣν Ἀριστοβούλῃν μὲν προσηγάρρευσε, ὡς ἄριστα τῇ πόλει καὶ ταῖς Ἑλλήσι βουλευσάμενος, πλησίον δὲ τῆς οἰκίας κατεσκευάσεν ἐν Μελίτῃ³⁵¹ τὰ ἱερὰ, οὗ νῦν τὰ σώματα τῶν θανατουμένων οἱ δῆμοι προβάλλουσι, καὶ τὰ ἱμάτια καὶ τοὺς βρόχους τῶν ἀπαγχονημένων καὶ καθαιρεθέντων ἐκρέουσιν. Ἐκεῖτο δὲ καὶ τοῦ Θεμιστοκλέους εἰκόνη ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἀριστοβούλης ἐτι κατ' ἡμέας³⁵² καὶ φαίνεται τις οὗ τῆν ψυχὴν μόνην, ἀλλὰ καὶ τὴν ὅψιν ἡρωϊκῶς γενόμενος. Τὸν μὲν οὖν ἐξοστρακισμὸν ἐποίησαν κατ' αὐτοῦ, κολούοντες³⁵³ τὸ ἄξιωμα καὶ τὴν ὑπεροχὴν, ὥσπερ εἰώθεσαν ἐπὶ πάντων, οὐς ὦνοντο τῇ δυνάμει βαρεῖς, καὶ πρὸς ἰσότητά δημοκρατικὴν ἀτυμμέτους³⁵⁴ εἶναι. Κόλασις³⁵⁵ γὰρ οὐκ ἦν ὁ ἐξοστρακισμὸς ἀλλὰ παρακμήθια σθόνου καὶ κουσιγῆς, ἡδόμενου τῷ ταπεινῶν³⁵⁶ τοὺς ὑπερέχοντας, καὶ τὴν δυσμένειαν εἰς ταύτην τὴν ἀτυμίαν ἀποπνέοντος³⁵⁷.

Ἐκπεσόντος³⁵⁸ δὲ τῆς πόλεως αὐτοῦ, καὶ Ἰακτριθόντος ἐν Ἀργεῖ, τὰ περὶ Παυσανίαν συμπεσόντα³⁵⁹ κατ' ἐκείνου παρέσχε ταῖς ἐχθροῖς³⁶⁰ ἀφορμὰς. Ὁ δὲ γραψάμενος αὐτὸν προδοσίας³⁶¹, Λεωδωτῆς ἦν Ἀλκακίωνος, Ἀγρυλλῆ-θευ³⁶², ἅμα συνεπιτιμωμένων τῶν Σπαρτιατῶν. Ὁ γὰρ Παυσανίας, πράττων ἐκεῖνα δὴ τὰ περὶ τὴν προδοσίαν πρότερον μὲν ἀπεκρύπτετο τὸν Θεμιστοκλῆα³⁶³, καίπερ ὄντα φίλον ὡς δ' εἶδεν ἐκπεπτωκότα τῆς πολιτείας καὶ φέροντα χαλεπῶς³⁶⁴, ἐθάρσησεν ἐπὶ τὴν κοινωνίαν τῶν πραττομένων³⁶⁵ παρακαλεῖν, τὰ γράμματα τοῦ βασιλέως ἐπιδεικνύμενος αὐτῷ, καὶ παροξύνων ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας, ὡς πόνηρους καὶ ἀχαρίστους. Ὁ δὲ τὴν μὲν δεήσειν ἀπετρίψατο³⁶⁶ τοῦ Παυσανίου, καὶ τὴν κοινωνίαν ὅλως ἀπέπειπτο, πρὸς οὐδένα

339) ὅτι ἐξωρίσθη. 340) ὅταν κατηγορήθῃ δ' θ. 341) Μόνος. 342) Κάμει ἐρκαυς συνομωτεῖ. 343) Βίσι. 344) Μόνι. 345) Ἀλώπητ χάσσα τὴν σφάν της καὶ γενομένη διὰ τούτου πονηρότερα. 346) Τὸν Θεμιστοκλῆα. 347) Διχβολίαν. 348) Οἰλησας. 349) Δυσχερετεῖσθε ἀκούοντες ἐτι εὐεργετεῖσθε πολλάκις ὑπο τοῦ ἰδίου. 350) Οἰκιδρυμασ ἐκ τοῦ ἔξω. 351) Παροικία ἐν Ἀθήναις. 352) Διὰ τὰ ταπεινώσεων. 353) Ὑπερέχοντας δηλ. περισσότερον ἀρ' ἐτι ἐπιτρέπει ἡ δημοκρατικὴ ἰσότης. 354) Τιμωρία.

355) Διὰ τῆς ταπεινώσεως. 356) Σειθυμαίνοντος. 357) Εἰσοσθέντος. 358) Ἡ ἀνακαλυφθεῖσα προδοσία τοῦ Παυσανίου. Βασιλέως τῆς Σπάρτης, ὅστις ἐγάρψεν εἰς τὸν Σέξτον, συνθεολογῶν μετ' αὐτοῦ γὰρ παραδῶσθαι τὴν Ἑλλάδα. 359) Τοῖς ἐχθροῖς τοῦ Θεμ. παρέσχε ἀφορμὰς κατ' αὐτοῦ, τοῦ Θεμ. 360) Κατηγορήσας αὐτὸν, τὸν Θεμ. ἐπὶ προδοσίᾳ.

361) Γράψε Ἀγρυλλῆν. Ἀγρυλλῆ ἦσαν δῆμος τῆς Ἀττικῆς. 362) Εκρύπτετο ἀπὸ τὸν Θεμιστοκλῆα. 363) Οἰκιδρυμασ. 364) Εἰς τὸ γὰρ κοινωνίαν τῶν ἐργων του, γὰρ συμπερᾶν μετ' αὐτοῦ. 365) ἀπετρίψεν.

δὲ τοὺς λόγους ἐξήνεγκεν, οὐδὲ κατεμήνυσε τὴν πρᾶξιν, εἴτε παύσεσθαι προσδοκῶν αὐτὸν³⁶⁶, εἴτ' ἄλλως καταφραγὴ γενήσεσθαι, σὺν οὐδενὶ λογισμῷ³⁶⁷ πραγμάτων ἀτόπων καὶ παραβόλων ὀρεγόμενον. Οὕτω δὲ τοῦ Πανστανίου θανάτωθέντος³⁶⁸, ἐπιστολαὶ τινες ἀνευρεθεῖσαι καὶ γραμμὰτα περὶ τοῦτον³⁶⁹, εἰς ὑπόβαν ἐνέβαλον³⁷⁰ τὸν Θεμιστοκλέα· καὶ κατεβόων μὲν αὐτοῦ Ἀκαδεσμονῖοι, κατηγοροῦν δ' οἱ φθονοῦντες τῶν πολιτῶν, οὐ παρόντας, ἀλλὰ διὰ γραμμάτων ἀπολογουμένου μάλιστα ταῖς προτέραις κατηγορίαις. Διαβλλόμενος γὰρ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, πρὸς τοὺς πολίτας ἔγραφεν, ὡς ἀργεῖν μὲν ἔξει ζήτων, ἀργεσθαι δὲ μὴ πεφυκώς, μηδὲ βουλούμενος, οὐκ ἂν πατε βαρβάρους καὶ πολεμίους αὐτὸν ἀποδοῦσθαι μετὰ τῆς Ἑλλάδος. Οὐ μὲν ἀλλὰ συμπεισθεὶς ὑπὸ τῶν κατηγορούντων ὁ δῆμος, ἔπεμψεν ἄνδρας, οἷς εἰρητὰ συλλαμβάνειν καὶ ἄγειν αὐτὸν κριθησόμενον ἐν ταῖς Ἑλλήσιν³⁷¹.

Προσιπθόμενος δ' ἐκεῖνος, εἰς Κέρκυραν διεπέρασεν, οὔσης αὐτῷ πρὸς τὴν πόλιν εὐεργεσίας³⁷². Γενόμενος γὰρ αὐτῶν κριτής, πρὸς Κορινθίους ἐχόντων διαφωρὰν, ἔλυσε τὴν ἐχθρὰν, εἴκοσι τάλαντα κρίνας τοὺς Κορινθίους καταβάλλειν, καὶ Λευκάδα κοινῇ νέμειν³⁷³, ἡμιπρότερον ἄποιον. Ἐκείθεν δ' εἰς Ἱππεῖρον ἔφυγε³⁷⁴ καὶ διωκόμενος ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν Ἀκαδεσμονίων, ἔρριψεν αὐτὸν εἰς ἐλπίδας χαλεπὰς καὶ ἀπόρους³⁷⁵, καταφυγὼν πρὸς Ἀδμήτον, ὃς βασιλεὺς μὲν ἦν Μολοτῶν³⁷⁶, δεηθεὶς δὲ τι τῶν Ἀθηναίων καὶ προπηλακισθεὶς ὑπὸ τοῦ Θεμιστοκλέους ὅτ' ἤμαξεν ἐν τῇ πολιτείᾳ, δι' ὀργῆς εἶχεν αὐτὸν ζεῖ, καὶ δῆλος ἦν, εἰ λάβοι, τιμωρησόμενος. Ἐν δὲ τῇ τότε τύχῃ μᾶλλον ὁ Θεμιστοκλῆς ροδῆθεῖς συγγενῇ³⁷⁷ καὶ πρόσκατον θρόνον, ὀργῆς παλαιᾶς καὶ βασιλικῆς³⁷⁸, ταύτην φέρων ὑπέθηκεν ἐαυτῷ³⁷⁹, ἰκέτης τοῦ Ἀδμήτου καταστάς, ἰδιὸν τινος³⁸⁰ καὶ παρηλλαχμένον τρόπον. Ἐγὼν γὰρ αὐτοῦ³⁸¹ τὸν υἱόν, ὄντα παῖδα, πρὸς τὴν ἐστὶν προσέπεσε, ταύτην μεγίστην καὶ μόνην σχεδὸν ἀναντίρρητον ἡγουμένων ἰκεσίαν τῶν Μολοτῶν. Ἐνιοὶ μὲν οὖν φθίον τὴν γυναῖκα τοῦ βασιλέως λέγουσιν ὑποθέσθαι³⁸² τῷ Θεμιστοκλεῖ τὸ ἰκέτευμα τοῦτο, καὶ τὸν υἱὸν ἐπὶ τὴν ἐρίαν καθίσει μετ' αὐτοῦ τινες δ' αὐτὸν τὸν Ἀδμήτον, ὡς ἀποσιώσασθαι³⁸³ πρὸς τοῖς θιώκοντας τὴν ἀνάγκην, δι' ἣν οὐκ ἐκδίδωσι τὸν ἄνδρα, διαθεῖναι καὶ συντραφῶδῃσι³⁸⁴ τὴν ἰκεσίαν. Ἐκεῖ δ' αὐτῷ τὴν γυναῖκα καὶ τοὺς παῖδας, ἐκκλῆψας ἐκ τῶν Ἀθηναίων, Ἐπικράτης ὁ Ἀχαρνέως ἀπέστειλεν· ὃν ἐπὶ τούτῳ Κίμων ὕστερον κρίνας ἐθανάτωσεν, ὡς ἱστορεῖ Σησίμβροτος³⁸⁵. Εἰ-

366) Ἐπὶ τῶν δὲ ὁ Πανστανίας θά προσεληθῇ 367) Ἀλογίστως. 368) Φωρεθεὶς ὁ Πανστανίας διὰ τοῦ γραμματοκομιτοῦ, ὅστις ἦνοιξε τὴν πρὸς τοὺς Πέρσας ἀπορροήν αὐτοῦ, κατέφυγεν ἐν Σπάρτῃ εἰς τὸ ἱερὸν τῆς χαλκιοῦς Ἀθηνᾶς, ὅπου ἐνετεχίσθη, δέσσης τὸν πρῶτον λίθον πρὸ τῆς θύρας αὐτῆς τῆς μητρὸς του, καὶ ἀπέθανε τῆς πείνης. 369) Τῶν πραγμάτων. 370) Ἐκαμὴν ὑποπτον. 371) Εἰς συνέδριον γενικὸν τῶν Ἑλλήνων (ἔχει δηλ. μοναχῶν τῶν Ἀθηναίων). 372) Εἶχε προμεργετήναι τὴν πόλιν. 373) Διοικεῖν. Νίκω Α. Σ. 3.)

374) Διότι οἱ Κερκυραῖοι εἶπον δὲν ἰδύναντο νὰ τὸν φυλάξουν, ροδόμενοι τοὺς Ἀθηναίους. Θουκ. Α'. 136. 375) Ἀκατορθώτους. 376) Βασιλεῖον τῆς Ἱππεῖρου. 377) Δηλ. τῶν συμπατρῶν αὐτοῦ. 378) Τὸν συγγενῇ θρόνον μᾶλλον τῆς ἐργῆς. 379) Φέρων ἐαυτὸν, ὑπέθηκε ταύτῃ (τῇ ὀργῇ). 380) Κατ' ἴδιον καὶ ἀσυνήθη. 381) Τοῦ Ἀδμήτου. 382) Ὅτι ἐσυνέβουλετο. 383) Διὰ νὰ προτινῇ ὡς πρόφατι πρὸς τοὺς θιώκοντας τὸν Θεμιστοκλῆν.

384) Συνδογματοεργηταί, ὡς δρᾶμα διασκευασί. 385) Θάσις, σύγχρονος τοῦ Περικλέους.

τ' οὐκ οὐδ' ὅπως ἐπιλαβόμενος³⁸⁶ τούτων, ἢ τὸν Θεμιστοκλέα ποιῶν ἐπιλαβόμενον, πλεῖσταί φησιν εἰς Σικελίαν καὶ παρ' Ἰέρωνος³⁸⁷ αὐτεῖν τοῦ τυράννου τὴν θυγατέρα πρὸς γάμον, ὑποσχόμενον αὐτῷ τοὺς Ἕλληνας ὑπηρετοὺς ποιήσιν³⁸⁸, ἀποστρεφόμενον δὲ τοῦ Ἰέρωνος, οὕτως εἰς τὴν Ἀσίαν ἀπάραι.

Ταῦτα δ' οὐκ εἰκὸς ἐστὶν οὕτω γενέσθαι. Θεόφραστος³⁸⁹ γὰρ ἐν τοῖς Περὶ Βασιλείας ἱστορεῖ τὸν Θεμιστοκλέα, πέμψαντος εἰς Ὀλυμπίαν Ἰέρωνος ἵππους ἀγωνιστὰς³⁹⁰, καὶ σκηνὴν τινα κατασκευασμένην πολυτελεῶς στήσαντος, εἰπεῖν ἐν τοῖς Ἕλλησι λόγον, ὡς χρὴ τὴν σκηνὴν διακοπάζει τοῦ τυράννου, καὶ κωλύει τοὺς ἵππους ἀγωνίσασθαι. Θεουκιδίδης δὲ φησι καὶ πλεῖστοι αὐτὸν, ἐπὶ τὴν ἑτέραν³⁹¹ καταβάντα θάλασσαν ἀπὸ Πύδνης³⁹², οὐδενὸς εἰδότες, ὅστις εἴη, τῶν πλεόντων μέχρις οὗ πνεύματι τῆς ὀλλιάδος εἰς Νάξον καταφερομένης ὑπὸ Ἀθηναίων πολιορκουμένην τότε, φοβηθεῖς, ἀναδείξειεν ἑαυτὸν τῷ τε ναυκλήρῳ καὶ τῷ κυβερνήτῃ, καὶ τὰ μὲν δεόμενος, τὰ δ' ἀπεικῶν, καὶ λέγων, ὅτι κατηγορήσει καὶ καταφύεσθαι πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ὡς οὐκ ἀγνοοῦντες, ἀλλὰ χρήμασι πεισθέντες, ἐξ ἀρχῆς, ἀναλίσκουσιν αὐτόν, οὕτως ἀναγκάσειε παραπλεῦσαι καὶ λαβέσθαι τῆς Ἀσίας³⁹³. Τῶν δὲ χρημάτων αὐτῷ πολλὰ μὲν ὑπεκαλλαπέντα³⁹⁴ διὰ τῶν φίλων εἰς Ἀσίαν ἔπει· τῶν δὲ φανερῶν γενομένων καὶ συνχθέντων εἰς τὸ δημόσιον³⁹⁵, Θεόπομπος μὲν, ἑκατὸν τάλαντα³⁹⁶, Θεόφραστος δὲ ὀγδοήκοντά φησι γενέσθαι τὸ πλῆθος, οὐδὲ τριῶν ἄλκις τάλαντων κακτημένου τοῦ Θεμιστοκλέους, πρὶν ἀπτεσθαι τῆς πολιτείας³⁹⁷.

Ἐπεὶ δὲ κατέπλευσεν εἰς Κύμην,³⁹⁸ καὶ πολλοὺς ᾤσθητο τῶν ἐπὶ θαλάττῃ³⁹⁹ παραφυλάττοντας αὐτὸν λαβεῖν, μάλιστα δὲ τοὺς περὶ Ἐργατέλη καὶ Πυθόδωρον (ἦν γὰρ ἡ θύρα λυσιστελής τοῖς τὸ κερδαίνειν ἀπὸ παντὸς ἀγαπῶσι, διακοσίων ἐπικακηρυγμένων αὐτῷ⁴⁰⁰ τάλαντων ὑπὸ τοῦ βασιλέως), ἔφυγεν εἰς Αἰγὰς, Αἰολικὸν πολισμάτιον, ὑπὸ πάντων ἀγνοούμενος πλὴν τοῦ ξένου⁴⁰¹ Νικογένους, ὃς Αἰολέων πλειστον οὐσίαν ἐκέκτητο, καὶ τοῖς ἄνω δυνατοῖς⁴⁰² γνώριμος ὑπῆρχε. Παρὰ τούτῳ κρυπτόμενος ἡμέρας ὀλίγας διέτριβεν· εἰτα μετὰ τὸ δεῖπνον ἐκ θυσίας τινος⁴⁰³, Ὀλβιος ὁ τῶν τέκνων τοῦ Νικογένους παιδαγωγός, ἔκρωρ γενόμενος καὶ θεοφόρητος⁴⁰⁴, ἀνεφώνησε μέτρω ταυτί,

Νυκτὶ φωνῇ, νυκτὶ βουλῇ, νυκτὶ τὴν νίκην δίδω.

ἔποίησεν Ὀμηρικὴν ρυσιολογίαν· φαίνεται ὅτι ἔγραψε καὶ ἱστορίαν. 386) Ὁ Στησίμβροτος. 387) Τυράννος τῶν Σαρακευσιῶν· σαρδὸς καὶ ἀγαθὸς ἄνθρωπος, πρὶν ἐν ἡλικίᾳ καὶ Σικελίᾳ, καὶ ὁ Πινδαρος καὶ ὁ Αἰσχύλος. 388) Διεθρ., ἀποστρεφόμενον. 389) Ἀεσβίος, μαθητὴς τοῦ Ἀριστοτέλους, ὁ αὐτὸς οὐ σωφρονεῖται εἰς χ α ρ α κ τ η ρ = c. 390) Διὰ τὰς τοῖς ἐκ τοῦ τυράννου τῶν δημοσίων ἀγῶνων. 391) Τὴν περιέχουσαν τὰς ἑλληνικὰς γῆρας, τὸ Ἀιγῶν πελάγος. 392) Πόλις εἰς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον τῆς Μακεδονίας, τὴν σήμερον Κίτρος. 393) Νὰ πιάσῃν ἢ ἀράξῃν εἰς τὴν Ἀσίαν. 394) Κρυφίως πεμψθέντα ἀπὸ τῆς Ἀθήνας. 395) Ἀρ' οὐ πολλὰ ἐστάλησαν εἰς τὴν Ἀσίαν, ὅσα ἐπανερῶθησαν, αὐτὰ συνήχθησαν εἰς τὸ δημόσιον, ἰδμευθῆσαν. 396) Τὰ τέλαντα ἔχον 6,000 δραχμαί, ἰσοδυναμοῦσιν μὲ 24,000 δραχμαῖς σημερινὰς περίπου. 397) Νὰ ἔμῃ εἰς τὰ πολιτικὰ πράγματα. 398) Ἡ μεγίστη πόλις τῆς ἐν μικρᾷ Ἀσίᾳ Αἰολίδος, πατρὶς τοῦ Ἰδίου. Τὴν σήμερον Τεανταλί. 399) Τῶν ἀρχόντων εἰς τὰς παραθαλάσσιαις πόλεις. 400) Κρυφθέντων ὡς ἀμοιβῆς πρὸς τοὺς δυνατοὺς ἐκείνους καὶ τὸν συλλάβειν. 401) φίλου του. 402) Τοῖς ἐν Πελοποννήσῳ ἐκόντοισι. 403) Τοῦ γενομένου μετὰ θυσίαν τινά. 404) Θεομνηστος.

καὶ μετὰ ταῦτα κοιμηθεὶς ὁ Θεμιστοκλῆς, διαρ' ἑδοξεν ἰδεῖν ὄντωντα κατὰ τῆς γαστρὸς αὐτοῦ περιελιττόμενον, καὶ προσκνέροντα τῷ τραχήλῳ γενόμενον δ' ἄετον, ὡς ἦψατο τοῦ προσώπου, περιβαλόντα τὰς πτέρυγας, ἐξῆρχε καὶ κομίζειν πολλὴν ὕδν, εἴτα χρυσεῖον⁴⁰⁸ τινὸς κηρυκαίου φανέντος, ἐπὶ τούτου στήσαι βεβαίως αὐτόν, ἀμυγνῶν δαίματος καὶ παραχρῆς ἀπαλλοτρίωντα. Πέμπεται⁴⁰⁶ δ' οὖν ὑπὸ τοῦ Νικογένοους μηχανηταμένου τι τοιοῦτον. Τοῦ βαρβαρικοῦ γένους τὸ πολλὸν, καὶ μέλιστα τὸ Περσικόν, εἰς ζήλοτυπίαν τὴν περὶ τὰς γυναῖκας ἄγριον φύσει καὶ χαλεπὸν ἔσται. Οὐ γὰρ μόνον τὰς γαμετάς, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀργυρωνήτους καὶ παλλακισμένας, ἰσχυρῶς παραφυλάττουσιν ὡς ὑπὸ μηδείας ὀρέσθαι τῶν ἐκτός, ἀλλ' οὐκ αὖ μὲν δικτυᾶσθαι κατακεκλισμένας, ἐν δὲ τῇς ὁδοπορίας, ὑπὸ σιγῆς κύβω περιπεσπραγμένας ἐπὶ τῶν ἀρκακῶν ὀρεσθαι. Τοιαύτης τῷ Θεμιστοκλεὶ κατασκευασθείσης ἀπίνης, καταδύς⁴⁰⁷ ἐκομίζετο, τῶν περὶ αὐτὸν καὶ τὰς ἐντυγχάνουσι καὶ πυθανομένους λεγόντων, ὅτι γόνικον Ἑλληρικὴν ἄρσεν ἀπ' Ἰωνίας πρὸς τινὰ τῶν ἐπὶ θύρας⁴⁰⁸ βασιλέως.

Θουκυδίδης μὲν οὖν καὶ Χέρων ὁ Ἀμφικληνός⁴⁰⁹ ἱστοροῦσι, ταῖν τελευτῶν Σερξου, πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ τῷ Θεμιστοκλεὶ γενέσθαι τὴν ἐνταῦθεν⁴¹⁰. Ἐφορός⁴¹¹ δὲ καὶ Δεινῶν⁴¹² καὶ Κλείταρχος⁴¹³ καὶ Ἡρόκληδης⁴¹⁴, ἔτι δ' ἄλλοι πλείονες, πρὸς αὐτὸν ἀφικέσθαι τὸν Σερξην. Τοῖς δὲ χρονικοῖς δοκεῖ μάλλον ὁ Θουκυδίδης συμφέρεσθαι⁴¹⁵, καίπερ οὐδ' αὐτοῖς ἀτρέμα⁴¹⁶ συντακτομένους. Ὁ δ' οὖν Θεμιστοκλῆς γενόμενος παρ' αὐτὸ τὸ δεινόν⁴¹⁷, ἐντυγχάνει πρῶτον Ἀρταξάνῳ τῷ χιλιάρχῳ, λέγων, Ἑλλήν μὲν εἶναι, βούλεσθαι δ' ἐντυχεῖν βασιλεὶ περὶ μεγίστων πραγμάτων, καὶ πρὸς ἃ τυγχάνει μέλιστα σπουδάζων ἐκείνος⁴¹⁸. Ὁ δὲ φησιν « ὦ ξένε, νόμοι δικαίουςιν ἀνθρώπων. Ἕλληκ δ' ἄλλοις καλὰ· καλὸν δὲ πᾶσι τὰ οἰκεῖα κασμεῖν⁴¹⁹ καὶ σῶζειν. Ὑμῶς μὲν οὖν ἐλευθερίαν μέλιστα θαυμάζειν καὶ ἰσότητα, λόγος⁴²⁰ ἦμῖν δὲ πολλῶν νόμων καὶ καλῶν ὄντων, καλλίστους οὗτος ἐστὶ τιμῆν βασιλέα, καὶ προσκυνεῖν ὡς εἰκόνα Θεοῦ⁴²¹ τοῦ τὸ πάντα σώζοντος. Εἰ μὲν οὖν, ἐπικινῶν⁴²² τὰ ἡμέτερά, προσκυνήσεις⁴²³, ἔτι σοὶ καὶ θεάσασθαι· βασιλέα καὶ προσεπεῖν, εἰ δ' ἄλλο τι φρονεῖς, ἀγγέλοις ἑτέροις

408) Ὁ πρὸς αὐτὸ τοιοῦτο χρυσεῖον, χρυσοῦς. 409) Ὁ Θεμιστοκλῆς εἰς τὴν Περσίαν. 407) Καθεὶς εἰς αὐτὴν ὁ Θεμιστοκλῆς. 408) Τῶν ἀλλοτρίων. 409) ἱστορικός ἀρχαιότερος τοῦ Ηρόδοτου, γράφας ἱστορίαν τῶν Περσῶν. 410) Ἐγένετο ἡ ἐνταῦθεν τοῦ Θεμιστοκλέους. 411) Περιφώνος ἱστορικός ἐκ Κύμης τῆς Αἰολίας, ἀμύσας ἐπὶ Ἀλεξάνδρου, μαθητὴς τοῦ Ἰσοκράτους. Ἐγραψεν ἱστορίαν Ἑλλ. καὶ Βαρβάρων εἰς λ'. βιβλία, καὶ σωζόμενα.

412) ἱστοριογράφος ἐπὶ Φιλίππῳ, γράφας ἱστορίαν τῶν Περσῶν. 413) Νῆς τοῦ πελοποννησίου, συνεκτακτομένης μετὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου, καὶ γράφας τὰς πράξεις αὐτοῦ. Τὰ συγγραμμάτια τοῦ δὴν σωζονται. 414) Ὁ Ποντικός, ἐξ Ἡρακλείας, πολέως τοῦ Πόντου, μαθητὴς τοῦ Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους· ἔγραψε πολλὰ συγγραμμάτια. ὧν ὀλίγα τινὰ περὶ πολιτικῶν σώζονται. 415) Συμφωνεῖ μὲ τοὺς χρονολογικοὺς πίνακας. Τινὲς τῶν νεωτέρων χρονολόγων θεωροῦν τὴν ἀναβάσιν τοῦ εἰς Ολ. 78. α', εἰς τὸ πρῶτον ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ Ἀρταξέρξου, ὑποὺ τοῦ Σερξου. Ταύτης τῆς γνώμης εἶναι ὁ Θουκυδίδης καὶ ὁ Πλούταρχος. Ὁ δὲ Διόδωρος εἶναι ἐκ τῶν φρονούντων ὅτι ἀνέβη ἐπὶ τὰ ἑτα προηγήτερα. 416) Περισκεπτικῶς, ὅθεν ἀφαιρέως. 417) Ἀπέναντι αὐτοῦ τοῦ κινδύνου. 418) Ν' ἐνταμίωσιν τὸν βασιλέα περὶ πραγμάτων ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀσχολεῖται πολὺ (ὁ βασιλεὺς), τὰ ὁποῖα πολὺ τὴν ἐνδομύρουν. 419) Περισκεπτικῶς. 420) Διατρέχει λόγος ὅτι π.τ.ε. 421) Αὐτοῦ, ὡς εἰκόνα.

422) Ἐγκρίνων. 423) Τὸν βασιλέα.

χρήση πρὸς αὐτόν. Βασιλεῖ γὰρ οὐ πάτριον ἀνδρὸς ἀκροαθῆναι μὴ προσηκυνήσαντος. » Ταῦτα ὁ Θεμιστοκλῆς ἀκούσας λέγει πρὸς αὐτόν. « Ἀλλ' ἔγωγε τὴν βασιλείαν, ὦ Ἀρτάβανε, φήμην καὶ δύναμιν αὐξήσαν ἀφ' ἑμαυτοῦ, καὶ αὐτὸς τε πείσονται τοῖς ὑμετέροισι νόμοις, ὅπει Θεῷ τῇ μεγάλῃνοντι Πέρσας οὕτω δοκεῖ, καὶ δι' ἐμὲ πλείονες τῶν νῦν βασιλεῶν προσκυνήσουσιν. Ὅτε τοῦτο μηδὲν ἐμποδῶν ἔστω τοῖς λόγοις, οὐς βούλομαι πρὸς ἐκεῖνον εἰπεῖν π. Τίνα δ' εἶπεν ὁ Ἀρτάβανος; Ἑλλήνων ἀρχεῖναι σε ρῶμεν⁴²⁴, οὐ γὰρ ἰδιώτη τὴν γῶμην ἔοικας. » καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς, « Τοῦτ' οὐκέτ' ἂν, ἔφη, πύλοισι τις, Ἀρτάβανε, πρότερος βασιλεὺς. » Οὕτω μὲν ὁ Φωκίας φησὶν. Ὁ δ' Ἐρατοσθένης⁴²⁵ ἐν τοῖς Περί πλούτου προσιδήσας, διὰ γυναικὸς Ἐρετριᾶς⁴²⁶, ἣν ὁ χιλιάρχος εἶχε, τῷ Θεμιστοκλεῖ τὴν πρὸς αὐτὸν ἔντευξιν γενέσθαι καὶ σύστασιν.

Ἐπεὶ δ' οὖν εἰσέχθη πρὸς βασιλέα, καὶ προσηκυνήσας⁴²⁷ ἔστη σιωπῇ, προστάξαντας τῷ ἔρμηνει τοῦ βασιλέως ἐρωτῆσαι τίς ἐστι, καὶ τοῦ ἔρμηνεως ἐρωτήσαντος εἶπεν. « Ἦνω σοι, βασιλεῦ, Θεμιστοκλῆς ὁ Ἀθηναῖος ἐγώ, συγὰς ὑφ' Ἑλλήνων διωγθεὶς, ὃ πολλὰ μὲν ὀφείλουσι κακὰ Πέρται, πλείω δ' ἀρχαῖα κωλύσαντι τὴν διώξιν, ὅτε τῆς Ἑλλάδος ἐν ἀσφαλεῖ γενόμενης, παρέσχε τὰ οἰκοὶ σωζόμενα χαρίσασθαι τι καὶ ὑμῖν⁴²⁸. Ἡμεῖς μὲν οὖν πάντα πρῆπαντα ταῖς περὶ σοῦ συμφορᾷ ἐστί⁴²⁹, καὶ παρεσκευασμένους ἀφ' ἑμαυτοῦ δεῖσθαι τε χάριν εὐμενὸς διαλλαττομένων⁴³⁰ καὶ παραινεῖσθαι μητιελπίοντες ὀργήν. Σὺ δὲ τοὺς ἐμους ἐχθρούς μάλιστα θέμενος, ὧν εὐεργέτην Πέρσας, νῦν ἀποχρησαι ταῖς ἐμαῖς τύχαις πρὸς ἐπιδείξιν ἀρετῆς μᾶλλον, ἢ πρὸς ἀπαπλήρωσιν ὀργῆς. Σώσεις μὲν γὰρ ἱεστὴν σὸν, ἀπολείς δ' Ἑλλήνων πολέμιον γενόμενον⁴³¹. » Ταῦτ' εἰπὼν ὁ Θεμιστοκλῆς, ἐπεθείσας τῷ λόγῳ⁴³² προσδεδωκὼς τὴν δῶν, ἣν εἶδεν ἐν Νικογένους, καὶ τὸ μάντευμα τοῦ Δωδωναίου⁴³³ Διὸς, ὡς κελευσθεὶς πρὸς τὸν ὁμώνυμον τοῦ Θεοῦ βελίξεν, συμφορῇσιν⁴³⁴ πρὸς ἐκεῖνον ἀναπείπεσθαι. μεγαλύτερος γὰρ ἡμιοτέρους εἶναι τε καὶ λέγεσθαι βασιλέας. Ἀκούσας δ' ὁ Πέρσης, ἐκείνῳ μὲν οὐδὲν ἀπεκρίνατο, καίπερ θαυμάσας τὸ φρόνημα καὶ τὴν τόλμην αὐτοῦ. μακρότερος δὲ πρὸς τοὺς οἴλους αὐτόν, ὡς ἐπ' εὐτυχίᾳ μεγίστη, καὶ κατευξάμενος ἔειπε τοῖς πολέμοις τοικύτως φρένας διδόναι τὸν Ἀρμένιον⁴³⁵, ὅπως ἐλαύνωσι τοὺς ἀρίστους ἐξ ἐαυτῶν, ὅσας τε τοῖς Θεοῖς λεγεται, καὶ πρὸς πόσιν εὐθὺς τρηπέσθαι, καὶ νύκτωρ ὑπὸ χαρῆς διὰ μέσων τῶν ὑπῶν βοῆσαι τρίς. « Ἐγὼ Θεμιστοκλῆς τὸν Ἀθηναῖον. »

424) Τίς δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐπὶ ἤλθε νὰ εἰπῶμεν περὶ σοῦ; 425) Πιθανῶς ὁ Κορνηλίος, ὁ περίφημος μαθηματικὸς ἀκμάσας ἐπὶ Πτολεμαίου Εὐεργέτου. 426) Ἐξ Ερετρίας τῆς Εὐβοίας. 427) Εἰσελθὼν πρὸς τὸν βασιλέα ἔρριψε τὸν δεκτικόν του κατὰ γῆς, καὶ κύψας νὰ τὸν λάβῃ ἐβάν ὅτι προσεκύνουσε. 428) Ἡ ἐξαπαλισθεῖσα σωτηρία τῆς πατρίδος μου μοὶ ἐπέτρεπε νὰ κάμω (ἀντιδύνας) χάριν τινὰ καὶ πρὸς σᾶς. 429) Ἀηλ. ὅτι καὶ ἂν ἀποραίσως περὶ ἐμοῦ τὸ δέχομαι ἐν τῇ συμφορᾷ μου. 430) Σοῦ. 431) ἂν μὲ σώσῃς, σώσεις ἱεστὴν, ἂν μὲ θανατώσῃς, θανατώνεις ἐχθρὸν τῶν Ἑλλήνων. 432) Ἐπέτρεψεν ὡς ἐπὶ λόγον καὶ θεῶν μαρτυρίαν τὴν ἀπὸ τῆς ὀπτασίας. 433) Δωδώνη, πόλις ἐν Ἠπείρῳ περιέχουσα περίφημον μαντεῖον τοῦ Διὸς. Τοῦτο ἐμβουλευθὲν ὅταν ἐβρίσκετο κατὰ Μολοσσούς. 434) Εὐαλλογίσθη, ἐννόησε. 435) Οἱ Πέρσαι ἐλάτρευον δύο θεοὺς, τὸν τοῦ καλοῦ, ἐν ὠνόμαζον Ορεμάδην, καὶ τὸν τοῦ κακοῦ, ἐν ὠνόμαζον Ἀρμάνην ἢ Ἀρμένιον.

Ἄρα δ' ἡμέρᾳ συγκλήσας τοὺς φίλους, εἰσήγεν αὐτόν, μηδὲν ἐλπίζοντα χρηστὸν, ἐξ ὧν εἴωρα τοὺς ἐπὶ θύρᾳ.⁴³⁶ ὡς ἐπόθοντο τοῦνομα παρόντος αὐτοῦ, χαλεπῶς διαχειμένους καὶ κακῶς λέγοντας. Ἐτι δὲ Ῥωϊάνης ὁ χιλιάρχος, ὡς κατ' αὐτόν ἦν ὁ Θεμιστοκλῆς προσίων⁴³⁷, καθημένου βασιλέως, καὶ τῶν ἄλλων σιωπῶντων, ἀτρέμας στενάχας εἶπεν « Ὅρις Ἕλληνας ποικίλος, ὁ βασιλέως σε δαίμων δαῦρο ἤγαγεν. » Οὐ μὴν ἄλλ' εἰς ὅλιν⁴³⁸ ἐλθόντος αὐτοῦ καὶ πάλιν προσκυνήσαντος, ἀπατάχμενος καὶ προσεπαίων φιλοφρόνως ὁ βασιλεὺς, Ἦδῃ μὲν ἔφησεν αὐτῷ δικαστικὰ τέλντα ὀφείλειν κομίσαντα γὰρ αὐτόν, ἀπολήψεσθαι δικαίως τὸ ἐπισηρυχθὲν τῷ ἀγκρόν-
τι.⁴³⁹ Πολλῷ δὲ πλείω τούτων ὑπισχνεῖτο καὶ παρεθάρυνε καὶ λέγειν εἰδίδου περὶ τῶν Ἑλληνικῶν, ἃ βούλοιο, παρηρησιάζομενον.⁴⁴⁰ Ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς ἀπεκρίνατο, τὸν λόγον εὐκρίναι τοῦ ἀνθρώπου τοῖς ποικίλοις στρώμασιν.⁴⁴¹ ὡς γὰρ ἐκεῖνα, καὶ τοῦτον, ἐκτεινόμενον μὲν ἐπιδείκνυσθαι τὰ εἶδη,⁴⁴² συσπλούμενον δὲ⁴⁴³ κρύπτειν καὶ διακρίνειν. Ὅθεν αὐτῷ χρόνου δεῖν⁴⁴⁴. Ἐπεὶ δ', ἠσθέντος τοῦ βασιλέως τηλικούτου⁴⁴⁵, καὶ λαμβάνειν⁴⁴⁶ κελύσαντος, ἐνικυτὸν αἰτήσαντος, καὶ τὴν Περσίδα γλῶτταν ἀποχωρῶντως ἐμπαθῶν, ἐνεστήγανε βασιλεὶ δι' αὐτοῦ⁴⁴⁷, τοῖς μὲν ἐντοῖς δοῶν παρέ-
χε⁴⁴⁸ περὶ τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων διειλέχθαι⁴⁴⁹ πολλῶν δὲ καινοταμομένων περὶ τὴν αὐλήν καὶ τοὺς φίλους ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ, πόνον ἔσχε πρὸς τοῖς δυνατοῖς, ὡς καὶ κατ' ἐκείνων παρηρησιάζον-
τας.⁴⁵⁰ πρὸς αὐτόν⁴⁵¹ ἀποτεταμηνῶς. Οὐδὲν⁴⁵² γὰρ ἦσαν αἱ τιμαὶ ταῖς τῶν ἄλλων ἐουκαῖαι ζήνων⁴⁵³, ἀλλὰ καὶ κυνηγεσίων βασιλεὶ μετέσχε, καὶ τῶν οἴκοι διακρίβειν, ὥστε καὶ μητρὶ τῇ βασιλέως εἰς ὅλιν ἐλθεῖν⁴⁵⁴, καὶ γενέσθαι συνήτης⁴⁵⁵ δικαιοσύνης⁴⁵⁶ δὲ καὶ τῶν μηχανῶν λόγῳ⁴⁵⁷, τοῦ βασιλέως κελύσαντος. Ἐπεὶ δὲ Δημάρκτος ὁ Σπαρτιάτης⁴⁵⁸, αἰτήσασθαι δωρεὰν κελυσθεῖς, ἤτήσατο τὴν κίταριν⁴⁵⁹, ὥσπερ οἱ βασιλεῖς, ἐπαράμενος⁴⁶⁰ εἰσελᾶσθαι διὰ Σπάρδων, Μιθροπαύστῃς μὲν ἀνευθὺς ὧν βασιλέως εἶπε, τοῦ Δημάρκτου τῆς τιμῆς ἀφάμενος. « Αὐτὴ μὲν ἡ κίταρις οὐκ ἔχει ἐγκέφαλον, ὃν ἐπικαλύπτει.⁴⁶¹ σὺ δ' οὐκ ἔσθι Ζεὺς, καὶ λάβῃς κεφαλὴν. » ἀποσπα-
μένου δὲ τὸν Δημάρκτον ὀργῇ διὰ τὸ αἶτημα τοῦ βασιλέως, καὶ δοκοῦντος ἀπαρκετῆτος ἔχειν⁴⁶² πρὸς αὐτόν, ὁ Θεμιστοκλῆς δεηθεὶς ἔπεισε καὶ διήλ-
λασε. Λέγεται δὲ καὶ τοὺς ὑπερὸν βασιλεῖς, ἐρ' ὧν μάλλον καὶ Περσικαὶ πράξεις ταῖς Ἑλληνικαῖς ἀνεκράθησαν⁴⁶³, ὅσας δὲ δεηθεῖεν⁴⁶⁴ ἀνδρὸς Ἐλ-

434) Τοῖς αὐλικαῖς. 437) Ἀρχετο ἑμπερὶς του. 438) Τοῦ βασιλέως. 439) Εἰς ἐκείνον ὅστις θέλει τὸν πέρις πρὸς τὸν βασιλέα. 440) Μετὰ παρήσας. 441) Τοῖς τάπητας. 442) Τὰ σχήματα τὰ πολυεῖδη περιεχόμενα. 443) Ὅταν διὰ ἀναπτύχθῃ. 444) Διὰ τὴν μήτηρ διὰ τὴν Περσίδα γλῶτταν, καὶ τὴν δύναται να ἀναπτύχθῃ τὸν λόγον του. 18. Θεου. Α'. 138.

445) Χρονον. 446) Παραβολῇ. 447) Διὰ διραμηνίως δηλαδὴ. 448) Ερρίκτο, ἄρτα νὰ νομίζου. 449) Οὐκ ἔλατταν ἐλευθέρως. 450) Τὸν βασιλέα. 451) Κατ' οὐδὲν. Ἐντεῦθεν τὸ παρ' ἡμῶν δ' ἐν. 452) Ταῖς τιμαῖς. ἃς οἱ ἄλλοι ζῖνοι ἀπελάμβανον ἐν Περσίᾳ. 453) Ἐπαρυσιατή. 454) Ἐκ τοῦ ὄντι. 455) Τῆς διδασκαλίας τῶν Μάγων, οἵτινες ἦσαν ἐκ τῶν Περσῶν. 456) Βασιλεὺς τῇ; Ἐπάρτης, κατατρεγθεὶς ὑπὸ τοῦ συμβουλίου του Διωνίου ὡς νόθος, κατέφυγεν εἰς τὴν Περσίαν ἐπὶ Δαρείου. 457) Τίτλαν. 458) Φορέας.

459) Δηλ. ἡ κεφαλὴ σου τὴν ποῖαν θὰ καλύψῃ δὲν ἔχει ἐγκέφαλον. 460) Ὅτι δὲν θέλει νὰ τὸν συγχωρήσῃ. 461) Ὅταν ὑπῆρξαν περισσότεραι αἱ σχέσεις μεταξύ Περσίας καὶ Ἑλλάδος. 462) Εἶχον ἀνάγκην.

λῆκος, ἐπαγγέλλεσθαι καὶ γράσειν ἑκάστον⁴⁶³, ὡς μείζων ἔσται παρ' αὐτῷ⁴⁶⁴ Θεμιστοκλέους. Αὐτὸν δὲ τὸν Θεμιστοκλῆα φασὶν, ἤδη μέγαν ὄντα καὶ θεραπευόμενον⁴⁶⁵ ὑπὸ πολλῶν, λαμπρὰς ποτὶ τραπέζης παρτεθείσθαι, πρὸς τοὺς παῖδας εἰπεῖν· «ὦ παῖδες, ἀπωλόμεθ' ἂν, εἰ μὴ ἀπωλόμεθα⁴⁶⁶.» Πόλει δ' αὐτῷ τρεῖς μὲν οἱ πλείστοι δοθῆναι λέγουσιν, εἰς ἄρτον καὶ οἶνον καὶ ὄφον⁴⁶⁷, Μαγνησίαν καὶ Λαμβάκον καὶ Μουσόντα⁴⁶⁸. Δύο δ' ἄλλας προστίθουσιν ὁ Κυζικηνὸς Νεάνθης⁴⁶⁹ καὶ Φανίας⁴⁷⁰, Περικώτην καὶ Παλαίσκηφιν⁴⁶⁹ εἰς στρωμνὴν καὶ ἑμπερόνην⁴⁷⁰.

Καταβαίνειν δ' αὐτῷ πρὸς τὰς Ἑλληνικάς· πράξει⁴⁷¹ ἐπὶ θάλατταν, Πέρσης ἀνὴρ, Ἐπιζύης ὄνομα, σατραπείων τῆς ἀνω Φρυγίας, ἐπεβούλευσε, παρεσκευασίαις ἑκπαλαιοῖσι⁴⁷² τινὰς ἀποκτενοῦντας, ὅταν ἐν τῇ καλουμένῃ πόλει Λεοντοκεφάλῳ γενόμενος κατακλιθεῖ. Τῷ δὲ λέγεται καθεύδοντα μεσημβρίας τὴν Μητέρα τῶν Θεῶν⁴⁷³ ὄναρ φανέσθαι εἰπεῖν· «ὦ Θεμιστοκλῆς, ὑστέρει⁴⁷⁴ κεραλῆς λέοντων, ἵνα μὴ λέοντι περιπέσῃς. Ἐγὼ δὲ ἀντὶ τούτου σε αὐτῷ θεράπειναν Μνησιποτολέμαν⁴⁷⁵.» Διατραχεθεὶς οὖν ὁ Θεμιστοκλῆς, προσευχόμενος τῇ Θεῷ, τὴν μὲν λεωφόρον ἀφῆκεν, ἑτέραν δὲ⁴⁷⁶ περιελθὼν, καὶ παραλλάξας⁴⁷⁷ τὸν τόπον ἐκεῖνον, ἤδη νυκτὸς οὕσης καταπίεσατο. Τῶν δὲ τὴν σκηνὴν κομίζοντων υποζυγίων ἑνὸς εἰς τὸν ποταμὸν ἐμπεσόντος, οἱ τοῦ Θεμιστοκλέους οἰκέται τὰς αὐλαίας⁴⁷⁸ διαθρόχους γενομένας ἐκπετάσαντες ἀνέψυχον· οἱ δὲ Πισίδαι τὰ ξίφη λαθόντες ἐν τούτῳ προσεφέροντο καὶ τὰ ψυχόμενα πρὸς τὴν σελήνην οὐκ ἀκριβῶς ἰδόντες, κήθησαν εἶναι τὴν σκηνὴν τὴν Θεμιστοκλέους, κακείνον ἔνδον εὐρήσειν ἀναπαυόμενον. Ὡς δ' ἐγγύς γενομένοι τὴν αὐλαίαν ἀνέστειλλον, ἐπιπίπτουσιν αὐτοῖς οἱ παραφυλάσσοντες, καὶ συλλαμβάνουσι. Διαφυγὼν δὲ τὸν κίνδυνον οὗτος, καὶ θαυμάσας τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Θεοῦ, νόον κατασκευάσας ἐν Μαγνησίᾳ Δινδυμηνῆς⁴⁷⁹ καὶ τὴν θυγατέρα Μνησιποτολέμαν ἱέρειαν ἀπέδειξεν.

Ὡς δ' ἦλθεν εἰς Σάρδεας, καὶ σφαλὴν ἄγων ἐθέατο τῶν ἱερῶν⁴⁸⁰ τὴν κατασκευὴν, καὶ τῶν ἀναθημάτων τὸ πλῆθος, εἶδε δὲ ἐν Μητρὶ⁴⁸¹ ἱερῷ τὴν καλουμένην ὑδροφόρον κόρην χαλκῇ⁴⁸², μέγεθος διπληγὴν, ἣν αὐτὸς, ὅτε τῶν Ἀθήνησιν ὑδάτων ἐπιστάτης ἦν⁴⁸³, ἐλὼν τοὺς ὑφαιρούμενους τὸ ὕδωρ καὶ παροχετεύοντας, ἀνέθηκεν ἐκ τῆς ζημίας⁴⁸⁴ ποιησάμενος· εἶπε δὲ παθὼν τι⁴⁸⁵ πρὸς τὴν κίχμαλωςίαν τοῦ ἀναθήματος, εἶπε βουλούμενος

463) Βασιλεία. 464) Βασιλεὺς παρὶς ὃν ἔγραψεν, ἔσται μείζων παρ' αὐτῷ (τῷ Βασιλεῖ), ἄρ' ὅ, τι ἦν ὁ Θεμιστοκλῆς παρὰ τῷ Σέρξῃ 465) Κολακούμενον. 466) Ἀπὸ τῆς καταδραμῆς ἔγινεν αἰτία τῆς σωτηρίας μας. 467) Διὰ τὴν μεταχειρίζεται τὰ εἰσδήματα ἐντῶν εἰς ἄγερᾶν ἄρτον, κτλ. 468) Ἡ μὲν πρώτη καὶ ἡ τελευταία. Ἑλληνικαὶ πόλεις ἐν Καρίᾳ ἐπὶ τῷ Μαιάνδρῳ. Ἡ δὲ δευτέρα παρὰ τὸν Ἑλλήσποντον. 469) Περικώτη καὶ Βαλασιπερκώτη καὶ Σκίψης καὶ Παλαιόκηφης ἦσαν τίσσας πόλεις τῆς Τρωϊκῆς χώρας. 470) Εἶδος ἱματίου ἢ μανδύου ἐννοεῖ δὲ, πρὸς ἱματισμὸν. 471) Διὰ τὴν προπαρασκευασίαν εἶναι περὶ Ἑλλὰδος ὁπερ εἶδη εἰς τὴν βασιλείαν. 472) Πισιδίαι, ἐπαρχία μεσημβρινῇ τῆς μικρᾶς Ἀσίας, ἀρκαδικῆς τοῦ ὄρους Ταύρου. 473) Τὴν Πίσαν. 474) Μῖνε ὑστέρω, μῖνε μακρὰν. 475) Τὴν θυγατέρα τοῦ Θεμιστοκλέους. 476) Οὐδὲν. 477) Περιελθὼν περὶ. 478) Τὰ παρετάσσματα. 479) Ἐπίθετον τῆς Πίσας. 480) Τῶν ναῶν. 481) Τῆς Πίσας ἡ Κυβέλη. 482) Ἀγαλμα. 483) Εἰς τὰς Ἀθήνας εἶχον ἄλλοτε διορισθῆναι ἐπιστάτης τῆς διανομῆς τῶν ὑδάτων. 484) Ἐκ τοῦ προστάτου εἰς ὃ κατεβιβάσθησαν οἱ κλεπτικαὶ τὸ ὕδωρ.

485) Δεινοπαθῆσας, λυπηθείς.

ἐνδείκασθαι τοῖς Ἀθηναίοις, ὅτιν' ἔχει τιμὴν καὶ δυνάμειν ἐν τοῖς βασιλέωσι πράγμασι, λόγον τῷ Λυδίας σατράπῃ προσήνεγκεν, αἰτούμενος ἀποστείλαι τὴν κώρην εἰς τὰς Ἀθήνας. Καλεπαίνοντος δὲ τοῦ βαρβάρου, καὶ βασιλεὺς γράψαι φήσαντος ἐπιστολὴν, ῥοθήθεις ὁ Θεμιστοκλῆς, εἰς τὴν γυναικωνίτην κατέφυγε, καὶ τὰς παλλακίδας αὐτοῦ θεραπεύσας χρημασιν, ἐκείνῳ τε κατεπαύειν τῆς ὀργῆς, καὶ πρὸς τὰ ἄλλα παρείχεν αὐτὸν εὐλαβέστερον⁴⁸⁶, ἥδη καὶ τὸν φθόνον τῶν βαρβάρων δεδοικώς. Οὐ γὰρ πλανώμενος περὶ τὴν Ἀσίαν, ὥς φησι Θεόπομπος, ἀλλ' ἐν Μαγνησίᾳ μὲν οἰκῶν, κερπούμενος δὲ διωρεᾶς μεγάλας, καὶ τιμῶμενος ὅμοια Περσῶν τοῖς ἀρίστοις, ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀδελῶς διήγεν. οὐ πῶς τι τοῖς Ἑλληνικοῖς πράγμασι βασιλείᾳ προσεχάντος, ὑπ' ἀσχυλῶν περὶ τὰς ἀνω πράξεις⁴⁸⁷. Ὡς δ' Αἰγυπτός τ' ἀφισταμένη⁴⁸⁸, βοτθούντων Ἀθηναίων, καὶ τριήρεις Ἑλληνικαὶ μέχρι Κύπρου καὶ Κιλικίας ἀναπλεύουσαι, καὶ Κίμων θαλασσοκρατῶν ἐπέστρεψεν⁴⁸⁹ αὐτὸν ἀντεπιχειρεῖν τοῖς Ἑλλήσι, καὶ καλῶν αὐξανομένων ἐπ' αὐτόν⁴⁹⁰, ἥδη δὲ καὶ δυνάμεις ἐκινούντο καὶ στρατηγοὶ διεπέμποντο, καὶ κατέβηκιν εἰς Μαγνησίαν ἀγγελίαι πρὸς Θεμιστοκλέα, τῶν Ἑλληνικῶν ἐξήκπεσθαι⁴⁹¹ καλεῖντο· βασιλείᾳ καὶ βεδαιούσιν⁴⁹² τὰς ὑποσχέσεις, οὔτε δι' ὀργὴν τινα⁴⁹³ παρᾶξυνθεις κατὰ τῶν πολιτῶν⁴⁹⁴, οὔτ' ἐπαρθεὶς τιμῇ τοσαύτῃ καὶ δυνάμει πρὸς τὸν πόλεμον, ἀλλ' ἴσως μὲν οὐκ ἐπικτόν ἡγούμενος τὸ ἔργον, ἀλλῶς τε μεγάλους τῆς Ἑλλάδος ἐχούσης στρατηγούς τότε, καὶ Κίμωνος ὑπερφυῶς εὐημεροῦντος ἐν ταῖς πολεμικοῖς, τὸ δὲ πλεῖστον, αἰδοῦν τῆς τε δόξης τῶν πράξεων τῶν αὐτοῦ⁴⁹⁵ καὶ τῶν τροπαίων ἐκείνων, ἄρτια βουλευσάμενος ἐπιθεῖναι τῷ βίῳ τὴν τελευτήν· πρέπουσαν, εἴητε τοῖς Θεοῖς καὶ τοῖς φίλοις συναγαγὼν, καὶ δεξιωσάμενος, ὥς μὲν ὁ πολὺς λόγος, αἶμα ταύρου πιῶν, ὥς δ' ἔνιοι, φάρμακον ἐφήμερον⁴⁹⁶ προσενεγκάμενος, ἐν Μαγνησίᾳ κατέστρεψε⁴⁹⁷, πέντε τοῖς ἐξήκοντα βεδαιώκας ἔτη, καὶ τὰ πλεῖστα τούτων ἐν πολιτείαις καὶ ἡγεμονίαις. Τὴν δ' αἰτίαν τοῦ θανάτου καὶ τὸν τρόπον πυθόμενον βασιλεὺς λέγουσιν ἔτι μᾶλλον θαυμάσαι τὸν ἄνδρα, καὶ τοῖς φίλοις αὐτοῦ καὶ οἰκείοις γράμμενον διατελεῖν φιλοφρονώμενος.

Ἀπέλιπε δὲ Θεμιστοκλῆς παῖδας, ἐκ μὲν Ἀρχίππης τῆς Λυσάνδρου τοῦ Ἀλωπεκῆθεν, Ἀργέπτολιν καὶ Πολύευκτον, καὶ Κλεόφαντον, οὗ καὶ Πλάτων ὁ φιλόσοφος⁴⁹⁸ ὥς ἱππέως ἀρίστου, τᾶλλα δ' οὐδενὸς ἀξίου γενομένου μνημόνευει. Τῶν δὲ πρεσβυτέρων, Νεοκλῆς μὲν, ἔτι παῖς ὢν, ὑπ' ἐπιπυὸν ἀνέβη ἀπέθανε, Διοκλῆς δὲ Λυσάνδρος ὁ πάμπας υἱὸν ἐποίησκα. Θυματέρας δὲ πλείους ἔσχεν, ὧν Μηνησιπολέμην μὲν, ἐκ τῆς ἐπιγαμηθείσης⁴⁹⁹ γενομένην, Ἀργέπτολιν ὁ ἀδελφός, οὐκ ὦν ὁμομήτριος⁵⁰⁰, ἔργμας

486) Ἦτον πλέον συνισταμένος 487) Ἀσχυλεύμενος περὶ τὰ πράγματα τὰ ἐν τῇ ἀνω Ἀσίᾳ. 488) Ἡ Αἰγυπτος εἰχε κυριευθῆ ἀπὸ τοῦ Περσῆς ἐπὶ Καμβύσου, τοῦ υἱοῦ τοῦ μεγάλου Κύρου, καὶ προκατέχου τοῦ Δαρείου. 489) Παρεκίνησεν, ἐπέισε 490) Ενδυναμωμένους κατ' αὐτοῦ. 491) Ν' ἀρχίσῃ τὰς κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἐπιχειρήσεις του. 492) Νὰ ἐκπληρώσῃ.

493) Ἀπὸ ὀργῆς διότι τὸν κατέτρεξαν. 494) Τῶν συμπολιτῶν του. 495) Διεκινούμενος τὴν δόξαν τῶν προτέρων του πράξεων. 496) Τὸ αὐθιμὲρον ἀναίρου. 497) Ὑπεν. τὴν βίον. Ετελεύτησεν. 498) Ἐν Μένωνι. σ. 93. 499) Τῆς δευτέρας συζύγου. 500) Κατὰ τὸν Ἀττικὸν νόμον οἱ Ἀθηναῖοι ἰδύοντο μὲν τὰ νομφευσῶσι τὰς ἐμπατρίους ἀδελφάς, οὐχὶ ὅμοιους.

Ἰταλίαν δὲ Πανθειδῆς ὁ Χίος, Σόβαριν δὲ Νικομήδης ὁ Ἀθηναῖος· Νικομάχην δὲ Φρασικλῆς ὁ ἀδελφεοῦς Θεμιστοκλέους, ἥδη τετελευτηκότος ἐκείνου, πλεύσας εἰς Μαγνησίαν, ἔλαθε παρὰ τῶν ἀδελφῶν, νεωτάτην δὲ πάντων τῶν τέκνων Ἀσίαν ἐθράψε⁵⁰¹. Καὶ τάφον μὲν αὐτοῦ λαμπρὸν ἐν τῇ ἀγορᾷ Μάγνητες ἔχουσι· περὶ δὲ τῶν λειψάνων αὐτῶν Ἀνδοκίδῃ προσέχειν ἄξιον. ἐν τῷ⁵⁰² πρὸς τοὺς ἐταίρους λέγοντι, φωρᾶσαντας τὰ λείψανα διακρίναι τοὺς Ἀθηναίους (ψεύδεται γὰρ, ἐπὶ τὸν δῆμον παραδύνων τοὺς ολιγαρχικούς), ὅ,τε Φύλαρχος⁵⁰³, ὡς περ ἐν τραγωδίᾳ τῇ ἱστορίᾳ μονοῦ μηχανῆν ἄρα⁵⁰⁴, καὶ προαγγχὼν Νεοκλέα τινά καὶ Δημόπολιν, υἱοὺς Θεμιστοκλέους, ἀγῶνα⁵⁰⁵ βούλεται κινεῖν καὶ πόθος, ὃ οὐδ' ἂν ὁ τυχὼν ἀγνοήσειεν ὅτι πέπλεκται⁵⁰⁶. Διόδωρος δ' ὁ περιηγητὴς⁵⁰⁷ ἐν ταῖς Περί μνημάτων εἰρηκεν ὡς ὑπονοῶν μᾶλλον ἢ γινώσκων, ὅτι περὶ τὸν μέγαν λιμένα τοῦ Πειραιῶς, ἀπὸ τοῦ κατὰ τὸν Ἀλκιμον⁵⁰⁸ ἀκρωτηρίου, πρῆκειται τις οἶον ἀγών, καὶ κάμψαντι τοῦτον ἐντός, ἢ τὸ ὑπερδίων τῆς θαλάττης⁵⁰⁹, κοηπὶς ἐσιν εὐμενέτης, καὶ τὸ περὶ αὐτὴν βωμοειδὲς τάφος τοῦ Θεμιστοκλέους⁵¹⁰. Οἴεται δὲ καὶ Πλάτωνας τὸν κωμικόν⁵¹¹ αὐτῷ μαρτυρεῖν ἐν ταύταις⁵¹².

Ὁ σὺς δὲ τόμος, ἐν καλῷ K15 κειμενός.

Τίς ἐμπόρος πρόσρησι 514 ἔται πινταγός,

Τοῖς τ' ἐπὶ πέντας εἰσιλ οὐδέ τ' ὄψεται,

Χώπιταν 515 ἀλλὰ τῶν νεῶν θέσται.

Τοῖς δ' ἀπὸ γένους⁵¹⁶ τοῦ Θεμιστοκλέους, καὶ τιμὰς τινὰς ἐν Μαγνησίᾳ φυλαττόμεναι μέχρι τῶν ἡμετέρων χρόνων ἦσαν, ἃς ἐκαρπούτο Θεμιστοκλῆς Ἀθηναῖος⁵¹⁷, ἡμέτερος συνήθης καὶ φίλος παρ' Ἀμμωνίῳ⁵¹⁸ τῷ φιλοσόφῳ γενόμενος.

τὰς ὁμομητρίας. 501) Ὁ Φρασικλῆς ἀνέθραψε καὶ τὴν νεωτάτην τῶν θεγατέρων τοῦ Θεμιστοκλέους. 502) Ἐν τῇ ἐπιγραφῇ αὐτῇ. Πρὸς τοὺς ἐταίρους.

503) Ἰστοριογράφος Ἀθηναῖος ἢ Σικανῶν ἐπὶ Πτολεμαίου τοῦ Φιλοπάτορος. 504) Ὁ εἰς τὰς τραγωδίας ἐμφανίζεται αἰφνης αἰωρούμενος διὰ μηχανῆς θεός τις, φέρων τὴν τοῦ δράματος λύσιν. 505) Συγκίνησιν. 506) Ὅτι εἶναι πᾶσιμα καὶ ὅ,τι μῦθος. 507) Ἐκ Χάρακτος, ἐπὶ Αὐγούστου γεωγράφος περίητος. 508) Τὸ ἀριστέριον ἀκρωτήριο τοῦ Πειραιῶς.

509) Ὁ τοῦ δὲ ἢ θέλασται περὶ οὐλομένην ὑπὸ ξερᾶς γαληνίζει. 510) Καὶ ὁ Πausanias λέγει ὅτι ἐπὶ τῇ κερῶν τοῦ τῆς θαλάττης Θεμιστοκλέους παρὰ τὴν εἰσοδὸν τοῦ Πειραιῶς. Εἰς τὴν τελευταίαν ἀριτεράν αἶσαν τοῦ λιμένος ὑπάρχουσι μέχρι τοῦδε λείψανα μνημείων, ἀποδιδόμενα εἰς τὸν τάφον τοῦτον. 511) Ἀθηναῖος ποιητὴς τῆς ἀρχαίας κωμικῆς. ἀμύσας 400 π. Χ. 512) Τίς ἔπαισι. 513) Τόπω 514) Ἀντικείμενον πρόσρησι. 515) Χαίρεται. 516) Καὶ ὅπου (ἢ). 517) Ἀπύγονος. 518) Ἀπύγονος τοῦ ἐργαίου Θεμιστοκλέους σύγχρονος τοῦ Πλουτάρχου, ὅστις ἐγεννήθη τὸ 50 π. Χ. ἐπομένως 530 ἔτη μετὰ τὸν Θεμιστοκλῆν. 518) Ὅταν ἡμεῖς δηλ. παρ' Ἀμμωνίῳ, ὅστις ἦν περιπετειτικὸς φιλόσοφος ἐξ Ἀλεξανδρείας, διδάσκαλος τοῦ Πλουτάρχου.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΕΚ ΤΩΝ ΠΑΡΑΛΛΗΛΩΝ ΒΙΩΝ.

Ὁ λίγος εὖτος εἶναι ὁ ἕντος τῶν Παράλλλων βίων τοῦ Πλουτάρχου. Ἀντι-
παροῖσι δὲ τὸν Ἀριστείδην ὁ συγγραφεὺς πρὸς τὸν Κάτωτα.

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ.

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ὁ Αὐσικῆς, φυλῆς μὲν ἦν Ἀντισχίδος¹, τῶν δὲ δῆμων Ἀλωπεκῆθεν². Περὶ δ' οὐσίας αὐτοῦ λόγοι διάφοροι γεγονόσιν, οἱ μὲν³ ὥς ἐν πενίᾳ συντόνῳ καταβύσσοντας⁴, καὶ μετὰ τὴν τελευταίην ἀπολιπόντος θυγατρὸς αὐτοῦ πολλὴν χρόνον ἀνεκδύτους⁵ δι' ἀπορίαν γεγονέναι. Πρὸς δὲ τούτοις τὸν λόγον ὑπο πολλῶν εἰρημένον ἀντιτασσόμενος ὁ Φακλήρεος Δημήτριος⁶ ἐν τῷ Σωκράτει, χωρίον Φακλήροιο⁷ φησι γινώσκειν Ἀριστείδου γενόμενον, ἐν ᾧ τέθειπται⁸ καὶ τεκμηρία τῆς περὶ τὸν οἶκον εὐπορίας, ἐν μὲν ἡγεῖται, τὴν ἐπινοήσαν ἀρχὴν⁹, ἣν ἔρρε τῷ κυρίῳ λαχόν ἐκ τῶν γενῶν τῶν τὰ μέγιστα τιμήματα κερτηθέντων, οὓς Πεντακοσιομεδίωνους¹⁰ προσήγορεύον· ἕτερον δὲ τὸν ἐξοστρακισμὸν¹¹ οὐδενὶ γὰρ τῶν πενήτων, ἀλλὰ τοῖς ἐξ οἴκων τε μεγάλων, καὶ διὰ γένους ὄγκον ἐπισθόνων, ὅστρακον ἐπιφέρουσι¹². Τρίτον δὲ καὶ τελευταῖον ὅτι νίκης ἀνὰ τέμματα χρηγικολὲς τριπόδας ἐν Διονύσου¹³ καταλέλοιπεν, οἱ καὶ καθ' ἑκάστην ἐδείκνυντο, τοιαύτην ἐπιγραφὴν δικαζόντες· « Ἀντιοχὶς ἐνίκη, Ἀριστείδης ἐχορήγει,

1) Ο λαὸς τῆς Ἀττικῆς δικαιοῦτο εἰς δέκα φυλάς, τὴν Ἑρεχθίδα, Αἰγίδα, Πανδονίδα, Λεοντίδα, Ἀκμαντίδα, Οὐλύδα, Κερραιίδα, Ἰπποθωνίδα, Διαντίδα καὶ Ἀντισχίδα, εἰς τὰς ὁποίας ἐπὶ τῶν Μακεδονικῶν χρόνων προσετέθησαν αἱ αἰεὶ δυοί. Γενεθιοῦτο δὲ εἰς περίπου 174 δῆμοις, εἰς τῶν ὁποίων ἦσαν ἡ Ἀλωπεκῆ, χωρίον καίμενον 1/4 τῆς ὥρας μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν, καὶ καλούμενον σήμερον Ἀμπελοκηποι. 2) Κ. Σ. 339 καὶ 337. 3) Ἀποδιδ. εἰς τὸ πρὸς δὲ τούτων. 4) Αὐτοῦ ὡς καταβύσσοντας. 5) Ἀνυπανδρῶς. 6) Περιφρῆμος πολιτικὸς καὶ φήτωρ Ἀθηναῖος ἐπὶ Μακεδονῶν, συγγραφεὺς διάφορα συγγράμματα τὰ ὅποια δὲν διεσώθησαν· ἐν αὐτῶν ἐκκελεῖτο, ὡς φαίνεται. 7) ἐν τῷ Φακλήρῳ Ἀἴμας τῆς Ἀττικῆς εἰς τὸν λιμένα Φακλήρον, μετὰ τὴν ἐκ τῶν Ἀθηνῶν. 8) Κατ' ἑτος ἐξελέγτο εἰς Ἀθήνας διὰ ψηφοφορίας, ὅπως ἐγένετο διὰ τὸν πόλεμον, εἰς ἀρχὴν. 9) Ἐκεῖ ἐκκελεῖτο ἐπινοήματα, διότι κατ' αὐτὸν ὠμαζέτο τὸ ἔτος καθ' ἑξῆς. Οἶον ἐλεγεν· ἐπὶ Ἀριστείδου ἀρχόντος. Ο Ἀριστείδης ἔρρε τὴν ἐπινοήσαν ἀρχὴν τὸ 480 π. Χ. Ὁλ. 72. 8'. 10) Ο Σόλων διέγραψε τὸν λαὸν τῆς Ἀττικῆς κατὰ τὴν περιουσίαν εἰς τέσσαρας τάξεις (τὰς α' ἕως γ' μὴ μὲν α' α')· τοὺς πεντακοσιομεδίωνους, τοὺς ἑξακισμίωνους, τοὺς τετρακισμίωνους καὶ τοὺς ὀκτακισμίωνους, ἥτοι τοὺς εἰσπράττοντας ὑπὲρ τοῦ 500, ὑπὲρ τοῦ 300, ὑπὲρ τοῦ 150, ἡ ἀλιγότερους μεδίωνους σπαρτῶν εἰς τὴν γῆν των. Οἱ ἐπινοήματα ἐξελέγοντο ἐκ τῶν πρώτων. 11) Βγαίνει ἐπιφέρεισθαι· ἐπὶ τὸ ὅστρακον ῥίπτεται, ὅτλ. δι' ἐφορίζονται δι' ὅστρακων· ἴδε κατωτέρω § 7. 12) Τὸ θέσπον τῶν Ἀθηνῶν ἦτον ἴσον τοῦ Διονύσου. Ἐκάστου δράκματος ὁ χορὸς καὶ τὰ ἔξοδα ἐπληρώοντο ἀπὸ ἑνὸς ἰδωτοῦ, ὅστις ἐλέγτο δι' ἐχορήγει. Ἀν τὸ δρᾶμα ἐποτιμάτο ἀπὸ ἄλλων τὰ ἑποῖα εἶχον συμπαρασταθῇ, ἡ νίκη ἀπεδίδετο πρὸς τὴν φυλὴν καὶ ἦν ἀντικεῖν ὁ ἰδωτής. Οὗτος δὲ ἀνήγειρεν ἐπὶ στήλης ἡ ἐπὶ μικροῦ εἰκοδμήματος χαλκοῦν τριπόδα μετ' ἐπιγραφὴν ὡς ἐχορήγειν εἰς τὸν Διονύσου.

Ἀρχέστρατος ἐδίδασκε¹² ». Τουτὶ μὲν οὖν, καὶ περ εἶναι δοκοῦν μέγιστον, ἀσθενέστατον ἐστὶ. Καὶ γὰρ Ἑπαμεινώνδας, ὃν πάντες ἀνθρώποι γινώσκουσιν ἐν πενίᾳ καὶ τραπέντᾳ πολλῇ καὶ βιοτάντᾳ, καὶ Πλάτων ὁ φιλόσοφος, οὐκ ἀφιλοτίμους ἀνεθέξαντο χορηγίας, ὁ μὲν αὐλητὰς ἀνδράσιν, ὁ δὲ παισὶ κυκλίοις¹³ χορηγῆσας¹⁴· τοῦτω μὲν Δίωνος τοῦ Σουρακουσίου¹⁵ τὴν δαπάνην παρέχοντος, Ἑπαμεινώνδα δὲ τῶν περὶ Πελοπίδου¹⁶. Οὐ γὰρ ἐστὶ τοῖς ἀγαθοῖς ἀντικεινός καὶ ἀσπιδος πρὸς τὰς παρὰ τῶν φίλων θεωρεῖς πόλεμος. Ἀλλὰ τὰς εἰς ἀπόθεσιν¹⁷ καὶ πλεονεξίαν ἀγανατεῖ ἡγαμένοι καὶ ταπεινάς, ὅσαι¹⁸ φιλοτιμίας τινὸς ἀπερδοῦς ἔχονται καὶ λαμπρότητος, οὐκ ἀπωθοῦνται¹⁹. Πανκαίτιος²⁰ μέντοι περὶ τοῦ τρίποδος ἀπαφαίνει τὸν Δημήτριον ὁμωνυμῶς διεψευσμένον²¹. Ἀπὸ γὰρ τῶν Μηδικῶν²² εἰς τὴν τελευταίην²³ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου δύο μόνους Ἀριστείδας χορηγοὺς ἀναγράφονται²⁴ νικῶντας²⁵ ὃν οὐδέτερον εἶναι τῷ Αὐσιμάχῳ τὸν αὐτὸν, ἀλλὰ τὸν μὲν, Ξενοφίλου πατρός, τὸν δὲ, γρόφῳ πολλῶ νεώτερον²⁶ ὡς ἐλέγχει τὰ γραμματα τῆς μετ' Εὐκλείδην ὄντα γραμματικῆς²⁷, καὶ προσγεγραμμένος ὁ Ἀρχέστρατος, ὃν ἐν τοῖς Μηδικοῖς οὐδεὶς, ἐν δὲ τοῖς Πελοποννησιακοῖς²⁸ συγχοῖ χορῶν διδάσκαλον ἀναγράφουσι. Τὸ μὲν οὖν τοῦ Πανκαίτιου²⁹ βέλτιον³⁰ ἐπισκεπτέον ὅπως ἔχει. Τῷ δ' ὁστράκῳ πᾶς ὁ διὰ δόξαν, ἢ γένος, ἢ λόγου δύναμιν, ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς³¹ νομιζόμενος ὑπέπιπτεν. Ὅπου³² καὶ Δάμων ὁ Περικλέους διδάσκαλος, ὅτι τῷ φρονεῖν ἐδόκει τις εἶναι περίττος³³ ἐξωστρακίσθη. Καὶ μὴν ἄρτι γε τὸν Ἀριστείδην ὁ Ἰδομενεύς³⁴, οὐ κυκμεντὸν ἀλλ' ἐλομένων Ἀθηναίων³⁵ φρεσὶν. Εἰ δὲ καὶ μετὰ τὴν ἐν Πλαταιαῖς μάχην³⁶ ἤρξεν, ὡς αὐτὸς ὁ Δημήτριος γέγραφε, καὶ πᾶν πιθανόν ἐστὶν ἐπὶ δόξῃ τσαυτῇ³⁷ καὶ κατορθώματι τηλικούτοις ἀξιώθηναι δι' ἀρετὴν, ἥ³⁸ διὰ πλοῦτον ἐτύγχανον οἱ λαγχάνοντες. Ἀλλὰ γὰρ ὁ μὲν Δημήτριος, οὐ μόνον Ἀριστείδην, ἀλλὰ καὶ Σουκράτη, δῆλός ἐστι τῆς πενίας ἐξελείσθαι³⁹ φιλοτιμούμενος, ὡς μεγάλου πακοῦ.

12) Οἱ δραματικοὶ ποιηταὶ ἐδίδασκον οἱ ἴδιοι τοὺς ὑποκριτὰς τὰ δράματα τῶν διὰ τῶν το εἰς τὰς γράμεις αὐτὰς ἐδίδασκε σημαίνει συνάγραψι τοῦ δράμα. 13) Κυκλίοι χοροὶ εἶναι ὁ τὸν ὅσον ἐχόμενον κύκλῳ περὶ τὸν βωμὸν. Ο μὲν λοιπὸν εἶδός τὴν δαπάνην διὰ τὸν χορὸν τῶν αὐλητῶν ἀνδρῶν, ὁ δὲ τῶν χορευτῶν παιδῶν. 14) Συγγενὴς τῶν αἰωνυσίων, τῶν ἑνῶν τῶν Σουρακουσίων, ἐλευθερώσας τὴν Σικελίαν. 15) Τοῦ Πελοπίδου, Κ. § 405, Σ. 357. 16) Οχι δὲλ. δὲ ἄμμεον χορσιν. 17) Εκείνας δοσε. 18) Μέρον ἀντὶ ἀπώθεσιν. 19) Στωϊκὸς φιλόσοφος ἐκ Ῥόδου καὶ συγγραφεύς. 20) Ἀπατηθέντα.

21) Καίρων ἢ συμβάντων, δηλ. τοῦ Περσ. πολέμου. 22) Μίτριος τῆς τ. 23) ὅτι σημαίνοντα εἰς τὰς ἀναγραφάς, τοὺς καταλήγουσ. 24) Ὁ Εὐκλείδης ἦν ἄρχων ἐπώνυμος τῷ 403 π. Χ. Ὁλ. 94, δ. Ἐπ' αὐτοῦ εἰσθήσαν τὰ τῶν γραμματικῶν τὰ Μακρὰ Β καὶ Ω, τὰ δι-πλὰ Ξ, Υ. καὶ αἱ διεβογγαὶ ΕΙ καὶ ΟΙ μεταβλήθη δὲ καὶ τὸ σχῆμα τινῶν γραμματικῶν ὡς τοῦ Γ ἀπὸ Α, καὶ τοῦ Δ ἀπὸ Λ (τὰ λατινικόν.) 25) Χρόνους, ἐπὶ τοῦ Πελοπ. πολέμου. 26) Ὁ διδοχορισμὸς τοῦ Π. 27) Ἐπιρ' καλλήτερον. 28) Τὸ κοινὸν πλῆθος. 29) Αἰτιολογ. εἰς 30) Εἰσχος Α. Σ. 31) Συγγραφεὺς τοῦ ὁποῦν δὲν διεσώθησαν τὰ συγγραμματα.

32) Δηλ. κατ' ἐλευθερίαν ἐλλογὴν καὶ οὐ διὰ ψευδοφροσύνης. 33) Τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν Παρώων. Ἡ μάχη αὕτη ἔγινε τὸ 470 π. Χ. Ὁλ. 75, δ. δηλ. 10 ἐπὶ μετὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ Ἀριστείδου ὁ δὲ Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς ἐγράψεν δὲ ἤρξεν μετὰ τὴν μάχην αὐτὴν. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν φαίνεται ἀληθές, διότι τὰ δόματα ἔλυν τῶν μετὰ τὴν ἐποχὴν ἀρχόντων σώζονται, καὶ μεταξὺ αὐτῶν δὲν εἶναι τὸ τοῦ Ἀριστείδου. 34) Κ. § 458, ἐπὶ δ. 35) 36) Ἰπεν. τῆς ἀρχῆς, διὰ τὸ ἤρξεν. 36) Νὰ τὸν ὀπισπάζῃ δηλ. νὰ τὴν ἀπὸδεῖξῃ μὴ πένητά.

Καὶ γὰρ ἐκεῖνοι φησὶν οὐ μόνον γῆν οἰκεῖν ὑπάρχειν, ἀλλὰ καὶ μὲν³⁷ ἐβδόμηκοντα τοκίσμενας ὑπὸ Κρίτωνος³⁸.

Ἀριστείδης δὲ, Κλεισθένης μὲν τοῦ κατακτησάμενου τὴν πολιτείαν μετὰ τοῖς τυράννοις³⁹ ἐταίρος γενόμενος, ζηλώσας δὲ καὶ θαυμάσας μά-
λιστα τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν⁴⁰ Λυκούργον τὸν Λακεδαιμόνιον, ἤψατο μὲν
ἀριστοκρατικῆς πολιτείας⁴¹, ἔτρε δ' ἀντιτασσόμενον ὑπὲρ τοῦ δήμου Θε-
μιστοκλέα τὸν Νεοκλέους. "Εἵκοι μὲν οὖν φασιν, παῖδας ὄντας αὐτοὺς καὶ
συντροφόμενους ἀπ' ἀρχῆς ἐν παντί καὶ σπουδῆς ἐχόμενους⁴² καὶ παιδικῶς
πράγματι καὶ λόγῳ διαφερόσθαι πρὸς ἀλλήλους, καὶ τὰς φύσεις εὐθὺς ὑπὸ
τῆς φιλονεικίας ἐκείνης ἀνακκλύπτεσθαι, τὴν μὲν⁴³, εὐχερῆ καὶ παραδό-
λον καὶ πανούργον οὖσαν, καὶ μετ' ὀξύτητος ἐπὶ πάντα ραδίως φερομένην,
τὴν δ' ἰδυμένην ἐν ᾗθει βεδύχῳ καὶ πρὸς τὸ δίκαιον ἀτνεῖ, ψευδὸς δὲ
καὶ βοιωλογίαν καὶ ἀπάτην οὐδ' ἐν παιδικῇ τινι πρόπῳ προσιεμένην.

Ὁ μὲν οὖν Θεμιστοκλῆς εἰς ἐταίρειν⁴⁴ ἐμβόλων ἑαυτὸν, εἶχε πρόβλη-
μα⁴⁵ καὶ δύναμιν οὐκ εὐκαταρρόνητον, ὥστε καὶ πρὸς τὸν, εἰπόντα, κα-
λῶς αὐτὸν ἄρξειν Ἀθηναίων, ἂν περ ἴσῃ⁴⁶ ἢ καὶ κοινός ᾖ καὶ. "Μηδέποτε",
εἶπεν, εἰς τοῦτον ἐγὼ καθίσταμι τὸν θρόνον, ἐν ᾧ πλέον οὐδὲν ἔξουσιν οἱ
οἴλοι παρ' ἐμοὶ τῶν ἀλλοτρίων. » Ἀριστείδης δὲ καθ' ἑαυτὸν ὥσπερ ὁδὸν ἰ-
δίαν ἐβάδιζε διὰ τῆς πολιτείας· πρῶτον μὲν, οὐ βουλευόμενος συναδικεῖν
τοῖς ἐταίροις, ἢ λυπρὸς εἶναι μὴ χαρίζομενος⁴⁷. ἔπειτα τὴν ἀπὸ τῶν φί-
λων δύναμιν οὐκ ὀλίγους ἰδὼν ἐπαίρουσαν⁴⁸ ἀδικεῖν, ἐφυλάττετο· μόνῳ τῷ
χρηστῷ καὶ δίκαιῳ πράττειν καὶ λέγειν ἀξίων θαρρεῖν τὸν ἀγαθὸν πολίτην⁴⁹.

Οὐ μὴν ἀλλὰ, πολλὰ κινουμένου τοῦ Θεμιστοκλέους παραδόλως, καὶ
πρὸς πᾶσαν αὐτῷ πολιτείαν⁵⁰ ἐνισταμένου καὶ διακόπτοντος, ἠναγκάζετο
παυ καὶ αὐτὸς, τὰ μὲν⁵¹ ἀμυνόμενος, τὰ δὲ κολοῦν τὴν ἐκείνου δύνα-
μιν, χάριτι τῶν πολλῶν⁵² αὐξομένην, ὑπεναντιοῦσθαι οἷς ἐπραττεν ὁ Θε-
μιστοκλῆς· βέλτιον ἡγούμενος παρελθεῖν⁵³ ἕνα τῶν συμφερόντων τὸν
δῆμον, ἢ τῷ κρατεῖν⁵⁴ ἐκείνον ἐν πᾶσιν ἰσχυρὸν γενέσθαι. Τέλος δὲ ποτε
τοῦ Θεμιστοκλέους πράττοντός τι τῶν δεόντων, ἀντικρούσας καὶ περιγε-
νόμενος, οὐ κατέσχευε⁵⁵, ἀλλ' εἶπεν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἀπιών, ὡς οὐκ
ἔστι σωτήρις τοῖς Ἀθηναίων πράγμασιν, εἰ μὴ καὶ Θεμιστοκλέα καὶ αὐ-
τὸν εἰς τὸ βράθυρον⁵⁶ ἐμβάλοιεν. Πάλιν δὲ γράβας τινα γνώμην εἰς τὸν
δῆμον, ἀντιλογίας οὕσης πρὸς αὐτὴν καὶ φιλονεικίας, ἐκράτει⁵⁷ μέλλοντος

37) ἢ μὴ περιεῖχεν ἑκατὸν δραχμ. 38) Μαθητὴς τοῦ Σωκράτους.

39) Τοῦς Πεισιπρατίδας. Ὁ Κλεισθένης ὥργανισε μετ' αὐτοῖς ἐκ νέου τὴν πολιτείαν.

40) Γεν. Συν. αὐτ. τοῦ μ. ἀ. λ. ι. σ. τ. α. 41) Ἀδελφ. μὲν ἔγενεν ὑπέρμαχος τῆς ἀριστοκρα-
τικῆς, ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς τῆς δημοκρατικῆς πολιτείας. 42) Μετέγεντι σπουδῆς, ἢ ἔχοντι
σχίσιν με τὴν σπουδῇ. 43) Τοῦ Θεμιστ. 44) Φατρίαν, ἢ οὐστῆμα φίλων. 45) Προ-
παργίον. 46) Ἀπλ. διανεῖμαι ἐξ ἴσου τὰς χάριτας. 47) Ἀδελφ. 48) Ὁρῶν τὴν δ' ἐπαίρου-
σαν οὐκ ὀλίγους. 49) Ἀξιὸν θαρρεῖν τὸν ἀγ. πολ. μόνῳ τῷ πράττειν, λέγων δὲ πέμπαι
δ' ἀγ. πολ. νὰ ἔχῃ θάρρος μόνον πράττειν καλ. 50) Πολιτ. ἐπιχειρήσιν. 51) Ἄλλοτε μὲν.
52) Διὰ τῆς εὐνοίας τοῦ πλῆθους. 53) Νὰ παρῶμαι, νὰ μὴ γίνωμι. 54) Διὰ τοῦ κρα-
τεῖν, παρὰ νὰ γένη δ' Θεμιστοκλῆς ἰσχυρὸς ἐπιτυγχάνων εἰς δλα. 55) Ἀνὸ ὑπέρμαχο.

56) Βαθύς βόθρος ὅπου κατεκρημνίσιν τοὺς καταδίκους. 57) Ὑπερίσχυται.

δὲ τοῦ προέδρου τὸν δῆμον ἐπερωτῶν, αἰσθόμενος ἐκ τῶν λόγων αὐτῶν τὸ ἀνύμωρον, ἀπέστη⁵⁸ τοῦ ψήφισματος. Πολλὰκις δὲ καὶ δι' ἑτέρων εἰσέ-
σεσι⁵⁹ τὰς γνώμης, ὡς μὴ φιλονεικίᾳ τῇ πρὸς αὐτὸν ὁ Θεμιστοκλῆς ἐμ-
πίδιος εἴη τῷ συμφέροντι. Θωμιστῇ δὲ τις ἐρχόμενος αὐτοῦ παρὰ τὰς
ἐν τῇ πολιτείᾳ μεταβολὰς⁶⁰ ἢ εὐστάθεια, μήτε ταῖς τιμαῖς ἐπαίρουμένου,
πρὸς τε τὰς δυσημερίας ἀθροίμως καὶ πρῶτος ἔχοντος⁶¹, καὶ οὐλοῦς ἡ-
γευμένου χρῆναι τῇ πατρίδι παρέχειν ἐκυτόν, οὐ χρημάτων μόνον, ἀλλὰ
καὶ δόξης ποτὶκα καὶ ἀμύθη πολιτευόμενον⁶². Ὅθεν ὡς εἴκοιτο, τῶν εἰς Ἀμ-
φιάρχον ὑπ' Αἰσχύλου⁶³ πεποινημένων Ἰαμβόλου⁶⁴ ἐν τῷ θεάτρῳ λεγόμενον

Ὁ γὰρ δακύν δικαιοῦσθ' ἀλλ' εἶναι θέλει,
Βα' εἶναι δ' αἰσά δ' α' φρενὲς καρποῦμενοι⁶⁵.
Αφ' 867 τα κιδ' αὐθ' βλαστάνει βουλεύματα.

πάντες ἀπέβλεψαν εἰς Ἀριστείδην, ὡς ἐκείνῳ μάλιστα τῆς ἀρετῆς ταύτης
προσηκούσης.

Ὁ μόνον δὲ πρὸς εὐνοίαν καὶ χάριν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὀργὴν καὶ πρὸς
ἐχθρὸν ἰσχυρότατος ἦν ὑπὲρ τῶν δικαίων ἀντιστῆναι⁶⁶. Λέγεται γοῦν ποτε
δικῶν ἐχθρὸν ἐν δικαστηρίῳ, μετὰ τὴν κατηγορίαν οὐ βουλευμένοι ἀκούειν
τοῦ κινδυνεύοντος⁷⁰ τῶν δικαστῶν, ἀλλὰ τὴν ψῆφον εὐθὺς αἰτούντων
ἐπ' αὐτόν, ἀναπηδήσας τῷ κρινόμενῳ συνικετεύειν, ὅπως ἀκουσθῇ⁷¹ καὶ
τόχοι τῶν νομίμων. Πάλιν δὲ κρίνων ἰδιώταις δοσι⁷², τοῦ ἑτέρου λέγον-
τος ὡς πολλὰ τυγχάνει τὸν Ἀριστείδην ὁ ἀντίδικος λελητηκώς⁷³. Λέγ', ὡ
ἔγχεθ', ὀνάνει⁷⁴, μᾶλλον εἴ τι σοι κακὸν πεποίηκε⁷⁵ σοὶ γὰρ, οὐκ ἐμκυτῶ,
δικάζω. Τῶν δὲ δημοτῶν προσόδων αἰρεθείς ἐπιμελητής, οὐ μόνον τοὺς
καθ' αὐτόν⁷⁶, ἀλλὰ καὶ τοὺς πρὸ αὐτοῦ γενομένους ἔρχοντας ἀπεδείκνυτο
πολλὰ νενοστισμένους⁷⁷, καὶ μάλιστα τὸν Θεμιστοκλέα.

Σοφὸς γὰρ αὐτὸς. τῆς δὲ χεῖρες οὐ κρατῶντι.

Δι' ὃ καὶ συναγαγὼν⁷⁸ πολλοὺς ἐπὶ τὸν Ἀριστείδην⁷⁹, ἐν ταῖς εὐθύναις⁸⁰
δικῶν κλοπῆς⁸⁰, καταδικῆν περιέβαλεν, ὡς ἐφ' ἡν ἴδομενός⁸¹. Ἀγανα-
κτούντων δὲ τῶν πρώτων ἐν τῇ πόλει καὶ βελτίστων οὐ μόνον ἀρεθῆναι
τῆς ζητίας, ἀλλὰ καὶ πάλιν ἔρχων ἐπὶ τὴν αὐτὴν διοίκησιν ἀπεδείχθη⁸².
Προσποιούμενος δὲ τῶν προτέρων⁸² μεταμέλειν αὐτῷ καὶ μολιχιώτερον
ἐνδιδοῦς ἐκυτόν, ἤρσασκε τοῖς τὰ κοινὰ κλέπτουσιν, οὐκ ἐξέλεγχων, οὐδ'

58) Παρηγήθη. 59) Ἐπώστεινε. 60) Σημ. Διάρκειαν. Κ. § 418, Παρὰ, γ'. 4). 61) Δι-
απειόμενος. 62) Νὰ δ.δ.γ. τὸν αὐτόν του εἰς τὴν πατρίδα πολιτευόμενον χωρὶς μισθὸν θέλει,
ἐπλ. νὰ πολιτευθῇ εἰς τὴν πατρίδα του, χωρὶς νὰ ἀπαυτῇ νὰ ἀπολαύσῃ διὰ τοῦτο δόξαν.

63) Ο πραγματικὸς ποιητὴς Αἰσχύλος λέγει τοὺς στίχους τοὺτους εἰς το δ' ἀλλὰ τὸ ἐπιγραφο-
μενον Ε π τ α ἐ π ἰ Θ θ ε α ε, καὶ τοὺς ἀναφέρει εἰς τὸν μάντιν Δωρίκαρον. Εἶναι δὲ εἰ 504
— 506 τοῦ δράματος. 64) Τῶν στίχων τοῦ δράματος ζῶντων εἰς ἰαμβικὸν μέτρον. 65) Εἰς
τὸ δράμα φέρεται ἄ ρ ι ς ο ς. 66) Καρποῦμενος βελήϊαν (ἐπεμίνως ἑυρόρον) αὐλακα (ἡ ὄργα-
μα) δια μέσου (εἰς τὴν ἄρην) τῆς φρενὸς του· δηλ. ἀπολαμβάνων ἀφ' ἑνὸς καρποῦς τῶν
φρενῶν του, ποιητ. περίφρασις διὰ τὰ εἰρηλ. φ ρ ὶ ν ι ο ς. 67) Περ' Αἰσχύλου εἰς 78.

68) Ἐμπενα. 69) Νὰ ἐναντιωθῇ εἰς τὴν ἰδίαν ὀργὴν του ὑπὲρ τοῦ δικαίου. 70) Ἐχθροῦ
του. 71) Κ. §. 400. 72) Δοτ. περὶ πῶν, μετὰ δ. 18. 73) Λέγεται ῥᾶναι. 74) Τὴν συγχα-
ρῆναι του. 75) Στερεοποιήσαντες τὰ δημόσια. 76) Δὴν ἐξουσιάζει τὰς χεῖρας του, νὰ μὴ κλέ-
πτωσι· δηλ. τὸν εἶχον τούτων ἀναγίρει ἀπὸ τινος ἁγνισμὸν ποιητὴν. 77) Ὁ Θεμ. 78) Κατὰ
τοῦ Αρ. Κ. §. 558, ἐπὶ γ'. 3). 79) Ὅταν ἐμῆλλε νὰ δώσῃ λίγον αὐτῇ διαχειριστικῆς του.

80) Α. Σ. Διόλωι, 2) δ1) Δ. ἀρίστη, 82) Συνήκων, προτέρως διαγωγῆς του.

ἀκαταπληγόμενος, ὥστε κατὰ πλεονάζοντος τῶν δημοσίων ὑπερπληθύνει⁸³ τὸν Ἀριστείδην, καὶ δεξιούσθαι⁸⁴ τὸν δῆμον ὑπὲρ αὐτοῦ σπουδάζοντος ἀρχόντι πάλιν αἰρεθῆναι. Μελλόντων δὲ χειροτονεῖν, ἐπετίμησε τοῖς Ἀθηναίοις, «Ὅτε μὲν γὰρ (εἴη) πιστῶς καὶ καλῶς ἡμεῖς ἤρξαι, προσηλπίσθη»· ἐπεὶ δὲ πολλὰ τῶν κοινῶν καταπροσῆται τοῖς κλέπτουσι, θαυμαστὸς εἶναι δοκῶ πόλεως, αὐτὸς μὲν οὖν αἰσχύνουσι τῇ νῦν τιμῇ μέλλων, ἢ τῇ πρώτῃ καταδικῇ συνάχουσι δ' ἡμῖν, παρ' οἷς ἐνδοξότερον ἐστὶ τοῦ σώζειν τὰ δημόσια, τὸ χαρίζεσθαι τοῖς πονηροῖς. Ταῦτα δ' εἰπὼν, καὶ τῆς κλοπῆς ἐξελέγχε, τοὺς μὲν τότε βοῶντας ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ μαρτυροῦντας ἐπεσκόμισε⁸⁵, τὸν δ' Ἀλκibiνὸν καὶ Δικαιὸν ἀπὸ τῶν βελτίστων ἐπαινον εἶχεν⁸⁶.

Ἐπεὶ δὲ Ἀλκιβίου⁸⁷ ὑπὸ Δαρείου πεμρθεῖς, λόγῳ μὲν ἐπιθεῖναι δίκην⁸⁸ Ἀθηναίοις, ὅτι Σάρδεϊς⁸⁹ ἐνέπρησαν, ἔργῳ δὲ καταστρέψασθαι τοὺς Ἕλληνας, εἰς Μακροθύναν παντὶ τῷ στόλῳ κατέστρεψε⁹⁰ καὶ τὴν χώραν ἐπώρθε, τῶν δέκα καθεστῶτων τοῖς Ἀθηναίοις ἐπὶ τὸν πόλεμον στρατηγῶν⁹¹ μέγιστον μὲν εἶχεν ἄξιωμα Μιλτιάδης, δόξῃ δὲ καὶ δυνάμει δευτέρου ἦν Ἀριστείδης· καὶ τότε παρ' αὐτῆς μάχης γνώμῃ τῇ Μιλτιάδου προσθέμενος, οὐ μικρὰν ἐποίησε ῥοπήν⁹², καὶ παρ' ἡμέραν ἐκείνου στρατηγοῦ τὸ κράτος ἔχοντας, ὡς περιήλθεν εἰς αὐτὸν ἡ ἀρχή, παρέδωκε Μιλτιάδῃ, διδάσκων τοὺς συναρχόντας, ὅτι τὸ πείθεσθαι καὶ ἀκολουθεῖν τοῖς εὖ φρονούσιν οὐκ αἰσχρὸν, ἀλλὰ σεμνὸν ἐστὶ καὶ σωτήριον. Οὕτω δὲ πράυνας τὴν φιλονεικίαν, καὶ προτρέψας αὐτοὺς ἀγαπᾶν μὲν γνώμῃ τῇ κρατίστῃ χρωμένους⁹³, ἐδέρυσσε τὸν Μιλτιάδην, τῷ ἀπεριττῶς⁹⁴ τῆς ἐξουσίας ἰσχυρὸν γενόμενον. Χαίρειν γὰρ ἐὼν⁹⁵ ἐκείνος ἤδη τὸ παρ' ἡμέραν ἔργον, ἐκείνῳ προσέειπεν⁹⁶. Ἐν δὲ τῇ μάχῃ μέγιστον τῶν Ἀθηναίων τοῦ μέσου πανήγαντος⁹⁷, καὶ πλεῖστον ἐνταῦθα χρόνον τῶν βαρβάρων ἀντιρρυσάντων κατὰ τὴν Λεοντιάδα καὶ τὴν Ἀντιοχίδα φυλήν⁹⁸ ἡγωνίσαντο λαμπρῶς τεταγμένοι παρ' ἀλλήλους, ὅτε Θεμιστοκλῆς καὶ ὁ Ἀριστείδης. Ὁ μὲν γὰρ Λεοντιάδης ἦν, ὁ δ' Ἀντιοχίδης⁹⁹. Ἐπεὶ δὲ τρέψαμενοι τοὺς βαρβάρους, ἐνέβαλον εἰς τὰς ναῦς, καὶ πλόνοντας οὐκ ἐπὶ νηπιωνόρων, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ πνεύματος καὶ τῆς θαλάσσης εἴσω πρὸς τὴν Ἀττικὴν ἀποβιβάζομενους¹⁰⁰, ροβηθέντες μὴ τὴν πόλιν ἐρημον λάβωσι τῶν ἀμυνόμενων, ταῖς μὲν ἐνέει φυλακὴν ἡπείγοντο πρὸς τὸ ἔργον¹⁰¹, καὶ κατήνυσαν¹⁰² αὐθημερόν. Ἐν δὲ Μακροθύνῃ μετὰ τῆς ἐκείνου φυλῆς Ἀριστείδης ἀπολειφθεὶς φύλαξ τῶν αἰγυαλιώτων καὶ τῶν λαφύρων, οὐκ ἐ-

83) Κατὰ πλεονάζοντος τοῦ δό. δὲ ἀντικείμεν τοῦ Ἑλληνισμοῦ. 84) Ἐπὶ ῥητορικῶς τὸν δ. ἐκιδεσθαι. 85) Ἀπεσκόμισε 86) Εἶχε τὴν ἀλ. ἐπαινον ἀπὸ τῶν βελ. ἔργων (πολιτῶν).

87) Ὁ στρατάρχης τοῦ Δαρείου, βασι. τῶν Περσῶν. 88) Να τιμωρήσθαι. 89) Μητροπολίς τῆς Αἰδίας. Οἱ Ἀθη. τὰς ἐκείνου βοηθούντας τὴν ἱ. αἰαν, ὑμῶν τῆς Μιλήτου, ἀποσταλίσαντα κατὰ τῆς Περσίας. 90) Ἐλ. τὸς νῆας ἢ αὐτὴν. Ἐπαισαν. ἀράξαι. 91) Τὴν δίκην εἰς τὴν πόλιν οἱ Ἀθηναῖοι τότε διώριζον δίκην στρατηγῶν, ἀνὰ ἓνα, εἰ ἐκαστοῦ φυλῆς, ἀρχόντες ἀνὰ μίαν ἀλληλοδιδάχως ἡμέραν. 92) Να αἰσθῶνται αἱ γ. ὡς καὶ ὑπὲρ τῆς τοῦ Μιλτ.

93) Να εὐχαριστοῦνται μεταχειρ. μέντοι. Κ. 3. 432 θ. 94) Διὰ τοῦ ἀπ. 95) Ἐγκαταλείψας. Α. Σ. Χαίρειν. 96) Προσέειπεν. 97) Πανήγαντος τ. δ. μέγιστον (ταγματῶν) τῶν Ἀθ.

98) Οἱ Ἀθ. παρατάσσοντες διχορρεῖν καὶ ἐ φυλῶν. 99) Ἀλλ' ἐκ τῆς Α. καὶ ἐκ τῆς Ἀντιοχίδος ἔργων ὁ ἀντιρρυσάντων κατ' ἄλληλ. χειρ. ῥαφα Α. οὐ τι δὲ καὶ Ἀντιοχίδος.

100) Ἀποβιβάζομενους (σπρωκόμενους) οὐκ ἐπὶ νηπιων τοῦ Ἀγίου, ἀπὸ τῶν ἐκείνου ἔργων νὰ πλύνουν εἰς τὴν θάλασσαν. 101) Διὰ τὴν ὥρην τὴν πρὶν τῶν Ἀθηνῶν.

102) Κατὰ ὅτι καὶ ἀποκρίνω.

(ΕΛΛΗΝ. ΧΡΗΣΤ. ΤΟΜ. Β')

ψεύδατο¹⁰³ τὴν δόξαν· ἀλλὰ χυδῆν μὲν ἀργύρου καὶ χρυσοῦ παρόντος, ἐπιθῆτος δὲ παντοδαπῆς καὶ χρημάτων ἄλλων ἀμυθῶν¹⁰⁴ ἐν ταῖς σκα-
ναῖς καὶ τοῖς ἡλωκόσι¹⁰⁵ σκάφουσιν ὑπαρχόντων, οὗτ' αὐτὸς ἐπιθύμησε θι-
γεῖν¹⁰⁶, οὗτ' ἄλλον εἶπτε, πλὴν εἴτινες ἐκείνον λαθόντες, ὠρελήθησαν· ὧν¹⁰⁷
τῶν καὶ Καλλίας ὁ δαδούχος¹⁰⁸. Τοῦτω γὰρ τις, ὡς εἶπε, τῶν βροδάρων
προσέπεσεν¹⁰⁹, οἰκῆθεις βασιλέα διὰ τὴν κόμην καὶ τὸ εὐφρόνιον¹¹⁰ εἶναι·
πρὸς τὴν κτῆσιν δὲ καὶ λαθόμενος τῆς δεξιᾶς, ἔδειξε πολὺ χρυσίον ἐν λίκλῳ
τῶν κατωρυγμένων. Ὁ δὲ Καλλίας, ὡμότερος ἀνθρώπων καὶ παρνα-
μώτερος γεγόμενος, τὸν μὲν χρυσὸν ἀνείλετο, τὸν δ' ἀνθρώπον, ὡς μὴ
κατεῖποι¹¹¹ πρὸς ἑτέρους, ἀπέκτεινεν. Ἐκ τούτου φασὶ καὶ Λακκοπλού-
τους¹¹² ὑπὸ τῶν κωμικῶν τοὺς ἀπὸ τῆς οἰκίας¹¹³ λέγεσθαι, στωπτόντων
εἰς τὸν τόπον, ἐν ᾧ τὸ χρυσίον ὁ Καλλίας¹¹⁴ εὔρεν. Ἀριστείδης δὲ τὴν ἐ-
πώνυμον εὐθὺς ἀρχὴν ἤρξε¹¹⁵. Καίτοι φησὶν ὁ Φακλῆρεος Δημήτριος¹¹⁶, ἄρ-
ξαι τὸν ἀνδρα μικρὸν ἔμπροσθεν τοῦ θανάτου, μετὰ τὴν ἐν Πλαταιαῖς
μάχην. Ἐν δὲ ταῖς ἀναγραφαῖς¹¹⁷, μετὰ μὲν Ξανθιππίδην¹¹⁸, ἐφ' οὗ Μαρ-
δόνιος¹¹⁹ ἡγήθη Πλαταιαῖς¹²⁰, οὐδ' ἠμύνοντο Ἀριστείδην ἐν πᾶν πολ-
λοῖς λαθεῖν ἐστι. μετὰ δὲ Φάνιππον, ἐφ' οὗ τὴν ἐν Μαρθῶνι μάχην ἐνί-
κων, εὐθὺς Ἀριστείδης ἀρχὴν ἀναγέγραπται.

Παῶν δὲ τῶν περὶ αὐτὸν ἀρετῶν ἡ δικαιοσύνη μέγιστα τοῖς πολλοῖς
αἰσθησὶν παρείχε¹²¹ διὰ τὸ τὴν χρεῖαν ἐνδελεχεστάτην¹²² αὐτῆς καὶ κοι-
νοτάτην ὑπάρχειν. Ὅθεν ἀνὴρ πένης καὶ δημοτικὸς¹²³ ἐκτίησεν τὴν βα-
σιλικωτάτην καὶ θειοτάτην προσήγοριαν, τὸν Δίκαιον¹²⁴. ὁ τῶν βασιλέων
καὶ τυράννων οὐδείς ἐξήλωσεν, ἀλλὰ Πολιορκηταί¹²⁵, καὶ Κερκυνοί¹²⁶, καὶ
Νικάτορες¹²⁷, ἐνιοὶ δ' Ἀετοί¹²⁸ καὶ Ἰέρακες¹²⁹ ἔχαιρον προσαγορευόμενοι,
τὴν ἀπὸ τῆς βίας καὶ τῆς δυνάμεως, ὡς εἶπε, μέλλον, ἢ τὴν ἀπὸ τῆς
ἀρετῆς δόξαν ἀγαπῶντες. Καίτοι τὸ θεῖον, ᾧ γλίσχονται συνικνεῖον καὶ
συναφρονοῦν αὐτοὺς, τριπλοῦς διαφέρειν¹³⁰, ἀρπαρσίχ, καὶ δυνάμει, καὶ
ἀρετῇ· ὧν σεμνότερον ἡ ἀρετὴ καὶ θεοτάτον ἐστίν, Ἀφάρτιω¹³¹ μὲν γὰρ
εἶναι καὶ τῷ κενῷ¹³² καὶ τοῖς στοιχείοις συμβέβηκε· δυνάμει δὲ καὶ πειρητοί
καὶ κερκυνοί, καὶ πνευμάτων ὁρμαὶ, καὶ ρευμάτων ἐπιφορὰὶ μεγάλῃν ἔχουσι,

103) Δὲν ἀπέδειξε ψευδῆ, δὲν ἔπραξεν ἀνάξια τῆς δόξης του. 104) Τόσων πολλῶν ὥστε
δὲν λίσσονται ἀπεριγράψαι. 105) Ἀλλοῖα. 106) Ἀρ. δ'. τὸ θιγγάνω. 107) Ὡ. (εἰς).

108) Ἀξίωμα κληρονομικῶν τῶν κρατούντων τὰς ἡδῆς εἰς τὰ μυστήρια.

109) Ἐπεσεν εἰς τοὺς πόδας του. 110) Τὸν κεφαλόμενον τῶν ἱερῶν.

111) Λακκοπλότος ὅμως παρὰ τοῖς κωμικοῖς δύναται νὰ σημαίη ἀπλῶς καὶ τὸ ὑπέρ-
πλοτος. 112) Ταῦτες. 113) Ἡ οἰκία τοῦ Καλλίου ἦεν μία τῶν πτωχότατων καὶ πλουσιω-
τάτων εἰς Ἀθήνας. 114) Εἰς τοὺς καταλόγους τῶν ἀρχόντων. 115) Ὁ ἐπώνυμος ἀρχὴν
τῶν Ἀθηναίων τὸ 479ον ἔτος Π. Χ. Ὀλ. 75, δ'. τὸ ἔτος τῆς ἐν Πλαταιαῖς μάχης. Ἄλλαι
συγγραφαὶ τὴν ἡμέρ. Ξανθιππίων, (Διοδ. Πάρ. μαρ.) 116) Ὁ στρατηγὸς τὸν ὁποῖον
δ' ἔπρεξεν ἀρξαι εἰς τὴν Βλλάδα, ἀρ' οὗ δ' ἴδιος νικηθεὶς εἰς Σαλαμίνα ἔφυγε.

117) Πόλις τῆς Βαιωτίας, τὴν σήμερον Κόκλα. 118) Ἀπλ. οἱ πολλοὶ ἤ θάνοντο.

119) Διαρροισιάν. 120) Ἀπλ. πολίτης Δημοκρατίας, κατ' ἀντίθεσιν τοῦ βασιλικω-
τάτην. 121) Εἰς παρὰ. τοῦ προσηγορίαν. 122) Δημήτριος δ' Πολιορκητῆς, υἱὸς
τοῦ Ἀντιγόνου. 123) Πολιμαχὸς δ' Κερκυνοὶ, βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας.

124) Σέλευκος ὁ Νικάτωρ, βασιλ. τῆς Συρίας. 125) Ἰέρβος δ' Ἀετοῦ, βασιλ. τῆς Περσίας.

126) Ἀτρεὺς δ' Ἰέραξ ἀδελφὸς Σέλευκου τοῦ Καλλινίκου. 127) Τῶν ἀνθρώπων. 128) Κ. 5
419, δ'. 129) Κατὰ τὴν δόξαν ὅτι τὸ πᾶν εἶναι κενὸν, εἰς ἃ πλείους τὰ στοιχεῖα.

δίκης δὲ καὶ θέμιδος οὐδὲν ὅτι μὴ¹³⁰ τῷ φρονεῖν καὶ λογίζεσθαι τὸ θεῖον μεταλαγχάνει¹³¹. Δι' ὃ καὶ τριῶν ὄντων, ἃ πεπνυθασιν¹³² εἰ πολλὰ πρὸς τὸ θεῖον, ζήλου καὶ φόβου καὶ τιμῆς, ζηλοῦν μὲν αὐτοὺς καὶ μακαρίζειν εὐρίκασι κατὰ τὸ φροῦρον¹³³ καὶ αἰδίου, ἐκπλήττεσθαι δὲ καὶ θεομέναι κατὰ τὸ κυρίου καὶ δυνατὸν, ἀγαπᾶν δὲ καὶ τιμᾶν καὶ σέβασθαι κατὰ τὴν δικαιοσύνην. Ἀλλὰ, καίπερ οὕτω διακείμενοι, τῆς μὲν ἀλκιναιίας, ἣν ἡ φύσις ἡμῶν οὐ δέχεται, καὶ τῆς δυνάμεως, ἥς ἐν τύχῃ κείται¹³⁴ τὸ πλεονστον, ἐπιθυμοῦσι τὴν δ' ἀρετὴν, ὃ μόνον ἐστὶ τῶν θεῶν ἀγαθὸν ἐφ' ἡμῖν¹³⁵, ἐν ὑστέρω¹³⁶ τίθενται, κακῶς φρονούντες¹³⁷, ὡς τὸν ἐν δυνάμει καὶ τύχῃ μεγάλη καὶ ἀρχὴ¹³⁸ βίον ἢ μὲν δικαιοσύνη ποιεῖ θεῖον, ἢ δ' ἀδίκη θηριώδη.

Τῷ δ' οὖν Ἀριστείδῃ συνέβη τὸ πρῶτον ἀγαπωμένῳ διὰ τὴν ἐπωνυμίαν¹³⁹, ὕστερον φθονεῖσθαι, μάλιστα μὲν τοῦ Θεμιστοκλέους λόγον εἰς τοὺς πολλοὺς ἐμβαλόντος¹⁴⁰, ὡς Ἀριστείδης ἀννηρηκώς τὰ δικαστήρια τῷ κρίνειν¹⁴¹ ἅπαντα καὶ δικάζειν, λελήθε μοναρχίαν ἀδορυφόρητον ἑαυτῷ κατεσκευασμένος. Ἦδη δὲ πού καὶ ὁ δῆμος ἐπὶ τῇ νίκῃ¹⁴² μέγα φρονῶν, καὶ τῶν μεγίστων ἄξιων¹⁴³ αὐτὸν ἤχθετο τοῖς ὀνόμα καὶ δόξαν ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς ἔχουσι. Καὶ συνελθόντες¹⁴⁴ ἐν ἅπτῳ πανταχόθεν, ἐξοστρακίζουσι τὸν Ἀριστείδην, ὄνομα τῷ φθόνῳ τῆς δόξης φόβον τυραννίδος θεμενόν¹⁴⁵. Μοχθηρίας γὰρ οὐκ ἦν κόλσις ὁ ἐξοστρακισμός, ἀλλ' ἐκαλεῖτο μὲν δι' εὐπρεπείαν¹⁴⁶ ὄγκου¹⁴⁷ καὶ δυνάμεως βρυυτέρας ταπεινώσεως καὶ κόλουσις, ἦν δὲ φθόνου παραμυθία φιλόφθωπος¹⁴⁸, εἰς ἀνήμεστον οὐδὲν, ἀλλ' εἰς μετὰστασιν ἑτῶν δέκα τὴν πρὸς τὸ λυποῦν ἀπεριεδομένου¹⁴⁹ δυσμένειαν. Ἐπειδ' ἤρξαντο τινες ἀνθρώπους ἀγενεῖς καὶ πονηροὺς υποβάλλειν τῷ πράγματι¹⁵⁰, τελευταῖον ἀπάντων Ὑπέρβολον¹⁵¹ ἐξοστρακίζαντες, ἐπαύσαντο¹⁵². Λέγεται δὲ τὸν Ὑπέρβολον ἐξοστρακισθῆναι διὰ τοιαύτην αἰτίαν. Ἀλκιμιάδης καὶ Νικίας, μέγιστον ἐν τῇ πόλει δυνάμενοι, διεστασίαζον¹⁵³. Ὡς οὖν ὁ δῆμος ἔμελλε φέρειν τὸ ὄσραμον, καὶ δῆλος ἦν τὸν ἕτερον γράβειν¹⁵⁴, διαλεγθέντες ἀλλήλοισι, καὶ τὰς στάσεις ἐκατέρως εἰς ταῦτό συναγαγόντες¹⁵⁵, τὸν Ὑπέρβολον ἐξοστρακισθῆναι παρεσκεύασαν. Ἐκ δὲ τούτου δυσχεράνας ὁ δῆμος ὡς καθυβρισμένον τὸ πρᾶγμα¹⁵⁶ καὶ προπεπήλαμισέ-

130) Εκτός μόνον. 131) ἢ τὸ ῥῆμα τοῦτο σημαίνει Μ. μεταλαμβάνει, τότε δ' αὖτε εἰπαι: ὁ θεὸς δι' οὐδὲν ἄλλο μετέχει δίκης καὶ θέμιδος, εἰ μὴ διότι ἔχει φρόνησιν καὶ λογισμὸν. Εἰ δὲ καὶ τῷ Μεταλαγχάνει ἐχρήσατο ῥωμαῖζον ἐνεργητικῶς. δηλ. μεταδίδωμι, ὁ νοῦς εἰσάγει εἰς οὐδὲν ἄλλο μεταδίδει δ' αὖτε δικαιοσύνην, εἰ μὴ εἰς τὴν φρονήσιν αὐτῆς. Τα ἄλλα ἐνεργητικὰ ἀπαρτίζονται ἀντὶ ἀφρημένων ὀνοματιῶν. 132) Διόθενονται. 133) Διό τε ἀφρ. ὡς ἔπαις φροῦρους: αὐτὸ οὗ εἰς, τὸ θεῖον, τοῦς θεοῦς. 134) Ἀπὸ τὴν τύχην ἐξαρτῶται.

135) Εἰς τὴν δυνάμειν μας. 136) Μῆρι. Θεωροῦσιν ὡς ἀνθρώπων περὶ τὴν τύχην.

137) Εὐνοῦθα ἀντὶ: ἀγενεῖς. 138) Εἰςουσία. 139) Ἀ κείως. 140) ἀποδίδοντας.

141) Ὅτι διὰ τοῦ κρίνειν (κρίνω) ἔλας τὰς κρίσεις ὁ δῆμος, αὐτὸς τὰ δικαστήρια.

142) Κατὰ τῶν Περσῶν. 143) Φρονῶν ἄξιον. 144) Πληθ. καὶ τὸ περιλήπτ. ὁ δῆμος.

145) Θεμενόν τῷ φόβῳ τῆς δ. ὄνομα φόβου τῆς τυρ. δηλ. ἐνυμνῶντες τὸν φθόνον τῶν διὰ τὴν δ. τῶν φόβον τῆς τυρ. 146) Εὐπρεπείαν ἰνόμεναι. 147) Ὑπερβολικῶς. 148) Διότι τὸν ἦτον θανατηρεῖ. 149) ἀποδίδοντας ἢ μεταδίδοντας. τῇ πρὸς τὸ λυποῦν (λυομαι) ἀπερχομαι εἰς ἐξορίαν διὰ τὴν ἐτῶν. 150) Εἰς τὴν ἐξοστρακισμόν. 151) Διὰ τὴν πονηρίαν χαλεκῆρας, διαμαρτυρῶντες εἰς ἀδύνατον. 152) Εἰπαυσαν τοῦ καὶ ἐξοστρακισμοῦ πλείον.

153) Εὐστασία μὲν μεταφ. τῶν. 154) Εἰς τὸν ἕτερον. 155) Εὐμένειαν τὰς εὐμ. παρ. τῆς. 156) Ἀντικ. τοῦ Ἀρπῆαν. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἀντιχρῆμαίον φησὶν εἶναι πρὸς αὐτ.

ων, ἤρθηκε παντελῶς καὶ κατέλυεν. Ἦν δὲ τοιοῦτον, ὡς τύπῳ¹⁵⁷ φράσαι, τὸ γινόμενον. Ὅστρακον λαβὼν ἕκαστος, καὶ γράψας, ὃν ἐβούλετο μεταστήσαι τῶν πολιτῶν, ἔφερεν εἰς ἓνα τόπον τῆς ἀγορᾶς περιπετραγμένον ἐν κύκλῳ δουράτοις. Οἱ δ' ἄρχοντες πρῶτον μὲν διηρίθμουν τὸ σῦμπαν ἐν τούτῳ¹⁵⁸ τῶν ὁστράκων πλῆθος· εἰ γὰρ ἐξ αἰσχυρίων ἑλάττωτες οἱ γράψαντες εἴεν, ἀτελής ἦν ὁ ἐξοστρακισμός. Ἐπειτα τῶν ὀνομάτων ἕκαστον ἰδίᾳ ἰσέντες, τὸν ὑπὸ τῶν πλείστων γεγραμμένον ἐξεκέρυττον¹⁵⁹ εἰς ἔτη δέκα, καρπούμενον¹⁶⁰ τὰ αὐτοῦ. Γραφομένων οὖν τότε τῶν ὁστράκων, λέγεται τινα τῶν ἀρχαιμμάτων καὶ παντελῶς ἀγροίκων, ἀναδόντα τῷ Ἀριστείδῃ τὸ ὁστράκον, ὡς ἐνὶ τῶν τυχόντων¹⁶¹, παρκαλεῖν, ὅπως Ἀριστείδην ἐγγράψῃ. Τοῦ δὲ, θαυμάσαντος, καὶ πυθόμενου, μή τι κακὸν αὐτὸν¹⁶² Ἀριστείδης πεποίηκεν; Οὐδὲν, εἶπεν, οὐδὲ γυνώσκω τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' ἐνοχλοῦμαι πανταχοῦ τὸν Δίκαιον ἀκούων. Ταῦτ' ἀκούσαντα τὸν Ἀριστείδην, ἀπακρίνασθαι¹⁶³ μὲν οὐδὲν, ἐγγράψαι δὲ τοῦνομα τῷ ὁστράκῳ καὶ ἀποδοῦναι. Τῆς δὲ πόλεως ἀπαλλκττόμενος¹⁶⁴ ἤδη, τὰς χεῖρας ἀνατείνας πρὸς τὸν οὐρανόν, εὐχάτο τὴν ἐναντίαν ὡς ἔοικεν, εὐχὴν τῷ Ἀχιλλεῖ¹⁶⁵, μηδένα καίριον Ἀθηναίους καταλᾶβεῖν, ὃς ἀναγκάσει¹⁶⁶ τὸν δῆμον Ἀριστείδου μνησθῆναι.

Τρίτῳ δ' ἔτι¹⁶⁷, Ξέρξης διὰ Θετταλίας καὶ Βοιωτίας ἐλαύνοντας ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν, λύσαντες τὸν νόμον, ἐψηφίσαντο τοῖς μεθεστώσι¹⁶⁸ κήλαδον· μάλιστα οὐδοῦμενοι τὸν Ἀριστείδην μὴ προσθέμενος τοῖς πολέμοις, διαφθεῖρη καὶ μετακτῆσθαι πολλοὺς τῶν πολιτῶν πρὸς τὴν βάρβαρον, οὐκ ὀρθῶς στοχάζομενοι τοῦ ἀνδρός¹⁶⁹. ὃς γε καὶ πρὸ τοῦ δόγματος τούτου διετέλει προτρέπων καὶ παρορῶν τοὺς Ἕλληνας ἐπὶ τὴν ἐλευθερίαν, καὶ μετὰ τὸ δόγμα τοῦτο, Θεμιστοκλέους στρατηγούντος αὐτοκράτορος¹⁷⁰, πάντα συνέπραττε καὶ συνεβούλευεν, ἐνδοξότατον ἐπὶ σωτηρίᾳ κοινῇ ποιῶν τὸν ἔχθιστον. Ὡς γὰρ ἀπολιπεῖν τὴν Σαλαμῖνα βουλευομένων τῶν περὶ Εὐρυβιάδην¹⁷¹, καὶ βαρβαρικά τριήρεις νύκτωρ ἀναχθεῖσαι, καὶ περιβάλλουσαι¹⁷² τὸν τε πόρον¹⁷³ ἐν κύκλῳ καὶ τὰς νήσους¹⁷⁴ κατεῖχον, οὐδενός προειδύτος τὴν κύκλωσιν, ἦκεν ὁ Ἀριστείδης ἀπ' Αἰγίνης παραβόλως¹⁷⁵ διὰ τῶν πολεμίων νεῶν διεκπλεύσας, καὶ νυκτὸς ἑλλῶν ἐπὶ τὴν σκηνὴν τοῦ Θεμιστοκλέους, καὶ καλέσας αὐτὸν ἔξω μόνον· « Ἡμεῖς (εἶπεν) ὦ Θεμιστοκλεῖς, εἰ σωρονομήσῃς, ἥδη τὴν κενὴν¹⁷⁶ καὶ μερικινὴν στήσιν ἔχοντες, ἀρξώμεθα σωτηρίου καὶ καλῆς οἰλονεικίας, πρὸς ἄλλήλους ἡμι-

157) Ἦν περιτύχη. Α. Σ. τύπος 3) 158) Εἰς τὸν αὐτὸν τόπον μεθῆναι. 159) Εὐφώρουν.

160) ἔχοντες τὸν ἀδικον καὶ καρπούσαι. 161) Δηλ. μὴ γινώσκας εἴ τι ἦτον ὁ Ἀριστείδης.

162) Κ. § 352, Α. 163) Ἐξαρτάται ἀπὸ τοῦ λέγειται, μ' ὅλον εἰς ἀνωτέρω ἀνωρῶς δὲ λέγεται διὰ τοῦ εἶπεν. 164) ἀναχωρῶν. 165) Ἰδε περὶ τοῦ Ἀχιλλεὺς ἐν Ομήρῳ Ἰλιάδης Α. 240—245, Α. 166) Κ. § 402, ὁ καιὸς δὲν ἐφαρμίζεται εἰς μόνον τὸ εἶπω εἰς ἄλλ' εἰς πάντα πλάγιον λόγον, ὅπου τίθεται πᾶσι τῶν ἐλλήνων τῆς ἐρίστητις. 167) Μετὰ τὴν ἔξοδον. 168) Δοτ. περιποιεῖται. Νά ἐπιστρέψωσιν οἱ ἔξορτοι. 169) Κ. §. 347 γ'.

170) Μὴ τοῦτον ἀπερίριστον. 171) Εὐρυβιάδης ὁ νεώτατος τῶν Δακεδαμονίων, εἰς τὴν μετὰ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων ἦσαν ἀρχαίμειοι εἰς τὴν Σαλαμῖνα. καὶ ἔδειον καὶ εὐχῶσιν ἐκείθεν, φιλοῦμενοι μὴ παρικυκλωθῶσιν ἀπὸ τῶν Περσικῶν στόλων.

172) Περιπλουσάσαι. 173) Τὸ στενὸν τοῦ ἐπέιν διαιρεῖ τὴν Ἀττικὴν ἀπὸ τῆς Σαλαμῖνα.

174) Ἰσως τὴν νῆσον κατ' ἄλλας γραφάς. 175) Παραβόλως. 176) ἀντὶ μεταίαν.

λόμενοι σῶσαι τὴν Ἑλλάδα, τὸ μὲν ἄρχων καὶ στρατηγῶν, ἐγὼ δὲ ὑπουργῶν¹⁷⁷ καὶ συμβουλευῶν, ἐπεὶ καὶ νῦν σε πυνθάνομαι μόνον ᾔπτεσθαι τῶν χρίστων λογισμῶν¹⁷⁸, κελύοντα διανομαρχεῖν ἐν τοῖς στενοῖς τὴν ταχίστην. Καὶ σοὶ¹⁷⁹ τῶν συμμάχων ἀντιπραττόντων, οἱ πολέμοι σῴεσθαι εὐέλπιδες· τὸ γὰρ ἐν κύκλῳ καὶ κατόπιν¹⁸⁰ ἤδη πέλαιος ἐμπέπλησται νεῶν πολεμίων, ὥστε καὶ τοὺς μὴ θέλοντας ἀνάγκη κατεῖληφεν ἀγασθῆναι¹⁸¹ ἄνδρας εἶναι καὶ μάχεσθαι· φυγῆς γὰρ ὁδὸς οὐ λείπεται. » Πρὸς ταῦτα ὁ Θεμιστοκλῆς εἶπεν· «Οὐκ ἂν ἐβουλόμην [μὲν], ὦ Ἀριστείδη, πρὸς ταῦτα τοῦτό μου κρείττονα γενέσθαι, πειράσομαι δὲ πρὸς καλὴν ἀρχὴν ἀμειλίωμενος, ὑπερβάλλεσθαι τοῖς ἔργοις. » Αὐτῷ ῥά τας τὴν ὕψ' ἑαυτοῦ κατασκευασθεῖσαν ἀπᾶν πρὸς τὸν βάρβαρον¹⁸², παρεκάλει πείθειν τὸν Εὐρυκίδην, καὶ διδάσκειν, ὥς ἀμύχανόν¹⁸³ ἔστι σωθῆναι μὴ ναυμαχήσαντας· εἶχε γὰρ αὐτοῦ μᾶλλον πίστιν¹⁸⁴. Ὅθεν ἐν τῷ συλλόγῳ τῶν στρατηγῶν, εἰπόντος Κλεοκρίτου τοῦ Κορινθίου πρὸς τὸν Θεμιστοκλέα, μηδ' Ἀριστείδην τὴν γνώμην ἀρεσκεῖν αὐτοῦ, παρόντα γὰρ σιωπᾶν· ἀντίειπεν ὁ Ἀριστείδης, ὡς οὐκ ἂν εἴωπα, μὴ λέγοντας τὰ ἄριστα τοῦ Θεμιστοκλέους· νῦν δ' ἡ συχὴν ἄγειν, οὐ δὲ εὖνοιαν τοῦ ἀνδρός¹⁸⁵ ἀλλὰ τὴν γνώμην ἐπαίνων.

Οἱ μὲν οὖν ναύαρχοι τῶν Ἑλλήνων ταύτ' ἔπραττον. Ἀριστείδης δ' ὄρων τὴν Ψυττάλειαν¹⁸⁶, ἥ πρὸ τῆς Σαλαμῖνος ἐν τῷ πόρῳ καίται νῆσος οὐ μεγάλη, πολεμίων ἀνδρῶν μετ' ἡν οὖσαν, ἐμβιβάσας εἰς ὑψηλὰ¹⁸⁷ τοὺς προθυμοτάτους καὶ μαχημωτάτους τῶν πολιτῶν¹⁸⁸, προέειπε τῇ Ψυττάλειᾳ· καὶ μάχην πρὸς τοὺς βαρβάρους συνάβας ἀπέκτεινε πάντας, πλὴν ὅσοι τῶν ἐπιστάντων ζῶντες ἤλωσαν¹⁸⁹. Ἐν δὲ ταῦτοις ἦσαν ἀδελφῆς βασιλέως ὄνομα¹⁹⁰ Σανδαύκης τρεῖς παῖδες, οὓς εὐθὺς ἀπέστειλε πρὸς τὸν Θεμιστοκλέα καὶ λέγονται, κατὰ τι λόγιον¹⁹¹, τοῦ μάντεως Εὐφραντίδου καλεῦσαντας, ὠμηστῇ¹⁹² Διονύσῳ καθ' ἑρευνήσασθαι. Τὴν δὲ νηστὰ τοῖς ὅπλοις πανταγόθεν ὁ Ἀριστείδης περιστρέψας ἐφ' ἡδρους¹⁹³ τοῖς ἐκπερομένοις πρὸς αὐτήν, ὥς μήτε τῶν φίλων τινὰ διαφραθῆναι, μήτε τῶν πολεμίων διαφυγεῖν. Ὁ γὰρ πλεῖστος ὠθισμὸς τῶν νεῶν καὶ τῆς μάχης τὸ καρτερώτατον εἶκοι περὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον γενέσθαι· διὸ καὶ τρώπαιον ἔσκηεν ἐν τῇ Ψυττάλειᾳ. Μετὰ δὲ τὴν μάχην ὁ Θεμιστοκλῆς ἀποπειρώμενος¹⁹⁴ τοῦ Ἀριστείδου, καλὸν μὲν εἶναι καὶ τὰ πεπραγμένον αὐτοῖς ἔργον ἔλεγε, κρεῖττον δὲ λείπεσθαι¹⁹⁵ τὸ λαβεῖν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τὴν Ἀσίαν¹⁹⁶, ἀνα-

177) Ἐπηρεῶν σὺ. 178) Ὅτι οὐ μόνος ἄπτη τῶν ἀρ. λ., δηλ. προνοεῖ τὰ ἄριστα.

179) Συνεργεῖν σοί. Ὁ μὲν Θεμιστοκλ. ἤθελε νᾶ ναυμαχήσασθαι εἰς τὰ στενὰ ἐπὶ τῷ πλῆθους τῶν πλοίων ἦσαν ἀναρρέας εἰς τοὺς Πέρσας. Οἱ δ' ἄλλοι ναύαρχοι ἐπείστανεν ὃ ἀποσπᾶσθαι εἰς τὴν Πελοπόννησον. 180) Το· ἐρεῖ καὶ τὸ παρῆκε. 181) ἀγασθῆναι 182) Εἶχε μὴν οὖτοις κυρίως πρὸς τοὺς Πέρσας διὰ εἰ Ἕλληνας σκοπεῖν ἔλκεται νᾶ φύγῃσιν ἀπὸ τῆς Σαλαμῖνος, διὰ νᾶ τοὺς πείσῃ νᾶ περικυλώσῃσιν τὴν νῆσον, καὶ οὕτω νᾶ συγκαταστήσῃ εἰς αὐτὴν ἡ ναυμαχία. Ἐπερ καὶ ἔγινε. 183) ἀδύνατον. 184) Ἐπιστάτο ἀπὸ τὸν Εὐρυκίδην περισσώτερον ἀφ' ἑαυτοῦ. 185) Ὅχι διότι εἶναι εὖνους πρὸς τὸν ἄνδρα. 186) Τὴν σήμερον Δεῖψον καὶ οὐτὸ λ. α. 187) Ὑψῆ. 188) Κατ' ἄλλας γραφὰς Ὀπλιτῶν. 189) Ἀλλοκω. 190) Ὀύσης κατὰ τὸ ὄνομα. 191) Χρησμον. 192) Ὁ τραγῶν ὠμόν κρείας· ἐπίθετον τοῦ Διονυσίου, διότι αἱ Βίβλαι ἐσχίζον ἀνθρώπους εἰς τὴν κοιλίαν των. 193) μαρμαρυγῇ. 194) Θέλων νᾶ γνωρίσῃ τὸ προημῶν του. 195) Ὅτι τὸ καλλήτερον μέρος μένει νᾶ γίνῃ. 196) Ἀπλ. νᾶ συλλαβῶσιν ἐντὸς τῆς Εὐρώπης ἑκάς τὰς δυνάμεις τῆς Ἀσίας.

πλεύσαντας εἰς Ἑλλάσποντον τὴν ταχίστην καὶ τὸ ζεύγμα¹⁹⁷ διακρίψαντας. Ἐπεὶ δ' Ἀριστείδης ἀνακραγῶν, τοῦτον μὲν ἐκέλευε τὸν λόγον καταβαλεῖν¹⁹⁸, σκοπεῖν δὲ καὶ ζητεῖν, ὅπως τὴν ταχίστην ἐκβάλῃ¹⁹⁹ τὸν Μῆδον ἐκ τῆς Ἑλλάδος, μὴ κατακλεισθεὶς ἀπορίᾳ φυγῆς μετὰ τοσαύτης δυνάμεως ταπῆρ πρὸς ἄμυναν ὑπ' ἀνάγκης, οὕτω περπεὶ πάλιν Ἀρνάκην εὐνοῦχον θ' ἑμιστοκλῆς ἐκ τῶν αἰχμαλώτων κρύφα, φράσκει τῷ βασιλεῖ κελεύσας, ὅτι πλεῖν ἐπὶ τὰς γεφύρας ὠρμημένους τοὺς Ἕλληνας αὐτὸς ἀποστρέψει²⁰⁰, σώζεσθαι βασιλέα βουλόμενος.

Ἐκ τούτου Ξέρξης μὲν, περίρθεος γενόμενος, εὐθὺς ἐπὶ τὸν Ἑλλάσποντον ἡπείγετο²⁰⁰. Μαροδόνιος δὲ, τοῦ στρατοῦ τὸ μαχημώτατον ἔχων περὶ τριάντα μυριάδας, ὑπελείπετο καὶ φοβερός ἦν, ἀπ' ἰσχυρᾶς τῆς περὶ τὸ πεζὸν ἐλπίδος²⁰¹ ἀπειλῶν τοῖς Ἕλλησι καὶ γράφων τοιαῦτα· «Νενικήκατε θαλασσίους ἔβουλε χερσαίους ἀνθρώπους, οὐκ ἐπισταμένους κόπῃν ἐλαύνειν· ἀλλὰ νῦν πλατείᾳ μὲν ἡ Θερραλῶν γῆ, καλὸν δὲ τὸ Βοιωτῶν πεδίον ἀγαθοῖς ἱππεῦσι καὶ ὀπλίταις²⁰² ἐναγωνίσασθαι. » Πρὸς δὲ Ἀθηναίους ἔπεμψεν ἰδίᾳ γράμματα καὶ λόγους παρὰ βασιλέως τὴν τε πόλιν αὐτοῖς ἀναστήσειν²⁰³ ἐπαργελλομένου καὶ χρήματα πολλὰ δῶσειν καὶ τῶν Ἑλλήνων κυρίους καταστήσειν, ἐκποθῶν τοῦ πολέμου γενομένου²⁰⁴. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι πυθόμενοι ταῦτα καὶ δεισάντες ἔπεμψαν Ἀθήναζε πρέσβεις, δέόμενοι τῶν Ἀθηναίων, ὅπως παῖδας μὲν καὶ γυναῖκας εἰς Σπάρτην ἀποστέλλωσι, τοῖς δὲ πρεσβυτέροις²⁰⁵ τροφὰς παρ' αὐτῶν λαμβάνωσιν· ἰσχυρὰ γάρ ἦν ἀπορία²⁰⁶ περὶ τὸν δῆμον ἀπολωλεκότα τὴν χώραν καὶ τὴν πόλιν. Οὐ μὴν ἀλλὰ τῶν πρέσβεων ἀκούσαντες²⁰⁷, Ἀριστείδου ἐνέφισμα γράψαντες, ἀπεκρίναντο θαυμαστόν ἀπόκρισιν· τοῖς μὲν πολέμοις συνώμην ἔχειν φάσκοντες, εἰ πάντα πλούτου καὶ χρημάτων ὦν²⁰⁸ νομίζοιεν, ὦν²⁰⁹ κρεῖττον οὐδὲν ἴσασιν· ὀργίσεσθαι δὲ Λακεδαιμονίοις, ὅτι τὴν πενίαν καὶ τὴν ἀπορίαν τὴν νῦν παρούσαν Ἀθηναίους μόνον ὀρώσι, τῆς δ' ἀρετῆς καὶ τῆς φιλοτιμίας²⁰⁹ ἀμνημονοῦσιν, ἐπὶ σιτίαις²¹⁰ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἀγωνίσεσθαι παρακαλοῦντες. Ταῦτα γράψας Ἀριστείδης, καὶ τοὺς πρέσβεις εἰς τὴν ἐκκλησίαν²¹¹ παραγαγὼν, Λακεδαιμονίοις μὲν ἐκέλευσε φράζειν, ὡς «οὐκ ἔστι χρυσοῦ τοσοῦτον πλῆθος οὗ²¹² ὑπὲρ γῆν, οὗ²¹³ ὑπὸ γῆν, ὅσον Ἀθηναῖοι δέξαιντο ἂν πρὸ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας»²¹². Τοῖς δὲ παρὰ Μαροδονίου²¹³ τὸν ἥλιον δείξας· «Ἄχρη ἂν οὗτος (ἔφη) ταύτην πορεύηται τὴν πορείαν, Ἀθηναῖοι πολεμήσουσι Πέρσας ὑπὲρ τῆς ἐδοθημένης χώρας, καὶ τῶν ἡσθεημένων²¹⁴ καὶ κατακακωμένων ἱερῶν»· Ἐτι δὲ ἀρχὴ θέσθαι²¹⁵ τοὺς ἱερεῖς ἔγραψεν, εἴ τις ἐπικηρυκεύσαιο²¹⁶ Μῆ-

197) Ο Ξέρξης εἶχε ζεύξει διὰ γεφύρας τὸν Ἑλλάσποντον δ' αὖ νά διαβῇ τὸ στρατόμαχόν του.

198) Νά ἀφῇται νά πάσῃ ἐπίστω. 199) Ε. § 402. 200) Εὐπειθεῖ. 201) Ἀπειλῶν (καθ' ὃ ἀρμώμενος) ἀπειλῶν, ἐλπίδος, διότι ἐρηγίετο εἰς ἐλπίδα ἰσχυρὰν, ὅτι εἶχεν ἀπὸ τὴν πεζὴν στρατόν. 202) Δοτ. περ. π. ἑλπίδων εἰς ἱππεῖς διὰ νά ἀγωνισθῶσιν εἰς αὐτοῖς.

203) Τὴν εἰς καὶ αὐτοῖς ἐΞέρξης. 204) Ἄν παραιτηθῶσιν ἀπὸ τὸν πόλεμον. 205) Διὰ τοὺς πρεσβυτέρους. 206) Ἐνδεῖα. 207) Οἱ δὲ. 208) Ἀγαθὰ ἔχοντα διὰ πλ. καὶ χρ. 209) Τῶν χρημάτων δηλ. 210) Ε. § 458, ἐπὶ δ' ὅ. 6. 211) Τὴν συνέλευσιν τοῦ λαοῦ. 212) Ἀντὶ τῆς εἰς ἡ προδίδοντες τὴν εἰς. 213) Ἐλευσι. 214) Πρὸς ὃ εἰ Πέρσαις ἡσθεήσαν. 215) Νά ἀφῇται κατὰ μέρος.

δοις, ἢ τὴν συμμάχίαν ἀπολίποι τῶν Ἑλλήνων. Ἐμβαλόντος δὲ Μαρδονίου τὸ δεύτερον εἰς τὴν Ἀττικὴν, αὖθις εἰς Σαλαμῖνα διαπέρασαν²¹⁶. Ἀριστείδης δὲ πεμφθεὶς εἰς Λακεδαιμόνα τῆς μὲν βραδυῆτος αὐτοῖς ἐνεκάλει²¹⁷ καὶ τῆς ὀλιγοῦρας, προεμένους αὖθις τῷ βαρβάρῳ τὰς Ἀθήνας, ἡξίου δὲ πρὸς τὰ ἔτι σωζόμενα²¹⁸ τῆς Ἑλλάδος βοηθεῖν. Τὰυτ' ἀκούσαντες οἱ Ἑσπεροὶ, μεθ' ἡμέραν²¹⁹ μὲν ἐδόκουν παίζειν καὶ ἄρθυμεν²²⁰ ἐορτάζοντας· ἦν γὰρ αὐτοῖς Ὑακίνθια²²¹. νυκτὸς δὲ πεντακισχίλιους Σπαρτιατῶν ἐπιλέξαντες, ὧν ἕκαστος ἑπτὰ περὶ αὐτὸν Ἑλλώτας εἶχεν, ἐξέπεμψαν οὐκ εἰδότεων τῶν Ἀθηναίων. Ἐπεὶ δὲ πάλιν ἐγκλιῶν ὁ Ἀριστείδης προσῆλθεν, οἱ δὲ σὺν γέλωτι ληρῆν αὐτὸν ἔρακτον²²² καὶ καθυδύνειν ἤδη γὰρ ἐν Ὀρεσείῳ²²³ τὸν στρατὸν εἶναι πορευόμενον ἐπὶ τοὺς ξένους (ξένους γὰρ ἐκάλεον τοὺς Πέρσας), οὐ κατὰ καιρὸν²²⁴ ἔρη παίζειν αὐτοὺς ὁ Ἀριστείδης, ἀντὶ τῶν πολέμων τοὺς φίλους ἐξκαπτοντάς· Ταυθ' οἱ περὶ τὸν Ἰδομενεά²²⁵ λέγουσιν. Ἐν δὲ τῷ ψηφίσματι τοῦ Ἀριστείδου²²⁶ προσευτὴς οὐκ αὐτός, ἀλλὰ Κίμων καὶ Εὐκλείπης καὶ Μυρωνίδης φέρονται.

Χειροτονηθεὶς δὲ στρατηγὸς αὐτοκράτωρ²²⁷ ἐπὶ τὴν μάχην²²⁸ καὶ τῶν Ἀθηναίων ὀκτακισχίλιους ὀπλίτας ἀναλαβὼν, ἦκεν εἰς Πλαταιάς· Ἐκεῖ δὲ καὶ Περσικῆς²²⁹, ὁ τοῦ σύμπαντος ἡγούμενος Ἑλληνικοῦ²³⁰, συνέμιξεν ἔχων τοὺς Σπαρτιατάς, καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἐπέρρει²³¹ τὸ πλῆθος. Τῶν δὲ βαρβάρων τὸ μὲν ὅλον τῆς στρατοπεδείας παρὰ τὸν Ἀσωπὸν²³² ποταμὸν παρεταταχμένης, αὐτοὶς ἦν ὅρος διὰ τὸ μέγεθος²³³. περὶ δὲ τὰς ἀποσκευὰς καὶ τὰ κυριώτατα²³⁴ τεῖχος περιεσφράξαντο τετράγωνον, οὗ τῶν πλευρῶν ἑκάστη μῆκος ἦν δέκα σταδίων. Περσικῆς μὲν οὖν καὶ τοῖς Ἕλλησι κοινῇ Τισσαμενὸς ὁ Πλετοῦ²³⁵ ἐμμαντεύσατο καὶ προσέειπε νίκην ἀμυνομένοις καὶ μὴ προσπιχειροῦσιν²³⁶. Ἀριστείδου δὲ πέμψαντος εἰς Δελφοὺς ἀνέλεν²³⁷ ὁ θεός, σ' Ἀθηναίους καθυπερτέρους ἔσεσθαι τῶν ἐναντίων, εὐχομένους τῷ Διὶ, καὶ τῇ Πρᾷ τῇ Κιθαριωνίᾳ καὶ Πανὶ καὶ Νύμφαις Στραγγίτισι· καὶ θύοντας ἤρωσιν, Ἀνδροκράτει, Λεύκωνι, Παισάνδρῳ, Δημοκράτει, Ὑψίωνι, Ἀκταίῳ, Πολυίδῳ· καὶ τὸν κίνδυνον ἐν γῇ²³⁸ ἰδίᾳ ποιοιμένους ἐν τῷ πεδίῳ τῆς Ἀχαιτρὸς τῆς²³⁹ Ἑλευσινίας καὶ τῆς Κόρυς²⁴⁰ κ. Οὗτος ὁ χρησμός ἀνενεχθεὶς²⁴¹, ἀπορίχην τῷ Ἀριστείδῃ παρῆ-

216) Οἱ Ἀθηναῖοι. 217) Δοτ. ἐκ γ'. καὶ γιν. ἄλλ. ἐκ δ'. 218) Μέρη.

219) Εἰς τὸ διαστήμα τῆς ἡμέρας. 220) Ἀργεῖν. 221) Ἐορτὴ τοῦ Ὑακίνθου, νέου τῶν ἀπείων κατὰ λάθος ἐρέωνται ὁ Ἀπείων μὲ τὸν Δίσκον καὶ μετέβαλεν εἰς τὸ ὁμώνυμον ἀνθεῖ. 222) Ἐπὶ ἔρακτον ἔρη. 223) Μέρος τῆς Ἀρκαδίας, ὅπου ἐκτίσθη ἡ Μεγαλὴ πόλις.

224) Ἐν ἀκαίρῳ καιρῷ. 225) Τὸ ὅποιον ἔγραψεν ὁ ἄρ. (ὄφ. ἀνωτέρω. 226) Ὁ Μαρδόνιος μὲ τὸν πεδὸν στρατὸν τὸν ὅποιον ἐξέλεγε τῷ ἄρῳ ἐκινήθη κατὰ τῆς Βοιωτίας, καὶ ἐστρατοπεδεύοντο εἰς τὴν πεδιάδα τῶν Πλαταιῶν, ὅπου εἰ Ἕλληες ἡτοιμάζοντο νὰ τὸν ἀντικρούσωσι. 227) Βασιλεὺς τῆς Σπάρτης. 228) Ἀπλ. ἔλκον τῶν Ἑλλήνων. 229) Συνέβρεον, ἔβησαν πανταχόθεν. 230) Ρῶας κατεργόμενος ἀπὸ τὸ ὅρος τὸν Κιθαριῶνα, βορραιοανατολικάς τῶν Πλαταιῶν. 231) Τὸ μῆκος τῶν ἦτον ἀπέραντον. 232) Τὰ ἀναγκασιότατα ἢ πολυτιμώτατα τῶν σκευῶν τοῦ. 233) Μάντις ἐκ τῆς Ἡλίδος. 234) Ἄν. δὲν ἀρχίσσονται αὐτοὶ τὴν μάχην, ἀλλ' ἀποκρούσωσι μόνον τὸν ἐχθρὸν. 235) Ἀπεκρίθη, ἐπὶ χρησμοῦ.

236) Δωρικῶς τὴ γ τρέπεται εἰς α. Οἱ Δελφοὶ ἤσαν Δωρεῖς, καὶ ὁ Ἀπείων ἦτον ὁ κατ' Ἑσπερίαν οἰκίαν τῆς φυλῆς τῶν Δωρείων. 237) Κόρη εἶναι ἡ κλῆσις τῆς Ἀχαιτρὸς Βοιωτίας.

238) Ἀπεκρίθη. Κορινθίαις.

χεν. Οἱ μὲν γὰρ ἥρωες, οἷς ἐκέλευε θῆναι, ἀρχηγέται²³⁹ Πλατταίων ἦσαν, καὶ τὸ τῶν Σπρραγιτίδων νημερῶν ἄντρον ἐν μίᾳ κορυφῇ τοῦ Κιθαιρωνός ἐστιν εἰς δυσμὰς ἡλίου θερινὰς τετραμμένον²⁴⁰, ἐν ᾧ καὶ μαντεῖον ἦν πρότερον, ὡς φασι, καὶ πολλοὶ κατεῖχοντο²⁴¹ τῶν ἐπιχωρίων, οὓς Νυμφολήπτους²⁴² προσηγόρευον. Τὸ δὲ τῆς Ἐλευσινίας Δῆμητρος πεδίον, καὶ τὸ τὴν μάχην ἐν ἰδίᾳ χώρᾳ ποιουμένοις τοῖς Ἀθηναίοις νίκην δίδασθαι, πάλιν εἰς Ἀττικὴν ἀνεκαλεῖται καὶ μεθίστη τὸν πόλεμον. Ἐνθα τῶν Πλατταίων ὁ στρατηγός, Ἀρμυνηστός, ἔδοξε κατὰ τοὺς ὕπνους ὑπὸ τοῦ Διὸς τοῦ Σωτῆρος ἐπερωτώμενον αὐτόν²⁴³, ὅ,τι δὴ πράττειν δεδωκεται τοῖς Ἕλλησιν, εἰπεῖν Ἀῤῥιον εἰς Ἐλευσίνα τὴν στρατιὰν ἀπάξομεν. ὁ δεσπότης, καὶ διακμαχόμεθα τοῖς βροχάραις ἐκεῖ κατὰ τὸ πυθόχρητον²⁴⁴ ν. Τὸν οὖν θεὸν ὅτι καὶ διακμαχέσθαι αὐτοὺς τοῦ πικνός²⁴⁵, αὐτόθι γὰρ εἶναι περὶ τὴν Πλατταϊκὴν τὰ πυθόχρηττα, καὶ ζητοῦντας ἀνευρήσκειν. Τούτων ἐναργῶς τῷ Ἀρμυνηστῷ φανέντων, ἐξεγερόμενος²⁴⁶ τάχιστα μετεπέμψατο τοὺς ἐμπεροστάτους καὶ προσκυτάτους τῶν πολιτῶν μεθ' ὧν διαλεγόμενος καὶ συνδικπορῶν²⁴⁷, εὗρεν ὅτι τῶν Ἰαίδων²⁴⁸ πλησίον ὑπὸ τὸν Κιθαιρῶνα, νηὶς ἐστὶν ἀρχαῖος πάνι Δῆμητρος Ἐλευσινίας καὶ Κόρης προσεγαρευόμενος. Εὐθὺς οὖν προκαλέων τὸν Ἀριστάδην ἦγεν ἐπὶ τὸν τόπον, εὐφύεσκατον ὄντα περικταῖζαι φάλαγγα περικτὴν ἱπποκρατούμενοις²⁴⁹, διὰ τὰς ὑπηρεσίας τοῦ Κιθαιρωνός, ἀρπύζα²⁵⁰ ποιοῦσας τὰ κατεκλήγοντα καὶ συγκυροῦντα τοῦ πεδίου²⁵¹ πρὸς τὸ ἱερόν. Αὐτοῦ²⁵² δ' ἦν καὶ τὸ τοῦ Ἀνδροκράτους ἥρῳον ἐγγύς, ἅλσει πυκνῶν καὶ συσπῶν δένδρῳ περιεχόμενον. Ὅποις δὲ μηδὲν ἑλλίπεις ἔρχι πρὸς τὴν ἐκπύδα τῆς νίκης ὁ χρηματίας, ἔδοξε τοῖς Πλατταίοισιν, Ἀρμυνηστοῦ γνώμην εἰπόντος, ἀνελεῖν τὰ πρὸς τὴν Ἀττικὴν ὄρια τῆς Πλατταίας, καὶ τὴν χώραν²⁵³ ἐπιδοῦναι τοῖς Ἀθηναίοις ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος²⁵⁴, (ὥστ') ἐν οἰκείᾳ κατὰ τὸν χρησμὸν ἐναγωνίσασθαι. Ταύτην μὲν οὖν τὴν φιλοτιμίαν τῶν Πλατταίων οὕτω συνέβη περιβόητον γενέσθαι, ὥστε καὶ Ἀλέξανδρον, ἥδη βασιλεύοντα τῆς Ἀσίας, ὕστερον πολλοὺς ἔτεσι τευχίζοντα τὰς Πλατταίας²⁵⁵, ἀναιπεῖν Ὀλυμπιάσιν ὑπὸ κήρυκος²⁵⁶, ὅτι ταύτην²⁵⁷ ὁ βασιλεὺς ἀποδίδωσι Πλατταίοις τῆς ἀνδραγαθίας καὶ τῆς μεγαλοφυχίας χάριν, ἐπειδὴ τοῖς Ἕλλησιν ἐν τῷ Μηδικῷ πολέμῳ τὴν χώραν ἐπέδωκεν καὶ παρέσχεον αὐτοὺς προθυμοτάτους.

239) Ἡρώται εἰκίσταται. 241) Δηλ. πρὸς τὸ βορείοδυτικόν. Διότι τὸ θέρος ὁ ἥλιος διέει βαρειότερα. 242) Κατεῖχοντο ὑπὸ τῶν Νυμφῶν, δηλ. ἐνθουσίῳν.

243) Νυμφολήπτοις ἐκαλοῦντο οἱ μανιώδεις γενόμε· οἱ δὲ ἐμπνέουσας τῶν Νυμφῶν.

244) Ἡ αὐτὴν. ἄντων. Διότι τὸ ὑποκαίμενον τοῦ ῥήματος εἶναι καὶ αὐτὸ μὲ τὸ τοῦ ἀπαρημαγμένου, ἐπευθύνοντο νὰ τελεῇ καὶ ἐρωτώμενος εἰς ἐνομαστικὴν. Εἶδε καὶ ὕπνον διὰ ἡρωϊσμοῦ ὑπὸ τοῦ Διὸς εἶπε. 245) Τὸν χρησμὸν τῆς Πυθίας. Πυθία δὲ ἦν ἡ ἱερεὺς τῶν Δελφῶν. 246) Ὅτι ἐντελὲς ἀπατώνται. 247) Ἰσως ἐξεγερόμενος. 248) Εὐρεσκόμενος μετ' αὐτῶν εἰς ἀγορίαν. 249) Πόλις τῆς Βιωτίας. Ο Παις. εἶδε τὰ ἐρείπια τῆς. 243) Τοῖς Ἕλλησιν ἱπποκρατούμενοις, δηλ. οὐκ κατωτέρους κατὰ τὸ ἱππικὸν ἀπὸ τοῦς Πέρσας.

250) Ἀνεπιτήδεια πρὸς ἱππασίαν. 251) Τὰ μέρη τῆς πεδιάδος τὰ ὅποια ἔληγον καὶ ἐμπνέοντο. 252) Εἶπε. 253) Εὐκρίνην τοῦ ἱεροῦ. 254) Εἶδε δὲ δηλ. τοῦτο ἀπῆται τὸ πωλεῖν τῆς Ἑλλάδος. 255) Εἰς τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον οἱ Ἀλεξανδριανοὶ κατέλαβαν τὰς Πλατταίας. Μετὰ ταῦτα δὲ ὁ Ἀλέξανδρος τὰς ἀνήγειρε πάλιν. 256) Ἀναιπεῖν ὑπὸ κήρυκος, περιφρ. τοῦ κήρυξι. 257) Τὴν πόλιν.

Ἀθηναίους δὲ Τεγεάταις²⁵⁸ περὶ τάξεως ἐρίσαντες ἤξιον, ὥσπερ αἰεὶ, Ἀκασθαμονίων τὸ θεῖον ἐχόντων κέρως, αὐτοὶ τὸ εὐώνυμον ἔχουν, παλὰ τοὺς αὐτῶν προγόνους ἐγκωμίζοντες. Ἀγανκταούντων δὲ τῶν Ἀθηναίων, παρελθὼν ὁ Ἀριστείδης, εἶπε. «Τεγεάταις μὲν ἀντειπεῖν περὶ εὐγενείας καὶ ἀνδραγαθίας ὁ παρὼν καιρὸς οὐ δίδωσι²⁵⁹. πρὸς δ' ὕμῃς, ὡς Σπαρτιάται, καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας λέγομεν, ὅτι τὴν ἀρετὴν οὐκ ἀραιρεῖται τόπος οὐδὲ δίδωσιν²⁶⁰. ἦν δ' ἂν ὕμεις ἦσαν τάξιν ἀποδότες, περιοχόμεθα κοσμοῦντες²⁶¹ καὶ φυλάττοντες μὴ κακτικῶναι τοὺς προηγουμένους ἀγῶνας. Ἡκοιμὲν γὰρ οὐ τοῖς συμμάχοις στασιάσοντας, ἀλλὰ μηχανούμενοι τοῖς πολεμίοις, οὐδ' ἐπικινεσόμενοι τοὺς πικτέρους, ἀλλ' αὐτοὺς ἀνδρας ἀγαθοὺς τῇ Ἑλλάδι παρέχοντες²⁶². ὥς οὗτος ὁ ἀγὼν δείξει καὶ πόλιν²⁶³ καὶ ἀρχόντα καὶ ἰδιώτην, ὅπως τοῖς Ἕλλησιν ἀξίος ἐστί. Ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ συνέδριοι καὶ ἡγεμόνες, ἀπεδέξαντο τοὺς Ἀθηναίους, καὶ ὑπέρτερον²⁶⁴ αὐτοῖς κέρως ἀπέδωκαν.

Οἴσης δὲ μετεώρου²⁶⁵ τῇ Ἑλλάδι, καὶ μάλιστα τοῖς Ἀθηναίοις τῶν πρῶτων ἐπιτοκλῶς ἐχόντων²⁶⁶, ἄνδρες ἐξ οὐκῶν ἐπιτοκλῶν καὶ γασμάτων μεγάλων, πένητες ὑπὸ τοῦ πολέμου γεγονότες, καὶ πάντες ἅμα τῷ πλούτῳ τὴν ἐν τῇ πόλει δύναμιν αὐτῶν καὶ δοῖσιν οἰχομένην ὄρωντες, ἐτέρων τιμωμένων καὶ ἀρχόντων, συνῆλθον εἰς οἰκίαν τινὰ τῶν ἐν Πλαταιαῖς κούφῃ, καὶ συνωμόσκητο καταλύσειν τὸν δῆμον²⁶⁷. εἰ δὲ μὴ προχωροῖν²⁶⁸, λιμνηεῖσθαι τὰ πρῶτα²⁶⁹, καὶ τοῖς βαρβάρους προσώσειν Ἡρακτομένων δὲ τούτῳ ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ συγγῶν ἤδη διεφθαρμένων²⁷⁰, αἰσθόμενος ὁ Ἀριστείδης, καὶ ροβήσεις τὸν καιρὸν, ἔγνω μὴτ' ἔξιν ἀμελούμενον τὸ πρῶτον, μὴτ' ἔπῃν ἐκκλίπτειν, ἀγνοούμενον²⁷¹ εἰς ὅσον ἐκδέχεται πλῆθος ὁ ἐλεγχρὸς²⁷², τὸν τοῦ δικαίου ζητῶν ὄρον ἀντὶ τοῦ συμφέροντος. Οὗτω δὲ τινὰς ἐκ πολλῶν συνέλαβε, καὶ τούτων δύο μὲν, οἱ πρῶτος ἡ κρίσις προεγράφη, οἱ καὶ πλείους αἰτίαν²⁷³ εἶχον, Αἰσχίνης Λαμπεύς²⁷⁴ καὶ Ἀγησίης Ἀχαρνεύς²⁷⁵, ὄλοντο φεύγοντες ἐκ τοῦ στρατοπέδου· τοὺς δ' ἄλλους ἀρῆκε, ὑπετήθη διδοῦς²⁷⁶ καὶ μεταγινώσκαι τοῖς ἐτι λανθάνειν²⁷⁷ οἰομένοις. ὑπειπὼν ὡς μέγα δικαιοῦς ἔχουσι τὸν πόλεμον, ἀπολύσασθαι τὰς αἰτίας²⁷⁸, ὁρθῶς καὶ δικαίως τῇ πατρίδι²⁷⁹ βουλευόμενοι.

Μετὰ ταῦτα Μαρδόνιος, ᾧ²⁸⁰ πλείστον ἐδόκει διαφέρειν τῶν Ἑλλήνων, ἀπεπειρώτο, τὴν ἵππον ἀθρόαν αὐτοῖς ἐρεῖς κατεζομένους ὑπὸ τὸν

258) Κάτοικοι τῆς Τεγέας, πολιτιστάτης πόλεως τῆς Ἀρκαδίας. 259) Δὲν συγχωρεῖ.

260) Τιμωντες δηλ. διὰ τῆς ἀνδρείας. 261) Δηλ. νὰ διεγερθῶμεν ἀνδρείᾳ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος. 262) Δηλ. θέλει δώσει κατὰ πόσον ἐκαστὴ πόλις κτλ. ἀξίζει εἰς τοὺς Ἕλληνας.

263) Τὸ ἐν ἐκ τῶν δυν. 264) Ἀντισυγες, ἀνασταταμένους. 265) Μὴ ὅτων στρατῶν.

266) Νε ἀνατρέψωσι τὴν Δημοκρατίαν. 267) Δι δὲν ἐπεσώγχαται ἡ συνωμοσία.

268) Νε κατατρέψωσι τὰ πράγματα (τὰ συμφέροντα τῆς Ἑλλάδος).

269) Δηλ. κερδηθέντων εἰς τὴν συνωμοσίαν. 270) Κ. § 439. 271) Ἡ ἐξέτασις πόσον πλῆθος συνωμοτῶν ἤθελε δειξί. 272) Ἐνοχόν. 273) Τὸ ἔρπον Λαμπεύς. Ἀπὸ τὰ Λαμπεύς, ὄηλον τῆς Ἀττικῆς τὴν σφαιρὴν Λαμπεύς. 274) Ἀπὸ τὸν δῆμον Ἀχαρνὴ τῆς Ἀττικῆς, τὴν σφαιρὴν Μενιδί. 275) Διὸς ἀρισταῖν. 276) Οἱ δὲν ἰννοῦσαν. 277) Νε ἀπαλλαγῶσι τῆς ἐνοχῆς. 278) Ἐπὶ τῆς ποτ. 279) Ἀπεπειρώτο τῷ ἔπῳ ᾧ, δηλ. τῇ ἵππῳ.

πρόποδα τοῦ Κιθιριῶνος, ἐν χωρίοις ὄχυροῖς καὶ πετρώδεσι, πλὴν Μεγαρέων. Οὗτοι δὲ τρισχίλιοι τὸ πλῆθος ὄντες ἐν τοῖς ἐπιπέδοις μάλλον ἐστρατοπεδεύοντο. Δι' ἧ καὶ κακῶς ἐπάσχον ὑπὸ τῆς ἵππου βίαιης²⁸⁰ ἐπ' αὐτοὺς καὶ προσβολῆς²⁸¹ ἐχούσης πανταχόθεν. Ἐπεμπον οὖν ἀγγελοὺς κατὰ τάχος πρὸς Παισιανὴν, βοηθεῖν κελεύοντες, ὡς οὐ δυνάμενοι καθ' αὐτοὺς ὑποστῆναι τὸ τῶν βαρβάρων πλῆθος. Ταῦτα Παισιανὴς ἀκούων, ἤδη δὲ καὶ καθαρῶν ἀποκεκυρμένον ἀκοντισμάτων καὶ τοξευμάτων πλήθει τὸ στρατόπεδον τῶν Μεγαρέων²⁸², καὶ συνεσταλμένους αὐτοὺς εἰς ὀλίγον²⁸³, αὐτὰς μὲν ἀνέχωνας ἦν²⁸⁴ πρὸς ἵππους ἀμύνειν, ὀπλιτικῇ φάλαγγι καὶ βαρεῖα τῇ Σπαρτιατῶν τοῖς δ' ἄλλοις στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς τῶν Ἑλλήνων περὶ αὐτὸν οὐσι προὔθετο ἕηλον ἀρετῆς καὶ φιλοτιμίας, εἰ δὴ τινες ἐκόντες ἀναδείξαιντο προαγωνίσασθαι καὶ βοηθῆσαι τοῖς Μεγαρεῦσι. Τῶν δ' ἄλλων ὀκνούντων, Ἀριστείδης ἀναδεχόμενος ὑπὲρ τῶν Ἀθηναίων²⁸⁵ τὸ ἔργον, ἀποστέλλει τὸν προθυμώτατον τῶν λαγῶν Ὀλυμπιόδωρον, ἔχοντα τοὺς ὑπ' αὐτῷ τεταγμένους λογάδας²⁸⁶ τρικοσίους, καὶ τοξότας ἀναμεμιγμένους σὺν αὐτοῖς. Τούτων ὁρῶς διασπασαμένῳ²⁸⁷ καὶ προσπεφαιωμένῳ δρόμῳ, Μασίστιος, ὁ τῶν βαρβάρων ἵππαρχος, ἀνὴρ ἀλλή τε θαυμαστός, μεγάλῃ τε καὶ κίλλει σώματος περιτός²⁸⁸, ὡς κατείδεν²⁸⁹, ἐναντίον ἐπιστρέψας τὸν ἵππον, εἰς αὐτοὺς ἤλαυνε. Τῶν δ' ἀνασχομένων²⁹⁰ καὶ συμβαλόντων ἦν ἄγῳν καρτερός, ὡς πείραν ἐν τούτῳ τοῦ παντός λαμβανόντων²⁹¹. Ἐπεὶ δὲ τοξευθεὶς ὁ ἵππος τὸν Μασίστιον ἀπέριψε, καὶ πεσὼν ὑπὸ βάρους τῶν ὅπλων αὐτὸς τε δυσκίνητος ἦν ἀναστρεφείν²⁹², καὶ τοῖς Ἀθηναίοις ἐπικειμένοις²⁹³ καὶ παίονσι δυσμεταχείριστος²⁹⁴, οὐ μόνον σέρνα καὶ κεφαλὴν, ἀλλὰ καὶ τὰ γυῖα χρυσῷ καὶ χαλκῷ καὶ σιδήρῳ καταπεφορκαμένους τοῦτον μὲν ἦ²⁹⁵ τὸ κράνος ὑπέσπινε τὸν ὀφθαλμὸν, ἀκοντίου στυραὶ παίων τις ἀνέτλην· οἱ δ' ἄλλοι Πέρσαι προέμενοι τὸν νεκρὸν, ἔφευγον. Ἐγνώσθη δὲ τοῦ κατορθώματος τὸ μέγεθος τοῖς Ἕλλησιν οὐκ ἀπὸ τῶν νεκρῶν τοῦ πλῆθους, ὀλίγον γὰρ αἱ πεσόντες ἦσαν· ἀλλὰ τῷ πένθει τῶν βαρβάρων. Καὶ γὰρ ἐκαστοὺς ἐκείραν ἐπὶ τῷ Μασισίῳ²⁹⁶, καὶ ἵππους, καὶ ἡμιόνους, οἰμωγῆς τε καὶ κλαυθμοῦ τὸ πεδίον ἀνεπίπλασαν, ὡς ἄνδρα πολὺ πρῶτον ἀρετῇ καὶ δυνάμει μετὰ γε Μαρδόνιον αὐτὸν ἀποβαλόντες.

Μετὰ δὲ τὴν ἵππομαχίαν ἀμφότεροι μάχης ἔσχοντο²⁹⁷ χρόνον πολύν. Ἀμυνόμενοι γὰρ οἱ μάντις νίκην προῦφαινον ἐκ τῶν ἱερῶν²⁹⁸ ὁμοίως καὶ τοῖς Πέρσαις καὶ τοῖς Ἕλλησιν· εἰ δ' ἐπιχειροῖεν²⁹⁹, ἦταν. Ἐπειτα Μαρδόνιος, ὡς αὐτῷ μὲν ἡμερῶν ὀλίγων τὰ ἐπιτήδεια περιῆν, οἱ δ' Ἕλληνες, αἰετίνων ἐπιπρσαντων, πλείονες ἐγίνοντο, δυσανασχετῶν ἔγνω μὲν

280) Ἐφορησάσης. 281) Μίση ὅπου νὰ προσβῇ. 282) Ὅτι τὰ ἐκόντια τὰ ὅποια ἐρριπτον οἱ Πέρσαι ἐκάλυπτον τὸ στρατόπεδον τῶν Μεγαρέων. 283) Τίπον. 284) Δὲν ἰδύνατο. 285) Ἐν ὀνόματι τῶν Ἀθηναίων. 286) Ἐκλεκτοῦς. 287) Τεχνίως παρασκευασθέντων. 288) Ἐξοχος. 289) Αὐτοῦς. 290) Ἀνέχομαι· ὑπέμενον τὴν προσβολὴν τοῦ. 291) Ἀπὸ τὸν ἀγῶνα τοῦτον λαμβάνοντες παράδειγμα ἢ δοκιμὴν τοῦ θείου ἀγῶνος. 292) Ὅστις ἀν. νὰ ἀγερθῇ. 293) Ἐφορῶσι. 294) Δύσκολος εἰς τὸ νὰ ροιευθῇ. 295) Ὅπου. 296) Διὰ τὸ πένθος τοῦ Μ. 297) Ἀπειχόν. 298) Ἀπὸ τὴν εἴτασι τῶν σπλάγγων τῶν βοδάτων. 299) Ἀν πρῶται ἐκινεῖντο κατὰ τῶν ἐχθρῶν.

μένειν, ἀλλὰ διαβὰς ἄμκ εἶπαι τὸν Ἀσωπὸν ἐπιθέσθαι τοῖς Ἑλλήσιν ἀπροδοκήτως· καὶ παράγγελμα³⁰⁰ τοῖς ἡγεμόσιν ἐσπέρας ἔδωκε. Μεσούσης δὲ μέλειστα τῆς νυκτός, ἀνὴρ ἵππον ἔχων, ἀτρέμα προσεμίγνυε³⁰¹ τῷ στρατοπέδῳ τῶν Ἑλλήνων· ἐντυχὼν δὲ ταῖς φυλακαῖς ἐκέλευεν αὐτῷ προσελθεῖν Ἀριστείδην τὸν Ἀθηναῖον. Ὑπακούσαντος δὲ ταχέως³⁰², ἔφησεν· «Εἰμὶ μὲν Ἀλέξανδρος³⁰³, ὁ Μακεδόνων βασιλεὺς, ἥκω δὲ κινδύνων τὸν μέγιστον εἰσαῖε τῇ πρὸς ὑμᾶς αἰρόμενος³⁰⁴, ὥς μὴ τὸ αἰνίδιον ἐκπλήξαιεν ὑμᾶς χεῖρον ἀγωνίσασθαι³⁰⁵. Μαχεῖται γὰρ ὑμῖν ὁ Μαρδόνιος αὐρίων, οὐχ ὑπ' ἐλπίδος³⁰⁶ χρηστῆς, οὐδὲ ὁλίγου, ἀλλ' ἀπορίας τῶν παρόντων³⁰⁷· ἐπεὶ καὶ μάντιες ἐκέλευον ἀπαισίους ἱεραῖς καὶ λογίοις χρησμῶν εἰργουσι μάχης, καὶ τὸν στρατὸν ἔχει δυσθυμία πολλή καὶ κατὰπληξίς. Ἄλλ' ἀνάγκη τοιμῶντα πειρασθαι τῆς τύχης, ἢ τὴν ἐσχάτην ὑπομένειν ἀπορίαν καθεζόμενον.» Ταῦτα εἰπὼς ὁ Ἀλέξανδρος, ἔδειτο τὸν Ἀριστείδην αὐτὸν³⁰⁸ εἰδέναι καὶ μνημονεῖν, ἑτέρῳ δὲ μὴ κατεπιτεῖν. Ὁ δ' οὐ καλῶς ἔχειν ἔφη ταῦτα Πανσκανίαν ἀποκρύψασθαι· ἐκείνῳ γὰρ ἀνακείσθαι³⁰⁹ τὴν ἡγεμονίαν· πρὸς δὲ τοὺς ἄλλους χρηστὰ πρὸ τῆς μάχης ἔδοξεν ἐσεσθαι³¹⁰. νικύσης³¹¹ δὲ τῆς Ἑλλάδος, οὐδὲνα τὴν Ἀλεξάνδρου προθυμίαν καὶ ἀρετὴν ἀγνοήσιν. Λαθιέντων δὲ τούτων, ὁ τε βασιλεὺς τῶν Μακεδόνων ἀπέλκυνεν ὀπίσω πάλιν, ὁ δ' Ἀριστείδης ἀφικόμενος ἐπὶ τὴν σκηνὴν τοῦ Πανσκανίου, διηγείτο τοὺς λόγους καὶ μεταπέμποντα τοὺς ἄλλους ἡγεμόνας, καὶ παρήγγελον ἐν κόσμῳ³¹² τὸν στρατὸν ἔχειν, ὥς μάχης ἐσομένης. Ἐν τούτῳ δ' ὡς Ἡρόδοτος ἰστορεῖ³¹³, Πανσανίας Ἀριστείδην προσέφερε λόγον, ἀξίων τοὺς Ἀθηναίους ἐπὶ τὸ δεξιὸν μεταγαγόντα κατὰ τοὺς Πέρσας³¹⁴ ἀντιταχέσθαι· βέλτιον γὰρ ἀγωνισθαι τῆς τε μάχης ἐμπείρους γεγονότας, καὶ τῷ προνηκῆσθαι³¹⁵ θαρρῶντας· αὐτῷ δὲ παραδοῦναι τὸ εὐώνυμον, ὅπου τῶν Ἑλλήνων οἱ μηδίζοντες ἐπιβόλλειν³¹⁶ ἐμελλον. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων ἀγνώμονα καὶ φορτικὸν ἡγούντο τῶν Πανσκανίων, εἰ τὴν ἄλλην ἐὼν τάξιν ἐν χώρῃ³¹⁷, μόνους ἂν καὶ κατὰ μέτρον μεταφέρειν σφᾶς, ὥσπερ Εἰλωτας³¹⁸, κατὰ τὸ μαχημώτατον³¹⁹ προεκκλόμενος. Ὁ δ' Ἀριστείδης διαμαρτάνειν αὐτοὺς ἔρασκε τοῦ παντός³²⁰, εἰ πρῶτην μὲν ὑπὲρ τοῦ τοῦ εὐώνυμου κέρως ἔχειν διεφροτιμοῦντο Τεγεαταῖς, καὶ προκριθέντες ἐσμενύνοντο· νῦν δὲ Λακεδαιμονίων ἐκουσίως αὐτοῖς³²⁰ ἐξισταμένων τοῦ δεξιοῦ, καὶ τρόπον τινὰ τὴν ἡγεμονίαν παραδιδόντων, οὔτε τὴν δόξαν ἀγαπῶσιν, οὔτε κέρδος ἡγούνται τὸ

300) Τὰς διαταγὰς τοῦ. 301) Ἐπλησίαζε. 302) Τοῦ ἄρ. 303) Πρόγονος τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου. 304) Ἐκίλεξ δι' ἑαυτὸν τὸν μέγιστον κίνδυνον ἀπὸ εὐνοίας πρὸς σᾶς.

305) (Ὡς)τε χεῖρον ἀγωνίσασθαι 306) Ποιητ. αἶτιον, ὥς ἔχων ἰλιθία. 307) Τῆς πρώτης καταστάσεως. 308) Αὐτὸς μόνος τοῦ 309) Ὅτι εἰς ἑαυτὸν εἶναι ἀνατεθειμένη. 310) Τῷ ἰφάνη εὐλογεῖν νὰ ᾔναι. 311) Ἀν ἰνία. 312) Ἡτοιμαζόμενος. 313) Ἡρόδ. Βιβλ. Β'. 314) Ἀντικρὺν ἰς τοὺς Πέρσας, εἰ ὅποιοι εἶχον τὸ ἀριστερὸν κέρως τοῦ βασιλευμένου.

315) Διὰ τὸ εἶναι προνηκῆσαν. 316) Νὰ κτυπήσουν, νὰ ὀρμήσουν. 317) Εἰς τὸν τόπον τῆς. 318) Εἰλωτες ἦσαν οἱ ἀρχαῖοι κάτοικοι τῆς Λακωνίας, τοὺς ὁποίους οἱ Ἀθηναῖοι Σπαρτιάται καθυποτάξαντες κατέστησαν δούλους. 319) Εἰς τὸ μέρος ἔπου ἡ μάχη ἐμελλε νὰ ᾔναι σφοδροτάτη. ἢ εἰς τὸ μαχημώτατον μέρος τοῦ ἔχθρου. 320) Πρὸς χάριν αὐτῶν παραιτούμενων ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ.

μή πρὸς ὁμοφύλους καὶ συγγενεῖς, ἀλλὰ βρῆχόρας καὶ φύσει πολέμιους ἀγωνισασθαι. Ἐκ τούτου πᾶν προθύμως οἱ Ἀθηναῖοι διημερίζοντο τοῖς Σπαρτιαταῖς τὴν τάξιν καὶ λόγος ἔχῳρει³²¹ δι' αὐτῶν πολὺς ἀλλήλους παρεγγυώντων³²². Ὡς οὐτε ὅπλα βελτίω λαθόντες, οὔτε ψυχὰς ἀμείνους, οἱ πολέμιοι τῶν ἐν Μαραθῶνι προσίσκιν, ἀλλὰ ταυτὰ μὲν ἐκείνοις τάχα, ταυτὰ δ' ἐσθλότες ποικίλματα, καὶ χρυσὸς ἐπὶ σώμασι μαλ' ἀκροῖς καὶ ψυχῇς ἀνδράσιν· ἡμῖν δ' ὅμοια μὲν ὅπλα καὶ σώματα, μείζον δὲ ταῖς νίκαις³²³ τὸ θάρρος, ὃ δ' ἀγῶν οὐχ ὑπὲρ χώρας καὶ πόλεως μόνον, ὡς ἐκείνοις³²⁴, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν ἐν Μαραθῶνι καὶ Σαλαμῖνι τροπαίων, ὡς μὴδ' ἐκεῖνα Μιλτιάδου δοκοῖν³²⁵ καὶ τύχης, ἀλλ' Ἀθηναίων π. Οὗτοι μὲν οὖν σπεύδοντες, ἐν ἀμείψει³²⁶ τῶν τάξεων ἦσαν· αἰσθόμενοι δὲ ἠθῆναι³²⁷ παρ' αὐτομάτων, Μακρόνιω σφάζουσι. Κῶκκτινος εὐθύς, εἴτε δεδιώς τοῖς Ἀθηναίοις, εἴτε τοῖς Λακεδαιμονίοις συμπεσεῖν φιλοτιμούμενος, ἀντιπαρεβλήθη³²⁸ τοῖς Πέρσας ἐπὶ τῷ δεξιῶν· τοὺς δ' Ἕλληνας ἐκέλευε τοὺς σὺν αὐτῷ κατὰ τοὺς Ἀθηναίους ἵστασθαι. Γενομένης δὲ τῆς μετακροσμήσεως καταφρονεῖς, ὃ τε Παισαανὶς ἀποτραπείε αὐθις ἐπὶ τοῦ δεξιῶν κατέστη, καὶ Μακρόνιος, ὥσπερ εἶπεν ἐξ ἀρχῆς, εὐθύς³²⁹ ἀνέλαβε τὸ εὐώνυμον, κατὰ τοὺς Λακεδαιμονίους γενόμενος. Ἡ τε ἡμέρα διεξῆλθεν ἀργῇ. Καὶ τοῖς Ἕλλησι βουλευομένοις ἔδοξε πορρωτέρω μεταστρατοπεδεῦσαι, καὶ κατακλῆσειν εὐνῶρον χωρίον· ἐπεὶ τὰ πλησίον νύκτα καθύβριστο³³⁰ καὶ διέσφικτο τῶν βαρβάρων ἱπποκρατούντων³³¹.

Ἐπελθούσης δὲ νυκτός, καὶ τῶν στρατηγῶν ἀγώντων ἐπὶ τὴν ἀποδείγμεν³³² στρατοπεδεῖαν, οὐ πᾶν προθυμῶν ἦν ἐπεσθαι καὶ συμμένειν τὸ πλεῖθος· ἀλλ' ὡς ἀνέστησαν ἐκ τῶν πρώτων ἐρυμμάτων, ἐφέροντο πρὸς τὴν πόλιν τῶν Πλαταιῶν οἱ πολλοί, καὶ θάρβος ἦν ἐκεῖ δικασκιδναμένων καὶ κατασκηνούντων ἀτάκτως· Λακεδαιμονίοις δὲ συνέβη μὲν αἰοῦσι μόνους ἀπολείπεσθαι τῶν ἄλλων· Ἀμομφάρετος γὰρ ἀνὴρ θυμολειδὴς καὶ φιλοκίνδυνος, ἔλπαλιν πρὸς τὴν μάχην σπαργὼν³³³, καὶ βαρυνόμενος τὰς πολλὰς ἀναβολὰς καὶ μελλήσεις, τότε δὴ παντάπασιν τὴν μετακίνησιν ευχρὴν ἀποκαλῶν καὶ ἀποδρατίν, οὐκ ἔφη λείπειν τὴν τάξιν, ἀλλ' αὐτόθι μένων μετὰ τῶν ἑαυτοῦ λογιστῶν ὑποστήσεται³³⁴ Μακρόνιον. Ὡς δὲ Παισαανὶς ἐπελθὼν ἔλεγε ταῦτα πράττειν ἐψηφισμένα καὶ δεδογμένα τοῖς Ἕλλησιν, ἀρχόμενος ταῖν χερσὶν πέτρον μέγαν ὃ Ἀμομφάρετος, καὶ καταβαλὼν πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ Παισαανίου, ταύτην ἔφη ψῆφον αὐτὸς περὶ τῆς μάχης τίθεσθαι, τὰ δὲ τῶν ἄλλων δειλὰ βουλευόμενα καὶ δόγματα χαίρειν ἔαν³³⁵. Ἀπορούμενος δὲ Παισαανὶς τῷ παρόντι³³⁶, πρὸς μὲν τοὺς Ἀθη-

321) Διέτρεχε. 322) Προτροπεύοντων, ἐνθαρρυνόντων. 323) Διὰ τῶν νικῶν. 324) Τοῖς ἐν Μαραθῶνι ἀγωνισαμένοις. 325) Ἀνδρῶν νικητῶν, θάρανθ' ἐπὶ τὰ τρίπαια ἐκείνη ἵσαν οὐκ ἔτι ἡ ἀνδροία τῶν Ἀθηναίων, ἀλλ' ἡ ἱκανότης τοῦ Μιλτιάδου ἢ ἡ τύχη. 326) Ἐκινούντων διὰ τὰ ἀλλεῖλαις τὰς τάξεις των. 327) Οἱ ἠθῆναι συνεμάχων μετὰ τοῖς Πέρσας. 328) Μετέφερε λέξ. στρατιωτ. 329) Τινὲς κατὰ τινε χειρίγγραφα ἀφαιροῦσι τὸ εὐ ὃ εἰ.

Ὁ δὲ Κορῆς πρέπει αὐτὸ εἰς αὐτὸς, ἀφαιρῶν τὴν προηγούμενην ὑποστιγμὴν.

330) Εἶχεν μόλυνθῃ. 331) Κρατούντων αὐτῶν διὰ τοῦ ἱππικῶν. 332) Προσδιορισθεῖσαν.

333) Ὀρῶν, προθυμούμενος. 334) Νὰ περιμείνῃ καὶ ἀντιπαραταχθῇ εἰς. 335) Ὅτι ζῶν τὰ ψηφῶ. 336) Πρὸς τὸ γινόμενον.

ναίους ἐπεμψεν ἀπιώντας ἤδη, περιμεῖναι δεόμενος καὶ κοινῇ βαδίζειν, αὐτὰς δὲ τὴν ἄλλην δυνάμιν ἤγε πρὸς τὰς Πλαταιὰς ὡς ἀναστήσω τὸν Ἀμομφάρετον. Ἐν τούτῳ δὲ κατελήμβανεν ἡμέρα, καὶ Μακρόνης (οὗ γὰρ ἔλαβον)³³⁷ τὴν στρατοπεδείαν ἐκλελοιπότες οἱ Ἕλληες) ἔχουν συντεταγμένη τὴν δυνάμιν, ἐπεσέρετο τοῖς Λακεδαιμονίοις βοή πολλή καὶ πατήρι τῶν βαρβάρων, ὡς οὐ μάχης ἐσόμενης, ἀλλὰ φεύγοντας ἀναπαυομένων³³⁸ τοὺς Ἕλληνας. Ὁ μικρὸς ροπῆς ἐδέησε³³⁹ γενέσθαι. Κατιδὼν γὰρ τὸ γινόμενον ὁ Πανσανίας, εἶπετο μὲν τῆς πορείας, καὶ τὴν ἐπὶ μάχῃ τάξιν ἐκέλευσε λαμβάνειν ἑκάστον ἑλκεθε δ' αὐτόν, εἴθ' ὑπὸ τῆς πρὸς Ἀμομφάρετον ὀργῆς, εἴτε τῷ τάχει θορυβηθέντα τῶν πολέμιων, σύνθημα³⁴⁰ δοῦναι τοῖς Ἕλλησιν. Ὅθεν οὗτ' εὐθύς, οὗτ' ἀθρόοι, κατ' ὀλίγους δὲ καὶ σπαράχθην, ἤδη τῆς μάχης ἐν χειρὶν³⁴¹ αὐτῆς, προσεβόηθουν. Ὡς δὲ θυόμενος οὐκ ἐκκαλιέρε³⁴², προσέτιζε τοῖς Λακεδαιμονίοις, τὰς ἀσπίδας πρὸ τῶν ποδῶν θεμένους, ἀτρέμα καθέζεσθαι, καὶ προσχεῖν αὐτῷ μῦθον αὐτῶν πολέμιων ἀμυνομένων· αὐτὰς δὲ πάλιν ἐσφαγκίζετο. Καὶ προσέπιπτον³⁴³ οἱ ἱππεῖς· ἤδη δὲ καὶ βέλους ἐξικνεῖτο³⁴⁴, καὶ τις ἐπέπληκτο τῶν Σπαρτιατῶν. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ Καλιμαχίας, ὃν ἰδέχ³⁴⁵ τεκνίστατον Ἕλληγνων, καὶ σώματι μέγιστον ἐν ἐκείνῳ τῷ στρατῷ γενέσθαι λέγουσι, τοξευεῖς καὶ θνήσκων, οὐκ (ἔφη) τὸν θάνατον οὐδρασεῖται καὶ γὰρ εἰθεῖν οἴκοθεν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἀποθανούμενος· ἀλλ' ὅτι θνήσκει τῇ χειρὶ μὴ χρησάμενος³⁴⁶. Ἦν οὖν τὰ μὲν πάθος δεινόν, ἡ δ' ἐγκράτεια θαυμαστὴ τῶν ἀνδρῶν. Οὐ γὰρ ἡμῶν τα τοὺς πολέμιους ἐπιθεσίνοντας, ἀλλὰ τὸν παρὰ τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ στρατηγοῦ καιρὸν ἀνχιένοντες, ἠνείχοντο βαλλόμενοι καὶ πίπτοντες ἐν ταῖς τάξεσιν. Ἦνιοι δὲ φασι, τῷ Πανσανίᾳ, μικρὸν ἔξω τῆς παρατάξεως θύοντι καὶ κατευχομένῳ, τῶν Λυδῶν τινας ἄρῳα προσπεσόντας, ἀρπάζειν καὶ διαρρίπτειν τὰ περὶ τὴν θυρίαν τὸν δὲ Πανσανίαν καὶ τοὺς περὶ αὐτόν, οὐκ ἔχοντας ὅπλα, ράβδους καὶ μαστίγιαι παῖειν. Διὸ καὶ νῦν ἐκείνης τῆς ἐπιδρομῆς μνημόματα τὰς περὶ τὸν βωμόν ἐν Σπάρτῃ πληγὰς τῶν ἐσφίβων³⁴⁷, καὶ τῇ μετὰ ταῦτα τῶν Λυδῶν πομπῇ συντελεῖσθαι.

Δυσφορῶν οὖν ὁ Πανσανίας τοῖς παροῦσιν, ἀλλὰ τοῦ μνύσεως ἐπ' ἄλλοις³⁴⁸ ἱερεῖα καταβύλλωντος, τρέπεται πρὸς τὸ Ἡραῖον³⁴⁹ τῇ ὕψει δεδωκευμένον· καὶ τὰς χειρὰς ἀναστῶν εὐχεται Κιθαιρωνίᾳ Ἥρᾳ, καὶ θεοῖς ἄλλοις οἱ Πλαταιῶν γῆν ἔχουσιν³⁵⁰, εἰ μὴ πέμπωται τοῖς Ἕλλησι νικᾶν, ἀλλὰ δρᾶσαντάς γε τι παθεῖν³⁵¹, καὶ δείξαντας ἔργῳ τοῖς πολέμοις, ὡς ἐπ' ἄνδρας ἀγαθούς καὶ μάχεσθαι μεμαθηκότας ἐσπράττευσαν. Ταῦτα τοῦ Πανσανίου θεοκλυτοῦντος, ἅμα ταῖς εὐχαῖς ἐφάνη τὰ ἱερὰ³⁵², καὶ νίκην

337) Πνεύσαντες, δηλ. οἱ Ἕρσαι ἐνέσαντες κατέλιπον. 338) Τῶν βαρβάρων.

339) Ολίγον ἐκείθεν. Ἡ παραβολὴ ἐκ τῆς στάθμης. 340) Τὴν λέξιν τὴν ἐποικὴν λέγοντες εἰς τὴν μάχην ἀναγομαζέονται. Ἀλλ' ἐδῶ ἐννοεῖ μάλλον τὴν διαταγὴν νὰ προχωρήσωσι.

341) Εἰς συμπλεκῆν. 342) Θυόμενος μέσος, δηλ. θυὸν διὰ τῶν ἱερῶν, ἐκ πλάκας αἰετὶ δὲ, εὐρίσκει τὰ ἱερὰ εὐνοῖα. 343) Ἐπώρμων κατ' αὐτόν. 344) Ὅσον τοσον πλησιον ὡς ἐπὶ τὸν βωμόν βέλος. 345) Μορφή. 346) Ἀλλ. μὴ πολέμιας. 347) Περὶ τὸν βωμόν τῆς Ουβίας Ἀργεμίδος εἰς Σπάρτην ἐμαστινούντο εἰς τοὺς γυμνοὺς διὰ τὴν συνήθειαν εἰς τὴν σκληρογυμνασίαν. 348) Ἄλλα ἐπ' ἄλλοις, Ἀλεπάλληλα. 349) Τὸν ναῖν τῆς Ἥρας.

350) Ἐβουλομένης ἢ προστατεύουσιν. 351) Νὰ πάθωσι, νὰ θανατωθῶσιν ἢ ἐν καταστάσει τῆς 352) Ἐφάνησαν κατὰ τὰ ἱερὰ.

ὁ μάντις ἔφαξε. Καὶ δοθέντος εἰς ἅπαντας τοῦ παρρηγιέλουτος καθίστα-
σθαι³⁵³ πρὸς τοὺς πολεμίους, ἢ τε φάλαγγ' ὅσιν ἔσχεν³⁵⁴ αἰφνιδίως ἐνὸς
ζώου θυμοειδοῦς πρὸς ἄλλην τραπομένου³⁵⁵ καὶ φρίζαντος· τοῖς τε βρ-
χύροις τότε παρέστη λυγισμὸς, ὡς πρὸς ἄνδρας ὁ ἄγων ἔσοιτο³⁵⁶ μαχο-
μένους³⁵⁷ ἄχρι θανάτου. Διὸ καὶ προθέμενοι πολλὰ τῶν γέροντων³⁵⁷, ἐτό-
ξευον τοὺς Λακεδαιμονίους. Οἱ δὲ, τηροῦντες ἅμα τὸν συνασπισμὸν³⁵⁸,
ἐπέβαινον, καὶ προσπεσόντας ἐξέωθον τὰ γέροντα, καὶ τοὺς δόρασι τύπτοντες
πρόσωπα καὶ στήθεα τῶν Περσῶν, πολλοὺς κατέβηλον, οὐκ ἀπράκτους,
οὐδ' ἀθύμως³⁵⁹ πίπτοντας. Καὶ γὰρ ἀντιλαμβανόμενοι τῶν δοράτων³⁶⁰
ταῖς χερσὶ γυμναῖς συνέθρουον τὰ πλεῖστα καὶ πρὸς τὰς ξιφουλκίας ἐχώ-
ρουν οὐκ ἀργῶς³⁶¹, ἀλλὰ ταῖς τε κοπίσι καὶ τοῖς ἀκινάκiais³⁶² χρώμενοι,
καὶ τὰς ἀπίδας παρασπῶντες καὶ συμπλεκόμενοι, χρόνον πολὺν ἄντειχον.
Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τέως μὲν ἡτρεμένοι ἀναμένοντες τοὺς Λακεδαιμονίους·
ἐπεὶ δὲ κραυγὴ τε προσέπιπτε πολλὴ μαχομένων, καὶ παρῆν, ὥς φασιν,
ἄγγελος παρὰ Πανσανίου τὰ γινόμενα φράζων, ὥρμησεν κατὰ τάχος
βοηθεῖν. Καὶ προχωροῦσιν αὐτοῖς διὰ τοῦ πεδίου πρὸς τὴν βοήην ἐπεφέ-
ροντο³⁶³ τῶν Ἑλλήνων οἱ μηδίζοντες. Ἀριστείδης δὲ, πρῶτον μὲν ὡς εἶδε,
πολὺ προελθὼν ἐβόα, μαρτυρούμενος Ἑλληνίους θεοὺς, ἀπέχεσθαι μάχης,
καὶ μὴ σφίσιν ἐμποδῶν εἶναι, μηδὲ κωλύειν ἐπαμύνοντας τοῖς προκινδυ-
νεύουσιν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος. Ἐπεὶ δ' ἐώρα μὴ προσέχοντας αὐτῷ καὶ συν-
τεταγμένους ἐπὶ τὴν μάχην, οὕτω τῆς ἐκεῖ βοηθείας³⁶⁴ ἀποτραπόμενος,
συνέβαλε τούτοις περὶ πεντακισμυρίου οὖσιν. Ἀλλὰ τὸ μὲν πλεῖστον
εὐθύς ἐνέδωκε καὶ ἀπεχώρησεν, ἅτε δὴ³⁶⁵ καὶ τῶν βαρβάρων ἀπηλλαγ-
μένων· ἡ δὲ μάχη λέγεται μέγιστα κατὰ Θεβάνους³⁶⁶ γενέσθαι προθυ-
μότεστα, τῶν πρώτων καὶ δυνατωτάτων τότε παρ' αὐτοῖς μηδίζόντων,
καὶ τὸ πλῆθος οὐ κατὰ γνώμην, ἀλλ' ὀλιγαρχοῦμενον³⁶⁷ ἀγόντων.

Οὕτω δὲ τοῦ ἀγῶνος δίχα συνεσῶτος, πρῶτοι μὲν ἐώσαντο³⁶⁸ τοὺς Πέρ-
σας οἱ Λακεδαιμόνιοι· καὶ τὸν Μαρδόνιον ἀνὴρ Σπαρτιάτης, ὄνομα³⁶⁹ Ἀρί-
μνηστος ἀποκτείνουσι, λίθῳ τὴν κεφαλὴν πατάξας, ὥσπερ αὐτῷ προσή-
μανε τὸ ἐν Ἀμφιάρῳ μυνταῖον³⁷⁰. Ἐπεμψε γὰρ ἄνδρα Λυδὸν ἐνταῦθα,
Κἄρα δ' ἕτερον εἰς Τροάδιον³⁷¹ ὁ Μαρδόνιος· καὶ τοῦτον μὲν ὁ προφή-
της Καρχηδὼν γλώσση προσεῖπεν· ὁ δὲ Λυδός, ἐν τῷ σηκῷ³⁷² τοῦ Ἀμφιάρεω
κατευνασθεὶς, ἔδοξε³⁷³ ὑπὲρ τὴν τιμὴν τοῦ θεοῦ παρὰστῆναι, καὶ κτελεῖν

353) Νὰ ἐπείθωσι κατὰ τῶν π. 354) Ἐλαβεν δὴν, δηλ. ἐφάνη δὴ ἡ φάλαγγ' ὡς ἐν
[ῶν]. 355) Ἀπὸ μεταφρασμοῦ νὰ μεταχειρισθῇ τὴν ἀλλην τοῦ 356) Ἰσως μαχομένου
νους. 357) Ἀσπίδες πλεκταὶ τῶν Περσῶν. 358) Συνασπισμὸς ἦεν ἡ τάξις καὶ ἡ ἐλ-
γος πάλιν τὰς ἀσπίδας, ἐκάλυπτε δὲ αὐτῶν ἔλεον τὸ μέτωπον. Οἱ Λακεδαιμόνιοι λοιπὸν
λέγει, προσέβησαν χωρὶς νὰ συνταράξωσι τὸν συνασπισμὸν τῶν. 359) Δηλ. γυναικας καὶ
πρόσθεντες ἀνδραγαθίας. 360) Τῶν Λακεδ. 361) Καὶ ἱσχυον τὰ ξίφη οὐ τοιούτως. 362) Κο-
πίς ἡ πλεῖστα μάχαιρα. Ἀκινάκεις δὲ Περσικαὶ πέλεκυς. 363) Ἐκινήθησαν κατ' αὐτῶν.

364) Τῆς πρὸς τοὺς Λακεδ. 365) Διότι καὶ οἱ βάρβαροι εἶχον ἤδη τραπῆ. 366) Εἰς τὸ
μῆρος δ' οὐκ ἦσαν οἱ Θεβαῖοι. 367) Ὀχι κατὰ τὴν βίλησίν του, ἀλλ' ὑποτασσόμενοι εἰς τὴν
βίλησιν τῶν Ἑλλήνων. 368) Ὁμῶ. 369) (ὡς ἦν) ὄνομα. 370) Ὁ Ἀμφιάρεος ἦν μάντις τῶν
ἑσπέρων ἡ γὰρ κατέπινεν ἅμπερος τῶν Θεβῶν. Τὸ μαντεῖον του ἦτον εἰς Ὠρεῶν τῆς Βοιωτίας.

371) Ὁ Τροάδιος ἦτον μάντις ἐξ Ὀρχομενοῦ τῆς Βοιωτίας. Τὸ μαντεῖον του ἦτον ὑπὲρ
γαίον σπύλαιον εἰς Λιβεθίαν, τοῦ ἑσπέρων ἐκείνη σώζεται. 372) Τὸ ἐνδοτικὸν τοῦ γαυῦ.
373) Ἐνέμισε, τῷ ἐφάνη δὴ τρεπόμενον.

αὐτὸν ἀπιέναι, μὴ βουλομένου δὲ λίθον εἰς τὴν κεφαλὴν ἐμβαλεῖν μέγαν, ὥστε δόξαι πληγέντα τεθνήσκειν τὸν ἄνθρωπον. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτω γενέσθαι λέγεται· τοὺς δὲ φεύγοντας εἰς τὰ ξύλινα τεῖχη καθεζόντων³⁷⁴. Ὀλίγω δ' ὕστερον Ἀθηναῖοι τοὺς Θηβαίους τρέπονται³⁷⁵, τριακσίους τοὺς ἐπιφανεστάτους καὶ πρώτους διαφθείραντες ἐν αὐτῇ τῇ μάχῃ. Γεγεννημένος δὲ τῆς τροπῆς, ἤκεν αὐτοῖς ἄγγελος³⁷⁶ πολιορκεῖσθαι τὸ βαρβαρικὸν εἰς τὰ τεῖχη κατακλεισμένον. Οὕτω δὲ σώζεσθαι τοὺς Ἕλληνας³⁷⁷ ἐξάκταντες, ἐδοήθουν πρὸς τὰ τεῖχη καὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις παντάπασιν ἀργῶς πρὸς τειχομαχίαν καὶ ἀπέριως ἔχουσιν³⁷⁸ ἐπιραινέτες, αἰροῦσι τὸ στρατόπεδον, φόνω πολλῶ τῶν πολεμίων. Λέγονται γὰρ ἀπὸ τῶν τριακόντα μυριάδων τετρακισμύριοι φυγεῖν σὺν Ἀρταβάζῳ· τῶν δ' ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἀγωνισαμένων ἔπessον οἱ πάντες ἐπὶ χιλίοις ἐξήκοντα καὶ τριακόσιοι. Τούτων Ἀθηναῖοι μὲν ἦσαν δύο καὶ παντήκοντα, πάντες ἐκ τῆς Αἰαντίδος φυλῆς³⁷⁹, ὡς φησι Κλειδήμωρος³⁸⁰, ἀγωνισαμένης ἀρίστη· διὰ καὶ ταῖς Σφαργίτισι³⁸¹ νόμφαις ἔθυσαν Αἰαντίδι τὴν πυθόχρηστον³⁸² θυσίαν ὑπὲρ τῆς νίκης, ἐκ δημοσίου τὸ ἀνάλωμα λαμβάνοντες. Λακεδαιμόνιοι δ' ἐνὶ πλείους τῶν ἐνενήκοντα³⁸³. Τεγεᾶται δ' ἐκκαίδεκα. Θουμαστόν οὖν τὸ Ἡροδότου³⁸⁴, πῶς μόνους τοὺτους φησὶν εἰς γέρας ἐλθεῖν³⁸⁵ τοῖς πολεμίοις, τῶν δ' ἄλλων Ἑλλήνων μηδένα³⁸⁶. Καὶ γὰρ τὸ πλῆθος τῶν πεσόντων μαρτυρεῖ καὶ τὰ μνημῆκα κοινὸν γενέσθαι τὸ κατόρθωμα³⁸⁷, καὶ τὸν βωμόν³⁸⁸ οὐκ ἂν ἐπέγραφαν οὕτως, εἰ μόναι τρεῖς πόλεις ἤγαγόνσαντο τῶν ἄλλων ἀτρέμα καθεζομένων.

Τὸνδε³⁸⁹ πῶς Ἕλληνες νίκας³⁹⁰ κράτει. ἔργῳ Ἄρπας³⁹¹

Εὐτόλμῳ ψυχᾷ³⁹² λήματι³⁹³ πεπρωμένοι,

Πέρσας ἐπελάσαντας, ἐλευθέρῳ Ἑλλάδι κοινὴν

ἰδρύσαντο Αἰεὶ βωμόν Ἐλευθερίου³⁹⁴.

Ταύτην τὴν μάχην ἐμαχέσαντο τῇ τετράδι³⁹⁵ τοῦ Βυηδρομιώνος ἱσταμένου³⁹⁶ κατ' Ἀθηναίους, κατὰ δὲ Βοιωτοὺς, τετράδι τοῦ Πανέμου³⁹⁷ φθίνοντος³⁹⁸, ἥ καὶ νῦν ἐστὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἐν Πλαταιαῖς ἀθροίζεται τι εἶδρον καὶ θύουσι τῷ Ἐλευθερίῳ Αἰὶ Πλαταιαῖς ὑπὲρ τῆς νίκης. Τὴν δὲ τῶν ἡμερῶν ἀνωμαλίαν³⁹⁹ οὐ θαυμαστόν, ὅπου καὶ νῦν, διηκριθωμένων τῶν ἐν

374) ἴδε § (1. 375) Μίσον ἀντὶ τρέπονται. 376) Ἑλλ. λ. ε. γ. ω. ν. 377) Τοὺς Θηβαίους.

378) Ναυροῖς καὶ ἀπέριως οὖσι. 379) Μία τῶν δέκα φυλῶν κληθεῖσα ἐξ Ἀζάντος τοῦ Σαλαμίνιου. 380) Ἀρχαῖος ἱστοριογράφος, γραφῆς ἱστορίαν τῆς Ἀττικῆς ἔτις δὲν δὲ σωθῇ.

381) ἴδε § 11. 382) Τὴν ὑπὸ τοῦ χρησμοῦ τῆς Πυθίας διαταχθεῖσαν. 383) Ἀπλ. ἐνενήκοντα εἰς. 384) Τὸ Ἡροδότου πῶς, ἀντὶ: τὸ πῶς ὁ Ἡρόδοτος. 385) Οἱ ἐπολέμησαν.

386) Οὐ Πλούταρχος ἀντιτίθεται πάντοτε κατὰ τοῦ Ἡροδότου, καὶ ἔργῳ οὐκ ἀδικον πραγματικῶς ἐν ἐπὶ τῇ μάχῃ εἰς ἡρώδου. 387) Τὸ πλ. τῶν περὶ καὶ τὰ μν. μαρτυροῖ τὸ κατόρθ. γενέσθαι κοινόν. 388) Τὸν ὅποιον ἀνήγειρον μετὰ τὴν νίκην. 389) Τὸνδε βωμόν. 390) Δωρ. ἀντὶ νίκης. 391) Πολέμῳ. 392) Δωρ. ἀντὶ ψυχῆς. 393) Βελήματι.

394) Ὁ Ζεὺς ὁ προστάτης τῆς Ἑλληνικῆς Ἐλευθερίας. 395) Κατ' ἄλλους τρίτη.

396) Βυηδρομιών ἦτον ὁ πρῶτος μὲν τοῦ Ἀττικοῦ ἔτους τοῦ ἐπὶ τοῦ ἡμεῖς κατὰ τὰ τελεῖ τοῦ Ἰουνίου ἢ Ἀρχαῖς Ἰουλίου. ἱ. ε. α. μ. ε. ο. εἰς τὸ ἐμὲν ἀπὸ τῆς πρώτης μέχρι τῆς ἰνῆς, φθίνων ἢ ἀπὸ τῆς 15ης μέχρι τῆς 33ης. 397) Οἱ Βοιωτοὶ εἶχον ἄλλο ἡμερολόγιον, καὶ ἄλλας ἐπονομίας τῶν μηνῶν. 398) Τὰ φθίνοντες μῆνες τὰς ἡμέρας ἐξ ἧτων ἀπὸ τῆς τελευταίας καὶ ἐπ' αὐτῇ. ὅτε τετάρτη φθίνοντες ἦτον ἡ 27η. 399) Ἀπλ. οἱ ἱερεῖς πάλαι εἶχον ἄλλο ἡμερολόγιον.

ἀστρολογίαν⁴⁰⁰ μάλλον, ἄλλην ἄλλοι μὴνός ἀρχὴν καὶ τελευτὴν ἄγου-
σιν⁴⁰¹.

Ἐκ τούτου τῶν Ἀθηναίων τὸ ἀριστεῖον⁴⁰² οὐ παραδιδόντων τοῖς Σπαρ-
ταῖταις, οὐδὲ τράπκῃσι ἰστάναι συγχωρούντων ἐκείνους, παρ' οὐδὲν ἂν ἤλ-
θεν⁴⁰³ εὐθὺς ἀπολέσθαι τὰ πράγματα τῶν Ἑλλήνων ἐν ταῖς ὅπλοις δια-
κόντων⁴⁰⁴, εἰ μὴ πολλὰ παρεγγοῶν⁴⁰⁵ καὶ διδάσκων τοὺς συσττήτους ὁ
Ἀριστείδης, μάλιστα δὲ Λεωκράτη καὶ Μερωνίδην, ἔσχε⁴⁰⁶ καὶ συνεπέισε
τὴν κρίσιν ἐφείκει⁴⁰⁷ τοῖς Ἑλλησιν. Ἐνταῦθα βουλευομένων τῶν Ἑλλήνων,
Θεογείτων μὲν ὁ Μεγαρέας εἶπεν, ὡς ἔτερε πῶλει δότεον εἶη τὸ ἀριστεῖον,
εἰ μὴ βούλωνται συνταράξαι⁴⁰⁸ πόλεμον ἐμφύλιον· ἐπὶ τούτῳ δ' ἀναστὰς
Κλεόκριτος ὁ Κορίνθιος, δόξαν μὲν παρέσχεν⁴⁰⁹, ὡς Κορίνθιοις⁴¹⁰ αἰτήσεων
τὸ ἀριστεῖον· ἦν γὰρ ἐν ἀξιώματι⁴¹¹ μεγίστῳ μετὰ Σπάρτην καὶ τὰς
Ἀθήνας ἡ Κόρινθος· εἶπε δὲ πᾶσιν ἀρέσσαντα καὶ θαυμαστὸν λόγον ὑπὲρ Πλα-
ταιῶν καὶ συνεβούλευσε τὴν φιλονεικίαν ἀνελεῖν⁴¹² ἐκείνους τὸ ἀριστεῖον
ἀποδόντας, οἷς οὐδατέρους τιμωμένοις ἄρθεσθαι⁴¹³. Ῥηθέντων δὲ τούτων
πρώτως μὲν Ἀριστείδης συνεχώρησεν ὑπὲρ τῶν Ἀθηναίων, ἔπειτα Περ-
σικίας ὑπὲρ τῶν Λακεδαιμονίων. (ὧτω δὲ διελλαχόντες, ἐξέειλον⁴¹⁴ ὁμοδό-
κοντα τάλαντα τοῖς Πλαταιεύσιν, ἀρ' ὧν τὸ τῆς Ἀθῆναις ὁμοδόμησαν
ἱερὸν, καὶ τὸ ἔδος⁴¹⁵ ἔστησαν καὶ γροθῆς τὸν νεὼν διεκόσμησαν, καὶ μέχρι
νῦν ἀμυλῶσιν διαμένουσιν. Ἔστησαν δὲ τράπκῃσι, ἰδίᾳ μὲν Λακεδαι-
μόνιοι, χωρὶς δ' Ἀθηναῖοι. Περὶ δὲ θυσίαις ἐρομένοις αὐτοῖς ἀνέειπεν ὁ Πύ-
θιος⁴¹⁶, Διὸς ἐλευθερίου βωμὸν ἰδρύσασθαι, θύσαι δὲ μὴ πρότερον, ἢ τὸ
κατὰ τὴν χώραν⁴¹⁷ πῦρ ἀποσβέσαντας, ὡς ὑπὸ τῶν βαρβάρων μεμισαμέ-
νον, ἐναύσασθαι καθαρὸν ἐκ Δελφῶν ἀπὸ τῆς κοινῆς ἐστίας. Οἱ μὲν οὖν
ἄρχοντες⁴¹⁸ τῶν Ἑλλήνων περιόντες εὐθύς, ἠνάγκασιν ἀποβεννύειν τὰ
πῦρὰ πάντα τοὺς γρωμένους⁴¹⁹, ἐκ δὲ Πλαταιῶν Εὐχίδα, ὑποσχόμενος,
ὡς ἐνδέγεται⁴²⁰ τάχιστα κομίσιν τὸ παρὰ τοῦ Θεοῦ πῦρ, ἦκεν εἰς Δελφούς·
Ἀγνίσας δὲ τὸ σῶμα⁴²¹ καὶ περιρρανόμενος, ἐστεφανώσατο δάφνη, καὶ
λαβὼν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ τὸ πῦρ, ὁρμῶν πάλιν εἰς τὰς Πλαταιάς ἐχώρει,
καὶ πρὸ ἡλίου δυσμῶν ἐπανήλθε, τῆς αὐτῆς ἡμέρας χίλιους σταδίους⁴²²
ἀνίσας⁴²³. Ἀσπασόμενος δὲ τοὺς πολίτας, καὶ τὸ πῦρ παραδούς, εὐθύς
ἔπεσε, καὶ μετὰ μικρὸν ἐξέπνευσεν. Ἀρχόμενοι δ' αὐτὸν οἱ Πλαταιεῖς, ἔ-

400) Τῶν ἀφρονούντων τὴν ἀστρολογίαν. Οἱ μεταγενέστεροι καθιέρωσαν τὴν λέξιν ταύτην εἰς τὴν υποτιθεμένην ἐπιστήμην τῶν ἀστειῶν διανοημένων ὅτι εἰσάγουσι τὸ μέλ-
λον ἐκ τῆς μελέτης τῶν ἀστειῶν. Ἦν δὲ ἐπιστήμην τῶν νόμων τῆς κινήσεως τῶν οὐρα-
νίων σωμάτων ὠνομασμένη ἀστρονομία. 401) Ἀγνοοῖν ἀρχὴν καὶ τελευτὴν τοῦ μὴνός, φρεσὶς σφαινομένη ἐγχεσθαι, υπολογίζουσιν ἀρχὴν καὶ. 402) Τὴν τιμὴν νῆς νίκης.

403) Παρ' εὐλογίαν ἦλθεν ἔλθε, εὐλογίαν ἔλαβε. 404) Διαβεβέντων ἐνὸπλιος, δηλ. διχο-
νευσμένων εἰς βαθεῖν ὥστε νὰ λάβωσι τὰ ὅπλα. 405) Συμβουλευόντων. 406) Ἐμπέδιος.

407) Νὰ τελευτήσωσι. 408) Νὰ κινήσωσι. 409) Ἐβόησεν, ἐνομίσθη. 410) Ὑπὲρ τῶν Κο-
ρινθίων. 411) Ὑπερβολὴν. 412) Ἀναίρεσθαι. 413) Διὰ τοὺς σφοδρῶς ἀντιμωνῶντας, ὅτι ἤθελε
λοιπὴν κομίσαι ἀπὸ τῶν δύο πόλεως. 414) Ἐβόησαν ἐκ τῶν λαβόντων. 415) Τὸ ἄγαλμα.

416) Ἀπόλλων. 417) Καθ' ὅλην τὴν χώραν. 418) Οἱ στραταγὰι. 419) Αὐτοῖς.

420) Τὸ δυνατόν. 421) Οἱ ἀρχαῖοι διὰν ἐτίμιζον ἐαυτοὺς μεμισαμένους διὰ πένου ἢ αἰ-
λου τινὸς ἐγκαλέματος, ἐρχόμενοι εἰς τοὺς ναοὺς ἐκαθερίζοντο διὰ τελευτῶν ἐπὶ ταύτῃ
διεφρομένων. 422) Πεντήκοντα ὥρας. 423) Διατρέξας.

θαψαν ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Εὐκλείας Ἀρτέμιδος⁴²⁴, ἐπιγράφαντες τότε τὸ τετράμετρον⁴²⁵.

Εὐκλίας Πυθῶς θρίξας⁴²⁶ ἦλθε τῇ⁴²⁷ αὐθυμῇ.

Τὴν δ' Εὐκλείαν οἱ μὲν πολλοὶ καὶ καλοῦσι καὶ νομίζουσιν Ἀρτεμιν, ἔνιοι δέ φασιν, Ἡρακλέους μὲν θυγατέρα καὶ Μυρτοῦς γενέσθαι, τῆς Μενoitίου μὲν θυγατρὸς, Πατρόκλου⁴²⁸ δ' ἀδελφῆς· τελευτήσασαν δὲ παρθένον ἔχειν παρὰ τε Βοιωτοῖς καὶ Λοκροῖς τιμὰς. Βωμός γάρ αὐτῇ καὶ ἀγαλμα κατὰ πάσαν ἀγορὰν ἰδρυτάφκαὶ προθύουσιν⁴²⁹ αἶτε γαμοῦμεναι καὶ οἱ γαμοῦντες.

Ἐκ τούτου⁴³⁰ γενομένης ἐκκλησίας⁴³¹ κοινῆς τῶν Ἑλλήνων, ἔγραψεν Ἀριστείδης ψήφισμα συνιέναι μὲν εἰς Πλαταιάς καθ' ἑκάστον ἑναυτὸν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος προθύλους⁴³² καὶ θεωροὺς⁴³³, ἄρσθαι δὲ πεντακτηρικόν⁴³⁴ ἀγῶνα τῶν Ἐλευθερίων. Εἶναι δὲ σύνταξιν⁴³⁵ Ἑλλητικὴν, μυρίας μὲν ἀσπίδας⁴³⁶, χιλιούς δὲ ἵππους, ναὺς δ' ἑκατὸν, ἐπὶ τὸν πρὸς βαρβάρους πόλεμον, Πλαταιεὺς δὲ ἀσύλους καὶ ἱεροὺς ἀρσεῖσθαι τῷ θεῷ⁴³⁷, θύοντας ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος. Κυρωθέντων δὲ τούτων, οἱ Πλαταιεῖς ὑπεδέξαντο⁴³⁸ τοὺς πεποῦσι καὶ καμμένοις αὐτόθι τῶν Ἑλλήνων ἐκτρέφειν⁴³⁹ καθ' ἑκάστον ἑναυτὸν. Καὶ τοῦτο μέχρι νῦν ὁρῶσι τοῦτον τὸν τρόπον τοῦ Μαιμνακτηριῶνος⁴⁴⁰ μνησθε, ὅς ἐστι παρὰ Βοιωτοῖς Ἀλαλκομένιος, τῇ ἑκτῇ ἐπὶ δέκα πέμπουσι⁴⁴¹ πανμῆν, ἥς προηγείται μὲν αὖ ἡμέρα⁴⁴² σάλπιγγατῆς, ἐγκαλειούμενος τὸ πολυμικόν⁴⁴³, ἔπονται δ' ἀμύξαι μυρρίνης μεστοὶ καὶ στεφανωμάτων, καὶ μέλας ταῦρος· καὶ γαῖς οἴνου καὶ γάλακτος ἐν ἀμφορεύσιν, ἐλκίου τε καὶ μύρου κρωπτοῦς⁴⁴⁴ νεκνίσκοι κομίζοντες ἔλευθεροι. Δούλω γὰρ οὐθενὸς ἔξεστι τῶν περὶ τὴν διακονίαν ἐκείνην προσάψασθαι, διὰ τὸ τοὺς ἀνδρας ἀποθάνειν⁴⁴⁵ ὑπὲρ Ἐλευθερίας. Ἐπὶ παντὶ δὲ τῶν Πλαταιέων ὁ ἀρχων, ὃ τὸν ἅλλον χρόνον οὕτε σιδήρου θίγειν ἔξεστιν, οὐθ' ἐτέραν ἐσθῆτα πλὴν λευκῆς ἀναλαβεῖν, τότε χιτῶνα ροιδικαὺν ἐνδεδυκώς, ἀρχμένος τὴν ὁρίαν ἀπὸ τοῦ γρυμματοφυλακίου⁴⁴⁶ ἐσιφίρης ἐπὶ τοὺς τάφους προάγει διὰ μέσης τῆς πόλεως. Εἴτα λαβὼν ὕδωρ ἀπὸ τῆς κρήνης, αὐτὸς ἀπολαύει τὰς στήλας⁴⁴⁷ καὶ μύρω χρίει. Καὶ τὸν ταῦρον εἰς τὴν πυρὰν σφάζας, καὶ καταψέχμενος ἀπὸ καὶ Ἑρμῇ χθονίῳ⁴⁴⁸, παρακαλεῖ τοὺς ἀγαθοὺς ἀνδρας τοὺς ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἀποθανόντας ἐπὶ τὸ δαῖπνον καὶ τὴν ἀίμακαυρίαν⁴⁴⁹. Ἐπειτα κρατῆρα κεράσας οἴνου καὶ

424) Ἀρτέμιδος τῆς ἐπιλεγόμενης Εὐκλείας. 425) Τριχαῖτον τετράμετρον κατακτικτὸν εἰς σὺλλογὴν. 426) Τρίγῳ (27) ἀμρ. ἀντὶ τῆς 428) Τοῦ φίλου τοῦ Ἀχιλλέως εἰς Ὀποῦντος τῆς Λοκίδος. 429) Θύουσι πρὸ τοῦ γάμου. 430) Μετὰ ταῦτα. 431) Συνελεύσεως. 432) Παιέτουλοι ἦσαν εἰς εἰς συνέδρια ἀποσταλλόμενοι συνέδριοι ἀπὸ τὰς διεφύρους πόλεις. 433) Θεωροὶ εἰ ἀπὸ τὰς πόλεις ἐπιστῆμως στέλλεμενοι εἰς διαφύρους πανηγυρεῖς.

434) Διὰ πᾶν πέμπτον ἔτος, δηλ. μετὰ τέσσαρα ἔτη πάντοτε. 435) Συνιστάσας. 436) Ἀσπίδοι, πεζοὺς 437) Νὰ μνησθῶν ὡς καθ' ἑαυτὸν εἰς τὴν θεὸν, ἀσπύει, δηλ. χωρὶς κινεῖν τὰ δύνανται. νὰ τοὺς βλοψῇ. 438) Ἀνεβήθρουν. 439) Νὰ προστρέψωι νεκρωσίμους θυοὺς. 440) Ὁ πέμπτος μὴν τῶν ἀθηναίων πανμπίτων μὲ τὸν Νοεμβρίον.

441) Πανηγυρίζουσι. 442) Εὐθὺς ἀπὸ τοῦ ἐξημερῆς. 443) Σάλπιγγον τὸ πολυμικὸν σάλπιγμα. 444) Σταμνίς. 445) Διότι ἀπεθάνον. 446) Τὸ εἶγμα ἀπὸ φυλάττονται τὰ θυμῶσι ἐγγραφῇ καὶ ἀρχεῖα. 447) Τὰ μάρμαρα τῶν τῶρων τὰ ἐπὶ αἵαν ἦσαν σφῆλαι ἱερὰ.

448) Τῷ ὀνομαζομένῳ τῷ ἀγῶνι τὰς ψυχὰς εἰς τὴν ἔλθῃ. 449) Θυσίᾳ ὑπὲρ τῶν νεκρῶν, Μακαρίσ, ἐκ τοῦ αἵμα καὶ κεφάλουμι.

χεζόμενος⁴⁵⁰, ἐπιλέγει. « Προπίνω τοῖς ἀνδράσι τοῖς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῶν Ἑλλήνων ἀποθανούσι. » Ταῦτα μὲν οὖν ἔτι καὶ νῦν διαφυλάττουσιν οἱ Πλαταιεῖς.

Ἐπεὶ δ' ἀναχωρήσαντας εἰς τὸ ἄγνυ τοὺς Ἀθηναίους ὁ Ἀριστείδης ἐώραζήσαντας τὴν δημοκρατίαν ἀπολαβεῖν, ἅμα μὲν ἄξιον ἡγούμενος διὰ τὴν ἀνδραγαθίαν ἐπιμελείας τὸν δῆμον, ἅμα δ' οὐκ ἔτι ῥᾶδιον ἰσχύοντα τοῖς ὅπλοις καὶ μέγα φρονούντα ταῖς νίκαις ἐκδικηθῆναι⁴⁵¹, γράφει ψήφισμα, κοινὴν εἶναι τὴν πολιτείαν⁴⁵², καὶ τοὺς ἄρχοντας ἐξ Ἀθηναίων πάντων αἰρεῖσθαι. Θεμιστοκλέους δὲ πρὸς τὸν δῆμον εἰπόντος, ὡς ἔχει τι βούλευμα⁴⁵³ καὶ γνώμην ἀπόρρητον, ὠφέλιμον δὲ τῇ πόλει καὶ σωτήριον, ἐκέλευσαν Ἀριστείδην μόνον ἀκοῦσαι, καὶ συνομιλῆσαι⁴⁵⁴. Φράσαντος δὲ τῷ Ἀριστείδῃ τοῦ Θεμιστοκλέους, ὡς δίκαιοιται τὸν καύσταθμον ἐμπρήσαι τῶν Ἑλλήνων· οὕτω γὰρ ἔσσεσθαι μεγίστους καὶ κυρίους ἀπάντων τοὺς Ἀθηναίους· παρελθὼν⁴⁵⁵ εἰς τὸν δῆμον ὁ Ἀριστείδης ἔφη, τῆς πράξεως, ἣν Θεμιστοκλῆς πράττειν δίκαιοιται, μήτε λυσitteλεσέραν ἄλλην⁴⁵⁶, μήτ' ἀδικωτέραν εἶναι. Ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ Ἀθηναῖοι, παύσανθαι τὸν Θεμιστοκλέα προσέταζαν. Οὕτω μὲν ὁ δῆμος ἦν φιλοδίκαιος, οὕτω δὲ τῷ δῆμῳ πιστός ὁ ἀνὴρ καὶ βέβαιος.

Ἐπεὶ δὲ στρατηγὸς ἐκπεμφθεὶς μετὰ Κίμωνος ἐπὶ τὸν πόλεμον ἐώραζόν τε Περσικὴν καὶ τοὺς ἄλλους ἄρχοντας τῶν Σπαρτιατῶν ἐπαχθεὶς καὶ χυλεπὸς ταῖς συμμάχοις ὄντας, αὐτὸς τε πρῶτος καὶ φιλοφρόνως ὁμιλῶν⁴⁵⁷, καὶ τὸν Κίμωνα παρέχων εὐάρμοστον αὐτοῖς καὶ κοινόν⁴⁵⁸ ἐν ταῖς στρατείαις, ἔλαθε τῶν Λακεδαιμονίων οὐχ ὅπλοις, οὐδὲ ναυσίν, οὐδ' ἵπποις, εὐγνωμοσύνην⁴⁵⁹ δὲ καὶ πολιτείαν⁴⁶⁰ τὴν ἡγεμονικὴν παρελόμενος⁴⁶¹. Προσφιλεῖ γὰρ ὄντας τοὺς Ἀθηναίους τοῖς Ἑλλήσι διὰ τὴν Ἀριστίδου δικαιοσύνην καὶ τὴν Κίμωνος ἐπισκεΐαν, ἔτι μᾶλλον ἢ τοῦ Περσικοῦ πλεονεξία καὶ βαρύτης ποθεινοῦς ἐποίησε. Τοῖς τε γὰρ ἄρχουσι τῶν συμμάχων ἄξι μὲν ὅργῃς ἐνετύγχανε καὶ τραχέως, τοὺς τε πολλοὺς⁴⁶² ἐκόλαζε πληγῇ, ἢ σιδηρῶν ἀγκυρῶν ἐπιτεθείς⁴⁶³ ἡνάγκαζεν ἐστάναι δι' ὅλης τῆς ἡμέρας. Στιβάζει⁴⁶⁴ δ' οὐκ ἦν⁴⁶⁵ λαβεῖν, οὐδὲ χάρτον, οὐδὲ κρήνην προσελθεῖν ὑδρευόμενον οὐδένα πρὸ τῶν Σπαρτιατῶν, ἀλλὰ μάστιγας ἔχοντες ὑπηρετοῖ τοὺς προσιόντας ἀπήλκωνον. Ὑπὲρ οὖν⁴⁶⁶ τοῦ Ἀριστείδου ποτ' ἐγκαλέσαι⁴⁶⁷ καὶ διδᾶσαι βουλομένου, συναγαγὼν⁴⁶⁸ τὰ πρόσωπον ὁ Περσικὸς, οὐκ ἔφη σχολάζειν⁴⁶⁹, οὐδ' ἤκουσεν. Ἐκ τούτου

450) Χωρὸς σπονδῆν. 451) Ὅτι ὁ δῆμος δὲν ἦτο πλέον εὐκαλὸς εἰς τὸ νὰ βιάζεται.

452) Ἀπλ. δημοκρατίαν. 453) Πρώτασις ἡ ὁποία ὑποβαλλομένη εἰς τὸν δῆμον καὶ επικυρωμένη μεταβάλλετο εἰς ψήφισμα. 454) Νὰ τὸ συζητήσῃ μετ' αὐτοῦ. 455) Παρουσιασθεὶς. Α. Σ. 2. 456) Ὅτι καμία ἄλλη δὲν εἶναι οὔτε λυσitteλεσέρα. 457) Συναντιοφρονομενος.

458) Καθιστῶν εἰς τὰς ἐκστρατείας τὸν Κίμωνα εὐπροσέγγιστον πρὸς τοὺς συμμάχους καὶ δημοτικόν. 459) Καλογνωμία, ἐπισκεΐα. 460) Συμπεριφορά. 461) Ἀναπισθότης ἀφῆρσεν ἀπὸ τοὺς Λακ. τὴν ἡγεμονίαν, δηλ. τὸ πρωτεύειν τῆς ἑλλην. συμμαχίας. 462) Τοὺς κοινούς, τοὺς μὴ ἄρχοντας. 463) Θέτων ἐπ' αὐτῶν, εἰς τοὺς ὤμους τῶν ἄκρων, τοὺς ἡνάγκαζε νὰ στέκωνται ὄρθοι ἕλην τὴν ἡμέραν. 464) Στιβάζει καλὰ μὲν διὰ τὴν ἡμέραν.

465) Δὲν ἦτον συγγερμένον. 466) Διὰ τὰ ὅποια ταῦτα. 467) Νὰ τὸν μιμνήσκῃ.

468) Ζαρώρας. 469) Ἐφ' οὗ σχολάζειν ἔτι δὲν ἔχει καιρὸν.

προσιόντες οἱ ναύαρχοι καὶ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων, μέλιστα δὲ Χίων καὶ Σάμιοι καὶ Λέσβιοι, τὸν Ἀριστείδην ἐπαίον ἀναδέξασθαι τὴν ἡγεμονίαν, καὶ προσκαλέσθαι⁴⁷⁰ τοὺς συμμάχους, πάλαι δεομένους ἀπαλλαγῆναι τῶν Σπαρτιατῶν, καὶ μετατρέχουσι πρὸς τοὺς Ἀθηναίους. Ἀποκριναμένου δ' ἐκείνου τοῖς μὲν λόγοις αὐτῶν τὸ τε ἀναγκαῖον ἐνόησεν καὶ τὸ δίκαιον⁴⁷¹, ἔργον δὲ δεῖσθαι τὴν πίστιν⁴⁷², ὃ πραχθὲν οὐκ ἔσσει πάλιν μεταβιβάσθαι τοὺς πολλοὺς, οὕτως οἱ περὶ τὸν Σάμιον Οὐλιάδην καὶ τὸν Χίον Ἀνταγόραν συνομοσάμενοι, περὶ Βυζάντιον ἐμβέλλουσιν⁴⁷³ εἰς τὴν τριήρη τοῦ Παυσανίου, προσκλιέουσιν ἐν μέσῳ⁴⁷⁴ λαβόντες. Ὡς δὲ κατιδὼν ἐκείνος ἐξάνεστη, καὶ μετ' ὀργῆς ἠπείλησεν, ὀλίγῳ χρόνῳ⁴⁷⁵ τοὺς ἄνδρας ἐπιδείξειν, οὐκ εἰς τὴν αὐτοῦ ναῦν ἐμβεβληκότης ἀλλ' εἰς τὰς ἰδίαις πατρίδας⁴⁷⁶. Ἐκέλευον αὐτὸν ἀπιέναι καὶ ἀγαγῆν⁴⁷⁷ τὴν συναγωνισαμένην τύχην ἐν Πλαταιαῖς· ἐκείνην γὰρ ἔτι τοὺς Ἕλληνας αἰσχυνομένους μὴ λαμβάνειν ἄξιον δίκην⁴⁷⁸ παρ' αὐτοῦ. Τέλος δ' ἀποστάντες⁴⁷⁹ ὄχοντο πρὸς τοὺς Ἀθηναίους. Ἐνθα δὴ καὶ τὸ εὐρόνημα τῆς Σπάρτης διαφάνη θανάμαστόν. Ὡς γὰρ ᾗσθητο τῷ μεγέθει τῆς ἐξουσίας διαφειρομένου αὐτῶν τοὺς ἄρχοντας, ἄφῃκαν ἐκουσίως τὴν ἡγεμονίαν, καὶ πέμποντες ἐπὶ τὸν πόλεμον ἐπέστειλαν⁴⁸⁰ στρατηγοὺς, μᾶλλον αἰρούμενοι σωφρονεῦντας ἔχειν καὶ τοὺς ἔθελαι ἐμμένοντας τοὺς πολίτας, ἢ τῆς Ἑλλάδος ἄρχειν ἀπάτης.

Οἱ δ' Ἕλληνες ἐτέλουν μὲν τινα τῶν Λακεδαιμονίων ἡγουμένων⁴⁸¹ ἀπαγορᾶν⁴⁸² εἰς τὸν πόλεμον, ταχθῆναι⁴⁸³ δὲ βουλόμενοι κατὰ πόλιν ἐκαστοὺς τὸ μέτριον, ᾗτήσαντο παρὰ τῶν Ἀθηναίων Ἀριστείδην καὶ προστάξαν αὐτῷ γῶραν τε καὶ προσόδους ἐπισκευάζμενον, ὁρίσαι τὰ⁴⁸⁴ κατ' ἄξιον ἐκαστῷ⁴⁸⁵ καὶ δύνανται. Ὁ δὲ τηλικαύτης ἐξουσίας κυριος γενόμενος, καὶ τρόπον τινα τῆς Ἑλλάδος ἐπ' αὐτῷ μόνῳ τὰ πράγματα πάντα θεμενῆς⁴⁸⁶, πένης μὲν ἐξῆλθεν⁴⁸⁷, ἐπανῆλθε δὲ πενέστερος, οὐ μόνον καθαρῶς καὶ δικαίως, ἀλλὰ καὶ προσφιλῶς πᾶσι καὶ ἀρμυδιῶς τὴν ἐπιτροπὴν⁴⁸⁸ τῶν χρημάτων ποιησάμενος. Ὡς γὰρ οἱ παλαιοὶ τὸν ἐπὶ Κρόνου βίον⁴⁸⁹, οὕτως οἱ σύμμαχοι τῶν Ἀθηναίων τὸν ἐπ' Ἀριστείδου φόρον, εὐπορίαν τινα τῆς Ἑλλάδος ὀνομάζοντες, ὕμνου⁴⁹⁰, καὶ μέλιστα μετ' οὐ πολὺν χρόνον διπλασιασθέντος⁴⁹¹, εἰτ' αὖθις τριπλασιασθέντος. Ὅν μὲν γὰρ Ἀριστείδης ἔταξεν ἦν εἰς ἐξήκοντα καὶ τετρακοσίαν ταλάντων λόγον⁴⁹². Τοῦτῳ δὲ Περι-

470) Νὰ ἐλκούσ, ὅρ' ἑαυτὸν. 470) Ἐνόησεν τοῖς λόγοις αὐτῶν τὸ ἀναγκαῖον. ὅτι βλέπει ἐπὶ οἱ λόγοι των περιέχουσιν ἔτι καὶ ἀναγκαῖον εἶναι καὶ δίκαιον. 472) Οἱ ἢ πρὸς των ἔχει ἀνάγκην ἔργου. πρέπει να δειχθῇ δι' ἔργου τιθέν. 473) ἐπιπίπτουσι. 474) ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Βοσπορου. 475) ἐν ὀλίγῳ. 476) ὅτι ἐπέπεσον εἰς τὰς πατρίδας των, δηλ. ἐπὶ τοὺς πατρίδας. 477) ὅτι ἐπέπεσον εἰς τὰς πατρίδας των, δηλ. ἐπὶ τοὺς πατρίδας. 478) Νὰ ἐκχωρήσῃ τὴν τύχην. 479) ἄν τὸν τιμῶν, οὐκ κατ' ἄξιον. 479) ἀποστατήσαντες ἀπ' αὐτοῦ. 480) ἐπαύσαν τοῦ να πέμπουσι. Κ. § 432, II, 481) ὅταν εἶχεν τὴν ἡγεμονίαν. 482) φόρον, συνεισφοράν. 483) Νὰ προσδιορισθῇ ὁ μέτριος μέρος εἰς ἐκάστην πόλιν. 484) Ποσόν.

485) Ἐκάστη πόλει. 486) ἐπιστομένης εἰς αὐτὸν ἔλκει τὰς ὑποθέσεις τῆς. 487) Εἰς τὴν περιεχόμεν τῶν πολλῶν. 488) τὴν προεδριάζειν των χρημάτων, ὅσα ὑπερχεῖτο να πληρῶν, ἐκαστος. 489) Τὸν χρυσὸν οἰκῶν, ὅτις ἐκείνῳ ὡς ὑδαμινέντατος. 490) Ἀτόν. 491) ὅταν εἶπεν αὐτῷ ὁ φόρος ὕμνου των ἐπὶ Ἀριστείδου ὅτις ἦσαν ἐλπιώτερος. 492) ἀνιδεῖναι εἰς 400 τάλαντα.

κλῆς μὲν ἐπέθηκεν ὀλίγον δαῖν⁴⁹³ τὸ τρίτον μέρος· ἐξακόσια γὰρ τά-
λαντα Θουκυδίδης φησὶν, ἀρχομένου τοῦ πολέμου⁴⁹⁴, προσέναι τοῖς Ἀ-
θηναίοις ἀπὸ τῶν συμμάχων. Περικλέους δ' ἀποθανόντος, ἐπιτείνοντες⁴⁹⁵
οἱ δημαγωγοὶ κατὰ μικρὸν εἰς χιλίων καὶ τριακσίων ταλάντων κεφά-
λαιον ἀνήγαγον, οὐχ' οὕτω τοῦ πολέμου διὰ μῆκος καὶ τύχης⁴⁹⁶ δαπανη-
ροῦ γενομένου⁴⁹⁷ καὶ πολυτελοῦς, ὡς τὸν δῆμον εἰς διακονὰς καὶ θεω-
ρικά⁴⁹⁸ καὶ κατασκευὰς ἀγαλμάτων καὶ ἱερῶν προαγαγόντες. Μέγα δὲ οὖν
ὄνομα τοῦ Ἀριστείδου καὶ θυμωστὸν ἔχοντος ἐπὶ τῇ δικτάξει τῶν φόρων,
ὃ Θεμιστοκλῆς λέγεται καταγελῆν⁴⁹⁹, ὡς οὐκ ἀνδρὸς τὸν ἔπαινον, ἀλλὰ
θυλάκου χρυσοφύλακος, ἀνομοίως ἀμυνόμενος τὴν Ἀριστείδου παρρησίαν⁵⁰⁰.
Ἐκεῖνος γὰρ, εἰπόντος ποτὲ τοῦ Θεμιστοκλέους, ἀρετὴν ἡγεῖσθαι μεγίστην
στρατηγεῖν, τὸ γινώσκειν καὶ προκισθάνεσθαι τὰ βουλευόμενα τῶν πολε-
μίων. Τοῦτο μὲν, εἰπεῖν⁵⁰¹. «ἀναγκαῖόν ἐστιν, ὦ Θεμιστόκλεις, καλὸν δὲ
καὶ στρατηγικὸν ἀληθῶς, ἡ περὶ τὰς χεῖρας⁵⁰² ἐγκράτεια.»

Ὁ δ' Ἀριστείδης, ὥρπισε μὲν τοὺς Ἕλληνας, καὶ ὤμοσεν ὑπὲρ τῶν Ἀ-
θηναίων, μυδρους ἐμβάλλων ἐπὶ ταῖς ἀραις⁵⁰³ εἰς τὴν ὕλασσαν. Ὑστερον
δὲ τῶν πραγμάτων ἀρχεῖν ἐγκρατέστερον, ὡς εἴποιεν, ἐκδικαζομένων⁵⁰⁴,
ἐκέλευε τοὺς Ἀθηναίους, τὴν ἐπιτοκίαν τρέψαντες εἰς αὐτόν, ᾧ⁵⁰⁵ συμμέ-
ρει χρῆσθαι τοῖς πράγμασι⁵⁰⁶. Καθ' ὅλου δὲ ὁ Θεόφραστος⁵⁰⁷ φησὶ τὸν ἄνδρα
τοῦτον περὶ τὰ οἰκεῖα καὶ τοὺς πολίτας ἡρώως ὄντα δίκαιον, ἐν τοῖς κοι-
νοῖς πολλὰ πράξει πρὸς τὴν ὑπόθεσιν τῆς πατρίδος⁵⁰⁸, ὡς συγγῆς ἀδικίας
θεομένης. Καὶ γὰρ τὰ χρήματά φησιν ἐκ Δήλου⁵⁰⁹ βουλευομένων⁵¹⁰ Ἀθη-
ναῖς κομίσαι παρὰ τὰς συνθήκας, καὶ Σαμίων εἰσπυγνομένων⁵¹¹, εἰπεῖν
ἐκεῖνον, ὡς οὐ δίκαιον μὲν συμμέρον δὲ τοῦτ' ἐστὶ. Καὶ τέλος, εἰς τὸ ἄρ-
χειν ἀνθρώπων τοσούτων⁵¹² καταστήσας τὴν πόλιν, αὐτὸς ἐνέβρινε τῇ
πενίᾳ καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ πένης εἶναι δοῦσαν οὐδὲν ἦσαν ἀγαθῶν τῆς ἀπὸ
τῶν τροπικῶν διετέλεσε. Ἀῆλον δ' ἐκέλευεν Κοκλίης ὁ ἀδικοῦντος⁵¹³ ἦν αὐ-
τῷ γενεῖ προσήμων⁵¹⁴, τοῦτον οἱ ἔχθροί οὐκ ἀκούοντες⁵¹⁵, εἰπεῖν περὶ
τῶν ἐγκλήμων⁵¹⁶ μετρίως κατηγορησάν⁵¹⁷, εἰπόν τινα λόγον ἔξωθεν τοιοῦ-
τον πρὸς τοὺς δικαστάς· «Ἀριστείδην (ἔφησαν) ἴστε τὸν Λυσιστράχου,
θυμωζόμενον ἐν τοῖς Ἕλλησι· τοῦτω πῶς οἴεσθε τὰ κατ' οἶκον ἔχειν⁵¹⁸,

493) Σχεδόν. 494) Τοῦ Πελοποννησιακοῦ. 495) Αὐξάνοντες. 496) Αὐτυυχίας.

497) Ὡς γενομένου τοῦ πολέμου. Οὐχί τόσον διότι ἔγινεν ὁ πόλεμος δαπανηρὸς, ὅταν
διότι προήγαγον, ἐκινήθησαν τὸν δῆμον κτλ. 498) Κεφάλαια διδόμενα εἰς τὰς πτωχολογίας δη-
μότας διὰ τὰ πληρώματα τὴν εἰσόδον των εἰς τὰ θέατρα. 499) Κατενιγῆν τοῦ Ἀρ. ἔ-
χοντος. 500) Εκδικαζόμενος διὰ τὴν παρρησίαν τοῦ Ἀριστείδου, ἀλλ' οὐχὶ μὲν δικαίαν ἐπι-
τυχίαν, οὐχί τόσον προσομοίαν. 501) Εἰσαρτᾶται ἀπόμνη ἀπὸ τοῦ λέγεται. 502) Ἀπὸ τοῦ
κλῆπτεον. 503) Εἰς Ἰνδαξιν ἐπικυρώσεως τῶν ἔρκων. 504) Ἐπειδὴ ἡ φρενὴ τῶν πραγ-
μάτων ἐβίβαζε τοὺς Ἀθ. νὰ ἀρχῶσι μὲν περισσότεραν αὐστηρότητα. 505) Ὅπως. 506) Νὰ
πολιτευθῶσι. 507) Ὁ περίφημος φιλόσοφος ἐξ Βρείου τῆς Αἰτίας, τοῦ ὁποῦτο ἔχουεν τὴν
χαρακτῆρας. 508) Πρὸς τὸ συμμέρον τῆς π. 509) Τὰ ταμίαιον τῶν συμμάχικων πόρων
εἶχε καὶ ἀρχὴς κατατεθῆ εἰς τὴν ἐν Δήλῳ ναὸν τοῦ Ἀπὸλλωνος. 510) Τῶν Ἀθηναίων.
511) Προτεινόντων. 512) Διὰ τὴν ἡγεμονίαν. 513) Συγγενῆς. 514) Ἐγκαλοῦντες ἐπὶ
ἐγκλήματι ἐπιμένοντι τῷ ναύατο. 515) Περὶ τοῦ ἐγκλήματος τὸ ὁποῖον κατακρίνεται ἐγγρά-
φως. 516) Ἐν τῷ ὅρῳ γὰρ δώσωσιν ἀρκετὰς ἀποδείξεις. 517) Πῶς εἶναι τοῦ οἴκου τοῦ ἡ κα-
τάστασις.

ὄρωντες αὐτὸν ἐν τρίβῳ τοιοῦτῳ προερχόμενον εἰς τὸ δημόσιον· Ἄρ' οὐκ εἰκὸς ἐστὶ, τὸν ῥιγούντα φανερώς, καὶ πεινᾶν οἴκοι, καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων σπανίζειν; Τοῦτον μὲν τοὶ Καλλίας, ἀνεψιὸν ὄντα, πλουσιώτατος ὢν Ἀθηναίων περιορᾷ μετὰ τέκνων καὶ γυναικὸς ἐνδεόμενον⁵¹⁸, πολλὰ κεχηρημένος τῷ ἀνδρὶ⁵¹⁹, καὶ πολλάκις αὐτοῦ τῆς παρ' ὑμῖν δυνάμεως ἀπολελειμμένος⁵²⁰. Ὁ δὲ Καλλίας, ὄρων ἐπὶ τούτῳ μάλιστα θορυβούντας τοὺς δικαστὰς καὶ χαλεπῶς πρὸς αὐτὸν ἔχοντα⁵²¹, ἐκάλει τὸν Ἀριστείδην. ἄξιόν μαρτυρῆσαι πρὸς τοὺς δικαστὰς, ὅτι πολλάκις αὐτοῦ πολλὰ καὶ διδόντας καὶ δεομένου λαβεῖν, οὐκ ἠθέλησεν, ἀποκρινόμενος, ὡς μάλλον αὐτῷ διὰ τὴν πενίαν μέγα φρονεῖν, ἢ Καλλίᾳ διὰ πλούτον προσήκει. Πλούτω μὲν γὰρ ἐστὶ⁵²² πολλοὺς ἰδεῖν εὐ τε καὶ κακῶς χρωμένους, πενίαν δὲ φέροντι γενναίως οὐ ῥᾶδιον ἐντυχεῖν· κίσχυνεσθαι δὲ πενίαν τοὺς ἀκουσίως πενομένους. Ταῦτα δὲ τοῦ Ἀριστείδου τῷ Καλλίᾳ προσμαρτυρήσαντος, οὐδεὶς τὴν τῶν ἀκουόντων, ἢ οὐκ ἀπῆει πένης μάλλον, ὡς Ἀριστείδης, εἶναι βουλούμενος, ἢ πλουτεῖν, ὡς Καλλίας. Ταῦτα μὲν Αἰσχίνης ὁ Σωκρατικὸς⁵²³ ἀναγέγραφε. Πλάτων δὲ, τῶν μεγάλων⁵²⁴ δοκούντων καὶ ὀνομαστοῦν Ἀθήνησι, μόνον ἄξιον λόγου τοῦτον ἀποράνει τὸν ἄνδρα. Θεμιστοκλῆς μὲν γὰρ καὶ Κίμων καὶ Περικλῆς στοῦν καὶ χρημάτων καὶ φιλικρίας πολλὰς ἐμπλήσαι τὴν πόλιν, Ἀριστείδην δὲ πολιτεύσασθαι πρὸς ἀρετὴν⁵²⁵. Μεγάλα δ' αὐτοῦ καὶ τὰ πρὸς Θεμιστοκλῆα τῆς ἐπισεικείας σημεία. Χρησάμενος⁵²⁶ γὰρ αὐτῷ παρὰ πᾶσαν ὁμοῦ τὴν πολιτείαν ἔθροον, καὶ δι' ἐκεῖνον ἐξοστρακισθεὶς, ἐπαί τὴν αὐτὴν λαβὴν παρέσχεν⁵²⁷ ὁ ἄνθρωπος ἐν αἰτίᾳ γενόμενος⁵²⁸ πρὸς τὴν πόλιν, οὐκ ἐμνησικακήσεν, ἀλλ' Ἀλκμαίωνος καὶ Κίμωνος καὶ πολλῶν ἄλλων ἐλαυνόντων⁵²⁹ καὶ κατηγορούντων μόνος Ἀριστείδης οὗτ' ἐπραξεν οὗτ' εἶπέ τι, φεῦλον, οὐδ' ἀπέλαυσεν⁵³⁰ ἔχθρου δυστυχούντος, ὥσπερ οὐδ' εὐημεροῦντι πρότερον ἐφθόνησε.

Τελευτῆσαι δὲ Ἀριστείδην οἱ μὲν ἐν Πόντῳ⁵³¹ φασίν, ἐκπλεύσαντα πράξειον⁵³² ἔνεκα δημοσίων, οἱ δ' Ἀθήνησι, γήρᾳ, τιμώμενον καὶ θαυμαζόμενον ὑπὸ τῶν πολιτῶν· ἤκρετόν⁵³³ δ' ὁ Μακεδὼν τοιαῦτά τινα περὶ τῆς τελευτῆς τοῦ ἀνδρός εἴρηκε. Μετὰ γὰρ⁵³⁴ τὴν Θεμιστοκλέους φυγὴν φησιν, ὥσπερ ἐξυδρίσαντα τὸν δῆμον, ἀναφῦσαι⁵³⁵ πλῆθος συκοφαντῶν, οἱ τοὺς ἀρίστους καὶ δυνατωτάτους ἄνδρας διώκοντες, ὑπέβαλλον τῷ φθόνῳ τῶν πολλῶν ἐπαίρομένων ὑπ' εὐτυχίας καὶ δυνάμεως. Ἐν τούτοις καὶ Ἀριστείδην ἀλῶναι δωροδοκίας⁵³⁶, Διοφάντου τοῦ Ἀμφιτροπῆθεν κατηγοροῦντος, ὡς, ὅτε τοὺς φόρους ἔτακτε, παρὰ τῶν Ἰωνῶν χρήματα λαβόντος⁵³⁷, ἐκτ'

518) Ἐν ἑνδεκά ὄντα. 519) Ἐφ' ὃ ἄνθρωπος αὐτὸς τῷ ἐφάνη πολλάκις χρησίμος.

520) Δηλ. ὑπελήθης ἀπὸ τῆς παρ' ὑμῖν δυνάμεως τοῦ Ἄρ. 521) Ὁργιζόμενος.

522) Εἶναι δυνατόν. 523) Φιλόσοφος μὲν τοῦ Σωκρ. γράψας ἐπὶ διαλόγους, ὡς εἰσενταὶ τρεῖς. 524) Τοῦτον μόνον τῶν μεγάλων. 525) Ἐναρέτως, ἀποβλέπων πρὸς ἀρετὴν.

526) Μεταχειρισθείς. δηλ. ἔχων 527) Ἐβασε τὴν ἰδίαν ἀφροσύνην (τοῦ καὶ ἐξεστρακισθῆναι).

528) Κατηγορηθεὶς. 529) Κατατριχόντων. 530) Δηλ. ἐχάρη. 531) Εἰς τὸν Εὐεῖνον Πόντον. 532) Εἰσπραξέων (συμμαχικῶν φόρων), ἢ ἀπλῶς, ὑποθέσω. 533) Ἀγνώστος συγγραφεὺς συλλέξας ψήφισματα. 534) Διηγηματικὸς. 535) Ὁ δῆμος ἐπὶ αὐτῇ εἰσπραχθείσῃ εἰς ὕδριν, ἀνέβασε, παρήγαγε πλῆθος συκοφαντῶν. 536) Κατεδικάσθη ἐπὶ δωρ.

537) Ἀποδιδ. εἰς τὸ κατηγοροῦντος· κατηγοροῦντος αὐτοῦ ὡς λαβόντος.

σαι δ' οὐκ ἔχοντι τὴν καταδίκην, πενήκοντα μῶν⁵³⁸ οὖσαν, ἐκπλεῖσαι, καὶ περὶ τὴν ἰωνίαν ἀποθάνειν. Τούτων δὲ οὐδὲν ἐγγράφον ὁ Κριτερός τακμήριον παρέτρηκεν, οὔτε δίκην, οὔτε ψήφισμα, καίπερ εἰώθως ἐπισικώδης⁵³⁹ γράφειν τὰ τοιαῦτα καὶ παρατίθεσθαι⁵⁴⁰ τοὺς ἰστοροῦντας. Οἱ δ' ἄλλοι πάντες, ὡς ἔπος εἰπεῖν⁵⁴¹, ὅσαι τὰ πλημμελήθηεν τῷ δήμῳ περὶ τοὺς στρατηγούς διεξίκασι⁵⁴², τὴν μὲν Θεμιστοκλέους φυγὴν, καὶ τὰ Μιλτιάδου δεσμῶν, καὶ τὴν Περικλέους ζημίαν, καὶ τὸν Πάχηντος⁵⁴³ ἐν τῷ δικαστηρίῳ θάνατον, ἀνελόντος αὐτὸν⁵⁴⁴ ἐπὶ τοῦ βήματος, ὡς ἡλίσκετο⁵⁴⁵, καὶ πολλὰ τοιαῦτα συνάγουσι καὶ θυλλοῦσιν Ἀριστείδου δὲ τὸν μὲν ἐξαστρακισμὸν παρατίθενται, καταδίκης δὲ τοιαύτης οὐδαμῶς μνημονεύουσι. Καὶ μέντοι καὶ τῆρος ἐστὶν αὐτοῦ Φαληροῦ⁵⁴⁶ δεκνόμενος, ὃν φασὶ κατασκευάσαι τὴν πόλιν αὐτῷ μὴδ' ἐντάξει⁵⁴⁷ καταλιπόντι. Καὶ τὰς μὲν θυγατέρας ἰστοροῦσιν ἐκ τοῦ πρωταγείου⁵⁴⁸ τοῖς νυμφίοις ἐκδοθῆναι δημοσίᾳ, τῆς πόλεως τὸν γάμον ἐγγυώσης, καὶ προῖκα τρισχιλίας δραχμὰς ἑκατέρᾳ ψήφισμένης, Αὐσιμάχῳ δὲ τῷ υἱῷ μῆδ' ἐκπλὴν ἀργυρίου, καὶ γῆς τοσαύτη πλείονα πεφυτευμένης ἔδωκεν ὁ δῆμος, ἄλλας δὲ δραχμὰς τέσσαρας εἰς ἡμέραν ἐκάστην ἀπέταξεν⁵⁴⁹. Ἀλκιβιάδου τὸ ψήφισμα γράψαντος. Ἐπεὶ δὲ Αὐσιμάχου⁵⁴⁹ θυγατέρα Πολυκρίτην ἀπολιπόντος, ὡς Καλλισθένης⁵⁵⁰ φησὶ, καὶ ταύτῃ σίτησιν, ὅσῃν καὶ τοῖς Ὀλυμπιονίκαις⁵⁵¹, ὁ δῆμος ἐψηφίστατο. Δημήτριος δ' ὁ Φαληρεὺς⁵, καὶ Ἰερώνυμος ὁ Ρόδιος⁵⁵², καὶ Ἀριστότενος ὁ μουσικός⁵⁵³, καὶ Ἀριστοτέλης (εἰ δὴ τὸ περὶ εὐγενεῖας βιβλίον ἐν τοῖς γνησίοις Ἀριστοτέλους θετέον), ἰστοροῦσι Μυρτῶν θυγατρίδην Ἀριστείδου Σωκράτει τῷ σοφῷ συνοικησάν⁵⁵⁴, γυναῖκα μὲν ἑτέραν ἔχοντι, ταύτην δ' ἀναλαμβάνοντι. χρεώσασθαι διὰ πενίαν καὶ τῶν ἀναγκαίων ἐνδεομένην. Πρὸς μὲν οὖν τούτους ἰκανῶς ὁ Παναίτιος²⁶ ἐν τοῖς περὶ Σωκράτους ἀντειρήκεν. Ὁ δὲ Φαληρεὺς ἐν τῷ Σωκράτει φησὶ μνημονεύειν Ἀριστείδου θυγατρίδου εὐμάχῃ πενήτην Αὐσίμαχον, ὃς ἐκπλὴν ἐκ πινακίου τινὸς ἀνειροκριτικῶς παρὰ τὸ Ἰακχεῖον⁵⁵⁵ λεγόμενον καθεζόμενος ἔβασκε⁵⁵⁶. Τῇ δὲ μητρὶ⁵⁵⁷ καὶ τῇ ταύτης ἀδελφῇ ψήφισμα γράψας (δωρεάν) ἔπεισε⁵⁵⁸ τὸν δῆμον τροφὴν διδόναι, τριώβολον⁵⁵⁹ ἐκάστης ἡμέρας. Αὐτὸς μέντοι φησὶν ὁ Δημήτριος⁵⁶⁰ νομοθετῶν ἀντὶ τριώβολου δραχμὴν ἑκατέρᾳ τάξει τῶν γυναικῶν. Καὶ οὐδὲν ἐστὶ θυμωστόν, οὕτω φροντίζει τῶν ἐν ἄξει⁵⁶¹ τὸν δῆμον, ὅπου⁵⁶²

538) 5000 δραχμ. 539) Πάντοτε σχεδὸν, συνήθως. 540) Ν' ἀναγίγῃ. 541) Σχεδόν.

542) Ὅσα ὁ δῆμος ἔπραξε κατὰ τῶν στρατηγῶν. 543) Στρατηγὸς τῶν Ἀθ. εἰς τὴν ἄρχην τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου. 544) Αὐτόχειρος γενομένου. 545) Κατεδικάζετο.

546) Εἰσὸς πρὸς ἐνταρσισμόν. 547) Τὸ κατέστημα εἰς τὸ ἔποιον ἐτρέφετο οἱ ἀπαρτησάντες τὴν πατρίδα. 548) Προσδωρίος. 549) Τοῦ πατρὸς τοῦ Ἀριστείδου. 550) Συγγενὴς καὶ μαθητὴς τοῦ Ἀριστοτέλους. 551) Πεντακοσίας δραχμ. ἔδωκεν διὰ ζωοτροφίαν εἰς ἑκαστὸν Ἀθηναίων νικήσαντα εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας. 552) Φιλόσοφος περιπατητικὸς ἐπὶ Πτολεμαίου καὶ συγγραφεύς. 553) Ἐκ Τάραντος τῆς Σικελίας, μαθητὴς τοῦ Ἀριστοτέλους, ἔγραψε περὶ μουσικῆς. 554) Σώζονται δ' αὐτοῦ τρία βιβλία. 555) Ὑπανδρεύθη.

556) Νύκτας τοῦ Βάκχου πειθῶς εἰς τὸν Κεραμεικόν. 557) Ἐτρέφετο ἔξηγῶν ἀνειροκριτικῶν τε φυλλῶν. 558) Τοῦ Αὐσιμάχου. 559) Ὁ Αὐσίμαχος. 559) Τρεῖς ὀβολοὺς, ἡμίσηταιν δραχμὴν. 560) Ὅτι αὐτὸς ἔρως ὁ Δημήτριος, ὅταν μετὰ ταῦτα ἴδοιτο νέμους εἰς τὰς Ἀθήνας, αὐξήσει τὴν δόσιν ταύτην εἰς μίαν δραχμὴν. 561) Τῶν ζῶντων ἐντὸς τῶν Ἀθηνῶν. 562) Ἐνῶ.

θυγατρίδην Ἀριστογείτονος ἐν Ἀθήνῃ πυθόμενοι ταπεινὰ πρόκεινται⁵⁶³, ἀπὸρος ἀπορούσαν⁵⁶⁴ διὰ πένιν, κατήγαγον⁵⁶⁵ Ἀθήναζε, καὶ συνοικίσαντες⁵⁶⁶ ἀνδρά των εὖ γεγονότων⁵⁶⁷, τὸ Ποταμίον⁵⁶⁸ χωρίον εἰς φρονὴν ἐπέδωκαν. Ἡς φιλάνθρωπικῆς καὶ χρηστότητος ἐστὶ πολλὰ καὶ καθ' ἡμᾶς ἡ πόλις ἐκρέουσα δείγματα θαυμάζεται καὶ ζηλοῦται δικαίως.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΕΚ ΤΟΥ ΚΙΜΩΝΟΣ.

Ο λόγος αὗτος εἶναι ὁ δέκατος τρίτος τῶν Παρὰλλήλων. Ἀντιπαραβάλλεται δὲ ὁ Κίμων πρὸς τὸν Ρωμαῖον Λεύκιον Λουκουλλον.

(Ἀρρήθρουν οἱ 3 πρώτοι § ἀπορώντες σύγκρισιν τοῦ Κίμωνος καὶ τοῦ Ρωμαίου Λουκουλλέου.)

ΚΙΜΩΝ ὁ Μιλτιάδου, μητρὸς¹ ἦν Ἥγησιπύλης, γένους² Θωρήκτης³, θυγατὸς Ὀλόρου τοῦ βασιλέως, ὡς ἐν τοῖς Ἀρχελαίου⁴ καὶ Μελανθίου⁵ ποιήμασιν εἰς αὐτὸν Κίμωνά⁶ γεγραμμένοις ἱστορεῖται. Διὰ καὶ Θουκυδίδης ὁ ἱστορικός, τοῖς περὶ Κίμωνά⁷ κατὰ γένος⁸ προσήκων, Ὀλόρου τε πατρὸς ἦν εἰς τὸν πρόγονον ἀναφέροντος τὴν ὁμωνυμίαν⁹, καὶ τὰ χρυσέα¹⁰ περὶ τὴν Θωρήκην ἐκεκτῆτο. καὶ τελευτήσας μὲν ἐν τῇ Σακπτῇ ὕλῃ¹¹, (τοῦτο δ' ἔστι τῆς Θωρήκης χωρίον) λεγεται φανευθεὶς ἐκεῖ μνήμα δ' αὐτοῦ τῶν λειψάνων εἰς τὴν Ἀττικὴν κομισθέντων ἐν τοῖς Κιμωνείοις¹² δεικνύται παρὰ τὸν Ἑλπινίαν τῆς Κίμωνος ἀδελφῆς τάφον. Ἀλλὰ Θουκυδίδης μὲν Ἀλιμουσίαις¹³ γέγονε τὸν ὄψον, οἱ δὲ περὶ τὸν Μιλτιάδην, Λακιάδαι¹⁴. Μιλτιάδης μὲν οὖν πεντήκοντα ταλάντων ὀφλὼν δίκην¹⁵ καὶ πρὸς¹⁶ τὴν ἔκτισιν εἰρχθεὶς, ἐτελεύτησεν ἐν τῷ ὁσμωτηρίῳ· Κίμων δὲ μισράκιον παντάπασιν ἀπολειψθεὶς μετὰ τῆς ἀδελφῆς ἐστὶ κόρης οὗσης καὶ ἀγάμου, τὸν πρῶτον ἡδόμεν¹⁷ χρόνον ἐν τῇ πόλει, καὶ κακῶς ἤκουεν¹⁸, ὡς ἄτακτος καὶ πολυπότης, καὶ τῷ πάππῳ Κίμωνι¹⁹ προσεικὼς τὴν φύσιν· ὃν δι' εὐθελείην φασὶ Κοχλέμεν²⁰ πρόσαγορευθῆναι. Στρεσίμβροτος δὲ ὁ Ὀχάσιος²¹, περὶ τὸν αὐτὸν ὁμοῦ τι²² χρόνον τῷ Κίμωνι γεγονώς, φησὶν, αὐτὸν οὔτε μουσικὴν²³,

563) Ἐξ ταπεινῶς. 564) Μὴ δυναμένη νὰ ὑπανδρευθῇ. 565) Τὴν ἐκαταίδασαν τὴν μετεκάλεσαν. 566) Ἰπανδρεύσαντες. 567) Εὐγενῶν. 568) Τῇ ἔδωκαν εἰς προῖκα τὸν τόπον ὃ ἔπος ἐστὶν εἰς ποταμοῦ· Ποταμοὶ δὲ ὄνομα Ἀθηναίων.

1) Πίος. 2) Κατὰ τὸ γ. 3) Ἐκ Θωρήκης. 4) Ποιητὴς ἐκ Σερρονήσου. ἀμείβας τὸν 8' αἰῶνα π. Χ. τρία ἐπιγράμματα του σώζονται. 5) Δραματικὸς ποιητὴς ἐξ Ἀθηναίων. 6) Περὶ αὐτοῦ τοῦ Κ. 7) Τῷ Κίμωνι. 8) Συγγενίως. 9) Διὰ λαβόντος τὸ αὐτὸ ὄνομα τοῦ πρόγονου του. 10) Μεταλλεῖα χρυσοῦ. 11) Ὄνομα πόλεως. 12) Μνήμασιν. Εἰς τὰς Μελετίδας πόλιν ἐν Κεῖλῃ. 13) Ἀλιμεύς, ὄνομα τῆς Ἀττικῆς παρὰ τὸ Φαληρὸν. 14) Ὄνομα τῆς Ἀττικῆς εἰς τὸν δρόμον τῆς Ἐλευσίως. 15) Εἰς 50 ταλάντων ζημίαν καταδικασθεὶς. 16) Διὰ. 17) Ἀδελφὸς διετέλει. 18) Ἐκατηγορεῖτο. 19) Τῷ πατρὶ τοῦ Μιλτιάδου. 20) Κομικὴ λέξις σημαίνουσα ἀνοήτων. 21) Ραψώδης. Συνέγραψεν ἐφημερίαν φυσιολογίαν, μὴ διασωθείσαν. 22) Περὶ τοῦ. 23) Ἡ μουσικὴ ἀποτελεῖ μέρος σπουδαῖον τῆς ἀγωγῆς τῶν Ἑλλήνων, ὡς βυβαίευσσα τὴν ψυχὴν. Ἀλλὰ Μουσικὴ παρὰ τὰς Μούσας, ἐκαλεῖτο ὅλη ἡ ἐγχορδίας παιδεία, ἢ ἰδίως Μουσικὴ, ἢ Ποιητικὴ καὶ ἢ Ρητορικὴ.

οὔτε ἄλλο τι μᾶθημα τῶν ἐλευθερίων²⁴ καὶ τοῖς Ἕλλησιν ἐπιχωριαζόντων²⁵ ἐκδιδαχθῆναι· δεινότητός τε²⁶ καὶ στωμυλίας Ἀττικῆς ὅλως ἀπηλλάχθαι²⁷, καὶ τῷ τρόπῳ πολὺ τὸ γενναῖον²⁸ καὶ ἀληθές ἐνυπάρχειν, καὶ μᾶλλον εἶναι Πελοποννήσιον²⁹ τὸ σχῆμα τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνδρός,

Φαῦλον³⁰, ἀκομψόν, τὰ μέγιστ' ἀγαθόν,

κατὰ τὸν Εὐριπίδειον Ἡρακλέα³¹.

2 Τὰ δ' ἄλλα πάντα τοῦ ἥθους ἀγαστὰ καὶ γενναῖα τοῦ Κίμωνος. Οὔτε γὰρ τόλμη Μιλιτιάδου λειπόμενος³², οὔτε συνέσει Θεμιστοκλέους, δικαιοτέρος ἀμφοῖν³³ ὁμολογεῖται γενέσθαι· καὶ ταῖς πολεμικαῖς οὐδὲ μικρόν³⁴ ἀποδέω³⁵ ἀρεταῖς ἐκείνων, ἀμείχανον ὅσον³⁶ ἐν ταῖς πολιτικαῖς ὑπερβαλέσθαι, ἵεός ὢν ἔτι καὶ πολέμων ἀπειρος. Ὅτε γὰρ τὸν δῆμον, ἐπιόντων Μήδων, Θεμιστοκλῆς ἔπειθε, προέμενον τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἐκλιπόντα, πρὸ τῆς Σαλαμῖνος ἐν ταῖς ναυσὶ τὰ ὄπλα θέσθαι, καὶ διαγωνίσασθαι κατὰ θάλατταν, ἐκπεπληγμένων τῶν πολλῶν τὸ τόλμημα³⁷, πρῶτος Κίμων ὄρθη διὰ τοῦ Κερκυραίου³⁸ ραιδρὸς ἀνίων εἰς τὴν ἀκρόπολιν μετὰ τῶν ἐταίρων, ἵππου τινὰ χαλινὸν ἀναθεῖναι τῇ θεῷ³⁹ διὰ χειρῶν⁴⁰ κομίζων, ὡς αὐδὲν ἵππικῆς ἀλκῆς, ἀλλὰ ναυμάχων ἀνδρῶν ἐν τῷ παρόντι τῆς πόλεως δεομένης. Ἀναθεῖς δὲ τὸν χαλινόν, καὶ λαβὼν ἐκ τῶν περὶ τὸν ναὸν κρεμασμένων ἀσπίδων⁴¹, καὶ προσευξάμενος τῇ θεῷ κατέβηκινεν ἐπὶ θάλασσαν, οὐκ ὀλίγους ἀρχὴ τοῦ θαρρῆναι γενόμενος⁴². Ἦν δὲ καὶ τὴν ιδέαν⁴³ οὐ μεμπτός, ὡς Ἴων⁴⁴ ὁ ποιητὴς φησιν, ἀλλὰ μέγας, οὐλὴ καὶ πολλὴ τριχὶ κομῶν⁴⁵ τὴν κεφαλὴν. Φανείς δὲ καὶ κατ' αὐτὸν τὸν ἀγῶνα λαμπρὸς καὶ ἀνδρώδης, ταχὺ δόξαν ἐν τῇ πόλει μετ' εὐνοίας⁴⁶ ἔσχεν, ἀλοσιζόμενων πολλῶν πρὸς αὐτόν, καὶ παρακαλούντων ἄνδρα τοῦ Μαραθῶνος ἡδὴ διανοεῖσθαι καὶ πράσσειν. Ὁρμήσαντα δ' αὐτὸν ἐπὶ τὴν πολιτείαν⁴⁷, ἄσμενος ὁ δῆμος ἐδέξατο, καὶ μεστός⁴⁸ ὢν τοῦ Θεμιστοκλέους, ἀνήγε πρὸς τὰς μεγίστας ἐν τῇ πόλει τιμὰς καὶ ἀρχάς, εὐάρμοστον ὄντα⁴⁹ καὶ προσφιλὲς τοῖς πολλοῖς, διὰ πραότητα καὶ ἀφέλειαν. Οὐχ ἥμισυ δὲ αὐτὸν ἠύξησεν Ἀριστείδης ὁ Λυσιστράτου τὴν εὐφροσύνην ἐνορῶν τῷ ἥθει⁵⁰, καὶ ποιοῦμενος οἷον ἀντίπαλον πρὸς τὴν Θεμιστοκλέους δεινότητά καὶ τόλμην.

3 Ἐπεὶ δὲ Μήδων φευγόντων ἐκ τῆς Ἑλλάδος, ἐπέμυρθη στρατηγός, κατὰ θάλατταν οὕτω τὴν ἀρχὴν⁵¹ Ἀθηναίων ἐχόντων, ἔτι δὲ Πανυσανίᾳ τε καὶ

24) Τῶν ἀνηκόντων εἰς ἐλευθέρους. 25) Συνήθων.

26) Ἱστορικῆς. 27) Ἦτο ἑσπερινός. 28) Πολλὴν γενναϊότητα, εὐδ. ἀντὶ ἀφρ. 29) Οἱ Ἀσπιδεῖς καὶ Ἰβες οἱ Πελοποννήσιοι ἦσαν ἀπλοῦστεροι καὶ εὐθύτεροι ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων. 30) Εὐτέλης, ἀσπράγξ. 31) Ὅστις εὖτος περιγράφει τὸν Ἡρακλέα εἰς τὴν μὴ διασωθεῖσαν τραγωδίαν τοῦ Εὐριπίδου, ἥτις ἐπεγράφετο Δικουμνός ἐκ τοῦ θεοῦ τοῦ Ἡρακλείου. Φάτ. Σουλδ. 32) Μένων κατώτερος. 33) Γενικὴ δύναμις. 34) Κατὰ μικρὸν. 35) Ἐλαττοῦμένος, μείνων ὀπίσω. 36) Ὑπερβαλλόντος ἀδυνάτου γὰρ εἴη τις πόσις. 37) Διὰ τὸ τ. 38) Τόπος πρὸς δυσμὰς τῶν Ἀθηνῶν, ἐκεῖς καὶ ἐντὶς τῆς πόλεως. 39) Εἰς τὴν Ἀθηνᾶν. 40) Ἀντὶ ἐν ταῖς χειρὶ. 41) Μίαν. 42) Ἀπλ. ἐμπνεύσας θαρρῆς. 43) Τὴν μορφήν. ἢ τῆς κατὰ. 44) Χίος ποιητὴς τραγικός καὶ λυρικός τοῦ ὀπίσσω ἐλάχιστος λεῖψαντα σώζονται. Περὶ τῶν ἐλπίων π. Χ. 45) Στελισμός. 46) Δόξαν καὶ εὐνοίαν. 47) Ἀρμόζοντα νὰ ἐμβαλεῖν εἰς τὰ πολιτικά. 48) Χαραγμένος, βεβαρμένος. 49) Ἀρμόζοντα, ἀρεσκοντα. 50) Ὁρῶν ἐν τῷ ἥθει. 51) Τὴν εὐφροσύνην τοῦ Κίμωνος. 52) Τὴν ἡγεμονίαν, ἴδε Ἀριστείδ.

Λακεδαιμονίους ἐπομένους, πρῶτον μὲν ἐν ταῖς στρατείαις αἰεὶ παρείχε⁵³ τοὺς πολίτας κόσμῳ τε⁵⁴ θυμιαστοὺς καὶ προθυμίᾳ πολλὴν πάντων διαφέροντας· ἔπειτα Παισάνιου τοῖς μὲν βραδύροις διαλεγομένου περὶ προδοσίας, καὶ βασιλεὺς γράχροντος ἐπιστολᾶς⁵⁵, τοῖς δὲ συμμάχοις τρυχέως καὶ αὐθαδῶς προσφερομένου⁵⁶, καὶ πολλὰ δι' ἐξουσίαν καὶ ὄγκον⁵⁷ ἀνόντων ὑβρίζοντας, ὑπολαμβάνων⁵⁸ πρῶτος τοὺς ἀδικουμένους, καὶ φιλικρῶπως ἐξομιλῶν, ἔλθεν οὐ δι' ὅπλων τὴν τῆς Ἑλλάδος ἡγεμονίαν, ἀλλὰ λόγῳ καὶ ἡθει παρελόμενος⁵⁹. Προσετίθεντο γάρ οἱ πλείστοι τῶν συμμάχων ἐκείνῳ τε καὶ Ἀριστείδει, τὴν χαλεπότητα τοῦ Παισάνιου καὶ ὑπερβίαν μὴ φέροντες. Οἱ δὲ⁶⁰ καὶ τούτους ἅμα προσήγοντο, καὶ τοῖς Ἑσίοις πέμποντες ἔρχαντο, ὡς ἀδοξούσης τῆς Σπάρτης, καὶ ταρτατομένης τῆς Ἑλλάδος, ἀνακαλεῖν τὸν Παισάνην.

Κίμων δὲ, τῶν συμμάχων ἤδη προσκεχωρηκότων⁶¹ αὐτῷ, στρατηγὸς εἰς Θράκην ἔπλευσε, πυνθανόμενος Περσῶν ἀνδρας ἐνδόξους καὶ συγγενεῖς βασιλέως⁶², Ἰθίονα πόλιν παρὰ τῷ Στρυμόνι καμμένην ποταμῷ κατέχοντας, ἐνοχλεῖν τοῖς Περσὶ τὸν τόπον ἐκείνον Ἑλλήσι. Πρῶτον μὲν οὖν αὐτοὺς μάχῃ τοὺς Πέρσας ἐνίκησε καὶ κατέκλεισε ἐν τὴν πόλιν· ἔπειτα τοὺς ὑπὲρ Στρυμόνα Θράκας, ὅθεν αὐτοῖς ἐρόντα σίτος, ἀνασπάτους ποιεῖν⁶³, καὶ τὴν χώραν παραφυλάττων ἔπαυσε, εἰς τοσούτην ἀπορίαν τοὺς πολιορκουμένους κατέστησεν, ὥστε Βούτην⁶⁴, τὸν βασιλέως στρατηγόν, ἀπογνόντα τὰ πράγματα⁶⁵, τῇ πόλει πῦρ ἐνεῖναι⁶⁶, καὶ συνδικαθεῖρκει μετὰ τῶν φίλων καὶ τῶν χρημάτων ἐκυτόν. Οὕτω δὲ λαβὼν τὴν πόλιν, ἄλλα μὲν οὐδὲν ἀξιόλογον ὠρελήθη, τῶν πλείστων τοῖς βαρβάρους συγκατακαέντων· τὴν δὲ χώραν, εὐφροσύνῃ⁶⁷ ὄσαν καὶ καλλίστην οἰκήσαςι παρέδωκε τοῖς Ἀθηναίοις. Καὶ τοὺς Ἑρμᾶς⁶⁸ αὐτῷ τοὺς λιθίνους ὁ δῆμος ἀναθεῖναι συνεχώρησεν, ὧν ἐπιγέγραπται τῷ μὲν πρώτῳ⁶⁹.

Ἦν ὅρα κακίνοι ταλακάρδιοι, αἳ ποτε Μῆδων

Παῖσιν ἐπ' Ἠῶνι, Στρυμόνος ἄμφι ῥοαί.

Λιμὴν τ' αἴθωνα κρυερὸν τ' ἐπάγοντες Ἀρηα

Πρῶτοι θυσιμένων εὖρον ἀμχανίην.

Τῷ δὲ δευτέρῳ·

Ἠγαμόνεσι δὲ μισθὸν Ἀθηναῖοι τὰ δ' ἴδωκαν,

Δυν' εὐεργεσίης καὶ μεγάλων ἀγαθῶν.

Μᾶλλον τις τὰ δ' ἴδω, καὶ ἐπαιτομένων, ἐθέλησιν

Ἀμφὶ περὶ θυνοῖς πράγμασι δῆριν ἔχειν.

53) Καθίστα. 54) Κατὰ τὴν στρατιωτικὴν διακρίσιν. 55) Ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης Παισάνης συνεφώνησε μὲ τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν νὰ προδῶσιν τοὺς Ἕλληνας. 56) Ἰδε Ἀριστ. σελ. 48. 57) Τύρον. 58) Δεχόμενος, ὑποστηρίζων. Α. Σ. Ὑπολαμβάνων, 10. 11).

59) Ἰδε Ἀρ. § 23. 60) Ὁ Ἀρ. καὶ ὁ Κ. 61) Προσετίθεντο εἰς τὸ μέρος του. 62) Ἀνδρῶς ὡς κύριον ὄνομα, διότι ἐξ ὀνόματος Βασιλεὺς ἢ Μίγαν Βασιλεὺς ἀνέμαζον τὸν τῶν Περσῶν. 63) Μισοειζὼν ἀπὸ τὴν πατρίδα των. 64) Κατ' ἄλλους Βιγην, Βιὴν ἢ Βόργην.

65) Ἀπειπισθεὶς περὶ τῆς νίκης. 66) Ενίκηται. 67) Εὐφροσύνῃ. 68) Τετραγώνοι στήλαι φέρουσαι κεφαλὴν Ἑρμοῦ καὶ ἐπιγράμματα, καὶ στήνοντα εἰς τὰς ἀγυιάς.

69) Τὰ τρία ταῦτα ἐπιγράμματα ἀναφέρονται καὶ παρ' Ἀισχίνῃ, ἐν τῷ κατὰ Κτησιφῶντος, ὅπου ἴδε αὐτὰ ἐσχηματισμένα, διότι ἐκεῖ εἶναι εὐλογώτερον νὰ ἐξηγηθῶσιν εἰς τὸν ἥδη μᾶλλον προοδεύσαντα μαθητὴν.

Τῷ δὲ τρίτῳ·

Ἐκ ποτε τῆδε πόλεως ἄλ' Ἀριεῖδος Μινετοῦς
ἤγειτο ζαθιον Τρωϊάδ' ἐς πύδον.
Ὀν ποθ' Ὀμήρης ἔφη Δαναῶν πῖλα θωρηκτῶων
Κοσμητῆρα μάχης ἔβηον ὄντα μολεῖν.
Οὕτως οὐδὲν ἀεικίς Ἀθηναίοισι καλεῖσθαι
Κεραταις πολέμου τ' ἄμφι καὶ θύοις.

5. Ταῦτα, καίπερ οὐδαμοῦ τὸ Κίμωνος ὄνομα δηλοῦνται, τιμῆς ὑπερβολῇ
ἔχον⁷⁰ ἐδόκει τοῖς τότε ἀνθρώποις. Οὔτε γὰρ Θεμιστοκλῆς τοιούτου τι-
νός, οὔτε Μιλτιάδης, ἔτυχεν· ἀλλὰ τούτῳ γε, θελλοῦ⁷¹ στέφνον αἰτοῦντι,
Σωχάρε⁷² ὁ Δεκελεύς⁷³ ἐκ μέσου τῆς ἐκκλησίης ἀναστὰς ἀντείπεν, οὐκ
εὐγνώμονα⁷⁴ μὲν ἀρέσασαν δὲ τῷ δήμῳ τότε ρωνὴν ἀρείς⁷⁵. «Ὅταν γὰρ,
ἔφη, μόνος ἀγωνισάμενος, ὦ Μιλτιάδη, νικήσῃς τοὺς βαρβάρους, τότε
καὶ τιμᾶσθαι μόνος ἀξίου». Διὰ τί τοίνυν τὸ Κίμωνος ὑπερηγάπησαν
ἔργον; ἢ ὅτι, τῶν μὲν ἄλλων στρατηγούντων, ὑπὲρ τοῦ μὴ παθεῖν ἡμύ-
νοντο τοὺς πολεμίους⁷⁶, τούτου δὲ⁷⁷, καὶ ποιῆσαι κακῶς ἡδυνήθησαν, ἐπὶ
τὴν ἐκείνων⁷⁸ αὐτοὶ στρατεύσαντες καὶ προσεκλήσαντο χώρας, αὐτὴν τε
τὴν Ἠϊόναν⁷⁹ καὶ τὴν Ἀμφίπολιν⁸⁰ οἰκίσαντες; Ἄκισαν δὲ καὶ Σαῦρον,
ἐλόντος Κίμωνος ἐξ αἰτίας τοιαύτης. Δόλοπε⁸¹ ὤκουν τὴν νῆσον, ἐργά-
ται κακοὶ γῆς· ληϊζόμενοι⁸¹ δὲ τὴν θάλασσαν ἐκ παλαιού⁸² τελευτῶν-
τες⁸³ οὐδὲ τῶν εἰσπλεόντων παρ' αὐτοὺς καὶ χρωμένον⁸⁴ ἀπείχοντο⁸⁵ ζέ-
νων, ἀλλὰ Θετταλοὺς τινας ἐμπόρους περὶ τὸ Κτήσιον⁸⁶ ὁρμισαμένους
συλῆσαντες ἐβράν. Ἐπει δὲ διαδράντες ἐκ τῶν δεσμῶν οἱ ἀνθρώποι δίκην
κατεδικάσαντο τῆς πόλεως Ἀμφικτυονικήν⁸⁷, οὐ βουλομένων τὰ χρήματα
τῶν πολλῶν⁸⁸ συνεκτίειν, ἀλλὰ τοὺς ἔχοντας καὶ διηρηπακότας ἀποδοῦ-
ναι κελευόντων, δεισάντες ἐκεῖνοι, πέμπουσι χρήματα πρὸς Κίμωνα, κε-
λεύοντες ἥκειν μετὰ τῶν νεῶν ληϊζόμενον τὴν πόλιν ὑπ' αὐτῶν ἐνδιδομέ-
νην⁸⁹. Παραλῆξον δ' οὕτω τὴν νῆσον ὁ Κίμων, τοὺς μὲν Δόλοπας ἐξήλασε
καὶ τὸν Αἰγαῖον⁹⁰ ἡλευθέρωσε. Πυνθιζόμενος δὲ τὸν παλαιὸν Θησέα, τὸν
Αἰγέως, φυγόντα μὲν ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Σαῦρον, αὐτοῦ⁹¹ δ' ἀποθιγνόντα⁹² δόλω
διὰ ρύθον ὑπὸ Λυκομήδους τοῦ βασιλέως, ἐσπούδασε τὸν τάφον ἀνευρεῖν.
Καὶ γὰρ ἦν χρησμός· Ἀθηναίοις τὰ Θησέως λείψανα κελύων ἀνακομι-
ζειν εἰς ἄστυ, καὶ τιμᾶν ὡς ἥρωα προπόντως. Ἀλλ' ἡγνῶν ὅπου κεῖται,

70) Οἱ περιεῖχον. 71) Κλάδος ἐλαίας ἦτο ὁ κοινότερος στέφανος. Μῆλλον διακεκρι-
μένος ἦτο ὁ χρυσοῦς στεφανός. 72) Καθ' Ἡρίδατον. Σωράνης. 73) Δικεῖλια, δῆμος τῆς
Ἀττικῆς κατὰ τὸ ὄρος Παρνηθ, τὴν σήμερον Ταττί. 74) Εὐμενῆ. 75) Λόγον εἰπόν.

76) Ἀπέκρουον τοὺς πολεμίους ἵνα μὴ πάθωσι τι οἱ ἴδιοι. 77) Στρατηγούντες.

78) Ἰπν. 79) Εἰς Θράκην. 80) Οἱ ἀρχαῖοι κάτοικοι ἔλθοντες ἐκ Θεσσαλίας καὶ ἀρχαῖό-
τερον ἀκόμη ἐξ Ἠπείρου. 81) Πειρατιζόντες. 82) Χρόνου. 83) Ἀντί: τέλος πάντων.

84) Ἐχόντων σχέσεις ἐμπορικές. 85) Δὲν ἐπείδοντο αὐτῶν. ἐλῆστευον καὶ αὐτοὺς.

86) Κτήσιον ἦτο ἐπίγειον τῆς Κτημένης, Θεσσαλικῆς πόλεως κατοικομένης ὑπὸ Δολό-
πων. Ἀλλ' ἡ περὶ τῆς ἰδῶς ὁ λόγος φαίνεται ὅτι ἦτο ἐπίγειον τῆς Σαῦρου.

87) Δηλ. ἐνικάλεσαν τὴν πόλιν ἐνώπιον τῶν Ἀμφικτυόνων, οἵτινες τὴν καταδίκασαν.
Ἀμφικτυόνες δὲ ἦσαν τὸ κοινὸν συνέδριον ὅλων τῶν Ἑλλήνων, συνηγμένων διὰ κατ' ἑτοὶς
εἰς Θερμοπύλας καὶ Δελφούς, καὶ σκεπτόμενον περὶ τῶν κοινῶν συμπεριόντων, καὶ τῶν
μεταξὺ πόλεων διαφορῶν. 88) Τῷ λαῷ τῶν Σαυρίων. 89) Παραδιδόμενην.

90) (Πόντον) ἀντὶ τοῦ κοινωτέρου· τὸ Αἰγαῖον (πύλαος). 91) Ἐκ αὐτοῦ τοῦ πέπου· ἐκαί.

92) Φονευμένα.

Συριῶν οὐχ ὁμιλοῦντων, οὐδ' εὐντων ἀναζητεῖν. Τότε δὲ πολλῇ φιλοτιμίᾳ τοῦ σπῆκος⁹³ μόγις ἐξευρεθέντος, ἐβέβηκεν ὁ Κίμων εἰς τὴν αὐτοῦ τριήρη τῇ ὁστῇ, καὶ τάλλα⁹⁴ κοσμήσας μεγαλοπρεπῶς, κατήγαγεν εἰς τὴν αὐτοῦ⁹⁵ δι' ἐτῶν σχεδὸν ὀκτακοσίων⁹⁶. Ἐφ' ᾧ καὶ μάλιστα πρὸς αὐτὸν ἦλθεος ὁ ἄσμος ἔσχεν⁹⁷. Ἐβέντο⁹⁸ δ' εἰς μνήμην αὐτοῦ καὶ τὴν τῶν τραγωιδῶν κρίσιν⁹⁹ ὀνομαστήν γενομένην. Πρώτην γὰρ διδασκαλίαν¹⁰⁰ τοῦ Σοφοκλέους ἐτι νέου καθέντας¹⁰¹, Ἀψερῶν¹⁰² ὁ ἄρχων, φιλονεικίας οὐσης καὶ παρατάξεως¹⁰³ τῶν θεατῶν, κριτὰς μὲν οὐκ ἐκλήρωσε τοῦ ἀγῶνος· ὡς δὲ Κίμων μετὰ τῶν συστρατῆγων προσελθὼν εἰς τὸ θέατρον ἐποίησεν αὐτῷ ἡδὲ τῶς νενομισμένας σπονδας, οὐκ ἀφῆκεν αὐτοὺς ἀπελθεῖν, ἀλλ' ἐρκύσας¹⁰⁴, ἠνάγκασε καθίσαι καὶ κρῖναι δεκά ὄντας, ἀπὸ φυλῆς μιᾶς ἕκαστον. Ὁ μὲν οὖν ἀγὼν, καὶ διὰ τὸ τῶν κριτῶν ἄξιωμα τὴν φιλοτιμίαν ὑπερέβαλε¹⁰⁵. Νικήσαντος δὲ τοῦ Σοφοκλέους, λέγεται τὸν Αἰσχύλον¹⁰⁶, περιπαθῆ γενόμενον¹⁰⁷ καὶ βαρέως ἐνεγκόντα¹⁰⁸, χρόνον οὐ πολλὸν Ἀθήνησι διαγαγεῖν, εἰτ' οὐχέσθαι δι' ὀργήν¹⁰⁹ εἰς Σικελίαν, ὅπου καὶ τελευτήσας περὶ Ῥέλαν τέθιαται.

6 Συνδεικνύσαι δὲ τῷ Κίμωνι ὅσῃν ὁ Ἴων¹¹⁰ παντάπασιν μεριμνῶν ἦκον εἰς Ἀθήνας ἐκ Χίου παρὰ Λαομέδοντι· καὶ τῶν σπονδῶν γενομένων, περικλυθέντος¹¹¹ ἔσσι καὶ ἔσσαντος οὐκ ἀγῶας, ἐπαινεῖν τοὺς παρόντας ὡς δεξιώτερον Θεμιστοκλέους. Ἐκείνῳ γὰρ ἔδειν οὐ φάναι μαθεῖν¹¹², οὐδὲ καθορίζειν· πόλιν δὲ ποιῆσαι μεγάλην¹¹³ καὶ πλουσίαν ἐπίστασθαι. Τοῦντεσθεν, ὅσον εἰκός¹¹⁴ ἐν πότῳ, τοῦ λόγου ῥέντος¹¹⁵ ἐπὶ τὰς πράξεις τοῦ Κίμωνος, καὶ μνημονευομένων τῶν μεγίστων¹¹⁶ αὐτὸν ἐκείνῳ ἐν διελευσὶν στρατήγημα τῶν ἰδίων ὡς σοφώτατον. Ἐπεὶ γὰρ ἐκ Σηστοῦ καὶ Βυζαντίου πολλοὺς τῶν βαρβάρων αἰχμαλώτους λαβόντες οἱ σύμμαχοι, τῷ Κίμωνι διανομήναι προτέταξεν, ὃ δὲ χωρὶς μὲν αὐτοὺς, χωρὶς δὲ τὸν περὶ τοῖς σώμασι κόπον¹¹⁷ αὐτὸν ἐθηκεν, ἡτιδῶντο¹¹⁸ τὴν διανομήν ὡς ἄνισον. Ὁ δὲ τῶν μερίδων ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἐλεῖσθαι τὴν ἑτέραν, ἣν δ' ἂν ἐκείνοι καταλείπωσιν, ἀγαπήσειν¹¹⁹ Ἀθηναίους. Ἐροφύτου δὲ τοῦ Σαμίου συμβουλεύσαντος αἰρεῖσθαι τὰ Περσῶν μᾶλλον¹²⁰ ἢ Πέρσας, τὸν μὲν κόσμον

93) Τόριου. 94) Κατὰ τ' ἄλλα. 95) Πατρίδα. Ἀλλὰ τινες ἀσθενέστερον Ἰωνος γράφουσιν εἰς τὴν ἑστίαν. 96) Μετὰ διαστήματα 800 ἐτῶν μετὰ τὴν θανάτον του.

97) Ἐχάριστήθη. 98) Ὁ δῆμος, διὰ τὸ περιληπτικόν. 99) Εἰς τὰ Διονύσια τὰ μεγάλα, ἣ ἑστὶν τοῦ Βάκχου παριστάμεντο εἰς τὸ θέατρον τραγωιδίαι, καὶ κληρωτοὶ δικασταὶ ἀπεράσαντες τὴν νικήσαντα ποιητὴν. Τότε ἔμμεν ἡ κρίσις ἐγένε κατ' ἰδίαν αἵτερον τρίπον.

100) Ἐπειδὴ οἱ ποιηταὶ διδύσκον οἱ ἴδιοι τοὺς ἡθοποιούς, διδάσκω ἐπεκράτης καὶ σημαίνει συγγράφω δράμα· ὅθεν διδασκαλία ἐστὶν τὸ δράμα. 101) Παραστήσαντες ἴδ. καθήκει. Α. Σ. 102) Ἀρχων τὸ 469 ἔτος Π. Χ. Ολ. 77, 8'. Εἰς τὸν βίον θησέως (5 36) ἡρότερον ἀναφέρει τὴν ἔλκεσιν τῆς Στύρου εἰς τὸ 476 ἔτος Π. Χ. Ολ. 76, ἃ ἐπὶ Φαίδωρος ἀρχοντος. 103) Ἐτοιμασίας πρὸς ἀντίκρουσιν.

104) Αὐτοῖς. 105) Ἠθέσθη τὴν φιλ. τῶν ποιητῶν. 106) Ὁ Αἰσχύλος ἀντηγωνίζετο πρὸς τὸν Σοφοκλῆα. 107) Ἐρεθίσας συναισθανθέντα. 108) Μὴ ὑποκρίναντα νὰ τὸ ὑπερίσχυ.

109) Ἀπὸ θυμῶν. 110) Τῷ Κίμωνος. 111) Φάναι οὐ μαθεῖν. Ὅτι ἐκείνος (ὁ Θεμιστοκλῆς) εἶπεν ὅτι δὲν ἔμαθε. 112) Νὰ καταστήσῃ τὴν πόλιν (τὰς Ἀθ.) μεγάλαν. 113) Ἐστὶ γινεσθαι. 114) Ἠλθε. κατήντησεν ὁ λόγος. 115) Κατορθωμάτων του. 116) Τὰς στολὰς των. 117) Κατηγάρου. 118) Ὅτι θέλουσιν εὐχαριστήσθαι μὲν αὐτήν. 119) Κτήματα ἢ ἐνδύματα.

αὐτοὶ ἔλκδον, Ἀθηναίους δὲ τοὺς αἰχμηκλῶτους ἀπέλιπον. Καὶ τότε μὲν ὁ Κίμων ἀπρη, γελῶν εἶναι δοκῶν διανομῆς, τῶν μὲν συμμάχων ψέλλια χροσῶ, καὶ μακινάκας¹²⁰, καὶ στρεπτοὺς¹²¹, καὶ κἀνδύας¹²², καὶ πορρύραν φερομένων¹²³, τῶν δ' Ἀθηναίων γυμνὰ σώματα κακῶς ἡσκημένα πρὸς ἐργασίαν παρακλῶντων. Μικρὸν δὲ ὕστερον οἱ τῶν ἐαλωκότων φίλοι καὶ οἰκεῖοι, καταβαίνοντες ἐκ Φρυγίας καὶ Λυδίας, ἐλυτρούντο μεγάλων χρημάτων¹²⁴ ἕκαστον· ὥστε τῷ Κίμωνι τεσσάρων μηνῶν τροφὰς ἐς τὰς καὶς ὑπάρχει, καὶ προσέτι τῇ πόλει χρυσίον οὐκ ὀλίγον ἐκ τῶν λῦτρων περιγενεσθαι.

Ἦδη δ' εὐπορῶν ὁ Κίμων, ἐρίδις τῆς στρατηγίας, ἃ καλῶς ἀπὸ τῶν πολέμιων ἔδοξεν ὠφελησθαι, κἄλλιον¹²⁵ ἀνήλυσεν εἰς τοὺς πολίτας. Τῶν τε γὰρ ἀγρῶν¹²⁶ τοὺς φορτμοὺς ἀφείλεν, ἵνα καὶ ταῖς ξένοις καὶ τῶν πολιτῶν τοῖς δεομένοις ἀδωδὲς ὑπάρχη λαμβάνειν¹²⁷ τῆς ὁπώρας· καὶ δαίπων οἶκον παρ' αὐτῷ, λιτὸν μὲν, ἀρκοῦν δὲ πολλοῖς, ἐποιεῖτο καθ' ἡμέραν· ἐρ' ὃ τῶν πενήτων ὁ βουλόμενος εἰσέρη, καὶ διατροφὴν εἶχεν ἀπράγμονα· μόνους τοῖς δημοσίοις σχολάζων¹²⁸. Ὡς δ' Ἀριστοτέλης φησὶν, οὐχ ἀπάντων Ἀθηναίων, ἀλλὰ τῶν δημοτῶν αὐτοῦ Λακικῶν παρεσκευάζετο τῷ βουλομένῳ τὸ δαίπνον. Αὐτῷ δὲ νεκνίσκοι παρείποντο συνήθεις, ἀμπερχόμενοι καλῶς, ὧν ἕκαστος, εἴ τις συντόχοι¹²⁹ τῷ Κίμωνι τῶν ἀστῶν πρεσβύτερος, ἡμριεμένῳ· ἐνδεῶς, διημεύετο πρὸς αὐτὸν τὰ ἐμάτια· καὶ τὸ γινόμενον ἐκρίνετο σεμνόν. Οἱ δ' αὐτοὶ καὶ νόμισμα κομίζοντες ἀφθονοῦ, παριστάμενοι τοῖς κομφοῖς τῶν πενήτων ἐν ἀγορᾷ σιωπῇ τῶν κερματίων¹³⁰ ἐνέδαλλον εἰς τὰς χεῖρας. Ὡν δὴ καὶ Κρατίνος¹³¹ ὁ κωμικός ἐν Ἀρχιλόχοις¹³² ἔειπε μεμνήσθαι¹³³.

Ἐπὶ τοίνυν Φρυγίας μὲν ὁ Ἀσωντίνος¹³⁴ φησὶ τὸν Κίμονα τὰ χρήματα κτῆσθαι μὲν ὡς χρῶτο¹³⁵, χρῆσθαι δὲ ὡς τιμῶτο. Κρίτικος δὲ τῶν τοιζκοντα¹³⁶ γενόμενος, ἐν ταῖς ἐλεγεῖαις¹³⁷ εὐχεται·

Πλουτέν μὲν Σκεπαδῶν¹³⁸, μεγαλορροσύνην δὲ Κίμωνος.

Νίκας δ' Ἀρκισίλα¹³⁹ τοῦ Λακιδαιμονίου.

Καίτοι Αἰγαν¹⁴⁰ γε τὸν Σπαρτιάτην ἀπ' οὐδενὸς ἄλλου γινώσκομεν ἐν τοῖς Ἑλλήσιν ὀνομαστὸν γενόμενον. ἢ ὅτι τοὺς ξένους ἐν ταῖς γυμνοπαιδίαις¹⁴¹ ἐδείκνυεν· ἢ δὲ Κίμωνος ἀφθονία καὶ τὴν παλαιάν τῶν Ἀθηναίων φιλοξενίαν καὶ φιλανθρωπίαν ὑπερέβαλεν. Οἱ μὲν γὰρ¹⁴², ἐρ' οἷς ἡ πόλις

120) Στολὴ ἢ ἱεὺς ἔνδυμα περὶ τὴν τράχηλον. 121) Ἀλυσσίδες πρὸς στολήν. 122) Περσικοὺς χιτῶνας. 123) Ἀπαγόντων. 124) Ἑλλ. τῆς ἀντί· διὰ πολλὰ χρ. 125) Καλῶς, δηλ. δι' ἀνδρείας τὰ ἐκέρθησαν ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν, καὶ κἄλλιον, δηλ. πρὸς καλὸν σκοπὸν τὰ ἐπαπάνησε. 126) Τῶν ἰδίων ἀγρῶν του. 127) Νὰ ᾔηται δυνατόν νὰ λαμβάνωσι. 128) Ἀσχολούμενος. 129) Ἀπῆντα. Κ. § 400. 130) (Τινὰ ἐκ) τῶν Κ. 131) Ἀθηναῖος ποιητὴς, σύγχρονος τοῦ Κίμωνος. 132) Μία τῶν κωμικῶν τοῦ Κρατίνου. Ὁ Ἀρχιλόχος δ' ἦτον ἀρχαιότατος Πάριος Σατυρικός ποιητής. 133) Ἀρρηθῆσαν οἱ στίχοι τοῦ Κρατίνου. 134) Περιήρμος ἔγνωρ ἐκ Σικελίας, διδάσκαλος τοῦ Ἰσοκράτους. 135) Διὰ τὰ μεταχειρίζεται. 136) Εἰς τῶν τριάκοντα τυράννων. 18. ἀνωτ. Σεν. Ἑλλ. ἴστ. 137) Ἐγραψεν ἐλεγείας, εἶδος ποιήσεως λυρική. 138) Τύραννοι τῶν Φεβρῶν εἰς Θεσσαλίαν. 139) Τοῦ βασιλέως Ἀρχισιλάου. 140) Τῆς φιλοξενίας αὐτοῦ ἀναφέρει καὶ ὁ Ξενοφών. 141) Οἱ δημοσίοι ἀγωνεῖς εἰς τοὺς ὁποίους ἠγωνίζετο γυμνῇ ἢ νηλοῖα τῆς Σπάρτης. 142) Ἀρχατοὶ Ἀθηναῖοι.

μέγα φρονεῖ¹⁴³ δικαίως, τό τε σπέρμα τῆς τροφῆς^{143*} εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐξέδωκεν, ὑδάτων τε πηγαίων... καὶ πυρὸς ἔναυσιν χρήζουσιν, ἀνθρώποις ἐδίδαξαν. Ὁ δὲ τὴν μέν οἰκίαν τοῖς πολίταις πρυτανεῖον ἀποδείξας κοινόν¹⁴⁴, ἐν δὲ τῇ χώρᾳ καρπῶν ἐταίμων ἀπαρχάς, καὶ ὅσα ὥραι καλὰ φέρουσι, χρῆσθαι καὶ λαμβάνειν ἅπαντα τοῖς ξένοις παρέχων, τρόπον τινὰ τὴν ἐπὶ Κρόνου μυθολογουμένην κοινωνίαν εἰς τὸν βίον αὐτῆς κατήγεν. Οἱ δὲ ταῦτα κολακείαν θγλου καὶ δημαγωγίαν εἶναι διαβάλλοντες, ὑπὸ τῆς ἄλλης ἐξηλέγχοντο¹⁴⁵ τοῦ ἀνδρὸς προαιρέσεως, ἀριστοκρατικῆς καὶ λακωνικῆς οὐσίας. Ὅς γε καὶ Θεμιστοκλεῖ, πέρα τοῦ δέοντος ἐπαίροντι¹⁴⁶ τὴν δημοκρατίαν ἀντέβαινε μετ' Ἀριστείδου καὶ πρὸς Ἐριζλήτην¹⁴⁷ ὕστερον χάριτι τοῦ δήμου καταλύοντα τὴν ἐξ Ἀρείου Πάγου βουλήν¹⁴⁸, διηνέχθη. Λημμάτων¹⁴⁹ δὲ δημοσίων τοὺς ἄλλους πλὴν Ἀριστείδου καὶ Ἐριζλήτου, πάντας ἀναπιμπλαμένους ὄραν, αὐτὸν ἀδελκαστὸν καὶ ἄδικτον ἐν τῇ πολιτείᾳ δωροδοκίας, καὶ πάντα προῖκα καὶ καθαρῶς πράττοντα καὶ λέγοντα διὰ¹⁵⁰ τέλους παρέτχε¹⁵¹. Λέγεται γέ τοι, Ῥουάκην τινὰ βάρβαρον, ἀποστάτην βασιλέως, ἔλθειν μετὰ χρημάτων πολλῶν εἰς Ἀθήνας καὶ σπαρτατόμενον¹⁵² ὑπὸ τῶν συκαφαντῶν, καταφυγεῖν πρὸς Κίμωνα καὶ θειναι παρὰ τὴν αὐλῆον¹⁵³ αὐτοῦ φιάλας δύο, τὴν μὲν ἀργυρίῳ ἐμπλησάμενον δαρκεῖων¹⁵⁴, τὴν δὲ χρυσῶν. Ἰδόντα δὲ τὸν Κίμωνα καὶ μειδιᾶσαντα, πυνέσθαι τοῦ ἀνθρώπου, πότερον αἰρεῖται Κίμωνα μισθωτὸν ἢ φίλον ἔχειν τοῦ δὲ σήσαντος φίλον. «Οὐλοῦν (φάναι) ταῦτ' ἄπιθι μετὰ σεαυτοῦ κομίζων» χρησίμου γὰρ αὐτοῖς¹⁵⁵, ὅταν δέωμαι, φίλος γενόμενος.»

9. Ἐπεὶ δ' οἱ σύμμαχοι τοὺς φόρους μὲν ἐτέλουν¹⁵⁶ ἄνδρες δὲ καὶ ταῦς οἷς ἐτάχθησαν, οὐ παρείχον, ἀλλ' ἀπαγορεύοντες¹⁵⁷ ἤδη πρὸς τὰς στρατείας, καὶ πολέμου μὲν οὐδὲν δεόμενοι, γεωργεῖν δὲ καὶ ζῆν καθ' ἡσυχίαν ἐπιθυμῶντες, ἀπληλαγμένων¹⁵⁸ τῶν βαρβάρων καὶ μὴ διοχλοῦντων, οὔτε τὰς κατὰ ἐπλήρουν, οὔτ' ἄνδρες ἀπέστελλον, οἱ μὲν ἄλλοι στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων προσηγάχαζον αὐτοὺς ταῦτα ποιεῖν, καὶ τοὺς ἐλλείποντας ὑπὸχρόνους¹⁵⁹ δίκαις καὶ κολάζοντες, ἐπαχθῆ τὴν ἀρχὴν καὶ λυπηρὰν ἐποίησαν. Κίμων δὲ, τὴν ἐναντίαν ὁδὸν ἐν τῇ στρατηγίᾳ πορευόμενος, βίαν μὲν οὐδὲν τῶν Ἑλλήνων προσήγε, χρήματα δὲ λαμβάνων παρὰ τῶν οὐ βουλομένων στρατεῦσθαι καὶ ναῦς κενὰς, ἐκείνους εἰς δελεάζομένους τῇ σχολῇ περὶ τὰ οἰκεῖα διατρέβειν, γεωργοὺς καὶ χρηματιστάς ἀπολύετους¹⁶⁰ ἐκ πολέμων ὑπὸ τρυφῆς καὶ ἀνοίας γινόμενους. Τῶν δ' Ἀθηναίων ἀνὰ μέ-

[143] Ἐπιδραῖον πράγματα διὰ τὰ ὅποια ἡ πόλις ὑπερβηναύεται. 143*) Τὸν οἶτον διὰ τοῦ Τριπτολέμου. Ταῦτα λέγει κατὰ τὸν Ισοκρ. Πανηγύρ. § 6. 144) Διότι εἰς τὸ πρυτανεῖον ἐλθόντες δημοσίως εἰ πολῖται ὅσους ἀντήμιπεν ἡ πατρίς. 145) Οἱ λέγοντες ἐπὶ διαβολῇ εἰ ταῦτα ἦσαν κολακεία, ἀποδεικνύοντο ψεύσται ὑπὸ τῆς ἄλλης τοῦ ἀνδρὸς προαιρ. κτλ. 146) Ἀνυθύνοντι, ἀδοντι ὀφθαλμοὺς εἰς. 147) Περὶ τῆμος ῥήτωρ εἰς Ἀθήνας εἰς ἄκρον δημαγωγίας. 148) Ἡ βουλὴ τοῦ Ἀρ. Πάγου θεωρεῖται ὡς ἀριστοκρατικὴ, διότι εἰς αὐτὴν κατετάκτο το διὰ βίου ὅσοι ἦσαν καλῶς καὶ δικαίως ἄλλας ἀρχάς. 149) Ἀπολαμπῶν, ὡφελιμμάτων. 150) Μέτροι. 151) Παρέτχετο ταῦτόν, δηλ. ἐγένετο. 152) Καταναγκάζομενον. 153) Ὁδῶν τὴν τῆς αὐλῆς πρὸς τὴν ὁδόν. 154) Νόμισμα τῆς Περσείας. Ἐπιδραῖοντα, σπαστὰ τῶν ὀφθαλμῶν. 155) Τοῖς δαρκεῖσι. 156) Εὐχάροντο. 157) Βαρυνόμενοι. 158) Ἀναχωρησάντων. 159) Ἰπποδῆλεις, 160) Ἀγριπταχίδης πρὸς πόλεμον.

ρος¹⁶¹ πολλούς ἐμβιβάζων¹⁶² καὶ διαπονῶν ταῖς στρατείαις, ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τοῖς παρὰ τῶν συμμάχων μισθοῖς καὶ χρημασί διεσπότης αὐτῶν τῶν διδόντων ἐποίησε. Πλέοντας γὰρ αὐτοὺς συνεχῶς, καὶ διὰ χειρὸς¹⁶³ ἔχοντες αἶετ' ὅπλα, καὶ τρεφομένους καὶ ἀσχοῦντας¹⁶⁴ ἐκ τῆς αὐτῶν ἀστρατείας, ἐθισθέντες ὁρμήσθαι¹⁶⁵ καὶ κολακεῖν, ἔλαθον ἀντὶ συμμάχων ὑποτελεῖν καὶ δοῦλοι γεγενῆσθαι¹⁶⁶.

70 Καὶ μὴν αὐτοῦ γε τοῦ μεγάλου βασιλέως¹⁶⁷ οὐδεὶς ἐπαπείνωσε καὶ συνέστειλε τὸ φρόνημα μᾶλλον ἢ Κίμων. Οὐ γὰρ ἀνῆκεν ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἀπηλλοτριμένον¹⁶⁸, ἀλλ' ὥσπερ ἐκ πατρὸς¹⁶⁹ διώκων, πρὶν διαπνεῦσαι καὶ στῆναι τοὺς βαρβάρους, τὰ μὲν¹⁷⁰ ἐπὶ ὁρῇ καὶ κατεστρέφετο, τὰ δ' ἀφίστη καὶ προσήγετο τοῖς Ἑλλήσιν¹⁷¹ ὥστε τὴν ἀπ' Ἰωνίας Ἀσίαν ἄχρι Παμφυλίας¹⁷² παντάπασιν Περσικῶν ὀπλῶν ἐρημῶσαι. Κυθόμενος δὲ τοὺς βασιλεὺς στρατηγὸς μεγάλῳ στρατῷ καὶ ναυσὶ πολλὰς ἐσθροεύειν περὶ Παμφυλίαν καὶ βουλόμενος αὐτοῖς ἄπλων καὶ ἀνέμβαντο¹⁷³ ὅλως ὑπὸ φόβου τὴν ἐντὸς Χελιδονίων¹⁷⁴ ποιήσασθαι θάλατταν, ὥρμησεν ἄρας ἀπὸ Κνίδου καὶ Τριοπίου¹⁷⁵ διακοσίαις τριήρεσι, πρὸς μὲν τάχος ἀπ' ἀρχῆς καὶ περικυφῆν¹⁷⁶ ὑπὸ Θεμιστοκλέους ἀριστα κατεσκευασμέναις· ἐκεῖνος δὲ τότε καὶ πλατυτέρως ἐποίησεν αὐτάς καὶ διάβασιν¹⁷⁷ τοῖς καταστρώμασιν ἔδωκεν, ὥς ἂν ὑπὸ πολλῶν ὀπλιτῶν¹⁷⁸ μαχηώτεροι προσφέροντο¹⁷⁹ τοῖς πολεμίοις. Ἐπιπλεύσας δὲ τῇ πόλει τῶν Φασηλιτῶν¹⁸⁰, Ἑλλήνων μὲν ὄντων, οὐ δεχομένων δὲ τὸν στόλον, οὐδὲ βουλόμενων ἀφίστασθαι βασιλέως τὴν τε χώραν κακῶς ἐποίει¹⁸¹, καὶ προσέβαλε τοῖς τείχεσιν. Οἱ δὲ Λίοι συμπλέοντες αὐτῷ πρὸς δὲ τοὺς Φασιλίτας ἐκ παλαιοῦ φιλικῶς ἔχοντες, ἄμα μὲν τὸν Κίμωνι κατεπρήνον, ἄμα δὲ τοξεύοντες ὑπὲρ τὰ τείχη βιβλίδιαν¹⁸² πρακτικόμενα τοῖς οἰστοῖς, ἐξήγγελλον τοῖς Φασιλίταις. Τέλος δὲ διήλλαξαν αὐτοὺς, ὅπως δέκα τέλαιντα θόντες ἀκρολουθῶσι καὶ συστρατεύωσιν ἐπὶ τοὺς βαρβάρους. Ἐφορὸς¹⁸³ μὲν οὖν Τιθαεύστην φησι τῶν βασιλικῶν νεῶν ἄρχειν, καὶ τοῦ πεζοῦ Φερειδᾶτην· Καλυσθένης¹⁸⁴ δ' Ἀριομνίδην τὸν Γωδρόου, κυριώτατον ὄντα τῆς δυνάμεως¹⁸⁵, παρὰ τὸν Εὐρυμέδοντα ταῖς ναυσὶ παρορμεῖν, οὐκ ὄντα μάλιστα τοῖς Ἑλλήσι πρόθυμον, ἀλλὰ προσδεχόμενον ἀγδοκίοντα καὶ Φαι-

161) Ἄλλους μετ' ἄλλους. 162) Εἰς τὰ πλοῖα. 163) Ἀνὰ χεῖρας. 164) Ἀσχοῦντους. 165) Φοβεῖσθαι αὐτοὺς πλέοντας κτλ. 166) Χωρὶς τὰ τοῦ ἐνεκλήσιον ἔργον. 167) Τῶν Περσῶν. 168) Δὲν τὸν ἄρσεν ἀπ' αὐτοῦ ἐρυγε. 169) Καταπῆδι. 170) Τῶν χωρίων αὐτῶν.

171) Ἐπαρχία εἰς τὰ μεσημβρινονατολικά τῆς μικρᾶς Ἀσίας.

172) Τοιαύτην ὥστε νὰ μὴ δύνανται νὰ τὴν πλυσθῶσιν ἢ νὰ ἐμβῶσιν εἰς αὐτήν.

173) Νῆσοι κατὰ τὴν Παμφυλίαν. 174) Ἐνδοῦς πόλις τῆς Καρίας εἰς τὰ μεσημβρινονατολικά τῆς Μικρᾶς Ἀσίας (τὴν σήμερον Καρμανίας). Τριοπίαν δὲ ἀκρωτήριον κατ' αὐτήν.

175) Περιοστρῆν. 176) Τὰ καταστρώματα ἦσαν, φαίνεται, εἰς τὰ δύο ἄκρα τοῦ πλοίου. Ἐπὶ τοῖς λοιποῖς διάβασιν ἢ εἶδος γεφυρῶν αἱ ὁποῖαι τὰ συνέδεον παρὰ τοὺς δύο τοίχους. 177) Διὰ τὸ πλῆθος τῶν ὀπλιτῶν. Πολλοὺς ἐπὶ δεχόμενοι εἰς τὰ καταστρώματα.

178) Κ. § 400. 179) Εἰς τὰ σύνορα τῆς Λυκίας, ἐπαρχίας πρὸς δυσμὰς τῆς Παμφυλίας.

180) Βακακοπίσι. 181) Γραμμάτια προσήλωμένα. 182) Ἐξ Αἰθιοπίας, περιφραστικῶς μαθητὴς τοῦ Ἰσοκράτους. Ἐγγράφον εἰς 20 β. σελ. γὰν. Ἐσπερίαν, τῆς ὁποίας τοιαύτην βίωσιν οἱ μεταγενέστεροι ἱστορικοὶ. 183) Ἀνεψίος καὶ μαθητὴς τοῦ Ἀριστοτέλους.

184) Γενικὸν ἀρχιστράτηγον.

νίσσας ἀπὸ Κύπρου προσπλευσάσας. Ταύτας φθῆναι¹⁸⁸ βουλόμενος ὁ Κίμων ἀνήχθη, βιάζεσθαι¹⁸⁶ παρεσκευασμένος, ἀν' ἐχόντες μὴ νυμμάχῳσιν. Οἱ δὲ πρῶτον μὲν ὡς μὴ βιασθεῖν, εἰς τὸν ποταμὸν εἰσχωρῶσαντο¹⁸⁷, προσπερομένῳ δὲ τῶν Ἀθηναίων, ἀντεξέπλευσαν, ὡς ἱστορεῖ Φανόδημος¹⁸⁸, ἐξακροσάσας καυσίν' ὡς δ' Ἐρροας, πεντήκοντα καὶ τριακροσάσας. Ἔργον δὲ κατὰ γούν τὴν θάλατταν οὐδὲν ὑπ' αὐτῶν ἐπράχθη τῆς δυνάμεως ἄξιον, ἀλλ' εὐθὺς εἰς τὴν γῆν ἀποστρεφόντες, ἐξέπιπτον¹⁸⁹ οἱ πρῶτοι καὶ κατέφρουγον εἰς τὸ πεζὸν ἐγγὺς παρατεταγμένον' οἱ δὲ καταλαμβάνόμενοι, διεσθείροντο μετὰ τῶν νεδῶν. Ὡς¹⁹⁰ καὶ δῆλόν ἐστιν, ὅτι πάλμπονται τινες αἱ πεπληρωμέναι τοῖς βαρβάρους νῆας ἦσαν, ὅτε πολλῶν μὲν, ὡς εἰκός, ἐκφυγούσων, πολλῶν δὲ συντρίβεισθων, ὅμως αἰχμαλώτους διακροσάσας ἔλαβον οἱ Ἀθηναῖοι.

77. Τῶν δὲ πεζῶν ἐπικαταβάντων πρὸς τὴν θάλατταν, μέγα μὲν ἔργον ἐραίνεται τῷ Κίμωνι τὸ βιάζεσθαι τὴν ἀπόδασιν, καὶ κεκυηκότας ἀκμῆσι καὶ πολλὰ πλάσαις¹⁹¹ ἐπάγειν τοὺς Ἕλληνας' ὅμως δὲ, βῶσι καὶ φρονήματι τοῦ κρατεῖν¹⁹², ὁρῶν ἐπλημένους καὶ προθύμους ὅμοις χωρεῖν τοῖς βαρβάρους, ἀπεβίβασε τοὺς ὑπλίτας ἐπὶ θερμούς τῃ κατὰ τὴν ναυμαχίαν ἀγῶνι, μετὰ κρυψῆς καὶ δρόμου προσπερομένους. Ὑποστάντων δὲ τῶν Περσῶν καὶ δεσχυμένων οὐκ ἀγένης, κρατερὰ συνέστη μάχη¹⁹³ καὶ τῶν Ἀθηναίων ἄνδρες ἀνὰ τοῖς ἀξιώμασι πρῶτοι καὶ διαπρεπεῖς ἔπεσαν. Πολλοὶ δ' ἀγῶνι τρεψόμενοι τοὺς βαρβάρους ἔκτεινον, εἴπα ἦσαν αὐτοῖς τε καὶ σικηρὰς παντοδαπῶν χρημάτων γεμούσας. Κίμων δ', ὥσπερ ἄθλητης δαινός, ἡμέρᾳ μιᾷ δύο καθηρηκῶς¹⁹⁴ ἀγωνίσματα, καὶ τὸ μὲν ἐν Σαλαμῶνι πεζομαχίᾳ, τὸ δ' ἐν Πλαταιαῖς ναυμαχίᾳ παρεληλυθὺς τρόπαιον¹⁹⁵, ἐπὶ γωνίστα τοῖς νίκαις¹⁹⁶ καὶ τὰς οὐδοήκοντα Φοινίσσας τριήρεις, αἱ τῆς μάχης ἀπελείφθησαν¹⁹⁷, Ὑδρω¹⁹⁸ προσβεβλήκεναι πυθόμενος, διὰ τάχους ἔπλευσεν, οὐδὲν εἰδόντων βέδαιον οὕτω περὶ τῆς μείζονος δυνάμεως τῶν στρατηγῶν¹⁹⁹. ἀλλὰ δυσπίστως ἐπὶ καὶ μετεώρως ἐχόντων²⁰⁰ ἡ²⁰¹ καὶ μᾶλλον ἐκπληγέντες, ἀπώλεσαν τὰς ναῦς ἀπάσαι, καὶ τῶν ἀνδρῶν οἱ πλείστοι συνδισθάρησαν. Τοῦτο τὸ ἔργον οὕτως ἐταπείνωτε τὴν γνώμην τοῦ βασιλέως, ὥστε συνθέσθαι τὴν περιβόητον εἰρήνην ἐκείνην, ἵππου μὲν δρόμον²⁰² αἰετὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἀπέχειν²⁰³ θαλάσσης, ἔνδον δὲ Κορινθίων καὶ Λαλιδονίων²⁰⁴ μακρὰ νηὶ²⁰⁵ καὶ χαλκαμβόλῳ²⁰⁶ μὴ πλέειν.

188) Να προλάβῃ. 189) Αὐτὰς. 187) Ὁρμίσαντες εἰς τὸν ποταμὸν. 188) Ἀρχαῖος ἱστορικός τοῦ ὅποιου τὸ σύγγραμμα ἐπιγράφεται Ἄ τ θ ε ῖς. 189) Ἐπιπτον ἐν τῶν πλοίων.

190) Εἰς αὐτὴν. 191) Τοῖς βαρβάρους. 192) Ὑπερφανεῖα διὰ τὴν νικὴν των. 193) Γενναῖος.

194) Καταρθώσας, νικήσας. Καθάρω α. Σ. 195) Ὑπερβαλλόμενος, περὶ τὸν τρόπαιον τῆς Σαλαμῶνος, διότι καὶ ἐπιτομάχῃος καὶ τὸ τῶν Πλαταιῶν, διότι καὶ ἐναυμάχῃος. 196) Εὐποδοῖσεν εἰς τὰς νίκας ταύτας καὶ τρίτον ἀγῶνα. 197) Δὲν μετέσχευ.

198) Πολλοὶ ἡ νῆος τῆς Δυκίας, ὡς ἀποδεικνύει καὶ μία ἐπιγραφή. 199) Οἱ Φοινίκης στρατ. δὲν ἤσκειον τίποτε περὶ τῆς μεγαλειότητος δυν. τῶν Περσῶν. 200) Εὐδυσπίστους καὶ ἀμφιβαλλόν. 201) Ὅπου, ἀντὶ δὲν. 202) Ὅσον δύναται νὰ τριῇ ἡ ἵππος εἰς μίαν ἡμέραν, ἥτοι 400 σταδία (20 ὥρ.), ὡς λέγει κατωτ. 203) Ν' ἀπὶ τῇ ὁ βασιλεὺς, δηλ. αἱ δυνάμεις του. 204) Νῆσοι κατὰ τὴν Παμφυλίαν. 205) Δηλ. πολεμικῇ. Αἱ ἐμπορικαὶ ἐλάττωσαν καὶ ἦσαν ἐκείνη ἡ στρωγγύλα. 206) Ἐχούσῃ χαλκῶν ἐμβολῶν, τὴν ἐμπροσθεν μύσην μὲ τὴν ὅποιαν ἐντύπων τα ἐχθρικοὶ πλοῖα.

Καίτοι Καλλισθένης¹⁸³ οὐ σφισι ταῦτα συνθέσθαι²⁰⁷ τὸν βάρβαρον, ἔργῳ δὲ ποιεῖν διὰ φόβον τῆς ἥττης ἐκείνης, καὶ μακρὰν οὕτως ἀποστῆναι τῆς Ἑλλάδος, ὥστε πεντήκοντα ναυσὶ Περικλέα, καὶ τριῶντα μόναις Ἐφιάλτην¹⁴⁷ ἐπέκεινα πλεῦσαι Χελιδονίων καὶ μηδὲν αὐτοῖς ναυτικὸν ἀπαντήσαι παρὰ τῶν βαρβάρων. Ἐν δὲ τοῖς ψηφίσμασιν, ἃ συνήγαγε Κρατερὸς²⁰⁸, ἀντίγραφῳ συνηκῶν, ὡς γενομένων, κατατέτακται. Φασι δὲ καὶ βωμὸν εἰρήνης διὰ ταῦτα τοὺς Ἀθηναίους ιδρύσασθαι, καὶ Καλλίαν τὸν προσεβύσαντα²⁰⁹ τιμῆσαι διαφερόντως. Πραθέντων δὲ τῶν αἰχμαλώτων²¹⁰ λαφύρων, εἰς τε τὰλλα²¹¹ χρήμασιν ὁ δῆμος ἐβρώσθη, καὶ τῇ ἀκροπόλει τὸ νότιον τεῖχος κατεσκεύασεν, ἀπέκείνης εὐπαρήσας τῆς στρατείας. Λέγεται δὲ καὶ τῶν μακρῶν τειγῶν, ἃ σκέλη καλοῦσι²¹², συντελεσθῆναι μὲν ὕστερον τὴν οἰκοδομίαν, τὴν δὲ πρώτην θεμελιῶσιν, εἰς τόπους ἐλώδεις καὶ διασφρόχους τῶν ἔργων²¹³ ἐμπεσόντων, ἐρείσθηναι²¹⁴ διὰ Κίμωνος ἀσφαλῶς, χάλκι καὶ πολλῇ καὶ λίθαις βράσει τῶν ἐλῶν πιεσθέντων, ἐκείνου χρήματα παρίζοντος καὶ διδόντος. Πρῶτος δὲ ταῖς λεγομέναις ἐλευθερίαις καὶ γλαφυραῖς διατριβαῖς²¹⁵, αἱ μικρὸν ὕστερον ὑπερρυθεῖ ἡγαπήθησαν, ἐκαλλώπισε τὸ ἄστυ, τὴν μὲν ἀγορὰν πλατάνους καταφυτεύσας, τὴν δ' Ἀκαδημίαν ἐξ ἀνδρου καὶ αὐγμυρῆς, κατὰρρυτον ἀποδείξας ἄλτος, ἡσκημένον²¹⁶ ὑπ' αὐτοῦ δρόμοις καθαροῖς καὶ συκίοις περιπάτοις.

72. Ἐπεὶ δὲ τῶν Περσῶν τινες οὐκ ἐβούλοντο τὴν Χερρόνησον²¹⁷ ἐκλιπεῖν, ἀλλὰ καὶ τοὺς Θρακίας ἀνωθεν ἐπεκκλοῦντο, καταφρονούντες τοῦ Κίμωνος, μετ' ὀλίγων παντάπασι τριήρων Ἀθήνηθεν ἐκπεπλευκότες, ὁρμήσας ἐπ' αὐτοὺς, τέσσαρσι μὲν ναυσὶ τρισκαίδεκα τὰς ἐκείνων ἔλαβεν· ἐξελάσας δὲ τοὺς Πέρσας, καὶ κρατήσας τῶν Θρακῶν, πᾶσαν ὥκειώσατο²¹⁸ τῇ πόλει τὴν Χερρόνησον. Ἐκ δὲ τούτου Θασίους²¹⁹ μὲν ἀποστάντας Ἀθηναίων καταναυμαχήσας, τρεῖς καὶ τριῶντα ναὺς ἔλαβε, καὶ τὴν πόλιν ἐξεπολιόρκησε²²⁰, καὶ τὰ χρυσεῖα τὰ πέραν²²¹ Ἀθηναίους προσεκτήσατο, καὶ χώρας²²² ἧς ἐπῆρχον Θάσιοι, παρέλαβεν. Ἐκείθεν δὲ βῆδ' ὡς ἐπιβῆναι Μακεδονίας, καὶ πολλὴν ἀποτεμεῖσθαι παρατῆν²²³, ὡς ἐδόκει, μὴ θελήσας, αἰτίαν ἔσχε²²⁴ δώροις ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ἀλεξάνδρου²²⁵ συμπετεῖσθαι, καὶ δίκην ἔφυγε²²⁶, τῶν ἐχθρῶν συστάντων²²⁷ ἐπ' αὐτόν. Ἀπολογοῦμενος δὲ πρὸς τοὺς δικαστάς, οὐκ Ἰώνων ἔφη προξενεῖν²²⁸, αὐδὲ

207) Φησὶν αὐτὸ συνθέσθαι. 208) Id. Ἀριστ. 330. 209) Σταλέντα πρόσθεν ἀπ' αὐτοῦ πρὸς τοὺς Πέρσας. Πιθανὸς ἐκ τῆς οἰκογενείας τοῦ δευτέρου Καλλίου, περὶ οὗ Id. Ἀριστοφ. § 5 καὶ 25. 210) Ἐπιθετικῶς, τῶν ἐπὶ τοῦ πολέμου κυριευθέντων λ. 211) Εἰς ἄλλας χρεῖας 212) Δύο μακρὰ τεῖχη ἐξείνουντο ἐπὶ τὴν Ἀκρόπολιν, τὸ μὲν εἰς τὴν Πειραιᾶ, τὸ δὲ εἰς Φαλήρον, καὶ ἐκαστον ὀνομάζετο σκέλος.

213) Τῆς οἰκοδομικῆς ἐργασίας. 214) Ὅτι ἐστερωθήσαν. 215) Τοὺς τέχνους πρὸς διατριβὴν ἐλευθερίαν καὶ γλαφυρὰν ἢ διασκεδαστικὴν. 216) Στελομένον Α. Σ. Λικω. 2).

217) Τὴν τῆς Θράκης, ἀποτελούσαν τὴν ἀρκετικὴν παραλίαν τοῦ Ἑλληνισπόντου. 218) Κατίσθησαν οἰκίαν, ὑπέταξι. 219) Τοὺς κατοίκους τῆς νήσου Θάσου παρὰ τὴν Θράκην. 220) Εὐκρίτους διὰ πολιορκίας. 221) Τὰ χρυσὰ μεταλλεῖα τὰ ἐπὶ τῆς στερεᾶς ἀπέταντι τῆς Θάσου. 222) Μίγες τῆς στερεᾶς. 223) κ. § 439 ε', βελήως παρασχόν, ἐπειδὴ αἱ περιστάσεις εἶχον κάμει ἔκλειον. 224) Κατηγορήθη. 225) Πρεσβύτερος τοῦ Περ. Ἀλεξ. 226) Ἰπετέληεν εἰς δίκην. 227) Συνενοθέντων. 228) Ὅτι δὲν εἶναι καθὼς ἄλλοι αἰνιττεῖται τινὰς τῶν κατηγμένων του, πρόξενος τῶν Ἰώνων κτλ. Ἀλλὰ τῶν λακεδαιμονίων.

Θεσσαλῶν, πλουσίων ὄντων, ὥστερ ἑτέρουσ, ἵνα θεραπεύωνται καὶ λαμβάνωσιν²²⁹, ἀλλὰ Ἀσκεδαμονίων, μιμούμενος καὶ ἀγαπῶν τὴν παρ' αὐτοῖς εὐτέλειαν καὶ σωφροσύνην, ἧς οὐδένα προτιμᾶν πλοῦτον, ἀλλὰ πλουτίζων ἀπὸ τῶν πολεμίων τὴν πόλιν ἀγάλλεσθαι²³⁰. Μνησθεὶς²³¹ δὲ τῆς κρίσεως ἐκείνης ὁ Σπυρίδωρος φησι τὴν Ἑλληνικὴν²³², ὑπὲρ τοῦ Κίμωνος δεομένην, ἐλθεῖν ἐπὶ τὰς θύρας²³³ τοῦ Περικλέους (οὗτος γὰρ ἦν τῶν κατηγόρων ὁ σφοδρότατος). Τὸν δὲ μεδιόσαντα, «Γραῦς εἴ, φάναι, γραῖς, ἢ ὦ Ἑλληνική, ὡς τηλικαῦτα διακράττεσθαι²³⁴ πράγματα». Πλὴν ἐν γε τῇ δίκῃ πρῶτον γένεσθαι τῷ Κίμωνι, καὶ πρὸς τὴν κατηγορίαν ἀπαξ ἀναστῆναι μόνον, ὥστερ ἀρροσιούμενον²³⁵.

73 Ἐκείνων μὲν οὖν ἀπέφυγε²³⁶ τὴν δίκην· ἐν δὲ τῇ λοιπῇ πολιτείᾳ²³⁷ παρὼν μὲν ἐκράτει καὶ συνστάλλε τὸν δῆμον ἐπιβαίνοντα τοῖς ἀρίστοις²³⁸, καὶ περισπῶντα τὴν πᾶσιν εἰς ἑαυτὸν ἀρχὴν καὶ δύναμιν. Ὡς δὲ πάλιν ἐπὶ στρατείᾳ ἐξέπλευσε, τελῶς ἀνεβέντες²³⁹ οἱ πολλοί²⁴⁰, καὶ συγγέαντες τὸν καθεστῶτα τῆς πολιτείας κόσμον²⁴¹, τὰ τε πάτρια νόμιμα, οἷς ἐχρῶντο πρότερον²⁴², Ἐπικλήτου²⁴³ προσετώτας, ἀφείλοντο τῆς ἐξ Ἀρείου Πάγου βουλῆς²⁴⁴ τὰς κρίσεις, πλὴν ὀλίγων, ἀπάσας· καὶ τῶν δικαστηρίων κυρίως ἑαυτοὺς ποιήσαντες, εἰς ἄκρατον δημοκρατίαν ἐνέβαλον τὴν πόλιν, ἥδη καὶ Περικλέους δυναμένου²⁴⁵, καὶ τὰ τῶν πολλῶν φρονούντος²⁴⁶. Διὸ καὶ τοῦ Κίμωνος, ὡς ἐπικηλύθη, ἀγκυαλοῦντος ἐπὶ τῷ προπηλακίζεσθαι²⁴⁷ τὸ ἄξιωμα τοῦ συνεδρίου²⁴⁸, καὶ πειρωμένου πάλιν ζῆναι²⁴⁹ τὰς δίκας ἀνακαλεῖσθαι, καὶ τὴν ἐπὶ Κλεισθένης²⁵⁰ ἐγείρειν ἀριστοκρατίαν, κατεβῶν συνιστάμενοι²⁵¹, καὶ τὸν δῆμον ἐξηρεθίζον, ἐκεῖνά τε τὰ πρὸς τὴν ἀδελφῇ²⁵² ἀναγεύμενοι καὶ Ἀσκανισμὸν ἐπιβαλοῦντες²⁵³. Εἰς ἃ καὶ τὰ Εὐπόλιδος²⁵⁴ διατεθρύλληται περὶ Κίμωνος, ὅτι

Κακὴ μὲν ὦν ἦν, φιλοπότης δὲ κίμωλος
Κίμων²⁵⁴ ἀπεκομῆς ἂν ἐν Ἀσκεδαμονί,
Καὶ Ἑλληνικὴν τὴν δὲ καταλιπὼν μὲνην.

Εἰ δ' ἀμελῶν καὶ μεθύσκόμενος τοσαύτας πόλεις εἴλε καὶ τοσαύτας νίκας ἐνίκησε, δῆλον, ὅτι, νῆφοντος αὐτοῦ καὶ προσέχοντος, οὐδεὶς ἂν οὔτε τῶν πρότερον οὔτε τῶν ὕστερον Ἑλλήνων παρῆλθε²⁵⁵ τὰς πράξεις.

Διὶ πόλεις διώξιν προξένους των τινὰς τῶν πολιτῶν ἐκ τῶν πλείων, μεθ' ὧν εἶχον σχέσιν, καὶ αὐτοὶ ἔδειχοντο π. χ. τοὺς ξένους ὅσοι ἦγοντο ἀπὸ τῆς διορίσκει πόλιν, καὶ ἄλλας τοιαύτας ὑπηρετίας ἐργάζοντο εἰς αὐτήν. 229) Χρήματα. 230) Ἄλλα ἀγάλλεσθαι πλουτίζον τὴν πόλιν. 231) Ἀναφέρων. 232) Ἀδελφῇ τοῦ Κίμωνος.

233) Δηλ. εἰς τὸν οἶκον. 234) Ὅστε νὰ κατορθώσῃς. 235) Ὡς διὰ τὴν ἐκκλησίαν τὴν ἐξ αὐτῶν, ὡς ἀναπαύων τὴν συνέληπν. 236) Ἀπελύθη. 237) Εἰς τὴν πολιτικὴν στάσιν τοῦ Κίμωνος. 238) Καταπερσόμενον κατὰ τῶν προδύντων. 239) Ἀφέντες ἀπερίστατοι.

240) Ὁ δῆμος. 241) Διακράτην, ὁργανισμόν. 242) Τα πάτρια. . πρότερον ἐπιβήντας τοῦ Κίμωνος. 243) Ὁμοφρονούντες τῷ δόλῳ. 244) Διὰ τὴν ἐξ Ἀρ. Π. βουλῆν.

245) Ἀναμνίσκωντες. 246) Ὁμοφρονούντες τῷ δόλῳ. 247) Διὰ τὴν ἐκκλησίαν. 248) Ἀναμνίσκωντες. 249) Ὁμοφρονούντες τῷ δόλῳ. 250) Διὰ τὴν ἐκκλησίαν.

251) Εἰς τὴν ἐκκλησίαν. 252) Ὁμοφρονούντες τῷ δόλῳ. 253) Διὰ τὴν ἐκκλησίαν. 254) Εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

255) Εἰς τὴν ἐκκλησίαν. 256) Ὁμοφρονούντες τῷ δόλῳ. 257) Διὰ τὴν ἐκκλησίαν. 258) Εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

259) Εἰς τὴν ἐκκλησίαν. 260) Ὁμοφρονούντες τῷ δόλῳ. 261) Διὰ τὴν ἐκκλησίαν. 262) Εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

(ΕΛΛΗΝ. ΧΡΗΣΤ. ΤΟΜ. Β').

Τῶν μὲν οὖν ἀπ' ἀρχῆς φιλολόγων καὶ τῶν γε παίδων²⁵⁶ τῶν διδύμων τὸν ἕτερον Λακεδαιμόνιον ὠνόμασε, τὸν δ' ἕτερον Ἥλειον, ἐκ γυναικὸς αὐτῷ Κλειτορίας²⁵⁷ γενομένους, ὡς Στησίμβροτος ἱστορεῖ· δι' ὃ πολλάκις τὸν Περικλέα τὸ μητρικὸν αὐτοῖς γένος ὀνειδίζειν²⁵⁸. Διόδωρος δ' ὁ περιηγητὴς²⁵⁹ καὶ τούτους φησὶ καὶ τὸν τρίτον τῶν Κίμωνος υἱῶν, Θεσσαλὸν ἐξ Ἰσοδίκης γεγονέναι τῆς Εὐρυπτολέμου τοῦ Μαγακλέους²⁶⁰. Ἡδὲ δ' ὑπὸ τῶν Λακεδαιμόνιων, ἤδη τῷ Θεμιστοκλεῖ προσπολεμούντων²⁶¹ καὶ τοῦτον ὄντα νέον ἐν Ἀθήναις μᾶλλον ἰσχύειν καὶ κρατεῖν βουλομένων. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι τὰ πρῶτον ἡδέως ἐώρων, οὐ μικρὰ τῆς πρὸς ἐκεῖνον εὐνοίας²⁶² τῶν Σπαρτιατῶν ἀπολαύοντες. Αὐξανομένοις γὰρ αὐτοῖς κατ' ἀρχάς, καὶ τὰ συμμαχικά²⁶³ πολυπρξιμονοῦσιν, οὐκ ἤχοντο²⁶⁴, τιμῇ καὶ χάριτι τοῦ Κίμωνος. Τὰ γὰρ πλεῖστα δι' ἐκεῖνον τῶν Ἑλληνικῶν²⁶⁵ διεπράττετο, πράως μὲν τοῖς συμμάχοις, κεχαρισμένως²⁶⁶ δὲ τοῖς Λακεδαιμονίοις θυλοῦντος. Ἐπειτα δυνατώτεροι γενόμενοι, καὶ τὸν Κίμωνα τοῖς Σπαρτιάταις οὐκ ἡρέμα προσκείμενον²⁶⁷ ὁρῶντες, ἤχοντο. Καὶ γὰρ αὐτὸς ἐπὶ παντὶ²⁶⁸ μεγαλύνων τὴν Λακεδαίμονα πρὸς Ἀθηναίους, καὶ μάλιστα ὅτε τύχοι μεμψόμενος αὐτοῖς, ἢ παροξύνων, ὡς φησὶ Στησίμβροτος, εἰσθεὶ λέγειν· «Ἄλλ' οὐδ' Λακεδαιμόνιοι γε τοιοῦτοι η. Ὅθεν φθόνον ἐκυτῶ συνῆγε καὶ δυσμένειάν τινα παρὰ τῶν πολιτῶν. Ἡ δ' οὖν ἰσχύσασα μάλιστα κατ' αὐτοῦ τῶν διαβολῶν αἰτίαν ἔσχε ταιαύτην. Ἀρχιδάμου τοῦ Ζευξιδάμου τέταρτον ἔτος ἐν Σπάρτῃ βασιλεύοντος, ὑπὸ σεισμοῦ, μεγίστου δὲ τῶν μνημονευομένων πρότερον, ἢ τε χώρα τῶν Λακεδαιμονίων χάμασιν ἐνώλισθε²⁶⁹ πολλοῖς, καὶ τῶν Ταυγέτων²⁷⁰ τιναχθέντων κορυφαί τινες ἀπερρέζγησαν. Αὐτὴ δ' ἡ πόλις ὅλη συνεχύθη²⁷¹, πλὴν οἰκῶν πέντε, τὰς δ' ἄλλας ἤρειψεν²⁷² ὁ σεισμός. Ἐν δὲ μέσῃ τῇ στοᾷ²⁷³ γυμναζομένων ὁμοῦ τῶν ἐφήβων καὶ τῶν νεανίσκων, λέγεται, μικρὸν πρὸ τοῦ σεισμοῦ λαγὼν παρὰ φανῆναι, καὶ τοὺς μὲν νεανίσκους, ὥσπερ ἦσαν ἀγλημιμένοι²⁷⁴, μετὰ παιδιᾶς²⁷⁵ ἐκδραμεῖν καὶ διώκειν, τοὺς δ' ἐφήβους ὑπολειφθεῖσιν ἐπιπεσεῖν τὸ γυμνάσιον, καὶ πάντας ὁμοῦ τελευτήσαι. Τὸν δὲ τάφον αὐτῶν ἔτι νῦν Σεισματικὴν προσαγορεύουσι. Τυχὺ δὲ συνιδὼν ἀπὸ τοῦ παρόντος τὸν μέλλοντα κίνδυνον ὁ Ἀρχιδάμος, καὶ τοὺς πολίτας ὁρῶν ἐκ τῶν οἰκῶν τὰ τιμωρὰ πειρουμένους σωλίζειν, ἐκέλευσε τῇ σάλπιγγι σημαίνειν, ὡς πολεμίων ἐπιόντων²⁷⁶, ὅπως ὅτι τάχιστα μετὰ τῶν ὀπλῶν ἀθροαῖζονται πρὸς αὐτόν. Ὅ δὲ καὶ μόνον ἐν τῷ τότε καιρῷ τὴν Σπάρτην διέσωσεν. Οἱ γὰρ Εἰλωτες²⁷⁷

256) Αὐτοῦ. 257) Εὐκλειτορίας, πύλας τῆς Ἀρχιδίας. 258) Ὁ Περ. τοῖς προσῆκτοις τὸ ἐκ μητρὸς γένος τῶν. 259) Γεωγράφος ἐκ Σάρκεος, ἱστάς ἐπὶ Καίσαρος 260) Ὁ οἰκὸς τοῦ Μαγακλέους ἦτον εἰς τῶν πρωτίστων ἐν Ἀθήναις. 261) Ἀντιπραττόντων. 262) Ἐκ τῆς εὐν. 263) Περὶ προσκλήσεως τῆς ἐπὶ τῶν συμμάχων ἡγεμονίας. 264) Οἱ Λακεδαιμόνιοι. 265) Αἱ πλεῖστα τῶν περὶ τοὺς Ἑλλήνας ὑποθέσεων. 266) Μὲ τρόπον ὥστε νὰ τοὺς εὐερεσθῇ 267) Σφιδρα προσείχοντα, ὑπεραγαπῶντα τοὺς Σπ. 268) Πράγματι, ἐν πάσῃ περιστάσει. 269) Εὐδολοῖσθαι. 270) Οἰκῶν, κατὰ Ῥωμαϊκὴν φράσιν. Συνήθως δὲ ἡ Ταυγέτος καὶ τὸ Ταυγέτον. 271) Καταρηνιόσθαι. 272) Ἐρείπειν. 273) Εἰς τὸ μέσον τῆς στοᾶς. 274) Ἀλείρω· ἡλείφοντο μὲ ἔλκριν διὰ τὴν πλῆξιν. 275) Παιζόντας. 276) Αἰετὰ νὰ τοὺς κάμῃ νὰ πιστεύουσιν ὅτι ἤρχοντο. Κ. § 439, σημ. δ'. 277) Οἱ ἄρχαιοι κάτοικοι τῆς Ἀκαρίας, δορυφεροὶ καὶ δούλοι τῶν ἐπελθόντων Ἀσρῶν Σπαρτιατῶν.

ἐκ τῶν ἀγρῶν συνέδραμον πανταχόθεν, ὡς συναρπασόμενοι τοὺς σπο-
 ῆμένους τῶν Σπαρτιῶν. Ὀπλισμένους δὲ καὶ συντεταγμένους εὐρύντες,
 ἀνεχώρησαν ἐπὶ τὰς πόλεις, καὶ φανερώς ἐπολέμουν, τῶν τε περιοί-
 κων²⁷⁸ ἀναπείσαντες οὐκ ὀλίγους, καὶ Μεσσηνίων ἅμα τοῖς Σπαρτιά-
 ταις²⁷⁹ συνεπιθεμένον. Πέμπουσιν οὖν οἱ Λακεδαιμόνιοι Περικλείδαν εἰς
 Ἀθήνας, δεόμενοι βοηθεῖν, ὃν φησι κωμῶδων Ἀριστοφάνης²⁸⁰ καθεζόμενον
 ἐπὶ τοῖς βωμοῖς ὡρῶν ἐν φρονικίδι στρατιᾷ ἐπαιτεῖν. Ἐριζέλου δὲ κω-
 λόντος καὶ διαμαρτυρουμένου μὴ βοηθεῖν, μηδ' ἀνιστάναι πόλιν ἀντίπα-
 λον ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, ἀλλ' ἔχον κτεῖσθαι καὶ πατηθῆναι τὸ φρόνημα τῆς Σπάρ-
 τας, Κίμωνά φησι Κριτίας τὴν τῆς πατρίδος αὖξιν ἐν ὕψει²⁸¹ θέμενον
 τοῦ Λακεδαιμονίων συμπερόντος, ἀναπείσαντα τὸν δῆμον, ἐξελθεῖν βοη-
 θούντα μετὰ πολλῶν ὀπλιτῶν²⁸². Ὁ δ' Ἴων ἀπομνημονεύει καὶ τὸν λόγον,
 ὃ μάλιστα²⁸³ τοὺς Ἀθηναίους ἐκίνησε, παρακαλῶν μᾶτε τὴν Ἑλλάδα χω-
 λὴν, μᾶτε τὴν πόλιν ἑτεροζυγα²⁸⁴ περιῶδειν γενηνημένην.

Ἐπεὶ δὲ βοηθήσας τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἀπῆκε²⁸⁵ διὰ Κορίνθου τὴν στρα-
 τιᾶν ἄγων, ἐνεκάλει Ἀλκάρτος²⁸⁶ αὐτῷ πρὶν ἐντυγεῖν²⁸⁷ τοῖς πολίταις εἰ-
 σιγᾶνόντι τὸ στράτευμα. Καὶ γὰρ θύραν κόψαντας²⁸⁸ ἄλλοτρίαν οὐκ
 εἰσιέναι πρότερον ἢ τὸν κύριον καλεῖσθαι. Καὶ ὁ Κίμων· Ἀλλ' οὐγ' ὑμεῖς,
 εἶπεν, ὦ Ἀλκάρτε, τὰς Κλεωνέων²⁸⁹ καὶ Μεγαρέων πύλας κόψαντες, ἀλλὰ
 κατασχίσαντες, εἰσεβιβάσθε²⁹⁰ μετὰ τῶν ὅπλων, ἄξιοντες ἀνεωγῆναι
 πάντα τοῖς μεῖζον δυνάμενοις. Οὕτω μὲν ἐθοράσυνετο²⁹¹ πρὸς τὸν Κο-
 ρίνθιον ἐν δέοντι, καὶ μετὰ τῆς στρατιᾶς διεξῆλθεν. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι
 τοὺς Ἀθηναίους αὖθις ἐκάλουν²⁹² ἐπὶ τοὺς ἐν Ἰθώμῃ²⁹³ Μεσσηνίους καὶ Εἰ-
 λωτας· ἐλθόντων δὲ τὴν τολμᾶν καὶ τὴν λαμπρότητα²⁹⁴ δέισαντες, ἀπε-
 πέμψαντο μόνους τῶν συμμάχων ὡς νεωτεριστάς. Οἱ δὲ, πρὸς ὀργήν²⁹⁵
 ἀπελθόντες, ἤδη τοῖς Λακωνίζουσι φανερώς ἐγκλέπαινον, καὶ τὸν Κίμωνα,
 μικρὰς ἐπιλαβόμενοι προήλασας, ἐξωστράκισαν εἰς ἑπτὰ δέκα. Τοσοῦτον²⁹⁶
 γὰρ ἦν χρόνου τεταγμένον ἅπασι τοῖς ἐξωστρακίζομένοις. Ἐν δὲ τούτῳ²⁹⁷
 τῶν Λακεδαιμονίων, ὡς ἐπανήρχοντο Δελφοὺς ἀπὸ Φωκῶν ἐλευθερώσαν-
 τες²⁹⁸, ἐν Τανάγρα²⁹⁹ καταστρατοπεδευσάντων, Ἀθηναῖοι μὲν ἀπῆλθον
 διαμαχομένοι, Κίμων³⁰⁰ δὲ μετὰ τῶν ὅπλων ἦκεν εἰς τὴν αὐτοῦ φυλὴν
 τὴν Οἰνηίδα³⁰¹, πρόθυμος ὧν ἀμύνεσθαι τοὺς Λακεδαιμονίους μετὰ τῶν
 πολιτῶν. Ἡ δὲ βουλὴ τῶν πεντακοσίων³⁰² πυθομένη καὶ φοβηθεῖσα, τῶν

278) Ἐπίσης ἀρχαῖοι κάτοικοι τῆς Λακωνίας γεωργοὶ ἀλλ' ὅχι δοῦλοι τῶν Σπαρτια-
 τῶν ἴσως διότι κατὰ τὴν εἰσοδὴν τῶν Ἀσπιδίων εἶχον παραδεδωχθῆναι διὰ συνθηκῶν.

279) Συνεπιθεμένων τοῖς Σπ. 280) Ἐν τῇ Κωμῳδ. Ἀνιστράτη, στίχ. 1138—1141.

281) Ἐν ὕψει λόγῳ. Θεωρήσας ὡς δευτερεύουσαν. 282) 400 κατὰ τὸν Ἀριστοφ.

283) Ὡς ἐγγίστα. 284) Ἀπλ. χωρὶς τοῦ ταίρι τῆς, τὴν Σπάρτην. 285) Ἀνεχώρει ἐκ Λα-
 κειμόνων. 286) Εἰς τῶν προϋχόντων Κορίνθιον. 287) Νὰ συνυπεκλυθῇ. 288) Οἱ κτυ-
 πήσαντες. 289) Κλεωναί, πόλις εἰς τὴν Ἀργολίδα. 290) Εἰσβιβάτε διὰ τῆς βίρας.

291) Θοράτως ὠμίλησε. 292) Κατ' ἄλλους ἱστορικοὺς ἀπᾶς μόνον ἐξωστράτευσαν οἱ Ἀ-
 θηναῖοι. 293) Φρούριον τῆς Μεσσηνίας. 294) Ἀδύτων. 295) Παρωγισμένοι. 296) Διὰ
 τοσοῦτον. 297) Τῷ χρόνῳ. 298) Οἱ Φωκεῖς εἶχον κυριεύσει τοὺς Δελφοὺς. Οἱ δὲ Λακεδαί-
 μονιοὶ ἐξωστράτευσαν καὶ ἐλευθέρωσαν τὸ μαντεῖον τοῦ προστάτου θεοῦ τῶν Ἀπῆλλωνος. 299)
 Πόλις τῆς Βοιωτίας. 300) Ἐν ᾧ ἦτον ἐξορίστος. 301) Μία τῶν δέκα φυλῶν. 302) Ἡ βου-
 λὴ τῶν Ἀθηναίων ἐκ πεντακοσίων κληρουμένων κατ' ἑτοῖς ἀπὸ 50 εἰς ἑκάστης φυλῆς.

ἐχθρῶν αὐτοῦ καταβοῶντων, ὡς συνταράξει τὴν φάλαγγα βουλομένου, καὶ τῇ πόλει Λακεδαιμονίους ἐπαγαγεῖν, ἀπηγόρευσε τοῖς στρατηγοῖς μὴ δέχεσθαι τὸν ἄνδρα. Κλεινὸς μὲν ὦχετο, δεηθείς Εὐθύππου τοῦ Ἀναφλυστίου³⁰³, καὶ τῶν ἄλλων ἐταίρων, ὅσοι μάλιστα τὴν τοῦ Λακωνίζειν αἰτίαν³⁰⁴ ἔσχον, ἐβρωμένως ἀγωνίσασθαι πρὸς τοὺς πολεμίους, καὶ δι' ἄκρων ἀπολύσασθαι τὴν αἰτίαν³⁰⁵ πρὸς τοὺς πολίτας. Οἱ δὲ λαβόντες αὐτοῦ τὴν πονοπλίαν, εἰς τὸν λόγον ἔθεντο καὶ μετ' ἀλλήλων συστάντες ἐκθύμως, ἑκατὸν ἄντες, ἔπεσον, πολὺν αὐτῶν πύθον καὶ μεταμέλειαν, ἐφ' οἷς ἡτιάθησαν ἀδίκως, ἀπολιπόντες τοῖς Ἀθηναίοις. Ὅθεν οὐδὲ τῷ πρὸς Κίμωνος θυμῷ πολὺν χρόνον ἐνέμειναν, τὰ μὲν, ὡς εἰκός, ὧν ἔπαθον εὖ³⁰⁶ μεμνημένοι, τὰ δὲ τοῦ καιροῦ συλλαμβανομένου³⁰⁷. Νενικημένοι γὰρ ἐν Τανάγρα μάχῃ μεγάλῃ, καὶ προσδοκῶντες εἰς ὦραν ἔτους³⁰⁸ στρατιὰν Πελοποννησίων ἐπ' αὐτοὺς, ἐκάλουν ἐκ τῆς φυγῆς τὸν Κίμωνα, καὶ κατέλθε³⁰⁹, τὸ ψήφισμα γράψαντος αὐτῷ Περικλέους. Οὕτω τότε πολιτικῇ³¹⁰ μὲν ἦσαν αἱ διαφοραὶ, μέτροι δ' οἱ θυμοί, καὶ πρὸς τὸ κοινὸν εὐανάγκητος³¹¹ συμφέρον· ἡ δὲ φιλοτιμία πάντων ἐπικρατοῦσα τῶν παθῶν, τοῖς τῆς πατρίδος ὑπεχώρει καιροῖς.

76. Εὐθύς μὲν οὖν ὁ Κίμων κατελθὼν, ἔλυσε τὸν πόλεμον, καὶ διήλλαξε τὰς πόλεις. Γενομένης δ' εἰρήνης, ὥρῃ τοὺς Ἀθηναίους ἡσυχίαν ἄγειν³¹² μὴ δυναμένους, ἀλλὰ κινεῖσθαι καὶ αὐθάνεσθαι ταῖς στρατείαις βουλομένους, ἵνα μὴ τοῖς Ἑλλήσι διοχλῶσι, μηδὲ περὶ τὰς νήσους ἢ Πελοπόννησον ἀναστρεφόμενοι³¹³ ναυσὶ πολλαῖς, αἰτίαις ἐμφυλίων πολέμων, καὶ συμμαχικῶν ἐγκλημάτων ἀρχὰς ἐπισπάσωνται κατὰ τῆς πόλεως, ἐπλήρου διακοσίας τριήρεις, ὡς ἐπ' Αἴγυπτον καὶ Κύπρον αὖθις ἐκστρατευτόμενος· ἅμα μὲν ἐμμελετᾶν τοῖς πρὸς τοὺς βαρβάρους ἀγῶσι³¹⁴ βουλόμενος τοὺς Ἀθηναίους ἅμα δ' ὠφελεῖσθαι δικαίως, τὰς ἀπὸ τῶν φύσει πολέμιων εὐπορίας εἰς τὴν Ἑλλάδα κομίζοντας. Ἦδη δὲ παρεσκευασμένων ἀπάντων, καὶ τοῦ στρατοῦ παρὰ ταῖς ναυσὶν ὄντος, ὄναρ εἶδεν ὁ Κίμων. Ἐδόκει κῦνα θυμουμένην ὑλακτεῖν πρὸς αὐτὸν, ἐκ δὲ τῆς ὑλακῆς μεμιγμένον ἀφείταν³¹⁵ ἀνθρώπου φθόγγον εἰπεῖν.

Σταῖχε· φίλος γὰρ ἔσῃ καὶ ἔμοι καὶ ἔμοις σκολάκεσιν.

Οὕτω δὲ δυσκρίτου³¹⁶ τῆς οὖρας οὔσης, Ἀστυφίλος ὁ Ποσειδωνιάτης³¹⁷, μαντικὸς ἀνὴρ, καὶ συνήθης³¹⁸ τῷ Κίμωνι, φράζει θάνατον αὐτῷ προσημαίνειν τὴν ὄψιν, οὕτω διαίρων³¹⁹. Κῦαν ἀνθρώπῳ, πρὸς δὲ ὑλακτεῖ, πολέμιον· πολέμιον δ' οὐκ ἂν τις μάλλον ἢ τελευτήσας, φίλος γένοιτο. Τὸ δὲ μίγμα τῆς φωνῆς³²⁰ Μῆδον ἀποδηλοῖ τὸν ἐχθρὸν· ὁ γὰρ Μῆδων στρατός Ἑλληνισιν ὁμοῦ καὶ βαρβάρους μέμικται. Μετὰ δὲ ταύτην τὴν ὄψιν αὐτοῦ τῷ

303) Ἀναφλυστοί, δῆμοι τῆς Ἀττικῆς πρὸς τὸ Σούνιον, τὴν σήμερον Ἀνάβυσσος.

304) Κατηγορίαν. 305) Νὰ ἀπαλλαγῶσι τῆς κατηγορίας ἀπέναντι τῶν π. 306) Εὐεργετήσαν. 307) Συντελοῦντες τοῦ καιροῦ εἰς τὸ νὰ χρησιμοποιήσῃ τὸν θυμὸν τῶν.

308) Τὴν ἐρχομένην ἄνοιξιν. 309) Ἐπιστρέψιν εἰς τὴν πατρίδα τοῦ. 310) ὡς παρ' ἡμῖν εὐγενεῖς. 311) Εὐκόλως ἀνακαλούμενοι, πρᾶϋθυμοι. 312) Νὰ ἡσυχάζωσι.

313) Περὶ φερόμενοι. 314) Νὰ γυμνάζωνται εἰς τὴν ἀγῶνιν. 315) Ἐβάλλουσιν.

316) Δυσεξηγῆτου. 317) Ἐκ Ποσειδωνίας τῆς Ἰταλίας. 318) Σχιστικός. 319) Ἀναλύων, κρήνην. Α. Σ. 3). 320) Μετὰ τῆς ὑλακῆς.

Διονύσιω θύσαντος, ὁ μὲν μάντις ἀπέτεμε³²¹ τὸ ἱερεῖον, τοῦ δ' αἵματος τὸ πηγνύμενον ἦδη μύρμηκες πολλοὶ λαμβάνοντες κατὰ μικρὸν ἔφρυν πρὸς τὸν Κίμωνα, καὶ τοῦ ποδὸς περὶ τὸν μέγαν δάκτυλον περιέπλκτον, ἐπὶ πολὺν χρόνον λανθάνοντες.³²² Ἄμα δὲ πῶς ὁ τε Κίμων τῷ γινομένῳ προσέσχε, καὶ παρῆν ὁ θύτης³²³ ἐπιδεικνύμενος αὐτῷ τὸν λοβὸν³²⁴ οὐκ ἔχοντα κεφαλῇ. Ἄλλ', οὐ γὰρ ἦν ἀνάδυσις³²⁵ τῆς στρατείας, ἐξέπλευσε, καὶ τῶν νεῶν ἐξήκοντα μὲν ἀπεσεύilen εἰς Αἴγυπτον, ταῖς δ' ἄλλαις πάλιν³²⁶ ἔπλει. Καὶ καταναυμαχήσας Φοινισσῶν νεῶν καὶ Κιλισιῶν³²⁷ βασιλικὸν στόλον, ἀνεκτάτῳ τε τὰς ἐν κύκλῳ³²⁸ πόλεις καὶ τοῖς περὶ Αἴγυπτον ἐρήδρευεν³²⁹, οὐδὲν μικρὸν, ἀλλ' ὅλης ἐπινοῶν³³⁰ τῆς βασιλείας ἡγεμονίας κατάλυσιν καὶ μάλιστα ὅτι τοῦ Θεμιστοκλέους ἐπυνθάνετο δόξαν εἶναι καὶ δύναμιν ἐν τοῖς βαρβάροις μεγάλην³³¹, ὑποδεδεγμένου³³² βασιλεῖ κινδυνεῖ τὸν Ἑλληνικὸν πόλεμον στρατηγήσειν. Θεμιστοκλῆς μὲν οὖν οὐχ ἥκιστα λέγεται τὰς Ἑλληνικὰς πράξεις ἀπογνοῦς, ὡς οὐκ ἂν ὑπερβλόμενος³³³ τὴν Κίμωνος εὐτυχίαν καὶ ἀρετὴν, ἐκὼν τελευτήσῃ. Κίμων δὲ μεγάλων ἐπαίρομενος³³⁴ ἀρχὰς ἀγώνων καὶ περὶ Κύπρον συνέχων τὸ ναυτικόν, ἔπεμψεν εἰς Ἀμμωνος³³⁵ ἄνδρας, ἀπόρρητόν τινα μαντεῖαν ποιησομένους³³⁶ παρὰ τῷ Θεῷ. Γινώσκει γὰρ οὐδεὶς ὑπὲρ ὧν ἐπέμψθησαν³³⁷ οὐδὲ χρησμὸν αὐτοῖς ὁ θεὸς ἐξήνεγκεν. Ἄλλ' ἄμα τῷ προσελθεῖν³³⁸ ἐκέλευσεν ἀπείναν τοὺς θεοπρόπους³³⁹, αὐτὸν γὰρ ἦδη τὸν Κίμωνα παρέσταντο τυγχάνειν ὄντα³³⁹. Ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ θεοπρόποι κατέβαινον ἐπὶ Ἰθάκασιν³⁴⁰ γενόμενοι δ' ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῶν Ἑλλήνων, ὃ τότε περὶ Αἴγυπτον ἦν, ἐπύθοντο τεθνάναι τὸν Κίμωνα³⁴¹ καὶ τὰς ἡμέρας πρὸς τὸ μαντεῖον³⁴² ἀνέχοντες³⁴³, ἐγνώσαν ἡνιγμένην³⁴⁴ τὴν τελευτήν τοῦ ἀνδρός, ὡς ἦδη παρὰ θεοῖς ὄντας.

Ἄπεθανε δὲ πολιορκῶν Κίτιον³⁴⁵, ὡς οἱ πλεῖστοι λέγουσι, νοσήσας³⁴⁶· ἐνιοὶ δὲ φασιν ἐκ τραύματος, ὃ πρὸς τοὺς βαρβάρους ἀγωνιζόμενος ἔσχε. Τελευτῶν δὲ τοὺς περὶ αὐτὸν ἐκέλευσεν εὐθὺς ἀποπλεῖν ἀποκρυψαμένους τὸν θάνατον αὐτοῦ, καὶ συνέβη, μήτε τῶν πολεμίων, μήτε τῶν συμμαχῶν αἰσθημένων, ἀσφαλῶς αὐτοὺς ἀνγκομισθῆναι³⁴⁷, στρατηγομένους ὑπὸ Κίμωνος, ὡς φησι Φωνυδῆμος¹⁸⁸, τεθνηκότος ἐν ἡμέραις³⁴⁸ τριάκοντα. Μετὰ δὲ τὴν ἐκείνου τελευτήν, πρὸς μὲν τοὺς βαρβάρους οὐδὲν ἐτι λαμπρὸν ὑπ' οὐδενὸς ἐπράχθη στρατηγῶν τῶν Ἑλλήνων³⁴⁹, ἀλλὰ τραπέντες ὑπὸ δη-

321) Ἐσπεξε. 322) Μὴ ἐννοῦμενοι. 323) Ὁ ἱερεὺς ἦ τις ἐσπερίζε. 324) Τὸ αὐτὸ τοῦ σηκώτου τὸ πρὸς ἐξέταξιν οἱ μάντις. 325) Παρσίτησις ἢ ἀναβολὴ δὲν ἦτο τῆσον διωγῆ. 326) Δυσανίστην τὸ πάλιν. Μήπως πρόπει: ἀλλ' ἢ ἐξ ἄλλῃ ν; 327) Ἐκ Κιλισίας, ἐπερχ. τῇ Μισρά. 328) Τὰς πόλεις. Καὶ ἄλλους: τὰς ἐν Κύπρῳ 329) Περιεφύλαξε. 330) Μετέπειν. 331) Ὁ Θεμιστοκλῆς διωχθεὶς ἀπὸ τὰς Ἀθῆνας εἶχε καταφύγει εἰς τὴν βουλ. τῶν Περσ. 332) Ἀναδεχθῆναι: νὰ στρατηγήσῃ ὑπὲρ τοῦ βασιλ. 333) Ἀπειπίσας τὸ νὰ ὑπερβῇ ἐν Κίμωνι κατὰ τὴν εὐτυχίαν καὶ ἀρετὴν. 334) Διεγείρων. 335) Μεν εἶον τοῦ δις εἰς Ἀσσύαν εἰς τὰ μεσθῆται τῆς Ἀσσιᾶς. 336) Ἰσω. Περσόμενοι: νὰ ἐρωτήσῃ. 337) Ἄμα προσπλεῖν. 338) Τὸ ἐπικαλεσθῆναι νὰ ἐρωτήσῃ τοὺς θεοὺς. 339) Εἰπὼν. K g 442 1Δ'. α. 340) Τὴν ὑπὸντοιν τοῦ μαντείου. 341) Ἀναφέροντες, ἀπολαύοντες. 442) Ὅτι ἦν τὸ παρὰ τῷ χρησμῷ. 343) Πόλις τῇ: Κύπρου. 344) Ὁ ἀναχωρήσας. 345) Ἐν διασπῇ τῇ τῶν ἡμερῶν. 346) Δηλ. μέχρις οὗτος ἐξαπλήρυν ὁ Μακεδὼν Ἀλέξανδρος.

μαγωγῶν καὶ πολεμοποιῶν³⁴⁷ ἐπ' ἀλλήλους, οὐδενός τὰς χεῖρας ἐν μέσῳ διασχόντος³⁴⁸, συνερρήχησαν³⁴⁹ εἰς τὸν πόλεμον· ἀναπνοή³⁵⁰ μὲν τοῖς βασιλέως πράγμασι γενόμενοι, φθόρον δ' ἀμύθητον τῆς Ἑλληνικῆς δυνάμεως ἀπεργασάμενοι. Ὅψι δ' οἱ περὶ τὸν Ἀγησίλαον³⁵¹, εἰς τὴν Ἀσίαν ἐξενεγκάμενοι τὰ ὅπλα βραχέος ἤψαντο³⁵² πολέμου πρὸς τοὺς ἐπὶ θαλάσῃ³⁵³ βασιλέως στρατηγούς· καὶ λαμπρὸν οὐδὲν, οὐδὲ μέγα δρᾶσαντες, αὖθις δὲ ταῖς Ἑλληνικαῖς στάσεσι καὶ ταραχαῖς ἀφ' ἐτέρας ἀρχῆς ὑπενεχθέντες³⁵⁴, ὥχοντο τοὺς Περσῶν φορολόγους³⁵⁵ ἐν μέσαις ταῖς συμμάχοις καὶ φίλοις πόλεσιν ἀπολιπόντες· ὧν³⁵⁶ οὐδὲ γραμματοφόρος κατέβαινε, οὐδ' ἵππος πρὸς θαλάσῃ τετρακοσίων σταδίων ἐντὸς ὤφθη, στρατηγοῦντος Κίμωνος. Ὅτι μὲν οὖν εἰς τὴν Ἀττικὴν ἀπεκομίσθη τὰ λείψανα αὐτοῦ μαρτυρεῖ τῶν μνημάτων τὰ μέχρι νῦν Κιμώνεια προσαγορευόμενα· τιμῶσι δὲ καὶ Κιτιεῖς τάφον τινὰ Κίμωνος, ὡς Ναυσικράτης ὁ ῥήτωρ³⁵⁷ φησὶν, ἐν λιμῶν καὶ γῆς ἀφορία τοῦ θεοῦ προστάξαντος αὐτοῖς μὴ ἀμελεῖν Κίμωνος, ἀλλ' ὡς κρεῖττονα σέβεσθαι καὶ γεραίρειν. Τοιοῦτος μὲν ὁ Ἑλληνικὸς ἡγεμὼν³⁵⁸.

347) Κινούτων ἐμυλίου πολέμου. 348) Θίντος ἐν μέσῳ διὰ τὰ τοὺς χωρίση. 349) Συνερούσθησαν. 350) Ἀνάπνοαι εἰς τὰς ὑπὸ θέσεις τοῦ β. 351) Ὁ Ἀγησίλαος. 352) Ἦρχισαν μικρὸν πόλεμον. 353) Τοὺς στρατηγούοντας εἰς τὰ παραθαλάσσια. 354) Ἀφ' ἐτέρας ἀφορίας ἐμπεριπλακύντες. 355) Τὸς στελλομένους ὑπὸ τοῦ βασιλέως διὰ τὰ συνάξαι τῶν ὑπηκόων τοὺς φόρους. 356) Περσῶν. 357) Ῥήτωρ Ἀθηναῖος. 358) Κίμων.

ΕΚ ΤΩΝ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΗΘΙΚΩΝ.

Τὰ ΗΘΙΚΑ συγγράμματα τοῦ Πλουτάρχου εἶναι πλούτος ἀνεκτίμητος μὲ τὸν ὅποιον ἐκκληροδότησιν ἡ πολιὰ ἀρχαϊότης τοὺς ἐπερχομένους αἰώνας· πᾶν δ.τι καλὸν περιείχετο ἢ τῶν Πυθαγορίων καὶ Στωϊκῶν φιλοσοφία, πλῆθος ἀνεκδότων ἱστορικῶν, παραγγέλματα συντείνοντα πρὸς ῥῆθμισιν τοῦ βίου, ὀνόματα καὶ ἀποσπάσματα συγγραφέων μὴ σωζομένων πλέον, ἔλα ταῦτα ἀπεθροῦσαν εἰς τὰ ἠθικά του ὁ τῷ ὄντι ἐνάρετος τῆς Χριστιανικῆς φιλοσοφίας· εὐχῆς δὲ μόνον ἀπολείπεται ἔργον τὸ νὰ εὐρεθῇ τις ἐκ τῶν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος λογίων ὅστις ἀναπληρῶν τὸ ἔργον τὸ ἐπὶ τὴν ἐπεχειρίσει μὲν κατ'ὡς λέγουσι, δὲν ἐπὶ ἐπὶ πέρας δ' αἰδιδίμος Κοραΐς νὰ ἐκδώσῃ διωρθωμένα μὲ φιλολογικὴν κρίσιν τὰ πολὺτα ταῦτα κειμήλια.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΩΣ ΑΝ ΤΙΣ ΥΠ' ΕΧΘΡΩΝ ΩΦΕΛΟΙΤΟ.

ΠΡΩ μὲν, ὅτι τὸν πρῶτον, ὃ Κορινθίος Πούλχερ¹, (ἄτερ) πολιτείας ἤρῃσαι τρόπον², ἐν ᾧ μάλιστα τοῖς κοινοῖς ὠφέλιμος ὢν, ἀλυπότατον ἰδίᾳ τοῖς ἐντυγχάνουσι παρέχει σεαυτὸν³. Ἐπεὶ δὲ χώραν μὲν ἄθρον⁴ (ὡς περ ἱστοροῦσι τὴν Κρήτην) εὐρεῖν ἔστι, πολιτεία δὲ⁵ μήτε φθόνον ἐνηνοχῶν⁶, μήτε ζήλον ἢ φιλονεικίαν ἐχθρὰς γονιμώτατα πάθη⁷, μέχρι νῦν οὐ γέγονεν, ἀλλ' εἰ μὴδὲν ἄλλο⁸, ταῖς ἐχθραῖς αἰ φιλίας συμπλέκουσιν ἡμᾶς⁹, (ὃ καὶ Χίλων ὁ σοφὸς¹⁰ νοήσας, τὸν εἰπόντα, μὴδὲνα ἔχειν ἐχθρόν, ἤρωτησεν, εἰ μὴδὲ φίλον ἔχει) δοκεῖ μοι¹¹ τὰ τ' ἄλλα περὶ ἐχθρῶν τῷ πολιτικῷ διεσκέφθαι προσήκειν, καὶ τοῦ Ξενοφώντος¹² ἀκηκοέναι¹³ μὴ παρέργως, εἰπόντος, ὅτι τοῦ νοῦν ἔχοντός ἐστι καὶ ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν ὠφελεῖσθαι. Ἀπερ οὖν εἰς τοῦτο πρῶτον εἰπεῖν μοι παρέστη¹⁴, συναγαγὼν ὁμοῦ τι τοῖς αὐτοῖς ὀνόμασιν¹⁵ ἀπέσταλκά σοι, φεισάμενος¹⁶, ὡς ἐν ἡν μάλιστα, τῶν ἐν τοῖς πολιτικοῖς παραγγέλμασι¹⁷ γεγραμμένων, ἐπεὶ κακεῖνο τὸ βιβλίον ὥρῃ σε πρόχειρον ἔχοντα πολλάκις.

Ἐξήκει τοῖς παλαιοῖς ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων καὶ ἀγρίων ζῶων μὴ ἀδικεῖσθαι, καὶ τοῦτο τῶν πρὸς τὰ θηρία τέλος ἡν ἀγῶνων ἐκείνοις¹⁸. οἱ δὲ ὕστερον, ἤδη χρησθῆναι μαθόντες αὐτοῖς, καὶ ὠφελοῦνται σαρξὶ τρεφόμενοι,

1) Ὄνομα Ῥωμαϊκόν. 2) Τρόπον βίου μακρὰν τῶν πολιτικῶν πραγμάτων. Ἀλλὰ κατὰ τινὰς ἀραιρετέον τὸ ἄτερ ὡς παιτικόν, καὶ διότι ἐκ τῶν ἐπομένων φαίνεται ὅτι ὁ Πούλχερ ἦν ὠφέλιμος τοῖς κοινῶς. 3) Φέρειν πρὸς τοὺς ἐντυγχάνοντας μὲ τρόπον ὥστε νὰ μὴ λυπῇ αὐτούς. 4) Μὴ ἔχουσιν θηρία. 5) Πολιτικὸν στάδιον. 6) Φίει. 7) Τὰ ἐπὶ ταῖς ταῦτα εἶναι πάθη, κτλ. 8) Συμπλέκει. 9) Ἐξ αἰτίας τῶν φίλων μας ἀπεκτῶμεν ἐχθροὺς, ὅγλ. τοὺς ἐχθροὺς ἐκείνων. 10) Εἰς τῶν ἐπὶ τὰ σοφῶν. 11) Ἐδῶ ἀποδίδεται τὸ ἔπει. 12) Ξεν. Οἶκον. Α'. 15. 13) Δοκεῖ μοι προσήκειν ἀκηκοέναι. 14) Περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου εἶχεν ἐμιλήσει πρὶν ἢ γράψῃ. 15) Αὐτολεξεί. 16) Ἀποφυγὴν νὰ ἐπαναλάβω. 17) Ἄλλο πῶνμα αὐτοῦ τοῦ Πλουτάρχου. 18) Οὗτος ἦεν ὁ μόνος σκοπὸς τῶν ἐκείναις κατέτερον τὰ θηρία.

καὶ θριξίν ἀμφιεννύμενοι, καὶ χαλαῖς καὶ πυτίαις ἱατρευόμενοι. καὶ δέρμα-
σιν ὀπλίζοντες αὐτούς. Ὡστ' ἄξιον εἶναι δεδιέναι¹⁹, μὴ τῶν θηρίων ἐπι-
λιπόντων τῷ ἀνθρώπῳ, θηριώδης ὁ βίος αὐτοῦ γένηται, καὶ ἄπορος καὶ
ἀνήμερος. Ἐπεὶ τοίνυν τοῖς μὲν ἄλλοις ἱκανόν ἐστι τὸ μὴ πλάττειν ὑπὸ
τῶν ἐχθρῶν κινῶν, τοῖς δὲ νοῦν ἔχοντας ὁ Ξενοφών καὶ ἀπὸ τῶν διαφε-
ρομένων²⁰ ὠφελεῖσθαι φησιν, ἀπιστεῖν²¹ μὲν οὐ γὰρ, ζητεῖν δὲ μέθοδον καὶ
τέχνην, δι' ἧς τοῦτο περιέσται²² τὸ καλόν, οἷς²³ χωρὶς ἐχθροῦ ζῆν ἀδύ-
νατόν ἐστιν. Οὐ δύναται πᾶν ἐξημερῶσαι δένδρον ὁ γεωργός, οὐδὲ πᾶν
τιθασσεύσαι θηρίον ὁ κυνηγός· ἐζήτησαν οὖν καὶ καθ' ἑτέρας χάρις, ὁ μὲν
ἐκ τῶν ἀκάρπων, ὁ δ' ἀπὸ τῶν ἀγρίων ὠφελεῖσθαι. Τῆς ὁκαλῆτης τὸ
ὑδωρ ἀποτόν ἐστι καὶ πανήρῳ, ἀλλ' ἰχθύς τρέφει, καὶ πύατιμόν ἐστι πάν-
τῃ καὶ πορεύσιμον ὄχημα τοῖς κομιζομένοις²⁴. Τοῦ δὲ Σατύρου τὸ πῦρ,
ὡς πρῶτον ὦθη, βουλομένου φιλεῖται καὶ περιβαλεῖν, ὁ Προμηθεύς²⁵

Τρέφει²⁷, γέμιον ἄρα πενήθαις οὐ γι28.

Καίτι28 τὸν ἀψιμένον·—

ἀλλὰ φῶς παρέχει καὶ θερμότητα, καὶ τέχνης ἀπάτης ὄργανόν ἐστι τοῖς
χρησθαι μαθοῦσι. Σκόπει δὴ καὶ τὸν ἐχθρὸν, εἰ βλαβερὸς ἂν τέλλα καὶ
δυσμεταχείριστος, ἀμωσγέπως²⁹ ἀρὴν ἐνδίδωσιν αὐτοῦ καὶ χρῆσιν οἰκείαν³⁰
καὶ ὠφελίμως ἐστι. Καὶ τῶν πραγμάτων³¹ ἀφίκα πολλὰ καὶ ἀπερχθῆ καὶ
ἀντίπαλα τοῖς ἐντυγχάνουσιν· ἀλλ' ὅρα, ὅτι καὶ νόστιμο ἔνιο σώματος
εἰς ἀπραγμοσύνην³² ἐχρήσαντο, καὶ πόνοι πολλοῖς προσπεσόντες ἐρώσαν
καὶ ἡσκήσαν· ἔνιοι δὲ καὶ πατρίδος στέρηναι, καὶ χρημάτων ἀποβολήν,
ἐφόδιον σχολῆς³³ ἐποιήσαντο καὶ φιλοσοφίας, ὡς Διογένης καὶ Κράτης.
Ζήνων δὲ, τῆς ναυκληρίας³⁴ αὐτῷ συντριβείσης πειθόμενος εἶπεν, Εὐ γε,
ὦ τύχη, ποιεῖς, εἰς τὸν Τρίβωνα³⁵ συναλκύνουσα ἡμᾶς. Ὡςπερ γὰρ τὰ
ῥωμαλέα τοῖς στομάχοις³⁶ καὶ ὑγιεινότερα τῶν ζώων ὅρεσις ἐσθιόντα
καταπέττει καὶ σκορπίους, ἐστὶ δ' ἅ καὶ λίθοις καὶ ὀστράκοις τρέφεται³⁷,
μεταβάλλουσι δὲ³⁸ δι' εὐτανίαν καὶ θερμότητα πνεύματος· οἱ δὲ σιγχοὶ³⁹
καὶ νοσώδεις ἄρτον καὶ αἶνον προσφερόμενοι ναυτιῶσιν· οὕτως οἱ μὲν ἀνὴ-
τοι καὶ τὰς φίλικας διαφθείρουσιν, οἱ δὲ φρόνιμοι καὶ τὰς ἐχθρας ἐμμε-
λῶς⁴⁰ χρῆσθαι δύνανται.

Πρῶτον μὲν οὖν δοκεῖ μοι τῆς ἐχθρας τὸ βλαβερώτατον ὠφελιμώτατον
ἂν γενέσθαι τοῖς προτέχουσι· τί δὲ τοῦτο ἐστίν; Ἐρεδρεύει σου τοῖς πράγ-
μασιν ἐγρηγορῶς ὁ ἐχθρὸς θεῖ, καὶ λαβὴν ζητῶν πανταχόθεν περιοδεύει
τὸν βίον, οὐ διὰ δρυὸς μόνον ὄρων, ὡς ὁ Λυγμεύς, οὐδὲ διὰ λίθων καὶ ὀ-
στράκων⁴¹, ἀλλὰ καὶ διὰ φίλου καὶ οἰκέτου, καὶ διὰ συνήθους παντός⁴².

19) Ὡς τε ἐκίροδος εἶναι. 20) Τῶν ἐχθρῶν. 21) Τῷ παρ' αὐτοῦ λεγομένῳ. 22) Θίλει
προσγίνεσθαι. 23) Τοῖς ἀνθρώποις ἢ ἡμῖν οἷς. 24) Εἰς τοῦς ἰδοιπορουτάς. 25) Ἰππὸν.
ἔρη. φαίνεται ὅτι ἐλήφθη ὁ στίχος ἀπὸ σατυρικῆν δρᾶμα. 26) Ἀντὶ κλητ. 27) Θίλεις
πενθήσει, χάσει τὸ γένειν σου. 28) Τὸ πῦρ 29) Κατὰ τινα τρέπον. 30) Ἰδὲ τινὰ ὡ-
φίλειαν. 31) Τῶν περιστάσεων τῆς ζωῆς. 32) Εἰς ἀνάγκην. ἢ νόστιμο τοῖς ἰδοιποροῦ-
σιν ἀναπαύσεως. 33) Εὐπωφίλους ἀγαθίας. 34) Τοῦ πλοῦτος τὸ ἐπὶ τὴν ἐνοικίαν. 35)
35) Εἰς τὴν φιλοσοφίαν, διότι τρέβων ἦν τὸ ῥῆμα τῶν φιλοσόφων. 36) Κατὰ τοῦς ῥο-
μαίους. 37) Π. γ. αἱ Στρουβοκάμηλοι. 38) Τὰς ὕλας καὶ τὰς εἰς τὴν ἀρῆν. 39) Ἀδύνατοι,
λεπτοσύναι 40) Ὁφελίμως, ἐπιτελειῶς. 41) Ὁ ἐξοδερὴς Λυγμεύς μυθολογεῖται διωρῶν δι
ὅλων τῶν ζώων σωματῶν. 42) Δηλ. ἐξισάζοντες τὸν τρόπον τοῦ φ. τοῦ οἰκ. κτλ. ἔγνωσ-

ὡς ἀνυστόν⁴³ ἔστι, φαρῶν τὰ πραττόμενα, καὶ τὰ βουλευόμενα διορύττων καὶ διερευνώμενος. Οἱ μὲν γὰρ φίλοι καὶ νοσοῦντες ἡμᾶς πολλὰκις καὶ ἀποθνήσκοντες λαμβάνουσι⁴⁴, μέλλοντας καὶ ὀλιγώρουστας· τῶν δ' ἐχθρῶν μονονουχί καὶ τοὺς ἀνείρους πολυπραγμονοῦμεν. Νόσοι δὲ καὶ θάνατοι καὶ διαφοραὶ πρὸς γυναικας αὐτοῦς ἐκείνους μᾶλλον, ἢ τὸν ἐχθρόν, λαμβάνουσι. Μάλιστα δὲ τῶν ἀμαρτιῶν ἔχεται⁴⁵, καὶ ταύτας ἐξυγνευσι. καὶ καθάπερ οἱ γύπες ἐπὶ τὰς ὁρμὰς τῶν διεσπορότων σωματῶν φέρονται, τῶν δὲ καθαρῶν καὶ ὑγιαίνοντων αἰσθήσιν οὐκ ἔχουσιν, οὕτω τὰ νοσοῦντα τοῦ βίου καὶ φρούρα καὶ πεπονήτοτα⁴⁶ κινεῖ τὸν ἐχθρόν, καὶ πρὸς ταῦτα οἱ μισοῦντες ἄττανται⁴⁷, καὶ τούτων ἀπτονται καὶ σπαράττουσι. Τοῦτο οὖν ὠφέλιμον ἔστι, πᾶν μὲν οὖν εὐλαβοῦμενον ζῆν καὶ προσέχειν ἑαυτῷ, καὶ μῆτε πράττειν μηδὲν ὀλιγώρως καὶ ἀπερισέπτως, μῆτε λέγειν, ἀλλ' αἶε διαφυλάττειν, ὥσπερ ἐν ἀκριβεῖ δικίῃ, τὸν βίον ἀνεπίληπτον. Ἡ γὰρ οὕτω συστέλλουσα τὰ πάθη καὶ συνέχουσα τὸν λογισμὸν εὐλάβεια μελέτην ἐμποιεῖ καὶ προαίρεσιν τοῦ ζῆν ἐπιεικῶς καὶ ἀνεγκλήτως. Καθάπερ γὰρ αἱ πολέμοι ἀστυγειτονικοὶ καὶ στρατείαις ἐνδελεχέσι σωφρονίζονται πόλεις εὐνομίαν καὶ πολιτείαν ὑγιαίνουσιν ἡγάπησαν, οὕτως οἱ δ' ἐχθροὶ τινὰς ἀναγκαθέντες ἐπιπύρην⁴⁸ τῷ βίῳ, καὶ φυλάττεσθαι τὸ βῆθμεν καὶ καταφρονεῖν⁴⁹, καὶ μετ' εὐχρηστίας⁵⁰ ἕκαστα πράττειν, λαμβάνουσιν εἰς τὸ ἀναμάρτητον ὑπὸ τῆς συνηθείας ἀγόμενοι⁵¹ καὶ κατακοσμούμενοι τὸν τρόπον, ἂν καὶ μικρὸν ὁ λόγος⁵² συνεπιλαμβάνηται. Τὸ γὰρ

Ἡ καὶ οὗ γὰρ ἡμεῖς οὐδὲ Πρίαμος Πριάμοιο δὲ τε παῖδες⁵³

οἷς ἔστιν αἶε πρᾶξιον ἐπιστῆσαι καὶ διατρέπει⁵⁷ καὶ ἀφίστησι τῶν τοιούτων, ἐρ' οἷς οἱ ἐχθροὶ χαίρουσι καὶ καταγελῶσι. Καὶ μὴν τοὺς περὶ τὸν Διόνυσον τεχνίτας⁵⁸ ὀρώμεν ἐκλελυμένους⁵⁹ καὶ ἀποθύμους⁶⁰ καὶ οὐκ ἀκριβῶς πολλὰκις ἀγωνιζομένους ἐν τοῖς θεάτροις ἐφ' ἑαυτῶν⁶¹. ὅταν δὲ ἀμύλλαι καὶ ἀγῶν γένηται πρὸς ἑτέρους, οὐ μόνον αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ τὰ ὄργανα⁶² μᾶλλον συνεπιστρέφουσι⁶³, χορδολογοῦντες⁶⁴ καὶ ἀκριβέστερον ἀρμοζόμενοι καὶ κατακυλοῦντες⁶⁵. Ὅστις οὖν εἶδεν ἀνταγωνιστὴν βίου καὶ δόξης τὸν ἐχθρόν ὄντα, προσέχει μᾶλλον αὐτῷ, καὶ τὰ πράγματα περισκοπεῖ, καὶ διαρμύζεται τὸν βίον· ἐπεὶ καὶ τοῦτο τῆς κακίας ἰδιὸν ἔστι,

οἱ τὰ κατὰ σέ. 43) Καταρωτόν. 44) Καὶ ὅταν ἀποθνήσκωσι δὲν τὸ θέλοντες.

45) Ἀπο τὰ λάθη τοῦ ἐχθροῦ του πιανεται, εἰς αὐτὰ ἐνδιατρίβει πλείονον.

46) Πάττονται. 47) Ἀντὶ ἀσπασσι, κινεῖνται, φέρονται. 48) Επαγρυπνεῖν.

49) Νὰ ἀποφύγῃ τὴν βῆθμην κτλ. 50) Μὴ τρεῖς ὠφελίαν αἰσινται. 51) Ἀνεπαρσθήτως κατακτινῶσι· καὶ μὴ σφάλλωσι πλέον. 52) Τὸ λογικόν. Ἄν βεβηθῶνται ὀλίγον καὶ ἀπὸ τὸ λογικόν. 53) Βεβηθῶς. 54) Ἡμεῖς χαρῇ. 55) Γενικὴ ἰωνικὴ. εὐχρηστικὴ εἰς τὴν ποιητικὴν γλῶσσαν. 56) 14. Α'. 255. Ὁ Νέστωρ λέγει εἰς τὸν Ἀγαμέμνονα καὶ τὸν Ἀχιλλεῖα, εἰς ὃ βεβηθῶς τῆς Τρωάδος Πρίαμος καὶ οἱ παῖδες τοῦ ἡμεῖς χαρῇ ἂν ἐμάνθανον τὰς διατρίβεις των. 57) Ἀποτρέπει καὶ μακρύνει. 58) Τούς ὑποκριτὰς ἢ ἡθοποιούς τοῦ θεατρικοῦ ἀνομιμάζοντο δὲ οὕτω, διότι αἱ θεατρικαὶ παραστάσεις ἐγίνοντο εἰς τιμὴν τοῦ Διονύσου.

59) Παρακυλοῦντας ἑαυτοὺς. 60) Ρεθύμους, εἰς ἄλλας ἐκδ. ἀποθύμους.

61) Ὅταν θῇαι μόνοι των. 62) Τὰ μουσικά, διότι τὰ ἀρχαῖα δράματα κατὰ τὸ μίγιστον μέρος ἐτραγωδοῦντο μὲ μουσικὴν. 63) Συναρμολογοῦσι. 64) Εκτείνοντες τὰς χορδας.

65) Ἀλλοῦντες.

τὸ τοὺς ἐχθροὺς αἰσχύνεσθαι μάλλον, ἢ τοὺς φίλους, ἐφ' οἷς ἐξακρατάνομεν. "Ὅθεν ὁ Νασιδάς⁶⁶, οἰομένων τινῶν καὶ λεγόντων, ἐν ἀσφαλεὶ γεγονέναι τὰ Ρωμαίων πράγματα, Καρχηδονίων μὲν ἀνῆρημένων, Ἀχαιῶν⁶⁷ δὲ δεδουλωμένων. Νῦν μὲν οὖν (εἶπεν) ἐπισφαλῶς ἔχομεν, μήτε οὐς φοβηθῶμεν μήτε οὐς αἰσχυνθῶμεν, ἑαυτοῖς ἀπολειποῦτες. "Ἐτι τοίνυν πρόσλαβε⁶⁸ τὴν Διογένης ἀπόφασιν⁶⁹, φιλόσοφον σφόδρα καὶ πολιτικὴν οὖσαν. Πῶς ἀμυνόμεναι τὸν ἐχθρόν; αὐτὸς καλῶς καγαθῶς γενόμενος⁷⁰. "Ἴππους ἐχθρῶν ὀρώντες⁷¹ εὐδοκιμοῦντας, ἀνιῶνται, κύνας ἐπαινουμένους, ἂν χωρίον ἐκπεπονημένον⁷² ἴδωσιν, ἂν εὐθαλοῦντα κῆπον, ἐπιστένουσι· τί οὖν οἶε⁷³, σεαυτὸν ἐπιδεικνύμενος ἄνδρα δίκαιον, ἀρτίφρονα, χρηστὸν, ἐν λόγοις εὐδόκιμον, ἐν πράξει καθάρων, ἐν διαίτῃ κόσμιον,

Βυβαίων αὐλακα διὰ φρενὸς κατεπόμενος.

Ἐς ἧς τὰ κενὰ βλαστάνει βουλευματα⁷⁴

Νικώμενοι (φησὶ Πίνδαρος) ἄνδρες ἀγρυζία⁷⁵ δέδενται, οὐχ ἀπλῶς, οὐδὲ πάντες⁷⁶, ἀλλ' ὅσοι νικωμένους αὐτοὺς ὀρώσιν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, ἐπιμελεία, χρηστότητι, μεγαλοφροσύνη, φιλανθρωπία, εὐεργεσίαις· ταῦτα ἀποστρέφει τὴν γλῶτταν, ὥς ὁ Δημοσθένης φησὶν, ἐμφράττει τὸ στόμα, ἄγχει, σιωπῇ ποιεῖ.

Σὺ τοι⁷⁷ διάτρεπς τῶν κακῶν⁷⁸. ἔστι γάρ⁷⁹.

Εἰ θέλεις ἀνίξιν τὸν μισοῦντα, μὴ λοιδορεῖ κίναιδον⁸⁰, μὴδὲ μαλακὸν μηδ' ἀκόλαστον, μηδὲ βωμολόχον, μηδ' ἀνελεύθερον· ἀλλ' αὐτὸς ἀνὴρ ἴσθι, καὶ σωφρόνει καὶ ἀλήθευε, καὶ χρῶ φιλανθρωπίᾳ καὶ δικαίᾳ τοῖς ἐντυχχάνουσιν. "Ἄν δὲ λοιδορησῇται προκλήθῃ, ἄπαγε παρῶτάτω σεαυτὸν ὥν λοιδορεῖς ἐκείνον⁸¹, ἐνδύου τῇ ψυχῇ⁸², περισκόπει τὰ σπῆρα⁸³, μὴ τις καὶ σοὶ ποθεν ἀποφθέγγηται κακίᾳ τὸ τοῦ τραγικοῦ.

Ἄλλων ἰατροί, αὐτὸς ἔλκεσι βρῶν

"Ἄν ἀπαίδευτον εἴπη σε, ἐπίτεινε τὸ φιλομαθές⁸⁴ ἐν σεαυτῷ καὶ φιλόπονον· ἂν δειλὸν, ἔγειρε μάλλον τὸ θαρσαλέον καὶ ἀνδρῶδες· κἂν ἀσελγῇ τε καὶ ἀκόλαστον, ἐξέλκειρε τῆς ψυχῆς, εἴ τι λαικόνον ἐστὶ φιληδονίας ἔχνος. Οὐδὲν γὰρ αἰσχρόν ἐστι βλασφημίας παλινδρομούσης⁸⁵, οὐδὲ λυπηρότερον· ἀλλ' ἔοικε καὶ τὸ τοῦ φωτὸς ἀνακλῶμενον⁸⁶ μάλλον ἐνοχλεῖν^{86*} τὰς ἀσθενεῖς ὁράσεις, καὶ τῶν ψόγων οἱ πρὸς αὐτοὺς ἀναφερόμενοι τοὺς ψέγοντας ἀπὸ τῆς ἀληθείας. "Ὡς γὰρ ὁ καινίας⁸⁷ τὰ νεφρὰ, καὶ ὁ φαῦλος βίος ἐφ'

66) Σκεπτικὸν Νασιδάς, ὑπατος Ῥώμης, ἀνὴρ ἐ. ἀρετος, ἀκμάσας κατὰ τὸν 6'. αἰῶνα, π. Χ. 67) Τοῦ δεσμοῦ τῶν Ἀχαιῶν πύλων, αἱ ἐποταὶ ἐδουλώθησαν τελευταίαι ὑπὸ τῶν Ρωμαίων. 68) Πρίσθες εἰς ταῦτα. 69) Τὸ ἔργον. 70) Τοῦτο εἶναι τοῦ Δ. τὸ ἔργον.

71) Οἱ ἐχθροὶ ἢ οἱ ἀνθρώποι. 72) Καλλιεργημένον. 73) Τί νομίζεις εἰ θέλεις εἰσθαι.

74) Ἰδε' Ἀριστ. σελ. 30. 75) Ἀρωνία, σιωπῇ. 76) Ταῦτα ἐπιφέρει ὁ Πλούταρχος, κολλάζων τοῦ Πινδαρου τὴν παρατήρησιν. 77) Ἐλαττωτικός· ἢ Βεβαιωτ. ἀφ' οὗ δὲν εἶναι δυνατόν γὰ καμῆς τοῖς ἄλλοις καλοῦς κἂν (ἢ λοιπὸν) γίνου τοιοῦτος οὐ, τὸ ἐπὶ οὖν εἶναι εἰς τὴν ἔξουσίαν σου. 78) Ἀνθρώπων. 79) Στίχος Ἰσχυρὸς ἀγνωστοῦ ποιητοῦ. 80) Μὴ τὸν ὑβρίτης λέγων αὐτὸν κίναιδον. 81) Ἀπῆγε τῶν ἑλαττωμάτων ἀ τὸν προσάπτεις. 82) Ἐμβάθωνε εἰς τὴν ψυχὴν σου. 83) Μέρη αὐτῆς. 84) Τὴν φιλομάθειαν. 85) Ἐπιστρεφούσης κατ' αὐτοῦ τοῦ βλαστάνοντος, εἰς αὐτὸν ἐφαρμοζομένης.

86) Τὸ μέρος τοῦ φωτὸς τὸ ἐπὶ οὖν ἀνακαλῶνται. 86*) Σημειωτέον τὸ ἐνοχλεῖν πρὸς ἰατρικὴν, ὡς καὶ παρ' ἡμῖν ἐν χρήσει. 87) Ἀνεμὸς βορειοανατολικός.

ἐαυτὸν ἔλκει τὰς λοιδορίας. Ὁ μὲν οὖν Πλάτων ὁσάκις ἀσχημονοῦσιν ἀνθρώποις παραγένοιο πρὸς αὐτὸν ἀπὼν⁸⁸ εἰώθει λέγειν. Μὴ ποιεῖς ἄρ' ἐγὼ τοιοῦτος; ὁ δὲ λοιδορήσας τὸν ἑτέρου βίον, ἂν εὐθὺς ἐπισκοπῇ τὸν ἑαυτοῦ καὶ μεθαρμότῃ, πρὸς τοὺναντίον ἀπειθύνων καὶ ἀποστρέφων, ἕξει τι χρήσιμον ἐκ τοῦ λοιδορεῖν, ἄλλως ἀχρήστου καὶ κενοῦ δοκοῦντος εἶναι καὶ ὄντος. Οἱ μὲν οὖν πολλοὶ γελῶσιν, ἂν τις ὦν φαλακρὸς ἢ κυρτός, ἑτέρους εἰς ταῦτα λοιδορῇ καὶ σκόπτῃ. Γελοῖον δὲ ὅλως ἐστὶ τὸ λοιδορεῖν καὶ σκόπτειν ὅτι οὖν ἀντιλοιδορηθῆναι δυνάμενον⁸⁹, ὡς λέων ὁ Βυζάντιος ὑπὸ κυρτοῦ λοιδορηθεὶς εἰς τὴν τῶν ὀμμάτων ἀσθένειαν. Ἀνθρώπινον, ἔφη, πάθος ὀνειδίζεις, ἐπὶ τοῦ νώτου φέρων τὴν νέμεσιν⁹⁰.

... Ἀνδροκτένου γυναικὲς ὁμογενεῖς ἔσται.

Πρὸς τὸν Ἀδραστὸν ὁ Ἀλκμαίων⁹¹. τί οὖν ἐλεῖνός⁹² οὐκ ἀλλότριον, ἀλλὰ ἴδιον ἑαυτοῦ⁹³ προσφύρων ὀνειδος;

Σὺ δ' αὐτὸχειρ γε μητρὸς, ἢ σ' ἐγείνατο θῆ.

Πρὸς τὸν Κράσσον⁹⁴ ὁ Δομίτιος⁹⁵. Οὐ σὺ, μυρμίνη⁹⁶ ἐν ζωγρείῳ⁹⁸ σοι τρεφομένης, εἴτα ἀποθανούσης, ἔκλυσται; καὶ ὁ ἕτερος. Οὐ σὺ τρεῖς γυναικας ἐκκομίσας⁹⁹ ἐδάκρυσας¹⁰⁰. Οὐκ εὐφραδὲς τὸν λοιδορησόμενον¹⁰¹ εἶναι καὶ μεγάλῳφρον καὶ ἱταμόν, ἀλλ' αἰοιδόρῃον καὶ ἀνέγκλητον. Οὐδενὶ γὰρ οὕτως ἔοικε προστάττειν ὁ θεός¹⁰², ὥς τῷ μέλλοντι ψέγειν ἕτερον τὸ Γνωθὶ σαυτὸν. ἵνα μὴ λέγοντες ἂ θέλωσιν, ἀκούωσιν ἂ μὴ θέλωσι. Φίλει γὰρ ὁ τοιοῦτος (κατὰ τὸν Σοφοκλέα)

— γλῶτταν ἐχέεις μάτην,

ἔκων ἀκούειν ὡς ἑλὼν εἶπῃ λόγους¹⁰³.

Τοῦτ' ἐν ἐνέσται τῷ λοιδορεῖν τὸν ἐχθρὸν ὠφέλιμον καὶ χρήσιμον οὐκ ἔλαττον δὲ ἑτέρου¹⁰⁴ τὸ λοιδορεῖσθαι καὶ κακῶς ἀκούειν αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν. ὅθεν ὀρθῶς ὁ Ἀντισθένης¹⁰⁵ εἶπεν, ὅτι τοῖς μέλλουσι σώζεσθαι ἢ φίλων δεῖ γνησίων, ἢ διακίρων ἐχθρῶν. οἱ μὲν γὰρ νοουθετοῦντες τοὺς ἀμαρτάνοντας, οἱ δὲ, λοιδοροῦντες ἀπατρέπουσιν. Ἐπεὶ δὲ ἡ φιλία τανῦν ἰσχυράφωτος γέγονεν ἐν τῷ παρρησιαζέσθαι¹⁰⁶, καὶ τὸ κολακεύον αὐτῆς λάλον ἐστὶ¹⁰⁷, τὸ δὲ νοουθετοῦ ἀνκυδὸν, ἀκουστέον ἐστὶ πρὸς τῶν

88) Πρωτότερον ἀπὼν εἰώθει λέγειν πρὸς αὐτόν. ἢ ἴσως ἀπὼν. 89) Τὸν δυνάμενον ἀντιλοιδορηθῆναι· ἐπὶ αὐτῷ. 90) Τὴν θείαν ἐκδίκησιν. 91) Ὁ Ἀλκμαίων, εἶπε πρὸς τὴν Ἀδραστὸν βασιλεῖα τοῦ Ἀργεῦς. διότι ἐβρίλη ἡ ἀδελφὴ τοῦ ἀδράστου, ἐβένευσεν τὸν ἀνδρα τῆς Ἀμφιαρέου. 92) Ἀπεκρίθη 93) Μᾶλλον· αὐτῷ τῷ Ἀλκμαίῳ. 94) Ἀμρότερος χωρία τοῦ Εὐριπίδου. 95) Θείον τοῦ μεγάλου Κράσσου, ἐβένευσεν τὴν μητέρα του, διὰ τὰ ἐκδικήσῃ τὸν πατέρα. 96) Θείον τοῦ μεγάλου Κράσσου, ἐβένευσεν τὴν μητέρα του, διὰ τὰ ἐκδικήσῃ τὸν πατέρα. 97) Π. Σ. 98) Σμύρνα, εἶδος ἰχθύος. 99) Ἰχθυοτρεφεῖον. 100) Ἐνταφίσις. 101) ἴσως· οὐκ ἐδάκρυσας ἢ ἴσως ἡ φράσις ὅχι ἐρωτηματικῇ, αὐτως· σὺ ἐκκομίσας οὐκ ἐδάκρυσας. 102) Ὁ θεὸς νὰ λοιδορήσῃ. 103) Ὁ χρησιμοδότης ἀπόλων. 104) Στίχοι ἀπολεσθέντος δράματος τοῦ Σοφοκλέους. 105) Δὲν εἶναι τοῦ ἄλλου, τοῦ λοιδορεῖν, μικρότερον κατὰ τὴν ὠφέλειαν. Ἀλλ' ἴσως διορθωτὸν τὸ χωρίον οὕτω πως· Οὐκ ἔλαττον δὲ ἕτερον, τῷ λοιδορεῖσθαι κτλ., ἢ ὅς ἑτερον δὲ οὐκ ἔλαττον ὠφέλιμον ἐνέσται τῷ λοιδορεῖσθαι κτλ.

106) Κινητικὸς φιλόσοφος μαθητὴς τοῦ Σωκράτους. 107) Λέγειν τὴν ἀλήθειαν μετὰ παρρησίας. 108) Ἀλλ' εἴταν κολακεύῃ ἢ φιλία εἶναι λάλος.

ἐχθρῶν τὴν ἀλήθειαν. Ὡς γὰρ ὁ Τηλέφος¹⁰⁸, οἰκείου μὴ τυγχάνων ἱατροῦ τῷ πολέμικῳ δόρατι τὸ ἔλκος ὑπέθηκεν, οὕτως τοὺς ἀποροῦντας εὐνοίας νοουθετοῦσης¹⁰⁹, ὑπομένειν ἀνάγκη μισοῦντος ἐχθροῦ λόγον, ἂν ἐλέγχῃ καὶ κολάζῃ τὴν κακίαν, σκοποῦντας τὸ ἔργον¹¹⁰, ἀλλὰ μὴ τὴν γνώμην, τοῦ κακῶς λέγοντος. Ὅσπερ γὰρ ὁ τὸν Θεσσαλὸν Προμηθεῖα¹¹¹ κτείνει διανοηθεὶς, ἐπαίσει τῷ ζῆφει τὸ φῦμα¹¹², καὶ διετίλιν οὕτως, ὥστε σωθῆναι τὸν ἀνθρώπον καὶ ἀπαλλαγῆναι τοῦ φύματος βράχεντος, οὕτως πολ- λάκις ὑπ' ὀργῆς, ἢ ἔχθρας, προσπεσοῦσα λοιδορία, κακὸν ψυχῆς ἢ ἀγνοοῦ- μενον, ἢ ἀμελούμενον, ἐθεράπευσεν. Ἄλλ' οἱ πολλοί, λοιδορηθέντες, οὐ σκοποῦσιν, εἰ πρόσεστιν αὐτοῖς τὸ λεγόμενον, ἀλλὰ τί πρόσεστιν ἑτε- ρον¹¹³ τῷ λοιδοροῦντι, καὶ καθάπερ οἱ παλαιοὶ τὴν κόριν, οὐχ ἑαυτῶν ἀποφῶσι τὰς λοιδορίας, ἀλλὰ συμπάσσουντι ἀλλήλους¹¹⁴, εἴτα φύρονται καὶ ἀναχωρῶνται¹¹⁵ συμπεσόντες ὑπ' ἀλλήλων. Δεῖ δ' ἀκούσαντα κακῶς ὑπ' ἐχθροῦ, τὸ μὲν προσόν¹¹⁶ ἀρχειρεῖν αὐτοῦ μάλλον, ἢ κηλίδαν προσου- σαν ἱματίῳ καὶ δειχθεῖσιν· ἂν δέ τις λέγῃ τὰ μὴ προσόντα, ὅμως ζῆ- τεῖν αἰτίαν, ἀφ' ἧς ἡ βλασφημία γέγανε, καὶ φυλάττεσθαι καὶ δεδιέναι, μὴ τι λαυθάνωμεν ἢ σύγγενος, ἢ ὁμοῖον τῷ λεγομένῳ παραμαρτάνοντες· οἷον Ἀκαυδὴν, τὸν Ἀργείων βασιλέα¹¹⁷, κόμης τινὸς διάθεσις καὶ βᾶδισμα τρυφερώτερον εἰς μαλακίαν διέβαλε¹¹⁸, καὶ Πομπήϊον^{118*}, τὸ ἐνὶ κνασθαὶ θακτύλῳ τὴν κεφαλὴν, παρρωτάτῳ θηλότητος καὶ ἀκολασίας ὄντα. Κράσσης δέ¹¹⁹ τῶν ἱερῶν μιᾷ παρθένων¹²⁰ αἰτίαν ἔσχε πλησιάζειν¹²¹. χωρίον τι καλὸν ὠνέρασθαι παρ' αὐτῆς βουλούμενος, καὶ διὰ τοῦτο πολ- λάκις ἐντυγχάνων ἰδίᾳ καὶ θεραπείᾳ¹²². Ποστούμιαν¹²³ δὲ τὸ γελᾶν προχειρότερον, καὶ λαλιᾷ χρηθεῖν θαλαυτέρᾳ πρὸς ἄνδρας, διέβαλεν¹²⁴, ὥστε κριθῆναι φθορᾶς. Εὐρέθη μὲν οὖν καθαρὰ τῆς αἰτίας¹²⁵ ἀπολύσας δ' αὐτὴν ὁ ἀρχιερεὺς Σπόριος Μινούκιος ὑπεμνησκε μὴ χρηθεῖν λόγοις ἀσεμνοτέροις τοῦ βίου. Θεμιστοκλεῖ δὲ Παισαῖνας μὴδὲν ἀδικοῦντι προ- σεστρίψατο τὴν ὑποψίαν τῆς προδοσίας¹²⁶, διὰ τὸ χρηθεῖν φίλῳ καὶ γρά- φειν συνεχῶς καὶ πέμπειν πρὸς αὐτόν· Ὅταν οὖν λεχθῇ τι μὴ ἀληθές, οὐχ' ὅτι ψευδὴς ἐστὶ, δεῖ κατατρονεῖν καὶ ἀμελεῖν, ἀλλὰ σκοπεῖν τί τῶν ὑπὸ σοῦ λεγομένων, ἢ πραττομένων, ἢ σπουδαζομένων, ἢ συνόντων, ὁμοιότητα τῇ διαβολῇ παρέσχηκε, καὶ τοῦτο διευλαθεῖσθαι καὶ φεύγειν.

108) Τηλέφος, υἱὸς τοῦ Ἡρακλείους, ἐπληρώθη εἰς Μυσίαν ὑπὸ τοῦ Ἀχιλλεύου, καὶ ἰάθη δι' ἐπιθέσεως σκωρίας τοῦ αὐτοῦ δόρατος τὸ σπλῆν τὸν ἐπλήρωσεν.

109) Φίλων νοουθετοῦντων. 110) τὸ ἐλεγχόμενον ἔργον. 111) Κατ' ἄλλους τοῦτο ἀ- ποδίδεται εἰς τὸν Θεσσαλὸν Ἰάσωνα. 112) Ἀπόστημα τὸ ἐπὶ τὸν συνέπαιον νά ἔχη.

113) Ἐλάττωμα. 114) Σκηνίζονται ἀντιπαλῶς. 115) Μοιρῶνται. 116) Ἐλάττωμα.

117) Ἄλλως ἄγνωστον. 118) Ἐδωκεν ἀπορμήν νά διαβάλληται ὡς τρυφήλος.

118*) Ἐννοῖται ἀπὸ κοινοῦ τὸ διετίλιν (εἰς μ. 110) Ο συνάγων τοῦ Πομπήϊου.

120) Τῶν καθιερωμένων εἰς τὴν Ἑστίαν. 121) Κατηγορεῖτο ὅτι εἶχε σχέσεις ἡρωϊκάς.

122) Περιποιούμενος αὐτήν. 123) Ἀλλή ἱερὰ παρθένας.

124) Τὸ γελᾶν καὶ τὸ χρηθεῖν διέβαλεν. 125) Τῆς κατηγορίας. 126) Ὁ Παισα- νίας ἔγεινεν αἰτίαν νά προστρίβῃ εἰς τὸν Θεμιστοκλέα ὑποψία προδοσίας, διότι ὁ Θεμιστο- κλῆς εἶχε φίλον αὐτὸν τὸν Παισαῖναν.

Εἰ γὰρ ἕτεροι, πράγμασιν ἀβουλήτοις¹²⁷ περιπεσόντες, διδάσκονται τὸ χρήσιμον, ὥσπερ ἡ Μερρόπη φησὶν,

— αἱ τύχοι δὲ με.

Μισθὸν λαβοῦσαι τῶν ἐμῶν τὰ φίλτατα¹²⁸.

Σοφὴν εἶηκεν¹²⁹. —

τί καλύσει, διδάσκαλον ἄμισθον λαβόντα τὸν ἐχθρόν, ὠφελήθηται καὶ μαθεῖν τι τῶν λανθανόντων; Πολλὰ γὰρ ὁ ἐχθρὸς μάλλον αἰσθάνεται τοῦ φίλου. Τυροῦται γὰρ τὸ φιλοῦν περὶ τὸ φιλούμενον¹³⁰, ὡς ὁ Πλάτων φησὶ τῷ δὲ μισεῖν μετὰ τοῦ πολυπραγμονεῖν καὶ τὸ λαλεῖν ἔνεστιν¹³¹. Ὁ Ἰέρων¹³² ὑπὸ τινος τῶν ἐχθρῶν εἰς τὴν δυσωδίαν ἐλοιδορήθη τοῦ στόματος· ἐλθὼν οὖν οἴκαδε πρὸς τὴν γυναῖκα· τί λέγεις, εἶπεν, οὐδὲ σύ μοι τοῦτο ἔρρασας; Ἡ δὲ αὖσα, σῶφρων καὶ ἀκακος, Ὀμην, εἶπεν, ὅτι τοιοῦτο πάντες ὄξουσιν οἱ ἄνδρες· Οὕτω καὶ τὰ αἰσθητικά, καὶ τὰ σωματικά, καὶ τὰ καταφανῆ πᾶσι, παρὰ τῶν ἐχθρῶν μαθεῖν πρότερον ἔστιν, ἢ τῶν φίλων καὶ συνήθων. Ἄνευ δὲ τούτου, τὴν περὶ γλώττων ἐγκράτειαν, οὐ μικρὸν ἀρετῆς μέρος οὖσαν, ὑπήκουον αἶε τῷ λογισμῷ καὶ πειθήνιον ἔχειν οὐκ ἔστιν, ἂν μὴ τις ἀσκήσει καὶ μελέτῃ καὶ φιλοπονίᾳ τὰ κἀκιστα τῶν παθῶν, οἷόν ἐστιν ἡ ὀργή, κατεργάσεται. Ἡ γὰρ ἀκουσίως ἐκπίπτουσα φωνή, καὶ τὸ,

— ἔπος φύγεν¹³³ ἕρκος ὀδόντων¹³⁴.

καὶ τὸ, ἕνια ἐξίπτασθαι τῶν ῥημάτων αὐτόματα, τοῖς ἀνασκήτοις μάλιστα θυμοῖς, οἷον ὀλισθαίνουσι καὶ διαρρέουσιν ἐπιγίγνεται, δι' ἀσθένειαν θυμοῦ, δι' ἀκρατῆ γνώμην, διαίτη θραστεία. Λόγου δὲ, κουφοτάτου πράγματος¹³⁵, βαρυτάτη ζημία (κατὰ τὸν θεῖον Πλάτωνα) καὶ παρὰ θεῶν ἔπεται καὶ παρὰ ἀνθρώπων· ἡ δὲ σιγὴ πανταχοῦ μὲν ἀνυπεύθυνος¹³⁶, (οὐ μόνον ἀδιψόν¹³⁷, ὡς φησιν Ἰπποκράτης, ἐν δὲ λοιδορίᾳ¹³⁸ σεμνὸν καὶ Σωκρατικόν¹³⁹, μάλλον δὲ Ἠράκλειον, εἴ γε κἀκεῖνος

Οὐδ' ὅσον μοικας¹⁴⁰ στυγερῶν ἐμπαζέτο μῶλον.

Οὔτε μὴν τούτου σεμνότερον καὶ κἀλλιόν ἐστι τὸ λοιδοροῦντος¹⁴¹ ἐχθροῦ τὴν ἡσυχίαν ἄγειν, Λισσάδα πέτρην¹⁴² φιλοκέρτομον¹⁴³ ὡς παρανηχομένους¹⁴⁴. ἀλλὰ μίζων ἡ ἀσκησις¹⁴⁵. ἂν ἐχθρόν ἐθισθῇ λοιδοροῦντα φέρειν σιωπῇ, πᾶν ῥαδίως οἴσεις γυναικὸς ὀρμὴν κακῶς λεγούσης καὶ φίλου φωνῆς καὶ ἀδελφοῦ πικροτέρας ἀκούων, ὑπομενεῖς ἀθορύβως· πατρὶ δὲ

127) Δεινῶς, τὰ δεινὰ δὲν θέλουσι. 128) Τὰ προσφιλέστατα τῶν κτημάτων μου.

129) Κατέστησαν, στίχοι Εὐριπίδου. 130) Ὁ ἀγαπῶν ὑπὲρ ἐκείνου ἐν ἀγαπῇ.

131) Δηλ. εἰ μισοῦνται ἑαυτοῖσι τῶν ἐχθρῶν τῶν τὰ σφάλματα καὶ τὰ κηρύττει.

132) Τύραννος τῶν Συρακουσίων. 133) Ποιητ. ἀναύτητον ἀντὶ ἔρπεν.

134) Οἱ. Σ. 61. 135) Ὅστις εἶναι πρᾶγμα κουρτίκτον. 136) Δὲν ἐξέρρει εὐθύνην, ποινὴν. 137) Καθ' Ἰπποκράτην ἡ σιγὴ προφυλάττει τῆς διψῆς, δηλ. ὁ νοσῶν πρέπει νὰ σιωπῇ, διὰ τὰ μὴ διψῇ. 138) Ἡ σιγὴ δὲν ἀντιτάσσεται εἰς τὴν λοιδορίαν. 139) Εἶναι αἶψα τοῦ ἔθους τοῦ Σωκράτους. 140) Περιεφρόνει τὰς ὕβρεις ὡς μοικας. Ἀγνωστον πόθεν ἐλήφθη ὁ στίχος. 141) Ὁρμότερον· τοῦ λοιδοῦ. δηλ. τούτου, τοῦ ἀγεῖν ἡσυχίαν ἐχθροῦ λοιδοροῦντος. 142) Ἀπότομον ἐκόπλον. 143) Ξεσχίζοντα τὰ προαπαραιομένα αὐτῷ σώματα, τραχύν. Ἀλλ' ἔδω ἡ λέξις παρῇ μεταφορικώτερον πρὸς τὰς κερτομίας, λοιδορίας. 144) Παραπλέοντας. Ἀπόσπασμα στίχου. 145) Ἰσως, ἀλλὰ μειζόνων ἀσκήσεως· δηλ. Τίποτε οἱ θυμῶντες εἰς τὸ νὰ ὑπομένῃ· καὶ μίζονα.

καὶ μητρὶ τυπτόμενος καὶ βαλλόμενος, παρέξεις ἄθλημα καὶ ἀμύνητον¹⁴⁶ σεαυτὸν. Ὁ μὲν γὰρ Σωκράτης ἔφερε τὴν Ξανθίππην¹⁴⁷, θυμοειδῆ οὖσαν καὶ χαλεπὴν, ὡς ἂν εὐκόλως συνεσόμενος ἑτέροις, ἂν ἐκείνην ὑπομένειν ἐθισθῇ· πολὺ δὲ βέλτιον ἐχθρῶν καὶ ἀλλοτρίων ἐγγυμνασάμενον σκώμασι καὶ λοιδορίαις καὶ ὀργαῖς καὶ βδελυρίαις, ἐθίσει τὸν θυμὸν ἡσυχίαν ἄγειν, μὴδὲ ἀσχάλλειν ἐν τῷ λοιδορεῖσθαι.

Πρώτητα μὲν οὖν καὶ ἀνεξικακίαν οὕτως ἐστὶν ἐνεπιδειξάσθαι ταῖς ἐχθραῖς¹⁴⁸, ἀπλότητα δὲ καὶ μεγαλοφροσύνην καὶ χρηστότητα μᾶλλον ἐν ταῖς φιλίαις. Φίλον μὲν γὰρ οὐχ οὕτω τὸ εὖ ποιεῖν καλόν, ὥς αἰσχρόν τὸ μὴ ποιεῖν¹⁴⁹ δεόμενον. Ἐχθροῦ δὲ καὶ τὸ τιμωρίαν παραλιπεῖν ἐν καιρῷ παρασχόντος¹⁵⁰ ἐπιεικές ἐστὶ. Τὸν δὲ καὶ πταίσαντι συμπαθήσαντα, καὶ δεκθῆντι συλλαβόμενον, καὶ παισὶν ἐχθροῦ καὶ οἰκείοις πράγμασιν¹⁵¹ ἐν χρεῖα γενομένοις σπουδὴν τινα καὶ προθυμίαν ἐνδειχόμενον, ὅστις οὐκ ἀγαπᾷ τῆς εὐμενείας¹⁵², οὐδ' ἐπαίνει τὴν χρηστότητα.

Κεῖνος ἐξ ἀδύνατος ἢ σ' ἀρεῶν¹⁵³ κεχάλευται μέλαινα καρδίαν¹⁵⁴.

Τῷ Καίσαρι, καλεῦσαντι τὰς Πομπηίου τιμὰς¹⁵⁵ ἀναστηθῆναι καταβεβλημένους, ὁ Κικέρων, τοὺς Πομπηίου (φρίν) ἀνδριάντας ἑστησας, τοὺς δὲ τοὺς ἐπηξας¹⁵⁶. "Ὅθεν οὐδ' ἐπαίνου φαιστέον, οὐδὲ τιμῆς περὶ ἀνδρὸς ἐχθροῦ, δικαίως εὐδοκιμήσαντος. Ἐπαῖνον τε γὰρ φέρει μείζονα τοῖς ἐπαῖνοισι, καὶ πίστιν ἔχει πάλιν ἐγκληῶν¹⁵⁷, ὡς οὐ τὸν ἄνδρα μισῶν, ἀλλὰ τὴν πρᾶξιν ἀποδοκιμῶν. Τὸ δὲ κάλλιστον καὶ χρητιμώτατον¹⁵⁸, ἀπωτάτω καθίσταται τοῦ φθονεῖν καὶ φίλοις εὐτυχοῦσι, καὶ κατορθοῦσιν οἰκείοις, ὁ τοὺς ἐχθροὺς ἐθισθεῖς ἐπικινεῖν καὶ μὴ δάκνεσθαι, μὴδὲ βασκαίνειν εὐπραγόντων. Καὶ τοι τίς ἄτκτης ἑτέρα μείζονα ὠφέλειαν ἐνεργάζεται ταῖς ψυχαῖς, ἢ διαθῆσθαι κρείττονα, τῆς ἀραιούσης τὸ δύσζηλον¹⁵⁹ ἡμῶν καὶ φ' ἰόφθορον; ὥσπερ γὰρ ἐν πολέμῳ¹⁶⁰ πολλὰ τῶν ἀναγκαίων, ἄλλως δὲ φαύλων, ἔθος λαβόντα καὶ νόμου δύναμιν, οὐκ ἐστὶ ῥαδίως ἀπώσασθαι βλαπτομένους, οὕτως ἡ ἔχθρα συνεισάγουσα τῷ μίσῳ φθόνον, ζηλοτυπίαν, ἐπιχειρεακίαν, μνησικακίαν ἐναπολείπει. Πρὸς δὲ τούτοις καὶ πανουργία, καὶ ἀπάτη, καὶ ἐπιβουλὴ δοκοῦσα μὴ φαῦλον εἶναι, μὴδ' ἄδικον πρὸς ἐχθρόν, ἂν ἐγγένηται¹⁶¹, παραμένει δυσπαύλακτος. Εἴπα χρωνταί¹⁶² πρὸς τοὺς φίλους αὐτοὶ ὑπὸ συνηθείας, ἂν μὴ φυλάττωνται πρὸς τοὺς ἐχθροὺς. Εἴπερ οὖν ὀρθῶς ὁ Πυθαγόρας, ἐν ἀλόγοις ζώοις ἐθίζων ὠμότητος ἀπέγχεσθαι καὶ πλεονεξίας, ὀρνέων τε θηρευτὰς παρρητεῖτο¹⁶³, καὶ βόλους¹⁶⁴ ὠνούμενος ἰχθύων, ἐκέλευεν ἀφιέναι καὶ παντὸς ἡμέρου ζώου φόνον ἀπηγόρευε· πολὺ δὲ ἥπου σεμνότερόν ἐστιν, ἐν

146) Δόρητον. 147) Τὴν γυναῖκά του. 148) Ἐπιδείξασθαι ἐν ταῖς ἐχθραῖς. 149) Τὸ μὴ εὖ ποιεῖν ἐταν δέχεται. 150) Τοῦ ἐχθροῦ παρισχόντος ἀφορμὴν τιμωρεῖν. 151) Ἰσως καὶ πράγμασι. 152) Ὅστις οὐκ ἀγαπᾷ τὸν συμπαθήσαντα ἕνεκα τῆς εὐμενείας.

153) Ἀδύνατος ἀντὶ σιδήρου. 154) Ἀπὸ τοῦ καί τινος περιεκτικὸν στίχου. 155) Ἰσως στήλας. 156) Ἰσως ὡς διὰ τῆς γυναικὸς σου πράξεως. 157) Ὁ κατηγορῶν πιστεύεται.

158) Ὁ δὲ κάλλ. καὶ χρ. ἐστὶ. 159) Ζηλοτυπία. 160) Ἰσως ἐν πόλει. 161) Ἀσχεῖντα μὴ εἶναι φαῦλον ἂν ἐγγένηται πρὸς ἐχθρόν. 162) Τούτοις. 163) Παρακάλει νὰ μὴ τὰ θηρυσώσῃ. 164) Ὅσα ὑψίστα πιασθῶν εἰς ἐκαστὴν βίβλην (βίψιμον) τοῦ πλεγματίου.

διαφοραῖς πρὸς ἀνθρώπους καὶ φιλονεικίαις, γενναῖον ἔχθρον ὄντα καὶ δίκαιον καὶ ἀψευδῆ, τὰ μαχηθῆναι καὶ ἀγερῆ καὶ κακοῦργα πάθη παθεῖν καὶ ταπεινὰ ποιεῖν ὅπως ἐν τοῖς πρὸς τοὺς φίλους συμβολαίοις¹⁶⁵ πατήσονται ἀτρεμεῖ, καὶ ἀπέχεται τοῦ κακοῦργεῖν. Σκαῦρος¹⁶⁶ ἔχθρος ἦν Δομιτίου καὶ κατήγορος· οὐκέτις οὖν τοῦ Δομιτίου πρὸ τῆς δίκης ἦκε πρὸς αὐτόν, ὡς ἔχων τι μνηύσαι τῶν ληθηζόντων ἐκείνῳ· ὁ δ' οὐκ εἶπεν εἰπεῖν, ἀλλὰ συλλαβὴν τὸν ἀνθρώπον ἀπέστειλε πρὸς τὸν δεσπότην. Κάτων¹⁶⁷ δὲ Μουρήνῃ¹⁶⁸ δικάζοντι δημοκρατίᾳ¹⁶⁹, καὶ συνάγοντι τοὺς ἐλέγχους, ἐξ ἑθους περικυκλοῦσιν οἱ τὰ πραττόμενα παραφυλάττοντες¹⁷⁰. Πολλάκις οὖν αὐτὸν ἠρώτων, εἰ τι μέλλει σήμερον συνάγειν, ἢ προημετευσθεὶς πρὸς τὴν κατηγόριαν· εἰ δὲ μὴ φαίη, πιστεύοντες ἀπέχεσαν. Ταῦτα μὲν οὖν αὐτοῦ τῆς δόξης¹⁷¹ ἔχει τεκμήριον μέγιστον, ἀλλὰ μείζον καὶ κάλλιπτον¹⁷², ὅτι τῷ δικαίῳ χρησθῆναι καὶ πρὸς ἐχθροὺς ἐθισθέντες, οὐδέποτε μὴ προσενηθώμεν ἀδίκως καὶ πανούργως τοῖς συνήθεσι καὶ φίλοις.

Ἐπεὶ δὲ πάσαισι κορυθαίῃσι¹⁷³ χρηὶ λόρον¹⁷⁴ ἐργενέσθαι, κατὰ τὸν Σικωνίδην¹⁷⁵ καὶ πάντα φύσις ἀνθρώπου φέρει φιλονεικίαν καὶ ζηλοτυπίαν καὶ φθόνον, κενοφρόνων¹⁷⁶ ἑταίρων¹⁷⁷ ἀνδρῶν (ὡς φησι Πίνδαρος), οὐ μετρίως ἂν τις ὠφελοῖτο τῶν παθῶν τούτων ποιούμενος ἀποκαθάρσεις εἰς τοὺς ἐχθροὺς, καὶ ἀποστρέφων, ὥστερ ὄχετους, παρρωπᾶται τῶν ἑταίρων καὶ οὐκείων. Καὶ τοῦτο, ὡς εἴοικε, συνιδὼν πολιτικὸς ἀνὴρ, Ὀνομάδης¹⁷⁸ ἐν Χίῳ τῆς κρατούσης μερίδος ἐν στάσει γινόμενος, παρήγει τοῖς ἑταίροις μὴ πάντας ἐξελάσαι τοὺς ἀντιστασιασάσκοντας, ἀλλ' ὑπολείπεσθαι^{178*} τινάς· Ὅπως (ἔφη) μὴ πρὸς τοὺς φίλους ἀρξώμεθα διαφέρεισθαι τῶν ἐχθρῶν παντάπασιν ἀπαλλαγέντες. Οὐκοῦν καὶ ἡμῶν καταναλισκόμενα ταῦτα τὰ πάθη πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ἤττον ἐνοχλήσει τοῖς φίλοις. Οὐ γὰρ κεραμεὶ δεῖ κεραμεὰ φθονεῖν¹⁷⁹, οὐδ' αἰοῖδον αἰοιδῶ (καθ' Ἡσιόδον), οὐδὲ γείτονα ζηλοῦν, οὐδ' ἀνεψιὸν οὐδ' ἀδελφὸν εἰς ἄρενος¹⁸⁰ σπεύδοντα, καὶ τυγχάνοντα χρηστῶν πραγμάτων· ἀλλ' εἰ μηδεὶς τρόπος ἐστὶν ἄλλος ἀπαλλαγῆς ἐρίδιον καὶ φθόνων καὶ φιλονεικίῶν, ἔθηκε στυγρὸν δάκνεισθαι τῶν ἐχθρῶν¹⁸¹ εὐημερούντων καὶ παρόξυνε καὶ χάραττε τὸ φιλονεικὸν ἐν ἐκείνοις θηγόμενον¹⁸². Ὡς περ γὰρ οἱ χαρίεντες γεωργοὶ τὰ ῥόδα καὶ τὰ ἰα βελτίω ποιεῖν νομίζουσι, σκόροδα καὶ κρίμμυα παραφυτεύοντες· (ἀποκρίνεται)¹⁸³

165) Σχέσει. 166) Ν. Αἰμίλιος Σκαῦρος, πρέσβης καὶ ἐχθρὸς τοῦ Δομιθίου Αἰνιοδόρου, περὶ οὗ ἴδε σελ. 10. 167) Κάτων ὁ Οὐτικὸς, φιλόσοφος καὶ πολιτικὸς Ρωμαῖος, ὅστις ἰδὼν τὸν Κάϊσαρα ὑπερισχύσαντα ἀπεσφύρη εἰς Γίτικον τῆς Ἀφρικῆς καὶ ἀπέθανεν αὐτόχειρ. 168) Τὸν διαδεχθέντα τὸν Κικέρωνα εἰς τὴν ὑπατείαν.

169) Ὡς δημοκρατίαν. παραφωδῆ, φιλοδοξίαν. 170) Δηλ. φίλοι τοῦ Μουρήνη παρατηρούντες τί ἐπαρτεν ὁ Κάτων. 171) Τῆς ἐπ' ἀρετῇ δόξης. 172) Ἀλλ' ἔπερ ἰσὶ μείζον. Τὸ χωρίον εἰδὼ ἀκτείνον ἢ διεφθαρμένον. 173) Ἰσως. κορυθαίῃσι, ἐξ ὀνομαστικῆς κορυθαίῃσι. 174) Τὰ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ τῶν πτηνῶν προέχοντα πτερά. 175) Αὐρικὸς ποιητὴς ἐκ τῆς Κίης, κατ' Οἴκ. 55. 176) Κενοφρόνων. 177) Ἰσως ἑταίρων, τὸν φθόνον.

178) Ἰσως Ὀνομα Ἀπμιον. 178*) Ἰσως· ὑπολείπεσθαι. 179) Περικλή ἐκ τῶν ἔργων καὶ ἡμερῶν Ἡσιόδου. 180) Πλούτων. 181) Ἰσως μὴ τῶν φίλων ἀλλὰ τῶν ἐχθρῶν, ἢ τὸ μὴ τρεπτόν εἰς ἐπὶ, ἢ ὅπως ἐφελισσίων. 182) Ὁ Πλ. δὲν διδάσκει ὅτι πρέπει νὰ ρθωμεν τοὺς ἐχθροὺς, διότι ἀνωτέρω εἶπεν ὅλον τὸ ἔναντιον. Ἀλλ' ἀκτείνεται ἐνταῦθα εἰς τοὺς σκληροκαρδίους, εὗς δὲν δύναται ν' ἀπετρέψῃ ἐντελῶς τοῦ φθόνου.

γὰρ εἰς ἀρετὴν πᾶν ὅσον ἔνεστι τῇ τροφῇ^{183*} δριμύ και δυσῶδες, οὕτω και ὁ πλοῦτος ἀναλαμβάνων και περιέπων τὸ βάσκανον και κακὸν¹⁸⁴, ἐκείνῳ παρέρει τοῖς φίλοις εὐ πράττουσι και ἀλυπότερον. Διὸ και πᾶς ἀρετὴν πρὸς ἐκείνους ἐστὶ ποιητέον ὑπὲρ δόξης, ἢ ἀρχῆς, ἢ πορισμῶν δικαίων, ἢ δακνομένους μόνον, ἂν τι πλεον ἡμῶν ἔχωσιν, ἀλλὰ και πᾶν πᾶν ἀκρυφαλάνοντα¹⁸⁵, ἐξ ὧν πλεον ἔχουσι, και πειρωμένους ὑπερβαλέσθαι ταῖς ἐπιμελείαις και φιλοπονίαις και τῷ σωφρονεῖν και προσέχειν ἑαυτοῖς ὡς Θεμιστοκλῆς ἔλεγεν, οὐκ ἔξω αὐτόν καθεύδειν τὴν ἐν Μαραθῶνι τοῦ Μιλτιάδου νίκην. Ὁ μὲν γὰρ εὐτυχίᾳ διαφέρειν αὐτοῦ τὸν ἐχθρόν ἡγούμενος¹⁸⁶ ἐν ἀρχαῖς, ἢ συνηγορίαις, ἢ πολιτείαις, ἢ παρὰ φίλοις, και ἡγεμόσιν, ἐκ τοῦ πράττειν¹⁸⁷ τι και ζηλοῦν εἰς τὸ βατταίνειν παντάπασι και ἀθυμεῖν καταδύμενος^{187*}, ἀργῶ τῷ φθόνῳ και ἀπράκτῳ σύνεστιν ὁ δὲ μὴ τυφλούμενος περὶ τὸ μισούμενον, ἀλλὰ και βίου και ἡθους και λόγων και ἔργων γινόμενος θεατὴς δίκαιος, τὰ πλεῖστα κατόψεται τῶν ζηλουμένων ἐξ ἐπιμελείας και προνοίας και πράξεων χρηστῶν περιγινόμενα τοῖς κεκτημένοις, και πρὸς ταῦτα συντείνων ἐπαστήσῃ τὸ φιλότιμον αὐτοῦ και φιλόκαλον, τὸ δὲ χασμῶδες ἐκκόψει και ῥέθιμον. Εἰ δὲ τις¹⁸⁸ οἱ ἐχθροὶ καλακεύοντες, ἢ πανουργοῦντες, ἢ δεκάζοντες, ἢ μισοθαρνοῦντες, αἰσχροὶ και ἀνελευθέρους δοκοῦσι καρποῦσθαι δυνάμεις ἐν αὐλαῖς ἢ πολιτείαις, οὐκ ἐνοχλήτους^{188*} ἡμᾶς, ἀλλὰ μᾶλλον εὐφρανοῦσι, τὴν αὐτῶν¹⁸⁹ ἐλευθερίαν, και τὸ καθαρὸν τοῦ βίου και ἀνυθρίστον ἀντιτιθέντας. Ἄπας γὰρ ὁ ὑπὲρ γῆς και ὑπὸ γῆν χρυσὸς οὐκ ἀντάξιος ἀρετῆς, κατὰ Πλάτωνα. Καὶ τὸ τοῦ Σόλωνος ἔχειν αἰεὶ δεῖ πρόχειρον,

Ἄλλ' ἡμεῖς αὐτοῖς οὐ διαμεψόμεθα,
Τῆς ἀρετῆς τὸν πλοῦτον¹⁹⁰.

οὐδὲ γε βοᾶς δεδεδιπνισμένων¹⁹¹ θεάτρων, οὐδὲ τιμᾶς ζηλώσομεν και προεδρίας παρ' εὐνούχοις και παλλακαῖς, και σατραπείαις¹⁹² βασιλέων. Ζηλωτὸν γὰρ οὐδὲν, οὐδὲ καλόν, ἐξ αἰσχροῦ φύόμενον. Ἄλλ' ἐπιτυφλοῦται^{192*} τὸ φιλοῦν περὶ τὸ φιλούμενον, ὥς φησιν ὁ Πλάτων, και παρέχουσι μᾶλλον ἡμῖν οἱ ἐχθροὶ ἀσχημονοῦντες αἰσθησιν¹⁹³. Δεῖ δὲ μήτε τὸ χαῖρον, ἐφ' οἷς ἀμαρτάνουσιν, ἀργὸν εἶναι¹⁹⁴, μήτε τὸ λυπούμενον, ἐφ' οἷς κατορθοῦσιν, ἀλλ' ἐπιλογίζεσθαι δι' ἀμφοτέρων, ὅπως τὰ μὲν φυλαττόμεναι, βελτίους ὦμεν αὐτῶν, τὰ δὲ μμούμεναι, μὴ χεῖρονες.

183) Χωρίζεται. 183*) Τοῦ αὐτοῦ τῇ ἀπὸ τῆς γῆς. 184) Τὸ ἐν οἷ βάσκανον. 185) Ἡμᾶς, νὰ προσέχωμεν κατὰ τί δύναται νὰ μᾶ: ὑπερεπῆσιν. 186) Νομίζων ὅτι ὁ ἐχθρὸς τοῦ τὸν ὑπεριερεῖ ἐν ἀρχαῖς κτλ. 187) Ἰσως πάσχειν. 187*) Ἀρχίζων ἀπὸ τοῦ νὰ λυπῆται κατὰ τι, και νὰ ζηλοῦν, και καταντών εἰς τὸ νὰ βοηθεῖ εἰς τὸν φθόνον κτλ.

188) Φέρεται πρὸς τὸ δύναμις. 188*) Αἱ τοιαῦται καρπώσεις. 189) Τὴν ἡμῶν αὐτῶν. 190) Περιχοπὴ στίχων τοῦ Σόλωνος. 191) Θεάτρων δειπνοὶς δεκαζομένων τὸ δὲ εἰς ἄλλας ἐκδόσεις ληροῦ μὲν νὰ ποσοκρακιστέον ὅπως ὡς Ἑλληνικῆς φωνῆς ἄλλοτεριον λήρημα. 192) Ἰσως και σατράπαις ἢ και σατραπείαις. 192*) Ἰσως ἐπεὶ τυφλοῦται κτλ. και ὀφελιστίος ὁ Δὲ μετὰ τοῦ Δεῖ. 193) Μᾶλλον ἰννοοῦμεν τῶν ἐχθρῶν τὰς ἀσχημοσύνας. 194) Οὔτε ἡ χαρὰ διὰ τὰ εὐαγγελά τῶν νὰ μᾶς ἦναι ἀνωμελής.

ΕΚ ΤΩΝ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΗΘΙΚΩΝ.

ΠΕΡΙ ΠΑΙΔΩΝ ΑΓΩΓΗΣ.

Τί τις ἂν ἔχοι εἰπεῖν περὶ τῆς τῶν ἐλευθέρων¹ παίδων ἀγωγῆς, καὶ τίς² χρώμενοι σπουδαῖοι ἂν τοῖς τρόποις ἀποδιδόν³, φέρε σκεψώμεθα⁴. Βέλτιον δ' ἴσως ἀπὸ τῆς γενέσεως ἀρξασθαι⁵ πρῶτον. Τοῖς τοίνυν ἐπιθυμοῦσιν ἐνδύσασθαι τέκνον γενέσθαι πατράσιν⁶ ὑποδείκνυ⁷ ἂν ἐγώ γε μὴ ταῖς τυρούσαις⁸ γυναιξὶ συνοικεῖν⁹. . . . Τοῖς γὰρ μητρόθεν, ἢ πατρόςθεν, οὐκ εὖ γεγονόσιν¹⁰ ἀνεξέλεπτα παρκαλοῦνθαι τὰ τῆς δυσγενείας ἀνείδη παρὰ πάντα¹¹ τὸν βίον, καὶ πρόχειρα τοῖς ἐλέγχειν καὶ λοιδορεῖσθαι βουλομένοις¹². Καὶ σοφός ἦν ἄρα ὁ Ποιητής¹³, ὅς φησιν·

Ὅταν δὲ κρηπίς¹⁴ μὴ καταβληθῇ γένους

Ὁρθῶς, ἀνάγκη δυστυχεῖν τοὺς ἐκ γένους.

Καλὸς οὖν παρρησίας θησαυρός¹⁵ εὐγένεια¹⁶, ἥς δὴ πλεῖστον λόγον ποιήσαν τοῖς νομίμοι παιδοποιοῖς γλιγομένοις¹⁷. Καὶ μὲν δὲ καὶ τὰ φρονήματα τῶν ὑπόχλων καὶ κίδηλων¹⁸ ἐχόντων τὸ γένος, σφάλλεσθαι καὶ ταπεινοῦσθαι πέφυκε¹⁹. Καὶ μάλα ὀρθῶς ὁ λέγων Ποιητής²⁰ φησι·

Δουλεῖ²¹ γὰρ ἄνθρωπος θεοκράτῃ λαγχάνει τις ἢ,

Ὅταν συνειδῇ πατὴρς ἢ μητὴρ κακὰ.

Ὡς περ ἀμέλει²² τοῦναντίον μεγαλοψυχίας ἐμπύμπληγται καὶ σφυγγματός²³ οἱ γονέων διασήμεν²⁴. Δυσφροντον γούν τὸν Θεμιστοκλέους²⁵ πολλάν τις λέγουσι φάναι καὶ πρὸς πολλοὺς, ὡς, ὅ,τι ἂν αὐτὸς βούληται, τοῦτο καὶ τῷ δῆμῳ συνδρασκέ²⁶ τῷ τῶν Ἀθηναίων· ἃ μὲν γὰρ αὐτὸς ἐθέλει καὶ ἡ μήτηρ²⁷· ἃ δ' ἂν ἡ μήτηρ, καὶ Θεμιστοκλῆς· ἃ δ' ἂν Θεμιστοκλῆς καὶ πάντες Ἀθηναῖοι. Πάνυ δ' ἔστιον ἐπαινεῖν καὶ Λακεδαιμονίους τῆς μεγαλοφροσύ-

1) Διότι παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ὑπῆρχε νουνομοποιημένη ἡ δουλεία, καὶ εἰς τὸν δούλων τὰ τέκνα δέν ἐθίδετο ἢ αὐτῇ ἀνατροφή ὡς εἰς τὰ τῶν ἐλευθέρων. 2) Πραγματι. 3) ἡθέλον ἀποδοῦν, γίνεσθαι (οἱ παῖδες) σπουδαῖοι, ἐμβριθεῖς κατὰ τοὺς τρόπους. 4) Ἀς σκεψώμεν. ἢ δὲ σύνταξις· φέρεσθαι τί τις ἂν ἔχοι. 5) Νὰ ἀρχήσασθαι. 6) Ἀντικειμένον ταῦτο προσώπου τῷ ὑποκειμένῳ, κατ' ἰδιωτισμὸν τῆς ἑλληνικῆς. 7) Ἠθέλα συμβουλεύεσθαι. 8) Μὲ ἐπίειν τύχη, χωρὶς δηλ. νὰ προστίξωσι περὶ τοῦ ὁποῖαι τινὲς εἰσιν. 9) Νὰ νομωρεῖνται. 10) Διὰ γεννηθεῖσιν ἐκ καλῶν πατέρων ἢ μητέρων. 11) Εἰς βίον τὸ διάστημα τοῦ βίου. 12) Ὅταν δηλ. τίλη νὰ λοιδορήσῃ τις τινα, εὐρίσκει πρόχειρον λοιδορίαν διὰ δὲν ἐγνώσῃ ἐκ καλῶν γονέων. 13) Ὁ Εὐριπίδης ἐν Ἡρακλεῖ μαινομένῳ, στίχ. 1261. 14) Βάσις. 15) Θησαυρός, χρηρῶν τὸ πλεονέκτημα τοῦ παρρησιαστέου. 16) Ὡς ἐκ καλῶν γονέων γενεῖσθαι. 17) Βιβλιομοσίον. ἢ δοτικὴ ὡς ὑποκειμένον τοῦ ῥηματικῆς. Τοῖς γλιγομένοις ἐπὶ πεινῶν, ἴσως τοὺς γλιγομένους· δεῖ ποιεῖν. 18) Παραβάλλει τὸ γένος χερσὶς νομίμοις, κίδηλων τοῖς διὰ χαλκῶν. 19) Πέφυκε τοιαῦτα, ὥστε σφάλλεσθαι. 20) Εὐρ. Ἰησιππος, 425. 21) Τὰ κακὰ, τὰ ἀλαττωματὰ τοῦ πατρὸς κτλ. δουλεῖσσι, ταπεινοῦσσι. 22) Ἰδμε λαμβανόμενον ὡς ἐπὶ πάντως. 23) Ἐπάρσεως. 24) Ρεῖ. 25) Ρίην. 26) Ἀρίσκει. 27) Εθέλει.

νης³⁸· οὕτως· Ἀργύραμον τὸν βασιλέα ἐκείνῳ ἐξημίωσαν χρήματιν, ὅτι μικρὰν τὴν ἀρετὴν³⁹ γυναίκα γάμῳ λαβεῖν⁴⁰ ὑπεμεινεν, ὑπειπόντες, ὡς βασιλεὺς· ἀλλὰ βασιλείκους παρασχέν αὐτοῖς δικαιοσύνην. . . . Καὶ περὶ μετὰ τῆς γεωργίας τοσαῦτα εἰρησθῶ μοι⁴¹.

Περὶ δὲ τῆς ἀγωγῆς καὶ δὴ λεκτέον⁴². Καθόλου μὲν εἰπεῖν⁴³, ὁ κατὰ τῶν τεχνῶν⁴⁴ καὶ τῶν ἐπιστημῶν λέγειν εἰώθαμεν, ταῦτόν καὶ κατὰ τῆς ἀρετῆς φαστέον ἔστιν, ὡς εἰς τὴν παντελῆ⁴⁵ δικαιοπραγίαν τρία δεῖ συνδραμεῖν, φύσιν καὶ λόγον, καὶ ἔθος. Καλῶς δὲ λόγον μὲν τὴν μάθησιν· ἔθος δὲ τὴν ἀσκήσιν. Εἰσὶ δὲ αἱ μὲν ἀρχαί, τῆς μαθήσεως· αἱ δὲ χρήσεις, τῆς μελέτης· αἱ δ' ἀκρότητες, πάντων⁴⁶. Καθ' ὃ δ' ἂν λειπθῇ⁴⁷ τούτων, κατὰ τοῦτ' ἀνάγκη γαλῆν γίνεσθαι τὴν ἀρετὴν. Ἡ μὲν γὰρ φύσις ἄνευ μαθήσεως τυφλόν⁴⁸, ἡ δὲ μάθησις δίχα φύσεως ἐλλιπὴς· ἡ δ' ἀσκήσις χωρὶς ἀμφοῖν ἀτελής. Ὡς περὶ δ' ἐπὶ τῆς γεωργίας, πρῶτον μὲν ἀγαθὴν ὑπάρχει δεῖ τὴν γῆν, εἶτα δὲ φυτουργόν ἐπιστήμονα, εἶτα τὰ σπέρματα σπουδαῖα⁴⁹, τὸν αὐτὸν τρόπον⁵⁰ γῇ μὲν ὁμοίαν ἡ φύσις, γεωργῷ δὲ ὁ παιδεύων, σπέρματι δὲ αἱ τῶν λόγων ὑποθήκαι⁵¹, καὶ τὰ παραγγέλματα. Ταῦτα πάντα διατεινόμενος⁵² εἶπομι, ὅτι συνῆλθε καὶ συνέπνευσεν⁵³ εἰς τὰς τῶν παρ' ἡμῶν ἀδοκίμων⁵⁴ ψυχὰς, Πυθαγόρου καὶ Σωκράτους καὶ Πλάτωνος καὶ τῶν ὅσοι δόξης φειμνήστου τετυγχήκασιν. Εὐδαίμων μὲν οὖν καὶ θεοφιλὴς⁵⁵, εἰ τῷ⁵⁶ ταῦτα πάντα θεῶν τις ἀπέδωκεν· εἰ δὲ τις οἶεται, τοὺς οὐκ εὖ πεφυκότας⁵⁷, μαθήσεως καὶ μελέτης τυχόντας ὀρθῆς πρὸς ἀρετὴν, οὐκ ἂν τὴν τῆς φύσεως ἐλάττωσιν⁵⁸ εἰς τοῦνδεγεόμενον⁵⁹ ἀναδραμεῖν⁶⁰, ἵστω πολλοῦ, μᾶλλον δὲ τοῦ παντός διαμακράνων⁶¹. Φύσεως μὲν γὰρ ἀρετὴν διαφθείρει ῥαθυμία, φουλόγηται δ' ἐπανορθοῖ διδασχὴ· καὶ τὰ μὲν ῥάδια τοὺς ἀμελοῦντας φέυγει⁶², τὰ δὲ χαλεπὰ ταῖς ἐπιμελείαις ἀλλίσκεται⁶³. Καταμάθοις δ' ἂν, ὡς ἀνύσιμον πρᾶγμα καὶ τελευσιουργόν ἐπιμέλεια καὶ πόνος ἐστίν, ἐπὶ πολλὰ τῶν γιγνομένων ἐπιβλέψας⁶⁴. Σταγόνες μὲν γὰρ ὕδατος πέτρας κοιλαίνουσι· σιδήρεος δὲ καὶ χαλκῆς ταῖς ἐπαφαῖς τῶν χειρῶν ἐκτριβόνται⁶⁵, οἱ δ' ἀρμάττοις⁶⁶ τροχαὶ πόνῳ⁶⁷ καμψθέντες οὐδ' ἂν, εἴ τι γένοιτο⁶⁸, τὴν ἐξ ἀρχῆς δύναιντο ἀναλαβεῖν εὐθυωρίαν⁶⁹. Τὰς γε μὴν καμπύλας τῶν ὑποκριτῶν βρακτηρίζε⁷⁰ ἀπευθύνειν, ἀμύχανον⁷¹. Ἄλλὰ τὸ παρὰ φύσιν τῷ πόνῳ τῶν κατὰ φύσιν ἐγένετο κρεῖττον⁷². Καὶ μόνον ἀπὸ ταῦτα τὴν ἐπιμε-

28) Ἐντ. α. 29) Ἑλλ. τῇ. Κατά. 30) Νυμφευθῆναι. 31) Ἄ.· εἶπω. 32) Ἄς εἶπω τέλος πάντων. 33) Ἐν γένει μὲν. 34) Περὶ τῶν τεχνῶν. 35) Ἐντελῇ. 36) Δηλ. Ἀρχεταί μὲν ὁ παῖς μαθάνων, ἀσκεῖται δὲ μελετῶν· φθάσει δὲ εἰς τελειότητα δι' ἀμφοτέρων. 37) Μείνη ἀτελής. 38) Χρῆμα, πρᾶγμα ἔστι. 39) Καλά. 40) Ἐλλ. Κατά. 41) Διδασκαλία. 42) Δι' αὐτοῖς ἐκείνους. 43) Ὁμοῦ εἰσθῆναι καὶ ἐντενέυσθαι. 44) Φημι ἐκείνους. 45) Ὑπὸ θεοῦ φιλούμενος. 46) Ἀντ'· ἐκείνος ὃς ἀπιδόκειν ἂν. 47) Τοῦς ἀφύει. 48) Τὴν ἀφύει. 49) Ὅσον ἐπιδίδεται, κατὰ τὸ δυνατόν. 50) Οἷς ἡ ἑλλειψις τῆς φύσεως δύναται καὶ διωρθωθῆ. 51) Ὅτι σφέλλει. 52) Καὶ τὰ εὐκόλα αὐτὰ διαπερνοῦσι τοὺς ἀμειλεις. 53) Κατορθοῦνται. 54) Ἐπιβ. ἑξας καταμάθοις. 55) Τρίβονται διὰ μόνης τῆς ἀφῆς. 56) Τῶν ἀμαθῶν. 57) Μετὰ κόπου. 58) Ο, εἰ δὲ ποτε καὶ ἂν συμβῇ. 59) Εὐδότης. 60) Βρακτηρίας τὰς ὅποιαις ἐκτρέφουσιν εἰς τὸ θάνατον τινες ὑποκριταί, π. χ. οἱ γέροντες. 61) Ἀδύνατον. 62) Διὰ τοῦ κόπου τὰ παρὰ φύσιν γίνονται εὐκολώτερα τῶν φυσικῶν.

δείκνυσι γὰρ διὰ δεικνύουσιν. Οὐκ ἄλλα καὶ μυρία ἐπὶ μυρία⁶³. Ἀγαθὴ γὰρ πέφυκεν⁶⁴, ἀλλ' ἀμελεῖται καὶ γενομένη, καὶ ὅσω τῇ φύσει βελτίων ἐστὶ, τοσούτω μᾶλλον, ἐφαργγεύεται⁶⁵, δι' ἀμέλειαν ἐξαπόλλυται. Ἄλλ' ἔστι τις ἀπόκρισις⁶⁶ καὶ τραχυτέρα τοῦ δέοντος· ἀλλὰ γεωργηθεὶς παρὰ φύσιν γενησίου⁶⁷ καρπὸς ἐξήνεγκε. Ποῖα δὲ δένδρα οὐκ, ὀλιγορθέντα⁶⁸ μὲν, στρεβλά⁶⁹ φέεται, καὶ ἄκαρπα καθίσταται, τυχόντα δ' ὀρθῆς παιδαγωγίας⁷⁰ ἔκαρπα γίνονται καὶ τελεσφόρα. Ποῖα δὲ σώματος ἰσχύς οὐκ ἐξαμειλῶται καὶ καταφθίνει⁷¹, δι' ἀμέλειαν καὶ τρυφὴν καὶ καχεξίαν· τίς δ' ἀσθενὴς φύσις οὐ τοῖς γυμνασμένοις καὶ καταθλήσας⁷² πλεῖστον εἰς ἰσχύϊ ἐπέδωκε⁷³. Τίνες δ' ἵπποι καλῶς πολοδαμνηθέντες⁷⁴, οὐκ εὐπειθεῖς ἐγένοντο τοῖς ἀνακράταις· τίνες δ' ἄδύναστοι μέινοντες, οὐ σκληροῦχες⁷⁵ καὶ θυμολοῖς ἀπέβησαν. Καὶ τί δαί τάλλα βαρύνει, ὅπου γε τῶν θηρίων τῶν ἀγριωτάτων ὄρωμεν πολλὰ καὶ τιθασσεύμενα καὶ χειροῦθη⁷⁶ γιγνώμενα τοῖς πόνοις⁷⁷. Εὐ δὲ καὶ ὁ Θετταλός, ἐρωτηθεὶς τίνες εἰσὶν οἱ ἥπιώτατοι Θετταλῶν, ἔφη. Οἱ παύμενοι πολεμεῖν⁷⁸. Καὶ τί δαί τὰ πολλὰ λέγειν, καὶ γὰρ τὸ ἥθος ἐστὶ πολυχρόνιον· καὶ τὰς ἡθικὰς ἀρετὰς ἐθικὰς⁷⁹ ἂν τις λέγῃ οὐκ ἂν τι πλημμελεῖν δοξείεν⁸⁰. Ἐνὶ δὲ περὶ τούτων ἔτι παραδείγματι χρησάμενος, ἀπαλλάττομαι⁸¹ τοῦ ἔτι περὶ αὐτῶν μηχανεῖν. Αὐκοῦργος γάρ, ὁ τῶν Λακεδαιμονίων νομοθέτης, δύο σκύλακας τῶν αὐτῶν γονέων λαβὼν, οὐδέν⁸² ὁμοίως ἀλλήλοις ἤγαγεν⁸³. ἀλλὰ τὸν μὲν ἀπέφηνε λίχνον⁸⁴ καὶ σιμάμορον⁸⁵, τὸν δ' ἐξεγνεύειν⁸⁶ καὶ θηρῆν δυνατόν⁸⁷ εἶπ' ὅτε τῶν Λακεδαιμονίων εἰς ταῦτά συνεισαγμένων. Μεγάλῃ τοι⁸⁸ βοήθῃ πρὸς ἀρετῆς κινήσιν ἐστίν, ἄνδρες (ἔφησεν) Λακεδαιμόνιοι, καὶ εἶθι, καὶ παιδεύει, καὶ διδασκαλίας, καὶ βίῳ ἀγωγῇ⁸⁹· καὶ ἐγὼ ταῦτα ὑμῖν αὐτίκα δὴ μάλα ποιήσω φανερά· εἴτα προσαγαγὼν τοὺς δύο σκύλακας, διαφῆκε, καταθείς εἰς μέσον λοπάδα καὶ λαγῶν κατευθύν⁹⁰ τῶν σκύλακων· καὶ ὁ μὲν ἐπὶ τὸν λαγῶν ἤϊξεν⁹¹, ὁ δ' ἐπὶ τὴν λοπάδα ὤρμηκε. Τῶν δὲ Λακεδαιμονίων οὐδέπω συμβαλεῖν ἐχόντων⁹², τί ποτ' αὐτῶν τοῦτο δύναται⁹³, καὶ τί βουλόμενος τοὺς σκύλακας ἐπεδείκνυνεν, οὗτοι γονέων (ἔφη) τῶν αὐτῶν ἀμφοτέροι, διαφοροῦ δὲ τυχόντες ἀγωγῆς, ὁ μὲν λίχνος, ὁ δὲ θηρευτὴς ἀποδέδεικε. Καὶ περὶ μὲν ἐθῶν καὶ βίῳ ἀρκείτω ταῦτα.

63) Παιμ. λλα. ἄλλα. 64) Ἰπάρχει τις ἐκ φύσεως. 65) Ἀργὴ ἀρεθίσα. 66) Σκληρά.

67) Καλοῦς. 68) Ἀμειλθέντα. 69) Στραβῶ. 70) Ἀντί ἐπιμελείας. 71) Φθίρεται.

72) Εἰς τὴν ἀθλητικὴν ἀγχοληθείς. 73) Εὐισχύθη. 74) Ἀσκηθέντες διὰν ἦσαν πῶλοι, νῆαι (ἵπποι). 75) Βαρύνεσθαι, ἔχοντες τὸν αὐτὸν σκληρὸν ὥστε δυσκίλως νὰ στρέφεται διὰ τοῦ χαλινῶ. 76) Παιρα, ἐμμεταχειρίστω. 77) Διὰ τῶν πόνων. 78) Διὰ τὴν δὴ τῶν πολέμων οἱ νότοι τοὺς ἐξημερώσαντο. 79) Διὰ τῆς συνηθείας προσεκτεμένους καὶ διατηρουμένους. Παίσει πρὸς τὰς λέξεις. 80) Οὐ δοξεί τις πλημμελεῖν, ἂν λέγῃ. 81) Θέλω ἀπαλλάττειν τῆς ἀνάγκης τοῦ νὰ μηχανῶ τὸν λόγον περὶ αὐτῶν. 82) Κατ' οὐδέν ὅθεν τὸ ἡμέτερον (δὲν. 83) Ἀνιθίστα. 84) Λαίμαρτον. 85) Κυρίως ἐθελόκακον· ἀλλὰ συνήθως ἀγαπῶντα τὰ καλὰ φαικτά. 86) Νὰ ζητῇ τὰ ἴχνη τῶν ζώων εἰς τὸ κινήσιον. 87) Δυσκὴν περιποιητική· ὡς νὰ εἴποι· ὡς λέγω, ὡς βεβαιῶ. 88) Τὰ εἶθι κτλ. εἰσι μεγάλη βοήθῃ πρὸς κινήσιν ἀρετῆς. ἄλλ. εἴτα ταῦτα μεγάλως συνεπνεύουσιν εἰς τὴν γέννησιν τῆς ἀρετῆς. ἔθετα διὰ τὸ ἥμα ἐπικῶς, ἂν καὶ τὰ ὑποκείμενα διὰ ἡ-αι μόνον οὐδότερα, διότι τὰ ἐκλαμβάνει ὅλα ὡς πράγματα, ὅθεν καὶ ἐπιφέρει· ταῦτα. 89) Ἀπέναντι. 90) Ἐξέρρη. 91) Οὐ δύναμιν ἔχοντι. 92) Τί σημαίνει τοῦτο, τί θίλει νὰ ἀποδείξῃ δι' αὐτοῦ.

Περὶ δὲ τροφῆς ἐχόμενον⁹³ ἂν εἴη λέγειν. Δεῖ δὲ (ὡς ἐγὼ ἂν φάμην) καὶ τὰς τὰς μητέρας τὰ τέκνα τρέφειν, καὶ τοῖσι τοῖς ὑπάρχουσιν⁹⁴ τοῖς μητέρας. Συμπαθεστέρον⁹⁵ τε γὰρ θρέψουσιν, καὶ διὰ πλείονος ἀπειθείας, ὡς ἂν ἐνδοθεν⁹⁶, καὶ (τὸ δὴ λεγόμενον) ἐξ ὀνύχων ἀπκλῶν ἀγκυῶται τὰ τέκνα. Αἱ τίθεται δὲ καὶ αἱ τροφῇ τὴν εὐνοίαν ὑποβολιμαίαν καὶ παρ' ἐγγράπτου⁹⁷ ἔχουσιν, ἅτε μισθοῦ φιλοῦσθαι. Δηλοῖ δὲ καὶ ἡ φύσις, ὅτι δεῖ τὰς μητέρας, ἃ γεγεννήκασιν, αὐτὰς τιθεῖν⁹⁸ καὶ τρέφειν. Διὰ γὰρ τοῦτο πικρὰ ζῶν τεκόντι τὴν ἐκ τοῦ γάλακτος τροφὴν ἐχορήγητε. Σοφὸν⁹⁹ δὲ ἄρα καὶ ἡ πρόνοια διττοῦς ἐνέθηκε ταῖς γυναῖξιν τοὺς μητέρας, ἵνα, καὶ εἰ διδύμους τέκνοιν, διττὰς ἔχουσιν τὰς τῆς τροφῆς πηγὰς. Χωρὶς δὲ τοῦτω¹⁰⁰ εὐνοῦστέροι τοῖς τέκνοις γίγνεται ἂν, καὶ φιλητικώτεροι¹⁰¹. Καὶ μὴ Δ' οὐδ' ἀπεικότως. Ἡ συντροφία γὰρ ὥσπερ ἐπιτόμιόν¹⁰² ἐστὶ τῆς εὐνοίας. Καὶ γὰρ τὰ θηρία τῶν συντρεφόμενων ἀποσιπῶμενα, ταῦτα¹⁰³ παθύνεται φαίνεται. Μάλιστα¹⁰⁴ μὲν οὖν (ὥσπερ ἔφη) αὐτὰς παιρᾶται τὰ τέκνα τρέφειν τὰς μητέρας· εἰ δ' ἄρ' ἀδυνάτως ἔχουσιν¹⁰⁵, ἢ διὰ σώματος ἀθρόου (γένοιντο¹⁰⁶ γὰρ ἂν τι καὶ τοιοῦτον) ἢ πρὸς ἐτέρω τέκνω σπεύδουσιν γένεσθαι¹⁰⁷, ἀλλὰ τὰς γε τίθεται καὶ τροφῆς οὐ τὰς τυχοῦσας, ἀλλ' ὡς ἐν¹⁰⁸ μάλιστα σπουδαίας¹⁰⁹ δαιμικτέον ἐστί. Πρῶτον μὲν τοῖς ἥλεσιν Ἑλληνίδας. Ὡσπερ γὰρ τὰ μέλη τοῦ σώματος ἐθλὺς ἀπὸ γενέσεως πλέττειν τῶν τέκνων ἀναγκαῖον ἐστίν, ἵνα ταῦτα ὀρθὰ καὶ ἀσκηθῇ¹¹⁰ φησὶται· τὸν αὐτὸν τρόπον ἐξ ἀρχῆς τὰ τῶν τέκνων ἡθὴ ρυθμίζειν προσήκει. Εἰπλάσαν γὰρ καὶ ὕπνον¹¹¹ ἢ νεότης, καὶ ταῖς τούτων ψυχαῖς ἀπικλῆς ἐστὶ τὰ μαθήματα ἐντέλλεται¹¹². πᾶν δὲ τὸ σκληρὸν χαλεπῶς μακχέττεται. Καθ' ἑκάστην γὰρ σφραγίδος τοῖς ἀπκλῶς ἐναποκρίνονται κηροῖς· οὕτως αἱ μαθήσεις ταῖς τῶν ἐστὶ παιδιῶν ψυχαῖς ἐναποτυπώνται. Καὶ μοι δοκεῖ Πλάτων ὁ δαιμόνιος ἐμμελῶς¹¹³ περικρινεῖν ταῖς τίθεται, μὴ τοὺς τυχόντας μύθους τοῖς παιδίοις λέγειν, ἵνα μὴ τὰς τούτων ψυχὰς ἐξ ἀρχῆς ἀνοίας καὶ διαστροφῆς ἀνακρίμπλασθαι συμβαίνει. Κινδυνεύει¹¹⁴ δὲ καὶ Φωκυλίδης¹¹⁵ ὁ Παιητῆς καλῶς περικρινεῖν, λέγων·

Παῖδ' ἔρ' ἐντα¹¹⁶ χροῶν¹¹⁷ δὴ καλὰ διδασκόμεν¹¹⁸ ἔργα.

Οὗ τοίνυν οὐδὲ τοῦτο παραλιπεῖν ἄξιόν ἐστιν, ὅτι καὶ τὰ παιδία τὰ μέλλοντα τοῖς τροφίμοις ὑπηρετεῖν¹¹⁹, καὶ τοῖσι σύντροφον γένεσθαι, ζητητέον¹²⁰, πρῶτιστά μὲν, σπουδαίαν τοὺς τρόπους ἐστὶ μέντοι Ἑλληνικὰ καὶ

93) Τὸ ἐχόμενον, τὸ συνεχές. 94) Νὰ διδῶσιν εἰς αὐτά. 95) Καί. 96) Ἐκ καρδίας ὡς δοῦναι αὐτοῖς τὸ ἐντός αὐτῶν γάλα. 97) Νεῶν καὶ ψευδῶ. 98) Νὰ τὰ βυζανθίων αἱ εἰδῶν. 99) Σοφῶς. 100) Ἐκτὸς δηλ. ὅτι εἶναι φυσικὴν τὰ τὰ τρέφουσιν αἱ γυναῖκες. 101) Μάλιστα διατεθειμένοι τὰ τὰ ἀγκυῶν. 102) Τὸ ἐπιτόμιον, τὸ χορδίζον, δηλ. τὸ αὐτὸν τὴν εὐνοίαν ἐκ τῶν μυστικῶν ὁργάνων. 103) Τὰ συντρεφόμενα. 104) Ὅσον τὸ δυνατόν. 105) ἂν δὴν δύναται. 106) Ἐνδέχεται τὰ συμβῇ. 107) Μελλοῦται τὰ πέμψωσιν ἄλλα. 108) Ὅσον τὸ δυνατόν. 109) Εὐδαιμονίης, καλῶς ἀναστραφέντας. 110) Ὅτι στραθῇ. 111) Παραβαλλὰς τὴν νεότητά καὶ ὕπνον τὸ σώμα (πικρὸν) λαμβάνον ἐκάλωσεν πᾶν σφῆμα. 112) Ἐντυπώνται. 113) Ὁρθῶς, ἐμμελῶς. 114) Φαίνεται. 115) Ποιητῆς τῶν χρόνων τοῦ Σέλλωνος ἐκ Μιλήτου. Ὁλγοὶ οἱ οἱ τοῦ σώζονται. 116) Ὅσα. 117) Ἀνάγκη. 118) Διδάσκουσιν. 119) Ἐκείνη τὰ παιδία τῶν δούλων τὰ λαμβανόμενα εἰς τὰ ὑπηρετεῖν τὰ ἀνατρεφόμενα παίδας. 120) Πρέπει τὰ ζητῶμεν τὰ παιδία σπουδαίαν κατὰ τοὺς τρόπους.

περίτρανα λαλεῖν¹²¹, ἵνα μὴ, συναναγκρυνήμενοι¹²² βαρβάρους¹²³ καὶ τὰ ἄλλοις μοχθηροῖς, ἀποφέρωνται¹²⁴ τι τῆς ἐκείνων φαυλότητος. Καὶ οἱ παροικιμαζόμενοι¹²⁵ δὲ φασιν, οὐκ ἀπο τρόποι¹²⁶ λέγοντες, ὅτι, ἂν χωλῶς παροικίης ὑποσκήζειν¹²⁷ μαθήσῃ.

Ἐπειδὴν τοίνυν ἡλικίαν λάθωσιν ὑπὸ παιδαγωγοῦς τεταράχθαι¹²⁸, ἐνταῦθα δὲ πολλὴν ἐπιμέλειαν ἐκτέον ἐστὶ¹²⁹ τῆς τούτων καταστάσεως, ὥς μὴ λάθωσιν¹³⁰ ἀνδραπόδοις ἢ βαρβάρους ἢ παλιμδούλοις¹³¹ τὰ τέκνα παρὰ δόντες¹³². Ἐπεὶ νῦν γε τὸ γινόμενον πολλοῖς¹³³, ὑπερκαταγέλαστον¹³⁴ ἐστὶ. Τῶν γὰρ δούλων τῶν σπουδαίων τοὺς μὲν γεωργοὺς ἀπαδεικνύουσι¹³⁵, τοὺς δὲ νομικῆρους, τοὺς δὲ ἐμποροῦς, τοὺς δὲ οἰκονόμους, τοὺς δὲ δανειστάς· ὅτι, οἱ ἂν εὖρωσιν ἀνδραπόδον οἰνόληπτον¹³⁶ καὶ λίγνον, πρὸς πᾶσαν πραγματείαν¹³⁷ ἄχρηστον, τούτῳ φέροντες ὑποβάλλουσι¹³⁸ τοὺς υἱούς. Δεῖ δὲ τὸν σπουδαῖον παιδαγωγὸν τοιοῦτον εἶναι τὴν φύσιν, οἷός περ ἦν ὁ Φοῖνιξ¹³⁹, ὁ τοῦ Ἀχιλλέως παιδαγωγός. Τὸ δὲ πάντων μέγιστον καὶ κυριώτατον τῶν εἰρημένων ἔρχομαι φράσαι¹⁴⁰, διδασκάλους γὰρ ζητητέον τοῖς τέκνοις, οἳ καὶ τοῖς βίαις¹⁴¹ εἰσὶν ἀδιάβλητοι, καὶ τοῖς τρόποις ἀνεπίληπτοι, καὶ ταῖς ἐμπειρίαις ἄριστοι. Πηγὴ γὰρ καὶ ρίζα κλοπῆς καὶ γαυρίας, τὸ νομίμου¹⁴² τυχεῖν παιδείας¹⁴³. Καὶ καθάπερ τὰς χάρακας¹⁴⁴ οἱ γεωργοὶ τοῖς φυτοῖς παρατιθέασιν, οὕτως οἱ νόμιμοι τῶν διδασκάλων ἐπιμελεῖς¹⁴⁵ τὰς ὑποθήκας¹⁴⁶ καὶ παραινέσεις παρὰ κτηνύουσι¹⁴⁷ τοῖς νέοις, ἵν' ὀρθὰ τούτων βλαστάνῃ τὰ ἔθνη. Νῦν δὲ τις καὶ καταπτύσσει τῶν πατέρων ἐνίων¹⁴⁸, οἵτινες πρὶν δοκιμάσαι τοὺς μέλλοντας διδάσκειν, δι' ἀγνοίαν, (δοῦ' ὅτε καὶ δι' ἀπειρίαν) ἀνθρώποις ἀδοκίμοις καὶ παρὰ τῆμοις¹⁴⁹ ἐγγχειρίζουσι τοὺς παῖδας. Καὶ οὕτω τοῦτό ἐστιν καταγέλαστον, εἰ καὶ δι' ἀπειρίαν αὐτὸ πράττουσιν· ἐκεῖνο δὲ ἐσχάτως¹⁵⁰ ἀποπνύει τὸ ποῖον· ἐνίοτε γὰρ εἰδότες, αἰσθανομένων μᾶλλον αὐτοῖς τοῦτο λεγόντων¹⁵¹, τὴν ἐνίων τῶν παιδευτῶν ἀπειρίαν ἅμα καὶ μοχθηρίαν, θυμῶς τοῦτο ἐπιτρέπουσι¹⁵² τοὺς παῖδας· οἱ μὲν ταῖς τῶν ἀρεσσομένων ὑπέρτατοι¹⁵³ κολακείαις· εἰσὶ δὲ οἱ δεομένοις χαριζόμενοι¹⁵⁴ φίλοις· παρόμοιον

121) Ζητητέον αὐτὰ λαλεῖν. Ἑλληνικὰ δὲ ἄλλοις τοῦ ῥήματος, ὡς παρ' ἡμῶν ἀντὶ Ἑλληνιστί. Περίτρανα δὲ καθάρως. 122) Συμβαπτομένοι, πλησιάζοντες καὶ λαμβάνοντες τὰ χροῖμα, μεταρροῖ. 123) Πᾶς μὴ Ἕλλην ἢ βαρβάρος. 124) Λαμβάνουσι μὲν ἐκ τῶν μέσων τι. 125) Οἱ λέγοντες παροικίαις. 126) Ἀναγκαστικῶς. 127) Νὰ χωλεῖν ἐλερεῖ.

128) Τεταράχθαι ὥστε νὰ ταχθῶσι, νὰ ἦθελον ταχθῇ. 129) Πρῶτον νὰ ἔχωσιν (νὰ γονεῖ). 130) Οἱ γονεῖς. 131) Εἰς ἀκαταστάτους ἢ κακοτρόπους ἀνθρώπους. 132) Μὴ τυχεῖ καὶ παρεδωκῶσι. 133) Ὑπὸ πολλῶν. 134) Εἰς ὑπερβολὴν γελοῖον. 135) Καθίστασι.

136) Μιθῶσιν, κυριεύουσιν ἀπὸ εἰνόν. 137) Επιχειροῦσιν. 138) Ὑποτάττουσι.

139) Υἱὸς τοῦ Ἀιωντορος, βασιλέως τῆς Ἀχαιᾶς, φυγὼν τὴν πατρίδα του. ἦλθεν εἰς Θισσαλίαν, ὅπου ἀνέβηκε τὸν Ἀχιλλεῖα. 140) Ἐρχομαι, μελλῶ νὰ εἰπω. 141) Ὡς πρὸς τὴν ἐν τῷ βίῳ διαγωγὴν. 142) Ὀρθῶς, καταλλήλου. 143) Τὸ τυχεῖν παιδείας ἐστὶ πηγὴ.

144) Τὸς κάλους πρὸς στήριγμα. 145) Ἐπιθετοὶ τοῦ ὑποθήκας ἢ παραινέσεις.

146) Διδασκαλίας. 147) Σηλώνουσιν ὅπως στηρίζουσιν δηλ. τὴν διαγωγὴν τῶν νέων, ἀν' ἀνταρροῖ τῶν πάλων. 148) Πύστις πρέπει. νὰ πύσῃ κατὰ ἐνίον. 149) Ἀδοκίμοι, ὡς τὰ κτενέα νομισμάτα. 150) Ἐνταῦθα. 151) Ἐν ᾧ καὶ τινες ἀκούουσιν αὐτοῦς λέγοντας τοῦτο ἢ (πιθανώτερον): διότι ἄλλοι τινὲς, μᾶλλον αὐτῶν νηέμονες τοῖς τὰ λεγόντων.

152) Παρὰ δόντες. 153) Ἐ δ. δόντες εἰς τὰς κολακείας ἐκείνων, οἱ ὅποιοι τοὺς ἀρεσκουσιν.

154) Εἰσὶ δὲ τινες οἱ παῖδες τοῦτο χαριζόμενοι.

ποιῶντες, ὥσπερ ἂν εἴ τις τῷ σώματι κάρων¹⁵⁵, τὸν σὺν ἐπιστήμῃ¹⁵⁶
 θυνηθέντα ἂν σῶσαι παραλιπὼν, φίλῳ χαρίζομενος, τὸν δὲ ἀπειρίαν ἀ-
 πολέσοντα ἂν¹⁵⁷ αὐτὸν προέλοιτο¹⁵⁸, ἢ ναύκληρον τὸν ἄριστον ἄφειλε τὸν
 χειρίστον δοκιμάσειε, φίλου δεσθέντος¹⁵⁹. Ζεῦ καὶ Θεοὶ πάντες¹⁶⁰, πατέρ-
 τις καλούμενος¹⁶¹, πλείω λόγον τῆς τῶν δεομένων¹⁶² ποιεῖται χάριτος¹⁶³
 ἢ τῆς τῶν τέκνων παιδεύσεως; Εἴτ' οὐκ εἰκότα πολλάκις ὁ Κράτης¹⁶⁴ ἐ-
 κείνος ὁ παλαιός, ἔλεγεν, ὅτι, εἴπερ ἄρα δυνατόν ἦν, ἀναδύντα ἐπὶ τὸ με-
 τεωρότατον¹⁶⁵ τῆς πόλεως ἀνακρηγεῖν¹⁶⁶ μέρος, ἵνα ἄνθρωποι ποτ' φέρεσθε,
 οἵτινες χρημάτων μὲν κτήσεως περί¹⁶⁷ πάντων ποιεῖσθε σπουδὴν¹⁶⁸, τῶν
 δ' οὐκ¹⁶⁹ οἷς ταῦτα καταλείψετε, μικρὰ¹⁷⁰ φροντίζετε. Τοῦτοις δ' ἂν ἐγω-
 γε προσθεῖην, ὅτι οἱ τοιοῦτοι πατέρες παραπλήσιον ποιοῦσιν, ὅσον εἴ τις
 τοῦ μὲν ὑποδήματος φροντίζῃ, τοῦ δὲ ποδὸς ὀλιγώρως ἔχῃ¹⁷¹. Πολλοὶ
 δὲ εἰς τοσοῦτον τῶν πατέρων προβαίνουσι φιλαργυρίας¹⁷² ἅμα καὶ μισο-
 τεκνίας, ὥσθ' ἵνα μὴ πλείονα μισθὸν τελέσειαν¹⁷³, ἀνθρώπους τοὺς μη-
 θεοὺς τιμῶν¹⁷⁴ χείροντα τοῖς τέκνοις παιδεύουσιν, εὐνοὺν ἀμαθίαν διώ-
 κοντες¹⁷⁵. Ἡ¹⁷⁶ καὶ Ἀριστοππος¹⁷⁷ οὐκ ἀκόμψως, ἀλλὰ καὶ πάντῃ ἀρεταίως,
 ἐπέσκηψε τῷ λόγῳ πατέρα νοῦ καὶ φρενῶν κενόν¹⁷⁸. Ἐρωτήσαντος γάρ
 τινος αὐτόν, πόσον αἰτοίῃ μισθὸν ὑπὲρ τῆς τοῦ τέκνου παιδεύσεως¹⁷⁹, Χι-
 λίας, ἔρη, δρχμῆς. Τοῦ δὲ, Ἡράκλειος¹⁸⁰, εἰπόντος, ὡς ὑπέρπολυ τὸ αἰτη-
 μα¹⁸¹ δύναμαι γὰρ ἀνδράποδον χιλίων¹⁸² πρίσθαι. Τοναροῦν (εἶπε) δύο
 ἔξεις ἀνδράποδα, καὶ τὸν υἱόν, καὶ ὃν ἂν πρίη. Τὸ δ' ὅλον πῶς οὐκ ἄτο-
 πον, τῇ μὲν δεξιᾷ συνεθίζειν τὰ παιδιὰ δεχεσθαι τὰς τροφάς¹⁸³, κὲν προ-
 τείνειε¹⁸⁴ τὴν ἀριστεράν, ἐπιτιμῶν, μηδεμίαν δὲ ποιεῖσθαι πρόνοιαν τοῦ λό-
 γων ἐπιδεξίων καὶ νομίων ἀκούειν¹⁸⁵. Τί οὖν συμβαίνει τοῖς θαυμαστοῖς¹⁸⁶
 πατέρεσιν, ἐπειδὴν κακῶς μὲν θρέψωσι, κακῶς δὲ παιδεύωσι τοὺς υἱεῖς,
 ἐγὼ ὀρέσσω ὅταν γὰρ εἰς ἀνδρας ἐγγραφεῖντες¹⁸⁷, τοῦ μὲν ὑγιαίνοντος καὶ
 τεταγμένου¹⁸⁸ βίου κατακρηνηρώσιν, ἐπὶ δὲ τὰς ἀτάκτους καὶ ἀνδραποδῶ-
 δεις ἡδονὰς ἐκαστοὺς κρημνίσωσι¹⁸⁹, τότε δὴ μεταμειλονται τὴν τῶν τέκνων
 προδεωκότας¹⁹⁰ παιδεύειν, ὅτε οὐδὲν ὄφελος τοῖς ἐκείνων ἀδικήματι¹⁹¹
 ἀδημονοῦντες. Οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν¹⁹² κόλπους καὶ παρασίτους ἀνακληροδο-

155) Ἀρρώστους ὢν. 156) Διὰ τῆς ἐπιστήμης τὸν ἱατρόν. 157) Δυνάμενον νὰ τὸν ἀπο-
 λίσῃ, νὰ τὸν θανατώσῃ. 158) Ἐπρώτιστα. 159) Διότι τὸν παρακάλεσε φίλος.

160) Ἐπιφώνημα. 161) Ἀνθρώπος, ὅστις καλεῖται πατήρ.

162) Παρακαλοῦντων. 163) Περισσότερον φροντίζει νὰ κάμῃ χάριν. 164) Θηβαῖος κυ-
 νικός φιλόσοφος, μαθητὴς τοῦ Διογένητος. 165) Ὑψηλότετον. 166) Ὅτι (ἵνα) ἀνακρηγῇ
 ἂν) τὸ σῆμα ἀπὸ κοινοῦ, ἢ ἑλλειπῇ. 167) Περί κτ. 168) Σπουδαζετε, φροντίζετε.

169) Εἴ ὃν υἱός. 170) Ὀλίγον. 171) Ὀλιγῶς, παραμικρῶς. 172) Πολλοὶ τῶν πατέ-
 ρων προβαίνουσι εἰς τοσοῦτον φιλαργυρίας, εἰς τοσοῦτον φιλαργυρίαν. 173) Πληρώσει.

174) Εὐνοῦν, οὐδεμίαν τιμὴν, αἴτιαν ἔχοντας. 175) Ἐπιτιμῶντες εὐνοὴν ἀμαθίαν.

176) (Ἡ) ἢ (αἰτία), διὰ τοῦτο. 177) Κυρηνάις, μαθητὴς τοῦ Σωκράτους. 178) Ἐπι-
 στήμων. 179) Διὰ τὴν παιδευσιν. 180) Ἐπιφώνημα. 181) Ἀντὶ χιλίων, διὰ χιλίας.

182) Συνεθίζων τὰ παιδιὰ δεχεσθαι τὰς τροφάς τῇ δεξιᾷ χειρὶ. 183) Γὰρ παῖδα προστείνειν.

184) Τοῦ ἀκούειν (νὰ ἀκούωσι) τὰ παιδιὰ λόγων. 185) Ἐκρημνίσας. 186) Φθίσαντες (οἱ
 υἱοὶ) εἰς ἀνδρικὴν ἡλικίαν. Λέγει δὲ ἡ γ ρ α φ ἔ ν τ α ς, διότι εἰς ἀθήνας οἱ νέοι ἐνεγράφοντο

εἰς τὰς ἀνδραρχικά βιβλία ὅταν ἔγινοντο ἔφηβοι, 16 ἔτων, καὶ πάλιν ὅταν ἄνδρες 20 ἔτων.

187) Ὑγιεὺς καὶ τακτικοῦ. 188) Δεδοσι. Τὸ δὲ κρημνίσωσιν ἐκφαντικώτερον.

189) Ὅτι ἐπιδόσαν, ἡμίλησαν. 190) Διὰ τὰ ἀδικήματα. 191) Τῶν παίδων.

νοῦσιν¹⁹²· ἀνθρώπους ἀσώτους καὶ κατὰ κράτος, καὶ τῆς νεότητος ἀνατροπὰς καὶ λυμεῶνας... οἱ δὲ κατὰ μορφήν¹⁹³. οἱ δὲ εἰς κύδους καὶ κώμους¹⁹⁴ ἐξακέλλουσιν· ἥδη δὲ τινες καὶ τῶν νεανικωτέρων ἀπτονται κακῶν¹⁹⁵... κισσοφοροῦντες¹⁹⁶, καὶ μίαν ἡδονὴν θανάτου τιμώμενοι¹⁹⁷. Φιλοσόφῳ δὲ ὁμιλήσαντες¹⁹⁸ οὗτοι, οὐ τοῖς ἔργοις πράγμασιν¹⁹⁹ ἐαυτοὺς ἀν κατὰ πειθεῖς παρέσχοντο²⁰⁰... Σενεβίων²⁰¹ ταῖνον ἐγὼ φημι, καὶ χρηματολογεῖν²⁰² μᾶλλον ἢ παραινέειν δόξαί μ' ἂν εἰκότως ὅτι, ἐν πρώτῳ καὶ μέσῳ καὶ τελευταίῳ ἐν τοῦτοις κεφάλαιον²⁰³, ἀγωγὴ σπουδαία καὶ παιδεία νόμιμός ἐστι· καὶ ταῦτα²⁰⁴ ὁρᾷ καὶ συνεργᾷ πρὸς ἀρετὴν καὶ πρὸς εὐδαιμονίαν φημί. Καὶ τὰ μὲν ἄλλα τῶν ἀγαθῶν ἀνθρώπινά καὶ μικρά, καὶ οὐκ ἀξιοσπουδαστά καθέστηκεν²⁰⁵. Εὐγένεια καλὸν μὲν, ἀλλὰ προγόνων ἀγαθόν²⁰⁶. Πλούτος δὲ τίμιον²⁰⁷ μὲν, ἀλλὰ τύχης κτήμα· ἐπεὶ δὲ τῶν μὲν ἔχόντων πολλάκις ἀφείλετο²⁰⁸, τοῖς δ' οὐκ ἐλπίσασσι φέρουσα προσήνεγκε²⁰⁹, καὶ ὁ πολὺς πλούτος σκοπὸς ἔκκειται τοῖς βουλομένοις βαλάντια ταῖς εἶναι²¹⁰, κακοῦργοι οἰκέταις καὶ συκοφανταῖς²¹¹. καὶ τὸ μέγιστον²¹², ὅτι καὶ τοῖς πονηροτάτοις μέτεστι²¹³. Δόξα γὰρ μὴν σεμνὴν²¹⁴, ἀλλ' ἀβέβαιον. Κάλως δὲ περιμάχητον²¹⁵ μὲν, ἀλλ' ὀλιγοχρόνιον. Ὑγίεια δὲ τίμιον μὲν, ἀλλ' εὐμετάστατον²¹⁶. Ἰσχύς δὲ ζήλωτον μὲν, ἀλλὰ νόσῳ εὐχλωτόν καὶ γήρᾳ²¹⁷. Τὸ δὲ ὅλον, εἴ τις ἐπὶ τῇ τοῦ σώματος ῥώμῃ φρονεῖ²¹⁸, μαθήτω γνώμης διακυρτάνων²¹⁹. Πόττον²²⁰ γὰρ ἐστὶν ἰσχύς ἀνθρωπίνῃ τῆς τῶν ἄλλων ζώων δυναμείως, λέγειν δὲ, οἷον ἐλεφάντων, καὶ ταύρων, καὶ λεόντων· Παιδείᾳ δὲ τῶν ἐν ἡμῶν²²¹ μόνον ἐστὶν ἀθάνατον καὶ θεῖον. Καὶ δύο τὰ πάντων ἐπὶ κυριώτατα ἐν ἀνθρωπίνῃ φύσει, νοῦς καὶ λόγος. Καὶ ὁ μὲν νοῦς ἀρχικὸς ἐπὶ τοῦ λόγου²²², ὁ δὲ λόγος ὑπηρετικὸς τοῦ νοῦ· τύχῃ μὲν ἀνέλωτος²²³, συκοφαντία δὲ ἀνκαίρετος, νόσῳ δ' ἀδιάφορος, γήρᾳ δ' ἀλύμαντος. Μόνος γὰρ ὁ νοῦς παλαιότατος ἀνθρώπου²²⁴ καὶ ὁ χρόνος, τ' ἄλλα πάντα· ἀφαιρῶν, τὸ γήρᾳ προσέθῃσι τὴν ἐπιστήμην. Ὁ γὰρ μὴ πόλεμος, χειμῶντος δικη²²⁵ πάντα σύρων καὶ πάντα παραφέρων, μόνῃ οὐ δύναται παιδεῖν

192) Δέχονται ὡς συνήθους των. 193) Καταγίνονται εἰς συμπόσια. 194) Ξεραινώματα, παυνάδας. 195) Παραβλῶνται εἰς ἐπιχρίτερα, μεγαλύτερα κακά. 196) Φοροῦντες κισσοῦς ὡς αἱ Βάκχοι, μέλιοντες. 197) Ἀπλ. θεωροῦντες ἄξιον νὰ δεχθῶσι ἀπὸ μίας μόνης ἡδονῆς καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον. 198) Συναναστραφέντες. 199) Εἰς τοιαῦτα πράγματα. 200) Δὲν ἤθελον πεισθῇ, παραδοθῇ. 201) Ἐν βραχυλογία. 202) Ὅτι λέγω χρηματός. 203) Κυριώτερον μέρος. 204) Συντελεστέα. 205) Ὑπέρχουσι. 206) Εἶνε κτήμα τῶν προγόνων, ὅχι ἡμῶν αὐτῶν. 207) Πολύτιμον. 208) Ἡ τύχῃ τὸ ἀφαιρεῖται, τὸ ἀφαιρεῖ πολλάκις ἀπὸ τοῦ ἔχοντος. Ὁ δὲ ἀντιπροσέτιμος πρὸς δὴ, ὡς ἐν τοῦ περὶ τῆς ἀφαιρέσεως. 209) Ὁ πολὺς πλούτος κεῖται ὡς σκοπός, σημεῖον εἰς τοὺς κακοῦργους οὐλέτας, ὅσοι θέλουσι νὰ τιθεῖσιν κατὰ τῶν βαλάντιων. 210) Ἀνθρώποις καὶ ἄλλοις ἐν Ἀθῇναις συκοφαντοῦντες σχεδὸν ἐξ ἐπαγγέλματος τοὺς πολλοὺς εἰς τὸν δῆμον διὰ νὰ λαμβάνωσι χρήματα. 211) Ὁ μέγιστος λόγος κατὰ τοῦ πλούτου εἶναι. 212) Μάλιστα πλούτου νὰ τοῖς π. Καὶ οἱ πονηροὶ ἔχουσι πλοῦτον. 213) Ἐντίμον πρᾶγμα. 214) Πολύτιμον. 215) Εὐμετάδλητον. 216) Νικᾷται ἀπὸ νόσου καὶ γήρας. 217) Ὑψηλοφρονεῖ. 218) Ὅτι ἀλλάξει. 219) Πόττον μέρος. 220) Τῶν πραγμάτων ὅσα ἔχοντες ἡμεῖς. 221) Ἀρχὴ τοῦ λόγου, ὁδηγεῖ τὸν λόγον. 222) Ἡ ἀλυσκόμενος, μὴ κυριεύμενος ἀπὸ τὴν τύχην. 223) Ὅσον παλαιότερον, τόσο νεώτερος γίνεται. 224) Ὡς χειμῶνος.

παρελέσθαι²²⁵. Καί μοι δοκεῖ Στίλπωνα²²⁶ ὁ Μεγαρεὺς φιλόσοφος ἀξιωματικῶς μόνευτον ποιῆσαι ἀπόκρισιν ὅτε Δημήτριος²²⁷ ἐκχιδραποδιστάμενος τὴν πόλιν, εἰς ἔδαφος κατέβηκε²²⁸, καὶ τὸν Στίλπωνα ἤρετο, μή τι ἀπολων λεκῶς εἴη²²⁹. καὶ δὲ²³⁰, «Ὁ δὲ²³¹», εἶπε. Πόλεμος γὰρ οὐ λακρυαγωγὴ εἰς ἀρετὴν. » Σύμφωνος δὲ καὶ συνῆδος²³² καὶ ἡ Σωκράτους ἀπάντησις ταύτη φαίνεται. Καὶ γὰρ οὗτος, ἐρωτήσαντος αὐτόν, ὡς μοι δοκεῖ, Γοργίου²³³, ἦν²³⁴ ἔχει περὶ τοῦ μεγάλου βασιλέως²³⁵ ὑπόληψιν, καὶ εἰ νομίζει τοῦτον εὐδαίμονα εἶναι. Οὐκ οἶδα, ἔφησε, πῶς ἀρετῆς καὶ παιδείας ἔχει²³⁶. ὡς τῆς εὐδαιμονίας ἐν τούτοις, οὐκ ἐν τοῖς τυχεροῖς ἀγαθοῖς κεκμήνη²³⁷. Ὡς περὶ δὲ παραινῶ τῆς παιδείας τῶν τέκνων μὴδὲν ποιεῖσθαι προύργιστον²³⁸, οὕτως αὖ πάλιν φησὶ δεῖν τῆς ἀδικουμένης καὶ ὑγιαινούσης ἔχουσθαι²³⁹. τῶν δὲ πανηγυρικῶν λήρων²⁴⁰ ὡς παρρωτάτω τοὺς νόμους ἀπάγειν²⁴¹. Τὸ γὰρ τοῖς πολλοῖς²⁴² ἀρέσκειν, τοῖς σοφοῖς ἐστὶν ἀπαρέσκειν²⁴³. Μαρτυρεῖ δὲ μοι τῷ λόγῳ²⁴⁴ καὶ Εὐραπίδης λέγων·

Ἐγὼ δ' ἀκουσας²⁴⁵ εἰς ὄχλον δύναι λέγων²⁴⁶.

Εἰς ἡλικας²⁴⁷ δὲ κώλινους σοφώτερος²⁴⁸.

Οἱ δ' ἐν σοφίᾳ²⁴⁹

Φίλοι²⁵⁰, περ' ὄχλου μουσιώτεροι λέγειν²⁵¹.

Ὅρῳ δ' ἔγωγε τοὺς τοῖς συρρατωδῶσιν ὄχλους ἀρεστῶς καὶ κεχαρισμένως²⁵² ἐπιτηδεύοντας λέγειν, καὶ τὸν βίον²⁵³ ὡς τὰ πολλὰ²⁵⁴ ἀσώτους καὶ φιλονόκτους ἀποδοκίμοντας. Καὶ νῦν Δί' εἰκότως. Εἰ γὰρ ἄλλοις ἡδοναὶς παρασκευάζοντες, ἀμελοῦσι τοῦ καλοῦ, σχολῇ²⁵⁵ γὰρ τῆς ἰδίας ἡδυπαθείας καὶ τροφῆς ὑπεράνω τῷ ὀρθῷ καὶ ὑγιᾶ ποιήσονται, ἢ τὸ σῶμα ἀντὶ τοῦ τερπνοῦ διώξαιεν²⁵⁶. Πρὸς δὲ τούτοις, τί ἂν τοὺς παῖδας χρηστόν ἕτερον διδάξαμεν, καὶ τίσιν ἀγαθοῖς ἐπιφύεσθαι²⁵⁷ παραινέσαιμεν. Καλὸν γὰρ τοῖς²⁵⁸ μὴδὲν εἰλῆ²⁵⁹ μήτε λέγειν μήτε πράττειν, καὶ κατὰ τὴν παροιμίαν «Χαλεπὰ τὰ καλὰ». Οἱ δ' αὐτοσχέδιοι τῶν λόγων πολλῆς εὐχερείας καὶ ῥαδιουργίας²⁶⁰ εἰσι πλήρεις, οὗθ' ὅθεν ἀρετέον, οὗθ' ὅποι παύσειν ἐστὶν, εἰδότες²⁶¹. Χωρὶς δὲ τῶν ἄλλων πλημμελημάτων, οἱ ἂν ἐκ τοῦ πα-

225) Νὰ ἀφαιρίσῃ. 226) Φιλόσοφος ἐκ Μεγάρων μαθητὴς τοῦ Εὐκλείδου, περὶ τὰ 500 π.Χ. 227) Ὁ Μενελάος, υἱὸς τοῦ Ἀλεγόνου, ὁ Πολιορκητὴς καλούμενος. 228) Κατεβάσκει. 229) Εἶχε χάσει. 230) Οὕτως. 231) Ὁχι δέ. 232) Συνάδουτα, ὁμοίως. 233) Περίφημος ῥήτωρ ἐκ Λεοντίου τῆς Σικελίας, διδάσκαλος τοῦ Ἰσοκράτους. 234) Πολύ. 235) Τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν. 236) Πᾶς ἔχει, πῶς δικάζεται ὡς πρὸς τὴν ἀρετὴν, πῶς ἔχει ἀρετὴν. 237) Δότι νείκεται. 238) Νὰ μὴ θεωρῶμεν οὐδὲν σπουδαῖον. 239) Νὰ ἐναγκαλιζώμεθα τὴν ἀδικουμένην παιδείαν. 240) Τὰ πανηγυρικὰ φιλορρήματα, τὴν ἐπιδεικτικὴν λόγους. 241) Νὰ μαρνηώμεν δὸν ἢ πρὸς μὲν περισσώτερον. 242) Εἰς τὸν ὄχλον. 243) Ἀρίστων τις, ἢ ζητῶν νὰ ἀρεσθῇ εἰς τὸν ὄχλον, ἀπορίσκει εἰς τοὺς σοφούς. 244) Τῷ λόγῳ μου. 245) Ἀφ' ἧς. 246) Νὰ ὁμιλῶ, νὰ λέγω. 247) Ὁμῆρας. 248) Σοφὴ εὐρὺ εἰς δύναι λόγῳ. 249) Μεταξὺ τῶν σοφῶν. 250) Κακοὶ φανήμενοι. 251) Φαίνονται μουσιώτεροι, ἀρίστων λέγοντες. 252) Μετρίως ὡς ἐν ἀρεσκίᾳ. 253) Κατὰ τὸν βίον, τὸν τρόπον τοῦ ζῆν. 254) Ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον. 255) Μόλις, οὐδαμῶς. 256) Ὁμιλῶν ἐπιδιδόκει, ἐπιζητῆται. 257) Νὰ ἐπιμαρτυρῶνται. 258) Καλὸν ἐστὶ μὴ λέγειν. 259) Ἀπερισχίπτως. Ἀρετὴ εἶναι μία ἀπὸ τῶν παραινέσεων, μὴδὲν εἰλῆ λέγειν ἢ πράττειν. 260) Βυβλικὸν ἔργασίαν, ἐπ' ἐμνήναι ἀτέλῳ. 261) Τῶν λεγόντων τοὺς λόγους τοὺτους.

παρχήμα²⁶² λέγουσιν, εἰς ἀμετρίαν²⁶³ δεινὴν ἐμπίπτουσι καὶ πολυλογίαν. Σκέψις δὲ οὐκ ἐκ τῆς ἰκανομένης συμμετρίας τὸν λόγον ἐκπίπτειν²⁶⁴. Ὁ Περικλῆς, ὡς ἡμῖν ἀκούειν παραδεδοται²⁶⁵, καλούμενος ὑπὸ τοῦ δήμου²⁶⁶, πολλάκις οὐχ ὑπήκουσε, λέγων ἀσύντακτος²⁶⁷ εἶναι. Ὡσαύτως δὲ καὶ Δημοσθένης, ζῆλωτος τῆς τούτου πολιτείας γενόμενος, καλούντων αὐτὸν τῶν Ἀθηναίων σύμβουλον ἀντέδαινε²⁶⁸, Οὐ συντάτταμαι, λέγων. Καὶ ταῦτα μὲν ἔτι οὐκ ἀδέσποτος²⁶⁹ ἔστι καὶ πεπλασμένη παράδοσις. Ἐν δὲ τῷ κατὰ Μειδίου²⁷⁰ τὴν τῆς σκέψεως ὁφέλειαν ἐναργῶς παρίστησι²⁷¹. Φησὶ γοῦν· Ἐγὼ δ' ἐσκέφθαι μὲν, ὦ Ἀθηναῖοι, σιγῇ, κοῦν ἂν ἀνηθείην καταμελετήκεναι²⁷² γε ὡς ἐνὶ μάχιστα ἐμοί²⁷³, καὶ γὰρ ἂν ἄθλιος ἦν εἰ τοιαῦτα παθὼν καὶ πάσγων ἡμέλει, ὡν περὶ τούτων ἐρεῖν ἐμελλον²⁷⁴. Τὸ δὲ δὴ παντάπασιν ἀποδοκιμαζέειν τὸν λόγον τὴν ἐτοιμότητα²⁷⁵, ἢ πάλιν αὐτὴν οὐκ ἐπ' ἀξίους²⁷⁶ ἀπεκτείν, οὐ φαίην ἂν ἔγωγε· ἀλλ' ὡς ἐν φαρμάκου μοίρῃ²⁷⁷ τοῦτο παικτέον ἐστί. Μέχοι δὲ τῆς τῶν ἀνδρῶν ἡλικίας οὐδὲν ἦττον ἐκ τοῦ παρατυγάντος²⁷⁸ ἀξιώ λέγειν· ἀλλ' ὅταν τις βιώσῃ τὴν δύναμιν²⁷⁹ τότε, τῶν καιρῶν καλούντων, ἐλευθεριάζειν τοῖς λόγοις²⁸⁰ προσήκον. Ὡς περ γὰρ οἱ πολὺν χρόνον δεθέντες, καὶ λυθεῖεν ὕστερον, ὑπὸ τῆς πολυχρονίου τῶν δεσμῶν συνηθείας οὐ δυνάμενοι βαδίζειν, ὑποσκαλίζονται²⁸¹. τὸν αὐτὸν τρόπον οἱ πολλῶν χρόνον τὸν λόγον σφίγγαντες, καὶ εἴποτε ἐκ τοῦ παρχήμα²⁸² δεήσειεν εἰπεῖν, οὐδὲν ἦττον τὸν αὐτὸν τῆς ἐριμηνείας²⁸³ χαρκατῆρα φυλάσσουσι. Τὸ δ' ἐτι παῖδας ὄντας ἔχον ἐπὶ καιροῦ²⁸⁴ λέγειν, ματαυλογίας τῆς ἐσχάτης αἰτίαν καθίσταται. Ζωγράφος φασίν, ἄθλιος Ἀπελλεῖ δειξάς εἰκόνα, Ταύτην, ἔφη, νῦν γέγραφα²⁸⁵. ὁ δὲ, Καὶ ἦν μὴ λέγῃς, εἶπεν, οἶδα ὅτι ταχὺ γέγραπται· θαυμάζω δὲ, πῶς οὐχὶ τοιαῦτα πλείους γέγραφε. Ὡς περ τοίνυν (ἐπαγχῶ²⁸⁶ γὰρ πρὸς τὴν εἰς ἀρχῆς τοῦ λόγου ὑπόθεσιν) τὴν θεατρικὴν καὶ παρατράχυν²⁸⁷, οὕτως αὐτὸ πάλιν καὶ τὴν μικρολογίαν τῆς λέξεως καὶ ταπεινῶν παραινῶν διευλαβεῖσθαι²⁸⁸ καὶ φεύγειν· ἢ μὲν γὰρ ὑπέρογκος²⁸⁹, ἀπολίτευτος²⁹⁰ ἐστίν· ἢ δὲ ἰσχνή λίαν, ἀνέκπληκτος²⁹¹. Καθὰ περ δὲ τὸ σῶμα οὐ μόνον ὑγιεινόν, ἀλλὰ καὶ εὐεκτικόν²⁹² εἶναι χρή· καὶ τὸν λόγον ὡσαύτως οὐκ ἄ-

262) Ἀπρπαρκατέως. 263) Εἰς ἀμέτριον. λόγους. 264) Ὅταν σκεφθῇ τις πρὸς ὁμιλίαν, ὁ λόγος τοῦ μένει εἰς τι ὁρεῖ τῆς ἀναγκαίας συμμετρίας. 265) Ω: ἐκ παραδόσεως ἡκούσμεν. 266) Ν: ὁμιλίαν. 267) Ἀπαραδέκτως. 268) Ἐναι· εἶτο. 269) Ἀδεύει. 270) Λόγος τοῦ Δημοσθένους. 271) Ὁ Δημοσθένης. 272) Ὁ: ἐμελέτησα. 273) Ὅσον περισσότερον ἡδυνάμην. 274) Παρημέλιον ἔκτενα δσα ἐμελλον νὰ εἶπω περὶ αὐτῶν. 275) Τὰ ἐκ τοῦ προχείρου ὁμιλεῖν. 276) Εἰς πράγματα ἀξία λόγου. 277) Ω: φάρμακον, ὦ: ἐιρηνικόν. 278) Ἐκ τοῦ προχείρου. 279) Ὅταν τις βιώσῃ κατὰ τὴν δύναμιν, ἐνδυναμωθῇ. 280) Ν: ὁμιλῇ ἐλευθέρως, ἀπαρασκευαστως. 281) Συντέπνουσι. 282) Ἐκ τοῦ προχείρου. 283) Τῆς ἐφορίσεως τῶν ἰδεῶν των. 284) Εἰς πᾶσαν εὐκαιρίαν, ἐκ τοῦ προχείρου. 285) Ἐζωγράφει. 286) Επιστρέφω. 287) Κακῶς μεμυμένην τὴν τραγῳδίαν· ὅθεν ὑπερβ. λιγὴν, κομταστικὴν, παρὰ μέτρον. 288) Νὰ φεῖται, ν' ἀποφεύγῃ τις. 289) Ἡ ὀγκώδης καὶ ὑπὲρ τὸ δέον ἡφαντικὴ λέξις. 290) Εἶναι ἀγροίκος, ἀηδέης. 291) Μὴ ἐκπληττουσθαι. 292) Ὑγιεινὸν εἶναι, ὅταν δὲν ᾖναι ἀρρώστον, εὐεκτικὸν δὲ ὅταν ἔχῃ καὶ τὴν κρᾶν καλὴν καὶ μὴ ὑποκειμένην εἰς ἀσθενείας.

νοσον μόνον, ἀλλὰ καὶ εὐρωσιν²⁹³ εἶναι δεῖ. Τὸ μὲν γὰρ ἀσφαλὲς ἐπαινέ-
ται μόνον, τὸ δ' ἐπικίνδυνον²⁹⁴ καὶ θαυμάζεται. Τήνδε²⁹⁵ τυγχάνω γνώμην
ἔχων καὶ περὶ τῆς ἐν τῇ ψυχῇ διαθέσεως· οὐτε γὰρ θρῆσκύν, οὐτ' ἀτολμον
καὶ καταπλήγῃ²⁹⁶ προσήκειν εἶναι²⁹⁷, τὸ μὲν γὰρ εἰς ἀναισχυντίαν, τὸ δὲ
εἰς ἀνδραποδιάν²⁹⁸ περιήστανται²⁹⁹. ἔντεχνον δέ, τὸ τὴν μέσῃ ἐν ἅπασι
τέμνειν³⁰⁰ ἐμμελέστατον. Βούλομαι δ', ἕως ἔτι μέννημι³⁰¹ τῆς παιδείας,
ὡς ἔχω δόξῃς³⁰² περὶ αὐτῆς, εἰπεῖν, ὅτι τὸν μονόκωλον³⁰³ λόγον πρῶτον
μὲν ἀμουσίᾳς οὐ μικρὸν ποιοῦμαι³⁰⁴ τεκμήριον· ἔπειτα δὲ καὶ πρὸς τὴν
ἀσκήσιν ἀφίκορον, καὶ πάντῃ ἀνεπίμονον³⁰⁵ εἶναι νομίζω. Μονωδία γὰρ
ἐν ἅπασιν ἐστὶ πλήρημιον³⁰⁶ τε καὶ πρόσαντε³⁰⁷. ἡ δὲ ποικιλία τερπνόν·
καθάπερ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐν ἅπασιν, οἷον ἀκούσμασιν ἢ θεάμασιν.

Δεῖ τοίνυν τὸν παῖδα τὸν ἐλεύθερον μηδενὸς μηδὲ τῶν ἄλλων τῶν κα-
λουμένων ἐγκυκλίων³⁰⁸ παιδευμάτων μήτ' ἀνήκοον μήτ' ἀθέκτον εἶναι³⁰⁹,
ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐκ παραδουῆς³¹⁰ μαθεῖν, ὥσπερ ἐν γυμνασίου ἐνεκεν³¹¹,
(ἐν ἅπασιν γὰρ τὸ τέλειον³¹² ἀδύνατον) τὴν δὲ φιλοσοφίαν προσθεύειν³¹³.
Ἐγὼ³¹⁴ δὲ διεικόνας παραστήσαι τὴν ἐκαστοῦ γνώμην· ὥσπερ γὰρ περὶ
πλεῖστοι μὲν πολλὰς πόλεις καλόν, ἐνοικήσαι δὲ τῇ κρατίστῃ χρήσιμον...
Διό³¹⁵ δεῖ τῆς ἄλλης παιδείας ὥσπερ κεφάλαιον³¹⁶ ποιεῖν τὴν φιλοσοφίαν.
Περὶ μὲν γὰρ τὴν τοῦ σώματος ἐπιμέλειαν διττῆς εὐρὺν ἐπιστήμης οἱ ἄν-
θρωποι, τὴν ἱατρικὴν καὶ γυμναστικὴν³¹⁷. ὃν ἡ μὲν τὴν υἰείαν, ἡ δὲ τὴν
εὐευστίαν ἐντίθησι³¹⁸. Τῶν δὲ τῆς ψυχῆς ἀρρώσθημάτων καὶ παθῶν ἡ φιλο-
σοφία μόνη χάριμαχόν ἐστι. Διὰ γὰρ ταῦτην³¹⁹ ἐστὶ καὶ μετὰ ταύτης γινώ-
ναι, τί τὸ καλόν, τί τὸ αἰσχρόν· τί τὸ δίκαιον, τί τὸ ἀδίκον· τί τὸ συλ-
λῆδόν³²⁰ αἰρετόν³²¹, τί φεικτόν· πῶς θεοῖς, πῶς γονεῦσι, πῶς πρεσβυτέροις,
πῶς νόμοις, πῶς ἄλλοις τοῖς³²², πῶς ἄρχουσιν, πῶς φίλοις, πῶς γυναῖξιν, πῶς
τέκνοις, πῶς οἰκέταις χρητέον ἐστίν³²³. ὅτι δεῖ θεοῖς μὲν σέβεσθαι, γονεῶς
δὲ τιμᾶν, πρεσβυτέρους αἰδεῖσθαι, νόμοις πειθαρχεῖν, ἄρχουσιν ὑπέκειναι,

293) Ὅχι μόνον καλὸς, ἀλλὰ καὶ ἰσχυρὸς νὰ ᾔσῃ ὁ λίγος. 294) Τὸ δὲ κιν-
δύναν κινώμενον, ὡς ὅταν ἰσχυρὸς λόγος περὶ τοῦ εἰς ἐὺ καλὸν τι. 295) Ἀδύνην καὶ τὴν.
296) Καταφοβούμενός, ἐπληκτικός. 297) Τὴν παιδα. 298) Ἀνδραποδιάν, κατέστανον.
299) Κατενιά. 300) Νὰ διατρέχῃ τις εἰς τὴν μέσῃ ὁδὸν· τίμνειν ὁδόν, ὡς παρ' ἡμῖν
ἀκόττω ὁδόμεν. Σοφοκλ. Φαίσος. 1. Ὡς τὴν ἐν ἅπασιν ὁδὸν τῶν ἐμμένων ὁδόν.
301) Ἐνὶ ἀκρόμῃ ἀναφέρω. 302) Πῶς δοξάζω. 303) Μονόκωλον. Ὅπου ὅλα τὰ κῶλα.
αἱ περίοδοι ἔχουσι τὸν αὐτὸν τρόπον. 304) Θεωρῶ. 305) Τὴν ἵππον ἐκ λῶος χορτα-
νῇ, ἀθροῖται τις, καὶ ἐν δύναται νὰ τὸν υποφέρει ἐπὶ πολλῷ καιρῷ. 306) Πέραν
πληρημονίην. 307) Ἀνηφορικόν, ὅθεν ἐκληρόν. 308) Ἐγκύκλιον, τὰ στοιχειώδη μαθη-
ματα· παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἡ γραμματικὴ, ἡ ποιητικὴ, ἡ ῥητορικὴ, ἡ μαθηματικὴ,
ἡ μουσικὴ, καὶ ὅσα ἄλλα ἀποτελοῦσιν ὁλόκληρον τὸν κύκλον τῶν μαθημάτων. 309) Νὰ
μὴν ἀφήνωμεν τὸν παῖδα νὰ ᾔσῃ ἀνήκοος μήτε ἀθέκτος, δηλ. χωρὶς νὰ τὸν οὐδὲ νὰ
ἀκούσῃ. 310) Ἐν παρθένῳ. 311) Ὅπως μόνον νὰ γασθῇ. 312) Δηλ. τὸ νὰ ᾔσῃ τέ-
λειος εἰς ὅλα. 313) Νὰ ἔχῃ τὸ ἔργον του. 314) Δύναμαι. 315) Ἀπόδοσις τοῦ· ὥσπερ.
Ἐπρεπε νὰ ᾔσῃ οὕτω. 316) Ευρωτέρον μέρος. 317) Περιλαμβάνει ὅλας τὰς ἀσκή-
σεις τοῦ σώματος, τὴν παλαιστικὴν, τὴν ὀρχηστρικήν, τὴν ἱππευτικήν, κ.λ. 318) Τίθησιν
ἐν οὐδὲν. 319) Ἐστὶς οὐδὲς, δι' αὐτῆς. 320) Ἐν γένει. 321) Ἐκλογῆς ἀξίον.
322) Ἐναι. 323) Πρέπει νὰ μεταχειρίζηται τις.

φίλους ἀγαπᾶν, πρὸς γυναῖκας σωφρονεῖν, τέκνων σαρπηκτοὺς εἶναι.³²⁴ δούλους μὴ περιουρίζειν· τὸ δὲ μέγιστον, μὴτ' ἐν ταῖς εὐπραγίαις περιχαρεῖς³²⁵ μὴτ' ἐν ταῖς συμφοραῖς περιλίπους ὑπάρχειν, μὴτ' ἐν ταῖς ἡδοναῖς ἐκλύτους³²⁶ εἶναι, μὴτ' ἐν ταῖς ὀργαῖς ἐκπαθεῖς³²⁷ καὶ θηριώδει. Ἀπερ ἐγὼ πάντων τῶν ἐκ φιλοσοφίας περιγυνομένων ἀγαθῶν πρεσβύτατα κρίνω. Τὸ μὲν γὰρ εὐγενὲς εὐτυχεῖν ἀνδρός· τὸ δ' ἀνεπιφθόνως, εὐηνίου ἀνθρώπου.³²⁸ τὸ δὲ τοῖς λογισμοῖς περιεῖναι τῶν ἡδονῶν³²⁹, σοφῶν· τὸ δὲ ὀργῆς κττακατατεῖν³³⁰, ἀνδρός οὐ τοῦ τυχόντος ἐστὶ. Τελείους δ' ἀνθρώπους ἡγοῦμαι τοὺς δυναμένους τὴν πολιτικὴν δύναμιν³³¹ μῆζαι καὶ κρατᾶσαι τῇ φιλοσοφίᾳ· καὶ δύσιν ἄντοι μάλιστα ἀγαθοῖν³³², ἐπηβόλους³³³ ὑπάρχειν ὑποτακμόνων, τοῦ τε κοινωφελούς βίου, πολιτενομένου³³⁴, τοῦ τε ἀκούοντος³³⁵ καὶ γαλήνῳ διατρέβοντος περὶ φιλοσοφίαν. Τριῶν γὰρ ὄντων βίον³³⁶, ὧν ὁ μὲν ἐστὶ πρακτικός, ὁ δὲ θεωρητικός, ὁ δὲ ἀπολαυστικός.³³⁷ ὁ μὲν³³⁸ ἐκκλυτός³³⁹ καὶ δούλος τῶν ἡδονῶν, ζωώδης καὶ μικροπρεπὴς ἐστίν· ὁ δὲ θεωρητικός τοῦ πρακτικοῦ διαμαρτάνων³⁴⁰, ἀνωφελής· ὁ δὲ πρακτικός, ἀμοιρῆσας φιλοσοφίας, ἀμύμονος καὶ πλημμελὲς³⁴¹. Παιρατέον οὖν εἰς δύναμιν³⁴² καὶ τὰ κοινὰ πρᾶττειν³⁴³ καὶ τῆς φιλοσοφίας ἀντικαθίστασθαι³⁴⁴ κατὰ τὸ παρῆκον τῶν καιρῶν³⁴⁵. Οὕτως ἐπολιτεύσατο Περικλῆς, οὕτως Ἀργύτας³⁴⁶ ὁ Ταραντῖνος, οὕτω Δίων³⁴⁷ ὁ Συρακούσιος, οὕτως Ἐπαμεινώνδας ὁ Θηβαῖος· ὧν ἕκαστος Πλάτωνος ἐγένετο συνουσιαστής.³⁴⁸ Καὶ περὶ μὲν παιδείας οὐκ οἶδ' ὅτι δεῖ πλείονα λεγόντα διατρέβειν. Πρὸς δὲ τοῖς εἰρημένους χρήσιμον, μέλλον δὲ ἀναγκαῖόν ἐστι, μηδὲ τῆς τῶν παιδῶν συγγραμμάτων κτήσεως ὀλιγώρως ἔχειν³⁴⁹, ἀλλὰ καὶ τούτων ποιῆσθαι συλλογὴν κατὰ τὸ γεωγραφίδες³⁵⁰. τὸν γὰρ αὐτὸν τρόπον ὄργανον τῆς παιδείας ἡ χρῆσις τῶν βιβλίων ἐστὶ, καὶ ἀπὸ πηγῆς τὴν ἐπιστήμην τηρεῖν³⁵¹ συμβέβηκεν.

Οὐ τοίνυν ἄξιον οὐδὲ τὴν τῶν σωμάτων ἀγωνίαν³⁵² παρορᾶν, ἀλλὰ πέμ-

324) Νὰ ἀγαπᾶ τις. 325) Δι' ἡν τὸ δέον περιχαρεῖς. 326) Παραλελυμένους, ἐκλύτους. 327) Ἐκπαθεῖς. 328) Ὅταν μεταχειρίζηται τις τὴν εὐτυχίαν εὐγενῶς, χωρὶς νὰ ὑπερτερνεῖ, ἀποδείκνυει δεῖ εἶναι ἀντὶ. Ὅταν δὲ τὴν μεταχειρίζηται χωρὶς νὰ ἐπιστρέφῃ εἰς αὐτὸν φθινόν, ἀποδεικνύει δεῖ εἶναι πρῶτος, ἀγαθὸς ἄνθρωπος. 329) Δὲ τοῦ ὀρθοῦ λόγου νὰ ὑπερσχύσῃ τῶν ἡδονῶν. 330) Νὰ κυριεύσῃ τὴν ὀργὴν τοῦ. 331) Τὴν δύναμιν ἢ ἰσχύον ἐν ταῖς πολιτικαῖς ἀρχαῖς. 332) Δι' αὐτὴν. 333) Δύναμις. 334) Ὅταν ἐπιτυχύνεται, τὴν κοινωφελὴ βίον. 335) Ὅταν ἐπιτυχύνεται. 336) Τὸν βίον. 337) Πρακτικός, ὁ ἐνεργητικός, ὁ τῶν θερμοσίων ἀνδρῶν θεωρητικός ὁ τῶν φιλοσόφων. 338) Ἀπολαυστικός, ὁ τῶν ἡδονῶν. 339) Ὁ τρίτος. 340) Παραλελυμένος. 341) Ὅταν μακροχρεῖ. 342) Κατὰ τὴν δύναμιν. 343) Τὸ κοινὰ πρᾶττειν. 344) Ὅταν ἀντικαθίσταται τὴν φιλοσοφίαν. 345) Καθὼς περὶ τοῦτον ἀναφέρεται ὁ Πλάτων. 346) Συρακούσιος τοῦ Συρακουσίου Διονυσίου, ἐλευθερώσας τὰς Συρακούσας ἀπὸ τοῦ τυράννου. 347) Σύνταγμα. 348) Νὰ μὴ παραμελῇ τὴν ἀπόκτησιν. 349) Κατὰ τὸν τρόπον τῶν γεωγραφῶν, ὡς ἐκεῖνοι συλλέγουσι τοὺς καρποὺς ἢ τὰ πρόσφορα ἐργαλεῖα. 350) Παρατηρεῖν, σπουδεῖν. 351) Τὴν γυμναστικὴν.

ποντας ἐς παιδοτρίβου³⁵³ τοὺς παῖδας ἱκανῶς ταῦτα διαπονεῖν³⁵⁴, ἅμα μὲν τῆς τῶν σωματικῶν εὐρυθμίας ἐνεκεν, ἅμα δὲ καὶ πρὸς ῥώμην. Καλοῦ γὰρ γήρως θεμέλιον ἐν παισὶν³⁵⁵ ἡ τῶν σωματικῶν εὐεξία. Καθ' ὅσον οὖν ἐν εὐδία τὰ πρὸς τὸν χειμῶνα³⁵⁶ προσῆκε παρασκευάζειν, οὕτως ἐν νεότητι τὴν εὐταξίαν καὶ τὴν σωφροσύνην ἐφοδίων εἰς τὸ γήρας ἀποτίθεσθαι. Οὕτω³⁵⁷ δὲ δεῖ ταμιεύεσθαι³⁵⁸ τὸν τοῦ σώματος πόνον, ὥς μὴ καταξήρους γινόμεναυ³⁵⁹ πρὸς τὴν τῆς παιδείας ἐπιμέλειαν ἀπαγορεύειν³⁶⁰. Κατὰ γὰρ Πλάτωνα, ὕπνοι καὶ κόποι³⁶¹ μαθήμασι πολέμοιοι. Καὶ τί ταῦτα; ἀλλ' ὃ πάντων ἐστὶ κυριώτατον τῶν εἰρημένων, σπεύδω λέγειν. Πρὸς γὰρ τοὺς στρατιωτικοὺς ἀγῶνας τοὺς παῖδας ἀσκητέον, ἐν ἀκοντισμοῖς αὐτοὺς καταβλῶντας, καὶ τοξεύαι; καὶ θήραις. Τὰ γὰρ τῶν ἡττωμένων ἐν ταῖς μάχαις ἀγαθὰ, τοῖς νικῶσιν ἄθλα πρόκειται· πόλεμος δὲ ἐσκιατρεφόμενον σωματικῶν ἔχει³⁶² οὐ δέγεται· ἰσχνὸς δὲ στρατιώτης πολεμικῶν ἀγῶνων ἐθῆς³⁶³, ἀθλητῶν καὶ πολεμίων φάλαγγας διωθεῖ³⁶⁴. Τί οὖν ἂν τις εἴποι³⁶⁵; σὺ δὲ δὴ περὶ τῆς τῶν ἐλευθέρων παιδῶν ἀγωγῆς ὑποσχόμενος παραγγέλματα δώσεις, ἔπειτα φαίνη τῆς μὲν τῶν πενήτων καὶ δημοτικῶν³⁶⁶ παραμελῶν ἀγωγῆς, μόνοις δὲ τοῖς πλουσίοις ὁμονοεῖς³⁶⁷ τὰς ὑποθήκας δίδόναι. Πρὸς οὗς³⁶⁸ οὐ χαλεπὸν ἀπαντῆσαι. Ἐγὼ γὰρ μάλιστα ἂν βουλοίμην, πᾶσι κοινῇ χρῆσιμον εἶναι τὴν ἀγωγὴν· εἰ δὲ τινες ἐνδεῶς τοῖς ἰδίοις πράττοντες³⁶⁹ ἀδυνατήσωσι τοῖς ἐμοῖς χρῆσασθαι παραγγέλμασι, τὴν τύχην αἰτιάσθωσαν³⁷⁰, οὐ τὸν πατέρα συμβουλευόντα. Πειρατέον μὲν οὖν εἰς δύναμιν³⁷¹ τὴν κρατίστην ἀγωγὴν ποιέειναι τῶν παιδῶν, καὶ τοῖς πένησιν³⁷² εἰδὲ μὴ τί γε δυνατόν· χρῆστέον. Καὶ ταῦτα μὲν δὴ τῷ λόγῳ παρεφροτισάμην³⁷³, ἵνα ἐφελξῇ; καὶ ἄλλα τὰ φέροντα πρὸς τὴν ὀρθὴν τῶν νέων ἀγωγὴν, συνάψω.

Κακιστὸν φημι δεῖν τοὺς παῖδας ἐπὶ τὰ καλὰ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἄγειν³⁷⁴ παρακινέσει καὶ λόγοις, νῆ μὲν Δία πληγαῖς μεγδ' αἰκισμοῖς³⁷⁵. Δοκεῖ γὰρ πᾶσι ταῦτα τοῖς δούλοις μᾶλλον, ἢ τοῖς ἐλευθεροῖς πρόπτειν· ἀποναρκῶσι³⁷⁶ γὰρ καὶ φρίττουσι πρὸς τοὺς πόνορας· τὰ μὲν διὰ τὰς ἀλγυλδόνας τῶν πληγῶν, τὰ δὲ καὶ διὰ τὰς ὕβρεις. Ἐπαινοὶ δὲ καὶ λόγοι πάσης εἰσὶν αἰκίας ὀφελιμώτεροι τοῖς ἐλευθεροῖς· οἱ μὲν ἐπὶ τὰ καλὰ παρορμῶντες, οἱ δὲ ἀπὸ τῶν αἰσχυρῶν ἀνείργοντες·³⁷⁷ Δεῖ δ' ἐνκαλᾶς³⁷⁸ καὶ ποικίλως χρῆσθαι ταῖς ἐπιπλήξεσι καὶ τοῖς ἐπαινοῖς· ἀκπειδάν ποτε εὐφρανῶνται³⁷⁹, ταῖς ἐπιπλή-

353) Τὸν προγυμναστήν. 354) Νὰ αἰκῶνται ταῦτα. 355) Ἡ εὐεξία ἐν παισὶν, ἐν ὅσῳ εἰσὶ τὶς παῖς. 356) Τὰ ἀναγκαῖα διὰ τὴν τριεμίαν. 357) Κατὰ τοιοῦτον τρόπον, τῶσιν μόνον. 358) Νὰ καταθέτωμεν τὴν κόπον ὡς αἱ ταμίαι. 359) Ὡστε νὰ μὴ γινώμεθα κατὰ ξῆρον. 360) Νὰ ἀποδῶμεν πρὸς τὴν ἐπιμέλειαν. 361) Οἱ ὑπερβολικοὶ κόποι. 362) Ἐξ ἐν σωματικῶν τρεφόμενον εἰς αὐτὸν. 363) Ὁ στρατιώτης καὶ ἰσχνὸς ἂν ζῇαι, ἀλλ' εὐδαιμόνως εἰς στρατ. ἀγῶνας. 364) Σπρώχνει, νικᾷ. 365) Τοῦτο εἶναι ἐκ τῶν τῶν ὀπίσθεν ὑποθέτει δὲ τῷ ἀποκτείνει ὃ ἀναγν. 366) Τῶν κοινῶν παιδῶν τοῦ δήμου. 367) Συμφωνεῖς μὲ μόνους τοὺς πλουσίους· δὲ αὐτοὶ διδρῇ λιγνὰ καλῶν (ἢ πιθανώτερον) τὸ ὁμονοεῖς, ἀντὶ ὁμονοεῖς, συμφώνους. ὅπ' ἄλλου τύπου μὴ ἀναγινώσκουσιν οἱ τοῖς Δεξικρίτοις. 368) Τοῖς ταῦτα λέγοντας. 369) Ενδεῖς ὄντες. 370) Ἀς κατηγοροῦναι, ἂς αἰτιώσθαι. 371) Τὸ κατὰ δύναμιν. 372) Πειρατέον τοὺς πένησιν· ἂς δικιμάξουσιν οἱ πένητες. 373) Ἐπιδόθησαν ἐκ περισσεῦ. 374) Τοὺς παῖδας ἀντικειμένον τοῦ ὄφους. νὰ φέρωμεν τοὺς παῖδας. 375) Βατάνους. 376) Οἱ παῖδες. 377) Ἐπαίδοντες. 378) Ὡς ἐπαινοῖς, ποτε ἐπιπλήξαι. 379) Ὅταν παρὰ πολὺ χαίρουνται.

ἔστιν ἐν αἰσχύνῃ ποιεῖσθαι³⁸⁰, καὶ πάλιν ἀνγκασθῆναι τοῖς ἐπαίνους· καὶ
 μμεῖσθαι τὰς τίτιδας, αἵτινες, ἐπειδὴν τὰ παιδία κλινθουρίσων, εἰς πα-
 ρηγορίαν πάλιν τὸν μακτὸν ὑπέχουσι. Δεῖ δὲ αὐτοὺς μὴδὲ τοῖς ἐγκωμίοις
 ἐπαίρειν καὶ φρεσὶ³⁸¹. χλινθούνηται γὰρ ταῖς ὑπερβολαῖς τῶν ἐπαινῶν καὶ
 θρύπτονται· Ἡδὴ δὲ τινες ἐγὼ εἶδον πτέρους, οἷς τὰ λῖαν φιλεῖν³⁸² τοῦ
 μὴ φιλεῖν αἷτιον κατέστη. Τὶ οὖν ἐστίν, ὃ βούλομαι λέγειν; ἵνα τῶ παρ-
 δείγματι πρωτινότερον³⁸³ ποιήσω τὸν λόγον. Σπεύδοντες γὰρ τοὺς παῖδας
 ἐν πᾶσι τέχνῃσι πρωτεύουσι³⁸⁴, πόνοους αὐτοῖς ὑπερμέτρους ἐπιβάλλουσιν,
 οἷς ἀκχυδῶντες ἐκπίπτουσι³⁸⁵, καὶ ἄλλως βρυνόμενοι ταῖς καταπαθείαις
 οὐ δέχονται τὴν μαθήτην εὐνήν³⁸⁶. Ὡς περ γὰρ τὰ φρεσὶ τοῖς μὲν μετρίοις
 ὁδεῖται τρέφεται, τοῖς δὲ πολλοῖς πνίγεται, τὸν αὐτὸν τρόπον ψυχὴ, τοῖς
 μὲν συμμέτροις³⁸⁷ ἀΐζεται πόνοις, τοῖς δὲ ὑπερβάλλουσι βρπνίζεται³⁸⁸.
 Αὐτῶν οὖν τοῖς πικρῇ ἀνκπιούῃ³⁸⁹ τῶν συνεχῶν πόνων, ἐνθυμουμένους,
 ὅτι πᾶς ὁ βίος ἡμῶν εἰς ἄνεσιν καὶ σπουδῇ διήρηται· καὶ διὰ τοῦτο οὐ
 μόνον ἐροήγορας³⁹⁰, ἀλλὰ καὶ ὕπνος εὐρέθῃ· οὐδὲ πόλεως, ἀλλὰ καὶ εἰ-
 ρηνῇ· οὐδὲ χειμῶν, ἀλλὰ καὶ εὐδία· οὐδ' ἐνεργαὶ πράξεις, ἀλλὰ καὶ ἐρεσά.
 Συνελόντι δὲ εἰπεῖν³⁹¹, ἡ ἀνάγκη τῶν πόνων ἄτομα ἔστι. Καὶ οὐκ ἐπὶ
 τῶν ζώων μόνον τοῦτο ἴδωι τις γινόμενον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἀψύχων· καὶ
 γὰρ τὰ τῶν καὶ τὰς λύρας ἀνίσταται³⁹², ἵνα ἐπιτείνῃ³⁹³ δυνήθωσιν. Κα-
 θόλου δὲ πᾶςεται, σῶμα μὲν, ἐνδύει καὶ πληρώται³⁹⁴· ψυχὴ δὲ, ἀνίσταται καὶ
 πόνῳ. Ἄξιον δὲ ἐπιτείνῃ τῶν πατέρων ἐλοῖς, αἵτινες παιδαγωγοὶ καὶ δι-
 δασκαλοὶ ἐπιτρέφοντες τοὺς υἱοὺς, αὐτοὶ τοῖς τούτων μαθήσεως οὔτε αὐ-
 τόπται³⁹⁵ γίνονται τοπαρχῶν οὔτε αὐτῶν, πλεῖστον τοῦ δεόντος ἀμει-
 γνόντες³⁹⁶. Αὐτοὺς γὰρ παρ' ὀλίγας ἡμέρας³⁹⁷ δεῖ δοκιμαῖαν λαμβάνειν
 τῶν παιδίων ἀλλὰ μὴ τὰς ἐλπίδας ἔχειν ἐν μεσθωτοῦ διαθέσει. καὶ γὰρ
 ἐλαῖνοι³⁹⁸ πλείονα ποιήσονται τὴν ἐπιμελεῖν τῶν παιδίων, μέλλοντες ἐκ-
 στοτε διδόναι τὰς εὐθύνας³⁹⁹. Κῆνταῦθα δὴ τὰ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ ἱπποκόμου
 χάριεν, ὡς οὐδὲν οὕτω πικρῇ τὸν ἵππον ὡς βρασιλέως ὀρθακλῆς. Πάντων
 δὲ μέλιστα τὴν μνήμην τῶν παιδίων ἀσπεῖν καὶ συνεθίζειν⁴⁰⁰. αὕτη γὰρ
 ὥσπερ τῆς παιδείας ἐστὶ ταμεῖον· καὶ διὰ τοῦτο μητέρες τῶν Μουσῶν ἐμυ-
 θολόγησαν εἶνε τὴν Μνημοσύνην⁴⁰¹, κινετόμενοι καὶ παρκαθλόντες, ὅτι
 οὕτως οὐδὲν γενεῖν καὶ τρέφειν, ὡς ἡ μνήμη, πέφυκε⁴⁰². Καὶ τοῖνον τὰς
 τὴν κατ' ἀμρότερ⁴⁰³ ἀσκητέον, εἴτ' ἐκ φύσεως μνήμονες εἴεν οἱ παῖδες,

380) Αἰσχύνειν, καταστellaίν. 381) Νὰ τοὺς ἐμπνέωμεν ὑπερπνεύσειαν. 382) Τὸ εἶναι παρὰ
 πολλὴν ἡγάπων τοὺς παῖδας τῶν, ἔγεινον αἰτία νὰ μὴ τοὺς ἀγαπᾷ. 383) Εὐκαταληπτό-
 τερον. 384) Βιαζόμενοι ὥστε οἱ παῖδας νὰ φανῶσι πρῶτοι. 385) Μακρύνονται τοῦ τοκοῦ
 τὸν ὅποιον διώκουσι. 386) Εὐνήθως. 387) Μετρίοις. 388) Βρπνίζεται, πνίγεται. 389) Ἀνά-
 πνουσιν. 390) Ἡ κατάστασις τοῦ ἀνθρώπου ἐστὶν δὲν κυμαῖται. 391) Ἐν βραχυλογίᾳ. 392) Χε-
 λαρώνειν. 393) Νὰ τεντώνωμεν περισσότερο. 394) Αἰὰ τῆς ἀλληλοδιαδύχου νηστείας
 καὶ τροφῆς. 395) Δὲν ἐπιτηροῦσι βλέποντες καὶ ἀκούοντες τὰ μαθηματὰ τῶν. 396) Μεικ-
 λως σπᾶλλοντες κατὰ τοῦτο. 397) Κῆναι ὀλίγας ἡμέρας. 398) Οἱ μισθῶσι διδάσκαλοι.
 399) Νὰ δίδωσι λόγον, νὰ ἐξετάζηται ἡ διδασκαλία τῶν. 400) Ἀνωθεν τὸ δεῖ. 401) Ἐκτὸς
 τὴν μυθολογίαν αἱ εἰσὶν Μῦσαι ἦσαν θυγατέρες τῆς Μνημοσύνης. 402) Οὕτως γενεῖ καὶ
 τρέφει τόσα πράγματα ὅσα ἡ μνήμη. 403) Εἰς ἀμρότερας τὰς περιστάσεις, εἴτε εἰς μνή-
 μονες, εἴτε ἐπιληπτικές.

εἶτε καὶ τοῦναντίον ἐπιλήρημονες. Τὴν γὰρ πλεονεξίαν τῆς φύσεως ἐπιλήρωσμεν⁴⁰⁴, τὴν δ' ἑλλείψιν ἀναπληρώσμεν· καὶ οἱ μὲν τῶν ἄλλων ἐσονται βελτίους, οἱ δ' ἐκυτῶν⁴⁰⁵. Τὸ γὰρ Ἰσιόδειον⁴⁰⁶ καλῶς εἶρηται.

Εἰ γὰρ κεν καὶ παιρὸν ἐπὶ σμικρῷ κα' αἰθεῖον⁴⁰⁷.

Καὶ βασιλεὺς ἐξιδίαι⁴⁰⁸ τάχα κινῶν⁴⁰⁹ μέγα καὶ τὸ 110 γίγνεται.

Μὴ λαθνέτω⁴¹¹ τοῖνυν μὴδὲ τοῦτο τοὺς πατέρας, ὅτι τὸ μνημονικὸν τῆς μαθήσεως μέρος⁴¹² οὐ μόνον πρὸς τὴν παιδείαν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς τοῦ βίου πράξεις, οὐκ ἐλαχίστην συμβάλλεται μοῖραν⁴¹³. Ἡ γὰρ τῶν γεγενημένων πράξεων μνήμη τῆς περὶ τῶν μελλόντων εὐδουλίας⁴¹⁴ γίγνεται παρὰ δειγμα.

Καὶ μὲν ται καὶ τῆς αἰσχρολογίας ἀπακτέον⁴¹⁵ τοὺς υἱεῖς. Λόγος γὰρ ἔργου σκιή⁴¹⁶, κατὰ Δημόκριτον⁴¹⁷. Εἰτά γε μὴ ἐντευκτικῶς⁴¹⁸ αὐτοὺς εἶναι παρασκευαστέον καὶ φιλοπροσηγόρους· οὐδὲν γὰρ, ὡς τὰ ἀνέντευκτα τῶν ἡθῶν⁴¹⁸, ἐστὶν οὕτως ἀξιολόγητον. Ἐπι τοῖνυν οἱ παῖδες ἀμειψτεῖς γίγνονται τῶν τοῖς συνοῦσι⁴¹⁹, μὴ παντελῶς ἐν ταῖς ζητήσεσιν ἀπαρχώρητοι⁴²⁰ γινόμενοι. Οὐ γὰρ τὸ νικᾶν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἡττᾶσθαι ἐπίστασθαι καλόν, ἐν οἷς⁴²¹ τὸ νικᾶν βλαβερὸν ἐστὶ γὰρ ὡς ἀληθῶς καὶ νίκη καθύμει⁴²². Ἐγὼ δὲ μάρτυρα τούτων Εὐριπίδην τὸν σοφὸν ἐπαρχώσθαι⁴²³, λέγοντα·

αὐτοὶ λεγόντοισι⁴²⁴, βατίρου θυμουμένω,

Ὁ μὴ ἀνικτείων τοῖς λήγουσι σιφώτερος.

Ἄ τοῖνυν τῶν εἰρημένων οὐδενὸς ἡττόν ἐστιν, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐπιτηδεύεται⁴²⁵ τοῖς νέοις, καὶ δὴ λεκτέον⁴²⁶. Ταῦτα δὲ ἐστὶ, τὸ βίον ἀτροφῆτον⁴²⁷ ἀσκεῖν, τὸ τὴν γλῶτταν κατέχειν⁴²⁸, τὸ τῆς ὁργῆς ὑπεράνω γίνεσθαι⁴²⁹, τὸ τῶν χειρῶν κρατεῖν⁴³⁰. Τούτων ἕκαστον ἡλικίον⁴³¹ ἐστὶ σκεπτέον· ἔσται δὲ ἐπὶ παραδειγματικῶν γνωριμώτερα⁴³². Οἷον, ἵνα ἀπὸ τοῦ τελευταίου πρῶτον ἀρξώμαι, τὰς χειρὰς τινες ὑποσχόντες λήμματιν ἀδίκους⁴³³, τὴν δόξαν τῶν προθεβιωμένων ἐξέχεαν⁴³⁴, ὡς Εὐλιππος⁴³⁵ ὁ Λακεδαιμόνιος τὰ σακκία τῶν χρημάτων παρὰ λύσας, φυγὰς ἀπηλλάθη τῆς Σπάρτης. Τὸ γε

404) Θέλωμεν ἐνισχύσει τὸ ἐκ φύσεως πλεονέκτημα, διὰ τὴν ὑπέρχ. 405) Οἱ μνημονες ἀσκέουμενοι, θέλουσι γίνεσθαι καλλήτεροι τῶν ἄλλων· εἰ δὲ ἐπιλήρημονες γίνονται καλλήτεροι ὅφ. δ. τι ἦσαν. 406) Ἑλλ. ἔπος. 407) Ἀν. καταβίβας. 408) Καὶ συνεχῶς πράττει τοῦτο. 409) Ταχέως ἂν. 410) Τοῦτο. 411) Ἀς μὴ ἀγνοῶσιν οἱ πατέρες. 412) Τὸ μέρος τῆς μαθήσεως ὡς ἀφορῶν τὴν μνήμην. 413) Ἀν. συντελεῖ ἐλπίαν. Μ. τ. ἂν δὲ μέρος. 414) Γίνεται παρὰ δειγμα ὥστε νὰ σκεπτήται τις καλῶς περὶ τοῦ μελλόντος. 415) Πρίναι νὰ ἐμποδίζωμεν. 416) Ὁ λόγος εἶναι σκιά τοῦ ἔργου. Ἐπομένως κακὸς ὢν ἀνιδεικνύει καὶ καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ κακά. Σκιά δὲ Ἰωνικῶς. 417) Φιλοσοφίας ἐξ ἐδδῶρων· σύγχρονος τοῦ Σωκράτους. 418) Βόλκλους, εὐγενεῖς εἰς τὰς ἐντεύξεις. 418') Τὰ δύσκολα ἤθη, τὰ ἄγρια. 419) Νὰ ἦναι τοιοῦτοι πρὸς ἐκείνους μὲθ' ὧν συζῶσιν, ὥστε νὰ μὴ μισῶνται. 420) Μὴ θελόντες νὰ ἐνδύσωσιν, ἐάν ζητῶσι (συζητῶσι) τι. 421) Εἰς ἐκεῖνα τὰ πράγματα, ἃ ἐκείνας τὰς περιστάσεις εἶναι. 422) Νίκη τὴν ἐκ. μὴ ἴδιαν βλάβην, ἢ πολλὰ ἀκριβῆ ἀγοράς· ὁ νικητὴς ἐπιπράττει δὲ ἢ παρομοία ἀπὸ τῆν ἀλληλογενητῶν τῶν ἀδελφῶν ἑταροκλήτους καὶ Πολυνείκους εἰς Θῆβας, ὡν ἡ ἀκρόπολις ἐκαλεῖτο Καδμεία. 423) Ἐγὼ νὰ πέρω. 424) Οἷον δύο ἐμυλῶσιν. 425) Ἀξία ὥστε νὰ τὰ πράττωσιν. 426) Ἀκέντην ἐκεῖνα ἃ ἐστὶν ἥτιον οὐδενὸς τῶν εἰρημένων. 427) Ἄνευ τροφῆς. 428) Νὰ κρατῶσι τὴν γλῶσσαν τῶν, νὰ μὴ ἐμυλῶσι πολλὰ, οὐδὲ ν' ἀδοξάζωσιν. 429) Νὰ μὴ κυριεύονται ἀπὸ τῆν ὁργῆν. 430) Νὰ μὴ πλεονεκτῶσι. 431) Πῶσον καλόν. 432) Καλλήτερα θέλουσι γνωριεθῆ διὰ παραδειγματικῶν. 433) Εἰς ἀδίκους λήψεις, ἀδικα κέρδη, δόντες τὰς χειρὰς, δηλ. ἀδικα κέρδη λαβόντες. 434) Ἐγρυσαν, ἀπόλωσαν τὴν δόξαν τοῦ προτέρου τῶν βίου, τῶν προθεβιωμένων (πράξεων). 435) Στρατηγὸς τῆς Σπάρτης, νικῆσας τοὺς Ἀθηνοὺς ἐν Ευρακούσας. Μετὰ δὲ τὴν ἄλυσιν τῶν Ἀθηνῶν, σταλλομένων χρημάτων ἐκείθεν εἰς τὴν Σπάρτην, ἔρωρήθη, ὅτι ἦναιε λαθραίως τὰ σακκία διὰ τὰ κλέψη, καὶ ἐξωρίσθη.

μήν ἀόργητον⁴³⁶ ἀνδρός ἐστι σοφός⁴³⁷. Σωκράτης μὲν γὰρ, λακτίσκωντος αὐτὸν νεανίσκου θρασέος· μάλα καὶ βέλτερός, ταῖς ἀμφ' αὐτὸν ἔρων ἀγκυκατοῦντας καὶ σφραδίζοντας⁴³⁸, οὕς καὶ διώκειν^{438*} αὐτὸν ἐθέλειν. Ἄρα, ἔφησε, καὶ εἰ με ὄνος ἐλάττειται, ἀντικακτίσαι τούτων ἤξιωτατα ἂν⁴³⁹, οὐ μὴ ἐκεῖνός γε πεκίτεται· κατεπρόϊζατο⁴⁴⁰. πάντων δ' αὐτὸν ὀνειδιζόντων καὶ λακτιζόντων ἀποκαλούντων ἀπήργατο. Ἀριστοφάνους δέ, ὅτε τῆς Νεφέλας⁴⁴¹ ἐξέφερε, ⁴⁴² παντοίως πᾶσαν ὕβριν αὐτοῦ κατασκευδανύοντος⁴⁴³, καὶ τινος τῶν παρόντων, τὰ τοιαῦτα ἀνακωμωδοῦντος⁴⁴⁴, οὐκ ἀγανακτεῖς εἰπόντος, ὃ Σώκρατες· Μὲ Δ' οὐκ ἔγωγε, ἔφησεν· ὡς γὰρ ἐν συμποσίῳ μεγάλῳ τῷ θεάτρῳ⁴⁴⁵ σκώπτομαι. Ἀδελφὰ τούτοις καὶ σύζυγα⁴⁴⁶ φηνύσονται πεποιηκότες Ἀρχύτας ὁ Ἰτακάντιος καὶ Πλάτων. Ὁ μὲν γὰρ ἐκ νεότητος ἀπὸ τοῦ πολέμου (στρατηγῶν δέ ἐτύγχανε) γῆν καταλαβὼν κεχερωμένην⁴⁴⁷, τὸν ἐπίτροπον⁴⁴⁸ καλέσας αὐτῆς, Ὁμῶς ἐκ⁴⁴⁹, ἔφησεν εἰ μὴ λίαν ὠργίζομαι. Πλάτων δέ, δούλῳ λίγῳ⁴⁵⁰ καὶ βδελυρῷ θυμωθεὶς, τὸν τῆς ἀδελφῆς υἱὸν Σπεύσιππον καλέσας, Τούτου, ἔφησεν, ἀπειθῶν κρότησον⁴⁵¹. Ἐγὼ γὰρ πάνυ θυμοῦμαι. Χαλεπὰ⁴⁵² δὲ ταῦτα καὶ δυσμήμητα, φησὶν τις ἂν. Οἶδα κἀγώ. Πειρατέον οὖν εἰς ὅσον ὁλον τ' ἐστὶ, τούτοις παρὰδείγμασι χρωμένους, τὸ πολὺ τῆς ἀκρατοῦς καὶ μακρομένης ὑπερβαίνειν ὀργῇ⁴⁵³. Οὐδὲ γὰρ εἰς τὰλλα ἐνάμιλλοι ταῖς ἐκείνων⁴⁵⁴ ἐσμὲν οὐτ' ἐμπειρίαις, οὔτε καλοκάγαθίαις· ἀλλ' οὐδὲν ἥττον ἐκείνων⁴⁵⁵, ὥσπερ Θεῶν ἱεροράνται καὶ δαδούχοι τῆς σοφίας ὄντες⁴⁵⁶, ὅσα πέρ ἐστιν ἐν δυνατῷ, ταῦτα μιμεῖσθαι καὶ περικινεῖν⁴⁵⁷ ἐπιχειροῦμεν. Τὸ τοίνυν τῆς γλώττης κρατεῖν (περὶ τούτου γὰρ, ὥσπερ ὑπεθεμην⁴⁵⁸, εἰπεῖν λοιπόν⁴⁵⁹) εἴτις μικρὸν καὶ φαῦλον ὑπέβληρε⁴⁶⁰, πλείστον δικεχεράζει τοῦ δέοντος. Σοφὸν γὰρ εὐκαίριος σιγῇ⁴⁶¹, καὶ παντός λόγου κρείττων. Καὶ διὰ τοῦτό μοι δοκεῖ, τὰς μυστηριώδεις τελετὰς οἱ παλαιοὶ κατεδείξαν, ἵνα ἐν ταῦτασι σιωπῇν ἐθισθέντες, ἐπὶ τὴν τῶν ἀνθρωπίνων μυστηρίων πιστὴν τὸν ἀπὸ τῶν Θεῶν μεταφέρωμεν φόβον⁴⁶². Καὶ γὰρ αὐ, σιωπήσας μὲν οὐδεὶς μετενόησε, λαλήσαντες δέ, παμπληθεῖς⁴⁶³. Καὶ τὸ μὲν σιγηθέν⁴⁶⁴ εἴζειπεν ὀχδὸν, τὸ δὲ ῥηθέν ἀναλαβεῖν ἀδύνατον. Μυρίους δ' ἔγωγε οἶδα ἀκούσας⁴⁶⁵ ταῖς μεγρί-

436) Τὸ μὴ ὀργίζεσθαι. 437) Ἰδιον. 438) Μετ' ὀργῆς κινουμένους. 438*) Νὰ τὸν ἐγκαλῶσιν εἰς τὸ δικαστήριον. 439) Ὑβρίστα ἀπαιτῆσαι νὰ τὸν λακτίσω καὶ ἐγώ. 440) Κατεπρόϊζεμαι, μόνος εὐχρηστος χρόνος. Ἄν ἔμειναν ἀτιμώρητος. 441) Εὐκωδία δι' ἧς ὁ Ἀριστοφάνης ὑβρίζει τὸν Σωκράτην. 442) Παρίσθησε. 443) Επιχύνοντος κατὰ τοῦτο τοῦ Σωκράτους. 444) Τῶν παρόντων τινὲς εἰπόντες, ἀνακωμωδοῦντες τὰ τοιαῦτα τοῦ Ἀριστοφάνους, ἐν ᾧ ἐκωμῶδει. 445) Ἐν τῷ θεάτρῳ, ὡς ἐν μεγάλῳ συμποσίῳ διᾶται εἰς τὰ συμποσία ἐγίνοντο σκώμματα πρὸς χαριεντισμὸν. 446) Ὅμοια καὶ παραβαλλόμενα τούτοις. Τὸ ἀδελφὰ, ἐπιθετικῶς. 447) Ἐδρών μίαν γῆν τοῦ ἀκαλλιέργητον. 448) Τὸν ἐπίστατην. 449) Ὑβρὸς οἰμώζει, θῆρα εὐ τιμαρῆσαι. 450) Δαιμόργω. 451) Διείρει τιν. 452) Δυσκόλη. 453) Νὰ ἀφαιρῶσι τὸ περισσώτερον μέρος τῆς ἀκρατοῦς ὀργῆς τῶν. 454) Τοῦ Σωκράτους, τοῦ Πλάτωνος κτλ. 455) Ὅχι ἐλγώτερον ἀπὸ ἐκείνων. 456) Ὡς ἂν ἤμεθα ἱεροράνται καὶ δαδούχοι (δύω τάγματα ἱερέων) τῆς σοφίας τῶν Θεῶν. Τοῦτο δὲ ἦν ἀληθὲς ὁ Πλούταρχος. 457) Δοκιμάζειν. 458) Ὡς προσέβλην. 459) Μοι μένει νὰ εἰπω. 460) Ἄν κανεὶς ἐξελαβὼν εἴη μικρὸν πράγμα. 461) Σοφὸν πρᾶγμα εἶναι νὰ σιωπῇ τις ἐν καιρῷ. 462) Ἐθίζομεν εἰς τὸν φόβον ἀπὸ τῶν Θεῶν, φυλάττομεν πιστῶς τὰ ἀνθρωπίνων μυστήρια. 463) Μετενόησαν. 464) Εἴναι εὐκολόν νὰ εἰπῇ τις ἐκεῖνς τὸ ὅποιον ἀπεσιώπησε. 465) Πικρούς καὶ χεῖρους εἰς μῦθον κτλ.

σταις συμφοραῖς περιπεσόντας διὰ τὴν τῆς γλώττης ἀκρασίαν⁴⁶⁶. Ἐν ταύτῃ
 ἄλλους παραλιπών, ἐνός ἢ δυοῖν, τύπου ἕνεκεν⁴⁶⁷, ἐπιμνησθήσομαι... Ἐ-
 νάμιλλα δὲ τοῦτοις καὶ σύζυγα καὶ Θεόκριτος⁴⁶⁸ ὁ σοφιστὴς εἶπε τε καὶ
 ἔπαθε καὶ πολὺ δεινότερα. Ἀλεξάνδρου γὰρ πορφύρας ἐσθῆτας κελύσαν-
 τος κατασκευάζειν τοὺς Ἕλληνας, ἵνα ἐπικνεθῶν τὰ ἐπινίκια⁴⁶⁹ τοῦ πο-
 λέμου τοῦ κατὰ τῶν βαρβάρων θύσεις, καὶ τῶν ἐθνῶν κατὰ κεφαλὴν εἰς-
 φερόντων ἄργυρον⁴⁷⁰, Πρώτερον μὲν, ἔφησεν, ἡμισοθήτουν⁴⁷¹, νῦν δ' ἡσθη-
 μι⁴⁷² σαρῶς, ὅτι ὁ πορφύρεος Ὀμήρου θάνατος⁴⁷³ οὗτός ἐστιν. Ἐξ ὧν ἐχθρόν
 ἐκτήσατο τὸν Ἀλεξάνδρον Ἀντίγονον δὲ τὸν βασιλεῖα τῶν Μακεδόνων, ἐτε-
 ρόφθαλμον ὄντα⁴⁷⁴, τὴν πῆρωτιν προφέρων⁴⁷⁵, εἰς αὐτὴν μετρίαν ὀργὴν κα-
 τέστησε. Τὸν γὰρ ἀρχιμάγειρον Εὐτροπίωνα γεγεννημένον ἐν τάξει ἐκ-
 πέμφας⁴⁷⁶, παραγενεσθαι πρὸς αὐτὸν ἡξίου, καὶ λόγον δοῦναι καὶ λα-
 βεῖν⁴⁷⁷. ταῦτα δὲ ἀπαγγέλλοντος ἐκείνου πρὸς αὐτόν⁴⁷⁸, καὶ πολλὰς προ-
 σιόντος, Εὐ οἶδα, ἔφησεν ὅτι ὡμὸν με θέλεις τῇ Κύκλωπι παραθεῖναι⁴⁷⁹,
 ὀνειδίζων, τῷ μὲν⁴⁸⁰, ὅτι πηρὸς⁴⁸¹, τῷ δὲ, ὅτι μάγειρος ἦν κλέϊνος,
 Τοιγαροῦν, εἰπὼν, τὴν κεφαλὴν οὐχ ἔξεις, ἀλλὰ τῆς θυροστομίας ταύ-
 τῃς καὶ μακίης δώσεις δίκην⁴⁸², ἀπήγγειλε τὰ εἰρημένα τῷ βασιλεῖ⁴⁸³ καὶ
 ὁ μὲν πέμψας ἀνέειλε⁴⁸⁴ τὸν Θεόκριτον. Περὰ πάντα⁴⁸⁵ δὲ ταῦτα, ὅπερ
 ἐστὶν ἱεροπρεπέστατον, συνειστέον τοὺς παῖδας τάλιθ' ἡ λέγειν· τὰ γὰρ
 ψεύδεσθαι δουλοπρεπέες, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις μισεῖσθαι ἄξιον, καὶ οὐδὲ
 μετρίους⁴⁸⁶ δούλοις συγγνωστόν. . .

Ἐγὼ δὲ, ἐπειδὴ περὶ τῆς τῶν παίδων εὐταξίας εἶρηκα καὶ κοσμιότητος,
 καὶ ἐπὶ τὴν τῶν μεिरακίων⁴⁸⁶ ἡλικίαν ἤδη μεταθήσομαι, μικρὰ παντά-
 πασιν εἰπὼν⁴⁸⁷.

Πολλὰς γὰρ κατεμειψάμην τοὺς μαθητῶν ἐθνῶν γεγονότας εἰσηγη-
 τὰς⁴⁸⁸, οἵτινες τοῖς μὲν παισὶ παιδαγωγούς καὶ διδασκάλους ἐπέστησαν,
 τὴν δὲ τῶν μεिरακίων ὁρμὴν ἀνετον εἶχσαν νέμεσθαι⁴⁸⁹. δέον⁴⁹⁰ αὖ τοῦ-
 ναντίον, πλείω ποιεῖσθαι τούτων εὐλόγειαν⁴⁹¹ καὶ φυλακὴν ἢ τῶν παίδων.
 Τίς γὰρ οὐκ οἶδεν, ὅτι τὰ μὲν τῶν παίδων πλημελήματα μικρὰ καὶ παν-
 τελῶς εἰσινέσιμα⁴⁹², παιδαγωγῶν ἰσως ὀλιγοτά⁴⁹³, καὶ διδασκάλων παρ'
 ἀγωγὴν ἀνηκουσία⁴⁹⁴. τὰ δὲ τῶν ἡδὴ νεανισκευομένων⁴⁹⁵ ἀδικήματα πολ-

466) Διότι δὲν ἐκράτει τῆς γλώττης. 467) Διὰ τὴν χρησιμότητα ὡς τύπος. ὡς πα-
 ράδειγμα. 468) Σοφιστὴς Χίος, σύγχρονος τοῦ Ἀλεξάνδρου 469) Θυτὴν εὐχαριστήριον
 διὰ τὴν νίκην. 470) Διδόντων ἄργυρον ὡς φέρον κατὰ κεφαλὴν, κεφαλιδάτιον. 471) ἡμι-
 σοθήτουν πρὸς ἑαυτὸν, ἀμείβεται. 472) Ἐνέησα. 473) Ὁ Ὀμήρος ὀνομάζει ἐνίοτε τὸν
 θάνατον Πορφύρεον, ὥστε διὰ τὸ χυνόμενον αἷμα. Τὸν φέρον δὲ τὰς πορφύρας εἶπε λοιπὸν
 εἰς Θεόκριτος πορφύρεον θάνατον. 474) Ἐχόντα ὄρα ὀφθαλμοῦ. 475) Ὀνειδίζων αὐτῷ τὴν τῷ-
 φρωτὶν του. 476) Ὁ Ἀντίγονος. 477) Νῦν συνεμίσθησεν μετ' αὐτοῦ. 478) Τοῦ Εὐτροπίου
 πρὸς τὸν Θεόκριτον. 479) Νὰ μὲ δώσῃς νὰ μὲ γάρῃ. Το παρατίθεται λίγεται ἐπὶ τῶν βου-
 μάτων τὰ ὅποια τίθενται εἰς τὴν τρέψαν. Κύκλωπι δὲ εἶπε τὸν μόνόφθαλμον βασιλεῖα.
 480) Τῷ βασιλεῖ. 481) Τυφλός. 482) Ὅτι τιμωροῦν διὰ τὴν θυροστομίαν σου. 483) Ἐφί-
 νευος 484) Ἰπὸ τοῦ θ. 485) Εἰς τὸ ἐκ ποσῶν καλούς. 486) Π ἀπὸ 12 μέχρι 18 ἐτῶν ἡλι-
 κία. 487) Μίλλων νὰ εἴπω. 488) Διτίους. 489) Νὰ βέσῃ, νὰ ἀσκήσῃ. 490) Ἀπόλυτος
 ἀνεκτικὴ ἀντὶ γενικῆς εἰς τὰ ἀπείρωτα. Ἐν ᾧ πρέπει. 491) Προσέχον. 492) Εὐδιδάσκω-
 τα. 493) Εἰσὶ δὲ ταῖτα ὀλιγοτά, ἀδιερρεῖα πρὸς τοὺς παιδαγωγούς. 494) Παρακλή πρὸς
 τοὺς διδασκάλους τῶν ἐπὶ τῆς ἀνατροφῆς των. 495) Νεανισκόμενων ὡς νεανίσκων.

λάκις ὑπερφυλά γίνεται καὶ σχέτλια, ἀμετρικά γαστροί⁴⁹⁶, καὶ κλοπαὶ πα-
τρίων χρημάτων, καὶ κῆδοι, καὶ κῶμοι, καὶ πότοι καὶ τ' ἄλλα. Οὐκοῦν
τάς τούτων ὁρμὰς ταῖς ἐπιμελείαις δεσμεύειν καὶ κατέχειν προσήκειν. Ἀτα-
μίευντον⁴⁹⁷ γὰρ τῶν ἡδονῶν ἡ ἀκμή, καὶ σκιρτητικόν⁴⁹⁸, καὶ χαλινῷ δεσ-
μένον⁴⁹⁹. ὥστ' αἱ μὴ τῆς ἡλικίας ταύτης ἐρρωμένως ἀντιλαμβάνόμενοι⁵⁰⁰
τῇ διανοίᾳ, διδόντες ἐξουσίαν ἐπὶ τὰ ἀδικήματα λαμβάνουσι⁵⁰¹. Δεῖ τοί-
νυν τοὺς ἔμπρονας πατέρας παρὰ τοῦτον⁵⁰² μάλιστα τὸν καιρὸν φυλάττειν,
ἐγρηγορέσαι, σωφρονίζειν τοὺς μεираκίσκους, διδάσκοντας, ἀπειλοῦντας,
δεομένους, συμβουλευόντας ὑπιταχουμένους, παραδείγματα δεικνύντας, τῶν
μὲν⁵⁰³ διὰ φιληδονίαν συμφοραῖς περιπεσόντων διὰ δὲ καρτερίαν ἔπαινον
καὶ δόξαν ἀγαθὴν περιποιησμένων⁵⁰⁴. Δύο γὰρ ταῦτα ὥσπερ ἐστὶ στοιχεῖα
τῆς ἀρετῆς εἶναι, ἐλπίς τε τιμῆς, καὶ φόβος τιμωρίας· ἡ μὲν γὰρ ὁρμητι-
κωτέρους πρὸς τὰ καλλίστα τῶν ἐπιτηδευμάτων⁵⁰⁵, ἡ δὲ ὀκνηροὺς πρὸς
τὰ φαῦλα τῶν ἔργων ἀπεργάζεται. Καὶ καθόλου δὲ ἀπείργειν προτρέπει
τοὺς παῖδας τῆς πρὸς τοὺς πονηροὺς ἀνθρώπους συνουσίας⁵⁰⁶. ἀποφέρον-
ται⁵⁰⁷ γὰρ τι τῆς τούτων κακίας. Τοῦτο δὲ παρήγγελλε καὶ Πυθαγόρας
αἰνίγμασιν⁵⁰⁸, ἅπερ ἐγὼ παραθεῖς ἐξηγήσομαι· καὶ γὰρ ταῦτα πρὸς ἀρε-
τῆς κτήσιν συμβάλλεται ῥοπήν⁵⁰⁹ οὐκ ἐλαχίστην, οἷον, Μὴ γεύεσθαι μελα-
νούρων⁵¹⁰. τοῦτέστι, μὴ συνδιατρίβειν μέλασιν ἀνθρώποις διὰ κακοήθειαν⁵¹¹.
Μηδὲ ζυγόν⁵¹² ὑπερβαίνειν· ὅτι⁵¹³ δεῖ τῆς δικαιοσύνης πλεῖστον ποιεῖσθαι
λόγον⁵¹⁴, καὶ μὴ ταύτην ὑπερβαίνειν. Μηδὲ ἐπὶ χοίρικα⁵¹⁵ καθίσαι· φεύ-
γειν ἀργίαν, καὶ προνοεῖν, ὅπως τὴν ἀναγκαίαν παρασκευάσωμεν τροφήν.
Μὴ πακτὶ ἐμβάλλειν δεξιάν⁵¹⁶. ἀντὶ τοῦ, προχείρως οὐ δεῖ συναλλάττειν⁵¹⁷.
Μὴ φορεῖν σενὸν δακτύλιον· ὅτι δεῖ τὸν βίον ἐπιτηδεύειν⁵¹⁸, καὶ μὴ δεῖν⁵¹⁹
δεσμῷ προσάπτειν αὐτόν. Πῦρ σιδήρῳ μὴ σκαλεῖν· ἀντὶ τοῦ, μὴ ἐρεθί-
ζειν θυμολόμενον⁵²⁰, οὐ γὰρ προσήκειν, ἀλλ' ὑπέκειν τοῖς ὀργιζομένοις. Μὴ
ἐσθίειν καρδίαν· μὴ βλάπτειν τὴν ψυχὴν⁵²¹, ταῖς φροντίσιν αὐτὴν κατα-

496) Πολυφαγία. 497) Ἀνοικονόμητος, μὴ δυναμένη νὰ φυλαχθῇ. 498) Εὐκόλως ἀνα-
σκιρτῶσα. 499) Χρήμα, πᾶρμα. 500) Οἱ μὴ κρατοῦντες τὴν ἡλικίαν ταύτην διὰ τῆς δια-
νοίας. 501) Δίδουσι χωρὶς νὰ θέλωσι χωρὶς νὰ προσέλωσι. 502) Εἰς τὸ διάστημα τούτου.
503) Παραδείγματα τῶν μὲν τῶν μὲν νέων. 504) Ἀποκτησάντων. 505) Τῶν πράξεων.
506) Συναναστροφῆς. 507) Μεταλαμβάνουσι. 508) Τὰ αἰνίγματα ταῦτα τοῦ Πυθαγόρου
ἦσαν παροιμιώδεις τινὲς ἠθικαὶ διδασκαλίαι, ἀμνημονεύουσι διὰ τὸ σχῆμα τῶν. 509) Δί-
δουσι βοήθειαν. 510) Μελανούροι, εἶδος ἰχθύος. 511) Ἀνθρώπους τοὺς ὁποῖους κακοῦται.
ἀσχολεῖται ἡ κακοήθεια. 512) Τὴν Ζυγίαν. 513) Ἐννοῶν ἐστὶ. 514) Φροντίζειν τὰ μέ-
γιστα. 515) Μίτρον οἷον, βραχὺ ἥκει εἰς τὴν τροφήν ἕως ἀνθρώπου. 516) Νὰ μὴ βάλ-
λωμεν τὴν δεξιάν εἰς παντὸς δεξιάν· νὰ μὴ δίδωμεν εἰς καθένα τὸ γέρον. 517) Νὰ κάμ-
νωμεν συμφωνίας. 518) Ἐπιμελεῖσθαι. 519) Τὸ ἀπαρμεύειν τοῦτο δὲν δύναται νὰ ἐπαρ-
τάξαι ἐκ τοῦ δεῖν. Ὅτι δεῖ δεῖν. Τοῦτο ἤθελεν εἶναι κακοήθειαν. Εἰσάγεται λοιπὸν ἐκ
τοῦ Παρήγγελον, ὡς καὶ τῶν παραγγελιῶν τὰ ἀπαρίμματα ἢ συνεπύχνη τὸ ὅτι οὐ δεῖ,
εἰς εἰδικὸν ἀπαρίμωτον ἐφαρμόζον ἐκ τοῦ ὑπονοούμενου ἐν οὐκ ἔστι, ἐπιστημονῇ ἡ τέλος
(καὶ τοῦτο νομίζω πιθανώτερον) εἶναι ἀπαρίμωτον τοῦ εἶναι, εἶναι, καὶ ἔπειτα, ἡ τὸ
προσάπτειν προσέτι μετὰ γενεστήμης· ἀλλ' ἔπειτα εἰσάγει, φαίνεται ὅτι εἰλήπη καὶ
πρὸ ἐπιθετοῦ ἄνεσθαι ἐκ τοῦ πρώτου κώλου τῆς φράσεως· ἥτοι εἶχεν εἶναι· εἰς δὲ τὸν
βίον ἄνεσθαι ἐπιτηδεύειν, καὶ μὴ εἶναι δεσμῷ αὐτόν. 520) Ἀνθρώπου, 521) Τὴν ἰδίαν
ἐκαστοῦ ψυχὴν.

τρέγοντα. Κυάμων ἀπέχεσθαι⁵²²· ὅτι οὐ δεῖ πολιτεῖσθαι⁵²³· κυκμευταί⁵²⁴ γάρ ἦσαν ἔμπροσθεν⁵²⁵ αἱ ψηφοφορίαι, δι' ὧν πέρας ἐπατίθεσαν ταῖς ἀρχαῖς⁵²⁶. Σιτίονεις ἀμίδα μὴ ἐμβάλλειν⁵²⁷ ἐπισημῆναι γάρ, ὅτι εἰς πονηρὴν ψυχὴν ἀστεῖον λόγον ἐμβάλλειν οὐ προσήκειν⁵²⁸· ὁ μὲν γὰρ λόγος τροφὴ διανοίας ἐστὶ τοῦτον δ' ἀκάθαρτον ἢ πονηρὰ ποιεῖ τῶν ἀνθρώπων. Μὴ ἐπιστρέφασθαι ἐπὶ τοὺς ὅρους ἐλθόντας⁵²⁹· τοῦτέστι μέλλοντας ἀποθνήσκειν, καὶ τὸν ὅρον τοῦ βίου πλησίον ὄντα ὁρῶντας, φέρειν⁵³⁰ εὐκόλως καὶ μὴ ἀθυμεῖν. Ἀνακάμψω δὲ ἐπὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς τοῦ λόγου πρόθεσιν⁵³¹· ἀπάντων μὲν γάρ, ὅπερ ἔφη⁵³², τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων ἀπάγειν⁵³³ δεῖ τοὺς παῖδας, μάλιστα δὲ τῶν κολάκων. Ὅπερ γὰρ πολλάκις καὶ πρὸς πολλοὺς τῶν πατέρων διατελῶ λέγων⁵³⁴ καὶ νῦν ἂν εἴποιμι· γένος οὐδὲν ἐστὶν ἐξωλέστερον, οὐδὲ μᾶλλον καὶ θῆκτον ἐκτραχηλίζον τὴν νεότητα, ὥς τῶν κολάκων οἱ καὶ τοὺς πατέρας καὶ τοὺς παῖδας προρόζους ἐκτρίβουσι⁵³⁵, τῶν μὲν τὸ γῆρας ἐπίλυπον⁵³⁶, τῶν δὲ τὴν νεότητα ποιοῦντες, τῶν δὲ συμβουλεωμάτων⁵³⁷ ὁλέαρον ἀφύλακτον⁵³⁸ προτείνοντες τὴν ἡδονήν. Τοῖς παισὶ τοῖς πλουσίοις οἱ πατέρες νήρειν παραινῶσιν, οἱ δὲ⁵³⁹ μεθ' εἰν. σωφρονεῖν, οἱ δὲ ἀσελγαίνειν⁵⁴⁰, φυλάττειν⁵⁴¹, οἱ δὲ δαπανᾶν⁵⁴² φιλεργεῖν, οἱ δὲ ῥαθυμεῖν⁵⁴³· στιγμήν χρόνου πᾶς ὁ βίος ἐστὶ, λέγοντες⁵⁴⁴. Ζῆν καὶ οὐ παρκεῖν⁵⁴⁵ προσήκει· τί δὲ φροντιστέον ὑμῖν τῶν τοῦ πατρὸς ἀπειλῶν; κρανόληρος⁵⁴⁶ καὶ σοροδαίμων⁵⁴⁷ ἐστὶ· καὶ μετέωρον αὐτὸν ἀρχόμενοι⁵⁴⁸ τὴν ταχίστην ἐξοίσμεν⁵⁴⁹. . . . Μικρόν τὸ οὖλον⁵⁵⁰ ὑποκρίταί φίλικας, ἀγευστοὶ παρρησιαί⁵⁵¹, πλουσίων μὲν κολάκες, πονήτων δὲ ὑπερόπται⁵⁵² ὥς ἐκ Αὐρικῆς τέχνης ἐπὶ τοὺς νέους ἀγόμενοι, σεσηρότες⁵⁵³, οἱ οἱ τρέφοντες⁵⁵⁴ γελῶσι καὶ ψυχῆς ὑποβολιμαῖα καὶ νόθα μέρη βίου⁵⁵⁵· πρὸς δὲ τὰ τῶν πλουσίων νεύμα ζῶντες, τῇ τύχῃ μὲν ἐλεύθεροι, τῇ προαιρέσει δὲ δούλοι· ὅταν δὲ μὴ ὑβρίζωνται, τότε ὑβρίζεσθαι δοκοῦντες⁵⁵⁶, ὅτι μᾶλλον πα-

522) Ταύτην τὴν παροιμίαν κατὰ γράμμα λαμβάνοντες οἱ μεταγενέστεροι Πυθαγόρειοι, δὲν ἔτρωγον ποτὶ κοινότητα, διὰ τὸ μὴ φαγεῖν τὰ ἐν αὐτοῖς ζωῖα, τὰ περιέχοντα, κατὰ τὸ Πυθαγόρειον δόγμα τῆς μετεμψυχώσεως, ἀνθρώπων ψυχῆς. i 23) Νὰ ἀνεμειγνύηται τις εἰς τὰ πολιτικά. 524) Διὰ κυάμων ἐντὶ ψῆφων γινόμεναι. 525) Ἄλλοτε. 526) Ἐπαύοντο οἱ ἀρχόντες διὰ τὸ ἐκλεχθῆσθαι ἄλλοι. 527) Καθὼς καὶ ὁ Χρῆστος παραγγέλλει, «Μὴ δοτε τὰ ἅγια τοῖς κυσὶ, μηδὲ τοὺς μαργαρίτας τοῦ σώματος βάτετε ἔμπροσθεν τῶν χοίρων». 528) Εἰδὼν τις εἰς τὰ ὅσα νὰ μὴ ἐπιστρέφῃ. 529) Νὰ ὑποφωρῶν. 530) Ως προέειπε. 531) Νὰ μακρύνωμεν. 532) Διηγεῖται λίγω. 533) Ἀραινέουσιν ἐντελῶς, ῥέζον. 534) Αὐτήν. 535) Τῶν συμβουλῶν τὰς ἐποίας τοὺς δίδουν. 536) Καθ' οὗ δὲν δύναται τις νὰ προφυλαχθῇ. 537) Εὐλακεῖ. 538) Οἱ μὲν πατέρες σωφρονεῖν, οἱ δὲ κολάκες ἀσελγαίνειν. 539) Νὰ φυλάττωσι τὰ χρήματά των. 540) Λέγοντες· ὅτι δὲ βίος ἐστὶ μία μόνον στιγμήν χρόνου, παραινέουσι ῥαθυμεῖν. 541) Κακοῦργον. Ταῦτα λίγουσιν ἀκτμή οἱ κολάκες. 542) Ἀπέρων ὡς ὁ Κρίνος, ὁ γεροντότερος δὴ τῶν τῶν θείων. Ξαναφωρμένος. 543) Ἀσέμνως, τοῦ νεκροῦ φερεῖν· ὁ ἔχων ἐνὰ πίδα εἰς τὸν τάφον, ἰσχυροτέρως. Λέγουσιν αὐτὰ περὶ τοῦ πατρὸς. 544) Ἰηκώσκοντες, αὐτὴν, τὸν πατέρα, ὑψηλά, εἰς τὸν ὄμιον. 545) Θέλωμεν τὸν ἐκτρέφει, νὰ τὸν θάψωμεν. 546) Μὴ γαυθίντες, μὴ γυμνάζοντες εὐχαιρομένους. 547) Ἐπερῆσθαι πρὸς τοῦ πίνοντος. 548) Μισανεύοντες τὸ στήμα, προσποιούμενοι ὅτι γινώσκουσι. 549) Οἱ κολάκες εἰσὶν ὑποβολιμαῖα μέρη τῆς ψυχῆς, καὶ νόθα μέρη τοῦ βίου. 550) Θωπεύουσιν ὥς ὕδριν τὸ νὰ μὴ ὑβρίζωνται.

ρατρεύονται⁵⁵¹. Ὡστε, εἰ τῷ⁵⁵² μέλει τῶν πατέρων τῆς τῶν τέκνων ευαγωγίας⁵⁵³, ἐκδιωκτέον τὰ μυστρά ταῦτα θρέμματα. Ἐκδιωκτέον δὲ καὶ τὰς τῶν συμφρονητῶν μαθητρίδας. Καὶ γὰρ οὗτοι τὰς ἐπιεικεστάτας⁵⁵⁴ φύσεις ἱκανοὶ διαφθείρειν εἰσὶ.

Ταῦτα μὲν οὖν καλὰ καὶ συμφέροντα· ἃ δὲ μέλλω λέγειν, ἀνθρώπινα⁵⁵⁵ Οὐδὲ γὰρ αὖ πάλιν τοὺς πατέρας ἐγώ γε ἀξίῳ τελείως σκληροῦς καὶ τραχεῖς εἶναι τὴν φύσιν, ἀλλὰ πολλὰ καὶ συγχωρηταί τινα τῷ νεωτέρῳ τῶν ἀμαρτημάτων⁵⁵⁶, καὶ ἐαυτοὺς ἀναμνηστικὸν ὅτι ἐγένοντο νέοι. Καὶ καθάπερ ἱατροὶ τὰ πικρὰ τῶν φαρμάκων τοῖς γλυκερί χυμοῖς καταμιγνύντες τὴν τέρψιν ἐπὶ τὸ συμφέρον πάροδον εὐρον⁵⁵⁷, οὕτω δὴ τοὺς πατέρας τὴν τῶν ἐπιτηρημάτων ἀποτομίαν⁵⁵⁸ τῇ πρότερι μιγνύουσι⁵⁵⁹, καὶ τότε μὲν⁵⁶⁰ ταῖς ἐπιθυμίαις τῶν παίδων ἀφίεναι καὶ χαλᾶσαι⁵⁶¹ τὰς ἡνίας, τότε δ' αὖ πάλιν ἀντιτείνειν⁵⁶² καὶ μάλιστα μὲν εὐκόλως φέρειν⁵⁶³ τὰς ἀμαρτίας, εἰ δὲ μή γε, προσοργισθέντας ταχέως ἀποφλεγμῆναι⁵⁶⁴. Μᾶλλον γὰρ οὐκ ὀρθον εἶναι δεῖ τὸν πατέρα ἢ βροθυμον⁵⁶⁵. ὥς⁵⁶⁶ τὸ γε δυσμενὲς καὶ δυσκατάλληλτον⁵⁶⁷ μισοτεκνίας οὐ μικρὸν τεκμήριον ἔστιν. Καλὸν δὲ, ἕνα τῶν ἀμαρτημάτων μὴδὲ εἰδέναι δοκεῖν⁵⁶⁸, ἀλλὰ τὸ τοῦ γήρους ἀμβλυώτεον καὶ δάσκαρον ἐπὶ τὰ γινόμενα μεταφέρειν⁵⁶⁹. ὥς⁵⁷⁰ ἕνα τῶν πρῶτων μένων ὄντων μὴ ὄρεσθαι, καὶ μὴ ἀκούειν ἀκούοντας. Φίλων ἀμαρτημάτων φέρονται· τί θαυμαστόν, εἰ τέκνων⁵⁷¹, δούλων πολλῶν κραυγαλιωτῶν μέθην οὐκ ἐξηλέγξαμεν· ἐρεῖται ποτὲ, ἀλλὰ καὶ χορήγητον⁵⁷². ἡγανᾶκτησας ποτε, ἀλλὰ καὶ σύγγνωθι· ἐδουλόγησέ ποτε δι' οἴκετον⁵⁷³, τὴν ὀργὴν κατὰ γγε' ἐξ ἀγροῦ ποτε ζεύγος ἀρεῖλετο⁵⁷⁴, ἡλθέ ποτε χλιζῆς μέθης ἀποπνέων⁵⁷⁵, ἀγνόητον· μύρων⁵⁷⁶ ἀπόζων, σίγητον· οὕτω σκιρτώσα νεότης πωλοδαμνεῖται⁵⁷⁷. Πειρατέον δὲ τοὺς τῶν ἡδονῶν ἥτους⁵⁷⁸ καὶ πρὸς τὰς ἐπιτηρήσεις δυσηκόους⁵⁷⁹ γάμψω καταζευξάι· δεσμός γὰρ οὗτος τῆς νεό-

551) Νομίζουσι οἱ τρέφοντες μάτην· διότι τρέφονται ἐκ' αὐτῷ τούτῳ διὰ τὴν ὑπέρβωσιν. τὸ δὲ μὴ ποιεῖν. 552) Ἄν τις τινὰ τῶν πατέρων μίλη, ἀφρονεῖται τὴν τῶν πατέρων. 553) Κατὰ τὴν ἀγωγὴν. 554) Τὰς καλλήτερας. 555) Ἀλλὰ δὲ, ἔτιον αὐτοῖς, καὶ οἱ αὐτοὶ δύνανται νὰ ἐκτελέσωσιν οἱ αὐτοὶ. 556) Συγχωρηταί τῷ νεωτέρῳ (ἐκ τῶν υἱῶν) ὅστις εἶναι νεώτερος) τὰ τῶν ἀμαρτημάτων. 557) Εὐρον τὴν τέρψιν (τὴν ἐκ τοῦ γλυκοῦ) πάροδον. ὅτλ. τρέπον τοῦ νὰ φασαίνε ἐς τὸ συμφέρον. ὅτλ. τὴν πείσαν τῶν πικρῶν φαρμάκων. 558) Τὰς ἀμαρτίας ἐπιπλήξας. 559) Εὐρεῖται, ἐκ τοῦ ἀξίῳ ἐπὶ τὸ ἀνατίεω· ὅτλ. τραπείναι δεῖ. 560) Ποιὲ μὲν. 561) Νὰ ἀφήνῃ γαλακτῆς, νὰ ἐκδιώκῃ. 562) Νὰ ὑποβρίσῃ τὰ ὀρέγματα τῶν. 563) Ἄν ὀργισθῇ νὰ προῦθῃσι ταχέως. 564) Οὐκ ὀρθον, ὁ ταχέως θυμὸν βροθυμός, ὁ διαρκὴς καὶ πολὺ. 565) Διότι. 566) Ἡ διὰ τὴν εἰς τοῦ μὴ θέλοντος νὰ προῦθῃ, νὰ συγχωρήσῃ. 567) Νὰ φαίνεται οἱ πατέρες ὅτι δὲν τὰ γινώσκουσι. 568) Νὰ μεταφέρῃ, νὰ ἐκφορῇ τὴν ἀμβλυωσίαν καὶ τὴν κουφότητα τοῦ γήρους εἰς τὰς πράξεις τῶν παίδων. ὅτλ. νὰ προσποιεῖται ὅτι ἀμβλυώπωντες καὶ, διὰ τὸ γῆρας, δὲν τὰς εἶδον. 569) Ὡστε. 570) Εἰ φέρονται. ἂν ὑποβρίσῃ ἀμαρτήματα τῶν. 571) Ὁ δειχθῇ ποτὲ φειδωλὲς πρὸς τὰ τέκνα σου. ὅτλ. σου ἐξήγησας τὰς ἀμαρτίας καὶ δὲν τοῖς ἐτίμας. Καλῶς. Ἀλλὰ εἰς ἄλλαν περιστάσιν πάλιν ὅς τις. 572) Ἐπὶ τῇ ἀφύπναι, μεταχειρισθεὶς ὄργανον πρὸς ταῦτα τινὰ τῶν εἰρησίων. 573) Ἀρξάμενος, ἐκλεῖψιν ἐκ τῆς συγγενείας φαίνεται ὑπὲρ τὸ θεῖον ἐπιεικῆς. 574) Μυρτίων χλοῶν, μίτην. 575) Εἰς τὰς τραχέας καὶ ξηρανόμενα ἡλικίαν μύρον. 576) Δαμάσκειν, παιδαγωγεῖται. 577) Κυριευμένους ἀπὸ τὰς ἡδονῶν. 578) Μὴ ὑπακούοντα εἰς ἐπιπλήξεις.

τητος ἀσφαλέστατος. Ἐγγυᾶσθαι⁵⁷⁹ δὲ δεῖ τοῖς υἱοῖς γυναῖκας μῆτε εὐγενεστέρας πολλῶν, μῆτε πλουσιωτέρας· τὸ γὰρ, «Τὴν κατὰ στυγὸν ἔλα⁵⁸⁰», σοφόν ὡς οἱ γε μακρῶ⁵⁸¹ κρείττους⁵⁸² ἑαυτῶν λαμβάνοντες, οὐ τῶν γυναικῶν ἄνδρες, τῶν δὲ προικῶν δοῦλοι λαμβάνουσι γινόμενοι⁵⁸³.

Βραχέα δὲ προσθεῖς αὐτοῖς, περιγράψω τὰς ὑποθήκας⁵⁸⁴. Πρὸ πάντων γὰρ⁵⁸⁵ δεῖ τοὺς πατέρας τῷ μὴδὲν ἁμαρτάνειν⁵⁸⁶, ἀλλὰ πάντα ἃ δεῖ, πράττειν, ἐναργῆς ἑαυτοὺς παρὰδειγμὰ τοῖς τέκνοις παρέχειν, ἵνα πρὸς τὸν τοῦτων βίον, ὥσπερ κάτοπτρον ἀποβλέποντες⁵⁸⁷, ἀποτρέπωνται τῶν αἰσχροῶν ἔργων καὶ λόγων. Ὡς οὔτινες, τοῖς ἁμαρτάνουσιν υἱοῖς ἐπιτιμῶντες, τοῖς αὐτοῖς ἁμαρτήμασι περιπίπτουσιν, ἐπὶ τῷ ἐκείνων ὀνόματι λαμβάνουσιν ἑαυτῶν κατήγοροι γινόμενοι⁵⁸⁸. Οἱ δ' ὅλως φαύλως ζῶντες, οὐδὲ τοῖς θούλοις παρήσϊαν ἄγουσιν⁵⁸⁹ ἐπιτιμᾶν, μήτοι γε διή⁵⁹⁰ τοῖς υἱοῖς. Χωρὶς δὲ τούτων, γένοιτο ἂν αὐτοῖς⁵⁹¹ τῶν ἀδικημάτων σύμβουλοι καὶ διδάσκαλοι· ὅπου γὰρ γέροντές εἰσιν ἀνάσχυνται, ἐνταῦθα ἀνάγκη καὶ νέους ἀναιδεστάτους εἶναι. Πειρατέον οὖν εἰς τὸν τῶν τέκνων σωφρονισμὸν πάνθ', ὅσα προσῆκον, ἐπιτηδεύειν, ζηλώσαντας τὴν Εὐρυδικὴν⁵⁹², ἥτις Ἰλλυρίᾳ οὖσα καὶ τριδάραχος⁵⁹³, ὅμως ἐπὶ τῇ μαθήσει⁵⁹⁴ τῶν τέκνων, ὅψε τῆς ἡλικίας ἤφατο παιδείας⁵⁹⁵. Ἰκανῶς δὲ αὐτῆς τὴν φιλοτεκνίαν σημαίνει τοῦ-πίργαμμα, ὅπερ ἀνέθηκε ταῖς Μούσαις·

Εὐρυδικὴ Ἰεραπολίτις τὸν δ' 596 ἀνέθηκε

Μούσαις, αὖτις 597 ψυχῇ ἐλοῦσα πόθον.

Γράμματα γάρ, μνημεῖα λόγων 598, μήτηρ γειγαῖα 599

Παίδων θδώντων, ἐξέπνευσε μαθεῖν 600.

Τὸ μὲν οὖν πάσας τὰς προσηρημένας συμπεριλαβεῖν⁶⁰¹ παραινέσεις, εὐχῆς ἴσως ἔργον⁶⁰² ἐστὶ· τὸ δὲ τὰς πλείους ζηλῶται, καὶ αὐτὸ μὲν εὐμοιρίας⁶⁰³ δεόμενόν ἐστι καὶ πολλῆς ἐπιμελείας· ἀνυστόν⁶⁰⁴ δὲ οὖν ἀνθρωπίνῃ φύσει καθέστηκεν.

578) Μὴ ὑπακούοντας εἰς ἐπιπλήξεις. 579) Νυμφεύειν. 580) Προστυχῇ. τοῦ ἐλάω, ἔλαυνω, ἐπιζητεῖ τὴν ὁμοίαν σου. 581) Πολύ. 582) Γυναῖκας. 583) Γίνονται χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσωσιν οὐκ ἄνδρες ἀλλὰ δοῦλοι. 584) Τελειώσω τὰς παραινήσεις. 585) Ἀπρηγματικὸς καὶ ὄχι αἰτιολογικὸς. 586) Εἰς τὸ μὴ ἁμαρτάνειν, εἰς τὸ νὰ μὴ ἀφάλλωσιν οἱ παῖδες. 587) Οἱ παῖδες. 588) Χωρὶς νὰ τὸ ἡεῦρον κατηγοροῦσιν ἑαυτοὺς ἐπὶ ὀνόματι τῶν υἱῶν τῶν, κατηγοροῦντες τοὺς υἱοὺς τῶν.

589) Ἐξαυτὴ τὴν τέλμην. 590) Ποῦ ἔμεινεν. Ἀκόμη ἐλιγώτερον. 591) Οἱ ἱδιοὶ ἁμαρτάνοντες, ἤθελον γίνεσθαι εἰς αὐτοὺς, τοὺς υἱοὺς, σύμβουλοι. 592) Ὀχι ἡ γυνὴ τοῦ Ορφίω, ἣν ἀποθανοῦσαν ὁ ἀνὴρ τις ἐξήγαγεν ἐκ τοῦ ἔθου πρᾶγας τὸν Κέρβερον διὰ τῆς λύρας τοῦ· ἀλλ' ἑλληνικὴ μεταγενεστέρα, ἀλλως δὲ ἀγνωστος. 593) Βαρβαρική. 594) Διὰ τὴν μάθησιν. 595) Επεχείρησε νὰ παιδεύῃ. 596) Τρίπουν ἵως ἡ ἀνδριάντα, ἀπὸ τὸν ὅποιον ἦν γεγραμμένον τὸ ἐπίγραμμα. 597) Επαίνετόν. 598) Τὰ γράμματα λέγει μνημεῖα τῶν λόγων, διότι χρησιμεύουσιν εἰς αὐτῶν τὴν ἀπομνημόνευσιν. 599) Ἰπάρκα, ἐκ τοῦ Γάμ ἀνωμάλως. 600) Εποίησε νὰ μάθῃ γράμματα. 601) Οἱ γονεῖς νὰ συμπεριλάβωσι νὰ ἐννοήσωσι καὶ νὰ ἐκτελέσωσι. 602) Εὐαίτην. 603) Ἀπαιτεῖ εὐτυχίαν, εὐνοϊκὰς, καλὰς περιστάσεις. 604) Κατορθωτόν.

Β'. ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ.

Ἰσοκράτης Θεωδῶρου, γεννηθεὶς ἐν Ἀθήναις τὸ 436 ἔτος π. χ. Ὀλ. 83, ἀσχολήθη ὡς περὶ τὴν ῥητορικὴν καὶ ἐδίδασκεν αὐτὴν ὡς τέχνην. Οἱ ῥητορικοὶ λόγοι του, εἰς 21 διασώθησαν ὡς καὶ 10 ἐπιστολαί, εἶναι γεγραμμένοι κατὰ τοὺς ἀκριβεστάτους κανόνας τῆς τέχνης, πλήρεις σχημάτων καὶ ἀντιθέσεων. Πύουσι δὲ ὅλοι ἐνθουσιασμόν ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς, τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς δόξης τῶν Ἀθηναίων. Ὅτε Φίλιππος κατέστρεψεν εἰς Χαϊρώνειαν τὴν Ἑλληνικὴν αὐτονομίαν, ὁ Ἰσοκράτης ἀπὸ λύπης μείνας ἀνίστες, ἀπέθανε τὸ 98 ἔτος τῆς ἡλικίας του.

ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΝΙΚΟΝ ΠΑΡΑΙΝΗΣΙΣ.

Ὁ λόγος οὗτος ἀποδίδεται ἀπὸ τινος εἰς ἄλλον Ἰσοκράτην εἰς Ἀπολλωνίας τοῦ Πόντου, μαθητὴν τοῦ μεγάλου. Εἰκάζεται δὲ τοῦτο ἐκ τοῦ ὅτι ὁ γράφων φαίνεται μᾶλλον βασιλευσμένης ἢ δημοκρατουμένης πόλεως πολίτης. καὶ ἐκ τοῦ ὅτι τὸ ὕψος, ἂν καὶ ἐν γένει σύμφωνον μὲν τὸ τοῦ Ἰσοκράτους, ὅμως εἶναι ὑπὲρ τὸ δέον ἐπιτεταγμένον, καὶ μεταχειρίζεται κατὰ κόρον τὰς ἀντιθέσεις. Τίς δὲ ὁ Δημόνικος Ἰππονίκου πρὸς ὃν ἀπεστίνεται ὁ λόγος, ἀγνοεῖται.

1. ΕΝ πολλοῖς¹ μὲν, ὦ Δημόνικε, πολὺ διεστῶσας² εὐρήσομεν τὰς τε τῶν σπουδαίων γνώμας, καὶ τὰς τῶν φαύλων διανοίας³, πολὺ δὲ μεγίστην διαφορὰν εἰληφασιν⁴ ἐν ταῖς πρὸς ἀλλήλους συνηθείαις⁵. οἱ μὲν γὰρ τοὺς φίλους παρόντας μόνον τιμῶσιν· οἱ δὲ καὶ μακρὰν ἀπόντας ἀγαπῶσι· καὶ τὰς μὲν τῶν φαύλων συνηθείας ὀλίγος χρόνος διέλυσε⁶. τὰς δὲ τῶν σπουδαίων φιλίας, οὐδ' ἂν ὁ πᾶς αἰὼν ἐξαλείψειεν. Ἡγούμενος οὖν πρέπει τοὺς δόξης ὀρεγομένους⁷, καὶ παιδείας ἀντιποιουμένους, τῶν σπουδαίων, ἀλλὰ μὴ τῶν φαύλων εἶναι μιμητὰς, ἀπέσταλκά σοι τὸν δε τὸν λόγον δῶρον, τεκμήριον μὲν τῆς πρὸς ὑμᾶς φιλίας⁸, σημεῖον δὲ τῆς πρὸς Ἰππονίκον συνηθείας. Πρέπει γὰρ τοὺς παῖδας ὥσπερ τῆς οὐσίας, οὕτω καὶ τῆς φιλίας τῆς πατρικῆς κληρονομεῖν.

2. Ὅρῳ δὲ καὶ τὴν τύχην ἡμῖν συλλαμβάνουσιν⁹, καὶ τὸν παρόντα καιρὸν συναγερζόμενον¹⁰. σὺ μὲν γὰρ παιδείας ἐπιθυμεῖς, ἐγὼ δὲ παιδεύειν ἄλλους ἐπιχειροῦ· καὶ σοὶ μὲν ἀκμὴ¹¹ φιλοσοφείν, ἐγὼ δὲ τοὺς φιλοσοφοῦντας ἐπαγορεύω. Ὅσοι μὲν οὖν πρὸς τοὺς ἑαυτῶν φίλους τοὺς προτρεπτικούς λόγους¹² συγγράφουσι, καλὸν μὲν ἔργον ἐπιχειροῦσιν, ^{ΠΡΟΤΕΙΝΩ} οὐ μὴν περὶ γε τὸ κράτιστον τῆς φιλοσοφίας¹³ διατρέβουσιν· ὅσοι δὲ τοῖς νεωτέρους

1) Πράγμασι. 2) Διαπεσούσας. 3) Γνώμη ἢ βεβηρία γνώσις. 4) Ἄνθρωποι δὲ ἡ ἀδελφείας σκίψις. 5) Διαφέρουσιν εἰς σπουδαίους ἀπὸ τῶν φαύλων. 6) Φιλικαὶ σχέσεις. 7) Ε. 5. 392. 7) Ὅρεγομαι, μέτω, ὀρέγω τὴν χεῖρα διὰ τι. 8) ἔθεν ἐπιθυμῶ. 9) Τινὰ ἀντίπαλον ἡμᾶς. 10) Β. η. 101. 11) Συμπαρτογία, βοηθητικόν. 12) Ἀκμὴν, ἔθεν τὸ παρ' ἡμῖν ἀκμή. 13) Δηλ. ἐνίσταται εἰς ἀκμὴν τοῦ φιλοσοφ. ἡ. λέξις μέλιστα ἐν χρῆσει παρὰ Πλωσίφ.

12) Λόγους προτρεπτικούς ἢ κραιτικούς περὶ ῥητορίας. 13) Φιλοσοφίαν λέγει δὴ τὴν ἀνθρωπίνην παιδείαν.

εἰσηγοῦνται¹⁴ μὴ δι' ὧν τὴν δεινότητα τὴν ἐν τοῖς λόγοις¹⁵ ἀσκήσουσιν, ἀλλ' ὅπως τὰ τῶν τρόπων ἤθη¹⁶ σπουδαῖοι πεφυμέναι δόξουσιν, τασούτω μᾶλλον ἐκείνων τοὺς ἀκούοντας ὠφελοῦσιν, ὅσον οἱ μὲν ἐπὶ λόγον μόνον παρακαλοῦσιν, οἱ δὲ τὸν τρόπον αὐτῶν ἐπαναρθοῦσι. Διόπερ ἡμεῖς, οὐ παρὰ κλῆσιν εὐρόντες¹⁷, ἀλλὰ παρὰ νῆσιν γράψαντες, μέλλομέν σοι συμβουλεύειν, ὧν χρὴ τοὺς νεωτέρους ὀρέγεσθαι, καὶ τίνων ἔργων ἀπέχεσθαι, καὶ ποίοις τισὶν ἀνθρώποις ἡμιλεῖν, καὶ πῶς τὸν ἑαυτῶν βίον οἰκονομεῖν· ὅσοι γὰρ τοῦ βίου ταύτην τὴν ὁδὸν ἐπορεύθησαν, οὗτοι μόναι τῆς ἀρετῆς ἐπικέσθαι¹⁸ γνησίως ἐδυνήθησαν, ἧς οὐδὲν κτήμα σεμνότερον, οὐδὲ βεδοϊότερόν ἐστι. Κάλλος μὲν γὰρ ἡ χρόνος ἀνάλωπεν¹⁹, ἡ νόσος ἐμάκρυνε²⁰· πλοῦτος δέ, κακίας μᾶλλον ἢ κλοακλαβίας ὑπηρέτης ἐστίν, ἐξουσίαν μὲν τῇ ῥαθυμίας παρασκευάζων²¹, ἐπὶ δὲ τὰς ἡδονὰς τοὺς νέους παρακαλῶν· ῥώμη δέ, μετὰ μὲν φρονήσεως ὠφέλησεν, ἀνευ δὲ ταύτης πλείω τοὺς ἔχοντας ἐβλάψε, καὶ τὰ μὲν σώματα τῶν ἀσχοῦντων ἐκόσμησε, ταῖς δὲ τῆς ψυχῆς ἐπιμελείαις ἐποσκότησεν²². Ἡ δὲ τῆς ἀρετῆς κτήσις, οἷς ἂν ἀκιδόδηλος ταῖς διανοίαις συναυξήθῃ²³, μόνῃ μὲν συγγρηράσκει, πλούτου δὲ κρείττων, χρησιμωτέρα δὲ εὐγενείας ἐστὶ· τὰ μὲν τοῖς ἄλλοις ἀδύνατα δυνατὰ καθίστασα²⁴, τὰ δὲ τῷ πλήθει φοβερά, θαρσάλως ὑπομένοντα· καὶ τὸν μὲν ὄκνον ψόγον, τὸν δὲ πόνον ἐπαινον ἡγουμένη. Ῥᾶδιον δὲ τοῦτο καταμαθεῖν ἐστίν· ἐκ τε τῶν Ἰσραηλίων ἀθλῶν²⁵ καὶ τῶν Θησέως ἔργων· οἷς ἡ τῶν τρόπων ἀρετὴ τηλικούτον εὐδοχίας χαρακτῆρα τοῖς ἔργοις²⁶ ἐπέβαλεν, ὥστε μηδὲ τὸν ἅπαντα χρόνον δύνασθαι λήθην ἐμποιῆται τῶν ἐκείνοις πεπραγμένων. **3.** Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὰς τοῦ πατρὸς προαιρέσεις ἀναμνηθεῖς, οἰκεῖον καὶ καλὸν ἔχεις παράδειγμα τῶν ὑπ' ἐμοῦ σοι λεγομένων. Οὐ γὰρ ὀλιγοῦν τῆς ἀρετῆς, οὐδὲ ῥαθυμῶν διετέλεσε τὸν βίον· ἀλλὰ τὸ μὲν σῶμα τοῖς πόνοις ἐγύμναζε, τῇ δὲ ψυχῇ τοὺς κινδύνους ὑπέμενεν· οὐδὲ τὸν πλοῦτον παρακίει²⁷· ἡγάπα· ἀλλ' ἀπέλαυε μὲν τῶν παρόντων ἀγαθῶν ὡς θνητός, ἐπεμελεῖτο δὲ τῶν ὑπαρχόντων ὡς ἀθάνατος²⁸. Οὐδὲ ταπεινῶς διώκει τὸν ἑαυτοῦ βίον, ἀλλὰ φιλόκαλος ἦν, καὶ μεγαλοπρεπῆς καὶ τοῖς φίλοις κοινός²⁹. καὶ μᾶλλον ἐθαύμαζε τοὺς περὶ αὐτὸν σπουδαζόντας, ἢ τοὺς τῷ γένει προσήκοντας· ἡγεῖτο γὰρ εἶναι πρὸς ἑταιρίαν πολλῶν κρείττω φύσιν νόμου καὶ τρόπον γένους, καὶ προαίρεσιν ἀνάγκης. Ἐπιλίποι δ' ἂν ἡμᾶς

14) Διδάσκουσιν, ἐδιδάσκουσιν. 15) Τὴν ῥητορικὴν. 16) Κατὰ τὰς ἡθ. κατὰ τὰς εἰς τῶν τρόπων τῶν. 17) Εὐρόντες, συνταξάντες παρακλῶσιν ἐπὶ τοῖς λόγοις. 18) Να φθάσωσιν εἰς τὴν ἀρετὴν. 19) Ἀπ. ἀναυξήσαντες ἀντὶ τοῦ ἀνθρώπου ἢ ἡλικίας. 20) Ἐκ μὲν ὅσῃς ἐ ἀμείλις νὰ ἀποκίῃ ἐξουσίας. 21) Ἐρεπλῶναι οὐτός εἰς τὰς ἐπιμελείας τῆς ψυχῆς. Διαιτῆται δὲ τὴν βανάσων ῥώμην τῶν ἀθλητῶν. Παρατηροῦται αἱ διηγεῖται ἀντιθέσεις καὶ τὰ ἐπιπολέματα. 22) Το σὺν αὐτῇ θῆ συνάπτεται μετὰ τοῦ οἷς· εἶναι, συναυξήθῃ μὲ αὐτοῖς εἰς τὰς διανοίας τῶν. Εἰς τινὰ δὲ χειρόγραφα γράφεται τὰς διανοίας, ἀνευ τῆς ἐν, καὶ μετὰ τοῦτο συνάπτεται τὸ σὺν αὐτῇ θῆ. 23) Καθίσταται. Κατ' ἄλλα χειρόγραφα καθίσταται ἐκ τοῦ καθίσταται. 24) Τὰ δώδεκα ἀγλα τὰ ὅσα δὲ Ἡρακλῆς κατ' ὁρμήν κατ' ἐπιτογὴν τοῦ Εὐροσθέως. 25) Κατὰ τὰ ἔργα· διὰ τὸ ἐπιβαλεῖ συνάπτεται μετὰ τοῖς. Εἶπε δὲ χαρακτῆρα ἐπέβαλεν, ἐφακλεῖσθαι τὴν αὐτὴν μεταφορὰν τοῦ ἀκιδόδηλος. 26) Ἀντὶ ἐπεμύτως. 27) Ὡς νὰ ἐμείλλε νὰ ἦναι αὐτὸς. 28) Πρὸς φίλους ἐπίσης εὐπροσέχους.

ὁ πᾶς χρόνος, εἰ πάσας τὰς ἐκείνου πράξεις καταριθμησάμεθα· ἀλλὰ τὸ μὲν ἀκριβὲς αὐτῶν ἐν ἑτέροις καιροῖς δηλώσομεν, δεῖγμα δὲ τῆς Ἰππονίκου φύσεως νῦν ἐξηγηθήσομεν, πρὸς ὃ δεῖ σε ζῆν, ὥσπερ πρὸς παράδειγμα²⁹, νόμον μὲν τὸν ἐκείνου τρόπον ἡγησάμενον μιμητὴν δὲ καὶ ζῆλωτὴν τῆς πατρῴας ἀρετῆς γινόμενον, Αἰτχρὸν γὰρ τοὺς μὲν γραφεῖς³⁰ ἀπεικάζειν τὰ καλὰ τῶν ζώων, τοὺς δὲ παῖδας μὴ μιμεῖσθαι τοὺς σπουδαίους τῶν γυνέων. Ἦγού δὲ μηδενὶ τῶν ἀθλητῶν οὕτω προσήκειν ἐπὶ τοὺς ἀνταγωνιστὰς ἀσχεῖν ὥς σοὶ σκοπεῖν, ὅπως ἐφάρμιλλος γενήσῃ³¹ τοῖς τοῦ πατρὸς ἐπιτηδεύμασιν. Οὕτω δὲ τὴν γνώμην³² οὐ δυνατόν διατεθῆναι, τὸν μὴ πολλῶν καὶ καλῶν ἀκουσμάτων πεπληρωμένον. Τὰ μὲν γὰρ σώματα τοῖς συμμέτροις πόνοις, ἡ δὲ ψυχὴ τοῖς σπουδαίοις λόγοις αὖθιςθαι πέφυκε. Διόπερ ἐγὼ σοὶ πειράζομαι συντόμως ὑποθέσθαι, δι' ὧν ἂν μοι δοκῇς ἐπιτηδεύμάτων πλεῖστον πρὸς ἀρετὴν ἐπιδοῦναι, καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἄπασιν ἀνθρώποις εὐδοκίμησαι.

Ἀπρώτον μὲν οὖν εὐτέθει³³ τὰ πρὸς τοὺς Θεοὺς, μὴ μόνον θύων ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄρκοις ἐμμένων. Ἐκείνο μὲν γὰρ τῆς τῶν χρημάτων εὐπορίας σημείον, τοῦτο δὲ τῆς τῶν τρόπων καλοκάγαθίας τεκμήριον. Τίμα τὸ δαιμόνιον³⁴ αἰεὶ μὲν, μάλιστα δὲ μετὰ τῆς πόλεως ὅ. Οὕτω γὰρ δόξεις ἅμα τε τοῖς Θεοῖς θύειν, καὶ τοῖς ἄρκοις ἐμμένειν. Τοιοῦτος γίγνου περὶ τοὺς γονεῖς, οἷους ἂν εὖξαισιν περὶ σεαυτὸν γενέσθαι τοὺς σεαυτοῦ παῖδας. Ἄσκει τῶν περὶ τὸ σῶμα γυμνασίων μὴ τὰ πρὸς τὴν ῥώμην, ἀλλὰ τὰ πρὸς τὴν ὑγίαν³⁵. τοῦτου δ' ἂν ἐπιτύχῃς, εἰ λήγῃς τῶν πόνων ἐπιπονεῖν δυνάμενος. Μῆτε γέλωτα προπετῇ στέργε, μῆτε λόγον μετὰ θράσους ἀποδέχου³⁶. τὸ μὲν γὰρ ἀνόητον, τὸ δὲ μακρόν. Ἄ ποιεῖν αἰσχρὸν, ταῦτα νόμιζε μηδὲ λέγειν εἶναι καλόν. Ἐθίξε σεαυτὸν εἶναι μὴ σκυθρωπόν, ἀλλὰ συννον³⁷· δι' ἐκεῖνο³⁸ μὲν γὰρ αὐθάδης, διὰ δὲ τοῦτο φρόνιμος εἶναι δόξεις. Ἦγού μάλιστα σεαυτῷ πρέπειν κόσμον³⁹ αἰσχύνῃ, δικαιοσύνῃ, σωφροσύνῃ· τούτοις γὰρ ἅπασι δοκεῖ κρατεῖσθαι⁴⁰ τὸ πᾶν νεωτέρων ἦθος. Μηδέποτε μηδὲν⁴¹ αἰσχρὸν ποιήσας ἔλπιζε λήσειν⁴². καὶ γὰρ ἂν τοὺς ἄλλους λάθῃς, σεαυτῷ γε συνειδήσεις⁴³. Τοὺς μὲν Θεοὺς φοβοῦ, τοὺς δὲ γονεῖς τίμα, τοὺς δὲ φίλους αἰσχύνου, τοῖς δὲ νόμοις πείθου. Τὰς ἡδονὰς θήρευσ, τὰς μετὰ δόξης· Τέρψις γὰρ σὺν τῷ καλῷ⁴⁴ μὲν ἀριστον, ἄνευ δὲ τούτου, κακίστον. Εὐλαβοῦ⁴⁵ τὰς διαβολὰς, καὶ ψευδεῖς ὧν· οἱ γὰρ πολλοὶ, τὴν μὲν ἀλήθειαν ἀγνοοῦσιν πρὸς δὲ τὴν δόξαν⁴⁶ ἀποβλέπουσιν. Ἀπαντα δοκεῖ ποιεῖν, ὥς μηδὲνα λήσων· καὶ γὰρ ἂν παρακρούσῃ κρύψης, ὕπερον ὀρθήσῃ.

29) Αἰτχρὸς μὲν τὸ μέρος ἐξ αὐτοῦ γινώσκεται τὸ ὅλον. Παράδειγμα δὲ τὸ πρωτότυπον ὃ πρέπει τις ν' ἀκολουθήσῃ. 30) Ἄττ. ἤθελεν εἰπεῖ γραφεῖς. Καὶ τοῦτο τεκμήριον διὸ ὁ λόγος εἶναι τοῦ ἀπολιωνιάτου. 31) Κ. ἡ 402. 32) Κατὰ τὴν γν. 33) Ἰσθὶ εὐτέθει· τὰ (κατὰ) πρὸς τοὺς θεοὺς. 34) Τῶς θεοῖς. 35) Ἐν ταῖς ἐργαῖς ὅτε καὶ διὰ ἡ πόλις το τοῦ. 36) Θέλει ν' ἀποτρέψῃ τοὺς νέους τῶν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις συνήθων ἀθλητικῶν γυμνασμάτων, ὅπως ἐπίσης ἀντιταίῃς εἰς τὰ ἐπὶ ἰσχυράτους ἦθος. 37) Εἰς τονταῦτον σου. Οἱ λόγοι σου μὴ ἐπιδόσαν θρασείας. 38) αὐτοῖς. 39) Κοσμησέτω. 40) Ὅτι συνέχεται. 41) μὲν εἰς τὴν ἀρετὴν. 42) Ὅτι μὴδὲποτε τι. 43) Ὅτι δὲν ἐκ νεότητος. 44) Σύννοια. 45) Μετὰ τοῦ καλοῦ, ἀριστῶς. 46) Φιλοῦ. 47) Πρὸς τὸ φαινόμενον.

μέλλης· δόξεις γὰρ τοῖς μὲν ἐπιορκεῖν, τοῖς δὲ φιλοχρημάτως ἔχειν. Μηδὲνα φίλον ποιοῦ πρὶν ἂν ἐξετάσῃς, πῶς κέχρηται τοῖς πρότερον φίλοις· ἐλπίζε γὰρ αὐτὸν καὶ περὶ σέ⁶⁶ γενέσθαι τοιοῦτον, οἷος καὶ περὶ ἐκείνους γέγονε. Βραδέως μὲν φίλος γίγνου, γενόμενος δὲ πειρῶ διαμένειν· ὁμοίως γὰρ αἰσχρὸν μηδὲνα φίλον ἔχειν, καὶ πολλοὺς ἐταίρους⁶⁷ μεταλλάττειν. Μῆτε μετὰ βλάβης πειρῶ τῶν φίλων⁶⁸, μῆτε ἄπειρος εἶναι⁶⁹ τῶν ἐταίρων θέλε. Τοῦτο δὲ ποιήσεις, ἂν μὴ δεόμενός τοι, δεῖσθαι προσποιῇ, περὶ τε τῶν ῥητῶν ὡς ἀπορήτων ἀνακοινῶ⁷⁰. μὴ τυχὼν μὲν γὰρ, οὐδὲν βλαβήτη, τυχὼν δὲ, μᾶλλον αὐτῶν τὸν τρόπον ἐπιστήσῃ. Δοκίμαζε τοὺς φίλους ἐκ τε τῆς περὶ τὸν βίον ἀτυχίας⁷¹, καὶ τῆς ἐν τοῖς κινδύνοις κοινωνίας. Τὸ μὲν γὰρ χρυσίον ἐν τῇ πυρὶ βασανίζομεν, τοὺς δὲ φίλους ἐν ταῖς ἀτυχίαις διακρίνωσκέομεν. Οὕτως ἄριστα χρήσῃ τοῖς φίλοις, ἔν μὴ προσμένης τὰς παρ' ἐκείνων δεήσεις, ἀλλ' αὐτεπαγγέλτως αὐτοῖς ἐν τοῖς καιροῖς βοηθήσῃ. Ὅμοίως αἰσχρὸν εἶναι νόμιζε τῶν ἐχθρῶν⁷² νικᾶσθαι ταῖς κακοποιαῖς⁷³, καὶ τῶν φίλων ἡττᾶσθαι ταῖς εὐεργεσίαις. Ἀποδέχου τῶν ἐταίρων μὴ μόνον τοὺς ἐπὶ τοῖς κακοῖς δυσχεραίνοντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς μὴ φθονούντας· πολλοὶ γὰρ ἀτυχοῦσι μὲν συνάχθονται· καλῶς δὲ πράττουσι⁷⁴, φθονοῦσι. Τῶν ἀπόντων φίλων μέμνησο πρὸς τοὺς παρόντας, ἵνα δοχῇς μὴδὲ τούτων ἀπόντων ὀλιγωρεῖν. Εἶναι βούλου τὰ περὶ τὴν ἐσθῆτα⁷⁵ φιλόκαλος, ἀλλὰ μὴ καλλωπιστής⁷⁶. Ἐς δὲ φιλοκάλου μὲν⁷⁷ τὸ μεγαλοπρεπές⁷⁸, καλλωπιστοῦ δὲ τὸ περιεργον. Ἀγάπα τῶν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν μὴ τὴν ὑπερέκταλυσαν κτῆσιν, ἀλλὰ τὴν μετρίαν ἀπόλαυσιν. Καταφρόνει τῶν περὶ τὸν πλοῦτον σπουδαζόντων μὲν χρῆσθαι δὲ τοῖς ὑπάρχουσι μὴ δυναμένων· παρὰ πλῆσιον γὰρ οἱ τοιοῦτοι πάσχουσιν, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἵππον κτήσεται καλόν, κακῶς ἵππευσεν ἐπιττάμενος. Πειρῶ τὸν πλοῦτον χρήματα καὶ κτήματα κατασκευάζειν⁷⁹. Ἔστι δὲ χρήματα⁸⁰ μὲν τοῖς ἀπολαύσειν ἐπισταμένοις· κτήματα δὲ τοῖς κτᾶσθαι δυναμένοις. Τίμα τὴν ἐπάρχουσαν οὐσίαν δυοῖν ἕνεκεν, τοῦ τε ζημίαν μεγάλην ἐκτίσθαι δύνασθαι⁸¹, καὶ τοῦ φίλῳ σπουδαίῳ δυστυχοῖντι βοηθήσει. Πρὸς δὲ τὸν ἄλλον βίον μὴδὲν ὑπερβαλλόντως, ἀλλὰ μετρίως αὐτὴν ἀγάπα. Στέργε μὲν τὰ παρόντα, ζήτει δὲ τὰ βέλτερα. Μηδενὶ συμφορὰν οὐκιδίσης⁸¹. κοινὴ γὰρ ἡ τύχη καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον. Τοὺς ἀγαθοὺς εὖ ποιεῖ· Καλὸς γὰρ θηταυρὸς παρὰ ἀνδρὶ σπουδαίῳ χάρις ὀφεί-

66) Ὡς πρὸς σέ. 67) Ἐταῖρος καὶ συνήθης εἶναι ὁ ἔχων αἰκισιότητα· ὁ δὲ φίλος ὁ συνδεόμενος δι' ἀγάπης καὶ ὑπολήψεως. 68) Τῶν ἤδη δεδοκιμασμένων ὡς φίλων.

69) Νὰ τοὺς ἔχῃς ἀπικνηστους. 70) Κατὰ Κεραιῶν. Αἱ δὲ λοιπαὶ ἐκδοσεις ἔχουσιν, ἂν μὴ δεόμενος, τὸ δ. πρ. Περὶ τῶν ρ. ὡς ἀπορ. ἀνακοινῶ. Ὁ δὲ νοῦς. Θέλεις δοκιμάζῃς τοὺς ἐταίρους, ἂν μὴ ἔχῃς τινὸς ἀνάγκην, προσποιήσαις ὅτι ἔχεις, καὶ ἂν τοῖς ἐμπιστευέσθαι, ὡς ἀπορήτων τὰ μὴ τοιαῦτα, ὥστε νὰ μὴ βλάβῃς καὶ ἂν σὲ ἀνηθώσιν, ἢ τὰ κοινοποιήσωσιν.)

71) Εἰς τῶν πρᾶττουσιν ἐν ταῖς ἀτυχίαις σου. 72) Τοῖς κακοῖς τῶν ἐχθρῶν.

73) Εὐτυχοῦσι. 74) Κατὰ τὰ περὶ τὴν ἐσθῆτα. 75) Ἀλλ. εἰς ἄλλον περιεργως καὶ ἐπιτετηδευμένως καλλωπιζόμενος. 76) Ἰδιον. 77) Τὸ νὰ ᾖ καὶ μεγαλοπρεπές. 78) Ἀλλ. προσκᾶναι νὰ ἔχῃς τὸν πλοῦτον ὄχι νακρὸν, ἀλλὰ πρὸς χρῆσιν (ἥτοι χρῆσιμον) καὶ κτῆσιν· διότι τὰ χρήματα αὐτῷ μεταχειρίσθαι ἰδῶ ὡς τοῦ Χρῶμαι παράγωγον. 79) Ἀλλ. ὁ πλοῦτος εἶναι χρήμα μὲν, ἥτοι χρήσιμος. 80) Διὰ τὰ ἀπαρτῆς νὰ ἐπαρτίσῃς εἰς ζημίαν, ἂν ᾖ καὶ αἱ συμφορ. 81) Προσάφης οὐκιδίσεων.

λομένη⁸². Τοὺς κακοὺς εὖ ποιών, ὅμοια πείσῃ⁸³ τοῖς τὰς ἀλλοτρίας κύνες σιτίζουσιν· ἐκείναι τε γὰρ τοὺς διδόντας, ὥσπερ τοὺς τυχόντας ὕλακτοῦσιν, οἱ τε κακοὶ τοὺς ὠφελοῦντας, ὥσπερ τοὺς βλάπτοντας ἀδικοῦσι. Μίσει τοὺς κολλακτούσας, ὥσπερ τοὺς ἐξαπατῶντας· ἀμφοτέρω γὰρ πιστευθέντες τοὺς πιστεύοντας ἀδικοῦσιν. Ἐὰν ἀποδέχηται τῶν φίλων τοὺς πρὸς τὸ φαυλότατον χρηζόμενους⁸⁴, οὐχ ἔξεις ἐν τῷ βίῳ τοὺς πρὸς τὸ βέλτιστον ἀπεχθανομένους⁸⁵. Γίγνου πρὸς τοὺς πλησιάζοντας ὁμιλητικὸς, ἀλλὰ μὴ σεμνός⁸⁶. τὸν μὲν γὰρ τῶν ὑπεροπτικῶν ὄγκον μόλις ἂν οἱ δοῦλοι καρτερήσκειαν· τὸν δὲ τῶν ὁμιλητικῶν τρόπον ἀπαντες ἡδῶς ὑποφέρουσιν. Ὁμιλητικὸς δὲ ἔσει μὴ δύσερις⁸⁷ ὢν, μὴδὲ δυσάρεστος, μὴδὲ πρὸς πάντας φιλονεικίας, μὴδὲ πρὸς τὰς τῶν πλησιάζοντων ὀργὰς τραχέως ἀπαντῶν, μὴδ' ἂν ἀδίκως ὀργιζόμενοι τυγχάνωσιν· ἀλλὰ θυμούμενοι μὲν αὐτοῖς εἶκων, πεπαισμένης δὲ τῆς ὀργῆς ἐπιπλήττων· μὴδὲ παρὰ τὰ γελοῖα σπουδάζων, μὴδὲ παρὰ τὰ σπουδαῖα⁸⁸ τοῖς γελοίοις χαίρων. (Τὸ γὰρ ἀκαιρὸν πανταχοῦ λυπηρόν)· μὴδὲ τὰς χάριτας ἀχαρίστω·⁸⁹ χαριζόμενος· ὅπερ πάσχουσιν οἱ πολλοί⁹⁰, ποιούντες μὲν, ἀνδῶς δὲ τοῖς φίλοις ὑπομογαίντες· μὴδὲ φιλαίτιος⁹¹ ὢν, βαρὺ γὰρ· μὴδὲ φιλεπιτιμητῆς, παροξυντικὸν γὰρ. Μάλιστα μὲν εὐλαβοῦ⁹² τὰς ἐν τοῖς πότοις συνοουσίας· ἐὰν δὲ ποτὲ σοι συμπέσῃ καιρὸς, ἐξάνιστασο πρὸ μέθης· ὅταν γὰρ ὁ νοῦς ὑπὸ οἴνου διαφθαρῇ, ταῦτά πάσχει τοῖς ἄρμασι, τοῖς τοὺς ἡνιόχους ἀποδουλοῦσιν· ἐκείνῃ τε γὰρ ἀτάκτως φέρεται διαμαρτόντα τῶν εὐθυνούτων, ἥ τε ψυχὴ πλὴλὴ σφάλεται, διαφθαρείσῃ τῆς διανοίας. Ἀθόνατα μὲν φρόνει τῷ μεγάλῳ βυχός· εἶναι⁹³ θνητὰ δὲ τῷ συμμέτρως⁹⁴ τῶν ὑπαρχόντων ἀπολαύειν. Ἦγού τὴν παιδείαν ποσούτῳ μείζον ἀγαθὸν εἶναι τῆς ἀπαιδευσίας, ὅσα τὰ μὲν ἄλλα μοχθηρὰ πάντες κερδαίνοντες πράττουσιν⁹⁵, αὕτη δὲ μόνῃ⁹⁶ καὶ προσεζήμειωσε τοὺς ἔχοντας· πολλάκις γὰρ ἐν ταῖς λόγοις ἐλίπησαν⁹⁷, τοῦτ' αὖ τοῖς ἔργοις τὴν τιμωρίαν ἔδωσαν⁹⁸. Οὐς ἂν βούληται ποιήσασθαι φίλους, ἀγαθὸν τι λέγε περὶ αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀπαγγέλλοντας⁹⁹. Ἀρχὴ γὰρ φιλίας μὲν ἔπαινος, ἔχθρας δὲ φόρος. Βουλευόμενος, παραδείγματα ποιοῦ τὰ παρεληλυθότα τῶν μελλόντων¹⁰⁰. Τὸ γὰρ ἀφανὲς ἐκ τοῦ φανεροῦ ταχέϊ τῇ ἐγχει τὴν ἀγνώσιν¹⁰¹. Βουλευοὺ μὲν βραδέως, ἐπιτέλει δὲ ταχέως τὰ δόξαντα. Ἦγού κράτιστον εἶναι παρὰ μὲν τῶν θεῶν εὐτυχίαν¹⁰², παρὰ δὲ ἡμῶν αὐτῶν εὐβουλίαν. Περὶ ὧν ἂν αἰσχύνη παρρησιασάσθαι¹⁰³, βούλη δὲ τι τῶν

82) Χάρις ἐρεῖλομένη σοι καλὸς ἐστὶ θησαυρὸς παρ' ἀνδρὶ σπουδαίῳ κείμενος.

83) Πόσω. 84) Οἷσιν τε χάριζονται σοι εἰς τὰ κατὰ, εἰς τὰ βλάπτοντά σοι.

85) Τοὺς ἐργαζομένους σοι διὰ τὸ καλὸν σοι. 86) Ὑπανίως ὡς ἐνταῦθα ἐπὶ κακοῦ ὑπερήφανος. 87) Δυσκολὸς εἰς τὰς ἐρῆδας. 88) Ἀπλ. ὅταν ᾖ παρὰ σπουδαίων χαίρων. 89) Σωφίς χάριν. Ἐννοεῖ δὲ, ἔαν χάρις τι, χάρις τοῦ μὴ χάριν. 90) Τὸ ὅποιον συμβαίνει εἰς τοὺς περισσοτέρους. 91) Παροξυνιστῆς. 92) Φοβεῖ. 93) Ὁ μεγάλῳ βυχός, ἥτις ἀειθερίας.

94) Κατὰ μέτρον, ἐκ κατὰ μέρος. 95) Ὅλοι ὑπάρκοντες τὴν κέρδος εἰς τὸ νὰ πράττωσι τὰ ἄλλα κακὰ. 96) Ἡ ἀπαιδευσία. 97) Οἱ ἔχοντες τὴν ἀπαιδευσίαν. 98) Ἀπὸ αὐτῶν ἐτιμωρήσαν. Ἡ ὑπερβολὴ χρήσις τῶν ἀντιθέτων καθιστᾷ πολλάκις τὴν τοῦ ἀκούοντος.

99) Αὐτοῖς. 100) Ποιῶ τὰ παρελ. παραβ. τῶν μελλ. 101) Ταχέως γνωρίζεται τὸ μὴ ὄν, ἀφανὲς εἶναι ἐν, ἐκ τοῦ παρελθόντος, τὸ ὅποιον εἶναι φανερόν. 102) Ὑπαρχειν.

103) Νὰ ἀμιλῆσθαι μὴ πολλὴν παρρησίαν.

φίλων ἀνακοινώσασθαι, χρῶ τοῖς λόγοις, ὥς περὶ ἄλλοτρίου τοῦ πράγματος¹⁰⁴. Οὕτω γὰρ τὴν ἐκείνων τε διάνοιαν αἰσθήσει, καὶ σεαυτὸν οὐ καταφικῇ ποιήσεις. Ὅταν ὑπὲρ τῶν σεαυτοῦ μέλλης τινὶ συμβουλῇ χρῆσθαι, σκόπει πρῶτον πῶς τὰ ἐκείνου διώκησεν· ὁ γὰρ κακῶς διανοηθείς¹⁰⁵ περὶ τῶν οἰκείων, οὐδέποτε καλῶς βουλευέσεται περὶ τῶν ἄλλοτρίων. Οὕτω δ' ἂν μάλιστα βουλευέσθαι παροξυνθείης¹⁰⁶, εἰ τὰς συμφορὰς τὰς ἐκ τῆς ἀβουλίας ἐπιβλέβῃς· καὶ γὰρ τῆς ὑγιείας πλείστην ἐπιμέλειαν ἔχομεν, ὅταν τὰς λύπας τὰς ἐκ τῆς ἀρρωτίας ἀναμνησθῶμεν. Μικρὸν τὰ τῶν βασιλέων ἦθη, καὶ δίδωκε τὰ ἐκείνων ἐπιτηδεύματα· δόξεις γὰρ αὐτοὺς ἀποδέχεσθαι¹⁰⁷ καὶ ζῆλοῦν, ὥστε σοι συμβῇται¹⁰⁸ παρὰ τῷ πλήθει μᾶλλον εὐδοκμεῖν, καὶ τὴν παρ' ἐκείνων εὖνοιαν βεβαιότεραν ἔχειν. Πείθου μὲν καὶ τοῖς νόμοις τοῖς ὑπὸ τῶν βασιλέων κειμένοις· ἰσχυρότατον μὲν τοι νόμον ἡγοῦ τὸν ἐκείνων τρόπον¹⁰⁹. ὥσπερ γὰρ τὸν ἐν δημοκρατίᾳ πολιτευόμενον, τὸ πλήθος δεῖ θεραπεύειν, οὕτω καὶ τὸν ἐν μοναρχίᾳ κατοικοῦντα τὸν βασιλέα προσήκει θαυμάζειν. Εἰς ἀρχὴν¹¹⁰ καταστὰς, μηδενὶ χρῶ πονηρῷ πρὸς τὰς διοικήσεις· ὧν γὰρ ἂν ἐκείνος ἀμάρτη, σοὶ τὰς αἰτίαις¹¹¹ ἀναθήσουσι. Ἐκ τῶν κοινῶν ἐπιμελειῶν ἀπεκλάττου¹¹² μὴ πλουσιώτερος, ἀλλ' ἐνδοξότερος· πολλῶν γὰρ χρημάτων κρείττων ὁ παρὰ τοῦ πλήθους ἔπαινος. Μηδενὶ πονηρῷ πράγματι μήτε παρίστασο¹¹³, μήτε σπηνήγοι· δόξεις γὰρ καὶ αὐτὸς ταυτοῦτα πράττειν, οἷα ἂν τοῖς ἄλλοις πράττουσι βοηθῇ. Παρὰ σκευάζε σεαυτὸν πλεονεκτεῖν μὲν δύνασθαι, ἀνέχου δὲ τὸ ἴσον ἔχων¹¹⁴. ἵνα δοκῇς ὀρέγεσθαι τῆς δικαιοσύνης μὴ δι' ἀσθενείαν, ἀλλὰ δι' ἐπιεικειαν. Μᾶλλον ἀποδέχου δικαίαν¹¹⁵ πέναν ἢ πλουτοῦν ἀδικον· τοσούτω γὰρ κρείττων δικαιοσύνη χρημάτων, ὅσα τὰ μὲν ζῶντας μόνον ὠφελεῖ ἢ δὲ καὶ τελευτήσας τὸ δόξαν παρασκευάζει· κἀκείνων μὲν καὶ τοῖς ἐαυτοῦ μέτεστι, τούτου δὲ τοῖς μωχθηροῖς ἀδύναντον μεταλκῶειν. Μηδένα ζήλου τῶν ἐξ ἀδικίας κερδαίνοντων· ἀλλὰ μᾶλλον ἀποδέχου¹¹⁶ τοὺς μετὰ δικαιοσύνης ζημιωθέντας. Οἱ γὰρ δίκαιοι πῶν ἀδίκων εἰ μηδὲν ἄλλα πλεονεκτοῦσιν, ἀλλ' οὖν ἐλπίσι γε σπουδαίαις¹¹⁷ ὑπερέχουσι. Πάντων μὲν ἐπιμελοῦ τῶν περὶ τὸν βίον, μάλιστα δὲ τὴν σεαυτοῦ φρόνησιν ἄσκει· μέγιστον γὰρ ἐν ἐλαχίστῳ¹¹⁸, νοῦς ἀγαθὸς ἐν ἀσώματὶ σώματι. Πειρῶ τῷ μὲν σώματι¹¹⁹ εἶναι φιλόπονος, τῇ δὲ ψυχῇ φιλότονος, ἵνα τῷ μὲν¹²⁰ ἐπιτελεῖν δύνῃ τὰ δόξαντα, τῇ δὲ προαρξῇ ἐπίστη τὰ συμφέροντα. Πᾶν ὅ,τι ἂν μέλλης εἶρεῖν, πρότερον ἐπισκόπει τῇ γνώμῃ· πολλοὺς γὰρ ἡ γλῶττα προτρέχει τῆς διανοίας¹²¹. Δύο ποιοῦ καίρου· τοῦ λέγειν¹²², ἡ περὶ ὧν οἶσθα σαφῶς, ἡ περὶ ὧν ἀναγ-

104) Ὡς το πρᾶγμα να ἀνῆκεν εἰς ἄλλον. 105) Προνοήσας. 106) Ὑβελος παραινέσθῃ. 107) Ὅτι τοῦ ἐκείνου, ἢ εἰς ἐμπειρον γινώσκον τοῦ κόσμου. 108) Εἰς δημοσίαν θέσιν. 109) Κατηγορίας. 110) Εἰς ἀρχὴν. 111) Βαῖται. 112) Νὰ ἡμπερὴς να ἔχης περισσότερα τῶν ἄλλων, ἀλλὰ να εὐχαριστῆσαι ἔχων ἴσα. 113) Μετὰ δικαιοσύνης. 114) Ἀγάπα. 115) Μελλούσης ἀναμνησθῇ. 116) Μεγιστον πρᾶγμα περιεχόμενον εἰς ἐλαχιστον τόπον. Τὸ γινώσκον τοῦ σοφοῦ Παριάνδρου. 117) Κατὰ τὸ σῶμα. 120) Σώματι. 121) Καὶ αὐτὸς ἀντιτίθει τὴν γνώμην πρὸς τὴν διάνοιαν. Τὸ γινώσκον τοῦτο αὐτὸς ἐκ τοῦ Παριάνδρου. 122) Εἰς τὸ καίρου ἢ περιστάσεως ὁμιλεῖ.

καὶ οὐκ εἰπεῖν. Ἐν τούτοις γὰρ μόνοις ὁ λόγος τῆς σιγῆς κρείττων, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις, ἄμεινον σιγᾶν, ἢ λέγειν. Νομίζε μηδὲν εἶναι τῶν ἀνθρωπίνων βέβαιον· οὕτω γὰρ οὐτ' εὐτυχῶν ἔσει περιχαρῆς, οὔτε δυστυχῶν περίλυπος. Καίρε μὲν ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσιν τῶν ἀγαθῶν, λυποῦ δὲ μετρίως ἐπὶ τοῖς γιγνομένοις τῶν κακῶν· γίγνου δὲ τοῖς ἄλλοις, μηδ' ἐν ἑτέροις¹²³ ὧν κατὰ δόλῳ· ἄτοπον γὰρ τὴν μὲν οὐσίαν ἐν ταῖς οἰκίαις ἀποκρύπτειν, τὴν δὲ διάνοιαν φανεράν ἔχοντα περιπατεῖν. Μᾶλλον εὐλαβοῦ φόγον, ἢ κίνδυνον· δεῖ γὰρ εἶναι φοβεράν τοῖς μὲν φαύλοις τὴν τοῦ βίου τελευτήν τοῖς δὲ σπουδαίοις τὴν ἐν τῷ ζῆν ἀδοξίαν. Μάλιστα μὲν περὶ ζῆν κατὰ τὴν ἀσφάλειαν¹²⁴, ἐὰν δὲ πᾶσι σοι συμβῇ κινδυνεύειν, ζῆται τὴν ἐκ τοῦ πολέμου σωτηρίαν μετὰ καλῆς δόξης, ἀλλὰ μὴ μετ' αἰσχροῦς φήμης. Τὸ μὲν γὰρ τελευτήσῃ, πάντων ἡ πεπρωμένη κατέκρινε¹²⁵, τὸ δὲ καλῶς ἀποθνεῖν, ἴδιον τοῖς σπουδαίοις ἢ φύσει ἀπένειμεν.

5. Καὶ μὴ θαυμάσης, εἰ πολλὰ τῶν εἰρημένων οὐ πρότερον σοι πρὸς τὴν νῦν παρούσαν ἡλικίαν· οὐδὲ γὰρ ἐμε τοῦτο διέλαθεν, ἀλλὰ προεῖλόμην διὰ τῆς αὐτῆς πραγματείας ἅμα τοῦ τε παρόντος βίου συμβουλίαν¹²⁶ ἐξενεγκεῖν, καὶ τοῦ μέλλοντος χρόνου παράγγελμα καταλιπεῖν. Τὴν μὲν γὰρ τούτων χρεῖαν ῥαδίως εἰδήσεις, τὸν δὲ μετ' εὐνοίας συμβουλευόντα χαλεπῶς εὐρήσεις¹²⁷. Ὅπως οὖν μὴ παρ' ἑτέρου τὰ λοιπὰ ζητῆς, ἀλλ' ἐντεῦθεν ὥσπερ ἐκ ταμείου προφέρῃς¹²⁸, ὥνθην δεῖν μηδὲν παραλιπεῖν, ὧν ἔχω σοι συμβουλεύειν. Πολλὴν δ' ἂν τοῖς θεοῖς χάριν ἁγοίην¹²⁹, εἰ μὴ διαμάρτομι τῆς δόξης, ἥς¹³⁰ ἔχων περὶ σοῦ τυγχάνω. Τῶν μὲν γὰρ ἄλλων τοὺς πλείστους εὐρήσομεν, ὥσπερ τῶν σιτίων τοῖς ἡδίστοις μᾶλλον ἢ τοῖς ὑγιεινотάτοις χαίροντας, οὕτω καὶ τῶν σίλων τοῖς συνεξαμαρτάνουσι πλησιάζοντες, ἀλλ' οὐ τοῖς νοθετοῦσι· σὲ δὲ νομίζω τούαντίον τούτων ἐγνωκέναι, τεκμηρίῳ χράμενος τῇ περὶ τὴν ἑλληνικὴν παιδείαν φιλοπονίᾳ¹³¹. τὸν γὰρ αὐτῷ τὰ βέλτεστα πράττειν ἐπιτάττοντα, τοῦτον εὐκὺς καὶ τῶν ἄλλων τοὺς ἐπὶ τὴν ἀρετὴν παρακαλοῦντας ἀποδέχεσθαι¹³². Μάλιστα δ' ἂν παροξυνθείης ὀρέγεσθαι τῶν καλῶν ἔργων, εἰ καταμάθῃς, ὅτι καὶ τὰς ἡδονὰς, ἐκ τούτων μάλιστα γνησίας ἔχομεν. Ἐν μὲν γὰρ τῷ βῆθουμῃ καὶ τὰς πληθυσμῶν ἀγαπᾶν, εὐθύς αἰ λυπαί ταῖς ἡδοναῖς παραπεπτήγῃσι¹³³. τὸ δὲ περὶ τὴν ἀρετὴν φιλοπονεῖν, καὶ σωφρόνως τὸν αὐτοῦ βίον οἰκονομεῖν, αἰετὰς τέρψεις εἰλικρινεῖς καὶ βεβαιωτέρας ἀποδίδωσι. Κακεῖ μὲν πρότερον¹³⁴ ἡσθέντες, ὕστερον ἐλυπηθήσαν⁶, ἐνταῦθα δὲ¹³⁵ μετὰ τὰς λύπας τὰς ἡδονὰς

123) ἄτοι. ἀντὶ ἐν μηδετέροις, οὔτε εἰς χαρὰν οὔτε εἰς λύπην. 124) Προσπάθει· μὲν γὰρ τῆς ἀσφαλείας. 125) Τὸν θάνατον ἡ πεπρωμένη (ἡ τύχη· ἀντὶ τοῦ πεπρωμένου) ἐπέβαλεν εἰς ὅλους (ὡς δικαστὴς καταδίκην).

126) Σπένδιον, ἀντὶ συμβουλῆν. 127) Δυσκόλως θίλεις εὐρεῖς εἰς τὸ μέλλον ἄλλον τινὰ καὶ σὲ συμβουλεύσῃ ἀγαπᾶν σε. 128) Ἐξάγης καὶ πέρης ἐμπρός· ἡ μεταφορά ἐξ ἐκωδίκων ἐξαγομένων ἐκ τῆς ἀποθήκης. Ὁ Κόραξ προσιμᾷ δικαίως, περιφέρει, δηλ. προσφέρει εἰς χρῆσιν σου. 129) Ἦθελα γνωρίσαι χάριν. 130) Κ. ζ. 425. 131) Παρ' ἄλλοις, φιλοσοφίας δηλ. τῇ περὶ τὴν παιδείαν σπουδαίᾳ διατριβῇ. 132) Εκείνος ὅστις ἐπιβάλλει (ὡς σὺ) εἰς ἑαυτὸν τὸ χρεὸς καὶ πράττει τα βέλτεστα, εἶναι ἐπόμενον ὅτι θίλει δίχεται· ἡ ἀκούει καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ἐκείνους δοῖν τὸν παρακαλοῦσιν εἰς ἀρετὴν. 133) Εἶναι πλησίον καρρωμένα· γειννιάζουσι. 134) Ἐν τῷ βῆθουμῃ, κτλ. 135) Ἐν τῷ φιλοπονεῖν.

ἔχομεν. Ἐν πᾶσι δὲ τοῖς ἔργοις, οὐχ οὕτω τῆς ἀρχῆς μνημονεύομεν, ὥς τῆς τελευτῆς¹³⁶ αἰσθῆσιν λαμβάνομεν. Τὸ γὰρ πλεῖστα τῶν περὶ τὸν βίον, οὐ διὰ τὰ πράγματα ποιοῦμεν, ἀλλὰ τῶν ἀποβαινόντων ἕνεκα διαπονοῦμεν.

6. Ἐνθυμού δέ, ὅτι τοῖς μὲν φύλοις ἐνδέχεται¹³⁷ τὰ τυχόντα¹³⁸ πράττειν· εὐθύς¹³⁹ γὰρ τοῦ βίου τοιαύτην πεποιήνται τὴν ὑπόθεσιν¹⁴⁰. τοῖς δὲ σπουδαίοις οὐχ οἷόν τε τοῖς ἀρετῆς ἀμελεῖν, διὰ τὸ¹⁴¹ πολλοὺς ἔχειν τοὺς ἐπιπλήττοντας· πάντες γὰρ μισοῦσιν οὐχ οὕτω τοὺς ἐξαμαρτάνοντας, ὥς τοὺς ἐπιεικεῖς μὲν φήσαντας εἶναι, μηδὲν δὲ τῶν τυχόντων διαφέροντας· εἰκότως. Ὅπου γὰρ τοὺς τῷ λόγῳ μόνῳ ψευδομένους ἀποδοκιμάζομεν, ἢ που γε¹⁴² τοὺς τῷ βίῳ παντὶ ἐλαττωμένους¹⁴³ οὐ φύλους εἶναι φήσωμεν; Δικαίως δ' ἂν τοὺς τοιούτους ὑπολάβοιμεν, μὴ μόνον εἰς αὐτοὺς ἀμαρτάνειν, ἀλλὰ καὶ τῆς τύχης εἶναι προδότης· ἡ μὲν γὰρ αὐτοῖς χρήματα καὶ δόξαν, καὶ φίλους ἐνεχέριπτεν, οἱ δὲ σφῆς αὐτοὺς ἀναξίως τῆς ὑπαρχούσης εὐδαιμονίας κατέστησαν. Εἰ δὲ δεῖ θνητὸν ὂντα¹⁴⁴ τῆς τῶν θεῶν στοχάσασθαι¹⁴⁵ διανοίας, ἡγοῦμαι κακείνους ἐπὶ τοῖς οἰκειοτάτοις¹⁴⁶ μάλιστα δηλῶσαι, πῶς ἔχουσιν¹⁴⁷ πρὸς τοὺς φύλους καὶ τοὺς σπουδαίους τῶν ἀνθρώπων. Ζεὺς γὰρ Ἡρακλέα¹⁴⁸ καὶ Τάνταλον¹⁴⁹ γεννήσας, ὥς οἱ μῦθοι λέγουσι καὶ πάντες πιστεύουσι, τὸν μὲν¹⁵⁰ διὰ τὴν ἀρετὴν ἀθάνατον ἐποίησε, τὸν δὲ¹⁵¹ διὰ τὴν κακίαν ταῖς μεγίσταις τιμωρίαις ἐκόλασεν. Οἷς δεῖ παραδείγμασι χρωμένοις ὀρέγεσθαι τῆς καλοκάγαθίας, καὶ μὴ μόνον τοῖς ὑφ' ἡμῶν εἰρημένοις ἐμμένειν, ἀλλὰ καὶ τῶν ποιητῶν τὰ βέλτιστα μαθεῖναι, καὶ τῶν ἄλλων σοφιστῶν¹⁵², εἴ τι χρήσιμον εἰρήκασιν ἀναγινώσκειν. Ὡς περ γὰρ τὴν μέλιτταν ὀρῶμεν ἐφ' ἅπαντα μὲν τὰ βλαστήματα καθίζανουσιν¹⁵³, ἀφ' ἑκάστου δὲ τὰ βέλτιστα λαμβάνουσιν, οὕτω δεῖ τοὺς παθεῖας ὀρεγομένους, μηδενὸς μὲν ἀπείρους ἔχειν, πανταχόθεν δὲ τὰ χρήσιμα συλλέγειν· μόλις γὰρ ἂν τις ἐκ ταύτης τῆς ἐπιμελείας τὰς τῆς φύσεως ἀμαρτίας ἐπιπρατήσκειν¹⁵⁴.

136) Λησμονοῦμεν τὴν ἀρχὴν, ἀλλ' αἰσθανόμεθα τὸ τέλος. 137) Εἶναι ἐπιτετραμμένον.

138) Ὅ, τι δῆποτε, καὶ τὸ κακὸν δηλ. 139) Ἀμέσως ἀπ' ἀρχῆς. 140) Πρόθεσιν, βίον, ὅρον. 141) Εἰ δὲ μὴ ὁ πλήρης δι' λόγος· εἰ δὲ μὴ ἀμελήσουσιν, ἀνάγκη πολλοὺς ἔχειν κατὰ τὴν ἐπιπλήττωσιν ἀπὸ πολλοῦς. 142) Πῶς μᾶλλον.

143) Χειροτέρους φαινόμενους καὶ δι' οἷον τοῦ βίου των. 144) Ἐμὲ. 145) Σημαδεῖν, καὶ μεταφορ. εἰκάσω. 146) Ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων οἷσινος ἦσαν πρὸς αὐτοὺς οἰκειότατοι.

147) Εἶναι διατεθειμένοι. 148) Ὡς Διὸς καὶ Ἀλκμήνης. 149) υἱὸς Διὸς καὶ Πλευτόντος.

150) Τὸν Ἡρακλέα. 151) Τὸν Τάνταλον. ὅστις τιμωρηθεὶς ὑπὸ τῶν θεῶν κατέδικασθη εἰς τὸν Τάρταρον καλεῖσθαι εἰς δροστέρα ὕδατα καὶ ὑπὸ δένδρα ἐπωροφῆρα νὰ πλεῖν αἰώνως διψᾶν καὶ πείναν, καὶ τὸ ὕδωρ καὶ ἡ τροφή νὰ διαφεύγῃσι τὰς χεῖρας του. 152) Τῶν λογογράφων κατ' ἀντιδιατάξιν τῶν ποιητῶν, δὲ καὶ αὐτοὺς ἐκάλουν ἐνίοτε Σοφιστάς. Σχολ. Ἀριστοφ. Νερ. 339. 153) Καθίζουσιν. 154) Βλαπτεῖν σημαίνει ἐπὶ ἀπλῶς τὸ κρατεῖν, ἀλλὰ καὶ καὶ ὡς ἐν, συνέχειν, εἶναι πρὸς κτήσιον ἢ αὐταῖς ἀντὶ τῆς συνήθους πρὸς γαλήνην.

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ

ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΟΝ.

Τὸν λόγον τοῦτον ἔγραψεν ὁ Ἰσοκράτης ὑλίγην πρὸς τῆς μάχης τῆς Χαίρωνος (Ολ. 110, γ.) ἐν ᾗ ἐπικρέτει εἰρήνην μεταξὺ Φιλίππου καὶ Ἀθηνῶν. Καὶ τὸν μὲν Φίλιππον δὲν κατέσφραξε ὁ ἀπικρίψῃ τῆς μετέλλητος πολιτικῆς του, ἀλλὰ μετὰ ταῦτα ἡ εἰρήνη τὸν Ἀλεξάνδρον εἰς τὴν μεγάλην ἰσχυρίαν του κατὰ τῆς Ἀσίας. Κοίνοισιν ὅτι ὁ λόγος οὗτος ἔγραψεν ἐν Ολ. 108, γ', 438 π. Χ.

ΜΗ θαυμάσῃς, ὦ Φίλιππε, διότι τοῦ λόγου ποιήσομαι τὴν ἀρχὴν οὐ τοῦ πρὸς σέ βῆθησαν, καὶ νῦν δειχθῆναι μέλλοντος, ἀλλὰ τοῦ περὶ Ἀμφιπόλεως¹ γραφέντος. Περὶ οὐ μικρὰ βούλουμι προειπεῖν, ἵνα θηλώσω καὶ σοὶ καὶ τοῖς ἄλλοις, ὡς οὐ δι' ἀγνοίαν, οὐδὲ διαφευσθεῖς² τῆς ἀρρωστίας τῆς νῦν μοι παρούσης ἐπεθέμην γράφειν τὸν πρὸς σέ λόγον ἀλλ' αἰκνύω, καὶ κατὰ μικρὸν ὑπαχθῆς³.

Ὅρων γὰρ τὸν πόλεμον, τὸν ἐνστάνα σοὶ καὶ τῇ πόλει⁴ περὶ Ἀμφιπόλεως πολλῶν κακῶν αἴτιον γιγνόμενον, ἐπαείρουσα λέγειν περὶ τῆς πόλεως ταύτης καὶ τῆς χώρας, οὐδὲν τῶν αὐτῶν οὔτε τοῖς ὑπὸ τῶν σὺν ἐταίρων λεγομένοις, οὔτε τοῖς ὑπὸ τῶν βῆτορων τῶν παρ' ἡμῖν, ἀλλ' ὡς οἷόν τε πλεῖστον ἀφαστώτα τῆς τούτων διανοίας. Οὗτοι μὲν γὰρ παρωζυνοῦν ἐπὶ τὸν πόλεμον συναγορεύοντες ταῖς ἐπιθυμίαις ὑμῶν· ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τῶν ἀμφισβητούμενων οὐδὲν ἀπεφινόμεν· ὅν δ' ὑπελάμβανον τῶν λόγων εἰρηνικώτατον εἶναι, περὶ τοῦτον διέτριβον, λέγων, ὡς ἀμφοτέρω διαμαρτάνετε τῶν πραγμάτων⁵ καὶ σὺ μὲν πολεμεῖς ὑπὲρ τῶν ἡμῖν συμφερόντων, ἡ δὲ πόλις ὑπὲρ τῆς σῆς δυναστείας. Λυσιστελεῖν γὰρ σοὶ μὲν ἡμᾶς ἔχειν⁶ τὴν χώραν ταύτην, τῇ δὲ πόλει, μὴδ' ἐξ ἐνός τρόπου⁷ λαβεῖν αὐτήν. Καὶ περὶ τούτων οὕτως ἐδόκουν διεξιέναι τοῖς ἀκούουσιν⁸, ὥστε μὴ δένα τὸν λόγον αὐτῶν, μὴδὲ τὴν λέξιν ἐπαινέειν, ὡς ἀκριβῶς καὶ καθαρῶς ἔχουσαν⁹, ὅπερ εἰδοθαι τινες ποιεῖν, ἀλλὰ τὴν ἀλήθειαν τῶν πραγμάτων θαυμάζειν καὶ νομίζειν, οὐδαμῶς ἂν ἄλλως παύσασθαι τῆς φιλονεικίας ὑμᾶς, πλὴν εἰ σὺ μὲν πεισθείης¹⁰ πλείονος ἀξίαν ἔσεσθαι σοὶ¹¹ τὴν τῆς πόλεως φίλιαν, ἢ τὰς προσόδους τὰς ἐξ Ἀμφιπόλεως γιγνόμενας· ἡ δὲ πόλις δυνηθεῖη καταμαθεῖν, ὡς χρήσας μὲν τοιαύτας φευγεῖν ἀποικίας, αἵτινες

1) Ἄλλος λόγος τοῦ βῆτορος ἔχων τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην. 2) ἀπατηθεῖς, παρεκτραπέας.

3) Ὁ βῆτορ ἦτον ἤδη ἐξαγοστής. 4) Α. Ε. Ἰσοκράτης. 2). 5) Α. Ε. Ἰσοκράτης. 6) τῶν Ἀθηνῶν. 7) τῶν αὐτῶν τοῖς λεγομένοις, ταῖς ἰδίαις μετὰ ἄλλων. 8) ἀνενανέστη ὡς πρὸς τὰ πράγματα. 9) Ἄγαν λυσιστελεῖν σοὶ, ἔχειν ἡμᾶς τὴν χ. δαλ. τὴν ἀμρικίαν. 10) τὸ σχῆμα τῆς ἀπικρίας, ἀντί: ἐκ μηδενὸς τρόπου, κατ' οὐδὲνα τρ. ὅτι δὲν συμφέρει εἰς τὰς Αθ. νὰ χωρῇ αὐτοὶ τὴν ἀμφ. 11) ἐγὼ εἰδὼς τοῖς ἀκούουσιν δαλ.

12) ἀκριβῶς καὶ καθ. οὕτως. 13) Ἰσοκράτης ἰδίως ἐπαπαίδευτο τῆς γλώσσης τὴν καθαρότητα.

13) Κ. Σ. 400, 14) Νὰ ζῆται εἰς σὲ νὰ θεωρῇς αἱ.

τετράκις ἢ πεντάκις ἀπολαλέκασι τοὺς ἐμπολιτευθέντας, ζητεῖν δ' ἐκείνους τοὺς τόπους, τοὺς πόρρω μὲν καίμενους πῶν ἀρχεῖν δυναμένων¹⁵, ἐγγὺς δὲ τῶν δουλεῦειν εἰθισμένων, εἰς ὅλην περ Ἀκκεδαμονίαι Κυρηναίους¹⁶ ἀπώκισαν. Πρὸς δὲ τούτοις εἰ σὺ μὲν γνοίης, ὅτι λόγῳ παρὰ τοὺς¹⁷ τὴν χώραν ἡμῖν ταύτην, αὐτὸς ἔργῳ κρατήσεις αὐτῆς, καὶ προσέτι τὴν εὐνοίαν τὴν ἡμετέραν κτήσῃ· τοσούτους γὰρ ὁμήρους λήψει παρ' ἡμῶν τῆς φιλίας, ὅσους περ ἂν ἐποίκους εἰς τὴν σὴν δυναστείαν¹⁸ ἀποστείλωμεν· τὸ δὲ πλῆθος ἡμῶν εἴ τις διδάξειεν¹⁹, ὥς ἂν λάβωμεν Ἀμφίπολιν, ἀναγκασθυσόμεθα τὴν αὐτὴν εὐνοίαν ἔχειν τοῖς σοῖς πράγμασι²⁰, διὰ τοὺς ἐνταῦθα²¹ κατοικοῦντας οἷαν περ εἶχμεν Μηδῶν²². τῷ παλαιῷ διὰ τοὺς ἐν Ἑρρόνῃσιν²³ γεωργοῦντας.

Τοιούτων δὲ ὄντων τῇ πόλει τῶν λεγομένων ἡμῖν²⁴, ἤλπισαν ὅσοι περ ἤκουσαν, διαδοθέντος τοῦ λόγου, διαλύσεσθαι τὸν πόλεμον ὑμᾶς, καὶ γνωστικῆς²⁵ βουλευτέσθαι τι κοινὸν ἀγαθὸν περὶ ὑμῶν αὐτῶν. Εἰ μὲν οὖν ἀφρόνως ἢ καὶ νῦν ἐχόντως ταῦτα ἐδόξαζον, δικαίως ἂν ἐκείνοι τὴν αἰτίαν ἔχουσιν. Ὅντος δ' οὖν ἐμοῦ περὶ τὴν πραγματείαν ταύτην²⁶, ἐβόητε ποιησόμενοι²⁷ τὴν εἰρήνην, πρὶν ἐξεργασθῆναι²⁸ τὸν λόγον, σωφρονούντες· ὅπως γὰρ οὖν πεπραχθῇ καὶ τὸν ἡμῖν²⁹, ἢ συνέχεσθαι τοῖς κακοῖς τοῖς διὰ τὸν πόλεμον γιγνομένοις.

Συνηθεῖς δὲ τοῖς περὶ τῆς εἰρήνης ψηφισθεῖσι, καὶ νομίσας οὐ μόνον ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ σοί, καὶ τοῖς ἄλλοις Ἑλληνὶν ἄπαι, συνοίσειν³⁰, ἀποττήσας μὲν τὴν ἐκαστοῦ δίκαιον τῶν ἐχομένων³¹ οὐχ οἷός τ' ἦν· ἀλλ' οὕτω διεκείμην, ὥστ' εὐθὺς σκοπεῖσθαι, πῶς ἂν τὰ πεπραγμένα παραμείνειεν ἡμῖν, καὶ μὴ χρόνον ὀλίγον· ἡ πόλις ἡμῶν διαλιπούσα³², πάλιν ἐτέρων πολέμων ἐπιθυμήσει. Διεξίαν δὲ περὶ τούτων πρὸς ἐκαστὸν εὕρισκον οὐδαμῶς· ἂν ἄλλως αὐτὴν ἡσυχίαν· ἄξουσιν³³, πλὴν εἰ δόξειε ταῖς πόλεσι ταῖς μεγίσταις διαλυσαμέναις· τὰ πρὸς σπᾶς αὐτάς³⁴, εἰς τὴν Ἀσίαν τὸν πόλεμον ἐξενεργεῖν, καὶ τὰς πλεονεξίας, ἃς νῦν παρὰ τῶν Ἑλλήνων ἀξιοῦσιν αὐταῖς γίνεσθαι³⁵, ταύτας εἰ παρὰ τῶν βαρβάρων ποιήσασθαι βουληθεῖεν· ἅπερ ἐν τῷ Πανηγυρικῷ λόγῳ τογγάνῳ συμβεβουλευκώς³⁶.

Ταῦτα δὲ διανοηθεῖς καὶ νομίσας οὐδέ ποτ' ἂν εὕρεθῃναι καλλίω ταύτης

15) ὅποιος σὺ δηλ. 16) Εἰς τὴν Αἰδύαν τῆς Ἀφρικῆς. 17) ἂν περιδίδες. 18) Ἀπὸ τῆς Ἀμρίπ. εἰς τὴν Μακεδονίαν. 19) (Ὁ) παύσεσθαι τῆς φιλονεικίας πρὶν εἰ τις δῃ.

20) Νὰ σὲ οἰκοδομήσωμεν. 21) Εἰς Ἀμρίπ. 22) Βασιλεὺς τῆς Θρ. παρ' ἄλλοις Ἀμάδοκος.

23) Ἡ χερσόνησος ἣς ἀποτελεῖ τὴν ὠρωπαικὴν ἀκτὴν τοῦ Ἑλλησπόντου. Οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον πολλὰς ἐποικίας εἰς αὐτὴν, καὶ ἐξ αἰτίας αὐτῶν ἠναγκαζόντο νὰ καταλείψωσι τὴν Ἀμάδοκον. 24) Τῶν λεγ. ἡμῖν (παρ' ἡμῶν. Ε. §. 365) τῇ πόλει. 25) Πολεμήσαντες τὴν πόλιν τῶν γινώμην, δηλ. μετανοήσαντες. 26) Ἀπολογούμενου ἐμοῦ εἰς τὴν σύνταξιν ἐκείνου τοῦ λόγου. 27) Ἐπρόλαβετε καὶ ἐκάματε. 28) Τελειώθητε. 29) Ὅπως καὶ ἂν ἐγίγινεν ἡ εἰρήνη καλλήτερον εἶναι διὰ σᾶς ὅτι ἐγίμην, παρὰ τὴν ὑποκρίθεαι κτλ.

30) Τὰ ψηφισθέντα. 31) Τῶν ὅσα συνοίχοντε μετ' αὐτῶν, τῶν ἐπομένων, τῶν ὅσα ἐμὴν ἢ ἀπολυθέντων κατέπιν. 32) Ἀφῆσας νὰ περιέλθῃ. 33) Ἀγροῦσαν ἂν ἡσ.· ὅτι δύνανται νὰ ἡσυχάζῃ. 34) Διαλύσασαι τὰς μεταξὺ τῶν ἐρίδας. 35) Ὅτε θέλωσι νὰ πλεονεκτήσωσι, νὰ κερδήσωσι παρὰ τῶν Ἑλλήνων. 36) Εὐμβεβουλευκώς ἦν. Ὁ δὲ Πανηγυρ. κτλ. τῶν ἐπιστημοτέρων λόγων τοῦ ῥήτορος.

ὑπόθεσιν, οὐδὲ κοινοτέραν³⁷ οὐδὲ μᾶλλον ἅπασιν ἡμῖν συμφέρουσαν, ἐπ' ἤρην³⁸ πάλιν γράψαι περὶ αὐτῆς, οὐκ ἄγνωσθ' οὐδὲν τῶν περὶ ἐκαστὸν ἀλλήλῳ μὲν τὸν λόγον τοῦτον οὐ τῆς ἡλικίας τῆς ἐμῆς δεόμενον³⁹, ἀλλ' ἀνδρὸς ἀνθρώπου τὴν ἀμὴν ἔχοντος, καὶ τὴν φύσιν πολὺ τῶν ἄλλων διαφέροντος· ὁρῶν δ' ὅτι χαλεπὸν ἐστὶ περὶ τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν δύο λόγους ἀνεκτῶς⁴⁰ εἰπεῖν, ἄλλω· τε καὶ ὁ πρότερον ἐκδοθεὶς οὕτως ἢ γεγραμμένος ὥστε καὶ τοὺς βασιλεύοντας ἡμᾶς μισεῖσθαι⁴¹, καὶ θαυμάζειν αὐτὸν μᾶλλον τῶν καθ' ὑπερβολὴν ἐπαινοῦντων. Ἄλλ' ὅμως ἐγὼ ταύτας τὰς δυσχερεῖς ὑπερδόν, οὕτως ἐπὶ γῆρως γέγονα φιλότιμος, ὥστ' ἡδουλήθην ἅμα τοῖς πρὸς σέ λεγομένοις⁴², καὶ τοῖς μετ' ἐμοῦ διατρήσασιν ὑποδείξαι⁴³, καὶ ποιῆσαι φανερόν, ὅτι τὸ μὲν τοῖς πάντη ὕμνεσιν ἐνοχλεῖν⁴⁴, καὶ πρὸς ἅπαντας λέγειν τοὺς συντρέχοντας ἐν αὐταῖς, πρὸς οὐδένα λέγειν ἐστιν⁴⁵, ἀλλ' ὁμοίως οἱ τοιοῦτοι τῶν λόγων ἄκυροι⁴⁶ τυγχάνουσιν ὄντας τοῖς νόμοις καὶ ταῖς πολιτείαις⁴⁷, ταῖς ὑπὸ τῶν σοφιστῶν γεγραμμέναις. Δεῖ δὲ τοὺς βουλομένους μὴ μᾶτην φιλοχεῖν, ἀλλὰ προὔργου⁴⁸ τι ποιεῖν, καὶ τοὺς οἰομένους ἀγαθὸν τι κοινὸν εὐρησκέαι, τοὺς μὲν ἄλλους ἐπὶ παντηρυρίζειν, αὐτοὺς δ' ὧν εἰσηγούνται ποιήσασθαι τινα προστατὴν τῶν καὶ λέγειν καὶ πράττειν δυναμένων⁴⁹, καὶ δοῖαν μεγάλῃν ἔχόντων, εἴπερ μέλλουσι τινες προσέξειν αὐτῷ τὸν νοῦν.

Ἄπερ ἐγὼ γνούς, διαλεχθῆναι σοὶ προειλόμην, οὐ τὸ πρὸς χάριν ἐκλεξάμενος, καί τοι πρὸ πολλοῦ ποιησαίμην ἂν σοὶ κεχαριτεμένος εἴπειν⁵⁰, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τούτῳ τὴν δίκην αἰσχρὸν· ἀλλὰ τοὺς μὲν ἄλλους ἐώρων τοὺς ἐνδοξούς τῶν ἀνδρῶν ὑπὸ πόλεσι καὶ νόμοις⁵¹ οἰκοῦντας, καὶ οὐδὲν ἐξόν αὐτοῖς ἄλλο πράττειν, πλὴν τὸ προσταττόμενον, ἐτι δὲ πολὺ καταδεεσέμενος ὄντας τῶν πραγμάτων τῶν ῥηθησομένων. Σοὶ δὲ μόνῳ πολλὴν ἐξουσίαν ὑπὸ τῆς τύχης δεδομένην⁵², καὶ πρέσβεις πέμπειν πρὸς οὓς τινες ἂν βουληθῆς, καὶ δέχεσθαι παρ' ὧν ἂν σοὶ δοκῇ, καὶ λέγειν ὅ, τι ἂν ἡγῇ συμφέρειν· πρὸς δὲ τούτοις καὶ πλοῦτον καὶ δύναμιν κεκτημένον⁵³, ὅσπῃ οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων, ἢ μόνον τῶν ὄντων καὶ πείθειν καὶ βιάζεσθαι πέφυκεν⁵⁴. ὧν οἶμαι καὶ τὰ ῥηθησόμενα προσδεήσεσθαι⁵⁵. Μέλλω γάρ σοι συμβουλεύειν,

37) Κοινοφιλοτέραν. 38) Παρεκινήθην. 39) Ἀπλ. δεόμενον ἄλλως ἡλικίας παρὰ τῆς ἐμῆς, ὅτι νεώτερος ἔπρεπε γὰρ τὸν γράψῃ. 40) Ἵπορεσθ', ἀρκετὰ καλὰ ὅτιτε γὰρ τοὺς ὑποφύρουσιν οἱ ἀναγνώσται. 41) Ὡστε γὰρ τὸν μισῶνται καὶ γὰρ τὸν θαυμάζωσι καὶ ὅσοι μᾶς εὐνοοῦσιν. Ὁ ὑπὲρ γῆρως Ἰσοκράτης λέγων αὐτὰ περὶ ἐκαστοῦ καὶ τοῦ Πανηγυρικοῦ λόγου σου, δὲν κομπάζει ἀκαιρῶς διότι γενικὸν θαυμασμὸν ἀπελάμβανεν ἡδὴ δέμας οὕτως διδασκαλὸς τῆς τέχνης. 42) Ἐν ᾧ σοὶ λίγα αὐτά. 43) Κατὰ Κορ. ἰσως ἐπὶ δεῖξαι· ὁ δὲ καὶ ἰσημαίνει συγχρόνως. 44) Νὰ βαρύνῃ τις τοὺς ἀκούοντας. ἰσως ὅμως μᾶλλον ἐκλήπτειν εἰδὼ τὸ ῥῆμα εἰς τὴν ὥς ἐκ συνθέσεως κυρίαν σημασίαν του. δηλ. ἐν τῷ ὄλῳ μιγνύεσθαι ἢ ὁμιλεῖν. 45) Εἶναι τὸ αὐτὸ, ὥς γὰρ μὴ λίγη πρὸς οὐδένα. 46) ἀναφύεται, δὲν πᾶντοιν τόπον. 47) Ὁμοίως ἄκυροι ταῖς πλ., καθὼς εἶναι καὶ αἱ πολ. αἱ γεγρ. ὑπὸ τῶν σοφ. αἰνέτιται ἰσως τὴν ἰδανικὴν καὶ ἀνεφάρμοστον πολιτείαν τοῦ Πλάτωνος. 48) Πρὸ τοῦ ἔργου, πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ ἔργου· ἐπὶ. ὠφέλιμον, σπουδαῖον. 49) Αὐτοὺς ποιήσασθαι προστατὴν ἔκτεινον ἢ εἰσηγούνται τινα τῶν δυναμένων λέγειν καὶ ὥς ἐγὼ οἱ ποιῶμαι. 50) Ἄν καὶ ἐνχαρίσεις ἡμεῖς αὐτὸ εἰπεῖν ὅ, τι δύναται γὰρ σοὶ εἰπεῖν. 51) Ἀπλ. ὑπεκδοὺς πόλεων καὶ νόμων ὄντας. 52) Εὐφραν σέ. 53) Εἶναι ἰκανὰ καὶ γὰρ πείσει τοὺς ἄλλους καὶ γὰρ βίαια. 54) Ὡς αὐτὸς εἰπεῖν ὅ, τι δύναται γὰρ σοὶ εἰπεῖν. 55) Ὡς αὐτὸς εἰπεῖν ὅ, τι δύναται γὰρ σοὶ εἰπεῖν καὶ τοῦ πλοῦτος καὶ τῆς δυνάμεως σου.

προστῆναι τῆς τε τῶν Ἑλλήνων ὁμονοίας, καὶ τῆς ἐπὶ τοῖς βαρβάρους κρα-
τείας. Ἔστι δὲ τὸ μὲν πείθειν πρὸς τοὺς Ἕλληνας συμφέρον, τὸ δὲ βιάζε-
σθαι πρὸς τοὺς βαρβάρους χρήσιμον. Ἡ μὲν οὖν περιβολή⁵⁶ παντός τοῦ
λόγου τοιαύτη τις ἔστιν.

Οὐκ ὀκνήτω δὲ πρὸς σὲ καταιπεῖν, ἐφ' οἷς ἐλύπησάν τινές με τῶν πλη-
σιασάντων, οἵμαι γὰρ ἔσεσθαι τι προύργου⁵⁷. Δηλώσαντος γὰρ μου πρὸς
αὐτοὺς, ὅτι μέλλω σὺν λόγῳ πέμπειν οὐκ ἐπιδεικνὶν παινηρόμενον⁵⁷, οὐδ'
ἐγκωμιστόμενον τοὺς πολέμους τοὺς διὰ σοῦ γεγεννημένους (ἔσται, γὰρ τοῦτο
ποιήσαντι) ἀλλὰ πειραστόμενόν σε προτρέπειν ἐπὶ πράξεις οἰκαιοτέρης καὶ
καλλίους, καὶ μᾶλλον συμφερούσας, ὡν νῦν τυγχάνεις, προηρημένους, οὕτως
ἐξεπλάγχθαι, μὴ διὰ τὸ γῆρας, ἐξεσαρκῶς ὡς τοῦ φρονεῖν⁵⁸, ὥς ἐτόλμηται
ἐπιπληῆσαι μοι πρότερον οὐκ εἰωθότες, τοῦτα ποιεῖν, λέγοντες ὡς ἀτόποις
καὶ λίαν ἀνοήτοις ἐπιχειρῶ πράγμασιν, «ὅστις Φιλίππου συμβουλευόμενον
λόγον μέλλεις πέμπειν» ὅς, εἰ καὶ πρότερον ἐνόμιζεν αὐτὸν εἶναι τινας πρὸς
τὸ φρονεῖν⁵⁹ κατὰδεέστερον, νῦν διὰ τὸ μέγεθος τῶν συμβεβηκότων οὐκ
ἔστιν ὅπως οὐκ οἶσται⁶⁰ βέλτιον δύνανθαι βουλευέσθαι τῶν ἄλλων. Ἐπει-
τα καὶ Μακεδόνων ἔχει περὶ αὐτὸν τοὺς σπουδαιοτάτους, οὓς εἰκός, εἰ
καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἀπειρώς ἔχουσι, τὸ γε συμφέρον ἐκείνῳ μᾶλλον ἢ σὲ
γινώσκειν. Ἐστὶ δὲ καὶ τῶν Ἑλλήνων πολλοὺς ἀν' ἰδοὺ ἐκεῖ κατοικοῦν-
τας, οὐκ ἀδόξους ἄνδρας οὐδ' ἀνοήτους, ἀλλ' οἷς ἐκαίνας ἀνακρινόμενος,
οὐκ ἐλάττω τὴν βασιλείαν πεποίηκεν, ἀλλ' εὐχῆς ἄξια διαπέπρακται. Τί
γὰρ ἐλλέλοιπεν⁶¹; οὐ Θετταλοὺς μὲν τοὺς πρότερον ἐπάρχοντας Μακεδο-
νίας, οὕτως οἰκείως πρὸς αὐτὸν δικαιοῦσθαι πεποίηκεν, ὥσθ' ἐκείτους αὐ-
τῶν μᾶλλον ἐκείνῳ πιστεύειν ἢ τοῖς συμπολιτευομένοις⁶²; τῶν δὲ πό-
λεων τῶν περὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον, τὰς μὲν ταῖς εὐεργεσίαις πρὸς τὴν αὐ-
τοῦ συμμαχίαν προσήκται, τὰς δὲ σφοδρὰς λυπούσας⁶³ ἀναστάτους πε-
ποίηκε· Μάγνητας⁶⁴ δὲ καὶ Πεζοικίδους⁶⁵ καὶ Πελονας⁶⁶ κατέστραπται,
καὶ πάντας ὑπηκόους αὐτοῦς εἴληψε. Τοῦ δὲ Ἰλλυριοῦ⁶⁷ πλήθους, πλὴν
τῶν παρὰ τὸν Ἀδρίαν⁶⁸ οἰκούντων, ἐγκρατῆς καὶ κύριος γέγονεν· ἀπώσας
δὲ τῆς Θράκης οὐκ ἠδουλήθη· δεσπότας κατέστησε⁶⁹. Τὸν δὲ τοιαῦτα καὶ
τῆς κατὰ τὰ διαπεπραγμένον οὐκ οἶει πολλὴν μωρίαν καταγνώσεσθαι⁷⁰ τοῦ
πέμψαντος τὸ βιβλίον, καὶ πολὺ διεψεύσθαι νομεῖν, τῆς τε τῶν λόγων
δυνάμεως⁷¹ καὶ τῆς αὐτοῦ διανοίας·

Ταῦτά κεκούσας, ὡς μὲν τὸ πρῶτον ἐξεπλάγχθη, καὶ πάλιν, ὡς ἀναλκ-
εῶν ἐμαυτὸν⁷², ἀντεῖπον πρὸς ἕκαστον τῶν ρηθέντων, περικλείουσι, μὴ καὶ

56) Το ἐπιπληῆσαι, Α. Σ. 4). 57) τῆς τέχνης μου. 58) ἔχουσι τὰς πράξεις μου.

59) ὡς πρὸς τὸ φρ. το συλλ. γ. 60) Δὲν εἶναι δυνατὸν κα μὴ νομίσῃ.

61) Ἀπὸ τῆς. 62) Τὰς συμμάχους τῶν. 63) Παινοῦσας αὐτὸν. 64) Θεσσαλ. ἔπει νῦν
ἢ Εὐβοσίων καὶ ὁ Τυρναβός. 65) Οἱ πρὸς τὰς πηγὰς τοῦ Ἰδίου, τῆς Μαινατίας.

66) Πρὸς τὰς ἔχρας τοῦ Στραυμῶνος. 67) Οἱ οἰκούντες τῆς νῦν Διδωρίας καὶ Δυλακ-
τίαν. 68) Τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν.

69) Ἡ Θράκη ἦτον διηγεμένη ὑπὸ μικρῶς ἡγεμῆας ἢ δεσπότου. Ὁ Φιλίππος δὲ εἰς ἐκεί-
ναι τὴν ὑπερτάτην ἐπιβλήσας ἐπὶ τοῦ διεσπαστοῦ αὐτῶν. 70) Ὅτι ἔκαστος θεωρεῖται ὡς μωρὸν
τὸν περὶ. 71) Ὅτι ἡ περὶ καὶ ὡς πρὸς τὴν δύναμιν τῶν λόγων αὐτοῦ, καὶ ὡς πρὸς τὴν
νῦν αὐτοῦ τοῦ Φιλίππου. 72) Ἐλθὼν εἰς τὴν ἐλπίδα μου.

δοῦναι τισὶν ἀγαπᾶν, εἰ χαρίεντως αὐτοὺς ἡμυνάμεν⁷³. Αὐπήσας δ' οὐνοῦμε-
 τρώς⁷⁴ (ὡς ἐμαυτὸν ἐπειθόν) τοὺς ἐπιπληθεῖς μοι πολήσαντας, τελευτῶν
 ὑπεσχόμενα μόνους αὐτοῖς τῶν ἐν τῇ πόλει τὸν λόγον δεῖξιν, καὶ ποιήσιν
 οὐδὲν ἄλλο περὶ αὐτοῦ, πλὴν ὅ,τι ἂν ἐκείνοις δοῖται. Τούτων⁷⁵ ἀκούσαντες
 ἀπῆλθον, οὐκ οἰδ' ὅπως τὴν δίκην αὐτῶν ἔχοντες⁷⁶. Πλὴν οὐ πολλάκις ἡμέρας
 ὕστερον ἐπιτελεσθέντος τοῦ λόγου καὶ δεχθέντος αὐτοῖς, τοσοῦτο μετέπεσον⁷⁷,
 ὥστ' ἡσχύνοντο μὲν ἐφ' οἷς ἐθρασύναντο, μετέμελε δὲ αὐτοῖς ἀπάντων τῶν
 εἰρημένων, ὠμολόγουν δὲ μηδενὸς πώποτε τοσοῦτον πρέμματος διαμαρ-
 τεῖν, ἔσπευδον⁷⁸ δὲ μάλλον εἰς τὸ πεμφθῆναι σοι τοῦτον τὸν λόγον, ἔλεγον
 δ' ὡς ἐλπίζουσιν, οὐ μόνον σὲ καὶ τὴν πόλιν εἶναι μοι χάριν ὑπὲρ τῶν εἰ-
 ρημένων, ἀλλὰ καὶ τοὺς Ἕλληνας ἀπάντας.

Τούτου δ' ἐνεκά σοι ταῦτα διήλθον⁷⁹, ἵν' ἦν τί σοι φαίνεται τῶν ἐν ἀρχῇ
 λεγομένων, ἢ μὴ πιστόν, ἢ μὴ δυνατόν, ἢ μὴ πρόπον σοι πράττειν, μὴ
 δυσχερῆνας ἀποστῆς τῶν λοιπῶν, μηδὲ πάθῃς τὸ αὐτὸ τοῖς ἐπιτελείοις
 ἐμοί, ἀλλ' ἐπιμείνης ἡσυχάζουσιν ἔχων τὴν δίκην αὐτῶν, ἕως ἂν διὰ τέλους⁸⁰
 ἀκούσης ἀπάντων τῶν λεγομένων. Οἶμαι γὰρ εἶναι τι τῶν δεόντων, καὶ
 τῶν σοὶ συμφερόντων.

Καὶ τοι μ' οὐ λέληθεν, ὅσον διαφέρουσι τῶν λόγων εἰς τὸ πείθειν⁸¹ οἱ
 λεγόμενοι τῶν ἀναγινωσκομένων, οὐδ' ὅτι πάντες ὑπειλήφκα, τοὺς μὲν περὶ
 σπουδαίων πραγμάτων καὶ κατεπειγόντων ῥητορεύεσθαι, τοὺς δὲ πρὸς ἐπι-
 δεῖξιν καὶ πρὸς ἐργολαβίαν⁸², γεγράφθαι. Καὶ ταῦτ' οὐ κακῶς ἐγνώκασιν.
 Ἐπειδὴν γὰρ ὁ λόγος ἀποστειρηθῇ τῆς τε δόξης τοῦ λέγοντος, καὶ τῆς φω-
 νῆς, καὶ τῶν μεταβολῶν τῶν ἐν ταῖς ῥητορείαις⁸³ γιγνομένων, ἔτι δὲ καὶ
 τῶν καιρῶν⁸⁴, καὶ τῆς σπουδῆς τῆς περὶ τὴν πράξιν, καὶ μηδὲν ἢ τὸ συνα-
 γωνιζόμενον⁸⁵ καὶ συμπεῖθον, ἀλλὰ τῶν μὲν προειρημένων ἀπάντων ἔρημος
 γέννηται καὶ γυμνός, ἀναγινώσκῃ δὲ τις αὐτὸν ἀπιθάνως⁸⁶, καὶ μηδὲν ἥθος
 ἐνσημαίνόμενος, ἀλλ' ὥσπερ ἀπαριθμῶν⁸⁷, εἰκότως, οἶμαι, φαῦλος εἶναι δο-
 καεῖ τοῖς ἀκούουσιν ἄπερ καὶ τὸν νῦν ἐπιδεικνύμενον μάλιστα βλάψῃς, καὶ
 φαυλότερον φαίνεσθαι ποιήσῃς. Οὐδὲ γὰρ ταῖς περὶ τὴν λέξιν εὐρυθείαις
 καὶ ποικιλίαις κεκοσμηκάμεν αὐτόν, οἷς⁸⁸ αὐτός τε νεώτερος ὢν ἐχρώμεην,
 καὶ τοῖς ἄλλοις⁸⁹ ὑπέδειξα, δι' ὧν τοὺς λόγους ἥδιους θ' ἔμα καὶ πιστοτέ-
 ρους ποιεῖν. Ὡν οὐδὲν ἔτι δύναμαι διὰ τὴν ἡλικίαν, ἀλλ' ἀπόχη μοι τοσοῦ-
 τον⁹⁰, ἣν αὐτὰς τὰς πράξεις ἀπλῶς δινηθῶ διελθεῖν. Ἡγοῦμαι δὲ καὶ σοὶ
 προσήκειν, ἀπάντων τῶν ἄλλων ἀμελήσαντι, ταύταις μόναις προσέχειν τὸν
 νοῦν. Οὕτω δ' ἂν ἀκριβέστατα καὶ κάλλιστα θεωρήσῃς, εἴ τι τυγχάνοιμεν

73) ὅτι εὐχρηστοῦμαι ἀνυμνέμενος. 74) Ἰκανῶς 75) Ε. §. 477. α. 76) οὐκ οἶδ' ὅτι διανοούμενοι. 77) Μεταπειθήσαν 78) Μεταβαλ. ἐμέ. Μὲ ἰδίαιτον. 79) Διηγέθη.

80) Μίχρη τέλους. 81) ὅσον διαφέρουσι κατὰ τὸ πείθειν αἱ λεγόμεναι λόγοι τῶν ἀναγι-
 νωσκομένων. 82) Κατασκευάζειν πληρωμὴν, ὡς π. χ. τὰ ἐγκώμια. 83) Ῥητορικαῖς ἀναγ-
 γελίαις 84) π. ὅ. νὰ προέρχεται ὁ λόγος διὰν ὑπάρχει σπουδῇ καὶ προθυμίᾳ διὰ τὸ πράτ-
 τειν. 85) Τῷ γράφειν. Μηδὲν τῶν προειρημένων ἢ τῶν τοιούτων. 86) Μὲ φωνὴν ἥτις δὲν
 προσέεται πιθανότητα εἰς τὰ ἀναγινωσκόμενα καὶ δὲν ἐκφράζει τὸ ἥθος ἢ τὴν διαθέσιν τῆς
 ψυχῆς τοῦ γράφοντος. 87) Ὡς νὰ λέγῃ ἀριθμούς, ἐν, δύο, τρία. 88) Πράγματι ἢ κο-
 σμημασι 89) καὶ ἑ τοῖς ἄλλοις. 90) μοι ἀρκεῖ ἂν μόνον.

λέγοντες, ἦν τὰς μὲν δυσχερεῖας τὰς περὶ τοὺς σοφιστὰς⁹¹, καὶ τοὺς ἀναγιγνωσκόμενους τῶν λόγων⁹² ἀφέλγῃ⁹³, ἀναλαμβάνων δ' ἕκαστον αὐτῶν⁹⁴, εἰς τὴν διάνοιαν ἐξετάλγῃ, μὴ πάρεργον ποιούμενος, μηδὲ μετὰ βῆθυρίας, ἀλλὰ μετὰ λογισμοῦ καὶ φιλοσοφίας, ἥς καὶ σὲ μετεργκέναι ὁρᾷ. Μετὰ γὰρ τούτων σκοπούμενος μάλλον, ἢ μετὰ τῆς τῶν πολλῶν δόξης, ἔμεινον ἂν βουλεύσαιτο περὶ αὐτῶν. Ἄ μὲν οὖν ἡβουλόμην σοι προειρηθῆναι⁹⁵, ταῦτά ἐστι.

71. Περὶ δ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων ἡδὴ παύσασθαι τοὺς λόγους. Φησὶ γὰρ χρῆναι σε τῶν μὲν ἰδίων μηδενὸς ἀμελεῖσθαι, πειραθῆναι δὲ διακλῆσαι τὴν σε πόλιν τῶν Ἀργείων, καὶ τὴν Λακεδαιμονίων, καὶ τὴν Θηβαίων, καὶ τὴν ἡμετέραν. Ἦν γὰρ ταύτας συστῆσαι⁹⁶ δυνηθῇς, οὐ χαλεπῶς οἶμαι, καὶ τὰς ἄλλας ὑμονεῖν ποιήσεις. Ἀπασαὶ γὰρ εἰσιν ὑπὸ ταῖς εἰρημέναις καὶ καταφεύγουσιν, ὅταν φεβηθῶσιν, ἐπ' ἣν ἂν τούτων τύχωσι, καὶ τὰς βοηθείας ἐντεῦθεν λαμβάνουσιν. Ὡστε ἂν τέταρτος μόνον πῦλεις εὐφρονεῖν πέισῃς, καὶ τὰς ἄλλας πολλὰν κακῶν ἀπαλλῆξῃς.

72. Γυνῆς δ' ἂν ὡς αὐδεμῖας σοι προσήκει τούτων ἀνιγρωεῖν, ἦν ἀνένεργος αὐτῶν τὰς πράξεις ἐπὶ τοὺς σοὺς προγόνους. Εὐρήσεις γὰρ ἐν ἑκάστη πολὺν φιλίαν πρὸς ὑμᾶς καὶ μεγάλας εὐεργεσίας ὑπαρχούσας. Ἄργος μὲν γὰρ ἐστὶ σοι πατρίς⁹⁷, ἥς δίκαιον τοσαύτην σε ποιῆσαι πρόνοιαν, ὅσην περὶ τῶν γονέων τῶν σουτοῦ. Θηβαῖοι δὲ τὸν ἀρχηγὸν τοῦ γένους ὑμῶν⁹⁸ τιμῶσι, καὶ ταῖς προσόδοις⁹⁹ καὶ ταῖς θυσίαις, μάλλον ἢ τοὺς θεοὺς τοὺς ἄλλους. Λακεδαιμόνιοι δὲ τοῖς ἀπ' ἐκείνου γενέσθαι¹⁰⁰ καὶ τὴν βασιλείαν καὶ τὴν ἡγεμονίαν εἰς ἅπαντα τὸν χρόνον δεδώκασι. Τὴν δὲ πόλιν τὴν ἡμετέραν, φατὶν, οἷς περὶ τῶν παλαιῶν πιστεύομεν¹⁰¹, Ἡρακλεῖ μὲν αἰτίαν γενέσθαι τῆς ἀθανασίας (ὅν δὲ τρόπον, σοὶ μὲν αὖτις πυθέσθαι βῆδιον, ἐμοὶ δὲ νῦν εἰπεῖν οὐ καιρὸς¹⁰²), τοῖς δὲ παισὶ ταῖς ἐκείνου τῆς σωτηρίας¹⁰³. Μόνη γὰρ ὑποστᾶσα τοὺς μεγίστους κινδύνους πρὸς τὴν Εὐρυπύκτειος δύναμιν, ἐκείνην τε τῆς ὕβρεως ἔπαυσε, καὶ τοὺς παῖδας¹⁰⁴ τῶν φθῶν τῶν ἄει παραγιγνομένων αὐτοῖς ἀπήλλαξεν. Ὑπὲρ ὧν οὐ μόνον τοὺς τότε σωθέντας δίκαιον ἦν ἡμῖν χάριν ἔχειν, ἀλλὰ καὶ τοὺς νῦν ὄντας¹⁰⁵, διὰ γὰρ ὑμᾶς καὶ Ἰῶσι, καὶ τῶν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν ἀπολαύουσι. Μὴ γὰρ σωθέντων ἐκείνων, οὐδ' ἂν γενέσθαι τὸ παράπαν ὑπῆρχεν αὐτοῖς¹⁰⁶.

73. Γενούτων οὖν ἀπασῶν τῶν πόλεων γεγεννημένων, ἔδει μὲν μηδέποτε σοι

91) Τοὺς γράφοντας τοὺς ἐνέχυρους καὶ εὐρύθμους λόγους. (92) Ὅτι δηλ. ἀναγιγνωσκονται ἀπὸ πάντων. (93) Ἄν ἀπαιρέσῃς ἢ δὲν προσέτις εἰς τὰς δυσχερεῖας (τὰς ὅπαις ἐγὼ δὲν ἡμέτερον νὰ νικήσω). (94) Τῶν λόγων μὲν ἢ τῶν εἰς τὴν λόγον περιεχόμενων.

95) Ἐν προομῷ εἰρηθῆναι. (96) Συνενεῖναι. (97) Πρῶτος Ἕλλην βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας, ἐλεγέτο δὲ Κόρανος, Ἡρακλείδης ἐξ Ἀργεῶς. (98) Τὸν Ἡρακλῆα. (99) Περικαίς, λιτανείαις. (100) Εἰς τοὺς ἀπογόνους τοῦ Ἡρακλείους ἔδωκεν τὴν βασιλείαν. Οἱ βασιλεῖς τῆς Σπάρτης ἦσαν Ἡρακλεῖδαι. (101) Φασὶν ἐκεῖνος εἰς πιστεύομεν. (102) Ὅτι ἔστωε τὸν θῆκε ἀπὸ τὴν ρυλὴν τοῦ ἀδανείως. (103) Οἱ Ἡρακλεῖδαι καταδικάζονται μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἡρακλείους ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἐξ ὁλοφύου τοῦ κυρσοῦτος, καταφύγον εἰς τοὺς Ἀθηναίους αἰτίνας πολέμουσαντες ἐνίκησαν καὶ ἔφηνονσαν τὸν Εὐρυπύκτει καὶ τοὺς υἱοὺς τοῦ.

(104) Τοῦ Ἡρακλείους. (105) Ἡρακλείδας ἐξ ὧν ἦν καὶ ὁ Φί. (106) Δὲν ἦν δυνατόν εἰς αὐτοὺς οὐδὲ νὰ γεννηθῶσι.

μηδὲ πρὸς μίαν αὐτῶν γενέσθαι διαφοράν. Ἀλλὰ γὰρ πάντες πλείω πε-
φύκαμεν¹⁰⁶ ἐξαμφοτέρων, ἢ κατορθοῦν. Ὡστε τὰ μὲν πρότερον γεγενημένα,
κοινὰ θεῖναι¹⁰⁷ δίκαιόν ἐστιν εἰς δὲ τὸν ἐπίλοιπον χρόνον φυλακτέον, ὅπως
μηδὲν συμβῆσεται τοιοῦτο, καὶ σκεπτέον, τί ἂν ἀγαθὸν αὐτάς ἐργασάμε-
νος, φανείησιν ἄξια καὶ σεαυτοῦ καὶ τῶν ἐκείνων πεπραγμένων πεποιηκώς.
Ἔχεις δὲ καιρὸν. Ἀποθιβόντα γὰρ σε χάριν ὧν ὀφείλεις, ὑπολήφονται, διὰ
τὸ πλῆθος τοῦ χρόνου τοῦ μεταξὺ, προὔπρχειν τῶν εὐεργεσιῶν¹⁰⁸. Καλὸν
δ' ἐστὶ δοκεῖν μὲν τὰς μεγίστας τῶν πόλεων εὖ ποιεῖν, μηδὲν δ' ἥττον
σεαυτὸν ἢ ἐκείνας ὠφελεῖν. Χωρὶς δὲ τούτων, εἰ πρὸς τινὰς αὐτῶν ἀηδὲς τί
σοι συμβέβηκεν, ἀπαντα ταῦτα διαλύσεις. Αἱ γὰρ ἐν τοῖς παροῦσι καιροῖς
εὐεργεσίαι, λήθην ἐμποιοῦσιν. τῶν πρότερον ἡμῖν εἰς ἀλλήλους πεπλημ-
μελημένων. Ἀλλὰ μὴν κἀκεῖνο φανερόν, ὅτι πάντες ἄνθρωποι τούτων
πλείστην μνείαν ἔχουσιν, ὧν¹⁰⁹ ἂν ἐν ταῖς συμφοραῖς εὖ πάθωσιν. Ὅρξ
θὲ, ὡς τεταλαιπωρῆνται διὰ τὸν πόλεμον, καὶ ὡς παραπλησίως ἔχουσι
τοῖς ἰδίᾳ μαχομένοις¹¹⁰. Καὶ γὰρ ἐκείνους, αὖξανμένους μὲν τῆς ἀρχῆς,
οὐδεὶς ἂν διαλλάξειεν ἔπῃν δὲ κακῶς ἀλλήλους διαθῶσιν, οὐδενὸς δια-
λύοντος αὐτοὶ διέστησαν¹¹¹. Ὅπερ οἶμαι καὶ ταύτας ποιήσιν, ἣν μὴ σὺ
πρότερον αὐτῶν ἐπιμελήθῃς.

Τάχ' οὖν ἂν τις ἐνστήναι¹¹² τοῖς εἰρημένοις τοιμήσειε, λέγων, ὡς ἐπι-
χειρῶ σε πείθειν ἀδύνατος ἐπιθέσθαι πρὸς χάριν¹¹³. Οὔτε γὰρ Ἀργεῖους
φίλους ἂν ποτε γενέσθαι Λακεδαιμονίαις, οὔτε Λακεδαιμονίους Θη-
βαίοις, οὐδ' ὅλους τοὺς εἰθισμένους ἀπαντα τὸν χρόνον πλεονεκτεῖν, οὐδέ ποτ'
ἂν ἰσομοιρῆσαι¹¹⁴ πρὸς ἀλλήλους.

Ἐγὼ δὲ, ὅτε μὲν ἡ πόλις ἡμῶν ἐν τοῖς Ἑλληνιστῶν ἀνάστασι¹¹⁵, καὶ
πάλιν ἡ Λακεδαιμονίων, οὐδὲν ἀν-ήγουμένην περαινέσθαι τούτων ῥαδίως γὰρ
ἐκτέραν ἐμποδὼν ἂν γενέσθαι τοῖς πρακτομένοις. Νῦν δ' οὐχ ὁμοίως ἐγνω-
κα περὶ αὐτῶν. Οἶδα γὰρ ἀπάται-ὠμαλισμένους¹¹⁶ ὑπὸ τῶν συμφορῶν. Ὡς
θ' ἡγοῦμαι πολὺ μᾶλλον. αὐτὰς αἰρήσεσθαι τὰς ἐκ τῆς ὁμοιοῦς ὠφελείας,
ἢ τὰς ἐκ τῶν τότε πρακτομένων πλεονεξίας.

Ἐπειτα τῶν μὲν ἄλλων ὁμολογῶ μηδὲν ἂν δυνηθῆναι διαλλάξαι τὰς
πόλεις ταύτας, σοὶ δ' οὐδὲν τῶν τοιούτων ἐστὶ χαλεπόν. Ὅρῳ γὰρ σε τῶν
τοῖς ἄλλοις δοκούντων ἀνεπίστων εἶναι καὶ παραδόξων πολλὰ διαπεπραγ-
μένον ὥστ' οὐδὲν ἄτοπον, εἰ καὶ ταῦτα μόνος ἂν συστήσαι δυνηθείης. Ἀρῇ
δὲ τοὺς μέγα φρονούντας καὶ τοὺς διακρίνοντας¹¹⁷, μὴ τοιοῦτοις ἐπιχειρεῖν,
ἀ καὶ τῶν τυχόντων ἂν τις καταπράξειεν, ἀλλ' ἐκείνοις, οἷς μηδεὶς ἂν
ἄλλος ἐπιχειρήσειε, πλὴν τῶν ὁμοίων σοι καὶ τήν-φύσιν καὶ τὴν δύναμιν
ἐχόντων.

106) Εἰμεθα ἐκ φύσεως τοιοῦτοι ὥστε πλείω ἔσμεν. 107) Νὰ τὰ θεωρήσωμεν ὡς κοινὰ
σφάλματα καὶ σοὺ καὶ ἡμῶν. 108) Σὺ μὲν ὅλους ἀποδίδαι χάριν ὧν ὀφείλεις διὰ τὸν ἥρα-
κλῆα κτλ. Ἀλλ' αἱ πόλεις ἐστίναι, ἐκαστὴ τῶν καίρων παρελθόντων ἔστιν. ὅθλον νεκροῖς
εἶναι σὺ πρῶτος ἀρχίζεις νὰ τὰς εὐεργετῇς. 109) Ἀντί α. Κ. § 425. 110) Ἰσχυτικῶς μα-
χομένοις, ἐρίζουσι. 111) Κ. § 3. 0. 112) Νὰ πρῶτον ἐνστήσεις. 113) Νὰ βάλῃς εἰς πρ-
αξ. Νὰ ἐπιχειρήσῃς. 114) Νὰ ἀγρῶσιν ἰσὺν διανοήσῃ τῶν ὠφελιμμάτων. 115) Εἶχα τὴν
ἡγεμονίαν ἐπὶ τοῖς Ἑλλησπονησιακοῦ πολ. 116) Οὐκ ἔγνωσαν ἰσῶς. 117) Ἐπικρίνοντες.

Θαυμάζω δὲ τῶν ἡγουμένων ἀδύνατον εἶναι πραγθῆναι τι τούτων, εἰ μήτ' αὐτοὶ τυγχάνουσιν εἰδότες, μήθ' ἑτέρων ἀκηκόασιν, ὅτι πολλοὶ δὴ πόλεις καὶ δεινοὶ γεγόνασιν, οὐδ' οὐ διαλυσάμενοι μεγάλων ἀγαθῶν ἀλλήλοισι αἵτιοι κατέστησαν. Τίς γάρ ἂν ὑπερβολὴ γένοιτο¹¹⁸ τῆς ἔχθρας τῆς πρὸς τὸν Σέρξην τοῖς Ἕλλησι γενομένης; Οὐ τὴν φιλίαν ἅπαντες ἴσασιν ἡμῶς· τε καὶ Λακεδαιμονίους μᾶλλον ἀγαπήσαντας, ἢ τῶν συγκατασκευασάντων ἑκατέρους ἡμῶν τὴν ἀρχήν¹¹⁹. Καὶ τί δεῖ με λέγειν τὰ παλαιὰ, καὶ τὰ πρὸς τοὺς βαρβάρους; ἀλλ' εἴ τις ἀθροίσῃ καὶ σκεψάμεται τὰς τῶν ἄλλων συμφοράς, οὐδὲν ἂν μέρος οὔσαι φαντεῖν τῶν διὰ Θηβαίους καὶ Λακεδαιμονίους¹²⁰ ἡμῶν γεγεννημένων. Ἀλλ' οὐδὲν ἦττον Λακεδαιμονίων τε στρατευσάντων ἐπὶ Θηβαίους, καὶ βουλευμένων λυμῆνασθαι τὴν Βοιωτίαν καὶ διοικίσαι¹²¹ τὰς πόλεις, βοηθήσαντες ἡμεῖς, ἐμποδῶν ἐγεγόμεθα ταῖς ἐκείνων ἐπιθυμίαις. Καὶ πάλιν, μεταπεσοῦσης¹²² τῆς τύχης, καὶ Θηβαίων καὶ Πελοποννησίων ἅπαντων ἐπιχειρησάντων ἀνάστατον ποιῆσαι¹²³ τὴν Σπάρτην, ἡμεῖς καὶ πρὸς ἐκείνους μόνον τῶν Ἑλλήνων ποιησάμενοι συμμάχων, αἰτίαν τῆς σωτηρίας αὐτοῖς κατέστημεν. Πολλῆς οὖν ἀνοίας ἂν εἴη μετὰς, εἴ τις ἔδῳν τηλικούτας μεταβολὰς γιγνομένας, καὶ τὰς πόλεις μήτ' ἔχθρας, μήθ' ὅρκου, μήτ' ἄλλου μηδενὸς φροντίζουσας, πλὴν ὅτι ἂν ὑπολάβωσιν ὡς ἔλεμον αὐταῖς εἶναι, τοῦτο τε μόνον στερηούσας, καὶ πᾶσαν τὴν σπουδὴν περὶ ταῦτα ποιουμένας, μὴ καὶ νῦν νομίζοι τὴν αὐτὴν γνώμην ἔξειν αὐτάς, ἄλλως τε καὶ σοῦ μὲν ἐπιστατοῦντος ταῖς διαλλαγαῖς, τοῦ δὲ συμφέροντος πείθοντος, τῶν δὲ παρόντων κακῶν ἀναγκαζόντων. Ἐγὼ μὲν γὰρ εἶμαι τούτων συναγωνιζομένων, ἅπαντα γενήσεσθαι κατὰ τρόπον¹²⁴.

Ἡγοῦμαι δ' οὕτως ἂν σε μάλιστα καταμαθεῖν, εἴτε εἰρηνικῶς εἴτε πολεμικῶς αἱ πόλεις αὗται πρὸς ἀλλήλας ἔχουσιν, εἰ διεξέλθοιμεν· μήτε παντάπασιν ἀπλῶς¹²⁵, μήτε λιανὰ κριθῶς, ἀλλὰ¹²⁶ τὰ μέγιστα τῶν παρόντων αὐταῖς¹²⁷.

Καὶ πρῶτον μὲν σκεψόμεθα τὰ Λακεδαιμονίων¹²⁸. οὗτοι μὲν γὰρ ἄρχοντες τῶν Ἑλλήνων, οὐ πολὺς χρόνος ἐξ οὗ¹²⁹, καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, ἐς τασαύτην μεταβολὴν ἦλθον, ἐπειδὴ¹³⁰ τὴν μάχην ἡττήθησαν τὴν ἐν Λεύκτροις¹³¹, ὥστε ἀπεσπέρηθησαν μὲν τῆς ἐν τοῖς Ἕλλησι δυναστείας, τοιοῦτους δ' ἄνδρας ἀπώλεσαν σφῶν αὐτῶν, οἱ προηρόντο τεθνᾶναι μᾶλλον ἢ ζῆν· ἡττηθέντες¹³² ὦν πρότερον ἐδέεσπαζον. Πρὸς δὲ τούτοις, ἐπειδὴν Πελοποννησίους ἅπαντας τοὺς πρότερον μετ' αὐτῶν ἐπὶ τοὺς ἄλλους ἀπο-

118) Ποία ἔχθρα ὑπερτερεῖ ἐκείνην τὴν ὁπίαν οἱ Ἕλληνες εἶχον πρὸς τὸν Σέρξην.

119) Παρὰ τὴν φιλίαν ἐκείνων αἵτινες συνετέλεσαν μὲ ἑκατέρους διὰ τὴν ἐυστήσωσιν τὴν ἡγεμονίαν των, τὴν φιλίαν τῶν συμμάχων ἑκατέρων. 120) Ἐξ αἰτίας τῶν Θ. καὶ Δ., δηλ. παρὰ τῶν Θ. λέγει· ἐπὶ τῇ τοῦ Πελοπ. πολ. 121) Ν' ἀποδιώξωσι τοὺς κατὰίκους. 122) Μεταβληθείσης. 123) Ν' ἀναστατώσουσι, καὶ τὴν καταστρέψωσι, τοῦτο δὲ ὅταν ἐξεστρατεύσῃ κατ' αὐτὴν ὁ Βπαμεινώνδας. 124) Ἀρμολίως. 125) Δηλ. μὴ ἐμπεριστατωμένως. 126) Ὡς νὰ ἦεν· μὲτε ἀκριθῶς πάντα, ἀλλὰ τὰ μέγιστα. 127) Πραγματῶν. Τῆς παρουσίας πολιτικῆς καταστάσεως των. 128) Πράγματα. 129) Οὐ πολὺς χρόνος ἐξ οὗ ἀρχόντες τῶν Ἑλλ. Ἡ δὲ ὄνομ. χρόνος ὡς ὁποῖαμ. τοῦ ὁπνομένου ἐστί ν. Κ. β. 439. 130) Ἀφ' οὗ 131) Ὁπερ ἐνικήθησαν ὅπερ τοῦ Βπαμεινώνδου. 132) Φανέντως κατώτεροι, ἡττηθέντες παρ' αὐτῶν, ἢ βέλτε σημαίνει· νικηθέντες.

λουθούντας, τούτους μετὰ Θηβαίων εἰς τὴν αὐτῶν¹³³ εἰσβαλόντας, πρὸς οὓς ἡναγκάσθησαν κινδυνεύειν, οὐκ ἐν τῇ χώρᾳ περὶ τῶν καρπῶν, ἀλλ' ἐν μέσῃ τῇ πόλει¹³⁴ πρὸς αὐτοῖς τοῖς ἀρχείοις¹³⁵ περὶ παίδων καὶ γυναικῶν, τοιοῦτον κίνδυνον¹³⁶ ὃν μὴ κατορθώσαντες μὲν¹³⁷, εὐθὺς ἀπώλυντο¹³⁸, νικῆσαντες δὲ, οὐδὲν¹³⁹ μᾶλλον ἀπηλλοχρήμενοι τῶν κακῶν εἰσιν, ἀλλὰ πολεμοῦνται μὲν ὑπὸ τῶν τὴν χώραν αὐτῶν περιουκούντων¹⁴⁰, ἀπιστοῦνται δὲ ὑπὸ πάντων Πελοποννησίων, μισοῦνται δὲ ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν Ἑλλήνων, ἄγονται δὲ καὶ φέρονται τῆς νυκτὸς καὶ τῆς ἡμέρας ὑπὸ τῶν οἰκείων τῶν σφετέρων αὐτῶν¹⁴¹, οὐδέν τι δὲ χρόνον διακλείπουσιν ἢ στρατεύσαντες ἐπὶ τινας, ἢ μαχομένοι πρὸς τινας, ἢ βοηθοῦντες τοῖς ἀπολλυμένοις αὐτῶν. Τὸ δὲ μέγιστον τῶν κακῶν, δεδιότες γὰρ¹⁴² διατελοῦσι, μὴ Θηβαῖοι, διακλισόμενοι τὰ πρὸς Φωκέας¹⁴³, πάλιν ἐπανελθόντες, μείζουσιν αὐτοὺς συμφορὰς περιβάλλωσι τῶν πρότερον αὐτοῖς γεγενημένων. Καὶ τοι πῶς οὐ γὰρ νομίζειν τοὺς οὕτω διακειμένους, ἀσμένως ἂν ἰδεῖν ἐπιστατοῦντα τῆς εἰρήνης ἀξιοχρεῶν¹⁴⁴ αἰδοῦν, καὶ δυνάμενον διαλύσαι τοὺς ἐνεπτότας αὐτοῖς πολέμους;

Ἀρχεῖους τοίνυν ἴδους ἂν, τὰ μὲν παρὰ πλησίον τοῖς εἰρημένοις πράττοντας, τὰ δὲ χειρὸν τούτων ἔχοντας¹⁴⁵. πολέμοισι γὰρ ἐξ ὅσων περ¹⁴⁶ τὴν πόλιν οἰκοῦσι πρὸς τοὺς ὁμόρους¹⁴⁷, ὥσπερ καὶ Λακεδαιμόνιοι, τοσοῦτον δὲ διακέρουσιν, ὅσων ἐκεῖνοι μὲν τοὺς ἡττοὺς αὐτῶν, οὗτοι δὲ πρὸς (τοὺς) κρείττους¹⁴⁸. ὃ πάντες ἂν ὁμολογήσειαν μέγιστον εἶναι τῶν κακῶν. Οὕτω δὲ τὰ περὶ τὸν πόλεμον¹⁴⁹ ἀτυγχοῦσιν, ὥς ὀλίγον δεῖν¹⁵⁰ καὶ ἔκαστον ἐκ αὐτῶν τεμνομένην¹⁵¹ καὶ πορθουμένην τὴν χώραν περιορῶσιν¹⁵². Ὁ δὲ πάλιν δεινότερον ὅτι καὶ οἱ πολέμοι διαλύονται¹⁵³ κακῶς αὐτοὺς ποιοῦντες αὐτοὶ τοὺς ἐνδοξοτάτους καὶ πλουσιωτάτους τῶν πολιτῶν ἀπολλύουσι¹⁵⁴, καὶ ταῦτα δοῶντες οὕτω χείρουσιν, ὥς οὐδένως ἔλλοι τοὺς πολέμους ἀποκτείναντες¹⁵⁵. Αἴτιον δ' ἐστὶ τοῦ ταραχδῶς αὐτοὺς οὕτω ζῆν, οὐδὲν ἄλλο πλὴν ὁ πόλεμος· ὃν ἦν διαλύτης, οὐ μόνον αὐτοὺς τούτων ἀπαλλοτρίεις, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἔμεινον βουλεύεσθαι ποιήσεις.

Ἀλλὰ μὴν τὰ περὶ Θηβαίων οὐδὲ σὲ λέληθε¹⁵⁶. Καλλίστην γὰρ μάχην νικῆσαντες¹⁵⁷, καὶ μεγίστην θύζαν ἐξ αὐτῆς λαβόντες, διὰ τὸ μὴ καλῶς

133) Γ' γν. 134) ἐν τῇ μέσῃ τῆς πόλεως. Ὁ Ἐπαμ. εἰσέβαλε μέχρι τῆς ἀγορᾶς τῆς Σπάρτης, ἀλλ' ἀπεκρούσθη. 135) τὰ εἰρήματα ὅπου εὐεργίζονται αἱ ἀρχαί. 136) K. § 356

137) Μὴ κατορθώσαντες τὸν κίνδυνον, δηλ. νὰ ἀπαλλαγῶσιν αὐτοῦ. 138) ἢ ἀπώλυντο ἂν. ἢ ἔλον ἀφανισθῇ. 139) Κατ' εὐδὲν. 140) Οὐκύντιον περὶ τὴν γ. 141) Κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων ἐξασθενήσαντων ἐπαγεσάτων συνεχῶς αἱ εἰρήσεις. 142) Ἀντὶ τοῦ ὅτι, ὡς νὰ ἦτον· μὲν νὰ εἴπω τὸ μέγιστον τῶν κακῶν διότι. 143) Τὰς ἐπιδὰς τῶν πρὸς τοὺς φ. τὸ δὲ μέγιστον διαλυόμενοι, διότι θέλουσι διαλύσει πρὸς ἄλληλους. 144) Αἰσιπστον, παρέχοντα ἐγγυήσεις. 145) Κατ' ἄλλα δὲ χειροφρασα διακειμένους. 146) Ἀρ' ὅτου.

147) Πόλεμ. πρὸς τοὺς ὁμ. 148) Τοὺς ἡττοὺς, ὡς ἀντικειμένον εἶπε τοῦ πολέμου· διδῶν εἰς τὸ ῥῆμα τὴν σημασίαν τοῦ· καταπολεμοῦσι. Πρὸς τοὺς κρείττους δὲ εἶπε κατὰ πρόθεσιν, οἷον κατ' αὐτῶν πολέμοισιν, ἵνα νικῶντες ἄλλὰ καὶ νικώμενοι. Ὁ δὲ Κορ. ἔγραψε πρὸς τοὺς ἡττοὺς αὐτῶν. 149) Κατὰ τὰ πολεμικά. 150) Παρ' ὀλίγον. 151) Δευδοταμυμένην. 152) Ἀρήνουσιν ἀνεβίχκτον ἢ ἀνυπερᾶππιστον. 153) Παύουσι πρὸς καιρὸν. 154) Δηλ. ὁ δῆμος ἐπανίσταται κατὰ τῶν πλουσιῶν καὶ τοὺς φονεῖ. 155) Ὡς οὐ χείρουσιν ἄλλοι κτείναντες πολέμους. 156) Δὲν σὲ λανθάνουν, τὰ γνωρίζεις.

157) Ἐν Διόκροις.

χρησάσθαι ταῖς εὐτυχίαις, οὐδὲν βέλτιον πράττουσι¹⁵⁸ τῶν ἡττηθέντων καὶ δυστυχισάντων. Οὐ γὰρ ἐφθασαν τῶν ἐχθρῶν κρατήσαντες¹⁵⁹, καὶ πάντων ἀμειλίσαντες ἠνώχλουν μὲν τὰς πόλεις τὰς ἐν Πελοποννήτῳ, Θεσσαλίᾳ δὲ ἐτόλμων καταδουλοῦσθαι. Μεγαρεῦσι δὲ ὁμόροις οὖσιν ἠπειλοῦν, τὴν δ' ἡμετέρῃν πόλιν μέρος τι τῆς χώρας ἀπεστέρουν¹⁶⁰, Εὐβοίαν δὲ ἐπόρθουν, εἰς Βυζάντιον δὲ τριήρεις ἐξέπεμπον, ὡς καὶ γῆς καὶ θαλάττης ἀρξόντες. Τελευτῶντες δὲ πρὸς Φωκέας πόλεμον ἐξήνεγκαν¹⁶¹, ὡς τῶν πόλεων ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ κρατήσαντες, τὸν τε τύπον ἅπαντα τὸν περιέχοντα¹⁶² κατασχίσαντες, τῶν τε χρημάτων τῶν ἐν Δελφοῖς περιγεννησόμενοι ταῖς ἐκ τῶν ἰδίων δαπάναις¹⁶³. ὣν οὐδὲν αὐτοῖς ἀποδέδωκεν¹⁶⁴, ἀλλὰ ἀντὶ μὲν τοῦ λαβεῖν τὰς Φωκέων πόλεις τὰς αὐτῶν ἀπολυώλεκταιν, εἰσβαλόντες δ' εἰς τὴν τῶν πελεμίων, ἐλάττω κακὰ ποιοῦσιν ἐκείνους ἢ πάσχουσιν ἀπιόντες εἰς τὴν αὐτῶν. Ἐν μὲν γὰρ τῇ Φωκίδι τῶν μισθοφόρων τινὰς ἀποκτείνουσιν, οἷς λυσιτελεῖ τεθνᾶναι μάλλον ἢ ζῆν¹⁶⁵, ἀναχωροῦντες δὲ, τοὺς ἐνδοξαίτους καὶ μάλιστα τοιμῶν τεκνύοντες τῆς πατρίδος ἀποθηνήσκουσιν ἀπολλύουσιν¹⁶⁶. εἰς τοῦτο δὲ τὰ πράγματα αὐτῶν περιέσκηκεν, ὡς ἑλπίσαντες ἅπαντας τοὺς Ἕλληνας ὑφ' αὐτοῖς ἔσεσθαι· νῦν ἔν σοι τὰς ἐλπίδας ἔχουσι τῆς αὐτῶν σωτηρίας¹⁶⁷. Ὡς οὖν οἶμαι καὶ τούτους ταχέως ποιήσειν ὅτι ἂν σὺ κελεύῃς.

Λοιπὸν δ' ἂν ἦν ἡμῖν ἔτι περὶ τῆς πόλεως διαλεχθῆναι τῆς ἡμετέρας, εἰ μὴ προτέρᾳ τῶν ἄλλων εἰς φρονήσασθαι τὴν εἰρήνην ἐποίητο¹⁶⁸. Νῦν δ' αὐτὴν οἶμαι καὶ συναγαγεῖσθαι τοῖς ὑπὸ σοῦ πραττομένοις, ἄλλως τε καὶ ἀννηθῆ συνιδεῖν, ὅτι ταῦτα διοικεῖς¹⁶⁹ πρὸ τῆς ἐπὶ τὸν βάρβαρον στρατείας. Ὡς μὲν οὖν οὐκ ἀδύνατόν ἐστι σοι συστήσαι¹⁷⁰ τὰς πόλεις ταύτας, ἐκ τῶν εἰρημίων ἡγευμένει σοι γένησθαι φανερόν. Ἐτι ταῖνυν ὡς καὶ ὀργίζεις ταῦτα πράξεις, ἐκ πολλῶν παραδειγμάτων οἶμαι γινῶναι σε ποιήτειν. Ἦν γὰρ φανῶσιν ἕτεράι τινες τῶν προγεγενημένων, μὴ καλλίστοι μὲν, μὴ δὲ ὀσιωτέροις, ὧν ἡμεῖς συμβουλεύκαμεν, ἐπιχειρήσαντες¹⁷¹, μάλιστ' αὖ δὲ καὶ σκολιώτερ¹⁷² τούτων ἐπιτελεσάντες, τί λοιπὸν ἔσται τοῖς ἀντιλέγουσιν, ὡς οὐ θάττον σὺ ταῦτα πράξεις, ἢ ἐκείνοι τὰ χαλεπώτερ¹⁷³.

Σκέψαι δὲ πρῶτον τὰ περὶ τὸν Ἀλκιβιάδην¹⁷⁴. Εκείνους γὰρ ἐκπεῖναι¹⁷⁵ παρ' ἡμῶν καὶ τοὺς ἄλλους ὄρων, τοὺς πρὸ αὐτοῦ ταύτῃ τῇ συμφορᾷ κεχρημένους¹⁷⁶ ἐπτηγότες¹⁷⁶ διὰ τὸ μέγεθος τοῦ τῆς πόλεως, οὐ τὴν αὐτὴν γνώ-

158) Δὲν εἶναι εὐτυχέστεροι. 159) Μόλις κρατήσαντες τῶν ἐχθρῶν. 160) Ε. §. 352, ε. 161) Φῶρα πόλεμον. κινῶ πόλεμον. ἔνεσθ' τὸν Φωκικὸν πόλ. Ολ. 105, 6. 162) Τὸν περιεχόμενον. 163) Ὅτι τὰ κυριεύοντα τὰ ἐν Δελφοῖς χρήματα διὰ τὰ μεταχειρισθῶσιν εἰς ἰδίας δαπάνας. 164) Ὡς ἠλπίζον. 165) Ἀπλ. τῶν ἀλλοῦς ἀνθρώπων, ὡς εἰ αὐτοῖς ὁ θάνατος εἶναι προτιμότερος τῆς ζωῆς. 166) Ὁ ἐνεστώς βαρύτερος ἀπολλύω ἀντὶ τοῦ εἰς μὴ ἀπολλύωμι, εἰ μὴ γεμπτέον ἀπολλύωσι. 167) Τοῦτο ἀπεδεικνύει ὅτι ὁ λόγος ἐγρήθη ὀλίγον πρὸ τοῦ τέλους τοῦ Φωκικοῦ πολέμου. 168) Ἐκ τούτου φανερὸν πάντων ὅτι ἐκ τῆς ἐγρήθη μετὰ τὴν εἰρήνην τοῦ Φιλίππου πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἐγένετο κατ' Ολ. 105, 6. Τα δύο ταῦτα ἔρα, τοῦτο καὶ τὸ ἐν 167 προσδιορίζουσιν ἀκριβῶς τὴν ἐποχὴν τῆς συγγραφῆς του. 169) Ὅτι θελὼς καλῶς διαθέτει ταῦτα, διὰ τὰ ἐξαρτάσθαι ἐπειτα κτλ. 170) Νὰ συσενώσῃς. 171) Το ἐπιχειρῶ πρὸς δοτικὴν Βαλλῶν, πρὸς εἰς τὴν 172) Δυσκολώτερα. 173) τὰς περισσότερας τοῦ ἀλλ. ἢ τὰ ὀφρῶντα τὸν ἀλλ. 174) Ἐξοριστοῦς. 175) Ἰσπεπισσας. 176) Πιπῶσιν.

μην ἔσχεν ἐκείνοις, ἀλλ' οἴηθείς πειρατέον εἶναι βίαν κατελθεῖν¹⁷⁷, προέλετο πολεμεῖν πρὸς αὐτήν. Καθ' ἕκαστον μὲν οὖν τῶν τότε γενομένων, οὕτε λέγειν ἂν τις ἐπιχειρήσειεν, οὐτ' ἂν διελθεῖν ἀκριβῶς δύνατο, πρὸς τε τὸ παρὸν ἰσως ἂν ἐνοχλήσειεν¹⁷⁸. Εἰς τασαύτην δὲ ταραχήν κατέστησεν οὐ μόνον τὴν πόλιν, ἀλλὰ καὶ Λακεδαιμονίους, καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, ὥσθ' ἡμᾶς μὲν παθεῖν ἅ πάντες ἴσασι¹⁷⁹, τοὺς δ' ἄλλους τηλικούτοις κακοῖς περιπεσεῖν, ὥστε μηδέπω νῦν ἐξυτλήους εἶναι¹⁸⁰ τὰς συμφορὰς τὰς δι' ἐλκείνον τὸν πόλεμον ἐν ταῖς πόλεσι γεγεννημένας, Λακεδαιμονίους δὲ τοὺς τότε δόξαντας εὐτυχεῖν, εἰς τὰς νῦν ἀτυχίας δι' Ἀλκιβιάδην καθίσταναι¹⁸¹· πεισθέντες γὰρ ὑπ' αὐτοῦ τῆς κατὰ θάλατταν ἐπιθυμῆσαι¹⁸², καὶ τὴν κατὰ γῆν ἡγεμονίαν ἀπώλεσαν. Ὡστ' εἴ τις φάινε τότε τὴν ἀρχὴν αὐτοῖς γενεσθαι τῶν παρόντων κακῶν, ὅτε τὴν ἀρχὴν¹⁸³ τῆς θαλάττης ἐλάβδανον, οὐκ ἂν ἐξελεγχθεῖν ψευδόμενος. Ἐκεῖνος μὲν οὖν τηλικούτων αἰτίος γεγόμενος, κατήλθεν εἰς τὴν πόλιν, μεγάλῃς μὲν δόξης τυγχών, οὐ μὴν ἐπαινούμενος ὑφ' ἀπάντων.

Κόρων δ' οὐ πολλοῖς ἔτεσιν ὑστερον ἀντίστροφον τοῦτων ἐπραξεν· ἀτυχῆσαι γὰρ ἐν τῇ ναυμαχίᾳ τῇ περὶ Ἑλλάσποντον¹⁸⁴, οὐ δι' αὐτὸν¹⁸⁵, ἀλλὰ διὰ τοὺς συνάρχοντας, οἵκαδε μὲν ἀφικέσθαι κατηρχήθη¹⁸⁶, πλεύσας δ' εἰς Κύπρον, γρόνον μὲν τινα περὶ τὴν τῶν ἰδίων ἐπιμέλειαν διέτριβεν¹⁸⁷, αἰσθόμενος δὲ Ἀγασίλῳ εἰς τὴν Ἀσίαν μετὰ πολλῆς δυνάμεως διαβέβηκεν, καὶ πορθοῦντα τὴν χώραν, οὕτω μέγα ἐφρόνησεν, ὥστε ἀπορρῆναι¹⁸⁸ οὐδεμίαν ἄλλην ἔχων πλὴν τὸ σῶμα καὶ τὴν δίκαιον, ἤλπιτε Λακεδαιμονίους καταπολεμήσειν, ἄρχοντας τῶν Ἑλλήνων καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν· καὶ ταῦτα πέμπων ὡς τοὺς βασιλεῖς στρατηγούς ὑποσχέσθαι ποιῆσαι. Καὶ τί δεῖ πλείω λέγειν; Συστάνας γὰρ αὐτῷ ναυτικοῦ περὶ Κνίδον, νικήσας τῇ ναυμαχίᾳ, Λακεδαιμονίους μὲν ἐξέβαλεν ἐκ τῆς ἀρχῆς, τοὺς δ' ἄλλους Ἕλληνας ἡλυθέρωσεν. Οὐ μόνον δὲ τὰ πείλην τὰ τῆς πατρίδος ἀνάρθρωσε¹⁸⁹, ἀλλὰ καὶ τὴν πόλιν εἰς τὴν αὐτὴν δόξαν προήγαγεν, ἧς περ ἐξέπεσεν. Καὶ τοι τίς ἂν προτεδόκησεν ὑπ' ἀνδρός, οὕτω ταπεινῶς πράξαντος¹⁹⁰, ἀναστραφῆσεσθαι τὰ τῆς Ἑλλάδος πρῶματα, καὶ τὰς μὲν ἀτιμωθήσεσθαι, τὰς δὲ ἐπιπολύσειν¹⁹¹ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων;

Διονύσιος τοῖνον (βούλομαι γὰρ ἐκ πολλῶν σε πεισθῆναι, βράδιαν εἶναι τὴν πράξιν, ἐφ' ἣν σε τυγχάνω παρακαλῶν) πολλοστος¹⁹² ὃν Συρακουσίαν

177) Νὰ ἐπιγράψῃ ἀπὸ τὴν ἑξορίαν. 178) Λέγων καὶ ἀπαιρῶν. 179) Αἰνίσσεται τὴν ἀλυσιν τῶν Ἀθην. ὑπὸ Λυσάνδρου καὶ τὴν διέκθεσιν τῶν λ'. 180) Ἄν ἐξηλεῖσθην.

181) Ὁ Ἀλκιβιάδης ἔπεισε τοὺς Ἀθηνοὺς νὰ γίνωσιν ἱσχυροὶ κατὰ θάλασσαν, διὰ νὰ ταπεινώσῃ τὰς Ἀθήνας. Πειθῶντας δὲ τοῦτο παρημέλησαν τὴν κατὰ ἑσπέρην δυνάμειν των, καὶ ἐνίκησαν ὑπὸ τῶν Βωιωτῶν. 182) Ἀρχὴν εἰς τὰς δύο σημασίας τῆς λέξεως, διότι ὁ Ἰσοκράτης γράφει εἰς τὰ τοιαῦτα. Ὅτι ἤρχισαν τὰ κακά των, ἔταν ἐκράτησαν πῆς θαλάσσης. 183) Τὴν ἐν Αἰγέῃ ποταμοῖς, ἔταν ὁ Λυσάνδρος κατέστρεψε τὴν δυνάμειν τῶν Ἀθηνῶν. 184) Ἐξ αἰτίας αὐτοῦ. Ἰλίου σφάλματος. 185) Ἡγορήθη. 186) Ἰδιώτερος.

187) Βοήθειαν, ἐρωδίων. 188) Μετὰ τὴν νίκην εἰς τὴν Κνίδον τῆς Καρίας, πλεύσας εἰς Ἀθήνας ἀναφωδμήσας τὰ ἀπὸ Παιραιῶς εἰς τὸ ἄστυ μακρὰ τείχη, τὰ ὅτι ὁ Λυσάνδρος εἶχε κρημνίσαι. 189) Ταπεινωθέντος διὰ τῆς ἥττης. 190) Ἐπανελθεῖν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, ὡς τὰ καταδύντα πράγματα. 191) Ἀπλ. οὔτε ὁ πρῶτος οὔτε ὁ δεύτερος, ἀλλ' εἰς τῶν πολλῶν.

καὶ τῷ γενεῖ, καὶ τῇ δόξῃ, καὶ τοῖς ἄλλοις¹⁹², ἐπιθυμήσας μοναρχίας ἀ-
λόγως καὶ μηχανικῶς, καὶ τολήσας ἅπαντα πρᾶττειν τὰ φέροντα πρὸς τὴν
δύναμιν αὐτήν, κατέσχε μὲν Συρακούσας, ἀπῆσας δὲ τὰς ἐν Σικελίᾳ πό-
λεις, ὅσαι περ ἦσαν Ἑλληνίδες, κατεστρέφατο, τηλικαύτην δὲ δύναμιν
περιεβόλετο¹⁹³ καὶ περὶ κῆν καὶ ναυτικὴν, ὅσην οὐδεὶς ἀνὴρ τῶν πρὸ ἐκεί-
νου γεγεννημένων.

Ἔτι τοίνυν Κύρος¹⁹⁴ (ἵνα μνησθῶμεν καὶ τῶν βαρβάρων), ἐκτεθείς μὲν
ὑπὸ τῆς μητρὸς εἰς τὴν οἰκὴν, ἀναιρηθείς δὲ ὑπὸ Περσίδος γυναικὸς, εἰς το-
σαύτην ἦλθε μεταβολὴν¹⁹⁵, ὥστ' ἀπάσῃς τῆς Ἀσίας γενέσθαι δεσπότης.

Ὅπου δὲ Ἀλκιβιάδης μὲν φυγὰς ὦν, Κύνων δὲ δεδυστυχηκώς, Διονύ-
σιος δὲ οὐκ ἐνδοξὸς ὦν, Κύρος δ' οὕτως οἰκτρὰς αὐτῷ τῆς ἐξ ἀρχῆς γενέ-
σεως ὑπαρχούσης, εἰς τοσοῦτα προήλθον καὶ τοσαῦτα διεπράξαντο, πῶς οὐ
σέ γε χρὴ προσδοκᾶν τὸν ἐκ τοιούτων¹⁹⁶ μὲν γεγονότα, Μακεδονίας δὲ βα-
σιλεύοντα, τοσούτων δὲ κύριον ὄντα, ῥηδίως τὰ προειρημένα συστήσει;

Σκέψαι δὲ ὡς ἀξίον ἐστὶ τοῖς τοιούτοις τῶν ἔργων μάλιστα ἐπιχειρεῖν,
ἐν οἷς κατωρθώσας μὲν, ἐρχόμενον τὴν αὐτοῦ δόξαν καταστήσεις τοῖς
πρωτεύουσι¹⁹⁷, διαμαρτῶν δὲ τῆς προσδοκίας, ἀλλ' οὖν τὴν γε εὐνοίαν κτή-
σῃ τὴν παρὰ τῶν Ἑλλήνων ἣν πολὺ κέλλιον ἐστὶ λαβεῖν, ἢ πολλὰς πό-
λεις τῶν Ἑλληνίδων κατὰ κράτος ἐλεῖν. Τὰ μὲν γὰρ τοιαῦτα τῶν ἔργων¹⁹⁸
φθόνον ἔχει¹⁹⁹, καὶ θυμὸν ἐκείνων καὶ πολλὰς βλασφημίας²⁰⁰ οἷς δ' ἡμεῖς συμ-
βεβουλεύκαμεν, οὐδὲν πρότεστοι τούτων. Ἀλλ' εἴ τις θεῶν αἰρεσὶν σοι δοίῃ²⁰⁰
μετὰ ποίας ἂν ἐπιμελείας καὶ διατριβῆς εὖχαι τὸν βίον διέχῃν²⁰¹, οὐδε-
μίαν ἔλοιτο ἂν, εἴπερ ἐμοὶ συμβούλῳ χρῶμαι²⁰², μᾶλλον ἢ ταύτην. Οὐ γὰρ
μένον ὑπὸ τῶν ἄλλων ἐστὶ ζήλωτος, ἀλλὰ καὶ σὺ αὐτὸν μακαρίεις. Τίς
γὰρ ἂν ὑπερβολὴ γένοιτο τῆς τοιαύτης εὐδαιμονίας²⁰³, ὅταν πρὸς τοὺς μὲν
ἡλικίαν ἐκ τῶν μεγίστων πόλεων, οἱ μάλιστα εὐδοκίμοι²⁰⁴, εἰς τὴν
σὴν ἀναστῶν²⁰⁵, μετὰ δὲ τούτων βουλευῇ περὶ τῆς κοινῆς σωτηρίας, περὶ
ἧς οὐδεὶς ἄλλος φρονήσεται τοιαύτην πρόνοιαν πεποινημένος, αἰσθάνῃ δὲ τὴν
Ἑλλάδα πᾶσαν ὀρθήν οὖσαν²⁰⁶, ἐφ' οἷς σὺ τογχεύεις ἡγούμενος; μηδεὶς
δ' ὀλιγώρως ἔχῃ²⁰⁷ τῶν παρὰ σοὶ βραβευομένων²⁰⁸, ἀλλ' οἱ μὲν πυνθάνων-
ται περὶ αὐτῶν, ἐν οἷς εἰσι²⁰⁹, οἱ δ' εὐχωνταὶ σε μὴ διαμαρτεῖν ὦν ἐπε-
θύμησας²¹⁰ οἱ δὲ δεδιώσι, μὴ πρότερόν τι πάθῃς²¹⁰, πρὶν τέλος ἐπιθεῖναι
τοῖς πραττομένοις; ἐφ' οἷς γιγνομένοις, πῶς οὐκ ἂν εἰκότως μέγα φρονείης;
πῶς δὲ οὐχὶ περὶ χαρῆς ὦν τὸν βίον διατελείης, τηλικούτων αὐτὸν εἰδώς
πραγμάτων ἐπιστάτην γεγεννημένον; τίς δὲ οὐκ ἂν τῶν καὶ μετρίως λο-

192) Καὶ καθ' ὅλα τὰ ἄλλα. 193) Ἐβόλετο περὶ ἐαυτὸν, ἐνεβόλη, προσεκλήσατο.

194) Ο ἄρχηγος. 195) Τῆς τύχης του. 196) Γενέων. 197) Τοῖς διακοσμοῦν ἐν τῇ ἱστο-
ρίᾳ. 198) Τὰ ἐλεῖν πόλεις. 199) Συνεπιφέρει οὖν φθόνον. 200) Σοὶ εἶδε τὴν ἀδίαν νὰ ἐκ-
λείπῃς. 201) Εἰς τί νὰ ἐπιθυμήσῃς ἢ ἀσχοληθῇς εἰς τὴν ζωὴν σου. 202) Ἄν μὲ ἐλάμ-
βανες συμβουλον, ἤκουες τὴν συμβουλὴν μου. 203) Ὡς ἀνωτέρας. Τίς εὐδαιμονία θέλει
εἶσθαι ἀνωτέρα τῆς εἰδικῆς σου; 204) Ἐκ τῶν δοκιμωτέρων πολιτῶν αὐτῶν. 205) Τοῦτο
ἔχῃ ὡς τίς τις, εἰς οἷς τὸν δυνάστην, ἀλλὰ μᾶλλον τοσικῶς εἰς τὸ μέρος ὅπου δυνάστευεις.
206) Ἐργαζομένησαν, προσεχούσαν. 207) Συνεπακοῦεται ἀνωθεν τὸ ὅτι. 208) Τῶν
παρὰ σοὶ διευθυνομένων πραγμάτων. 209) Εἰς ὅτιαν κατάστασιν εἶναι. 210) Κατ' εὐρη-
μίαν: μὴ ἀποθάνῃς.

γίγνεσθαι²¹¹ δυναμένων, ταύτας ἂν σοι μάλιστα παραινέσεις προαιρεῖσθαι τῶν πράξεων, τὰς ἀμφοτέρᾳ σοι φέρειν ἅμα δυναμένους, ὥσπερ καρπούς, ἡδονὰς τε ὑπερβαλλούσας, καὶ τιμὰς ἀνεξαλείπτους;

Ἀπέχρη δ' ἂν μοι τὰ προειρημένα περὶ τούτων, εἰ μὴ παρακλειοίμην ἔν²¹²τινα λόγον, οὐκ ἀμνημονήσας, ἀλλ' ὀκνήσας²¹³ εἰπεῖν, ἂν ἤδη μοι δοκῶ²¹⁴ δηλώσειν. Οἶμαι γὰρ σοὶ τε συμφέρειν ἀκοῦσαι περὶ αὐτῶν ἐμοὶ τε προσήκειν μετὰ-παρρησίας, ὥσπερ-εἰθισμαί, ποιεῖσθαι τοὺς λόγους.

Αἰσθάνομαι γὰρ σε διαβαλλόμενον ὑπὸ τῶν σοι μὲν φθονούντων, τὰς δὲ πόλεις τὰς αὐτῶν εἰθιμῶν εἰς ταρχὰς καθιστάνας, καὶ τῆς εἰρήνης οὐσης τοῖς ἄλλοις-κοινῆς, τὸν πόλεμον αὐτῶν ἰδίον εἶναι νομίζοντων²¹⁵, οἱ πάντων τῶν ἄλλων ἀμελήσαντες, περὶ τῆς σῆς δυνάμεως λέγουσιν, ὥς οὐχ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, ἀλλ' ἐπὶ ταύτην²¹⁶ αὐξάνεται, καὶ²¹⁷ συγνὸν ἤδη χρόνον ἄπαντι ἡμῖν ἐπιβουλεύεις, καὶ λόγῳ μὲν μέλλεις Μεσσηνίους βοηθεῖν, ἐὰν τὰ περὶ Φωκέας διοικήτης²¹⁸, ἔργῳ δ' ὑπὸ σαυτοῦ ποιεῖσθαι Πελοπόννησον διαναῖ²¹⁹ ὑπάρχουσι²²⁰ δέ σοι Θεσσαλοὶ μὲν καὶ Θηβαῖοι, καὶ πάντες οἱ τῆς Ἀμφικτυονίας²²⁰ μετέχοντες, ἔτοιμοι συνακολουθεῖν Ἀργεῖοι δὲ καὶ Μεσσηνιοὶ καὶ Μεγαλοπολῖται, καὶ τῶν ἄλλων πολλοὶ, συμπολεμεῖν, καὶ ποιεῖν ἀναστάτους Λακεδαιμονίους²²¹ ἦν δὲ ταῦτα πράττει, καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ὀξυδίως κρατήσεις. Ταῦτα φλυαροῦντες, καὶ φάσκοντες ἀκαρίως εἰδέναι, καὶ ταχέως ἅπαντα²²¹ τῇ λόγῳ καταστροφόμενοι, πολλοὺς πεῖθουσι, καὶ μάλιστα τοὺς τῶν αὐτῶν κακῶν ἐπιθυμοῦντας, ὥνπερ οἱ λογοποιοῦντες²²² ἔπειτα δὲ²²² καὶ τοὺς οὐδενὶ λόγῳ²²³ χρωμένους ὑπὲρ τῶν καινῶν, ἀλλὰ παντάπασιν ἀνοήτως διαχειμένους καὶ πολλὴν χάρην ἔχοντας τοῖς ὑπὲρ αὐτῶν φροεῖσθαι καὶ δεδιέναι προσποιούμενοι²²⁴. ἔτι δὲ τοὺς οὐκ ἀποδοκιμάζοντας τὸ δοκεῖν²²⁵ σὲ ἐπιβουλεύειν τοῖς Ἑλλησιν, ἀλλὰ τὴν αἰτίαν²²⁶ ταύτην ἀξίαν ἐπιθυμίας εἶναι νομίζοντας²²⁷ οἱ τοσοῦτον ἀφροσύνη τοῦ νοῦν ἔχειν, ὥστ' οὐκ ἴσασιν, ὅτι τοῖς αὐτοῖς ἂν τις λογιζομὸς χρωμένους, τοὺς μὲν βλάψει, τοὺς δ' ὠφελήσειεν. Οἶον καὶ νῦν, εἰ μὲν τις φράξῃ τὸν τῆς Ἀσίας βασιλέα τοῖς Ἑλλησιν ἐπιβουλεύειν, καὶ παρκακευάζεσθαι στρατεύειν ἐφ' ἡμᾶς, οὐδὲν ἂν λέγοι περὶ αὐτοῦ φαῦλον²²⁷. ἀλλ' ὁ φροεύτερος αὐτὸν καὶ πλείονος ἔξιν²²⁸ δοκεῖν ἂν εἶναι ποιήσειεν²²⁸ εἰ δὲ τῶν ἀφ' Ἑρακλέους τινὲ πεφυκότων, ὃς ἀπάσης κατέστη τῆς Ἑλλάδος εὐεργέτης, ἐπιβραὶ τὴν αἰτίαν ταύτην, εἰς τὴν μεγίστην αἰσχύνην ἂν αὐτὸν καταστήσεια. Τίς γὰρ

211) Συλλογίζεσθαι. 212) Εἶχα παραλείψει. 213) Διστάσας. 214) Φαίνεται εἰς ἑρμ. μοι γαίνεται δεῖ. 215) Ἐν ᾧ ἡ εἰρήνη εἶναι τῶν ἄλλων κοινὴν ὀφίλημα, αὐτῶν ἰδιαιτερονεῖναι δὲ πόλεμος. 216) Ἐπὶ τὴν Ἑλλ. κατὰ τῆς Ἑλλ. 217) Καὶ ὡς 218) Βαλ' ἡς εἰς ταῖς. 219) Συνπακούσεται πάντοτε τὸ ὡς 220) Ὁ Ἀμφικτυονικός διαμέρις, συνέδριον ἀρχαῖότετον συγκείμενον ἐκ τῶν Ἑλλ. λαῶν ὅσοι ἴσχυον κατὰ τὴν παναρχαίαν ἐπὶ χῆν. Ὁ Φιλίππος ἀντικατέστη εἰς αὐτὴ ἀντὶ τῶν Φωκῶν ἀπεδραστῶν εἰς τὸν ναὸν τῶν Δελφῶν.

221) Ἄπαντα τὰ Ἑλλ. πράγματα. 222) Πείθουσι. 223) Λογιζομ. 224) Γνωρίζουν χάριν εἰς ἐκείνους οἱ ὅποιοι προσποιεῖνται δεῖ φροεῖνται ὑπὲρ αὐτῶν, ὅσοι αὐτοὶ ἐξ ἀνοήσιας δὲν ἡδέουσαν ἂν πρὸς τὴν νὰ φροεῖνται ἢ ἔχῃ. 225) Τοῖς εὐχαριστωμένοις διὰ τὸ φρίναις δεῖ ἐπιβουλεύειν τοῖς Ἑλλ. 226) Τὴν κατηγορίαν. 227) Δυσφημον. 228) Ποιήσειεν ἂν αὐτὸν δεικνὲν εἶναι σέβειν ἑστέρον. Πλείονος ἔξιν ἀφ' ὅτι τῇ ὅτι εἶναι.

οὐκ ἂν ἀγανακτήσεις καὶ μισήσεις, εἰ φαίνονται²²⁹ τούτοις ἐπιβουλευόντων ὑπὲρ ὧν ὁ πρόγονος αὐτοῦ προείλετο κινδυνεύειν, καὶ τὴν μὲν εὐνοίαν, ἣν ἐκεῖνος κατέλιπε τοῖς ἐξ αὐτοῦ γεγενημένοις²³⁰, μὴ πειρώτο διαφυλάττειν, ἀμελήσας δὲ τούτων ἐπονειδίστων ἐπιθυμοῖη καὶ πονηρῶν πραγμάτων²³¹.

Ὡν ἐνθυμούμενόν σε χρὴ μὴ περιορᾶν ταιαύτην φήμην σαυτῷ περιφρομένην²³², ἣν οἱ μὲν ἐχθροὶ περιθεῖναι σοι ζητοῦσι, τῶν δὲ φίλων οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἂν ἀντειπεῖν²³³ ὑπὲρ σοῦ τολμήσειε. Καὶ τοι περὶ τῶν σοι συμφορόντων ἐν ταῖς τούτων ἀμφοτέρων γνώμας μάλιστα ἂν κατίδοις τὴν ἀλήθειαν.

Ἰσως δὲ ὑπολαμβάνεις μικροψυχίαν εἶναι τὸ τῶν βλασφημούντων καὶ φλυαρούντων καὶ τῶν πειθόμενων τούτοις φροντίζειν²³⁴, ἄλλως τε καὶ ὅταν μηδὲν σαυτῷ συνειδῇς ἐξακαρτάνων. Χρὴ δὲ μὴ καταφρονεῖν τοῦ πλήθους μηδὲ παρὰ μικρὸν²³⁵ ἡγεῖσθαι τὸ παρὰ πᾶσιν εὐδοχεῖν, ἀλλὰ τότε νομίζειν καλὴν ἔχειν καὶ μεγάλην τὴν ὁδὸν καὶ πρέπουσαν καὶ σοὶ καὶ τοῖς προγόνοις, καὶ τοῖς ὑφ' ὧν μὲν πεπραγμένοις, ὅταν οὕτως ἐκθύης τοὺς Ἕλληνας ὥσπερ ὁρᾷς Λακεδαιμονίους τε πρὸς τοὺς ἐκείνων βασιλεῖς ἔχοντας²³⁶, τοὺς τε ἐταίρους τοὺς σοὺς πρὸς σὲ διακειμένους. Ἔστι δ' οὐ χαλεπὸν τυχεῖν τούτων ἣν ἐβλήτης κοινός²³⁷ ἄπασιν γενέσθαι, καὶ παύσῃ ταῖς μὲν τῶν πόλεων οἰκείῃς ἔχων, πρὸς δὲ τὰς ἀλλοτρίους²³⁸ διακειμένους. ἔτι δ' ἣν τοιαῦτα προαιρῇ πράττειν, ἐξ ὧν τοῖς μὲν Ἕλλησιν ἔσῃ πικρὸς²³⁹, τοῖς δὲ βαρβάροις φοβερός.

Καὶ μὴ θαυμάσῃς (ἥπερ ἐπέστειλα καὶ πρὸς τὸν Διονύσιον²⁴⁰ τὸν τυρηνικὰ κτησάμενον), εἰ μήτε στρατηγὸς ὢν, μήτε ῥήτωρ, μήτ' ἄλλως δυνάστης, θαρσύτερόν σοι διείλεσθαι τῶν ἄλλων. Ἐγὼ γάρ πρὸς μὲν τὸ πολιτεύεσθαι²⁴¹, πάντων ἀφυστάτος ἐγενόμην τῶν πολιτῶν· οὔτε γὰρ φωνὴν ἔσχον ἱκανὴν, οὔτε τόλμην δυνάμεν ὀλίγη χρησασθαι²⁴², καὶ μολύνεσθαι²⁴³ καὶ λοιδορεῖσθαι²⁴⁴ τοῖς ἐπὶ τοῦ βήματος καλῶδουμένοις· τοῦ δὲ φρονεῖν εὖ, καὶ πεπαιδευθεῖν καλῶς (εἰ καὶ τις ἀγροικότερον²⁴⁵ εἶναι φῆσιν τὸ ῥηθὲν), ἀμφισβητῶ²⁴⁶, καὶ θεῖην ἂν ἐμκαυτὸν οὐκ ἐν τοῖς ἀπολελειμμένοις²⁴⁷, ἀλλ' ἐν τοῖς προσέχουσιν τῶν ἄλλων. Διόπερ ἐπιχειρῶ συμβουλεύειν σαυτὸν τὸν τρόπον²⁴⁸, ὅν ἐγὼ πέφυκα καὶ δύναμαι, καὶ τῇ πόλει καὶ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι, καὶ τῶν ἀνδρῶν τοῖς ἐνδοξοτάτοις.

Περὶ μὲν τῶν ἐμῶν²⁴⁹, καὶ περὶ ὧν ἡγοῦμαι σοὶ πραχτέον εἶναι πρὸς τοὺς

229) Μισήσεις εἰ φαίνονται, ἀντὶ μισήσ. τοῦτο, τὸ φαῖνέσθαι αὐτόν. 230) Εἰς τοὺς ἀπογόνους τοῦ, εὐνοίαν δὲ ἐκ μέρους τῶν Ἑλλήνων. 231) Σκεψίη ποσὴν ἐπιτιθείας τῇ λέγει τὰς αὐστηροῦς ἀληθείας. 232) Νὰ φουρώῃ τριγύρω σου. νὰ ἀρχίῃ νὰ γεννᾶται περὶ σέ.

233) Ἐχρήστα τῷ ἀντειπεῖν μεταβ. συνπαροῦν ἀνθωπὸν τῷ, ἀντὶ νὰ ἐπαυλάδῃ περὶ ἧς δὲ. 234) Το φροντίζειν τῶν βλασφημούντων. 235) Ὡς παρ' ἡμῖν, πολλὰ μικρὸν. 236) Ἀπλ. θει σιθίνται ἔλοι αὐτοῦς. 237) Ἐπίσης φίλος εἰς θίους. 238) Δυσμενῶς. 239) Ἐλέει ἐμπνεοῖσι ἐμπερσύνει. 240) Σὲ ἐπαναλαμβάνω ἐκεῖνα τὰ ἐπὶ τῇ ἑγραφῇ καὶ εἰς τὴν ἐπιστολὴν μου πρὸς τὸν Δ. τὴν τυρηνικὴν τῶν Σερακευῶν. 241) Νὰ λάβω μέρος εἰς τὴν διούθυνσιν τῶν πραγμάτων. 242) Νὰ μεταχειρισθῇ τὴν ὀλίγη, νὰ ἐμπίλῃ πρὸς αὐτὴν. 243) Συνδιαιτριβεῖν, προσεγγεῖν, μεταρ. 244) Νὰ ὀδριζῶμαι μετ' αὐτοὺς καλομένους εἰς τὸ βῆμα (τὴν ἀμῶνα) ῥήτορας. 245) Ὀλιγον ἀγροικόν. ἀλαζονικόν. ὀχι τέσον εὐγενές. Κ. §. 342, σκμ. β'. 246) Ἀμφισβητῶ περὶ τοῦ φρονεῖν εὖ, δηλ. ἀξίω θει τὸ εὖ.

247) Μὴ τοὺς μόνοντας ἐπίσω. 248) Κατὰ τοῦτον. 249) Τῶν περὶ ἐμεῦ. Διγίγεται

Ἕλληνας, σχεδὸν ἀκήνοας²⁵⁰, περὶ δὲ τῆς στρατείας τῆς εἰς τὴν Ἀσίαν, ταῖς μὲν πόλεσιν, ἃς ἔφην σε χορῆσαι διαλλάττειν, τότε μοι δοκῶ συμβουλεύσειν, ὡς χρὴ πολεμεῖν πρὸς τοὺς βαρβάρους, ὅταν ἴδωμεν αὐτὰς ὁμονοῦσας. Πρὸς σὲ δὲ νῦν ποιήσομαι τοὺς λόγους, οὗ τὴν αὐτὴν ἔχων διάνοιαν νῦν καὶ κατ' ἐκείνην τὴν ἡλικίαν, ὅτε ἔγραφον τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν ταύτην²⁵¹. Τότε μὲν γὰρ παρεχελουμένη τοῖς ἀκουστέμοις καταγελᾶν μοι καὶ καταφρονεῖν, ἢν μὴ καὶ τῶν πραγμάτων, καὶ τῆς δόξης τῆς ἐμαυτοῦ, καὶ τοῦ χρόνου τοῦ περὶ τὸν λόγον διατριφέντος, ἀζῶως φρίνωμαι διεξιῶν· νῦν δὲ φοβοῦμαι, μὴ πάντων τῶν προειρημένων²⁵² πολὺ καταθεστέρον τύχῃ συνδιαλεχθῆις²⁵³. Καὶ γὰρ πρὸς τοὺς ἄλλους ὁ λόγος ὁ Πανηγυρικός, ὁ τοὺς ἄλλους, τοὺς περὶ τὴν φιλοσοφίαν²⁵⁴ διατρίβοντας εὐποριώτερος ποιήσας²⁵⁵, ἐμοὶ πολλὴν ἀπορίαν παρέσχεκεν. Οὔτε γὰρ ταῦτά βούλομαι λέγειν τοῖς ἐν ἐκείνῳ γεγραμμένοις, οὔτε δύναμαι καινὰ ζητεῖν. Οὐ μὲν ἀποστατέον γ' ἔστιν, ἀλλὰ λεκτέον περὶ ὧν ὑπεθέμην²⁵⁶, ὅτι ἂν ὁπίεστί μοι²⁵⁷ καὶ συμφέροι πρὸς τὸ παλαιὰ σε ταῦτα πράττειν. Καὶ γὰρ ἢν ἐλλίπω τι, καὶ μὴ δυνθῶ τὸν αὐτὸν τρόπον γράψαι τοῖς πρότερον ἐκδομένοις, ἀλλ' οὖν υπογράψαι γ' οἶμαι χαριέντως²⁵⁸ τοῖς ἐξεργάζεσθαι καὶ διακρινεῖν δυναμένοις.

35. Τὴν μὲν οὖν ἀρχὴν τοῦ λόγου²⁵⁹ τοῦ σύμπαντος οἶμαι πεποιηθῆαι ταύτην, ἥνπερ προσήκει τοῖς ἐπὶ τὴν Ἀσίαν πεδύοντες στρατεύειν. Δεῖ γὰρ μῆδεν πρότερον πράττειν, πρὶν ἂν λάβῃ²⁶⁰ τις τοὺς Ἕλληνας, δεῖν θάττερον, ἢ συναγωνιζομένους, ἢ πολλὴν εὐνοίαν ἔχοντας τοῖς πρακτέμοις²⁶¹. ὧν γὰρ Ἀγησίλαος, ὁ δόξας εἶναι λακεδαιμονίων φρονιμώτατος, ὠλιγώρησεν, οὐ διὰ κακίαν²⁶², ἀλλὰ διὰ φιλοτιμίαν. Ἔσγε γὰρ διττὴς ἐπιθυμία, καλὰς μὲν ἀφροτέρως τοῦ συμφωνοῦσας δὲ ἀλλήλους, οὐδ' ἄμικρα πράττεσθαι δυναμένας. Προσχεῖτο γὰρ βασιλεῖ²⁶³ τεπολεμεῖν, καὶ τοὺς ἐταίρους εἰς τὰς πόλεις τὰς αὐτῶν καταγεῖν²⁶⁴, καὶ κυρίους ποιῆσαι τῶν πραγμάτων. Συνέβαιεν οὖν, ἐκ μὲν τῆς πραγματείας τῆς ὑπὲρ τῶν ἐταίρων, ἐκ κακοῦ καὶ κινδύνου εἶναι τοὺς Ἕλληνας²⁶⁵. διὰ δὲ τὴν ταραχὴν τὴν ἐνθάδε γιγνομένην, μὴ σχολὴν ἄγειν, μηδὲ δύνασθαι πολεμεῖν τοῖς βαρβάρους. Ὡστ' ἐκ τῶν ἀγνοηθέντων κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον, ῥᾶδιον καταμαθεῖν, ὅτι δεῖ τὸν ὀρθῶς βουλευόμενον μὴ πρότερον ἐκφέρειν τὸν πρὸς βασιλέα πόλεμον, πρὶν ἂν διαλλάξῃ τοὺς Ἕλληνας, καὶ παύσῃ τῆς μακρίας τῆς νῦν αὐτοῖς ἐνεσώσεως²⁶⁶, ἅπερ καὶ σοὶ συμβεβουλευκότες τυγχάνομεν:

τὸν ἀνωτέρω §. 250) Σχεδὸν ὅσα εἶπε νῦν εἶπε, 251) Εἰς τὸν Πανηγυρικὸν λόγον τοῦ.

252) Ἀπλ. τῶν πραγμάτων κτλ. 253) Ὁ Κορ. ἔγραφε: « Τυχῶ διαλεχθῆις ». ἴσως νῦν ἔγραψεν: « Τυχῶ σοὶ διαλεχθῆις ». 254) Φιλοσοφίαν ἔλεγον ὅταν τὴν παιδείαν, καὶ ἰδίῳ ἴδιως τὴν ἡγορίαν. 255) Αἰετοὶ τοῖς ἔδοσαν ὕλην μελέτης καὶ παραδείγματα πρὸς μίμνησιν. 256) Τὴν ὑπόθεσιν ἐπισημάνην. 257) Ὁπίεστί μοι, μοὶ ἐπαρίστανται ἀπὸ τῶν Πανηγυρικών. 258) Νῦν γράψω ἐκ τοῦ προγε'ρου εἰς τὸν τρόπον ὅπως νῦν εὐχεσθίσθω. 259) Τὴν ἀρχὴν τοῦ παρόντος λόγου ἑκάστα τοιαύτην, ὅποιαν. 260) Εὐρῃ. 261) Ἀπλ. ἂν καὶ οἱ ἴδιοι δὲν μετέωροι τοῖς ἀγῶσι, ἀλλὰ νῦν ἔσονται πρὸς αὐτοὺς. 262) Ἀγνοίαν, ἀνοησίαν.

263) Τὸν Περσῶν. 264) Τὸς ἐξορίστους πόλεις τοῦ νῦν ῥᾶδιον ὅπως εἰς τὰς πόλεις.

265) Φέρων τοὺς ἐξορίστους, τοὺς ἔθετεν ἐπὶ κεφαλῇ τῶν πραγμάτων εἰς ἑλὰς τὰς πόλεις, αἱ ὅποιαι διὰ τοῦτο ἐπικτεον εἰς ταράχας. 266) Τῆς μακρίας τῶν διανοιῶν.

36 Περὶ μὲν οὖν τούτων, οὐδεὶς ἀν' ἀντιπεῖν τῶν εὖ φρονούντων πολή-
σειεν· οἵμαι δὲ τῶν μὲν ἄλλων εἴ τις ὁξείῃ²⁶⁶ περὶ τῆς στρατείας τῆς εἰς
τὴν Ἀσίαν συμβουλεύειν, ἐπὶ ταύτην ἀν' ἐπιπεσεῖν τὴν παράκλησιν²⁶⁷ λέ-
γοντας, ὡς ὅσοι περ ἐπεχείρησαν πρὸς τὸν βασιλέα πολεμεῖν, ἅπασι συ-
νέπεσεν ἕξ ἀδόξων μὲν γενέσθαι λαμπροῖς²⁶⁸, ἐκ πενήτων δὲ πλουσίοις, ἐκ
ταπεινῶν δὲ πολλῆς χώρας καὶ πόλεων δεσπόταις. Ἐγὼ δὲ οὐκ ἐκ τῶν
τοιούτων²⁶⁹ μέλλω σε παρακαλεῖν, ἀλλ' ἐκ τῶν ἡτυχηέναι δοξάντων·
λέγω δ' ἐκ τῶν μετὰ Κύρου καὶ Κλεάρχου στρατευσαμένων²⁷⁰. Ἐκείνους
γὰρ ὁμολογοῦσιν νικῆσαι μὲν μαχομένους ἅπασαν τὴν βασιλέως δύναμιν
τασοῦτον, ὅσον περ' ἀν' εἰ τὰς γυναῖξιν αὐτῶν²⁷¹ συνέβαλον· ἤδη δ' ἐγ-
κρατεῖς δοκοῦντας εἶναι τῶν πραγμάτων, διὰ τὴν Κύρου προπέτειαν ἀτυ-
χῆσαι· περιχαρῇ γὰρ αὐτὸν ὄντα, κινδυνόοντα πολὺ πρὸ τῶν ἄλλων, ἐν μέ-
σοις γενομένον τοῖς πολεμίοις, ἀποθάνειν²⁷². Ἀλλ' ὅμως τηλικαύτης συμ-
φορᾶς²⁷³ συμπεσοῦσής κ' αὐτῷ, οὕτω σφόδρ' ἐκτεφρόνησεν ὁ βασιλεὺς τῆς περὶ
αὐτὸν δυνάμεως, ὥστε προσκαλεσάμενος Κλεάρχον καὶ τοὺς ἄλλους ἡγεμό-
νας εἰς λόγον ἔλθειν²⁷⁴, καὶ τούτοις μὲν ὑπισχνόμενος μεγάλας δωρεάς δώ-
σειν, τοῖς δ' ἄλλοις στρατιώταις ἐντελῇ τὸν μισθὸν ἀποδοῦς ἀποπέμψειν·
τοιαύταις ἐλπίσιν ὑπαγόμενος²⁷⁵, καὶ πιστεῖς δαὺς τῶν ἐκεῖ νομιζομένων τὰς
μεγίστας, συλλαβὼν αὐτοὺς ἀπέκτεινε, καὶ μᾶλλον εἴλετο περὶ τοὺς θεοὺς
ἐξαμαρτεῖν, ἢ τοῖς στρατιώταις οὕτως ἐρήμοις οὖσαν συμβαλεῖν²⁷⁶.

37 Καίτοι τίς ἀν' ἐγένετο παράκλησις²⁷⁷ ταύτης καλλίων καὶ πιστοτέρα²⁷⁸,
φαίνονται γὰρ κἀκεῖνοι κρατήσαντες ἀν' τῶν βασιλέως πραγμάτων, εἰ μὴ
διὰ Κύρον²⁷⁹. Σοὶ δὲ τὴν (τε) ἀτυχίαν τὴν τότε γενομένην οὐ χαλεπὸν
φύλαξασθαι²⁸⁰, τοῦ τε στρατοπέδου, τοῦ κρατήσαντος τὴν ἐκείνου δύναμιν,
ἰσχυρὸν πολὺν κρείττον' παρασκευάσασθαι. Καίτοι, τούτων ἀμφοτέρων ὑπαρ-
ξάντων, πῶς οὐ χρή θάρρει ποιοῦμενον τὴν στρατείαν ταύτην;

38 Καὶ μηδεὶς ὑπολάβῃ με βούλεσθαι λαθεῖν, ὅτι τούτων ἕνα· πέραν αὐτὸν
αὐτὸν τρόπον, ὄντα πρότερον²⁸¹. Εἰ γὰρ ἐπὶ τὰς αὐτάς διανοίας εἰλόμην
ἔλθειν, ποιεῖν γλιχόμενος²⁸² τὰ δεδολωμένα καλῶς εἶχεν εἰπεῖν²⁸³, καὶ γὰρ
εἰ μὲν ἐπίδειξιν ἐπιούμην, ἐπειρώμην, ἀν' ἅπαντα τὰ τοιαῦτα διαφυλάτ-
τειν²⁸⁴. Σοὶ δὲ συμβουλεύων, μωρὸς ἀν' εἶην εἰ περὶ τὴν λέξιν πλείω χρόνον
διέτριβον ἢ περὶ τὰς πράξεις· ἐτι δ' εἰ τοὺς ἄλλους ὁρῶν τοῖς ἐμοῖς χρω-

266) Τῶν ἄλλων ἐκείνους εἰς ὁξείαν, ὅπου ἐντέλλεται εἰς εἰς τις δ. 267) Τὴν προτροπὴν, τὸν λόγον διὰ τὴν αὐτὴν παραινέσασθαι. 268) Ε. S. 814, δ. 269) Διὰ τῶν τοιούτων

270) Τοῦ νεώτερου Κύρου Κλεάρχος ἦτον ὁ Λακεδαιμόνιος στρατάρχης τῶν ἐπικυρῶν ἑλλήνων, μετὰ τοῦ ἐκείνου τὸν διοικούντα φρόνη στρατάρχης αὐτῶν ὁ Σιντιανός.

271) Τῶν Περσῶν 272) Περθεῖς κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ ἀπερισκέπτου ἱερατοῦ.

273) Συνδρομῆς περιστάσεων. 274) Ἡ συμβολὴ καὶ μετ' αὐτῶν. 275) Μετ' ἀποδοῦναι· πέ-
θαι. 276) Τὴν δόξαν εἶναι ταύτην περὶ τοῦ Κύρου Ἀναβάσεως τοῦ Σενερώοντος.

277) Ὁ ἄνθρωπος, προτροπὴ εἰς τὴν πόλεμον. 278) Περισσότερον παρήγορα πιστεῖν.

279) Εἰς αἰτίαν τοῦ Ε. 280) Μὴ, νεπεύουσι, καὶ φυλάττειν ἀπὸ. 281) Φοβεῖται πάντοτε
μὴ τὸν κατηγορήσασθαι ἐπὶ ἐπανάστασιν, ὅσα εἶπεν εἰς τὸν Πινναρχαίον. 282) Ἵσως
ποιεῖν σὲ γλ., δηλ. ἀν' ἐπανόρθωσιν τὰς αὐτὰς διανοίας, θέλων νὰ καὶ καὶ εἰς ἐξέλιξιν.

283) Καλῶς εἶπεν· εἰς τὰς αὐτάς. ἄλλος καλῶς ἐφρόνησεν καλῶς τὸν πρῶτον πράξει
τοῦ ἡμῶν εἰσὶν κατ' ἐμοῦ.

μένους²⁸⁴, αὐτὸς μόνος ἀπειχόμεν τῶν ὑπέμου πρότερον εἰρημένων. Τοῖς μὲν οὖν οἰκείοις²⁸⁵ τυχὸν ἂν χρησάμεν, ἣν που σφόδρα κατεπείγῃ καὶ πρέπον ἦ, τῶν δ' ἄλλοτρίων οὐδὲν ἂν προσδεσάμεν, ὥσπερ οὐδ' ἐν τῷ περελθόντι χρόνῳ.

Ταῦτα μὲν οὕτως ἔξει. Δοκεῖ δέ μοι μετὰ ταῦτα περὶ τῆς περὶ τοῦ θεοῦ διαλεκτέου εἶναι, τῆς τε σοὶ γενησομένης, καὶ τοῖς ἐκείνοις²⁸⁶ ὑπαρξάσης. Τὸ μὲν τοίνυν μέγιστον, σὺ μὲν τοὺς Ἑλλήνας εὖνους ἔξεις, ἣν περ ἐθέλῃς ἐμμεῖναι τοῖς περὶ τούτων εἰρημένοις, ἐκείνοι δὲ διὰ τὰς δεκαρχίας²⁸⁷ τὰς ἐπὶ Λακεδαιμονίων, ὥς οἶόν τε δυσμενεστάτους [εἶχον]. Πηροῦντα γὰρ Κύρου μὲν καὶ Κλέαρχου κητορθωσάντων²⁸⁸, μᾶλλον ἔτι δουλεύειν, βασιλέως δὲ κρατήσαντος, ἀπαλλαγῆσθαι τῶν κακῶν τῶν παρόντων ὅπερ καὶ συνέπεσεν αὐτοῖς²⁸⁹. Καὶ μὴν καὶ στρατιώτας σὺ μὲν ἐξ ἐτοίμου λήψῃ τοσοῦτους, ὅσους ἂν βουλευθῇς· αὐτὰ γὰρ ἔχει τὰ τῆς Ἑλλάδος²⁹⁰, ὥς ῥᾳον εἶναι συστήσαι στρατόπεδον μαῖζον καὶ κρεῖττον ἐκ τῶν πλυνωμένων, ἢ τῶν πολιτευομένων²⁹¹. ἐν ἐκείναις δὲ τοῖς χρόνοις οὐκ ἦν ξενικόν²⁹² οὐδὲν, ὥς ἀναγκαζόμενοι ξενολογεῖν ἐκ τῶν πάσι πλεον. ἀνήλυσαν εἰς τὰς διδομένας τοῖς Ἑλλησι δωρεάς²⁹³, ἢ τοὺς στρατιώτας μισθόν. Καὶ μὴν εἰ βουλευθῇμεν ἐξετάσαι καὶ παραβαλεῖν σέ τε τὸν νῦν ἡγησόμενον τῆς στρατείας, καὶ βουλευσόμενον περὶ πάντων, καὶ Κλέαρχον τὸν ἐπιστατήσαντα τῶν τότε πραγμάτων, εὐρήσμεν ἐκείνους μὲν οὐδεμιᾶς πώποτε δυνάμεως πρότερον, οὔτε ναυτικῆς οὔτε πεζικῆς, καταστάναν κύριον. ἄλλ' ἐκ τῆς ἀτυχίας τῆς συμβάσης αὐτῷ περὶ τὴν Ἥπειρον²⁹⁴ ὀνομαστόν γενομένον, σὲ δὲ τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα τὸ μέγεθος διαπεπραγμένον, περὶ ὧν εἰ μὲν πρὸς ἑτέρους τὸν λόγον ἐποιούμεν, καλῶς εἶχε διελθεῖν, πρὸς σέ δὲ διαλεγόμενος εἰ πάσας τὰς πράξεις σοι διεξοίην, δικαίως ἂν ἀνάητος καὶ περίεργος²⁹⁵ εἶναι δοκῇ.

Ἄξιον δὲ μνησθῆναι καὶ τῶν βασιλέων, ἐφ' ὃν σοὶ τε συμβουλευόμεν στρατεύειν, καὶ πρὸς ὃν Κλέαρχος ἐπολέμησεν, ὃν ἑκατέρου καὶ τὴν γνώμην καὶ τὴν δυνάμιν εἶδης. Ὁ μὲν τοίνυν τούτου²⁹⁶ πατήρ τὴν τε πόλιν τὴν ἡμετέραν, καὶ πάλιν τὴν τῶν Λακεδαιμονίων κατεπολέμησεν· αὐτὸς δὲ οὐδενὸς πώποτε τῶν στρατευμάτων τῶν τὴν χώραν αὐτοῦ δουλινομένων ἐπεκράτηεν. Ἐπειθ' ὁ μὲν τὴν Ἀσίαν πᾶσαν παρὰ τῶν Ἑλλήνων ἐν ταῖς συνθήκαις ἔλαβεν, αὐτὸς δὲ τοσοῦτου δεῖ τῶν Ἑλλήνων ἄρχειν²⁹⁷, ὥς οὐδέ

284) Διότι πολλοὶ σερίστοι, ὡς ἄνιστοι, εἶπεν, ἔλεπτεν τὰς ἐκρήσεις τοῦ. 285) Τοῖς οἰκείοις μου λόγοις. 286) Τοῖς μετὰ Κλέαρχου. 287) Ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας τῆς ἢ Σπάρτης εὐστάτην παντοῦ διαρχίας ἢ δεκαρχίας, ὀλιγαρχίας κυβερνήσεις δὲκα ἔχοντων.

288) Τὴν ἐπιχειρήσιν των. 289) Διότι ὁ Βασ. ἐκηρύχθη κατὰ τῆς Σπάρτης.

290) Εἰς ταῦτα οὗτοι εἶναι κατέστησαν τὰ πράγματα τῆς Β. 291) ἀφ' οὗ κατεστράφη τὸ ἀξίωμα τῶν μεγαλητέρων πόλεων εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅτι οἱ ἐξήμενοι πολῖται ἐπὶ γαίαν ὡς μισοῦται ὅπου ἦτον κλέμους, μὴ ἀπολαύοντες ἐνασχόλησιν εἰς τὰς πατρίδας των. Πολιτευομένους δὲ λέγει ἔδω τοὺς κατὰ διαταγὴν τῆς πόλεως στρατευομένους πολέται.

292) Στρατεύοντες ἐκ ξένων μισθοῦμένων. 293) Ἐδόσαν δωρεάς εἰς τὰς πόλεις διὰ τὰ ἐπιτρέψαι τὴν ξενολογίαν. 294) Ἥπειρον λέγει τὴν Ἀσίαν. 295) Πολυπραγμων, περιστολῆτος. 296) Τοῦ νῦν τῶν Περσῶν βασιλέως. Ὁ δὲ πατήρ του ἐφ' ὃν ἐστρατεύσεν ὁ Κλέαρχος. 297) Τοσόν μακρὰν ἀπέχει τοῦ νῦν ἀρχῆ των λοιπῶν Β. 298)

τῶν ἐκδοθεισῶν αὐτῷ (πόλεων) κύριός ἐστιν. Ὡς οὐκ ἔστιν ὁστίς οὐκ ἂν ἀπορήσειε, πότερ' αὖ χρη νομίζειν, τοῦτον αὐτῶν ἀφ' ἑστέον δι' ἀνδρείαν, ἢ ἐκείνους ὑπερωρακέναι²⁹⁸ καὶ καταπερρονηκέναι τῆς βαρβαρικῆς δυναστείας.

Τὰ τοίνυν περὶ τὴν χώραν ὡς διέκειται, τίς οὐκ ἂν ἀκούσας παρὰ ζῶν-
 θείν²⁹⁹ πολεμεῖν πρὸς αὐτόν; Αἴγυπτος μὲν γὰρ ἀφ' ἐστῆται καὶ κατ' ἐκεί-
 νον τὸν χρόνον³⁰⁰ οὐ μὴν ἀλλ' ἐφοδοῦντο, μὴ ποτε βασιλεὺς αὐτὸς ποιη-
 σάμενος στρατείαν κρατήσῃ καὶ τῆς διὰ τὸν ποταμὸν δυσχωρίας³⁰¹ καὶ
 τῆς ἄλλης παρὰ σκευῆς ἀπάσης. νῦν δ' οὗτος ἀπήλλαξεν αὐτοὺς τοῦ δέους
 τούτου. Συναγαγὼν γὰρ δύναμιν πλείστην, ὁσηναὶός τ' ἦν, καὶ στρατεύσας
 ἐπ' αὐτοὺς, ἀπῆλθεν ἐκείθεν οὐ μόνον ἡττηθείς, ἀλλὰ καὶ καταγελασθείς,
 καὶ δόξας οὔτε βασιλεύειν οὔτε στρατηγεῖν ἄξιός εἶναι. Τὰ τοίνυν περὶ Κύ-
 πρου καὶ Φοινίκην καὶ Κιλικίαν³⁰² καὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον, ὅθεν ἐχρῶντο
 τῷ ναυτικῷ³⁰³, τότε μὲν ἦν μετὰ βασιλείᾳς, νῦν δὲ τὰ μὲν ἀφ' ἑστέον, τὰ
 δ' ἐν πολέμῳ καὶ κακοῖς τοσούτοις ἐστίν, ὥστ' ἐκεῖνοι μνησθῆναι εἰναι-
 τῶν ἐθνῶν. τούτων χρησίμων, ποὶ δὲ ἦν πολεμεῖν πρὸς αὐτὸν βουληθῆς συμ-
 φέρως ἔξιν³⁰⁴.

Καὶ μὴ Ἰδριέα³⁰⁵ γε τὸν εὐπορώτατον τῶν νῦν περὶ τὴν ἡπειρον³⁰⁶,
 προσήκει δυσμενέστερον εἶναι τοῖς βασιλείᾳς πράγμασι τῶν πολεμούντων.
 ἢ πάντων ἂν εἴη σχετικιώτατος³⁰⁶, εἰ μὴ βούλοιο κατακελεύσθαι ταύτην
 τὴν ἀρχὴν, τὴν αἰκισταμένην μὲν τὸν ἀδελφόν, πολεμήσασαν δὲ πρὸς αὐ-
 τὸν ἅπαντα δὲ τὸν χρόνον ἐπιβουλεύουσαν, καὶ βουλευομένην τοῦ τε σώ-
 ματος αὐτοῦ καὶ τῶν χρημάτων ἀπάντων γενέσθαι κυρίαν. Ὑπερ-ὧν δεδιώς,
 νῦν μὲν ἀναγκάζεται θεραπεύειν αὐτόν³⁰⁷, καὶ χρημάτων πολλὰ καθ' ἕκα-
 στον ἐνικατὸν ἀναπέμπειν. εἰ δὲ σὺ διαβάιης εἰς τὴν ἡπειρον, ἐκεῖνος τ' ἂν
 ἄσμενος ἴδοι, βοηθὸν ἦκειν αὐτῷ σε νομίζων, τῶν τε ἄλλων σατραπῶν πολ-
 λούς ἀποστήσει, τὴν ὑπόσχεσιν ἐλευθερίαν αὐτοῖς, καὶ τοῦνομα τοῦτο δια-
 σπείρης εἰς τὴν Ἀσίαν, ὅπερ εἰς τοὺς Ἕλληνας εἰσπεσόν, καὶ τὴν ἡμε-
 τέραν ἀρχὴν καὶ τὴν Λακεδαιμονίων κατέλυσεν.

Ἐτι δ' ἂν πλείω ἐπεχείρου³⁰⁸, ἂν τρόπον πολεμῶν, τάχιστα ἂν
 περιγένοιτο³⁰⁹ τῆς τοῦ βασιλείᾳς δυνάμεως. νῦν δὲ φοδοῦμαι, μὴ τινες ἐπι-
 τιμήσωσιν ἡμῖν, εἰ, μηδὲν πρόποτε μεταχειρισάμενος τῶν στρατηγικῶν,
 νῦν τολμῶν σοι παρακινῶ τῷ πλείστῳ καὶ μέγιστῳ διαπεπραγμένῳ κατὰ
 πόλεμον. Ὡς περὶ μὲν τούτων οὐδὲν σίμαι δεῖν πλείω λεγέιν.

Περὶ δὲ τῶν ἄλλων, ἡγοῦμαι ἄρκειν πρὸς παράδειγμα³¹⁰ τόν τε πα-

298) Τί ἀπὸ τὰ δύο, εἰ αὐτὸς τὰς ἀφ' ἑστέον, ἢ εἰ ἐκεῖναι τὴν περιρρόνησαν.

299) Τίς ἀκούσας ὡς διέκειται τὸ περὶ τὴν χώραν (τὴν Ἀσίαν), οὐ παρὰ ζῶν θείν.

300) Ἐπὶ Κλεάρχῳ ἀποστήσαντι ὅτε τὴν Περσίαν. 301) Ὑπερ-ὧν καὶ τὰς ἐκ τοῦ Νείλου δυσκολίας τῆς θέσεως εἰς τὰς ἀποίας ἐπὶ Αἰγύπτου. 302) Μερὴ Φοι-
 νίκης εἶναι εἰς τὴν Ἀσίαν, ἢ παραλίᾳ τῆς Συρίας. Κιλικία δὲ εἰς τὰ ἀνατολικόντα τῆς
 Μικρᾶς Ἀσίας. 303) Ὅθεν ἐπὶ Αἰγ. ἐλαμβάνετο τὸ ναυτικὸν τὸ ἐπὶ τὸν μετεχειρίετο.

304) Ἡ κατὰστασις τῶν βίβλων εἶναι συμμέτρος εἰς τὸ ἂν βουληθῇ. 305) Δυναστείας τῆς
 Καρίας, ἀδελφὸς τοῦ Μανωλέου καὶ τῆς Ἀρτιμίδειας. 306) Διολιπώτατος, ἀνυπόστατος.
 307) Τὸν βασιλεῖα, διὰ καὶ τὸ ἀγνοεῖν τὴν τῷ βασιλείᾳς ἐννοεῖ. 308) Πῶς ἐπὶ
 ἀπαιτησὶν. 309) Πῶς ἐπὶ ἀπαιτησὶν. 310) Αἱ λίσαι ἀρκεῖν πρὸς παράδειγμα, προσ-
 τίθησαν πιθανῶς ὑπὸ μεταγενέστερον ἀντιγράφων.

τέρει του³¹¹, καὶ τὸν κτησάμενον τὴν βασιλείαν³¹², καὶ τὸν τοῦ γένους ἀρχηγόν³¹³, εἰ τῷ μὲν εἴη θέμις, οἱ δὲ δύναμιν λάβοιεν³¹⁴. τῶν αὐτῶν ἂν τοῦτων γεγέσθαι συμβούλους, ὥνπερ ἐγώ. Ἀρῶμαι δὲ τεκμηρίοις, ἐξ ὧν διακρίνεται μὲνοι τυγχάνουσιν· ὅ, τε γὰρ πατὴρ σου πρὸς τὰς πόλεις ταύτας αἰς σοὶ παλαιῶν προσέχειν τὸν νοῦν³¹⁵, πρὸς ἀπάσας οἰκείως εἶχεν· ὅ, τε κτησάμενος τὴν ἀρχήν, μεῖζον φρονήσας τῶν αὐτοῦ πολιτῶν³¹⁶, καὶ μοναρχίας ἐπιθυμήσας, οὐχ ὁμοίως ἐβουλεύεσθαι τοῖς πρὸς τὰς ταιαύτας φιλοτιμίας ὁρμωμένοις. Οἱ μὲν γὰρ ἐν ταῖς ἐκυτῶν πόλεσι στάσεις καὶ σφαγὰς καὶ ταραχὰς ἐμποιοῦντες ἐκτῶντο τὴν τιμὴν ταύτην, ὁ δὲ τὸν μὲν τόπον τὸν Ἑλληνικὸν ὅλως εἶσσε, τὴν δ' ἐν Μακεδονίᾳ βασιλείαν κατασχεῖν ἐπεθύμησεν· ἡπίστατο γὰρ τοὺς μὲν Ἑλληνας οὐκ εἰθισμένους ὑπομένειν τὰς μοναρχίας· τοὺς δ' ἄλλους οὐ δυναμένους, ἄνευ τῆς ταιαύτης δυναστείας, διοικεῖν τὸν βίον τὸν σφέτερον αὐτῶν. Καὶ γὰρ τοῖς³¹⁷ συνέβη διὰ τὸ γινῶναι³¹⁸ περὶ τούτων αὐτὸν ἰδίως³¹⁹, καὶ τὴν βασιλείαν γεγενῆσθαι πολὺ τῶν ἄλλων ἐξηλλαγμένην³²⁰, μόνος γὰρ τῶν Ἑλλήνων, οὐχ ὁμοφύλου γένους ἀξιώσας ἀρχεῖν, μόνος καὶ διαφυγεῖν ἡδυμνήτη τοὺς κινδύνους τοὺς περὶ τὰς μοναρχίας γιγνομένους. Τοὺς μὲν γὰρ ἐν ταῖς Ἑλλήσι τοιοῦτόν τι διαπεπραγμένους³²¹, εὐροίμεν ἂν οὐ μόνον αὐτοὺς διεφθαρμένους, ἀλλὰ καὶ τὸ γένος αὐτῶν ἐξ ἀνθρώπων ἡφκισμένον· ἐκεῖνον δὲ, αὐτόν τε ἐν εὐδαιμονίᾳ τὸν βίον διαγαγόντα, τῷ τε γένει καταλιπόντα τὰς αἰετὰς τιμὰς, ὥσπερ αὐτὸς εἶχεν.

Περὶ τοίνυν Ἡρακλέους, οἱ μὲν ἄλλοι τὴν ἀνδρίαν ὑμνοῦντες αὐτοῦ καὶ τοὺς ἀθλοὺς ἀκρίθουδοντες διατελοῦσι, περὶ δὲ τῶν ἄλλων τῶν τῇ ψυχῇ προσόντων ἀγαθῶν³²², οὐδεὶς οὔτε τῶν ποιητῶν, οὔτε τῶν λογοποιῶν, οὐδεμίαν φανήσεται μνείαν πεποιημένος. Ἐγὼ δὲ ὁρῶ μὲν τόπον ἴδιον³²³ καὶ παντάπασιν ἀδιεξέργαστον, οὐ μικρὸν, οὐδὲ κενόν, ἀλλὰ πολλῶν μὲν ἐπαίων καὶ καλῶν πράξεων γέμοντα, ποθοῦντα δὲ τὸν ἀξίως ἂν δυναθῆναι διαλεγθῆναι περὶ αὐτῶν. Ἐρ' ὅν εἰ μὲν νεώτερος ὢν ἐπέστη³²⁴, ῥαδίως ἂν ἐπέδειξαι τὸν πρόγονον ὑμῶν, καὶ τῇ φρονήσει καὶ τῇ φιλοτιμίᾳ καὶ τῇ δικαιοσύνῃ πλεονεχέοντα πάντων τῶν προγεγεννημένων ἢ τῇ βίῳ τῇ τῷ σώματι· νῦν δ' ἐπελθὼν ἐπ' αὐτόν, καὶ κατὰ τὸν πλῆθος αὐτῶν ἐόντων εἰπεῖν, τὴν τε δύναμιν τὴν παροῦσάν μοι κατεμαρτυρήσῃ, καὶ τὸν λόγον ἡσιόμην διπλάσιον³²⁵ ἂν γενόμενον τοῦ νῦν ἀναγινωσκόμενου. Τῶν μὲν οὖν ἄλλων ἀπέστην διὰ τὰς αἰτίας ταύτας, μίαν δὲ πράξιν ἐξ αὐτῶν ἔλαβον, ἥπερ ἦν προσήκουσα μὲν καὶ πρέπουσα ποιεῖσθαι προεργημένως, τὴν δὲ κακρὸν ἔχουσα μέλιστα σύμμετρον³²⁶ ταῖς νῦν λεγομένους.

311) Πατὴρ τοῦ Φιλίππου ἦτον ὁ Ἀρμόντας. 312) Λέγει τὸν πρῶτον ἐν Μακεδονίᾳ βασιλευσάντα Βρακλειδῆα, Κάσσανον. 313) Τὸν Ἡρακλῆα. 314) ἂν εἴη τὸν Ἡρακλῆα ἦτον ἐπιετραμένον καὶ ἀλλήλους. εἰς δὲ τοὺς ἄλλους ἂν ἦτον βασιλεῖς, ἡνίκαν οἱ συμβουλεύσει τὰ πόλεις. Νομίζω δὲ οὐτὶς κἀκεῖν τὴν διακρίσιν, ἀλλὰ εἰς τὸν Ἡρακλῆα, ὡς ὅπου ὑπερχει ἡ δύναμις. 315) Πρὸς τὰς μεγάλας πόλεις τῆς Ἑλλάδος. 316) Τῶν Ἀργείων. 317) Τὸν ὅν καὶ λέγει· βλῆσαι, κατὰ· βλῆσαι. 318) Ἐρ' ὅν. 319) Ἄλλως ποῖα εἰ ἔλλει. 320) Διουκίσαν. 321) Καταπολεσάντας καὶ βασιλεύσαντας. 322) Τὸν προεργημάτων τῶν φησὶ τῶν. 323) Μετὰ. ὅταν ῥητορικῶς. 324) Ἐρ' ὅν τὸν καὶ εἰσέστη. 325) Ἄντι· ἴσιν· ὁ πλεονέκτης. 326) Ἐναιετότερος τὰ λεγόμενα.

Ἐκείνος γὰρ ὄρων τὴν Ἑλλάδα, πολέμων καὶ στάσεων καὶ πολλῶν ἄλλων κακῶν μεστὴν οὖσαν, κρίσας ταῦτα καὶ διαλλάξας τὰς πόλεις καὶ ἀλλήλας, ὑπέδειξε τοῖς ἐπιγιγνομένοις³²⁷, μεθ'ὧν γρή καὶ πόλεμος ἐπὶ πολέμους ἐκφύρειν. Μὴ γὰρ ῥαθυμῆσας, ποιητάμενος δὲ καὶ τὰς πόλεις ἐπὶ Τροίαν, ἥπερ εἶχε μερίστην, τότε δύναιμι τῶν περὶ τὴν Ἀσίαν τοῦτον δι' ἐνεργείας τῆς στρατηγίας³²⁹ τῶν πρὸς τὴν αὐτὴν ταύτην ὑστερὸν τοῦ αὐτοῦ ταῖν, ὅσον οἱ μὲν μετὰ τῆς τῶν Ἑλλήνων δυνάμεως, ἐν ἑσέσι δὲ καὶ μάλιστα αὐτὴν ἐξεπολιόρκησαν, ὃ δὲν ἡμέρας ἐλάττωσιν ἢ τοσούτοις καὶ πλείονων στρατεύσας, ῥαδίως αὐτὴν κατὰ κράτος εἴλα. Καὶ μετὰ ταῦτα τοὺς βασιλέας³³¹ τῶν ἑθνῶν, τῶν ἐφ' ἑκατέρω τῆς Ἠπείρου³³² τὴν παρχλίαν κατακυβερνῶν, ἅπαντας ἀπέκτεινεν, οὓς οὐδέ ποτε ἂν διεφθάρην, εἰ μὴ καὶ τῆς δυνάμεως αὐτῶν ἐκράτησε. Ταῦτα δὲ πράξας, τὸ ἐστήλας τὰς Ἡρακλείους καλουμένας³³³ ἐποιήσατο, τρύπιον μὲν τῶν βαρβάρων³³⁴, μνημεῖον δὲ τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ καὶ τῶν κινδύνων, ἄρους δὲ τῆς τῶν Ἑλλήνων χώρας³³⁵. Τοῦτου δ' ἐνεκά σοι περὶ τούτων δι' ἄλλον, ἵνα γνῷς, ὅτι σε τυγχάνω τῷ λόγῳ παρακαλῶν ἐπὶ τοιαύτας πράξεις, ὥς ἐπὶ τῶν ἔργων οἱ πρόγονοί σου φαίνονται κάλλιστα προορίαντες³³⁶.

Ἄπαντας μὲν οὖν γρή τοὺς νοῦν ἔχοντας, τὸ κράτιστον ὑποστηταμένους³³⁷ πειρᾶσθαι γίγνεσθαι τοιούτους³³⁸, μέλιστα δὲ σοὶ προτῇκει. Τὸ γὰρ μηδὲ ἄλλοις τοῖς χρῆσθαι παρκαδείγμασιν, ἀλλ' οἰκτεῖον ὑπάρχειν³³⁹, πῶς οὐκ εἰκὸς ὑπ' αὐτοῦ σε παροξύνεσθαι, καὶ φιλονεικεῖν, ὅπως τῷ προγόνῳ σκυτὸν ἕμοιον παρασκευάσεις; Λέγω δ' οὐχ ὥς δυνησόμενον³⁴⁰ ἀπάσας γε μιμήσασθαι τὰς Ἡρακλείους πράξεις (οὐδὲ γὰρ τῶν θεῶν ἐνίοις δυνηθεῖεν ἂν), ἀλλὰ κατὰ γὰρ τὰ τῆς ψυχῆς ἥθος, καὶ τὴν φιλανθρωπίαν, καὶ τὴν εὐνοίαν, ἣν εἶχεν εἰς τοὺς Ἑλληνας, δύναιτο ἂν ὁμοιωθῆναι τοῖς ἐκείνου βουλευμασιν. Ἦστι δὲ σοὶ³⁴¹, πεισθέντι τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις, τυχεῖν δόξης, οἷός ἐστιν αὐτὸς βουλευθείης, ῥᾶν γὰρ ἐστὶν ἐκ τῶν παρόντων³⁴² κτήσασθαι σε τὴν κάλλιστην, ἣ περ ἐξ ὧν παρέλαβες, ἐπὶ τὴν ὑπάρχουσαν προσθεῖν³⁴³. Σκέψαι δὲ, ὅτι σε τυγχάνω παρακαλῶν ἐξ ὧν³⁴⁴ ποιήσῃ τὰς στρατείας, οὐ μετὰ τῶν βαρβάρων, ἐφ' οὓς οὐ δίκαιόν ἐστιν, ἀλλὰ μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐπὶ τοῦτους, πρὸς οὓς προτῇκει τοὺς ἀφ' Ἡρακλείους γεγονότας πολεμεῖν. Καὶ μὴ ὀχυμῆσας, εἰ διὰ παντός σε τοῦ λόγου πειρώμεν προτρέπαιν ἐπὶ

327 Εἰς τοὺς μεταγενέστερους. 328) Πύλων. 329) Κατὰ τὴν στρατηγικὴν ἡγεσίαν. 330) Οὐκιστέρας τῶν διὰ. 331) Ἀπὸ ἀνακτορέων. 332) Εἰς τὴν Ἠπείρον καὶ εἰς τὴν Ἀσίαν. 333) Εἰς τὴν πόρην τῶν Παθίων. 334) Τὰ κατὰ τῶν βαρβάρων. 335) Ὅσοι οὐκ εἶναι τὸ μνημεῖον εἰς ἀναμνησκόμενον τῶν περὶ τὴν διὰ τοῦτο δύναται νὰ λέγῃ ἀπρόβλετον κατὰ τὴν γέννησιν. 336) Ὅτι δηλ. ὥς ἐκεῖ εἴστανε τὴν Ἑλληνικὴν εἰσοσίαν. Οἱ ἀρχαῖοι τὰς εὐνοίας ὥς ἐγγύς τῆς γῆς παύσαν. 337) Πρὸ σοῦ κρινόμενος. 338) Ἀναμνησκόμενος ὥς προτῇκει. 339) Ἐκείνους. 340) Τὸ μὴ χρῆσθαι ἱστοῖς παραδείγμασιν, ἀλλ' ὑπάρχοντι σοὶ παραδείγμασιν οἰκεία, δηλ. ἐκ τῶν προγόνων καὶ οἰκείων σου. Ἐπεί σοι νὰ ἐπιδείξῃς τῶν οὐκ εἶναι σε παροξύνειν, ἀλλ' ἀναμνησκόμενος λέγει: Πῶς οὐκ εἰκὸς ὑπ' αὐτοῦ σε παροξύνεσθαι. 341) Λέγω αὐτὸς, ὅτι μετὰ τὸν ὅτι ἔχεις δύναμιν. Κ. Σ. α. α. Σ. 847, ὡς δ), καὶ § 439, σημ. 8. 342) Δύναται. 343) Ἐκ τῆς παρούσης τῶν παλαιῶν κατὰ τὴν αἰσιν. 344) Ἀπὸ ἐκεῖ σε ἵκαν νὰ εἴστανε εἰς τὴν εἶναι ὥς ἔχεις ἥδη ὅσον ἐξ ὧν παρέλαβες ἀπὸ τῶν προκατόχων σου. 345) Ἐπὶ ταῦτα, ἐξ ὧν, ὅπως.

τὰς εὐεργεσίας τῶν Ἑλλήνων καὶ προφύτας καὶ φιλοκνηθροπίαις³⁴⁵. ὁρῶ γὰρ τὰς μὲν χαλεποτάτας³⁴⁶ λυπηρὰς οὐσας καὶ τοὺς ἔχουσι καὶ τοὺς ἐντυγχάνουσι³⁴⁷, τὰς δὲ προφύτας οὐ μόνον ἐπὶ τῶν ζώων καὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων εὐδοκιμοῦσας, ἀλλὰ³⁴⁸ καὶ τῶν θεῶν τοὺς μὲν τῶν ἀγαθῶν ἡμῶν αἰτίους ὄντας, Ὀλυμπίους· προσχευομένους, τοὺς δ' ἐπὶ τῶν ἀσχημάτων καὶ τοῖς τιμωρίαις τεταγμένους, δυσχερεστέρως τὰς ἐπινοίας ἔχοντας³⁴⁹, καὶ τῶν μὲν καὶ τοὺς ἰδιώτας, καὶ τὰς πόλεις, καὶ νεώτερος³⁵⁰ καὶ βωμικούς· ἰδρυμένους, τοὺς δὲ οὗτ' ἐν ταῖς εὐχαῖς οὗτ' ἐν ταῖς θυσίαις τιμωμένους, ἀλλ' ἀποπομπὰς³⁵¹ αὐτῶν ἡμᾶς ποιούμενους. Ὡν ἐνθυμούμενον ἐβίβειν σκαυτὸν χρή, καὶ μελετᾶν, ὥπως ἔτι μᾶλλον ἢ νῦν ποιούτην³⁵² ἅπαντες περὶ σοῦ τὴν γνώμην ἔξουσιν. Καὶ δὲ τοὺς μελλόνους δόξης τῶν ἄλλων ἐπιθυμοῦντας, περιβαλέσθαι³⁵³ μὲν τῇ διανοίᾳ τὰς πράξεις δυνατὸς μὲν, εὐχῇ δ' ὁμοίαις³⁵⁴, ἐξεργάζεσθαι δὲ ζητεῖν αὐτάς, ὅπως ἂν οἱ καυροὶ παραδιδῶσιν³⁵⁵.

Ἐκ πολλῶν δ' ἂν κατανοήσεις, ὅτι δεῖ τοῦτον τὴν τρόπον πράττειν, μάλιστα δ' ἐκ τῶν Ἰάπων³⁵⁶ συμβάντων. Ἐκεῖνος γὰρ, οὐδὲν τοιοῦτον οἶον σὺ καταγασσόμενος, μεγίστης δόξης ἔτυχεν, οὐκ ἐξ ὧν ἔπαυξεν, ἀλλ' ἐξ ὧν ἔφησεν. Ἐποιεῖτο γὰρ τοὺς λόγους, ὡς εἰς τὴν ἡπειρόν³⁵⁷ διαβησόμενος, καὶ βασιλεῖ παλεμῶσων. Ὅπου δ' Ἰάπων λόγῳ μόνον χρησόμενος, οὕτως αὐτόν, ἠΐξῃσε, ποίαν τινα χρή· προσδοκᾶν περὶ σοῦ γνώμην αὐτοῦ³⁵⁸ ἔχειν, ἥν ἔργῳ ταῦτα πράξῃς, καὶ μάλιστα μὲν πειραθῆς διὰ τὴν βασιλείαν ἐλεῖν, εἰ δὲ μὴ, χώραν ἥτις πλείστην ἀπορίσασθαι³⁵⁹, καὶ διαλαθεῖν τὴν Ἀσίαν, ἣν λέγουσι τινες ἀπὸ Κιλικίας μέχρι Σινώπης³⁶⁰, πρὸς δὲ τοῦτοις κτίσαι πόλεις ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, καὶ κατοικίσαι τοὺς νῦν πλανωμένους δι' ἐνδείαν τῶν καθ' ἡμέραν³⁶¹, καὶ λυμαινομένους οἷς ἂν ἐντύχῃσιν. Οὐς εἰ μὴ πύσωμεν ἀθροίζομένους, βίον³⁶² ἱκανὸν αὐτοῖς πορίσκατες, λήσουσιν ἡμᾶς τοσούτοι γενόμενοι³⁶³, τὸ πλῆθος, ὥστε μὴδὲν ἥττον αὐτοὺς εἶναι φοβερούς τοις Ἑλλησιν, ἢ τοὺς βαρβάρους· ὧν οὐδεμίαν ποιούμεθα πρόνοιαν, ἀλλ' ἀγνοοῦμεν κοινὸν φόβον καὶ κίνδυνον ἔχουσιν ἡμῶν αὐξάνομενοι. Ἔστιν οὖν ἀνδρὸς μέγα φρονούντος, καὶ φιλέλλητος, καὶ πυρρύτερου τῶν ἄλλων τῇ διανοίᾳ καθορῶντος³⁶⁴, ἀπορηγνόμενον τοῖς τοιούτοις πρὸς τοὺς βαρβάρους³⁶⁵, καὶ χώραν ἀποτεμύμενον³⁶⁶ τοσούτην, ὅσῃν ὀλίγῳ πρὸ-

345) Εὐεργεταὶν τοὺς Ἕλλ. καὶ πᾶσις ἔχειν πρὸς αὐτοὺς καὶ φιλοκνηθροπίαις.

346) Τὰ δυσμένειαν 347) Καὶ τοῖς πρὸς αὐτὸς ἡ δυσμένειαι ἀποτεινόμεναι.

348) Ο δεινὸς τῆς φράσεως δὲν δύναται νὰ ᾖ· καὶ ὡς φαίνεται· οὐ μόνον εὐδοκιμοῦσας ἀλλὰ προσχευομένους. Πρέπει δὲ μᾶλλον νὰ ἔχῃ ὡς ἔφη· οὐ μόνον δι' ἑαυτὰς προφύτας εὐδοκιμοῦσας, ἀλλὰ καὶ τοὺς αἰτίους προσχευομένους 349) Ἀλλ' αἰσάντας, ἐπινύνας κτλ. 350) Ἀπὸ ἀνέκτων. 351) Εὐχὰς πρὸς ἀπομάρτυσιν των. 352) Ὅς περὶ εὐεργετοῦ κτλ. 353) Ὑποθέσθαι, καθυποθέσθαι. ὡς ἀνωτέρω εἰπαμένον περὶ τοῦ ἡν τὴν ὑποθέσθαι. 354) Τοιαύτας ὥστε νὰ εὐχωνται εἰ ἀνθρώποι ὑπὲρ αὐτῶν. 355) Ἐπιτρέψουσιν ἡ ἀμεταδ' ἰδιώταις ἐαυτοῦς. 356) Τύραννοι· τῶν Φιγίων, συλλαβῶν τὸν σκαυτὸν νὰ ἐκτρατεύτῃ εἰς Ἀσίαν, ἀλλὰ φρονεῖς ὑπὸ τῶν ἀλλοτρῶν τοῦ πρὶν ἐπὶ τὴν τὴν πρόνοιαν του. 357) Τοὺς Ἕλληνας. 358) Νὰ χωρίσῃς δ' ἐρίων. 359) Τὴν χώραν ἣν τινες καλεῖσιν Ἀσίαν, τὴν ἥδη μικρὰν Ἀσίαν. 360) Τοῦ ἐπὶ τοῦ αἰῶνος 361) Ἰδρύν. τὰ πρὸς τὸν βίον ἀναγκαῖα. 362) Χωρὶς νὰ τὸ αἰσθανθῶμεν ὅτι γίνονται. 363) Ἐργον. 364) Μεταχειρισθεῖς τοὺς τοιαύτους κατὰ τῶν βαρβ. 365) Χωρίσαντα.

ταρον εἰρήκαμεν ἀπαλλάττειν τε τοὺς ξενιτευομένους³⁶⁶ τῶν κακῶν, ὧν³⁶⁷ αὐτοὶ τ' ἔχουσιν, καὶ τοῖς ἄλλοις παρέχουσι, καὶ πόλεις ἐξ αὐτῶν συστήσας, καὶ ταῦτα ἐχυρώσας τὴν Ἑλλάδα, καὶ προβαλέσθαι³⁶⁸ πρὸς ἀπάντων ἡμῶν. Ταῦτα γὰρ πράξεις, οὐ μόνον, ἐκείνους εὐδαίμονας ποιήσεις, ἀλλὰ καὶ πάντας ἡμᾶς εἰς ἀσφάλειαν καταστήσεις. Ἦν δ' οὖν τούτων διαμάχης³⁶⁹, ἀλλ' ἐκεῖ, ὅ γε βελτίως ποιήσεις, τὰς πόλεις τὰς τὴν Ἀσίαν κατοικοῦσας ἐλευθερώσεις. Ὅ, τι δ' ἐν τούτων πράξει δινηθῆς, ἢ καὶ μόνον ἐπιχειρήσῃς, οὐκ ἔστι, ὅπως οὐ μᾶλλον τῶν ἄλλων εὐδοκίμησῃς³⁷⁰, καὶ δικαίως, ἢν περ ἐπὶ ταῦτα αὐτὸς τε ὁρμήσῃς, καὶ τοὺς Ἕλληνας προτρέψῃς.

Ἐπεὶ νῦν γὰρ τίς οὐκ ἂν εὐκότως τὰ συμβεβηκότα θυμολογεῖται, καὶ καταφρονήσκειν ἡμῶν, ὅπου παρὰ μὲν τοῖς βραβύροις, οὓς ὑπελήφραμεν, μάλα κοῦσε εἶναι, καὶ πολέμων ἀπείρους καὶ διεσθαρμένους ὑπὸ τῆς τρυφῆς, ἢν ὄφρα γιγνόνται, οἱ τῆς Ἑλλάδος ἡξίωσάν ἄρχειν, τῶν δ' Ἑλλήνων οὐδεὶς τοσοῦτο πεφρόνηκεν, ὥστ' ἐπιχειρήσαι τῆς Ἀσίας ἡμᾶς ποιῆσαι κυρίους, ἀλλὰ τοσοῦτον αὐτῶν ἀπολελειμμένοι συγχάνομεν³⁷¹, ὥστ' ἐκεῖνοι μὲν οὐκ ὠκνησαν οὐδὲ προὔρξασθαι³⁷² τῆς ἑχθρῆς τῆς πρὸς τοὺς Ἕλληνας, ἡμεῖς δὲ οὐδ' ὑπὲρ ὧν κακῶς ἐπάθρομεν ἀμύνασθαι τολμῶμεν αὐτοὺς, ἀλλ' ὁμολογούντων ἐκείνων ἐν ἅπασι τοῖς πολέμοις μήτε στρατιώτας ἔχειν, μήτε στρατηγούς, μήτ' ἄλλο μηδὲν τῶν εἰς τοὺς κινδύνους χρησίμων, ἀλλὰ ταῦτα πάντα παρ' ἡμῶν μεταπεμπομένων³⁷³, εἰς τοῦτο ἤκομεν ἐπιθυμίας τοῦ κακῶς ἡμᾶς αὐτοὺς ποιεῖν³⁷⁴, ὥστε ἐξόν³⁷⁵ ἡμῖν τῶν ἐκείνων ἀδελῶς ἔχειν, πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς περὶ μικρῶν πολέμουμεν, καὶ τοὺς ἀφισταμένους τῆς ἀρχῆς τῆς βασιλέως συγκαταστρεφόμεθα, καὶ λελήθαμεν ἡμᾶς αὐτοὺς ἐν ὅτε μετὰ τῶν πατριῶν ἐχθρῶν τοὺς τῆς αὐτῆς συγγενείας μετέχοντας ἀπολλύναι ζητούντες³⁷⁶.

Διὸ καὶ σοὶ νομίζω συμφέρειν, οὕτως ἀνάνδρως διακειμένων τῶν ἄλλων, προστῆναι τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς ἐκείνον³⁷⁷. Προσῆκει δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις τοῖς ἀφ' Ἡρακλέους πεφυκόσι, καὶ τοῖς ἐν πολιτείᾳ καὶ νόμοις ἐνδεαμένοις³⁷⁸, ἐκείνην τὴν πόλιν στέργειν, ἐν ἣ συγχάνουσιν κατοικοῦντες. Σε δ', ὥσπερ ἄρετον³⁷⁹ γεγεννημένον, πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα πατρίδα νομίζειν, ὥσπερ ὁ γεννητὰς ὑμῶν³⁸⁰, καὶ κινδυνεύειν ὑπὲρ αὐτῆς ὁμοίως, ὥς περὶ ὧν μάλα στασισποδᾶσαι³⁸¹.

Ἰσως δ' ἐν τινες ἐπιτιμησά μοι τολμήσειαν, τῶν οὐδὲν ἄλλο δυναμένων ἢ τοῦτο ποιεῖν³⁸², ὅτι σὲ προσιδόμεν παρκαλεῖν ἐπὶ τῇ τὴν στρατίαν τὴν ἐπὶ τοὺς βραβύρους καὶ τὴν ἐπιμέλειαν τὴν τῶν Ἑλλήνων, πα-

366) Τοὺς ὑπὸ μισθὸν στρατευομένους ὡς ξενικόν. 367) Κ. §. 428. 368) Νὰ τίς βάλῃ ὡς προὔρξον. 369) Ἄ. δὲν ἐπιτύχῃς εἰς τοῦτο. 370) δὲν θέλῃς ἐπαινεθῆ καὶ ἡγεσθῆ.

371) Ἰσχυρίζομαι ὅτι οὐκ. ἐγὼ ἡμῶν κατώτεροι. 372) Νὰ ἀρχίσωσι πρῶτοι. Ἡ προῖτος προσήκει ἀντιγράψαι. 373) Ἀκαθάρτων, στελλόντων καὶ φρονούντων. 374) Τοῦτον ὑποθέταμεν νὰ μᾶς καταποιῶσιν αὐτοί. 375) Κ. § 439, 6'. 376) Χωρὶς νὰ το ἐκνοῶμεν ἐνοῦμεθα μὲ τῶν πατριῶν ἐχθρῶν μας πρὸς καταστροφὴν τῶν συγγενῶν μας.

377) Τῶν ἡμεῶν βασιλέα. 378) Τοῖς ἐνδεαμένοις ἐν πολιτείᾳ, δηλ. ὑπηρέτοις ἢ πᾶσι δημοκρατίων, καὶ ὅχι ἄρχουσιν, ὡς σύ. 379) Ἀπολελυμένον, καὶ μὴ δδωκενὸν ἄλλο νόμοις καὶ πολιτείᾳ. 380) Ὁ Ἡρακλῆς. 381) Νὰ κινδυνεύῃς ὑπὲρ αὐτῆς ὅσον ἡθελες κινδυνεύει καὶ δι' ἅτα πράγματα θεωρεῖς ὡς τὰ μαλίστα σπουδαία. 382) Τὸ ἐπιτιμῶν.

ραλκίπων τὴν ἑαυτοῦ πόλιν³⁸³. Ἐγὼ δ' εἰ μὲν πρὸς ἄλλους τινὰς πρότερον ἐπεχείρουν διαλέγεσθαι περὶ τούτων ἢ πρὸς τὴν πατρίδα³⁸⁴ τὴν πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἐλευθερώσασαν, δις μὲν ἀπὸ τῶν βαρβάρων, ἀπ᾿ ἧς δὲ ἀπὸ τῆς Ἀκαδαϊμονίων ἀρχῆς, ὁμολογοῦν ἀν-πλημμελεῖν νῦν δ' ἐκείνην φανήσεται πρῶτον ἐπὶ ταῦτα προτρέπειν³⁸⁵, ὥς ἡδυνάμην μετὰ πλείστης σπουδῆς αἰσθανόμενος δὲ ἔλαττον αὐτὴν σπονδίζουσεν τῶν ὑπ' ἐμοῦ λεγομένων, ἢ τῶν ἐπὶ τοῦ βήματος μαινομένων³⁸⁶, ἐκείνην μὲν εἰσάξαι, τῆς δὲ πραγματείας³⁸⁷ οὐκ ἀπέστην. Διὸ δίκαιώς ἂν με πάντες ἐπαινοῖεν, ὅτι τῇ δυνάμει παύτη χρώμενος, ἣν ἔχων τυγχάνω, διατετέλεκα πάντα τὸν χρόνον, πολέμων μὲν τοῖς βαρβάρους, κατηγορῶν δὲ τῶν μὴ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχόντων ἐμοί, προτρέπειν δ' ἐπιχειρῶν οὐς ἂν ἐλπίζω μάλιστα δυνήσεσθαι τοὺς μὲν Ἕλληνας ἀγαθὸν τι ποιῆσαι, τοὺς δὲ βαρβάρους ἀρεσέσθαι τὴν ὑπάρχουσαν εὐδαιμονίαν. Διόπερ καὶ νῦν πρὸς σὲ ποιῶμαι τοὺς λόγους, οὐκ ἄγνων ὅτι τοῖς μὲν ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις πολλοὶ ὀρθανήσουσι, τοῖς δ' αὐτοῖς πούτοις ὑπὸ σοῦ πραττομένοις ἅπαντες συνησθήσονται. Τῶν μὲν γὰρ εἰρημένων οὐδεὶς κεκοινώνηκε³⁸⁸, τῶν δὲ ὠρελίων τῶν κατεργασθησομένων, οὐκ ἔστιν ὅστις οὐκ οἴησεται μεθέξειν.

43. Σκέψαι δ' ὡς κισχρόν περιόρῃν τὴν Ἀσίαν ἄμεινον πρόττουσαν³⁸⁹ τῆς Εὐρώπης, καὶ τοὺς βαρβάρους εὐποτέρους ὄντας τῶν Ἑλλήνων ἔτι δὲ τοὺς μὲν ἀπὸ Κύρου τὴν ἀρχὴν ἔχοντας, ἢ ἡ μήτηρ, εἰς τὴν ὁδὸν ἐξέβαλε³⁹⁰, βασιλέας μεγάλους προσαγορευομένους, τοὺς δ' ἀφ' Ἡρακλέους πεφυκότας, ὃν ὁ γεννήσας διὰ τὴν ἀρετὴν εἰς θεοὺς ἀνήγαγε, ταπεινότεροις ὀνόμασιν ἢ καίνοι³⁹¹ προσαγορευομένους. Ὡν οὐδὲν ἑατέον³⁹² οὕτως ἔχειν, ἀλλ' ἀναστραπτέον καὶ μεταστατέον ἅπαντα ταῦτ' ἐστίν.

45. Εὐδοκίᾳ μὴδὲν ἂν με τούτων ἐπιχειρήσαντα πείθειν σε, εἰ δυναστείαν μόνον καὶ πλοῦτον ἐώρων ἐξ αὐτῶν γενησόμενον³⁹³. Ἦγοῦμαι γὰρ τὰ γε ταῦτα καὶ νῦν σοι πλείω τῶν ἱκανῶν³⁹⁴ ὑπάρχειν, καὶ πολλὴν ἀπληστίαν ἔχειν, ὅστις³⁹⁵ προκίρεται κινδυνεύειν, ὥστ' ἢ ταῦτα λαβεῖν, ἢ στερηθῆναι τῆς ψυχῆς. Ἀλλὰ γὰρ οὐ πρὸς τὰς τούτων κτήσεις ἀποδιδέφας ποιῶμαι τοὺς λόγους, ἀλλ' οἶόμενος ἐκ τούτου μεγίστην σοι καὶ καλλίστην γενήσεσθαι δόξαν. Ἐνθυμοῦ δ' ὅτι τὸ μὲν σῶμα θνητὸν ἅπαντες ἔχομεν, κατὰ δὲ τὴν εὐδοκίαν³⁹⁶ καὶ τοὺς ἐπαινοὺς, καὶ τὴν φήμην τὴν τῷ χρόνῳ συμπαρακολουθοῦσαν, ἀθανασίας μεταλαμβάνομεν, ἥς ἄξιον ὀρεγομένους³⁹⁷, καὶ ὅσον οἷοι τ' ἐσμέν, ὁτιοῦν ἀπύσχειν. Ἰδοὺς δ' ἂν καὶ τῶν ἰδιωτῶν τοὺς ἐπικεικαστάτους³⁹⁸, ὑπὲρ ἄλλου μὲν οὐδενὸς ἂν τὸ ζῆν ἀντικαταλλάξομεν³⁹⁹, ὑπὲρ δὲ τοῦ τυχεῖν καλῆς δόξης ἀποθνήσκειν ἐν τοῖς πολέμοις ἐθέ-

383) Δηλ. ἀντὶ τὰ παρακινήσω τὰς Ἀθήνας, παρακινῶ σέ. 384) Τὰς Ἀθήνας.

385) Ἡελω φανῇ ὅτι τὴν π-έριψα. 386) Δηλ. τῶν δημαγωγῶν. 387) Δηλ. τοῦ σκοποῦ κατὰ 388) Κανείς δὲν ἔλαβε μέρος εἰς τὴν σύνθεσιν τοῦ λόγου μου· ἀλλ' ὅλοι τὰ ἐλπίζωσι τὰ ὠφέληται ἀπὸ τῶν λόγων σου. 389) Μᾶλλον εὐδαιμονοῦσαν. Να ἀρήνηξ νὰ εὐδαιμονῇ ἢ Ἀσία μᾶλλον τῇ Ἑλλάδι. 390) 186 σελ. 119, 391) Ἰων. ἀντὶ ἐκείνοις ἰσως ἔμοιγε τῶν ἀντιπαρῳάων ἢ ευκατη. 392) Οὐδεὶς οὐκ ἔξω τούτων οὐδὲν εὐτόμος ἔχειν. 393) Ἐκ κοινῆς καὶ εἰς τὸ δυνατόν τῆς α. ν. 394) Περισσότερα ἀπ' ὅσα σοι ἀρκούν. 395) Ἐχειν ἐκείνους ὅστις. 396) ἀναδέφας τῆς εὐδ. 397) Πρὸς ἐργασίαν καλὴν, ἄξιον ἵσθαι πάσχον ζῆτι δεῖναι. 398) Ἀριστοῦς. 3-9) Ἀντὶ τοῦ θανάτου ἀλλ' ἔλαμπους, ἀποθνήσκου.

λονται· ὅπως δὲ τοὺς μὲν τιμῆς ἐπιθυμοῦντας αἰεὶ μείζονας, ἧς ἔχουσι, ὑπὸ πάντων ἐπαινουμένους, τοὺς δὲ πρὸς ἄλλο τι τῶν ἀνοήτως φιλουμένων τοῖς πολλοῖς⁴⁰⁰ ὀλοσχερῶς διακειμένους⁴⁰¹, ἀκρατεστέρους καὶ σκολοτέρους εἶναι δοκοῦντας. Τὸ δὲ μέγιστον τῶν εἰρημένων, ὅτι συμβαίνει τοῦ μὲν πλούτου καὶ τῶν δυναστειῶν πολλάκις τοὺς ἐχθροὺς κυρίους γίνεσθαι, τῆς δ' εὐνοίας τῆς παρὰ τῶν πολιτῶν, καὶ τῶν ἄλλων τῶν προειρημένων, μηδέναις ἄλλους καταλείπεσθαι κληρονόμους, πλὴν τοὺς ἐξ ἡμῶν γεγονότας⁴⁰². Ὡστ' ἡσυχνομένην ἂν, εἰ μὴ τούτων ἕνεκα συνεδουλεύῃν σοι, καὶ τὴν στρατείαν ποιεῖσθαι ταύτην καὶ πολεμεῖν καὶ κινδυνεύειν.

52. Οὕτω δ' ἄριστα βουλευσῇ περὶ τούτων, ἀνὺπολόβης μὴ μόνον τὸν λόγον σε τοῦτον παρακαλεῖν⁴⁰³, ἀλλὰ καὶ τοὺς προγόνους, καὶ τὴν τῶν πατέρων ἀνδρίαν, καὶ τοὺς ἀνομαστοτάτους γενομένους, καὶ δόξαντας ἡμῶν θεοὺς εἶναι διὰ τὴν στρατείαν τὴν ἐπ' ἐκείνους⁴⁰⁴, μέλιστα δὲ πάντων τὸν·καίρον, ἐν ᾧ σὺ μὲν τυγχάνεις τοσαύτην δύναμιν κεκτημένος, ὅτην οὐδεὶς τῶν τὴν Εὐρώπῃν οἰκισάντων· πρὸς ὃν δὲ πολεμήσεις, οὕτως ἐστὶ σφοδρὰ μεμισσημένος, καὶ καταπεφρονημένος ὑπ' ἀπάντων, ὥς οὐδεὶς πώποτε τῶν βασιλευσάντων.

55. Ἡρὸ πολλοῦ δ' ἂν ἐποιησάμην οἶόν τ' εἶναι⁴⁰⁵, ὅπως ἂν·συνερανίσαιμι τοὺς λόγους πάντας, τοὺς ὑπ' ἐμοῦ περὶ τούτων εἰρημένους· μάλλον γὰρ ἀναξινόχρεως ἐδοξεν οὕτως ἢ πραγματεία·εἶναι τῆς ὑποθέσεως⁴⁰⁶. Οὐ·μήν· ἀλλὰ σέ γε χρὴ σκοπεῖν ἐξ ἀπάντων πᾶσι·συντείνοντα καὶ προτρέποντα πρὸς τὸν πόλεμον τοῦτον.

56. Οὐκ ἀγνοῶ δ' ὅτι πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων τὴν βασιλείῳς δύναμιν· ἄμα·χον⁴⁰⁷ εἶναι νομίζουσιν, ὧν⁴⁰⁸ ἄξιον θαυμάζειν, εἰ τὴν ὑπ' ἀνθρώπου βρα·βάρου καὶ·κακῶς·τεθραμμένου·κατασταθεῖσαν καὶ·συνταχθεῖσαν ἐπὶ δου·λείᾳ⁴⁰⁹, ταύτην ὑπ' ἀνδρός Ἑλλήνος, καὶ περὶ τοὺς πολέμους πολλὴν ἐμ·πειρίαν ἔχοντος, μὴ νομίζουσιν ἂν ἐπ' ἐλευθερίᾳ⁴¹⁰ διαλυθῇναι· καὶ·ταῦτα εἰδότες, ὅτι·συστῆσαι μὲν ἐστὶν ἄπικντα⁴¹¹ χαλεπὸν, δικλῦσαι δὲ ῥᾶδιον.

57. Ἐνθυμοῦ δὲ, ὅτι μέλιστα τούτους·τιμῶνι ἄπικντες καὶ·θαυμάζουσιν, οἵτινες ἂν·ἀμφοτέρω·δύνανται καὶ·πολιτεύεσθαι⁴¹² καὶ·στρατηγεῖν. Ὅταν οὖν ὁρᾷς τοὺς ἐν μίᾳ πόλει·τοιούτην·ἔχοντας τὴν·φύσιν εὐδοκίμοῦντας, ποίους τινὰς χρὴ προσδοκᾶν τοὺς ἐπαίνους ἔσεσθαι, τοὺς περὶ σοῦ ῥηθη·σομένους, ὅταν φαιή·ταις μὲν εὐεργεσίαις ἐν ἄπικνι τοῖς Ἑλλήσι πεπολι·τευμένος⁴¹³, ταῖς δὲ στρατηγίαις τοὺς βραβάρους·κατεστράμμενος; Ἐγὼ

400) ὑπὸ τῶν πολλῶν. 401) ἡντελῶς προσηλωμένους. Ὀλοσχερῶς ἐκ τοῦ ὀλωσ· καὶ σχερῶς ἐκ τοῦ σχε·ω, ὡς κρατερές ἐκ τοῦ κρατε·ω. Κορ. 402) Εἰς ἡμῶν αὐτῶν. ῥηλ. ἢ εὐνοία κτλ. ἂν κυριεύεται ἀπο τοῦ ἐχθροῦ ὡς ὁ πλοῦτος. 403) Ὅτι ἐγὼ μόνον ὁ λόγος μου οὐ παρακινεῖ, ἀλλὰ καὶ οἱ πρίγκιπες. 404) Ἐπὶ τοῖς βαρβάρους. 405) Ἠθέλησεν πολὺ ἐπιθυμῆσαι νὰ ᾔσων δύνατον νὰ συνερανίσθω. 406) Ὁ τρόπος μὲ τὸν ποῖον ἐπραγματεύθην τὴν ὑπόθεσιν. ἤθελε φανῇ πλεον καταπειστικός. 407) ἀνίκητον. 408) Περὶ τῶν ἐ·ποιῶν. 409) Τὴν δύναμιν τὴν κατασταθεῖσαν ἐπὶ δουλείᾳ, ῥηλ. καὶ νὰ δουλεύοντι οἱ ἐρ·χόμενοι. 410) Ἐπὶ ἀσέπῳ τοῦ νὰ ἀποδοθῇ εἰς τοὺς δουλεύοντας ἢ ἐλευθερία διὰ τῆς δια·λύσεως τῆς·δυναμείας. 411) Καθε πικντα. 412) Καὶ τὸ πολιτεύεσθαι διευκύνειν. 413) Ἐπὶ ῥῥῳ καὶ ῥῥῳ εἰς τὴν Ἑλληνικήν πολιτικὴν διὰ τῶν εὐεργεσιῶν.

μὲν γὰρ ἡγεσθαι ταῦτα πέρας ἔχειν⁴¹⁴, οὐδένα γὰρ ἄλλον ποτὲ δυνήσεσθαι
μειζώ πράττειν ταύτων· οὔτε γὰρ ἐν ταῖς Ἑλλήσι γεγενῆσθαι τηλικαύτον
ἔργον, ὅσον ἐστὶ⁴¹⁵ τὸ πάντας ἡμᾶς ἐκ τοσούτων πολέμων ἐπὶ τὴν ἀμό-
νοικον προαγαγεῖν, οὔτ' ἐν τοῖς βαρβάροις εἰσὶς ἐστὶ συστήναι τηλικαύτην
δύναμιν⁴¹⁶, ἣν τὴν νῦν ὑπάρχουσαν καταλύσῃ. Ὡς τὴν μὲν ἐπιγιννο-
μένους, οὐδ' ἂν τις τῶν ἄλλων διενέγκῃ τὴν φροσίν⁴¹⁷, οὐδὲν ἔξει ποιήσει
ταυτοῦτον· ἀλλὰ μὲν τῶν προγεγενημένων ἐχομένων παραβάσειν⁴¹⁸ τὰς πρά-
ξεις τοῖς ἤδη διὰ σοῦ κατειργασμένοις, οὐκ αἰσχυρῶς⁴¹⁹, ἀλλ' ἄλκιρινως.
Ὅστις γὰρ ἔθνη τοσαῦτα τυγχάνει κατεστραμμένους, ὅσας οὐδεὶς πώποτε
τῶν ἄλλων Ἑλλήνων πόλεις εἶλε, πῶς οὐκ ἂν ἕκαστον αὐτῶν ἀντιπαρα-
βαλὼν, ὁμοδίως ἂν ἀπέδειξα μείζω σε κακείνων διακτεταγμένους· ἀλλὰ
γὰρ⁴²⁰ εἰλόμην ἀποσχέσθαι τῆς τοιαύτης ἰδέας δι' αὐμότερα, διὰ τε τοὺς
οὐκ εὐκλείως αὐτῇ χρωμένους⁴²¹, καὶ διὰ τὸ μὴ βούλεσθαι ταπεινότερους
ποιεῖν τῶν νῦν ὄντων τοὺς ἡμιθέους εἶναι νομιζομένους.

57. Ἐνθυμούδ' ἵνα τι καὶ τῶν ἀρχαίων εἴπωμεν⁴²², ὅτι τὸν Ταντάλου πλοῦ-
τον, καὶ τὴν Πελοπὸς ἀρχὴν, καὶ τὴν Εὐρυπύθεω δύναμιν, οὐδεὶς ἂν αὐτὰ
λόγων εἰσορᾷ⁴²³, οὔτε ποιητῆς ἐπικινέποιεν⁴²⁴, ἀλλὰ γε τὴν Ἡρακλέους
ὑπερβολὴν⁴²⁵, καὶ τὴν Θησέως ἀρετὴν, καὶ τοὺς ἐπὶ Τροίᾳ στρατευομέ-
νους, καὶ τοὺς ἐκαίνοις ὁμοίους γενομένους ἅπαντες ἂν εὐλογήσαιεν⁴²⁶. Καί
τοι τοὺς ὀνομαστοτάτους καὶ ἀρίστους αὐτῶν ἴσμεν, ἐν μικροῖς πολυχρόνις
καὶ νηυσὶ καὶ τὰς ἀρχὰς κατασχόντας, ἀλλ' ὁμοῦ ἰσόθεον καὶ παρὰ πᾶσιν
ὀνομαστήν τὴν αὐτῶν ὁρᾶν καταλείπον' ἀπικνέτες γὰρ φιλοῦσιν οὐ τοὺς σφί-
σιν αὐτοῖς⁴²⁷ μεγίστην δύνασταιν κατεκτεμένους, ἀλλὰ τοὺς τοῖς Ἑλλήσι
πλείστων ἀγαθῶν αἰτίους γεγενημένους.

58. Οὐ μόνον δ' ἐπὶ τούτων αὐτοὺς⁴²⁸ ὄψει τὴν γνώμην ταύτην ἔχοντα, ἀλ-
λ' ἐπὶ πάντων ὁμοίως. Ἐπεὶ καὶ τὴν πόλιν ἡμῶν οὐδεὶς ἂν ἐπικινέσειεν,
οὔθ' οὔτε τῆς θαλάττης ἥρξεν, οὔθ' οὔτε τοσούτον πλῆθος χρημάτων εἰσπράξα-
σα τοὺς συμμάχους⁴²⁹, εἰς τὴν Ἀκρόπολιν ἀνήνεγκεν⁴³⁰, ἀλλὰ μὴν οὐδ' οὔτε
παλὼν πόλεων ἐξουσίαν ἔλαβεν, τῆς μὲν ἀναστάτους ποιήσει⁴³¹, τὰς δὲ αὐ-
ξήσει, τὰς δὲ ὅπως ἡβουλήθη διοικῆσαι (ταῦτα γὰρ ἔπικνεν περὶ αὐτῇ
πρόττειν)· ἀλλ' ἐκ τούτων μὲν πολλὰ καὶ κατηγορεῖται κατ' αὐτῆς γεγύνασθαι
ἐκ δὲ τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης, καὶ Σαλαμῶνι ναυμαχίας, καὶ μέγιστα ὅτι

414) ὅτι θέλουσι λάβει πέρας, τελειωθῇ μὲ τοῖσιν ὥστε καὶ αὐτὸ μὴν εἰς ἄλλον καὶ
πρᾶξῃ τι ἐπὶ ταύτων. 415) ἔργον τόνον λέγει ὡς τὸ παραγεῖν. 416) Ἀν καταλύσῃ
τῶσα τῇ, δύναμιν τῶν βαρβάρων, ἥν εἶναι πιθανὴν καὶ συστήνῃ ποτε ἄλλῃ τοσαύτῃ,
ὥς ὅπῃ καὶ ἀμειβομένης πλεον τὴν ἀρχὴν καὶ τοὺς Ἑλληνας. 417) Καὶ ἂν φανῇ τις με-
γαλ' οὐκ. 418) Δυναμὴν καὶ παρὰ. 419) Παρὰ βέβηκε συνεχρῶς ἀντὶ τοῦ φημι.

420) Ἀλλ' ὥσπερ ὡς ἂν ἔλεγεν. Ἀλλ' οὐ ποιεῖ ταῦτα, καὶ γὰρ. 421) Ἀπλ. ἐξ αἰτίας τῶν
κολακῶν καὶ ἀπορίᾳ κατασχόνται τῆς ἰδίας ταύτης. 422) Λέγω ὅτι ταῦτα καὶ νῦν εἶπω καὶ
καὶ περὶ τῶν ἀρχαίων. 423) Λογογράφος. 424) Ἡμετερον ἐπαινεῖται, προαίρεται καὶ ἐπαινεῖται.

425) τὴν ὑπερτερρίαν τοῦ Ἡρακλέους ἐφ' ἧσαν τῶν ἀνθρώπων. ἔτι καὶ τοὺς ὑπερτερο-
σιν. 426) Ἐγκωμιαστικόν. 427) Ὅχι εἰσὶν ὅσοι αὐτοὶ δι' αὐτοὺς ἀπεκρίθησαν δύνασταιν.

428) τοὺς λογογράφους καὶ ποιητάς. 429) Ἡ καὶ δ'. αἰτιατικὴ ἀντὶ τῶν παρὰ σφίσι.
430) Ἰδοὺ πλοῦτον. Β. ἀριστέα. 431) Ἡ: ἔλαβεν ἐξουσίαν ποιῆσαι πολλῶν πολ. τὰς μὲν,
ἧλ. ἡ γυναικὶ ἀποδίδεται εἰς τὰς μὲν, τὰς δὲ. ἡ: ἔλαβεν ἐξουσίαν πολλῶν πολ. ὥστε
ποιῆσαι.

τὴν αὐτῶν ἐξέλιπον⁴³² ὑπὲρ τῆς τῶν Ἑλλήνων σωτηρίας, ἄπαντες αὐτῶν ἐγκωμιάζουσι. Τὴν δ' αὐτὴν γνώμην καὶ περὶ Λακεδαιμονίων ἔχουσι· καὶ γὰρ ἐκείνων ἀγαναττοῦν μᾶλλον τὴν ἥτταν τὴν ἐν Θερμοπύλαις, ἢ τὰς ἑλλήνων νίκας· καὶ τὸ τούτοιον τὸ μὲν κατ' ἐκείνων ὑπὸ τῶν βαρβάρων σταθὲν ἀγκυλώσει, τὰ δὲ⁴³³ ὑπὸ Λακεδαιμονίων κατὰ τῶν ἁλλων, οὐκ ἐπαινοῦσιν ἀλλ' ἀνῆλθως ὀρώσιν· ἡγοῦνται γὰρ τὸ μὲν ἀρετῆς εἶναι σημεῖον, τὰ δὲ πλεονεξίας.

60. Ταῦτάδων ἐξετάσας πάντας καὶ διελθὼν πρὸς αὐτόν⁴³⁴, ἦν μὲν τι τῶν εἰρημένων⁴³⁵ ἡμιταλακώτερον καὶ καταδεδέστερον, ἀποβλέπειν εἰς τὴν ἡλικίαν δαί τὴν ἐμὴν, ἢ δικαίως ἂν ἤπαντες συγγνώμην ἔχουσι. ἦν δ' ὅμοια τοῖς πρότερον διεδεδωμένοις, νομίζειν αὐτὰ χρή μὴ τὸ γῆρας τοῦ μὲν εὐρεῖν⁴³⁶, ἀλλὰ τὸ δαιμόνιον⁴³⁷ ὑποβλέειν, οὐκ ἐμοῦ φροντίζον, ἀλλὰ τῆς ἑλλάδος κηδόμενον, καὶ βουλούμενον ταύτην τε τῶν κακῶν ἀπαλλῆλξαι τῶν παρόντων, καὶ σοὶ δοῦναι πολὺ μείζω τηρηθῆναι τῆς νῦν ὑπαρχούσης. Οἴμαι δὲ σε οὐκ ἀγνοεῖν, ὅν τρόπον οἱ θεοὶ τὰ τῶν ἀνθρώπων διοικοῦσιν. Οὐ γὰρ αὐτόχρηστος, οὔτε τῶν ἀγαθῶν, οὔτε τῶν κακῶν γίγνονταί τῶν συνόντων αὐτοῦ⁴³⁸· ἀλλ' ἐκάστοις τοιαύτην ἔννοϊαν ἐμποιοῦσιν, ὥστε δι' ἁλλήλων ἡμῖν ἐκάτερα παραγίγνεται τούτων. Οἶον ἴτως καὶ νῦν, τοὺς μὲν λόγους ἡμῖν ἀπένευμαν, ἐπὶ δὲ τῆς πράξεως σὲ τάττουσι, νομίζοντες τούτων γὰρ γενέσθαι τοὺς ἀκούοντας. Ἦγοῦμαι δὲ καὶ τὰ πεπραγμένα πρότερον οὐκ ἂν ποτὲ σοι γενέσθαι τηλικαῦτα τὸ μέγεθος, εἰ μὴ τις θεῶν αὐτὰ συγκατάφθωσεν, οὐχ ἵνα τοῖς βαρβάρους μόνον τοῖς ἐπὶ τῆς Εὐρώπης κατοικοῦσι πολέμων διατελῆς, ἀλλ' ὅπως, ἐν τούτοις γυμνασθεῖς, καὶ λαβὼν ἐμπειρίαν, καὶ γνωσθεῖς οἷός εἰ, τούτων ἐπιθυμήσης, ὃν συγχάνω συμπεδουλευσκάς. Λισχρὸν οὖν ἐστι καλῶς τῆς τύχης ἡγουμένης ἀπολειρθῆναι⁴³⁹, καὶ μὴ παρασχεῖν αὐτόν, εἰς ἃ βούλεται σε προαγαγεῖν.

61. Νομίζω δὲ χρῆναί σε πάντας μὲν τιμᾶν τοὺς περὶ τῶν σοὶ πεπραγμένων ἀγαθῶν τι λέγοντας, καλλίστα μὲντοι νομίζειν ἐγκωμιάζειν ἐκείνους τοὺς μείζονων ἔργων καὶ τηλικούτων⁴⁴⁰ τὴν σὴν φύσιν⁴⁴¹ ἀξιοῦντας, καὶ τοὺς μὴ μόνον τοὺς ἐν τῷ παρόντι κεχαρισμένους διειλεγμένους, ἀλλ' οἷτινες ἂν τοὺς ἐπιτιμωμένους οὕτω ποιήσουσι τὰς σὰς πράξεις θαυμάζειν, ὡς οὐδενὸς ἄλλου τῶν προγεγενημένων. Πολλὰ δὲ βουλούμενος τοιαῦτα λέγειν, οὐ δύναμαι· τὴν δ' αἰτίαν δι' ἣν⁴⁴² πλεονάξας τοῦ θέντος εἴρηκα.

62. Λοιπὸν οὖν ἐστί τὰ προσημασμένα συναγαγεῖν, ἵν' ὥς ἐν ἐλαχίστοις⁴⁴³ κατ' ἰδὴς πό-νευράλιον τῶν συμβεβουλευμένων. Φημί γὰρ χρῆναί σε τοὺς

432) Δηλ. οἱ πολῖται τὴν αὐτῶν πόλιν. Τὴν κατέλιπον δὲ ἔσαν ἐπὶ τῇ ἐνβολῇ τοῦ Σέρξου κατεβήσαν εἰς τὰ πλοῖα. 433) Τὸ τρώπαιον τὸ μὲν... τὰ δὲ· ἀντί: τῶν τρώπαιων, το μὲν κτλ. 434) Ἀντί πρὸς σεαυτόν. 435) Ἐν προτέραις λέγοι, εἰς: 436) Πιστεῖν νὰ νομίζῃς: διὰ αὐτὰ δὲν τὰ οὐτὲ γῆρας μου. 437) Θεῖα ἐμπνευσίς. 438) Δὲν διδοῦσι μὲ τις χεῖρας τῶν, οὔτε τὰ κακὰ οὔτε τὰ κατὰ τὰ συνέτα τοῖς ἀνθρώποις. 439) Νὰ μὴ μίσης ἐπίσω, νὰ μὴν τὴν ἀκολουθήσης. 440) Τῶν μεγάλων. ὅσον ἔγωγ. 441) Ἀπὸ τὴν ρ. 442) Δι' ἣν οὐ δύναμαι, διὰ γῆρας. 443) Καθ' ὑπερβιβασμὸν ἀντί ἐν ὧς ἐλαχίστοις.

μὲν Ἑλλήνας εὐεργετεῖν, Μακεδόνων δὲ βασιλεύειν, τῶν δὲ βαρβάρων ὡς πλείστον ἄρχειν⁴⁴⁴. Ἦν γὰρ ταῦτα πράττης, ἅπαντές σοι χάριν ἔξουσιν. Οἱ μὲν Ἑλληνες, ὑπὲρ ὧν ἂν εὖ πάσχωσι⁴⁴⁵. Μακεδόνες δὲ, ἂν βασιλικῶς, ἀλλὰ μὴ τυραννικῶς, αὐτῶν ἐπιστατῆς· τὸ δὲ τῶν ἄλλων⁴⁴⁶ γένος, ἂν διὰ σὲ βαρβαρικῆς δεσποτείας ἀπαλλαγέντες Ἑλληνικῆς ἐπιμελείας τύχωσι. Ταῦθ' ὅπως μὲν γέγραπται τοῖς καιροῖς⁴⁴⁷ καὶ ταῖς ἀκριβείαις⁴⁴⁸, παρ' ὧν τῶν ἀκούοντων πυνθάνεσθαι δίκαιόν ἐστιν⁴⁴⁹. ὅτι μὲν τοι βελτίω τούτων καὶ μᾶλλον ἀρμόττοντα τοῖς ὑπάρχουσιν⁴⁵⁰ οὐδεὶς ἂν σοι συμβουλεύσειε, σαφῶς εἰδέναι νομίζω.

444) Δ ἀκρίνει τὸ βασιλεύειν. ἄρχειν ὡς νόμιμον βασιλεία, τοῦ ἀρχεῖν. κρατεῖν ὡς κατακτητὴν. 445) Εὐεργετῶνται. 446) Τῶν Περσῶν καὶ ἐτι μᾶλλον τῶν ἐν Ἀσίᾳ Ἑλλήνων. 447) Ὡς πρὸς τὸ μετρεῖν ἢ τὴν ἔκτασιν. Οὕτω πολλάκις χρηται ὁ Ἰσοκράτης τῇ λέξει καιρὸς. 448) Ἀκριβία ἢ περιττολογία. 449) Δίκαιον εἶναι ἀπὸ σᾶς τούς ἀκούοντας τὸν λόγον μου νὰ μάθω πῶς ἐγράφη ὡς πρὸς. 450) Ταῖς παρούσαις περιστάσεσιν.

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ

ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ.

Ο λόγος εἶτος ἐγγράτη. κατὰ τοὺς κριτικούς, πρὸ τοῦ τέλους τοῦ Ολυμπιακοῦ πολέμου. ἐπὶ τῆς πολιτείας τῆς Φιλιστονίας, καὶ πρὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Καδμείας (18. τοῦ αὐτοῦ λόγου § 35). Σοα ἐν Ολ. 100, α. Ἐγγατη δὲ εἰς ἐπιθεσίαν τῆς δεξιάς τῶν Ἀθηναίων, ἔπως ἀναγνωσθῇ εἰς πανηγυρίαν τινα· καὶ ἐπειδὴ ἀνήκει εἰς τὸ α. εἶτος Ολυμπιαδός. διὰ τοῦτο πιθανώς ἡ πανηγυρίς αὕτη ἦν τὰ Ολύμπια. Λέγεται δὲ ὅτι κατέβαλεν ὁ ῥήτωρ δεκα ἢ δεκαπέντε ἔτη εἰς σύνταξιν αὐτοῦ.

1. ΠΟΛΛΑΚΙΣ ἐθαύμασα τῶν¹ τὰς πανηγύρεις συναγαγόντων², καὶ τοὺς γυμνικούς ἀγῶνας³ καταστηθέντων, ὅτι τις μὲν τῶν σωμάτων εὐεξίας⁴ οὕτω μεγάλων δωρεῶν⁵ ἤξιωσαν, τοῖς δὲ ὑπὲρ τῶν κοινῶν ἰδιὰ⁶ πονήσασσι, καὶ τὰς ἐκπύων ψυχὰς οὕτω παρὰ τελευτάσασιν, ὥστε καὶ τοὺς ἄλλους ὠφελεῖν δύνασθαι, οὐδεμίαν τιμὴν ἀπένειμυ, ὧν εἰκὸς ἦν αὐτοῦς⁷ μᾶλλον ποιήσασθαι πρόνοιαν. Τῶν μὲν γὰρ ἀθλητῶν, δις τοσαύτην⁸ ῥώμην λαβόντων⁹, οὐδὲν ἂν πλέον γένοιτο τοῖς ἄλλοις¹⁰, ἐνός δὲ ἀνδρός εὖ προήσσαντος¹¹, ἅπαντες ἂν ἀπολαύσειαν¹² οἱ βουλούμενοι κοινωνεῖν τῆς ἐκείνου δικαιοσύνης. Οὐ μὴν ἐπὶ τούτοις¹³ ἀθυμήσας, εἰλόμην ῥαθυμεῖν¹⁴. ἀλλ' ἱκανὸν νομίπας ἄθλον¹⁵ ἔσσεσθαι μοι τὴν δόξαν τὴν ἀπ' αὐτοῦ τοῦ λόγου γενησομένην, ἥκω συμβουλεύων περὶ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς τοὺς βαρβάρους¹⁶, καὶ τῆς ὁμοιοσύνης τῆς πρὸς ἑαυτοὺς οὐκ ἀγνοῶν, ὅτι πολλοὶ τῶν προσποιησαμένων εἶναι σοφιστῶν¹⁷ ἐπὶ τοῦτον τὸν λόγον ὤρμησαν, ἀλλ' ἅμα μὲν ἐλπίζων, τοσοῦτον αὐτῶν διόισιν¹⁸, ὥστε τοῖς ἄλλοις¹⁹ μηδὲν πώποτε δοκεῖν εἰρησῆσαι περὶ αὐτῶν, ἅμα δὲ προκρίνας²⁰ τούτους καλλίστους εἶναι τῶν λόγων, οἵτινες περὶ μεγίστων τυγχάνουσιν ὄντες²¹, καὶ τοὺς τε λέγοντας μάλιστα ἐπι-

1) Τα βαρυστοικά μετὰ νενικη. 2) Ο παροχημαίος δηλαδ' ὅσους κατὰ πρῶτον συνήγαγον καὶ κατέστησαν, τοὺς πρῶτους θεμελιώτας. 3) Πανηγυρίαι, αἱ γενικαὶ καὶ ἱερὰς συναλεύσεις τῶν Ἑλλήνων. Γυμνικοὶ δὲ ἀγῶνες, οὗ, ἐπὶ τοῦ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον γυμνοί, εἰν ὁ δρόμος, ἡ πάλη κατ. 4) Τὴν ῥώμην. 5) Τῶν οὐρανίων καὶ ἄλλων ἀθλῶν τῶν δεδομένων τοῖς νικηταῖς. 6) Δηλ. χωρὶς κοινῆς χρησίας, ὡς οἱ ἀθῆται, εἰ δημοσία δαπάνη ἀσκούμενοι. 7) Τοῖς συναγαγόντας. 8) Ὅσον ἦν ἔχουσι. 9) Ἄν οἱ ἀθληταὶ λάθωσι. 10) Πλεον (τῶν ἂν εἶον προτίρον). Τίποτε ἦν πλεον κερδίζει εἰ ἄλλοι ἀνθρώποι. 11) Καλῶς σκεφθέντος. 12) Ἀπολαύσειαν τῆς δικαιοσύνης. οἱ βουλούμενοι κοινωνεῖν αὐτῆς. 13) Ὅτι δηλ. δὲν ἀμειβόμενοι οἱ ἀπεκτιμώμενοι, ὡς οἱ σωματικῶς ἀγωνιζόμενοι. 14) Δὲν ἐπρόκρινα διὰ τοῦτο νὰ μείνω ἄργος, δὲν ἀπαράβην τοῦ νὰ γράψω.

15) Ο αθλος, ὁ ἀγὼν· τὸ αθλον ἡ ἀμοιβὴ αὐτοῦ. 16) Ὁ μὲν γὰρ ψυχὴ τοῦ Ἰσοκράτους περὶ μίαν ἰδεάν διηγεῖται, ἐστέρητο, εὐγενεστέτην παύσιν. Να παύσωσιν οἱ Ἑλλήνες τὰς μεταφύ των ἔριδας, καὶ τὰς κοινὰς τῶν δυνάμεις νὰ ἀρτίψωσι κατὰ τῶν Περσῶν. Ταῦτην ἰδίως ἀναπτύσσει· ἐν τῷ πρὸς Φιλίππον λόγῳ. 17) Σοφισταὶ ὀνομάζοντο τότε οἱ διδάσκοντες τὴν ἐπιστήμην τοῦ λαοῦ· ἐνοεῖ δὲ εἴην τὸν ῥήτορα Γοργίαν, γράψαντα εἰς ὕψος ἐγκώδεις καὶ ἐπιτετηγμένον τὸν Ολυμπιακὸν λόγον, ἐν ᾧ τὰ αὐτὰ προκρίνει. 18) Ὅτι θέλω διαφέρειν αὐτῶν. 19) Εἰρησῆσαι τοῖς ἄλλοις (σοφισταῖς), ὅτι ἐρρίθη ὡς τῶν ἄλλων. 20) Κρίνας τούτους τοὺς λόγους εἶναι καλλίστους πρὸ τῶν ἄλλων ἁ.

21) Εἶσι, γίνονται ἢ λέγονται περὶ μεγίστων πραγμάτων.

δεικνύουσι²², καὶ τοὺς ἀκούοντας πλεῖστα ὠφελοῦσιν, ὧν εἷς αὐτός ἐστιν. Ἐπειτα οὐδ' οἱ καιροί²³ πῶ παραληλύθασιν, ὥστε ἤδη μάτην εἶναι τὸ μνησθαι περὶ αὐτῶν. Τότε γὰρ χρὴ παύεσθαι λέγοντα²⁴, ὅταν ἡ τὰ πράγματα λάβῃ τέλος καὶ μηκέτι δεῖ βουλευέσθαι περὶ αὐτῶν, ἢ τὸν λόγον ἰδῇ τις ἔχοντα πέρας²⁵, ὥστε μηδεμίαν λελεῖσθαι τοῖς ἄλλοις ὑπερβολήν²⁶. Ἔως δ' ἂν τὰ μὲν²⁷, ὁμοίως ὥσπερ πρότερον εἴρηται, τὰ δ' εἰρημένα²⁸ φαύλως ἔχοντα τυγχάνῃ²⁹, πῶς οὐ χρὴ σκοπεῖν καὶ φιλοσοφεῖν³⁰ τοῦτον τὸν λόγον, ὅς, ἢν κατορθωθῇ³¹, καὶ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς ἀλλήλους, καὶ τῆς παραγῆς τῆς παροίσης, καὶ τῶν μεγίστων κακῶν ἡμῶς ἀπαλλάξει. Πρὸς δὲ τοῦτοις, εἰ μὲν μηδαμῶς ἄλλως οἶόν τε ἢν δηλοῦν τις αὐτὰς πράξεις, ἄλλ' ἢ διὰ μίαν ἰδέαν³², εἶπεν ἂν τις ὑποβαλεῖν³³, ὡς περιεργόν³⁴ ἐστὶ τὸν αὐτὸν τρόπον³⁵ ἐκείνους λέγοντα³⁶ πάλιν ἐνοχλεῖν τοῖς ἀκούουσιν· ἐπειδὴ οὐοὶ λόγοι ταυτέτην ἔχουσι τὴν φύσιν, ὥσθ' οἶόν τ' εἶναι περὶ τῶν αὐτῶν πολλαχῶς ἐξηγήσασθαι, καὶ τὰ τε μέγιστα ταπεινά ποιῆσαι, καὶ τοῖς μικροῖς μέγεθος προσθεῖναι καὶ τὰ τελαίκα καίνυν³⁷ διεξελθεῖν, καὶ περὶ τῶν νεωστὶ γεγεννημένων ἀρχαίως³⁸ εἰπεῖν, οὐκ ἐστὶ φρονιτὸν ταῦτ' ἐστὶ, περὶ ὧν ἕτεροι πρότερον εἰρηκασιν, ἀλλ' ἀμεινον ἐκείνων εἰπεῖν πειρατέων. Αἱ μὲν γὰρ πράξεις αἱ προγεγεννημέναι κοινὰί πᾶσιν ἡμῖν³⁹ καταλελείφθησαν· τὸ δὲ ἐν καιρῷ ταύταις καταχρηστέσθαι⁴⁰ καὶ τὰ προσήκοντα περὶ ἐκείνης ἐνθυμηθῆναι⁴¹, καὶ τοῖς ἀκούουσιν εὖ διαθέσθαι⁴², τῶν εὖ φρονούντων ἰδίον ἐστίν. Ἡγοῦμαι δ' οὕτως ἂν μεγίστην ἐπίδοσιν λαμβάνειν⁴³, καὶ τὰς ἄλλας τέχνας, καὶ τὴν περὶ τοὺς λόγους φιλοσοφίαν, εἰ⁴⁴ τις τιμῶν καὶ θαυμάζοι μὴ τοὺς πρώτους τῶν λόγων ἀρχομένους⁴⁵, ἀλλὰ τοὺς ἀοίστα αὐτῶν ἑκάστον ἐξεργαζομένους⁴⁶, μὴδὲ τοὺς περὶ τούτων ζητούντας τι λέγειν, περὶ ὧν μηδαμὴς πρότερον εἴρηκεν, ἀλλὰ τοὺς αὐτῶς ἐπισταμένους εἰπεῖν, ὡς οὐδεὶς ἂν ἄλλος οὐκάνηται.

2. Καίτοι τινὲς ἐπιτιμῶσι⁴⁷ τῶν λόγων τοὺς ὑπὲρ τοὺς ἰδιώτας ἔχουσι⁴⁸, καὶ λίαν ἀπεκτριβόμενοι· καὶ τοσοῦτον διημεκρήσαντι⁴⁹, ὥστε τοὺς πρὸς ὑπερβολὴν παπνημένους πρὸς τοὺς ἀγῶνας τοὺς περὶ τῶν ἰσθμίων συμβολαίων σκοποῦσιν⁵⁰, ὥσπερ ὁμοίως ἀμφοτέρους δεῖν⁵¹ εἶναι, ἀλλ' οὐ τοὺς

22) Ἀποδεικνύουσι τὴν ἰκανότητα τῶν λεγόντων. 23) Ὁ καιρὸς οὗτος τοῦ πρὸς τὴν δὴλ. κατὰ βίβλησαν. 24) Τίποτε. 25) Ἐξαντλήθη. 26) Ὁ λόγος οὗτος καὶ τὴν ἰδέαν καὶ τὸν σκοπὸν τοῦ λόγου. 27) Δὲν εἶναι καλὴν. δὴλ. εἰ περὶ τούτων λόγος δὲν ἔτινεν ὡς ἔστω. 28) Ὁ σκοπὸς τοῦ λόγου, σπουδαῖον. 31) Δὴλ. ἂν κατορθωθῇ τὰ ἐν αὐτῷ τοῦ λόγου σκοπὸν. 32) Δι' ἐκείνους μόνον τρόπον. 33) Εὐδαιμονία καὶ καλὴ. 34) Περιεργόν. 35) Κατὰ τὸν αὐτὸν. 36) Ἰστέον.

37) Κατὰ μὲν τὸν τρόπον, ὅτι. 38) Ἀρχαίως, ὡς τοῖς νεωτέροις ἀμφοτέρων περὶ τῶν καλῶν καὶ τῶν κακῶν. 39) Κοινὰ εἰς πάντας ἡμᾶς, ὥστε δὴλ. ἔλοι ἡμεῖς καὶ τὰς γενεὰς τῶν μετ' ἡμῶν. 40) Χρηστέσθαι διανοίας. 41) Ἀναμνησθῆναι τὸν λόγον καλῶς καὶ τὰ ἐκείνου ὡς πρὸς τὰς λέξεις. 42) Λαμβάνειν δὲ, εἰ δὲν ἀναιδέως λαμβάνωσιν ἐπίδοσιν, καὶ ἐπιτιμῶσιν. 43) Οὕτως, εἰ. 44) Ὅσοι πρώτοι λήγουσι τι, ὅσοι καὶ περὶ τούτων. 45) Ὅσοι ἀναμνησθῶσι τὴν ἰδέαν. 46) Συναλλοῦσιν οἱ ἐπιτιμῶντες. 50) Τὸς καθ' ὑπερβολὴν παπνημένους, ἡλλ. τοὺς ἐξεργαζομένους, τοὺς ἐπιδεικτικὰ καὶ παπνηγυρικοὺς παραβάλλουσι πρὸς τοὺς τῶν ἰσθμίων συμβολαίων δικανικοὺς. 51) Ὁ δὲ δὲν (ἐνομ. ἀπὸ τῆς διὰ τὸν τριτοπρόσωπον) ὁμοίως εἶναι, ὡς καὶ ἔπρεπε καὶ ἔστιν ὁμοίως.

μὲν ἀποκλῶς, τοὺς δὲ ἐπιδεικτικῶς.⁵² ἢ ἀπλῶς⁵³ μὲν διορῶντας τὰς μετρίους⁵⁴ τὸν δὲ ἀκριβῶς ἐπιστάμενον λέγειν, ἀπλῶς οὐκ ἂν μὴ δυνάμενον εἰπεῖν⁵⁵. Οὗτοι μὲν οὖν οὐ λελήθασιν, ὅτι τούτους ἐπαινοῦσιν, ὧν ἐγγύς αὐτοὶ τυγχάνουσιν ὄντες.⁵⁶ ἔμοι δὲ οὐδὲν πρὸς τοὺς τοιούτους ἐστίν⁵⁷. ἀλλὰ πρὸς ἐκείνους, τοὺς οὐδὲν ἀποδεξομένους εἰκὴ⁵⁸ τῶν λεγομένων, ἀλλὰ δυσχερανοῦντας, καὶ ζητησόντας ἰδεῖν τι τοιούτων ἐν τοῖς ἐμοῖς λόγοις, ὃ παρὰ τοῖς ἄλλοις οὐχ εὐρήσονται. Πρὸς οὗς ἔτι μικρὸν ὑπὲρ ἐμυτοῦ θρασυνάμενος.⁵⁹ ἥδη περὶ τοῦ πράγματος⁶⁰ ποιήσομαι τοὺς λόγους. Τοὺς μὲν γὰρ ἄλλους ἐν τοῖς προαιμίαις ἄρῳ κατὰ κράτος τοὺς ἀκροατάς, καὶ προσκετιζομένους ὑπὲρ τῶν μελλόντων ῥηθήσεσθαι, καὶ λέγοντας, τοὺς μὲν, ὡς ἐξ ὑποπόπου⁶¹ γέγονεν αὐταῖς ἡ παρὰ κενετή, τοὺς δὲ, ὡς χαλεπὸν ἐστὶν ἴσους τῷ μεγέθει λόγους τῶν ἔργων⁶² εἴδω δ', ἦν μὴ καὶ τοῦ πράγματος ἀξίως εἴπω, καὶ τῆς δοῦλης τῆς ἐμυτοῦ, καὶ τοῦ χρόνου, μὴ μόνον τοῦ περὶ τὸν λόγον ἡμῖν διατριβέντος⁶³, ἀλλὰ καὶ σύμπαντος οὐ⁶⁴ βεβίωκα⁶⁵, παρκαλεῖσθαι μηδεμίαν μοι συγγνώμην ἔχειν, ἀλλὰ κατὰ γὰρ καὶ κατὰ φρονεῖν οὐδὲν γὰρ ὅ,τι τῶν τοιούτων οὐκ ἀξίως εἰμι πρόσχεν, εἴπερ μηδὲν τῶν ἄλλων διατρέων, αὐτῷ μεγάλως τὰς ὑποσχέσεις ποιοῦμαι. Περὶ μὲν οὖν τῶν ἰδίων, ταῦτά μοι περὶρήθη. Περὶ δὲ τῶν κοινῶν, ὅσοι μὲν εὐθὺς ἐπελθόντες⁶⁶ διδασκούντι, ὡς γὰρ, διὰ τὴν ἀκρίβειαν τὰς πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ἔχουσι, ἐπὶ τὸν βάρβαρον τραπέθαι, καὶ διεξέρχονται τὰς τε συμφορὰς τὰς ἐκ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς ἄλληλους ἡμῖν γεγενημένας, καὶ τὰς ὥρσεις τὰς ἐκ τῆς στρατείας τῆς ἐπ' ἐκείνῳ ἀπομένους, ἀληθῆ μὲν λέγουσιν, οὐ μὴν ἐντεθῆν⁶⁷ γε ποιοῦνται τὴν ἀρχήν, ὅταν ἂν μάλιστα συστήσῃ ταῦτα⁶⁸ δυνάσθαι. Τῶν γὰρ Ἑλλήνων οἱ μὲν ὑπ' ἡμῶν⁶⁹, οἱ δὲ ὑπὸ Λακεδαιμονίαις εἰσὶν· αἱ γὰρ πολιτεῖαι⁷⁰, δι' ὧν οἰκοῦται⁷¹ τὰς πόλεις, αὐτῶν τοὺς πλείστους αὐτῶν διεπλήρηται⁷². Ὅσοι οὖν οὕτως τοῖς ἄλλοις κοινῇ τι πράξεν ἄγαθόν⁷³, πρὶν ἂν τοὺς προσεστώτας αὐτῶν διεπλήρῃ, λίαν ἀπλῶς ἔχει⁷⁴, καὶ πόρρω τῶν πραγμάτων⁷⁵ ἐστίν. Ἀλλὰ δεῖ τοὺς μὴ μόνον ἐπιβλεῖν ποιουμένους, ἀλλὰ καὶ διατρέχειν τι βουλευμένους, ἐκείνους τοὺς λόγους ζη-

52) Οἱ μὲν δεικτικῶς καὶ ἡμῖν τοιούτοις ὥστε νὰ ἐξαπαλίσωσι τὰ δίκαια τοῦ λέγοντος. Οἱ δὲ πανηγυρικῶς νὰ ἦναι ἐπιδεικτικῶς. 53) Ἀπλῶς, οἱ ἐπιστάμενοι. 54) Διόρῶντες πῶς συντάσσονται αἱ μετρίαι, οἱ μὴ πομπάδας ἄντοι. 55) Ὅτι ἐκείνος (ὁ ἀκριβὴς, ἐμπειρὴς ῥήτωρ) δὲν δύναται νὰ ἐμυλῇ τῷ ἀπλῶς καὶ ἐκ ἐπιδεικτικῶς. Οὐκ ἂν μὴ πλεονάζει ἡ ἀριστεία. 56) Οἱ μετριοὶ ἐπαινοῦσι τοὺς μετρίους. 57) Δὲν ἔχω νὰ κάμω μὲν τοὺς τοιούτους, δὲν ἀποδείκνυμαι πρὸς αὐτούς. 58) Ἀπλῶς καὶ ὡς ἔστιν δὲν θέλουσι διχῶν. δὲν θέλουσι εὐχαριστῆσαι εἰς οὐδὲν τῶν λεγομένων. 59) Ἐπαιτῶς, μετὰ παρρησίας εἰπών. 60) Περὶ τοῦ πράγματος. 61) Ἐκ τοῦ προεργεῖν (ἦσαν τὰ μέλη, καὶ χεῖρες). 62) Λόγους ἴσους τῷ μεγέθει τῶν ἔργων. 63) Ὅσον διατρίψω. ἡμῖν ἀντι ἔμοι. 64) Συμφωνεῖ μετὰ τοῦ πρὸς ἡμᾶς ἀναφέρεται ἡ ἀπάντης δ'. 65) Ἦσαν τότε 68 ἔτων ὁ ῥήτωρ. 66) Ἄμα παρουσιασθέντες νὰ ἐμυλῇσιν. 67) Ἐκείθιν. 68) Συνεργολογεῖσθαι ταῦτα τὰ πράγματα, τὰ κατὰ τοὺς Ῥωμαίους, νὰ δώσωσι συστάσιν εἰς αὐτά. 69) Ἰσοτὴν ἡγεμονίαν, τὴν προστάσιν ἡμῶν. 70) Αἱ κυβερνήσεις. 71) Κυβερνώσει. 72) Διγερῶσι. 73) Διγερῶσι. 74) Αἱ μὲν ἡμετέρας οὐκ ἀφαιρῶντες οὐκ ἀφαιρῶντες εἰς τὴν τὸν Λακεδαιμονίων. 75) Ὅτι οἱ ἄλλοι Ἕλληνες. 76) Ἀπλῶς, εὐθὺς εἰσι. 77) Μακρὰν τὴν νὰ ἐννοῇ τὰ πράγματα.

τείν, οἵτινες τὰς πόλεις ταύτας⁷⁶ πείθουσιν ἰσομοιῆσαι πρὸς ἀλλήλας⁷⁷, καὶ τὰς ὑγέμονικας διελέσθαι, καὶ τὰς πλεονεξίας⁷⁸, ἃς νῦν παρὰ τῶν Ἑλλήνων ἐπιθυμοῦσιν αὐταῖς γίνεσθαι⁷⁹, ταύτας παρὰ τῶν βαρβάρων ποιήσασθαι⁸⁰.

5. Τὴν μὲν οὖν ἡμετέραν πόλιν, ῥᾶδιον ἐπὶ ταῦτα προσπαγεῖν⁸¹. Λακεδαιμόνιοι δὲ νῦν μὲν ἐτι δυσπείτως ἔχουσι⁸² παρειλήφασιν⁸³ γὰρ ψευδῆ λόγον, ὡς ἔστιν αὐτοῖς ἡγεῖσθαι πάτριον⁸⁴· ἦν δ' ἐπιδείξει τις αὐτοῖς ταύτην τὴν τιμὴν ἡμετέραν οὕσαν μᾶλλον ἢ ἐκείνων, τὰχ' ἂν, ἐάσαντες τὸ διακριθεῖσθαι⁸⁵ περὶ ταύτων, ἐπὶ τὰ συμφέρον ἔλθοιεν. Ἐγὼ μὲν οὖν καὶ τοὺς ἄλλους ἐντέθεν ἀρχεσθαι, καὶ μὴ πρότερον περὶ τῶν ὁμολογουμένων συμβουλεύειν, πρὶν περὶ τῶν ἀκριβοῦς τοιούτων ἡμᾶς ἀπαλλάξαι⁸⁶. Ἐμοὶ δὲ οὖν ἀμφοτέρω⁸⁷ ἐνεκα προσήκει περὶ ταῦτα ποιήσασθαι τὴν πλείστην διακρίσιν⁸⁸, μάλιστα μὲν, ἵνα προύργου⁸⁹ τι γέννηται, καὶ πικρὰ μὲναι τῆς πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς φιλονεικίας κοινῇ τοῖς βαρβάρους πολευήσωμεν⁹⁰· εἰ δὲ τοῦτό ἐστιν ἀδύνατον, ἵνα δηλώσω τοὺς ἐμποδῶν ὄντας⁹¹ τῇ τῶν Ἑλλήνων εὐδαιμονίᾳ, καὶ πᾶσι γέννηται φανερόν, ὅτι καὶ πρότερον⁹² ἡ πόλις ἡμῶν δικαίως τῆς θαλάττης ἥρξε, καὶ νῦν οὐκ ἀδίκως ἀκριβοῦς περὶ τῆς ἡγεμονίας⁹³. Τοῦτο μὲν γὰρ⁹⁴, εἰ δὲ τούτους⁹⁵ ἐρ' ἐλάσσω τιμᾶται τῶν ἔργων, τοὺς ἐμπειροτάτους ὄντας⁹⁶ καὶ μεγίστην δύναμιν ἔχοντας, ἀνακριβοῦς τῆς ἡμῶν προσήκει τὴν ἡγεμονίαν ἀπολαβεῖν, ἣν πρότερον ἐτυχάνομεν ἔχοντας· οὐδείς γὰρ ἄν ἐτέραν πόλιν ἐπιδείξειε τοσοῦτον ἐν τῷ πολέμῳ τῷ κατὰ γῆν ὑπερέχουσιν, ὅσον τὴν ἡμετέραν ἐν τοῖς κινδύνοις τοῖς κατὰ θάλατταν διακρούουσιν⁹⁷. τοῦτο δὲ, εἴ τινες ταύτην μὲν μὴ νομίζουσι δικαίαν εἶναι τὴν κρίσιν⁹⁸, ἀλλὰ πολλὰς τὰς μεταβολὰς γίνεσθαι⁹⁹ (τὰς γὰρ δυναστείας οὐδέποτε τοῖς αὐτοῖς παρμένειν), ἄξιόν ἐστι τὴν ἡγεμονίαν ἔχειν, ὥσπερ ἄλλο τι γένος¹⁰⁰, ἢ τοὺς πρώτους τυχόντας ταύτης τῆς τιμῆς, ἢ τοὺς πλείων ἀγαθῶν αἰτίους τοῖς Ἑλλήσιν ὄντας, ἡγοῦμαι καὶ τοὺς γ' εἶναι

76) Τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν Λακεδαίμονα. 77) ἴσην μοῖραν δοῦναι πρὸς ἀλλήλας· καὶ μοιρασθῆναι ἐξ ἴσου. Τοῦτο ἐννοεῖται εἰς τοὺς Ἀθηναίους τότε, διότι οἱ Λακεδαιμόνιοι ἦσαν οἱ ἰσχυρότεροι. 78) Τὰ κέρδη. 79) Να γίνωσιν εἰς αὐτάς, να ἐπικρατῶσιν αὐτάς.

80) Ποιήσασθαι τὰς πλεονεξίας, κερδίζειν. 81) Να πέριμναι, να πείσσωμεν. 82) Δυσκόλως πείθονται. 83) Εκ παραδόξου· ἔχουσι. 84) Οἱ τοῖς ἡγεμονεύειν τὰς Ἑλλάδας εἶναι πάτριον αὐτῶν δικαίωμα. Νομίζω ὅμως ἀνθρώπων ἐστὶν ἡ Λακεδαιμονία δυσκόλως πείσθαι τότε εἰς αὐτὴν τὴν ἰσότητά, διότι πρὸ 24 ἔτων, ἐπὶ Λυσάνδρου, εἶχε κυριεύσει τὰς Ἀθήνας Ἐλευθερωθεῖσαι· καὶ αὐταὶ ὑποθαλασσοῦντο, ἀνέλυον μίρον, οὐκ ἔπλην τῇ ἀρχαίᾳ ἐπιβροχῇ των. 85) Νὰ ἀκριβοῦσιν, να ζητῶσι τὴν ἀκρίβη ἀλήθειαν. 86) Πρὶν ἀπαλλάξαι ἡμᾶς ἐκείνων περὶ τῶν ἀκριβοῦς τοιούτων. Ἀλλὰ καὶ καὶ βεβαιωμένη ἡ ἔκφρασις, ἐκτὸς ἂν κατὰ τινὰς τὸ πρὶν περὶ μεταβολῆς εἰς πρὶν περὶ τῆς ἀπαλλαγῆς εἰς εἰς ἀλλήλας. 87) Τῷ ῥηθητιμῶν. 88) Εὐδαίμονα. 89) Χρησόμενοι. 90) Ἡ δὲ λέξις τοῦ προῦργου οὐ τινὸς διον τελεῖσθαι, δηλ. τοῦτον ἀναγκάζειν, ὥστε τὸ ἔργον πρὸς ὃ σπουδὴν τι, δὲν δύναται νὰ τελεσθῇ χωρὶς αὐτοῦ. 91) Ἐμπειροτάτους. 92) Ἀπὸ πρὶν νικῆθαι ἀπὸ τοῦ Λακεδαιμονίου. 93) Τῆς κατὰ θαλάσσαν ἡγεμονίας, διότι αὐτῆς μόνος ἀντικρίνεται οἱ Ἀθηναῖοι. 94) Τοῦτο μὲν, ταῦτον δὲ πρῶτον μὲν, δεύτερον δὲ. 95) Τιμᾶσθαι τοὺς τοὺς ὄντας· νὰ τιμῶνται ἐκεῖνοι, εἰσὶν εἰς. 96) Εἰς αὐτοῖς. 97) Ὅσον (ἐπιδείξειν ὅτι) διακρούουσιν. 98) Νὰ ἡγεμονεύειν δηλ. οἱ ἐμπειροτάτοι. 99) Νομίζουσι γίνεσθαι. Ὅτι ἐπομένως δὲν εἶναι πάντες οἱ αὐτοὶ ἐμπειροτάτοι. Τοῦτο ἐννοεῖται οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὡς νικῆσαντες τοὺς Ἀθηναίους. 100) Ὡς καὶ πᾶσαν ἄλλην τιμὴν.

μεθ' ἡμῶν¹⁰⁰, ὅσῳ γὰρ ἂν τις πορώτερον¹⁰¹ σκοπῇ περὶ τούτων ἀμφοτέρων¹⁰², τοσούτῳ πλεον ἀπολείψομεν¹⁰³ τοὺς ἀμφισβητοῦντας περὶ αὐτῶν.

4. Ὁμολογεῖται μὲν γὰρ τὴν πόλιν ἡμῶν ἀρχαιοτάτην¹⁰⁴ εἶναι, καὶ μεγίστην¹⁰⁵, καὶ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ὀνομαστοτάτην. Οὕτω δὲ καλλίστης ὑποθέσεως¹⁰⁶ οὕσης, ἐπὶ τοῖς ἐχομένοις¹⁰⁷ τούτων ἔτι μᾶλλον ἡμᾶς προσήκει τιμᾶσθαι. Ταύτην γὰρ οἰκοῦμεν¹⁰⁸, οὐχ ἑτέρους ἐκβαλόντες, οὐδὲ ἐρήμην καταλαμβάνοντες, οὐδὲ ἐκ πολλῶν ἐθνῶν μιγάδες συλλεγόντες, ἀλλ' οὕτω καλῶς καὶ γυναιῶς γεγόνκαμεν¹⁰⁹, ὥστ' ἐξ ἥσπερ ἔφυμεν¹¹⁰ ταύτην ἔχοντες ἅπαντα τὸν χρόνον διατελοῦμεν, αὐτόχθονες ὄντες, καὶ τοῖς ἀνθρώποις τοῖς αὐτοῖς, οἷσπερ τοῖς οἰκειοτάτοις¹¹¹, τὴν πόλιν ἔχοντες¹¹² προσεπεῖν¹¹³ μόνοις γὰρ ἡμῖν τῶν Ἑλλήνων τὴν αὐτὴν τροφὴν καὶ πατρίδα καὶ μητέρα καλέσαι προσήκει. Καίτοι¹¹⁴ χρὴ τοὺς εὐλόγως μέγα φρονοῦντας, καὶ περὶ τῆς ἡγεμονίας δικαίως ἀμφισβητοῦντας, καί τιν' πατριῶν¹¹⁵ πολλὰκις μεμνημένους, τοιαύτην τὴν ἀρχὴν τοῦ γένους ἔχοντας φαίνεσθαι.

5. Τὰ μὲν οὖν ἐξ ἀρχῆς ὑπάρχοντα, καὶ παρὰ τῆς τύχης διαρρηθέντα, τηλικαῦτα ἡμῖν τὸ μέγεθος ἐστίν· ὅσων δὲ τοῖς ἔλλοις ἀγαθῶν αἵτιοι γεγόνκαμεν, οὕτως ἂν ἀλλοῖς ἐξετάσκαμεν¹¹⁶, εἰ¹¹⁷ τὸν τε χρόνον ἀπ' ἀρχῆς καὶ τὰς πράξεις τὰς τῆς πόλεως ἐφεξῆς διέλθοιμεν· εὗρησκαμεν γὰρ αὐτὴν οὐ μόνον τῶν πρὸς τὸν πόλεμον κινδύνων¹¹⁸, ἀλλὰ καὶ τῆς ἄλλης κατασκευῆς¹¹⁹ ἐν ᾗ κατοικοῦμεν καὶ μεθ' ἧς πολιτευόμεθα καὶ δι' ἣν ζῇν¹²⁰ δυνάμεθα, σχεδὸν ἀπάσης αἰτίαν οὖσαν. Ἀνάγκη δὲ προκαλεῖσθαι¹²¹ τῶν εὐεργεσιῶν μὴ τὰς διὰ μικρότητα διαλαθούσας καὶ κατασιωπηθείσας, ἀλλὰ τὰς διὰ τὸ μέγεθος ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων, καὶ πάσαι καὶ νῦν, καὶ πανταχοῦ, καὶ λεγομένας καὶ μνημονευόμενας.

6. Πρῶτον μὲν οὖν¹²², οὗ πρῶτον ἡ φύσις ἡμῶν ἐδεήθη¹²³, διὰ τῆς πόλεως τῆς ἡμετέρας ἐπορίσθη· καὶ γὰρ εἰ μυθώδης ὁ λόγος γέγονεν, ὥμως αὐτὸν καὶ νῦν ῥηθῆναι προσήκει¹²⁴. Δημήτριος γὰρ ἀφικόμενης εἰς τὴν χώραν ἡμῶν, ὅτε ἐπλανήθη, τῆς Κόρης¹²⁵ ἀρπασθείσης¹²⁶, καὶ πρὸς τοὺς προγόνους τοὺς ἡμετέρους εὐμενῶς διατεθείσης ἐκ τῶν εὐεργεσιῶν¹²⁷, ἧς οὐχ οἷόν τ' ἄλλοις

100) Μετὰ τὰ μέγα καὶ. ὑπὲρ ἡμῶν. 101) Πρὸς τοὺς ἀρχαιοτάτους καιροὺς. 102) Τῆς ἀρχαιότητος τῆς πατρὸς. καὶ τῶν ὑπερησίων εἰς τοὺς Ἕλληνας. 103) Θέλωμεν ἀφήσει ὀπίσω, ὑπερῖσχεται τῶν ἀμφοτέρων. 104) Παρὰ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, ὅστις κατακλήθη ἀπογυνευσθεὶς καὶ ἐξ' ἀπὸ ἐπὶ κλυδῶν. 105) Διαικῶνων σταδίων ἦν ἡ περίμετρος αὐτῆς.

106) Βασίς· ἀρχὴ τοῦ μεγέθους τῆς. 107) Συνεχομένοις, ἀμείσως ἐπομένοις.

108) Τὴν γῆν. 109) Ἐγεννήθημεν. 110) Τὴν γῆν. ἐξ ἧς ἐγεννήθημεν. 111) Συγγενεῖς.

112) Δυνάμενοι. 113) Δὲν εἶναι ἐναντιωματικῆς, ἀλλὰ μᾶλλον συλλεγιστικῆς.

114) Δηλ. περὶ τῆς καταγωγῆς τῶν. 115) Εἰσετάσκαμεν τὰ ἀγαθὰ ὅσων. 116) Οὕτως αἰ.

117) Τῆς δι' ἧς τῆς ἐν τοῖς κινδύνους. 118) Οργασμοῦ (πολιτικῷ). 119) Δηλ. οὐ ζῇν.

120) Νῆς ἐκλείψομεν δὲ ἡ ἀναρρώμεν. 121) Πρῶτον μὲν ἀποδίδεται εἰς τὸ παρ' ἡμῶν τοῦ αὐτοῦ τοῦ χρόνου. § 9. 122) Τὸν οἶτον λέγει. τὸ ἔχει ἀναγκαῖον πρὸς τροφὴν ἢ ἀνθρωπίνην φύσιν. 123) Προσέχει ῥηθῆναι. διότι ἐπωδιδόκει ἀπεδιδόκει τὸ μέγεθος τῆς πόλεως, καὶ ἐπὶ ἰσχυροῦς τὰ ἀγαθὰ ταῦτα, εἴτε διὰ τῆς ἡμῶν ἢ καὶ ἄλλων.

124) Ὅσον ἡ Προεργασία, ἥτις ἀνομαζέτο καὶ Κόρη, ἡραποῖα ἐπὶ τὸν Πηλοπόννησον. ἡ μὴ τῆς ἀμύνης ἀλλὰ τῆς ἐπὶ τῆς ἐπὶ τὴν εἰς ὅλην τὴν γῆν. 125) Γενική ἀπέλευτος ἀπεδιδόκειν εἰς τὴν ἐπὶ τὴν γῆν. Δι' ἧς γενεῇ τῆς κεντρικῆς. 126) Οὐκ ἐλάβετο παρ' αὐτῶν.

127) Οὐκ ἐλάβετο παρ' αὐτῶν.

ἢ τοῖς μεμνημένοις¹³⁷ ἀκούειν, καὶ δούσης ὁμοῦς αἰττίας, αἵπερ μέγισται τυγχάνουσιν οὕται¹³⁸, τοὺς τε καρπούς, οἱ τοῦ μὴ θρησκῶς ἔξῃ ἡμῶς αἰτίαι γενόμεναι, καὶ τὴν τελευτήν¹³⁹, ἧς οἱ μετέγοντες¹³⁹ περὶ τῆς τοῦ βίου τελευτῆς, καὶ τοῦ συμπαύσεως αἰῶνος¹³¹, ἡδύως τὰς ἐλπίδας ἔχουσιν, οὕτως ἡ πόλις ἡμῶν οὐ μόνον θρησκῶς, ἀλλὰ καὶ φιλικνθρώπως ἔσται¹³², ὥστε καὶ αἰὶν γενόμενην τοιοῦτων ἀγαθῶν οὐκ ἐδοκίμησε τοῖς ἄλλοις¹³³, ἀλλ' ὧν ἐλατὸν ἀπασὶ μετέδωκε. Καὶ τὰ¹³⁴ μὲν¹³³ ἔτι καὶ νῦν καθ' ἑκάστον ἐνικυτὸν δεῖκνυμεν¹³⁵ τῶν δὲ¹³⁵ συλλήβδην τὰς ἐργασίας, καὶ τὰς χειρὶς, καὶ τὰς ὠφελείας, τὰς δὲ αὐτῶν γιγνόμενας, ἐδιδόξαμεν. Καὶ τοῦτοις ἀπιστεῖν, μικρὸν ἡμῶν ἔτι προσπιπνόντων¹³⁷, οὐδαίῃ ἀν' ἀξιώσειεν.

Πρῶτον μὲν γὰρ, εἴ ὧν¹³⁸ ἂν τις καταρροήσῃσι τῶν λεγομένων, ὡς ἀρχαίων ὄντων, ἐκ τῶν αὐτῶν τούτων εἰκότως ἂν καὶ τὰς πράξεις γεγενῆσθαι νομίσαι¹³⁹, διὰ γὰρ τὸ πολλοὺς εἰρηκέναι, καὶ πάντας ἀνηκουῶσαι, προσήκει μὴ κατὰ μὲν, πιστὰ¹⁴⁰ δὲ δοκεῖν εἶναι τὰ λεγόμενα περὶ αὐτῶν. Ἐπειτα οὐ μόνον ἐντοσθικὰ καταρρογῆν¹⁴¹ ἔχομεν, ὅτι τὸν λόγον καὶ τὴν φήμην ἐκ πολλοῦ παρελήφκαμεν, ἀλλὰ καὶ σημείοις μέλλουσιν ἢ τούτοις ἔστιν ἡμῶν¹⁴² γρησασθαι περὶ αὐτῶν. Αἱ μὲν γὰρ πλείστοι τῶν πόλεων, ὑπομνήματα¹⁴³ τῆς παλκιᾶς εὐεργεσίας, ἀπαρχὰς¹⁴⁴ τοῦ σίτου κατ' ἑκάστον ἐνικυτὸν ὡς ἡμῶς ἀποπέμπουσιν¹⁴⁵ τὰς δὲ ἐκλειπούσας¹⁴⁵, πολλὰκις ἢ Πυθίαν¹⁴⁶ προστάττειν¹⁴⁷ ἀποφέρειν τὰ μέρη¹⁴⁸ τῶν καρπῶν, καὶ ποιεῖν πρὸς τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν τὰ πάτρια¹⁴⁹. Ἐκείτοι περὶ τίνων γρημάιστα πιστεύουσιν, ἢ περὶ ὧν οὐ, τὸ Θεὸς ἀνέκωρε¹⁵⁰, καὶ πολλοὶς τῶν Ἑλλήνων συνδοκεῖ¹⁵¹, καὶ τὰ τε πάλαι ρηθέντα¹⁵² τοῖς παροῦσιν ἔργοις συμμάκρυνε, καὶ τὰ νῦν γιγνόμενα τοῖς ὑπ' ἐκείνων εἰρημένους ὁμολογεῖ.

Χωρὶς δὲ τούτων, ἔάν, ἅπαντα ταῦτα εἶχοντες, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς σκοποῦμεν¹³⁹, εὐρήσμεν, ὅτι τὸν βίον οἱ πρῶτοι φκινέντες ἐπὶ γῆς, οὐκ εὐθὺς ὥστερ

127) Εἰς τὰ μυστήρια τῆς Ελευσίνης ἐδιδάσκοντο τὰ ἀπόρρητα τῆς λατρείας τῆς Δήμης. Μόνον εἰς τοὺς μεμνημένους εἰς αὐτὰ ἐπετρέπετο νὰ ἀκούσῃ περὶ τούτων.

128) Συνάφης περιφρασίς ἀντὶ εἰς αἰ. (29) Τὰ Ελευσίνια. (30) Οἱ μεμνημένοις αὐτά.

131) Περί τῆς μελλούσης ζωῆς, περὶ ἀθανάτου. (32) Εὐρίναι (ἐρήνη) θρησκῆς καὶ φιλικνθρώπου. (33) Οὐκ ἐδοκίμησεν ὥστε μεταδόναι αὐτῶν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις.

134) Μυστήρια. 135) Τὰ Ελευσίνια ἐπέλκοντο εὐφροσύνη. (36) Καρπῶν, τῶν ἀπαιρησιακῶν.

137) Ἀπ' οὗ προσέθεσμεν ὀλίγα ἀκόμη, εὐδαίῃ θέλει διαποτήσῃ εἰς ὅσα εἴπομεν.

138) Αἱ αὐτὰς ἐκείνης τὰς αἰτίας, δι' αἷ' δὲ δὲ νῦν: ἡμῶν νὰ καταρροήσῃ τις τὰ ρηθέντα, λέγων ὅτι δὲν πρέπει νὰ πιστευθῇ, ὅτι εἶναι: πολλὰ ἀρχαία. Ἐφ' ἀθανάτου ὅμως πρέπει νὰ πεισθῇ δι' ἔργων δι' αὐτὸ τούτο, ὅτι εἶναι ἀρχαία. (40) Ἀληθῆ (41) δὲν ἔχομεν νὰ καταρρογῶμεν εἰς τούτο μόνον τὸ πειγερθεῖν. (42) Τὸ γρησασθαι εἶναι ἡμῶν (ὑποφέρει ἡμῶν) ἢ εἶναι ἡμῶν δυνατόν χρῆσασθαι. Δι' ἀλλὰ νὰ μεταχειρισθῶμεν.

143) Εἰς ὑπομνήματα, ἢ ὡς ὑπομνήματα. (44) Μερὶς τῶν τοῦ πρώτου γενομένου σίτου.

145) Ταῖς μὴ πεμπούσας. (46) Ἡ ἱερεὶα οὗτος ἐφαρμόζεται εἰς τὴν ἐν Ἀθῆναις ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος. (47) Κατὰ τινος γραμματικῆς, γινόμενου ἡμεῶς εἰς τὴν Ἑλλάδα. ἐφαρμόδεσθαι ἐ' ἀπ' ἄλλων νὰ θυσιασθῇ οἱ Ἀ' πρὸς ὑπὲρ ὅλων τῶν Ἑλλήνων διὰ τὴν καὶ τῆς. Εἰς μνήμην δὲ τῆς θυσίας ταύτης, ἥτις ἐκαλεῖτο ὑποθήκη (τὰ πρὸ τῆς ἀρρώστιας, αἱ Ἑλλήνικαι πόλεις τοῖς ἐπόμενοις τὰς ἀπαρχὰς ταύτας. 148) Τὰ ἀνάλογα αὐτοῖς μὲν.

149) Ὅτι ἦν ὑπὸ τῶν πατέρων αὐτοῖς παραδεδομένον. (50) Χρησασθαι. (51) Τὰ αὐτὰ φρονεῖν οἱ πλείστοι τῶν Ἑλλήνων. (52) Οἱ λόγοι τῶν ἀρχαίων.

153) Στεγνόμεν, παρατηρήσμεν.

νῦν ἔχοντα κατέλαβον¹⁵⁴. Ἡ δὲ κατὰ μικρὸν αὐτοῖς συνεπορίσαντο¹⁵⁵. Τίνας οὖν γὰρ μᾶλλον νομίζουσιν, ἢ διαρᾶν παρὰ τῶν θεῶν λαβεῖν¹⁵⁶, ἢ ζητοῦντας αὐτοὺς ἐν τῇ γῇ. οὐ τοὺς ὑπὸ πάντων ὁμολογουμένους¹⁵⁸, καὶ πρώτους γενομένους¹⁵⁹, καὶ τὰς τὰς τέχνας εὐνουστάτους ὄντας, καὶ πρὸς τὰ τῶν θεῶν εὐσεβεστάτους τιμωμένους. Καὶ μὴν ὅσῃ προσήκει τιμῇς τιμᾶν τοὺς τηλικούτων ἀγαθῶν αἰτίους, περίεργον¹⁶⁰ διδάσκειν· οὐδεὶς γὰρ ἂν δύναίτο διαρᾶν¹⁶¹ τοσαύτην τὸ μέγεθος¹⁶² εὐρεῖν, ἥτις ἴση τοῖς πεπραγμένοις ἔσται. Περὶ μὲν οὖν τοῦ μεγίστου τῶν εὐεργετημάτων, καὶ πρώτου γενομένου, καὶ πᾶσι κοινοτάτου, ταῦτ' ἔχομεν εἰπεῖν.

2. Περὶ δὲ τοῦς αὐτοὺς χρόνους, ὅσῃτα¹⁶³ τοὺς μὲν βαρβάρους τὴν πλείω τῆς χώρας¹⁶⁴ κατέχοντας, τοὺς δὲ Ἕλληνας εἰς μικρὸν τόπον κατασκελευμένους, καὶ διὰ σπηνδιότητα τῆς γῆς ἐπιβουλεύοντάς τε σφισιν αὐτοῖς καὶ στρατείας ἐπ' ἄλληλους ποιοῦμένους, καὶ τοὺς μὲν δι' ἐνδοξίαν τῶν κατ' ἡμέραν¹⁶⁵, τοὺς δὲ διὰ τὸν πόλεμον ἀπολλυμένους, οὐδὲ ταῦτ' οὕτως ἔχοντα περιεῖδεν¹⁶⁶, ἀλλ' ἡγεμόνας εἰς τῆς πόλεις ἐξέπεμψεν, οἱ παρ' ἑαυτοὺς τοὺς μάλιστα βίου¹⁶⁷ δεομένους, στρατηγὸν κατὰ κράτος αὐτῶν, καὶ πόλεμον κακότησαντες τοὺς βαρβάρους, πολλὰς μὲν ἐρ' ἐκάτερον τῆς ἡπείρου¹⁶⁸ πόλεις ἔκτισαν, πᾶσαι δὲ τὰς νήσους κατόικισαν, ἀμφοτέρους δὲ, καὶ τοὺς ἀκολουθήσαντας, καὶ τοὺς ὑπομεινάντας¹⁶⁹, ἔσωσαν· τοὺς μὲν γὰρ ἱκανὴν τὴν οἴκῃ χώραν κατέλιπον, τοὺς δὲ πλείω τῆς ὑπαρχούσης¹⁷⁰ ἐπόρισαν· ἀπαντα γὰρ περιεβόλοντο τὸν τόπον, ὃν νῦν τυγχάνομεν κατέχοντες. Ὡστε καὶ τοῖς ὕστερον βουλευθεῖσιν ἀποκρίται¹⁷¹ τιμὰς, καὶ μιμήσασθαι τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν, πολλὴν ὀρεστώτην¹⁷² ἐποίησαν· οὐ γὰρ αὐτοὺς ἔδει κτωμένους¹⁷³ χώραν διακινδυνεύειν, ἀλλ' εἰς τὴν ὑφ' ἡμῶν ἀρροισθεῖσιν¹⁷⁴ εἰς ταύτην οἰκεῖν ἰόντας. Καίτοι τις ἂν ταύτης ἡγεμονίαν ἐπιδείξειεν ἢ πατριωτέραν¹⁷⁵ τῆς πρότερον γενομένης πρὶν πλείστας οἰκισθῆναι τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, ἢ μᾶλλον συμπερουσικὴν τῆς τοῦς μὲν βαρβάρους ἀναστατούς ποιησάσης¹⁷⁶, τοὺς δὲ Ἕλληνας ἐπὶ τασαύτην εὐπορίαν προαγαγούσης;

[154] Δὴν αὖτε τὴν πρόπον τοῦ βίου τοιοῦτον ἐπιπλεονέχοντες ἴσθι. [155] Τὴν ἀπικτήσαν. ἢ δι' αὐτὴν δηλοῦσθαι προστιθέντες ἄλλαι εἰς ἄλλας εἰσὶν ἢ τέχνας ἐπορίσαντο αὐτὸν.

[156] Τίνας μᾶλλον ποιεῖται νὰ λαμβάνῃ τὸν βίον τοῦτον δωρεάν. [157] ἢ δι' τὸν ἑαδὸν χωρὶς τῶν ἐπιτηδεύσεων, ἢ δι' τὸν ἐξήγησαν καὶ ἐξηγήσασθαι τὴν ἐξήγησιν.

[158] Εὐνοὺς εἰσὶν ὁμολογούμεναι ὑπὸ πάντων δι' τὸν ἑαδὸν. [159] Εἶναι πάντων ἀρχαιότεροι κατὰ τὴν γένεσιν, καὶ αὐτὸς ὁ αὐτὸς. [160] Περίεργον. [161] Διαρᾶν αἰετίζοντες. [162] Κατὰ τὸ μέγεθος. [163] Ἡ πόλις ἡμῶν. [164] Τῆς τότε γενομένης ἐκτεταμένης. [165] Τῆς καθ' ἡμέραν τῆς τροφῆς. [166] Περιεῖδεν, διεσκέψατο. [167] Ἐχόντας ἀναγκαίαν νὰ κερδίσωσι διὰ τὴν ἐξήγησιν.

[168] Εἰς τὰ δύο μέρη τῆς ἡπείρου, τινὲς ἐνόμιζαν τὸ πρὸς τὸ Ἀνατολὴν καὶ τὸ πρὸς τὸ Ἰόνιον πέλαγος τετραμενέμεν μέρος τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου. Ἀλλὰ πιθανώτερον γὰρ εἶναι κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἀπορίαν τὴν Ἑλληνικήν καὶ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, δι' ἀποκρίται τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἤσαν μετ' ἐξήγησιν τῶν Τρωϊκῶν ἐν ᾧ εἰπὼν περὶ δὲ τοῦ αὐτοῦ χρόνου εἰρηνοῦς φαίνεται αἰνιτικῶς τοὺς πρὸ τῶν Τρωϊκῶν καιροὺς. Ἀλλ' ἡ ἐξήγησις αὐτῆς ἐννοεῖ μᾶλλον γένεσιν τῶν ἀρχαίων καιρῶν, καὶ ὁ εἰρηνοῦς δὲν ἀκριβὲς περὶ τὴν χρονολογίαν. [169] Τοὺς μεῖνάντας εἰς τὰς πατρίδας των. [170] Τῆς ἡμετέρας αὐτοῖς πρὶν. [171] Περὶ αὐτὴν εἰς ἀποκρίαν. [172] Εὐκλείαν. [173] Ἀποκτινόντας, ὡς ἀποκτινῶσι. [174] Χωρὶς τῶν. [175] Μᾶλλον πατριώτην. [176] Ἀποδιδάσκειν. Αἰεὶ δὲ πρὶν κατοικισθῆναι δι' ἀποκρίων τὰς πόλεις, ἢ ἡγεμονία μας νὰ παῖν πατριωτικῶν. Ὅτι

76. Οὐ τοίνυν ἐπειδὴ τὰ μέγιστα συνδιέπραξε, τῶν ἄλλων ὠλιγόωρσεν· ἀλλ' ἀρχὴν μὲν ταύτην ἐποιήσατο τῶν εὐεργεσιῶν, τροφήν τοῖς δεομένοις εὔρειν¹⁷⁷, ἥνπερ χρη¹⁷⁸ τοὺς μέλλοντας καὶ περὶ τῶν ἄλλων¹⁷⁹ καλῶς διοικήσειν· ἡγουμένη δὲ τὸν βίον τὸν ἐπὶ τοῖς μόνον¹⁸⁰ οὕτω τοῦ ζῆν ἐπιθυμεῖν ἀξίως ἔχειν¹⁸¹, οὕτως ἐπεμελήθη καὶ τῶν λοιπῶν, ὥστε τῶν παρόντων τοῖς ἀνθρώποις ἀγαθῶν, ὅσα μὴ παρὰ τῶν θεῶν ἔχουμεν, ἀλλὰ δι' ἀλλήλους¹⁸² ἡμῖν γέγονε¹⁸³, μηδὲν μὲν ἀνευ τῆς πόλεως· τῆς ἡμετέρας εἶναι¹⁸⁴, τὰ δὲ πλεῖστα διὰ ταύτην¹⁸⁵ γεγενῆσθαι. Παρὰ λαβοῦσα γὰρ τὴν Ἑλληνικὴν ἀνθρώπων¹⁸⁶ ζῶντας, καὶ σποράδην οἰκούντας, καὶ τοὺς μὲν ὑπὸ δυναστεῶν¹⁸⁷ ὑβρίζομένους, τοὺς δὲ δι' ἀναρχίαν ἀπολλυμένους, καὶ τούτων τῶν κακῶν αὐτοὺς ἀπήλλαξε, τῶν μὲν κυρία γενομένη, τοῖς δ' αὐτὴν παρὰ δεινμα ποιήσασα· πρώτη γὰρ καὶ νόμους ἔθετο, καὶ πολιτείαν¹⁸⁸ κατεστήσατο. Ἀλλοιὸν δὲ ἐκεῖθεν· οἱ γὰρ ἐν ἀρχῇ περὶ τῶν φονικῶν ἐγκαλέσαντες¹⁸⁹, καὶ βουληθέντες μετὰ λόγου¹⁹⁰, καὶ μὴ μετὰ βίας, διαλύσασθαι τὰ πρὸς ἀλλήλους¹⁹¹ ἐν τοῖς νόμοις τοῖς ἡμετέροις τὰς κρίσεις ἐποιήσαντο περὶ τούτων. Καὶ μὲν δὴ καὶ τῶν τεχνῶν τὰς τε πρὸς τὰ ἐναγκαλῖα τοῦ βίου χρησίμας, καὶ τὰς πρὸς ἡδονὴν μεμηχανημένας, τὰς μὲν εὐρύσας, τὰς δὲ δοκιμάσας, χρησθαι τοῖς λοιποῖς παρέδωκε.
77. Τὴν τοίνυν ἄλλην διοίκησιν οὕτω φιλοξένως κατεσκευάσατο καὶ πρὸς ἅπαντας οἰκείως, ὥστε καὶ τοῖς χρημάτων δεομένοις, καὶ τοῖς ἀπολαύσαι τῶν ὑπαρχόντων ἐπιθυμοῦσιν, ἀμφοτέροις ἀρμόττειν¹⁹², καὶ μήτε τοῖς εὐδαιμονοῦσι, μήτε τοῖς δυστυχοῦσιν ἐν ταῖς ἐκείνων¹⁹³ ἀχρήστως ἔχειν¹⁹⁴. ἀλλ' ἐκαστέρους αὐτῶν εἶναι παρ' ἡμῖν, τοῖς μὲν ἡδίστας διατρεφάς, τοῖς δὲ ἀσφαλεστάτην καταφυγὴν. Ἐπὶ δὲ τὴν χώραν οὐκ αὐτάρακην κεκτημένων ἐκάστων¹⁹⁵, ἀλλὰ τὰ μὲν¹⁹⁶ ἐλλείπουσαν, τὰ δὲ πλεῖω τῶν ἱκανῶν φέρουσαν, καὶ πολλῆς ἀπορίας οὐκ ὄντης, τὰ μὲν ὅπου χρη¹⁹⁷ διαθέσθαι¹⁹⁷, τὰ δὲ ὅπουθεν εἰσαγαγέσθαι, καὶ ταύταις ταῖς συμφοραῖς ἐπήμυνεν¹⁹⁸. Ἐπαύριον¹⁹⁹ γὰρ ἐν μέσῳ τῆς Ἑλλάδος τὸν Παιονικὴν κατεστήσατο, τοσαύτην ὑπερβολὴν ἔχον²⁰⁰, ὥστε ἂν παρὰ τῶν ἄλλων ἐν παρ' ἐκάστων²⁰¹ χαλεπὸν ἔστι λαβεῖν, ταυθ' ἅπαντα παρ' αὐτῆς²⁰² ῥάδιον εἶναι πορίσασθαι.
72. Τῶν τοίνυν τὰς πανηγύρεις κατεστησάντων δικαίως ἐπινοουμένων, ὅτι τοιοῦτον ἔθος ἡμῖν παρέδωκεν, ὥστε σπειταμένους²⁰³ πρὸς ἀλλήλους, καὶ

ὅτι τὰς κατωκίσματα, ἔχοντες πασῶν συμφερωτέρω. 177) Τὴ εὐρεῖν τροφήν, ταύτην ἐποιήσατο ἀρχήν. 178) ποιεῖσθαι ἀρχήν. 179) Καθ' ἑαυτὰ τὰ ἄλλα. 180) Τὸν βίον τὸν οὐκ ἐκείθεν μὲν εἰς ἑαυτὰ τούτα, δηλ. εἰς αἰτίαν καὶ τροφήν. 181) Οὐκ εἶναι ἐπὶ ἀξίον ὥστε ἐπιθυμεῖν ζῆν δι' αὐτόν. 182) Ἐξ αἰτίας ἀλλήλων, δι' ἀλλήλων. 183) Ἀποτρώμεν.

184) Ἐκείν τούτων δὲν ὑπάρχει χωρὶς (τῆς συμπεριφέρει) τῆς ἡμετέρας πόλεως.

185) Διὰ ταύτης. 186) Ἀνευ νόμων. 187) Διὰ τὴν δύναμιν. 188) Κυβερταίον.

189) Ἐγκαλεσάντες ἀλλήλους περὶ κρίσεων φονικῶν, αἵτινες ἀπιδέσπον φονοῦ.

190) Μετὰ τὸν λόγον, διὰ λόγου. 191) Διατρεφάς, τὰς ἐλπίδας τῶν. 192) Ὅτι ἀρμόττει, ὥστε ἡρμοῦν ἐπὶ διοικήσεως. 193) Πατρίσιν. 194) Ἡ ἀχρηστία 195) Τῶν πικρῶν. 196) Καί τινα μὲν πλεῖοντα. 197) Ἡδὴ τὰ διαθέσθαι, να τὰ ποιήσασθαι. 198) Ἀπὸ τῆς ἐξουσίας, ἐκδοθέντα. 199) Ἐπαύριον λιμένα, σκαλὸν. 200) Ἀρ' οὐκ ἔχειν εἰσπρηματικῶν.

201) Ἐκείνα τὰ ποῖα ἦτον ὑπερβολὴν καὶ λαβὴν τις παρὰ τῶν ἄλλων, τῶν, ἀπὸ τῆς παρ' ἐκείνου. 202) Τῆς Ἑλλάδος. 203) Ἀρ' οὐ καμώμεν, φανερὸν ὅτι καὶ ἀνεγκαλῖα πρὸς ἀλλήλους διὰ σπειρῶν, ὡς ἔν ἡ Ολυμπία ἡ ἐκαστοῖς.

τάς ἐχθρας τὰς ἐνεσθηκούσας διαλυσαμένους, συνελθεῖν εἰς ταῦτόν²⁰⁴, μετὰ δὲ τοῦτο εὐχὰς καὶ θυσίαις κοινὰς ποιησαμένους, ἀναμνησθῆναι μὲν τῆς συγγενείας τῆς πρὸς ἀλλήλους ὑπαρχούσης, εὐμνεστέρας δ' εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον διατεθῆναι πρὸς ἡμῶς αὐτοὺς, καὶ τὰς τε παλαιὰς ξενίας²⁰⁵ ἀναμνησθῆναι καὶ κοινὰς ἄλλας ποιήσασθαι, καὶ μήτε τοῖς ἰδιώταις μήτε τοῖς διενεγκούσι τὴν φύσιν²⁰⁶, ἀργὸν²⁰⁷ εἶναι τὴν διατριβήν, ἀλλὰ, ἀφουρῶντων τῶν Ἑλλήνων εἰς ἓν, ἐγγενέσθαι²⁰⁸ τοῖς μὲν ἐπιδείξασθαι τὰς ἐκαιρωτάς εὐτυχίας²⁰⁹, τοῖς δὲ θεάσασθαι τοὺς πρὸς ἀλλήλους ἀγωνιζομένους, καὶ μηδ' ἐτέρους ἀθύρμας²¹⁰ διέχεσθαι, ἀλλ' ἐκατέρους ἔχειν ἐφ' οἷς φιλοτιμηθῶσιν²¹¹. οἱ μὲν, ὅταν ἴδωσι τοὺς ἀθλητάς ἐκείτων ἔνεκα πονοῦντας, οἱ δὲ, ὅταν ἐνθυμηθῶσιν, ὅτι πάντες ἐπὶ τὴν σφετέραν θεωρίαν ἢ κουσὶ τ' οὐσὺν τοῖνυν ἀγαθῶν διὰ τὰς συνόδους²¹² ἡμῶν γιγνομένων, οὐδ' ἐν ταῦτοις ἢ πόλις ἡμῶν ἀπελείφθη²¹³. Καὶ γὰρ θεάματα πλείους καὶ κάλλιστα κέκτηται, τὰ μὲν ταῖς δαπάναις υπερβάλλοντα²¹⁴, τὰ δὲ κατὰ τὰς τέχνας εὐδοκιμοῦντα, τὰ δὲ ἀμφοτέροις τοῖς τοῖς διαφέροντα. Καὶ τὸ πλεῖθος τῶν ἀφικνουμένων ὥς ἡμᾶς τοιοῦτόν ἐστιν, ὥστε, εἴ τι ἐν τῷ πλητίζειν ἀλλήλους ἀγαθόν ἐστίν, καὶ τοῦτο ὑπ' αὐτῆς περιεληφθῆναι²¹⁵. Πρὸς δὲ τοὺς τοῖς καὶ φιλικὰς εὐρεῖν πιστοτάτας, καὶ συνουσίαις²¹⁶ ἐντυχεῖν παντοδαπαῖς, κάλλιστα παρ' ἡμῶν ἐστίν²¹⁷. Ἐτι δὲ ἀγῶνας ἰδεῖν μὴ μόνον τέχνης καὶ βώμης, ἀλλὰ καὶ λόγων καὶ γνώμης, καὶ τῶν ἄλλων ἔργων ἀπάντων, καὶ τούτων ἄλλα μέγιστα. Πρὸς γὰρ ποῖς αὐτὴ τίθησι²¹⁸ καὶ τοὺς ἄλλους διδόναι συναναπειθεῖν τὰ γὰρ ὑφ' ἡμῶν κριθέντα²¹⁹ τοσαύτην λαμβάνει δύξιν, ὥστε παρὰ πάντιν ἀνθρώποις ἀναγκάσθαι. Χωρὶς δὲ τούτων, αἱ μὲν ἄλλαι πανηγύρεις διὰ πολλοῦ χρόνου²²⁰ συλλεγεῖσθαι, ταχέως διελύθησαν²²¹. ἡ δὲ ἡμετέρα πόλις ἅπαντα τὴν αἰῶνα²²² τοῖς ἀφικνουμένοις πανηγύρις ἐστίν.

73. Φιλοσοφίαν τοῖνυν, ἡ πάντα ταῦτα συνῆξερε καὶ συγκρατεσκέυασε, καὶ πρὸς τε τὰς πράξεις²²³ ἡμᾶς ἐπείδουσε, καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐπράυνε, καὶ τῶν συμφορῶν τὰς τε δι' ἀμαθίαν, καὶ τὰς ἐξ ἀνείργης γιγνουμένας²²⁴ διέτλε²²⁵, καὶ τὰς μὲν φυλάττειν, τὰς δὲ καλῶς²²⁶ ἐνεργεῖν ἐδίδασκεν, ἡ πόλις

204) Εἰς 2ν μέρος. 205) Αἱ σχέσεις μεταξύ ἔθνων πόλεων, ἡ ἀτόμων. Αἱ πόλεις διώρμιον εἰς ἄλληλιν τινὰ πόλιν πρὸς ἑνὸς, εἴτινες ἐδέχοντο τοὺς ἐκείτων πολίτας ἐκεῖσε ἐπιδημοῦντας. 206) Ἀναμνηστικὸν τῶν ἰδιωτῶν. 207) Ἀνωτατὴν, ἀρχιστον. 208) Νὰ γίνηται συνένωσις. 209) Εἰς 3ν μέρος. 210) Ἐκείτοις ὑπερίτεροι τῶν ἄλλων, οἷον βώμης, παίδων, πλοῦτον κτλ. 211) Εἰς τινὰς ἐκδόσεις ἐπίσης εἰκότως ἐξ ἡμῶν. 212) Αἰτίας φιλοτιμίας. 213) Τὰς ἐν ταῖς πανηγύρεσι συνελθούσας. 214) Ἐκείτοις κατωτέρα τῶν ἄλλων. 215) Ἐν γένεσιν, δηλ. λίαν πολυεσθὲς καὶ πλούσια. 216) Τοῦτο το ἀγαθὸν συμπαραλαμβάνεται ὑπ' αὐτῆς τῆς πόλεως. 217) Συναναπείδουσι, κοινωνοῦσι. 218) Εἶναι δυνατόν. 219) Ποῖς τοῖς ἀθλοῖς ἢ τίθησιν αὐτὴ πείθει καὶ τοὺς ἄλλους, τοὺς ξένους, νὰ δίδωσι καὶ αὐτοὶ ἄλλα εἰς τὰς ἐορτάς τῆς. Καὶ τῶντοις τοιαῦτα συνεχῶς ἐσταλμένοι εἰς Ἀθήνας οἱ ἐξ Ἀσίας Ἕλληνες βασιλεῖς καὶ ἄλλοι. 220) Ὅτι κριθῇ ὡς καλόν. 221) Εἰς μικρὰ διαστήματα καιροῦ, οἷον ἐν Ὀλυμπίῳ κατὰ τετραετίαν. 222) Ὁ παρωχημένος δηλοῖ διαλύονται πάντοτε, δηλ. ὅτι ὡς ἡ πανηγύρις λήγει. 223) Διηγεῖται, διότι οἱ ξένοι εὐρίσκουσι πάντοτε εἰς αὐτὴν ἐορτάς κτλ. 224) Πρὸς τὸ πράττειν, τὸ πῶς πρέπει νὰ πράττωμεν. 225) Αἱ πρῶται εἰσιν αἱ προερχόμεναι ἐξ ἀγνοίας τῶν διοικουμένων, οἷον λιμὲς δι' ἀπροβλεψίαν, λοιμὲς δι' ἀφυλαξίαν κτλ. Αἱ δὲ εἰσιν αἱ προερχόμεναι δι' ἀνωτέρας δυνατότητας, οἷον σεισμοί, κατακλύσεις κτλ. 226) Διέκρινε τὰς μὲν τῶν δι'. 227) Γενναίως.

ἡμῶν κατέδειξε²²⁷, καὶ λόγους ἐτίμησεν, ὧν πάντες μὲν ἐπιθυμοῦσι, τοῖς δὲ ἐπισταχμένοις φανοῦσι. συνειδυῖα μὲν, ὅτι τοῦτο μόνον ἐξ ἀπάντων τῶν ζώων ἴδιον ἔφρουμεν ἔχοντες²²⁸, καὶ οἷτι, τούτῳ πλεονεκτῆσαντες²²⁹, καὶ τοῖς ἄλλοις ἄπαντι αὐτῶν διηνέγκαμεν, ὁρῶντι δὲ περὶ μὲν τὰς ἄλλας πράξεις οὕτω τετραχῶδεις οὖσας τὰς τύχας, ὥστε πολλὰ καὶ ἐν αὐταῖς καὶ τοὺς φρονίμους ἀτυχεῖν, καὶ τοὺς ἀνοήτους κατορθοῦν, τῶν δὲ λόγων τῶν καλῶς καὶ τεχνικῶς ἐχόντων, οὐ μετὸν²³⁰ τοῖς φύλοις, ἀλλὰ ψυχῆς εὐφρονούσης ἔργον ὄντας²³¹, καὶ τοὺς τε σοφοὺς καὶ τοὺς ἀμαθεῖς δοκοῦντας εἶναι, ταῦτ' ἐν²³² πλεῖστον ἀλλήλων διαφέροντας, ἐτι δὲ τοὺς ἐξ ἀρχῆς ἐλευθέρους²³³ τετραχῶδεις, ἐκ μὲν ἀνδρίας καὶ πλούτου καὶ τῶν τοιούτων ἀγαθῶν οὐ γινωσκομένους²³⁴, ἐκ δὲ τῶν λεγομένων²³⁵ μάλιστα καταφανεῖς γινόμενους, καὶ τοῦτο²³⁶ σύμβολον²³⁷ τῆς παιδεύσεως ἡμῶν ἐκαστου πιστότατον ἀποδεικνύμενον, καὶ τοὺς τῷ λόγῳ καλῶς χρωμένους, οὐ μόνον ἐν ταῖς αὐτῶν²³⁸ δυνάμεουσιν²³⁹, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἐντίμους ὄντας. Τοσοῦτον δ' ἀποδείκνυται²⁴⁰ ἡ πολις ἡμῶν περὶ τοῦ φρονεῖν²⁴¹ καὶ λέγειν τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, ὥστ' οἱ ταύτης μαθητὴ τῶν ἄλλων διδάσκαλοι γεγόνασιν, καὶ τὸ τῶν Ἑλλήνων ὄνομα πεποίηκε μηκέτι τοῦ γένους, ἀλλὰ τῆς διανοίας δοκεῖν τεκμήριον εἶναι, καὶ μᾶλλον Ἑλλήνας καλεῖσθαι τοὺς τῆς παιδεύσεως τῆς ἡμετέρας, ἢ τοὺς τῆς κεινῆς²⁴² φύσεως μετασχόντας.

14. Ἵνα δὲ μὴ δοκῶ περὶ τὰ μέρη διατριβεῖν, ὑπὲρ ὧν τῶν πραγμάτων ὑποβήμενος²⁴³ ἔρεσιν, μὴδὲ ἐκ τούτων²⁴⁴ ἐγκωμιάζω τὴν πόλιν, ἀπαρῶν τὰ πρὸς τὸν πόλεμον²⁴⁵ αὐτὴν ἐπικινεῖν, ταῦτα μὲν εἰρήσθω μοι²⁴⁶ πρὸς τοὺς ἐπὶ ταῖς τοιούτοις φιλοτιμουμένους. Ἡγοῦμαι δὲ²⁴⁷ τοὺς προγόνους ἡμῶν, οὐχ ἥττον ἐκ τῶν κινδύνων τῶν πρὸς τὸν πόλεμον τιμᾶσθαι προσηκείν, ἢ τῶν ἄλλων²⁴⁸ εὐεργεσιῶν. Οὐ γὰρ μικροὺς, οὐδὲ ὀλίγους, οὐδὲ ἀρκετεῖς ἀγωνίας ὑπέμειναν²⁴⁹, ἀλλὰ πολλοὺς καὶ δεινοὺς καὶ μεγάλους, τοὺς μὲν ὑπὲρ τῆς αὐτῶν χώρας, τοὺς δὲ ὑπὲρ τῆς τῶν ἄλλων ἐλευθερίας· ἅπαντα γὰρ τὸν χρόνον διετέλεσαν κοινῇ²⁵⁰ τὴν πᾶσιν παρέχοντες, καὶ τοῖς ἀδικουμένοις αἰεὶ τῶν Ἑλλήνων ἐπαμύνουσιν. Διὸ δὴ καὶ κατηγοροῦσι τινες ἡμῶν²⁵¹, ὡς οὐκ ὁρθῶς βουλευομένων, ὅτι τοὺς ἀσθενεστέρους εἰδίμεθα θεραπεύειν,

227) Ἡ λείπει εὐρηται ἐν ἐνὶ καὶ μόνῳ ἀντιγράφῳ. Ἐν δὲ τοῖς λοιποῖς τὸ *φίλον* ἀπεδίδεται εἰς τὸ ἐτίμησεν αὐτοῦ τῷ καὶ λόγῳ, ὅπου οὐ λίαν συνῆκεν τῇ εὐκρινείᾳ τοῦ λόγου τοῦ Ἰσοκράτους. 228) Ὅτι ἡμῶν ἐξ (μεταξὺ) ἀπάντων τῶν ζώων ἔφρουμεν ἔχοντας τοῦτο μόνον, τὴν φιλοστονίαν καὶ τὸν λόγον. 229) Καταφανεῖς τοῦτο ὅτι τὰ ἄλλα ζῶα. 230) Ὅτι οὐ μετὸν. 231) Ὅρασα οὐ τοῦδ' ἐν μόνον, ἀλλὰ ὄντας (τοὺς λόγους), καὶ διαφέροντας. Ἐτι δὲ γινωσκομένους, καὶ ἀποδεικνύμενον, καὶ οὐ μόνον δυνάμεις, ἀλλὰ ὅ τας. 232) Κατὰ τοῦτο, 233) Ὡς τρέφονται οἱ ἐλευθέροι. 234) Οὐ διακρινόμενους τῶν μὴ ἐλευθέρων τραπεζάντων. 235) Ἐκ τῶν λόγων τῶν. 236) Τὸ λέγειν. 237) Δείγμα. 238) Πόλιν. 239) Ἰσχυρὴν ἔχοντας. 240) Ἀρκεσαν ἐπίστα. 241) Εἰς ἄλλας ἐκδίδει τῷ φρονεῖν (ἐλλ. τῆς ἐν) ἰσως: περὶ τῆς. 242) Κοινῆς πᾶσι τοῖς Ἕλλησι. 243) Δαδῶν ὑπόθεσιν, προβήμενος. 244) Ὅσα μέχρι τοῦδε εἶπε. 245) Κατὰ τὰ πρὸς τὸν πόλεμον, τὰ πολεμικὰ πράγματα, κατορθώματα. 246) Τὰ εἶπα ἀποπεινόμενος. 247) Ὅλον τὸ μέρος τοῦ λόγου ἀπὸ τοῦδε μέχρι § 29 ἐκαναλωμένεται σχεδὸν αὐτολεξεί εἰς τὸν περὶ ἀντιθέσεως λόγον τοῦ ῥήτορος. 248) Ἐκ τῶν ἄλλων, ἔνεκα τῶν ἄλλων. 249) Οἱ πρόγονοι. 250) Ἀπλ. Εἰς ἑαυτοὺς τοὺς Ἕλληνας ἐπίσης χρῆσθαι. 251) Γεν. συντακτ. τοῦ Κατηγοροῦσι, μᾶς κατηγοροῦσι.

ὥσπερ οὐ μετὰ τῶν ἐπαινεῖν βουλομένων ἡμᾶς τοὺς λόγους ὄντας τοὺς τοιοῦτους.²⁵³ Οὐ γὰρ ἀγνοοῦντες ὅσον διαφέρουσιν²⁵³ αἱ μείζους τῶν συμ-
μαχιῶν πρὸς τὴν ἀσφάλειαν, οὕτως²⁵⁴ ἐβουλεύεσθαι περὶ αὐτῶν, ἀλλὰ,
πολύ τῶν ἄλλων ἀκριβέστερον εἰδότες τὰ συμβαίνοντα ἐκ τῶν τοιούτων,
ὁμῶς ὑρῶμεθα τοῖς ἀσθενεστέροις, καὶ παρὰ τὸ συμφέρον, βοηθεῖν μέλ-
λον, ἢ τοῖς κρείττοσι²⁵⁵, τοῦ λυσιτελοῦντος ἔνεκα, συναδικεῖν.

75. Γνοίη δ' ἂν τις καὶ τὸν τρόπον καὶ τὴν ρώμην τῆς πύλας ἐκ τῶν ἱε-
τειῶν, ἃς ἡδὴ τινὲς ἡμῶν ἐποίησαντο²⁵⁶. Τὰς μὲν οὖν ἡ νεωστὶ γεγενη-
μέναι, ἢ περὶ μικρῶν ἐλθοῦσας παρὰλείψω. Πολύ δὲ πρὸ τῶν Τρωικῶν
(ἐκείθεν γὰρ δικαίον τὰς πίστει λαμβάνειν²⁵⁷ τοὺς περιττῶν πατρῶν ἀμρι-
σθησύντας) ἦλθον οἱ Ἡρακλείους παῖδες καὶ μικρὸν πρὸ τούτων Ἄδρα-
κτος ὁ Τελαοῦ, βασιλεὺς ὢν Ἀργεῖος· οὗτος μὲν ἐκ τῆς στρατείας δεδυ-
τυχηκώς τῆς ἐπιθῆκας²⁵⁸, καὶ τοὺς πρὸ τῆς καδμεΐας²⁵⁹ τελευτήσαντας αὐτὸς
μὲν οὐ δυνάμενος ἀνελεσθαι²⁶⁰, τὴν δὲ πόλιν ἡμῶν ἀζίων βοηθεῖν ταῖς κοι-
ναῖς τύχαις²⁶¹, καὶ μὴ περιρῆν τοὺς ἐν τοῖς πολέμοις ἀποθνήσκοντας ἀτά-
φους γιγνομένους, μηδὲ παλαιὸν ἔθος καὶ πάτριον νόμον καταλυόμενον· οἱ
δὲ παῖδες Ἡρακλείους, φεύγοντες²⁶² τὴν Εὐρυθύεαν²⁶³ ἔχοντες, καὶ τὰς μὲν
ἄλλας πύλεις ὑπερορῶντες, ὡς οὐκ ἂν δυνάμενας βοηθεῖσαι ταῖς ἐαυτῶν
συμφοραῖς, τὴν δ' ἡμετέραν ἱκανὴν νομίζοντες εἶναι μόνην ἀποδοῦναι χάριν,
ὑπὲρ ὧν²⁶⁴ ὁ πατὴρ αὐτῶν ἅπαντας ἀνθρώπους εὐηργέτησεν· Ἐκ δὲ τούτων
ῥάδιον καταδεῖν, οἱ καὶ κατέκεινον τὸν χρόνον ἢ πόλιν ἡμῶν ἡγεμονικῶς
εἶχε²⁶⁵, καὶ νῦν οὐκ ἀδίκως ἀμφοισθῆται περὶ τῆς ἡγεμονίας. Τίνες γὰρ ἂν
ἱκατεύοντο πολυήσκειν, ἢ τοὺς ἥττους αὐτῶν, ἢ τοὺς ὑφ' ἐτέροις ὄντας;²⁶⁶
παρὰλινόντες τοὺς μείζων δυνάμιν ἔχοντας, ἄλλως τε καὶ περὶ πρᾶγμα τῶν
οὐκ ἰδ' ὦν, ἀλλὰ κοινῶν καὶ περὶ ὧν οὐδέν τις ἄλλος εἰκός ἦν ἐπιμεληθῆναι,
πλὴν τῶν προσπάνκι τῶν Ἑλλήνων ἀξιούντων· Ἐπειτα οὐδὲ ψευθέντες
φαίνονται τῶν ἐλπίδων, δι' ἃς κατέφυγον εἰς τοὺς προγόνους ἡμῶν. Ἀνελά-
μενοι²⁶⁷ γὰρ τὸν πάλαιον, ὑπὲρ μὲν τῶν τελευτησάντων πρὸς Θηβαίους,
ὑπὲρ δὲ τῶν παλίων τῶν Ἡρακλείους πρὸς τὴν Εὐρυθύεαν δυνάμιν, τοὺς μὲν

253) Ὡς καὶ μὴ ἦναι οἱ τοιοῦτοι λόγοι σύμφοροι μὲ τοὺς θέλοντας καὶ ἐπαινεῖν ἡμᾶς·
ὡς καὶ μὴ ἦναι μᾶλλον πρὸς ἐπαινον ἡμῶν. 253) Πῶσον ὑπεριτεροῦς ὡς πρὸς τὴν ἀτρέ-
λειαν, πῶσον περισσότερον παρὰλείπειν διδουσι. 254) Ὡς ἐβουλεύεσθαι αὐτῶν, ἀγνοοῦντες,
ἀλλὰ εἰδότες ἡρόμεθα. 255) Τοῖς ἰσχυροτέροις. 256) Τοῖς ἐπο. ἔσαντο ἡμῶν. πρὸς ἡμᾶς.
257) Καὶ τῆσδ' ἐπιχειρήματα, ὅπως πιστεύονται. 258) Οὗτος τοῦ Ὀδυσσεὸς Πολυνοῖ-
κος, διαγώνιος ἀπὸ τῆς Θῆβας ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Βιροντίου, κατέργαεν εἰς Ἀργεῖον, καὶ
νομικροῦς τὴν ἀδελφὴν τοῦ βασιλεὺς Ἀδρακτοῦ, ἔστρατευσεν μετ' αὐτοῦ κατὰ τοῦ ἀδελ-
φοῦ τοῦ πρὸς τὴν λεγομένην ἐκτετρατεῖαν τῶν ἐπὶ ἐπὶ Θῆβας. 259) Ἡ ἀκρόπολις τῶν Θηβῶν.
260) Νὰ σκαρῶν ἀπὸ τὴν γῆν. καὶ λάβῃ εἰς ταρῆν. 261) Εἰς τὰς περιστάσεις ταύτας τῆς
τύχης. αἵτινες εἰσι κοιναὶ εἰς ὅλους τοὺς πολέμους. 262) Ὡς καὶ ἔχουσι δηλ. νεκροὺς χωρὶς
καὶ δύνανται καὶ τοὺς σκαρῶσαι. 263) Ἀποδιδεσθαι εἰς τὸ ἀνωτέρω ἦλθον. 264) Τοῦ ἀδελφοῦ
τοῦ Ἡρακλείου, ὅστις ἄρ' αὐτὸ κατὰ θέλησιν τῆς Ἥρας ἐπέβαλεν εἰς τὸν Ἡρακλῆα δόσολα
δόσολα καὶ ἐπικινδύνῃ αἴθλα, μετὰ τὸν θάνατον ἐκείνου ἰδίῳ καὶ ἐπὶ ἐλέησε τοὺς υἱοὺς
αὐτοῦ. 265) Ἐπὶ τὸν ἐκείνου ὁ πονήσας εὐηργέτησεν. 266) Ἀπλ. εἶχε τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ἑλ-
λάδος, διότι μόνῃ ἐπλήρου τὰς ὑφ' ἑλπίς τῆς Βιλαδος ἐφιλομένους χάριτας. 267) Διὰ
τούτου αἰνύττεται εἶναι αἱ Ἀθήναι, εἰ καὶ κυρομένηται ὑπὸ Ἀνακτοῦ, δὲν εἶναι ὁ μὲν πρὸς
ἀπὸ τοῦ ἀκαταδεξιότητος. 267) Ὡς καὶ ἡμεῖς λέγομεν· σηκωσάντες, ἀντὶ κρηδ-ντας.

ἐπιστρατεύσαντες²⁶⁸ ἠνάγκασαν ἀποδοῦναι θάψαι²⁶⁹ τοὺς νεκροὺς τοῖς προσήκουσι. Πελοποννησίων δὲ τοὺς μετ' Εὐρυσεύους εἰς τὴν χώραν ἡμῶν ἐισβαλόντας, ἐπέξεληθόντες²⁷⁰ ἐνίκησαν μαχόμενοι, κἀκείνῳ τῆς ὕδρευς ἔπαυσαν²⁷¹. Θάυμαζόμενοι δὲ καὶ διὰ τὰς ἄλλας πράξεις, ἐκ τούτων τῶν ἐργῶν ἔτι μᾶλλον εὐδοκίμησαν²⁷². Οὐ γὰρ παρὰ μικρὸν ἐποίησαν²⁷³, ἀλλὰ τοσούτον τὰς τύχας ἐκατέρων²⁷⁴ μετήλλαξαν, ὥστ' οὐ μὲν ἰκετεύειν ἡμᾶς ἀξιώσας βίᾳ τῶν ἐχθρῶν κρατήσας, ἀπανθ' ὅσων ἐδεήθη διαπραξάμενος ἀπῆλθεν. Εὐρυσεύς δὲ βιάσασθαι προσδοκῆτας, αὐτὸς αἰχμάλωτος γεγὼνός, ἰκέτης ἠναγκάσθη καταστῆναι· καὶ τῷ μὲν ὑπερενεγκόντι²⁷⁵ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ὅς ἐκ Διὸς μὲν ἦν γεγονώς²⁷⁶, ἔτι δὲ θνητός ὢν θεοῦ ῥώμῃν εἶχε, τοῦτω μὲν ἐπιτάττων καὶ λυμαινόμενος ἅπαντα τὸν χρόνον διετέλεσε· ἐπειδὴ δὲ εἰς ἡμᾶς ἐξήμαρτεν, εἰς τοσαύτην κατὰ τέσθι μεταβολήν, ὥστε, ἐπὶ τοῖς παισὶ τοῖς ἐκείνου γενόμενος²⁷⁷, ἐπονειδίστως τὸν βίον ἐτελεύτησε.

76. Πολλῶν δὴ ὑπαρχουσῶν εὐεργεσιῶν ἡμῖν²⁷⁸ εἰς τὴν πόλιν τῶν Λακεδαιμονίων, περὶ ταύτης μόνης μοι συμβέβηκεν εἰπεῖν²⁷⁹. Ἀφορμὴν γὰρ λαβόντες τὴν δι' ἡμῶν αὐτοῖς γενομένην σωτηρίαν²⁸⁰, οἱ πρόγονοι μὲν τῶν νῦν ἐν Λακεδαιμονίᾳ βασιλεύοντων, ἔκγονοι δ' Ἡρακλέους, κατήλθον μὲν εἰς Πελοπόννησον, κατέσχον δ' Ἄργος καὶ Λακεδαιμόνα καὶ Μεσσήνην, οἰκίσται δὲ Σπάρτης ἐγένοντο καὶ τῶν παρόντων αὐτοῖς²⁸¹ ἀγαθῶν ἀπάντων ἀρχηγοὶ κατέστησαν. Ὡν ἕχρην ἐκείνους μεμνημένους, μὴ δέ ποτ' εἰς τὴν χώραν ταύτην ἐμβαλεῖν²⁸², ἐξ ἧς ὀρμηθέντες αὐτῶν οἱ πρόγονοι εἰς τοσαύτην εὐδαιμονίαν κατέστησαν, μὴ δ' εἰς κινδύνους καθίσταναι τὴν πόλιν, τὴν ὑπὲρ τῶν παιδίων τῶν Ἡρακλέους προκινδυνεύουσαν, μὴ δὲ τοῖς μὲν ἀπ' ἐκείνου γενομένοις διδόναι τὴν βασιλείαν, τὴν δὲ τῷ γένει τῆς σωτηρίας αἰτίαν οὔσαν²⁸³, δουλεύειν²⁸⁴ ἑαυτοῖς ἀξιούν. Εἰ δὲ δεῖ, τὰς χάριτας καὶ τὰς ἐπιεικέας ἀνελόντας²⁸⁵ ἐπὶ τὴν ὑπόθεσιν πάλιν ἐπανελθεῖν, καὶ τὸν ἀκριβεστάτον²⁸⁶ τῶν λόγων εἰπεῖν, οὐ δῆπου πάτριον ἐστὶν ἡγεῖσθαι τοὺς ἐπ' ἡλύδας τῶν αὐτοχθόνων²⁸⁷, οὐδὲ τοὺς εὐ παθόντας τῶν εὐ ποιησάντων, οὐδὲ τοὺς ἰκέτας γενομένους τῶν ὑποδεξαμένων.

77. Ἐτι δὲ συντομωτέρως²⁸⁸ ἔχω δηλῶσαι περὶ αὐτῶν. Τῶν μὲν γὰρ Ἑλληνίδων πόλεων, χωρὶς²⁸⁹ τῆς ἡμετέρας, Ἄργος, καὶ Θῆβαι καὶ Λακεδαι-

268) Βαστρατεύσαντες εἰς τὴν πόλιν αὐτῶν. 269) ἀποδοῦναι τοῖς προσήκουσιν ὥστε θάψαι. 270) ἐξεληθέντες ἐκ τῆς πόλεως κατ' αὐτοῦ. 271) Τὸν ἠνάγκασαν νὰ παύσῃ τοῦ νὰ ὑβρίζῃ, νὰ ἀδικῇ. 272) ἀπέκτησαν ἐπιβρόχην. 273) Οὐκ ἐποίησαν (τὸ μετελλάξαι τὰς τύχας αὐτῶν) παρὰ μικρὸν, δηλ. ἔλλαττει μέρους τινός ἐστω καὶ μικροῦ, ἀλλ' ἐποίησαν τοῦτο ὁλοκληρῶς. 274) Τῶν δύο μαχομένων μερῶν, τῶν ἰκετῶν, καὶ τῶν ἀδικούντων αὐτούς. 275) ὑπερτερήσαντι, τῷ Ἡρακλεῖ. 276) Γεννημένοις. 277) ἐπιχειρήσας, κινδύεις κατὰ τῶν παίδων ἐκείνου. 278) Παρ' ἡμῶν. 279) Δηλ. ταύτην ἐκλέγω κατὰ τὸν λόγον μεταξὺ διῶν διὰ νὰ τὴν εἰπω. 280) Τὴν προῆρηθῆσαν βοήθειαν εἰς τοὺς Ἡρακλεΐδας. 281) Τοῖς βασιλεῦσι. 282) Ὡς δηλ. ἐπράξαν ἐπὶ Πελοποννησιακοῦ πολέμου. 283) Τὴν πόλιν τὴν νῦν τῷ γένει τοῦ Ἡρακλέους αἰτίαν τῆς σωτηρίας. 284) ἀδινύττειται τὴν ὑπὲρ Ἀσάνδρου ἄλυσιν. 285) ἀφ' ἡνόντες κατὰ μέρες. 286) Ἀντὶ τὸν συντομωτάτον· ἐνοεῖ δὲ· διὰ νὰ εἰπω συντόμως, ὥστε νὰ παύσω ἐμὲλῶν περὶ τῶν χαρίτων. 287) Ἐνοεῖ τοὺς Λακεδαιμονίους, ἀξιούοντας νὰ ἄρχωσι τῶν Ἀθηναίων. Παρασιωπῶ δὲ ὅτι εἰ ἐπ' ἡλύδας αὐτοὶ ἐκράτισαν τὰς Ἀθήνας. 288) Δηλ. περιλαμβῶν ὅλα τὰ προειρημένα εἰς ἐλάχισ ἀξίους. 289) Ἐκτός.

μων, καὶ τότε ἦσαν μέγιστα, καὶ νῦν ἔτι διατελοῦσι²⁹⁰. Φαίνονται δ' ἡμῶν οἱ πρόγονοι τοσούτου ἀπάντων διενεγκόντες, ὑπὲρ μὲν Ἀργείων δυστυχησάντων, Θηβαίους, ὅτε μέγιστον ἐρρόνησαν²⁹¹, ἐπιτάττοντες²⁹², ὑπὲρ δὲ τῶν παίδων τῶν Ἡρακλέους, Ἀργείους καὶ τοὺς ἄλλους Πελοποννησίους μάχῃ νικήσαντες, ἐκ δὲ τοῦ πρὸς Εὐρύσθεα κινδύνου τοὺς οἰκιστὰς τῆς Σπάρτης, καὶ τοὺς ἡγεμόνας τοὺς Λακεδαιμονίων διασώσαντες, ὥστε²⁹³ περὶ μὲν τῆς ἐν τοῖς Ἑλλήσι δυναστείας²⁹⁴, οὐκ οἶδ' ὅπως ἂν τις σφρέστερον ἐπιδειξῇ δύνησθαι.

18. Δοκεῖ δὲ μοι καὶ περὶ τῶν πρὸς τοὺς βαρβάρους τῇ πόλει²⁹⁵ πεπονημένον προσήκειν εἰπεῖν, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ τὸν λόγον κατεστησάμην περὶ τῆς ἡγεμονίας τῆς ἐπ' ἑαυτοῦ²⁹⁶. Ἀπαντας μὲν οὖν ἐξ κρημῶν τοὺς κινδύνους²⁹⁷ λίαν ἂν μακρολογούην· ἐπὶ δὲ τῶν μεγίστων σπᾶς²⁹⁸, τὸν αὐτὸν²⁹⁹ τρόπον, ὥνπερ ὀλίγον πρότερον διήλθον, πειράσομαι καὶ περὶ τούτων διελθεῖν. Ἔστι γὰρ ἀρχικώτατα³⁰⁰ μὲν τῶν ἐθῶν, καὶ μεγίστας δυναστείας ἔχοντα, Σκύθαι καὶ Θράκες καὶ Πέρσαι. Τυχχάνουσι δ' οὗτοι μὲν ἅπαντες ἡμῖν ἐπιβουλεύσαντες³⁰¹, ἡ δὲ ἡμετέρα πόλις πρὸς ἅπαντας τούτους διακινδυνεύουσα. Καὶ τοι τί λοιπὸν ἔσται³⁰² τοῖς ἀντιλέγουσιν, ἢ ἐπιδειχθῶσι, τῶν μὲν Ἑλλήνων οἱ μὴ δυνάμενοι τυγχάνειν τῶν δικαίων, ἡμᾶς ἱκετεύειν ἀξιούντες, τῶν δὲ βαρβάρων οἱ βουλόμενοι καταδουλώσασθαι τοὺς Ἑλληνας, ἐφ' ἡμᾶς πρώτους ἰόντες;

19. Ἐπιφανέστατος οὖν τῶν πολέμων ὁ Περσικὸς γέγονεν· οὐ μὴν ἐλάττω τούτων³⁰³ τεκμήρια τὰ παλαιὰ τῶν ἔργων ἐστὶ τοῖς περὶ τῶν πατρίων ἀμνησθητοῦσιν. Ἐτι γὰρ ταπεινῆς οὐσῆς τῆς Ἑλλάδος, ἦλθον εἰς τὴν χώραν ἡμῶν Θράκες μὲν μετ' Εὐμόλπου τοῦ Ποσειδῶνος³⁰⁴, Σκύθαι δὲ μετὰ Λαζώνων τῶν Ἀρεως θυγατέρων, οὐ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, ἀλλὰ καθ' ἑνὲς ἑκάτεροι τῆς Εὐρώπης ἐπῆρχον³⁰⁵, μισούντες μὲν ἅπαν τὸ τῶν Ἑλλήνων γένος, ἰδίᾳ δὲ πρὸς ἡμᾶς ἐγκλήματα ποιησάμενοι³⁰⁶, νομίζοντες ἐκ τούτου τοῦ τρόπου πρὸς μίαν μὲν πόλιν κινδυνεύουσαι, ἀπασῶν δὲ ἀμα κρατῆσθαι. Οὐ μὴν κατώρθωσαν, ἀλλὰ πρὸς μόνους τοὺς πραγόνους τοὺς ἡμετέρους συμβαλόντες³⁰⁷, ὁμοίως διεσθῆρξαν, ὥσπερ ἂν εἰ πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους ἐπολέμησαν. Δῆλον δὲ³⁰⁸ τὸ μέγεθος τῶν κακῶν τῶν γενομένων ἐκείνοισ· οὐ γὰρ ἂν παθ' οἱ λόγοι περὶ αὐτῶν τοσούτου χρόνον διέμειναν, εἰμὴ καὶ

290) Μέγιστα οὖσαι. 291) ὅταν ὑπερηφανυθῇσαν μᾶλλον ἢ ἄλλοτε. 292) Φαίνονται διενεγκόντες ὡς ἐπιτάττοντες, διότι ἐπέτασαν, ἐπέβαλον νόμον. 293) Φαίνονται τοσούτον διενεγκόντες, ὥστε. 294) Οἱ ἐξουάστευον, ἡγεμένους οἱ πρόγονοι ἡμῶν. 295) Ἰπὸ τῆς πόλεως. 296) Ἐπὶ τοῖς βαρβάροις. Κυρίως ἡ ἐκείνους ἡγεμονεύουσα πόλις ἐνεδύετο τὴν πρῶτον ἐπὶ συνεσωμάτῳ περὶ ἐαυτὴν ὅλους τοὺς Ἕλληνας. δ. ε. ν. αὐτοὺς ἀντιταξῇ εἰς τοὺς βαρβάρους. 297) Τοὺς πρὸς τοὺς βαρβάρους πολέμους. 298) Ενδιαιτῆρας. Εἰς τινα ἀντίληπον ἡλλεῖται τὸ σ τ ᾱ ς, καὶ αἱ ἐκδοταὶ διαρροῦσι τῇ ἐπὶ εἰς π ε ρ ῖ. Ἀλλ' ἡ ἑτέρα γὰρ πρὸς προτιμῆτα. 299) Κατὰ τὸν αὐτὸν. 300) Τὰ μεγίστη ἀρχὴ διαπρέφονται. 301) Ἐπὶ τῇ. 302) Κατὰ τὸν καιρὸν ὅταν ἐκείνοι εἶχον τὴν ἡγεμονίαν τῆς Εὐρώπης. Τοῦτο ἐνομιζέτο περὶ αὐτῶν κατὰ τὸ καιρὸν ἐκείνον ὅτε τὰ ἐν Εὐρώπῃ πράγματα ἦσαν σκεπτικὰ καὶ ἀγνωστὰ εἰς τοὺς Ἕλληνας. 303) Εὐρυπρόντες αἰτίαν κατηγορίας.

304) Εὐμόλπου θυγατέρων. 305) Τὴν ἐν τῷ Περσικῷ πολέμῳ γενομένων. 306) Ἐπὶ τῇ. 307) Κατὰ τὸν καιρὸν ὅταν ἐκείνοι εἶχον τὴν ἡγεμονίαν τῆς Εὐρώπης. Τοῦτο ἐνομιζέτο περὶ αὐτῶν κατὰ τὸ καιρὸν ἐκείνον ὅτε τὰ ἐν Εὐρώπῃ πράγματα ἦσαν σκεπτικὰ καὶ ἀγνωστὰ εἰς τοὺς Ἕλληνας. 308) Εὐρυπρόντες αἰτίαν κατηγορίας.

307) Ἐλθόντες εἰς τὸν πόλεμον. 308) Ἐκείθεν, ἐκ τῶν ἐπομένων.

τὰ πραχθέντα πολὺ τῶν ἄλλων διήνεγκε. Λέγεται δ' οὖν περὶ μὲν Ἀμαζόνων, ὡς τῶν μὲν ἐλθουσῶν οὐδεμία πάλιν ἀπῆλθεν, αἱ δ' ὑπολειφθεῖσαι³⁰⁹ διὰ τὴν ἐνθάδε συμφορὰν ἐκ τῆς ἀρχῆς ἐξεβλήθησαν³¹⁰. περὶ δὲ Θρακῶν, ὅτι τὸν ἄλλον χρόνον ὅμοροι προσοικούντες ἡμῖν, διὰ τὴν τότε γεγενημένην στρατείαν τοσούτον διέλιπον³¹¹, ὥστε ἐν τῷ μεταξὺ τῆς χώρας ἔθνη πολλὰ καὶ γένη παντοδαπά, καὶ πόλεις μεγάλας κατοικισθῆναι.

20. Καλὰ μὲν οὖν καὶ ταῦτα καὶ πρέποντα τοῖς περὶ τῆς ἡγεμονίας ἀμφοτεροῦσιν ἀδελφεῖς³¹² δὲ τῶν εἰρημένων, καὶ τοιαῦτα, οἷά περ εἰκός³¹³ τοὺς ἐκ τοιούτων γεγονότας, οἱ πρὸς Δαρεῖον καὶ Ξέρξην πολεμήσαντες ἔπραξαν. Μεγίστου γὰρ ἐκείνου πολέμου συστάντος, καὶ πλείστων κινδύνων κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον συμπεσόντων, καὶ τῶν μὲν πολεμίων ἀνυποστάτων οἰομένων εἶναι³¹⁴ διὰ τὸ πλῆθος, τῶν δὲ συμμάχων³¹⁵ ἀνυπέβλητον ἡγούμενων ἔχειν τὴν ἀρετὴν³¹⁶, ἀμφοτέρων κρατήσαντες, ὡς ἐκατέρων προσῆκε³¹⁷, καὶ πρὸς ἅπαντας τοὺς κινδύνους διενεγκόντες³¹⁸, εὐθὺς μὲν τῶν ἀριστείων ἡξιώθησαν³¹⁹ οὐ πολλῷ δ' ὕστερον τῆς θαλάττης τὴν ἀρχὴν ἔλαβον, δόντων μὲν τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, οὐκ ἀμφοτεροῦντων δὲ τῶν νῦν ἡμῶς ἀρχιρεῖσθαι³¹⁹ ζητούντων³²⁰.

21. Καὶ μηδεὶς οἰσθῆναι με ἀγνοεῖν, ὅτι καὶ Λακεδαιμόνιοι περὶ τούτους τοὺς καιροὺς πολλῶν ἀγαθῶν αἰτίοι τοῖς Ἕλλησι κατέστησαν³²¹· ἀλλὰ διὰ τοῦτο καὶ μᾶλλον ἐπαινεῖν ἔχω τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν, ὅτι τοιούτων ἀνταγωνιστῶν τυχοῦσα, τοσούτον αὐτῶν διήνεγκε. Βούλομαι δὲ ὀλίγω μακρότερα περὶ ταῖν πόλεσιν αὐταῖν³²¹ εἰπεῖν, καὶ μὴ ταχὺ λίαν παραδραμεῖν, ἵν' ἀμφοτέρων ἡμῖν ὑπομνήματα γένηται³²², τῆς τε τῶν προγόνων ἀρετῆς, καὶ τῆς πρὸς τοὺς βαρβάρους ἔχθρας. Καίτοι με οὐ λέλθην, ὅτι χαλεπὸν ἔστιν, ὑστάτον ἐπελθόντα, λέγειν περὶ πραγμάτων πάλαι προκατειλημμένων³²³, καὶ περὶ ὧν οἱ μάλιστα δυνήθέντες³²⁴ τῶν πολιτῶν εἰπεῖν ἐπὶ τοῖς δημοσίοις θαπτομένοις πολλὰκις εἰρήκασιν³²⁵. ἀνάγκη γὰρ τὰ μὲν μέγιστα τούτων ἤδη κατακεκρησθαι³²⁵, μικρὰ δὲ τινα παραλειπεῖσθαι³²⁶. ὅμοις δὲ ἐκ τῶν ὑπολοίπων, ἐπειδὴ συμφέρει τοῖς πράγμασιν, οὐκ ἀνητήσον μνησθῆναι περὶ αὐτῶν³²⁶.

22. Πλείστων μὲν οὖν ἀγαθῶν αἰτίους, καὶ μεγίστων ἐπαινῶν ἀξίους ἡγοῦμαι γεγενῆσθαι τοὺς τοῖς σώμασιν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος προκινδυνεύσαντας.

309) Οἰλαθε, μὴ εἰθῆσαι εἰς τὴν ἐστρατείαν. 310) Ἐκείναν τόσοι δοθεῖν μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν ἄλλων, ὥστε ἐξεβλήθησαν. 311) Ἐμπερὶσθησαν. 312) Ἐπιθετον, δυνάμεινα να συγχροτηθῶσι. 313) Πραεῖσαι. 314) Νομιζόντων ὅτι εἰσὶν ταπεινοί, ὥστε οὐδεὶς εὐδυνάτω ἀντιστῆναι αὐτοῖς. 315) Τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων, οἵτινες ἐνομιζόν ὅτι εἶναι οἱ πρῶτοι κατὰ τὴν ἀνδρείαν, ὥς, ὡς γνωστὴν, ἐπ' ἐλευσίαν ἐν Πλαταιαῖς περὶ τῶν προτῶν. 316) Τὴν ἀνδρείαν. 317) Ἀλλ, τῶν μὲν ἔχθρῶν τοῖς ὅλοις, τῶν δὲ συμμάχων διὰ τῆς ἀνωτέρας ἀνδρείας τῶν. 318) Διακρίβαντες ὑπὲρ τοῦ ἄλλου. 319) Δύο. 320) Τῶν Λακεδαιμονίων. 321) Περὶ τῶν δυο αὐτῶν πόλεων, τῶν Ἀθηναίων καὶ τῆς Λακεδαιμονίας. 322) Διὰ τὰ μνημονεύουσα. 323) Τὰ ὅποια προκατεῖλεον, Περὶ ὧν ὠμίλησαν ἄλλοι. 324) Οἱ ἐκινώτατοι. Ἐνοεῖ δὲ καὶ τὴν Δυσίαν, ἀπὸ τῶν ἐπιτάφιων τοῦ ὅποιου πολλὰ μετέρισε καὶ εἰς τοῦτον τὸν λόγον. 325) Νὰ ἔκαμον οἱ προκατεῖλεσαντες μεγάλην χρεῖαν, κατακρησθαι αὐτῶν. 326) Λεγὲν περὶ αὐτῶν, τῶν πραγμάτων, λεμβάνοντες ἐκ τῶν ὑπολοίπων.

Οὐ μὴν οὐδὲ τῶν πρὸ τοῦ πολέμου τούτου γεγεννημένων, καὶ δυναστευσάντων ἐν ἑκατέρῃ ταῖν πολέοις, δίκαιον ἀμνημονεῖν. Ἐκεῖνοι γὰρ ἦσαν οἱ προσκήσαντες τοὺς ἐπιγιγνομένους³²⁷, καὶ τὰ πλήθη προτρέψαντες ἐπ' ἀρετῇ, καὶ χαλεποὺς ἀνταγωνιστάς τοις βαρβάροις ποιήσαντες. Οὐ γὰρ ὠλιγώρουσιν τῶν κοινῶν, οὐδ' ἀπέλαουσιν μὲν ὡς ἰδίων, ἡμέλουν δὲ ὡς ἀλλοτρίων³²⁸, ἀλλ' ἐκλήδοντο μὲν ὡς οἰκείων, ἀπείχοντο δὲ, ὥσπερ χρή τῶν μηδὲν προσήκόντων³²⁹, οὐδὲ πρὸς ἀργύριον τὴν εὐδαιμονίαν ἔκρινον³³⁰, ἀλλ' οὐ τοις ἐδοῖκεν πολὺτον ἀσφαλέστατον κεκτηθῆναι καὶ κάλλιστον, ὅστις τυγχάνοι³³¹ τοιαῦτα πράττων, εἴ ὃν αὐτός τε μέλλοι μάλιστα εὐδοκιμήσειν, καὶ τοῖς παισὶ μεγίστην δόξαν καταλείψειν. Οὐδὲ γὰρ τὰς θρασυτήτας τὰς ἀλλήλων³³² ἐξήλουν, οὐδὲ τὰς τούμας τὰς καθ' ἑαυτῶν³³³ ἥσανον, ἀλλὰ διενόησαν μὲν ἐνὸ μίξον εἶναι, τὸ κακῶς ὑπὸ τῶν πολιτῶν ἀκούειν³³⁴, ἡ καλῶς ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀποθάνειν, μᾶλλον δὲ ἡσχύνοντο ἐπὶ τοῖς λοιποῖς ἀμαρτήμασιν, ἢ νῦν ἐπὶ τοῖς ἰδίῳις τοῖς σφετέρῃς αὐτῶν. Τούτων δ' ἦν αἷτιον, ὅτι τοὺς νόμους ἐσκόπουσαν ὅπως ἀκριβῶς καὶ καλῶς ἔξουσιν, οὐχ οὕτω τοῦς περὶ τῶν ἰδίων συμβολαίων ὡς τοῖς περὶ τῶν καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπιτηδεύματων³³⁵. Ἡπίστατον γὰρ, ὅτι τοῖς καλοῖς καγαθοῖς τῶν ἀνθρώπων οὐδὲν δεήσει πολλῶν γραμμάτων³³⁶, ἀλλὰ ἀπ' ὀλίγων συνθημάτων³³⁷ βραδίως καὶ περὶ τῶν ἰδίων καὶ περὶ τῶν κοινῶν ὁμονήσουσιν. Οὕτω δὲ πολιτικῶς εἶχον, ὥστε καὶ τὰς στάσεις ἐποιούντο³³⁸ πρὸς ἀλλήλους, οὐχ ὁπότεροι τοὺς ἑτέρους ἀπολέσαντες τῶν λοιπῶν ἄρξουσιν, ἀλλ' ὁπότεροι ὀφθήσονται τὴν πόλιν ἀγαθάν τι ποιήσαντες, καὶ τὰς ἐταιρίας³³⁹ συναγόν οὐχ ὑπὲρ τῶν ἰδίων συμφερόντων, ἀλλ' ἐπὶ τῇ τοῦ πλήθους ὠφελείᾳ. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τὰ τῶν ἄλλων διόκουν, θεραπεύοντες, ἀλλ' οὐχ ὑβρίζοντες τοὺς Ἕλληνας, καὶ τρατηγεῖν οἰόμενοι δεῖν, ἀλλὰ μὴ τυραννεῖν αὐτῶν, καὶ μᾶλλον ἐπιθυμοῦντες ἡγεμόνες ἢ δεσπόται προσκαγορεύεσθαι, καὶ σωτῆρες, ἀλλὰ μὴ λυμεῶνες, ἀποκαλεῖσθαι, τῷ ποιεῖν εὖ προσαγομένοι³⁴⁰ τὰς πόλεις, ἀλλ' οὐ βίᾳ καταστρεφόμενοι, πιστοτέροις μὲν τοῖς λόγοις, ἢ νῦν τοῖς ὅμοις, χρώμενοι³⁴¹, ταῖς δὲ συνθήκαις, ὥσπερ ἀνάγκαις³⁴² ἐμμένειν ἀξιοῦντες, οὐχ οὕτως ἐπὶ ταῖς δυναστείαις μέγα φρονούντες, ὡς ἐπὶ τῷ σωτηρίῳ (ἦν φιλοτιμούμενοι) τὴν αὐτὴν ἀξιοῦντες³⁴³ γνῶμην ἔχειν πρὸς τοὺς ἡττωτάς, ἢ περ³⁴⁴ τοὺς κρείττους πρὸς σφῆς αὐτούς, ἰδίᾳ μὲν ἄσθη τὰς ἑαυτῶν³⁴⁵ πόλεις ἡγούμενοι, κοινὴν δὲ πατρίδα τὴν Ἑλλάδα νομίζοντες εἶναι.

327) Τούτοις μεταγενεστέροις. 328) Δὲν ἐσφετερίζοντο τὰ κοινὰ πράγματα. ὡς νῦν ἦσαν ἑκάστα τῶν, οὐδὲ τὰ παρημέλουν ὡς νῦν ἦσαν ἔξω, καὶ ὡς οἱ κακοὶ ἄρχοντες. 329) ὥσπερ χρή ἀπέχεσθαι τῶν μηδὲν προσήκόντων, μὴ ἀνηκόντων αὐτοῖς. Το πρῶτον μέρος τῆς φράσεως εἰσὶν ἐντελῶς τὴν ἰδίαν τοῦ ῥήτορος τὸ δὲ δεύτερον προσέθηκε. χαίρων γὰρ τῇ ἐκαστοῦ ἡλφῃ παρουσίᾳ καὶ ἀντιθέσει τῶν λείων καὶ τῶν κωλῶν. 330) Δὲν ἐτίθενον τὸ ἀργύριον ὡς μέτρον εὐδαιμονίας. 331) Ἡ εὐτυχία διότι ἀποδίδεται εἰς παρὰ γῆ. ἡ δὲ οὐκ εἰ.

332) Τὸ διένευσθαι θρασυταῖς καὶ αὐθάδεις πρὸς ἀλλήλους. 333) Σκόπει μὴ ἀφαιρετοῦν τὸ τὰς. 334) Κακῶν ἔχειν ὑπελήψιν παρὰ τοῖς πολιταῖς. 335) Τῶν ἔργων. ἐκαστὸς ἡμέρας, τῶν κοινῶν ἔργων. 336) Γραπτῶν νόμων. 337) Ὁραν τινῶν μεταξὺ τῶν συμφωνηθέντων. 338) Καίλονευσιν. 339) Φατρίαις. συστήματα. 340) ἡβρίζοντες δια τῆς εὐπορίας. 341) Μεταχειρίζονται λόγοις, οἷτινες ἦσαν ἀξιολογότεροι ἀφ' ὅτι εἰσι τῶρα οἱ ὅμοι. 342) Ὡς νῦν ἦσαν αἱ συνθήκαι ἀνάγκαις ἀπαράβατοι. 343) Νομίζοντες ἀξίον, εὐλογον. 344) Ἦν περ ἀξιοῦσι τοὺς κρείττους ἔχειν. 345) ἰδίᾳ τὰς αὐτῶν, τὰς πόλεις τῶν ἡττωμένων θεωροῦντες

29) Τοιαύταις δὲ διανοαῖς χρώμενοι³⁴⁶, καὶ τοὺς νεωτέρους ἐν τοιούτοις ἤθεσι παιδεύοντες, οὕτως ἀνδρὲς ἀγαθοὺς ἀπέδειξαν τοὺς πολέμησαντας πρὸς τοὺς ἐκ τῆς Ἀσίας, ὥστε μηδὲν πώποτε δυνηθῆναι περὶ αὐτῶν, μήτε τῶν ποιητῶν, μήτε τῶν σοφιστῶν³⁴⁷, ἄλλως τῶν ἐκείνοις³⁴⁸ πεπραγμένων εἰπεῖν. Καὶ πολλὴν αὐτοῖς³⁴⁹ ἔργω συγγνώμην ὁμοίως γὰρ ἐστὶ χαλεπὴν, ἐπικινεῖν τοὺς ὑπερβεδηκότας τὰς τῶν ἄλλων ἀρετάς³⁵⁰, ὥσπερ τοὺς μηδὲν ἀγὰρὸν πεποινηκότας· τοῖς μὲν γὰρ οὐχ ὕπαισι³⁵¹ πράξεις, πρὸς δὲ τοὺς³⁵², οὐκ εἰσὶν ἀρμόττοντες λόγοι. Πῶς γὰρ ἂν γένοιτο σύμμετροι³⁵³ τοιούτοις ἀνδράσιν, οἱ τοσοῦτον τῶν ἐπὶ Τροίαν στρατευσαμένων διήνεγκαν, ὅσον οἱ μὲν ἐπὶ μίαν πόλιν στρατεύσαντες, ἔτη δεκά διέτριψαν, οἱ δὲ τὴν ἐξ ἀπάσης τῆς Ἀσίας δύναμιν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ κατεπολέμησαν, οὐ μόνον δὲ τὰς ἐκωτῶν πατρίδας διέσωσαν, ἀλλὰ καὶ τὴν Ἑλλάδα σύμπασαν ἡλευθέρωσαν. Ποίων δ' ἂν ἔργων, ἢ πόνων, ἢ κινδύνων ἀπέστησαν³⁵⁴, ὥστε ζῶντες εὐδοκμεῖν, οὔτινες ὑπὲρ τῆς δόξης, ἢ³⁵⁵ ἐμελλον τελευτήσαντες ἔξαι, οὕτως ἐτόλμως ἤθελον ἀποθνήσκειν. Οἷμαι δὲ καὶ τὸν πόλεμον τοῦτον θεῶν τινα συναγαγεῖν³⁵⁶, ἀγαθόντα τὴν ἀρετὴν αὐτῶν, ἵνα μὴ τοιοῦτο γένοιτο³⁵⁷ τῶν φύσιν διαλλάθιοις³⁵⁸, μηδ' ἀλλῶς τὸν βίον τελευτήσαιεν, ἀλλὰ τῶν αὐτῶν τοῖς ἐκ τῶν θεῶν γεγονόσι³⁵⁹, καὶ κολουμένοις ἡμιθέοις ἀζιώθειεν. Καὶ γὰρ ἐκεῖνοι τὰ μὲν σώματα ταῖς τῆς φύσεως ἀνάγκαις ἀπέδοσαν³⁶⁰, τῆς δ' ἀρετῆς ἀθάνατον τὴν μνήμην κατέλιπον.

30) οἱ μὲν οὖν οἷθ' ἡμέτεροι πρόγονοι, καὶ Αἰχελαιμόνοι, φιλοτίμως πρὸς ἀλλήλους εἶχον³⁶¹, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ περὶ καλλίστων ἐν ἐκείνοις τοῖς χρόνοις ἐφιλονείκησαν, οὐκ ἐχθροὺς, ἀλλ' ἐνταγωνιστὰς σφῆς αὐτοὺς εἶναι νομίζοντες, οὐδὲ ἐπὶ δουλείᾳ τῇ τῶν Ἑλλήνων τὸν βάρβαρον ἱερκαπέοντες³⁶², ἀλλὰ ἀμα μὲν περὶ τῆς κοινῆς σωτηρίας θυμοσώοντες, ὁπότεροι δὲ ταύτης αἵτιοι γενήσονται, περὶ τοῦτου ποιοῦμενοι τὴν ἀμύλλαν. Ἐπεδείχοντο δὲ τὰς αὐτῶν ἀρετὰς, πρῶτον μὲν ἐν τοῖς ὑπὸ Δαρείου περικραθεῖσιν³⁶³. Ἀποθάντων γὰρ αὐτῶν εἰς τὴν Ἀστικὴν, οἱ μὲν³⁶⁴ οὐ περιεμείναν τοὺς συμμάχους, ἀλλὰ, τὸν κοινὸν πόλεμον ἰδίῳ κίνδυνον ποιήσαντες, πρὸς τοὺς ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος καταφρονήσαντας ἀπήντων³⁶⁵, τὴν οἰκείαν δύναμιν³⁶⁶ ἔχοντες, ὀλίγοι πρὸς πολλὰς μυριάδας, ὥσπερ ἐν ἀλλοτρίαις ψυχαῖς μέλαντες κινδυνεύουσιν³⁶⁷. οἱ δὲ οὐκ ἐφύθησαν τυθόμενοι³⁶⁸ τὸν περὶ τὴν Ἀττι-

ως ἰδέεσθαι τὸν σκοπεύει. 346) Τοιαύτας ἔχοντας διανοίας. 347) Τῶν σοφιστῶν. 348) Ἰπ' ἐκείνων. 349) Τοῖς ποιηταῖς καὶ σοφισταῖς. 350) Οἷμαι εἰ πρὸς τοὺς Πέρσας πολέμησαντας.

351) Εἰσὶν ὑπὸ τοῦς λόγους των, ὡς ὑπέθεσις τῶν λόγων των. 352) Τῶς ἀλλοις. τοὺς ἐπαινοῦντας τοὺς μηδὲν πεποινηκότας. 353) Πῶς δύναται νὰ γράψωσι συμμέτρως ἀναλόγως τῶν πράξεων τοιούτων ἀνδρῶν. 354) ἀπέστησαν. ποῖα ἔργα ἀπέφυγον. 355) Συμφωνεῖ πρὸς τὸ εἰς τὸ ἀναφέρεται 356) Κινῆσαι. 357) Ἐν ᾧ ἦσαν τοιοῦτοι ἄνδρες.

358) Νὰ μὴ στερεθῶσι τῆς περιστάσεως τοῦ ἐπιδείξει τὴν ἰδίαν φύσιν. 359) Ἀεσθῶντων τῆς αὐτῆς τύχης τοῖς γεννηθεῖσιν ἐκ θεῶν. 360) Ἀπέδοσαν εἰς τὴν γῆν τὰ σώματα αὐτῶν δια τὴν ἀνάγκην τῆς ἀνθρωπίνης αὐτῶν φύσεως, ἢ, διὰ τὸν θάνατον. 361) Αὐτοφιλοτιμούμενοι. 362) Κολακεύοντες τὸν βάρβαρον ὅπως δουλώσῃ τοὺς Ἕλληνας, ἵσως αἰνίσσεται τὴν εἰρήνην τοῦ Ἀταλκίδου, γενομένην ἐν ὀλ. 98, 6'. 363) Βαρβάρους.

364) Ἀθηναῖοι. 365) Ἐκινήθησαν κατὰ τῶν Περσῶν (ἵτινες περπερνήσαν ἑλὼν τὴν Ἑλλάδα. 366) Μοῖνην δπλατῆ. 367) Ὡς αἱ ψυχαὶ τὰς ὁποίας ἐμελλον νὰ διακινδυνεύωσι νὰ μὴ ἦσαν ἰδικαὶ των. 368) Ἀκόμη δὲν ἤκουσαν, μάλιστα ἤκουσαν.

κὴν πόλεμον καὶ πάντων τῶν ἄλλων ἀμελήσαντες, ἤκον ἡμῖν ἀμυνοῦντες³⁶⁹, τοσαύτην ποιητάμενοι σπουδὴν, ὅσην περ ἂν³⁷⁰ τῆς ἐκπύσεως χάρις παροῦ-
μένης. Σημείον δὲ τοῦ τάχους καὶ τῆς ἀμύλλης³⁷¹ τοὺς μὲν γὰρ ἡμετέ-
ρους προγόνους φασὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρας³⁷² πυθέσθαι τε τὴν ἀπὸ δακνὴν τὴν
τῶν βαρβάρων, καὶ βοηθήσαντες ἐπὶ τοὺς ὄρους³⁷³ τῆς χώρας, καὶ μάχῃ
νικήσαντες, τρύπαλον στήσαι τῶν πολέμιων³⁷⁴, τοὺς δὲ³⁷⁵ ἐν τρισὶν ἡμέ-
ραις καὶ τοσαύταις νυξί, διακόσια καὶ χίλια στάδια³⁷⁶ διελθεῖν, στρατο-
πέδῳ³⁷⁷ πορευομένους. Οὕτω σπῆδρα ἠπειρήθησαν³⁷⁸, οἱ μὲν μετασχέιν
τῶν κινδύνων, οἱ δὲ φθῖναι συμβαλόντες³⁷⁹, πρὶν ἔλθειν τοὺς βοηθήσαντας.
Μετά δὲ ταῦτα γενομένης τῆς ὑπερτον στρατείας³⁸⁰, ἦν αὐτὰς Ξέρξης
ἡγαγεν, ἐκλιπὼν μὲν πᾶσασιλευς³⁸¹, στρατηγὸς δὲ καταστῆναι πολμήσας,
θῆκντας δὲ τοὺς ἐκ τῆς Ἀσίας συναγείρας, περὶ οὗ τίς οὐχ, ὑπερβολὰς
προβιμῆθεις εἰπεῖν, ἔλττω τῶν ὑπαρχόντων³⁸² εἶρηκεν; ὁ³⁸³ εἰς τοσαύτον³⁸⁴
ἦλθεν ὑπερηφανίας, ὥστε, μικρὸν μὲν ἡγησάμενος ἔργον εἶναι τὴν Ἑλλάδα
χειρώσασθαι, βουλευθείς δὲ τοιοῦτο μνημεῖον³⁸⁵ καταλιπεῖν, ὃ μὴ τῆς ἀν-
θρωπίνης φύσεως³⁸⁶ ἔσιν, οὐ πρότερον ἐπαύσατο, πρὶν ἐξεῦρε καὶ συνηγά-
κασιν³⁸⁷, ὃ πάντες θυλλοῦσιν, ὥστε τῷ στρατοπέδῳ πλεῖσαι μὲν διὰ τῆς
ἡπείρου, περῆσαι³⁸⁸ δὲ διὰ τῆς θαλάττης, τὸν μὲν Ἑλλησπόντον ζεύξας,
τὸν δὲ Ἀθωὸν διωρῆξας³⁸⁹, πρὸς δὴ τὸν οὕτω μέγα φρονήσαντα, καὶ τιλλικαῖ-
τα διαπραχθέντων, καὶ τοσούτων δεσπότην γενομένον, ἀπῆντων διελόμενοι
τὸν κίνδυνον. Λακεδαιμόνιοι μὲν εἰς Θερμοπύλας, πρὸς τὸ πεζόν, γίλιους
αὐτῶν ἐπιέξαντες, καὶ τῶν συμμάχων ὀλίγους παραλχθόντες, ὡς ἐν τοῖς
στενοῖς κωλύσαντες αὐτοὺς περαιτέρω προσελθεῖν· οἱ δὲ ἡμέτεροι πατέρες
ἐπ' Ἀρτεμίσιον³⁹⁰, ἐξήκοντα τριήρεις πληρώσαντες πρὸς ἅπαν τὸ τῶν πο-
λεμίων ναυτικόν. Ταῦτα δὲ ποιεῖν ἐτόλμων, οὐχ οὕτω τῶν πολέμιων κα-
ταφρονοῦντες, ὡς πρὸς ἀλλήλους ἀγωνιζόμενοι³⁹¹. Λακεδαιμόνιοι μὲν ζη-
λοῦντες τὴν πόλιν³⁹² τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης, καὶ ζητοῦντες ἑαυτοὺς
ἐξίσου καταστήσαι, καὶ δεδιότες μὴ δις ἐφεξῆς ἡ πόλις ἡμῶν αἰτία γέ-
νηται τοῖς Ἕλλησι τῆς σωτηρίας· οἱ δὲ ἡμέτεροι πρόγονοι, μάλιστα μὲν
βουλόμενοι³⁹³ δικαιολῆσαι τὴν παρούσαν δόξαν, καὶ πᾶσι ποιῆται φανερόν
ὅτι καὶ πρότερον δι' ἀρετὴν, ἀλλ' οὐ διὰ τὴν τύχην ἐνίκησαν· ἔπειτα δὲ
καὶ προσαναγέσθαι³⁹⁴ τοὺς Ἕλληνας ἐπὶ τὸ δικαιομαχεῖν, ἐπιδειξάντες

369) Νὰ μᾶς βοηθήσωσι. 370) Ἐποίησαν. 371) Ἐστὶ τὸ ἐπίμενον. 372) Ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρας 373) Εἰς τὰ ὄρη, εἰς τὰ περάτα. 374) Τρύπαλον τῶν πολέμιων, μνημεῖον τῆς τροπῆς τῶν πολέμιων. 375) Λακεδαιμονίους. 376) Τρία ἡμισυ περίπου λεπτά τὸ στάδιον.

377) Τὰ στρατοπεδία βαθύνουσι πολὺ ἀργότερα. 378) Παρακινήθησαν. 379) Οἱ δὲ γὰρ προσβῆναι νὰ ἔλθωσιν εἰς χεῖρας. Εἰς τὰς πλείους ἐκδόσεις κακὸς ὁ φθῖναι.

380) Δεῖκα ἔτη μετὰ τὴν ἐκστρατεῖαν τοῦ Δαρείου ἐγένετο ἡ τοῦ Ξέρου. 381) Βασίλευς (εὐαχήμετος), τὰ παλαιὰ τοῦ. 382) Τῶν ὑπαρχόντων, τῶν ἀληθῶν. 383) Ξέρξης. 384) Βασιλεὺς. 385) Μνημεῖον, ἐνθύμημα. 386) Τὸ ὅποσον νὰ ἦναι ἀνώτερον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως.

387) Διὰ τῆς ἀνάγκης, διὰ τῆς βίρας κατάρθωσε νὰ γένῃ. 388) Πεζῶς διαφύγει.

389) Τὸ οὐχ ἡμῶν χερσὶν, διότι τὸ μὲν ζεύξας ἀποδίδεται εἰς τὸ περῆσαι, τὸ δὲ διωρῆξας εἰς τὸ πλεῖσαι. 390) Ἀκρωτήριον εἰς ἄκρον τῆς Εὐβοίας. 391) Ἀντιρι-
λοισιζόμενοι. 392) Ζηλοῦσιν εἰς τὴν ἡμετέραν πόλιν ἕνεκα τῆς μάχης. 393) Ὅλοι
αὐταί· αἱ μετοχαὶ ὑποκείμενα τοῦ ἐπὶ λέγων. 394) Νὰ τοὺς φέρωσι, νὰ τοὺς παρακινήσωσι.

αὐτοῖς, ὁμοίως ἐν τοῖς ναυτικοῖς κινδύνοις, ὥσπερ ἐν τοῖς πεζοῖς, τὴν ἀρετὴν τοῦ πλῆθους περικυνησμένῃ.³⁹³

26) Ἰσας δὲ τὰς τολμάς παρὰσχόντες³⁹⁶, οὐχ ὁμοίαις ἐχρήσαντο ταῖς τύχαις³⁹⁷. Ἀλλ' οἱ μὲν διεσθάρησαν³⁹⁸, καὶ ταῖς ψυχαῖς νικῶντες, τοῖς σώμασιν ἀπειπον³⁹⁹ (οὐ γὰρ δὴ τοῦτό γε θέμις εἰπεῖν, ὥς ἡτήθησαν, οὐδεὶς γὰρ αὐτῶν φυγεῖν ἠξίωσεν) οἱ δὲ ἡμέτεροι τὰς μὲν πρόπλους⁴⁰⁰ ἐνίκησαν, ἐπειδὴ δὲ ἤκουσαν τῆς παροδοῦ⁴⁰¹ τοὺς πολέμιους κρατοῦντας, οὐκ ἄε καταπλευσάντες, καὶ τὰ κατὰ τὴν πόλιν διοικήσαντες, οὕτως ἐβουλεύσαντο περὶ τῶν λοιπῶν, ὥστε, πολλῶν καὶ καλῶν αὐτοῖς προειργασμένων, ἐν τοῖς τελευταίοις τῶν κινδύνων ἐπὶ πλεον διενεγκεῖν⁴⁰². Ἀθύμως γὰρ ἀπάντων τῶν συμμάχων διακειμένων, καὶ Πελοποννησίων μὲν διατειχιζόντων τὸν Ἰσθμόν καὶ ζητούντων ἰδίαν αὐτοῖς σωτηρίαν⁴⁰³, τῶν δὲ ἄλλων πόλεων ὑπὸ τοῖς βαρβάραις γεγενημένων⁴⁰⁴ καὶ συστρατευομένων ἐκείνοις, πλὴν εἴ τις διὰ σμικρότητα παρημελήθη⁴⁰⁵, προσπλευσὼν δατριῆρῶν διακοσίων καὶ χιλιῶν⁴⁰⁶, καὶ τῆς πεζῆς στρατῆς ἀναριθμήτου μελλούσης εἰς τὴν Ἀττικὴν εἰσβάλλειν, οὐδεμίαν σωτηρίαν αὐτοῖς ὑπολειπομένης, ἀλλ' ἔρημοι συμμάχων γεγενημένοι καὶ τῶν ἐλπίδων ἀπασῶν διημαρτηκότες, ἐξόν⁴⁰⁷ αὐτοῖς μὴ μόνον τοὺς παρόντας κινδύνους διαφυγεῖν, ἀλλὰ καὶ τιμὰς ἐξαίρετους λαβεῖν, ὥς αὐτοῖς ἐδίδου βραβυῆς⁴⁰⁸, ἡγούμενος εἰ τὸ τῆς πόλεως προσάδοι ναυτικόν, παρὰ γῆμα καὶ Πελοποννήσου κρατήσῃ, οὐχ ὑπέμεινεν⁴⁰⁹ τὰς παρ' ἐκείνου δώρεας, οὐδὲ ὀργισθέντες τοῖς Ἕλλησιν, ὅτι ποσὺ δόθησαν, ἀμένως ἐπὶ τὰς διὰλλαγάς τὰς πρὸς τοὺς βαρβάρους ὤρμησαν⁴¹⁰, ἀλλ' αὐτοὶ μὲν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας πολέμειν παρεσκευάζοντο, τοῖς δ' ἄλλοις τὴν δουλείαν αἰσχυμένοις συγγνώμην εἶχον. Ἦγοντο γὰρ ταῖς μὲν ταπειναῖς τῶν πόλεων προσήκειν ἐξ ἀπαντος τρόπου⁴¹¹ ζητεῖν τὴν σωτηρίαν, ταῖς δὲ προεσθάναι τῆς Ἑλλάδος ἀξιοῦσας οὐχ οἷόν τ' εἶναι διαφεύγειν τοὺς κινδύνους, ἀλλ' ὥσπερ τῶν ἀνδρῶν τοῖς καλοῖς ἀγαθοῖς αἰρετώτερόν ἐστι καλῶς ἀποθνεῖν, ἢ ζῆν αἰσχρῶς, οὕτω καὶ τῶν πόλεων ταῖς ὑπερεχούσαις λυπητεῖν ἐξ ἀνθρώπων ἀφαισθηθῆναι μᾶλλον⁴¹², ἢ δούλαις ὀρθῆναι γενομέναις⁴¹³. Ἄθλον δ' ὅτι ταῦτα διενεόθησαν, ἐπειδὴ γὰρ οὐχ οἰοί τ' ἦται πρὸς ἀμεινότερας ἀμὰ παρὰ τὰς ἐκείναις τὰς δυνάμεις, παραλαβόντες ἀπαντὰ τὸν ὄχλον τὸν ἐκ τῆς πόλεως,

395) Οἱ τὴν ἀδρεῖαν νικᾷ τὴν πύλιν. 396) Διεσθάντες. 397) Αἰὲν εἶχον ἐκείνην τύχην.

398) Οἱ ἀπεσθάρησαν ἐν θανάτῳ. 399) Διὰ μὲν τῆς γενναίας τοῦ σώματος τὴν ἐλπίσαν, διὰ τὴν ἐλπίσιν δὲ τῶν σωμάτων ἀποθνήσκοντες ἵπκωνται νὰ νικήσῃ.

400) Τὰ πρῶτα πλοῖνα ἐλθούσιν. 401) Τοῦ πρὸς τὸν Ἰσθμόν. 402) Διὰ τὴν ἐλπίσιν τὸ πρῶτον.

403) Ἐνῶ καὶ πρὶν εἶχον πρός πολλὰ καὶ καλὰ, ἀλλὰ αἱ κατὰ τοὺς τελευταίους κινδύνους πρός τὴν ἀπεσθάρησαν τὰς πρώτας. 404) Οἱ Πελοποννησῖοι ἢ ἐλπίσαν νὰ νικήσῃ τὸν Ἰσθμόν καὶ νὰ κλεισθῶσιν εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλήδων εἰς τὴν τύχην τῆς. 405) Ἰσοκράτους. 406) Ἰσοκράτους. 407) Περὶ τῶν βαρβάρων. 408) Περὶ τῶν βαρβάρων. 409) Ὅτι μὴ βασιλεύσῃ, ἀ τῶν Περσῶν. 409) Εἶπαν ὅτι ἐμείναν. ὥς αἱ ἀρεταὶ αἱ ὑποχρεῖται ἀπὸ τῶν βαρβάρων νὰ ἦσαν ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων. Αἰὲν εἶναι δὲ ἀρετὴς ὅτι ἐλπίσῃ τοῦ ἀνθρώπου ὅτι ἐλπίσῃ πρὸς τὴν ἐν Σαλαμῖνι μάχην, ἀλλὰ κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς μετὰ. 410) Οὐδὲ ἐργασθέντες ὤρμησαν. 411) Διὰ πάντας τὰς πόλεις. 412) Αὐτοῖς μᾶλλον, ὅτι μᾶλλον ταῖς ἀρεταῖς.

413) Γενεομένης δουλείας, τὸ ἀντικείμενον τοῦ ἀπαρνησάμενου ὀρθῶς, συμμετρεῖται μὲν τὸ ὑπερνοούμενον αὐτῶν ἀντικείμενον τοῦ ῥήματος ἀφ' οὗ ἐκτρέφεται.

εἰς τὴν ἐγομένην⁴¹⁴ νῆσον ἐξέπλευσαν, ἔν' ἐν μέρει πρὸς ἑκατέραν τὴν δύναμιν⁴¹⁵, ἀλλὰ μὴ πρὸς ἀμφοτέρους ἅμα κινδυνεύσῃ.

17 Καίτοι πῶς ἂν ἐκείνων ἄνδρες ἀμείνους, ἢ μάλλον φιλέλληνας⁴¹⁶ ὄντες ἐπιδειχθεῖεν⁴¹⁷, οἵτινες ἐτόλμησαν ἐπιθεῖν⁴¹⁷, ὥστε μὴ τοῖς λοιποῖς αἰτίαι γενέσθαι τῆς δουλείας, ἐρήσῃν μὲν τὴν πόλιν γιγνομένην, τὴν δὲ χώραν πορθουμένην, ἱερὰ δὲ συλῶμενα⁴¹⁸, καὶ νεῶς ἐμπιπραμένους, ἅπαντα δὲ τὸν πόλεμον περὶ πατρίδα τὴν ἑαυτῶν γιγνόμενον; Καὶ οὐδὲ ταῦτα ἀπέχρησεν⁴¹⁹ αὐτοῖς, ἀλλὰ πρὸς χίλις καὶ διακοσίας τριήρεις μόνοι διαναυμαχεῖν ἐτόλμησαν. Οὐ μὴν εἰάθησαν⁴²⁰, κατὰ τυχὸν θέντες⁴²¹ γὰρ Πελοποννήσιον τὴν ἀρετὴν αὐτῶν, καὶ νομίσαντες, προδιασθῆκεντων⁴²² μὲν τῶν ἡμετέρων οὐδ' αὐτοὶ σωθήσεσθαι, καταρθωτάντων δὲ⁴²³, εἰς ἀτιμίαν τὰς αὐτῶν πόλεις καταστήσειν, ἡγκαθέθησαν μετασχεῖν τῶν κινδύνων. Καὶ τοὺς μὲν θορύβους τοὺς ἐν τῷ πράγματι⁴²⁴ γενομένους, καὶ τὰς κραυγὰς, καὶ τὰς παρακελεύσεις, ἃ κοινὰ πάντων εἰσι τῶν ναυμαχούντων, οὐχ ὁρῶσθι δεῖ λέγοντα διατρίβειν· ἃ δὲ ἐστὶν ἴδια, καὶ τῆς ἡγεμονίας⁴²⁵ ἄξια καὶ τοῖς προειρημένοις ὁμολογούμενα⁴²⁶, ταῦτα δ' ἐμὸν ἔργον εἰπεῖν ἐστὶ. Τοσοῦτον γὰρ ἡ πόλις ἡμῶν διέφερεν⁴²⁷, ὅτ' ἦν ἀκέραιος⁴²⁸, ὥστε ἀνίστατο γενομένη⁴²⁹, πλείους μὲν⁴³⁰ συνεβόλετο⁴³¹ τριήρεις εἰς τὸν κίνδυνον, τὸν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, ἢ συμπαντες οἱ συναναμαχῆτάντες· οὐδεὶς δὲ πρὸς ἡμᾶς οὕτως ἔχει δυσμενὲς ὅστις οὐκ ἂν ὁμολογήσειε. διὰ μὲν τὴν ναυμαχίαν ἡμᾶς τῷ πολέμῳ κρατῆραι, ταύτης⁴³² δὲ τὴν ἡμετέραν πόλιν αἰτίαν γενέσθαι.

18 Καίτοι⁴³³ μελλούσης⁴³⁴ στρατείας ἐπὶ τοὺς βαρβάρους ἐσεσθαι, τίνας χρὴ τὴν ἡγεμονίαν ἔχειν; οὐ τοὺς ἐν τῷ προτέρῳ πολέμῳ μάχιστα εὐδοκίμησαντας, καὶ πολλὰ καὶ μὲν ἴδια προκινδυνεύσαντας, ἐν δὲ τοῖς κοινοῖς τῶν ἀγῶνων ἀριστεύων⁴³⁵ ἀξιοθέντας; οὐ τοὺς τὴν ἐκυτῶν ἐκλιπόντας ὑπὲρ τῆς τῶν ἄλλων σωτηρίας, καὶ τό τε παλαιὸν οἰκιστὰς τῶν πλείστων πόλεων γενομένους, καὶ παλιν αὐτὰς ἐκ τῶν μεγίστων συμφορῶν διασώσαντας; Ὡς δὲ οὐκ ἂν δεῖνὰ πάθοιμεν⁴³⁶, εἰ, τῶν κακῶν πλείστον μέρος μετασχόντες, ἐν ταῖς τιμαῖς ἐλαττον ἔχειν ἀξιοθεῖμεν⁴³⁷, καὶ τότε προταχθέντες ὑπὲρ ἁπάντων, νῦν ἑτέροις ἀκολουθεῖν ἀναγκασθῆμεν;

29 Μᾶλλον μὲν οὖν τούτων εἰδῶσι πάντες ἂν ὁμολογήσαιν πλείστων ἀγαθῶν τὴν πόλιν ἡμῶν αἰτίαν γεγενῆσθαι, καὶ δικαίως ἂν αὐτῆς τὴν ἡγεμονίαν εἶναι⁴³⁸. Μετὰ δὲ ταῦτα ἤδη τινες ἡμῶν κατηγοροῦσιν, ὥς, ἐπειδὴ

414) Τὴν πληροτάτην, τὴν Σαλαμῖνα. 415) Τὴν περικτὴν καὶ τὴν ναυτικὴν. 416) Πᾶς ἂν (ἄλλος) ἐπιδειχθεῖεν αμείνους, ἐπείων, εἰπὼς. 417) Ἐπιθεῖν τὴν πόλιν γιγνομένην κλ. ἔναι. 418) Ἐπὶ ταύμας. 419) Ἐρῆσαι. 420) Ἀπὸ δὲν τοὺς ἀφῆσαν οἱ ἄλλοι νὰ πολεμήσωσι μόνον. 421) Ἐνταπέντες τὴν ἀρετὴν. 422) Ἀν. προδιασθῆκεν. 423) Τὴν νίκην. 424) Ἐν τῷ μᾶλλον. 425) Τῆς ἡγεμονίας ἡμῶν τότε οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ τῶν Ἑλλήνων. 426) Συμφορὰν καὶ τὰς προειρημέτους πράξεις αὐτῶν. 427) Γενεσθαι. 428) Πᾶν δὲ κατὰ πόλεμῳ ἄντι τοῦ. Ἀκέραιος μόνος διότι ἐκτετε ὥς νὰ ἐκλιθῇ. 429) Ἀναστατωθῇ. 430) ἀποδοῦναι εἰς τὸ οὐδεὶς δὲ, τὸ ὅτι λαμβανόμενον ἀπὸ κοινοῦ. Κατὰ δὲ Κοραῖν τρίτον ὅπως τὰ μὲν εἰς μὲν ἡ. 431) Συνεβόλετο. 432) Τῆς ναυμαχίας. 433) Οὐκ ἐναντιωματικός· ἀλλὰ συλλεγιστικός· καὶ ἐπαινετικός. 434) Ἐὰν μέλλῃ ἦδη. 435) Βραδείων, ὡς ὑπάρξαντες ἀριστοί. 436) Δὲν θέλωμεν ὀδικοῦσθαι. 437) Θέλωμεν κριθῇ ἄξιον νὰ λάβωμεν ὀλιγώτερον μέρος. 438) Εἶναι ἂν, ὅτι θέλει εἶναι.

τὴν ἀρχὴν τῆς θαλάσσης⁴³⁹ παρελθόμεν, πολλῶν κακῶν αἰτίαι τοῖς Ἑλλήσι κατέστημεν, καὶ τόν τε Μηλίαν⁴⁴⁰ ἀνδραποδισμὸν καὶ τὸν Σικαναιῶν⁴⁴¹ ὀλεσθρὸν ἐν τούτοις τοῖς λόγοις ἡμῖν προσφέρουσιν⁴⁴². Ἐγὼ δ' ἡγοῦμαι, πρῶτον μὲν οὐδὲν εἶναι τοῦτο σημεῖον, ὡς κακῶς ἤρχομεν, εἰ τινες τῶν πολεμῆσαντων ἡμῖν⁴⁴³, σφόδρα⁴⁴⁴ φρίσσονται κολασθέντες· ἀλλὰ πολὺ τὸ δὲ μείζων τεκμήριον, ὡς καλῶς διοικοῦμεν τὰ⁴⁴⁵ τῶν συμμάχων, ὅτι τῶν πόλεων τῶν ὑφ' ἡμῖν οὐδὲν οὐδεμίαν τοιαύταις συμφοραῖς περιέπεσεν. Ἐπειτα, εἰ μὲν ἄλλοι τινες τῶν αὐτῶν πραγμάτων πρότερον ἐπαμειβήθησαν, εὐκότως ἂν ἡμῖν ἐπιτιμῶμεν· εἰδὲ μήποτε τοῦτο γέγονε⁴⁴⁶, μή τοιόν τε ἐς τασαύτων πόλεων τὸ πλῆθος κρατεῖν, ἢν μὴ τις καλῶς τοὺς ἐκμακρύναντας, πῶς οὐ δίκαιόν ἐστιν ἡμῶς ἐπαινεῖν, οἵτινες ἐλαχίστους⁴⁴⁷ χαλεπήναντες, πλείστον χρόνον τὴν ἀρχὴν κατασχεῖν ἡδυνήθημεν;

3 Οἶμαι δὲ πᾶσι δοκεῖν, τοιούτους κρατίστους προστάτας γεγενῆσθαι τῶν Ἑλλήνων, ἐφ' ὧν οἱ πειθαρχήσαντες ἄριστα τυγχάνουσι πράξαντες⁴⁴⁸. Ἐπὶ τοίνυν τῆς ἡμετέρας ἡγεμονίας, εὐρήσμεν καὶ τοὺς οἴκους τοὺς ἰδίους πρὸς εὐδαιμονίαν πλείστον ἐπιδόντας, καὶ τὰς πόλεις μεγίστας γενομένας. Οὐ γὰρ ἐφθανοῦμεν ταῖς αὐξανόμεναις αὐτῶν, οὐδὲ ταρχαλὰ ἐνεποιούμεν, πολιτείαις ὑπεραντίαις παρακλιβιστάνας⁴⁴⁹, ἵν' ἐν ἀλλήλοις μὲν στασιάζοιεν, ἡμῶς δὲ ἀμφοτέρωι θεραπεύοιεν· ἀλλὰ τὴν τῶν συμμάχων ὁμόνοιαν κοινὴν ὠφέλειαν νομίζοντες, τοῖς αὐτοῖς νόμοις ἀπάσας τὰς πόλεις διοικοῦμεν, συμμάχικῶς, ἀλλ' οὐ δεσποτικῶς⁴⁵⁰, βουλευόμενοι περὶ αὐτῶν ὅλων μὲν τῶν πραγμάτων ἐπιστατοῦντες, ἰδίᾳ δ' ἐκάστου ἐλευθέρους εἶναι καὶ τῶ μὲν πλῆθει⁴⁵¹ βοηθοῦντες, ταῖς δυναστείαις δὲ πολεμοῦντες, δεινὸν ἡγούμενοι τοὺς πολλοὺς ὑπὸ τοῖς ὀλίγοις εἶναι, καὶ τοὺς ταῖς οὐσίαις ἐνδεεστέρους τὰ δὲ ἄλλα μηδὲν χείρους ὄντας, ἀπεκλίνεσθαι⁴⁵² τῶν ἀρχῶν· ἔτι δὲ, κοινῆς τῆς πατρίδος οὐσης, τοὺς μὲν τυραννεῖν, τοὺς δὲ μετοικεῖν⁴⁵³, καὶ, φύσει πολίτας ὄντας, νόμῳ τῆς πολιτείας ἀποστρεφίσθαι. Τοιαῦτ' ἐχόντες ταῖς ὀλιγαρχίαις ἐπιτιμῶμεν⁴⁵⁴, καὶ πλείω τούτων, τὴν αὐτὴν πολιτεῖαν, ἥνπερ παρ' ἡμῖν αὐτοῖς καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις κατεστήσαμεν⁴⁵⁵. ἦν οὐκ οἷδ' ὅ, τι⁴⁵⁶ δεῖ δια μακροτέρων ἐπαινεῖν, ἄλλως τε καὶ συντόμως ἔχοντα⁴⁵⁷ ἀηλωσθαι περὶ αὐτῆς. Μετὰ γὰρ ταύτης οἰκοῦντες⁴⁵⁸ εὐδομήκοντα ἔτι⁴⁵⁹

439) Τὴν θαλασσοκρασίαν καὶ ἡγεμονίαν ἐπὶ τῶν νήσων καὶ παραλίω πόλεων. Ταύτην εἶλετο οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ τὴν Περσικὴν. 440) Τῶν κατοίκων τῆς νήσου Μήλου. Τὸ συμβάν διηγείται ὁ Θεουκίδης. 441) Σικώ η, πόλις τῆς Θράκης, τὰ νῦν Κασάνδρα.

442) Προσάποισι. 443) Καθ' ἡμῶν. 444) Σφόδρα. αὐστηρῶς. 445) Πράγματα.

446) Τοῦτο, τὸ νὰ ἐπιμαρτυρῶσι τινες πρότερον. 447) Κατ' ἐυλογιστάτων. 448) Βύτην ἔχοντα μεγάλας. 449) Καθιστάνας ἑναντίας κυβερνήσεις πλησίον ἀλλήλων, εἰς ἀριστοκρατουμένην πλὴν πλῆθει δημοκρατουμένης κλ. Ταῦτά εἰσι, πλεονεξία καὶ κατὰ τῆς πολιτικῆς τῆς Σπάρτης. 450) Ὡς σύμμαχοι, οὐχὶ ὡς δεσποταί. 451) Τεῖς λαοὶ, τὰς δημοκρατίας. 452) Ἡ μὴ γίνονται δεκτοὶ εἰς τὰς δημοσίας ὑπηρεσίας. 453) Ὡς ὡς μετοικοί. Μίτοικοι δ' ἦσαν οἱ ξῖνοι, οἱ μὴ ἔχοντες δικαίωμα πολιτείας. 454) Ταῦτα ἔχοντες νὰ προσάποισιν, τοιαῦτα ἐπιδόντες ἐλαττώματα. 455) Ἀπὸ κοινού εἰς τὴν αὐτὴν καὶ τοῖς ἄλλοις. 456) Δυναμένον. 457) Δικαί. 458) Πολιτευόμενοι δημοκρατικῶς.

459) Εὐνοεῖ τὰ ἔτη τῆς ἡγεμονίας καὶ εὐδαιμονίας τῶν Ἀθηναίων. ὑπολογίζων αὐτὰ ἀπὸ τοῦ τρίτου ἔτους μετὰ τὴν ἐν Πλαταιαῖς μάχην μέχρι τῆς ἐν Δίρῳ ποταμοῖς μάχης (ἀπὸ Οἰ. 75 δ'. π. Σ. 477, μέχρις Οἰ. 93. δ'. π. Σ. 403).

διατελέσαμεν, ἀπειροὶ μὲν τυραννίδων⁴⁶⁰, ἐλεύθεροὶ δὲ πρὸς τοὺς βαρβάρους, στασιᾶστοι δὲ πρὸς ὅσους αὐτοὺς, εἰρήνην δὲ ἄγοντες⁴⁶¹ πρὸς ἀπαντάς ἀνθρώπους.

31 Ὑπὲρ ὧν προσήκει τοὺς εὐφρονοῦντας μεγάλην χάριν ἔχειν⁴⁶² πολὺ μᾶλλον, ἢ τὰς κληρουχίας ἡμῖν ὀνειδίζειν⁴⁶³, ὥς ἡμεῖς εἰς τὰς ἐρημουμένας τῶν πόλεων, φυλακῆς ἕνεκα τῶν χωρίων, ἀλλοῦ διὰ πλεονεξίαν ἐξεπέμπομεν. Σημεῖον⁴⁶⁴ δὲ τούτων ἔχοντες γὰρ χώραν πρὸς μὲν τὸ πλῆθος τῶν πολιτῶν ἐλαχίστην, ἀρχὴν δὲ μεγίστην, κεκτημένοι δὲ τριήρεις διπλασίας μὲν ἢ σύμπαντες ἄλλοι, δυναμένους δὲ πρὸς ἥς τοσαύτας⁴⁶⁵ κινδυνεύειν, ὑποκειμένης⁴⁶⁶ δὲ τῆς Εὐβοίας, ἣ⁴⁶⁷ καὶ πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς θαλάττης εὐφρῶς εἶχε⁴⁶⁸, καὶ πρὸς τὴν ἄλλην ἄρετήν⁴⁶⁹ ἀπαντῶν τῶν νήσιον διέφερε, κρατοῦντες αὐτῆς μᾶλλον ἢ τῆς ἡμετέρας αὐτῶν⁴⁷⁰, καὶ πρὸς τούτοις εὐδοκίμουντες, οἱ τοὺς ὁμόρους ἀναστάτους ποιήσαντες⁴⁷¹, ἄφθονον καὶ ῥέθυμον αὐτοῖς κατεστήσαντο τὸν βίον⁴⁷², ὅπως οὐδὲν τούτων ἡμᾶς ἐπῆρε⁴⁷³ περὶ τοὺς ἔχοντας τὴν νῆσον ἐξαμαρτεῖν⁴⁷⁴, ἀλλὰ μόνοι δὴ τῶν μεγάλῃν δυνάμει ἐχόντων περιεδομεν ἡμᾶς αὐτοὺς ἀπορώτερον ζῶντας τῶν δουλεύειν αἰτίαν ἐχόντων⁴⁷⁵. Καίτοι βουλούμενοι πλεονεκτεῖν, οὐκ ἂν θῆπου τῆς μὲν Σικωνίων γῆς ἐπεθυμήσαμεν⁴⁷⁶, ἣν Πλαταιέων τοῖς ὥς ἡμᾶς κατακυροῦσι φαινόμεθα παραδόντες, τοσαύτην δὲ χώραν παρελίπομεν, ἢ πᾶντας ἂν ἡμᾶς εὐπωρότερους ἐποίησε.

32 Τοιούτων τοίνυν ἡμῶν γεγενημένων καὶ τοσαύτην πίστιν δεδοκότων ὑπὲρ τοῦ μὴ τῶν ἀλλοτρίων ἐπιθυμεῖν⁴⁷⁷, τολμῶσι κατηγορεῖν⁴⁷⁸, οἱ τῶν δεκαδρχῶν⁴⁷⁹ κοινωνησάντες, καὶ τὰς ἐαυτῶν πατριδας λυμηνάμενοι, κλιμικράς μὲν ποιήσαντες δοκεῖν εἶναι τὰς τῶν προγεγενημένων ἀδικίας, οὐδεμίαν δὲ ἀποσιπώντες ὑπερβολὴν τοῖς αὐτοῖς βουλουμένοις γενέσθαι πονηροίς⁴⁸⁰, ἀλλὰ φάσκοντες μὲν λακωνίζειν, τάναντία δ' ἐκείνοις⁴⁸¹ ἐπιτηδεύοντες, καὶ τὰς μὲν Μηλίων οὐδωρόμενοι συμφοράς, περὶ δὲ τοὺς ἐαυτῶν πολίτας ἀνῆκεστα

460) Μὴ λαβόντες πείραν τυραννίας, μὴ τυραννηθέντες. 461) Ἐχοντες, διατηροῦντες.

462) Ἡμῖν. 463) Προσάπτειν ἡμῖν τὰς κληρουχίας, ἀρρησιμῶς ἀντὶ τοῦ ἐκκλησιάρχου ἦσαν δὲ οὗτοι Ἀθηναῖοι εἰς οὓς ἐμοιράζοντο διὰ κληροῦ οἱ κυριεύμενοι τοιοῦτοι.

464) Ἀπόδειξις εἶναι τὸ ἔπομενον. 465) Ὅσαι ἦσαν αὐταὶ αἱ ἴδιαι. 466) Παρακειμένης.

467) Ἡ Εὐβοία. 468) Εἶχεν εὐρύτη θέσιν πρὸς θαλασσοκρατίαν. 469) Προτερήματα.

470) Χώρας. Τότεν βεβαίως ἐκρατοῦμεν αὐτῆς, ὥς ἐκρατοῦμεν μᾶλλον ἢ τῆς ἡμῶν χώρας. 471) Ἀναγίσσαντες, ἀποδίδωσαντες ἀπὸ τὴν γῆν των. 472) Ἀφθονον, κυριεύσαντες τὰ τῶν ἄλλων, καὶ ῥέθυμον, διότι δὲν ἔχουσι νὰ ρεθύνται ἀπὸ αὐτοῦ. 473) Μᾶς προτιμῶμεν, ἐκίνησε. 474) Νὰ πράξωμεν ἔσπερον, ἀδιέον τι. 475) Τῶν ἀξίων δουλεύειν διὰ τὴν εὐδυναμίαν ἢ ἀνικησίαν των. 476) Δὲν ἠθέλωμεν ἐπιθυμῆσαι, ὥς κατηγοροῦμεθα, τὴν γῆν τῶν Σικωνίων, τὴν ἐποῖαν ἰδῶμεν εἰς τοὺς Πλαταιεῖς, ἀλλ' ἠθέλωμεν λάβεи τὴν πλειοῦσαν γῆν τῶν Εὐβοίων. 477) Περὶ τοῦ ἐπὶ δὲν ἐπιθυμοῦμεν τὰ εἶναι πράγματα.

478) Κατηγορεῖν ἡμῶν γεγενημένων. 479) Κυβερνήσεις δεκά ἀνδρῶν καθιστῶμεναι ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων ὅπου κατέστρεφον τὰς δημοκρατίας. Λέγει δὲ τοὺς Λακωνίζοντας Ἀθηναίους. 480) Τέθεν πονηροὶ ἦσαν ὥστε τὰς τῶν πρὶν ἀδικησάντων ἀδικίας κἀμνοῦσι νὰ φαίνονται μικραὶ, καὶ δὲν ἔσπσαν τοὺς ἀκόμη βέλοντας νὰ γελῶσι πονηροί, πῶς νὰ γίνωσι πονηρότεροι των. 481) Τοῖς Λακεδαιμονίοις. Προτιμῶμενος νὰ κηρύξῃ δμῶνον μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων, δὲν ἔθηκε νὰ προσβάλῃ τοὺς Λακεδαιμονίους, ἀλλ' ἀποδίδει ἑλῆν τὴν μορφήν εἰς τοὺς Λακωνίζοντας.

τολήσαντες, εξαμαρτείν. Ποῖον γὰρ αὐτοὺς ἀδίκημα διέφυγεν; ἢ τί τῶν αἰσχυρῶν καὶ δεινῶν οὐ διεξήλθον;⁴⁸² οἱ τὰς μὲν ἀνομιὰς τούτους ἐνόμιζον, τοὺς δὲ προδοτὰς ὥσπερ εὐεργέτας ἐθεράπευον, ἡρώοντο δὲ τῶν Εἰλωτῶν ἐνείκας δουλεύειν⁴⁸³, ὥστε εἰς τὰς ἐκυτῶν πατρίδας ὑβρίζειν, μάλλον δὲ ἐπίτῃ τούτοις αὐτομάτας καὶ φονέας⁴⁸⁴ τῶν πολιτῶν, ἢ τοὺς γονεάς τοὺς ἐκυτῶν, εἰς τοῦτο⁴⁸⁵ δ' ἀνόματος ἔπικτας ἡμᾶς κατέστησαν, ὥστε πρὸ τοῦ μὲν, διὰ τὴν παρούσαν εὐδαιμονίαν⁴⁸⁶, καὶ ταῖς μικραῖς ἀτυχαῖς πολλοὺς ἕκαστος ἡμῶν εἶχε τοὺς συμπαθήσαντας⁴⁸⁷, ἐπὶ δὲ τῆς τούτων ἀρχῆς, διὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκείων κακῶν, ἐπαυσαμένθα ἀλλήλους ἐλεῶντες. Οὐδενὶ γὰρ τοσαύτην σχολὴν παρέλιπον, ὥσθ' ἑτέρῳ συναχθῆσθαι⁴⁸⁸. Τίνος γὰρ οὐκ ἐρίκοντο⁴⁸⁹, ἢ τίς οὕτω πόρρω τῶν πολιτικῶν ἦν πραγματῶν, ὅστις οὐκ ἐγγὺς ἠναγκασθῇ γενέσθαι τῶν συμφορῶν, εἰς ἃς αἱ τοιαῦται φύσει⁴⁹⁰ ἡμᾶς κατέστησαν; ἢ τίς οὐκ αἰσχύνονται, τὰς μὲν ἐκυτῶν πόλεις οὕτως ἀνόμως διαθέντες, τῆς δ' ἡμετέρας ἀδίκως κατηγοροῦντες; ἀλλὰ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ περὶ τῶν δικῶν καὶ γερῶν⁴⁹¹, τῶν ποτὲ παρ' ἡμῖν γενομένων, λέγειν τολμῶσιν⁴⁹², αὐτοὶ πλείους ἐν τρισὶ μῆσιν⁴⁹³ ἀκρίτους ἀποκτείναντες, ὧν ἡ πόλις ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ἡπάτης⁴⁹⁴ ἔκειτο. Φυγὰς δὲ καὶ στάσεις, καὶ νόμων συγχύσεις, καὶ πολιτικῶν μεταβολάς, ἐπὶ δὲ παίδων ὕβρεις καὶ γυναικῶν αἰσχύναι, καὶ χρημάτων ἀσπαγὰς, τίς ἂν δύναται διεξελθεῖν; Πλὴν τοσούτον εἰπεῖν ἐγὼ κατὰ πάντων, ὅτι τὰ μὲν ἐρ' ἡμῶν⁴⁹⁵ δεινὰ βρῆδώς ἂν τις ἐν ψήφισματι διέλυσε⁴⁹⁶. τὰς δὲ σφαγὰς καὶ τὰς ἀνομίας, τὰς ἐπὶ τούτων γενομένας, οὐδεὶς ἂν ἰσχύσθαι δύναται.

39. Καὶ μὴν οὐδὲ τὴν παρούσαν εἰρήνην, οὐδὲ τὴν αὐτονομίαν τὴν ἐν ταῖς πολιτείαις μὲν οὐκ ἐνόησαν, ἐν δὲ ταῖς συνθήκαις ἀναγεγραμμένην⁴⁹⁷, ἄξιον ἐλέσθαι μάλλον, ἢ τὴν ἀρχὴν τὴν ἡμετέραν. Τίς γὰρ ἂν τοιαύτης κατασχέσεως ἐπιθυμήσειεν, ἐν ᾗ καταποντισταὶ⁴⁹⁸ μὲν τὴν θάλατταν κατέχουσιν, πελταταὶ⁴⁹⁹ δὲ τὰς πόλεις κατακαμβάνουσιν; ἀντὶ δὲ τοῦ πρὸς ἑτέρους περὶ τῆς χώρας πολεμεῖν, ἐντὸς τείχους πρὸς ἀλλήλους οἱ πολῖται μάχονται; πλείους δὲ πόλεις αἰχμάλωτοι γέγονασιν, ἢ πρὶν τὴν εἰρήνην ἡμᾶς ποιήσασθαι; διὰ δὲ τὴν πυκνότητά τῶν μεταβολῶν⁵⁰⁰, ἀθυμότερον διζήουσιν οἱ

482) Βερεϊρίστης. 483) Εὐνοῖ, νομίζω, ἰδῶ, λέγων πρὸς Εἰλωτῶν. τίς Ἀσσυρίαν προεῖρε τὰς ὁπίους ἡ Ἀσσυρία ἔστι, π. γ. οἱ τοιαῦτα ἐν Ἀθῆναις, ἔργον εἰς τὰς πατρίδας τῶν, καὶ ὁμοιωτὴς εἰς αὐτάς, ἐμμελῶς τὰς πόλεις τῶν. 484) Ἡ λέξις αὕτη φαίνεται ἔξωθεν προστεθείσα, διότι αὐτὸ ὅτι εἰς τὰς οἰκείας φονέας, τοὺς φονευσθέντας τοῖς Εἰλωταῖς αὐτῶν χερσὶ. 485) Εἰς τὸσον βελόν. 486) Ἀπὸ τῆς εὐδαιμονίας. 487) Εἶχε τοὺς συμπαθήσαντας ταῖς μικραῖς ἀτυχαῖς. 488) Νέ συναχθῆσθαι. 489) Ποῖον δὲν προσέβλεπον, ἐκκακιστοῦσαν. 490) Οἱ τοιοῦτοι εὐφρόνισαν. 491) Ἐπὶ δικαιοσύνης κατέγορῶν. 492) Ὅτι ἦσαν ἀδικοί. 493) Εὐνοῖ τὴν ἀρχὴν τῶν τριακόντα ἐτῶν. 494) Ἐπὶ δικαιοσύνης κατέγορῶν. 495) Ἐπὶ δικαιοσύνης κατέγορῶν. 496) Ὅτι ἦσαν ἀδικοί. 497) Εὐνοῖ τὴν ἀρχὴν τῶν τριακόντα ἐτῶν. 498) Ἐπὶ δικαιοσύνης κατέγορῶν. 499) Ἐπὶ δικαιοσύνης κατέγορῶν. 500) Ὅτι ἦσαν ἀδικοί.

494) Καὶ ὅσον καιρὸν ἤρχεν αὐτὴ, δὲν ἦτον ὑποδεδουλωμένη. 495) Ὅτι ἦσαν ἀδικοί. 496) Ἐπὶ δικαιοσύνης κατέγορῶν. 497) Εὐνοῖ τὴν ἀρχὴν τῶν τριακόντα ἐτῶν. 498) Ἐπὶ δικαιοσύνης κατέγορῶν. 499) Ἐπὶ δικαιοσύνης κατέγορῶν. 500) Ὅτι ἦσαν ἀδικοί.

τὰς πόλεις οἰκοῦντες τῶν ταῖς φυγαῖς⁵⁰¹ ἐξημωμένων· οἱ μὲν⁵⁰² γὰρ τὸ μέλλον δεδιότι, οἱ δ'⁵⁰³ αἰ κατιεναι⁵⁰⁴ προσδοκῶν· τοιοῦτον δ' ἄπειχον·⁵⁰⁵ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς αὐτονομίας. ὥσθ' αἱ μὲν ὑπὸ τυράννοις εἰσὶ, τὰς δ' ἄρμος⁵⁰⁶ κατέχουσιν, ἐν αἷσι δ' ἀνάστασι γέγονασι, τῶν δ' οἱ βάρβαροι δεσπότηαι καθιερῶσάν· οὐ⁵⁰⁷ ἡμεῖς διαβῆναι τολμήσαντας εἰς τὴν Εὐρώπην⁵⁰⁸, καὶ μεῖζον ἢ προσήκειν αὐτοῖς φρονήσαντας⁵⁰⁹, οὕτω διέθεμεν ὥστε μὴ μόνον περὶσσεύειν στρατεύας ἐφ' ἡμῶς ποιομένους, ἀλλὰ καὶ τὴν αὐτῶν χώραν ἀνέχεσθαι πορθουμένην⁵¹⁰, καὶ διακοσίας καὶ χιλίας ναυσὶ περιπλεόντας εἰς τοσαύτην ταπεινότητα κατεστῆσαν, ὥστε μακρὸν πλοῦον⁵¹¹ ἐντὸς Φασηλίδος⁵¹² μὴ καθέλκειν⁵¹³, ἀλλ' ἡτύχιστον ἄγειν, καὶ τοὺς καιροὺς περιμένειν, ἀλλὰ μὴ τῇ παρούσῃ δυνάμει⁵¹⁴ πιστεύειν. Καὶ ταῦθ' ὅτι διὰ τὴν τῶν προγόνων τῶν ἡμετέρων ἀρετὴν οὕτως εἶχε·⁵¹⁵ αἱ τῆς πόλεως συμφοραὶ σαφῶς ἐπέδειξαν· ἅμα γὰρ ἡμεῖς τε τῆς ἀρχῆς ἀπεστερομένη⁵¹⁶, καὶ ταῖς Ἑλλήσιν ἀρχῇ τῶν κακῶν ἐγίγνετο. Μετὰ γὰρ τὴν ἐν Ἑλλησπόντῳ γενομένην ἀτυχίαν⁵¹⁷, ἐτέσων⁵¹⁸ ἡγεμόνων καταστάσεων, ἐνίκησαν μὲν οἱ βάρβαροι ναυμαχοῦντες⁵¹⁹, ἥρξαν δὲ τῆς θαλάττης, κατέσχον δὲ τὰς πλείστας τῶν νήσων, ἀπέβησαν δ' εἰς τὴν Λακωνικὴν, Κύθηρα δὲ κατὰ κράτος εἶλον, ἄπασαν δὲ τὴν Πελοπόννησον κακῶς ποιοῦντες⁵²⁰ περιέπλευσαν.

314 Μάλιστα δ' ἂν τις συνίδοι τὸ μέγεθος τῆς μεταβολῆς, εἰ παραμυνοίη τὰς συνθήκας, τὰς τ' ἐφ' ἡμῶν γενομένας, καὶ τὰς νῦν γεγραμμένας⁵²¹. Τότε μὲν γὰρ ἡμεῖς φανησόμεθα τὴν ἀρχὴν τὴν βασιλείας ὁρίζοντες⁵²², καὶ τῶν φέρων ἐνίους⁵²³ τάσσοντες, καὶ κωλύοντες αὐτὸν τῇ θαλάττῃ χρῆσθαι· νῦν δ' ἐκείνους ἔστιν ὁ διοικῶν τὰ τῶν Ἑλλήνων, καὶ προστάτων, ἃ χρὴ ποιεῖν ἑκάστους, καὶ μόνον οὐκ ἐπιτάχθους⁵²⁴ ἐν ταῖς πόλεσι καθίστας⁵²⁵. Πλὴν γὰρ τοῦτο⁵²⁶, τί τῶν ἄλλων ὑπόλοιπόν ἐστιν; Οὐ καὶ τοῦ πολέμου κύριος ἐγένετο, καὶ τὴν εἰρήνην ἐπρυτάνευσε⁵²⁷, καὶ τῶν παρόντων προημάτων ἐπιτάκτης καθέστηκεν; Οὐχ ὡς ἐκείνους⁵²⁸ πλέομεν, ὥσπερ πρὶς δεσπότην, ἀλλήλων κατηγορήσαντες; Οὐ βασιλεὺς τὸν μέγαν αὐτὸν προ-

501) Ἐξορίαις. 502) Μένοντες ἐν ταῖς πόλεσι. 503) Φυγάδες. 504) Νὰ ἐπιστρέψω-
σιν εἰς τὰς πόλεις τῶν. 505) Αἱ πόλεις. 506) Οἱ ἄρχοντες οἱ περὶ τοὺς πόλεις. 507) Βαρβαροὺς. 508) ἀναπολεῖ πάλιν τὰ Παρικὰ.
509) Γερμανοὺς καὶ ἄλλους πρὸς τὸν ἄνθρωπον. 510) ὅτι τὸν ἄνθρωπον. 511) Ἐλλείπει δὲ τὸν.

512) Πολεμικὸν. Τὰ ἐμπορικὰ ἐλέγοντο στρατογὰς. 513) Φασηλὶς ἢ Φασηλὶς.
παρὰ τὴν Ἑλλάδα. δηλ. ἀπὸ τῆς Φασηλίδος καὶ ἰσθμίου. 514) Νὰ μὴ καταβῇ, καὶ
μὴ βαρύνῃ αὐτὴν τὴν θάλασσαν. 515) Τῇ ὑπαρχούσῃ αὐτοῖς. 516) ὅτι ταῦτα οὕτως εἶχον διὰ
τὴν ἀρετὴν ἀπέδειξαν αἱ συμφοραὶ αἱ μετὰ ταῦτα ἐκείνης. 517) ὅταν ἐν κλήσῃ ἀπὸ
τοῦ Λακεδαιμονίου. 518) Οἱ Αἰγῆς ποταμοὶ ἐπὶ τὴν ἑσπέρην εἰς τὴν πόλιν τοῦ
Ἑλλησπόντου. 519) Τῶν Λακεδαιμονίων. 520) Εἰς τὴν Κνίδον. 521) κακοποιούντες.

522) Αἱ συνθήκαι ἐνεγράφωντο· δηλ. ἐγράφοντο καὶ ἐξετίθεντο εἰς κοινὴν τῶν πρὶς
ἐποφὴν ἐνὸς ἑκάστου. 523) Παροισκούντες. 524) Ὅλας τὰς νομιστικὰς καὶ τὰς παραλίους
τῆς Μικρᾶς Ἀσίας πόλεις ἐφορολογεῖν. Ἐν τῇ Ἀκροπόλει τῶν Ἀθηνῶν ἐβρίθη ἐπιγραφὴ
περὶ τὴν καταβολὴν τῶν φορολογουμένων πόλεων. 525) Ἰατροπῆς. κατὰ Ἀρκελαίου.

526) Μένον· ἐν δὲ καθιστά. 527) Τοῦ καθιστᾶν σατοράτας. 528) Διευθύνει κατὰ
βούλησιν τὴν εἰρήνην. Εἶπε δὲ ἐπὶ τῇ ἀνεύσει καὶ ἐπὶ τῇ ἀνείσει, μεταχειρισθεὶς ὅπως
γινῆναι ἡμερῶν καὶ ἡμερῶν, λέγει γινώσκας εἰς τοὺς Ἀθηναίους. Διότι ἤν· Ἀθῆναις κατὰ μὴ-
να ἐν τῇ βουλῇ προεδρεύουσα φυλὴ ἐλέγετο εἰς ἐπὶ τῇ ἀνείσει. ὁ δὲ κατ' ἐκείνην
ἡμέραν προεδρεύων βουλευτής, ὅτι ἐπὶ τῇ ἀνείσει. 529) Πρὶς ἐκείνους.

σκαγορεύομεν, ὥσπερ αἰγυμῶντοι γεγονότες; Οὐκ ἐν τοῖς πολέμοις τοῖς πρὸς ἀλλήλους ἐν εἰρήνῃ τὰς ἐλπίδας ἔχομεν τῆς σωτηρίας, θεῶν ἀμφοτέρους ἡμᾶς⁵²⁹ ἡδέως⁵³⁰ ἀν' ἀπολέσειεν; Ἴν' ἄξιον⁵³¹ ἐνθυμηθέντας, ἀγανακτῆσαι μὲν ἐπὶ τοῖς παροῦσι, ποθέσαι δὲ τὴν ἡγεμονίαν τὴν ἡμετέραν, μέμψασθαι δὲ Λακεδαιμονίους, ὅτι τὴν μὲν ἀρχὴν⁵³² εἰς τὸν πόλεμον κατέστησαν⁵³³, ὡς ἐλευθερώσαντες τοὺς Ἕλληνας, ἐπὶ δὲ τελευταίῃς οὕτω πολλοὺς αὐτῶν ἐκδούτους ἐποίησαν⁵³⁴, καὶ τῆς μὲν ἡμετέρας πόλεως τοὺς Ἴωνας⁵³⁵ ἀπέστησαν, ἐξ ἧς ἀπώκησαν⁵³⁶, καὶ δι' ἡν⁵³⁷ πολλάκις ἐσώθησαν, τοῖς δὲ βαρβάρους αὐτοὺς ἐξέδωκαν, ὧν ἀκόντων τὴν χώραν ἔχουσι⁵³⁸, καὶ πρὸς οὓς οὐδεπώποτε ἑπαύσαντο πολεμοῦντες. Καὶ τότε μὲν ἡγανᾶκτον, ὅθ' ἡμεῖς νομίμως ἐπάρχειν τινῶν ἡξιούμεν' νῦν δ' εἰς τασαύτην δουλείαν καθεστῶτων⁵³⁹, οὐδὲν φροντίζουσιν αὐτῶν, οἷς⁵⁴⁰ οὐκ ἔφαρκε διαπραγμαστῆσθαι⁵⁴¹, καὶ τὰς ἀκροπόλεις ὅσων ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν κατεχομένους, ἀλλὰ, πρὸς ταῖς κοιναῖς συμφοραῖς, καὶ τοῖς σώμασι δεινότερα πάσχουσι⁵⁴² τῶν περ' ἡμῶν ἀργυρονήτων' οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν οὕτως κίχίζεται τοὺς οἰκέτας, ὡς ἐκείνοι⁵⁴³ τοὺς ἐλευθέρους καλᾶζουσι. Μέγιστον δὲ τῶν κακῶν, ὅταν ὑπὲρ αὐτῆς τῆς δουλείας⁵⁴⁴ ἀναγκάζωνται συστρατεύεσθαι, καὶ πολεμεῖν τοῖς ἐλευθεροῖς ἀξιοῦναι εἶναι, καὶ τοιούτους κινδύνους ὑπομένειν, ἐν οἷς ἡττηθέντες μὲν παρχρηῖμα διαφραρήσονται, κατορθώσαντες⁵⁴⁵ δὲ μάλλον εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον δουλεύουσιν.

35 Ὡν τινὰς ἄλλους αἰτίους χρὴ νομίζειν, ἢ Λακεδαιμονίους, οἱ, τασαύτην ἰσχὺν ἔχοντες, περιορῶσι τοὺς μὲν αὐτῶν συμμάχους γανομένους οὕτω δεινὰ πάσχοντας. τὸν δὲ βάρβαρον τῇ τῶν Ἑλλήνων βῶρῃ τὴν ἀρχὴν τὴν αὐτοῦ κατασκευαζόμενον⁵⁴⁶; Καὶ πρότερον μὲν⁵⁴⁷ τοὺς μὲν τυράννους ἐξέβαλλον, τῶν δὲ πλήθει⁵⁴⁸ τὰς βοηθείας ἐποιούντο, νῦν δ' εἰς ποσούτων μεταβεβλήκασι⁵⁴⁹, ὥς ταῖς μὲν πολιταῖς⁵⁵⁰ πολεμοῦσι, τὰς δὲ μοναρχίας συγκαθίσκῃσι, τὴν μὲν γε Μαντινέων πόλιν⁵⁵¹ εἰρήνης ἡδὴ γεγεννημένης ἀνάσκειν ἐποίησαν, καὶ τὴν Θηβαίων Καδμεῖαν⁵⁵² κατέλαβον, καὶ νῦν Ὀλυνησίους⁵⁵³ καὶ Φιλιστεύς⁵⁵⁴ πολιορκοῦσιν, Ἀρύντας δὲ τῷ Μακεδόνων βασιλεῖ⁵⁵⁵ καὶ

529) ἀμφοτέρους τὰ ἀντιμαχόμενα μέρη. 530) ἠβελν εὐχαρίστως μᾶς καταπορεύει.

531) Ἐν ἐνθυμηθῆναι. 532) Κατ' ἀρχὴν μὲν. 533) Ἐπεχείρησαν τὸν πόλεμον.

534) Παρίδωσαν. 535) Τοὺς κατοίκους τῆς παραλίας τῆς μικρᾶς Ἀσίας. 536) Ἐξ ἧς (ἡμετέρας πόλεως) ἀπώκησαν (οἱ Ἴωνες). 537) Δι' ἧς. 538) Ὡν (βαρβάρων) ἀκόντων, ἔχουσιν οἱ Ἴωνες τὴν χώραν. 539) Τῶν Ἴωνων. 540) Ἰσού. 541) Διὸ φάναι ὅτι παραλογίζονται. 542) Ὀχι μόνον δημοσίως δυναστεύονται, ἀλλὰ ἕκαστος αὐτῶν ἰδίως τυραννεύει. 543) Οἱ βάρβαροι. 544) Ὅπως ὑπερασπίσῃσι τὴν δουλείαν τῶν πολεμοῦσιν ὑπὲρ τῶν τυράννων τῶν κατὰ τῶν ἐλευθερωτῶν τῶν, διότι συνέστράτευσεν μετὰ τῶν Περσῶν.

545) Νικήσαντες. 546) Στήριζον τὴν ἐξουσίαν τοῦ εἰς τὴν ἀδελφείαν τῶν Ἀσιατῶν Ἑλλήνων. 547) Ἐπὶ Πεισιστρατιδῶν πολλὰ πόλεις τῆς Ἑλλάδος, ἦσαν ὑπὸ τυράννων. Τότε οἱ Δακτυλίουνοὶ ἀνίστασθαι ἀποδεικνύοντες αὐτοῖς ὅλους, καὶ παρέστησαν ὡς ἐλευθερωταὶ τῆς Ἑλλάδος ὅθεν ἔλαβον καὶ τὴν ἡγεμονίαν. 548) Εἰς τοὺς δῆμους. 549) Ἐκείνους ἢ τὴν γνώμην αὐτῶν. 550) Ταῖς ἐλευθεραῖς πολιταῖς, ταῖς δημοκραταῖς. 551) Μαντινεία, πόλις τῆς Ἀρκαδίας. Ὁ Ἀθηναῖος κυριεύσας τὴν Μαντινείαν, τὴν κατεδάφησε. Παισ. II, 8, 5. Ξεν. Ἑλλ. Ε', 2, 6. 552) Τὴν Ἀκρόπολιν τῶν Θηβῶν. Ἀπὸ τῆς κυριεύσεως ταύτης τῆς Καδμείας ἤρξατο ὁ πόλεμος εἰς τὴν ἀποῖον δ' Ἐπικρινώδης ἰδοῖται τὰς Θήβας. 553) Ὀλυθες πόλις εἰς Μακεδονίαν. 554) Κατοίκων τῆς Φιλιστίας εἰς Πελοπόννησον. 555) Τῷ πατρὶ τοῦ Φιλίππου. Ὁ Φίλιππος ἐβασίλευσεν ἐν Ὀλ. 106, 6.

Διονυσίῳ τῷ Σικελίας τυράννῳ, καὶ τῷ βαρβάρῳ, τῆς Ἀσίας κρατοῦντι, συμπράττουσιν, ὅπως μεγίστην ἀρχὴν ἔξουσιν. Καίτοι πῶς οὐκ ἀποπον, τοὺς προεστώτας τῶν Ἑλλήνων, ἓνα μὲν ἀνδρᾶ⁵⁵⁰ τοσοῦτον ἀνθρώπων καθίστασθαι δεσπότην, ὃν οὐδὲ τὸν ἀριθμὸν ἐξουρεῖν ῥῆδιόν ἐστι· τὰς δὲ μεγίστας τῶν πόλεων μὴδὲ αὐτὰς ἐκυτῶν ἐξ εἶναι κυρίας, ἀλλ' ἀναγκάζειν δουλεύειν, ἢ ταῖς μεγίσταις συμφοραῖς περιβάλλειν; «Ὁ δὲ πάντων δεινότατος, ὅταν τις ἴδῃ τοὺς τὴν ἡγεμονίαν ἔχειν ἀξιούοντας ἐπὶ μὲν τοὺς Ἑλληνας μόνον οὐχ⁵⁵⁷ καθ' ἑκάστην ἡμέραν στρατευομένους⁵⁵⁸, πρὸς δὲ τοὺς βαρβάρους εἰς ἅπαντα τὸν χρόνον συμμαχίαν πεποιτημένους.

36. Καὶ μηδεὶς ὑπολάβῃ με δυσκόλως ἔχειν⁵⁵⁹, ὅτι τραχύτερον⁵⁶⁰ τούτων ἐμνήσθην, προσιπῶν ὡς περὶ διαλλαγῶν ποιήσομαι τοὺς λόγους· οὐ γὰρ, ἓνα πρὸς τοὺς ἄλλους διαβάλλω τὴν πόλιν τὴν Ἀκκεδαμονίαν, οὕτως εἰρηκὰ περὶ αὐτῶν, ἀλλ' ἵνα αὐτοὺς ἐκείνους παύσω, καὶ ὅσον ὁ λόγος δύναται, τοιαύτων γνώμην ἔχοντα⁵⁶¹. Ἔστι δὲ οὐχ οἷον τε ἀποτρέπειν⁵⁶² τῶν ἀμαρτημάτων, οὐδ' ἐτέρων πράξεων πείθειν ἐπιθυμεῖν⁵⁶³, ἢ μὴ τις ἐφρονοῖν εἰς ἐπιτιμῆσθαι τοῖς ἀμαρτάνουσιν. Χρὴ δὲ κατηγορεῖν μὲν ἡγεσθαι τοὺς ἐπὶ βλάβῃ λοιδοροῦντας⁵⁶⁴, νοουθετεῖν δὲ τοὺς ἐπ' ὠφελείᾳ τοιαῦτα⁵⁶⁴ πράττοντας· τὸν γὰρ αὐτὸν λόγον οὐχ ὁμοίως ὑπολαμβάνειν δεῖ, μὴ μετὰ τῆς αὐτῆς διανοίας λεγόμενον⁵⁶⁵. Ἐπεὶ καὶ ταῦτ' ἔχομεν αὐτοῖς ἐπιτιμῶν, ὅτι τῇ μὲν αὐτῶν πόλει τοὺς ὁμόρους εἰλωτεύειν⁵⁶⁶ ἀναγκάζουσι, τῷ δὲ κοινῷ τῶν συμμαχῶν οὐδὲν τοιοῦτον κατασκευάζουσιν⁵⁶⁷, ἐξ ὧν αὐτοῖς ἔσται⁵⁶⁸, τὰ πρὸς ἡμᾶς διακυσσάμενοις, ἅπαντας τοὺς βαρβάρους περιοικίους⁵⁶⁹ ὀλεῖ· τῆς Ἑλλάδος καταστῆσαι. Καίτοι χρὴ τοὺς φύσει, καὶ μὴ⁵⁷⁰ διὰ τύχην μέγα φρονοῦντας⁵⁷¹, τοιοῦτοις ἔργοις ἐπιχειρεῖν πολὺ μάλλον, ἢ τοὺς νηπιώτας δασμολογεῖν⁵⁷². οὗς⁵⁷³ ἄξιόν ἐστιν ἐλεεῖν, ὀρώντας, τοὺς μὲν, διὰ σπανιότητα τῆς γῆς, τὰ ὄρη γεωργεῖν ἀναγκάζομένους, τοὺς δὲ ἡπειρώτας⁵⁷⁴, δι' αὐ-

550) Τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν, 557) Σχεδόν, 558) Ὁ δὲ πάντων δεινότατος (ἐστὶ τὸ τε συμβαίνει), ὅταν τις ἴδῃ στρατευομένους κτλ. 559) Ὅτι ἔγω διαλέσιν δίσκολεν καὶ ἔχει περιθῶνον εἰς διαλλαγάς. 560) Ἑλλ. τοῦ δεινότες. Ὀλίγον τραχίως. 561) Ὡς οὐκ ἔχοντες τοὺς κόμους καὶ παύσωσι τοὺς νὰ ἔχωσι. 562) Ὅτι τινε δέποτε ἀμαρτάνοντα. 563) Οὕτως ἔστιν οἷον τε πείθειν τὸν ἀμαρτάνοντα ἐπιθυμεῖν πράξεων ἐτέρων ἀπὸ τῆς ἰδίας αὐτοῦ.

564) Πρέπει νὰ φρονώμεν ὅτι κατηγοροῦσιν οἱ ἐπιτιμῶντες ὅπως βλάβωσιν, ἢ ποδὲς βλάβην γινωσκόμεν λοιδορία, ὅχι ἡ πρὸς ἑστέας, λέγεται κατηγορία. 564*) ἴσως διορθωτ. Τοῦ τ' αὐτοῦ. 565) Οἷον τὴν λοιδορίαν ὅταν δὴν λέγεται μετὰ διανοίας, ἐπὶ σκοπῷ βλάβης, δὲν πρέπει νὰ τὴν ἐλαμβάνωμεν ὁμοίως ὡς αἰ ἐλέγγοτο οὕτως. 566) Δουλεύειν. Ἐλκυστὰς ἦσαν κυρίως οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως Ἐλευς, αἵτινες ἀντισταθέντες, ὡς φαίνεται, διὰ τῶν ὀπλῶν εἰς τοὺς Δωριεῖς Σπαρτιάτας ὅταν πρῶτον εἰσβάλλον εἰς τὴν Παλοπόννησον, καὶ νικηθέντες ὑπ' αὐτῶν, ἔφροναν δεῦλοι. 567) Ἄντλ. δὲν κατασκευάζουσιν, ὡς τε καὶ τὸ κοινὸν τῶν συμμαχῶν δηλ.: ὅλη ἡ Ἑλλὰς νὰ ὑποδοιῇ τὴν τοῦ βαρβάρου τῆς Περσείας.

568) Ἐξίσταται αὐτοῖς, τοῖς Ἀκκεδαμονίοις, 569) ὁ οὐλοῦς. διότι οἱ περὶ οὐλοῦς τῆς Σπάρτης ἦσαν οἱ ἀρχαῖοι αὐτοχθόνες Ἀκκεδαμόνιοι, τῶν ἀπολείουσι εἰσβάλλοντες Δωριεῖς ὑπέταξαν. Ἡ δουλεία αὐτῶν ἦτον ἐλγότερον αἰσθητὸς ἀπὸ τὴν τῶν Περσῶν, διότι ὡς φαίνεται, εἶχον προεχθεῖν πλεονέκτημα. 571) Σπαστιέται, ὅχι ἐναντιωματικῶς.

571) Τὸς ὑψηλοφρονοῦντας διὰ τὰ ἐκ φύσεως πλεονεκτήματα αὐτῶν, ὅχι διότι ἴσους ἢ τοχὴ ἔσας τοῖς ἐδράθησι. 572) Ὡς πράττειν βλάβη τῶν οἱ Σπαρτιάται. 573) Ὁς (Νηπιώτας), τοὺς μὲν ἀναγκάζομένους, ἀντικείμενοι τοῦ ἑλεῖν. Ὁρώμεν τοὺς Σπαρτιάτας ὑποκείμενον τοῦ ἑλεῖν. 574) τοὺς Πέρσας τῆς Ἀσίας. Ἡπειρώτας τοὺς λίγαι καὶ ἀνεπιτήτοις πρὸς τοὺς νηπιώτας.

(ΕΛΛΗΝ. ΧΡΗΣΤ. ΤΟΜ. Β')

11

φθονον χώρας τὴν μὲν πλείστην αὐτῆς ἀργύ.⁵⁷⁵ περιορῶντας, ἐξ ἧς δὲ κακοπύονται, τοσοῦτον πλεόντεσιν κακωτῶμενοι.

- 37 Ἦνοσθιμι δ', εἰτινες ἄλλοθεν ποθεν ἐπελθόντες θεαταὶ γέγοντο τῶν παρόντων πραγμάτων, πολλὴν ἂν αὐτοὺς καταγνώσκῃ.⁵⁷⁶ μανίαν ἀμφοτέρων ἡμῶν, οἵτινες οὕτω περὶ μικρῶν κινδυνεύομεν, εἰὼν ἀδελφῶς πολλὰ κακῶσθαι, καὶ τὴν ἡμετέραν αὐτῶν γῶρην διαφθείρουσι, ἀμελήσαντες τοῦ τὴν Ἀσίαν κακοπύσθαι. Καὶ τῷ μὲν⁵⁷⁷ οὐδὲν ἐστὶ πρόβληκτότερον⁵⁷⁸ ἢ σκοπεῖν, ἐξ ὧν⁵⁷⁹ οὐδέποτε παυτούμεθα πολέμῳντες πρὸς ἀλλήλους· ἡμεῖς δὲ τοσοῦτου ἄξιον⁵⁸⁰ συγκρούειν⁵⁸¹ τι τῶν ἐκείνου πραγμάτων, ἢ ποιεῖν στρατίζειν, ὥστε καὶ τὰς διὰ τύχης αὐτῷ γεγεννημένας ταραχὰς διαλύειν ἐπιχειροῦμεν· οἵτινες⁵⁸² καὶ τοῖν στρατοπέδοις τοῖν περὶ Κύπρον⁵⁸³ ἐώμεν αὐτὸν τῷ μὲν χρησθῆαι, τὸ δὲ πολιορκεῖν, ἀμφοτέρωιν αὐτοῦ ἐκ τῆς Ἑλλάδος ὄντων.⁵⁸⁴ Οἱ τε γὰρ ἀρεστῶτες⁵⁸⁵ πρὸς ἡμᾶς τε οἰκείως ἔχουσι, καὶ Λακεδαιμονίοις σφᾶς αὐτοὺς ἐνδιδοῦσι· τῶν τε μετὰ Τιριθάρχου⁵⁸⁶ στρατευομένων, καὶ τοῦ πεζοῦ τὸ χρησιμώτατον, ἐκ τῶνδε τῶν τόπων⁵⁸⁷ ἡθροίζεται, καὶ τῶν ναυτικοῦ τὸ πλείστον μέρος ἀπ' Ἰωνίας⁵⁸⁸ συμπέπλευκεν, οἷον⁵⁸⁹ πολλὴ ἂν ἦδ' ὡν κοινῇ τὴν Ἀσίαν ἐπὶ ὀρθοῦν, ἢ πρὸς ἀλλήλους ἕνεκα μικρῶν ἐκινδύνευσον. Ὡν ἡμεῖς οὐδαμῶν ποιοῦμεθα πρόνοιαν· ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν Κυκλάδων νήσων ἀμφοιβητοῦμεν, τοσαύτας δὲ τὸ πλῆθος τριήρεις, καὶ τηλικαύτας τὸ μέγεθος δυνάμεις, οὕτως εἰκῇ⁵⁹⁰ τῷ βροδάρῳ παραδεδώκαμεν. Τοιγαροῦν τὰ μὲν ἔχει, τὰ δὲ μέλλει⁵⁹¹, τοῖς δ' ἐπιβουλεύει, δικαίως ἀπάντων ἡμῶν καταπεφρονηκώς. Διαπέπρακται γὰρ ὁ τῶν ἐκείνου προγόνων οὐδεὶς πώποτε· τὴν τε γὰρ Ἀσίαν⁵⁹² διαμολόγηται καὶ παρ' ἡμῶν καὶ παρὰ Λακεδαιμονίων βασιλεὺς εἶναι, τὰς τε πόλεις τὰς Ἑλληνίδας οὕτω κυρίως⁵⁹³ παρσίλῃσεν, ὥστε τὰς μὲν αὐτῶν κατασκάπτειν, ἐν δὲ ταῖς⁵⁹⁴ ἀκροπόλεσι τειχίζειν. Καὶ ταῦτα πάντα γέγονε διὰ τὴν ἡμετέραν ἄνοιαν, ἀλλοῦ διὰ τὴν ἐκείνου δύναμιν.
- 38 Καίτοι τινὲς θαυμάζουσι τὸ μέγεθος τῶν Βασιλέως πραγμάτων καὶ φασιν αὐτὸν εἶναι δυσπολέμητον, διεξιόντα⁵⁹⁵ ὥς πολλὰς τὰς μεταβολὰς ἐν τοῖς Ἑλλήσι πεποιήται⁵⁹⁶. Ἐγὼ δ' ἡγοῦμαι μὲν ταῦτα τοὺς λέγοντας⁵⁹⁷ οὐκ ἀποτρέπειν, ἀλλ' ἐπισπείδειν τὴν στρατείαν. Εἰ γὰρ, ἡμῶν ὁμονοησάντων

575) Χέρου. Λέγεται καὶ τριγνώσις ἀργύ. Τὰ δὲ ἀργύ. διότι εἶναι λεῖψις σύνθετος, ἀργον. 576) Οἱ αὐτοὶ ἤθελον ἀποδώσει πολλὴν μανίαν εἰς ἀμφοτέρους ἡμᾶς. 577) Τῷ βασιλεὶ τῶν Περσῶν. 578) Μεγαλήτερος· φρονιότερος ἔργον. 579) Ἐκείνῳ, ἐξ ὧν. 580) Τόσον ἀπείρομον. 581) Συνταράσσειν. 582) Ἡμεῖς. 583) Εὐαγόρου ὁ Κύπρις, ἀποκλεισθεὶς τῆς ἑλληνικῆς αὐτονομίας διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Ἀνταλκίδου, ἐπιλήμματος πρὸς τοὺς Πέρσας, καὶ ἡττηθὴ μὲν μεγάλῃ ναυμαχίᾳ, ἐν Ολ. 98, β'. ἐπολιόρκειτο δ' ἐκτοτε ὑπὸ τῶν Περσῶν. 584) Ἀπλ. Ἕλληνας ἦσαν καὶ οἱ περὶ τὴν Εὐαγόραν, ὡς ἐπολιόρκει ὁ βασιλεὺς. Ἕλληνας ἐκ τῆς μικρᾶς Ἀσίας καὶ ἐκείνοι. οἱ ἐχρητὸ πρὸς τὴν πολιορκίαν. 585) Ὁ ἀποστρατήγος τοῦ βασιλέως Εὐαγόρος. 586) Τοῦ Πέρσου Σατράπου, τοῦ διευθύνοντος τὴν κατ' Εὐαγόρου ἐκστρατείαν. Ἰσως δὲ ἔργον ἰδίως τοῦ Ἰππικίου. 587) Ἐκ τῆς Ἑλλάδος, δηλ. τῶν Ἑλληνικῶν κατ' Ἀσίαν ἀποικίων. 588) Τῆς κατὰ τὴν μικρὰν Ἀσίαν παραλίας. 589) Οἱ ἀρεστῶτες καὶ εἰς στρατεύματα. 590) Μάτην ἀπρονόητος. 591) ἔχειν. 592) Ἰπποκρίμενον τοῦ εἶναι. Μεμψιμορεῖ δ' ἐν ταῦθα κατὰ τῆς εἰρήνης τοῦ Ἀνταλκίδου. 593) Ἰσορῶς, κυριαρχικῶς. 594) Ταῖς ἄλλαις· ἐννοεῖ δὲ τὰς ἐν Ἀσίᾳ Ἑλληνικὰς πόλεις. 595) διηγούμενοι. 596) Ὁ Κερκαὶς εἰκάζει· πεπαισμένοι, εἰδότες ὅτι εἶναι εἰς εἰρήνην. 597) Τοὺς λέγοντας ταῦτα· εἴτε οἱ ταῦτα λέγοντες εἰς ἀποτρέπουσι.

ἀπέναντον, αὐτὸς ἐν παρχαῖς ὢν, χαλεπὸς ἔσται προσπολεμεῖν⁵⁹⁹. ἤπου σφόδρα γὰρ δεδιέναι τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, ὅταν τὰ μὲν τῶν βαρβάρων καταστῇ⁶⁰⁰ καὶ διὰ μᾶλλον γένηται γνώμη⁶⁰⁰, ἡμεῖς δὲ πρὸς ἀλλήλους ὡσπερ νῦν πολεμικῶς ἔγωμεν. Οὐ μὴν⁶⁰¹, οὐδ' εἰ συναγορεύουσι τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις, οὐδ' ὧ⁶⁰¹ ὁρθῶς περὶ τῆς ἐκείνου δυνάμεως γινώσκουσιν. Εἰ μὲν γὰρ ἀπερίκρινον αὐτὸν ἀμὰ τὴν πολέου ἀμυρτέον προτέρων ποτε περιγεγραμμένον⁶⁰², τίς οὕτως ἀν' ἡμᾶς καὶ νῦν ἐκροθεῖν ἐπεχειροῦν. Εἰ δὲ τοῦτο μὲν μηδέποτε γέγονεν, ἀντιπάλων δὲ ὄντων ἡμῶν καὶ Λακεδαιμονίων, προσβύμενος⁶⁰³ τοῖς ἑτέροις, ἐπικυδέστερα⁶⁰⁴ τὰ πράγματα τοῦτων ἐποίησαν, οὐδὲν ἔστι τοῦτο σημεῖον τῆς ἐκείνου ῥώμης. Ἐν γὰρ τοῖς τοιούτοις καιροῖς πολλὰ καὶ μικρὰ δυνάμεις μεγάλως ῥοπή⁶⁰⁵ ἐποίησαν· ἐπεὶ καὶ περὶ Λίων⁶⁰⁶ ἔχοντες τοῦτον τὸν λόγον εἶπεν, ὡς ὑποτέροις ἐκείνοι⁶⁰⁷ προσθείσθαι βουληθεῖεν, οὗτοι κατὰ θάλατταν κοεῖτοισι⁶⁰⁸ ἦσαν.

399 Ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἐκ τούτων δίκαιόν ἐστι σκοπεῖν τὴν Βασιλείας δυνάμιν, ἐξ ὧν μὲν⁶⁰⁹ ἑκάτερον γέγονεν, ἀλλ' ἐξ ὧν αὐτὸς ὑπὲρ ἑαυτοῦ πεπρωμένη⁶¹⁰. Καὶ πρῶτον μὲν, ἀποστάσης Αἰγύπτου⁶¹¹, τί διέπρεπται πρὸς τοὺς ἔχοντας αὐτήν; Οὐκ ἐκεῖνος μὲν ἐπὶ τὸν πόλεμον τοῦτον κατέπεμψε τοὺς εὐδοκίμοι καὶ τοὺς Περσῶν, Ἀκροκόμην⁶¹², καὶ Τιθράκην, καὶ Φιρκάδας· οὗτοι δὲ τρεῖς ἔτη μέιναντες, καὶ πλείω κακὰ παθόντες ἢ ποιήσαντες, τελευτῶντες οὕτως αἰσχροῦς ἀπὸ πᾶσιν ἔχοντες⁶¹³, ὥστε τοὺς ἀφροσύνας⁶¹⁴ μήκετι τὴν ἐλευθερίαν ἀγαπᾶν⁶¹⁵, ἀλλ' ἤδη καὶ τῶν ὀυρίων ζητεῖν ἐπάρχειν. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπ' Εὐαγόρην στρατεύσας, ὃς ἀγορεύει μὲν μὴς πόλεως τῶν ἐν Κύπρῳ⁶¹⁶, ἐν δὲ ταῖς συνθήκαις ἐκδιδοῖς ἐστίν⁶¹⁷, οἰκῶν δὲ νῆστον⁶¹⁸, κατὰ μὲν θάλατταν προδεδοστώχηκεν⁶¹⁹, ὑπὲρ δὲ τῆς χώρας⁶²⁰ τρισηλίου εἴγε μόνον πελαγῶσός, ἀλλ' ὅμως οὕτω ταπεινῆς δυνάμεως οὐ δύναται περιγενέσθαι Βασιλεὺς πολεμῶν. Ἀλλ' ἤδη μὲν ἐξ ἑτῆ⁶²¹ διατόρισεν· εἰ δὲ δεῖ τὰ μέλλοντα τοῖς γεγενημένοις⁶²² τεκμαίρεσθαι, πολὺ πλείων ἑλπίς ἐστίν

599) Χαλεπὸς ὡς πολεμεῖν ἡμᾶς πρὸς αὐτόν· δυσπολέμητος. 599) Ἀπ' καταστροφῶν· εἰρηνεύουσι τὰ πράγματα τῶν βαρβάρων. 600) Τὰ πράγματα τῶν βαρβάρων ἐνεργῶνται διὰ μ' ἀγνοήσας κατὰ μίαν γνώμην, τὴν τοῦ βασιλέως καὶ παύσασιν αἱ ἀπ' ἐμοῦ εἰσεῖναι. 601) Ἀποσπεύουσι. 601) Οὕτως οὐδὲ τότε.

602) Νικησάντα τὰς δύο πόλεις, τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν Σπάρτην. 603) Συμμοχθόν.

604) Λαμπρότερα· λαμπρότερα. 605) Στρατῆς τῶν πραγμάτων ὑπὲρ τινος. Ὁ μεταφραστὴς ἀπο τῆς πλάτος γέγ. 606) Τοὺς ἀνὰ πρὸς ὡς μικρὸν τινα δυνάμιν. 607) Οἱ Σῆναι.

608) Ταχυρότεροι. 609) Ὅταν ἡνιχθῇ μὲ ἡμᾶς ἢ τοῖς Λακεδαιμονίοις. 610) Ἐκ τῶν πλεονεξῶν· ἐποίησεν αὐτὸς ὑπὲρ ἑαυτοῦ. 611) Ἐπὶ Ἀρταξέρξῳ τοῦ Μ. ἡμεῖς, βασιλεὺς πάντας π. Χ. 305 (Ὁλ. 93, 8'). 612) Ἀκροκόμην κατὰ Ἀρκαδικίαν. Κατὰ τινὰς το χωρίον τοῦτο, ἀπὸ οὐκ ἐκ ἐξ ὧς, μέχρι ἐπ' ἀρχαίαν, ἀφαιρέσθαι. 613) Κατὰ τὸν χρόνον ἀνεχώρησαν. 614) Οἱ ἀποσπᾶται. 615) Ἀν' ἀγαριστοῦντο πλέον μὲ μᾶλλον τὴν ἐλευθερίαν τῶν, τοῦτο σημαίνει τὸ ἀγαπᾶν. 616) Τῆς Σιλεμῖνος τῆς Κύπρου. 617) Εἰς τὴν εἰρήνην τοῦ Ἀνταλκίδου ὁ Εὐαγόρας, δηλαδὴ ἡ Κύπρος, περιβέβηκε εἰς τοὺς Πέρτας (88. Σεινοφ. Ἑλλ. α. 1, 31.). 618) Ἐπομένως τοπὸν μικρὸν καὶ ἀνεξέριστον. 619) Διὰ τὴν πρὸ ἐξ ὧν εἶχε νικῆσθαι εἰς μεγάλην ναυμαχίαν. 620) Πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς ἰδίας χώρας.

621) Ἀπὸδεῖξαι τοῦτο τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ἐπεσφίρηθ' ὁ λόγος οὗτος. Ὁ εἰρη-ῆ τοῦ Ἀνταλκίδου ἐγένετο ἐν 486 π. Χ. (Ὁλ. 93, 4'). Ὁ Εὐαγόρας μὴ ὑπακούσας εἰς αὐτήν, ἔσχισεν ἑμῶς ἀπὸ τοῦ ἐπόμενου ἔτους τὸν πόλεμον. Διδό. 14. 2. Το εἶπε' ἀπ' αὐτοῦ ἔτος εἶναι τὸ π. Χ. 380 (Ὁλ. 100, 4). 622) Διὰ τῶν γεγενημένων, τῶν περιβλεπόμενων.

μετὰ Βασιλέως περιπολοῦσαν⁶⁴⁶, οὐδὲ τὴν Περσῶν ἀνδρίαν ἄξιον⁶⁴⁷ φρο-
 θῆναι· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι φανερώς ἐπεδείχθησαν ὑπὸ τῶν Κύριω συναναδύν-
 των οὐδὲν βελτίους ὄντες τῶν ἐπὶ Ὀκλύτῃς⁶⁴⁸. Τὰς μὲν γὰρ ἄλλας μάχας,
 ὅσας ἡττήθησαν, ἔω, καὶ τήνμιν⁶⁴⁹ στασιάζειν αὐτοὺς, καὶ μὴ βοῦλεσθαι
 προθύμως πρὸς τὸν ἀδελφὸν τοῦ Βασιλέως διακινδυνεύειν· ἀλλ' ἐπειδὴ, Κύ-
 ρου τελευτήσαντος, συνήλθον ἅπαντες οἱ τὴν Ἀσίαν κατοικοῦντες, ἐν τού-
 τῳ τοῖς κατὰ οὕτως αἰσχρῶς ἐπολέμησαν, ὥστε μηδὲνα λόγον ὑπολι-
 πεῖν⁶⁵⁰ τοῖς εἰθιμένοις τὴν τῶν Περσῶν ἀνδρίαν ἐπαινεῖν. Λαβόντες⁶⁵¹ γὰρ
 ἐξ ἀκτιγίλους τῶν Ἑλλήνων, οὐκ ἀριστίνδην⁶⁵² μὲν ἐπιτελεγμένους, ἀλ-
 λ' οἱ διὰ φουλότῃ⁶⁵³ ἐν ταῖς ἑαυτῶν πόλεσιν οὐχ οἷοί τ' ἦσαν ἔχειν, ἀπεί-
 ρους μὲν τῆς χώρας ὄντας, ἐρήμους δὲ συμμάχων γεγεννημένους, προδεδο-
 μένους δὲ ὑπὸ τῶν συναναδύντων⁶⁵⁴, ἀπεστερημένους δὲ τοῦ στρατηγοῦ⁶⁵⁵,
 μεθ' οὗ συνεκκοιούθησαν, τοσοῦτον ἥτους⁶⁵⁶ αὐτῶν ἦσαν, ὥσθ' ὁ Βασιλεὺς,
 ἀπερήσας τοὺς παροῦσι⁶⁵⁷, καὶ καταφρονήσας τῆς περὶ αὐτὸν⁶⁵⁸ δυνάμεως,
 τοὺς ἀρχοντας τοὺς τῶν Ἑλλήνων ὑποσπόνδους συλλαβεῖν⁶⁵⁹ ἐτόλμησεν,
 ὡς, εἰ τοῦτο παρανομήσειε⁶⁶⁰, συνταράξῃ⁶⁶¹ τὸ στρατόπεδον, καὶ μᾶλλον
 εἴλετο περὶ τοὺς θεοὺς ἐξαμαρτεῖν. ἢ πρὸς ἐκείνους ἐκ τοῦ φανεροῦ διαγα-
 νίσκασθαι. Διαμαρτῶν δὲ τῆς ἐπιβουλῆς⁶⁶², καὶ τῶν στρατιωτῶν συμμεινάν-
 των, καὶ καλῶς ἐνεγκάντων⁶⁶³ τὴν συμφορὰν, ἀπιοῦσιν αὐτοῖς⁶⁶⁴ Τισαφέρ-
 νην καὶ τοὺς ἑπ' αὐτῇ συνέπεμψεν, ὥσθ' ὧν ἐκεῖνοι παρὰ πᾶσαν⁶⁶⁵ ἐπιβουλήν-
 μενοι τὴν ὁδόν, ὁμοίως διεπορεύθησαν⁶⁶⁶, ὥστε ἂν εἰ προπεμπόμενοι⁶⁶⁷,
 μάλιστα μὲν φοβούμενοι τὴν ἀοίκητον τῆς χώρας⁶⁶⁸, μέγιστον δὲ τῶν ἀγα-
 θῶν νομίζοντες, εἰ τῶν πολεμίων ὡς πλείστοις ἐντυχόειν. Κεφάλαιον δὲ
 τῶν εἰρημένων⁶⁶⁹, ἐκεῖνοι γὰρ οὐκ ἐπὶ Μυσῶν λείαν⁶⁷⁰ ἐλθόντες, οὐδὲ κώ-
 μῃν καταλαβόντες, ἀλλ' ἐπ' αὐτὸν τὸν Βασιλέα στρατεύσαντες, ἀσφαλέ-

μέχοι τῆς θαλάσσης. 646) Περιφερομένην πρὸς φρενὰν τοῦ Κράτους. 647) Ἄξιον ἐστὶ φροθῆναι ἡμᾶς· νὰ ᾖν ρεθῆναι.

648) Τῶν στρατευμάτων τῶν κατεγόντων τὰ παραθαλάσσια. 649) Ἰποθέτω ὅτι ἐνικήθησαν· διότι ἐστὶν ἐν ἐκτάσει μετὰ τῶν. καὶ ἐν ᾗ θέλω νὰ πολεμήσωσι πρὸς τὸν ἀδελφὸν τοῦ βασιλέως. 650) Ὡστε δὲν ἤρσαν εἰς τοὺς ἐπαινέτας τῶν Περσῶν κἀνὶν λόγον, τοὺς κατήχησαν νὰ μὴ ἔχουν τι νὰ εἰποῦν. 651) Εὐρόντες, καὶ μόνον οὕκ ἔχοντες εἰς γυράς τῶν. 652) Οὐ κατ' ἀνδρείαν, οὐκ τοὺς ἀρίστους.

653) Διὰ τὴν ἰδίαν αὐτῶν φουλότῃ. 654) Τῶν Περσῶν δοσι τοὺς συνεκκοιούθησαν εἰς τὴν Ἀναδίασιν. Οὕτως ὠνομάσθη ἡ ἐκστρατεία τοῦ Κύρου ἐκ τῆς παραθαλάσσιας, τῆς κατὰ Ἀσίαν, εἰς τὴν ἄνω. 655) Τοῦ Κύρου. 656) Κατωτέρω, ἀσθενέστεροι. 657) Μὴ ἡξίωσαν τὴν μάχην εἰς τὰς πράξεις ἐκεῖνας. 658) Τῆς ἰδικῆς τοῦ Ἀληαδῆ. 659) Ἐβλάμισε συλλαβὴν τοὺς ἀρχοντας, ἐλθόντας ἢ ὄντας ὑποσπόνδους, ἐν ᾗ ἦλθον διὰ πεινῶν. Περ: τοῦτων ἔδ. Κύρ. Ἀνδ. 660) Ἀν ἔκαμνε τὴν παρανομίαν ταύτην. 661) Νεμίους ἐστὶ ἤθελε συνταράξει. 662) Ἀποτυχούσης τῆς ἐπιβουλῆς τοῦ, κατὰ τοῦτο δηλ. μόνον, εἰ τὸ στρατόπεδον δὲν συνεταράχθη. Διότι τοὺς ἀρχ. ὡς συλλαβῶν αὐτοὺς ἐλθόντας εἰς συνάντησιν, τοὺς ἐθα- νάτωσι. 663) Καλῶς, γενναίως ὑπέφερον τὴν συμφορὰν. 664) Ὅταν ἀναγώρῃσαν αὐτοῖ, εἰ Ἑλλήνων. 665) Εἰς ὅλον τὸ διάστημα τῆς ὁδοῦ. 666) Διὰ τῆς ὁδοῦ. 667) Πανηγυρικῶς οὐνοδευόμενοι. 668) Διὰ τὴν ὀλεαυφ. τῶν τροφῶν. 669) Κεφάλαιον τῶν εἰρημένων ἐστὶν ἐπὶ δηλ. συγκεφαλαίων τὰ εἰρημένα. λέγω δει. 670) Εἰς τὰ χειρότερα ἐπέρετο ἐπὶ ἰ- μὲ λ ε ι π ν ἢ ἐπ' α μ β λ ε ι π ν. Ἀφώρῳτε δὲ οὕτως ὑπερστροφὰς ἐ Κερατῆς. Τὸ ἐπὶ Μ υ σ ῶ ν λ ε ι π ν ἦτον παροιμία παρὰ τοῖς ἀρχαίοις σημαίνουσα τὸ ἐπὶ μικρῇ πρ ὄ γ μ α τ α. ἴσω δὲ ὑπαίνεται καὶ τὸν ἀνωτέρω Ἀράκοινα, ἐστὶς ἀεγῆτως τὰ Μύσων πεδίοι·

στερον κατέβησαν τῶν περὶ φιλικῶν αὐτῶν προσδυνούντων.⁶⁷¹ Ὡς τε μοι δοκοῦσιν ἐν ἅπασιν τοῖς τόποις σαρῶς ἐπιδαδειχθαι τὴν αὐτῶν μαλ' αὖτις.⁶⁷² Καὶ γὰρ ἐν τῇ παραλίᾳ τῆς Ἀσίας πολλὰς μάχας ἤττηνται, καὶ διαβάντες εἰς τὴν Εὐρώπην δίκην ἔδοσαν.⁶⁷³ (οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν κακῶς ἀπώλοντο, οἱ δὲ αἰσχροῦς ἐσώθησαν), καὶ τελευτώντες ἐπ' αὐτοῖς τοῖς βασιλείοις καταγέλαστοι γεγονόσι.⁶⁷⁴

Καὶ τούτων οὐδὲν ἀλόγως⁶⁷⁵ γέγονεν, ἀλλὰ πάντα εἰκότως.⁶⁷⁶ Ἀποβέβηκεν οὐδὲ γὰρ οἷον τε τοὺς οὕτω⁶⁷⁷ τρεφομένους καὶ πολιτευομένους, οὔτε τῆς ἄλλης ἀρετῆς μετέχειν, οὔτε ἐν ταῖς μάχαις τρόπιον ἵστασθαι τῶν πολέμιων. Πῶς γὰρ ἂν ἐν τοῖς ἐκείνων ἐπιτηδεύμασιν⁶⁷⁸ ἐγγενέσθαι δύναίτ' ἂν ἡ στρατηγὸς δεινός, ἡ στρατιώτης ἀγαθός, ὧν⁶⁷⁹ τὸ μὲν πλεῖστον ἐσιν ὄχλος ἄτακτος καὶ κινδύνων ἄπειρος, πρὸς μὲν τὸν πόλεμον ἐκλελυμένος, πρὸς δὲ τὴν δουλείαν αἰκινον τῶν παρ' ἡμῖν οἰκιστῶν πεπαιδευμένος; οἱ δὲ ἐν ταῖς μεγίσταις δοξαῖς ὄντες αὐτῶν, μαλ' ὧν⁶⁸⁰ μὲν, οὐδὲ κοινῶς, οὐδὲ πολιτικῶς, οὐδὲ πῶς ἐβίωσαν, ἅπαντα δὲ τὸν χρόνον διάγουσιν εἰς μὲν τοῦ⁶⁸¹ ὑβρίζοντες, τοῖς δὲ δουλεύοντες, ὥς τινες ἀνθρώπων μάλιστα τὰς φύσεις διεφθαρμένοι· καὶ τὰ μέν σώματα⁶⁸² διὰ τοὺς πλούτους τρυφῶντες, τὰς δὲ ψυχὰς διὰ τὰς μοναρχίας⁶⁸³ ταπεινὰς καὶ περιδεεῖς ἔχοντες, ἐστὶ καὶ οὕτως⁶⁸⁴ δὲ πρὸς αὐτοῖς τοῖς βασιλείοις, καὶ προκυλινδούμενοι⁶⁸⁵, καὶ πάντα τρόπον μικρὸν φρονεῖν μελετώντες.⁶⁸⁶ Θνητὸν μὲν ἄνδρα προτινουῦντες καὶ θαίοντες, προσαγορεύοντες, τῶν δὲ θεῶν μᾶλλον ἢ τῶν ἀνθρώπων καταφρονῶντες. Τοιγαροῦν οἱ καταβιβάζοντες αὐτῶν ἐπὶ θάλατταν, οὐς καλοῦσι Σατράπας, οὐ καταισχύνουσι⁶⁸⁷ τὴν ἐκείνων παιδείαν, ἀλλ' ἐν τοῖς ἡγεσι τοῖς αὐτοῖς διακίνοῦνται, πρὸς μὲν τοὺς φίλους ἀπίστως, πρὸς δὲ τοὺς ἐχθροὺς ἀνάνδρως ἔχοντες· καὶ τὰ μὲν ταπεινῶς, τὰ δ' ὑπερηφάνως⁶⁸⁸ ζῶντες· τῶν μὲν συμαχῶν καταφρονῶντες, τοὺς δὲ πολέμιους ἱερπεύοντες. Τῆν μὲν γὰρ μετ' Ἀθηναίων στρατιάν, ὅκτω μῆνας ταῖς ἐκείνων διαπύχαις διέτριβαν, τοὺς δὲ ὑπὲρ αὐτῶν κινδυνεύσαντα⁶⁸⁹, ἐτέρου τοσούτου χρόνου τὸν μισθὸν ἀπεστέρεσαν· καὶ τοῖς μὲν Κισθύνῃ⁶⁹⁰ καταλαβοῦσιν ἐκαστὸν τάλαντα διένειμαν, τοὺς δὲ μετ' ἐκείνων εἰς Κύπρον στρατευσαμένους, μᾶλλον ἢ τοὺς αἰχμαλώτους ὑβρίζον. Ὡς δὲ ἀπλῶς⁶⁹¹ εἰπεῖν, καὶ μὴ καθ' ἕκαστον ἀλλ' ὧς ἐπὶ τὸ πολὺ⁶⁹², τίς ἢ τῶν πολεμικῶν αὐτοῖς οὐκ εὐδαιμονήσας ἀπῆλθεν, ἢ τῶν

671) Αὐτῶν τῶν προσδυνούντων, εἰπὼς εἶναι ἀπαλλοτρίωτοι πάντες. 672) Ἀνέβηκεν εἰς Περίον. 673) Ἐταρωθήσαν. 674) Νικηθέντες ἀλογῶς εἰς αὐτὰ τὰ βασιλεία των, εἰς τὸ κέντρον τοῦ βασιλείου των, καθὼς δηλαδὴ οἱ πολεμικαὶ πρὸς τὴν Κόριν.

675) Ἀλογίως. 676) Ὡς ἔποςθεν ἀποβέβηκεν. 677) Ὡς τρέφονται οἱ Πέρσαι.

678) Ἀντί: ἐν τῇ τρωπῇ τοῦ βίου. 679) Ἐκείνων, ὧν τὸ πλεῖστον μέρος. 680) Οὕτως ἡμαῖς. 681) Ἐτρέφοντες εἰς τὴν ὑβρίν, ἵκναι τοὺς μὲν. 682) Κατὰ τὰ σώματα.

683) Ἐξαιτίας τοῦ ὅτι μοναρχοῦνται. 684) Διατρέφονται παρὰ τὰ βασιλεία. Ἀρκεῖ.

685) Κυλινδούμενοι ἐκπρὸς τῶν βασιλείων. 686) Δὲν λέγει μὲν μικροφρονεῦντες, ἀλλὰ, προσπαθεῖντες γὰρ μάθαι πῶς γὰρ μικροφρονῶσι. 687) Ἐπαινοῦντες οὐ πράττουσιν ἀντίκειναι τῆς παιδείας. 688) Ταπεινῶς πρὸς τοὺς μεγάλους, ὑπερηφάνως πρὸς τοὺς μικροὺς.

689) Ἐκείνους τοὺς μετὰ Κένωρος Ἀθηναίους. 690) Κατὰ Σπάρταν. πόλις τῆς Διολίδος, ἀπέναντι τῆς Λέσβου. Οἱ δὲ καταλαβόντες αὐτὴν ἔσαν ἰσως Λακεδαιμόνιοι. ἦτοι μετὰ τοῦ Ἀρκεῖ. 691) Ἐν συνόψει. 692) Τίς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οὐκ ἀπῆλθεν;

ὅπ' ἐκείνοις γενομένων οὐκ αἰκισθεὶς τὸν βίον ἐτελεύτησεν. Οὐ Κέννα-
μεν δὲ ὑπὲρ τῆς Ἀσίας τρατηγῆσας τὴν Λακεδαιμονίαν ἀρχὴν κατέλυσεν,
ἐπὶ θανάτῳ⁶⁹³ συλλαβεὶν ἐτόλμησαν. Θεμιστοκλῆς δὲ, δὲ ὑπὲρ τῆς Ἑλλά-
δος αὐτοὺς κατενυμύχησε, τῶν μεγίστων δωρεῶν ἡξίωσαν. Καίτοι πῶς
χρὴ τὴν τούτων φιλίαν ἀγαπᾶν, αἱ τοὺς μὲν εὐεργέτας τιμωροῦνται, τοὺς
δὲ κακῶς ποιοῦντας οὕτως ἐπιφανῶς κολακεύουσι. Παρὶ τίνος δ' ἡμῶν⁶⁹⁴
οὐκ ἐξαμαρτάνουσι. Ποῦν δὲ χρόνον δικαλοῖσιν οὐκ ἐπιβουλεύοντες⁶⁹⁵
τοὺς Ἕλλησι. Τί δ' οὐκ ἐχθρόν αὐτοῖς ἐστὶ τῶν παρ' ἡμῖν, οἱ καὶ τὰ τῶν
θεῶν εἶδη⁶⁹⁶, καὶ τοὺς νεῶς συλῇ⁶⁹⁷ ἐν τῷ προτέρῳ πολέμῳ καὶ κατα-
καίειν ἐτόλμησαν. Αἰὶ καὶ τοὺς Ἰωνας ἄξιον ἐπαινεῖν, ὅτι τῶν ἐμπρη-
σθέντων ἱερῶν ἐπηράκταντο⁶⁹⁸ εἴ τι τινὲς οἰκοδομήσκειν, ἢ πάλιν εἰς τὰ
ἀρχαῖα⁶⁹⁹ καταστήναι βουλῆθαιεν οὐκ ἀπορῶντες⁷⁰⁰ ὅπουθεν ἐπισκευάσω-
σιν, ἀλλ' ἵνα ὑπόμνημα τοῖς ἐπιγιγνομένοις ἢ τῆς τῶν βαρβάρων ἀσεβείας,
καὶ μηδεὶς πιστεύῃ τοῖς τοιαῦτα εἰς τὰ τῶν θεῶν εἶδη ἐξαμαρτεῖν τολμή-
σασιν, ἀλλὰ καὶ φυλάττωνται⁷⁰¹, καὶ δεδίδωται, δοῦντες αὐτοῖς, οὐ μόνον
τοῖς σώματιν ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀναθήμασι⁷⁰² πολυμήσαντας.
Εἶπω δὲ καὶ περὶ τῶν πολιτῶν τῶν ἡμετέρων πολλὰ τοιαῦτα⁷⁰³ διελ-
θεῖν⁷⁰⁴. Καὶ γὰρ οὗτοι πρὸς μὲν τοὺς ἄλλους, ὅσοις πεπολεμήκασιν, ἅμα
διαλλάττονται καὶ τῆς ἐχθρας τῆς προγεγενημένης ἐπιλανθάνονται⁷⁰⁵. τοῖς
δ' ἡμετέρωταις⁷⁰⁶, οὐδ' ὅταν εὖ πάσχωσι⁷⁰⁷, χάριν ἴσασιν⁷⁰⁸. οὕτως ἀείνη-
τον πρὸς αὐτοὺς τὴν ἀρχὴν ἔχουσι. Καὶ πολλῶν μὲν οἱ πατέρες ἡμῶν μηδι-
μοῦ θάνατον καταγινώσκον⁷⁰⁹, ἐν δὲ τοῖς συλλόγοις⁷¹⁰ ἐστὶ καὶ νῦν⁷¹¹ ἀρᾶς
τῶν πολιτῶν, πρὶν ἄλλο τι χρηματίζεσθαι⁷¹², εἴ τις ἐπικηρυκεύεται⁷¹³ Πέρσης
τῶν πολιτῶν, Εὐμολπίδῃ⁷¹⁴ δὲ καὶ κήρυκε⁷¹⁵ ἐν τῇ τελευταίᾳ τῶν μυθι-

(693) Ὅπως θανατώσουσι αὐτόν. (694) Πρὸς τίνος ἐκ τῶν Ἑλλήνων. (695) Ὁ Κέννας ἀποδοκιμασεῖ τὸ οὐ κ. Ἀλλ' ἴσως ἔχει καλῶς. Ποῦν χρόνον ἐπινοῶν χάριν νὰ ἐπι-
βουλεύωσι. (696) Τα ἐγείματα, κυρίως μὲν τὰ καθήματα, ἀλλὰ καὶ πάντα. (697) Συλῇ
τὰ εἶδη, περιαιρούντες δηλ. τὸν χρυσοῦν κόσμον. ἢ τὸν χρυσὸν τῶν χρυσελκτριαντίνων,
ἢ καὶ ἀρπαζόντες αὐτὰ. ὡς τῷ ὅτι ἐπαρῆν. (698) Κατηράκταντες ἄν τινας, ἐκείνων εἴ-
τινις. Κατὰ Διόδωρον (ΙΔ'. 24) καὶ Λυκούργον (κ. Λεωρ. 19), ὅσοι οἱ Ἕλληνες ᾤκο-
σαν τὸν ἔρπον, ὅστις περιείχε· «καὶ τῶν ἱερῶν τῶν ἐμπρησθέντων καὶ καταβλήθει-
των ὑπὸ τῶν βαρβάρων οὐδὲν ἀνοικοδομήσω πάντα πασίν, ἀλλ' ὑπόμνημα τοῖς ἐπιγι-
γνομένοις ἕκαστα καταλείπεσθαι τῆς τῶν βαρβάρων ἀσεβείας»· φησὶν αὖτις ὁμοῦς ἀκριβοῦς
εἶναι ὅτι Ἰσοκράτης ἀπεδίδωκε τὸν ἔρπον τούτον εἰς μόνους τοὺς Ἰωνας, διότι ἐβούλετο εἶναι
οἱ Ἀθηναῖοι ἀνήγεραν θύρας τοὺς νεοὺς τοὺς καταστρεφέντας ὑπὸ τῶν βαρβάρων. (699) Εἰς
τὴν ἀρχαίαν κατάστασιν του. (700) Οὐκ οὐκ ἐλλείψιν πύρων. (701) Ἰνα φυλάττωνται πάν-
τες τὰ ἐναντίον τοῦ Μηδείας. (702) Τοῖς ἱεροῖς ἀφιερώμασι. (703) Ὅποια ἡλιαθὴ ἐπὶ ἡμεῶν
τῶν Ἰωνων. (704) Ἀνασκαφεῖν νὰ διεγερθῶ. (705) Δηλ. ἅμα διαλλάττοντες ἐπιλανθάνονται.
(706) Τοῖς κατοικοῦσι τὴν Ἀστικὴν ἡπειρον. τοῖς Πέρσας. (707) Εὐεργετοῦνται· ὅπ'
αὐτῶν. (708) Τοῖς ἐγγινόμενοι. (709) Οἱ πατέρες ἡμῶν ἔγνωσαν (ἀπαρῶνται) κατὰ
πολλῶν θανάτων (ἐκαστα) μηδισμοῦ, κλίσεως πρὸς τοὺς Λήδους. (710) Εἰς τὴν ἐκκλησίαν,
τὰς συνελεύσεις τοῦ λαοῦ. (711) Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ Ἰσοκράτους, ὅταν οἱ Ἀθηναῖοι συνεμάχων
τοῖς Πέρσας. (712) Διασκεπτεσθαι. (713) Ὡς ἀνωτέρω· ἀρᾶς κατ' ἐκείνου ὅστις τὰς ἀρᾶς
ταύτας παρέδωκε δ' Ἀριστοφάνης ἐν Θεομορ. (335)

Εἴ τις ἐπιβουλεύει τι τῷ δήμῳ καλῶν
τῷ τῶν γυναικῶν, ἢ πικτυοκρίματι
Εὐρυπίδῃ, Μήδοις τ. ἐπὶ βλάβῃ τινί.
Εὐρυπίδῃ, Μήδοις τ. ἐπὶ βλάβῃ τινί.

714) Γενεὰ ἐν Ἀστικῇ κατὰ Εὐμόλπου, τοῦ εἰσαγαγόντος πρῶτον τὰ ἑλευσίνια μυστήρια·
εἰς αὐτῶν ἦσαν οἱ ἱερεῖς τοῦ Εὐκλεινίου. 715) Ὑπερεκτονεῖται καὶ αὐτοῖς εἰς τὰ ἑλευσίνια.

ρίων⁷¹⁶ διὰ τὸ τούτων μίσος, καὶ τοῖς ἄλλοις βαρβάροις εἰσγεσθαι τῶν ἱερῶν ὥσπερ τοῖς ἀνδροφόνοις⁷¹⁷· προκαγορεύουσιν⁷¹⁸· οὐτῶ δὲ φάσει πολεμικῶς πρὸς αὐτοὺς ἔχομεν⁷¹⁹, ὥστε καὶ τῶν μύθων ἡδίστα συνδικαίρομεν⁷²⁰ τοῖς Τρωακοῖς καὶ Περσικοῖς, ὧν ἐστὶ⁷²¹ συνθῆκεσθαι τὰς ἐκείνων συμφορὰς. Εὐροὶ δ' ἂν τις ἐκ μὲν τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς τοὺς βαρβάρους, ὕμνους πεποιημένους⁷²², ἐκ δὲ τοῦ πρὸς Ἕλληνας, θρήνους ἡμῖν γεγεννημένους⁷²³ καὶ τοὺς μὲν ἐν ταῖς ἱστοταῖς ἀδομένους, τῶν δὲ ἐπὶ ταῖς συμφοραῖς⁷²⁴ ἡμῶς μεμνημένους. Οἶμαι δὲ καὶ τὴν Ὀμήρου ποιήσιν μεῖζον λαβεῖν δόξαν, ὅτι καλῶς τοὺς πολέμασταντας τοῖς βαρβάροις ἐνεκωμίσαι, καὶ διὰ τοῦτο βουλευθῆναι τοὺς προγόνους ἡμῶν ἐντιμον αὐτοῦ ποιῆσαι τὴν τέχνην, ἐν ταῖς μουσικοῖς ἀθλοῖς⁷²⁵ καὶ τῇ παιδείᾳ τῶν νεωτέρων⁷²⁶ ἵνα, πολλὰκις ἀκούοντες τῶν ἐπὶ νῆαυιν θάνατον τὴν ἔχθραν τὴν πρὸς αὐτοὺς ὑπάρχουσαν, καὶ ζηλοῦντες τῶν στρατευσαμένων ἐπὶ Τροίαν, τῶν αὐτῶν ἔργων ἐκείνοις ἐπὶ ὑλόμεν.

43 Ὡστε μοι δοκεῖ πολλὰ λίαν εἶναι τὰ παρκαλειόμενα⁷²⁶ πολεμῖν αὐτοῖς, μέλιστα δ' ὁ παρὼν καιρὸς, ὃν οὐκ ἀρστέον⁷²⁷. οὐ⁷²⁸ σαφέστερον οὐδέν. Καὶ γὰρ αἰσχροῦ, παρόντι μὲν⁷²⁹ μὴ χρῆσθαι, παρελθόντος δὲ αὐτοῦ μεμνηθῆναι. Τί γὰρ ἂν καὶ βουλευθῆμεν ἡμῖν προσγενέσθαι, μέλλοντες βασιλεῖ πολεμῖν, ἐξ ὧν⁷³⁰ πῶν νῦν ὑπαρχόντων; Οὐκ Αἰγυπτίους μὲν αὐτοὺς καὶ Κύπριος ἀρστέοντες; Φοινίκη δὲ καὶ Συρία διὰ τὸν πόλεμον⁷³¹ ἀνάστατοι γεγνησιν; Τύρος δὲ, ἐφ' ἣ μέγα ἐρρόνησεν, ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τῶν ἐκείνου⁷³² κατεσθληται; Τῶν δὲ ἐν Κιλικίᾳ⁷³³ πόλεων τὰς μὲν πλείστας οἱ μεθ' ἡμῶν ὄντες ἔχουσι, τὰς δὲ οὐ χαλεπὸν ἐστὶ κτήσασθαι, Λυκίας⁷³⁴ δ' οὐδὲ εἰς πώποτε Περσῶν ἐκράτησεν. Ἐκαστόμος⁷³⁵ δ' ὁ Καρίας ἐπίσταθμος⁷³⁶, τῇ μὲν ἀληθείᾳ πολὺν ἥδη χρόνον ἀρστέοντες, ὁμολογήσει δὲ⁷³⁷ ὅταν ἡμεῖς βουλευθῶμεν. Ἀπὸ δὲ Κινδου μέχρι Σινώπης⁷³⁸, Ἕλληνες τὴν Ἀσίαν παροικιοῦσιν οὓς οὐ δεῖ πείθειν, ἀλλὰ μὴ καλῶς ἐν πολεμῖν. Καὶ τοιούτων ὁρμητηρίων⁷³⁹ ὑπαρχόντων, καὶ τοσοῦτου πολέμου τὴν Ἀσίαν περιστάντος⁷⁴⁰, τί δεῖ τὰ συμβεβηκότα λίαν ἀκριβῶς προκαγορεύειν⁷⁴¹; Ὅπου γὰρ μικρῶν μερῶν ἦττους εἰσὶ⁷⁴², πῶς ἂν διατεθεῖεν, εἰ πᾶσιν ἡμῖν πολεμῖν ἀναγκασθεῖεν; Ἐχει δὲ οὕτως⁷⁴³. Ἐάν μὲν ὁ βάρβαρος ἐβρώμενε στέρως⁷⁴⁴ κατὰ σῆν τὰς πόλεις

716) Τῶν Ἑλλήνων. 717) Εἰς τοὺς φονεῖς δὲν ἦτον ἐπιτετραμμένη ἡ εἰσόδος εἰς τὰ ἑλλήνων. 718) Κηρύττουσιν ὅτι ἐμπεδίζονται. 719) Εἰς φάσεις αἰετὰς πολέμοι πρὸς αὐτοὺς. 720) Ἀκούομεν τοὺς Τρωάδας τῶν μύθων. 721) Δυνάτεον ἐστὶ. 722) Ἐννεῖται τὰ ποιήματα τῶν τραγικῶν καὶ ἄλλα. 723) Ὅταν περιπίπτωμεν εἰς συμφορὰς, ἐνθυμεσθῆμεν τοὺς πρὸς Ἕλληνας πολέμους. 724) Εἰς τοὺς μουσικοὺς συναγωνισμοὺς, εἰς οὓς πολλὰκις ἐφάλλοντο καὶ ἐπὶ. 725) Ἰσοκράτης δὲ τὰ Ὀμηρικὰ ἐπὶ ἐμνήσαντο ἐκ στήθους καὶ ἐφάλλοντο ὑπὸ τῶν ποιῶν. 726) Ἡμεῖς, τοὺς Ἕλληνας. 727) Νὰ μὴ τὸν παραμειψώμεν, οὐ ἀποληθώμεν ἀπὸ αὐτῶν. 728) Τοῦ ἐστὶ οὐκ ἀρστέον. 729) Τῷ καιρῷ. 730) Ἐκτε. 731) Εἰς αἰτίας τοῦ πολέμου. 732) Τῶν Φοινικίων ἀποστατών. 733) Ἡ μεσομερινὴ παρὰ τῆς μικρᾶς Ἀσίας. 734) Δυτικῶς τῆς Κιλικίας. 735) Κατ' ἄλλας γὰρ φάσεις Ἐκαστόμος. 736) Σατράπης. 737) Τὴν ἀποστασίαν τοῦ. 738) Κινδὺς ἡ μεσομερινὴ πόλις τῆς Καρίας, Σινώπη δὲ ἡ ἀνατολικωτάτη τῆς Παφλαγονίας. Ἀέγει ἐκκειμένη ὅλην, τὴν δυτικὴν καὶ ὅλην τὴν βορείον παρὰ τὴν τῆς μικρᾶς Ἀσίας. 739) Τόπων ἀσφαλῶν, ἀπ' ὧν δύναμει ὁρμῇ πρὸς τὸν πόλεμον. 740) Περιστοιχίσαντες, σταντες περὶ τὴν Ἀσίαν. 741) Προλέγειν. 742) Εἶναι κατενίστατοι μικρῶν πόλεων, νικῶνται ἀπὸ αὐτοῦ. 743) Ἴδου πῶς εἶναι τὰ πράγματα. Ἴδου ἡ ἀλήθεια. 744) Μὴ περισσεύοντα δύναμιν.

τάς ἐπὶ θαλάττῃ φρουράς μείζους ἐν αὐταῖς ἢ νῦν ἐγκαταστήσας, τάχ' ἂν καὶ τῶν νήτων, αἱ εἰσι περὶ τὴν ἡπειρόν⁷⁴⁵, οἷον Ῥόδος καὶ Σάμος καὶ Χίος, ἐπὶ τὰς ἐκείνου τύχας ἀποκλίναιεν· ἦν δ' ἡμεῖς αὐτάς⁷⁴⁶ πρότεροι καταλάβωμεν, εὐκός, τοὺς τὴν Λυδίαν καὶ Φρυγίαν καὶ τὴν ἄλλην τὴν ὑπερκειμένην⁷⁴⁷ γῶραν οἰκοῦντας, ἐπὶ τοῖς ἐντεῦθεν δρυμαμένοις εἶναι⁷⁴⁸. Διὸ δεῖ σπειρῆσαι, καὶ μηδεμίαν ποιεῖσθαι διατριβήν⁷⁴⁹, ἵνα μὴ πάθωμεν, ὅπερ οἱ πατέρες ἡμῶν. Ἐκείνοι γάρ, ὑστερήσαντες⁷⁵⁰ τῶν βαρβάρων, καὶ προέμενοι⁷⁵¹ τινὰς τῶν συμμάχων, ἠναγκάσθησαν ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς κινδυνεύειν, ἐξὼν αὐτοῖς, πρότεροις διαβάσαιν εἰς τὴν ἡπειρόν, μετὰ πάσης τῆς τῶν Ἑλλήνων δυνάμεως, ἐν μέρει τῶν ἔθνων ἑκαστον χειρώσασθαι⁷⁵². Δέδεικται⁷⁵³ γάρ, ὅταν τις πολεμῇ πρὸς ἀνθρώπους· ἐκ πολλῶν συλλεγομένους τόπων, ὅτι δεῖ μὴ περιμένειν, ἕως ἂν ἀθροισθῶσιν, ἀλλ' ἐπὶ διεσπαρμένοις αὐτοῖς ἐπιχειρεῖν⁷⁵⁴. Ἐκείνοι⁷⁵⁵ μὲν οὖν πρὸς ἄμαχροντες, ἅπαντα ταῦτα ἐπὶ νωρὶώσαντο, καταστάντες⁷⁵⁶ εἰς τοὺς μεγίστους ἀγῶνας. Ἡμεῖς δ', ἂν σωφρονώμεθα, ἐξ ἀρχῆς φυλαξόμεθα, καὶ περικταμέθα φθηνὰ περὶ τὴν Λυδίαν καὶ περὶ τὴν Ἰωνίαν στρατόπεδον ἐγκαταστήσαντες, εἰδότες, ὅτι καὶ βασιλεὺς οὐχ ἐκόντων ἄρχει τῶν ἡπειρωτῶν, ἀλλὰ μίζω δύναμιν περὶ αὐτὸν ἐκάστων αὐτῶν⁷⁵⁷ ποιησάμενος· ἥς ἡμεῖς ὅσῳτ' ἀν κρείττω⁷⁵⁸ διαβιδάσωμεν (ὃ βουλευθέντες βραδίως ἂν ποιήσαιμεν), ἀσφαλῶς ἄπασαν τὴν Ἀσίαν καρπωσόμεθα. Πολλὸν δὲ κάλλιον, ἐκείνῳ περὶ τῆς βασιλείας πολεμεῖν, ἢ πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς περὶ τῆς ἡγεμονίας ἀμφισβητεῖν.

¶ Ἄξιον δὲ ἐπὶ τῆς νῦν ἡλικίας⁷⁵⁹ ποιήσασθαι τὴν στρατείαν. ἵν' οἱ τῶν συμφορῶν κοινωνήσαντες, οὗτοι καὶ τῶν ἀγαθῶν ἀπολαύσωσι, καὶ μὴ πάντα τὸν χρόνον δυστυχοῦντες διασχέωσιν. Ἰκανός γάρ ὁ παρεληλυθὼς χρόνος⁷⁶⁰, ἐν ᾧ τί τῶν δεινῶν οὐ γέγονε; Πολλῶν γάρ κακῶν τῇ φύσει τῇ τῶν ἀνθρώπων ὑπερχρόντων, αὐτοὶ πλείω τῶν ἀναγκάων προσεξευρήκαμεν, πολέμους καὶ στάσεις ἡμῖν αὐτοῖς ἐμποιήσαντες, ὥστε τοὺς μὲν ἐν ταῖς αὐτῶν⁷⁶¹ ἁνόμῳς ἀπόλλυσθαι, τοὺς δὲ ἐπιζένης μετὰ παίδων καὶ γυναικῶν ἀλάθαι⁷⁶², πολλοὺς δὲ, δι' ἐνδείαν τῶν καθ' ἡμέραν, ἐπικουρεῖν⁷⁶³ ἀναγκαζομένους, ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν τοῖς φίλοις μαχομένους ἀποθνήσκειν. Ὑπὲρ ὧν οὐδεὶς πώποτ' ἠγανάκτησεν· ἀλλ' ἐπὶ ταῖς συμφοραῖς, ταῖς ὑπὸ τῶν ποιητῶν συγκατεμέναις⁷⁶⁴, διακρύβειν ἀξιοῦσιν, ἀληθινὰ δὲ πάθη πολλὰ καὶ δεινὰ γιγνόμενα διὰ τὸν πόλεμον ἐφορῶντες⁷⁶⁵, τοσούτου δέουσιν⁷⁶⁶ ἐλθεῖν, ὥστε καὶ μᾶλλον χαιρούσιν ἐπὶ τοῖς ἀλλήλων κακοῖς, ἢ τοῖς ἰδίοις αἰτίων ἀγαθοῖς. Ἴσως δ' ἂν

745) Τὴν Ἀσιατικὴν. 746) Τὰς πόλεις. 747) Ὑψηλότερα, πρὸς τὸ ἐνδότερον κατεμένην.

748) Ὑπείκειν τοῖς δρυμαμένοις ἐντεῦθεν, ἀπὸ τῶν νήσων ταύτας. 749) Χρονοτριβήν.

750) Ἀργηροῦντες περισσότερον ἀπὸ τοὺς βαρβάρους. 751) Ἀπῆλκεναι· ἀβουλήτους.

752) Νὰ ὑποτάξωσιν ἑκαστον τῶν ἔθνων ἐν μέρει, χωριστά. 753) Εἶναι ἀποδείκνυμενον.

754) Νὰ κινῆται κατ' αὐτῶν. 755) Οἱ πατέρες. 756) Περιπεσόντες. 757) Ποικιλομενὸς περὶ αὐτὸν δύναμιν μίζω ἐκάστων αὐτῶν (δύως. 758) Ἡς δύναμει· ὅταν διαβιδάσωμεν ἡμεῖς δύναμιν κρείττω. 759) Ἐπὶ τοῦ παρόντος καιροῦ. 760) Δηλ. ἀρκετὰ ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἐν τῷ προλαβέντι χρόνῳ. 761) Πατρίαι. 762) Πλανᾶσθαι. 763) Νὰ μάχωνται ὡς ἐπικουροί, ὡς μετ' ἐφοροί. 764) Τὰς ἀποίας τύψεις καὶ συνθέτουσιν εἰ ποιηταί, τὰς τραγωδίας. 765) Πάντες, ἢ εἰ ἀνθρώποι· το ἐναντίον τοῦ οὐδεὶς. 766) Τέσων ἀπέχουσι.

ταῖς ἐμπειρίαις, ταῖς ἐκ τούτων γεγενημέναις, πρὸς τὸν βάρβαρον κατα-
χρησασθαι⁷⁸⁹ δοῦναι ἡμῖν.

Ἀλλὰ γὰρ ἴσως διὰ τὰς συνθήκας⁷⁹⁰ ἄξιον ἐπισχεῖν ἄλλοις ἐπειγῆ-
ναι⁷⁹¹ καὶ θάπτον ποιήσασθαι τὴν στρατείαν⁷⁹². δι' αὐτὰς⁷⁹³ αἱ μὲν ἡλευθερω-
μέναι τῶν πόλεων Βασιλεῖ χάριν ἴσασιν, ὡς δι' ἐκείνον τυχοῦσαι τῆς αὐ-
τονομίας ταύτης, αἱ δὲ ἐκλιδόμεναι τοῖς βαρβάραις μάλιστα μὲν Ἀκκεδαι-
μονίους ἐγκαλοῦσιν⁷⁹⁴, ἔπειτα δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς μετέχουσι τῆς εἰρήνης,
ὡς ὑπὲρ τούτων⁷⁹⁵ δουλεύειν ἠναγκασμέναι. Κρίτοι πῶς οὐ γὰρ διαλύειν
ταύτας τὰς ὁμολογίας⁷⁹⁶, ἐξ ὧν τοιαύτη δόξα⁷⁹⁷ γέγονεν, ὥστε⁷⁹⁸ ὁ μὲν Βάρ-
βαρος κηδεταί τῆς Ἑλλάδος, καὶ φύλαξ τῆς εἰρήνης ἐστὶν ἡμῶν δὲ τινὲς
εἰσὶν οἱ λυμηνόμενοι καὶ κακῶς ποιοῦντες αὐτήν. Ὁ δὲ πάντων καταγε-
λαστότατον, ὅτι τῶν γεγραμμένων ἐν ταῖς ὁμολογίαις τὰ χειρίστα τυγ-
χάνομεν διαφυλάττοντες⁷⁹⁹ ἃ μὲν γὰρ αὐτοῖς μὲν ἀρήσει τὰς τε νήσους καὶ
τὰς πόλεις τὰς ἐπὶ τῆς Εὐρώπης, πάλαι λελυταὶ καὶ μᾶλλον ἐν ταῖς στή-
λαις⁸⁰⁰ ἐστὶν ἃ δὲ αἰσχύνειν φέρει ἡμῖν, καὶ πολλοὺς τῶν συμμάχων ἐκ-
δεδωκε⁸⁰⁰ ταῦτα δὲ⁸⁰¹ καὶ καταχώρειν μένει⁸⁰², καὶ πάντ' αὐτοῖς κέρει ποιοῦ-
μεν⁸⁰³. ἢ γὰρ ἀναιεῖν, καὶ μηδεμίαν εἶναι ἡμῖν, νομιζοντας προσταγ-
ματα⁸⁰⁴ καὶ μὴ συνθήκας εἶναι. Τίς γὰρ οὐκ αἶεν, ὅτι συνθήκαι μὲν εἰσιν,
αἵτινες ἂν ἴσως καὶ κοινῶς⁸⁰⁵ ἐν ἀμφοτέροις ἔχωσι προσταγματα δὲ, τὰ
τούς ἑτέρους ἐλαττοῦντα⁸⁰⁶ πρὸς τὸ δίκαιον. Διὸ καὶ τῶν προσθευσάντων
ταύτην τὴν εἰρήνην⁸⁰⁷ δίκαιως ἂν κατηγοροῦμεν, ὅτι, πεμφθέντες ὑπὸ τῶν
Ἑλλήνων, ὑπὲρ τῶν βαρβάρων ἐποίησαντα τὰς συνθήκας. ἔχρη γὰρ αὐτοὺς,
εἴτ' εὐδοκεῖ τὴν ἐκ τῶν ἔχειν ἐκάστους, εἴτε καὶ τῶν δοριαλώτων ἐπύχοειν,
εἴτε καὶ τούτων κρατεῖν, ὧν ὑπὸ τῇ εἰρήνῃ ἐτυγχάνουσι ἔχοντες⁸⁰⁸, ἐν τε
τούτων ὀρισκόμενους, καὶ κοινὸν τὸ δίκαιον πανταχόθεν⁸⁰⁹, οὕτω συγγράφε-
σθαι⁸¹⁰ περὶ αὐτῶν. Νῦν δὲ τῇ μὲν ἡμετέρᾳ πόλει, καὶ τῇ Ἀκκεδαιμονίᾳ
οὐδεμίαν τιμὴν ἀπένευκεν, τὸν δὲ βάρβαρον ἀπάσης τῆς Ἀσίας δεσπότην
κατέστησαν, ὡς ὑπὲρ ἐκείνου πεποιησάντων ἡμῶν, ἢ τῆς μὲν Περσῶν ἀρ-
χῆς πάλαι καθιστηκυίας⁸¹¹, ἡμῶν δὲ ἄρτι τὰς πόλεις κατοικοῦντων⁸¹²,

789) Νὰ μεταχειρισθῶμεν. 790) Τὰς ἡμῖν πρὸς τὸν βασιλῆα ὑπαρχούσας. 791) Μὴ
ἐπιβῆναι, καὶ ταχέως ποιησασθαι. 792) Ταῦτα ἤμετεν ὁλοκλήρως εἰπεῖν τινες ἴσως.

793) Συνθήκας. 794) Κατηγοροῦσι τοὺς Ἀκκεδαίμονας. 795) Διὰ τὰς ἐμῶν στήλ. αὐτοὶ
εἰρήνην, ὅτι ἐκεῖνοι τοῖς αὐτοῖς. 796) Συνθήκας. Οὐλοῦνται κυρίως εἰς τὴν ἔγγραφον συν-
θήκην. 797) Δεξιότης, ἰδέε νομίζεται. 798) Ὡς ἐξ ἑ τὰ πλεονάζει. 799) Αἱ συνθήκαι
ἐχρηστέοντες εἰς λυθίνας στήλας, καὶ ἐστῆνεντο εἰς ἐπίσημα μέρη, ὅπως γινώσκονται ὑπὸ
πάντων. 800) Παρίστανει εἰς τοὺς βαρβάρους. 801) Ὁ δὲ φαίνεται πλεονάζων ἐνταύθα.
ἀλλ' οἱ ἐξήσεις συνθήκας μεταχειρίζονται τὴν ἐπὶ ἀναλήψιν ταύτην τοῦ δὲ, εἰ δὲ καὶ τοῦ
μὲν, εἴαν ὑπάρχῃ ἀνταποδοτικὴ ἀντινομία πρὸς ἀντινομίαν, ἢ ἐπιβόηματος πρὸς ἄλλο.
Α. δὲ ... ταῦτα δὲ. 802) Μένουσι εἰς τὸν τόπον τῶν, εἰς τὰς στήλας. 803) Ἡμεῖς αὐτοὶ
τοῖς δοδομένον κύρις. 804) Ὅτι δὲν εἶναι συνθήκαι, ἀλλὰ προσταγματα τοῦ βασιλέως τῶν
Περσῶν, τοσοῦτον ἐκεῖνον ὠφελοῦσι καὶ ἡμᾶς βλάπτουσι. 805) Ἰσὺν παρέχουσι ἀμφοτέροις
ἀρεταῖαν. 806) Βλάπτουσι. 807) Ἀπελθόντων ὡς ποιεῖσθαι ὅπως ἐνεργήσωσι τὴν εἰρή-
νην. 808) Νὰ θέσωσιν ἓνα τῶν τριῶν τούτων ὄρων, ἢ ὅτι ἕκαστος πρέπει νὰ κρατῇ τὰς
ἰδίας χώρας, ἢ ἐκτὸς αὐτῆς νὰ ἔχῃ καὶ ὅσα ἐκείνους κατὰ τὸν πόλεον. ἢ τέλος νὰ ἔχῃ
ἕκαστος ἑνὲς ἐκ τῶν εἰρήνης (ante bellum). 809) Νὰ παράσχωσι ὥστε τοῦ αὐτοῦ δι-
καίου, ἢ αὐτῇ ἀρχῇ νὰ ἐπαρκοῦν εἰς ἀρᾶτερα τὰ μέρη. 810) Συμφωνεῖν ἐγγράφως.

811) Νὰ ᾤοντο ἀρχαῖα. 812) Πρὸ ἐλπίου ὡς νὰ ἡλθον ἐν κατοικήσασθαι τὰς πόλεις ἡμῶν,

ἀλλ' οὐκ ἐκείνων μὲν νεωστὶ [ταύτην] τὴν τιμὴν ἔχοντων, ἡμῶν δὲ τὸν ἅπαντα χρόνον ἐν τοῖς Ἑλλήσι δυναστευόντων.

Οἱ μὲν δ' ἐκείνους⁸¹³ εἰπὼν μᾶλλον δηλώσειν τὴν τε περὶ ἡμᾶς ἀτιμίαν γεγεννημένην, καὶ τὴν τοῦ Βασιλέως πλεονεξίαν⁸¹⁴. Τῆς γὰρ γῆς ἀπάσης τῆς ὑπὸ τῷ κόσμῳ⁸¹⁵ κειμένης διχα τετμημένης, καὶ τῆς μὲν Ἀσίας, τῆς δὲ Εὐρώπης καλουμένης⁸¹⁶, τὴν ἡμίσειαν ἐκ τῶν συνθηκῶν⁸¹⁷ εἴληφεν, ὥσπερ πρὸς τὸν Δία τὴν χώραν νευόμενος⁸¹⁸, ἀλλ' οὐ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους τὰς συνθήκας ποιούμενος. Καὶ ταύτας συνηγάγκασεν ἡμᾶς, ἐν στήλαις λιθίναις ἀναγράψαντας, ἐν τοῖς κοινοῖς⁸¹⁹ τῶν νερῶν ἀναθεῖναι πολὺ κάλλιον τρόπον⁸²⁰ τῶν ἐν ταῖς μάχαις γιγνομένων. Τὰ μὲν γὰρ ὑπὲρ μικρῶν ἔργων καὶ μίζης τύχης⁸²¹ ἐστὶν αὐταὶ δὲ ὑπὲρ παντὸς τοῦ πολέμου, καὶ καθ' ὅλης τῆς Ἑλλάδος ἐστήκατι. Ὑπὲρ ὧν⁸²² ἄξιον ὀργίζεσθαι, καὶ σκοπεῖν ὅπως τῶν γεγεννημένων δίκην ληφόμεθα⁸²³, καὶ τὰ μέλλοντα διορθώσμεθα. Καὶ γὰρ αἰσχρὸν, ἰδίᾳ μὲν τοῖς Βασιλέσσι οἰκέταις ἄξιον χρῆσθαι⁸²⁴, δημοσίᾳ δὲ τοσοῦτος τῶν συμμάχων περιορᾶν αὐτοὺς δουλεύοντας· καὶ τοὺς μὲν περὶ τὰ Τρωικὰ γενομένους⁸²⁵, μίζης γυναικὸς ἀρπαγῆς, οὕτως ἅπαντας συνοργισθῆναι τοῖς ἀδικηθεῖσιν⁸²⁶, ὥστε μὴ πρότερον παύσασθαι πολεμοῦντας, πρὶν τὴν πόλιν ἀνάστατον ἐποίησαν τοῦ τολμήσαντος ἐξαμαρτεῖν ἡμᾶς δὲ, ὅλης τῆς Ἑλλάδος ὑδαίζομένης, μηδεμίαν ποιήσασθαι κοινὴν τιμωρίαν, ἐξ ὧν ἡμῖν εὐχῆς ἄρια διακράξασθαι. Μόνος γὰρ οὗτος ὁ πόλεμος κρείττων εἰρήνης ἐστὶ⁸²⁷, καὶ θεωρεῖ⁸²⁸ μᾶλλον ἢ στρατεῖα προσκοινῶς, ἀμφοτέροις δὲ συμφέρων, καὶ τοῖς τὴν ἡτυχίαν ἄγειν βουλομένοις, καὶ τοῖς πολεμεῖν ἐπιθυμοῦσιν. Ἐξέσται γὰρ ἂν τοῖς μὲν⁸²⁹ ἀδεῶς τὰ σφέτερα αὐτῶν καταπίσσειν, τοῖς δὲ ἐκ τῶν ἄλλοτριῶν μεγάλους πλοῦτους κατακτήσασθαι.

Πολλὰ γὰρ⁸³⁰ δὲ ἂν τις συλλογιζόμενος εὖροι ταύτας τὰς πράξεις λυσιτελοῦσας μάλιστα ἡμῖν. Φέροι γὰρ⁸³¹, πρὸς τίνες χρὴ πολεμεῖν τοὺς μηδεμιᾶς πλεονεξίας ἐπιθυμοῦντας, ἀλλ' αὐτὸ τὸ δίκαιον σκοποῦντας. Οὐ πρὸς τοὺς καὶ πρότερον τὴν Ἑλλάδα κακῶς ποιήσαντας, καὶ νῦν ἐπιβουλεύοντας, καὶ πάντα τὸν χρόνον οὕτω⁸³² διακειμένους πρὸς ἡμᾶς. Τίτι δὲ φθνεῖν⁸³³ εἰκὸς ἐστὶ τοὺς μὴ παντάπασιν ἀνένδρως διακειμένους, ἀλλὰ μετρίως τούτῳ τῷ πράγματι⁸³⁴ χρωμένους. Οὐ τοῖς μείζους μὲν τὰς δυναστείας ἢ κατὰ ἀν-

813) Κατ' ἐκείνους τὸν τρόπον, ὡς ἔπεται ὡς τὸ εὔτως ἐκ τοῦ οὗτος. 814) Πόσα περισσώτερα ἡμῶν ἐκέρδιζε. 815) Οὐρανῷ· οὕτως ἔλεγον οἱ τότε φυσικοὶ. Σενορ. Ἀπομν. Α' 2, 11. 816) Ταῦτα ἐδίδαξαν τοὶ περὶ Γεωγραφίας. 817) Ὡς ἐκ, διὰ τῶν συνθηκῶν.

818) Ὡς νὰ ἰμοίραζε μὲν τὴν Δίᾳ, ἐλάμβανεν αὐτὸς τὸ ἥμισυ τῆς γῆς 819) Κοινοῖς ἅπανσι τοῖς Ἑλλήσιν, ὅποιοι δ' ἐν Οὐραμίᾳ ναίει. 820) Αἱ ἀναγεγραμμέναι συνθήκαι ἦσαν ὡς τρεῖς κίονες. 821) Μίζης φερεῖ τῆς τύχης, μίζης εὐτυχίας, δηλ. νίκης. 822) Αἱ ἔ. 823) Εἰδικηθῶμεν διὰ τὰ γενομένα. 824) Ὅτι ἐν Ἑλλάδι οἱ οἰκέται καὶ δοῦλοι ἦσαν ἑαυτοὶ καὶ ἄλλοι βαρβαροὶ. 825) Τοὺς ἐπὶ τῶν Τρωικῶν ὤντας Ἑλληνας. 826) Συνοργισθῆναι μὲν τοὺς παρόντας τὸ ἀδικεῖν. 827) Τὴν εἰρήνην θεωρεῖ ὡς τομύγιον τῶν ἀγαθῶν· ἀλλὰ τὴν πόλεμον ὑπὲρ τῆς κοινῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας ὡς εἰς μεγάλῃ-τερον.

828) Πομπῇ Παναγυρικῇ. 829) Τοῖς ἐπιθυμοῦσι τὴν ἡτυχίαν, διότι δὲν θέλουσι φοβεῖσθαι πλέον τοὺς βαρβάρους. 830) Πολλὰ γὰρ λυσιτελοῦσαι. 831) Φέροι ἴδωμεν. 832) Ὡς ἐπιβουλεύουσιν. 833) Ποιοὺς πρέπει νὰ φθνεῖσιν ἐκείνοι εἰσιν. 834) Τῷ ἐμπρὶ λαμβανόμενῳ ἐν τῇ λίβῃ ἀνένδρως, τῇ ἀδρίᾳ· τοὺς μετρίως ἀνδρείως δεῖται. Μετκαχεῖται δὲ τὴν μετρίαντα ταύτην ἔκφρασιν περὶ τῶν Ἀθηναίων.

θρώπων⁸³⁵ περιβεβλημένοις, ἐλάττωτος δὲ ἀξίους τῶν παρ' ἡμῖν δυστυχούντων; Ἐπὶ τίνας δὲ μάλλον προσηκεί στρατεύειν τοὺς ἅμα μὲν εὐσεβεῖν βουλευμένους, ἅμα δὲ τοῦ συμφέροντος προνοουμένους; Οὐκ ἐπὶ τοὺς καὶ φύσει πολεμίους, καὶ πατρικούς ἐχθρούς καὶ πλεῖστα μὲν ἀγαθὰ κεκτημένους, ἥκιστα δὲ ὑπὲρ αὐτῶν ἀμύνασθαι δυνάμενους; Οὐκοῦν ἐκεῖνοι⁸³⁶ πᾶσι τοῦτοις ἔνοχοι τυγχάνουσιν ὄντες.

Καὶ μὴν οὐδὲ τὰς πόλεις λυπήσομεν, στρατιώτας ἐξ αὐτῶν καταλέγοντες, ὃ νῦν ἐν τῷ πολέμῳ τῷ πρὸς ἀλλήλους ὀλιγρότατον αὐταῖς ἐστί· πολὺ γὰρ οἶμαι σπανιωτέρους ἔσσεσθαι τοὺς μένειν⁸³⁷ ἐθέλοντας, τῶν συνακολουθεῖν ἐπιθυμησάντων. Τίς γὰρ οὕτως, ἢ νέος ἢ παλαιός⁸³⁸, ῥέθυμός ἐστιν, ὅστις οὐ μεταστρεῖν βουλήσεται ταύτης τῆς στρατιᾶς, τῆς ὑπ' Ἀθηναίων μὲν καὶ Λακεδαιμονίων στρατηγουμένης, ὑπὲρ δὲ τῆς τῶν συμμάχων ἐλευθερίας ἀθροισμένης, ὑπὸ δὲ τῆς Ἑλλάδος ἀπάσης ἐκπεμπομένης, ἐπὶ δὲ τὴν τῶν Βαρβάρων τιμωρίαν πορευομένης; Φήμην δὲ καὶ μνήμην καὶ δόξαν ὁπόσῃν τινὰ χρὴ νομίζειν ἢ ζῶντας ἔξεν, ἢ τελευτήσαντας καταλείψειν τοὺς ἐν τοῦτοις ταῖς ἔργοις ἀριστεύσαντας⁸³⁹, Ὅπου⁸⁴⁰ γὰρ αἱ πρὸς Ἀλέξανδρον⁸⁴¹ πολεμήσαντες, καὶ μὴν πολλὴν ἐλόντες, ποιούτων ἐπαίνων ἡξιώθησαν, πάλιν τινῶν χρὴ προσδοκᾶν ἐγκωμίων τεύξεσθαι τοὺς ὅλης Ἀσίας κρατήσαντας; Τίς γὰρ ἢ τῶν ποιῶν⁸⁴² δυναμένων ἢ τῶν λέγειν ἐπισταμένων⁸⁴³, οὐ πονήσει καὶ φιλοσοφήσει, βουλόμενος ἅμα τε τῆς αὐτοῦ διανοίας καὶ τῆς ἐκείνων ἀρετῆς μνήμην εἰς ἅπαντα τὸν χρόνον καταλιπεῖν;

Οὐ τὴν αὐτὴν δὲ τυγχάνω γνώμην ἔχων ἐν τῷ παρόντι καιρῷ, καὶ περὶ τὰς ἀρχάς τοῦ λόγου. Τότε μὲν γὰρ ὅμνη ἤξιως δυνάσασθαι περὶ τῶν προχρημάτων εἶπεν· νῦν δὲ οὐκ ἐπικνουμαι τοῦ μεγέθους αὐτῶν⁸⁴⁴, ἀλλὰ πολλὰ με διαπέφρυγεν ὧν διενεόθην⁸⁴⁵. Αὐτοῦ⁸⁴⁶ οὖν χρὴ συνορᾶν, ὅσης ἂν εὐδαιμονίας τύχοιμεν, εἰ τὸν μὲν πόλεμον τὸν νῦν ὄντα περὶ ἡμᾶς⁸⁴⁷, πρὸς τοὺς ἡπειρώτας⁸⁴⁸ ποιησάμεθα, τὴν δὲ εὐδαιμονίαν τὴν ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην διακομίσαιμεν⁸⁴⁹, καὶ μὴ μόνον ἀκροατὰς γενομένους ἀπελθεῖν⁸⁵⁰, ἀλλὰ τοὺς μὲν πράττειν δυνάμενους⁸⁵¹, παρακαλοῦντας⁸⁵² ἀλλήλους, πειρᾶσθαι διαλέττειν τὴν τε πόλιν τὴν ἡμετέραν, καὶ τὴν Λακεδαιμονίαν· τοὺς δὲ τῶν λόγων ἀμυρσθήσαντας⁸⁵³, πρὸς μὲν τὴν παρακκαταθήκην⁸⁵⁴, καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων, ὧν νῦν φλυαροῦσι, παύσασθαι

835) Ἀρ' ἔτι ἀνέκει· εἰς ἀνθρώπους. 836) Οἱ Πέρσαι εἰσὶν ἔνοχοι, ἐνέχοντες, ὑπόκεινται· εἰς πάντα ταῦτα. 837) Οἰκάδε μένειν, καὶ μὴ συνεστρατεύειν. 838) Γέρον. Καὶ ἐν ὁμήρῳ. Ι. 3, 100 ἢ νέος ἢ παλαιός. 839) Ἐν τῶν πεμπουσίων χωρίων τοῦ βήτορος. 840) Ὅπου. 841) Τὸν Πέρην, υἱὸν τοῦ Πριάμου. 842) Τῶν ποιητῶν. 843) Ὀρθῶς. 844) αὐτὸν ῥθάνω ἕως εἰς τὸ μέγεθος αὐτῶν. 845) Ὅσαίτις καὶ ἐπισημειώματα ἐπιλογες. 846) Ἑμᾶς αὐτοὺς. 847) Ἀλλ· τὸν μεταξὺ Ἑλλήνων. 848) Τὸς Ἀσιανούς. 849) Ἀλλ· πορῆσαντες τὴν Ἀσίαν, μετακομίσωμεν τὸν πλοῦτον αὐτῆς εἰς τὴν Εὐρώπην.

850) Χρὴ ἡμᾶς μὴ ἀπελθεῖν. 851) Τοὺς δυναμένους τὰ πολιτικά ποιεῖν.

852) Προτρέποντας. 853) Ἀγχαλιόμενος εἰς τὰς ἀμυρσθήσαντες τῶν λόγων.

854) Κατὰ τὴν παρακκαταθήκην. Ὁ Γεωργίους ἔγραψε λέγον τ' αὖ, τὴν Ἀσθενομένην κληθέντα. Κατὰ τινος Εὐθύμου, δεῖτε ἀρήρατε παρακαταθήκην τινὰ ληρωθεῖσαν ἀναμαρτύρων. Κατὰ Διογένην Ἀντιόχον δ' Ἀντιόχου ἐγράφη κατὰ τοῦ λόγου τούτου. Τούτου φαίνεται αἰνότεραι εἶναι ἡ γνώμη, κατὰ τὴν εὐρὴν γνώμην τοῦ Οὐελφίου.

γράφοντας, πρὸς δὲ τοῦτον τὸν λόγον ποιῆσθαι τὴν ἀμιλλαν⁸⁵⁵, καὶ σκοπεῖν ὅπως ἀμεινον ἐμοῦ περὶ τῶν αὐτῶν πραγμάτων εἶσθαι, ἐνθυμουμένους⁸⁵⁶, ὅτι τοῖς μεγάλαις τὰς ὑποσχέσεις ποιουμένοις⁸⁵⁷ οὐ πρέπει περὶ μικρὰ διατρίβειν, οὐδὲ τοιαῦτα λέγειν, ἐξ ὧν ὁ βίος μὴδὲν ἐπὶ ὧται⁸⁵⁸ τῶν πεισθέντων, ἀλλ' ὧν ἐπιτελεσθέντων αὐτοὶ τε ἀπαλλαγῇσονται τῆς τοιαύτης ἀπορίας⁸⁵⁹, καὶ τοῖς ἄλλοις μεγάλων ἀγαθῶν αἵτιοι δόξουσιν εἶναι.

855) Νὰ ἀμιλλῶνται πρὸς τὸν λόγον τοῦτον, τὴν Πανηγυρικὴν. 856) Συλλογιζόμενοι.

857) Τίς ἐξήρκει πρὸς πομπὰς ἦτον τοῦ Ἀντισθένης το προσίμου, καὶ πρὸς αὐτῶν ἡ περιαιτολογία. 858) Δὲν θέλει κερδίσει, βελτιωθῇ. 859) Τῆς πένις καὶ δυστυχίας ἐν ᾗ εἴρισκονται. Ἄν δηλαδὴ διδάξωσι μεγάλα τινε, οἷον τὴν κατ' ἀκτῆσιν τῆς Ἀσίας, μετὰ τῆς Ἑλλάδος θέλουσι συνευτυχήσει καὶ αὐτοί.

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ

ΑΡΕΙΟΠΑΓΙΤΙΚΟΣ.

Ἐπὶ τῶν τελευταίων χρόνων τοῦ Ἰσοκράτους εἶχαν ἀρχίσῃ τὸ πολέτευμα τῶν Ἀθηναίων καὶ παρακμῶσθαι. ἀέχουσιν ὅπου κατ'ἐνότητα τελευταίον εἰς Ἀναβάδας καὶ Ἀριστίωνας. Τὴν τοιαύτην κατάστασιν τῶν πραγμάτων θύλων καὶ προλάβῃ, τὸ ἐπ' αὐτῷ, ὁ ῥήτωρ, συνετάξε τὸν παρόντος λόγον (τὸν ἀποκρίν ὁμῶς ἀδελφὸν ἀν' αὐτίκῃ, ὡς ἀποφυγῶν ἀπ' ἀρχῆς τὴν ῥῆσιν καὶ τὰς ἀηδίας του, καθὼς καὶ ὁ ἴδιος λέγει ἐκτελέων πρὸς τὸν Φίλιππον (δε σελ. 121.) καὶ παραβάλλων δι' αὐτοῦ τὸ παλαιὸν πολίτευμα πρὸς τὸ τότε συμβουλευε τοὺς συμπολίτας του καὶ ἐπαναφέρει τὰ πράγματα εἰς τὴν πρώτην τῶν τάξιν, ἡ φωνὴ τοῦ ὅμοις ἔμπνευσε ὕψους ἢ βεβαιότητος ἐν τῇ ἐρήμῳ καθὼς συνήθως συμβαίνει εἰς τὰ ἴδια ὑπερισχύει τοῦ γενικοῦ το μερικῶν καὶ αὐτοικῶν συμπεριόν. Ἀλλ' εἴθε καὶ χρησιμεύσωσιν οἱ λόγοι τοῦ εἰς ἡμᾶς, εἰ ὅποιαι καυχώμεθα εἰς τὰς ἀρετὰς ἐκείνων!

ΠΟΛΛΟΥΣ ὑμῶν οἶμαι θυμῷ εἶναι, ἥντινα ποτε γνώμην ἔχων, περὶ σωτηρίας τὴν πρόσδοτον ἐποίησάμεν¹, ὥσπερ τῆς πύλειος ἐν κινδύνους οὐσης, ἢ σφοδρῶς αὐτῇ τῶν πραγμάτων καθεστῆκότων², ἀλλ' οὐ πλείους μὲν τριήρεις ἢ διακοσίας κεκτημένους, εἰρήνην δὲ καὶ τὰ³ περὶ τὴν γῶραν ἀγρούσης, καὶ τῶν κατὰ θάλατταν ἀργούσης⁴. Ἐπὶ δὲ τῶν ἐμμάχους ἐχούσης, πολλοὺς μὲν τοὺς ἐτοίμως ἡμῖν, ἦν τι δὲ βοηθητῶν⁵, πολὺ δὲ πλείους τοὺς τὰς συντάξεις⁶ ὑποτελοῦντας καὶ τὸ προσταττόμενον ποιοῦντας. Ἐν ὑπαρχόντων, ὅμως μὲν ἂν τις φήσειεν εἰκὸς εἶναι⁷ θαρρῆσθαι, ὡς πῶρρω τῶν κινδύνων ὄντας, τοῖς δ' ἐχθροῖς τοῖς ἡμετέροις προσήκειν δεδιέναι καὶ βουλεύεσθαι περὶ τῆς αὐτῶν σωτηρίας.

Ἦμεῖς μὲν οὖν οἶδ' ὅτι τούτῳ χρώμενοι τῷ λογισμῷ, καὶ τῆς ἐμῆς προσόδου καταφρονεῖτε, καὶ πᾶσαν ἐλπίζετε τὴν Ἑλλάδα ταύτῃ τῇ δυνάμει κατατρεχέσθαι⁸. Ἐγὼ δὲ δι' αὐτὰ ταῦτα τυγχάνω δεδιώς, ὅρῳ γὰρ τῶν πόλεων τὰς ἀριστα πράττειν οἰομένας κἀκιστα βουλευομένας, καὶ τὰς μέλιστα θαρρῆσας εἰς πλείστον κινδύνους καθισταμένας. Αἵτιον δὲ τούτων ἐστίν, ὅτι τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν οὐδὲν αὐτὸ καθ' αὐτὸ παραγίγνεται τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλὰ συντέτακται καὶ συνακολουθεῖ τοῖς μὲν πλούτοις καὶ ταῖς δυναστείαις ἀνοικα καὶ μετὰ ταύτης ἀκολασία, ταῖς δὲ ἐνδείαις καὶ ταῖς ταπεινότητι σωφροσύνη καὶ μετριότης. Ὡστε χαλεπὸν εἶναι διαγινώσκειν, ποτέραν ἂν τις δέξαιτο τῶν μερίδων τούτων τοῖς πασι τοῖς αὐτοῦ καταλιπεῖν. Ἰδοίμεν γὰρ ἂν ἐκ μὲν τῆς φουλοτέρας⁹ εἶναι δοκούσης ἐπὶ τὸ βέλτιον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὰς πράξεις ἐπιδιδούσας, ἐκ δὲ τῆς κρείττονος φαινομένης ἐπὶ τὸ χεῖρον εἰθισμένας μεταπίπτειν. Καὶ τούτων ἐνεργεῖν ἔχω παραδείγματα πλείστα μὲν ἐκ τῶν ἰδιωτικῶν πραγμάτων (πυκνοτάτας γὰρ ταῦτα λαμ-

1) Ἐπαρουσιάσθη εἰς ἡμᾶς καὶ ἐμὴ ἡσυχία. 2) Εἰς ἐπισφαλῆ κατὰστασιν ἐνδοσκομένους.

3) Κατὰ τὰ περὶ τὴν χ., διὰ ξη. 4) Ἀδελφῶν δληνότης. 5) Τοῦ φόρου, καὶ τῶν χρημάτων. 6) Ὡς εἶναι τῶν συμμάχων Ἑλλήνων πόλεις δὲν συνετέφερον πλοῖα καὶ στρατεύματα, ἐπλήθυναν αὐτῶν χρήματα εἰς τοὺς Ἀθηναίους, ὡς προμάχους τῶν λοιπῶν 6) (Ἐνν. Μερίδος).

βάσει τὰς μεταβολὰς), οὐ μὴν ἀλλὰ μείζω γε καὶ φανερώτερά τοις ἀκούουσιν ἐκ τῶν ἡμῶν καὶ Λακεδαιμονίοις συμβαντων.

Ἡμεῖς τε γάρ, ἀναστάτου μὲν τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν βαρβάρων γεγεννημένης⁷, διὰ τοῦ δεδιέναι καὶ προσέχειν τὸν νοῦν τοῖς πράγμασιν, ἐπρωτεύσαμεν τῶν Ἑλλήνων⁸· ἐπειδὴ δ' ἀνυπέβλητον ᾤθημεν ἔχειν τὴν δύναμιν, παρὰ μικρὸν ἤλθομεν ἐξανδραποδισθῆναι⁹. Λακεδαιμονιοὶ τε τὸ μὲν παλαιὸν ἐκ φαύλων τε καὶ ταπεινῶν πόλεων ὀρμηθέντες, διὰ τὸ σωφρόνως ζῆν καὶ στρατιωτικῶς, κατέσχον Πελοπόννησον¹⁰· μετὰ δὲ ταῦτα μείζον φρονήσαντες τοῦ δέοντος, καὶ λαβόντες καὶ τὴν κατὰ γῆν καὶ τὴν κατὰ θάλατταν ἀρχὴν, εἰς τοὺς αὐτοὺς κινδύνους κατέστησαν ἡμῖν¹¹. Ὅστις οὖν εἰδὼς τοσαύτας μεταβολὰς γεγεννημένας, καὶ τηλικαύτας δυνάμεις οὕτω ταχέως ἀναιρεθείσας, πιστεύει τοῖς παροῦσι, λίαν ἀνόητός ἐστιν, ἄλλως τε καὶ τῆς μὲν πόλεως ἡμῶν πολὺ κατὰδεέστερον νῦν πρακτούσης, ἢ κατέκεινον τὸν γρόνον¹², τοῦ δὲ μίσους τοῦ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῆς ἔχθρας τῆς πρὸς βασιλέα¹³· πάλιν ἀναγκαιὴν σιμένης, ἢ τότε κατεπολέμησεν ἡμᾶς.

Ἀπορῶ δὲ πότερον ὑπολάβω μηδὲν μέλειν ὑμῖν τῶν κοινῶν πραγμάτων, ἢ φροντίζειν μὲν αὐτῶν, εἰς τοῦτο δ' ἀνακισθησῆς ἤκειν, ὥς τε λανθάνειν ὑμᾶς εἰς ὅσην τετραχὴν ἡ πόλις καθέστηκεν. Ὅμοιατε γὰρ οὕτω¹⁴ διακειμένοις ἀνθρώποις οἵτινες¹⁵ ἀπάσας μὲν τὰς πόλεις τὰς ἐπὶ Ἀρχῆς ἀπολωλεκότες, πλείω δ' ἤ χίμαια τέλονται μάτην εἰς τοὺς ζήνους¹⁶ ἀνηλωκότες, πρὸς δὲ τοὺς Ἕλληνας διαβεβλημένοι καὶ τῷ βαρβάρῳ πολέμῳ γεγονότες, ἐτι δὲ τοὺς μὲν Θηβαίων φίλους σώζειν ἠναγκασμένοι¹⁷, τοὺς δ' ἡμετέρους αὐτῶν συμμάχους ἀπολωλεκότες, ἐπὶ τοσαύταις πράξεσιν¹⁸ εὐαγγέλια μὲν δις ἤδη τεθύλακεν, ῥαθυμότερον δὲ περὶ αὐτῶν ἐκκλησιαζόμεν¹⁹ τῶν πάντων τὰ δέοντα πρακτόντων. Καὶ ταῦτ' εἰκότως καὶ ποιούμεν καὶ πάσχουμεν²⁰. οὐδὲν γὰρ οἶον τε γίγνεσθαι κατὰ τρόπον²¹ τοῖς μὴ καλῶς περὶ τῆς διοικήσεως ὅλης βεβουλευμένοις, ἀλλ' ἂν καὶ κατορθώσωσι περὶ τινος τῶν πράξεων, ἢ διὰ τύχην, ἢ δι' ἀνδρὸς ἀρετὴν, μικρὸν διαλιπόντες, πάλιν εἰς τὰς αὐτὰς ἀπορίας κατέστησαν. Καὶ ταῦτα γνοίη τις ἂν ἐκ τῶν περὶ ἡμᾶς γεγεννημένων.

Ἀπάσας γὰρ τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τὴν πόλιν ἡμῶν ὑποπεσεύσεως καὶ μετὰ τὴν Κόνωνος ναυμαχίαν²² καὶ μετὰ τὴν Τιμοθέου στρατηγίαν²³, οὐδὲν ἔχον τὰς εὐτυχίας κατασχεῖν ἡδυνήθημεν, ἀλλὰ ταχέως διεσκαρυσάμεθα²⁴.

7) Ἐπὶ τῶν Μηδικῶν. 8) ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, μετὰ τὴν ἐν Αἰγὼς ποταμῷ ἦσαν, ἢ ἐξ Ἰσθμοῦ Ἑλλήνων. 9) ὑπὸ Θηβαίων στρατηγούμενων ὑπὸ τοῦ Ἐπαμεινώνδα. 10) τὸν ἐπὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου. 11) Τὸν μέγαν, τὸν τῶν Περσῶν. 12) Ὃς προείπιν, ἀναμειλίχως. 13) Ὑμῶν εἴτιμα. 14) Τοὺς μεταβόλους στρατιωτάς, τοὺς μὴ πολίτας. 15) Διὰ τὴν μετὰ τῶν Θηβαίων σύμμαχον ἡμῶν. 16) Εἰρωνικῶς ἀντὶ ἀποτυχίας, κακοπραγίας. 17) Συζητούμεν ἐπ' ἐκκλησίας (συλεύσεως). 18) Το μὲν ποιούμεν, διὰ τὸ θύειν εὐαγγέλια καὶ ἐκκλησιάζειν ῥαθυμῶς, τὸ δὲ πάσχουμεν διὰ τὰ πᾶσι εἰρηλίκῃ δυστυχίαις. 19) Κατ'ὼς πρέπει. 20) Τὴν ἐν Κνίδῳ, ἴδε τοῦ φητόρος τὸν Πρὸς Φίλιππον, σελ. 118. 21) Τιμοθέας, υἱὸς (γίβος) τοῦ Κόνωνος, στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων διόσωμος, «τοσαύτας ἦρκεν πόλεις κατὰ κράτος», λέγει ὁ Ἰσοκράτης. ὅπως εὐδαίει πάνποτε τῶν εὐστρατηγικῶν. 22) Ἡρακλῆς δὲ μάστιγα ἀπὸ τοῦ 371—358: π. κ. 23) Διοικησάμεν ὡς ἐφ' ἡμῶν κατὰ τὴν ἐκκλησίαν.

καὶ διελύσαμεν αὐτάς. Πολιτείαν γὰρ τὴν ὀρθῶς ἂν τοῖς πράγμασι χρησάμεν οὗτ' ἔχομεν²³, οὔτε καλῶς ζητοῦμεν. Καίτοι τὰς εὐπραγίας ἅπαντες ἤμεν καὶ παραγιννομένοις καὶ παραμενούσας οὐ τοῖς τὰ τείχη μέγιστα καὶ κάλλιστα περιβεβλημένοις, οὐδὲ τοῖς μετὰ πλείστων ἀνθρώπων εἰς τὸν αὐτὸν τόπον συνηθροισμένοις, ἀλλὰ τοῖς ἀρίστοις καὶ σωφρονέστατοις τὴν αὐτῶν πόλιν διοικοῦσιν. Ἔστι γὰρ ψυχὴ πόλεως οὐδὲν ἕτερον, ἢ πολιτεία, τοσαύτην ἔχουσα δύναμιν, ὅσην περ ἐν σώματι φρόνησις. Αὕτη γὰρ ἐστὶν ἡ βουλευομένη περὶ ἁπάντων, καὶ τὰ μὲν ἀγαθὰ διαφυλάττουσα, τὰς δὲ συμφορὰς διαφεύγουσα. Ταύτη καὶ τοὺς νόμους, καὶ τοὺς ῥήτορας, καὶ τοὺς ἰδιώτας ἀναγκαζόν ἐστιν ὁμοιοῦσθαι, καὶ πράττειν οὕτως ἐκάστους, οἷον περ ἂν ταύτην ἔχωσιν. Ἦς ἡμεῖς διεφθαρμένους οὐδὲν φροντίζομεν, οὐδὲ σκοποῦμεν ὅπως ἐπανορθώσωμεν αὐτήν· ἀλλ' ἐπὶ μὲν τῶν ἐργαστηρίων καθίζοντες²⁴ κατηγοροῦμεν τῶν καθιστώτων, καὶ λεγομεν, ὡς οὐδέποτε ἐν δημοκρατίᾳ κάκιον ἐπολιτεύθημεν· ἐν δὲ τοῖς πράγμασι καὶ ταῖς διανοαῖς²⁵ αἷς ἔχομεν, μᾶλλον αὐτὴν ἀγαπῶμεν τῆς ὑπὸ τῶν προγόνων καταλειφθείσης. Ὑπὲρ ἧς²⁶ ἐγὼ καὶ τοὺς λόγους μέλλω ποιεῖσθαι, καὶ τὴν πρόσδοον ἀπεργαζάμεν²⁷.

Εὐρίσχω γὰρ ταύτην ἂν μόνην γανομένην, καὶ τῶν μελλόντων κινδύνων ἀποτροπὴν, καὶ τῶν παρόντων κακῶν ἀπαλλαγὴν, ἣν ἐθέλωμεν ἐκείνην τὴν δημοκρατίαν ἀναλῶμεν, ἣν Σόλων μὲν ὁ δημοτικώτατος γενόμενος ἐννομοθέτησε, Κλεισθένης δὲ²⁸, ὁ τοὺς τυράννους ἐλθόντων καὶ τὸν δῆμον καταναγκάων, πάλιν ἐξ ἀρχῆς κατέστησεν. Ἦς οὐκ ἂν εὐροιμεν οὔτε δημοτικωτέρην²⁹, οὔτε μᾶλλον τῇ πόλει συμφέρουσαν. Τεκμήριον δὲ μέγιστον³⁰, οἱ μὲν γὰρ ἐκείνην χρώμενοι, πολλὰ καὶ καλὰ διαπραξάμενοι, καὶ πρὸς πᾶσιν ἀνθρώποις εὐδοκίμητάντες, παρ' ἐκόντων τῶν Ἑλλήνων τὴν ἡγεμονίαν ἔλαβον³¹. οἱ δὲ τῆς νῦν παρούσης ἐπιθυμήσαντες, ὑπὸ πάντων μισηθέντες καὶ πολλὰ καὶ δεινὰ παθόντες, μικρὸν ἀπέλιπον τοῦ μὴ ταῖς ἐσχάταις συμφοραῖς περιπεσεῖν. Καίτοι πῶς χρὴ ταύτην τὴν πολιτείαν ἐπαινεῖν ἢ στέργειν, τὴν τοσούτων μὲν κακῶν πρότερον αἰτίαν γανομένην. νῦν δὲ καθ' ἐκάστον τὸν ἐνικυτὸν ἐπὶ τὸ χεῖρον αἰετ φερομένην; πῶς δ' οὐ δεῖ δεδιέναι, μὴ τοσαύτης ἐπιδόσεως³² γιγνομένης, τελευτώντας εἰς τραχύτερα πράγματα τῶν τότε³³ γανομένων ἐξαεῖλωμεν;

Ἴνα δὲ μὴ συλλήβδην μόνον ἀκηρότερος, ἀλλ' ἀκριβῶς εἰδότες ποιήσῃ καὶ τὴν αἴρεσιν καὶ τὴν κρίσιν αὐτῶν, ὑμέτερον μὲν ἔργον ἐπὶ παρασχέιν ὑμῖς αὐτοὺς προσέχοντας τὸν νοῦν τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις· ἐγὼ δὲ, ὡς ἂν δύνωμαι συντομώτατα περὶ ἀμφοτέρων ταύτων³⁴ παρηλόσμαι διελθεῖν πρὸς ὑμᾶς.

23) Ο Ἰσικράτης καθὼς καὶ ὅλοι οἱ φράσιμοι, ἀπαιτοῦντο εἰς τὴν τότε κατὰστασαν τῆς δημοκρατίας. 24) Καὶ ὡς τίνα λέγομεν, εἰς τὰ κοινὰ; διότι καὶ τότε οἱ ἀρχαὶ συνήχοντο εἰς τὰ κοινὰ μέγιστα, καὶ εὐλογοῦν. 25) Εἰς τὰς ἐν χειρὶ τοῦ καὶ τοῦ σκοποῦ μας. 26) Τῆς τελευταίας ταύτης, τῆς παλαιᾶς. 27) Διότι καταγράφοντο πρὸ τοῦ εἶναι εἶχον σκοπὸν νὰ διελέθουν εἰς τὴν λαὸν. 28) Ἀρχηγὸς τῆς τῶν Ἀθηναίων δυνάμεως εἰς τὴν Ἀθήναις οὐκ τοῦ Μεγακλέους. 29) Εἶναι λιπὴν καὶ δημοκρατίαν μὴ δημοκρατίαν, στενὴν βλάβη τὴν συμφορὰν τοῦ δήμου. 30) (ἐνν.) Τοῦτο εἶπεν ὁ μέλλων λέγειν, τὸ εἶναι. 31) Ἰδὲ ἐκ τῆς ἀριστοκρατίας. 32) Ὁλοκαύτης ἐπὶ τὸ χεῖρον. 33) Τῆς παλαιᾶς δημοκρατίας καὶ τῆς ἐκείνης καὶ κατὰσταίας τοῦ πολιτεύματος.

(ΕΔΑΗΝ. ΧΡΗΣΤ. ΤΟΜ. Β'.)

Οἱ γὰρ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον τὴν πόλιν διοικοῦντες, κατεστήσαντο πολιτεῖαν, οὐκ ὀνόματι μὲν τῷ κοινοτάτῳ καὶ προτάτῳ προσαγορευομένην³⁵, ἐπὶ δὲ τῶν πράξεων οὐ τοιαύτην τοῖς ἐντυχάνουσι φαινομένην, οὐδ' ἢ τὸν τρόπον τοῦτον³⁶ ἐπαίδευε τοὺς πολίτας, ὥσθ' ἡγεῖσθαι τὴν μὲν ἀκολασίαν δημοκρατίαν, τὴν δὲ παρνομίαν ἐλευθερίαν. τὴν δὲ παρρησίαν³⁷ ἰσονομίαν, τὴν δὲ ἐξουσίαν τοῦ ταῦτα³⁸ ποιεῖν εὐδαιμονίαν· ἀλλὰ μισοῦσα καὶ κολάζουσα τοὺς τοιοῦτους³⁹, βελτίους καὶ σωφρονεστέρους ἀπαντας τοὺς πολίτας ἐποίησε. Μέγιστον δ' αὐτοῖς συνεβάλετο πρὸς τὸ καλῶς οἰκεῖν τὴν πόλιν, ὅτι δυοῖν ἰσοτήτων νομιζόμενοι εἶναι, καὶ τῆς μὲν ταυτὸν ἀπασιν ἀπονεμούσης, τῆς δὲ τὸ προσῆκον ἐκάστοις, οὐκ ἡγνόουν τὴν χρησιμωτέραν⁴⁰. ἀλλὰ τὴν μὲν τῶν αὐτῶν ἀξιοῦσαν τοὺς χρηστοὺς καὶ τοὺς πονηροὺς ἀπεδοκιμάζον, ὡς οὐ δικαίαν οὖσαν, τὴν δὲ κατὰ τὴν ἀξίαν ἕκαστον τιμῶσαν καὶ κολάζουσαν προφρονῶντο, καὶ διὰ τούτης⁴¹ ὤρουν τὴν πόλιν, οὐκ ἐξ ἀπάντων τὰς ἀρχὰς κληροῦντες, ἀλλὰ τοὺς βελτίστους καὶ τοὺς ἱκανωτάτους ἐφ' ἕκαστον τῶν ἔργων προκρίνοντες. Τοιοῦτους γὰρ ἡλιπίζον ἔσεσθαι καὶ τοὺς ἄλλους, οἳ οἱ περ ἂν ὥσιν οἱ τῶν πραγμάτων ἐπιστατοῦντες. Ἐπειτα καὶ δημοτικωτέραν ἐνόμιζον ταύτην εἶναι τὴν κατάστασιν ἢ τὴν διὰ τοῦ λαγχάνειν γιγνομένην, ἐν μὲν γὰρ τῇ κληρώσει τὴν τύχην βραδεύσειν, καὶ πολλάκις λήψεσθαι τὰς ἀρχὰς τοῦ εὐλογαρχίας ἐπιθυμοῦντας, ἐν δὲ τῷ προκρίνειν τοὺς ἐπιεικεστάτους, τὸν δῆμον ἔσεσθαι κύριον ἐλέσθαι τοὺς ἀγαπῶντας μάλιτα τὴν καθεστῶσαν πολιτείαν.

Λῆτιον δ' ἦν τοῦ ταῦτα τοῖς πολλοῖς ἀρέσκειν, καὶ μὴ περιμαχῆτους εἶναι τὰς ἀρχὰς, ὅτι μεμνημένοι ἦσαν ἐργάζεσθαι καὶ φείδεσθαι, καὶ μὴ τῶν μὲν οἰκείων ἀμελεῖν, τοῖς δ' ἄλλοις ἐπιβουλεύειν, μηδ' ἐκ τῶν δημοσίων τὰ σφέτερ' αὐτῶν διοικεῖν, ἀλλ' ἐκ τῶν ἐκάστοις ὑπαρχόντων, ὅποτε δεήτῃ, τοῖς κοινοῖς ἐπαρκεῖν⁴², μηδ' ἀκριβέστερον εἰδέναι τὰς ἐκ τῶν ἀρχαίων προσόδους, ἢ τὰς ἐκ τῶν ἰδίων γιγνομένας⁴³ αὐτοῖς. Οὕτω δ' ἀπείχοντο σφοδρὰ τῶν τῆς πόλεως⁴⁴, ὥστε χαλεπώτερον ἦν ἐν ἐκείνοις τοῖς χρόνοις εὐρεῖν τοὺς βουλομένους ἄρχειν, ἢ νῦν τοὺς μηδὲν δεομένους· οὐ γὰρ ἐμπορίαν⁴⁵, ἀλλὰ λειτουργίαν ἐνόμιζον εἶναι τὴν τῶν κοινῶν ἐπιμέλειαν, οὐδ' ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας ἐσκόπουν ἐλθόντες⁴⁶, εἴ τι λήμμα παρακλειόπασιν οἱ πρότερον ἄρχοντες, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον, εἴ τινος πράγματος κατημελήκασι τῶν τέλος ἔχειν κατεπειγόντων⁴⁷. Ὡς δὲ συντόμως εἰπεῖν, ἐκεῖνοι διεγνωκότες ἦσαν, ὅτι δεῖ τὸν μὲν δῆμον ὥσπερ τύραννον καθιστάναι τὰς ἀρχὰς, καὶ κολάζειν τοὺς ἐξαμαρτάνοντας, καὶ κρίνειν περὶ τῶν ἀμφισβητούμενων· τοὺς δὲ σχολῇν ἀγειν δυναμένους, καὶ βίον⁴⁸ ἱκανὸν κε-

35) Τῷ τῆς δημοκρατίας δαλοντί. 36) Τὸν ἐξῆς ὀθησόμενον. 37) Αὐθάδῃαν, ἀφῆρησιν, ἀναρχοντίαν. 38) Τὰ ἐρημένα, ἀκολασταίαν δηλ., παρνομίαν καὶ παρρησιασθεῖν. 39) Ἐπειδὴ ἐπὶ τῷ ταῦτα εἰς πάντα. 40) Τὸν ταῦτα ποιοῦντας. 41) Τὴν τὸν ἀξίαν ἀπονεμούσαν. 42) Τῆς πολιτείας διοικεῖν τὴν π. 43) Οἱ ἰσοκράτης ἡρέεκετο, καθὼς ἡσέμενον, εἰς τὰ ἀρετὴν ἐκτελεῖται κ. τὰ παρὰ τοῦ λόγου σχήματα. 44) Προσγινόμενα. 45) Ὑπαρχαίαν. 46) Ἰσως διεβ. Ἐμπόριαν. 47) Ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας ἀπὸ ἡρχοντο εἰς τὰ πράγματα τὰ τῆς πόλεως δηλ. 48) Τῶν κατεπειγόντων τέλος ἔχειν, τῶν ἀποίων ἢ διοικητῶν ἢ κατεπειγόντων. 49) Πλεονέκτην, (χρὺς.) βίον καὶ βίαν (τὸ).

αποκρινόμενος ἐπιμελεῖσθαι τῶν κοινῶν ὥσπερ οἰκέτας· καὶ δικαίους μὲν γανο-
μένους ἐπαινεῖσθαι, καὶ στέργειν αὐτῇ τῇ τιμῇ, κακῶς δὲ διοικητὰς;
μηδὲ μὲν συγγνώμης τυγχάνειν, ἀλλὰ ταῖς μεγίσταις ζημίαις περιπίπτειν.
Καίτοι πῶς ἂν τις εὖροι ταύτης βεβαιοτέραν ἢ δικαιοτέραν δημοκρατίαν,
τῆς τοὺς μὲν δυνατωτάτους ἐπὶ τὰς πράξεις καθιστάσης, αὐτῶν δὲ τοῦ-
των ⁴⁸ τὸν δῆμον κύριον ποιούσης;

Τὸ μὲν οὖν σύνταγμα τῆς πολιτείας τοιοῦτον ἦν αὐτοῖς· ῥῆδion δ' ἐκ
τούτων καταμνησθῆναι, ὡς καὶ τὰ καθ' ἡμέραν ἐκάστην ὁρθῶς καὶ νομίμως
πράττοντες διατέλουν. Ἀνάγκη γὰρ τοῖς περὶ ὅλων τῶν πραγμάτων καλῶς
τὰς ὑποθέσεις ⁴⁹ πεποιημένοις, καὶ τὰ μέρη τὸν αὐτὸν τρόπον ἔχειν ἐκείνοις ⁵⁰.

Καὶ πρῶτον μὲν τὰ περὶ τοὺς θεοὺς (ἐντεῦθεν γὰρ ἀρχεσθαι δίκαιον)
οὐκ ἀνωμάλως οὐδ' ἀτάκτως οὐτ' ἐθεράπευον οὔτ' ὠργίζον· οὐδ' ὅποτε μὲν
δοξοῖεν αὐτοῖς, τριακοσίους ⁵¹ βοῦς ἔπαμπον, ὅποτε δὲ τύχοιεν, τὰς πα-
τρίους θυσίας ἐξέλειπον· οὐδὲ τὰς μὲν ἐπιθέτους ἐορτάς ⁵², αἷς ἐστιάσεις τις
προσελή, μεγαλοπρεπῶς ἤγον, ἐν δὲ τοῖς ἀγιωτάτοις τῶν ἱερῶν ⁵³ ἀπὸ μι-
σθωμάτων ⁵⁴ ἔθουν· ἀλλ' ἐκείνο μόνον ἐτήρουν, ὅπως μηδὲν μήτε τῶν πα-
τρίων καταλύσουσι, μητ' ἐξω τῶν νομιζομένων προσήσουσιν. Οὐ γὰρ ἐν
ταῖς πολυτελείαις ἐνόμιζον εἶναι τὴν εὐσέβειαν, ἀλλ' ἐν τῇ μηδὲν κινεῖν
τῶν αὐτοῖς οἱ πρόγονοι παρεδόσαν. Καὶ γάρτοι καὶ τὰ παρὰ τῶν θεῶν ⁵⁵ οὐκ
ἐμπλήκτως ⁵⁶, οὐδὲ ταρχαυδῶς αὐτοῖς συνέδκινεν, ἀλλ' εὐκαίρως ⁵⁷ καὶ
πρὸς τὴν ἐργασίαν τῆς χώρας, καὶ πρὸς τὴν συγκομιδὴν τῶν καρπῶν.

Παραπλησίως δὲ τοῖς εἰρημένοις καὶ τὰ πρὸς σφῶν αὐτοὺς δίδωκον. Οὐ
γὰρ μόνον περὶ τῶν κοινῶν ὠμάνουσιν, ἀλλὰ καὶ περὶ τὸν ἴδιον βίον τοσού-
την ἐποιοῦντο πρόνοιαν ἀλλήλων, ὅσῃν περ χρὴ τοὺς εὖ φρονούντας, καὶ
πατρίδος κοινωνοῦντας. Οἱ τε γὰρ πένεστεροι τῶν πολιτῶν τοσούτον ἀπει-
χον τοῦ φθνεῖν τοῖς πλείω κακητημένοις, ὥστε θυμῶς ἐκλήδοντο τῶν οἰκῶν
τῶν μεγάλων, ὥσπερ τῶν σφετέρων αὐτῶν, ἡρώμενοι τὴν ἐκείνων εὐδαι-
μονίαν αὐτοῖς εὐπορίαν ὑπάρχειν· οἱ τε τὰς αὐτοῖς ἔχοντες ⁵⁸ οὐχ ὅπως
ὑπερεῶρων τοὺς κακωδέστερον πράττοντας, ἀλλ' ὑπολαμβάνοντες αἰσχύνῃν
αὐτοῖς εἶναι τὴν τῶν πολιτῶν ἀπορίαν, ἐπήμουν ταῖς ἐνδεαῖς, τοῖς μὲν
γεωργίας ἐπὶ μετρίαις μισθώσεσι παραδιδόντες, τοὺς δὲ κατ' ἐμπορίαν ἐκ-
πέμποντες, τοῖς δ' εἰς τὰς ἄλλας ἐργασίας ἀπορῶν ⁵⁹ παρέχοντες. Οὐ γὰρ
ἐθέδδισαν μὴ δυεῖν ἥτερον πάθειν, ἢ πάντων στερηθῆεν, ἢ, πολλὰ παγκ-
μακα σγόντες, μέρος τι κομίσαντο τῶν προσθέντων ⁶⁰, ἀλλ' ἑκατέρωθεν ἐλάττωον

48) Τῶν δυνατωτάτων ἢ τῶν πράξεων. 49) Τὰς πράξεις, τὰς πράξεις ἀρχαῖς. 50) Ο Κε-
ραρὴς ἔγραψε τὴν πρώτην εὐνοῖαν· ἀνάγκη γὰρ τοῖς περὶ ὅλων τῶν πραγμ. καλῶς τὰς ὑποθέ-
σεις πεποιημένοις, καὶ κατὰ τὰ μέρη τὸν αὐτὸν τρόπον ἔχειν ἐκείνοις. εὐδοῦνται ἕως καὶ
καλῶς εἶναι ἢ ἐνοῖαι. Τοῖς πεποιημένοις κατὰ ἀνάγκη ἔστιν ὡς καὶ τὰ κατὰ τὴν ἐργασίαν
τὸν αὐτὸν τρόπον ἔχειν τοῖς ὅλοις πράγμασι δέχοντο. 51) Τριακοσίους διότι οὗτος ὁ Κεραρὴς.

52) Τὰς μὴ πατρίους, ἀλλ' ὑπερὸν προστιθεῖσας. 53) Ταῖς πατρίαις θυσίαις.

54) Βεβαιοῦνται αὐτοῖς κατ' ἐργασίαν μισθώσεσι. 55) αἱ βρογαὶ δηλ. κ. τὰ λοιπὰ
τῶν θεῶν συμβαδινόντων. 56) Ορατικῶς, ἀτάκτως. 57) Παραδίδωκε ταῦτα τοῖς φρονι-
μοῖς. Καὶ ὁμοῦ ὡς ἐπὶ τῇ πρώτῃ καὶ ἑξῆς. καὶ διαδίδεται ὡς ἐπὶ δ' ἀπορίας τὸν πα-
μῆτον, καὶ τὸν ἀλεπτὸν ἢ πρῶτος κατὰ. 58) Οἱ πλεονεῖς. 59) Σαρμαγῆν, κινεῖται.

60) Προσέτι.

περὶ τῶν ἔξω δεδομένων, ὥσπερ περὶ τῶν ἐνδον κειμένων. Ἐώρων γὰρ τοὺς περὶ τῶν συμβολαίων κρίνοντας οὐ ταῖς ἐπιεικείαις χρωμένους, ἀλλὰ τοῖς νόμοις παιθόμενους, οὐδ' ἐν τοῖς τῶν ἄλλων ἀγῶσιν αὐτοὺς ἀδικεῖν ἐξουσίαν παρὰσκευάζοντες, ἀλλὰ μάλλον ὀργίζοντες τοῖς ἀπαστεροῦσιν αὐτῶν τῶν ἀδικουμένων, καὶ νομίζοντας διὰ τοὺς ἄπιστα τὰ συμβολαία ποιούντας, μείζω βλάπτεσθαι τοὺς πένητας τῶν πολλὰ κεκτημένων· τοὺς μὲν γὰρ⁶¹ ἦν πύσωνται προτέμενοι, μικρῶν προσόδων ἀπαστερηθήσεσθαι· τοὺς δ' ἦν ἀπορήσωσι τῶν ἐπαρκούντων, εἰς τὴν ἐσχάτην ἐνδεικνύμενοι καταστήσεσθαι. Καὶ γὰρ τοὶ διὰ τὴν γνώμην τούτην οὐδεὶς οὔτε ἀπεκρύπτετο τὴν οὐσίαν, οὐτ' ὤκνει συμβάλλειν⁶². ἀλλ' ἥδιον ἐώρων τοὺς δακνέζομένους, ἢ τοὺς ἀποδιδόντας. Ἀμφοτέρω γὰρ αὐτοῖς συνέβαινεν, ἅπερ ἂν βουλευθεῖεν ἄνθρωποι νοῦν ἔχοντες· ἅμα γὰρ τοὺς τε πολίτας ὠφέλουν, καὶ τὰ σφέτερά αὐτῶν ἐνεργὰ καθίστασαν. Κεφάλαιον δὲ τοῦ καλῶς ἀλλήλοισι ὁμιλεῖν⁶³ αἱ μὲν γὰρ κτήσεις ἀσφαλείς ἦσαν, οἷς περ⁶⁴ κατὰ τὸ δίκαιον ὑπῆρχον, αἱ δὲ χρήσεις κοινὰί· πᾶσι τοῖς δεομένοις τῶν πολιτῶν.

Ἴσως ἂν οὖν τις ἐπιτιμήσειε τοῖς εἰρημένοις, ὅτι τὰς μὲν πράξεις ἐπαινῶ τὰς ἐν ἐκείνοις τοῖς χρόνοις γεγενημένους, τὰς δ' αἰτίας οὐ φράζω, δι' ἃς οὕτω καλῶς καὶ τὰ πρὸς σφᾶς αὐτοὺς εἶχον, καὶ τὴν πόλιν διώκουν. Ἐγὼ δ' οἶμαι μὲν εἰρηκέναι τι καὶ τοιοῦτον⁶⁵, οὐ μὴν ἄλλ' ἔτι πλείω καὶ σφοδρύτερον πειράσσομαι διαλεγθῆναι περὶ αὐτῶν.

Ἐκεῖνοι γὰρ οὐκ ἐν μὲν ταῖς παιδείαις⁶⁶ πολλοὺς τοὺς ἐπιστατοῦντας εἶχον, ἐπειδὴ δ' εἰς ἂν ῥᾶς δοκιμασθεῖεν, ἐξῆν αὐτοῖς ποιεῖν ὅ,τι βουλευθεῖεν· ἀλλ' ἐν αὐταῖς ταῖς ἀμαξίς πλείονος ἐπιμελείας ἐτύγχεον, ἢ παῖδες ὄντες. Οὕτω γὰρ οἱ πρόγονοι ἡμῶν σφόδρα περὶ τὴν σωφροσύνην ἐσπούδαζον, ὥστε τὴν ἐξ Ἀρείου πάγου βουλὴν ἐπέστησαν ἐπιμελεῖσθαι τῆς εὐκοσμίας, ἥ⁶⁷ οὐχ οἷόν τ' ἦν μετασχεῖν, πλὴν τοῖς καλῶς γεγενοῖσι, καὶ πολλὴν ἀρετὴν ἐν τῷ βίῳ καὶ σωφροσύνῃ ἐνδεικνυμένοις, ὥς· εὐκότως αὐτὴν διενεγκεῖν τῶν ἐν τοῖς Ἑλλήσι συνεδρίων.

Σημείους δ' ἂν τις χρῆσται περὶ τῶν τότε καθεστώτων καὶ τοῖς ἐν τῷ παρόντι γιγνομένοις· ἐτι γὰρ καὶ νῦν ἀπάντων τῶν περὶ τὴν αἵρεσιν καὶ τὴν δοκιμασίαν ταύτην καθημένων⁶⁸, ἴδοιμεν ἂν τοὺς ἐν τοῖς ἄλλοις πράγμασιν οὐκ ἀνεκτοὺς ὄντας, ἐπειδὴν εἰς Ἀρείον πάγον ἀναβῶσιν⁶⁹, ὁκνοῦντας τῇ φύσει χορῆσθαι⁷⁰, καὶ μάλλον τοῖς ἐκεῖ νομίμοις ἢ ταῖς αὐτῶν κακίαις ἐνμένοντας. Τοιοῦτον ἐκεῖνοι φόβον τοῖς πονηροῖς ἐνεργάσαντο, καὶ τοιοῦτον μνημεῖον ἐν τῷ τόπῳ⁷¹ τῆς αὐτῶν ἀρετῆς καὶ σωφροσύνης ἐγκατέλιπον.

Τὴν δὴ τοιαύτην⁷², ὥσπερ εἶπον, κυρίαν ἐποίησαν τῆς εὐταξίας ἐπιμε-

61) Πολλὰ κεκτημένος· τὸ σχῆμα Χιστόν 62) Δαναΐσιν. 63) (Ἐν.) ἔστι ταῦτα, ἐπὶ ἢ μὴν κτλ. 64) Ἐκεῖνοι εἰς ὑπῆρχον. ταῖς κεκτημένοις αὐτάς. 65) Ἐν εἰς ἀνωτίῳ σελ. 176, εἶπεν »ἀτίον εἶναι τοῦ ταῦτα καλ., ὅτι μεταφραστικῶς ἦσαν ἐργάζεσθαι καὶ πείθεσθαι κτλ. 66) Ταῖς ἀνατροφαῖς τῶν παιδῶν. 67) Τῆς ἐξ Ἀρείου Πάγου βουλῆς. 68) Ὁ Οὐόλρις διαρροῖς Καθεμένων, παρυσταζομένων ἵνα δοκιμασθῇ τὴν αἵρεσιν Ἀρεσπαγίται. 69) Ἐγκαταταχθῶσι· τὸ δὲ ἀναβῶσι δ' αὖ τὴν ἰπὶ λόφῳ (ὑψοῦς) ἵεσιν τοῦ Ἀρείου Πάγου. 70) Συνεταλλομένους χρῆσθαι τῇ φυσικῇ αὐτῶν μορφή. 71) Τῷ τοῦ Ἀρείου Πάγου. 72) Βουλὴν ἢ ἀρχήν.

λαϊσθαι, οἱ⁷³ τούς μὲν ὀνομένους ἐνταῦθα⁷⁴ βαλίστους ἀνδράς γίνεσθαι. παρ' οἷς οἱ νόμοι μετὰ πλείστης ἀκριθείας κείμενοι τυγχάνουσιν, ἀγνοεῖν⁷⁵ ἐνομίζον· οὐδὲν γὰρ ἄν⁷⁶ κωλύειν ὁμοίους ἅπαντας εἶναι τοὺς "Ελληνας, ἐνεκὰ γε τοῦ ῥάδιον εἶναι τὰ γράμματα⁷⁷ λαθεῖν παρ' ἀλλήλων. Ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἐκ τούτων⁷⁸ τὴν ἐπίδοσιν εἶναι⁷⁹ τῆς ἀρετῆς, ἀλλ' ἐκ τῶν καθ' ἑκάστην τὴν ἡμέραν ἐπιτηδευμάτων· τοὺς γὰρ πολλοὺς ὁμοίους τοῖς ᾗθεσιν ἀποδιδίνειν, ἐν οἷς ἂν ἕκαστοι παιδευθῶσιν. Ἐπεὶ τὰ γε πλῆθη καὶ τὰς ἀκριθείας τῶν νόμων σημείον εἶναι τοῦ κακῶς οἰκεῖσθαι τὴν πόλιν ταύτην⁸⁰ ἐμφατικὰ γὰρ αὐτοὺς ποιουμένων τῶν ἀνακρημάτων, πολλοὺς τιθεσθαι τοὺς νόμους ἀναγκάζεσθαι. Δεῖν⁸¹ δὲ τοὺς ὀρθῶς πολιτευομένους οὐ τὰς στοάς ἐμπιπλάνει γραμμῶν⁸², ἀλλ' ἐν ταῖς ψυχαῖς ἔχειν τὸ δίκαιον· οὐ γὰρ τοῖς ψήφισματιν, ἀλλὰ τοῖς ᾗθεσιν καλῶς οἰκεῖσθαι⁸³ τὰς πόλεις, καὶ τοὺς μὲν κακῶς τετραχμένους, καὶ τοὺς ἀκριβῶς τῶν νόμων ἀναμετρουμένους τοιμήσειν παραδιδίνειν, τοὺς δὲ καλῶς πεπαιδευμένους, καὶ τοῖς ἁπλῶς κειμένοις ἐβλήσειν ἐμμένειν. Ταῦτα διανοηθέντες, οὐ τοῦτο πρῶτον ἐσκόπουν, διὼν καλᾶσονται τοὺς ἀνοητοὺς, ἀλλ' ἐξ ὧν παρασκευάζονται μηδὲν αὐτοὺς ἄξιον ζημίαις βουλήτεσθαι ἐξυμνεῖν· ἡγούντο γὰρ τοῦτο μὲν αὐτῶν ἔργον εἶναι, τὸ δὲ περὶ τὰς τιμωρίας σπουδάζειν τοῖς ἐγθεοῖς προσήκειν.

Ἀπάντων μὲν οὖν ἐφροντίζον τῶν πολιτῶν, μάλιστα δὲ τῶν νεωτέρων. Ἔρωσι γὰρ τοὺς τηλικούτους τετραχθεῖσιν διακαμένους, καὶ πλείστοις γέμοντάς ἐπιθυμιῶν, καὶ τὰς ψυχὰς αὐτῶν μάλιστα παιδευθῆναι δομένους ἐπιθυμίαις καλῶν ἐπιτηδευμάτων, καὶ πόνοις ἡδονὰς ἔχουσιν· ἐν μόναις γὰρ ἂν τούτοις ἐμμεῖναι τοὺς ἐλευθέριαις τετραχμένους, καὶ μακροχρόνειν εἰθισμένους. Ἀπαντας μὲν οὖν ἐπὶ τὰς αὐτάς ἄγειν διατρέχει⁸⁴ οὐχ οἷόν τ' ἦν ἀνωμάλως τὰ περὶ τὸν βίον⁸⁵ ἔχοντες· ὥς δὲ πρὸς τὴν οὐσίαν ἡμροσταν, οὕτως ἐκάστους προέτετακτον. Τοὺς μὲν γὰρ ὑποδίσσετον πρόχροντας ἐπὶ τὰς γεωργίας καὶ τὰς ἐμπορίας ἔτροπον, εἰδότες τὰς μὲν ἀπορίας διὰ τὰς ἀργίας γινόμενας, τὰς δὲ κακουργίας διὰ τὰς ἀπορίας· ἀνακρουντας οὖν τὴν ἀρχὴν τῶν κακῶν, ἀπαλλάξαιν ὄντο καὶ τῶν ἄλλων ἀνακρημάτων τῶν μετέπειτα⁸⁶ γινυμένων. Τοὺς δὲ βιονόκων κακτημένους περὶ τὴν ἱππικὴν καὶ τὰ γυνάτλια καὶ τὰ κυνηγέτια, καὶ τὴν φιλοσοφίαν ἡνέγκασαν διατρίβειν, ὁρῶντες ἐκ τούτων τοὺς μὲν διατρέποντας⁸⁷ γινυμένους, τοὺς δὲ τῶν πλείστων κακῶν ἀπεχρμένους.

Καὶ ταῦτα νομοθετήσαντες οὐδὲ τὸν λοιπὸν χρόνον ὀλιγόωσιν· ἀλλὰ διελόμενοι τὴν μὲν πόλιν κατὰ κόμης⁸⁸, τὴν δὲ χώραν κατὰ δήμους, ἐθεώρουν τὸν βίον τὸν ἐκάστου, καὶ τοὺς ἀνοητοὺς ἀνέγον εἰς τὴν βουλὴν.

73) Οἱ ἐκ τῆς ἐν Ἀρείῳ Πάτρῳ βουλῆς. 74) Ἐν ταῖς ταῖς πόλεσι. 75) ἀγνοεῖσθαι.

76) Ἐάν ᾔνοι τοῦτο. 77) Τούτοις γεγραμμένοις νόμοις. 78) Τῶν νόμων. 79) ἐνομίζον εἶναι. 80) Αὐτὴν, κατὰ τὸν Κορ. 81) ἐνομίζον δεῖν. 82) Οἱ νόμοι ἀνεγράφοντο ἐπὶ πλάκων εἰς τὰς δημοσίας στοάς, ἐν αἷς διαμένοντες οἱ πολῖται. 83) Καὶ τοῦτο το ἀπαρίμνητον, καθὼς καὶ τὰ ἐπιμένα ἀπὸ κοινῆς ἐν ἐνόμῳ. 84) Ἐκπεδειν κατὰ τὸ κατὰ τὸν βίον. 85) Τὴν κατὰ τὸν βίον, τὴν ποιοῦσαν. 86) Ἐπειτα. 87) Διατρέποντας. 88) Συνοικίαις. βαρβ. μακροδίδει.

87) Πάντων διατρέποντας, ἐξ ὧν, ἀρίστους. 88) Συνοικίαις. βαρβ. μακροδίδει.

Ἡ δὲ τοὺς μὲν ἐνουθέτει, τοὺς δ' ὑπείλει, τοὺς δ' ὡς προτῆκεν ἐχολάζειν. Ἠπίσταντο γάρ, ὅτι δύο τρόποι τυγχάνουσιν ὄντες, οἱ καὶ προτρέποντες ἐπὶ τῆς ἀδικίας, καὶ παύοντες τῶν πονηριῶν· παρ' οἷς μὲν γὰρ μῆτε φυλακὴ, μῆτε ζημία τῶν τοιούτων καθέστηκε, μῆθ' αἱ κρίσεις ἀκριβεῖς εἴτι, παρὰ τοῦτοις μὲν διαφθείρεσθαι καὶ τὰς ἐπικεικὲς τῶν φύσεων· ὅπου δὲ μῆτε λαθεῖν τοῖς ἀδικούσι ῥᾶδιόν ἐστι, μῆτε φανεροῖς γενομένοις συγγνώμης τυχεῖν, ἐνταῦθα δ' ἐξιτήλους γίγνεσθαι τὰς κακοηθείας. Ἀπερ ἐκείνοι γινώσκοντες, ἀμφοτέροις κατεῖχον τοὺς πολίτας, καὶ ταῖς τιμωρίαις καὶ ταῖς ἐπιμελείαις. Τοσούτου γὰρ ἔδεον αὐτοὺς λαμβάνειν οἱ κακὸν τι δεδρακότες, ὥστε καὶ τοὺς ἐπιδόξους ἀμαρτήσεσθαι τι προσηθύνοντο. Τοιγαρὸν οὐκ ἐν τοῖς σκιραρίοις⁸⁹ οἱ νεώτεροι διέτριβον, οὐδ' ἐν ταῖς αὐλητρίαις, οὐδ' ἐν τοῖς τοιούτοις συλλόγοις, ἐν οἷς νῦν διημερεύουσιν· ἀλλ' ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἔμενον, ἐν οἷς ἐτάχθησαν, θαυμάζοντες καὶ ζηλοῦντες τοὺς ἐκ τούτοις πρωτεύοντας. Οὕτω δὲ ἔφρουγον τὴν ἀγορὰν, ὥτ' οἱ καὶ ποτε διεληθεῖν ἀναγκασθεῖεν, μετὰ πολλῆς αἰδοῦς καὶ σωφροσύνης ἐραίνοντο τοῦτο ποιοῦντες. Ἀντειπεῖν δὲ τοῖς πρεσβυτέροις, ἢ λοιδορήσασθαι, δεινότερον ἐνόμιζον, ἢ ὅν περὶ τοὺς γονέας ἐξαμαρτεῖν. Ἐν καπηλείῳ δὲ φανεῖν ἢ ποιεῖν οὐδέ τις οὐδ' ἂν οἰκέτης ἐπιεικὴς ἐτόλμησε⁹⁰. σεμνίνεσθαι γὰρ ἐμελέτων, ἀλλ' οὐ βωμολοχεύεσθαι. Καὶ τοὺς εὐτραπέλους δὲ, καὶ τοὺς σκόπτειν δυνάμενους, εὖς νῦν εὐφρεῖς προσκαγορεύουσιν, ἐκείνοι δυστυχεῖς⁹¹ ἐνόμιζον.

Καὶ μηδεὶς οἰέσθω με δυσκόλως διακεῖσθαι πρὸς τοὺς ταύτην ἔχοντας τὴν ἡλικίαν. Οὐτε γὰρ ἡγοῦμαι τούτους αἰτίους εἶναι τῶν γιγνομένων, συνιδὼν τε τοῖς πλείστοις αὐτῶν ἥμισυ χαίρουσι ταύτῃ τῇ καταστάσει, δι' ἣν ἔξοστιν αὐτοῖς ἐν ταῖς ἀκολοκίαις ταύταις διατρίβειν· ὥστ' οὐκ ἂν εἰκότως τούτοις ἐπιτιμώην, ἀλλὰ πολὺ ἂν δικαιοτέρον τοῖς ὀλίγοις πρὸς ἡμῶν τὴν πόλιν διοικήσασιν. Ἐκείνοι γὰρ ἦσαν οἱ προτρέψαντες ἐπὶ ταύτης τῆς ὀλιγωρίας, καὶ καταλύσαντες τὴν τῆς βουλῆς⁹² δύναμιν.

Ἡ ἐπιστατούσης, οὐ δικῶν, οὐδ' ἐγκλημάτων, οὐδ' εἰσφορῶν, οὐδὲ πονείας, οὐδὲ πολέμων ἢ πόλεως ἔγεμεν· ἀλλὰ καὶ πρὸς ὀλίγλους ἡσυχίαν εἶχον, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀπάντας εἰρήνην ἦγον. Παρεῖχαν γὰρ σφᾶς αὐτοῖς ταῖς μὲν Ἑλλὰσι πιστοῦς, τοῖς δὲ βαρβάρους φοβερούς· τοὺς μὲν γὰρ σεσωκότες ἦσαν, παρὰ δὲ τῶν δίκην τηλικαύτην εἰληφότες, ὥστ' ἀγαπᾶν ἐκείνους, εἰ μηδὲν ἐτι κακὸν πάσχοιεν. Τοιγαρτοὶ διὰ ταῦτα⁹³ μετὰ τοσαύτης ἀσφαλείας διέηγον, ὥστε καλλίους εἶναι καὶ πολυτελεστέρας τὰς οἰκήσεις καὶ τὰς κατασκευάς⁹⁴ τὰς ἐπὶ τῶν ἀγρῶν, ἢ τὰς ἐντός τεύχους, καὶ πολλοὺς τῶν πολιτῶν μηδ' εἰς τὰς ἐορτάς εἰς ἄστυ καταβαίνειν, ἀλλ' αἰρεῖσθαι μένειν ἐπὶ τοῖς ἰδίαις ἀγαθοῖς⁹⁵ μᾶλλον, ἢ τῶν κοινῶν ἀπολαύειν. Οὐδὲ γὰρ τὰ περὶ τὰς θεωρίας, ὧν ἕνεκ' ἂν τις ἦλθεν, ἀτελεῶς, οὐδ' ὑπε-

⁸⁹ Κορυθαίριος. ⁹⁰ Ἐθ. καὶ ὁ Διογένης κατηγορεῖτο, λίγαι δὲ Πλούταρχος, ἔτι ἐν καπηλείῳ ἔραγον. Ἀλλ' ἐκείνος μὲν ἀπεκρίθη κυνιώτερον· Ἐν καπηλείῳ γὰρ καὶ ἐπὶ τῇ ποσει. Ὁ δὲ κορυθαίριος Ἰσοκράτης ἔχει μεγα δίκαιον να παραιτῇ τοὺς νέους νὰ μὴ πληττοῦνται εἰς τοιαῦτα μέτρα. ⁹¹ Ἡλιότιος· μαρτυρεῖται. ⁹² Τῆς ἐξ Ἀρείου Πάγου. ⁹³ Ὁ Εὐραπίης λέγει· σφᾶς τὰς δὲ ταύτας ὡς περὶ τὴν μετὰ τὴν Τελεφῶντος. ⁹⁴ Τὰ ἐπὶ τοῖς. ⁹⁵ Ἐν τῇ ποσει.

ρηφάνως, ἀλλὰ νουνεχόντως ἐποίουν. Οὐ γὰρ ἐκ τῶν πομπῶν, οὐδ' ἐκ τῶν περὶ τὰς χορηγίας φιλονεικῶν, οὐδ' ἐκ τῶν τοιούτων ἀλαζονεῶν τὴν εὐδαιμονίαν ἐδοκίμαζον, ἀλλ' ἐκ τοῦ σωφρόνως οἰκεῖν, καὶ τοῦ βίου τοῦ καθ' ἡμέραν, καὶ τοῦ μηδὲνα τῶν πολιτῶν ἀπορεῖν τῶν ἐπιτηδείων. Ἐξ ὧν περ χρὴ κρίνειν τοὺς ὡς ἀληθῶς εὖ πράττοντας, καὶ μὴ φορτικῶς⁹⁶ πολιτευομένους· ἐπεὶ νῦν γε τίς οὐκ ἂν ἐπὶ ταῖς γιγνομένοις τῶν εὖ φρονούντων ἀλήθειαιεν, εἴταν ἰδῇ πολλοὺς τῶν πολιτῶν αὐτοὺς μὲν περὶ τῶν ἀναγκαιῶν, εἴθ' ἔξουσιν εἴτε μὴ, πρὸ τῶν δικαστηρίων κληρομένους⁹⁷, τῶν δ' Ἑλλήνων⁹⁸ τοὺς ἐκλύνειν τὰς νῆας βουλομένους τρέφειν ἀξιούντας, καὶ χορεύοντας μὲν ἐν χρυσοῖς ἱματίοις, χεμαῶντας⁹⁹ δ' ἐν τοιούτοις ἐν οἷς οὐ βούλομαι λέγειν¹⁰⁰, καὶ τοιαύτας ἄλλας ἐναντιώσεις¹⁰¹ περὶ τὴν διοίκησιν γιγνομένας, αἱ μεγάλῃν κίσχυνθαι τῇ πόλει ποιοῦσιν.

Ὡν οὐδὲν ἦν ἐπ' ἐκείνης τῆς βουλῆς· ἀπήλλαξε γὰρ τοὺς μὲν πένητας τῶν ἀποριῶν ταῖς ἐργασίαις καὶ ταῖς παρὰ τῶν ἐχόντων ὠφελείαις, τοὺς δὲ νεωτέρους τῶν ἀκόλασιων τοῖς ἐπιτηδεύμασι καὶ ταῖς αὐτῶν ἐπιμελείαις, τοὺς δὲ πολιτευομένους τῶν πλεονεξίων ταῖς τιμωρίαις καὶ τῷ μὴ λαθάνειν τοὺς ἀδικούντας, τοὺς δὲ πρεσβυτέρους τῶν ἀθυριῶν ταῖς τιμαῖς ταῖς πολιτικαῖς καὶ ταῖς παρὰ τῶν νεωτέρων θεραπαίαις. Καὶ τοι πῶς ἂν γένοιτο ταύτης πλείονος ἀξίας πολιτείας, τῆς οὕτω καλῶς ἀπάντων τῶν πραγμάτων ἐπιμεληθείσης;

Περὶ μὲν οὖν τῶν ποτὲ¹⁰² καθεστώτων, τὰ μὲν πλεῖστα διεληλύθημεν· ὅσα δὲ παραλείποιμεν, ἐκ τῶν εἰρημένων, ὅτι κἀκεῖνα τὸν αὐτὸν τρόπον εἶχε τούτοις, ῥᾶδιόν ἐστι καταμαθεῖν¹⁰³.

Ἦδη δὲ τινες, ἀκούσαντές μου ταῦτα διεξιόντες¹⁰⁴, ἐπήνεσσαν μὲν ὡς οἶόν τε μέλιστα, καὶ τοὺς προγόνους εὐκαίρισαν, ὅτι τὸν τρόπον τοῦτον τὴν πόλιν διώκουσι, οὐ μὴν ὅμως γε ὥντο πεισθῆτεσθαι χρῆσθαι¹⁰⁵ τούτοις, ἀλλ' αἰρήσεσθαι διὰ τὴν συνήθειαν ἐν ταῖς καθεστηκόσι πράγμασι κακοπαθεῖν μάλλον, ἢ μετὰ πολιτείας ἀκριβοστεράς ἄμεινον τὸν βίον διάζειν. Εἶναι δ' ἔφασσαν ἐμοὶ καὶ κίνδυνον, μὴ τὰ βέλτεστα συμβουλευόντων, μισόδημος εἶναι δόξω, καὶ τὴν πόλιν ζητεῖν εἰς ὀλιγαρχίαν ἐμβαλεῖν.

Ἐγὼ δ' εἰ μὲν περὶ πραγμάτων ἀγνωσμένων καὶ μὴ κοινῶν τοὺς λόγους ἐποιούμην, καὶ περὶ τούτων ἐκέλευον ὅμως ἐλέσθαι σπένδρους ἢ συγγραφείς¹⁰⁶, δι' ὧν ὁ δῆμος κατελύθη τὸ πρότερον, εἰκότως ἂν εἶχον τὴν αἰτίαν ταύτην· νῦν δ' οὐδὲν εἰρηκα τοιοῦτον, ἀλλὰ διείλεγματι περὶ διοική-

96) ἀλαζονικῶς. 97) Διὰ λαχνῶν διωρίζοντο οἱ δικασταὶ τῶν Ἀθηναίων· δέκα δικαστηρίων, καὶ ἐλάμβανον οἱ κληρούμενοι μισθὸν τρῶβολον. 98) Ο Κοραῖς μεταβάλλων τὸ Ἑλλήνων εἰς ἄλλων παρῆναι, ἢ γοῖν προσθεῖναι τοῦτο πρὸς ἐκεῖνον· ἢ δὲ ἐννοία ἐστὶν αὐτῆς· αὐτοὶ μὲν οἱ πολῖται κληροῦνται πρὸ τῶν δικαστηρίων, ὥστε ἢ ἔχειν ἀπὸ τοῦ τρωθόλου τὰ πρὸς τὸ εἶναι, ἢ ἀπελαγχάντες λιμώττειν· αἰτοῦσι δὲ μισθοδοτεῖν ἄλλους Ἑλληνας ὡς ἀρίστους τῶν ἰδίων νεῶν. εἶεν. αὐτοὺς ἐμβαίντας, καθὼς εἶλεγε καὶ ὁ Δημοσθένης, ἀποφασίσθαι τὴν μισθοφορὰν ταύτην. 99) Διάγοντας τὸν χειμῶνα. 100) ἀποσιωπᾶς, διὰ τὸ εὐσχημον, τὰ ῥήκη. 101) Ἀντιπράξεις. (Γαλλ.) contrastés ἢ contre-zeus. 102) Ἐν ἄλλοις ῥηθίσιν, τὸ τ. ε. 103) ῥᾶδιον δὲ ἐστὶ καταμαθεῖν· ὅτι κἀκεῖνα, ὅσα παραλείπονται, τὸν αὐτὸν τρόπον εἶχε· παρὰ τοῦτον. 104) Πρὶν δηλονότι τα εἰρη δὲ παρὰ τοῦτον. 105) Ὡς χρῆσθαι. 106) Τούτοις προδεδωμένοις ὑπὸ Πισιστράτου, περὶ αὐτοῦ εἶπε Θεωρ. II 156.

σεως οὐκ ἀποκεκρυμμένης, ἀλλὰ πᾶσι φανεράς, ἣν πάντες ἴσασιν καὶ πατρίαν ἡμῶν οὖσαν, καὶ πλείστων ἀγαθῶν καὶ τῇ πόλει καὶ τοῖς ἄλλοις Ἑλλήσιν αἰτίαν γεγεννημένην, πρὶς δὲ τοῦτοις ὑπὸ τοιούτων ἀνδρῶν νομοθετηθεῖσαν καὶ κατασταθεῖσαν, οὓς οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἂν ὁμολογήσειε δημοτικωτάτους γεγενηθῆαι τῶν πολιτῶν. Ὡς τε πάντων ἂν μοι συμβαίη δεινότερον, εἰ τοιαυτὴν πολιτείαν εἰσηγούμενος, νεώ-τέραν δόξαμι πραγμάτων ἐπιθυμεῖν. Ὡς περὶ κακείθεν¹⁰⁷ ῥᾶδιον γινώσκει τὴν ἐμὴν διζνοῖαν· ἐν γὰρ τοῖς πλείστοις τῶν λόγων τῶν εἰρημένων ὑπ' ἐμοῦ φανήσομαι ταῖς μὲν ὀλιγαρχίαις καὶ ταῖς πλεονεξίαις ἐπιτιμῶν, τὰς δ' ἰσότητας καὶ τὰς δημοκρατίας ἐπαινῶν, οὐ πάσας, ἀλλὰ τὰς καλῶς καθεστηκυίας, οὐδ' ὡς ἔτυχον¹⁰⁸, ἀλλὰ δικαίως, καὶ λογονεχόντως¹⁰⁹. Οἶδ' αὖ γὰρ τοὺς τε προγόνους τοὺς ἡμετέρους ἐν ταύτῃ τῇ καταστάσει¹¹⁰ πολὺ τῶν ἄλλων διανεγκρόντας, καὶ Λακεδαιμονίους διὰ τοῦτο κάλλιστα πολιτευομένους, ὅτι μέλιστα δημοκρατοῦμενοι τυγχάνουσιν. Ἐν γὰρ τῇ τῶν ἀρχῶν αἰρέσει, καὶ τῷ βίῳ τῷ καθ' ἡμέραν, καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπιτηδεύμασιν ἴδοιμεν ἂν παρ' αὐτοῖς τὰς ἰσότητας καὶ τὰς δημοκρατίας μάλλον, ἢ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἰσχυρούσας· οἷς¹¹¹ αἱ μὲν ὀλιγαρχίαι πολεμοῦσιν, οἱ δὲ καλῶς δημοκρατούμενοι χρώμενοι διατελοῦσιν.

Τῶν τοίνυν ἄλλων πόλεων ταῖς ἐπισφραγίσταταις καὶ μεγίσταις, ἣν ἐξέταλξεν βουλαιθῶμεν, εἰρήσομεν τὰς δημοκρατίας· μάλλον ἢ τὰς ὀλιγαρχίας συμφερούσας· ἐπεὶ καὶ τὴν ἡμετέραν πολιτεῖαν, ἣ πάντες ἐπιτιμῶσιν, ἢν παραδύλωμεν αὐτῇ¹¹² μὴ πρὸς τὴν ὑπ' ἐμῷ ῥηθεῖσαν, ἀλλὰ πρὸς τὴν ὑπὸ τῶν τριάνκοντα καταστᾶσαν, οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἂν θεωροῖται εἶναι νομίσειεν.

Βούλομαι δ', εἰ καὶ τινὲς με κρήσουσιν ἔξω τῆς ὑποθέσεως λέγειν, δηλώσει καὶ διελεῖν ὅσον αὐτῇ τῆς τότε διήνεγκαν, ἵνα μηδεὶς οἴηται με τὰ μὲν ἀκαρτέματα τοῦ δήμου λίαν ἀκριδῶς ἐξετάζειν, εἰ δὲ τι καλὸν ἢ σεμνὸν διακτεπέπρηται, ταῦτα δὲ παραλείπειν. Ἔσται δ' ὁ λόγος οὔτε μακρός, οὔτε ἀνωρελὴς τοῖς ἀκούουσιν.

Ἐπειδὴ γὰρ τὰς καὶ τὰς περὶ Ἑλλήσποτον ἀπωλέσαμεν, καὶ ταῖς συμφοραῖς ἐκείναις¹¹³ ἡ πόλις περιέπεσε, τίς οὐκ οἶδε τῶν πρεσβυτέρων τοὺς μὲν δημοτικούς καλουμένους ἐτοίμους ὄντας ὁτιοῦν πάσχειν ὑπὲρ τοῦ μὴ ποιεῖν τὸ προσταττόμενον, καὶ δεινὸν ἡγούμενους, εἴ τις ὀφείτοι τὴν πόλιν τὴν τῶν Ἑλλήνων ἀρῆσθαι, ταύτην ὑφ' ἑτέροις οὔσαν, τοὺς δὲ τῆς ὀλιγαρχίας ἐπιθυμήσαντας ἐτοίμως καὶ τὰ τεῖχη καθεικνύοντας, καὶ τὴν δουλεῖαν ὑπομένοντας; καὶ τότε μὲν, ὅτε τὸ πλῆθος ἦν κύριον τῶν πραγμάτων, ἡμᾶς τὰς τῶν ἄλλων ἀκροπόλεις φρουροῦντας, ἐπειδὴ δ' οἱ τριάνκοντα παρέλαβον τὴν πολιτείαν, τοὺς πολεμίους τὴν ἡμετέραν¹¹⁴ ἔχοντας; καὶ κατὰ μὲν ἐλεῖνον τὸν χρόνον δεσπότης ἡμῶν ὄντας Λακεδαιμονίους, ἐπειδὴ δ' οἱ φεύγοντες¹¹⁵ κατελθόντες πολεμεῖν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἐτόλμησαν, καὶ Κόρων ναυμάχῳ ἐνίκητε^{115*}, πρὸς βίαις ἐλθόντας παρ' αὐτῶν, καὶ

[107] Ἀπὸ τῶν ἑξῆς. [108] Ἐγώ. [109] Νουνεχόντως, κατὰ τὴν ἑλθεσιν τοῦ Κοραῖ.

[110] Τῶν πραγμάτων, τῷ πολιτεύματι. [111] Ἐπιτηδεύμασιν. [112] Ὁ Κοραῖς ἐπρωτίζει το Ταῦτην. [113] Ἰδὲ Ξενερ. Ἰσπερ. [114] Ἀκρόπολιν, δπου εἰσέχθη φρουρὰ Λακεδαιμονίων. [115] Οἱ μετὰ Θρασύβουλον. [115*] Τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἐν Κνῶν τῆς Κριείας,

διδόντας τῇ πόλει τὴν ἀρχὴν τὴν τῆς θαλάσσης, καὶ μὲν δὴ καὶ τὰς τις οὐ μνημονεύει τῶν ἡλικιωτῶν τῶν ἐμῶν¹¹⁶, τὴν μὲν δημοκρατίαν οὕτω κοσμήσασαν τὴν πόλιν καὶ τοῖς ἱεροῖς καὶ τοῖς ὁσίοις¹¹⁷, ὥστ' ἔτι καὶ νῦν τοὺς ἀρικνουμένους νομίσαι αὐτὴν ἀξίαν εἶναι μὴ μόνον τῶν Ἑλλήνων ἀρχειν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων, τοὺς δὲ τριάκοντα τῶν μὲν¹¹⁸ ἀμελήσαντας, τὰ δὲ¹¹⁹ συλήσαντας, τοὺς δὲ νεωτοίλους ἐπὶ καθαιρεῖται¹²⁰ τριῶν τελέωντων ἀποδομένους, εἰς οὓς ἡ πόλις ἀνήλωσεν οὐκ ἐλάττω χιλίων τετράκωντων· Ἄλλὰ μὴν οὐδὲ τὴν παρότητα¹²¹ δικαίως ἂν τις ἐπαινεῖται τὴν ἐκείνων¹²² μᾶλλον, ἢ τὴν τοῦ δήμου. Οἱ μὲν γάρ, ψηφισματι παραλαβόντες τὴν πόλιν, πεντακοσίους μὲν καὶ χιλίους τῶν πολιτῶν ἀκρίτους ἀπέκτειναν, εἰς δὲ τὸν Πειραιᾶ συγκεῖν πλείους ἢ πεντακισχιλίους ἡνέγκασαν· οἱ δὲ¹²³ κορπήσαντες καὶ μεθ' ὧπων κατιόντες, αὐτοὺς τοὺς αἰτιωτάτους τῶν κακῶν ἀνελόντες, οὕτω τὰ πρὸς τοὺς ἄλλους καλῶς καὶ νομίμως διώκησαν, ὥστε μηδὲν ἔλαττον εἶναι τοὺς ἐκβαλόντας τῶν κατελθόντων.

Ὁ δὲ πάντων κάλλιστον καὶ μέγιστον τεκμήριον τῆς ἐπαινείας τοῦ δήμου· δανεισασμένων γὰρ τῶν ἐν ἄστει μινάντων ἑκατὸν τελέωντα παρὰ Λακεδαιμονίων, εἰς τὴν πολιτείαν τῶν τὸν Πειραιᾶ κατασχόντων, ἐκκλητικῆς γενομένης περὶ ἀποδόσεως τῶν χρημάτων, καὶ λεγόντων πολλῶν, ὡς δίκαιόν ἐστι διαλύειν τὰ πρὸς Λακεδαιμονίους, μὴ τοὺς πολιτοκρατούμενους, ἀλλὰ τοὺς δανεισασμένους, ἔδοξε τῷ δήμῳ κοινὴν ποιήσασθαι τὴν ἀπόδοσιν. Καὶ γὰρ τοι διὰ ταύτην τὴν γνώμην εἰς τοιαύτην ἡμῶς ἐλπίσκειν κατέστησαν, καὶ τοσοῦτον ἐπιδοῦναι τὴν πόλιν ἐποίησαν, ὥστε Λακεδαιμονίους, τοὺς ἐπὶ τῆς ὀλιγαρχικῆς ὀλίγου δεῖν καθ' ἑκάστην τὴν ἡμέραν προστάτοντας ἡμῖν, εἰλθεῖν ἐπὶ τῆς δημοκρατικῆς ἱκετεύσαντας καὶ δεητομένους μὴ παύειν αὐτοὺς ἀναστᾶτους γενομένους¹²⁴. Τοδ' οὖν κερφάλκιον τῆς ἐκατέρωθεν ἀνοίας τοιοῦτον ἦν· οἱ μὲν γὰρ ἤξιον τῶν μὲν πολιτῶν ἀρχειν, τοῖς δὲ πολέμοις δουλεύειν, οἱ δὲ τῶν μὲν ἄλλων ἀρχειν, τοῖς δὲ πολιταῖς ἔσθαι εἶναι.

Ταῦτα δὲ διηλθον δυοῖν ἑνεκα, πρῶτον μὲν ἑαυτὸν ἐπιδεικναι βουλευμένος οὐκ ὀλιγαρχικῶν οὐδὲ πλεονεξικῶν, ἀλλὰ δικαίως καὶ κοσμίως ἐπιθυμοῦντα πολιτείας, ἔπειτα τὰς δημοκρατίας τὰς τε καλῶς καθεστηκυίας ἑλαττόνων συμφορῶν αἰτίας γιγνομένας, τὰς τε καλῶς πολιτευομένας προσχούσας τῷ δικαιοτέρως εἶναι καὶ κοινοτέρως καὶ τοῖς χρωμένοις ἡδίστους.

Τέχ' οὖν ἂν τις θαυμάζει, τί βουλόμενος ἀντὶ τῆς πολιτείας τῆς οὕτω πολλὰ καὶ καλὰ διακεπραγμένης¹²⁵ ἑτέρην ὕμης πείθω μεταλαβεῖν, καὶ τίνος ἑνεκα νῦν μὲν οὕτω καλῶς¹²⁶ ἐγκωμιάζω τὴν δημοκρατίαν, ὅταν δὲ τύχω, πάλιν μεταβολῶν ἐπιτιμῶ, καὶ κατηγορῶ τῶν καθεστώτων;

Ἐνδεκα ἔτη μετὰ τῇ ἐν Αἰγίς ποταμοῖς ἦσαν τῶν Ἀθην. δηλ. τῷ 384 Π. Χ. (βλ. 96 γ').

116) Ἐγραφε λοιπὸν τ' ἂν λόγον τοῦτον ὁ Ἰσοκράτης. ἤδη πρεσβύτερος τὴν ἡλικίαν καὶ αὐτός. 117) Τοῖς μὴ ἱεροῖς ἀλλ' οὐχ ἥττον σεβάστοις καὶ καθιερωμένοις εἰς θεούς.

118) Τῶν δαίων. 119) Ἰσρά. 120) Πρὸς καθαιρεσιν, ἵνα καθέλωσι (χαλάτωσιν) αὐτούς.

121) Κατ' εἰρωνυσίαν, ἀντὶ τοῦ ὅτι ἡ πόλις, ὡς ἐκ τῶν ἑξῆς ὅλλον. 122) Τῶν Τριάκοντα.

123) Οἱ δημοτικοί, οἱ μετὰ Θρακυβοῦλου. 124) Ἰπὸ θηδαίων. ἴδε τὸν πρὸς Φίλιππον, σελ. 115, 116. 125) Τῆς δημοκρατίας. 126) Σημειώσω δὲ ἐπαινεῖται μόνος τοῦ ὁρθωτοῦ.

Ἄλλὰ τοῦτο ἔπραξε καὶ ἄλλοι, καὶ μάλιστα εἰς τὸν Πανηγυρικόν, εἶχον ὅμως ὅλα ὅσα λέγει ὁ Πλούταρχος (Περὶ τοῦ ἑαυτ. ἐπαινεῖν ἀνεπιφρόνως) εἰς πρᾶπει καὶ ἔχῃ ὁ περιουτολογῶν.

Ἐγὼ δὲ καὶ τῶν ἰδιωτῶν τοὺς ὀλίγους μὲν καταβουλεύοντας, πολλὰ δ' ἐξαμαρτάνοντας μέμνημαι καὶ νομίζω φλυσιώτερος εἶναι τοῦ δέοντος· καὶ πρὸς γε τοῖς τοῖς γεγονότας ἐκ κελῶν καὶ γαθῶν ἀνδρῶν, καὶ μικρῷ μὲν ὄντας ἐπιεικιστέρους τῶν ὑπερβαλλόντων ταῖς πονηρίαις, πολὺ δὲ χειροῦς τῶν πατέρων, λοιδορῶ, καὶ συμβουλεύσασμαι ἂν αὐτοῖς παύσασθαι τοιούτοις ὁδοῖν· τὴν αὐτὴν οὖν γνώμην ἔχω καὶ περὶ τῶν κοινῶν· ἡγοῦμαι γὰρ δεῖν ἡμᾶς οὐ μέγα φρονεῖν, οὐ δ' ἀγαπᾶν, εἰ κακοδοκιμασθέντων καὶ μανέντων ἀνθρώπων¹²⁷ νομιμώτεροι γεγόναιμεν, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἀγανακτεῖν καὶ βαρέως φέρειν, εἰ χειροῦς τῶν προγόνων τυγχάνοιμεν ὄντες· πρὸς γὰρ τὴν ἐκείνων ἀρετὴν, ἀλλ' οὐ πρὸς τὴν τῶν τριάκοντα πονηρίαν ἀμιλλητέον ἡμῖν ἐστίν, ἄλλως τε καὶ προσήκον ἡμῖν βελτίστοις ἀπάντων ἀνθρώπων εἶναι.

Καὶ τοῦτον εἰρήκα τὸν λόγον¹²⁸ οὐ νῦν πρῶτον, ἀλλὰ πολλάκις ἤδη καὶ πρὸς πολλοὺς. Ἐπίσταμαι γὰρ ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις τόποις φύσεις ἐγγιγνομένας καρπῶν καὶ δένδρων καὶ ζῶων ἰδίαις ἐν ἐκάστοις, καὶ πολὺ τῶν ἄλλων διαφερούσας, τὴν δ' ἡμετέραν χώραν ἀνδρας φέρειν καὶ τρέφειν δυναμένην, οὐ μόνον πρὸς τὰς τέχνας καὶ τὰς πράξεις καὶ τοὺς λόγους εὐφραστάτους, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀνδρίαν καὶ πρὸς ἀρετὴν πολὺ διαφερόντας. Τεκμαίρεσθαι δὲ δίκαιόν ἐστι τοῖς τε παλαιοῖς ἀγῶσιν, οὓς ἐποιήσαντο πρὸς Ἀρκάδας καὶ Θράκας καὶ Πελοποννησίους ἀπαντας, καὶ τοῖς κινδύνοις τοῖς περὶ τὰ Περσικὰ γενομένοις, ἐν οἷς καὶ μόνοι καὶ μετὰ Πελοποννησίων, καὶ πεζομαχοῦντες, καὶ ναυμαχοῦντες, νικήσαντες τοὺς βαρβάρους, ἀριστεῖον ἡξιώθησαν· ὧν οὐδὲν ἂν ἐπαῖζαν, εἰ μὴ πολὺ τὴν φύσιν διήνεγκαν.

Καὶ μηδεὶς οἰέσθω τὴν εὐλογίαν¹²⁹ ταύτην ἡμῖν προσήκειν τοῖς νῦν πολιτευομένοις, ἀλλὰ πολὺ τούναντίον. Εἰσὶ γὰρ οἱ τοιοῦτοι τῶν λόγων ἔπαινος μὲν τῶν ἀξίους σφας αὐτοὺς τῆς τῶν προγόνων ἀρετῆς παρεχόντων, κατηγορία δὲ τῶν τὰς εὐγενείας ταῖς αὐτῶν βρθυρίαις καὶ κακίαις κατασχυνόντων¹³⁰, ὅπερ ἡμεῖς ποιοῦμεν· εἰρήτεται γὰρ τῶν ἀλλήλων. Τοιαύτης γὰρ ἡμῖν τῆς φύσεως ὑπαρχούσης, οὐ διεπύλαιζαμεν αὐτήν, ἀλλ' ἐμπεπτώκαμεν εἰς ἄνοϊαν καὶ ταραχὴν, καὶ πονηρῶν πραγμάτων ἐπιθυμίαν. Ἀλλὰ γὰρ, ἢν ἐπακολουθῶ τοῖς ἐνόουσι¹³¹ ἐπιτιμῆται καὶ κατηγορηται τῶν ἐνεστώτων πραγμάτων, δέδοικα μὴ πόρρω λίαν τῆς ὑποθέσεως ἀποπλανηθῶ.

Περὶ μὲν οὖν τούτων καὶ πρότερον εἰρήκαμεν, καὶ πάλιν ἐροῦμεν. Ἥν μὴ πείσωμεν ἡμᾶς πύσσεσθαι τοιαῦτα ἐξυμνοκάνοντας· περὶ δ' ὧν ἐξ ἀρχῆς τὸν λόγον κατεστητάμην, βραχέως διαλεχθεὶς, περὶ τῶν βουλομένων ἐτι συμβουλεύειν περὶ τούτων.

Ἡμεῖς γὰρ¹³² ἦν μὲν οὕτως οἰκῶμεν¹³³ τὴν πόλιν, ὥς περ νῦν, οὐκ ἐστίν ὅπως οὐ καὶ βουλευσόμεθα καὶ πολεμήτομεν καὶ βιωτόμεθα καὶ σχεδὸν

127) Ἰὼν τριάκοντα. 128) Ὅτι προσήκον ἐστὶν ἡμῖν βελτίστοις ἀπάντων εἶναι.

129) Τὸ ἐγκώμιον. 130) Ἀς ἐντοπώσας· καλῶς εἰς τὴν νῦν τῶν τοῦς λόγους τοῦτους τοῦ εἰρησίου, καὶ πάντες μὲν ἀπλῶς οἱ Ἕλληνοπαῖδες, ἰδίως δὲ οἱ ἔχοντες ἀξιώσεις πατριωθῆς, καὶ φέροντες ὀνηματὰ γένειον διαπ' ἐφάντων ἐν τῷ ἀγῶνι. 131) Ὁ Κοραῖς· προσέειπε, Τοῖς καὶ νῦν οὕτως· ἀλλ' ἡ δόξα τοῦ Οὐλίου εἶναι πλησιέστερα εἰς τὴν πρώτην ἀνάγνωσιν· Τ' οὗς αἶν' οὐ σ' ν. 132) Ἀγρηματικῆς. 133) Διεπύλαιον, πολιτευόμεθα.

ἀπαντα καὶ πεισόμεθα καὶ πράξομεν, ἅπερ ἐν τῷ παρόντι καιρῷ καὶ τοῖς παρελθούσι χρόνοις ἦν δὲ μεταβάλλωμεν τὴν πολιτείαν, δῆλον ὅτι κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, οἷάπερ ἦν τοῖς προγόνοις τὰ πράγματα, τοιαῦτ' ἔσται καὶ περὶ ἡμᾶς· ἀνάγκη γὰρ ἐκ τῶν αὐτῶν πολιτευμάτων καὶ τὰς πράξεις ὁμοίας εἶναι καὶ παραπλησίας ἀποδοκίμειν.

Δεῖ δὲ τὰς μεγίστας αὐτῶν παρ' ἑλληῶν θέντας βουλευσασθαι ποτέ-ρας ἡμῖν αἰρέσειν ἔστιν. Καὶ πρῶτον μὲν σκεψόμεθα τοὺς Ἕλληνας καὶ τοὺς βαρβάρους, πῶς πρὸς ἑαυτήν τὴν πολιτείαν διέκειντο, καὶ πῶς νῦν ἔχουσι πρὸς ἡμᾶς. Οὐ γὰρ ἐλάχιστον μέρος τὰ γένη ταῦτα συμβάλλεται πρὸς εὐδαιμονίαν, ὅταν ἔχῃ κατὰ τρόπον¹³⁴ ἡμῖν.

Οἱ μὲν τοίνυν Ἕλληνες οὕτως ἐπίστευον τοῖς κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον πολιτευομένοις, ὥστε τοὺς πλείστους αὐτῶν ἐκόντας ἐγχειρίσαι τὴ πόλει σφᾶς αὐτούς· οἱ δὲ βάρβαροι τοσοῦτον ἀπέχοντο τοῦ πολυπραγμονεῖν περὶ τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων, ὥστε οὔτε μικροῖς πλοίοις¹³⁵ ἐπὶ τὰδε Φα-σῆλιδος¹³⁶ ἔπλεον, οὔτε στρατοπέδοις ἐντὸς Ἄλως ποταμοῦ¹³⁷ κατέβαινον, ἀλλὰ πολλὴν ἡσυχίαν ἔχον. Νῦν δ' εἰς ταῦτα τὰ πράγματα περιέστηκεν, ὥστ' οἱ μὲν μισοῦσι τὴν πόλιν, οἱ δὲ καταφρονοῦσιν ἡμῶν. Καὶ περὶ μὲν τοῦ μίσους τῶν Ἑλλήνων, αὐτῶν ἀκηκόατε τῶν στρατηγῶν· ὡς δὲ βασι-λεὺς ἔχει πρὸς ἡμᾶς, ἐκ τῶν ἐπιστολῶν, ὧν ἐπεμψεν, ἐδήλωσεν¹³⁸.

Ἐπὶ πρὸς ταῦτοις ὑπὸ μὲν ἐκείνης τῆς εὐτυχίας οὕτως ἐπαυθῆναι οἱ πολιταὶ πρὸς ἀρετὴν, ὥστε σφᾶς μὲν αὐτοὺς μὴ λυπεῖν, τοὺς δ' εἰς τὴν χώ-ραν εἰσβάλλοντας ἀπαντᾶς¹³⁹ μαχόμενοι νικᾶν· ἡμεῖς δὲ τὸναντίον· ἀλλή-λοις μὲν γὰρ κακὰ παρέχοντες¹⁴⁰ οὐδεμίαν ἡμέραν διαλείπομεν, τῶν δὲ περὶ τὸν πόλεμον οὕτω κατημελήκεμεν, ὥστ' οὐδ' εἰς ἐξετάσεις¹⁴¹ ἵέναι τελευτῶμεν, ἢ μὴ λαμβάνωμεν ἀργύριον. Τὸ δὲ μέγιστον¹⁴², τότε μὲν οὐ-δεὶς ἦν τῶν πολιτῶν ἐνδὲς τῶν ἀναγκαίων, οὐδὲ, προσηυμένων τοὺς ἐντυγ-χάνοντας, τὴν πόλιν κατήγγυεν, νῦν δὲ πλείους εἰσὶν οἱ σπανίζοντες¹⁴³ τῶν ἐχόντων· οἳ ἔξω ἐξὶ πολλὴν συγγνώμην ἔχουν, εἰ μηδὲν τῶν κοινῶν φρον-τίζουσιν, ἀλλὰ τοῦτο σκοποῦσιν, ὅπως τὴν πόλιν παρούσαν ἡμέραν διαζώσιν.

Ἐγὼ μὲν οὖν ἡγούμενος, ἦν μνησθόμεθα τοὺς προγόνους καὶ τῶν κα-κῶν ἡμᾶς τούτων ἀπαλλαγῆσθαι, καὶ σωτήρας οὐ μόνον τῆς πόλεως, ἀλλὰ καὶ τῶν Ἑλλήνων ἀπῶντων γε ἵστασθαι, τὴν τε πρόσθεν ἐπισησάμεν, καὶ τοὺς λόγους εἰσηκα τοῦτους· ὑμεῖς δὲ πάντα λογισκόμενοι, ταῦτα χειροτο-νεῖθ¹⁴⁴, ὅτι ἂν ὑμῖν δοκῇ μάλιστα συμφερεῖν τῇ πόλει.

134) ὅταν φέρωται πρὸς ἡμᾶς κατὰ τρόπον. 135) Πολεμικαίς, πρὸς διαστολὴν τῶν στραγγυλῶν, τῶν ἐπιπολέων. 136) Βασίλειον (πρὸς τὸ Αἰγαῖον) τῆς Φασῆλιδος πόλεως τῆς Κιλικίας. 137) Ἄλως, ποταμὸς χωρίζων ἀπὸ μισσηδον καὶ ἀνατολ. πρὸς ἄρκτιν καὶ δυσ-μάς τὴν κάτω ἢ μικρὰν Ἀσίαν τῆς ἀπὸ τῆμερον λέγεται Κιλικίας-Ἰερὰς (ἐκκλινος ποτα-μὸς), χάνεται δὲ εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον· τὸ δὲ ἔντος ἔστιν τῇ Εντεύθει. 138) Μίαν τοιαύ-την ἐπιστολὴν τοῦ Βασιλέως τῶν Περσῶν ἀπέπεμψε καὶ ὁ Αἰολικός (ἐν τῷ κατὰ Ἐτησι-φῶντος, 632) «καὶ μάλᾳ ὑβριστικῇ καὶ ἀσεβερνῇ» κατ' ὡς ὁ ῥήτωρ εἰσεὶ τὴν χαρακτηρίζει.

139) Ἀπαντας, κατὰ τὴν ἐκδοσὶν τοῦ Κορεῖ. 140) Παρέχουν, κατὰ τὴν ἐξδ. τοῦ Κο-ρεῖ. 141) Ἀσκησάμενος τοῦ στρατοῦ ἢ γυμνάσια καὶ ἐπιπολέσεις. 142) (ἐνν.) Ἐξὶ τοῦ δὲ μέ-γιστου ἐστίν. 143) Τῶν ἀναγκαίων. 144) Ἐπ. φηρ. 5. ε. θ., ἐγκρίετε, δι' ἀνατάσεως τῶν χειρῶν.

Γ. ΛΥΣΙΟΥ.

Λυσίας, εἰς τῶν περίφημοτάτων ῥητόρων τῶν Ἀθηνῶν, ἦτον υἱὸς Κερήλου μετοίκου ἐκ Συρακουσῶν, ἡλικίας δ' ἐπὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου καὶ μετ' αὐτόν. καὶ ἔγραψεν 230 λόγους, ἐξ ὧν μόνοι 34 διασώθηκαν, διακρινόμενοι δ' ἅ τὴν ἀφίλειαν. τὴν φυσικὴν χάριν τῶν, καὶ τὴν σπρῆναιαν.

ΛΟΓΟΣ ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ.

ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΝ Τῷ ΠΟΛΕΜῳ

ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΚΟΡΙΝΘΙΩΝ ΑΠΟΘΑΝΟΝΤΩΝ.

Τὸν λόγον τοῦτον ἀπρότερον ὁ Λυσίας ἐπὶ τῶν πεσόντων εἰς τὸν κληθέντα ΚΟΡΙΝΘΙΑΚΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ, τὸν συμβάντα ἔτεκα ἔτη μετὰ τὸ τέλος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ἐν ἔτει 393 π. Χ. (ΟΛ. 96, 8'. — δει. οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐξεστράτευσαν κατὰ τῆς Βοιωτίας (Ξενοφ. Ἑλλ. Δ'. 4, 1—13. — Δ. 18. 13'. 36).

Εἰ μὲν ἡγοῦμην οἷόν τε εἶναι, ὦ παρόντες, ἐπὶ τῷδε τῷ τόρῳ λόγῳ δηλῶσαι τὴν τῶν ἐνθάδε κειμένων ἀνδρῶν ἀρετὴν¹, ἐμμενύμενην ἀν² τοῖς ἐπαγγέλμασιν³ ἐπ' αὐτοῖς⁴ ἐξ ὀλίγων ἡμερῶν⁵ λέγειν· ἐπειδὴ δὲ τοῖς πᾶσιν ἀνθρώποις ὁ πᾶς χρόνος οὐχ ἱκανὸς λόγον ἔσθον παρασκευάσαι⁶ τοῖς τούτων ἔργοις, διὰ τοῦτο καὶ ἡ πόλις μοι δοκεῖ, προνοουμένη τῶν ἐνθάδε λεγόντων⁷, ἐξ ὀλίγου⁸ τὴν πρόσταξιν⁹ ποιῆσθαι, ἡγουμένη οὕτως ἀν μάλιστα συγγνώμης αὐτοὺς παρὰ τῶν ἀκουσάντων τυγχάνειν. Ὅμως δὲ ὁ μὲν λόγος μοι¹⁰ περὶ τούτων, ὁ δ' ἄγων οὐ πρὸς τὰ τούτων ἔργα, ἀλλὰ πρὸς τοὺς πρότερον ἐπ' αὐτοῖς εἰρηκότας¹¹. Τοσαύτην γὰρ ἀφθονίαν¹² παρασκευάσεν ἡ τούτων ἀρετὴ καὶ τοῖς ποιεῖν δυναμένοις καὶ τοῖς εἰπεῖν βουλευθεῖσιν, ὥστε κακὰ μὲν πολλὰ τοῖς προτέροις περὶ αὐτῶν εἰρησθαι¹³, πολλὰ δὲ καὶ ἐκείνοις παραχλείσθαι, ἱκανὰ δὲ καὶ τοῖς ἐπιγιγνομένοις ἐξεῖναι λέγειν. Οὐτε γὰρ γῆς ἄπειροι¹⁴, οὔτε θαλάσσης οὐδεμιᾶς· πανταχού δὲ καὶ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις οἱ τὰ αὐτῶν πενήθοντες κακὰ τὰς τούτων ἀρετὰς ὑμνοῦσι¹⁵.

1) Ἀνδρίαν. 2) Ἡμετέραν. 3) Εἰς τοὺς ἀρχοντας τοὺς παραγγελλόμενους εἰς τὸν Λυσίαν νὰ ἐμιλήσῃ. 4) Εἰς μνήμην αὐτῶν τῶν πεσόντων. 5) Εἰς διαστήμα ἐλάχιστον ἡμερῶν παρασκευασθεῖς. 6) Ὡστε π. Ὅλος ὁ ἀπείρος χρόνος ἀν εἶδεται εἰς ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος. δὲν ἦτοτε πάλιν ἀρκεῖται ὥστε νὰ παρασκευάσωσιν. 7) Εὐτοῦ δηλ. δοτις μέλλει νὰ ἐμιλήσῃ. 8) Περὶ ὀλίγου καιροῦ. 9) Τὴν παραγγελίαν τῆς συντάξεως τοῦ λόγου. 10) Ἐστὶν ἐμοὶ ἐὶς λόγους. δηλ. ἐμὲ, θέλω ἐμιλήσθαι. 11) Ἀγωνίζεμαι· πῶς νὰ ἐμιλήσω ἀξίως ἐκ τῶν ἔργων αὐτῶν (διότι τοῦτο εἶναι ἀδύνατον), ἀλλὰ μόνον ἀξίως ἐκείνων εἴτινες πρὸ ἐμοῦ ἐμίλησαν περὶ αὐτῶν. 12) Ἀφθονίαν παραδείγματος τοῖς δυναμένοις ποιεῖν, καὶ ὑποθέτει λόγον τοῖς βουλευθεῖσιν εἰπεῖν. 13) Ἀπαρέμκτον ἱερατώμενος ἐκ τοῦ ὥστε. ὥστε ἐρρέθησαν. 14) Οἱ πανταχούρτοιμοι δὲν ἔμεινε γῆ τὴν ἐποίαν νὰ μὴ γνωρίζωσιν. 15) Οἱ προφανεῖς ἐπιταφίους λόγους διὰ τοῦς ἀποθανόντας ἀνδρείους συμπατριώτας τῶν ὑμνοῦσιν ἐξ ἀνάγκης τὰς τούτων (τῶν νῦν τιμωμένων) ἀνδραγαθίας· διότι ὑπηνούντις τὰς οἰκίας ἐκαστος συμφορὰς, τιμῶσι καὶ δι' αὐτοὺς μόνου τοῦ πένθους, τὴν ἀνδρίαν αὐτῶν (τῶν ἡμετέρων συμπολιτῶν), εἴτινες ἐκήσαντες αὐτοὺς, ἐγιναν αἰτίοι τοῦ πένθους τούτου.

Πρῶτον μὲν οὖν τοὺς παλαιοὺς κινδύνους τῶν προγόνων δίδειμι¹⁶, μνήμην παρὰ τῆς ρήμης λαβὼν¹⁷. Ἄξιον γὰρ πᾶσιν ἀνθρώποις κἀκείνων¹⁸ μινῆ-σθαι, ὑμνοῦντας μὲν ἐν ταῖς ᾠδαῖς, λέγοντας δ' ἐν ταῖς τῶν ἀγαθῶν μνή-μας, τιμῶντας δ' ἐν τοῖς καιροῖς τοῖς ταιούτοις, παιδεύοντας δ' ἐν τοῖς τῶν τεθνεώτων ἔργοις τοὺς ζῶντας.

Ἀμαζόνες¹⁹ μὲν γὰρ Ἀραῶς μὲν τῷ παλαιῷ ἦσαν θυγατέρες, οἰκοῦσαι δὲ παρὰ τὸν Θερμῶδοντα²⁰ ποταμὸν, μόναι δὲ ὥπλισμέναι σιδήρῳ τῶν περὶ αὐτάς²¹, πρῶται δὲ τῶν πάντων²² ἐρρίπτους ἀναβᾶσαι, οἷς ἀνεπίστως, δι' ἀπειρίαν τῶν ἐναντίων, ἤρουν²³ μὲν τοὺς φεύγοντας, ἀπέλειπον²⁴ δὲ τοὺς διώκοντας, ἐνορίζοντο δὲ διὰ τὴν εὐφυλίαν μᾶλλον ἄνδρες, ἢ διὰ τὴν φύ-σιν γυναικες· πλεον γὰρ ἐδόκουν τῶν ἀνδρῶν ταῖς ψυχαῖς διαφέρειν²⁵, ἢ ταῖς ἰδέαις²⁶ ἐλλείπειν. Ἀρχοῦνται δὲ πολλῶν ἐθνῶν, καὶ ἔργῳ μὲν τοὺς περὶ αὐτὰς καταδεδοικωμένοι²⁷, λόγῳ δὲ περὶ τῆςδε τῆς χώρας²⁸ ἀκούου-σαι κλέος²⁹ μέγα, πολλῆς δόξης καὶ μεγάλης ἐλπίδος χάριν³⁰ παρκα-λοῦνται τὰ μακρῶτατα τῶν ἐθνῶν, ἐστράτευσαν ἐπὶ τήνδε τὴν πόλιν. Τυχοῦσαι δ' ἀγαθῶν ἀνδρῶν³¹, ὅμοιαις ἐκτέταντο τὰς ψυχὰς τῇ φύσει³², καὶ ἐναντίαν τὴν δόξαν³³ τῆς προτέρας λαβοῦσαι, μᾶλλον ἐκ τῶν κινδύ-νων³⁴ ἢ ἐκ τῶν σωματίων ἐδοξεν εἶναι γυναικες. Μόναις δ' αὐταῖς οὐκ ἐξε-γένετο ἐκ τῶν ἡμαρτημένων μαθεῖσθαι³⁵ περὶ τῶν λοιπῶν ἄμεινον βουλεύ-σασθαι, οὐδ' οἷα καὶ ἀπελθούσαις ἀπαγγεῖλαι τὴν τε σφετέρων αὐτῶν δυσ-τυχίαν καὶ τὴν τῶν ἡμετέρων προγόνων ἀρετὴν. Αὐτοὺς³⁶ γὰρ ἀποθανού-σαι, καὶ δοῦσαι δίκην³⁷ τῇ ἀνομίᾳ, τῆςδε μὲν τῆς πόλεως διὰ τὴν ἀρε-τὴν³⁸ ὀλέκοντο μνήμην ἐποιήσαντο, τὴν δὲ ἐκυτῶν πατρίδα, διὰ τὴν ἐνθάδε συμφορὰν, ἀνώνυμον³⁹ κατέστησαν.

Ἐκεῖναι μὲν οὖν, τῆς ἄλλοτρίας⁴⁰ ἀδικίας ἐπιθυμήσασαι, τὴν αὐτῶν δι-καίως ἀπώλεσαν. Ἀδράστου δὲ καὶ Πολυνείκου⁴¹ ἐπὶ Θήβας στρατεύσαν-των, καὶ ἡττηθέντων μάχῃ, οὐκ ἐόντων τῶν Καδμείων⁴² ὀπτεῖν τοὺς νε-κροὺς, Ἀθηναῖοι ἡγησάμενοι ἐκείνους⁴³ μὲν, εἴ τι ἡδίκουν, ἀποθιγόντας δι-κὴν εἶχιν τὴν μεγίστην⁴⁴, τοὺς δὲ κάτω τὰ αὐτῶν οὐ κομίζεσθαι⁴⁵, ἱερῶν

16) Ἀναρίω. 17) Ἀνακαλῶν αὐτοὺς εἰς τὴν μνήμην μου ὡς ρημίζονται. 18) Τῶν προ-γόνων. 19) Ἀρχαῖαι ἐνταῦθεν ἱστορῶν τὰ κατορθώματα τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ τῶν πρῶ-τῶν μνημονιομένων. 20) Ποταμὸς τῆς Καππαδοκίας ἐν Ἀσίᾳ. 21) Μόναι τῶν. Μόναι μεταξὺ ὄλων τῶν γυναικῶν ὅσαι κατεῖχον τοὺς πέρις αὐτῶν τόπους. 22) Ἀνδρῶν. 23) Εὐκρίουν, εὐκριν. 24) Ἀρηνον ὀπίσω, διέφυγον. 25) Ὅτι ὑπερτεροῦσι. 26) Κατὰ τὰς μορφάς, τὰ εἴδη. 27) Μίσωι· δουλώσασαι δι' ἐκείνων, διὰ τῶν ἐπὶ ὧν τῶν. 28) Τῆς Ἀττικῆς. 29) Φήλην. 30) Χάριν πολλῆς δόξης· πρὸς ἀποκρίσιν πολλῆς δόξης. 31) Τῶν Ἀθηναίων. 32) Ἀπλ. θηλυπρεπεῖς, ἀπεδειλίαν. 33) Τὴν ὑπὲρ φύσιν. 34) Ὅσους ὑπέβησαν. 35) Τὸ ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρτίζεσθαι ταυτοπροσωπεῖ τῷ ἀντικει-μένῳ τοῦ ῥήματος ἔρ' οὐ τὸ ἀπαρτίζεσθαι ἑστρωταί. 36) Ἐνταῦθα, πρὸ τῶν Ἀθηναίων. 37) Τιμωρῆσθαι διὰ τὴν ἀνομίαν. 38) Τῆς πόλεως. 39) Ἀδίκων. 40) Γῆς.

41) Πολυνείκης υἱὸς τοῦ Οἰδίποδος δ' ὡς αἱ ἐκ Θηβῶν ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν τοῦ Ἐπεικέτα, ἦλθεν εἰς Ἀργεῖ, καὶ νυμφεύσας τὴν ἀδελφὴν τοῦ βασιλέως Ἀδράστου, ἐξεστράτευσεν κατὰ Θηβῶν τὴν λιγομένην ἱστορίαν τῶν Ἐπιδ' ἐπὶ Θήβας. 42) Οἱ Ἀρχαῖοι κάτοικοι τῆς Βαυκαλίας. Καδμεία ἐκαλεῖτο ἡ Λαρισαία τῶν Θηβῶν. 43) Τὸν νεκρὸν τοῦ Πολυνείκου.

44) Ὅτι ἀποθνήσκοντες ἔλαβον τὴν μεγίστην τιμωρίαν. 45) Ὅτι μὴ θαπτομένων τῶν νεκρῶν οἱ κάτω (θεοὶ) δὲν λαμβάνουσι τὰ εἰς αὐτῶν, εἴτε ἀνέκονται αὐτοῖς, ἢ οὐκ ἀνέ-κονται τῶν νεκρῶν, καὶ τὰ ἐν ταῖς ἐπισχεθεῖς τελεταῖς νεκρομένη.

δὲ μαινομένων⁴⁵, τοὺς ἄνω θεοὺς ἀπεθεώσθη⁴⁷, τὸ μὲν πρῶτον πέμψαντες κήρυκας ἐδόντο αὐτῶν⁴⁸ δοῦναι⁴⁹ τῶν νεκρῶν ἀναίρεσιν⁵⁰, νομίζοντες ἀνδρῶν μὲν ἀγαθῶν⁵¹ εἶναι ζώντας τοὺς νεκροὺς τιμωρήσασθαι, ἀπιστούντων δὲ σοφίσαι αὐτοὺς⁵² ἐν τοῖς τῶν τεθνεώτων σώμασι⁵³ τὴν εὐχὴν ἐπιβεβηκνῆσθαι. Οὐ δυνάμενοι δὲ τούτων⁵⁴ τυχεῖν, ἐπ' αὐτοὺς ἐπ' αὐτοῖς, ὑδαμῖνος διαφορὰς⁵⁵ πρότερον πρὸς Καδμείους ὑπαρχούσης οὐδὲ τοῖς ζῶσι τῶν Ἀργείων χαριζόμενοι, ἀλλὰ τοὺς τεθνεώτας ἐν τῷ πολέμῳ ἀΐοντες⁵⁶ τῶν νομιζομένων τυγχάνειν, πρὸς τοὺς ἑτέρους⁵⁷ ὑπὲρ ἀμφοτέρων⁵⁸ ἐκινδύνειν αὐτὸν ὑπὲρ μὲν τῶν⁵⁹, ἵνα μηκέτι εἰς τοὺς τεθνεώτας ἐξαμφοτέρωντες πλείω περὶ τοῦ θεοῦ⁶⁰ ἐξυβρίσωσιν ὑπὲρ δὲ τῶν ἑτέρων, ἵνα μὴ πρότερον εἰς τὴν αὐτῶν⁶¹ ἀπέλθωσι, πατρίου τιμῆς ἀτυχήσασθαι, καὶ Ἑλληνικοῦ νόμου⁶² στερηθέντες, καὶ κοινῇ ἐλπίδος ἡμαρτηκότες. Ταῦτα διανοηθέντες, καὶ τὰς ἐπὶ τῷ πολέμῳ τύχας κοινὰς ἀπάντων ἀνθρώπων νομίζοντες⁶³, πολλοὺς μὲν πολέμιους κτώμενοι⁶⁴, τὸ δὲ δίκαιον ἔχοντες σύμμαχον ἐνίκων μαχόμενοι. Καὶ οὐχ ὑπὸ τῆς τύχης ἐπαρθέοντες, μεῖζονας παρὰ Καδμείων τιμωρίας ἐπεθύμησαν⁶⁵, ἀλλ' ἐκείνοις μὲν ἀντὶ τῆς ἀθεθείας τὴν ἐαυτῶν ἀρετὴν ἐπεδείξαντο· αὐτοὶ δὲ λαβόντες τὰ ἀθλὰ⁶⁶, ὥνπερ ἕνακ ἀφίκοντο, τοὺς Ἀργείων νεκροὺς ἐθαψαν ἐν τῇ αὐτῶν Ἑλευσίνῃ⁶⁷.

Περὶ μὲν οὖν τοὺς ἀποθανόντας τῶν ἐπὶ τῇ ἐπιθήκῃ τοιοῦτοι γεγονόσιν⁶⁸ Ὑγέρῳ δὲ χρόνῳ, ἐπειδὴ Ἡρακλῆς μὲν εἰς ἀνθρώπων ἡφανίσθη⁶⁹, οἱ δὲ παῖδες αὐτοῦ θέρουγον μὲν Εὐρυθέα⁷⁰, ἐξηλκύνοντο δὲ ὑπὸ πάντων τῶν Ἑλλήνων, αἰσχυνομένων μὲν τοῖς ἔργοις⁷¹, φοβουμένων δὲ τὴν Εὐρυθείας δύναμιν, ἀφικόμενοι εἰς τήνδε τὴν πόλιν, ἵκται ἐπὶ τὸν βομὸν ἐκπαθέοντο. Ἐξικουμένου⁷² δὲ αὐτοῦ Εὐρυθείας, Ἀθηναῖοι οὐκ ἠθέλησαν ἐκδοῦναι, ἀλλὰ τὴν Ἡρακλέους ἀρετὴν μᾶλλον ἡδοῦντο⁷³, ἢ τὸν κίνδυνον τὸν ἐκ τῶν φοβούντων καὶ ἡζέοντο⁷⁴ ὑπὲρ τῶν ἀσθενεστέρων μετὰ τοῦ δικαίου⁷⁵ διαμαχεσθαι μᾶλλον, ἢ τοῖς δυναμένοις⁷⁶ χαριζόμενοι τοὺς ὑπ' ἐκείνων ἀδικουμένους ἐκδοῦναι. Ἐπιστρατεύσαντος⁷⁷ δ' Εὐρυθείας μετὰ τῶν ἐν ἐκείνῳ τῷ

45) Ὅταν νεκροὶ ἔκιντο ἐν τοῖς ἱεροῖς. 47) ἀσιδεῖα πράττεται πρὸς τοὺς ἄνω (δηλ. τοὺς οὐρανίους), τοὺς μὴ καταθνήσκουσιν θεοὺς. 48) τῶν Καδμείων. 49) Νὰ ἐπιτρέψωσι.

50) ἀποκρίμην πρὸς ταῦτα. 51) ἴδιον. 52) Ὅτι εἶναι ἴδιον ἀνδρῶν μὴ ἔχοντων πίστιν εἰς αὐτοὺς. εἰς τὴν ἀδολίαν τῶν. 53) Κατὰ τῶν σωμάτων. 54) τῶν ζητουμένων. 55) Φιλανεικίας. 56) ἀπαιτούντες νὰ τιμωρῶν ἐν τεθνεώταις. 57) τοῦ Καδμείους.

58) Καὶ ὑπὲρ τῶν Καδμείων καὶ ὑπὲρ τῶν Ἀργείων. 59) Ὑπὲρ μὲν τούτων, τῶν Καδμείων. Πολεμοῦντες κατὰ τῶν Καδμείων ὑπὲρ αὐτῶν, λέγει, ἐπιλήμιον, διότι τοὺς ἐμπόδιζον νὰ ἐξυβρίσωσι περισσότερον τοὺς θεοὺς. 60) Εἰς ὅσα ἀρετῇ τοὺς θεοὺς. 61) πόλιν.

62) Ἑλληνικοῦ νόμου ἦν νὰ θάπτονται ἀναγκασίως οἱ νεκροί. 63) Νομίζοντες ὅτι εἶναι κοινὰ, ὅτι δηλ. οἱ νικηταὶ δύνανται νὰ νικηθῶσι. 64) ἔχοντες ἔχρησι μὲν πολλοὺς, ποτὶν δὲ σύμμαχον τὸ δίκαιον. 65) Οὐκ ἐπαρθέοντες ἐπεθύμησαν, δηλ. οὐκ ἐπαρήσαν καὶ οὐκ ἐπεθύμησαν. 66) τὰ ἀθλὰ ἦσαν οἱ νεκροὶ τῶν Ἀργείων. 67) Ἡ Ἑλευσίς ἦν δῆμος τῆς Ἀττικῆς. 68) τοιοῦτοι ἐδείχθησαν. 69) Ἄν λέγεται ἀπθανεῖν, διότι ὡς ἡμίθεοι ἡφανίσθη μόνον, ἀνελήφθη. 70) τὴν ἐξάδελφον τοῦ Ἡρακλέους, ὅπως φησὶν αὐτὴν τῷ ἐπὶ ἑλέκτῃ κατὰ βουλήσιν τῆς Ἥρας τὰ 12 δουκίαι ἀῖμα. τὰ ὅποια ὁ ἦρας κατώρρωσε. Μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ κατέτρεξε καὶ τοὺς παῖδας τοῦ. 71) Διὰ τὰ ἔργα ταῦτα, ὅτι ἐδύνατο τοὺς Ἡρακλείδας. 72) Ζητούντες νὰ τῷ παραδώσωσιν αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι. 73) ἐνερπίζοντο, ἀσείδοντο. 74) Ἐπιδύοντο. 75) ἔχοντων ὑπὲρ αὐτῶν τὸ δίκαιον. 76) τοῖς ἰσχυροῖς.

77) Ἐπειλθόντες μετὰ στρατεύματιν.

χρόνῳ Πελοπόννησον ἐχόντων⁷⁸, οὐκ ἐγγὺς τῶν δεινῶν γενόμενοι· μετέγνωσαν⁷⁹, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν εἶχον γνώμην, ἥνπερ πρότερον· ἀγαθὸν μὲν οὐδὲν ἰδίᾳ ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτῶν⁸⁰ πεπονθίτες, ἐκείνους τοῦκ' εἰδοτάς ποιοί τινες ἄνδρες εἶναι γενόμενοι⁸¹, δίκαιον δὲ νομίζοντες εἶναι⁸², οὐ πρότερας ἔχθρας ὑπαρχούσης πρὸς Εὐρυθείᾳ, οὐ ἐ κέρδους προκειμένου πλὴν δόξης ἀγαθῆς, τοσούτον κίνδυνον ὑπὲρ αὐτῶν ἤρασαν· τοὺς μὲν ἀδικουμένους ἐλασύντες, τοὺς δ' ὑβρίζοντας μισοῦντες· καὶ τοὺς μὲν κωλύειν ἐπιχειροῦντες, τοὺς δ' ἐπικουρεῖν ἀξιῶντες· ἡγούμενοι· ἐλευθερίας μὲν εἶναι σημεῖον, μὴδὲν ποιεῖν ἄκοντας· δικαιοσύνης δὲ τοὺς ἀδικουμένους βοηθεῖν· εὐφυγίας δ' ὑπὲρ τούτων ἀμφοτέρων⁸³, εἰ δέοι, μαχομένους ἀποθνήσκειν. Τοσούτον δ' ἐσπρόνου ἀμφοτέροι⁸⁴, ὥς τοι μὲν μετ' Εὐρυθείᾳ οὐδὲν παρ' ἐκόντων ἐζήτουν εὐρίσκεισθαι⁸⁵. Ἀθηναῖοι δὲ οὐκ ἤξιουν Εὐρυθείᾳ αὐτὸν ἱκετεύοντα⁸⁶ τοὺς ἱκέτας αὐτῶν ἐξέλαιν. Πικρατάχμενοι δ' ἰδίᾳ δυνάμει τὴν ἐξ ἀπάσης Πελοποννήσου στρατὴν ἐλθοῦσαν ἐνίκων μαχομένοι· καὶ τῶν Ἑρακλείδους παίδων τὰ μὲν σώματα εἰς αἵθειαν κατέστησαν⁸⁷, ἀπκλίσαντες δὲ τοῦ δέους καὶ τῆς ψυχᾶς ἡλευθέρωσαν· διὰ δὲ τὴν τοῦ πατρὸς ἀρετὴν ἐκείνους τοῖς αὐτῶν⁸⁸ κινδύνους ἐσπεφάνωσαν. Τοσούτον δ' εὐτυχέστεροι παῖδες οὐκ ἐγένοντο⁸⁹ τοῦ πατρὸς· ὁ μὲν γὰρ, καίπερ ὢν ἀγαθὸν πολλῶν αἰτίος ἅπασιν ἀνθρώποις, ἐπίπονον καὶ φιλόνεικον καὶ φιλότιμον⁹⁰ αὐτῷ καταστήσας τὸν βίον, τοὺς μὲν ἄλλους ἀδικούντας ἐκόλλασε. Εὐρυθείᾳ δὲ καὶ ἐχθρόν ὄντα, καὶ εἰς αὐτὸν ἐξαμαρτάνοντα, οὐχ οἷός τε ἦν τιμωρητάσθαι· οἱ δὲ παῖδες αὐτοῦ διὰ τῆςδε τὴν πόλιν τῇ αὐτῇ εἶδον ἡμέρᾳ τὴν θ' ἐκὼντων σωτηρίαν καὶ τὴν τῶν ἐχθρῶν τιμωρίαν.

Πολλὰ μὲν οὖν ὑπῆρχε⁹¹ τοῖς ἡμετέροις προγόνοις μετ' γνώμῃ χρωμένοις⁹² περὶ τοῦ δικαίου διαμάχεσθαι· ἥ τε γὰρ ἀρχὴ τοῦ βίου⁹³ δικαία· οὐ γὰρ, ὥσπερ οἱ πολλοί⁹⁴, πανταχόθεν συνειλεγμένοι, καὶ ἐτέρους ἐκβαλόντες τὴν ἄλλοτρίαν ᾤκησαν⁹⁵, ἀλλ' αὐτόχθονες ὄντες, τὴν αὐτὴν ἐκέκτηντο μητέρα καὶ πατρίδα⁹⁶, πρῶτοι δὲ καὶ μόνοι ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ ἐκβαλόντες τὰς παρὰ σφίσιν αὐτοῖς δυναστείας⁹⁷, ἡγεμονικίαν κατέστησαντο ἡγούμενοι τὸν πάντων⁹⁸ ἐλευθερίαν ὑμνοῖαν εἶναι μεγίστην· κοινὰς δ' ἅλλήλοισι τὰς ἐκ τὴν κινδύνων ἐλπίδας ποιήσαντες, ἐλευθερίας ταῖς ψυχαῖς ἐπολιτεύοντο νόμῳ τοὺς ἀγαθοὺς τιμῶντες καὶ τοὺς κακοὺς κολάζοντες· ἡγησάμενοι θηρίων μὲν ἔργον εἶναι ὑπ' ἀλλήλων βίᾳ κρατεῖσθαι, ἀνθρώποις δὲ προσήκειν

78) Κατοικούντων. 79) Οὐ μετέγνωσαν γενόμενοι, ὅταν ἐπλησίασαν, εἰς τὸν κίνδυνον.

80) Τῶν Ἑρακλείδων. 81) Θέλουσι γίνεσθαι· δηλ. ἂν θὰ διεγνώσκον ἀρετῆς καὶ καλοῦ.

82) Τοῦτο δ' ἐμῶν πρᾶξιν, τί ἀρετῆς τὸν κίνδυνον. 83) Ὑπὲρ ἐλευθερίας καὶ δικαιοσύνης. 84) Τόσον ὑψηλοτέρου ἀμφοτέροι. Οἱ μετ' Εὐρυθείᾳ καὶ εἰς Ἀθηναίους.

85) Δὲν ἐζήτουν· καὶ τοῖς δεῦρ' ἵππετε παρ' ἐκόντων τῶν Ἀθηναίων, δηλ. ἐζήτουν καὶ λάβωσι τοὺς ἱκέτας διὰ τῆς βίας. 86) Καὶ ἂν ἱκέτευεν ἀνάμνη. 87) Εἰς ἀσφάλειαν, σφραγίσαν. 88) Τῶν Ἀθηναίων. 89) Οἱ Ἑρακλείδαι. 90) Ἀσχολεῦμενοι πρὸς ἀπώτατον τιμῆς.

91) Πολλὰ περιστάσεις ὑπῆρχον. 92) Οὐκ ἐπείθοντο. 93) Αὐτῶν. 94) Οἱ περισσώτεροι τῶν λαῶν. 95) Δηλ. ἡ Ἀττικὴ δὲν ἦεν ξένη, εἰς τὰς ὁποίας κατοικησάμενοι ἐκβαλόντες ἄλλους. 96) Δηλ. πατρίς των ἦεν ἡ γῆ ἐξ ἧς καὶ κατάγονται. 97) Τοὺς δυνάστες.

98) Τῶν πολιτῶν.

νόμῳ μὲν δρῆσασθαι τὸ δίκαιον, λόγῳ δὲ πεῖσθαι.⁹⁹ ἔργῳ δὲ ταῦτοις¹⁰⁰ ὑπηρετεῖν, ὑπὸ νόμου μὲν βασιλευμένους, ὑπὸ λόγου δὲ διδασκαμένους.¹⁰¹

Καὶ γάρ τοι¹⁰² καὶ φύντες καλῶς¹⁰³, καὶ γινόντες ἐμοῖα¹⁰⁴, πολλὰ μὲν καλὰ καὶ θαυμαστὰ οἱ πρόγονοι τῶν ἐνθάδε κειμένων εἰργάσαντο, χεῖρμηστα δὲ καὶ μεγάλα καὶ πανταχοῦ οἱ ἐξ ἐκείνων γεγονότες¹⁰⁵ τρύπαια διὰ τὴν αὐτῶν ἀρετὴν κατέλιπον. Μόνοι γὰρ ὑπὲρ ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος πρὸς πολλὰς μυριάδας τῶν βαρβάρων διεκινδύνευσαν. Ὁ γὰρ τῆς Ἀσίας βασιλεὺς, οὐκ ἀγαπῶν¹⁰⁶ τοὺς ὑπάρχουσιν¹⁰⁷ ἀγαθοὺς, ἀλλ' ἐλπίζων καὶ τὴν Εὐρώπην δουλώσεσθαι, ἔστειλε πεντήκοντα μυριάδας στρατὸν. Πηγησάμενοι¹⁰⁸ δὲ, εἰ τήνδε τὴν πόλιν, ἥ ἐκοῦσαν φίλην ποιήσαιντο, ἥ ἄκουσαν καταστρέψαιντο, ῥαδίως τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἄρξαι, ἀπέβησαν εἰς Μαραθῶνα, νομίσαντες οὕτως¹⁰⁹ ἂν ἐρημοτάτους εἶναι συμμάχων τοὺς Ἕλληνας, εἰ ἐτι σκτακίζούσης¹¹⁰ τῆς Ἑλλάδος ὥς τινι χρή τρώῃ τοὺς ἐπιδόντας ἀμύνεσθαι, τὸν κίνδυνον ποιήσαιντο¹¹¹. "Ἐτι δ' αὐτοῖς¹¹² ἐκ τῶν προτέρων ἔργων¹¹³ περὶ τῆς πόλεως τοιαύτη δόξα¹¹⁴ παρεστήκει, ὥς εἰ μὲν πρότερον ἐπ' ἄλλην πόλιν ἴκων, ἐκείνοις¹¹⁵ καὶ Ἀθηναίοις πολεμήσουσι· προθύμως γὰρ τοῖς ἀδικουμένοις ἤξουσιν¹¹⁶ βοηθήσαντες· εἰ δ' ἐνθάδε πρῶτον ἄφικνόνται, οὐδέναν ἄλλους τῶν Ἑλλήνων τομήσουσι, ἐτέρους σώζοντες¹¹⁷, φανερὰν ἔχθραν πρὸς ἐκείνους ὑπὲρ αὐτῶν¹¹⁸ καταθέσθαι. Οἱ μὲν τοίνυν ταῦτα διανοούντο· οἱ δ' ἡμέτεροι πρόγονοι, οὐ λογιμῶς εἰδότες¹¹⁹ τοὺς ἐν τῷ πολέμῳ κινδύνους, ἀλλὰ νομίζοντες τὸν εὐκλεῆ θάνατον ἀθάνατον περὶ τῶν ἀγαθῶν καταλείπειν λόγον¹²⁰, οὐκ ἐφοβήθησαν τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων, ἀλλὰ καὶ τῇ αὐτῶν ἀρετῇ μᾶλλον ἐπίστευσαν· καὶ αἰσχυρόμενοι ὅτι ἦσαν οἱ βάρβαροι αὐτῶν ἐν τῇ χώρᾳ, οὐκ ἀνέμειναν πυθέσθαι¹²¹, οὐδὲ βοηθῆσαι τοὺς συμμάχους, οὐδ' ὤληθησαν δεῖν ἐτέροις τῆς σωτηρίας χάριν εἰδέσθαι¹²², ἀλλὰ σφίσιν αὐτοῖς τοὺς ἄλλους Ἕλληνας. Ταῦτα μὲν γνώμη πάντες γινόντες¹²³, ἀπήντων ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς¹²⁴. Ἐνόμιζον γὰρ ἀποθανεῖν μὲν αὐτοῖς μετὰ πάντων προσήκειν, ἀγαθοὺς¹²⁵ δ' εἶναι μετ' ὀλίγων· καὶ τὰς μὲν ψυχὰς ἄλλοτρίαις διὰ τὸν θάνατον κεκτῆσθαι¹²⁶, τὴν δ' ἐκ τῶν κινδύνων μνήμην ἰδίαν καταλείψειν. Ἡξίου¹²⁷ δ' οὓς μὴ μόνοι νικῆειν¹²⁸, οὐδ' ἂν μετὰ συμμάχων θύνασθαι· καὶ ἡττηθέντες μὲν, ὀλίγῳ τῶν ἄλλων προσπολεσθαι¹²⁹, νικῆ-

99) Νὰ πεῖσθαι τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὸ δίκαιον. 100) Τοῖς δικαίοις. 101) Ἰσοκείμενα τῶν ἀπαρεμάρτων, ἵστασθαι, κτλ. 102) Περιποιεῖσθαι πρὸς ἀκούοντας. 103) Εὐγενεῖς ὄντες, ἐκ τοῦ ὡς πατέρων γεννηθέντες. 104) Φρονήσαντες γενναῖα ἢ ἀναπαράγοντες αἵματος γένος, ἐκ τῶν πατέρων. 105) Γεννηθέντες, οἱ ἀπόγονοί των. 106) Εὐχαρίστουμένος. 107) Αὐτοῖς. 108) Ἡ στρατιὰ· πληθὺ διὰ τὸ περιληπτικόν. 109) Ἀπειδιδεῖται εἰς τὴν εἰ. 110) Εὐ ὥς ἀκούειν ἡ ἀνακρίνεται. 111) Ἐπιδόντες. Ἀν ἐπιδόντων στασιαζούσης τῆς Ἑλλάδος, οὕτω τότε εἰ ἔλθοντες θά ἦσαν ἔργοι. 112) Τοῖς Πέρσιν. 113) Τῶν Ἀθηναίων. 114) Ἰδέαι.

115) Τοῖς πολιταῖς τῆς ἄλλης πόλεως. 116) Οἱ Ἀθηναῖοι. 117) Οὐδέναν τομήσουσι σώζοντας καταθέσθαι. 118) Πρὸς τοὺς Πέρσιν ὑπὲρ τῶν Ἀθηναίων. 119) Οὐκ ἀναλογισάμενοι. 120) Ὅτι ὁ θάνατος καταλείπει λίγην ἀθάνατον. 121) Νὰ ἀποσώσων (οἱ σύμμαχοι). 122) Νὰ γινώσκω χάριν. 123) Ἀποφασίζοντας. 124) Τοὺς Πέρσιν. 125) Γενναίους. 126) Ἐνέμεινον ὅτι αἱ ψυχὰς δὲν εἶναι ἰδικαί των, διότι ὁ θάνατος τὰς ἀπαιτεῖ, ἢ μνήμη ἔμεις τὴν ἴδιαν ἡδονὴν ἔρξαι περὶ τῶν κινδύνων των, αὐτῇ ὅτι εἶναι ἰδικαί των. 127) Διίσχυρίζοντες. 128) Ἐκείνους τοὺς ἔμοιους δὲν ἦσαν νικῆσαι μόνοι. 129) Ἀπειλεῖσθαι ὀλίγῳ (λίγῳ χρόνῳ) πρὸ τῶν ἄλλων.

σαντος δέ, καὶ τοὺς ἄλλους ἐλευθερώσιν. "Ἄνδρες δ' ἀγαθοὶ γενόμενοι, καὶ τῶν μὲν σωμάτων ἀφειδήσαντες¹³⁰, ὑπὲρ δὲ τῆς ἀρετῆς οὐ φιλοψυχίσαντες¹³¹, καὶ μᾶλλον τοὺς παρ' αὐτοῖς νόμους αἰσχυρόμενοι¹³² ἢ τὸν πρὸς τοὺς πολεμίους κίνδυνον φοβούμενοι, ἔστησαν μὲν τρόπαια ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος τῶν βαρβάρων¹³³, ἐκ τῆς αὐτῶν¹³⁴ ὑπὲρ χρημάτων εἰς τὴν ἀλλοτριὰν ἐμβαλόντων (παρὰ τοὺς ὄγκους¹³⁵) οὕτω δὲ διὰ ταχέων¹³⁶ τὸν κίνδυνον¹³⁷ ἐποίησαντο, ὥστε οἱ αὐτοὶ¹³⁸ τοῖς ἄλλοις ἀπήγγειλαν τὴν τε ἐνθάδε ἀφίξιν τῶν βαρβάρων, καὶ τὴν τῶν προγόνων¹³⁹ νίκην. Καὶ γάρτοι οὐδεὶς τῶν ἄλλων ἔδεισεν ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος κινδύνου¹⁴⁰, ἀλλ' ἀκούσαντες ὑπὲρ τῆς αὐτῶν ἐλευθερίας ἤσθησαν. Ὡς οὐδὲν θαυμαστὸν, παλαιῶν τῶν ἔργων γεγενημένων¹⁴¹, ὥσπερ καινῶν ὄντων, ἔτι καὶ νῦν τὴν ἀρετὴν αὐτῶν ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων ζηλοῦσθαι.

Μετὰ δὲ ταῦτα Ξέρξης¹⁴², ὁ τῆς Ἀσίας βσιλεύς, καταφρονήσας μὲν τῆς Ἑλλάδος, εὐευσμένος¹⁴³ δὲ τῆς ἐλπίδος, ἀτιμίζομενος δὲ τῷ γεγενημένῳ¹⁴⁴, ἀχθόμενος δὲ τῇ συμφορᾷ¹⁴⁵, ὀργιζόμενος δὲ τοῖς αἰτίοις, ἀπαθῆς δ' ὄν κακῶν καὶ ἄπειρος ἀνδρῶν ἀγαθῶν¹⁴⁶, δεκάτῳ ἔτει παρασκευασάμενος, χιλιάς μὲν καὶ διακοσίαις ναυσὶν ἀφίκετο¹⁴⁷ τῆς δὲ περὶ τῆς στρατιᾶς οὕτως ἄπειρον τὴν πλῆθος ἦγεν, ὥς καὶ τὰ ἔθνη τὰ μετ' αὐτοῦ ἀκολουθήσαντα πολλὸν ἔργον εἶη καταλέξειν¹⁴⁸. Τὸ δὲ μέγιστον σημεῖον τοῦ πλῆθους¹⁴⁹ ἔξῃν γὰρ αὐτῷ χιλιάς ναοὶ διαδιδόσθαι κατὰ τὸ φερόμενον¹⁵⁰ τοῦ Ἑλλησπόντου τὴν περὶ τὴν στρατιάν ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην, οὐκ ἠθέλησεν, ἡγούμενος τὴν διατριβὴν¹⁵¹ αὐτῷ πολλὴν ἐσσεσθαι ἀλλ' ὑπεριδὼν¹⁵² καὶ τὰ φύσει πεφυκότα¹⁵³, καὶ τὰ θεῖα πράγματα, καὶ τὰς ἀνθρωπίνους διανοίας, ὁδὸν μὲν διὰ τῆς θαλάσσης ἐποιήσατο, πλοῦν δὲ διὰ τῆς γῆς ἡνέγκασε γενέσθαι, ζεύξας μὲν τὸν Ἑλλησπόντον, διορύξας δὲ τὸν Ἄθω¹⁵⁴. Ὑφίσταμένου¹⁵⁵ οὐδενός, ἀλλὰ τῶν μὲν ἀκόντων ὑπακούοντων, τῶν δὲ ἐκόντων προδιδόντων. Οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἔκνοι ἦσαν ἀμύνασθαι, οἱ δ' ὑπὸ χρημάτων διεφθαρμένοι¹⁵⁶ ἀμφοτέρω δ' ἦν αὐτοὺς τὰ πείθοντα, κέρους καὶ δόος. Ἀθηναῖοι δὲ, οὕτω δίκαιμην τῆς Ἑλλάδος, αὐτοὶ μὲν εἰς τὰς ναὺς εἰσβάλλοντες, ἐπ' Ἀρτεμίσιον¹⁵⁷ ἐδοθήσαν¹⁵⁸. Λακεδαιμόνιοι δὲ καὶ

130) Φιλοκινδυνεύοντες τὰ σώματα τῶν. 131) Μὴ φοβηθέντες τὸν θάνατον.

132) Σεισμένοι. 133) Τρόπαια τῶν βαρβάρων, δηλ. μνημεῖα τῆς νίκης τῶν βαρβάρων.

134) Τῆς. 135) Τοῦτο φαίνεται μεταγενεστέρως προσθήκη, διότι οἱ Πέρσαι ποτὲ δὲν ὤρκει-θησαν νὰ μὴ ἐκστρατεύσωσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα. 136) Ταχέως. 137) Τὸν πόλεμον.

138) Αὐτοὶ οἱ ἴδιοι Ἀθηναῖοι. 139) Τὴν ἰδίαν αὐτῶν, εἴτις ἦσαν ἡμῶν προγόνους.

140) Επειδὴ δηλ. κινδυνεύοντες τῶν Ἀθηναίων ἐν Μαρωνίῳ, δὲν εἶχαν νὰ φρονέται οἱ ἄλλοι. 141) Παρήλθεν ἔκτοτε 93 ἔτη, διότι ἡ ἐν Μαραθῶνι μάχη ἐγένετο ἐν ἔτει 490 π. Χ. (Ὁλ. 72, γ'), ἡ δὲ περὶ Ἐκρινθον ναυμαχία ἐν ἔτει 393) π. Χ. (Ὁλ. 96, δ').

142) Ο ἰν Μαραθῶνι ἡττηθεὶς ἦν ὁ Δαρίδης. Ο Ξέρξης ἦν διάδοχος ἐκείνου.

143) Ἀποτυχῶν. 144) Επὶ τῷ γ. διὰ τὸ συμβῆναι τὴν ἀποτυχίαν τοῦ πατρὸς του.

145) Επὶ τῷ. 146) Μὴ παῶν κακῶν, καὶ μὴ δοσιμάτος τῆς ἀρετῆς, τῇ ἀνδρείᾳ τῶν Ἑλλήνων. 147) Νὰ ἐνομάσωμεν, νὰ ἀπαριθμήσωμεν. 148) Εστί τὸ ἐπόμενον.

149) Ονομαστὴν ἀπόλυτος, διὰ τὸ ἀπρόσωπον. Ἐν τῷ ἔξῃ. 150) Μέρους. 151) Τὴν χρονοτριβὴν. 152) Παραβλέψας, περιφρονήσας. 153) Τὴν φύσιν, τὰ φυσικὰ πράγματα.

154) Ὑπέβη δώρυγα εἰς τὸν ἰσθμὸν τοῦ Ἀθῶντος καὶ διεδίδασεν ἐκείθεν τὸν στόλον του, διὰ νὰ μὴ τὸν περιπλεύσῃ. 155) Ἀντισταμένου. 156) Ὑπὸ τῶν. 157) Ἀρτεμίσιον πρὸς Βερέβαν τῆς Εὐβοίας. 158) Ὑμνησαν.

τῶν συμμάχων εἶναι εἰς Θεσσαλίαν¹⁵⁹ ἀπήντησαν, ἡγούμενοι δὲ τὴν στενότητα τῶν χωρίων τὴν παράδου¹⁶⁰ οἷοι τε¹⁶¹ ἐσεσθαι διαφυλάττειν. Πανομένου δὲ τοῦ κινδύνου¹⁶² κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, Ἀθηναῖοι μὲν ἐνίκων τῇ ναυμαχίᾳ· Λακεδαιμόνιοι δὲ, οὐδὲν¹⁶³ ταῖς ψυχαῖς ἐνδείξει¹⁶⁴ γινόμενοι, ἀλλὰ τοῦ πλῆθους δευθέντες¹⁶⁵, καί τοις φυλάττειν ὄντο¹⁶⁶, καὶ πρὸς οὓς κινδυνεύσειν ἐμελλον¹⁶⁷, διεφθάρσαν, οὐ γήττιθέντες τῶν ἐναντίων¹⁶⁸, ἀλλ' ἀποθνήσκοντες, οὐ περ ἐτάχθησαν μάχεσθαι. Τοῦτο δὲ τῷ τρόπῳ τῶν μὲν δυστυχισάντων, τῶν δὲ τῆς παράδου κρατησάντων¹⁶⁹, οἱ μὲν ἐπορεύοντο ἐπὶ τῇδε τὴν πόλιν, οἱ δὲ ἡμέτεροι πρόγονοι, πυθόμενοι¹⁷⁰ μὲν τὴν γεγενημένην Λακεδαιμονίᾳ συμφορὰν, ἀπορῶντες δὲ τοῖς περιεσκόσι πράγμασιν¹⁷¹, εἰδότες δ' ὅτι, εἰ μὲν κατὰ γῆν τοῖς βαρβάροις ἀπαντήσονται, ἐπιπλευσάντες¹⁷² χιλιῖς ναυσὶν ἐρήμην τὴν πόλιν¹⁷³ λήψονται, εἰ δ' εἰς τὰς τριῆρεις ἐμβήσονται, ὑπὸ τῆς πεζῆς στρατῆς ἀλώσονται¹⁷⁴, ἀμφοτέρωθεν δυνήσονται, ἀνύσθητι τε καὶ σινακὴν ἐκνήν καταλιπεῖν· δυσὶν δὲ προκειμένοι, πότερον χρὴ τὴν πατρίδα ἐκλιπεῖν, ἢ μετὰ τῶν βαρβάρων γινόμενα¹⁷⁵ καταδουλοῦσθαι τοὺς Ἕλληνας, ἡγησάμενοι κραίτερον εἶναι μετ' ἀρετῆς καὶ πενίας καὶ φυγῆς ἐλευθερίαν¹⁷⁶, ἢ μετ' οὐδείους καὶ πλούτου δουλείαν τῆς πατρίδος, ἐξέλιπον ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος τὴν πόλιν. Ἐν ἐν μέρει πρὸς ἑκάτεραν, ἀλλὰ μὴ πρὸς ἀμφοτέρωθεν ἅμα τὰς δυνάμεις¹⁷⁷ κινδυνεύουσιν. Ὑποθέμενο¹⁷⁸ δὲ παίδας καὶ γυναικας καὶ μητέρας εἰς Σαλαμῖνα, συνήθροισαν καὶ τὰ τῶν ἄλλων συμμάχων ναυτικόν. Οὐ πολλὰς δ' ὕπερον ἡμέρας ἤλθε καὶ ἡ πεζὴ στρατὶς, καὶ τὸ ναυτικόν τὸ τῶν βαρβάρων. Ὁ τίς οὐκ ἂν ἰδὼν ἐφοβήθη¹⁷⁹. Οἷοι¹⁸⁰ μέγας καὶ δεινὸς τῇδε τῇ πόλει¹⁸¹ κίνδυνος ὑπὲρ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας ἡγωνίσθη! Ποῖαν δὲ γνώμην εἶχον ἢ οἱ θεώμενοι τοὺς ἐν ταῖς ναυσὶν ἐκείναις (οὐτῆς καὶ τῆς αὐτῶν σωτηρίας ἀπίστου καὶ τοῦ κινδύνου προσιόντος) ἢ οἱ μέλλοντες ναυμαχήσειν [ὑπὲρ τῆς φιλοπότητος¹⁸²] ὑπὲρ τῶν ἄθλων¹⁸³ τῶν ἐν Σαλαμῖνι. Οἷς¹⁸⁴ τοσοῦτον παντρχοθὲν περιεστήκει πλῆθος πολεμίων, ὥστε ἐλάττω μὲν αὐτοῖς εἶναι τῶν παρόντων κακῶν τὸν θάνατον τὸν αὐτῶν προειδέναι¹⁸⁵, μεγίστην δὲ συμφορὰν ὑπὸ τῶν βαρβάρων εὐτυχισάντων¹⁸⁶ τοὺς ὑπεκτεθέντας ἡλιπίζον¹⁸⁷ πείσεσθαι.

159) Στενὸν εἰς τὸ παραθαλάσσιον τῆς Φθιώτιδος, ὅπου τὸ ὄρος Οἶτην. 160) Τῶν βαρβάρων. 161) Ἰκανοί. 162) Τῆς μάχης. 163) Κατ' οὐδὲν, δύν. 164) Ἐλλείπειν κατὰ τὰς ψυχὰς, κατὰ τὴν εὐψυχίαν. 165) ἀπατηθέντες ὡς πρὸς τὸν ἀρ. θμὸν. 166) Καὶ ἐκείνου τοῦ πλῆθους οὗ ὄντο, καὶ ὡς πρὸς τὸν ἀρ. θμὸν ἐκείνου. μετ' ὧν ἐνέμεινον εἰς τὸ ἔθελον φυλάττειν τὰ στενὰ, διότι ἦλθον ἐλ. γῶτεροι Ἕλληνες ἀρ' ὅτι ἐπὶ προσόκειν εἰ Λακεδαιμόνιοι.

167) Ἀπλ. εἶδον τοὺς ἐχθρούς περισσοτέρους ἀρ' ὅτι τοὺς ἐνόμιζον. 168) Ὑπὸ τῶν. 169) Τῶν μὲν Λακεδαιμονίων, τῶν δὲ βαρβάρων. 170) ἀκούσαντες. 171) ἀπορῶντες τί νὰ πράξουσιν εἰς τὰς ἐπελθούσας περιστάσεις. 172) Οἱ βάρβαροι. 173) Οἱ βάρβαροι.

174) Θέλουν νικῆσθαι, κυριεύθαι. 175) Συμφωνήσαντες. 176) Τὴν ἐλευθερίαν μετ' ἀρετῆς κτλ. εἶναι κραίτερον (χρῆμα). 177) Ἀπλ. τὴν πεζικὴν καὶ τὴν ναυτικὴν.

178) Ἐξαγαγόντες κρυφίως. 179) Τίς ἰδὼν οὐκ ἂν ἐφοβήθη; 180) Θυμαστικὸν ὡς πόσον. 181) Ἠγωνίσθη τῇδε τῇ πόλει, ἀπὸ τοῦ ὅπου τῇδε τῇ πόλει.

182) Προφανὴς προσθήκη γραμματικῆς, θέλοντες νὰ ἐξηγήσῃ ποῖα ἦσαν τὰ ἄθλα. 183) Τὰ ἄθλα ἦσαν εἰς τὴν Σαλαμῖνα κατακυριεύοντες πόδες καὶ γυναικας. 184) Ταῖς μέλλουσι ναυμαχήσειν. 185) Τὸ προειδέναι τὸν θάνατον ἢ αὐτοῖς τὸ ἐλάττω τῶν κακῶν. 186) Ἐὰν ἦθελον νικῆσαι.

187) Ἐρροῦντο εἰς οἱ ἀποσταλέντες εἰς Σαλαμῖνα ἦθελον πάθει συμφορὰν.

Ἦπου¹⁸⁸ διὰ τὴν ὑπάρχουσαν ἀπορίαν πολλὰς κίνας μένειδεξιόταντο¹⁸⁹ Ἀλλήλους, εἰκότως δὲ σφίς αὐτοὺς ὠλοφύραντο, εἰδότες μὲν τὰς σφετέρους καὶς ὀλίγας οὔσας, ὁρῶντες δὲ πολλὰς τὰς τῶν πολέμιων, ἐπιστάμενοι δὲ τὴν μὲν πόλιν ἡρημωμένην, τὴν δὲ χώραν πορθουμένην¹⁹⁰ καὶ μετὴν τῶν βραδύρων, (ιερώων δὲ καιομένων ἀπάντων ἡγέρους ὄντων τῶν δεινῶν¹⁹¹), ἀκούοντες δὲ ἐν ταῦτῳ συμπεριγεμένου Ἑλληνικοῦ καὶ βραδύροκοῦ παιάνου¹⁹², παρακαλευσμοῦ δ' ἡμισητέριον, καὶ κραυγῆς τῶν διασφειρομένων¹⁹³, καὶ τῆς ἀκλόστης μίσεως τῶν νεκρῶν¹⁹⁴, καὶ πολλῶν μὲν συμπιπτόντων¹⁹⁵ καὶ φίλων καὶ πολεμίων ναυαγίων, ἀντιπάλου¹⁹⁶ δὲ πολὺν χρόνον οὗτης τῆς ναυμαχίας, δοκῶντες¹⁹⁷ τότε μὲν νενικημένοι καὶ σαρῶσθαι, τότε δ' ἡττηθῆναι καὶ ἀπολωλέναι. Ἦπου διὰ τὸν παρόντα φόβον πολλὰ μὲν ᾤθηθησαν ἰδεῖν ὧν¹⁹⁸ οὐκ εἶδον, πολλὰ δ' ἀκούσαι ὧν οὐκ ἤκουσαν¹⁹⁹. Ποῖται δὲ οὐχ ἱκεταῖαι θεῶν ἐγένοντο, ἢ θυσίῶν ἀναμνήτεις²⁰⁰, ἐλαῖς τε παίδων, καὶ γυναικῶν πόθος, οἰκτίς τε πατέρων καὶ μητέρων²⁰¹, λογισμὸς τε, εἰ δυστυχῆσιν, τῶν μελλόντων ἐσεσθαι κακῶν, τίς οὐκ ἂν θεῶν ἐλέησεν αὐτοὺς ὑπὲρ²⁰² τοῦ μεγέθους τοῦ κινδύνου, ἢ τίς ἀνθρώπων οὐκ ἀνέδ' ἄρυσεν, ἢ τίς τῆς τύχης αὐτῶν οὐκ ἂν ἡγάσθη; Ἦ πολὺ πλείστον ἐκεῖνοι κατὰ τὴν ἀρετὴν ἀπάντων ἀνθρώπων διήνεγκαν καὶ ἐν τοῖς βουλευμάσιν καὶ ἐν τοῖς τοῦ πολέμου κινδύνοις, ἐκλιπόντες μὲν τὴν πόλιν, εἰς τὰς ναῦς δ' ἐμβάντες, τὰς δ' αὐτῶν ψυχὰς²⁰³, ὀλίγας οὔσας, ἀντιτάξαντες τῷ πλῆθει τῷ τῆς Ἀσίας! ἐπέδειξαν δὲ πᾶσιν ἀνθρώποις, νικήσαντες τῇ ναυμαχίᾳ, ὅτι κρεῖττον μετ' ὀλίγων ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας κινδυνεύειν, ἢ μετὰ πολλῶν βασιλευσμένων²⁰⁴ ὑπὲρ τῆς αὐτῶν δουλείας! Πλείστα δὲ καὶ κάλλιστα ἐκεῖνοι ὑπὲρ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας συνεδύχοντο²⁰⁵, στρατηγὸν μὲν Θεμιστοκλέα, ἐκινώτατον εἰπεῖν καὶ γινώσκαι²⁰⁶ καὶ πράξει, ναὺς δὲ πλείους τῶν ἄλλων ἀπάντων συμμάχων, ἄνδρας δ' ἐμπειροτάτους²⁰⁷. Καὶ γὰρ τοὶ σῖνες ἂν τοῦτοισι τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἤρισαν²⁰⁸ γνώμῃ, καὶ πλῆθει, καὶ ἀρετῇ, ἔστω δίκαιως μὲν ἀναμφισβήτητα ἄριστετα²⁰⁹ τῆς ναυμαχίας ἐλαβὼν παρὰ τῆς Ἑλλάδος, εἰκότως δὲ τὴν εὐτυχίαν ὁμοιοῦσαν τοῖς κινδύ-

188) Βιβαίους. 189) Ἐχαιρετίζον, ἀπεχαιρετίζον. 190) Λεηλατουμένην.

191) Πόλιν προσηύχον μεταγενεστέριον γράμμι· διότι ἡ γενικὴ αὕτη φαίνεται εἶναι εἰς τὴν λοιπὴν οὐναξιν. 192) Τὸ πολεμιστήριον ἄσμα. 193) Πανευμένον. 194) Ἦ γενικὴ εὐχὴ πρέπει νὰ ὑποταθῇ ἐλλειπτικῇ τῆς μετοχῆς οὐσας, ὡς γενιὰς ἀπολύτου, καὶ ἐχαιρικτικῇ τοῦ ἀκούοντος, διότι ἡ θάλασσα δὲν ἀκούεται μετὰ νεκρῶν. 195) Συγκρουσμένων. 196) Ἰσορροπού. 197) Αἱ μετοχαὶ αὐταὶ ὑποκείμενα τοῦ ὠλοφύραντο.

198) Επεσπιν' ἂν οὐκ εἶδον. Ἀλλὰ συμφωνεῖ μετὰ τῆς ὑπερκειμένης μεριστικῆς γεν. τοῦ πολλὰ. Πολλὰ ἐκεῖνοι, ὧν. 199) Τοῦτο ἀναφέρεται εἰς τὰ ρητάματα τὰ ὅποια ἐδοκίμου εἰ ἐφανήσαν εἰς τὴν μάχην, καὶ τὰ ὅποια φαίνεται ὅτι δὲν πιστεύει ὁ ἡρώας. 200) Τελεματα. Ἐπὶ τῆς νύχτης δὲν εἶδον γὰρ θύσας ἐμπνεύμενον λοιπὸν μόνον τῶν θυσίῶν, τὰς ἐσθλὰς. 201) Ἐγένετο. 202) Ἐνεκα. 203) Λέγει ὅτι ἀντάταξαν τὰς ψυχὰς τῶν, διότι τῷ ὄντι ἐχαι διὰ τοῦ πλῆθους τῶν σωματικῶν, ἐλά διὰ τῆς εὐψυχίας ἐνίκησαν.

204) Θέλει νὰ εἴπῃ δουλεύοντων, μὴ ἐλευθέρων· διότι τότε ἐν Ἀθήναις ἄλλο εἶδος ἐλευθερίας δὲν ἦτο γνωστὸν ἀπὸ τοῦ δημοκρατίας. 205) Συνεσπείρον. 206) Βουλόμενοι.

207) Στρατηγὸν, αἰς, ἄδρα, ἀντικείμενα τοῦ συνεδύχοντο. 208) Ἐριονεκτήσαν ἂν, εἶδοντο γὰρ φίλοντας. 209) Τὴν ἀλοιδύαν ὡς ἀριεῖς αὐτῶν.

νοίς²¹⁰ ἐκτίσαντο, γνησίαν, δὲ καὶ αὐτόχθονα²¹¹ τοῖς ἐκ τῆς Ἀσίας βαρ-
βάρους τὴν αὐτὴν ἀρετὴν ἐπεδείξαντο.

Ἐν μὲν οὖν τῇ ναυμαχίᾳ τοιοῦτους αὐτοὺς παρασχόντες²¹², καὶ πολὺ
πλείστον τῶν κινδύνων μετασχόντες, τῇ ἰδίᾳ ἀρετῇ κοινὴν τὴν ἐλευθερίαν
τοῖς ἄλλοις²¹³ ἐκτίησαντο· ὕστερον δὲ, Πελοποννησίων διατειχιζόντων τὸν
Ἰσθμόν²¹⁴, καὶ ἀγαπώντων²¹⁵ μὲν τῇ αὐτῶν σωτηρίᾳ, νομιζόντων δ' ἀπηλ-
λᾶσθαι τοῦ κατὰ θάλατταν κινδύνου, καὶ διανοομένων τοὺς ἄλλους Ἑλ-
ληνας περιδεῖν ὑπὸ τοῖς βαρβάρους γενομένους, ὀργισθέντες Ἀθηναῖοι συνε-
βούλευον αὐτοῖς, εἰ ταύτην τὴν γνώμην ἔξουσιν, περὶ ἅπασαν τὴν Πελο-
πόννησον τεῖχος περιβλεῖν· εἰ γὰρ αὐτοὶ ὑπὸ Ἑλλήνων προδιδόμενοι
μετὰ τῶν βαρβάρων ἔσονται²¹⁶, οὐτ' ἐκείνοις²¹⁷ δεήσειν χιλίων νεῶν, οὔτε
τούτους²¹⁸ ὠφελήσειν τὸ ἐν Ἰσθμῷ τεῖχος· ἀκινδύνως γὰρ ἔσσεσθαι τὴν τῆς
θαλάττης ἀρχὴν²¹⁹ τοῦ βασιλείως. Διδασκόμενοι²²⁰ δὲ, καὶ νομιζόντες αὐ-
τοῖς²²¹ μὲν ἄδικά τε ποιεῖν καὶ κακῶς βουλευέσθαι, Ἀθηναίους δὲ δίκαιά τε
λέγειν καὶ τὰ βέλτερά αὐτοῖς παρκινεῖν ἐδοήθησαν εἰς Πλαταιάς²²². Ἀπο-
δράντων δὲ ὑπὸ νύκτα²²³ τῶν πλείστων συμμάχων ἐκ τῶν τάξεων διὰ το
πληθους²²⁴ τῶν πολεμίων, Ἀκαδαμιόνοιο μὲν καὶ Γεγεᾶται²²⁵ τοὺς βαρ-
βάρους ἐτρέψαντο, Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Πλαταιεῖς πάντας τοὺς Ἑλληνας²²⁶
ἐνίκων μαχόμενοι τοὺς ἀπογνόντας τῆς ἐλευθερίας²²⁷ καὶ ὑπομείναντας
τὴν δουλείαν. Ἐν ἐκείνῃ δὲ τῇ ἡμέρᾳ καλλίστην τελευτήν²²⁸ τοῖς προ-
τέροις κινδύνους ἐπιθέντες, βέβαιον μὲν τὴν ἐλευθερίαν τῇ Εὐρώπῃ κατειρ-
γώσαντο²²⁹, ἐν ἅπασιν δὲ τοῖς κινδύνοις δύντες ἐλεγχον²³⁰ τῆς ἐαυτῶν ἀρε-
τῆς, καὶ μόνοι καὶ μεθ' ἑτέρων, καὶ πεζομαχοῦντες καὶ ναυμαχοῦντες,
καὶ πρὸς βαρβάρους καὶ πρὸς τοὺς Ἑλληνας, ὑπὸ πάντων ἡξιώθησαν,
καὶ μεθ' ὧν²³¹ ἐκινδύνεον καὶ πρὸς οὓς ἐπολέμουν, ἡγεμόνες²³² γενέσθαι
τῆς Ἑλλάδος!

210) Σύμφωνα με τοὺς κινδύνους τῶν, ἐπίσης μεγάλων. 211) Ἀνήκουσαν εἰς τὴν γῆν, εἰς τὴν πατρίδα αὐτῶν. 212) Τοιοῦτους δόξαντες αὐτοὺς, τοιοῦτοι γενόμενοι, δειχθέντες.

213) Περιποίησις. ὑπὲρ τῶν ἄλλων. 214) Οἱ Πελοποννησῖοι φραγθέντες τοὺς βαρβάρους σιγίλασον τὴν ἀγελῇ ἵδραν νὰ τιχίσωσι τὸν Ἰσθμόν, καὶ νὰ κλεισθῶσιν ἐντὶς αὐτοῦ, φραγ-
τίζοντες περὶ τῆς ἰδίας μὲνιν σωτηρίας, καὶ ἀπηνόητες τοὺς ἄλλους Ἑλληνας ἔρμαιο
τῶν βαρβάρων. 215) Εὐχαριστοῦντων, ἀρεομένων. 216) Ἀν αὐτοὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐνωθῶσι
μὲ τούτοις βαρβάρους. 217) Τοῖς βαρβάρους, διότι τότε θίλουσιν ἀρκεῖ μόνον τὰ πλοῖα τῶν
Ἀθηναίων διὰ νὰ κατακτήσωσιν ὅλην τὴν Πελοπόννησον. 218) Τοῖς Πελοποννησίοις.

219) Ὁ βασιλεὺς (τῶν Περσῶν) θέλει ἄρχει ἀκινδύνως. 220) Πειθόμενοι. 221) Τὸ ὑπο-
κείμενον τοῦ ἀπαρεμάρτου εἰς ὀνομαστικὴν, διότι ταῦτο προσάπτει μετὰ τοῦ βήματος ἐξ οὗ
τὸ ἀπαρεμάρ. ἐξεργάζεται. 222) Ὁ Σπέρξης ἀναχωρήσας τῆς Ἑλλάδος ἔφραξε εἰς αὐτὴν τὸν
Μαρδόνιον μὲ μεγάλην στρατὸν· οὗτος δὲ ἦλθε καὶ ἐστρατοπέδευσε περὶ τὰς Πλαταιάς τῆς
Βοιωτίας. 223) Διὰ νύκτος. 224) Διότι δηλ. ἐπιβλήθησαν τὸ πλῆθος. 225) Γεγεᾶται, πόλις
τῆς Πελοποννήσου Ἀρκαδικῆς. 226) Εἰς τὴν ἐν Πλ. μάχην οἱ Ἀθηναῖοι ἦσαν ἀντισταγ-
μένοι εἰς τοὺς Ἑλληνας τοὺς συμμαχοῦντας μετὰ τῶν βαρβάρων. 227) Οἱ οἱ δηλ. ἀπει-
πισθέντες περὶ τῆς ἐλευθερίας, ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ διατηρήσωσιν αὐτὴν, ἠνώθησαν μετὰ
τῶν Περσῶν. 228) Τέλος. 229) Βέβαιον κατειργάσαντο, ἐξησφάλισαν. 230) Ἀπεδείξαν.

231) Καὶ ὅπ' ἐκείνων μεθ' ὧν, καὶ ὅπ' ἐκείνων πρὸς οὓς. 232) Μέχρι τοῦ καὶ οὗ ἐκείνου
ἡγεμόνες τῆς Ἑλλάδος ἦσαν οἱ Ἀκαδαμιόνοιοι, καὶ ἔγινον πάλιν μετὰ τὸν Πελο-
ποννησιακὸν πόλεμον. Εἰς δὲ τὸ μεταξὺ διάστημα ἡγεμόνισαν οἱ Ἀθηναῖοι. Οἱ δὲ ἡγεμό-
νες ἐλάμβανον φρόν παρὰ τῶν Ἑλλήνων διὰ γὰρ τοὺς προστατεύουσι κατὰ τῶν βαρβάρων,
καὶ αὐτοὶ ἐκίνουν τὰς δυνάμεις τῶν.

Ἰστέρω δὲ χρόνῳ Ἑλληνικοῦ πολέμου καταστάντος²³³, διὰ ζήλον τῶν γεγενημένων, καὶ φύονον τῶν πεπραγμένων²³⁴, μέγα μὲν ἅπαντες φρονούντες²³⁵, μικρῶν δ' ἐγκλημάτων²³⁶ ἕκαστοι δεόμενοι, ναυμικχίας Ἀθηναίους πρὸς Αἰγινήται· καὶ τοὺς ἐκείνων συμμάχους γενομένης, ἐβδομήκοντα τριήρεις αὐτῶν²³⁷ ἐλάλθονον. Πολιορκούντων²³⁸ δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον Αἰγυπτὸν τε καὶ Αἴγυπτον, καὶ τῆς ἡλικίας²³⁹ ἀπούσης ἐν τε ταῖς ναυτὶ καὶ ἐν τῷ πεζῷ στρατεύματι. Κορίνθιοι καὶ οἱ ἐκείνων σύμμαχοι, ἡγούμενοι ἢ εἰς ἔρημον τὴν χώραν ἐμβάλειν, ἢ εἰς Αἰγίνης ἄξειν τὸ στρατόπεδον²⁴⁰, ἐξεληθόντες πανδημεὶ Γερώνειαν²⁴¹ κατέλαβον. Ἀθηναῖοι δὲ τῶν μὲν ἀπόντων, τῶν δ' ἐγγύς ὄντων²⁴², οὐδέναν ἐτόλμησαν μεταπέμψασθαι²⁴³. ταῖς δ' αὐτῶν ψυχαῖς²⁴⁴ πιευσάντες καὶ τῶν ἐπιόντων καταφρονήσαντες, οἱ γιραιτέροι καὶ οἱ τῆς ἡλικίας ἐντός²⁴⁵ γεγόνητες, ἤξιον αὐτοὶ μόνον τὸν κίνδυνον ποιήτασθαι, οἱ μὲν ἐμπειρία τὴν ἀρετὴν²⁴⁶, οἱ δὲ φύσει κακτημένοι, καὶ οἱ μὲν αὐτοὶ πολλὰ καὶ ἀγαθὰ²⁴⁷ γεγενημένοι, οἱ δὲ ἐκείνους μιμούμενοι, τῶν μὲν προσκυτέρων ἀρχεῖν ἐπισταμένων, τῶν δὲ νεωτέρων τὸ ἐπιταττόμενον ποιεῖν δυνάμενων. Μυρωνίδου οὖν στρατηγούσης, ἀπαντήσαντες²⁴⁸ αὐτοὶ εἰς τὴν Μεγαρικὴν²⁴⁹, ἐνίκων μαχόμενοι ἅπασιν τὴν δύναμιν τὴν ἐκείνων τοῖς ἡδὴ ἀπειρηκασί²⁵⁰ καὶ τοῖς οὐπω δυνάμενοις²⁵¹ (τοὺς εἰς τὴν σφετέρην ἐμβάλειν ἄξιώσαντας εἰς τὴν ἀλλοτρίαν ἀπαντήσαντες²⁵²) τρώπαιον δὲ γήσαντες καλλίστου μὲν αὐτοῖς ἔργου, αἰσχίους δὲ τοῖς πολέμοις, οἱ μὲν οὐκέτι τοῖς σώμασιν, οἱ δὲ οὐπω δυνάμενοι²⁵³. ταῖς δὲ ψυχαῖς ἀμφοτέροι, κακῶς γενομένοι, μετὰ καλλίστης δόξης εἰς τὴν αὐτὴν²⁵⁴ ἀπεληθόντες, οἱ μὲν πάλιν ἐπαυδεύοντο, οἱ δὲ περὶ τῶν λοιπῶν ἐβουλεύοντο²⁵⁵.

Καθ' ἕκαστον²⁵⁶ μὲν οὖν οὐ ῥᾶδιον τὰ ὑπὸ πολλῶν κινδυνευθέντα²⁵⁷ ὑπὲρ ἐνός ῥηθῆναι, οὐδὲ τὰ ἐν ἅπῃ τῷ χρόνῳ πραχθέντα ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ δηλωθῆναι. Τίς γάρ ἂν ἡ χρόνος, ἡ λόγος, ἡ ῥήτωρικανὴς γένοιτο μνηύσαι τήντων ἐνθάδε κειμένων ἀνδρῶν ἀρετὴν; Μετὰ πλείων γάρ πύων καὶ φανερωτάτων ἀγώνων καὶ καλλίστων κινδύνων ἐλευθέραν μὲν ἐποίησαν τὴν Ἑλ-

233) Οὐκ αὖτε περὶ τοῦ Αἰγινήτικου καὶ Μεγαρικοῦ πολέμου, συμβάντος ἐν Ὀλ. 80 (π. Σ. 457), περὶ οὗ ἴδε Θουκυδ. Α'. 104—106, 104, 110, καὶ Διόδ. 13. 74—79.

234) Τῶν μὲν δηλ. πολεμούντων κατὰ τῶν βαρβάρων, ἢ τῶν υἱῶν ἐκείνων, ζήλον τῶν τὰς πρώην πράξεων, τῶν δὲ μὴ πολεμούντων, φρονούντων αὐτοὺς. 235) Ὑψηλίστων φρονούντες. 236) Αἰτιῶν, κατηγοριῶν πρὸς ἀλλήλους. 237) Τῶν Αἰγινήτων ἐλάλθονον εἰ Ἀθηναῖοι. 238) Τῶν Ἀθηναίων. 239) Τῆς ἀπομάχου ἡλικίας, τῆς νεολαίας. 240) ἢ ὅτι θέλουσιν ἵσταν τὰς Ἀθῆνας ἐρήμους, ἢ ὅτι διὰ τὰ μὴ εὐρήσων αὐτὰς ἐρήμους, εἰ Ἀθηναῖοι. θέλουσι φέρει τὸ στρατόπεδον ὅπου εἰς Αἰγίνης. 241) Τὸ μεταῖον Κορίνθου καὶ Μεγαρῶν ἔρημος, ὅπου εἰναὶ ἡ Κεκλή Σάλα. 242) Τῶν μὲν ἐπὶ τῶν εἰς Αἴγυπτον τῶν δὲ ἐγγύς ὄντων, ἐν Αἰγίνῃ. 243) Νὰ στείλωσι νὰ φέρωσιν ἀπὸ τοῦ στρατοῦ τῶν. 244) Εὐφυσίας. 245) Ἐντός, κατωτέρω, νεώτεροι τῆς ἡλικίας εἰς τὴν ὅποιαν υποχρῶνται· νὰ παύσιν νὰ ἐκστρατεύωσι. 246) Οἱ μὲν ἔχοντες τὴν ἀνδρίαν δι' ἐμπειρίαν, διότι ἔσαν πάλαιοι στρατιῶται. 247) Ἀνδρείαι διευθέντες. 248) Ἐκστρατεύσαντες. ἢ μάχη καὶ ἡ νίκη τοῦ Μυρωνίδου ἐγένετο εἰς Οἰνύφυτα τῆς Βοιωτίας. 249) Σώρων. 250) Ἀπαιρημένοι, τοῖς γέρονσι. 251) Τῶν παιδῶν, τὰ ὅσα συνεστράτευσαν. 252) Τοῦτο φαίνεται ἀκοφίλως προστεθὲν ὑπὸ μεταγενέστερου γραφέως. 253) Οὐκέτι δυνάμενοι καὶ οὐπω δυνάμενοι· οἱ γέροντες καὶ οἱ παῖδες. 254) Εἰς τὴν πατρίδα τῶν. 255) Περὶ τῶν λοιπῶν βουλευσάντων. ἂν. ἔσα· βουλεύεται καὶ ἄρχοντες (οἱ γέροντες). 256) Ἐκαστὸς ἐν διατίρῳ. 257) Τοὺς κινδύνους οὗτοι ἐπίσταν πολλοί.

λάθρα, μεγίστην δ' ἀπέδειξαν²⁵⁸ τὴν ἐκυτῶν πατρίδα, ἐδιδούκοντα μὲν ἔτη τῆς θάλαττης ἄρξαντες, ἀστασιάρχους δὲ παρεσχόντες²⁵⁹ τοὺς συμμάχους, οὐ τοῖς ὀλίγοις τοὺς πολλοὺς δουλεύειν ἔξισωσαντες²⁶⁰, ἀλλὰ τοῖσιν ἔχειν²⁶¹ ἀπικντας ἀναγκάσσαντες, οὐδὲ τοὺς συμμάχους ἀσθενεῖς ποιοῦντες, ἀλλὰ κακείνους ἰσχυροὺς καθιστάντες, καὶ τὴν αὐτῶν δύναμιν τοσαύτην ἐπέδειξαντες, ὥσθ' ὁ μέγας βασιλεὺς²⁶² οὐκ ἔτι τῶν ἁλλοτρίων ἐπεθύμει, ἄλλ' ἐδίδου τῶν ἐκυτοῦ²⁶³ καὶ περὶ τῶν λοιπῶν ἐροεῖτο· καὶ οὕτε τρίτῃρις ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ ἐκ τῆς Ἀσίας ἐπλευσαν, οὔτε τύραννος ἐν τοῖς Ἑλλησι κατέστη, οὔτε Ἑλληνὶς πόλις ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἡνδραποδίσθη. Τοσαύτην σωροσύνην²⁶⁴ καὶ δέος ἡ τούτων ἀρετὴ πᾶσιν ἀνθρώποις παρεῖχεν! [Ὡς ἐνεκα δαὶ μόνους καὶ προστάτας τῶν Ἑλλήνων καὶ ἡγεμόνας τῶν πόλεων γίγνεσθαι]. Ἐπέτειξεν δὲ καὶ ἐν ταῖς δυστυχίαις τὴν ἐκυτῶν ἀρετὴν· ἀπολούμενον γὰρ τῶν νεωδέν Ἑλλησπόντων²⁶⁵, εἴτε ἡγεμόνος κακίᾳ²⁶⁶ εἴτε θεῶν δίκαιοις²⁶⁷, καὶ συμφορᾶς ἐκείνης μεγίστης γενομένης καὶ ἡμῶν τοῖς δυστυχῆσιν καὶ τοῖς ἄλλοις Ἑλλησιν²⁶⁸, ἐδήλωσαν οὐ πολλῷ χρόνῳ ὕστερον, ὅτι ἡ τῆς πόλεως δύναμις τῆς Ἑλλάδος ἦν σωτηρία· ἐτέρων²⁶⁹ γὰρ ἡγεμόνων γενομένων, ἐνίκησαν μὲν ναυμαχοῦντες τοὺς Ἑλληνας οἱ πρότερον εἰς τὴν θάλασσαν οὐκ ἐμβαινόντες²⁷⁰, ἐπλευσαν, δ' εἰς τὴν Εὐρώπην²⁷¹ δουλεύουσι δὲ πόλεις τῶν Ἑλλήνων²⁷², τύραννοι²⁷³ δ' ἐγκαθίστανται, οἱ μὲν μετὰ τὴν ἡμετέραν συμφορὰν, οἱ δὲ μετὰ τὴν νίκην τῶν βαρβάρων. Ὡς ἄξιον ἦν ἐπὶ τῷδε τῷ τόπῳ τότε κείρασθαι τῇ Ἑλλάδι²⁷⁴, καὶ πενήσσει τοὺς ἐνθάδε κειμένους²⁷⁵, ὡς συγκαταπαύσιμης τῆς αὐτῶν²⁷⁶ ἐλευθερίας τῇ τούτων ἀρετῇ. Ὡς δυστυχὴς μὲν ἡ Ἑλλάς ταιούτων ἀνδρῶν γενομένη, εὐτυχὴς δ' ὁ τῆς Ἀσίας βασιλεὺς ἐτέρων ἡγεμόνων λαβόμενος²⁷⁷· τῇ μὲν γὰρ, τούτων στερηθείσῃ, δουλεία περιέστηκε, τῷ δ' ἄλλων ἄρχάντων, ζήτηλα ἐγγίγνεται τῆς τῶν προγόνων δεικνοίας²⁷⁸.

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐξήλθον²⁷⁹ ὑπὲρ πάσης ὀλοφύρασθαι τῆς Ἑλλάδος ἐκεῖ-

258) Ἀνιδεῖαν. 259) Καταστήσαντες τοὺς συμμάχους τοιοῦτους ὥστε νὰ μὴ στασιάζωσι.

260) Οὐκ ἀπαιτήσαντες ὥστε εἰ πολλοὶ (ὁ δῆμος ἐκάστης Ἑλληνικῆς πόλεως) νὰ δουλεύωσι τοὺς ὀλίγους (τοὺς πλεονεχτοὺς καὶ δυνατοὺς), καθὼς ἐσμεν· οἱ ὀλιγαρχικαὶ Λακεδαιμόνιοι, καθιστάντες ὀλιγαρχίας εἰς τὰς ὑπ' αὐτῶν πρ. στασιάζουσας Ἑλληνικὰς πόλεις.

261) Νέ ἦναι ἴσοι μετὰ τῶν. 262) Οὕτως ἀνωμάλως ὁ τῆς Περσίας. 263) Παρεσχόμενοι εἰς τοὺς Ἑλληνας ἐκ τῶν ἐκυτοῦ τόπων. 264) Μετροποροσύνην. 265) Εἰς τὸ τέλος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ἐν ἔτει 405 π. Χ. (Ὁλ. 93, 8'), ὅταν ἐνίκηθησαν οἱ Ἀθηναῖοι ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων εἰς τὴν ἐν Αἰγύπτῳ Πτολεμαῖος μάχην. 266) Ἀνικανότης τοῦ στρατηγοῦ. 267) Κατ' ἀπίστωσιν τῶν ἡμῶν. 268) Διότι ἔκτοτε ὄντασαν οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς Ἀθηναίους καὶ τοὺς ἄλλους Ἑλληνας. 269) Τῶν Λακεδαιμονίων ἑλθ. 270) Οἱ Πέρσαι κατὰ τὸ πρὸ τούτου ἔτους π. Χ. 394, Ὁλ. 96, γ') μετὰ τοῦ Κώνωρος ἐνίκησαν τοὺς Λακεδαιμονίους εἰς Κιζίκην. 271) Κατ' αὐτὸ τοῦτο τὸ ἔτος καὶ ὁ πρῶτος ἐπὶ ἐπιτάγῃς, ὁ Φαρναβάζης μετὰ τοῦ Κώνωρος ἐληλύθει τὴν παραθαλάσσιαν τῆς Πελοποννήσου. 272) Αἱ Ἀθῆναι ὑπὸ τοὺς Λακεδαιμονίους, καὶ αἱ παράλιοι τῆς Ἀσίας ὑπὸ τοὺς Πέρσας.

273) Παραδειγματικὸς γάρ οἱ τριάντα εἰς Ἀθῆνας. 371) Τῇ Ἑλλάδι ἦν ἔξιν κείρασθαι. Ἐπρεπε νὰ κείρῃ ὅλη ἡ Ἑλλάς τὴν κεφαλὴν τῆς, ὡς ἔκαμιν οἱ περὶ τοὺς.

276) Ἀντικείμενον τοῦ ἀπαριμάρτου. 276) Τῆς Ἑλλάδος, τῶν Ἑλλήνων. 277) Εὐδὲν τοὺς Λακεδαιμονίους ἡγεμονεύοντας τῆς Ἑλλάδος. 278) Ἀρχίζει νὰ ζητῶν τὴν δεικνοίαν, νὰ συλλυμδῇ (τὰς περὶ κατακτῆσιν τῆς Ἑλλάδος) ὅτις τῶν προγόνων τοῦ.

279) Περιελήθη.

ων δὲ τῶν ἀνδρῶν²⁸⁰ ἄξιον καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ μεμνησθαι, οἱ φεύγοντες τὴν δουλείαν καὶ περὶ τοῦ δικαίου μαχόμενοι, καὶ ὑπὲρ τῆς δημοκρατικῆς στασιάζοντες²⁸¹, πάντας πολεμίους κακτημένοι, εἰς τὸν Πειρικῆ κατήλθον, οὐχ ὑπὸ νόμου ἀναγκασθέντες, ἀλλ' ὑπὸ τῆς φύσεως πεισθέντες, καινοῖς κινδύνοις τὴν παλαιὰν τῶν προγόνων ἀρετὴν μιμησάμενοι, ταῖς αὐτῶν συχαῖς κοινὴν τὴν πόλιν καὶ τοῖς ἄλλοις κτησάμενοι²⁸², θάνατον μετέλευθερίκας κερδύμενοι ἢ βίον μετὰ δουλείας, οὐχ ἦττον²⁸³ ταῖς συμφοραῖς²⁸⁴ αἰσχυρόμενοι ἢ τοῖς ἐχθροῖς ὀργιζόμενοι, μᾶλλον βουλευθέντες ἐν τῇ αὐτῶν ἀποθνήσκειν ἢ ζῆν τὴν ἀλλοτριὴν οἰκούντες, συμμάχους μὲν ἄρκους καὶ ζυνήκας²⁸⁵ ἔχοντες, πολεμίους δὲ τοὺς πρότερον ὑπάρχοντας²⁸⁶ καὶ τοὺς πολίτας τοὺς ἑαυτῶν²⁸⁷, ἀλλ' ὅμως οὐ τὸ πλεῖστος τῶν ἐναντίων φοβηθέντες, ἀλλ' ἐν τοῖς σώμασι τοῖς ἑαυτῶν κινδυνεύσαντες, τρόπαιον μὲν τῶν πολέμιων ἐστήσαν, μάχουρας δὲ τῆς αὐτῶν ἀρετῆς ἐγγύς ὄντας τοῦδε τοῦ μνήματος τοὺς Λακεδαιμονίων τάφους παρεχόντα²⁸⁸. Καὶ γὰρ τοὶ μεγάλην μὲν ἀντὶ μικρᾶς ἀπέδειξαν τὴν πόλιν, ὁμονοοῦσαν δὲ ἀντὶ στασιάζουσης ἀπέφεραν. τεῖχη δὲ ἀντὶ τῶν κατηρημένων ἀνέστησαν. Οἱ δὲ κατελθόντες αὐτῶν²⁸⁹, ἀδελφεῖς²⁹⁰ τὰ βουλευόμενα τοῖς ἔργοις τῶν ἐνθάδε κειμένων ἐπίδεικνύοντες, οὐκ ἐπὶ τιμωρίαν τῶν ἐγθρῶν, ἀλλ' ἐπὶ σωτηρίαν τῆς πόλεως ἐτρέφοντο²⁹¹ καὶ οὕτως ἐλαττωθήκα²⁹² δυνάμενοι, οὗτ' αὐτοὶ πλεον ἔχην διδόμενοι, τῆς μὲν αὐτῶν ἐλευθερίας καὶ τοῖς βουλομένοις δουλεύειν μετέδοσαν, τῆς δ' ἐκείνων δουλείας αὐτοὶ μετέχον οὐκ ἤζυγαν. Ἔργοις δὲ μεγίστοις καὶ καλλίστοις ἀπειλογήσαντο, ὅτι οὐ κακίᾳ τῇ αὐτῶν, οὐδ' ἀρετῇ τῶν πολέμιων, πρότερον ἐδυστυχῆσαν ἢ πόλις²⁹³· εἰ γὰρ, στασιάζοντες πρὸς ἀλλήλους, βίχ τῶν παρόντων Πελοποννησίων²⁹⁴ καὶ τῶν ἄλλων ἐγθρῶν, εἰς τὴν αὐτῶν οἱ τε ἐγένοντο κατελθεῖν²⁹⁵, δῆλον ὅτι ἐχθρίας ἂν ὁμονοοῦντες πολεμεῖν αὐτοῖς ἐβύοντο²⁹⁶.

Ἐκείνοι μὲν οὖν διὰ τοὺς ἐν Πειραιεὶ κινδύνους ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων ζηλοῦνται· ἄξιον δὲ καὶ τοὺς ξένους τοὺς ἐνθάδε κειμένους ἐπαινέσαι, οἱ, τῷ πληθει²⁹⁷ βοηθήσαντες, καὶ περὶ τῆς ἡμετέρας σωτηρίας μαχόμενοι, περὶ δὲ τὴν ἀρετὴν ἡγήσασθαι²⁹⁸, τοιαύτην τοῦ βίου τελευτὴν ἐποιήσαντο· ἂν θ' ὧν ἡ πόλις αὐτοὺς καὶ ἐπένθη καὶ ἔθελε δημοσίᾳ, καὶ ἔδωκεν ἔχειν αὐτοῖς τὸν ἅπαντα χρόνον τὰς αὐτὰς τιμὰς τοῖς ἀσπίσι. Οἱ δὲ νῦν θαπτό-

280) Ἄρ' οὐ εἰ Λακεδαιμόνιοι δουλώσαντες τὰς Ἀθήνας, ὑπέταξαν αὐτὰς εἰς τριάντονα τυράννους, ὃ θρασυδουλὸς μετ' ὀλίγων ἀνδρείων, κυριεύσαντες πρῶτον τὴν Πειραιεὶ, ἔλευθίσαν τέλος καὶ τὴν πόλιν ἐν ἔτει 404 π. Χ. (Ολ. 94. 6'). Τούτους ἵνασι εἰδῶ.

281) Ἐπαναστατήσαντες. 282) Διὰ τῆς ἰδίας τῶν εὐφυγίας καταστήσαντες τὴν πόλιν κοινὴν εἰς αὐτοὺς καὶ τοὺς ἄλλους, δηλ. ἐλευθέρᾳ. 283) Ομοίως 284) Διὰ τὰς συμφοράς. 285) Τοὺς μεταξὺ τῶν ἔρκους. 286) Τοὺς Λακεδαιμονίους. 287) Ὡς ὅτι οὗτοι ὑποταγμένοι εἰς τοὺς τράκοντα. 288) Μάρτυρας τῆς ἀνδρίας τῶν διδουσι τοὺς τάφους τῶν Λακεδαιμονίων τοὺς ἑποικοὺς ἔργουσαν, καὶ εἴτινες κεῖνται πλησίον αὐτοῦ τοῦ τάφου (ἐπὶ τοῦ ὁποῦ ἐκίλει). 289) Ὅσοι δηλ. μὴ φονευθέντες τότε ἐπανῆλθον εἰς τὰς Ἀθήνας. 290) Ἐπειτα. 291) Ἡ δὲ ἔλαττωσε. 292) Ὅσοι δηλ. οὐκ ἐπένθησαν. 293) Περὶ τὴν πόλιν. 294) Ἡ δὲ ἔλαττωσε. 295) Ὅσοι δηλ. οὐκ ἐπένθησαν. 296) Ὅσοι δηλ. οὐκ ἐπένθησαν. 297) Περὶ τὴν πόλιν. 298) Ὅσοι δηλ. οὐκ ἐπένθησαν.

293) Ἡ δὲ ἔλαττωσε. 294) Ὅσοι δηλ. οὐκ ἐπένθησαν. 295) Ὅσοι δηλ. οὐκ ἐπένθησαν. 296) Ὅσοι δηλ. οὐκ ἐπένθησαν. 297) Περὶ τὴν πόλιν. 298) Ὅσοι δηλ. οὐκ ἐπένθησαν.

μενοι, βοηθήσαντες Κορινθίους ὑπὸ παλαιῶν φίλων²⁹⁷ ἀδικουμένοις, καὶ οἱ²⁹⁸ συμμάχοι γενομένοι, οὐ τὴν αὐτὴν γλώσσην Λακεδαιμονίους ἔχοντας, (οἱ μὲν γὰρ τῶν ἀγαθῶν αὐτοῖς ἐφθόουν, οἱ δὲ ἀδικουμένους αὐτοῦς²⁹⁹ ἤλεον) οὔτε τῆς προτέρας ἔχθρας μεμνημένοι, ἀλλὰ τὴν παροῦσαν φιλίαν περὶ πολλοῦ ποιοῦμενοι, πᾶσιν ἀνθρώποις φανεράν τὴν αὐτῶν ἀρετὴν ἐπεδείξαντο· ἐτόλμησαν γὰρ, μεγάλῃν ποιοῦντες τὴν Ἑλλάδα, οὐ μόνον περὶ τῆς αὐτῶν σωτηρίας κινδυνεύειν, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῆς τῶν πολέμιων ἐλευθερίας³⁰⁰ ἀποθιῆσκειν· τοῖς γὰρ Λακεδαιμονίων συμμάχοις περὶ τῆς ἐκείνων ἐλευθερίας ἐμάχοντο³⁰¹, νικῆσαντες μὲν γὰρ ἐκείνους³⁰² τῶν αὐτῶν³⁰³ ἡξίουσαν· δυσυχῆσαντες δὲ βέβαλον τὴν δουλείαν τοῖς ἐν τῇ Πελοποννήσῳ κατελείπον.

Ἐκεῖνοις³⁰⁴ μὲν οὖν οὕτω διακειμένοις ὁ βίος οἰκτρός καὶ ὁ θάνατος εὐκτός· οἱ δὲ καὶ ζῶντες καὶ ἀποθανόντες ζηλωταί, παιδευθέντες μὲν ἐν τοῖς τῶν προγόνων ἀγαθοῖς, ἄνδρες δὲ γενομένοι τὴν τε ἐκείνων δοξάν διασώσαντες καὶ τὴν αὐτῶν ἀρετὴν ἐπιδείξαντες. Πολλῶν μὲν γὰρ καὶ καλῶν αἰτίαι γεγέννηται τῇ ἑαυτῶν πατρίδι, ἐπηνώρωται δὲ τὰ ἐφ' ἑτέρων δυσυχθέντα³⁰⁵, πέρρω δ' ἀπὸ τῆς αὐτῶν τὸν πόλεμον κατέστησαν³⁰⁶. Ἐτελεύτησαν δὲ τὴν βίον, ὥστε γὰρ τοὺς ἀγαθοὺς ἀποθνήσκειν, τῇ μὲν πατρίδι τὰ τρωπεῖα³⁰⁷ ἀποδόντες, τοῖς δὲ θρῆναι λύπῃ³⁰⁸ καταλιπόντες. Ὡς ἄξιον τοῖς ζῶσι τοὺς τοῦτοις ποθεῖν καὶ σφῶς αὐτοῦς ὀλοφύρεσθαι, καὶ τοὺς προσήκοντας αὐτῶν³⁰⁹ ἔλεειν τοῦ ἐπιλοῖπου βίου· τίς γὰρ αὐτοῖς ἐτι ἡδονὴ κατελείπεται, τοιούτων ἀνδρῶν θάπτομένων, οἱ πάντα περὶ ἐλάττωτος τῆς ἀρετῆς³¹⁰ ἡγούμενοι, αὐτοὺς μὲν ἀπεστέρησαν βίου, χήρας δὲ τὰς γυναῖκας ἐποίησαν, ὀρφανούς δὲ τοὺς αὐτῶν παῖδας ἀπέλειπον, ἐρημούς δ' ἀδελφοὺς καὶ πατέρας καὶ μητέρας κατέστησαν. Πολλῶν δὲ καὶ δεινῶν ὑπαργόντων, τοὺς μὲν παῖδας αὐτῶν ζηλῶ, ὅτι νεώτεροί εἰσιν, ἢ ὥστε εἰδέναι³¹¹ οἷων πατέρων ἐστέρηνται· ἐξ ὧν δ' οὗτοι γέγονασιν³¹² οἰκτείρω, ὅτι προσβύτεροι ἢ ὥστε ἐπιλαθῆσθαι³¹³ τῆς δυστυχίας τῆς ἑαυτῶν. Τί γὰρ ἂν τοῦτων ἀναιρῶτερον γένοιτο, ἢ τεκεῖν μὲν καὶ θρῆναι καὶ θάψαι τοὺς αὐτῶν³¹⁴, ἐν δὲ τῷ γήρῳ ἀδυνάτους μὲν εἶναι τῷ σώματι, πασῶν δ' ἀπεστερημένους τῶν ἐλπίδων, ἀφίλους καὶ ἀπόρους³¹⁵ γεγονέναι, ὑπὸ δὲ τῶν αὐτῶν³¹⁶ πρότερον ζηλοῦσθαι καὶ νῦν ἐλεεῖσθαι, ποθεινότερον δ' αὐτοῖς εἶναι τὸν θάνατον τοῦ βίου, ὅτω γὰρ ἄνδρες ἀμείνους ἦσαν³¹⁷, τοσούτῳ τοῖς καταλειπομένοις τὸ

297) Φίλων αὐτῶν, τῶν Κορινθίων· ἔνθα δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους. 298) Νέοι ἱετοὶ ἄλ-
λατε εἰ Κορινθιοὶ ἦσαν ἐχθροὶ τῶν Ἀθηναίων. 299) Οἱ μὲν Λακεδαιμονίους, αὐτοῖς, τοῖς
Κορινθίοις. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι. 300) Τῆς ἐλευθερίας τῶν Κορινθίων, εἰς αἵμα ἦσαν ἄλλοτε
πολεμοὶ τῶν, καὶ τοὺς ἐποίουσιν εἰ Λακεδαιμονίους· ἦθλον καὶ δουλωσάντων. 301) Ἐμάχοντο
ἐμοῦ (ὡς σύμμαχοι) μετὰ τῶν συμμάχων τῶν Λακεδαιμονίων ὅπως τῆς ἐλευθερίας ἐ-
κείνων τῶν συμμάχων. 302) Τοῖς Λακεδαιμονίοις. 303) Αὐτῶν τούτων, τοῦ ποιεῖν τὴν
Ἑλλάδα μεγάλην. 304) Τοῖς συμμάχοις τῶν Λακεδαιμονίων. 305) Τὰ δυσχερήματα ὅσα
συνέβησαν ἐφ' ἑαυτῶν. 306) Ἐμάχοντο δὲ τὸν πόλεμον ἀπὸ τῆς χώρας τῶν. 307) Ἐπὶ
πρίστειν εἰς ἀναιμυστία· διότι τοὺς Ἰβραεῖς. 308) Διὰ τὸν θάνατον τῶν. 309) Τοῖς συγγε-
νοῖς αὐτῶν. 310) Ὀλιγώτερον φρονεῖντες περὶ παντός ἄλλου ἢ περὶ τῆς ἀρετῆς.
311) Νεώτεροι ἢ ὅτι ἀπῆλθον ὥστε καὶ γνωρίζωσι. Τόσον νεοὶ ὥστε δὲν γνωρίζουσιν.
312) Οἰκτείρω ἐκείνους ἐξ ὧν, δηλ. τοὺς γονεῖς τῶν. 313) Διότι οἱ γόνεσιν δυσκόλως
λησμονοῦν τὴν δυστυχίαν τῶν. 314) Γίους. 315) Νὰ μένουν χωρὶς φίλων καὶ πικρῶν.
316) Ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἀνθρώπων. 317) Οἱ ἀποθανόντες.

πένθος μεῖζον. Πῶς δ' αὐτοὺς χεὶρ λήξει³¹⁸ τῆς λύπης; Ἠότερον ἐν ταῖς τῆς πόλεως συμφοραῖς; ἀλλὰ τότε αὐτῶν εἰκὸς καὶ τοὺς ἄλλους μεμνησθαι.³¹⁹ Ἄλλ' ἐν ταῖς εὐτυχίαις ταῖς κοιναῖς; ἀλλ' ἑκάνον³²⁰ λυπῆσαι, τῶν μὲν σφετέρων τέκνων τετελευτηκότων, τῶν δὲ ζώντων ἀπολυόντων τῆς τούτων ἀρετῆς. Ἄλλ' ἐν τοῖς ἰδίοις κινδύνοις³²¹, ὅταν ὀρώπῃ τοὺς μὲν πρότερον ὄντας φίλους φεύγοντας τὴν αὐτῶν ἀπορίαν³²², τοὺς δ' ἐχθροὺς μέγα φρονούντας ἐπὶ ταῖς δυστυχίαις ταῖς τούτων; Μόνην δ' ἂν μοι δοκοῦμεν ταύτην τοῖς ἐνθάδε κειμένοις ἀποδοῦναι³²³ χάριν, εἰ τοὺς μὲν τοκέας αὐτῶν ὁμοίως, ὥσπερ ἐκείνοι, περὶ πολλοῦ ποιούμεθα³²⁴, τοὺς δὲ παῖδας οὕτως ἀσπαζόμεθα³²⁵, ὥσπερ αὐτοὶ πατέρες ὄντες· ταῖς δὲ γυναῖξιν εἰ τοιούτους βοηθοὺς ἡμᾶς αὐτοὺς παρέχοιμεν³²⁶, οἳ περ ἐκείνοι ζῶντες ἦσαν. Τίνας γὰρ ἂν εἰκότως μᾶλλον τιμῶμεν τῶν ἐνθάδε κειμένων; τίνας δ' ἂν τῶν ζώντων δικαιότερον περὶ πολλοῦ ποιούμεθα, ἢ τοὺς τούτοις προσήκοντας; οἱ τῆς μὲν τούτων ἀρετῆς τὸ ἴσον τοῖς ἄλλοις³²⁷ ἀπέλαυσαν, ἀποθανόντων δὲ μόνοι γνησίως τῆς δυστυχίας μετέχουσιν.

Ἄλλὰ γὰρ οὐκ οἶδ' ὅτι³²⁸ δεῖ τοιαῦτα ὀλοφύρεσθαι· οὐ γὰρ ἐλανθάνομεν ἡμᾶς αὐτοῦ³²⁹ ἅπαντες ὄντες θνητοί. Ὡς τί δεῖ, ἀ πάλαι³³⁰ προσεδουῶμεν πείσεσθαι, ὑπὲρ τούτων νῦν ἄχθεσθαι; ἢ λίαν οὕτω βαρύνει σφάλλειν³³¹ ἐπὶ ταῖς τῆς φύσεως συμφοραῖς, ἐπισταμένους ὅτι ὁ θάνατος κοινὸς καὶ τοῖς χειρίσι καὶ τοῖς βελτίστοις; οὔτε γὰρ τοὺς πονηροὺς ὑπερρῶς³³², οὔτε τοὺς ἀγαθοὺς θαυμάζει, ἀλλ' ἴσον ἐκυτόν παρέχει³³³ πᾶσιν. Εἰ μὲν γὰρ οἷόν τε ἦν τοῦ· ἐν τῷ πολέμῳ κινδύνους διαφυγοῦσιν³³⁴ ἀθανάτους εἶναι, τῶν λοιπὸν χρόνον, ἄξιον ἦν τοὺς ζῶσι τὸν ἅπαντα χρόνον πενθεῖν τοὺς τεθνεώτας· νῦν δὲ ἢ τε φύσις καὶ νόσων ἥττων³³⁵ καὶ γήρως, ὅ, τε δάκνουν ὁ τὴν ἡμετέραν μοῖραν εἰληχῶς³³⁶ ἀπαραιτήτως³³⁷. Ὡς τε προσήκει τοούτους εὐδαιμονεσάτους ἡγεῖσθαι, οἵτινες ὑπὲρ μεγίστων καὶ καλλίστων κινδυνεύσαντες, οὕτω³³⁸ τὸν βίον ἐτελεύτησαν, οὐκ ἐπιτρέψαντες περὶ αὐτῶν τῇ τύχῃ³³⁹, οὐδὲ ἀναμείναντες τὸν αὐτόματον θάνατον, ἀλλ' ἐκλεχόμενοι τὸν κάλλιστον. Καὶ γὰρ τοὶ ἀγήρατοι μὲν αὐτῶν αἰ μνημαὶ, ζηλωταὶ δὲ (αὐτῶν³⁴⁰) ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων αἰ τιμαί· οἱ πενθοῦνται μὲν διὰ τὴν φύσιν ὥς θνητοί, ὑμνῶνται δὲ ὡς ἀθάνατοι διὰ τὴν ἀρετὴν. Καὶ γὰρ τοὶ ἡζύπτονται δημοσίῃ, καὶ ἀγῶνες³⁴¹ τίθενται ἐπ' αὐτοῖς ῥώμης καὶ σοφίας καὶ πλούτου³⁴².

318) Νὰ παύσῃσι. 319) Οὐκ μόνοι γονεῖς τῶν δὲν πρότερον τότε τὰ τοὺς λησμονῶσιν. ἀλλὰ καὶ ἄλλοι πολῖται· τὰ τοὺς ἐνθυμῶνται. 320) ἑκάνον ἔστι πρᾶγμα ὥς τὰ λύπης.

321) Χεὶρ αὐτοὺς λήξει τῆς λύπης. 322) Αὐτοὺς ὡς ὄντας ἀπορίους. 323) Φαινόμεθα εἰς αὐτὸ εἶτι δὲ ἀποδιδώμεν, δηλ. νομίζω ὅτι μόνην χάριν δυάμεθα ν' ἀποδιδώμεν.

324) Περιποιούμεθα. 325) Ἀγαπῶμεν. 326) Γινόμεθα βοηθοί. 327) Ἐπίσης μετὰ τῶν ἄλλων. ὅχι περισσύτερον. 328) Διὰ τὴν. 329) Δὲν ἡγοῦμαι. 330) Δηλ. τὴν θάνατον.

331) Νὰ βαρυνώμεν. 332) Περιφρονεῖ καὶ ἀφρίνει. 333) Δηλ. εἰ ἴσου ἔρχεται.

334) Ἄξιον ἦν πενθεῖν τοὺς τεθνεώτας, εἰ ἦν εἶον τοῖς τεθνεώσι, διαφυγοῦσι τοὺς κινδύνους, εἶναι ἀθάνατους. 335) Νικᾷται καὶ ἀπὸ τῶν νόσων καὶ ἀπὸ τοῦ γήρως. 336) Ὅστις ἔλαχε νὰ διευθύνῃ τὴν μοῖραν ἡμῶν. 337) Ἀκαμπτοὺς ἔστι. 338) Ὡς αὐτοί. 339) Μὴ ἀφίστανται εἰς τὴν τύχην νὰ ἀπερροίσῃ περὶ αὐτῶν. 340) Πλεονάζει ἐνταῦθα· πιθανὸς μεταγενεστέρᾳ προσθήκῃ εἰρηγούσα ὅτι ἑλλείπει ἡ ἀντωνυμία μετὰ τὸ αἰ τιμαί. 341) Ἡ ἴσως τῶν ἀρχαίων ὅταν ἀπ' αὐτῶν μεγάλως ἐπισφύρις τιμὰς εἰς τοὺς, νὰ τελῶσιν ἀγῶνες περὶ τὴν τιμὴν τοῦ. 342) Ῥώμης, εἰ γυμνακοὶ ἀγῶνες· σοφίας, εἰ ῥητορικοὶ καὶ ποιητικοὶ· πλού-

ὡς ἀξίους ὄντας τοὺς ἐν τῷ πολέμῳ τετελευτηκότας ταῖς αὐταῖς τιμαῖς καὶ τοὺς ἀθανάτους³⁴³ τιμασθαι. Ἐγὼ μὲν οὖν αὐτοὺς καὶ μακαρίζω τοῦ θανάτου³⁴⁴, καὶ ζηλῶ, καὶ μόνοις τούτοις ἀνθρώπων³⁴⁵ οἶμαι κρεῖττον εἶναι γενέσθαι³⁴⁶, οἵτινες, ἐπειδὴ³⁴⁷ θνητῶν σωμάτων ἔτυχον, ἀθάνατον μνήμην διὰ τὴν ἀρετὴν αὐτῶν κατέλιπον· ὅμως δ' ἀνάγκη τοῖς ἀρχαίοις ἔθεσι χρῆσθαι, καὶ θεραπεύοντας³⁴⁸ τὸν πάτριον νόμον ὀλοφύρεσθαι τοὺς θάπτομένους.

ΛΥΣΙΟΥ

ΚΑΤΑ ΕΙΤΟΠΩΛΩΝ.

Ἐπειδὴ οἱ Ἀθηναῖοι διὰ στέρεσιν ἐντοπίου οἴτου μεταχειρίζοντο ξενικόν, διὰ τοῦτο οἱ ἐγγῶροι σιτοπῶλαι κερδισκοῦντες ἡγροῦντες ἔλεον τὸν οἶτον διὰ τὴν πωλῶσιν εἰς μεγάλας τιμὰς. Πρὸς ἀποφυγὴν τῆς καταγοήσεως ταύτης ἐγένετο νόμος ἐμποδίζων τὴν μὴν ἀγοράζῃ καὶ τοὺς οἶτον ὑπὲρ τοῦ πεντήκοντα ρομμοῦς. Ὁ δὲ παρὼν λόγος ἐγράφη κατὰ τῶν παραδόντων τὸν νόμον τούτον. Ἐξηφωνήθη δὲ, ὡς φαίνεται, ὑπὸ τινος τῶν βουλευτῶν ἢ πρυτάνεων.

ΠΟΛΛΟΙ μοι προσεληλύθασιν, ὦ ἄνδρες δικασταί, θυμυλῶντες ἐτι ἐγὼ τῶν σιτοπῶλων ἐν τῇ βουλῇ κατηγόρου, καὶ λέγοντες, ὅτι ὑμεῖς, εἰ ὡς μέλιστα αὐτοὺς ἀδικεῖν ἡγείσθε¹, οὐδὲν ἤττον καὶ τοὺς περὶ τούτων ποιουμένους λόγους συνορκατεῖν νομίζετε. Ὅθεν² οὖν ἡνέγκασμαι κατηγορεῖν αὐτῶν, περὶ τούτων πρῶτον εἰπεῖν βούλομαι.

Ἐπειδὴ γὰρ οἱ Πρυτάνεις³ ἐπέδοσαν⁴ εἰς τὴν βουλὴν περὶ αὐτῶν, οὕτως ὠργίσθησαν⁵ αὐτοῖς, ὥστε ἔλεγόν τινες τῶν βητόρων, ὡς ἀκριτοὺς αὐτοὺς χρὴ τοῖς ἐνδεκα⁶ παρὰδοῦναι θανάτῳ ζημιῶσθαι⁷. Ἠγούμενος δὲ ἐγὼ δεινὸν εἶναι τοιαῦτα ἐβλήζεσθαι ποιεῖν τὴν βουλὴν, ἀναρχὸς εἶπὼν, ὅτι μοι δοκοῖ⁸ κοίττειν τοὺς σιτοπῶλας κατὰ τὸν νόμον νομίζων, εἰ μὲν εἴτιν ἄλλο θανάτου εἰργασμένοι⁹, ὅλως οὐδὲν ἤττον ἡμῶν γνώσεσθαι τὰ δίκαια· εἰ δὲ μηδὲν ἀδικοῦσιν, οὐ δεῖν αὐτοὺς ἀκρίτους ἀπολωλέναι. Πεισθεὶς τις δὲ τῆς βουλῆς ταῦτα, διαβέβλειν ἐπεχείρου¹⁰ με λέγοντες, ὡς ἐγὼ σωτηρίας εἶσακ τῆς

του, διὰ τὴν ἐπιδεικνυομένην πολυτέλειαν. 343) Διότι καὶ εἰς τὰς πανηγύρεις τῶν θεῶν ἐγένοντο ὁμοίως ἀγῶνες. 344) Ἐνεκά τοῦ θ. 345) Μόνους ἀνθρώπων, μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. 346) Μεταξὺ ἔλεον τῶν ἀνθρώπων εἰς μόνοις τοῖς τοιοῦτοις νομίζω ὅτι εἶναι καλλήτερον εἰ ἐγενήθησαν, εἰ ἐπύθεσαν, (παρὰ ἂν δὲν εἶχον ὑπάρξει). 347) Ἀφ' οὗ.

348) Ἀκολουθοῦντες.

1) Ἄν νομίζετε. Ἐτι αὐτοὶ ἀδικοῦν, φρονεῖτε ὅμως ὅτι καὶ οἱ κατήγοροί των τοὺς συκοφαντοῦν. 2) Ἢ θεν. 3) Πρυτάνεις ἦσαν οἱ 50 βουλευταὶ ἐκάστης φυλῆς, εἰτινες πρὸς ἔργον κατὰ μῆνα. Αὐτοὶ εἰσῆγον τὰς ὑποθέσεις τὰς ὁποίας ἔπρεπε νὰ κρίνῃ ἡ βουλὴ.

4) Τὴν κρίσιν ἀνέτερον. 5) Οἱ βουλευταὶ ἤ δ' ἑαυτοὶ. 6) Οἱ ἐπὶ τῶν ποινῶν τεταγμένοι ὑπάρχει. 7) (Ἐπὶ τῷ) ζημ. διὰ τὴν τιμωρίαν μὲν θ' εἰ ἐνδεκα. 8) Μοι φαίνεται αὐτοῖς. 9) Εἰργασμένοι εἰσὶ, γ. πρ. πληθ. τοῦ καθ. παρακ. 10) Οἱ πολλοὶ περὶ ὧν κατ' ἀρχάς.

τῶν σιτοπωλῶν τοὺς λόγους τούτους ἐποιούμην. Πρὸς μὲν οὖν τὴν βουλὴν, ὅτ' ἦν αὐτῆς ἡ κρίσις¹¹, ἔργῳ ἀπελογασάμην. Τῶν γὰρ ἄλλων¹² ἡσυχίαν ἀφόντων, ἀναστὰς αὐτῶν κατηγοροῦν, καὶ πᾶσι φανερὸν ἐποίησα, ὅτι οὐχ ὑπὲρ τούτων ἔλεγον¹³, ἀλλὰ τοῖς νόμοις τοῖς κειμένοις ἐβόηθουν. Ἠρξάμην μὲν οὖν τούτων ἕνεκα¹⁴· δεδιώς δὲ τὰς αἰτίας¹⁵, αἰσχροῦν ἡγοῦμαι πρῶτον παύσασθαι, πρὶν ἂν ὑμεῖς περὶ αὐτῶν ὅ,τι ἂν βούλησθε ψηφίσησθε.

Καὶ πρῶτον μὲν ἀνάνθηθι¹⁶, καὶ εἰπέ σύ μοι, Μέτοικος¹⁷ εἰ; Ναί. Μετοικεῖς δέ, πότερον ὥς πεισόμενος τοῖς νόμοις τοῖς τῆς πόλεως, ἢ ὥς ποιήσιον ὅ,τι ἂν βούλει; Ὡς πεισόμενος. Ἄλλο τι οὖν οὐκ ἀξιότις¹⁸ ἢ ἀποθνεῖν, εἰ τι πεποιήκας παρὰ τοῦ νόμου, ἐφ' οἷς θάνατος ἡ ζήμια; Ἐγώ γε¹⁹. Ἀποκρίναι δὴ μοι, εἰ ὁμολογεῖς πλείω σίτον συμπίρασθαι²⁰ πεντήκοντα φορῶν²¹, ὧν²² ὁ νόμος ἐξεῖναι κελεύει; Ἐγὼ τῶν ἀρχόντων κελεύοντων συνεπράμην.

Ἄν μὲν τοίνυν ἀποδείξῃ, ὧ ἄνδρες δικασταί, ὥς ἐστὶ νόμος θεοῦ κελεύει τοὺς σιτοπώλας συνωνεῖσθαι τὸν σίτον, ἂν οἱ ἀρχόντες κελεύωσιν, ἀποψηφίσασθε²³. εἰ δέ μή²⁴, δίκαιον ὑμᾶς καταψηφίσασθαι. Ἡμεῖς²⁵ γὰρ ὑμῖν παρσχομέθα τὸν νόμον, ὃς ἀπαγορεύει μηδένα τῶν ἐν τῇ πόλει πλείω σίτον πεντήκοντα φορῶν συνωνεῖσθαι. Χρὴν μὲν τοίνυν, ὧ ἄνδρες δικασταί, ἱκανῆνεῖναι ταύτην τὴν κατηγορίαν, ἐπειδὴ οὗτος μὲν ὁμολογεῖ συμπίρασθαι, ὁ δὲ νόμος ἀπαγορεύων φαίνεται, ὑμεῖς δὲ κατὰ τοὺς νόμους ἐμωμικότες ψηφισέσθαι· ὅμως δ' ἵνα πεισθῆτε, ὅτι καὶ κατὰ τῶν ἀρχόντων ψευδόνται²⁶, ἀνάγκη καὶ μακρότερον εἰπεῖν περὶ αὐτῶν.

Ἐπειδὴ γὰρ οὗτοι τὴν αἰτίαν εἰς ἐκείνους ἀγέφερον²⁷, παρακαλέσαντες τοὺς ἀρχοντας ἡρωτῶμεν. Καὶ οἱ μὲν δύο οὐδὲν ἔφασαν εἶδέναι τοῦ παγκράτους. Ἀνὴρ δ' ἔλεγεν, ὥς τοῦ προτέρου²⁸ γεμῶνος, ἐπειδὴ τιμῆς²⁹ ἦν ὁ σίτος, τούτων ὑπερβαλλόντων³⁰ ἀλλήλους καὶ πρὸς σφῶς αὐτοὺς μαχομένων, συμβουλευτέαν αὐτοῖς παύσασθαι φιλονεικοῦσιν· ἡγούμενος συμφέρειν ὑμῖν τοῖς παρὰ τούτων ὠσιυμένοις, ὥς ἀξιώτατον³¹ τούτους πρᾶσθαι. Δεῖν γὰρ αὐτοὺς ὁλοῶν μόνον πωλεῖν τιμιώτερον³².

Ὡς τοίνυν σύ συμποικιμένους καταθέσθαι³³ ἐκέλευεν αὐτοὺς, ἀλλὰ μὴ ἄλ-

11) Ὡς ἐν τῇ βουλῇ εἶχε τὸ δικαίωμα τοῦ κρίνειν αὐτοὺς. Οἱ πρυτάνεις καθυπέβαλον εἰς τὴν βουλὴν τὴν κατηγορίαν· οἱ ῥήτορες ἠθέλησαν νὰ πεισώσι τοὺς βουλευτὰς νὰ καταδικάσωσι τοὺς σιτοπώλας αὐτούς, ἀλλ' ὁ ἀγορεύων θέλων ν' ἀπερῶγῃ τοῦτο, παρουσίᾳ κατηγορίαν εἰς ταῖς, ὥστε ἡ βουλὴ ἠνιγκάσθη νὰ παραπέμψῃ τὴν διάν εἰς τὸ δικαστήριον. 12) Βουλευτῶν, διότι ὁ ὁμιλῶν ἦτον βουλευτής. 13) Ὅταν τοὺς κατηγορήσῃ εἰς τὴν βουλὴν, εἰ μὲν τὴν εἶβαλον ὡς συκοφαντοῦνται, οἱ δὲ εἰς τὴν πόλιν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς παρὰ τοὺς δικαστὰς καταδικῶν. 14) Ὅλας ταύτας τὰς κατηγορίας. 15) Ἀποκρίνεται πρὸς ἕνα σιτοπῶλῶν. 16) Σίτον κατοικῶν εἰς Ἀθήνας. 17) Τὴν αἰτίαν ζητεῖς, τίνας ἄλλους θεωρεῖς ὡς αὐτὸν ἐξέιναι. 18) Τούτο εἶπε. 19) Ἀγρόζῳ πολὺν ἐμοῦ, ἀκαπαρῶν. 20) Φορμῆς, ψάθα, μέτρον σίτου. 21) Κ. S. 425. 22) Ἀπολύσας τὸν τῆς καταδικῆς διὰ ψηφίσματος. 23) Ἀποδείξῃ. 24) ἢ μὴ. 25) Οἱ σιτοπῶλαι. 26) Ἀπέθεσαν εἰς ἐκείνους τὴν κατηγορίαν, εἰπόντες ὅτι ἀπὸ τῶν ἀρχόντων διατάχθησαν. 27) Εἰς τὸν πό. 28) Ἐγὼν τιμὴν, ἀκριβῆς. 29) Ἐπεμβατέοντων, προσερχομένων ἀντιπαραστήσαντες. 30) Ἄξιον εἶναι τὸ ἐκπύρωμα διατ' ἔχει πολλὴν ἄξιαν ὡς πρὸς τὴν τιμὴν τοῦ ἐκπύματος εὐθύνον. 31) Τοῖς ἔλεγεν ὅτι, ἐπρεπε νὰ πωλῶσι τὸν σίτον ἢ τὸν μέτρινον κατὰ τὴν μόνον ὁλοῶν ἀρεσκότερον ἢ τὸν ἵκον ἀγρόζῳ ἀπὸ τῶν ξένων. 32) Ὅχι νὰ τὸν ἀγρόζῳ καὶ νὰ τὸν βάλουν εἰς ἀπεθνήσκας.

λήλους ἀνταναίσταται συνεβούλευεν, αὐτὸν ὁμῖν ἄνυστον παρέξομαι· μάρτυρα, καὶ ὡς οὗτος μὲν ἐπὶ τῆς προτέρας βουλῆς³³ τοὺτους εἶπε τοὺς λόγους, οὗτοι δ' ἔτι· τῆτες³⁴ συνωνοῦμενοι φαίνονται. Μάριτος³⁵. Ὅτι μὲν τοῖνυν οὐχ ὑπὸ τῶν ἀρχόντων κελευσθέντες συνεπράντο τὸν σῖτον ἀκηκόατε. Ἦγομαι δ' ἂν ὡς μάλιστα περὶ τούτων³⁶ ἀληθῆ λεγώσιν, οὐχ ὑπὲρ αὐτῶν αὐτοῦ³⁷ ἀπολογήσεσθαι, ἀλλὰ τούτων³⁸ κατηγορήσιν. Περὶ γὰρ ὧν εἶπε νόμοι· δικαζήδην γεγραμμένοι, πῶς οὐ χρηθιδιδόναι· δίκην³⁹ καὶ τοὺς μὴ πειθόμενους, καὶ τοὺς κελεύοντας τούτους⁴⁰ πάναντία πράττειν;

7. Ἀλλὰ γὰρ, ὦ ἄνδρες, δικασταί, οἶμαι αὐτοὺς ἐπὶ μὲν τοῦτον τὸν λόγον οὐκ ἐλεύσεσθαι⁴¹. Ἰσως δ' ἐροῦσιν, ὥσπερ καὶ ἐν τῇ βουλῇ, ὡς ἐπ' εὐνοίᾳ τῆς πόλεως⁴² συνεωνοῦντο τὸν σῖτον. Ἰν' ὡς ἀξιώτατον ὁμῖν πωλοῖεν. Μέγιστον δ' ὁμῖν ἐρῶ καὶ περιφανεστάτον· τεκμήριον, ὅτι ψευδόνται. Ἐγρῆν γὰρ αὐτοὺς, εἴπερ ὁμῶν· οὐνεκα ἐπραττον ταῦτα, φαίνεσθαι· τῆς αὐτῆς τιμῆς πολλὰς ἡμέρας πωλοῦντας, ἕως ὃ συνεωνημένος αὐτοὺς ἐπέλιπε· νυνὶ δὲ ἐνίστε· τῇ αὐτῆς ἡμέρας ἐπώλουν ὀρχυμῇ τιμιώτερον, ὥσπερ κατὰ μεδόμενον συνωνοῦμενοι⁴³. καὶ τούτων ὁμῶς μάρτυρας⁴⁴ παρεχομαι. Μάρτυρες.

8. Δεινὸν δέ μοι δοκεῖ εἶναι, εἰ, ὅταν μὲν εἰσπράρῃ⁴⁵, εἰσενεγκεῖν δὲ ἢ πᾶντες οἴσεται μέλλουσιν, οὐκ ἐθέλουσιν ἀλλὰ πενίαν προφαρίζονται· ἐφοῖς⁴⁶ δὲ θανάτος ἐστὶν ἡ ζημία· καὶ λαθεῖν αὐτοῖς συνερεε, ταῦτα ἐπ' εὐνοίᾳ φασὶ τῇ ὑμετέρᾳ παραινόμεσθαι. Καὶ τοὶ πάντες ἐπίστασθε, ὅτι τούτοις ἥκιστα⁴⁷ προτῇκει τοιούτους ποιῆσθαι λόγους. Τάναντία γὰρ αὐτοῖς καίτοις ἄλλοις συμφέρει⁴⁸. Τοτε γὰρ πλείστα κερδαίνουσιν, ὅταν κακοῦ τινος ἐπαγγελθέντος τῇ πόλει, τίμιον τὸν σῖτον πωλῶσιν. Οὕτω δ' ἄσμενοι τὰς συμφορὰς τὰς ὑμετέρας ὀρώσιν, ὥστε τὰς μὲν⁴⁹ πρότερον τῶν ἄλλων πυνθάνονται, τὰς δ' ὅ⁵⁰ αὐτὸ λόγον ποιοῦσιν⁵¹, ἡ τὰς καὶ διεσθῆναι⁵² τὰς ἐν τῷ Πόντῳ⁵³ ἢ ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἐκπλεούσας⁵⁴ συνεληφθῆναι· ἢ πάλαι ποτὶ⁵⁵ κεκλεισθῆναι, ἢ τὰς σπονδὰς μέλλειν ἀπορρήθῃσθαι⁵⁶. Καί τις τοῦ· ἔχθρα⁵⁷· ἐληλύθησιν, ὥς ἐν τούτοις τοῖς καιροῖς ἐπιβουλεύουσιν ἡμῖν, ἐν οἷσπερ οὐδ' οἱ πολέμοι⁵⁸. Ὅταν γὰρ μάλιστα σῖτου τυγχάνητε δεόμενοι, ἀναρπάζουσιν⁵⁹ οὗτοι καὶ οὐκ ἐθέλουσι πωλεῖν· ἵνα μὴ περὶ τῆς τιμῆς διαφερώμεθα⁶⁰, ἀλλ' ἄγαπῶμεν⁶¹, ἂν ὅπου σπουδαῖον⁶² πρισμένοι παρ' αὐτῶν ἀπέλθωμεν. Ὡς ἐνίστε εἰρήνης οὔσης, ὑπὸ τούτων· πολιορκούμεθα. Οὕτω δὲ πάλαι περὶ τῆς τούτων πανουργίας· καὶ κακονοίας ἡ πόλις ἔγνωκεν⁶³, ὥς ἐπὶ μέντοις ἄλλοις ὠνίοις

33) Τῆς βουλῆς τοῦ παρελθόντος ἔτους. 34) Ἐρῆτες. 35) Τοῦτο εἶναι ἀπλὴ σημείωσις, ὅτι ἔβω ἡκούσθη ὁ μάρτυς. 36) Οἱ διατάχσαν. 37) Τοῖς σιστοπλάς. 38) Τῶν ἀρχόντων. 39) Τιμωρεῖσθαι. 40) Τοῖς νόμοις. 41) Ὅτι δὲν θά εἰποῦν αὐτὰ, ὅτι διετάχσαν. 42) Προνοῦντες ὑπὲρ τῆς πόλεως. 43) Ἐβδον τὸν μεδόμενον· μέαν δρ. ἀποδωτέριον, ὡς νῦν μὴν εἶχον μεγάλην προμήθειαν, ἀλλὰ νῦν τὸν εἶχον ἀγοράσαι κατὰ μικρὰς ποσότητας. 44) Ὅλους εἶπε, διότι εἰσι ἡγέται. 45) Ἐστακτον συνεισφεράν ἢ ἐποία ἐκεβέλλετο εἰς τοὺς πολῖτας διὰ κοινοῦς ἀνάγκας. 46) Παραινόμεσθαι ταῦτα, ἐφοῖς. 47) Δὲν προσήκει διόλου. 48) Τὰ συμφέροντά των εἶναι ἐναντία ἀπὸ τὰ των ἄλλων πολιτῶν. 49) Τὰς ἀληθείας. 50) Τινὰς δέ. 51) Ἐρευνάσκει καὶ διαβήσκει. 52) Λιγόντες. 53) Ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ ὅπου ἐκλονε ἀγορεύουσαι ἀπὸ τὰς συμπαχὺς πόλεις, καὶ 54) καμίζον σῖτον. 55) Ἐκ τοῦ Πόντου. 56) Τὸς λιμένας ὅθεν ἡγέται. 57) Νῦν ἀκούσθαι. 58) Εἰς τὸν σῖτον ἐχθρὰς. 59) Διὰ καὶ ἐπὶ εἰρήνης. 60) Συνωνοῦμενοι. 61) Διὰ τοῖς. 62) Στάργωμαι. 63) Δι' ὅτι· τιμὴ καὶ ἂν ἦναι. 64) Ἐκίρηθη.

ἅπασιν τοὺς ἀγορανόμους φύλακας κατεστήσατε, ἐπὶ δὲ ταύτῃ μόνῃ τῇ τέχνῃ χωρὶς σιτοφύλακας ἀποκληροῦτε⁶⁴. Καὶ πολλὰκις ἤδη παρ' ἐκείνων⁶⁵ πολιτῶν ὄντων δίκην τὴν μεγίστην ἐλάξετε⁶⁶, ὅτι οὐχ οἷα τ' ἦσαν τῆς τούτων πονηρίας ἐπικρατήσαι. Καὶ τοὶ⁶⁷ τὴν χρῆσιν αὐτοὺς τοὺς ἀδικούντας⁶⁸ ὑφ' ὑμῶν πάσχειν, ὅποτε καὶ τοὺς μὴ δυναμένους φυλάττειν⁶⁹ ἀποκτείνετε;

Ἐνθυμεῖσθε δὲ χρῆσιν, ὅτι ἀδύνατον ὑμῖν ἐστὶν ἀποψηφισασθαι⁷⁰. Εἰ γὰρ ἀπογνώστεθε⁷¹ ὁμολογούντων αὐτῶν ἐπὶ τοὺς ἐμπόρους συνίστασθαι⁷², δόξεθ' ὑμεῖς ἐπιβουλεύειν τοῖς εἰσπλέουσιν. Εἰ μὲν γὰρ ἄλλαν τινὰ ἀπολογία ἐπιούνητε, οὐδεὶς ἂν εἴχῃ τοῖς ἀποψηφισαμένοις ἐπιτιμήν (ἐφ' ὑμῖν γὰρ ἐστὶν, ὅποτεροι⁷³ βούλεσθε πιστεύειν)· νῦν δὲ πῶς οὐ δεῖναι ἂν δοέαιτε ποιεῖν, εἰ τοὺς ὁμολογούντας παρκανομεῖν ἀζημίους ἀφήσετε;

Ἀναμνήσθητε δὲ, ὦ ἄνδρες δικασταί, ὅτι πολλῶν ἤδη ἐχόντων ταύτην τὴν αἰτίαν λαμβάνειν⁷⁴, καὶ μάρτυρας παρεχομένων, θάνατον κατέγνωτε, πιστοτέρους⁷⁵ ἡγησάμενοι τοὺς τῶν κατηγορῶν λόγους. Καὶ τοὶ πῶς ἂν οὐ θαυμαστόν εἴη, εἰ, περὶ τῶν αὐτῶν ἀμαρτημάτων, δικάζοντες, μάλλον⁷⁶ ἐπιθυμεῖτε παρὰ τῶν ἀρνούμενων δίκην λαμβάνειν; Καὶ μὲν δὴ, ὦ ἄνδρες δικασταί, πᾶσιν ἡγοῦμαι φανερόν εἶναι, ὅτι οἱ περὶ τῶν τοιούτων ἀγῶνες κοινότατοι τυγχάνουσιν ὄντες τοῖς ἐν τῇ πόλει⁷⁷. Ὡστε πεύσσονται⁷⁸, ἦν τινα γνώμην περὶ αὐτῶν ἔχετε⁷⁹. ἡγοῦμενοι, ἔαν μὲν θάνατον αὐτῶν καταγνώτε, κοσμιωτέρους ἔσεσθαι τοὺς λοιπούς· ἂν δ' ἀζημίους ἀφήτε, πολλὴν ἄδειαν αὐτοῖς ἐψηφισμένοι ἔσεσθαι ποιεῖν ὅ, τι ἂν βούλωνται. Χρὴ δὲ, ὦ ἄνδρες δικασταί, μὴ μόνον τῶν παρεληλυθότων οὐνεκα αὐτοὺς κολάζειν, ἀλλὰ καὶ παραδειγματος οὐνεκα τῶν μελλόντων ἔσεσθαι⁸⁰. Οὕτω γὰρ ἔσονται· μόγις ἀνεκτοί. Ἐνθυμεῖσθε δ', ὅτι ἐκ ταύτης τῆς τέχνης πλεῖστοι περὶ τοῦ σώματος εἰσιν ἡγωνισμένοι· καὶ οὕτω μεγάλα ἐξ αὐτῆς ὠφελοῦνται, ὥστε μάλλον αἰροῦνται καθ' ἑκάστην ἡμέραν περὶ τῆς ψυχῆς⁸¹ κινδυνεύειν, ἢ παύσασθαι παρ' ὑμῶν ἀδίκως κερδαίνοντες. Καὶ μὲν δὴ, οὐδ' ἂν ἀντιβόλῳσιν ὑμᾶς καὶ ἰκετεύωσι, δικαίως ἂν αὐτοὺς ἐλεήσαιτε⁸². ἀλλὰ πολὺ μάλλον⁸³ τῶν τε πολιτῶν⁸⁴, οἱ διὰ τὴν τούτων πονηρίαν ἀπέθνησκον, καὶ τοὺς ἐμπόρους⁸⁵, ἐφ' οἷς οὗτοι συνέστησαν· οἷς⁸⁶ ὑμεῖς χαριεῖσθε, καὶ προθυμωτέρους ποιήσετε, δίκην παρ' αὐτῶν λαμβάνοντες. Εἰ δὲ μὴ⁸⁷, τὴν αὐτὴν οἴεσθε γνώμην ἔχειν⁸⁸, ἐπειδὴν πύθωνται, ὅτι τῶν καπῆλων⁸⁹, οἱ τοῖς ἐκπλέουσιν ὁμολόγησαν ἐπιβουλεύειν, ἀπεψηφίσασθε.

64) Διαιρέσετε διὰ κλήρου. 65) Τῶν σιτοφύλακων. 66) Ἐπιμνήσθητε τοὺς σιτοφ.

67) Λοιπὸν. 68) Τίους σιτοπώλας. 69) Ἀδίκως ὥστε μὴ ἀδικεῖν.

70) Νὰ τοὺς ἀθωώσητε. 71) Μὴ καταγνώσκειτε, καταδικάζετε. 72) Ὅτι ἐνεργεῖσι κατὰ τῶν ἐμπόρων (συνενοούμενοι διὰ τὰ κάμωσι καὶ ἐκτίσει ἐκείνων δ' οἷτος). 73) Τίς κατηγοροῦσιν ἢ τοῖς ἀπολογουμένοις. 74) Ὑποκειμένων εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην.

75) Πιστοτικωτέρους. 76) Παρὰ τῶν ἀρνούμενων μάλλον ἢ παρὰ τῶν ὁμολογούντων.

77) Τίς πολῖταις. 78) Οἱ πολῖται. 79) Τῶν ἤδη κατηγορουμένων. 80) Ἐσεσθαι· ἐξέρχεται ἐκ τοῦ μελλόντων. 81) Περὶ κεφαλικῆς ποινῆς. Δι' αὐτὴν τὴν τέχνην πολλοὶ δέχονται καὶ ἀντιβόλῳσιν εἰς κίνδυνον θανάτου. 82) Δὲν ἠθέλητε τοὺς ἐλεήσει δικαίως οὐδ' ἂν οὐκ παρακαλοῦν. 83) Δικαίως. 84) Εκείνους. 85) Τίς ἐξωθὼν κοιζόντας τὴν εἴπον.

86) Ἐμπόρους. 87) Ἄν δὲν τοὺς τιμωρήσασθε. 88) Οἱ οἱ ἐμποροὶ θέλουσι προῆγεῖν τὰ αὐτὰ ὡς καὶ εἰ πολῖται. ὅτι δηλ. ἀφήνεται τοὺς σιτοπώλας καὶ κάμωσιν ὅ, τι θέλουσι ἰσως ἑμῶς κατ' ἄλλας διερωτήσεις. Τίς αὐτοὺς οἴεσθε γνώμην ἔχειν; 89) Εκείνοις τῶν καπῆ-

11.

Οὐκ οἶδ', ὅτι δεῖ πλείω λέγειν. Περὶ μὲν γὰρ τῶν ἄλλων τῶν ἀδικούντων, ὅτε δικάζονται, δεῖ παρὰ τῶν κατηγορῶν πυθέσθαι⁹⁾· τὴν δὲ τούτων πονηρίαν ἅπαντες ἐπίστασθε. Ἄν οὖν ταύτων καταληφθῇσθε, τὰ τε δίκαια ποιήσετε, καὶ ἀζιώτερον τὸν σίτον ὠνήσεσθε· εἰ δὲ μὴ¹⁰⁾, τιμωτέρον.

ΑΥΣΙΟΥ

ΚΑΤΑ ΕΡΑΤΟΣΘΕΝΟΥΣ.

Ο Ἐρατοσθένης, εἰς γενόμενος τῶν Τριάκοντα τοῦ ἑνίου, ἐθανάτωσε Πλάτωνα, τὸν ἀδελφόν τοῦ Λυσίου. Ταύτων μετὰ τὴν ἐλευθεσίαν τῶν Ἀθηνῶν κατηγορεῖσθαι ὁ Λυσίας εἰπὼν τὸν λόγον ἐν ἔτει 403 π. Χ. Οἱ. 91, 5'. Εἶναι δὲ ὁ λόγος οὗτος ὑψηρὰ ἐξιχνύσας τῆς τυραννίδος τῶν Τριάκοντα.

ΟΥΚ ἀρξασθαι μοι δοκεῖ ἄπορον εἶναι, ὦ ἄνδρες δικάσταί, τῆς κατηγορίας, ἀλλὰ παύσεσθαι λέγοντι. Τοιαῦτα αὐτοῖς¹⁾ τὸ μέγεθος²⁾ καὶ τοσαῦτα τὸ πλῆθος εἰργασθαι, ὥστε μὴτ' ἂν ψευδόμενον δεινότερα τῶν ὑπαρχόντων κατηγορήσαι, μῆτε ἀληθεῖ βυλόμενον εἰπεῖν, ἅπαντα δύνασθαι· ἀλλ' ἀνάγκη³⁾ ἢ τὸν κατήγορον ἀπειπεῖν, ἢ τὸν χρόνον ἐπιλιπεῖν. Ταῖναντίον δέ μοι δοκοῦμεν πείσεσθαι ἢ ἐν τῷ πρό τοῦ⁴⁾ χρόνῳ. Πρώτερον μὲν γὰρ ἔδει τὴν ἔχθραν τοὺς κατηγοροῦντας ἐπιδεῖξαι, ἥτις εἴη πρὸς τοὺς φεύγοντας⁵⁾, νυνὶ δὲ παρὰ τῶν φευγόντων καὶ πυνθάνεσθαι, ἥτις ἦν αὐτοῖς πρὸς τὴν πόλιν ἔχθρα, ἀνθ' ὅτου⁶⁾ τοιαῦτα ἐτόλμησαν εἰς αὐτὴν ἐξαμαρτάνειν. Οὐ μὲν τοι ὡς οὐκ ἔχων οἰκείας ἔχθρας καὶ συμφορας, τοὺς λόγους ποιῶμαι, ἀλλ' ὡς ἅπανι πολλῆς ἀφροσύνης οὕσης ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἢ ὑπὲρ τῶν δημοσίων ὀργίεσθαι⁷⁾. Ἐγὼ μὲν οὖν, ὦ ἄνδρες δικάσταί, οὐτ' ἐμυτοῦ πώποτε, οὔτε ἀλλότρια πράγματα πράττειν⁸⁾, νυνὶ ἡνίκ' ἐκασμι ὑπὸ τῶν γεγεννημένων τούτου κατηγορεῖν⁹⁾· ὥστε πολλάκις εἰς πολλὴν ἀθυμίαν κατέστην, μὴ διὰ τὴν ἀπειρίαν ἀναξίως καὶ ἀδυνάτως ὑπὲρ τοῦ ἀδελφοῦ καὶ ἐμυτοῦ τὴν κατηγορίαν ποιήσωμαι. Οἷως δὲ πειράσομαι ὑμεῖς εἰς ἀρχῆς ὡς ἂν δύνωμαι δι' ἐλαχίστων διδάξαι¹⁰⁾.

Οὐμός¹¹⁾ πατὴρ Κέρκλος ἐπαίσθη μὲν ὑπὸ Περικλέους εἰς ταύτην τὴν γῆν λων. τῶν μεταπρατῶν. 20) Ἄ ψδίνησαν. 91) Καταψηφίσασθε.

1) Τοῖς τριάκοντα. Κ. 5. 305. 2) Κατὰ το μ. 3) Ο λόγος ἔρθος καὶ ἐπομένως δὲν ἀποδίδεται εἰς τὸ ὥστε, ἀλλ' ἀνωτέρω οὐ δοκεῖ μοι ἄπορον εἶναι. ... ἀλλ' ἢ ἀνάγκη.

4) Πρὸ τούτου. ἐπ' ἑ. 5) Φεύγωνι ἐλέγετο ὁ κατηγορούμενος, δικάσκων δὲ ὁ κατηγορῶν.

6) Διὰ τί. 7) Τὸ χωρίον τοῦτο θεωρεῖται ὡς σκοτεινόν. Ἐμφανίζει δὲ, ὡς νομίζω· Οὐκ ἔστι δὲ περὶ τῆς πρὸς τὴν πόλιν (καὶ ἔτι πρὸς ἐμὲ) ἔχθρας. Ἐκτι δὲ τὸ δὲν ἔχω ἀφορμὰς ἰδίας ἔχθρας πρὸς αὐτοὺς, ἀλλὰ διότι ὅλοι οἱ πολῖται ἐν γένει ἔχουσι λόγους καὶ ὀργίζονται κατ' αὐτῶν δι' ὅσα ἐπαθον ἢ αὐτοὶ ἢ τὸ δημοσίον. 8) Ποτὲ δὲν παρυσιστάθη εἰς τὸ δημόσιον διὰ καμμίαν ὑπόθεσιν. Οὕτως ἦν εἰς τῶν πρώτων λόγων του. Συνήθως δὲ ἔγραφε τοὺς λόγους του καὶ τοὺς ἀποφαιρῶν ἄλλοι. 9) Μισοῖται ἢ τὴν κατηγορίαν κατὰ μόνον τοῦ Ερατοσθένους. 10) Να οὐ; εἰρηγῶ τὸ πρᾶγμα δι' ἐλαχίστων λόγων.

11) Ο ἴμις, κατὰ κράτιν.

ἀφικέσθαι¹². ἔτη δὲ τριάκοντα ᾤκητε¹³, καὶ οὐδενὸς πώποτε οὔτε ἡμεῖς οὔτε ἐκεῖνος δίκην οὔτε ἐδικασάμεθα, οὔτε ἐβόλομεν¹⁴. ἀλλ' οὕτως ὥκαυμεν δημοκρατούμενοι, ὥστε μὴτε εἰς τοὺς ἄλλους ἐξυμνοῦνται, μᾶλλον ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀδικεῖσθαι. Ἐπειδὴ¹⁵ δ' οἱ τριάκοντα, πονηροὶ καὶ συκοφαντοὶ ὄντες, τὴν ἀρχὴν¹⁶ κατέστησαν, φάσκοντες χρῆσαι τῶν ἀδίκων καθ' ἑαυτὸν ποιῆσαι τὴν πόλιν, καὶ τοὺς λοιποὺς πολίτας ἐπ' ἀρετὴν καὶ δικαιοσύνην τραπέσθαι· καὶ τοιαῦτα λέγοντες, οὕτως αὐτοὺς ποιεῖν ἐβόλων¹⁷. ὡς¹⁸ ἐγὼ πρῶτον περὶ τῶν ἐμικαυτὸ εἰπὼν, καὶ περὶ τῶν ἡμετέρων ἀναιμῶνται¹⁹ πειράσομαι.

Θεογνὺς γάρ καὶ Πείτω,²⁰ ἔλεγον ἐν τοῖς τριάκοντα περὶ τῶν μετόικων²¹, ὡς εἰεν τινες²² τῇ πολιτείᾳ ἀχθόμενοι²³, καλλίστην οὖν εἶναι πρόφασιν²⁴ τιμωρεῖσθαι μὲν δοκεῖν, τῷ δ' ἐρωγῷ χρηματίζεσθαι²⁵. πάντως δὲ τὴν μὲν πόλιν γενέσθαι τὴν ἀρχὴν δεῖσθαι, χρημάτων²⁶. Καὶ τοὺς ἀκούοντας οὐ χαλεπῶς²⁷ ἐπειθον. Ἀποκτινύναι μὲν γὰρ ἀνθρώπους, περὶ οὐδενὸς ἡγοῦντο²⁸. λαμβάνειν δὲ χρήματα περὶ πολλοὺς ἐποιούντο²⁹. Ἐδοξεν οὖν αὐτοῖς δέκα³⁰ συλλαβεῖν· τούτων δὲ δύο πένητας, ἕνα αὐτοῖς ἢ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀπολογίαι, ὡς οὐ χρημάτων οὐνεκα ταῦτα πέπρακται, ἀλλὰ συμπερόντα τῇ πολιτείᾳ γενέσθαι, ὥσπερ τι τῶν ἄλλων εὐλόγως πεπονηκότας³¹.

Διαλαβόντες³² δὲ τὰς οἰκίας, ἐξέδιδον· καὶ ἐμὲ μὲν ζήλους ἐστῶντα κατέλαβον, οὓς ἐξελάσκοντες Πείτῳ με παραδιδόσκειν· οἱ δὲ ἄλλοι εἰς τὸ ἐργαστήριον ἐλθόντες, τὰ ἀνδράποδα ἀπεργάζοντο³³. Ἐγὼ ἢ ἐ Πείτῳ μὲν ἡρώτων, καὶ βούλομαι με σῶσαι χρήματα λαβεῖν· ὁ δ' ἐπακταῖεν³⁴, εἰ πολλὰ εἶη. Εἶπον οὖν, ὅτι τάχαντον ἀργυρίου³⁵ ἔτοιμος εἶην δοῦναι. Ὁ δ' ὁμολόγησε ταῦτα ποιήσιν. Ἡπιστάμην μὲν οὖν, ὅτι οὔτε θεοὺς οὔτε ἀνθρώπους νομίξει³⁶, ὅμως δ' ἐκ τῶν παρόντων³⁷ ἔδοκει μοι ἀναγκαιότατον εἶναι πίστιν³⁸ παρ' αὐτοῦ λαβεῖν· ἐπειδὴ δὲ ὥμοσεν ἐξώλειαν ἐκ τῶν καί τοις ποσὶν ἐπαρώμενος, λαβὼν τὸ τάχαντον με σώσειν, εἰσελθὼν εἰς τὸ δωμάτιον τὴν κιβωτὸν ἀνοίγνυμι. Πείτῳ δ' αἰσθόμενος³⁹ εἰσέρχεται, καὶ ἰδὼν τὰ ἐνόντα, καλεῖ τῶν ὑπηρετῶν δύο, καὶ τὰ ἐν τῇ κιβωτῷ λαβεῖν ἐκέλευσεν. Ἐπεὶ δὲ οὐχ ὅσον⁴⁰ ὡμολόγησεν εἶγεν, ὡς ἄνδρες δικασταὶ, ἀλλὰ τρία τάχαντα ἀργυρίου καὶ τετρακοσίους Κυζικηνούς, καὶ ἑκατὸν Λαρεϊκοὺς⁴¹, καὶ φιάλας

12] Εἰς Σαραπείδων. 13] Εἰς αὐτὴν. 14] Οὔτε κανὼν ἐνεκατέστημεν, οὔτε κατηγορήθημεν. 15] Ἀποδ. εἰς τὸ ὡς. 16] Τὴν ἰδίαν ἀρχὴν. 17] Ἐβόλων ποιεῖν οὐ τοιαῦτα, ἀλλὰ τὰ ἐναντία. 18] Οὕτως. ἔπειτα δ' αὖτε οὕτως ἡ τὴν πόλιν καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους. 19] Ἀπ' αὐτοῦ ἐβόλων περὶ ἑαυτοῦ, ὅτι αὐτὸς ἐβόλων τί ἐπέθετε καὶ τοῖς ἀπ' αὐτοῦ. 20] Δύο τῶν λ'. 21] Ἰδ. ἀνωτ. Σιν. Ἑλλήν. Ιστορ.

22] Μέτοικοι, δηλ. ξένοι ἀποκαταστήσαντες εἰς Ἀθήνας. 23] Δυσχερεσταίμενοι πρὸς τὸ σχῆμα τῆς πολιτείας τῶν λ'. 24] Τοῖς λ'. 25] Τιμωρεῖσθαι αὐτοὺς, χρηματίζεσθαι [λαμβάνειν] χρήματα παρ' αὐτῶν. 26] Τὰ χωρίον ἐπαυλόμενον. ἴσως, τὸ τὴν πόλιν γενέσθαι, δηλ. δεῖ τι εἰς τὴν πόλιν γενέσθαι, ἢ πᾶσι τοῖς πολίταις. 27] Χαλεπῶς, δηλ. ἐν τῇ πόλει, ἀπαιτεῖ χρήματα. 28] Εὐδοκίως. 29] Μικρὸν πρᾶγμα ἐνέμιζον. 30] Πόλυ ἐργαζέσθαι. 31] Μετοίκους.

32] ὡς εἰς τὴν πόλιν καὶ ἄλλοι τι εὐλογον. 33] Εἶπον. 34] Δι' ἐννοηστικὴν καὶ ἐν γένει ἢ φράσει ἀναιμῶντος. 35] Τὰ δὲ πλεονάζοντα ὥσπερ εἰ εἰεν πεπονηκότας. 36] Μοιρασθῆναι.

37] Ὅσοι τῶν Ἀθηναίων ἢ μετοίκων εἶχον ἐργαστήρια, ὡς ἐκ Δημοσθένους τὸ μαχαιροποιεῖν, εἶχον δούλους ἐργαζομένους εἰς αὐτά. Τούτοις ὡς κτήματα κατέγραφον ἐλ' λ'. διὰ τὸ τούτοις πωλίσασθαι. 38] Κατέγραφον, ἔγραψαν. 39] 6,000 ἀργαῖαι. 40] Δὲν οὐδέποτε οὔτε οὕτως ἀνθρώπων νόμον. 41] Εἰς τὰς [τότε] παρούσας περιστάσεις. 42] Ὅσον.

38] Ὅτι ἀνοίγω. 39] Ὅχι μόνον δέον. 40] Στατήρας τῆς Κυζικίου καὶ τῆς Περγασίας. Οἱ πρῶτοι.

ἀργυρίου τέσσαρες, ἐδέχθη αὐτοῦ ἐφόδιον⁴¹ μοι δοῦναι. Ὁ δ' ἀγκησέν⁴² μ' ἔφρασκεν, εἰ τὸ πῶμα σώσω. Ἐξίστοι δέ μοι καὶ Πείσωνι, ἐπιτυχάνει Μηλόδιος τε καὶ Μνησιθείδης⁴³ ἐκ τοῦ ἐργαστηρίου ἀπόντες⁴⁴ καὶ καταλαμβάνουσι πρὸς αὐταῖς ταῖς θύραις⁴⁵ καὶ ἐρωτῶσιν ὅτη βαδίζομεν. Ὁ δ' ἔφρασκεν, εἰς τὰ τοῦ ἀδελφοῦ⁴⁶ τοῦ ἐμοῦ, ἵνα καὶ τὰ ἐν ἐκείνῃ τῇ οἰκίᾳ σκέψηται. Ἐκείνην μὲν οὖν ἐκέλευον βαδίζειν, ἐμὲ δὲ μεθ' αὐτῶν ἀκολουθεῖν⁴⁷ εἰς Ἀκρινίππου⁴⁸. Πείσων δὲ προσελθὼν σιγῇ μοι παρεκλεύετο, καὶ θαρρεῖν, ὡς ἤζων ἐκείσε. Καταλαμβάνομεν δὲ αὐτόθι. Θεογνιν⁴⁹ ἑτέρους φυλάττοντα ὥς παραδόντες ἐμὲ πάλιν ὤχοντα.

Ἐν τοιοῦτῳ δ' ὄντι μοι κινδυνεύειν ἐδόκει, ὡς τοῦ γε ἀποθανεῖν ὑπάρχοντος ἤδη⁵⁰. Κελίσεας δὲ Ἀκρινίππου, λέγω πρὸς αὐτὸν τάδε· » Ἐπι- » τήσειος⁵¹ μὲν μοι τυγχάνεις ὦν, ἤκω δὲ εἰς τὴν σὴν οἰκίαν ἀδικῶ δ' οὐ- » δέν' χρημάτων δὲ ἕνεκα ἀπόλλυμαι. Σοὶ οὖν ταῦτα πάσχοντί μοι πρό- » θυμον παράσχου τὴν σεαυτοῦ δύναμιν εἰς τὴν ἐμὴν σωτηρίαν. » Ὁ δὲ ὑπέχετο ταῦτα ποιήσειν. Ἐδόκει δ' αὐτῷ βέλτιον εἶναι πρὸς Θεογνιν μνησθῆναι⁵². ἠγέτο γὰρ ἅπαν ποιήτειν αὐτὸν⁵³, εἰς ἀργύριον διδοῖν. Ἐκείνου δὲ διαλεγόμενου Θεογνιδί, (ἔμπειρος γὰρ ὦν ἐτύγγανον τῆς οἰκίας, καὶ ᾔδειν, ὅτι ἀμύθηρος εἶν⁵⁴) ἐδόκει μοι ταύτῃ⁵⁵ πειρασθαι σωθῆναι ἐνθυμούμενῳ, ὅτι, ἐὰν μὲν λάθω, σωθήσομαι· ἐὰν δὲ λησθῶ, ἡγούμην μὲν, εἰ Θεογνις εἴη πεπεισμένος ὑπὸ τοῦ Ἀκρινίππου χρήματα λαβεῖν, οὐδὲν ἦττον⁵⁶ ἀποθήσασθαι· εἰ δὲ μὴ, ὁμοίως ἀποθανεῖσθαι. Ταῦτα διανοηθεὶς ἔφευγεν, ἐκείνων ἐπὶ τῇ αὐλείῳ⁵⁷ θύρᾳ τὴν φυλακὴν ποιούμενων· τριῶν δὲ θυρῶν οὐσῶν, ἃς εἶδει με διελθεῖν, ἅπασαι ἀνεωγμέναι ἔτυχον.

Ἀφικόμενος δὲ εἰς Ἀρχένεω⁵⁸ τοῦ ναυκλήρου, ἐκείνον πέμπω εἰς ἄστ⁵⁹ πεισόμενον περὶ τοῦ ἀδελφοῦ. Ἦκων⁶⁰ δ' ἔλεγεν, ὅτι Ἐρατοσθένης⁶¹ αὐτὸν ἐν τῇ δόμῳ λαβὼν, εἰς τὸ δεσμοτῆριον ἀπαγχόνησεν καὶ ἐγὼ τοιαῦτα πεπυσμένος⁶² τῆς ἐπιούσης νυκτὸς διέπλευσα Μεγάραδε⁶³. Πολεμάργω⁶⁴ δὲ παρήγγειλαν οἱ τριᾶκοντα τὸ ὑπ' ἐκείνων εἰθισμένον παρήγγεσμα, πίνειν κώνειον, πρὶν τὴν αἰτίαν εἰπεῖν, δι' ἣν τινα ἐμελλεν ἀποθανεῖσθαι· οὕτω πολλοῦ ἐδέησε⁶⁵ κριθῆναι καὶ ἀπολογησασθαι· καὶ ἐπειδὴ ἀπεφέρετο ἐκ τοῦ δεσμοτῆριου θετνωδῶς, τριῶν ἡμῶν οἰκῶν οὐσῶν⁶⁶, οὐδεμιᾶς⁶⁷ εἰσάσαν ἐξενε-

πρὸς 28, οἱ δεύτεροι πρὸς 20 ἡρ. 41) Ἐξοδα 28:12. 42) Νά εὐχαριστῶ. 43) Ἄλλοι δὴ δὴ τῶν λ'. 44) Ἀπόντες πλὴθ. διὰ τὰ δῶα κυρία ὀνόματα, ἐν τῷ τῷ ῥῆμα ἐπιτυχάνει ἐνίκως διότι προηγουμένως τοῦ ἐνός. 45) Πλησίον εἰς τὰς θ. τοῦ οἴκου. 46) Οἰκίματα. 47) Συντάσσεται συνήθως μεθ' ὅτι. ἀλλὰ, ὡς εἶπω, καὶ μεθ' ὅτι τὴν μετὰ.

48) Οἰκίαν. Φίλου τινὸς τῶν λ'. 49) Ἄλλος τῶν λ'. 50) Ἐν τοιοῦτῳ κινδυνῷ ὄντι μοι, μοι ἔρῃη ὅτι ἔπραξε νὰ βίβω κινδυνεύω, ἐπειδὴ καὶ χωρὶς τούτου μ' ἐκπερίειλε δ' ὀνόματος. 51) Ἐνδοξίμος, οἰκίτης. 52) Νά ἀναφερθῇ τὸ πρῆγμα. 53) Τὴν θ. 54) ὅτι ἔχει δῶα θύρας. 55) Διὰ τούτου. 56) Ἐπίσης. 57) Τῆς οἰκίας πρὸς τὴν αὐλήν.

58) Γεν. Ἀττικὴ. Ναυκλῆρος, ὁ ἰδιοκτήτης πλοίου. 59) Ἄστου ἔλεγον τὴν πόλιν τῶν Ἀθηναίων· φαίνεται λοιπὸν ὅτι ὁ Ἀρχένεω ἦκει εἰς Πειραιᾶ, ὡς καὶ ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματός του εἶπαι ἔκμαρτον. 60) Ἐπιστρέψας. 61) Ὁ καθ' οὗ γίνεται ὁ λόγος, εἰς τῶν λ'.

62) Πυνθάνομαι. 63) Εἰς Μεγάρα. Ταύτην τὴν σημασίαν ἔχει δ' αὖ ἐπιτιθέμενος, εὐ- τως Ἀθήνας δε τρέπεται εἰς Ἀθήνας. 64) Ὁ ἀδελφὸς τοῦ Αὐσίου ἐκαλεῖτο Πολεμάργος.

65) Πολλὰ μακρὰν ἦτον τοῦ νὰ κριθῇ. 66) Ἐν ᾧ εἶχαμεν τρεῖς οἰκίας. 67) Ἐξ οὗδ'.

χθῆναι, ἀλλὰ κλίσιν⁶⁸ μισθωτάμενοι, προΐθεντο⁶⁹ αὐτόν· καὶ πολλῶν δυνάμεων ἰματίων, αὐτοῦσιν⁷⁰ οὐδὲν ἔδωσαν εἰς ταφήν, ἀλλὰ τῶν φίλων ὁ μὲν ἰματίον, ὁ δὲ προσκεφάλαιον, ὁ δὲ ὅ, τι ἕκαστος ἔτυχεν, ἔδωκεν εἰς τὴν ἐκείνου ταφήν. Καὶ ἔχοντες⁷¹ μὲν ἐπτακοσίας ἀπιδίαις τῶν ἡμετέρων, ἔχοντες δὲ ἀργύριον καὶ χρυσίον τοσαύτον, χηλὴν δὲ καὶ κόσμον καὶ ἐπιπλά, καὶ ἱμάτια γυναικεῖα, ὅσα οὐδεπώποτε ᾔνοντο κτήσασθαι, καὶ ἀνδράποδα εἰκοσι καὶ ἑκατὸν (ὧν τὰ μὲν βέλτεστα ἔλαβον, τὰ δὲ λοιπὰ εἰς τὸ δημόσιον ἀπέδωκαν), εἰς τοσαύτην ἀπλησίαν καὶ αἰσχροκέρδειαν ἀφίκοντο, καὶ τοῦ τρόπου τοῦ αὐτῶν ἀποδείξιν ἐποίησαντο⁷². Τῆς γὰρ Πολεμάρχου γυναικὸς χρυσοὺς ἐλκίτηρας⁷³, οὓς ἔχουσα ἐτύγγανεν, ὅτε τὸ πρῶτον ἦλθεν⁷⁴ εἰς τὴν οἰκίαν, Μηλῆθιος ἐκ τῶν ὧτων ἐξείλετο. Καὶ οὐδὲ κατὰ τὸ ἐλάχιστον μέρος τῆς αὐτοῦσας ἔλεον παρ' αὐτῶν ἐτυγγάζομεν⁷⁵, ἀλλ' οὕτως εἰς ἡμᾶς διὰ τὰ χρήματα ἐξημάρτανον, ὥσπερ ἂν ἑτέροι μεγάλων ἀδικημάτων ὁρήν ἔχοντες⁷⁶. Οὐ τοῦτων ἀξίους γε ὄντας⁷⁷ τῇ πόλει· ἀλλὰ πάσας μὲν τὰς χρηματίας χορηγῆσαντας⁷⁸, πολλὰς δ' εἰσφορὰς⁷⁹ εἰσενεγκόντας, κοσμίους δ' ἡμᾶς αὐτοὺς παρέχοντας, καὶ πᾶν τὸ προσταττόμενον ποιοῦντας, ἐχθρόν δ' οὐδένα κεκνημένον, πολλοὺς δ' Ἀθηναίων ἐκ τῶν πολεμίων λυσαμένους⁸⁰, τοιοῦτων ἠξίωσαν⁸¹, οὐχ ὁμοίως μεταικοῦντας⁸², ὥσπερ αὐτοὶ ἐπολιτεύοντο. Οὗτοι γὰρ πολλοὺς μὲν τῶν πολιτῶν εἰς τοὺς πολεμίους ἐξήλασαν, πολλοὺς δ' ἀδίκως ἀποκτείναντες, ἀτάφους ἐποίησαν· πολλοὺς δ' ἐπιτίμους ὄντας ἀτίμους⁸³ τῆς πόλεως κατέστησαν· πολλῶν δὲ θυγατέρων μελλούσας ἐκδίδουσαι⁸⁴, ἐκώλυσαν· καὶ εἰς τοσαύτῳ εἰσι τὸλμης ἀφιγμένοι, ὥσθ' ἦκουσιν ἀπολογησόμενοι, καὶ λεγούσιν, ὡς οὐδὲν κακὸν οὐδ' αἰσχρὸν ἐργασμένοι εἰσίν. Ἐγὼ δ' ἐβουλόμην ἂν αὐτοὺς ἀληθῆ λέγειν· μετῇ γὰρ ἂν καὶ ἐμοὶ τοῦτο τάχα τοῦ⁸⁵ οὐκ ἐλάχιστον μέρος· νῦν δέ οὔτε πρὸς τὴν πόλιν αὐτοὺς τοιαῦτα ὑπάρχει⁸⁶, οὔτε πρὸς ἐμὲ. Τὸν ἀδελφὸν γὰρ μου (ὥσπερ καὶ πρότερον εἶπον) Ἐρατοσθένης ἀπέκτεινεν, οὔτε αὐτὸς ἰδίᾳ ἀδικούμενος, οὔτε εἰς τὴν πόλιν ὁσῶν ἐξαμαρτάνοντα, ἀλλὰ τῇ ἐκαστοῦ παρανομίᾳ προθύμως ἐζυπηρετῶν. Ἀνακτιβασάμενος⁸⁷ δ' αὐτὸν βούλομαι εἰρησθαι, ὥς ἄνδρες δικασταί. Τὸ αὐτὴν γὰρ γνώμην ἔχω· ἐπὶ μὲν τῇ τοῦτου ὠφελείᾳ καὶ πρὸς ἕτερον περὶ

68) Εἶδος μάνδρας ἢ μπαράκας. 69) Τὸν ἐξέλεον διὰ τὰ πλοῦθ' καὶ ἐν γένει διασκευασθῆ πρὸς ταφήν. 70) Ἡμῖν, ἢ μᾶλλον τοῖς φίλοις αἰτεῖσθαι οὐκ ἔδωκαν, ὅτι οὐκ ἦν πολλὰ ἱματῶν.

71) Ἀπλ. ἀπαρσέντες καὶ ἔχοντες. 72) ἀπιδίαις διὰ τῆς περιστάσεως ταύτης ὅπως ᾔν ἢ τρέπισ τῶν. 73) Σκουλερίαια. 74) Ἡ γυνὴ τοῦ Πολ. ὅτε ἦλθε τὸ πρῶτον εἰς τὴν οἰκίαν ὡς νόμφη. 75) Δὲν μᾶς ἠλέησαν δόντες μας οὔτε τὸ ἐλάχιστον τῆς οὐσίας μας.

76) Ὅς ἦθελον ἀμαρτῆσαι ἄλλοι ἐργίζομενοι ὅτι μεγάλως τοὺς ἀδικήσαντας 77) Ἡμᾶς.

78) Προμηθεύσαντες ὅλας τὰς προμηθείας ὅσας ὑποχρεωτικῶς ἐχρῶντο πρὸς εἰς ἑαυτοὺς εἰς τὸ δημόσιον. 79) Ἐκτάκτους συνεισφορὰς. 80) Εἰσαγοράσαντας. 81) Τοιοῦτων τυραννῶν ἀξίους μᾶς ἰθεὺς ὄντας εἰ τυράννοι. 82) Ἡμεῖς καὶ τοὶ μίτικοι. διηγούμεν πολλὰ ἀρετῶν ἡμετέρων εἰς τὴν πόλιν παρὰ αὐτοὺς, καὶ τοὺς δικῶν πολίτας. 83) Ἐπίτιμους ἦσαν οἱ ἀπὸ λαμβάνοντες τοῦ πολίτου τὰ δικαιώματα καὶ προνόμια. Ὁ δὲ ἀτίμως κηρυττόμενος ἀπεβάλλε διὰ τὸν αὐτῶν, καὶ ἰδίως τὸ ψευδοφρεῖν. 84) Εἰς γάμον. 85) Τοῦ ἀγαθοῦ τοῦτου, ὅτι ἐλ. δὲν ἐπράξιν οὐδὲν κακὸν, ἦτολμα μετεχει καὶ ἐγὼ μέγα τι μέρος ἐλ. δὲν ἦτολμα πᾶσι ἀπὸ αὐτοῦ. 86) Δὲν ὑπάρχει οὐτεὶς τι τοιοῦτον. ὅτι. δὲν ἦτολμα ἀλ. ὅτι δὲν ἐπράξιν τι κακόν. 87) Εἰς τὸ βῆμα θέν ἀπεκρίνεντο εἰ δικασμένοι.

τούτου διαλέγεσθαι ἀσθεὲς εἶναι νομίζω, ἐπὶ δὲ τῇ τούτου βλάβῃ καὶ πρὸς αὐτὸν τοῦτον, ὅσιον καὶ εὐσεβές⁸⁸.

Ἀνάβηθε οὖν μοι καὶ ἀποκρίναι, εἴ τι ἂν σε ἐρωτῶ. Ἀπήγαγες Πολέμαρχον ἢ οὐ; Τὰ ὑπὸ τῶν ἀρχόντων προσταχθέντα δεδιώς ἐποίησεν⁸⁹. Ἦσθα δ' ἐν τῷ βουλευτηρίῳ, ὅτε οἱ λόγοι ἐγίνοντο περὶ ἡμῶν; Ἦν. Πότερον, συνηγόρους τοῖς κελυρούσιν ἀποκτείνει, ἢ ἀντέλεγες; Ἀντέλεγον. Ἦνα ἀποθάνωμεν⁹⁰; Ἦνα μὴ ἀποθάνητε. Ἠγαμέμενος ἡμᾶς ἀδικα πάσχειν, ἢ δίκαια; Ἀδικα. Εἴτ', ὦ σχετλιώτατα πάντων, ἀντέλεγες μὲν, ἵνα σώσῃς⁹¹, συνελάμβανες δὲ, ἵνα ἀποκτείνῃς; Καὶ ὅτε⁹² μὲν τὸ πλῆθος ἦν ὑμῶν κύριον τῆς σωτηρίας τῆς ἡμετέρας⁹³, ἀντίλεγον⁹⁴ φῆς τις βουλευμένοις ἡμᾶς ἀπολέσθαι; Ἐπειδὴ δὲ ἐπὶ τοῖς⁹⁵ μῖνον ἐγένετο καὶ σώσαι Πολέμαρχον καὶ μὴ, εἰς τὸ δεσιμωτήριον ἀπήγαγες; Εἶθ' ὅτι μὲν, ὡς φῆς, ἀντειπὼν οὐδὲν ὠφέλησας, ἀξίους χρηστὸς νομίζεσθαι⁹⁶ ὅτι δὲ συλλαβῶν ἀπέκτεινας, οὐκ οἶε ἐμοὶ καὶ τοιτοῖσι⁹⁷ δοῦναι δίκην⁹⁷; Καὶ μὴ⁹⁸ οὐδὲ τοῦτο εἰκὸς αὐτῷ πιστεύειν, (εἴπερ ἀληθὴ λέγει, φάσκων ἀντειπεῖν), ὡς αὐτῷ προσατάχθη. Οὐ γὰρ δήπου ἐν τοῖς μετοίκους πίστιν παρ' αὐτοῦ ἐλάμβανον⁹⁹. Ἐπειτα τῷ¹⁰⁰ ἦσαν εἰκὸς ἦν προσταχθῆναι, ἢ ὅστις ἀντειπὼν γε ἐτύγχανε, καὶ γνώμην ἀποδεχόμενος¹⁰¹; Τίνα γὰρ εἰκὸς ἦν ἥττον ταῦτα ὑπηρετῆσαι, ἢ τὸν ἀντειπόντα οἷς ἐκεῖνοι ἐβούλοντο προαχθῆναι;

Ἔτι δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις Ἀθηναίοις ἰκανὴ μοι δοκεῖ πρόφασις εἶναι τῶν γεγεννημένων, εἰς τοὺς τριάκοντα ἀναφέρειν τὴν αἰτίαν¹⁰², αὐτοὺς δὲ τοὺς τριάκοντα, ἂν εἰς σφᾶς αὐτοὺς ἀναφέρωσι, πῶς ὑμᾶς εἰκὸς ἀποδέχεσθαι¹⁰³; Εἰ μὲν γὰρ τις ἦν ἐν τῇ πόλει ἀρχὴ ἰσχυρότερα αὐτῆς¹⁰⁴, ὑφ' ἧς αὐτῷ προσατάττετο παρὰ τὸ δίκαιον ἀνθρώπους ἀπολλύναι, ἴσως ἂν εἰκότως αὐτῷ συγγνώμην εἴχετε· νῦν δὲ παρὰ τοῦ ποτε καὶ λήψεσθε ἕκην¹⁰⁵, εἴπερ ἐξεῖσται τοῖς τριάκοντα λέγειν, ὅτι τὰ ὑπὸ τῶν τριάκοντα προσταχθέντα ἐποίησεν; Καὶ μὴν ἤδη οὗτ' ἐν τῇ οἰκίᾳ, κατὰ τὰ τούτοις ἐψηφισμένα, ἀλλ' ἐν τῇ ὁδῷ σώζοντα αὐτὸν συλλαβῶν ἀπήγαγεν¹⁰⁶. Ἦμεῖς δὲ πάντες ὠργίζεσθε, ὅσοι¹⁰⁷ εἰς τὰς οἰκίας ἦλθον τὰς ὑμετέρας, ζήτησιν ποιούμενοι¹⁰⁸.

88) Δικαιολογεῖ διατί θελεῖ νὰ συνοικίῃσῃ μὲ ἀνδρα ἰναγῇ καὶ μεταφόνον· διότι αὐσθεὲς εἶναι καὶ ἐμύλησῃ τις πρὸς αὐτὸν διὰ τὰ τὴν βλάβην· ἀσθεὲς δὲ ἤθελεν εἶσθαι ἂν διὰ τὰ τὴν ὠφελῆσιν καὶ πρὸς ἄλλον ὠφέλει. 89) Ἰπποκρίτης ἀποκρινόμενος δ' Ἐρατοσθένης· προλαμβάνει δὲ τὰς ἀποκρίσεις δ' ῥήτωρ, ὡς θέλων νὰ ἀποδείξῃ ὅτι πᾶσα ἀπολογία τοῦ ἡθέλεν εἶσθαι σαφὴς. 90) Τὴν δευτέραν ταύτην ἐρώτησιν ἐπιφέρει δ' ἂν μὴ τῷ ἀρήσῃ δικαρυγῇ διὰ τοῦ διφορούμενου ἂν τ ε λ α γ ο ν. 91) Κ. §. 400.

92) Ἀπλ. τότε ἔτι. 93) Ὅλοι ὁμοῦ εἰ τριάκοντα ἤθελε τῆς σωτηρίας μας κύριοι. 94) Οἷς ἀντέλεγες. 95) Εἰς τὴν ἐξουσίαν σου. 96) Ἡ ἐπίτασις τοῦ εἰ διὰ περισσεύειν διδῆναι ἔννοει δὲ τοὺς βουλευτάς. 97) Ὅτι θέλεις τιμωροῦν ὅπ' αὐτῶν.

98) Ἐναντιώμ. ἄλλ' ὅμως. 99) Δὲν ἤθελον δοκιμάσαι τὸ ἀξιώπισταιν αὐτοῦ ὡς πρὸς τοὺς μετοίκους, εἴτε διότι ἐθεωρεῖτο ὡς ἕνους πρὸς αὐτοὺς, εἴτε διότι ὅσα χρήματα ἐλάμβανεν ἐρεθεῖτο μὴ τὰ κρατήσῃ διὰ μένον τὸν ἑαυτὸν του. 100) Τίνι. 101) Εἶναι ἀπθανόν ὅτι ἐπρόσταξεν παῦ-α εἰς ἐκεῖνον ὅστις ἔδωκε γνώμην ἱκανταίαν. 102) Δ' ὅσα εἰ ἄλλοι Ἀθηναῖοι ἐπράξαν, νὰ λέγωσιν ὅτι αἰτία ἦσαν εἰ λ'. 103) Πῶς ὅμως νὰ δεχθῆτε τὴν ἀπολογίαν τῶν λ'. ἴσταν ἀποδίδωσιν εἰς τὸν ἑαυτὸν των τὴν αἰτίαν. 104) Τῆς τῶν λ'.

105) Τίνα θὰ τιμωρήσῃτε; 106) Κατὰ διόρθωσιν τοῦ Ταλλῶρου, διότι τὸ χωρίον ἦν διεφθαρμένον. 107) Ὁργίζεσθε ἐκεῖνοισ, ὅσοι. 108) Περιφρ. ἀντὶ ζητούντες ἡ ὁμάς.

ἢ ὑμῶν ἢ τῶν ὑμετέρων τινός. Καί τοι εἰ χρή τούτοις¹⁰⁹, διὰ τὴν αὐτῶν σωτηρίαν ἑτέροισ ἀπολέσασαι, συγγνώμην ἔχειν, ἐκείνοις¹¹⁰ ἂν δίκαιότερον ἔχοιτε. Κίνδυνος γὰρ ἦν περθεῖσθαι, μὴ ἔλθειν, καὶ καταλαβούσιν ἐξάρνοι γενέσθαι¹¹¹. Τῷ δὲ Ἐρατοσθένει ἐξὴν εἰπεῖν, ὅτι οὐκ ἀπήντησεν¹¹² ἀπειτα, ὅτι οὐκ εἶδεν. Ταῦτα γὰρ οὔτε ἔλεγχον, οὔτε βάσανον εἶχεν¹¹³, ὥστε μηδ' ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν βουλομένων¹¹⁴ αὐτὸν τε εἶναι ἐξελεγχθῆναι. Χρὴν δέ σε, ὦ Ἐρατοσθένης, εἰπερ ἦτοχ χρηστός, πολλὸν μᾶλλον τοῖς μέλλουσιν ἀδίκως ἀποθανεῖσθαι μνηστὴν γενέσθαι¹¹⁵, ἢ τοὺς ἀδίκως ἀπολουμένους συλλαβεῖν. Νῦν δὲ σου τὰ ἔργα φανερά γεγένηται οὐχ ὡς ἀνωμένου, ἀλλ' ὡς ἡδομένου τοῖς γιγνομένοις, ὥστε τοὺςδε ἐκ τῶν ἔργων¹¹⁶ χρή μᾶλλον, ἢ ἐκ τῶν λόγων τὴν ψῆμον φέρειν, ἢ ἴσασι γεγεννημένα. τῶν τότε λεγομένων τεκμηρία λαμβάνοντας¹¹⁷, ἐπειδὴ μάρτυρας περὶ αὐτῶν οὐχ οἶόν τε παρηγοῖσθαι. Οὐ γὰρ μόνον ἡμῖν παρῆναι οὐκ ἐξῆν, ἀλλ' οὐδὲ παρ' αὐτοῖς εἶναι¹¹⁸, ὥστε ἐπὶ τούτοις ἐστὶ¹¹⁹, πάντα τὰ κακὰ εἰργασμένους τὴν πόλιν, πάντα τ' ἀγαθὰ περὶ αὐτῶν λέγειν. Τοῦτο μέντοι οὐ φεύγω¹²⁰, ἀλλ' ὁμολογῶ σοι, εἰ βούλει, ἀντειπεῖν. Θαυμάζω δὲ, τί ἂν ποτε ποιήσας συνειπῶν, ὅποτε ἀντειπεῖν φάσκων, ἀπέκτεινας Πολέμαρχον! Φέρε δὴ, τί ἂν¹²¹ εἰ καὶ ἀδελφοὶ ὄντες ἐτύχετε αὐτοῦ, ἢ καὶ υἱεῖς; Ἀπεψηφίσασθε¹²². Δεῖ γάρ, ὦ ἄνδρες δίκασται, Ἐρατοσθένην δυσὶν θάτερον ἀποδείξει, ἢ ὡς οὐκ ἀπήγαγεν αὐτόν, ἢ ὡς δίκαιώς τοῦτ' ἐπραξεν. Οὗτος δὲ ὁμολόγησεν ἀδίκως συλλαβεῖν, ὥστε ῥαδίαν ὑμῖν τὴν διαψήφισιν¹²³ περὶ αὐτοῦ πεποίηκε.

Καὶ μὲν δὴ πολλοὶ καὶ τῶν ἀστῶν καὶ τῶν ξένων ἤκουσιν, εἰσόμενοι¹²⁴, τίνα γνώμην περὶ τούτων ἔχετε. Ὡν οἱ μὲν ὑμέτεροι ὄντες πολῖται, μαθόντες ἀπίσιν¹²⁵, ὅτι ἡ δίκην δώσουσιν¹²⁶, ὧν ἂν ἐξαμάρτωσιν, ἢ πράξαντες μὲν ὧν ἐφρίενται, τύραννοι τῆς πόλεως ἔσονται, δυστυχήσαντες δὲ, τὸ ἴσον ὑμῖν ἔξουσιν¹²⁷. Ὅσοι δὲ ξένοι ἐπιδημοῦσιν, εἰσόνται, πότερον ἀδίκως τοὺς τριάκοντα ἐκκηρύττουσιν ἐκ τῶν πόλεων¹²⁸, ἢ δίκαιως. Εἰ γὰρ ὅτι αὐτοῖς¹²⁹ οἱ κακῶς πεπονηότες, λαβόντες¹³⁰ ἀρήσουσιν, ἢ ποὺ σφᾶς αὐτοὺς ἡγήσονται περιέργους ὑπὲρ ἡμῶν τηρουμένους¹³¹. Οὐκ οὖν δεινόν, εἰ τοὺς μὲν

109) ἴσως χρὴ ἢ ποὺ τοῖς. Εἰ δὲ ὡς ἔχει, ἐνοεῖ τῷ Ἐρατοσθένει, καὶ τοῖς ὡς αὐτοῖς ἐν τῇ ὁδῷ ἐντυγχάνουσιν, ἢ ἐν γυναι τοῖς λ'. 110) Τοῖς εἰς τις οἰκίαν ἔλθουσιν. ἴσως ὑπερέταται τῶν λ'. 111) Κ. 5. 119. β'. Νὰ ἀρνηθῶσι νὰ ὑπακούωσι. 112) Οὔτε νὰ ἀπεδείχθωσιν, αὐτὸς νὰ ἐξετασθῶσιν εἰδύαντο. 113) Καὶ ἂν ἦτοχ. 114) Νὰ τοὺς εἰσποιοήσῃς. 115) Κρίνοντας ἐκ τῶν ἔργων σου. 116) Συμπεριλαμβανόντες (εἰ δίκασται) περὶ θίων ἔλεγον τότε (οἱ τύραννοι) ἐξ ὧν γνωρίζουν (οἱ δίκασται) ὅτι ἐγὼ νῦν ἀπὸ αὐτοῦ (τοῦ τυράννου).

117) Οὐ μόνον δὲν μὲς ἀπαρτίπατο νὰ εἰδικθῇ παρ' ἡμῶν, ἀλλ' οὐδὲ εἰς τοὺς οἴκους μας καὶ νὰ μνησθῇ. 118) Εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν εἶναι, ἐν ᾧ εἰργάσαντο. 119) Δὲν ἀπορεῖ γὰρ τοῦτο. ὅτι ἀνταίτιος, ἀλλὰ συνολογῶ. ἂν θέλῃς, μὲ σε.

120) Τί ἂν ἐποίητε. 121) Θέλετε τὴν ἀθώωσιν τοῦτο ἴσως πρὸς τοὺς δικαστὰς περὶ τοῦ δικαζομένου. 122) Διὰ ψήφων ἀπίσιν. 123) ἵνα μάθωσι. 124) Εὐσεπ. ἀντὶ μέλλον. δῶτε τὸ εἰ μὲ μέλλοντα δὲν ἔχει. 125) Θέλουσι τιμωρῆσθαι οἱ πολῖται δι' ὅσα ἦσαν ἀμαρτάνει. 126) Θέλουσιν ἔχει ἴσα πλεονεκτήματα μὲ ὅσας, δὲν θέλουσι πάθει τίποτε.

127) Ἐκ τῶν ἰδίων πόλεων ἕκαστοι. Φαίνεται ὅτι μὰ τὴν νίκην τοῦ Θερασίου οὐλοῦν αἱ φησι τῶν Ἀθηναίων πόλεις ἀπικέρουσαν ὅλοι τοῖς λ'. διὰ τὰ μὴ δύνανται νὰ καταρῶσιν εἰς αὐτάς. 128) Οἱ Ἀθηναῖοι. 129) Λαβόντες τοὺς τυράν. ἀρήσουσιν αὐτούς.

130) Ἄλλοι ἠθέλησαν νὰ διερωθῶσι τὴν λέξιν ταύτην εἰς τιμωρομένους· ἀλλ' οὐκ: οἱ ξένοι θέλουσι νομίσαι ὅτι διατηροῦνται πρὸς ἡμᾶς περιέργοι, δηλ. ὡς ἐπὶ τὸ δεινόν

στρατηγούς¹³¹, οἱ ἐνέκων ναυμαχοῦντες, ὅτι διὰ χειμῶνα οὐκ οἶοι τ' ἔφασαν εἶναι τοὺς ἐκ τῆς θαλάττης¹³² ἀνελεσθαι, θανάτῳ ἐζημιώσατε, ἡγούμεναι γρῆναι τῇ τῶν τεθνεώτων ἀρετῇ παρέκκινων δίκην λαβεῖν¹³³, τοῦτους δὲ δὴ, οἱ ἰδιῶται μὲν ὄντες καθ' ὅσον ἐδύναντο ἐποίησαν ἡττηθῆναι ναυμαχοῦντας¹³⁴, ἐπειδὴ δὲ εἰς τὴν ἀρχὴν κατέστησαν, ὁμολογοῦσιν ἐκόντες πολλοὺς τῶν πολιτῶν ἀκρίτους ἀποκτινύναι, οὐκ ἄρα χρη αὐτοὺς καὶ τοὺς παῖδας¹³⁵ ὑφ' ὧν ταῖς ἐσχάταις ζημίαις κολάζεσθαι.

Ἐγὼ τοίνυν, ὦ ἄνδρες δικασταί, ἤξιον ἰκανὰ εἶναι τὰ κατηγορημένα· μέχρι γὰρ τούτου νομίζω γρῆναι κατηγορεῖν, ἕως ἂν θανάτῳ δόξη τῷ ψεύγοντι ἄξια εἰργάσθαι¹³⁶. Ταύτην γὰρ ἐσχάτην δίκην¹³⁷ θυνάμεθα παρ' αὐτῶν λαβεῖν ὥστ' οὐκ οἶδ' ὅτι δεῖ πολλὰ κατηγορεῖν τοιούτων ἀνδρῶν, οἱ οὐδ' ὑπὲρ ἐνὸς ἐκάστου τῶν πεπραγμένων δις ἀποθιγνόντες δίκην δοῦναι δύναιντ' ἂν¹³⁸. Οὐ γὰρ δὴ οὐδὲ τοῦτο αὐτῶ¹³⁹ προσήκει ποιῆσαι, ὅπερ ἐν τῇδε τῇ πόλει εἰθιμμένον ἔστιν· πρὸς μὲν τὰ κατηγορούμενα μηδὲν ἀπολογεῖσθαι, περὶ δὲ σφῶν αὐτῶν ἕτερα λέγοντες¹⁴⁰ ἐνίοτε ἐξαπατῶσιν, ὁμῶς ἀποδεικνύοντες, ὡς στρατιῶται ἀγαθὰ εἶναι, ἢ ὡς πολλὰς τῶν πολέμων ναὺς ἔλαβον τριηραρχήσαντες· ἢ πόλεις, πολεμίας οὖσας, φίλας ἐποίησαν. Ἐπεὶ κελεύετε αὐτὸν¹⁴¹ ἀποδείξειν, ὅπου τοσούτους τῶν πολέμων ἀπέκτειναν¹⁴², ὅπου τῶν πολιτῶν ἢ ναὺς ὅπου τοσούτας ἔλαβον, ὥσας αὐτοὶ παρέδωκαν¹⁴³. ἢ πόλιν ἥντινα τοιαύτην προσεκτήσαντο, οἶαν τὴν ὑμετέραν κατεδουλώσαντο¹⁴⁴. Ἀλλὰ γὰρ¹⁴⁵ ὅπλα τῶν πολέμων ἐσκόλευσαν, ὅσα περ' ὧν ἀφείλοντο, ἀλλὰ τεῖχην τοιαῦτα εἶλον, οἶα τῆς ἐαυτῶν πατρίδος κατέσκαψαν¹⁴⁶, οἵτινες καὶ τὰ περὶ τὴν Ἀττικὴν προῦρια καθεῖλον, καὶ ὑμῖν ἐδήλωσαν, ὅτι οὐδὲ τὸν Πειραιᾶ Λακεδαιμονίων προσκτείνων περιεῖλον¹⁴⁷, ἀλλ' οἷς¹⁴⁸ αὐτοῖς τὴν ἀρχὴν οὕτως ἐβασίλευσαν ἐνένομίζον εἶναι.

Πολλάκις σὺν ἐθαυμάσα τῆς τόλμης¹⁴⁹ τῶν λεγόντων ὑπὲρ αὐτῶν¹⁵⁰, πλὴν¹⁵¹ ὅταν ἐνθυμηθῶ, ὅτι τῶν αὐτῶν ἔστιν¹⁵² αὐτοὺς τε πάντα τὰ κακὰ ἐργάζεσθαι, καὶ τοὺς τοιούτους ἐπαίνειν. Οὐ γὰρ¹⁵³ νῦν πρῶτον τῷ ὑμετέρῳ πλήθει τὰ ἐναντία ἔπραξεν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν τετρακοσίων¹⁵⁴ ἐν τῷ στρατοπέδῳ ὀλιγαρχίαν καθιστάς, ἔφευγεν ἐξ Ἑλλησπόντου¹⁵⁵ τριηραρχος κα-

ἀραθεὶς τῶν διαταγθέντων ἐκτελεσταί. Ἀλλ' ὥς τὸ Τηρομένους ἐκλήπτειν ἐνταῦθα· μίσις ἀπὲρ Προσέχοντας, Φυλακτομένους. 131) Τὸς ἐν Ἀργινούσις, ἔδε ἀνωτέρω ἐν Περικλῆ. Ἑλλ. Ἱστορ. τὴν δημογραφίαν τοῦ Κριτίου. 132) Ἀπλ. τοὺς εἰς τὴν θάλασσαν πεσόντας. 133) Νὰ ἐκδικήσῃτε ἐπ' ἐκείνων τὴν ἀρ. τῶν τεθν. 134) Ἐμὰς τὴν ἐν Ἀίγις ποταμοῖς μάχην. ἔδε ἀνωτ. Ἑν. Ἑλλ. Ἱστορ. 135) Αὐτῶν. 136) Δέξθ' ἄξια εἰργάσθαι τῷ ψεύγοντι, παρὰ τοῦ φεύγοντος, τοῦ κατηγορουμένου. 137) Τιμωρίαν. 138) Ἦθελον ἰκανῶς τιμωρηθῇ. 139) Τῷ Ἐρατοσθένει. 140) Οἱ κατηγορούμενοι ἐν γένει. 141) Αὐτὸς προσκαλεσάτω τον. 142) Οἱ λ'. 143) Αὐτοὶ παρέδωκαν εἰς τοὺς Πελοποννησίους τὴν σόλιν τῶν Δθ. 144) Ἀπὲρ τὴν ἡμετέραν ἦν κατεδ. 145) Τέχα, ὥσως. 146) Οἱ λ'. μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων κατέσκαψαν τὰ προῦρια τῆς Ἀττικῆς καὶ τὰ τεῖχην τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ Πειραιῶς. 147) Ἀπειρίσαν. 148) Οὐ κατὰ διαταγὴν τῶν Λακεδαιμονίων, ἀλλὰ (πράττοντες ἐκείναι) εἰς ἐνόμιζον. 149) Τὸ θαυμάζω μετὰ γὰρ. ἐπὶ μέμψεως. Κ. §. 345. 6'. σμκ. 4. 150) Τῶν λ'. 151) Ἐκτίς ὅταν ἐνθυμηθῶ, τότε ἐν θαυμάζω. 152) Τῶν ἰδίων ἀνθρώπων εἶναι ἔθιον. 153) Ὡς καὶ ὑπεννοεῖται ἰδῶ. Τοιοῦτος δὲ εἶναι ὁ Βρακτοσθ. διότι.

154) Μετὰ τὴν ἐν Σικελίᾳ δυστυχίαν συνίστη εἰς Ἀθήνας ἀριστοκρατικὴ κυβέρνησις ἐκ 400 ἀνδρῶν. 155) Ἐπὶ τῆς μάχης τῆς ἐν Αἰγίς Ποταμοῖς.

ταλιπῶν τὴν νύκιν, μετὰ Ἰατροκλέους, καὶ ἑτέρων ὧν τὰ ὀνόματα οὐδὲν δεῖται λέγειν. Ἀφικόμενος δὲ δεῦρο, τάναντία τοῖς βουλευμένοις δημοκρατίαν εἶναι ἔπραττε. Καὶ τούτων μάρτυρας ὑμῖν παρέξομαι. Μ ἄ ρ τυ ρ ε ς¹⁵⁶ Τὸν μὲν τοίνυν μεταξὺ¹⁵⁷ βίον αὐτοῦ παρήσω· ἐπειδὴ δὲ ἡ ναυμαχία, καὶ ἡ συμφορὰ τῇ πόλει ἐγένετο, δημοκρατίας ἐτι οὔσης, θθεν¹⁵⁸ τῆς στάσεως ἤρξαν, πέντε ἄνδρες ἑφόροι¹⁵⁹ κατέστησαν ὑπὸ τῶν καλουμένων ἑταίρων¹⁶⁰, συναγωγῆς¹⁶¹ μὲν τῶν πολιτῶν, ἄρχοντες δὲ τῶν συνωμοτῶν, ἐναντία δὲ τῷ ὑμετέρῳ πλῆθει πρῶτταντες· ὧν Ἐρατοσθένης καὶ Κριτίας ἦσαν. Οὗτοι δὲ φυλάχους τε ἐπὶ τὰς φυλακὰς¹⁶² κατέστησαν, καὶ ὅ,τι δεοὶ χειροτονεῖσθαι, καὶ οὓς τινὰς χρὴ ἄρχειν παρήγγελλον, καὶ εἴτι ἄλλο πρῶττειν βούλονται, κύριοι ἦσαν. Οὕτως οὐχ ὑπὸ τῶν πολεμίων μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τούτων, πολιτῶν ὄντων, ἐπεβουλεύεσθε, ὅπως μὴ τ' ἀγαθὸν μηδὲν ψηφίσεσθε¹⁶³, πᾶλλων τε ἐνδεεῖς ἔσεσθε. Τούτο γὰρ καὶ ἠπίσταντο, ὅτι ἄλλως μὲν οὐχ οἷοί τι ἔσονται περιγενέσθαι, κακῶς δὲ πραττόντων¹⁶⁴, δυνησονται. Καὶ ὅμᾳς ἡγούντο, τῶν παρόντων κακῶν ἐπιθυμοῦντας ἀπαλλαγῆναι, περὶ τῶν μελλόντων οὐκ ἐνθυμήσεσθαι.

Ὡς τοίνυν τῶν ἐφόρων¹⁶⁵ ἐγένετο, μάρτυρας ὑμῖν παρέξομαι, οὐ τοὺς τότε συμπράττοντας, (οὐ γὰρ ἂν δυναίμην¹⁶⁶) ἀλλὰ τοὺς αὐτοῦ Ἐρατοσθένους ἀκούσαντας· καὶ τοι εἰ ἐσωφρόνουν¹⁶⁷, κατευμαρτύρουν ἂν αὐτῶν· καὶ τοὺς διδασκάλους τῶν σφετέρων ἀμαρτημάτων¹⁶⁸ σφόδρ' ἂν ἐκόλαζον, καὶ τοὺς ὄρκους, εἰ ἐσωφρόνουν, οὐκ ἂν ἐπὶ μὲν τοῖς τῶν πολιτῶν κακοῖς πιστοὺς ἐνόμιζον, ἐπὶ δὲ τοῖς τῆς πόλεως ἀγαθοῖς ῥαδίως παρεβαινον¹⁶⁹. Πρὸς μὲν οὖν τοὺτους τοσαῦτα λέγω. Τοὺς δὲ μάρτυράς μοι κάλει¹⁷⁰. Καὶ ὑμεῖς ἀνάβητε. Μ ἄ ρ τυ ρ ε ς¹⁵⁶ Τῶν μὲν μαρτύρων ἀκηκόατε. Τὸ δὲ τελευταῖον εἰς τὴν ἀρχὴν καταστάς¹⁷¹, ἀγαθοῦ μενοῦδενός μετέσχευ, ἄλλων¹⁷² δὲ πολλῶν· καὶ τοι εἴπερ ἦν ἀνὴρ ἀγαθός, ἔχρην ἂν πρῶτον μὲν μὴ παρνομῶς ἄρχειν, ἔπειτα¹⁷³ τῇ βουλῇ μηνυτὴν γίνεσθαι περὶ τῶν εἰσαγγελιῶν¹⁷⁴ ἀπακῶν ὅτι ψευδεῖς εἰεν· καὶ Βάτραχος καὶ Αἰσχυλίδης¹⁷⁵ οὐ τάληθ' ἡμνύουσιν, ἀλλὰ τάληθ' ὑπὸ τῶν τριάκοντα πλασθέντα εἰσαγγέλλουσι¹⁷⁶ συγ-

156) Σημειώστε ὅτι ἐκλήθησαν καὶ ὠμύλησαν οἱ μάρτυρες. 157) Ἀπὸ τῶν 400 μέχρι τῆς ναυμαχίας. 158) Διὰ τὴν εἰρηνὴν τὰς περιστάσεις θθεν ἤρχισαν τὴν στάσιν.

159) Ο θεουκίδης τοὺς ὀνομάζει Πρωτάνεις. 160) Ἐταῖροι ἀνομασθήσαν νέοι τινὲς συνωμύσαντες ν' ἀνατρέψωσι τὴν δημοκρασίαν. 161) Λέγω μὲν διὰ τὴν ἀνάγκην καὶ συσσωματώσει τοὺς πολίτας, ἔργω δὲ ἄρχοντες. 162) Ἰσως ἐπὶ τὰς φυλάκας. Ἐπειδὴ ἐκάστη φυλὴ ἐξέλεγε τὸ δέκατον μέρος τῆς βουλῆς, κατέστησαν φυλάχους ὁποῖους ἤθελον διὰ τὴν ἔχρην τὰς ἐκλογὰς ἐδικίας των. 163) Τὸ ἐπιβουλεύεσθαι πρὸς μέλλοντα ὡς σκοπεῖν.

164) Δυστυχούντων, ὁμῶν. 165) Εἰς τῶν Ἐφ. δ Ἐρατοσθένης. 166) Διότι δὲν θέλουν μαρτυροῦν. 167) Οἱ τότε συμπράττοντες, ἤθελον μαρτυρῆσαι κατὰ τῶν τυράννων.

168) Τοὺς λ. εἰσίνες τοὺς διδάξαν ν' ἀμαρτάνωσι. 169) Αὐτοὶ εἰσίνες παρίστανται τοὺς ἔρχους τοὺς ὁποῖους εἶχον δώσει διὰ τὸ καλὸν τῆς πόλεως. δὲν εἴρηται νὰ ὀμύσωσιν ἀπαρβαλοῦσι ἐκείνους τοὺς ὁποῖους ἔδωσαν διὰ τὸ κακὸν τῶν πολιτῶν. 170) Πρὸς τὸν ὑπερῆταν τοῦ δικαστηρίου. 171) Ὁ Ἐρατοσθένης. 172) Αὐτὸ μὴ ἀγαθὸν, ὅρα κακῶν.

173) Σύνθεσις εἰς τοὺς ῥήτορας μετὰ τὸ πρῶτον μὲν νὰ ἐπιφέρωσιν ἡ ποιεῖται. ἀνευ δὲ.

174) Κατηγορῶν. 175) Καὶ ὅτι δ Β. καὶ δ Δίε. (δύο κατηγοροῦν) στρέφει τὴν φράσιν ἀπὸ εὐσεβείας, ὡς ἐκ παρρησιαίου, εἰς ἐριστικὴν, ὡς νὰ ἦτον τὸ πλῆρες· « καὶ λίγιν' Βάτραχος καὶ Αἰσχ. οὐ τάληθ' ἡμνύουσιν. » 176) Εἰσαγγέλλουσι τ' ἀληθῆ μεταπλασθέντα ὑπὸ τῶν λ. καὶ συνθέντα μὴ τρεῖσιν ὥστε νὰ βλάψωσι τοὺς πολίτας.

κείμενα ἐπὶ τῇ τῶν πολιτῶν βλάβῃ. Καὶ μὲν δὴ, ὡς ἄνδρες δίκασται, ὅσοι κακόν τι ἦσαν τῷ ἡμετέρῳ πλῆθει, οὐδὲν ἔλαττον εἶχον¹⁷⁷ σιωπῶντες. Ἐτέροι γὰρ ἦσαν οἱ λέγοντες καὶ πράττοντες, ὧν¹⁷⁸ οὐχ οἷόν τ' ἦν μείζω κακὰ γενέσθαι τῇ πόλει. Ὅσοι δ' εὖ νοί φασιν εἶναι, πῶς οὐκ ἐνταῦθα ἐδείξαν, αὐτοὶ τε τὰ βέλτιστα λέγοντες, καὶ τοὺς ἐξαρματάνοντας ἀποτρέποντες; Ἰσως δ' ἂν ἔχει εἰπεῖν¹⁷⁹, ὅτι ἐδεδοίκει, (καὶ ὑμῶν τοῦτο ἐνίοις ἰκανὸν ἔσται¹⁷⁹), ὅπως μὴ τι φανήσεται¹⁸⁰ ἐν τῷ λόγῳ τοῖς τριάκοντα ἐναντιούμενος· εἰ δὲ μὴ¹⁸¹, ἐνταυθοῖ δῆλος ἔσται, ὅτι ἐκεῖνά τε αὐτῷ ἤρεσκε, καὶ τοσαῦτα ἐδύνατο¹⁸², ὥστε ἐναντιούμενος μηδὲν κακὸν παθεῖν ὑπ' αὐτῶν. Χρὴν δ' αὖτὸν ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ταυτην-ἣν προθυμίαν¹⁸³ ἔχειν, ἀλλὰ μὴ ὑπὲρ Θηραμένων¹⁸⁴, ὃς εἰς ὑμᾶς πολλὰ ἐξήμαρτεν¹⁸⁵· ἀλλ' οὗτος τὴν μὲν πόλιν ἐγὼρὸν ἐνομίζεν εἶναι, τοὺς δ' ὑμετέρους ἐχθροὺς φίλους· ὥς ἀμφοτέρω ταῦτα ἐγὼ πολλοὺς τεκμηρίους παραστήσω, καὶ τὰς πρὸς ἀλλήλους διαφοράς¹⁸⁶ οὐχ ὑπὲρ ὑμῶν, ἀλλ' ὑπὲρ ἐαυτῶν γινόμενας, ὅποτεροι μοι ταῦτα πράξουσιν¹⁸⁶, καὶ τῆς πόλεως ἀρξοῦσι.

Καὶ γὰρ εἰ ὑπὲρ τῶν ἀδικουμένων ἐστασίαζον¹⁸⁷, ποῦ κἄλλιον ἂν ἦν ἀνδριάρχοντι, ἢ Θρακυδούλῳ Φυλῆν κατεληφτότος¹⁸⁸, τότε ἐπιδείξασθαι τὴν αὐτοῦ συνουσίαν¹⁸⁹, ὃ δ' ¹⁷¹ ἀντί τοῦ ἐπαγγεῖλαι καθίτιν ἡραξῆαι ἀγαθὸν πρὸς τοὺς ἐπὶ Φυλῇ, ἐλθὼν μετὰ τῶν συναρχόντων εἰς Σαλαμίνα καὶ Ἐλευσίνα¹⁹⁰, τριακσίους τῶν πολιτῶν ἀπήγαγεν εἰς τὸ δεσμοτῆριον, καὶ μετὰ τῇ αὐτῶν ἀπάντων θύνακτον κατεφρίσατο. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὴν Πειραιᾶ ἦλθον¹⁹¹, καὶ παραχαί γεγενημέναι ἦσαν, καὶ περὶ τῶν διζυλλῶν οἱ λόγοι ἐγίνοντο, πολλὰς ἐλάττεροι¹⁹² ἐλπίδας εἶχοντες πρὸς ἀλλήλους ἐπεσθαι¹⁹³, ὥς ἀμφοτέρω ἐδοξάν. Οἱ μὲν γὰρ ἐκ Πειραιῶς, κρείττους¹⁹⁴ ὄντες εἶδον αὐτοὺς¹⁹⁵ ἀπελθεῖν· εἰς δὲ τὸ ἄστυ ἐλθόντες, τοὺς μὲν τριάκοντα ἐξέβαλον¹⁹⁶, πλὴν Φειδῶνος καὶ Ἐρατοσθέους, ἀρχοντας δὲ τοὺς ἐκείνους ἐχθίστους εἶλοντο¹⁹⁷, ἡγοῦμενοι δικαίως ἀνὺπὸ τῶν αὐτῶν¹⁹⁸ τοὺς τε τρι-

177) Δὴν ἔχοντες τίποτε, οἱ σκοποὶ τῶν καταρθεύοντο. 178) Ἐκεῖνα τὰ κακὰ, ὧν μείζω οὐχ οἷόν τ' ἦν γενέσθαι. 179) Ἰκανὴ ἀπολογία θέλει φανῇ. 180) Ἰσ. φανῇ ἢ φανήσεται.

181) Ἐδῶ φαίνεται ἐλλειπόν τι. Ὁ δὲ νόμος· ἀλλ' οὐ μὴ εἴπω ταῦτα, ἐνταυθοῖ ἰσως ἐνταῦθα γὰρ δῆλος ἔσται. 182) Καὶ τόση δύναμιν εἶχε. 183) Τὸ ἐναντιοῦσθαι.

184) Ὅταν ὁ Κρίτιος κατηγορήσῃ τὴν Θηραμένην ἰνα τῶν λ'. (Ἰδε Σεν. Β' λλ. ἱστορ.) φαίνεται ὅτι ὁ Ἐρατοσθένης ἐκρούθη ὑπὲρ αὐτοῦ. 185) Τῶν λ. 186) Τὰ ἀδικήματα ἀμφοτέρω ἐπαρῶν (ἐμοὶ δὴλ. καὶ τοῖς ἐμοῖς ἐμοῖ)· ἀλλ' ἴσως διερωτῶντες μᾶλλον· Μή τ' αὐτὰ πρὸς τὴν πόλιν, καὶ ἐμνηστεύον αὐτῶν· καὶ ὡς ἀποδείξει ὅτι διεφένοντο αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους ὑπὲρ τοῦ ἐκείνων συμφέροντος, (καὶ ὡς ἀπεξηγήσας), ποῖος δηλονότι μὴ πράττων τὰ αὐτὰ μετὰ τῶν ἀλλῶν, μὴ ἀκολουθῶν τὸ αὐτὸ εὐσχημα. 187) Κατορθώσῃ οὐχ ἥτιν τὴν αὐτὴν σκοπὸν, τοῦτο ἐστὶν τὸ ἀρξῆ τῆς πόλεως. 187) Διεφένοντο. 188) Ὁ Ἀθηναῖος στρατηγὸς Θρακυδούλος, ἐλθὼν ἀπὸ τῆς Θύρας μετὰ τὴν συνουσίαν, ἐκρίνετο τὴν Φυλῆν, φράσσοντες εἰς τὸ δρῶς Πάρρηθα, καὶ ἐκείθεν ἡλευθέρως τὰς Ἀθήνας ἀπὸ τῶν λ. 189) Τὴν σχέσιν τοῦ πολεῖν εἶχε σχέσιν πρὸς τοὺς ἐν τῇ Φυλῇ. 190) Ἀπ' οὗ ἐκλήθησαν οἱ λ. κατέρωθεν εἰς τὴν Ἐλευσίνα καὶ τὴν Σαλαμίνα. 191) Ὁ Λυσίας ρυγῶν ἐπιστρέψε μετὰ τοῦ Θρακυδούλου, ὅτις ἐκ τῆς Φυλῆς μετέβη εἰς Πειραιᾶ, καὶ ἐκεῖ ἐνίστησε κατὰ κράτος τοὺς λ. 192) Ἀλλ' καὶ ἡμεῖς καὶ εἰ ἐκ τῆς πόλεως Ἀθηναῖοι. 193) Ὅτι οἱ συμφορὰς τὰς πρῶτα μετὰ τὴν πόλιν, ὡς ἀμφοτέρω ἀπεραιοῦσαν. 194) Ἰσχυρότεροι. 195) Τὸς ἐκ τοῦ ἄστυος ἐκστρατεύσαντας ὑπὲρ τῶν τριαννῶν. 196) Ἀπελθόντες τοῦ ἄστυος. 197) Ἐκείνους τοὺς ἀρχοντας, ἐχθροὺς τῶν λ. 198) Ὅτι ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ τοῦτοι ἀρχοντες.

κοντα μισθίσθαι καὶ τοὺς ἐν Πειραιεὶ φιλεῖσθαι. Τούτων τοίνυν Φεῖδων ὁ
 πῶν τριῶνκοντα γενόμενος¹⁹⁹ καὶ Ἰπποκλῆς, καὶ Ἐπιχάρης ὁ Ἀλαμπρεὺς²⁰⁰,
 καὶ ἕτεροι οἱ δοκοῦντες εἶναι ἐναντιώτατοι Χαρίκλει καὶ Κριτίᾳ²⁰¹ καὶ τῇ
 ἐκείνων ἐταίρᾳ, ἐπειδὴ αὐτοὺς εἰς τὴν ἀρχὴν κατέστησαν, πολὺ μείζω σά-
 σιν καὶ πόλεμον ἐπὶ τοὺς ἐν Πειραιεὶ ἢ τοὺς ἐξ ἄστεος²⁰² ἐποίησαν. Οἱ²⁰³
 καὶ φανερώς ἐπεδείξαντο, ὅτι οὐχ ὑπὲρ τῶν ἐν Πειραιεὶ, οὐδ' ὑπὲρ τῶν ἀδι-
 κῶς ἀπολλυμένων ἐστασίαζον, οὐδ' οἱ τεθνεύτες αὐτοὺς ἐλύπουν, οὐδ' οἱ
 μέλλοντες ἀποθνήσκειν· ἀλλ' οἱ μᾶλλον θυνάμενοι, καὶ θῆσαν πλουτοῦν-
 τες. Λαβόντες γὰρ τὰς ἀρχὰς καὶ τὴν πόλιν, ἀμφοτέροις ἐπολέμουν, τοῖς τε
 τριῶνκοντα, πάντα κακὰ εἰργασμένοις, καὶ ὑμῖν πάντα κακὰ πεπονθῶσι. καί
 τοι τοῦτο πᾶσι δῆλον ἦν, ὅτι, εἰ μὲν ἐκείνοι²⁰⁴ δικαίως ἐφευγον, ὑμεῖς ἀδι-
 κῶς· εἰ δ' ὑμεῖς ἀδικῶς, οἱ τριῶνκοντα δικαίως, οὐ γὰρ δὴ ἐτέρων ἔργων χί-
 τIAN λαβόντες²⁰⁵ ἐκ τῆς πόλεως ἐξέπεσον, ἀλλὰ τούτων²⁰⁶. ὥστε σφόδρα
 χρὴ ὀργίζεσθαι, ὅτι Φεῖδων αἰρεθεὶς ἡμᾶς διαλλάξει καὶ καταγαγεῖν, τῶν
 αὐτῶν ἔργων Ἐρατοσθένει μετέχει· καὶ τῇ αὐτῇ γνώμῃ τοὺς μὲν κρείττους
 αὐτῶν²⁰⁷ δι' ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν ἐτοιμος ἦν, ὑμεῖς²⁰⁸ δὲ ἀδικῶς φεύγουσιν οὐκ
 ἠθέλησεν ἀποδοῦναι τὴν πόλιν· ἀλλ' ἔλθων εἰς Ἀκαδαίμωνα, ἐπειθεν αὐ-
 τοὺς²⁰⁹ στρατεύεσθαι· διαβέβηκον, ὅτι Βοιωτῶν²¹⁰ ἡ πόλις ἐσται, καὶ ἄλλα
 λέγων, οἱ²¹¹ ὧστα πείσιν μάλιστα. Οὐ θυνάμενος δὲ τούτων²¹² τυχεῖν, εἴτε
 καὶ τῶν ἱερῶν²¹³ ἐμποδῶν ὄντων, εἴτε καὶ αὐτῶν²¹⁴ οὐ βουλομένων, ἐκπτόν
 τάλαντα ἐδανείσατο, ἵνα ἔχη ἐπικυβόρους μισθοῦσθαι. Καὶ Ἀυσανδρὸν²¹⁵ ἄρ-
 χοντα ἡγήσατο, ἐκνούστατον μὲν ὄντα τῷ ἀνιχαρχίᾳ κοκονοίστατον²¹⁶ δὲ τῇ
 πόλει, μισοῦντα δὲ μάλιστα τοὺς ἐν Πειραιεὶ. Μισθωσάμενοι δὲ πάντας ἀν-
 θρώπους ἐπ' ὁλέθρῳ τῆς πόλεως, καὶ πόλεις ἐπάγοντες²¹⁷, καὶ τελευτῶντες Ἀκα-
 δεδαίμονιους, καὶ τῶν συμμάχων²¹⁸ ὁπόσους ἐδύναντο πείσαι, οὐδ' ἀλλάξει²¹⁹
 ἀλλ' ἀπολέσαι παρεσκευάζοντο τὴν πόλιν, εἰ μὴ δι' ἀνδρᾶς ἀγαθοὺς²²⁰, οἱς
 ὑμεῖς δηλώσατε²²¹ παρὰ τῶν ἐχθρῶν δίκην λαβόντες, ὅτι καὶ ἐκείνοις χάριν
 ἀποδώσετε. Ταῦτα ὅς ἐπίστασθε μὲν καὶ αὐτοὶ, καὶ οἱδ'· ὅτι οὐ δεῖ μάρ-
 τυρας παρασχέσθαι· ὁμῶς δ'²²². Ἐγὼ τε γὰρ δέομαι ἀναπαύεσθαι²²³, ἡμῶν
 τ' ἐνίοις ἡδὶον ὡς πλείστον²²⁴ τοὺς αὐτοὺς λόγους ἀκούειν. Μ ἄ ρ τ υ ρ ε ς¹⁶⁶
 Φέρε δὴ καὶ περὶ Θηραμένους ὡς δύνامي διὰ βορχυτάτων διδάξω²²⁵

199) Ὁ Φεῖδων, εἰς τῶν λ. ἐξελέχθη καὶ ἐκ τῶν δεκά, νομιζόμενος ἐχθρὸς τοῦ Κριτίου.

200) Ἀλαμπρεὺς. ὡς ἐξ ἐπιγραφῶν. Ἀλαμπρεὺς δὲ ὄνομα τῆς Ἀττικῆς. τὴν σήμερον Ἀλαμπρεῖα. 201) Ἐκ τῶν λ'. 202) Τοὺς περὶ τοὺς λ. Οἱ νέοι αὗται ἀρχόντες ἐπολέμησαν μάλ-
 λον τοὺς ἐν Πειραιεὶ (τὸν Θρασύβουλον), ἢ τοὺς λ. 203) Κατ' ἄλλας ἐκδοσεις ἦ, δι' αὐ.

204) Οἱ λ'. 205) αἱ ἄλλα καταγορηθέντες. 206) Τῶν ἰδικῶν τῶν.

207) Ἐκ τῶν συντρέφων τοῦ. τῶν λ'. 208) Οἱ βουλευταί, πρὸς οὓς ἀποτίνεται ἡσαν
 ραίνεται, ἐκ τῶν μετὰ Θρασύβουλου, ἡ γραπτῶν ἡ μ α ε. . . ἡμῖν. 209) Τοὺς Ἀκαδεδαί-
 μονίους. 210) ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι θὰ κεραιουθῶσι ἀπὸ τοὺς Βοιωτοὺς, διότι ὁ Θρασύβουλος ἦλθεν
 ἐκ Θηβῶν. 211) Ἄλλα, οἱς. 212) Τῆς στρατίας. 213) Εἰς τὰς θυσίας αἱ ἐκ τῶν οὐλετ-
 χῶν μαντεύει. 214) Τῶν Ἀκαδεδαίμονιων. 215) Στρατηγὸν τῆς Σπάρτης. 216) Δυσμνι-
 στατον. 217) Βαί τὰς Ἀθήνας. 218) Τῶν συμμάχων τῶν Ἀκαδεδαίμονιων. 219) Τῇ πόλει.

220) Καὶ ἦντεον πρὸς τοὺς. ἂν δὲν ἐκώλυν αὐτοὺς ἀνδρες ἀγαθοὶ (οἱ περὶ τὸν Θρα-
 σύβουλον). 221) Εἰς τοὺς ἱπποὺς ἡβῆτε ὅτι θὰ τοῖς ἀποδώτε χάριν τιμωρῆσαντες τοὺς
 ἐχθροὺς τῶν. 222) Παρίεμαι. 223) Ν' ἀναπαύσῃ ἐν ᾧ οἱ μάρτυρες ὁμιλεῖν. 224) Μερικοὶ
 ἀπὸ σῶς ἀγαπεῖν γὰρ οὐκ ἔστιν ὅσον τὸ δύνασθαι συχνότερα τοὺς αὐτοὺς κατ' αὐτῶν λόγους.

Δεομαὶ δ' ὑμῶν ἀκούσαι ὑπὲρ τ' ἐμυτοῦ καὶ τῆς πόλεως. Καὶ μηδενὶ τοῦτο παραστή²²⁶, ὥς Ἐρατοσθένης κινδυνεύοντος²²⁷, Ἐρακλίου²²⁸ κατηγορῶ. Πυνθάνομαι γὰρ ταῦτα ἀπολογήσεσθαι αὐτόν²²⁹, ὅτι ἐκεῖνος φίλος ἦν καὶ τῶν αὐτῶν ἔργων μετείχε²³⁰. Καὶ τοι σφόδρ' ἂν αὐτόν οἶμαι μετὰ Θημιστοκλέους πολιτευόμενον²³¹, προποιεῖσθαι πράττειν ὅπως εὐκοδομηθήσεται²³² τὰ τείχη· ὁπότε καὶ μετὰ Θηραμένους ὅπως καθαιρεθήσεται²³³. Οὐ γὰρ μοι δοκοῦσιν²³⁴ ἴσου ἄξιοι γεγενῆσθαι. Ὁ μὲν γὰρ Λακεδαιμονίων ἀκόντων ἐκκοδόμησεν αὐτὰ, οὗτος²³⁵ δὲ τοὺς πολίτας ἐξαπατήσας καθεῖλε. Περιέστηκεν²³⁶ οὖν τῇ πόλει τοῦναντίον, ἥ ὡς εἰκὸς ἦν. Ἄξιον μὲν γὰρ²³⁷ καὶ τοὺς φίλους τοῦ Θηραμένους προσαπολωλέναι²³⁸, πλὴν εἴ τις ἐτύγχανεν ἐκείνῳ τάναντία πράττων· νῦν δὲ ὁρῶ τὰς τε ἀπολογίας εἰς ἐκεῖνον ἀναφερομένας²³⁹, τοὺς τ' ἐκείνῳ συνόντας τιμᾶσθαι πειρωμένους, ὥσπερ πολλῶν ἀγαθῶν αἰτίους, ἀλλ' οὐ μεγάλων κακῶν γεγεννημένων²⁴⁰· δις²⁴¹ πρῶτον μὲν τῆς προτέρας²⁴² ὀλιγαρχίας αὐτιώτατος ἐγένετο, πείσας ὑμᾶς τῇ νύκτι τῶν τετρακοσίων πολιτείαν ἐλθεῖν²⁴³. Καὶ οὐ μὲν πατήρ αὐτοῦ²⁴⁴ τῶν προδούλων²⁴⁵ ὧν ταυτ' ἐπράττειν, αὐτὸς δεδοκῶν εὐνοῦσκατος εἶναι τοῖς πράγμασι²⁴⁶, στρατηγὸς ὑπ' αὐτοῦ ἦρθη. Καί τῳ μὲν τιμᾶτο, πιστὸν ἐκυτόν τῇ πόλει παρίσχεν· ἐπειδὴ δὲ Πείσανδρον μὲν καὶ Κῆλλαν σιχρὸν²⁴⁷ κατέτερος· εἶωρα προκότερος αὐτοῦ γενομένου, τοδ' ὑμέτερον πλήθος οὐκ ἐτιβουλούμενον τοῦτων²⁴⁸ ἀκροᾶσθαι, τὴν ἡδὴ διὰ τε τὸν πρὸς ἐκείνους²⁴⁹ φθόνον καὶ τὸ παρ' ὑμῶν δέος, μετέσχε τῶν Ἀριστοκράτους²⁵⁰ ἔργων. Βουλούμενος δὲ τῷ ὑμετέρῳ πλήθει δοκεῖν πιστὸς εἶναι, Ἄντισθάντα καὶ Ἀρχιπτόλεμον, φιλάτους ὄντας, αὐτοῦ κατηγορῶν ἀπέλπεινεν. Εἰς τοσοῦτον δὲ κακίαν²⁵¹ ἤλθεν, ὥστε ἅμα μὲν διὰ τὴν πρὸς ἐκείνους πίστιν²⁵² ὑμᾶς καταδουλώσατο, διὰ δὲ τὴν πρὸς ὑμᾶς, τοὺς φίλους ἀπώλεσε. Τιμώμενος δὲ καὶ τῶν μεγίστων ἄξιούμενος, αὐτὸς ἐπαγγεῖλαμένος σώσειν τὴν πόλιν, αὐτὸς²⁵³ ἀπώλεσε· φάσκων πρᾶγμα εὐρηκέναι μέγα καὶ πολλοῦ ἄξιον. Ὑπέσχετο δὲ εἰρήνην ποιήσειν²⁵⁴, μήτε θυμῶν δούε, μήτε τὰ τείχη καθελών, μήτε τὰς νῆας παραδούς. Ταῦτα δὲ²⁵⁵ εἰπεῖν μὲν οὐδενὶ ἠθέλησεν, ἐκέλευσε δὲ αὐτῷ πιστεύειν. Ὑμεῖς δὲ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρατ-

225) Φέρε διδάσκω, ἄς διδάσκω, ἄς ἐκθέσω. 226) Εἰς τὸν νοῦν. 227) Ἐν ᾧ ἡ δίκη εἶναι περὶ τοῦ Ἐρατοσθέους. 228) Ο Θ. ἦτον εἰς τῶν λ'. ρωνιυθίς ὑπ' αὐτῶν τῶν 18 ὡν.

229) Τὸν Ἐρατοσθέην. 230) Ὡς δικαιολογημὰ τοῦ θέλει προτείνει, εἰ καὶ ὁ Θηραμένης ἦτον φίλος τοῦ καὶ ἐπράττε τὰ αὐτὰ μεαυτὸν. Διὰ τοῦτο κατηγορῶ καὶ τὸν Θηραμένην. 231) ἂν ἐπολιτεύετο μὲ τὸν Θ., ἤθελε προποιεῖσθαι. 232) Ὁ Θημιστ., ἀποτήσας τοὺς Λακεδαιμονίους ἀνήγειρε τὰ τείχη. 233) ὅταν ἐπολιτεύετο μὲ τὸν Θ. ἐπράξεν ὅπως.

234) Ο Θημιστ. καὶ ὁ Θηρ. 235) καὶ ὁ Θηρ. 236) Κατήντησε νὰ γίνῃ 237) ἢν.

238) Πρὸς τῷ Θηραμένῳ. 239) Ὁρᾷ δηλ. τὸν Ἐρατοσθέην ἀπολογούμενον δι' ἐκείνου, λέγοντα δηλ. ὅτι καὶ ὁ Θηραμένης τὰ ὅσα ἐκαμν. 240) Θηραμένης 241) Προτέραν λέγει τὴν τῶν 400. καὶ ὁστέραν τὴν τῶν 30. 242) Θουκ. Π'. 63, 243) Ὀνομάζεται Ἀγων.

244) Δίκα πρέβουλοι εἶχον ἐκλεγθῆ ἢν εἴτε 421 π. Χ. διὰ νὰ ἀσκηθῶσι περὶ ἀναρχακίων ματαδόλων εἰς τὸ πολιτεύμα. 245) Τοῖς γινόμεναις ὑπὸ τοῦ πατρὸς τοῦ ὑπὲρ ἀριστοκρατίας. 246) Ἄλλους συνάρχοντάς του. 247) Τοῦ Ἀγνώστου καὶ Θηραμένους. 248) Τὸν Πείαν. καὶ Κῆλλ. 249) Ο Ἀριστοκράτης καταλύσας τὴν ὀλιγαρχίαν τῶν 400, κατέστησε 5000 ματόχους τῆς πολιτείας. Θουκ. Η'. 89—94, 250) Εἰς τοσοῦτον κακίαν. 251) Διὰ νὰ δι-
252) πείσει εἰς τοὺς φίλους τοῦ, τοὺς ἀριστοκράτας. 253) Κατέβρασαν τὰ δῶα αὐτοῦ ε.
254) ἄδρας μόνος. 255) Ταῦτα μετὰ τὴν ἐν Αἰγύπτῳ ποταμῶς ἦταν. Ξεν. Ἑλλ. δ'. 2, 16.

254) Ἀπλ. τὴν ἀνείρεσιν τοῦ, τὸν τρόπον δι' οὗ ἠθέλει πρᾶξει ταῦτα.

τούσης μὲν τῆς ἐν Ἀρείῳ πύργῳ βουλῆς σωτηρίαν²⁵⁵, ἀντιλεγόντων δὲ πολλῶν Θηραμένων, εἰδότες δὲ, ὅτι οἱ μὲν ἄλλοι ἄνθρωποι τῶν πολέμιων σφιν κατὰ τὰ ἀπόρρητα ποιοῦνται²⁵⁶, ἐκεῖνος δ' ἐν ταῖς αὐτοῦ πολιταῖς οὐκ ἤθελεν εἰπεῖν ταῦτ'· ἃ πρὸς τοὺς πολεμίους ἐμελλεν εἰπεῖν, ὅμως ἐπετρέψατε αὐτῷ πατρίδα, καὶ παῖδας, καὶ γυναῖκας, καὶ ὑμᾶς αὐτούς. Ὁ δὲ ὢν μὲν ὑπέσχετο, οὐδὲν ἐπράξεν, οὕτω δὲ ἐνετεθύμητο²⁵⁷, ὥς χρημικρὴν καὶ ἀσθενῆ γενέσθαι τὴν πόλιν, ὥστε περὶ ὧν οὐδεὶς πώποτε οὔτε τῶν πολέμιων ἐμνήσθη οὔτε τῶν πολιτῶν ἤλπιτε, τοσούτους ἐπειθε πράξιαι· οὐκ ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἀναγκάζομενος, ἀλλ' αὐτὸς ἐκείνοις ἐπαγγελλόμενος, τοῦ τε Πειραιῶς τὰ τεῖχη περιελεῖν, καὶ τὴν ὑπάρχουσαν πολιτείαν καταλῦσαι· εὖ εἰδὼς, ὅτι, εἰ μὴ πασῶν τῶν ἐλπίδων ἀποσπρήσσεθαι, ταχέως παρ' αὐτοῦ τὴν τιμωρίαν κομισέσθε²⁵⁸. Καὶ τελευταῖον, ὧ ἄνδρες δικασταί, οὐ πρότερον εἶασθε τὴν ἐκκλησίαν²⁵⁹ γενέσθαι, ἢ ἔως ὁ λεγόμενος ὑπ' ἐκείνου κίρρος ἐπιμελῶς ὑπ' αὐτοῦ²⁶⁰ ἐτηρήθη, καὶ μετεπέμψατο μὲν τὰς μετὰ Λυσάνδρου ναῦς ἐκ Σάμου, ἐπεδήμησε δὲ τὸ τῶν πολέμιων στρατόπεδον. Τότε δὲ τούτων ὑπαρχόντων, καὶ παρόντων Λυσάνδρου, καὶ Φιλοχάρους, καὶ Μιλτιάδου²⁶¹, περὶ τῆς πολιτείας τὴν ἐκκλησίαν ἐποίουν· ἵνα μήτε ῥήτωρ αὐτοῖς μηδεὶς ἐναντιοῖτο, μήτε ἀπειλοῖτο²⁶², ὑμεῖς τε μὴ τὰ τῇ πόλει συμφέροντα ἐλοισθε, ἀλλὰ τὰ κείνοις δοκοῦντα ψηφίσαισθε. Ἀναστάς δὲ Θηραμένης ἐκέλευσεν ὑμᾶς τριάκοντα ἀνδράσιν ἐπιτρέψαι τὴν πόλιν, καὶ τῇ πολιτείᾳ χρηθῆναι²⁶³, ἣν Δρακοντίδης²⁶⁴ ἀπέφηνεν· ὑμεῖς δ' ὅμως οὕτω διακείμενοι²⁶⁵, ἐθροβεῖτε, ὥς οὐ ποιήσαντες ταῦτα. Ἐγινώσκετε γάρ, ὅτι περὶ δουλείας καὶ ἐλευθερίας ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐκκλησιαζέσθε²⁶⁶. Θηραμένης δὲ, ὧ ἄνδρες δικασταί, (καὶ τούτων ὑμᾶς αὐτοὺς μάρτυρας παρῆξομαι) εἶπεν, ὅτι οὐδὲν αὐτῷ μέλοι τοῦ ὑμετέρου θροῦδου, ἐπειδὴ πολλοὺς μὲν Ἀθηναίων εἰδείη τοὺς τὰ ὅμοια πράττοντας αὐτῷ, δοκοῦντα²⁶⁷ δὲ Λυσάνδρῳ καὶ Λακεδαιμονίοις λέγει· μετ' ἐκείνον δὲ Λύσανδρος ἀνάσκει· ἄλλα τε πολλὰ τολμηρῶς εἶπε, καὶ ὅτι παρὰ σπένδους ὑμᾶς ἔχει²⁶⁸, καὶ ὅτι οὐ περὶ πολιτείας ὑμῖν ἔστι, ἀλλὰ περὶ σωτηρίας ὁ λόγος, εἰ μὴ ποιήταισθ', ἃ Θηραμένης κελεύει. Τῶν δ' ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὅσοι ἄνδρες ἀγαθοὶ ἦσαν, γνόντες τὴν παρὰσκευὴν²⁶⁹ καὶ τὴν ἀνάγκην, οἱ μὲν αὐτοῦ²⁷⁰ μένοντες ἡσυχίαν ἦγον, οἱ δὲ ὄχοντο ἀπίοντες· τοῦτο γοῦν σφίσιν αὐτοῖς συνειδότες²⁷¹, ὅτι οὐδὲν κακὸν τῇ πόλει ἐψηφίσαντο· ὀλίγοι δὲ τινες, καί πο-

255) Ἐνεργούσης περὶ σωτηρίας τῆς πόλεως. 256) Ἐνεκα τῶν πολέμιων ἀποκρύπτουσι· αὐτὸς ἀποκάλυπται πρὸς τοὺς συμπολίτας, ὅτι ἐμελλε νὰ εἰπῇ πρὸς τοὺς ἐχθρούς.

257) Τοῦτο εἶπε κατὰ νοῦν. 258) Θέλετε λαβεῖν τιμωρίαν παρ' αὐτοῦ. θέλετε τὴν τιμωρίαν. 259) Τὴν συνέλευσιν τοῦ λαοῦ. 260) Ἰπ' ἐκείνου... ὑπ' αὐτοῦ, φαίνεται ἀποδιδόμενα ἀμφοτέρω. 261) Λακωνίζοντες Ἀθηναῖοι. 262) Ὁ Θηραμ.

263) Νὰ μεταχειρισθῇτε πολιτείαν, δηλ. πολιτικὸν ὄργανισμὸν. 264) Συνωμότης τοῦ Θηραμένου, μετὰ ταῦτα εἰς τῶν λ'. Αὐτὸς ἐπρότεινε τὰ περὶ μεταβολῆς τῆς πολιτείας.

265) Καὶ εἰς τοιαύτην ὄντας κατέστησαν. 266) Ἐκκλησιαζέσθε διὰ τὴν ἀποφασίσαντα· ἢ ἐὰν δεχθῇτε δουλείαν ἢ ἐλευθερίαν. 267) Καὶ ἐπειδὴ λέγει δοκοῦντα (ἀρεσκοντα) τῷ Λυσάνδρῳ. 268) Ὅτι οὗτοι θεωρεῖ ὡς παρὰ σπένδους τὰς σπονδὰς, διότι δὲν ἐπράττεται ὅ,τι εἶχεν ὑποσχεθῆναι ὁ Θηραμένης. 269) Τὴν σκισμασίαν, ὅτι τὰ πράγματα ἦσαν προκατασκευασμένα. 270) Ἐκεῖ. 271) Ἐχόντες κατὰ τοῦτο ἡσυχον τὴν συνέλευσιν τῶν.

νηροί καὶ κακῶς βουλευόμενοι, τὰ προσταχθέντα ἐχειροτόνησαν· παρήγγελλτο γὰρ αὐτοῖς, δέκα μὲν, οὓς Θηραμένης ἀπέδειξε²⁷², χειροτονησάι, δέκα δὲ, οὓς οἱ καθεσθηκότες ἐφοροί²⁷³ κελεύουσιν, δέκα δὲ ἐκ τῶν παρόντων²⁷⁴. Οὕτω γὰρ τὴν ὑμετέραν ἀσθένειαν ἐώρων, καὶ τὴν αὐτῶν δύναμιν ἡπίσαντο, ὥστε πρότερον²⁷⁵ ᾔδεσαν τὰ μέλλοντα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πράχθησθαι. Ταῦτα δὲ οὐκ ἐμοὶ δεῖ πιστεῦσαι, ἀλλ' ἐκείνῳ²⁷⁶. Πάντα γὰρ τὰ ὑπ' ἐμοῦ εἰρημένα, ἐν τῇ βουλῇ ἀπολογούμενος ἔλεγει²⁷⁷, ἀνειδίξων μὲν τοῖς φευγουσιν, ὅτι δι' αὐτὸν κατέλθοιεν, οὐδὲν φροντίζουσιν δὲ τῶν Λακ. κεδαιμονίων²⁷⁸. ἀνειδίξων δὲ τοῖς τῆς πολιτείας μετέχουσιν, ὅτι πάντων τῶν πεπραγμένων τοῖς εἰρημένοις τρόποις ὑπ' ἐμοῦ²⁷⁹, αὐτὸς αἴτιος γεγεννημένος, τοιούτων τυγχάνοι, πολλὰς πίστει αὐτῷ ἔργῳ²⁸⁰ δεδωκώς, καὶ παρ' ἐκείνων ὅρκους εἰληφώς²⁸¹.

Καὶ τοσούτων καὶ ἐτέρων κακῶν καὶ αἰσχυρῶν καὶ πάλαι καὶ νεωστὶ καὶ μικρῶν καὶ μεγάλων αἴτιοι γεγεννημένοι, τοιμήσουσιν αὐτοὺς ἐρίλους ὄντας²⁸² ἀπορρίνειν· οὐχ ὑπὲρ ὑμῶν ἀποθιγόντος Θηραμένου, ἀλλ' ὑπὲρ²⁸³ τῆς αὐτοῦ πονηρίας· καὶ δικαίως μὲν ἐν ὀλιγαρχίᾳ δίκην ὄντος, (ἦδη γὰρ αὐτὴν κατέλυσε²⁸⁴) δικαίως δ' ἂν ἐν δημοκρατίᾳ²⁸⁵. δις²⁸⁶ γὰρ ὑμεῖς κατεδουλώσατο, τῶν μὲν παρόντων²⁸⁷ καταφρονῶν, τῶν δὲ ἀπόντων ἐπιθυμῶν καὶ τῷ καλλίστῳ νόματι²⁸⁸ χρώμενος, θειοτάτων ἔργων διδῶσκαλος καταστάς.

Περὶ μὲν τοίνυν Θηραμένους ἱκανά μοι ἔστι τὰ κατηγορημένα²⁸⁹. ἦκει δ' ἔμμεν ἐκείνος ὁ καιρὸς, ἐν ᾧ δεῖ συγγνώμην καὶ ἔλεον μὴ εἶναι ἐν ταῖς ὑμετέραις γνώμασι, ἀλλὰ παρὰ Ἑρατοσθένους καὶ τῶν τούτου συναρχόντων δίκην λαβεῖν, μὴ δὲ μαχομένους κρείττους εἶναι τῶν πολέμιων, ψηφίζομένους δὲ, ἥττους τῶν ἐχθρῶν²⁹⁰. μὴ δ' ὧν φασὶ μέλλειν πράξειν, πλείω χάριν αὐτοῖς ἵσται, ἢ ὧν ἐποίησαν ὀργίζεσθαι· μὴ δ' ἀπίοῦσι μὲν τοῖς τριάκοντα ἐπιβουλευέσθαι, παρόντας δ' ἀφῆται· μὴ δὲ τῆς τύχης, ἣ τούτους παρεδωκε τῇ πόλει, κακίον ὑμῖν αὐτοῖς βοηθήσῃ²⁹¹. Κατηγορεῖτε δὲ Ἑρατοσθένους καὶ τῶν τούτου φίλων, οἷς τὰς ἀπολογίας ἀντίσει²⁹², καὶ μεθ' ὧν αὐτῇ ταῦτα πέπρακται. Ὁ μὲντοι ἀγὼν οὐκ ἐξ ἴσου τῇ πόλει καὶ Ἑρατοσθένει. Οὗτος μὲν γὰρ κατήγορος καὶ δικαστὴς ὁ αὐτὸς ἦν τῶν γεγεννημένων²⁹³, ἡμεῖς δὲ νυνὶ εἰς κατηγορίαν καὶ ἀπολογίαν²⁹⁴ καθέστηκεν. Καίτοι· οὗτοι μὲν τοὺς

272) Ἐδείξε, προσδιώρισε. 273) Ἐκ τῶν παρόντων εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐκείνην.

274) Πρὶν γίνῃ ἡ ἐκκλησία. 275) Τῷ Θηραμένει. 276) Ὅτε τὸν κατηγορήσαν ὁ Κριτίας.

277) Ἀπολογούμενος ἀνείδειξε τοὺς ἐφρίστους, ὅσοι ἐπίσταντο, ὅτι αὐτὸς τοὺς ἔκαμε νὰ ἐπιστρέψουν, καὶ μ' ἔλεον αὐτοὺς δὲν τὸν σῶζουσι τώρα πρὸς χάριν τῶν Λακκεδαιμονίων.

278) Ὅτι ἔλεον ὅσα ἔκαμαν καθ' ἑαυτοῦ εἶπα (τυραννικῶς) τρόποις. 279) Αὐτῷ ἔργῳ, δι' ἔργου. 280) Ταῦτα δὲν ἀναφέρει ὁ Ξενοφῶν εἰς τὴν ἀπολογίαν τοῦ 281) Τοῦ Θηραμένου.

282) Ἐρίλους. 283) Ὅτι ἀντικατέστησε τοὺς 5000 ἀντὶ τῶν 400. 284) Δικαίως ὅθελον τιμωρῆσθαι ἐν τιμωρίᾳ καὶ εἰς δημοκρατίαν. 285) Εἰς τοὺς 400 καὶ εἰς τοὺς 30.

286) Ἡ ἀρχαία. 287) Τῷ τῆς πόλεως ἢ μᾶλλον τῆς σωτηρίας τῆς πόλεως.

288) Ὅσα κατηγορήσας. 289) Οὕτως πρέπει εἰς μὲν τὴν μάχην νὰ νικάτω τοὺς πολέμιους εἰς δὲ τὴν ψηφίσματα νὰ σῶν νικῶν ὁ ἐχθρὸς οὗς. Πιλιμιοί, οἱ εἶναι ὠλισμένοιο ἐχθροί· ἐχθροὶ δὲ εἰ ἀντιστρέφονται εἰς τὴν πόλιν πολῖται. 290) Ἡ τύχη αὐτῶν ἐδείχθη καὶ οὗς παρεδωκεν αὐτοῖς (τὸν Ἑρατοσθένην καὶ εἰς τινὰ ἄλλους). Μὴ βοηθήσῃ καὶ οὗς τοῖς ἐκείνων οὗς ὀλιγώτερον, ἀπολύσαντες τοὺς. 291) Εἰς τοὺς ἀποίους θίλει ἀποδῶσαι τὰς αἰτίας τῶν πράξεων τοῦ 292) Ὅσα ἐπραγματοῦντο ἐγένοντο. 293) Εἰς ἀγῶνα οὗτοι ἕστατ' αὐτῶν μὲν

οὐδὲν ἀδικούντας ἀκρίτως ἀπέκτειναν, ὑμεῖς δὲ τοὺς ἀπολέσαντας τὴν πόλιν κατὰ τὸν νόμον ἀξιοῦτε κρίνειν· παρ' ὧν οὐδ' ἂν παρκνόμενος βουλόμενοι δίκην λαβεῖν, ἀξίαν τῶν ἀδικημάτων. ὧν²⁹⁴ τὴν πόλιν ἡδίκηκας, λάβοιτε. Τί γὰρ ἂν παθόντες, δίκην τὴν ἀξίαν εἴσαν τῶν ἔργων δεδωκότες; πότερον, εἰ αὐτοὺς ἀποκτείνετε καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν, ἵκανὴν ἂν τοῦ φόνου δίκην λάβοιμεν, ὧν²⁹⁵ οὗτοι πατέρας καὶ υἱεῖς καὶ ἀδελφοὺς ἀκρίτως ἀπέκτειναν; Ἀλλὰ γὰρ²⁹⁶ εἰ τὰ χρήματα τὰ φανερά²⁹⁷ δημεύσαίτε, καλῶς ἂν ἔχοι, ἢ τῇ πόλει, ἥς οὗτοι πολλὰ εἰλήφουσιν, ἢ τοῖς ἰδιώταις, ὧν οἰκίας ἐξεπόρθησαν; Ἐπειδὴ τοίνυν πάντα ποιοῦντες, δίκην παρ' αὐτοῦ οὐκ ἂν δύνησθε λαβεῖν, πῶς οὐκ αἰσχρὸν ὑμῖν καὶ ἡντινοῦν²⁹⁸ ἀπολιπεῖν, ἢν τινὰ τις βούλοιο παρὰ τούτων λαμβάνειν;

Πᾶν δ' ἂν μοι δοκεῖ τολμῆσαι, ὅστις νυνί, οὐχ ἑτέρων ὄντων τῶν δικαστῶν, ἀλλ' αὐτῶν τῶν κακῶς πεπονθῶτων, ἤκει ἀπολογησόμενος πρὸς αὐτοὺς τοὺς μάρτυρας τῆς τούτου πονηρίας. Τεσούτων δ' ὑμῶν καταπεφρόνηκεν, ἢ ἑτέροις πεπίστευκεν²⁹⁹. Ὡν ἑμφοτέρων ἀξίον ἐπιμεληθῆναι, ἐνθυμούμενους, ὅτι οὗτ' ἂν ἐκεῖνα ἐδύναντο ποιεῖν, μὴ ἑτέρων συμπρακτόντων, οὗτ' ἂν νῦν ἐπεχείρησαν ἔλθιν³⁰⁰, μὴ ὑπὸ τῶν αὐτῶν οἰόμενοι σωθήσονται, οἱ οὐ τούτοις ἤκουσι βοηθήσαντες, ἀλλὰ ἡγούμενοι πολλὴν ἀδειαν σφίσιν εἶσεσθαι ἐκ τῶν πεπραγμένων³⁰¹, καὶ τοῦ λοιποῦ ποιεῖν ὅτι ἂν βοάωνται, εἰ τοὺς μεγίστων κακῶν αἰτίους λαβόντες ἀφῆσθε.

Ἀλλὰ καὶ τῶν συνέργων³⁰² αὐτοῖς ἀξίον θυμολογεῖν, πότερον ὡς καλοὶ κύριοι αἰτήσονται³⁰³, τὴν αὐτῶν ἀρετὴν πλείονος ἀξίαν ἀποφαίνοντες τῆς [τούτων] πονηρίας³⁰⁴, ἐθουλόμην μέντ' ἂν αὐτοὺς³⁰⁵ οὕτω προθύμους εἶναι σώζειν τὴν πόλιν, ὥσπερ οὗτοι ἀπολλύναι· ἢ ὡς δεινοὶ λέγειν ἀπολογήσονται³⁰⁶, καὶ τὰ τούτων ἔργα πολλοῦ ἀξία ἀποφανοῦσιν; ἀλλ' οὐχ ὑπὲρ ὑμῶν οὐδέ τις αὐτῶν οὐδὲ τὰ ἥλικα πάποτε ἐπεχείρησεν εἰπεῖν. Ἀλλὰ τοὺς μάρτυρας ἀξίον ἰδεῖν, οἱ τούτοις μαρτυροῦντες³⁰⁷, αὐτῶν κατηγοροῦσι· σφόδρα ἐπιλήσιμονας καὶ εὐήθεις νομίζοντες ὑμᾶς εἶναι, εἰ διὰ μὲν τοῦ ὑμετέρου πλῆθους ἀδεῶς ἡγοῦνται τοὺς τριᾶκοντα σώσειν, διὰ δὲ Ἐρατοσθένη καὶ τοὺς συνάρχοντας αὐτοῦ, δεινὸν ἦν καὶ τῶν τεθνεώτων ἐπ' ἐκφρορὰν ἔλθιν³⁰⁸. Κρίται οὗτοι μὲν παθόντες, πάλιν ἂν δύναιτο τὴν πόλιν ἀπολέσαι· ἐκείνοι δὲ, οὓς οὗτοι ἀπώλεσαν, τελευτήσαντες τὸν βίον, πέρας ἔχουσι τῆς παρὰ τῶν ἐχθρῶν τιμωρίας³⁰⁹. Οὐκοῦν δεινὸν, εἰ τῶν μὲν ἀδίκως τεθνεώτων οἱ φίλοι συναπώλυντο³¹⁰, αὐτοῖς δὲ τοῖς τὴν πόλιν ἀπολέσαντι,

κατηγορεῖν, τῷ δὲ ἀπολογεῖσθαι. 294) Κ. §. 425. 295) Τοῦ φόνου ἐκείνων τῶν πολιτῶν, τῶν ὁποίων. 296) Ἀρ. τάχα. 297) Ἀδελφῶν. Λέγει δὲ τοῦτο διότι αὐτοὶ ἀπέκριναν τὰ πλείονα τῶν ὧν ἥρπασαν. 298) Καὶ τὴν ὁποίαν δῆποτε, καὶ τὴν μικρὰν δηλ. δίκην. 299) Δηλ. ἔχει πιστοποιηθῆναι. 300) Ἄλλοι (εἰ πάλοι συνωμότες τῶν) οὐκ εἰν βουλήσονται. 301) Ἀναίρεται. 302) Ἐξ ὧν ἀποδείξαι θὰ νομίτουν. 303) ἔχουν ἀδείαν νὰ πράττουν καὶ τοῦ λοιποῦ εἰς τὸ θέλει. 304) Τῶν συνέργων τῶν. 305) Θέλουσι ζητήσῃ τὴν ἀδωσίαν τῶν κατηγορουμένων. 306) Λέγοντες εἰς ἡ ἀρετὴ αὐτῶν ὑπερβαίνει τὴν πονηρίαν τῶν. 307) Τῶν ῥήτορας. 308) Διτῶνται ἢ ἀπολογήσονται. 309) Μαρτυροῦντες ὑπὲρ τῶν τυραννικῶν. 310) Διὰ τοῦ πλῆθους οὗς θέλουσι νὰ σώσωσι τοὺς λ. Οἱ δὲ λ. καὶ τοὺς ἀπολοῦντας τὴν ἐκφρορὰν τῶν τεθνεώτων ἀπέκτεινον. 309) Τοῦ νὰ λάβωσιν ἐκδίκησιν ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς τῶν. 310) Ἀκολουθήσαντες τὴν ἐκφρορὰν τῶν.

ἡπου³¹¹ ἐπ' ἐκφορὰν πολλοὺς ἤζουσιν, ὅπου τε βοηθεῖν τοσοῦτοι παρεσκευάζονται.

Καὶ μὲν δὴ πολλὸν ἄρξον ἡγοῦμαι εἶναι, ὑπὲρ ὧν ὑμεῖς ἐπάσχετε, ἀντειπεῖν, ἢ περὶ ὧν οὗτοι πεποιθήκατι, ἀπολογησασθαι. Καὶ τοὶ λέγουσιν, ὡς Ἐρατοσθένης ἐλάχιστα τῶν τριάκοντα κακὰ εἰργασταί³¹², καὶ διὰ τοῦτο αὐτὸν ἀξιόσαι σωθῆναι. Ὅτι³¹³ δὲ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων πλεῖστα εἰς ὑμᾶς ἐξημάρτηκαν, οὐκ οἶδονται χρῆναι αὐτὸν ἀπολέσθαι· ὑμεῖς δὲ δαίξατε, ἢν τινα γνώμην ἔχετε περὶ τῶν πραγμάτων. Εἰ μὲν γὰρ τοῦτου καταψηφισθε, δῆλοι ἐσσεσθε ὡς ὀργιζόμενοι τοῖς πεπραγμένοις· εἰ δὲ ἀποψηφισθε, ὀρθήσεσθε τῶν αὐτῶν ἔργων ἐπιθυμηταὶ τοῦτοις ὄντες, καὶ οὐχ ἔχετε λίσσασθαι³¹⁴, ὅτι τὰ ὑπὸ τῶν τριάκοντα προσταχθέντα ἐποιεῖτε³¹⁵. Νυνὶ μὲν γὰρ οὐδεὶς ὑμᾶς ἀναγκάζει παρὰ τὴν ὑμετέρην γνώμην ἀποψηφισθαι. Ὡστε συμβουλεύω, μὴ τούτων ἀποψηφισαμένους, ὑμῶν αὐτῶν καταψηφισασθαι³¹⁶. Μηδ' οἶσθε οὔτειν κρύβδην³¹⁷ τὴν ψῆφον· φανεράν γὰρ τῇ πύλει τὴν ὑμετέρην γνώμην ποιήσετε.

Βούλομαι δὲ ὀλίγα ἐκατέρους ἀναμνήσας καταβαίνειν³¹⁸, τοὺς τε ἐξ ἄστεος καὶ τοὺς ἐκ Πειραιῶς· ἵνα, τὰς ὑμῖν διὰ τούτων γεγενημένας συμφοράς παραδείγματα ἔχοντες, τὴν ψῆφον φέρητε. Καὶ πρῶτον μὲν ὅσοι ἐξ ἄστεος ἐστέ³¹⁹, σκεψάσθε, ὅτι ὑπὸ τούτων οὕτω σφόδρα³²⁰ ἤρχεσθε, ὥστε ἀδελφοῖς καὶ υἱοῖς καὶ πολίταις³²¹ ἠναγκάζεσθε πόλεμειν τοιοῦτον πόλεμον, ἐν ᾧ ἡττηθέντες μὲν, τοῖς νικῆσασιν τὸ ἴσον εἴχετε³²², νικῆσαντες δ' ἂν, τοῖς³²³ ἐδουλεύετε· καὶ τοὺς ἰδίους οἴκους οὗτοι μὲν ἂν ἐκ τῶν πραγμάτων³²⁴ μεγάλους ἐκτήσαντο· ὑμεῖς δὲ διὰ τὸν πρὸς ἀλλήλους πόλεμον ἐλάττους εἴχετε. Συνωφελεσθαι μὲν γὰρ ὑμᾶς οὐκ ἤξιον, συνδιαβάλλεσθαι³²⁵ δ' ἠνάγκαζον· εἰς τοσοῦτον ὑπεροφίας ἐλθόντες, ὥστε οὐ τῶν ἀγαθῶν κοινοῦμενοι, πιστοὺς ὑμᾶς ἐκτάντο, ἀλλὰ τῶν ὀνειδῶν μεταδιδόντες, εὐνοὺς ὦντο εἶναι. Ἀνθ' ὧν³²⁶ ὑμεῖς νῦν, ἐν τῷ θαρσύνεω³²⁷ ὄντες, καθ' ὅσον δύνασθε, καὶ ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν καὶ ὑπὲρ τῶν ἐκ Πειραιῶς³²⁸ τιμωρήσασθε. Ἐνθυμηθέντες μὲν, ὅτι ὑπὸ τούτων πανηροτάτων ὄντων ἤρχεσθε, ἐνθυμηθέντες δὲ, ὅτι μετ' ἀνδρῶν ἀρίστων νῦν πολιτεύεσθε, καὶ τοῖς πολεμίοις μάχεσθε, καὶ περὶ τῆς πόλεως βουλευέσθε· ἀναμνησθέντες δὲ τῶν ἐπικουρῶν³²⁹, οὓς αὐτοὶ φύλακας τῆς σφετέρως ἀρχῆς καὶ τῆς ὑμετέρως δουλείας εἰς τὴν ἀκρόπολιν κατέστησαν. Καὶ πρὸς ὑμᾶς μὲν, ἐπὶ πολλῶν ὄντων εἰπεῖν, τοσαῦτα λέγω.

Ὅσοι δ' ἐκ Πειραιῶς ἐστέ, πρῶτον μὲν τῶν ὅπων ἀναμνήσθητε, ὅτι

311) Βεβαίως πολλοὶ θὰ ἔλθωσι εἰς τὴν ἐκφορὰν αὐτῶν, ὅταν τόσῃ ἱτοιμάζωνται νὰ τοὺς βοηθήσωσι. 312) Ὅτι αὐτοὶ ἔκαμαν ὀλιγώτερα τῶν (συναρχόντων τοῦ) τριάκοντα (τοράνων) κακὰ. 313) Διότι. 314) ἂν θὰ ἡμπορίσθητε νὰ εἰπῆτε. 315) Ἀποτείνεται πρὸς τὴν βουλὴν ἥτις ἀπέρχιν ἐπὶ τῶν λ. Διότι ὁ λόγος ἐπὶ τὴν τὴν αὐτὴν εἰς τὴν καταργήσεως τῶν. 316) Διότι ἡ ἀδωκυς αὐτῶν θὰ ᾖ κατὰ τὴν ἐδικήν. 317) Ἄλλ. μὴ ἐρεῖσθε εἰς τὸ ὅτι θὰ δώσῃτε κρυπὸς τὴν ψῆφον σας. 318) Τοῦ βήματος. 319) Ὅσοι ἔμμενον εἰς τὰς Ἀθήνας ἐπὶ τῶν λ. 320) Βεβαίως. 321) Τοῖς μετὰ Θερσιδέου. 322) Ἡθάλατε εἰσθε ἴσοι, διότι ἡθάλα συνετὴ ἡ δημοκρατία. 323) Τοῖς λ. 324) Ἐκ τῆς καταστάσεως τῶν πολιτικῶν πραγμάτων. 325) ἂν ᾖσιν νὰ ἔχετε τὰς αὐτὰς ὀφελείας μὲ ἐκείνους, οὗς ἡ ἀγκασὸν ὅμως νὰ ὑπὸ κατὰ τὴν ἐδικήν. 326) Διὰ τὰ ὅποια αὐτοὶ ἔλα. 327) Θερσιδέοι. 328) Τῶν μετὰ Θερσιδέου ἐκ Πειραιῶς ἐλθόντων. 329) Εἰς τὴν προῦραν Λακεδαιμονίων.

πολλὰς πόλεις ἐν τῇ ἀλλοτρίᾳ μαχεσάμενοι, οὐχ ὑπὸ τῶν πολεμίων, ἀλλ' ὑπὸ τοῦτων³³⁰, εἰρήνης οὐσης, ἀφῆρέθητε τὰ ὄπλα· ἔπειθ' ὅτι ἐξεκηρύχθητε μὲν ἐκ τῆς πόλεως, ἣν ὑμεῖς οἱ πατέρες παρέδοσαν, φεύγοντας δὲ ὑμῶν ἐκ τῶν πόλεων ἐζητοῦντο³³¹. Ἀνθ' ὧν ὀργισθήτε μὲν ὥσπερ ὅτ' ἐφεύγετε· ἀκαμνήσθητε δὲ καὶ τῶν ἄλλων κακῶν, ἃ πεπόνθατε ὑπ' αὐτῶν· εἰ τοὺς μὲν ἐκ τῆς ἀγορᾶς, τοὺς δ' ἐκ τῶν ἱερῶν συναρπάζοντες βιάως ἀπέκτεινον, τοὺς δὲ, ἀπὸ τέκνων καὶ γονέων καὶ γυναικῶν ἀφέλκοντες, φονεὰς αὐτῶν³³² ἠνάγκασαν γενέσθαι, καὶ οὐδὲ ταφῆς τῆς νομιζομένης³³³ εἶσσαν τυχεῖν· ἠγοούμενοι τὴν αὐτῶν ἀρχὴν βεβαιοτέραν εἶναι τῆς παρὰ τῶν θεῶν τιμωρίας³³⁴. Ὅσοι δὲ³³⁵ τὸν θάνατον διέφυγον, πολλαχοῦ κινδυνεύσαντες καὶ εἰς πολλὰς πόλεις πλανηθέντες, καὶ πανταχόθεν ἐκκηρυττόμενοι, ἐνδεεῖς ὄντες τῶν ἐπιτηδείων, οἱ μὲν ἐν πολείᾳ τῇ πατρίδι³³⁶ τοὺς παῖδας καταλιπόντες, οἱ δ' ἐν ξενίᾳ γῇ, πολλῶν ἐναντιουμένων, ἤλθετε εἰς τὸν Πειραιᾶ. Πολλῶν δὲ καὶ μεγάλων κινδύνων ὑπαρξάντων, ἄνδρες ἀγαθοὶ γενόμενοι, τοὺς μὲν ἡλευθερώσατε, τοὺς δ' ³³⁷ εἰς τὴν πατρίδα κατηγάγετε. Εἰ δὲ ἐδυστυχῆσατε³³⁸, καὶ τούτων ἡμάρτετε, αὐτοὶ μὲν ἂν δείσαντες ἐφεύγετε μὴ πάθῃτε³³⁹ τοιαῦτα, οἷα καὶ πρότερον· καὶ οὔτε ἂν ἱερὰ, οὔτε βωμοὶ ὑμᾶς ἀδικουμένους διὰ τοὺς τούτων τρόπους³⁴⁰ ὠφελῃσαν, ἃ καὶ τοῖς ἀδικοῦσι σωτηρία γίνεται· οἱ δὲ παῖδες ὑμῶν ὅσοι μὲν ἐνθάδε ἦσαν, ὑπὸ τούτων ἂν ὑβρίζοντο· οἱ δ' ἐπὶ ξένης, μικρῶν ἐν ἔνεκα συμβολαίων³⁴¹ ἐδούλευον, ἐρημίᾳ τῶν ἐπικουρησάντων.

Ἄλλὰ γὰρ οὐ τὰ μέλλοντα ἐσεσθαι βούλομαι λέγειν, τὰ πραχθέντα ὑπὸ τούτων οὐ θυνάμενος εἰπεῖν³⁴². Οὐδὲ γὰρ ἐνός κατηγόρου, οὐδὲ δυοῖν ἔργον ἐστίν, ἀλλὰ πολλῶν. Ὅμως δὲ τῆς ἐμῆς προθυμίας οὐδὲν ἐλλέλειπται³⁴³ ὑπὲρ τε τῶν ἱερῶν, ἃ οὗτοι τὰ μὲν ἀπέδοντο³⁴⁴, τὰ δ' εἰσιόντες ἐμίκρινον· ὑπὲρ τε τῆς πόλεως, ἣν μικρὰν ἐποίουν³⁴⁵, ὑπὲρ τε τῶν νεωρίων, ἃ καθεῖλον· καὶ ὑπὲρ τῶν τεθνεώτων, οἷς ὑμεῖς, ἐπειδὴ ζῶσιν ἐπαμύνασθαι οὐκ ἠδύνασθε, ἀποθανούσι βοηθήσατε· οἶμαι δ' αὐτοῖς³⁴⁶ ὑμῶν³⁴⁶ τε ἀκροῆσθαι, καὶ ὑμᾶς εἰσεσθαι³⁴⁷ τὴν ψῆφον φέροντας· ἠγοούμενους³⁴⁸, ὅσοι μὲν ἂν τούτων ἀποψηφίσθητε, αὐτῶν θάνατον καταψηφισέσθαι· ὅσοι δ' ἂν παρὰ τούτων δίκην λάβωσιν, ὑπὲρ αὐτῶν τιμωρίας πεποιημένους³⁴⁹. Παύσομαι κατηγορῶν. Ἀκηκόατε. Ἐωρᾶκατε. Πεπόνθατε. ἔχετε³⁵⁰ Δικάζετε.

330) Τῶν λ. 331) Σας ἐζητοῦσαν ἀπὸ τὰς πόλεις νὰ παραδῶνται. 332) Αὐτέλειπας.

333) Εἰσομένης. 334) Τόσον ἀοραλῆς ὥστε δὲν ἴδοντο νὰ τὴν καταλάβῃ ἡ θεία ἐκδίκησις. 335) Ἐξ ὑμῶν. 336) Εἰς τὴν πατρίδα αὐς, ἥτις ἦσαν τότε πολεῖαι εἰς σὰς.

337) Τεὺς μὲν, τεὺς ἐν τῇ πατρίδι παῖδας σας· τεὺς δὲ, τοὺς ἐν τῇ ξενίᾳ γῇ. 338) ἂν εἶχετε δυστυχῆσαι, δηλ. ἀπετύχει. 339) Ἰνα μὴ, ἢ μήπως. 340) Ἐξ αἰτίας τῶν τρόπων τούτων. 341) Συμβαλλομένων μισθῶν. 342) Ὅταν δηλ. δὲν προφάνω νὰ εἶπω ὅσα ἐπράξαν, δὲν θὰ ἐκθέσω ὅσα ἐμελλον νὰ πράξωσι. 343) Ομιλήσας εἰδεία, ὅλην τὴν προθυμίαν καὶ προσπάθειάν μου. 344) Ἐπώλησαν. 345) Καταστρέφοντες τὴν δοναμίαν τῆς.

346) Τεὺς νεκροὺς. 346*) Ἰσως κάλλιον· Ἡμῶν. 347) Καὶ εἰ θέλουν ἡγεῖσθαι ὅποιαν ψῆφον θὰ φέρετε. 348) Τεὺς νεκροὺς· ὑποκείμε. τοῦ εἰσεσθαι. 349) Καταψηφισέσθαι· θάνατον αὐτῶν (τῶν νεκρῶν) ἐκείνους· ὅσοι ἀποψηφισέσθαι πεποιημένοι· ὅ ὅπου αὐτῶν τῶν νεκρῶν τιμωρίας (δηλ. ἐκδικήσαντας αὐτοὺς), ἐκείνους· ὅσοι παρὰ τούτων (τῶν λ.) δίκην λάβωσι (τεὺς καταδικάσωσι). 350) ἔχετε εἰς τὴν ἐξουσίαν σας τὸν ἔλεγον.

Δ'. ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ

ΚΑΙ

ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ.

Ο Μέγας Βασιλεὺς ἐκ γονίων ἐπιφανῶν, ἣν Ἐπίσκοπος Καίσαρεια· Καππαδοκίας καὶ ἤμας κατὰ τὴν τέταρτον αἰῶνα Μ. Κ. Ἐγγράψι διὰ διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν καὶ πολιτικῶν ὁμολίαν, θεωροῦμεν διὰ τὸ ἐπικρατοῦν ἐν αὐταῖς ἀληθὲς εὐσεβείας πνεῦμα, καὶ διὰ τὴν χάριν τοῦ λόγου.

ΟΜΙΛΙΑ

ΕΝ ΑΙΜΩ ΚΑΙ ΑΥΧΜΩ.

» ΑΕΩΝ ἐρεῖζεται. καὶ τίς οὐ φοβηθήτεαι¹; Κύριος ὁ θεὸς ἐλάλησε, καὶ τίς οὐ προφητεύσει;» Προφητικὸν ποιήσωμεν τὸ τοῦ λόγου προσόμιον, καὶ τὸν θεωροῦμενον². Ἀμῶς συνεργόν εἰς τὴν τῶν προκειμένων χρεῖαν παραλάβωμεν, τὰ ὅμοια τῶν ἡμῖν διοχλούντων κακῶν³, θεραπεύσαντά παθῇ, τὴν ὑπὲρ τῶν συμπεριόντων βουλὴν τε καὶ γόμην ἐκτιθεμένοι. Καὶ γὰρ αὐτὸς ὁ προφήτης ἐν τῇ φορᾷ⁴ τῶν ἀνωτέρω χρόνων, τοῦ λαοῦ καταλιπόντος τὴν πατρίαν εὐσεβείαν, καὶ πατήσαντος μὲν τὴν τῶν νόμων ἀκριβείαν, εἰς δὲ τὴν τῶν εἰδώλων θεραπείαν ὑπολισθήσαντος⁵, κήρυξ ἐγένετο μετανοίας, τὴν ἐπιστροφὴν παραινῶν, καὶ τῶν τιμωρῶν προσφέρον τὴν ἀπειλήν. Ἐμοὶ δὲ δι' εὐχῆς ἀγέσθω⁶ τὸ μέχρι μὲν τινος τῷ ζήλῳ τῆς παλαιᾶς ιστορίας προτυχῆσθαι⁷, μηκέτι μὲν τοι καὶ τὴν ἐκβάτην τῶν τότε γενομένων ἰδεῖν ἀκόλουθον. Ἀπειθήσας γὰρ ὁ λαός, καὶ ὥσπερ πῶλος σκληρὸς καὶ δυσήνιος⁸ ἐνδάκνων τὸν χαλινόν, οὐχ εἰλκυστή πρὸς τὸ συμφέρον⁹ ἐκτραπείς δὲ τῆς εὐθείας¹⁰, τοσοῦτον ἔδραμεν ἄτακτα, καὶ τοῦ ἡνιόχου κατεφρυάξατο¹¹, μέχρις οὗ τοῖς βαρβάρους καὶ τοῖς κρημαῖς ἐκπεσὼν, ἀξίαν τῆς δυσπειθείας τὴν πανωλεθρίαν¹² ὑπέμεινεν· οὐ μὴ γένοιτο νῦν ἐφ' ἡμῶν¹³, παῖδες ἐμοί, οὓς διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἐγέννησα¹⁴, οὓς διὰ τῆς εὐλογίας τῶν χειρῶν ἐσπαργάνωσα· ἀλλ' ἔστω ἀκοή εὐγνώμων¹⁵, ψυχὴ εὐπειθής, ἀπαλῶς δεχομένη τὰς παραινέσεις, εἰκουσα τῷ λέγοντι¹⁵, ὡς κηρὸς τῷ σφραγίζοντι,

1) Ἐλήφθη ἐκ τοῦ προηγουμένου Ἀμῶς, Κερ. Γ, ἰδὲν. 8. 2) Τὸν θεωροῦμενον. 3) Τὰ ὅμοια ματικὰ εἰς τὴν κοινὴν ἐποχὴν τῆς γλώσσης ἀνυπόστατον μετὰ δοτικὴν. Κ. § 340, γ. Ἐβδὸς δὲ μετὰ γεν. ὡς καὶ παρ' ἡμῖν. 4) Σχιδὴν ὡς παρ' ἡμῖν. Εἰς τὴν φορὰν ἐκείνην τῶν παρελθόντων χρόνων, εἰς τὴν παρελθόντων χρόνων. 5) Ἐγλίστης, παρὶς ἐκκλινε. 6) Δι' εὐχῆς ἀγω—εὐχομαι. Ἡ προστακτικὴ εἰδὼ ἀντὶ ὁριστικῆς. Ἀς εὐχῆσθαι, ἀντὶ εὐχομαι. 7) Νὰ ζηλώσωμεν τὴν ἀρχ. ιστορ. νὰ πράξωμεν κατ' αὐτήν. 8) Μὴ παιδόμενος εἰς τὰς ἡνίας. 9) Ὁδοῦ. 10) Ἐρρ. κατὰ τοῦ ην. 11) Οὐς. Ὁλεθρος. 12) Δηλ. ἐσπαρμολιόμενος εἰς ἡμᾶς. 13) Αἰσθὴν ὡς εὐσεβὴς καὶ πεπαιδευμένος ἱεράρχης τοῖς ἐδιδασκεν ἀπ' ἀμείνων τὸ εὐαγγέλιον. 14) Ἐβδ. ὡς ἡμῖν. Ακούσατέ με μετ' εὐνοίας. 15) Δεχομένη τὴν λόγον ὡς ὁ κηρὸς τὴν σφραγίδα.

ἵνα διὰ μᾶλλον ταύτης σπουδῆς, καὶ γὰρ λαβὼν καρπὸν τῶν πονουμένων¹⁶ εὐφραίνεσθε, καὶ ὑμεῖς ἐν καιρῷ τῆς ἀπαλλαγῆς¹⁷ τὸν μισθόν, τὴν γενομένην παροικίαν ἐπαίνεσαντες.

Τὴν οὖν ἐπὶ ὅπερ ἐνδείκνυται¹⁸ μὲν ὁ λόγος, ἔτι δὲ μετεώρους κατέχει τὰς ψυχὰς τῇ ἐλπίδι τῆς ἀκοῆς¹⁹, βραδύνων δημοσιεύειν τόπρωςδωκώμενον, Οὐρανὸν ὀρώμεν ἀδελφοὶ στεγανόν²⁰, γυμνὸν καὶ ἀνέρελον, στειγνὴν ἐμποιούντα τὴν αἰθρίαν αὐτήν, καὶ καταλυποῦντα τῇ καθαρότητι, ἣν διὰ ἐπεθυμοῦμεν τὸ πρότερον, ἥνικα ἂν ἐπὶ πολὺ σκαπαθείς τοῖς νεφεσι, ζοφώδεις ἡμᾶς καὶ ἀνηλίους εἰργάσαστο· γῆ δὲ καταξηρανθεῖσα εἰς ἄκρον, ἀηδὴς μὲν ἔστιν ὀφθῆναι, τεῖρα δὲ πρὸς γεωργίαν καὶ ἄγονος, εἰς σχίσματα διαρραγείσα, καὶ εἰς βάθος δεχομένη καταλιμπουσάν τὴν ἀκτῖνα²¹, πηγὰς δὲ ἡμᾶς ἐπέλιπον πλούσιαι τε καὶ τένναιοι, καὶ ποταμῶν μεγάλων ἐδαπανήθη τὰ ρεύματα, παῖδες δὲ αὐτὰ μικρότατοι καταπεζεύουσι²², καὶ γυναῖκες περαιοῦνται μετὰ φορτίαν· τοὺς δὲ πολλοὺς ἡμῶν καὶ τὸ ποτὸν ἐπέλειψε, καὶ ἐν ἀπορίᾳ τοῦ ζῆν καθοστήκαμεν²³, Ἰσραηλίται νέοι²⁴ Μωϋσῆν ζητοῦντες νέον, καὶ ῥάβδον θαυμασίῳ ποιητικῇ, ἵνα πάλιν πέτραι πληγείσῃ, τὴν χρεῖαν τοῦ διψῶντος λαοῦ θεραπεύσωσι²⁵, νεφέλαι δὲ παρὰ ῥάβδοι τροφὴν ἀσυνήθη τὸ μάνα τῆς ἀνθρώπου καταπεσκάζωσι²⁶.

Εὐλαβηθῶμεν, μὴ γενώμεθα τοῖς ὀψιγόνους²⁷ κανὼν ἐπὶ λιμοῦ καὶ τιμωρίας διήγημα²⁸. Εἶδον τὰς ἀρούρας, καὶ πολλὰ κατεδάκρυσεν τῆς ἀκαρπίας αὐτῶν. Ἐξέχεα θῆνον, ἐπειδὴ μὴ ὕστὸς ἐφ' ἡμᾶς ἐξεχύθη²⁹. Τὰ μὲν τῶν σπερμάτων πρὸ τῆς ἐκβολῆς³⁰ ἐξηράνθη, ταῖς βώλοις³¹ τοιαῦτα μέναντα, οἷα τὸ ἄροτρον ἔκρυσεν· τὰ δὲ μικρὰν προκύψαντα καὶ βλαστήσαντα, ἐλείπων ἀπεμαρῶνθη τῷ καύματι· ὡς νῦν εὐκαίως τινὰ τὴν εὐαγγελικὴν ἀναστρέφει φωνήν³² λέγοντα. Οἱ μὲν ἐργάται πολλοὶ, τὸ δὲ θέρος οὐδ' ὀλίγον³³. Οἱ γεωργοὶ δὲ ταῖς ἀρούραις ἐπικαθήμενοι καὶ τὰς χεῖρας κατὰ τῶν γονάτων συμπλέξαντες, τοῦτο δὴ τῶν πενθοῦτων τὸ σχῆμα, τοὺς μεταίους ἐαυτῶν πόνους δακρύουσι³⁴, πρὸς παῖδας νηπίους ἀφορῶντες καὶ ὀδυρόμενοι, πρὸς γυναῖκας ἀτενίζοντες καὶ θρηνοῦντες, ἐπαρώμενοι καὶ ψηλαφοῦντες τοὺς ξηροὺς χόρτους τῶν γεννημάτων, ἀνομιώζοντες δὲ μεγάλα, καθάπερ οἱ πατέρες οἱ τοὺς ἐν ἄνθει τῆς ἡλικίας υἱοὺς ἀπολέσαντες. Λεγέσθω³⁵ τοῖνυν καὶ πρὸς ἡμᾶς παρὰ τοῦ αὐτοῦ προφήτου, οὐ μικρὰν πρόσθεν

16) Τῶν δοκῶν πόνῳ. Ὁ καρπὸς δὲ, ἡ ὀφέλεια τοῦ κοινίου του. 17) Ἐκ τῶν πεινῶντων κακῶν. 18) Ὑποδεικνύει, πᾶς κάμνει καὶ ὑπονοήσῃ. 19) Ἐλπίσας καὶ ἀκούσας.

20) Στεγανὸς ὁ στερεός. Ἄλλ' ἰδὼ εἰς τὴν οὐρανίαν τοῦ στεγνέ, ὡς καὶ παρ' ἡμῖν.

21) Ὅτι ἡ ἀκτὶς τοῦ ἡλίου ἵλαμπεν ὥς τοῦ βάθους τῶν σχισμάτων τῆς γῆς οἱ ἐπιτεταμένοι ἐκ τῆς ξηρασίας· τόσον πλατεῖαι ἦσαν! 22) Πέτραι διαδαινουσιν. 23) Ἀπορούμεν πῶς καὶ ζήσωμεν. 24) Ἡμεῖς. 25) Γνωρὸν ὅτι ὁ Μωϋσῆς ἐπάταξε ῥάβδῳ τὴν πέτρην καὶ ἐξέβηκεν ὕδωρ. 26) Ὡς ψυχὰν ῥίπτωσι. Γνωστὸν ὅτι διερχομένων τῶν Ιουδαίων τὴν ἔρημον ὑπὸ τὸν Μωϋσῆν, ἐπ' αὐτὴν μάνα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοὺς ἐτρεψε. 27) Τοὺς μεταγενιστέρους. 28) Ἀπλ. καὶ μὴν ἔχωσι καὶ διψῶνται περὶ ἡμῶν πᾶς ἐχάσκειν ἀπὸ λιμοῦ. 29) Κατ' ὅρθον ἑλληνιστὸν ἀπαιτεῖτο ἰδὼ Οὐ ἀντί Μά. Κ. 5. 452. 6.

30) Τῆς σπερμάτων. Πρὶν ἐξελθόν. 31) (Ἐν.) ταῖς β. 32) Ὡς (ἡμεῖς) εἶναι ἀναστρέφει τινὰ, δύναται καὶ ἀναστρέφῃ τις καταλλήλως. 33) Εὐαγγ. Λουκ. 1. 2. 34) Ἡ αἰτ. ἑλληνιστ. τῆς αἰτ. 35) Ἀς ἀκαθήσῃ καὶ πρὸς ἡμᾶς ὁ λόγος.

ἐν προοιμίῳ ἐμνημονεύσαμεν» καὶ ἐγὼ φησιν³⁷ ἀνέσχεον³⁷ ἐξ ὑμῶν τὸν ὑετὸν πρὸ τριῶν μηνῶν τοῦ τραγήτου. Καὶ βρέξω ἐπὶ πόλιν μίαν, καὶ οὐ πόλιν μίαν οὐ βρέξω· μερὶς³⁸ μία βροχήσεται, καὶ μερὶς ἐφ' ἣν οὐ βρέξω ἐπ' αὐτὴν ξηρανθήσεται. Καὶ συναθροισθήσονται δύο πόλεις καὶ τρεῖς εἰς πόλιν μίαν τοῦ πτεῖν ὕδαρ, καὶ οὐ μὴ ἐμπλησθῶσι· διότι οὐκ ἐπεστράφητε πρὸς με, λέγει Κύριος». Μάθωμεν οὖν ὅτι δι' ἀπεροφὴν καὶ ἀμελείαν ταύτας ἡμῖν ὁ θεὸς τὰς πληγὰς ἐνέησιν³⁹, οὐκ ἐκτρίψαι⁴⁰ ζητῶν, ἀλλ' ἐπαγορθῶσαι σπουδάζων, κατὰ τοὺς χρηστοὺς τῶν πατέρων καὶ τῶν τέκνων οὐκ ἀμελεῖς⁴¹, οἱ θυμοῦνται κατὰ τῶν νέων καὶ διανίστανται, οὐ κακὸν τι δοῦναι σπουδάζοντες, ἀλλ' ἐκ τῆς νηπιώδους ὀλιγορίας καὶ τῶν τῆς νεότητος ἀμαρτιῶν, εἰς ἐπιμέλειαν ἄγοντες.

Ὅρατε τοίνυν τὸ πλῆθος τῶν ἡμετέρων ἀμαρτημάτων, καὶ τὰς ὥρας⁴² τῶν ἰδίων ἐξήγαγε φύσεων, καὶ τῶν καιρῶν τὰς ἰδέας⁴³ εἰς ἀλλοκότους κράσεις διήκειψεν, ὁ χειμὼν οὐκ ἔσχε τὸ σύνθετος ὑγρὸν μετὰ τοῦ ξηροῦ, ἀλλὰ πᾶσαν ἰχμᾶδα τῷ χρυστάλλῳ κατέδυσεν⁴⁴ τε καὶ κατεξήραναν· ἄμοιρος⁴⁵ δὲ διετέλεσε καὶ νηφῶν καὶ ὑετῶν. Τὸ ἕαρ πάλιν τὸ μὲν ἕτερον⁴⁶ μέρος τῶν ἰδιωμάτων ἐδειξε, τὴν θεομότητα λέγων· τοῦ δὲ ὑγροῦ τὴν μετουσίαν⁴⁷ οὐκ ἔσχε. Καὶ οὐκ αὖτε καὶ κρυμὸς, καὶ νῶς ὑπερβάλλοντα τοὺς ὅρους τῆς κτίσεως, καὶ κακῶς εἰς τὴν καθ' ἡμῶν συμφωνήσαντα βλάβην, τοῦ βίου καὶ τῆς ζωῆς⁴⁸ τοὺς ἀνθρώπους ἐλαύνουσι. Τίς οὖν ἄρα τῆς ἀταξίας καὶ τῆς συγχύσεως ἡ αἰτία; Τίς ὁ νεωτερισμὸς τῶν καιρῶν, ἐρευνήσωμεν ὡς νοῦν ἔχοντες, ὡς λογικοὶ λογισώμεθα. Μὴ ὁ κυβερνῶν τὸ πᾶν οὐκ ἔστι; Μὴ ὁ ἀριστοτέχνης θεὸς ἐπελάθειτο τῆς οἰκονομίας⁴⁹; Μὴ ἀφῆρθέη τῆς ἐξουσίας καὶ δυνάμεως; Ἡ τὴν ἰσχύον μὲν τὴν αὐτὴν ἔχει, καὶ τοῦ κράτους οὐ παρελύθη⁵⁰, παρηνέχθη⁵¹ δὲ εἰς σκληρότητα, καὶ τὸ λίαν ἀγαθὸν⁵² καὶ τὸ περὶ ἡμᾶς κηδεμονικὸν εἰς μισανθρωπίαν μετέβαλεν; Οὐκ ἂν εἴποι τις σωφρονῶν· ἀλλὰ φανερά καὶ δῆλα τὰ αἴτια δι' ἃ συνήθως οὐ διοικούμεθα⁵³. Ἀκαθεύοντες ἡμεῖς, ἄλλοις οὐ παρέχομεν· τὴν εὐεργεσίαν ἐπαινοῦμεν, καὶ ταύτης ἀποστεροῦμεν τοὺς δεομένους· δουλοῖοντες ἐλευθερούμεθα⁵⁴, καὶ τοὺς ὁμοδόλους οὐκ οἰκτείρομεν· πεινῶντες τρεφόμεθα, καὶ τὸν ἐνδεῆ παρατρέχομεν· ἀνευδεῖα χορηγῶν καὶ ταμίαν θεὸν ἔχοντες, φειδωλοὶ ἐγενόμεθα καὶ ἀκοινῶντοι πρὸς τοὺς πένητας· πολυτοκαῖ ἡμῶν τὰ πρόβατα, καὶ οἱ γυμνοὶ τῶν προβάτων πλείους⁵⁵. αἱ ἀποθῆκαι τῶν πλῆθει τῶν ἀποκειμένων στενεύονται, καὶ τὸν ἐστενωμένον⁵⁶ οὐκ ἐλευθέρουν· διὰ τοῦτο ἡμῖν ἀπειλεῖ τὸ δίκαιον κριτήριον· διὰ τοῦτο καὶ ὁ θεὸς οὐκ ἀνοίγει τὴν χεῖρα, ἐπειδὴ τὴν φιλαδελφίαν ἡμεῖς ἀπεκλείσαμεν.

37) Ο προφήτης Ἀμώς. Κεφ. 4, ἰδὲ 7. 37) Ἀφῆρσα.

38) Μερὶς ἀγροῦ. 39) Ἐνέησι. 40) Νὰ μὲς ἐξολοθρεύσῃ. 41) Ἐπιμελεῖς περὶ τὴν ἀνατροφὴν των. 42) Τὰς ὥρας τοῦ χρόνου. 43) Τὸν τρόπον, τὴν ἐψ.ν. 44) Τὴν ὕδαριν εἰς χρυστάλλον, τὴν ἐπάγωγε. 45) Μὴ ἔχω μερὸς, ἐστερημένους. 46) Τὸ ἐν ἑκ τῶν δύο.

47) Μετοχήν. 48) Διδάσκουσιν εἰς βίου καὶ ζωῆς, περιττὴ ἐπανάληψις διὰ τὸ ἰσχυρὸν τῆς φράσεως. 49) Τῆς οἰκονομίας τοῦ παντός. 50) Ἀπελύθη, ἀπεβλήθη. 51) Παραφέρωμαι. 52) Οὐδέτε. ἀντὶ ἀφορ. Κ. 5. 323. 6. 53) Δι, διοικούμεθα κατὰ τὴν συνήθησιν τρόπον ὑπὸ τοῦ θεοῦ. 54) Τῆς δουλείας τῶν παθῶν καὶ τῆς ἀμαρτίας. 55) Ἡ γιν. συγχρηστικῶς πρὸς τὸ πλείους. 56) Ἐκείνον ὅστις εἶναι εἰς τὰ στενά, εἰς στενωπρίαν.

διὰ τοῦτο ζηταί καὶ ἄρραι, ἐπεὶ δὴ ἡ ἀγάπη ἐφύγη. Φωνὴ λιτανεύοντων εἰκῇ⁵⁷ βοᾷ, καὶ πρὸς τὸν ἄερα διασπιδάννεται, οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς τῶν ἀξιούτων⁵⁸ ἠκούσαμεν.

Οἱ αὖ δὲ ἡμῶν ἡ προσευχὴ καὶ ἡ δέησις. Οἱ ἄνδρες, πλὴν ὀλίγων, ταῖς ἐμπορίαις σχολάζετε καὶ γυναῖκες ὑπηρετεῖτε τούτοις εἰς τὴν ἐργασίαν τοῦ μακρυνοῦ⁵⁹. Ὀλίγοι λοιπὸν μετ' ἐμοῦ καὶ τῆς προσευχῆς, καὶ οὗτοι ἰλιγγιώντες⁶⁰, χασμώνμενοι, μεταστρεφόμενοι συνεχῶς, καὶ ἐπιτηροῦντες, πότε τοὺς εἰχλούς ὁ ψαλμωδὸς συμπληρώσει, πότε ὡς δεσποτηρίου τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς ἀνάγκης τῆς προσευχῆς ἀφαιρηθῇσονται⁶¹. Οἱ δὲ δὴ παῖδες οἱ σμικροῦνται οὗτοι, οἱ τὰς δέλτους^{61*} ἐν τοῖς διδασκαλαῖς ἀποθέμενοι καὶ συμβοῶντες ἡμῖν⁶², ὡς ἄνεσιν καὶ τέρψιν τὸ πρᾶγμα⁶³ μετέρχονται, ἑορτὴν ποιοῦμενοι τὴν ἡμετέραν λύπην, ἐπεὶ δὴ τῆς ἐπαχθείας τοῦ παιδεύτου⁶⁴ καὶ τῆς φροντίδος τῶν μαθημάτων πρὸς ὀλίγον ἐλευθεροῦνται. Τὸ δὲ τῶν τελείων ἀνδρῶν πλῆθος, καὶ ὁ ταῖς ἁμαρτίαις ἐνεχόμενος δῆμος, ἄνετος ἐλευθεριάζων⁶⁵, καὶ γεγανωμένος⁶⁶ τὴν πόλιν διατρέχει, ὁ τῶν κακῶν τὴν αἰτίαν ἐν ταῖς ψυχαῖς περιφέρων, ὁ τὴν συμφορὰν κινήσας καὶ ἐργασάμενος. Ἀναίσθητα δὲ καὶ ἄμεμπτα βρόβη πρὸς τὴν ἐξουσιολογήσιν ἐπείγεται καὶ ἀθροίζεται, οὔτε τὴν ἀφορμὴν τῶν λυπούντων⁶⁷, οὔτε τοῦ συνήθως προσέξασθαι⁶⁸ γινώσιν ἢ δύναμιν ἔχοντα.

Σὺ⁶⁹ μοι πάρελθε εἰς μέσον, ὁ ταῖς ἁμαρτίαις πεσυρμένος· σὺ πρόσπεσε καὶ κλαῦσον καὶ στέναξον· ἄρες τὸ βρόβος ἐνεργεῖν τὰ ἴδια καὶ τῆς ἡλικίας ἀκόλουθα⁷⁰. Ἰνα τί κρύπτη κατηγοροῦμενος, καὶ τὸν ἀνεύθυνον⁷¹ εἰς ἀπολογίαν προίστῃς; Μὴ γὰρ παίζεται⁷² ὁ κριτής, ἵνα ὑποβολιμαῖον⁷³ ἀντεισάγῃς πρόσωπον; Ἐδεῖ δὲ παρεῖναι κἀκεῖνον. Μετὰ σοῦ πάντως, οὐ μόνον. Ὅρξῃ ὡς καὶ Νινευίται⁷⁴ τῇ μεταμελείᾳ τὸν Θεὸν δυσωποῦντες, καὶ πενθοῦντες τοῖς ἁμαρτήμασιν⁷⁵, καὶ μετὰ τὴν θάλασσαν καὶ τὸ κῆτος Ἰωνᾶς ἐξεδύσθησαν⁷⁶, οὐ τὰ βρόβη μόνον εἰς μετάνοιαν προσήσαντο, αὐτοὶ δὲ τρυφῶντες, αὐτοὶ εὐωχοῦμενοι διεζών⁷⁷ τὸν βίον· ἀλλὰ πρῶτους μὲν ἐδάμασσε τοὺς πατέρας τοὺς ἡμαρτηκότας ἡ νησεῖα, καὶ ἡ τιμωρία τοὺς πατέρας ἐκάκου· εἰς προσθήκας δὲ λόγον⁷⁸, ἡναγκασμένως ἐθρήνηε τὰ βρόβη, ἵνα διὰ πάσης ἡλικίας ἡ σκυθρωπάτης κρατήσῃ αἰσθανομένης τε καὶ ἀναισθήτου, τῆς μὲν, κατὰ προκρίσιν, τῆς δὲ, κατ' ἀνάγκην· καὶ οὕτως αὐτοὺς ἰδὼν ὁ Θεὸς ταπεινωθέντας, ὡς ἐπιπερδαίνουσιν ἑαυτοὺς^{78*} ταλαιπωρίαν παγγενῇ

57) Ματαίως. 58) Τῶν ἀπειτούντων ἀπὸ ἡμᾶς. 59) Εἰς θελαυριμένον. 60) Ζαλιζόμενοι, ἐντολούμενοι. 61) Ἰσως. Ἀρεθῇσονται. 61*) Τὰ τετραδικά. 62) Συνεψάλλον εἰς τὰς ἐκκλησίας. 63) Τὴν προσευχὴν. 64) Τῆς ἐπαχθείας παρουσίας ἢ τοῦ ἐπαχθεῖος τραύματος τοῦ διδασκάλου. 65) Ἀδιαφορῶν. 66) Φαιδρός. 67) Τῶν πρωταγίων τοῦ λιμοῦ καὶ πύχμου. 68) Ε. §. 410. 69) Ὑποτίθειν ὅτι ἀποτείνεται πρὸς τινὰ ἴδιον, ἀπειθεῖν τὸν λόγον πρὸς ἑαυτὸν εἰς ἑαυτὸν τὰ λεγόμενα ἐφαρμόζονται. 70) Τὰ ἔργα τὰ ἀνήκοντα εἰς τὴν ἡλικίαν του. 71) Ἀπλ. τὸν παῖδα. 72) Παίζεται, ὡς παρ' ἡμῶν, ἀντὶ ἀπατάται.

73) Μὴ γνήσιον. 74) Οἱ κάτοικοι τῆς Νινευί. 75) (Ἐπὶ) τοῖς ἁμ. 76) Γνωστὸν ὅτι τὸν Ἰωνᾶν, ριφθέντα εἰς τὴν θάλασσαν, κατεπίε κῆτος καὶ τὸν ἔβρισκε πάλιν Ἰωνᾶν. Οὗτος δὲ ἔκτοτε ἐκρύβετο μετάνειαν εἰς τὴν Νινευί, καὶ οἱ κάτοικοι αὐτῆς προσέπεσαν εἰς τὸν Θεόν, καὶ ἐζήτησαν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν των. 77) Γίν. πάντοτε τὸ εὖ θείν. 78) Ἐκ προσθήκης. 78*) Ἐν ἄλλοις, Ε α ρ τ ε ῖ ς καὶ ἐν ἄλλοις. Ε α μ τ ω ν.

κατακρίναντας,⁷⁹ καὶ τὸ πάθος ἤλιντε, καὶ τῆς τιμωρίας ἀνῆκε, καὶ τὸ χαίρειν ἐδωρήσατο, ταῖς εὐαισθήτως πενήθησαιν. Ὡς τῆς εὐμελοῦς μετανοίας! Ὡς τῆς σοφῆς καὶ πεπικνωμένης⁸⁰ θλίψεως! Οὐδὲ τὰ ἄλογα ἀσυντελέη⁸¹ τῆς τιμωρίας ἀφῆκαν, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ βοῶν ἐξ ἀνάγκης ἐμνηχανήσαντο⁸². Ἐχωρίσθη ἐκ τῆς βοῆς ὁ μύθος· ἀπηλλάθη τῆς μητρῶς θηλῆς ὁ ἀρειός. παιδίον ἐπιμαλζιον⁸³ οὐκ ἦν ἐν ταῖς τῆς τεκούσης ἀγκάλαις· ἐν ἰδίοις σηκαῖς⁸⁴ αἱ μητέρες, ἐν ἰδίοις τὰ τέκνα. Φωναὶ δὲ παρὰ πάντων οἰκτραὶ, ἀλλήλοις ἀντιδοῦναι καὶ ἀντηχοῦσαι. Τὰ τέκνα λιμώττοντα, τὰς πηγὰς ἐξήνται τοῦ γάλακτος⁸⁵. Αἱ μητέρες τῷ φυσικῷ πάθει διακοπτόμεναι, συμπάθεισι φωναῖς ἀνεκαλοῦντο τὰ ἔγγονα. Τὰ βρέφη κατὰ τὸν ὅμοιον τρόπον λιμώττοντα, σφοδρότατοι κλυθμῶ ἀνερέγγυντο⁸⁶ καὶ ἀπέσπαιρον. Αἱ τεκούσαι ταῖς φυσικαῖς ἀλγηδῶσι κατεκεντόντο τὰ σπλάγχνα. Καὶ διὰ τοῦτο τὴν ἐκείνων⁸⁷ μετάνοιαν, εἰς κοινὸν τοῦ βίου διδασκάλιον⁸⁸ ὁ θεόπνευστος λόγος⁸⁹ ἔγγραφον διέσωσεν. Ὁ πρεσβύτερος ἐπ' ἐκείνων ἐθρήνει, καὶ τὴν πολλὰν ἐτίλλει καὶ διεσπάρταεν· ὁ νεανίσκος καὶ ἀκμάζων σφοδρότερον ἀπωδύρετο· ὁ πένθος ἐστέναζεν· ὁ πλούσιος ἐπιλαθόμενος τῆς τρυφῆς, ἤσκει τὴν κακοπάθειαν ὡς σῶφρον⁹⁰. ὁ βασιλεὺς αὐτῶν τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν δόξαν εἰς αἰσχύνην μετέβαλεν· ἀπέθετο τὸν στέφανον, καὶ κόριν τῆς κεφαλῆς κατεχεάτο⁹¹. τὴν ἀλουργίδα ῥίψας σάκκον μετρημαῖσας⁹² τὸν θρόνον τὸν ὑψηλὸν ἀφείκει καὶ μετέωρον, ἐλσεινὸς τῇ γῇ προσεφύρετο⁹³. τὴν ἰδιόζουσαν καὶ βασιλικὴν καταλιπὼν ἀπάθειαν, συνεθρήνει τῷ δήμῳ· εἰς ἐγένετο τῶν πολλῶν⁹⁴, ὅτι τὸν κοινὸν πάντων δεσποτὴν ἐβλεπεν ὀργιζόμενον.

Τοῦτο δαύλων⁹⁵ εὐαισθήτων φρόνημα τοιαύτη τῶν ἀμαρτιῶν ἐνεχόμενων ἢ μετάνοια. Ἡμεῖς δὲ τὴν ἀμαρτίαν ἐπιτελοῦμεν συντόνως, ὀλιγωρῶς δὲ καὶ ῥαθυμίως ἀναλαμβάνομεν τὴν μετάνοιαν. Τίς εὐχόμενος ἀπορρεῖ⁹⁶ δάκρυον, ἰν' ὁμῆδρον λάβῃ καὶ σταγόνας εὐκαίρους; Τίς ἐξαλείψων ἀμαρτίας, κατὰ μίμησιν τοῦ μακαρίου Δαβὶδ, θρήνοις τὴν κοίτην ἐβρεξε⁹⁷; Τίς πόδας ἐβρεξε ξένων, καὶ τὴν κόριν τῆς ὁδοπορίας ἀπέκλυσεν⁹⁸, ἰν' ἐν καιρῷ δυσωπήσῃ τὸν Θεόν, αὐχμοῦ λύσιν ζητῶν; Τίς ἐθρεψε τὸ πατρός ἔρμηον παιδίον, ἵνα νῦν ἡμῖν ὁ Θεὸς θρέψῃ τὸν σῖτον ὡς ὀφτανόν τῇ τῶν ἀνέμων ἀκρᾷ κορυφῇ⁹⁹; Τίς ἐθεράπευσε χήραν κεκακωμένην ταῖς δυσκολίαις τοῦ βίου, ἵνα νῦν ἐπιμετρηθῇ¹⁰⁰ τὴν ἀναγκαίαν τροφήν; Διὰ ῥῆξιν γραμματεῖον ἄδικον¹⁰¹, ἰν' οὕτως ἡ ἀμαρτία λυθῇ. Ἐξάλειπον βαρυτάτων τόκων ὁμολογίαν, ἵνα τέκῃ¹⁰² τὰ συνήθη ἡ γῆ. Χαλκοῦ γὰρ καὶ χρυσοῦ καὶ τῶν

79) Ἐπιβαλόντας εἰς ἑαυτοὺς δι' ἰδίας κρίσεως ταλαιπωρίαν παγγενή, δηλ. ἐκτεταμένην εἰς ὅλα τὰ γένη, καὶ εἰς τοὺς ἄνδρας καὶ εἰς τὰ παῖδες. 80) Ἐμδριβοῦς, Α. Σ.

81) Μὴ πληρώσαντα τὸν ῥέον (δηλ. ἀμείταχα) τῆς τ. 82) Ἐπεὶ ῥ' ὁ χρόνος ὥστε νὰ τ' ἀναγκάσωσι νὰ βοῶσι. 83) Τὸ ὅποιον ἀκόμη βοῶναι. παιδί εἰς τὸ βοῶν. 84) Εἰς ἰδιαιτέρας μάνδρας (ἔμενον). 85) Τοὺς μαστοὺς. 86) Βεῖσπανον, ἔδρασαν ἐξάφνης φωνάς. 87) Τῶν Νινευιτῶν. 88) Διδάγμα. 89) Ἡ ἀγ. Γραφή, 90) Σῶφρον (σοφιστῆν).

91) Ἐχάτο κατὰ τῆς κ. 92) Κατὰ διδρῶσιν ἀντὶ τοῦ εἰς τὸ καίμενον Προσούρετο. 93) Τὸ κοινοῦ λαοῦ. 94) Δούλων τοῦ Θεοῦ. 95) Χρηστὴ μεταβατικῶς ἀντὶ τοῦ ὅτι ὁ ἄνθρωπος.

Εἶναι δι' συνήθως ἀμετάσταντος. 96) Χαλκίς γ. 7. Ἐν δάκρυι μου τὴν σωματὴν μου βρέξω.

97) Ἀπέκλυον. 98) Ἐκλυόμενον, ὡς τὸ Κορυφῶν παρ' ἡμῖν. 99) Παθ. 100) Χρῆσι-κὴν ὁμολογίαν, 101) Παίζει πρὸς τοὺς τόκους, εἰς τὴν εἰς τὸ ἐκ τοῦ ἀρχαίου ἢ κεφαλαιῶ

ἀγόνων παρὰ φύσιν γεννώντων, ἢ κατὰ φύσιν τίκτουςα γίνεται στείρα, καὶ πρὸς τιμωρίαν τῶν ἐνοικούντων κατεδικάσθη τὴν ἀκαρπίαν.¹⁰² Δεικνύωσαν τοίνυν οἱ τὴν πλεονεξίαν τιμῶντες, οἱ τὸν πλοῦτον μεθ' ὑπερβολῆς συν-ἀγοντες, τίς ἡ δύναμις τῶν θησαυρισθέντων, ἢ τί τὸ ὄφελος, ἂν ὀργισθεῖς ὁ θεὸς ἐπὶ πλείστον παρελκύσῃ τὴν τιμωρίαν. Ὁρρότεροί τ' ἄρα τοῦ χρυσοῦ γενήσονται οἱ τοῦτον σωρεύοντες, ἔαν μὴ τὸν ἄρτον, τὸν μέχρι γῆς καὶ πρώην καταφρονούμενον διὰ τὴν προχειρον ἐξουσίαν τῆς εὐθηνίας,¹⁰³ σχῶσι. Δὲ δὴ μὴ εἶναι¹⁰⁴ τὸν πιπράσκοντα, μηδὲ ὑπάρχειν αἶτον ἐν ἀποθήκαις, καὶ τίς ἡ χρῆσις τῶν βραχυτάτων βελαντιῶν, εἰπέ μοι. Οὐ μετ' ἐκείνων χωσθήσῃ¹⁰⁵; Οὐ γὰρ ὁ χρυσὸς, οὐ πηλὸς ἀχρεῖος πηλῷ τῷ σώματι παρα-κείταιται. Πάντα ἐκτίσω, καὶ ἐν ἀναγκάσι οὐκ ἔχεις, δύναμιν τοῦ τρεφεῖν σεαυτὸν. Τῷ παντί σου πλούτῳ, ἐν νερῷ ἀπέργαται¹⁰⁶. ὀλίγων ψεκδῶν ἐπινόησον πόρον· ἐπείζον¹⁰⁷ εἰς καρποφορίαν τὴν γῆν λύσον τῷ ὑπερηφάνῳ καὶ σοδοῦντι πλούτῳ τὴν συμφορὰν. Τάχα τινὰ τῶν εὐλαδῶν παρακαλέ-σαι, ἵν' εὐχαῖς ὡς ὁ Θεοδότης Ἡλίας¹⁰⁸ ἀνέσιν τῶν χαρίσεται τῶν δεινῶν ἀνθρώπων¹⁰⁹ ἀκτήμων, ὠχρίων, ἀνυπόδητος, ἀοίκητος, ἀνέστιος, ἄπορος, ἐνὶ χιτῶνι σκεπόμενος, ὡς Ἡλίας τῇ μελωτῇ, τὴν εὐχὴν ἔχων σύντροφον, τὴν ἐγκράτειαν ὁμοδικαίον. Κἀνέπιτύχης τῆς παρὰ τοῦ τοιοῦτου βοηθείας δεό-μενος, οὐ μακρὰ καταγελάσεις τῶν πολυμερίμων κτημάτων; οὐ προ-πτύσεις τῷ χρυσῷ; οὐ διαρρίψεις ὡς κόπρον τὸν ἄργυρον, ἐν πρότερον πάντα δυνάμενον καὶ φίλτατον ὀνομάζων, ἀδρανῆ βοηθὸν ἐπὶ τῆς χρείας ἐγνώρισας;

Διὰ σέ καὶ τὴν συμφορὰν ταύτην κατεδίκασεν¹¹⁰, ἐπεὶ δὲ ἔχων οὐκ ἐδί-δως· ἐπεὶ δὲ παρέτρεχες τοὺς πεινῶντας· ἐπεὶ δὲ πρὸς τοὺς ὀδυρομένους οὐκ ἐπιστρέφου· ἐπεὶ δὲ προσκυνούμενος οὐκ ἤλσεις. Ἐρχεται καὶ δι' ὀλίγους¹¹¹ ἐπὶ δῆμον κακὰ· καὶ μοχθηρίας τινός,¹¹² παραπέλαυτε δῆμος¹¹². Ἀχάρ¹¹³ ἱεροσύλησε, καὶ ὅλη ἡ παρτάξις ἐμαστίζετο· ὁ Ζαμβρι πάλιν εἰς τὰς Μα-διανιτίδας ἐξεπόρευσε, καὶ ὁ Ἰσραὴλ ἐπιπτεν εἰς δίκην. Πάντες τοίνυν, καὶ ἰδίᾳ καὶ κοινῇ, τοὺς βίους ἐαυτῶν¹¹⁴ ἐξετάσωμεν ὡς παιδαγωγῷ πρόσ-χωμεν τῷ αὐγμῷ, ἑκαστον τῆς ἰδίας ἀμαρτίας ὑπομνησάμενοι. Ἐξέσωμεν καὶ ἡμεῖς τοῦ γενναίου Ἰωβ τὴν φωνὴν εὐκυσθήτως¹¹⁵. χ ε ι ρ Κυρίου ἐστὶν ἡ ἀψαμένη μου. Καὶ μάλιστα μὲν πρωτοτύπως, τοῖς ἀμαρ-τήμασι τὴν συμφορὰν ἐαυτῶν¹¹⁴ λογισώμεθα¹¹⁶.

Εἰ δὲ δεῖ καὶ ἄλλο προσθεῖναι, ἔστιν ὅτε καὶ κατὰ πείραν ταῖς ψυχαῖς¹¹⁷ αἱ τοιούται τοῦ βίου δυσκληρίαι ταῖς ἀνθρώποις προσάγονται, ἵν' ἐπὶ τῆς δυσκολίας ἀπελεγχθῶσιν οἱ δόκιμοι, εἴτε πένητες, εἴτε πλούσιοι. Ἐκότεροι δὲ ἀκριβῶς διὰ τῆς ὑπομονῆς δοκιμάζονται, καὶν τούτῳ μάλιστα τῷ καιρῷ

τικτόμενον ἀργύριον. 102] Τὸ κατὰ δίκαν πολλὰς μὲ αἰτ. ἐκ γ'. καὶ γεν. [τῆς ἐν τῷ ῥήματι. προσ.] ἐκ δ'. 103] Διότι ὡς εὐθηναν προχειρῶς τὸν εἶχον. 104] Ἰπὸς ἐστὶ δὴν ὑπάρχει. 105] Χώνυμι. Θέλεις ταῦτ'. 106] Κατὰρθετε εἰς παραγάγῃς ἐν νερῷ, ὡς ἀπορῇ. 107] Ἐπείζω. Βασύν. 108] Ὁ Ἡλίας προσήλυτο τὸν βασιλῆα καὶ ἔδριε. 109] Αἱ ὀνομαστικαὶ αὗται ὑποκείμεναι τοῦ Χαρίσεται. 110] Ὁ Θεὸς κατεδίκασεν ἡμῶν τὴν συμφορὰν. 111] Ἐφατίνας ὀλίγων. 112] Ἰσραὴλ. Ενός. 112] Ὁ λαὸς ἐπαθεν ἐκ τῆς μοχθηρίας τινός μόνου. 113] Ἰσρ. Ναυὶ Ζ. 113] Ἡμῶν αὐτῶν. 114] Συναισθανόμενοι αὐ-τῶν. 115] Δι' ἡν. 116] Ἀς ἀποδώσωμεν. 117] Διὰ τὴν δοκιμασίαν αἱ ψυχαί.

δεικνύονται, ὁ μὲν, εἰ κοινωνικός καὶ φιλόδελος, ὁ δὲ εἰ εὐχάριστος¹¹⁸ καὶ μὴ τούαντιον βλάστημος, ταῖς τοῦ βίου περιφοραῖς ὥς τε συμμεταβάλλων τὸ φρόνημα. Οἶδα ἐγὼ πολλοὺς, οὐκ ἀκοῇ μαθὼν, ἀλλὰ τῇ πείρᾳ τοὺς ἀνθρώπους γνωρίσας, ὥς μέχρι¹¹⁹ μὲν ὁ βίος αὐτοῖς πρὸς εὐπορίαν διαμετρεῖται, καὶ ἐξ οὐρίας τὸ λεγόμενον χωρεῖ¹²⁰, μέσως¹²¹ γοῦν εἰ καὶ μὴ τελείως τῷ εὐεργέτῃ ὁμολογοῦντας τὴν χάριν· εἰ δὲ πού διὰ¹²² τὴν ἐναντίαν κατατάσσιν περιτραπείη τὰ πράγματα, καὶ ὁ μὲν πλούσιος γένηται πένης, ἡ δὲ ῥώμη τοῦ σώματος νόσος, ἡ δὲ δοῖα καὶ ὑπερηφάνεια αἰσχύνῃ καὶ ἀτιμία, ἀχαριστοῦντας, βλάσφημα φθειγγομένους, ὀκνοῦντας τὴν προσευχὴν, ὡς πρὸς χρεώστην βραδύνοντα τὸν θεὸν σχετλιάζοντας, οὐχ ὡς πρὸς δεσπότην ἀγανακτοῦντα διακειμένους. Ἀλλ' ἀπαγε τῶν λογισμῶν τήντοι αὐτήν ἔννοιαν¹²³. Ὅταν δὲ ἴδῃς θεὸν μὴ χαριζόμενον τὰ συνήθη, οὕτω λογίζου παρὰ σεαυτῷ· μὴ ἀδύνατος ὁ θεὸς χορηγεῖν τὴν τροφήν· καὶ πῶς, ὅς γε κύριός ἐστιν οὐρανοῦ καὶ πάσης διακοσμήτεως, ὥρων καὶ καιρῶν σοφὸς οἰκονόμος, κυβερνήτης τῶν πάντων, ὥσπερ τινὰ χορὴν εὐτακτον τὰς ὥρας καὶ τὰς τροπὰς ἀλλήλαις ὑποχωρεῖν ὀρίσας, ἵνα τῇ ἐκκεντῶν ποικιλίᾳ, ταῖς διαφοραῖς ἡμῶν ἐπαρκέσωσι χρεῖαις, καὶ νῦν μὲν κατὰ καιρὸν τὸ ὑγρὸν προσγένηται¹²⁴, αὖθις δὲ λάβῃ τὸ θερμὸν, καὶ τὸ ψυχρὸν¹²⁵ ἐγκραθῇ τῷ ἐναικτῷ, καὶ τοῦ ξηροῦ τὴν χρεῖαν μὴ ἀμοιρήσωμεν¹²⁶. Οὐκοῦν δυνατός ὁ θεός. Τοῦ δυνατοῦ¹²⁷ δὲ προσόντος καὶ ὁμολογουμένου, μὴ ἄρα τὸ ἀγαθὸν ἐνέλειπεν, οὐδὲ οὗτος ἐφετός¹²⁸ ὁ λόγος. Τίς γὰρ ἀνάγκη τὸν μὴ ἀγαθὸν ἐπείσειν ἐν ἀρχῇ δημιουργῆσαι τὸν ἄνθρωπον; Τίς δὲ ὁ κατεπείξας¹²⁹ τὸν κτίστην καὶ μὴ βουλούμενον χορὴν λαβεῖν καὶ τοιοῦτον ἐκ πηλοῦ κάλλος ἰδιοποιῆσαι¹²⁷; Τίς ὁ πρὸς ἀνάγκην πείσας¹²⁸, κατελκόντα ἰδίαν τὸν λόγον τῷ ἀνθρώπῳ χαρίσασθαι, ἵν' ἐκείθεν ὁρμηθεῖς¹²⁹ τεχνῶν μάθησιν δέξεται, καὶ μάθῃ περὶ τῶν ἀνωτάτων¹³⁰ φιλοσοφεῖν, ὧν αἰσθητῶς οὐχ ἄπτεται; Κἄν¹³¹ οὕτω λογιζόμενος, εὐροῖς τὴν ἀγαθότητα τῷ θεῷ συνοῦσαν, καὶ μέχρι καὶ νῦν μὴ ἀπολιμπανομένην· ἐπεὶ, τί ἐκώλυεν, εἰπέ μοι, μὴ αὐχμὸν εἶναι τὸ ὁρώμενον, ἀλλὰ τελείαν ἐκπύρωσιν¹³², καὶ μικρὸν ὑπαλλλάξαντα¹³³ τὸν ἥλιον τῆς συνήθους πορείας, πλησιάζοντα δὲ τοῖς περιγείοις¹³⁴ σώμασιν, ἐν ἀκαρεῖ καταφλέξει πᾶν τὸ ὁρώμενον, ἢ βρέξει πυρὸς τοῦ οὐρανοῦ καθ' ὁμοίωσιν τῶν ἤδη κολασθέντων ἀμαρτωλῶν¹³⁵.

Ἐπὶ σεαυτοῦ καὶ τῶν σῶν λογισμῶν¹³⁶ γενοῦ ἄνθρωπε. Μὴ ποίει τὰ τῶν ἀνηνῶν παίδων, οἱ παρὰ διδασκάλου ἐπιτιμηθέντες, τὰς δέλτους ἐκείνῃ καταφρήνῃν οὖσι, πατρός δὲ δι' ὠφέλειαν τὴν τροφήν ὑπερθεμένου¹³⁷, τὴν

118] Εὐγνώμων εἰς τὸν θεόν. 119] Πλεονασμός. Ἐν ἐσθ. 120] Ἐξ οὐρίας χωρεῖ· ἔχει αὐρίον τὸν ἀνέμον, εὐθεύεται. Τὸ λεγόμενον, κατὰ τὴν παροιμ. 121] Μετρίως.

122] Ἐκ περιστάσεως ἰνυγτίας. 123] Μακρὸν τῶν λογισμῶν σου ἔχε τὴν τοιαύτην ἰδέαν, ἔτι· δηλ. ὁ θεὸς χρεώσται καὶ βραδύνει. 124] Ὀρίσας ἵνα προσγένηται. 125] Οὐδέτερον ἀντί, ἀφαιρεμένον. 126] Δηλ. ἔχωμεν καὶ ξηρασίαν πρὸς τὴν χρεῖαν ἡμῶν. 127] Παραδεικτός.

127] Ἰσ. Εἰδοποιῆσαι. 128] Πειθαναγκάσας. 129] Τὸν λόγον μεταχειριζόμενος.

130] Περί τῶν ὑψηλοτέρων πραγμάτων. 131] Καὶ οὕτω λογιζόμενος εὐροῖς αὐ.

132] Νᾶ ἀνέψῃ ἡ γῆ. 133] Παρατραπέντα. 134] Ταῖς πλησίον εἰς τὴν γῆν.

135] Τῶν ἐν κοδμοῖς καὶ Γομόρε. 136] [Ἐλθε εἰς τὸν ἐκκεντῶν σου. 137] Ἀναλαβόντος.

ἐσθῆτα καταπράττουσιν, ἢ το τῆς μητρὸς πρόσωπον τοῖς ὄνυξι καταζά-
νουσι. Κυβερνήτην μὲν γὰρ ὁ χειμῶν, καὶ τὸν ἀθλητὴν τὸ σάδιον, τὸν
στρατηγὸν παράταξις, τὸν μεγάλωψον ἡ συμφορά, τὸν Χριστιανὸν δὲ πει-
ρασμὸς δοκιμάζει καὶ βασανίζει, καὶ αἱ λύπαι τὴν ψυχὴν ὡς τὸ πῦρ τὸν
χρυσὸν ἀπελέγχουσι. Πένης εἰ, μὴ ἀθυμήσης· ἡ γὰρ εἰς ἄγαν κατῆφεια
γίνεται τῆς ἀμαρτίας αἰτία, τῆς μὲν λύπης βλαπτεύουσας τὸν νοῦν καὶ
ἀμηχανίας ἐμποιοῦσας ἱλιγγον, τῆς δὲ ἀπορίας τῶν λογισμῶν τὴν ἀχαρι-
στίαν ἀπογεννώσας· ἀλλ' ἔχε τὴν ἐλπίδα πρὸς τὸν Θεόν, Μὴ γὰρ οὐκ ἀπο-
θλέπει τὴν γένωσιν.¹³⁸ ἔχει τὴν τροφὴν ἐν χειρὶ, καὶ παρέλκει¹³⁹ τὴν δόσιν,
ἵνα σου δοκιμάσῃ τὸ βέβαιον¹⁴⁰, ἵνα καταμάθῃ τὴν γνώμην, εἰ μὴ τῇ
τῶν ἀκολάστων καὶ ἀγνωμόνων ἐστὶν ὁμοία. Καὶ γὰρ ἐκεῖνοι μέχρι μὲν
ἐν τῷ σώματι τὰ σιτία τυγχάνει, εὐφημοῦσι, κολακεύουσιν, ὑπερθυμάζου-
σιν· ὀλίγον δὲ τῆς τροπῆς ὑπερθεσίης¹³⁷, ὥσπερ τισὶ λίθοις ταῖς βλα-
σφημίαις βλάλλουσιν οὐς πρὸ βραχέος ἵσα Θεῷ διὰ τὴν ἡδονὴν προσεκύνουσι.
Ἐπελθε¹⁴¹ τὴν παλαιὰν διαθήκην, τὴν νέαν, καὶ πολλοὺς εὐρήσεις ἐν
ἐκάστη τοὺς διαφορῶς τραφέντας. Ἡλίαν εἶχεν ὁ Κάρμηλος¹⁴², ὅρος ὑψη-
λὸν καὶ ἀοίκητον· ἔρημος, ἔρημον¹⁴³, ψυχὴ¹⁴⁴ δὲ ἦν τῷ δικαίῳ τὰ πάντα,
καὶ τῆς ζωῆς ἐφόδιον ἢ πρὸς Θεὸν ἐλπίς. Ζῶν δὲ οὕτω, λιμῶ τὴν ζωὴν οὐκ
ἀπήλλαξεν¹⁴⁵, ἀλλ' οἱ ἀρπακτικώτατοι καὶ μάστιγα γαστρίμαργοι τῶν ὀρ-
νίθων, οὗτοι διεκόμεζον τὰ σίτα, καὶ τροφῆς ἐγένοντο τῷ δικαίῳ διάκονοι,
οἱ τὰς ἀλλοτρίας τροφὰς ἐκ συνηθείας ἀρπάζοντες, καὶ τῷ δεσποτικῷ προ-
σέγγματι τὴν φύσιν διήμειψαν¹⁴⁶, πιστοὶ φύλακες γενόμενοι τῶν ἄρτων καὶ
τῶν κρεῶν. Ταῦτα γὰρ τῷ ἀνδρὶ φέρειν τοὺς κόρακας, παρὰ τῆς πνευμα-
τικῆς ἱστορίας ἐμάθομεν. Εἶχε δὲ καὶ ὁ Βαβυλωνίως λάκκος τὸν Ἰσραήλι-
την νεανίσκον¹⁴⁷, αἰχμαλώτον μὲν τὴν συμφορὰν¹⁴⁸, ἐλευθέρων δὲ τὴν ψυ-
χὴν καὶ τὸ φρόνημα. Καὶ τί τὰ παρ' ἐκείνων¹⁴⁹. Οἱ μὲν λείοντες¹⁵⁰ παρὰ
φύσιν ἐνήνευσον, ὁ δὲ τοῦτο τροφεὺς Ἀβδακούμ¹⁵¹, ἐφέρετο δι' αἴερος, κο-
μίζοντας τοῦ Ἀγγέλου μετὰ τῶν ὄνων τὸν ἄνθρωπον. Καὶ ἵνα μὴ λιμῶ
πισθῇ δίκαιος, τοσαύτης ὑπερηγέθη γῆς καὶ θαλάσσης ὁ προφήτης ἐν
μικρῷ μορίῳ κειροῦ. ὅσῃν ἐκ τῆς Ἰουδαίας μέχρι Βαβυλωνος ἠπλώ-
σθαι¹⁵². Τί δὲ πάλιν ὁ τῆς ἐρήμου λάκος¹⁵³, οὗ Μωϋσῆς ἐπετρόπευσε; Πῶς
ῥακοποιήθη τὸν βίον ἐν ἑταπὶ τεσσαράκοντα, Οὐκ ἦν ἐκεῖ σπειρώων ἀνὴρ, οὐ
βοῦς ἔλκων ἄροτρον, οὐχ ἄλως, οὐ λιγὸς, οὐ ταμείον, καὶ τὴν τροφὴν εἶχον
ἄσπορον καὶ ἀνήροτον¹⁵⁴, καὶ τὰς πηγὰς ἐχορήγει πέτρα, οὐ πρότερον
οὕτως, ἀλλ' ἐκρηγείσας ἐπὶ τῆς χρείας.

138] Τὴν γένωσιν. 139] Ἀναβάλλει. 140] Τὴν σταθερίτητα. 141] Διέλθε, ἀνάγνωθι.

142] Ὁ Ἡλίας κατ' ὡκεῖ τον Κάρμηλον. 143] Ἐρημος ὁ Καρμηλὶς ἔρημος [δηλ. ἀκοι-
νώητος] τ. ὁ Ἡλίας. 144] Ἡ περὶ σωτηρίας τῆς ψυχῆς του προσεῖς ἦσαν εἰς αὐτὴν τὸ πᾶν.
145] Δὴν ἔλασσε. 146] Μετεβόλιν τὴν φύσιν των διὰ προσαγωγῆς τοῦ Θεοῦ.

147] Δηλ. ὁ Ἰσρ. νεανίσκος [ὁ Δανιὴλ] κατ' ὡκεῖ τον λάκκον. 148] Κατὰ τὴν διὰ τὴν σ.

149] Τὰ παρὰ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ φρονήματος; δηλ. τί προήλθεν εἰς αὐτὸν ἐκ τοῦ οὗ
εἶχε τοιαύτην ψυχὴν. 150] Ὁ Δανιὴλ ἐβρίσθη εἰς λάκκον λεοντῶν, καὶ οἱ μὲν λείοντες δὴν
τὸν ἔβλαψαν, ἐφέρετο δὲ θαυμασίως ὑπὸ Ἀγγέλου. Δαν. ΣΤ'. 151] Ὁ περὶ τῆς Ἀβδα-
κούμ μετεκομίσθη ἀνθρώπος διὰ τοῦ αἵερος εἰς Ἰουδαίαν καὶ τῷ ἑταπὶ τροφὴν.

152] Ε. § 417, σημ. 153] Δηλ. ὁ λάκος τοῦ Ἰσραὴλ διεκόμεν τὴν ἔρημον. 154] Μὴ καλ-

Ἄριθμι τὰ καθ' ἑκάστον ἀπικριθεῖσθαι τῆς τοῦ θεοῦ προνοίας, ἡ πολλὰ-
κις ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων πατρικῶς ἐνδείξατο. Σὺ δέ, κατερέστησεν ὀλίγον ἐπὶ
τῆς σφοδρᾶς, ὡς ὁ γεννητὸς Ἰωβ, καὶ μὴ περιτρεχῆς¹⁵⁵ ἐκ τοῦ κλύδω-
νος* μηδὲν ἀποδόλῃς ὧν φέρεις ἀγωγίμων¹⁵⁶ τῆς ἀρετῆς* ὡς βαρύντων
ἐνθήκην¹⁵⁷ τὴν εὐχαριστίαν διάσωσον ἐπὶ τῆς ψυχῆς, καὶ λήψῃ
καὶ σὺ τῆς εὐχαριστίας τὰ διπλασίονα τῆς τρυφῆς. Μνημονεύει τῆς Ἀπο-
στολικῆς ρήσεως ἐν παντί¹⁵⁸ εὐχαριστεῖτε. Πένης εἶ, ἄλλον ἔχεις
πάντως πενέστερον. Σοὶ δέκα ἡμερῶν τὰ σιτία¹⁵⁹, ἐκείνω μίξ.

Ὡς καλὸς καὶ εὐγνώμων, τὸ σὺν περιττόν ἐπανίσωπον¹⁶⁰ πρὸς τὸν ἐνδεῆ.
Μὴ οὐκῆτης ἐκ τοῦ ὀλίγου δοῦναι* μὴ προτιμήσης τὸ σὺν συμμέρον ἐκ¹⁶¹
τοῦ κοινοῦ κινδύνου. Κἂν εἰς ἓνα ἄρτον περιστῇ¹⁶² ἡ τροφή, ἐπιστῇ δὲ
ταῖς θύραις ὁ ζήτων, προκύβισον ἐκ τοῦ ταμείου τὸν ἓνα, καὶ ἐπιθείς ταῖς
χερσὶ πρὸς οὐρανὸν ἀνατείνας¹⁶³, εἰπέ λόγον ἐλεεινόν^{163*} ὁμοῦ καὶ εὐγνώ-
μονα. Εἰς ἄρτος, ὃν ὄρες, Κύριε, καὶ ὁ κίνδυνος προφανῆς* ἀλλ' ἐγὼ τὴν
σὺν ἐντολὴν ἐμοῦ προτίθμην¹⁶⁴, καὶ ἐκ τοῦ ὀλίγου διδῶμι τῷ λιμῶντοντι
ἀδελφῷ. Δὸς δὲ καὶ σὺ τῷ κινδυνεύοντι δούλω. Οἶδά σου τὴν ἀγαθότητα,
θαρῶν τῇ δυνάμει* οὐχ ὑπερτίθεσαι εἰς χρόνον¹⁶⁵ τὰς χάριτας, ἀλλὰ σκε-
δανύεις ὅταν θέλῃς τὰς δωρεάς. Κἂν οὕτως εἴπῃς καὶ πρᾶξις, ὃν δίδως
ἐκ τῆς στενωπέως¹⁶⁶ ἄρτον, σπέρμα γίνεται γεωργίας, πολύχουν¹⁶⁷ ἀπο-
γενεῖ καρπὸν, ἀρόχων τῆς τροφῆς, ἐλέου πρότερος. Εἰπέ καὶ σὺ τῆς γῆρας
τῆς Σιδωνίας¹⁶⁸ ῥῆμα ἐν τοῖς ὁμοίοις, εὐκαίρως τῆς ἱστορίας μνημόνευσον.
Ζῇ Κύριος ὅτι τοῦτον ἔχω ἐν τῇ οἰκίᾳ μόνον εἰς δικαιοσύνην ἐμοὶ καὶ τοῖς
παιδίοις. Κἂν δῷς ἐκ τοῦ λείποντος, ἔξεις καὶ σὺ τὸν καμψάκην¹⁶⁹ τοῦ
ἐλέου τῇ χάριτι βρίοντα, τὴν ὑδρίαν τῶν ἀλεύρων ἀκένωτον* ἐπὶ γὰρ τῶν
πιστῶν, φιλοτιμῶς ἡ τοῦ θεοῦ χάρις μιμεῖται τὰ φρέατα, τὰ αἰετινόμενα
καὶ μὴ ἐξκντλούμενα, τὸ διπλαῖον ἀντείσταται¹⁷⁰ δάνεισον ὁ ἄπορος τῷ
πλουσίῳ θεῷ¹⁷¹, πιστεύουσιν τῷ θεῷ εἰς πρόσωπον ἰδίου ὑπὲρ τοῦ θλιβομένου
λαμβάνοντι, καὶ οἰκοθεν ἀποδιδόντι τὴν χάριν. Ἀξιοπότης ὁ ἐγγυητής,
πανταχοῦ γῆς καὶ θαλάττης ἡπλωμένους ἔχων τοὺς θησαυροὺς. Καὶ πλέων
ἐὼν ἀπαιτήτης τὸ δάνεισμα, λήψῃ ἐπὶ μέσου πελάγους σὺν τόποις τὸ κε-
φάλαιον, Φιλοτιμεῖται γὰρ ἐν ταῖς προσθήκαις¹⁷².

Τὸ τοῦ λιμῶντος νόσημα, (δ) λιμός, οἰκτρὸν πάθος ἐστὶ* λιμός, ἀν-
θρώπων συμφορῶν ὑπάρχει τὸ κεφάλαιον¹⁷³. πάντων θανάτων μοχθηρότε-

λειτουργούμενη δι' ἄρθερον* ἔννοια δὲ τὸ ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ καταπίπτειν μάννα, 181 σημ. 26.

155] Διαποδογμοισθῆς, ὡς τὰ πλοῖα εἰς τὴν τροχμαίαν. 156] Εὐπερυσμάτων. Παρά-
βάλλει τὸν Χριστιανὸν μὲ πλοῖον πορρωμένον, πλέων εἰς τροχμαίαν. 157] Το φερτίον τοῦ
πλοίου. 158] Καρῶ ἡ ἔργω. 159] Ἐπάργουσι. 160] Διὸς δὲ, περὶ τὸν ἔχει εἰς τὸν ἀν-
διτ, ἡμέ νά ἔχετο τοια. 161] Μὴ ἑαίρεσθς δηλ. ἐκ τοῦ κοινοῦ κινδύνου το συμμέρον σου
καὶ προτιμήσης αὐτό. 162] Κατανήγη, περισσοθῆ. 163] Ἐνν. τὰς ὄψεις.

163*] Κινδύντα εἰς ὅταν, εἰς ἔλεον. 164] Τίθμην πρὸ ἐμοῦ, προτιμῶ. 165] Δὲν ἀναβάλ-
λαι εἰς μακρὸν χρόνον. 166] Ἐκ τῆς στενωπέως σου. 167] Πολλὰ πλοῖα καὶ καρποφοροῦντα,
ἀρθονον, ἐκ τοῦ πολὺ γίω. 168] Βασ. Γ. 47. 169] Σαυψάκι. 170] 171] Ἀντὶ ὅσων διδουσι. 171] Διότι ὁ δίδων εἰς ἐνδεῆ δακρύει εἰς τὸν θεόν, καὶ θέλει τὰ
λάθει μετὰ τόκου ἀρθονον. 172] Φιλοτιμεῖται νά προσέβη ἀναποδίδων.

173] Τὸ κυριώτερον.

ρον τέλος αὐτος.¹⁷⁴ Ἐπὶ γὰρ τῶν ἄλλων κινδύνων ἡ ξίφος ἀκμή τὴν τελευτήν ὀξέως ἐφίστην.¹⁷⁵ ἢ πυρὸς ὁρμὴ συντόμως τὸ ζῆν ἀποσθένουσιν, ἢ θηρία τοῖς ὁδοῦσι διασπαράσσοντα ὅσα καίρια τῶν μελῶν, οὐ συγχωρεῖ τῇ παρολκῇ τῆς οὐδύνης τιμωρηθῆναι.¹⁷⁶ Λιμός δὲ ἀργόν¹⁷⁷ ἔχει τὸ κακόν, παρῆλκουσαν τὴν ἀλγυδύνα, ἐγκαθημένην τὴν νόσον καὶ ἐμφολεύουσιν, θάνατον αἰεὶ παρόντα καὶ αἰεὶ βραδύνοντα· τὸ γὰρ κατὰ φύσιν¹⁷⁸ ὑγρὸν ἐκδανῶν, τὸ θερμὸν καταψύγει, τὸν ὄγκον συστέλλει, τὴν δύναμιν κατ' ὀλίγον ἀπομαρναίνει· ἡ σὰρξ ὡς ἀρχόνιον¹⁷⁹ τοῖς ὀστέοις περικείται, ὁ χρός ἄνθος¹⁸⁰ οὐκ ἔχει· τὸ μὲν γὰρ ἐρυθρόν φεύγει ἐκτετακμένου τοῦ αἵματος, τὸ λευκὸν δὲ οὐκ ἔστι, τῇ ἰσχύϊ¹⁸¹ τῆς ἐπιρρινοῦς μελινομένης· πελιδνὸν δὲ τὸ σῶμα, ὠχρότητι καὶ τῷ μέλανι ἐλευεῖνός ἐκ τοῦ πάθους κρινόμενον.¹⁸² γόνυκα οὐ βλαστῶντα, ἀλλὰ πρὸς βίαν¹⁸³ ἐλκόμενα· φωνὴ λεπτή καὶ ἀδρανής· ὀφθαλμοὶ ἐκασθενούντες ταῖς κοιλότησιν¹⁸⁴, εἰκὴ ταῖς ὀφθαλμοῖς¹⁸⁵ ἐναποκείμενοι, ὡς τὰ τοῖς ἐλύτροις ἐμψυγέοντα τῶν ἀπορροῶν· γαστήρ κενὴ καὶ συμπεπτωκυῖα καὶ ἀμορφος, οὐκ ὄγκον, οὐ φυσικὴν τῶν σπλάγγνων ἐπίτασιν ἔχουσα· τοῖς ὀστέοις δὲ τοῦ σώματος προσπεπλεγμένη.¹⁸⁶ Ὁ οὖν τοιούτων σῶμα παρatreχών¹⁸⁷, πόσων καλῶσεων ἄξιος; Τίνα δὲ ὠμότητος ὑπερβολὴν καταλείψει.¹⁸⁸ Πῶς δὲ οὐκ ἄξιος τοῖς ἀνημέροις τῶν θηρίων συναριθμεῖσθαι, ὁρᾶσθαι δὲ ὡς ἐναγῆς καὶ ἀνδροπόνος; Ὁ γὰρ ἔχων ἐν ἐξουσίᾳ τὴν τοῦ κακοῦ θεραπείαν, ἐκὼν δὲ καὶ πρὸς πλεονεξίαν ὑπερτιθέμενος, εἰκότως ἂν ἐν τῷ ἴσῳ τῶν αὐτοχρίων¹⁸⁹ καταδικάζεται.

Τὸ τοῦ λιμοῦ πάθος κατηνάρκατε πολλοὺς πολλάκις καὶ τοὺς ὅρους κινῆσαι τῆς φύσεως, ἀφασθαι μὲν ἀνθρώπων¹⁹⁰ τῶν ὁμοφύλων σωμάτων, μητέρας δὲ παῖδα ἂν ἐκ τῆς γαστρὸς προήγαγε, πάλιν τῇ γαστρὶ κακῶς ὑποδεξασθαι¹⁹¹ καὶ τοῦτο τὸ δρᾶμα, Ἰουδαϊκὴ ἐτραγωδῆσεν ἱστορίαν, ἣν Ἰωσήφης¹⁹² ἡμῖν ὁ σπουδαῖος συνεγράψατο, ὅτε τὰ δεινὰ πάθη τοῖς Ἰεροσολυμίταις κατέλαβε, τῇ εἰς τὸν Κύριον δυσσεβεῖα ἐνδίκους τιμωρίας τινύντας.¹⁹³ Ὅρξ καὶ αὐτὸν τὸν ἡμέτερον θεόν, τὰ μὲν ἄλλα τῶν παθῶν πολλάκις παρatreχόντα, ἐπὶ δὲ τοῖς πεινῶσι συμπαθῶς σπλαγγνίζόμενον. Σπλαγγνίζομαι γάρ, φησὶν, ἐπὶ τὸν ὄχλον. Διὸ καὶ ἐν τῇ τελευταίᾳ κρίσει, ἔνθα προσκαλεῖ τοὺς δικαίους ὁ Κύριος, τὴν πρώτην τάξιν ὁ μετὰδοτικός ἐπέχει· ὁ τροφεύς, προστάτης¹⁹⁴ τῶν τιμωμένων· ὁ τὸν ἄρταν γορηγῆσας, πρὸ πάντων καλεῖται· ὁ χρηστός καὶ εὐμετάδοτος, πρὸ τῶν ἄλλων δικαίων τῇ ζωῇ¹⁹⁵ παραπέμπεται· ὁ ἀκοινῶντος καὶ φειδωλός, πρὸ πάντων ἀμαρτωλῶν τῷ πυρὶ παραδίδοται.

174] Ὁ ἐκ λιμοῦ θάνατος. 175] Ἐπιφέρει. 176] Νὰ ὑπερέβη τις διὰ διαρκείας τῶν πόνων. 177] Βραδίως προβαίνειν. 178] Τὸ ἐκ φύσεως ἐνυπάρχον εἰς τὸ σῶμα. 179] Ἀρχόντης ὑπάταξ. 180] Ζωηρότητα. 181] Μελινομένης τῆς ἰσχύος διὰ τῆς ἐγγύ. 182] Διακρινόμενον. Ἄλλ' ἴσθ. διερρωτόν· Κρινόμενον διότι τὸ πελιδνὸν εἶναι κρᾶμα ὠχροῦ καὶ μέλανος.

183] Διὰ βίαν. 184] Ἀσθενούντες ἐν ταῖς κοιλ. 185] Ὀφθαλμοὶ λέγει τὰ κοιλώματα καὶ τὰ βλεφάρη. 186] Κολλημένη. 187] Μὴ βοηθῶν. 188] Ποῖαν ὠμότητα δὲν θέλει πράξει ἐφ' οὗ ἐπράξεν αὐτήν. 189] Ἐξ ἰσοῦ μὲν τοὺς αὐτοχρίτας. 190] Νὰ γράψωιν ἀνθρώπους.

191] Φαγεῖν αὐτόν. 192] Ἰωσήφης, ἱστορικός, γράψας ἱστορίαν καὶ ἐτραγωδίαν τῶν Ἰουδαίων. 193] Τίνα καὶ τίνους· τινύντας τιμωρίας ἐπὶ τῇ δυσσεβεῖα· τιμωριούμενους διὰ τὴν ἀσεβειάν των. 194] Ἐκείναι πρωτοστάτης. 195] Εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν, εἰς τὴν τοῦ πατρὸς αἰδέου.

Ἐπὶ τὴν μητέρα σε τῶν ἐντολῶν ὁ καιρὸς καλεῖ¹⁹⁶, καὶ σφόδρα μερίμνησον, ἵνα σε μὴ παρέλθῃ ὁ τῆς πανηγύρεως καὶ τῶν συναλλαγμάτων καιρὸς. Ρεῖ γὰρ ὁ χρόνος, καὶ οὐκ ἐκδέγεται τὸν βραδύνοντα¹⁹⁷· σπεύγονται αἱ ἡμέραι, τὸν ὀκνηρὸν παρατρέχουσιν¹⁹⁷, καὶ ὡς οὐκ ἔστι¹⁹⁸ ρεῖσμα ποταμοῦ στήσαι εἰ μὴ τις κατὰ τὴν πρώτην ἐντευξιν καὶ προσβολὴν ἀνελόμενος¹⁹⁹ εἰς δέον τῷ ὕδατι χρῆταιτο, οὕτως οὐδὲ τὸν χρόνον ταῖς ἀναγκαστικαῖς περιόδοις ἐλαυνόμενον²⁰⁰ ἐπισχεῖν²⁰¹, οὐδὲ παρελθόντα ἀνακαλέσαι εἰς τὸ κατόπιν, εἰ μὴ τις προσάγοντος²⁰² λάβοιτο. Καὶ διὰ τοῦτο τὴν ἐντολήν ὡς φεῖγρυσαν κάτασχέ καὶ ἐπιτέλεσον, καὶ λαβόμενος πανταχόθεν, ἐν ταῖς ἀγκυλαῖς περιδραῖαι. Δὸς ὀλίγα, καὶ πολλὰ κτῆσαι²⁰³. Λύσον τὴν πρωτότυπον ἁμαρτίαν²⁰⁴ τῇ τῆς τροφῆς μεταδόσει. Ὡς γὰρ Ἀδὰμ, καθὼς φαγὼν, τὴν ἁμαρτίαν παρέπεμψεν²⁰⁵, οὕτως ἐξαλείφωμεν ἡμεῖς τὴν ἐπίβουλον βρωσιν²⁰⁶, ἐὰν χρειῶν ἀδελφοῦ καὶ λιμὸν θεραπεύσωμεν. Αἰοὶ ἀκούσατε, Χριστιανοὶ ἐνωπίσασθε, ὅτι τάδε λέγει Κύριος, οὐ δημηγορῶν αὐτοφώνως²⁰⁷, τοῖς δὲ τῶν δούλων στόμασιν ἐνήχων ὡς ὀργάνοις. Μὴ φανῶμεν οἱ λογικοὶ τῶν ἀλόγων ὡμότεροι²⁰⁸· ἐκεῖνα γὰρ τοῖς ἐκ τῆς γῆς φεομένοις παρὰ τῆς φύσεως, κοινῇ κέχρηται, καὶ προβάτων ἀγέλαι, ἐν καὶ τὸ αὐτὸ καταδόσκονται ὅρος· ἵπποι δὲ πεμπληθεῖς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν κατανέμονται πεδιᾶδα, καὶ πάντα τὰ καθ' ἕκαστον²⁰⁸ ἀλλήλοις παραχωρεῖ²⁰⁹ τῆς ἀναγκαίας τῶν χρειῶν ἀπολούσεως. Ἡμεῖς δὲ ἐγκολπιζόμεθα²¹⁰ τὰ κοινὰ, τὰ τῶν πολλῶν μόνον ἔχομεν. Αἰδεσθώμεν Ἑλλήνων φιλόκνηθρα διηγήματα. Παρὰ τισιν ἐκεῖνων, νόμος φιλόκνηθος μίαν τράπεζαν καὶ κοινὰ τὰ σιτία, μίαν ἐρίαν σχεδὸν τὸν πολυκνήθρον δῆμον ἀπεργάζεται²¹¹. Καταλείψωμεν τοὺς ἐξωθεν καὶ ἀπέλθωμεν εἰς τούτων τρισχιλίων ὑποδείγματα²¹², τὸ πρῶτον τῶν χριστιανῶν ζηλώσωμεν σύνταγμα²¹³, ὅπως ἦν αὐτοῖς ἅπαντα κοινὰ, ὁ βίος, ἡ ψυχὴ, ἡ συμπαῖς, ἡ τράπεζα κοινὴ, ἀδιαίρετος ἀδελφότης, ἀγάπη ἀνυπόκριτος, τὰ πολλὰ σώματα ἐν ἑργαζομένῃ, τὰς διαφόρους ψυχὰς εἰς μίαν ὁμόνοιαν ἀρμύζοντα. Πολλὰ τῆς φιλαδελφίας ἔχεις ἐκ παλαιᾶς διαθήκης καὶ ἐκ τῆς νέας τὰ ὑποδείγματα. Πρεσβύτην ἐὰν ἴδῃς λιμώττοντα, μετᾶσειλα²¹⁴ καὶ θρέψον, ὡς Ἰωσήφ τὸν Ἰακώβ. Ἐχθρὸν ἐὰν εὗρῃς σπένδονον, μὴ ἐπιτάλῃς τῇ ὀργῇ τῇ κατεχούσῃ τὴν ἀμύναν²¹⁵, ἀλλὰ θρέψον ὡς ἐκεῖνος τοὺς ἀδελφούς τοὺς πωλήσαντας²¹⁶. Ἐὰν ἐν τύχῃς νεωτέρῳ καταπονου-

196) Ὁ καιρὸς καλεῖ σε ἐπὶ τὴν μητέρα (τὴν πρωτίστην) τῶν ἐντ. τὴν ἀγαθοεργίαν. 197) ἀρῆνουν ἐπίσω. 198) Δὲν εἶναι δυνατόν. 199) Δὲν ἔλασσε νὰ σταματήσῃ εἰς τὸ ρεῖσμα τοῦ ποταμοῦ, ἐκτός ἐάν, ἄλλὰ τὸ ρεῖμα ἀρχίσῃ νὰ τρέχῃ (δὴλ. περὶ αὐτὰς ἀκμῆς τῶν πηγῶν τοῦ) τοῦ ἀντήτη καὶ τὸ μεταχειριστῇ ὅπου πρέπει. 200) Κινούμενον. 201) Οἷον τε ἐστὶ 202) Πλησιάζοντος. 203) Πρεσβύτερος. 204) Τὴν τοῦ Ἀδὰμ. 205) Εἰς τοὺς μεταγενεστέρους. 206) Τοῦ μήλου ὑπὸ τοῦ Ἀδὰμ. 207) Ὅτι δημηγορεῖ μὲν ὁ θεός, ἀλλὰ διὰ τοῦ στόματος τοῦ λέγοντος. 208) Ἐκαστον εἶδος ζώου. 209) Συντάσσ. με διτ. ἐκ γ'· καὶ μὴ γεν. ἐκ δ'. 210) Σπεύδοντες. 211) Τὰ συνοίτια τῶν Σπαρτιατῶν, ὅπου συντηγῶν πλεῖστοι καὶ πένητες. 212) Πράξεις Ἀποκ. Κεφ. Β' 41—47. 213) Σύνταγμα ἀνθρώπων. 214) Μετατρέψον· στείλε καὶ φέρε τον. 215) Μὴ ἐπιτάλῃς τὴν ἀμύναν τῇ ὀργῇ. Μὴ προσέβῃς καὶ τὴν σὴν ἐκδίκησιν εἰς τὴν κατεχούσαν αὐτὸν θέαν ἤρην (τοῦ λιμοῦ). 216) Αὐτὸν.

μένω, οὕτω δάκρυον²¹⁷, ὡς ἐκεῖνος Βενιαμὴν τὸν τοῦ γήραος υἱόν²¹⁸. Πειράζει καὶ σὲ τυχόν ἢ πλεονεξία, ὡς τὸν Ἰωσήφ ἡ δεσποινὰ²¹⁹, ἔλκει καὶ τῶν ἱματίων, ἵνα τῆς ἐντολῆς καταφρονήσης, καὶ φιλήτης· μᾶλλον ἐκείνην τὴν φιλόχρυσον καὶ φιλόκοσμον παρὰ τοῦ^{219*} δεσπότη τοῦ πρόσταγμα· ὅταν δὴ ἔλθῃ λογισμὸς τῇ ἐντολῇ ἐκείνῃ πολεμῶν, καὶ τὸν σώφρονα νοῦν εἰς τὴν φιλαργυρίαν ἐπισπώμενος, τῆς φιλαδελφικῆς καταναγκάζων ἀμελεῖν καὶ κατέχων²²⁰ πρὸς αὐτήν, πρόσριψον καὶ οὐ τὰ ἱμάτια²²¹. ὀργισθεὶς ἀναγώρησον· φύλαξον τῷ Κυρίῳ τὴν πίστιν, ὡς ἐκεῖνος τῷ Πεντεφρῇ· ἐν ἐνὶ ἐνικυτῷ τὴν ἔνδειαν οἰκονόμησον, ὡς ἐκεῖνος ἐν τοῖς ἑπτὰ²²².

Μὴ τὰ πάντα τῇ ἡδονῇ²²³, δός τι καὶ τῇ ψυχῇ· καὶ δύο σοι νόμισον εἶναι θυγατέρας, τὴν εὐπάθειαν τὴν ἐνθάδε, καὶ τὴν ζωὴν τὴν ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Εἰ μὴ θελήτης τὰ πάντα δοῦναι τῇ κρείττονι, μέρισον γοῦν ἐξ ἴσῃς τε τῇ ἀκολάστῳ παιδί καὶ τῇ σώφρονι. Μὴ τὴν ἐνταῦθα διαγωγὴν ὑπερπλουτον δειξῇς²²⁴, γυμνὴν δὲ τὴν ἄλλην καὶ ῥακίους ἡμικρισμένην²²⁵, ἡνίκα ἂν δέῃ σε τῷ Χριστῷ παραστήναι καὶ εἰς ὅψιν ἔλθειν τοῦ κριτοῦ, νόμφης ἔχουσαν²²⁶ σχῆμα καὶ κλήτιν²²⁷ τὴν κατ' ἀρετὴν ζωὴν. Μὴ τοῖον ἀμωρον καὶ ἄκοσμον παραστήσης τῷ νομίῳ²²⁸ τὴν νόμφην, ἵνα μὴ θεασάμενος ἀποκλίνῃ τὸ πρόσωπον, καὶ ἰδὼν μισήσῃ, καὶ τὴν συνάφειαν²²⁹ ἀπαρνήσῃται· ἀλλὰ στείλῃς²³⁰ αὐτὴν τῷ προσήκοντι κόσμῳ, τήρησον εὐμορφον τῇ προθεσίᾳ²³¹ τῶν γάμων, ἵνα καὶ αὕτη μετὰ τῶν φρονίμων παρθένων ἀνέλῃ τὴν λαμπάδα²³², ἔχουσα τὸ πῦρ τῆς γνώσεως ἀσβεστον, καὶ μὴ λείπουσα τῶν κατορθωμάτων τὸ ἔλαιον²³³, ἵν' ἔργοις ἢ θεοφορουμενῇ²³⁴ προφητεία βεβαιωθῇ, ἐφαρμόσῃ²³⁵ δὲ καὶ τῇ σῇ ψυχῇ τὸ λεγθέν, παρ' ἐστὶ ἡ βασιλεῖσα ἐκ δεξιῶν σου, ἐν ἱματί σμῶδι· ἀχρὺς περιέβλεψε μὲν²³⁶. Ἀκουσον θύγατερ καὶ ἰδεε καὶ κλίνον τὸ οὖς σου, καὶ ἐπιθυμήσεις ὁ βασιλεὺς τὸ αὐτὸ καὶ λούσῃ σε²³⁶. Ταῦτα γὰρ γενικῶς προανεφώνησεν ὁ ψαλμῶδς τοῦ γενικῶς πώματος²³⁷ προκηρύσσων τὴν ὥρην· ἐφαρμόσει δὲ κυρίως καὶ τῇ ἐκάστου ψυχῇ, εἴπερ ἐπὶ τῶν καθ' ἑκάστον ἢ ἐκκλησίαι ἔχει τὸ σύστημα²³⁸.

Πρόνοήσον μοι λογικῶς τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον, ὃ μὴ διὰ κέρδος αἰσχροὺν προδῶς²³⁹. Καταλείψει σε τὸ σῶμα τὸ σὺν γινώρισμα βίω· εἰς δὲ τὴν

217) Δάκρυον (αὐτὸν), ὡς ἐκεῖνος (ἰδάκρυε τὸν Βενιαμὴν). 218) Τὸν ἐπὶ τοῦ γήραος τοῦ γεννηθέντα. 219) Ἡ θυγάτηρ τοῦ Πεντεφρῆ ἢ Πεντεφρῆ εἰς τὴν Αἴγυπτον. 219*) Μᾶλλον παρὰ, ἀντὶ Μᾶλλον ἢ, ὡς καὶ ἐν τῇ συνθεσί. 220) Κρατῶν σε πρὸς αὐτήν (τὴν φιλαργυρίαν). 221) Μεταφορικῶς, ὡς ἂν τὸν ἐκράτει ὁ λογισμὸς ἀπὸ τὰ ἱμάτια, ὡς ἡ γυνὴ τοῦ Πεντεφρῆ τὸν Ἰωσήφ, ὅστις ἔρριψε τὰ ἱμάτια του καὶ ἔργου. 222) Αἰνέται· καὶ ἐπὶ ἴσῃ τῆς ἔνδειας εἰς Αἴγυπτον, τὰ ὅποια ὁ Ἰωσήφ ἐξοικονομῶν ἐκ τῶν ἑπτὰ προκηρυσσέντων ἐφόρων ἔτων. 223) Ἐλλ. δὲ. 224) Ἀναδείξῃς, καταστήσῃς. 225) Ἀμυρμένην. 226) Βνί· καὶ δὴ οὐ παραστῆναι, μὴ δειξῇς ἔχουσαν. 227) Σάριν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Δ. Σ. Κλήσις, Δ. 228) Εἰς τὸν Χριστόν. 229) Τὸν μετ' αὐτῆς σύνδεσμον. 230) Στείλῃς, στείλῃς.

231) Διὰ τὴν προθεσίαν. 232) Εὐαγγ. κ. Ματθ. 25. 233) Μὴ ἀφένουσα τὸ ἔλαιον τῶν κατορθωμάτων. Συγκρίνει τὰ κατορθώματα ἢ καλὰς πράξεις ὡς πρὸς τὴν ψυχὴν. μὴ τὸ ἔλαιον ὡς πρὸς τὸν λόγον. 234) Ἀμειτάβ. θέλει ἐπαινεθῇ. 235) Ἀμειτάβ. θέλει ἐπαινεθῇ. 236) Ψαλμ. ΔΕ'. Υ. 11. 237) Ὁλου τοῦ χριστιανισμοῦ. 238) Τὸ ὅλον σύστημα τῆς ἐκκλησίας συγκρίνεται ἐκ τῶν καθ' ἑκάστον, ἐξ ἑνὸς ἐκάστου τῶν εἰς αὐτὴν ἀνηκόντων.

239) Τὸ ὅποιον (μᾶλλον) μὴ προδῶς διὰ κέρδος.

ἐπιφάνειαν τοῦ προσδοκωμένου κριτοῦ καὶ ἀναμφιβόλως ἤζοντος, ἀποκλείσεις μὲν σεαυτῷ τὴν τῶν τιμῶν δόσιν καὶ τὴν ἐπουράνιον δόξαν, ἀνοίξεις δὲ πῦρ ἄσβεστον καὶ γέναν καὶ κολαστήρια, καὶ πικροὺς ἐν ὀδύναϊς αἰῶνας, ἀντὶ μακρῆς καὶ αἰωνίας καὶ μακαρίας ζωῆς. Μὴ με νομίσης ὥσπερ μητέρα τινὰ ἢ τροφὸν ψευδῇ σοὶ μορμολύκεια²⁴⁰ ἐπισείειν, ὥσπερ ἐκείναι ποιεῖν περὶ τοὺς νηπίους τῶν παίδων εἰώθασιν, ὅταν θρηνώσιν ἄτακτα καὶ ἀπέραντα, δι' ἐπιπλάστων διηγημάτων κατασιγάζουσαι. Ταῦτα δὲ οὐ μῦθος, ἀλλὰ λόγος ἀψευδεῖ προκειχυμένος φωνῇ. Καὶ ἴσθι γε ἀκριβῶς κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν πρόβρῃσιν, ἵνα ὅτι ἐν ἡμῖν κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ²⁴¹. ἀλλὰ καὶ σῶμα τὸ ἐν θήκαις²⁴² ἀφανισθὲν ἀναστήσεται, καὶ ψυχὴ ἢ τῷ θανάτῳ ἀποκλεισθεῖσα²⁴³, πάλιν ἐνοικήσει τῷ σώματι, καὶ τῶν βεβιωμένων²⁴⁴ ἔλεγχος ἀκριβὴς παραστήσεται, οὐκ ἄλλων μαρτυρούντων, ἀλλ' αὐτῆς μαρτυρούσης τῆς συνειδήσεως. Ἐκαστῷ δὲ τὰ πρὸς ἀξίαν²⁴⁵ παρὰ τοῦ δικαίου κριτοῦ ἀντιμετρηθήσεται. Ὅτι αὐτῷ πρέπει δόξα, κράτος καὶ προσκύνησις, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

240 Φέθητρα. 241 Δὲν θέλοι χαῖθῃ. Εὐαγγ. κ. 242 Εἰς τοὺς τάφους. 243 Τῷ σώματος. 244 Τῶν ἐν τῷ βίῳ πραγμάτων. 245 Κατ' ἀξίαν τῶν ἔργων τοῦ.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ.

ΠΑΡΑΙΝΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ.

Διὰ τοῦ λόγου τούτου ἡ θεῖα πατὴρ συμβουλεύει τοὺς νέους Χριστιανοὺς μαθητὰς πῶς νὰ σπουδάζουν τὰ συγγράμματα τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων· καὶ ἡ παραινέσις αὕτη δὲν ἔχει ἀπὸ σκοποῦ εἰς ἐσχάτη καθ' ἣν ἡ πελοθετα. καὶ τὸ καταδεβλήμενον ὑπὸ τὴν δύναμιν τοῦ πνεύματος, ἡπικραίνον ἀκούη ἀπὸ καρπὸν εἰς καρπὸν διὰ τῶν βουλαιῶν καὶ τῶν λιθαινῶν· πρὸς τοὺς ὁποίους ἀντιρριπτομένους ἐπικαίρει ὁ μέγας κύτος τῆς ἐκκλησίας διδάσκαλος, ἐπιτεχνεῖ τὴν περὶ τὸ λεκτικὸν τέχνην, μεταχειριζόμενος ὅλας τῆς ἀντικειμένης μάθησις τὰς ὕψους, καὶ τὸ ὁμολογῶν καὶ καυχώμενος ἀφ' ἑτέρου ὅτι ἔπεν· «μὴ α-βητθὲς ἀλίεων.»

ΟΠΩΣ ΑΝ ΕΚ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΩΦΕΛΟΙΝΤΟ ΛΟΓΩΝ.

α. ΠΟΛΛΑ με τὰ παρακαλουντά ἐστι ζυμβουλευταὶ ὑμῖν, ὦ παῖδες, ἃ βέλτιστα εἶναι κρίνω, καὶ ἃ ζυνοῖσιν ὑμῖν ἐλομένοις πεπίστευκα. Τό, πε γὰρ ἡλικίας οὕτως ἔχειν, καὶ τὸ διὰ πολλῶν ἤδη γεγυμνασθαι πραγμάτων, καὶ μὴν καὶ τὸ τῆς πάντα παιδευούτης ἐπ' ἄμφω¹ μεταβολῆς ἰκανῶς μετασχεῖν, ἔμπειρόν με εἶναι τῶν ἀνθρωπίνων πεποίηκεν· ὥστε τοῖς ἄρτι καθισταμένοις² τὸν βίον ἔχειν ὥσπερ ὁδοῦ τὴν ἀσφαλεστάτην ὑποδεικνύναι τῇ τε παρὰ τῆς φύσεως οἰκειότητι³ εὐθύς μετὰ τοὺς γονεάς ὑμῖν τυγχάνω. ὥστε μήτε αὐτὸν ἑλαττόν τι πατέρων εὐνοίας νέμειν ὑμῖν ὅμως τε νομίζω, εἰ μὴ τι ὑμῶν διαμυρτάνω τῆς γνώμης, μὴ ποθεῖν τοὺς τεκόντας πρὸς ἐμὲ βλέποντας. Εἰ μὲν οὖν προθύμως δεχοίσθε τὰ λεγόμενα, τῆς δευτέρας τῶν ἐπαινουμένων ἔσσεσθε παρ' Ἡσιόδου⁴ τάξεως· εἰ δὲ μὴ, ἐγὼ μὲν οὐδὲν ἂν εἴποιμι δυσχερές, αὐτοὶ δὲ μέμνησθε τῶν ἐπ' αὐτῷ δηλονότι. ἐν οἷς ἐκεῖνος φησιν, « Ἄριστον μὲν εἶναι τὸν παρ' ἑαυτοῦ τὰ δέοντα ζυνοῦντα, ἐθελὼν δὲ κακεῖνον, τὸν τοῖς παρ' ἐτέρων ὑποδειχθεῖσιν ἐπάκουον. τὸν δὲ πρὸς οὐδέτερον ἐπιτήθειον, ἀχρεῖον εἶναι πρὸς ἅπαντα ».

Ε'. Μὴ θαυμάζητε δὲ, εἰ, καθ' ἑκάστην ἡμέραν εἰς διδασκάλους φοιτῶσι, καὶ τοῖς ἐλλογίμοις τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν, δι' ὧν καταλειποῦσιν λόγων, συγγινομένοις ὑμῖν, αὐτὸς τι παρ' ἐμαυτοῦ λυσιτελέστερον ἐξευρηκέναι φημί. Τοῦτο μὲν οὖν αὐτὸ καὶ συμβουλευσῶν ἦκω, τὸ μὴ δεῖν, εἰσάπαζ τοῖς ἀνδράσι τούτοις, ὥσπερ πλοίου, τὰ πηδάλια τῆς διανοίας ὑμῶν παραδόντας, ἥπερ ἂν ἄγωσι, ταύτη ξυνέπεσθαι· ἀλλ' ὅσον ἐστὶ γρήμιον αὐτῶν δε-

1) Τὰ ἀγαθὰ τοῦ βίου καὶ τὰ ἐναντία, τὰς εὐτυχίας καὶ δυστυχίας. 2) Καθισταμένους (εἰς τὸν βίον. (κιν.) ἐμβαίνειν εἰς τὸ πλάκον. (ἀνάλογον μὲ τὸ) «καθίστασθαι εἰς ἀγῶνα κτλ.» 3) Ἐκ τούτων συμπεραίνουσι τινες διὰ λόγους ἐπ' αὐτῶν πρὸς συγγραμμὴν αὐτῶν (ἴσως καὶ ἑρμηνείαν ὑπ' αὐτῶν παιδευμένων) υἱός. 4) Ἔργ. καὶ ἡμῶν. 293: «Οὐτως ἐμὲ πανά-
ριστος, ὅς αὐτὸς πάντα νόστος.» Οὐλοῦν δ' αὖ κακίαινες, ἐς τοῦ εἰπόντος πειθῆναι. ὅς δὲ
καὶ μὴ αὐτὸς νοτή, μὴ ἄλλου ἀκούων. Ἐν θυμῷ βάλληται, ἐς δ' αὖτ' ἀρχήσιν ἀνῆλθ'.

5) Αἰτιολογία καὶ ἔκδοσις, ὅστις τοῦτο εἶπε—ἴσα καὶ ἐγώ.

χομένους, εἰδέναι τί χρὴ παρῖσθαι. Τίνα οὖν ἐστὶ ταῦτα, καὶ ὅπως διακρινόμεν, τοῦτο δὴ καὶ διδάξω ἔθεν ἐλὼν⁹.

γ'. Ἡμεῖς⁷, ὡ παῖδες, οὐδὲν εἶναι χρῆμα παντάπασιν τὸν ἀνθρώπινον βίον τοῦτον ὑπολαμβάνομεν, οὐτ' ἀγαθὸν τι νομίζομεν ὅλως οὐτ' ὀνομάζομεν, ὃ τὴν συντέλειαν ἡμῖν ἀχρεΐ τούτου⁸ παρέχεται. Οὐκ οὖν προγόνων περιφάνειαν, οὐκ ἰσχὺν σώματος, οὐ κάλλος, οὐ μέγεθος, οὐ τὰς παρὰ πάντων ἀνθρώπων τιμὰς, οὐ βασιλείαν αὐτὴν, οὐχ ὅ,τι ἂν εἴποι τις τῶν ἀνθρώπων, μέγα, ἀλλ' οὐδὲ εὐχῆς ἄξιον κρίνομεν, ἢ τοὺς ἔχοντας ἀποβλέπομεν⁹. ἀλλ' ἐπὶ μακρότερον πρῶτον ταῖς ἐλπίσι, καὶ πρὸς ἐτέρου βίου παρασκευὴν ἅπαντα πράττομεν. Ἄ μὲν οὖν ἂν συντελῇ πρὸς τοῦτον¹⁰ ἡμῖν, ἀγαπῶν τε καὶ δίδωκεν παντὶ σθένει χρῆναι φημέν· τὰ δ' οὐκ ἐξικνούμενα πρὸς ἐκεῖνον, ὥς οὐδενὸς ἄξια, παροῶν.

δ'. Τίς δὴ οὖν οὗτος ὁ βίος, καὶ ὅπῃ, καὶ ὅπως αὐτὸν βιωτάμεθα, μακρότερον μὲν, ἢ κατὰ τὴν παρούσταν ὁρμὴν¹¹, ἐμικέσθαι· μεζόνων δὲ, ἢ καθ' ἡμᾶς, ἀκρατῶν ἀκοῦσαι. Τοσοῦτον γε μὴν εἰπὼν, ἱκανῶς ἂν ἴσως ἡμῖν ἐνδείκνυται ὅτι πᾶσαν ὁμοῦ τὴν ἀφ' οὗ γεγόνασιν ἀνθρώποι, τῷ λόγῳ τις συλλαβὴν, καὶ εἰς ἓν ἀθροίσας, εὐδαιμονίαν, οὐδὲ πολλοσὶ μέρει τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων εὕρησαι παριστοιμένην, ἀλλὰ πλείον τοῦ ἐν ἐκείνοις ἐλαχίστου τὰ σύμπαντα τῶν τῆδε καλῶν κατὰ τὴν ἄξιαν ἀρεστηκότα, ἢ καθ' ὅσον σκία καὶ ὄναρ τῶν ἀληθῶν ἀπολείπεται. Μᾶλλον δὲ, ἐν οἰκειοτέρῳ χρήτωμι παραδείγματι, ὅπου ψυχὴ τοῖς πᾶσι τιμιωτέρῃ σώματος, τοσοῦτον καὶ τῶν βίων ἑκατέρων ἐστὶ τὸ διάφορον. Εἰς δὲ τοῦτον¹² ἄγουσι μὲν¹³ ἱεροὶ λόγοι, δι' ὑπορρήτων¹⁴ ἡμᾶς ἐκπαιδεύοντες.

ε'. Ἔως γε μὴν ὑπὸ τῆς ἡλικίας ἐπακούειν τοῦ βᾶθους τῆς διανοίας αὐτῶν¹⁵ οὐχ οἷόν τε, ἐν ἐτέροις¹⁶, οὐ πάντῃ διεστηκόσιν, ὥσπερ ἐν σκιαῖς τισι καὶ κατόπτροις, τῷ τῆς ψυχῆς ὄμματι τέως προγυμναζόμεθα, τοὺς ἐν ταῖς τακτικαῖς τὰς μελέτας ποιούμενους μιμούμενοι· οἱ γε, ἐν χειρονομίαις καὶ ὁρχήσεσι τὴν ἐμπειρίαν κτησάμενοι, ἐπὶ τῶν ἀγώνων τοῦ ἐκ τῆς παιδείας ἀπολαύουσι κέρδους. Καὶ ἡμῖν δὲ οὖν ἀγῶνα¹⁷ προκίεσθαι, πάντων ἀγώνων μέγιστον, νομίζειν χρεῶν, ὑπὲρ οὗ¹⁸ πάντα ποιητέον ἡμῖν, καὶ πονητέον εἰς δύναμιν· καὶ ἐπὶ τὴν τοῦτον παρασκευὴν καὶ ποιηταῖς καὶ λογοποιοῖς καὶ ῥήτορι· καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ὁμιλητέον, ὅθεν ἂν μέλλῃ πρὸς τὴν τῆς ψυχῆς ἐπιμέλειαν ὠφέλειά τις ἐσσεῖσθαι. Ὅσπερ οὖν οἱ δεινοσποιοί, παρασκευάσαντες πρότερον θεραπέαις τισίν, ὅ,τι ποτ' ἂν ᾖ, τὸ δεζόμενον τὴν βαρύν, οὕτω τὸ ἀνθος ἐπαχέουσιν, ἂν τε ἀλουργόν, ἂν τε τι ἕτερον ἢ τὸν αὐτὸν δὴ καὶ ἡμεῖς τρόπον, εἰ μέλλοι ἀνέκπλητος ἡμῖν ἢ τοῦ καλοῦ παρὰ μένειν δοῦσα, τοῖς ἐξω δὲ τοῦτοις¹⁹ προτελεσθέντες, τῆνικαὶ ταῦτα τῶν ἱερῶν

9) Διόγω (7), ἴδε Α. Ξικ. Σκαρλ. Βυζ. 7) Οἱ Χριστιανὲς δηλ. 8) Τοῦ βίου. 9) Θεωμάζομεν. 10) Τὸν ἕτερον (τὸν μέλλοντα) βίον. 11) Τὴν προέβασιν τοῦ παρόντος λόγου.

12) Τὸν βίον. 13) ἔχει ἐπακολουθοῦντα τὸν Γενῆν. 14) Μυστηρίων καὶ δογμάτων.

15) Τῶν ἱερῶν καὶ ἀπερρήτων λόγων. 16) Λογοῖς. 17) Τὸν ὑπὲρ τῆς ἀπολαύσεως τοῦ μέλλοντος βίου κατὰ τῆς ἀρετίας. 18) Ἀγῶνι. 19) Μαθήμασιν. Ἐξω ἢ θύραθεν πορίαν ὠφελεῖται οἱ ἐκκλησιαστικοὶ Πατέρες ὅλα τὰ παρακτὸς τῆς θεολογίας καὶ τῶν ἱερῶν, μαθήματα: Γραμματικὴν δηλ. Ῥητορικὴν, Φυσιολογίαν κτλ.

καὶ ἀπορρήτων ἐπακουσμέμεθα παιδευμάτων, καὶ, οἷον ἐν ὕδατι τὸν ἥλιον ὄραν ἐθισθέντες, οὕτως αὐτῷ προσεβλάμεν τῇ φωτὶ τὰς ὕψεις.

ζ'. Εἰ μὲν οὖν, ἐστὶ τις οἰκειότης πρὸς ἀλλήλους τοῖς λόγοις, προὔργου²⁰ ἂν ἡμῖν αὐτῶν ἡ γνώσις γένοιτο· εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ τότε, παρ' ἀλλήλων θέντας, καταμαθεῖν τὸ διάφορον, οὐ μικρὸν, εἰς βεβαιώσιν τοῦ βελτίονος. Τίνι μὲν τοι καὶ παρεικάσας τῶν παιδεύσεων ἑκατέρωθεν τῆς εἰκότος ἀντύχει; Ἦπου, καθάπερ φυτοῦ οἰκεία μὲν ἀρετὴ τῷ καρπῷ βρῦνεν ὠραίῳ, φέρεῖ δὲ τινὰ κόσμον τὰ φύλλα τοῖς κλάδοις περισειόμενα· οὕτως δὲ καὶ ψυχῇ, προηγουμένως μὲν καρπὸς ἡ ἀλήθεια, οὐκ ἄχαρι γεμὴν οὐδέ τιν' ὑβραθεν σοφίαν περιβεβλησθαι, οἷον τινὰ φύλλα σκέπην τε τῷ καρπῷ καὶ ὅψιν οὐκ ἄωρον παρεχόμενα. Λέγεται τοίνυν καὶ Μωϋσῆς ἐκεῖνος ὁ πάνυ²¹, οὐ μέγιστόν ἐστιν ἐπὶ σοφίᾳ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ὄνομα, τοῖς Αἰγυπτίοις μαθήμασιν ἐγγυμασάμενος τὴν διάνοιαν, οὕτω προσελθεῖν τῇ θεωρίᾳ τοῦ Ὁντος²². Παραπλησίως δὲ τούτῳ καὶ τοῖς κάτω²³ χρόνοις τὸν σοφὸν Δανιὴλ ἐπὶ Βαβυλωνῶς φασὶ τὴν σοφίαν Χαλδαίων²⁴ καταμαθόντα, τότε τῶνθειων ἀψάσθαι παιδευμάτων.

ζ'. Ἄλλ' ὅτι μὲν οὐκ ἄχρηστον ψυχαῖς μαθήματα τὰ ἐξω δὴ ταῦτα, ἱκανῶς εἴρηται· ὅπως γεμὴν αὐτῶν μεθεκτέον ὑμῖν, ἐξῆς ἂν εἴη λέγειν. Πρῶτον μὲν οὖν τοῖς παρὰ τῶν ποιητῶν²⁵ (τὶν' ἐντεῦθεν ἀρξώμεθα· ἐπεὶ παντοδαποί τινές εἰσι) μὴ πᾶσιν ἐρεξῆς προσέχειν τὸν νοῦν. Ἄλλ' ὅταν μὲν τὰς τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν πράξεις ἡλόγους ἡμῖν διεξίωσιν, ἀγαπᾶν τε καὶ ζηλοῦν καὶ ὅτι μάλιστα πειρασθαι τοιοῦτους εἶναι· ὅταν δὲ ἐπὶ μοχθηροῦς ἀνδρας ἔλθωσι, τὴν μίμησιν ταύτην δεῖ φεύγειν, ἐπιφρασσομένους τὰ ὅσα, οὐχ ἥτον ἢ τὸν Ὀδυσσεά, φασὶν ἐκεῖνοι²⁶, τὰ τῶν Σειρήνων μέλη. Ἦ γὰρ πρὸς τοὺς φαύλους τῶν λόγων συνήθεια, ὁδὸς τίς ἐστιν ἐπὶ τὰ πράγματα. Διὸ δὴ πάσῃ φυλακῇ τὴν ψυχὴν τηρητέον, μὴ διὰ τῆς τῶν λόγων ἡδονῆς παραδεδάμενοι τι λάθωμεν τῶν χειρόνων, ὥσπερ οἱ τὰ δηλητηρία μετὰ τοῦ μέλιτος προσιέμενοι. Οὐ τοίνυν ἐπαινεσόμεθα τοὺς ποιητάς, οὐ λοιδορουμένους, οὐ σκώπτοντας, εὖκ ἐρῶντας ἢ μεθύοντας μιμουμένους²⁷. οὐχ ὅταν τραπέζῃ πληθούσῃ καὶ ὠδαῖς ἀναιμέναις τὴν εὐδαιμονίαν ὀρίζωνται. Πάντων δὲ ἥκιστα περὶ θεῶν τι διαλεγόμενοι προσέξομεν· καὶ μάλιστα ὅταν περὶ πολλῶν τε αὐτῶν διεξίωσι, καὶ τούτων οὐδ' ὁμοιοούτων. Ἀδελφός γάρ δὴ παρ' ἐκείνοις διαστασιάζει πρὸς ἀδελφόν²⁸, καὶ γονεὺς πρὸς παῖδας²⁹, καὶ τούτοις αὖθις πρὸς τοὺς τεκόντας πόλεμος ἐστὶν ἀκήρυκτος. Μοιχείας δὲ θεῶν καὶ ἔρωτας, καὶ μίξεις ἀναφανδόν, καὶ ταύτας γε μάλιστα τοῦ κορυφαίου πάντων καὶ ὑπάτου Διός, ὡς αὐτοὶ λέγουσιν, ἃ³⁰ καὶ περὶ βοσκημάτων τις λέγων ἐρυθρίασει, τοῖς ἐπὶ σκηνῇ³¹ καταλείψομεν.

20) Συντελεστική, προκαταρτιστική 21) Ὁ μέγας. 22) Τοῦ Θεοῦ. «Ἐγὼ (γὰρ) ᾔσθην ὁ θεὸς τῷ Μωϋσῇ) εἶμι ἐ ἐν ». Ἐξδ. Γ', 14, 23) Μεταγενεστέρως πολὺ τοῦ Μωϋσέως, ὁ μὲν γὰρ ἔγεννηθῇ τῷ 1689· π. Χ., ὁ δὲ Δανιὴλ ἀπ' ἡμέρας αἰχμαλωτὸς εἰς Βαβυλῶνα τῷ 599. 24) Δαν. Δ', 4. 25) Λεγομένοις. 26) Φυγεῖν ἐπιφραξόμενοι τὰ ὅσα, ἴδε Ὀδυσ. Μ. 170—200. 27) Οὐκ (ἐπαινεσόμεθα τοὺς ποιητάς) μιμουμένους (τούς) ἐρῶντας καὶ μεθύοντας· ὡς ἐκ τρίτου τοῦ μιμουμένου. 28) Ὡς ἐ Κρόνους πρὸς τοὺς Τιτῆνας. 29) Ὡς ἐ Κρόνους πρὸς τὸν Ὀδυσσεὺ καὶ ὁ Ζεὺς πρὸς τὸν Κρόνον. 30) Ταῦτα πάντα τὰ προειρημένα μοιχείας ἐστὶν καὶ. 31) Τοῖς δραματοποιόις.

ή. Ταῦτά δὴ ταῦτα λέγειν καὶ περὶ συγγραφῶν ἔχω, καὶ μάλιστα ὅταν, ψυχαραγωγίας ἐνεκα τῶν ἀκούοντων, λογοποιῶσι. Καὶ ῥητόρων δὲ τὴν περὶ τοῦ ψεύδεσθαι τέχνην οὐ μνησόμεθα. Οὐτε γὰρ ἐνδικαστηρίοις, αὐτὲν ταῖς ἄλλαις πράξεσιν, ἐπιτήδειον ἡμῖν τὸ ψεῦδος, τοῖς τὴν ὁρτὴν ὁδὸν καὶ ἀληθῆ προελομένοις τοῦ βίου, οἷς τὸ μὴ δικάζεσθαι, νόμον προσταγαμένον³² ἔστιν· ἀλλ' ἐκείνα αὐτῶν μάλλον ἀποδεχόμεθα, ἐν οἷς ἀρετὴν ἐπήνεσαν, ἢ πονηρίαν διέβαλον. Ὡς γὰρ τῶν ἀνθρώπων τοῖς μὲν λοιποῖς ἄχρι τῆς εὐδοκίας ἢ τῆς χροᾶς ἐστὶν ἡ ἀπόλαυσις· ταῖς μελίτταις δ' ἄρα καὶ μέλι λαμβάνειν ἀπ' αὐτῶν ὑπάρχει· οὕτω δὲ κἀντιθεῖται, τοῖς μὴ τὸ ἡδὺ καὶ ἐπίχαρι μόνον τῶν τοιούτων λόγων διώκουσιν, ἔστι τινα καὶ ὠφέλειαν ἀπ' αὐτῶν εἰς τὴν ψυχὴν ἀποθέσθαι. Κατὰ πάντα δὴ οὖν τῶν μελιττῶν τὴν εἰκόνα, τῶν λόγων ἡμῖν μεθεκτέον. Ἐκείναι τε γὰρ, οὔτε ἅπασι ταῖς ἡμέραις παραπληρώως ἐπέρχονται, οὔτε μή τις ἂν ἐπιπτώσιν, ὅλα φέρειν ἐπιχειροῦσιν· ἀλλ' ὅσον αὐτῶν ἐπιτήδειον πρὸς τὴν ἐργασίαν λαβοῦσαι, τὸ λοιπὸν χεῖριν ἀφῆκαν· ἡμεῖς τε, ἢν σωφρονώμεν, ὅσον οἰκεῖον ἡμῖν, καὶ συγγενὲς τῇ ἀληθείᾳ παρ' αὐτῶν³³ κομισάμενοι, ὑπερβησόμεθα τὸ λειπόμενον. Καὶ καθάπερ τῆς ῥοδονίχης τοῦ ἀνθους δρεψάμενοι, τὰς ἀκάνθας ἐκκλίνομεν· οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν τοιούτων λόγων, ὅσον χρήσιμον καρπωσάμενοι, τὸ βλαβερὸν φυλαξόμεθα.

θ'. Εὐθύς οὖν ἐξ ἀρχῆς ἐπισταστέιν ἕκαστον τῶν μαθημάτων καὶ συναρμόζειν τῷ τέλει προσῆκε, κατὰ τὴν Δωρικὴν παροιμίαν. Τὸν λίθον ποτὶ τὰν σπάρταν³⁴ ἄγοντας. Καὶ ἐπειδὴ περ δι' ἀρετῆς ἡμᾶς ἐπὶ τὸν βίον καθεῖναι³⁵ δεῖ τὸν ἡμέτερον, εἰς ταύτην δὲ πολλὰ μὲν ποιηταῖς, πολλὰ δὲ συγγραφεῦσι, πολλῶν δ' ἔτι πλείων φιλοσόφοις ἀνδράσιν ὑμνῆται, τοῖς τοιούτοις τῶν λόγων μάλιστα προσεκτέον. Οὐ μικρὸν γὰρ τὸ ὄφελος, οἰκειότητά τινα καὶ συνήθειαν ταῖς τῶν νέων ψυχαῖς τῆς ἀρετῆς ἐγγενέσθαι. Ἐπεὶ περ ἀμετάστατα πέφυκεν εἶναι τὰ τῶν τοιούτων μαθήματα, δι' ἀπαλότητά τῶν ψυχῶν, εἰς βλάβος ἐνοσημινόμενα. Ἡ τί ποτ' ἄλλο διανοηθέντα τὸν Ἡσίοδον ὑπολάβωμεν ταυτὶ ποιῆσαι τὰ ἔπη ἃ πάντες ἄδουσιν, ἢ οὐχὶ προτρέποντα τοὺς νέους ἐπ' ἀρετὴν; Ὅτι³⁶ τραχεῖα μὲν πρῶτον καὶ δύσβατος, καὶ ἰδρώτος συγχυρὴ, καὶ πόνου πλήρης, ἢ πρὸς ἀρετὴν φέρουσα, καὶ ἀνάντης ὁδός. Διόπερ οὐ παντός οὔτε προσβῆναι αὐτῇ διὰ τὸ ὀρθινόν, οὔτε προσβάντι ῥαδίως ἐπὶ τὸ ἄκρον ἐλθεῖν. Ἄνω δὲ γενομένην ὁρᾶν ὑπάρχει, ὥς μὲν λεία τε καὶ καλὴ, ὥς δὲ ῥαδίᾳ τε καὶ εὐπορᾳ, καὶ τῆς ἑτέρας ἡδίων, τῆς ἐπὶ τὴν κακίαν ἀγούσης· ἢν^{36*} ἀθρόον εἶναι λαβεῖν ἐκ τοῦ σύγγυς ὁ αὐτός οὗτος ποιητὴς ἔφησεν. Ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖ οὐδὲν ἕτερον, ἢ προτρέπων ἡμᾶς ἐπ' ἀρετὴν, καὶ προκαλούμενος ἅπαντας ἀγαθοὺς εἶναι, ταῦτα διελεῖν, καὶ ὥστε μὴ, καταμαλακισθέντας πρὸς τοὺς πόνους, προκποστῆναι³⁷ τοῦ τέλους. Καὶ μέντοι καὶ εἴ τις ἕτερος ἐοικότα τούτοις τὴν ἀρετὴν ὑμνήσεν, ὥς εἰς ταῦτό ἡμῖν φέροντας τοὺς λόγους ἀποδεχόμεθα.

32) «Μὴ κρίνετε ἵνα μὴ κριθῆτε», Εὐαγγ. Ματθ. Γ'. 33) Τῶν ἱερῶν Ποιητῶν θεωρηματίων. 34) Δωρικῶς ἀντὶ Πρὸς τὴν σπάρταν, ἴδη τὰ Λεξικά. 35) Ἡμεῖς (τοὺς χριστιανούς) δεῖ καθεῖναι (ἀκρίβησαι) ἐπὶ τὴν ἡμέτερον (τὸν μέλλοντα ἀπληρόν) βίον δι' ἀρετῆς, σχολ. 10. 36) Ἡσίοδ. Ἐργ. καὶ ἡμέρ. 289—294. 36*) Τὴν κακίαν. » Τὴν μὲν οὐ γὰρ ἀνάντην καὶ ἰλιδὴν ἔστιν ἐλθεῖν, αὐτ. 37) ἀπερῆναι (τοῦ σκοποῦ) πρὸ τοῦ τέλους.

ι. Ὡς δ' ἐγὼ τινος ἤκουσα δεινοῦ καταμαθεῖν ἀνδρὸς ποιητοῦ δίκνοιν, πᾶσα μὲν ἡ ποίησις τῷ Ὀμηρῷ ἀρετῆς ἐστὶν ἑπαινός, καὶ πάντα αὐτῷ πρὸς τοῦτο³⁸ φέρεται, τι μὴ πάρεργον οὐχ ἥκιστα δὲ, ἐν οἷς τὸν στρατηγὸν τῶν Κεφαλίωνων³⁹ πεποίηκε, γυμνὸν ἐκ τοῦ ναυαγίου περισωθέντα, πρῶτον μὲν αἰδέσθαι τὴν βασιλίδαν⁴⁰, σφένδα μόνον· τοσούτου δεῖν αἰσχύνῃν ὀφλήσαι, γυμνὸν ὀφθέντα μόνον⁴¹. Ἐπειδὴ περ αὐτὸν ἀρετῇ ἀντὶ ἱματίων κεκοσμημένον ἐποίησεν· ἔπειτα μέντοι καὶ τοῖς λοιποῖς Φαίαισι τοσούτου ἄξιον νομισθῆναι, ὥστε ἀφέντας τὴν τρυφήν, ἢ συνῆζαν, ἐκεῖνον ἀποδιδέσκειν καὶ ζῆλον ἅπαντας· καὶ μηδὲνα Φαιάκων, ἐν τῷ τότε εἶναι⁴², ἄλλο τι ἂν εὐξασθαι μᾶλλον, ἢ Ὀδυσσεὰ γενέσθαι, καὶ ταῦτα, ἐκ ναυαγίου περισωθέντα. Ἐν τούτοις γάρ, ἔλεγεν ὁ τοῦ ποιητοῦ τῆς διακρίσεως ἐξηγητῆς, μονοουχὶ βοῶντα λέγειν τὸν Ὀμηρον, ὅτι ἀρετῆς ὑμῖν ἐπιμελητέον, ὡς ἀνθρώποι, ἵτις καὶ ναυαγήσαντι συνεκνήχεται, καὶ ἐπὶ τῆς χέρσου γινόμενον γυμνόν, τιμώτερον ἀποδείξει τῶν εὐδαιμόνων Φαιάκων. Καὶ γὰρ οὕτως ἔχει. Τὰ μὲν ἄλλα τῶν κτημάτων οὐ τῶν ἐρόντων ἢ καὶ οὐτινοσούν τῶν ἐπιτυχόντων ἐστίν, ὥσπερ ἐν παιδιᾷ μᾶλλον κύβων τῇδε καὶ καίτοι μεταβαλλόμενα· μόνη δὲ κτημάτων ἡ ἀρετὴ ἀναρχίρετον, καὶ ζῶντι καὶ τελευτήσαντι παραμένουσα. Ὅθεν καὶ Σόλων μοι δοκεῖ πρὸς τοὺς εὐπόρους εἰπεῖν·

Ἀλλ' ἡμεῖς αὐτοῖς οὐ διακινύμεθα

Τῆς ἀρετῆς τὸν πλοῦτον· ἐπεὶ τὸ μὲν ἐμπεδον αἰεὶ·

Ἰρήματα δ' ἀνθρώπων ἄλλοτε ἄλλος ἔχει.

Παραπλήσια δὲ τούτοις καὶ τὰ Θεόγυιτος, ἐν οἷς φησι τὸν Θεόν, ὄντινα δὴ καὶ φησι, τοῖς ἀνθρώποις τὸ τάλαντον ἐπιδρᾶσκειν ἄλλοτε ἄλλως,

Ἄλλοτε μὲν πλουτεῖν, ἄλλοτε δ' οὐδὲν ἔχειν.

ιβ. Καὶ μὴν καὶ ὁ Κεῖτος που σοφιστῆς· Προδίκος⁴³ τῶν ἐκείνου συγγραμμάτων⁴⁴, ἀδελφὰ τούτοις εἰς ἀρετὴν καὶ κακίαν ἐπιλοσόφησεν· ὥς δὴ καὶ αὐτῷ τὴν δίκνοιν προσεκτέον· οὐ γὰρ ἀπόβλητος ὁ ἀνὴρ. Ἔχει δὲ οὕτω πως ὁ λόγος αὐτῷ, ὅσα ἐγὼ τοῦ ἀνδρὸς τῆς διακρίσεως μέμνημαι· ἐπεὶ τά γε ῥήματα οὐκ ἐπίσταμαι· πλὴν γε δὴ ὅτι ἀπλῶς οὕτως εἴρηκεν ἄνευ μέτρου. Ὅτι⁴⁵ νέφ' ὄντι τῷ Ἡρακλεῖ κομιδῇ, καὶ σχεδὸν ταύτην ἄγοντι τὴν ἡλικίαν, ἣν καὶ ὑμεῖς νῦν, βουλευομένῳ, ποτέραν τρέπηται τῶν ἐδῶν, τὴν διὰ τῶν πόνων ἀγούσαν πρὸς ἀρετὴν, ἢ τὴν ῥᾶστην, προσελθεῖν⁴⁵ δύο γυναικας· ταύτας δὲ εἶναι· Ἀρετὴν καὶ Κακίαν· εὐθὺς μὲν οὐν καὶ σιωπῶσας ἐμφαίνειν ἀπὸ τοῦ σχήματος τὸ διάφορον εἶναι· γὰρ τὴν μὲν ὑπὸ κομμωτικῆς διασκευασμένην εἰς κάλλος, καὶ ὑπὸ τρυφῆς διαρρέειν, καὶ πάντα ἐσμὸν ἡδονῆς ἐξηρτημένην ἄγειν· ταῦτά τε οὐν δεικνύναι, καὶ ἔτι πλείω τούτων ὑπισχνομένην, ἔλκειν ἐπιχειρεῖν τὸν Ἡρακλεὰ πρὸς ἐαυτήν. Τὴν δὲ ἐτέραν

38) Τὴν τῆς ἀρετῆς ἑπαινον. 39) Κυρίως βασιλεὺς τῶν Ἰθακησίων· τὸν Ὀδυσσεύς.

40) Ναυοικήαν, τὴν θυγατέρα Δικίνου τοῦ Βασιλέως τῶν Φαιάκων. 41) Περιττὸν φαίνεται, παρὲς ὁρῆσαν ἀντιγραφῶν βεβασμῶ εἰς τὸ κείμενον. 42) Ἀττικισμός, κατὰ τὸ, Τὸ γε νῦν εἶναι, ἴδ. §. 25. 43) Τὸ Προδίκος φαίνεται παρὰδύσαν ἢ σημειῶσα σχολιαστέον τινος εἰς τὸ κείμενον· ἢ δὲ γεν. πληθ. ἀναφέρεται εἰς τὸ Που. 44) Ἰδε Ξινοφ. Ἀπομν. Β', 4, 21—31. 45) Ἐστρεψε τὴν λόγον συμπύξας εἰς ἀπαρίμωτον, κατὰ σχῆμα ἡτορικόν, ὥσπερ ἐπιλαθόμενος.

κατεπληκέναι καὶ αὐχμεῖν, καὶ σύντονον βλέπειν, καὶ λέγειν τοιαῦτα ἕτερα' ὑπισχνέσθαι γὰρ οὐδὲν ἀνεμμένον, οὐδὲ ἡδῦ, ἀλλὰ ἰδρωτάς μυρίους, καὶ πόλους, καὶ κινδύνους δὲ πλάσης ἡπείρου τε καὶ θαλάσσης ἄθλον δὲ τούτων εἶναι θεὸν γενέσθαι, ὡς ὁ ἐκείνου⁴⁶ λόγος. Ἦπερ δὴ καὶ τελευτῶντα τὸν Ἡρακλέα ζυνέπεσθαι.

ιβ'. Καὶ σχεδὸν ἅπαντες, ὧν δὴ καὶ λόγος τις ἐστὶν ἐπὶ σοφίᾳ, ἢ μικρὸν, ἢ μεῖζον, εἰς δύναμιν ἕκαστος, ἐν τοῖς ἐκυτῶν συγγράμμασιν, ἀρετῆς ἑπαινον διεξῆλθον· οἱς πειστέον καὶ πειρατέον ἐπὶ τοῦ βίου δεικνύναι τοὺς λόγους. Ὡς οὖν τὴν ἀρετὴν ῥημάτων παρὰ τοῖς ἄλλοις φιλοσοφίαν ἔργῳ βεβαιῶν,

Οἷος πέπνυται, τοὶ δὲ σικαὶ ἀίσουσι⁴⁷

Καί μοι δοκεῖ τὸ τοιοῦτον παραπλήσιον εἶναι, ὥσπερ ἂν εἰ ζωγράφου θαυμαστόν τι οἶον κάλλος ἀνθρώπου μιμησαμένου, ὃ δὲ αὐτὸς εἶη τοιοῦτος ἐπὶ τῆς ἀληθείας, οἷον ἐπὶ τῶν πινάκων ἐκεῖνος ἔδειξεν. Ἐπεὶ τὸ γε λαμπρῶς μὲν ἐπαινεῖσαι τὴν ἀρετὴν εἰς τὸ μέσον, καὶ μακροῦς ὑπὲρ αὐτῆς ἀποτείνειν λόγους, ἰδίᾳ δὲ τὸ ἡδῦ πρὸ τῆς σωφροσύνης, καὶ τὸ πλεον ἔχειν πρὸ τοῦ δικαίου τιμᾶν⁴⁸, εὐκέναι φαίη ἂν ἔγωγε τοῖς ἐπὶ σκηνῆς ὑποκρινομένοις τὰ δράμματα· οἱ ὡς βασιλεῖς καὶ δυνάσται πολλαῖς εἰσέρχονται, οὔτε βασιλεῖς ὄντες, οὔτε δυνάσται, οὐδὲ μὲν οὖν τυχὸν εὐλεύθεροι τὸ παράπαν. Εἴτα μουσικός μὲν οὐκ ἂν ἐκὼν δέξαιτο ἀνάρμοστον αὐτῷ τὴν λύραν εἶναι· καὶ χοροῦ κορυφαῖος, μὴ ὅτι μάλιστα συνᾶλλον τὸν χορὸν ἔχειν· αὐτὸς δὲ τις ἕκαστος διαστασιάζει πρὸς ἐκυτὸν, καὶ οὐχὶ τοῖς λόγοις ὁμολογοῦντα τὸν βίον παρῆξεται, ἀλλ', ἢ γλῶττα μὲν ὁμώμοκεν, ἡ δὲ φρὴν ἀνώμοτος, κατ' Εὐριπίδην⁴⁹, ἔρεῖ· καὶ τὸ δοκεῖν ἀγαθὸς πρὸ τοῦ εἶναι διώξεται· Ἀλλ' οὗτός ἐστιν ὁ ἔσχατος τῆς ἀδικίας ὅρος, εἴ τι δεῖ Πλάτωνι πείθεσθαι, τὸ δοκεῖν δίκαιον εἶναι, μὴ ὄντα.

ιγ'. Τοὺς μὲν οὖν τῶν λόγων, οἱ τὰς τῶν καλῶν ἔχουσιν ὑποθήκας, οὕτως ἀποδεχόμεθα. Ἐπειδὴ δὲ καὶ πράξεις σπουδαῖαι τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν, ἢ μνήμης ἀκολουθεῖ πρὸς ἡμᾶς διασώζονται, ἢ ποιητῶν ἢ συγγραφέων φυλαττόμεναι λόγοις, μὴ δὲ τῆς ἐντεῦθεν ὠφελείας ἀπολειπόμεθα. Οἷον Ἐλπίδαρε τὸν Περικλέα τῶν ἐξ ἀγορᾶς τις ἀνθρώπων· ὁ δὲ, οὐ προσέτεχε· καὶ εἰς πᾶσαν διήρκεσε τὴν ἡμέραν, ἡ μὲν ἀφειδῶς παῖων αὐτὸν τοῖς ὀνείδεσιν· ὁ δὲ, οὐ μέλιον αὐτῷ⁵⁰. Εἴτα, ἐσπέρας ἡδὴ καὶ σκότους, ἀπαλλαττόμενον μόλις, ὑπὸ φωτὶ παρέπεμψε Περικλῆς, ὅπως αὐτῷ μὴ διαφθαρεῖ τὸ πρὸς φιλοσοφίαν γυμνάσιον. Πάλιν τις Εὐκλείδῃ τῷ Μεγαρόθεν παροξυνθεὶς, θάνατον ἡπειλήσσε, καὶ ἐπώμοσεν· ὁ δὲ, ἀντώμοσεν, ἢ μὴν ἱλεώσεσθαι αὐτὸν, καὶ παύσειν πρὸς αὐτὸν χελεπῶς ἔχοντα. Πόσου ἄξιον, τῶν τοιούτων τι παραδειγμάτων εἰσελθεῖν τὴν μνήμην ἀνδρῶς, ὑπ' ὀργῆς ἡδὴ κατεχομένου; Τῇ τραγωδίᾳ γὰρ οὐ πιστεύτεον, ἀπλῶς λεγούσῃ, Ἐπ' ἐχθροῦς θυμὸς ὀπλίζει

46) Τοῦ Κείνου ποιητοῦ· λέγει δὲ τοῦτο ἀποτροπιαζόμενος τὸ βλάσφημον τῆς τοῦ Ἡρακλέους θεοποιήσεως. 47) Ὅπερ Ὀμηρος ἔφη (Ὀδυσ. Κ. 495) περὶ Τειρεσίῳ. 48) Τὰ ἀφηρημένα ἀντὶ συγκεκριμένων· τὴν ἡδονὴν προτιμᾶν τῆς σωφροσύνης, καὶ τὴν πλεονεξίαν πρὸς δικαιοσύνην, ἴδε τὴν 93 σημείωσιν. 49) Ἰσπαλ. 811. 50) Ἐχέμα λόγου τὸ κατ' ἐν-αλλαγὴν.

χέρει· ἀλλὰ μάλιστα μὲν, μηδὲ διανίστασθαι πρὸς θυμὸν τὸ παράπαν· εἰ δὲ μὴ ἐξελθὼν τοῦτο, ἀλλ' ὥσπερ χαλινὸν αὐτῷ τὸν λεγισμὸν ἐμβάλλοντας, μὴ ἐκπνεύρεσθαι περὶ κείνους. Ἐπανάγωμεν δὲ τὸν λόγον αὖθις πρὸς τὰ τῶν σπουδαίων πράξεων παραδείγματα. Ἐτυπτε τις τὸν Σωφρονίσκου Σωκράτην εἰς αὐτὸ τὸ πρόσωπον, ἐμπροσθὸν ἀφειδῶς· ὁ δὲ οὐκ ἀντήρεν, ἀλλὰ παρείχε τῷ παραινούντι τῆς ὀργῆς ἐμπορεῖσθαι· ὥστε ἐξουδεῖν ἤδη, καὶ ὑποῦλον αὐτῷ τὸ πρόσωπον ὑπὸ τῶν πληγῶν εἶναι. Ὡς δ' οὖν ἐπαύσατο τύπτων, ἄλλο μὲν οὐδὲν ὁ Σωκράτης ποιῆσαι, ἐπιγράψαι δὲ τῷ πρωτόπῳ λέγεται, ὥσπερ ἀνδριάντι, τὸν δημιουργόν, Ὁ θεῖνα ἐποίη· καὶ τοσοῦτον^{50*} ἀμύνεσθαι.

ιδ'. Ταῦτα, σχεδὸν εἰς ταῦτό τοις ἡμετέροις φέρονται, πολλοὺ ἀξίον εἶναι μιμήσασθαι τοῖς τιμηκούτοις⁵¹ φημί. Τοῦτί μὲν γὰρ τὸ τοῦ Σωκράτους ἀδελφὸν ἐκείνῳ τῷ παραγγέλλατι, ὅτι τῷ τύπτοντι κατὰ τῆς σιγῆς καὶ τὴν ἐτέρην παρέχειν προσήκει⁵². τοσοῦτον θεῖν ἀπαμύνασθαι! Τὸ δὲ τοῦ Περικλέους ἢ τοῦ Εὐκλείδου⁵³, τῷ, τοὺς διώκοντας ὑπομένειν⁵⁴, καὶ πρῶτος αὐτῶν τῆς ὀργῆς ἀνέχεσθαι· καὶ τῷ τοῖς ἐχθροῖς εὐχεσθαι τ' ἀγαθὰ, ἀλλὰ μὴ ἐπαρεσθαι· ὡς ὅγε ἐν ταῦτοις προπαιδευθεῖς, οὐκ ἔτ' ἂν ἐκείνοις, ὡς ἀδυνάτοις, δυσπιστήσεις. Οὐκ ἂν παρέλθοιμι τὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου· ὅς τὰς θυγατέρας ἀπείρου αἰχμαλώτους λαβὼν, θυμακτὸν τι οἶον τὸ κάλλος παρέχειν μαρτυρουμένας, οὐδὲ προσιδεῖν ἡξίωτεν, αἰσχρὸν εἶναι κρίνων, τοὺς ἀνδράς ἐλόντα, γυναικῶν ἡττηθῆναι. Τοῦτί γὰρ εἰς ταύτην ἐκείνῳ φέρεται· ὅτι⁵⁵ ὁ ἐμβλέψας πρὸς ἡδονὴν γυναικί, καὶ μὴ τῷ ἔργῳ τὴν μοιχείαν ἐπιτελέσῃ, ἀλλὰ τῷ γε τὴν ἐπιθυμίαν τῇ ψυχῇ παραδείξασθαι, οὐκ ἀρίσται τοῦ ἐγκλήματος. Τὸ δὲ τοῦ Κλεινίου, τῶν Πυθιγόρου γνωρίμων ἐνός, χηλεπὸν πιστεῦσαι ἀπὸ ταυτομάτου συμβῆναι τοῖς ἡμετέροις, ἀλλ' οὐχὶ μιμησαμένου σπουδῇ. Τί δὲ ἦν, ὃ ἐποίησεν ἐκεῖνος; Ἐξὼν δι' ὅρκου τοῖων ταχάντων ζημίαν ἀποφυγεῖν, ὃ δὲ ἀπέτισε μάλλον ἢ ὥμοσε· καὶ ταῦτα, εὐδοκεῖν μέλλων· ἀκούσας, ἐμοὶ δοκεῖν, τοῦ προστυχόντος, τοῦ τὸν ὅρκον⁵⁶ ἡμῖν ἀπαγορευόντος.

ιε'. Ἀλλ' ὅπερ εἰς ἀρχῆς ἔλεγον, πάλιν εἰς ταῦτόν ἐπανέωμεν⁵⁶, οὐ πάντα ἐξῆς παραδεκτέον ἦναι, ἀλλ' ὅσα χρήσιμα. Καὶ γὰρ αἰσχρὸν τῶν μὲν σιτίων τὰ βλαβερά διωθεῖσθαι· τῶν δὲ μαθημάτων ἃ τὴν ψυχὴν ἡμῶν τρέφει, μηδένα λόγον ἔχειν· ἀλλ' ὥσπερ χειμάρρους, παρασύροντας ἅπην τὸ προστυχόν ἐμβάλλεσθαι.

ισ'. Καὶ τοι τίνα ἔχει λόγον, κυβερνήτην μὲν οὐκ εἰκὴ τοῖς πνεύμασιν ἀριεῖναι, ἀλλὰ πρὸς ὅρους εὐθύνειν τὸ σκάφος· καὶ τοξότην κατὰ σκοποῦ βλάλλειν· καὶ μὲν δὴ, καὶ χαλκευτικὸν τινα ἢ τεκτονικὸν ὄντα, τοῦ κατὰ τὴν τέχνην ἐριέσθαι τέλους· ἡμᾶς δὲ καὶ τῶν τοιούτων δημιουργῶν ἀπολειπεσθαι, πρὸς γε τὸ συνερεῖν δύνασθαι τὰ ἡμέτερα· Οὐ γὰρ δὴ τῶν μὲν χειρωνακτῶν ἐστὶ τι πέρας τῆς ἐργασίας, τοῦ δὲ ἀνθρωπίνου βίου σκοπός

50*) (Κατὰ) τοσοῦτον ἀμύνεσθαι (αὐτόν). 51) Τόσον μεγάλους τὴν τιμίαν, ὅσον εἶθε σείρ. 52*) Matth. Ε'. 30. 53) Ἦν. ἀδελφὸν ἔστι. 54) Matth. Ε'. 43. 55) Matth. Ε', 28. 56) Matth. Ε', 34. 56) Ἀλλ' ἐπανάγωμεν π. εἰς ταῦτα, ὅπερ εἰς ἀρχ. κτλ. τὸ σχῆμα πρωτότερον.

οὐκ ἔστι, πρὸς ὃν ἀφορῶντα πάντα ποιεῖν καὶ λέγειν χρή, τὸν γε μὴ τοῖς ἀλόγοις προσηοικέναι μέλλοντα. Ἡ οὕτως ἂν εἴημεν ἀτεχνῶς κατὰ τῶν πλοίων τὰ ἀνεμάστιστα, οὐδενὸς ἡμῖν ναῦ ἐπὶ τῶν τῆς ψυχῆς οἰάνων καθεζομένου, εἰκὴ κατὰ τὸν βίον ἄνω καὶ κάτω περιφερόμενοι. Ἀλλ' ὥσπερ⁵⁸ ἐν τοῖς γυμνασικοῖς ἀγῶσιν, εἰ δὲ βούλει, τοῖς μουσικοῖς, ἐκεῖνων εἰς τῶν ἀγῶνων αἱ μελέται, ὥν περ οἱ στέφανοι καὶ οὐδεὶς γε πάλιν ἀσκῶν, ἢ παγκράτιον, εἴτα κιθαρίζειν, ἢ αὐλεῖν μελετᾷ. Οὐκ οὖν ὁ Πολυδάμας γε⁵⁷, ἀλλ' ἐκεῖνος, πρὸ τοῦ ἀγῶνος τοῦ Ὀλυμπιακοῦ τὰ ἄρματα ἴστη τρέχοντα, καὶ διὰ τούτων τὴν ἰσχύν ἐκράτυνε. Καὶ ὅγε Μίλων ἀπὸ τῆς ἀθλημμένης ἀσπίδος οὐκ ἐξώθετο, ἀλλ' ἄντειχεν ὥθούμενος, οὐχ ἦττον, ἢ οἱ ἀνδριάντες οἱ τῷ μοιυδῶ συνδεδεμένοι. Καὶ ἀπαξ ἀπλῶς, αἱ μελέται αὐτοῖς παρὰ σκευαὶ τῶν ἀθλῶν ἦσαν. Εἰ δὲ τὰ Μαρσύου ἢ τὰ Ὀλύμπου, τῶν Φρυγῶν, περιειργάζοντο κρούματα, καταλιπόντες τὴν κόνιν καὶ τὰ γυμνάσια, ταχύ γ' ἂν⁵⁸ στεφάνων ἢ δόξης ἔτυχον, ἢ διέφυγον τὸ μὴ καταγέλαστο εἶναι κατὰ τὸ σῶμα. Ἀλλ' οὐ μὲν τοι οὐδὲ ὁ Τιμόθεος, τὴν μελωδίαν ἀοεὶς, ἐν ταῖς παλαιαῖς τραῖς διηγεν. Οὐ γάρ ἂν τοσοῦτον ὑπῆρξεν αὐτῷ διενεργεῖν ἀπάντων τῇ μουσικῇ⁵⁹. ὦ γε τοσοῦτον περιῆν⁶⁰ τῆς τέχνης, ὥστε καὶ θυμὸν ἐγείρειν διὰ τῆς συντόνου καὶ αὐστηρᾶς ἀρμονίας, καὶ μέντοι καὶ χαλᾶν καὶ μαλακτεῖν πάλιν διὰ τῆς ἀναιμένης, ὅποτε βούλοιο. Ταύτη τοι, καὶ Ἀλεξάνδρῳ ποτὲ τὸ Φρύγιον ἐπαυλήσαντα, ἐξαναστῆσαι αὐτὸν ἐπὶ τὰ ὅπλα λέγεται μετὰ δὲ δειπνῶντα, καὶ ἐπαναγαγεῖν πάλιν πρὸς τοὺς συμπότας τὴν ἀρμονίαν χαλάσαντα. Τοσαύτην ἰσχύν ἐν τε μουσικῇ καὶ τοῖς γυμνασικοῖς ἀγῶσι πρὸς τὴν τοῦ τέλους κτῆσιν ἢ μελέτῃ παρέχεται!

ἢ, Ἐπεὶ δὲ στεφάνων καὶ ἀθλητῶν ἐμνήσθην⁶¹, ἐκεῖνοι, μυρία παθόντες ἐπὶ μυρίοις, καὶ πολλὰ χόθεν τὴν βώμην ἑαυτοῖς συναυξήσαντες, πολλὰ μὲν γυμναστικοῖς ἐνδιδρώσαντες πόνοις, πολλὰς δὲ πληγὰς ἐν παιδοτρίβῳ λαβόντες, δίδωκαν δὲ οὐ τὴν ἡδίστην, ἀλλὰ τὴν παρὰ τῶν γυμναστικῶν αἰρούμενοι, καὶ τᾶλλα, ἵνα μὴ διατρίβω λέγων, οὕτω διαγόντες, ὥς τὴν πρὸ τῆς ἀγωνίας βίον μελέτην εἶναι τῆς ἀγωνίας, τὴν καὶ αὐτὰ ἀποδύονται πρὸς τὸ στάδιον, καὶ πάντα πονοῦσι καὶ κινδυνεύουσιν, ὥστε κοτίνου λαβεῖν ἐσφαιρον, ἢ πελίνου, ἢ ἄλλου τινός τῶν τοιούτων, καὶ νικῶντες ἀναρρήθῃναι παρὰ τοῦ κήρυκος. Ἡμῖν δὲ οἷς ἄθλα τοῦ βίου πρόκειται οὕτω θαυμαστὰ πληθεῖ τε καὶ μεγέθει, ὥστε ἀδύνατα εἶναι ῥηθῆναι λόγῳ, ἐπ' αὐτῷ καθεύδουσι⁶², καὶ κατὰ πολλὴν διαιωμένους ἀδειαν, τῇ ἑτέρᾳ λαβεῖν τῶν χειρῶν ὑπάρξει. Πολλοὺ μὲν⁶³ ἂν ἄξιον ἦν ἡ ῥαθυμία τῷ βίῳ καὶ ὁ γε Σαρδανάπαλος τὰ πρῶτα πάντων εἰς εὐδαιμονίαν ἐφάρετο, ἢ καὶ ὁ Μαργίτης, εἰ βούλει. ὃν οὐτ' ἀροτῆρα, οὔτε σκαπτῆρα, οὔτε ἄλλο τι τῶν κατὰ τὸν βίον ἐπιτήδειον εἶναι Ὅμηρος ἔφησεν, εἰ δ' ἢ Ὅμηρου ταῦτα⁶⁴. Ἀλλὰ

58) Ἐνν. Γίνεσται. 57) Λόγῳ χάριν. 58) Ἐμραντ. κατ' εἰρην.. (θε τὰ Λεξ. 59) Τὸ τοσοῦτον διενεργεῖν ἀπ. τῇ μουσ. οὐκ ἂν ὑπῆρξεν αὐτῷ. 60) Τοσαύτη περιουσία ἦν αὐτῷ τῆς τέχνης. 61) Ἐλλείψην ἔχει· λέγειν, ὅτι· ἐπεὶ δὲ ἐμνήσθην, προσθεωρητέον κακεῖνος· ἢ ἄλλο τι ὁμοίον. 62) Ἐν πάσῃ ἀμεριμνίᾳ· ἢ φράσις παροιμιώδης, ἀνάλογος τῇ τῶν Γάλλων· dormir sur les deux oreilles. 63) Ἀλλ' εἰ οὕτως εἶχε, πολλοὺ ἄξιον ἂν ἦν κατὰ.

64) Τα παρ' ὁμήρου ἐν ἀποσπάσμασιν ἔφη· οὐκ ἔστιν ἄξιον ἄρ' σκαπτῆρα θεοὶ θέσαν, οὐτ' ἄ-

μὴν ἀληθὲς μᾶλλον ὁ τοῦ Πιττακοῦ λόγος, ὃς χαλεπὸν ἔφησεν ἐσθλὸν ἔμμεναι⁶⁵. Διὰ πολλῶν γὰρ δὴ τῷ ὄντι⁶⁶ πόνων διεξελθούσι, μόλις ἀντὼν ἀγχιῶν ἐκείνων τυχεῖν ἡμῖν περιγένοιτο, ὧν ἐν τοῖς ἄνω⁶⁶ λόγοις οὐδὲν εἶναι προκείμενον τῶν ἀνθρωπίνων ἐλέγχον.

ιγ'. Οὐ δὴ οὖν ῥαθυμητέον ἡμῖν, οὐδὲ τῆς ἐν βραχεὶ ῥασιώτης μεγάλως ἐλπιδὰς ἀνταλλαστέον, εἴπερ μὴ μέλλοιμεν οὐκ εἶδέν τε εἶσιν, καὶ τιμωρίας ὑφείκειν, οὐ τοι παρὰ τοῖς ἀνθρώποις ἐνθάδε, (καίτοι καὶ τοῦτο οὐ μικρὸν τῷ γε νοῦν ἔχοντι)· ἀλλ' ἐν τοῖς, εἴτε ὑπὸ γῆν, εἴτε καὶ ὑποῦ δὴ τοῦ παντός ὄντα τυγχάνει, δικαστηρίους⁶⁷. Ὡς τῷ μὲν ἀκουσίως τοῦ προσήκοντος ἁμαρτάνει καὶ συγγνώμη τις ὥσως παρὰ τοῦ Θεοῦ γένοιτο⁶⁸. τῷ δὲ ἐξ επιτηδῆς τὰ χεῖρα προειρημένη οὐδεμία παραίτησις, τὸ μὴ οὐχί⁶⁹ πολλὰ πλάσιον τὴν κόλασιν ὑποσχεῖν.

ιδ'. Τί οὖν ποιῶμεν, φαίη τις ἄν; Τί ἄλλο γε, ἢ τῆς ψυχῆς ἐπιμέλειαν ἔχειν, πᾶσαν σχολὴν ἀπὸ τῶν ἄλλων ἄγοντας. Οὐ δὴ οὖν τῷ σώματι δουλεύετον, ὅ,τι μὴ πᾶσα ἀνάγκη· ἀλλὰ τῇ ψυχῇ τὰ βέλτιστα πορίσσειν, ὥσπερ ἐκ δεσποτηρίου, τῆς πρὸς τὰ τοῦ σώματος πάθη κοινωνίας αὐτὴν διὰ φιλοσοφίας λύοντας· ἅμα δὲ καὶ τὸ σῶμα τῶν παθῶν κρείττον ἀπεργάζομένους· γαστρὶ μὲν γε τὰ ἀναγκαῖα ὑπηρετοῦντες, οὐχὶ τὰ ἥδιστα. Ὡς οἱ γε τραπέζιοιους τινας καὶ μαγείρους περινοοῦντες, καὶ πᾶσαν διερευνώμενοι γῆν τε καὶ θάλασσαν, οὐκ οὐκ ἐν τινὶ χαλεπῷ δεσπότη φόρους ἀπάρχοντες, ἐλευνοῖ⁷⁰ τῆς ἀσφαλείας, τῶν ἐν ἄδου καλῶμενων οὐδὲν πᾶλλον ἀνεκτότερον, ἀτεχνῶς εἰς πῦρ ἑκκινῶντες, καὶ κοσίνῳ φέροντες ὕδωρ, καὶ εἰς τετρημένον ἀντλοῦντες τίθον⁷¹, οὐδὲν πέρας τῶν πόνων ἔχοντες. Κουράς δὲ καὶ ἀμπεχύνας, ἔξω τῶν ἀναγκαίων, περιεργάζεσθαι, ἢ δυστυχοῦντων ἐστὶ, κατὰ τὸν Διογένηος λόγον, ἢ ἀδικούντων⁷². Ὡς τε καλλωπιστὴν εἶναι καὶ ὀνομάζεσθαι ὁμοίως αἰσχρὸν ἡγεῖσθαι φημι δεῖν τοὺς τοιούτους⁷³, ὡς τὸ ἐταίρειν, ἢ ἀλλοτρίους γάμοις ἐπιβουλεύειν⁷⁴. Τί γὰρ ἂν διαφέρει τῷ γε νοῦν ἔχοντι ζυσιδὴ ἀναθεβλήσθαι, ἢ τι τῶν φούλων ἱματίων φέρειν, ἔως ἂν μηδὲν ἐνδέξῃ τοῦ πρὸς χειμῶνά τε εἶναι⁷⁵ καὶ θάλασσης ἀλεξίτηριον; Καὶ τῷ δὲ δὴ τὸν αὐτὸν τρόπον, μὴ περὶ τόσον τῆς γαστρὸς, κατασκευάζεσθαι⁷⁶, μηδὲ περιέπειν τὸ σῶμα πλέον ἢ ὡς ἄμεινον⁷⁷ τῇ ψυχῇ. Οὐχ ἥτον γὰρ οὐκ εἶδος ἀνδρὶ, τῷ γε ἀληθῶς τῆς προσηγορίας ταύτης ἀξίῳ, καλλωπιστὴν καὶ φιλοσώματον εἶναι, ἢ πρὸς ἄλλο τι τῶν παθῶν ἀγενῶς διακεῖσθαι. Τὸ γὰρ τὴν πᾶσαν σπουδὴν εἰσφέρεισθαι, ὅπως ὡς κάλλιστα αὐτῷ

ροτῆρα, οὐτ' ἄλλως τί σφόν· πάσης δ' ἡμάρτανε τέχνης». 65) Δωρ. ἢ Διολ. ἀντὶ Εἰσκι.

65) Περιττόν φαίνεται τὸ τῷ ὄντι, παρεσκευάσαν ἐν τῷ κειμένῳ ἐκ παρασκευασμένης ὥσως ἐπεξηγήσεως τοῦ Δι'. 66) Ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου, § 8. 67) Ἐν τοῖς δικαστηρίοις, τοῖς ὑπὸ γῆν, ἢ ὑποῦ δεσπότη εἶναι ἐννοεῖ δὲ τὰ ἐν ἄδου καλοσφύρις.

68) Γίνεται τις ἂν ὥσως καὶ συγγνώμη παρὰ Θεοῦ. 69) Ἀπαιτιώμε. 70) (Ἐν.) εἰσὶν ἐπικα. 71) Παραίτησις ἐπὶ (τῶν) ἀδυνατιῶν. 72) Διογένης πρὸς τὸ καλλωπιζόμενον μισόκλιον. 73) Εἰ μὲν πρὸς ἀνδράς, ἀτυχεῖς. Εἰ δὲ πρὸς γυναῖκας, ἀδικεῖ. « Διογ. Λαέρτ. ΣΤ', 6, 54. 73) Τοὺς χριστιανῶν παῖδας, εἰοὶ οὕτως ὅστε. 74) Εἰρηγῆσις τοῦ ἀνωτέρου· ὠχυρεῖν, ἢ ἀδικεῖν, τοῦ Διογένηος. 75) Ὅταν οὐδὲν διαφέρει πρὸς τὸ εἶναι ψυχῆς ἢ θάλασσης ἀλεξίτηριον; ὅταν δὲν συντελῇ ἢ πρὸς τὸ ἐν ἢ πρὸς τὸ ἄλλο; 76) (ἐνγ.) Φημὶ δεῖν. 77) Ἐστὶ.

τὸ σῶμα ἔξω, οὐ διαγιγνώσκοντός ἐστιν ἑαυτόν, οὐδὲ συνιέντος τοῦ σοφοῦ παραγγέλματος⁷⁸. Ὅτι οὐ τὸ ὁρώμενόν ἐστιν ὁ ἄνθρωπος, ἀλλὰ τινος δὲ περιττοτέρας σοφίας, δι' ἧς ἕκαστος ἡμῶν ὅστις πρὸς ἑαυτὸν ἐπιγνώσεται. Τοῦτο δὲ, μὴ καθηραμένοις τὸν νοῦν, ἀδυνατώτερον ἢ λημῶναι πρὸς τὸν ἥλιον ἀναδιδέσθαι.

κ'. Κάθαρσις δὲ ψυχῆς, ὡς ἀθρόως τε εἰπεῖν καὶ ὑμῖν ἱκανῶς⁷⁹, τὰς διὰ τῶν αἰσθησέων ἡδονὰς ἀτιμάζειν. Μὴ⁸⁰ ὀφθαλμοὺς ἐστῆναι ταῖς ἀτόποις τῶν ὀχυματοποιῶν ἐπιδείξεσιν, ἢ σωματίων θείαις, ἡδονῆς κέντρον ἐναφιέντων. Μὴ διὰ τῶν ὧτων διεφθαρμένην μελωδίαν τῶν ψυχῶν καταχεῖν· ἀνέλευθερίαις γὰρ δὴ καὶ ταπεινότητος ἐκγονα πάθῃ ἐκ τοῦ τοιοῦδε τῆς μουσικῆς εἰδους ἐγγίγνεσθαι πέφυκεν· ἀλλὰ τὴν ἑτέραν⁸¹ μεταδικατέον ἡμῖν, τὴν ἀμείνω τε καὶ εἰς ἀμεινον φέρουσαν· ἢ καὶ Δαβὶδ χορῶμενος ὁ ποιητὴς τῶν ἱερῶν ἀσματίων, ἐκ τῆς μανίας, ὡς φασί, τὸν βασιλεῖα⁸² καθίστη. Λέγεται δὲ καὶ Πυθαγόραν, κωμασταῖς περιτυχόντα μεθύουσι, κελεύσαι τὸν αὐλητήν, τὸν τοῦ κώμου κατάρχοντα, μεταβαλόντα τὴν ἁρμονίαν, ἐκπαύσασθαι τὸ δάριον· τοὺς δὲ, οὕτως ἀναφρονήσας ὑπὸ τοῦ μελούς, ὥστε, τοὺς στεγάνους ῥίψαντας, αἰσχυνομένους ἐπανελθεῖν. Ἔτεροι δὲ πρὸς αὐτὸν κορυβαντιῶσι καὶ ἐκθακχεύονται. Τοσοῦτόν ἐστι τὸ διάφορον ὅμοις ἢ μοχθηρὰς μελωδίας ἀναπληροῦσθαι! Ὡστε τῆς νῦν δὴ κρατούσης ταύτης ἥτις ἡμῖν μεθεκτέον ἢ αὐτιστασὺν τῶν αἰσχίστων. Ἀτμοὺς γε μὴν παντοδαπούς, ἡδονὴν ὀσφρήσει φέροντας, πῶ ἄετι καταμιγνύειν, ἢ μύροις ἐκφυτοῖς ἀναχρῶνυσθαι, καὶ ἀπαγορεύειν αἰσχύνομαι. Τί-θ' ἂν τις εἰποι περὶ τοῦ μὴ χρῆναι τὰς ἐν ἀρεῇ καὶ γέυσει διώκειν ἡδονὰς, ἢ ὅτι καταναγκάζουσιν αὐταὶ τοὺς περὶ τὴν ἐκτὸν θῆραν ἐσχολακτικὰς, ὥσπερ τὰ θρέμμακτα, πρὸς τὴν γαστέρα καὶ τὰ ὑπ' αὐτὴν συννενοκτικὰς ζῆν.

κα'. Ἐνὶ δὲ λόγῳ, παντός ὑπεροπτεῖον τοῦ σώματος τῷ μὴ ὡς ἐν βορέῳ ταῖς ἡδοναῖς αὐτοῦ κατορωρύχθαι⁸³ μέλλοντι· ἢ τοσοῦτον ἀνθεκτέον αὐτοῦ, ὅσον, φησὶ Πλάτων, ὑπηρεσίαν φιλοσοφίᾳ κτωμένου· εὐκλότα που λέγων τῷ Παύλῳ, δὲ παραινέει⁸⁴ μηδεμίαν χρῆναι τοῦ σώματος πρόνοιαν ἐχειν εἰς ἐπιθυμιῶν ἀφορμὴν. Ἡ τί διαφέρουσιν, αἱ τοῦ πέν σώματος, ὡς ἂν κάλλιστα ἔχαι, φροντίζουσι, τὴν δὲ χρησμένην αὐτῷ ψυχὴν, ὡς οὐδενὸς ἀξίαν, περιορῶσι, τῶν περὶ τὰ ὄργανα σπουδαζόντων, τῆς δὲ δι' αὐτῶν ἐνεργούσης τέχνης καταμελούντων. Πᾶν μὲν οὖν⁸⁵ τοῦναντίον, καλᾶζειν αὐτοῦ καὶ κατέχειν, ὥσπερ θηρίου, τὰς ὁμὰς προσῆκε, καὶ τοὺς ἀπ' αὐτοῦ θορύβους ἐγγινομένους τῇ ψυχῇ, οἶονεῖ μάστιγι τῷ λογισμῷ καθικυνομένους, κοιμίζειν· ἀλλὰ μὴ, πάντα χαλινὸν ἡδονῆς ἀνέντα, περιορᾶν τὸν νοῦν, ὥσπερ ἦνιοχον ὑπὸ δισηνίων ἵππων, ὕβρει φερομένον, παρασυρόμενον ἀγεσθαι. Καὶ τοῦ Πυθαγόρου μεμνησθαι· δὲ τῶν συνόντων τινὰ καταμαθῶν

78) Τοῦ «Γνωθὶ σεαυτόν». 79) Ἀναλίτως τῇ ἡλικίᾳ σας. 80) Ὡς ἐπεδήγοις τοῦ Ἀτιμάζειν τὰς διὰ τῶν αἰσθ. 48. 81) Μουσικῇ. 82) Τὸν Σεουλ. ἰδὲ Βασίλ. Α', ΙΕΤ', 23. 83) Σκηματωτέον τὸ Μίλλω πρὸς παρωχημένον. 84) Ἐν τῇ παρὸς ῥωμ. ιγ', 14. Ἀλλ' ἐνδύσασθε τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, καὶ τῆς σαρκὸς πρὶντα μὴ το ἔσθῃ ὡς ἐπιθυμίας. 85) Ἐν ᾧ μάλιστα.

γυμνασίους τε καὶ σιτίους ἑαυτὸν εὖ μάλα κατασαρκεύοντα. Ὁ αὐτός, ἔφη, οὐ παύσῃ χαλεπώτερον σεαυτῷ κατασκευάζων τὸ δεσποτήριον. Διὸ δὴ καὶ Πλάτωνά φασι⁸⁶, τὴν ἐκ τοῦ σώματος βλάβην προειδόμενον, τὸ νοσήδες χωρίον τῆς Ἀττικῆς τὴν Ἀκαδημίαν καταλαβεῖν ἐξεπίτηδες, ἵνα τὴν ἄγαν εὐπάθειαν τοῦ σώματος, ὅσον ἀμπέλου τὴν εἰς τὰ περιττὰ φορὰν, περικάπτη. Ἐγὼ δὲ καὶ σφαλερὰν εἶναι τὴν ἐπ' ἄκρον εὐεξίαν ἱατρῶν⁸⁷ ἤκουσα⁸⁸.

κβ'. Ὅτε τοίνυν ἡ ἄγαν αὕτη τοῦ σώματος ἐπιμέλεια αὐτῷ τε ἄλυσι-τελῆς τῷ σώματι, καὶ πρὸς τὴν φυγὴν ἐμποδίων ἐστὶ, τὸ γε ὑποπεπτωκέναι τούτῳ καὶ θαρραλεῖν, μανία σαφής. Ἀλλὰ μὴν, εἰ τούτου γε περιορᾶν μελετήταιμεν, σχολή γ' ἂν ἄλλο τι τῶν ἀνθρωπίνων θαυμάσαιμεν. Τί γὰρ ἐστὶ χρησόμεθα πλούτου, τὰς διὰ τοῦ σώματος ἡδονὰς ἀτιμᾶζοντες; Ἐγὼ μὲν οὐχ ὅρῳ⁸⁹ πλήν εἰμὴ, κατὰ τοὺς ἐν τοῖς μύθοις δρᾶκοντας⁸⁹, ἡδονὴν τινὴ φέροι θησαυροῖς κατοικωρυγμένους ἐπαγρυπνεῖν. Ὁ γε μὴν ἐλευθερίως πρὸς τὰ τοιαῦτα διακείμενος, πεπαιδευμένος, πολλοῦ ἂν δέοι ταπεινόν τι καὶ αἰσχρὸν ἔργον ἢ λόγῳ ποτέ προσέσθαι· τὸ γὰρ τῆς χρείας περιττότερον, καὶν ἁλῆδιον ἢ ψήγμα⁹⁰, καὶ τῶν μυρμηκῶν ἔργον τῶν χρυσοφόρων⁹¹, τοσούτῳ πλέον ἀτιμᾶσαι, ὥσπερ ἂν ἦττον προσδίδηται· αὐτὴν δὲ δῆπου τὴν χρεῖαν τοῖς τῆς φύσεως ἀναγκαῖαις, ἀλλ' οὐ ταῖς ἡδοναῖς ὁρᾷται. Ὡς οἷγε τῶν ἀναγκαιῶν ὄρων ἔξω γενόμενοι, παραπληρώως τοῖς κατὰ τοῦ πρακτοῦς φερομένοις, πρὸς οὐδὲν ἀτάκτως ἔχοντες ἀποδῆναι, οὐδαμοῦ τῆς εἰς τὸ πρῶτον προᾶς ἴστανται· ἀλλ' ὥσπερ ἂν πλεῖα προσπεριεχλῶνται, τοῦ ἴσου δέονται, ἢ καὶ πλείονος, πρὸς τὴν τῆς ἐπιθυμίας ἐκπλήρωσιν, κατὰ τὸν Ἐξημεστίδου Σόλωνα, ὅς φησι.

Πλοῦτον δ' οὐδὲν τέρμα περασμένον ἀνδράσι κείται.

Τῷ δὲ Θεόγνιδι πρὸς ταῦτα διδασκαλῶν χρηστὸν λέγοντι·

Ὅκ ἔραμαι πλευτεῖν, οὐτ' εὐχομαι· ἀλλὰ μοι εἴη

Ζῆν ἀπὸ τῶν ὀλίγων, μηδὲν ἔχοντι κακόν.

κγ'. Ἐγὼ δὲ καὶ Διογένης ἀγαμὶ τὴν πάντων ὁμοῦ τῶν ἀνθρωπίνων ὑπεροψίαν· ὅς γε καὶ βασιλεῦς τοῦ μεγάλου ἑαυτὸν ἀπέφανε πλουσιώτερον, τῷ ἐλαττώων, ἢ ἐκείνος, κατὰ τὸν βίον προσδεῖσθαι. Ἡμῖν δὲ ἄρα, εἰ μὴ τὰ Πυθίου τοῦ Μουσίου⁹² προσεῖη τάλαντα, καὶ πλέθρα γῆς, τόσσα, καὶ τόσσα, καὶ βοσκημάτων ἐσμοὶ πλείους ἢ αἰθμηται, οὐδὲν ἐξαρκέσει! Ἀλλ' οἶμαι, προσήκει ἀπόντα τε μὴ ποθεῖν τὸν πλοῦτον, καὶ παρόντος, μὴ διὰ τὸ κερτῆσθαι μάλλον φρονεῖν, ἢ τῷ εἰδέναι αὐτὸν διατίθεσθαι. Τὸ γὰρ τοῦ Σωκράτους εὖ ἔχει· ὅς, μέγα φρονούντος πλουσίου ἀνδρὸς ἐπὶ τοῖς χρήμασιν, οὐ πρότερον αὐτὸν θαυμάσειν ἔφη, πρὶν ἂν, καὶ ὅτι χρῆσθαι τοῖς ἐπίσταται, περαθῇ. Ἡ Φειδίας μὲν καὶ Πολύκλειτος, εἰ τῷ χρυσίῳ μέγα ἐφρόνουν καὶ τῷ ἐλέφαντι, ὦν ὁ μὲν, Ἡλείοις τὸν Δία, ὁ δὲ Ἀργείοις τὴν

87) Αἰλ. Ποικιλ. Ἱστορ. Θ'. ἰ. 87) Ἱπποκρ. Ἀφρο. 88) (ἐνν.) Λεγόντων 89) Καὶ κα-
θ' ἡμᾶς εἰσὶν οἱ τῶν ἐν τοῖς κοινοῖς μύθοις θησαυρῶν δοκῶντες μυθεύοντα φύλακες, ὡς καὶ
τὸ παλαιὸν τοῦ χρυσοῦ δέρας καὶ τῶν χρυσῶν κηλῶν ἐστὶν. 90) Τὸ καταπερόμενον διὰ τοῦ
Πακτωλῶ. 91) καὶ τὰ μυρία τοῦ Κρείσσου πλοῦτον. 92) Ἰδε Ἡρ. 8. Γ', ρβ'—ρε.

92) Ἡρόδοτος δὲ Αὐδῶν αὐτὸν λέγει, Πολυμν. κβ'.

"Εργον ἐποιήσατον⁹³ κατὰ γὰρ λόγῳ ἂν ἦσθην, ἀλλοτρίῳ πλούτῳ καλλωπιζόμενοι, ἀφέντες τὴν τέχνην, ὅφ' ἦς καὶ ὁ χρυσὸς ἡδίων καὶ τιμιώτερος ἀπαδειχθῇ· ἡμεῖς δὲ τὴν ἀνθρωπείαν ἀρετὴν οὐκ ἐξαρκεῖν καθ' ἑαυτὴν πρὸς κόσμον ὑπολαμβάνοντες, ἐλάττωτος αἰσχύνῃς ἄξια ποιεῖν οἰόμεθα;

καδ'. Ἀλλὰ δὴ τοῦ πλούτου μὲν ὑπερφύομεθα, καὶ τὰς διὰ τῶν αἰσθησέων ἡδονὰς ἀτιμάσομεν· κολακείας δὲ καὶ θωπείας διωξόμεθα, καὶ τῆς Ἀρχιλόχου ἀλώπεκος⁹⁴ τὸ κερδάλειον τε καὶ ποικίλον ζηλώσομεν. Ἀλλ' οὐκ ἐστίν, ὃ μᾶλλον φευκτέον τῷ σωφρονούντι, τοῦ πρὸς δόξαν⁹⁵ ζῆν, καὶ τὰ τοῖς πολλοῖς δοκοῦντα περισκοπεῖν, καὶ μὴ τὸν ὀρθὸν λόγον ἡγεμόνα ποιῆσθαι τοῦ βίου, ὥστε καὶ, πᾶσιν ἀνθρώποις ἀντιλέγειν, καὶ ἀδοξεῖν καὶ κινδυνεύειν. Ἡ τὸν μὴ οὕτως ἔχοντα, τί τοῦ Αἰγυπτίου σοφιστοῦ⁹⁶ φήσομεν ἀπολείπειν; ὃς φυτὸν ἐγίγνετο, καὶ θηρίον, ὁπότε βούλοιτο, καὶ πῦρ, καὶ ὕδωρ, καὶ πάντα χρήμματα; Εἴπερ δὴ καὶ αὐτὸς νῦν μὲν τὸ δίκαιον ἐπαινέσεται παρὰ τοῖς ταῦτα τιμῶσι, νῦν δὲ τοὺς ἐναντίους ἀφῆσει λόγους, ὅταν τὴν ἀδικίαν εὐδοκίμοῦσαν αἰσθηται, ὅπερ δίκη⁹⁷ ἐστὶ κολάκων. Καὶ ὥσπερ φασὶ τὸν πολύποδα τὴν χροάν πρὸς τὴν ὑποκειμένην γῆν⁹⁸, οὕτως αὐτὸς τὴν διάνοιαν πρὸς τὰς τῶν συνόντων γνώμας μεταβάλλεται.

καε'. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν που καὶ τοῖς ἡμετέροις λόγοις τελειότερον μαθητόμεθα· ὅσον δὲ σκιαγραφίαν τινὰ τῆς ἀρετῆς, το γὰρ νῦν εἶναι, ἐκ τῶν ἔξωθεν παιδευμάτων περιεγραψάμεθα. Τοῖς γὰρ ἐπιμελῶς ἐξ ἐκάστου τὴν ὠφέλειαν ἀθροίζουσιν, ὥσπερ τοῖς μεγάλαις τῶν ποταμῶν πολλαὶ γίνεσθαι πολλυχόθιν αἱ προσθήκαι περὶ κασι. Τὸ γὰρ καὶ σμικρὸν ἐπὶ σμικρῷ κατατίθεσθαι, κατὰ τὸν Ἡσίοδον⁹⁹, οὐ μᾶλλον εἰς ἀργυρίου προσθήκην, ἢ καὶ εἰς ἡντιναοῦν ἐπιστήμην, ὁρθῶς ἡγεῖσθαι ἔχειν τῷ ποιητῇ προσήκειν. Ὁ μὲν οὖν Βίτας τῷ υἱεῖ, πρὸς Αἰγυπτίους ἀπαίρουντι, καὶ πυνθανομένῳ, τί ἂν ποιῶν, αὐτῷ μάλιστα κεχαρισμένα πρόττει; Ἐφοδίον, ἔφη, πρὸς γῆρας κτησάμενος· τὴν ἀρετὴν δὴ τὸ εφοδίον λέγων, μικροῖς ὁροῖς αὐτὴν περιγράφων, ὅς γε ἀνθρωπίνῳ βίῳ τὴν ἐπ' αὐτῆς ὠφέλειαν ὠρίζετο.

κας'. Ἐγὼ δὲ, καὶ τὸ Τιθωνοῦ τις γῆρας¹⁰⁰, καὶ τὸ Ἀργανθονίου¹⁰¹ λέγει, καὶ τὸ τοῦ μακροβιωτάτου παρ' ἡμῖν Μαθουσάλα, ὃς χίλια ἔτη, τριάκοντα θεόντων βιῶναι λέγεται¹⁰², καὶ σύμπαντα τὸν¹⁰³, ὅφ' οὐ γεγόνασιν ἀνθρώποι, χρόνον ἀνμετρή, ὡς ἐπὶ παίδων διανοίας γελᾶσθαι, εἰς τὸν μακρὸν ἀποσκοπεῖν καὶ ἀγῆρω αἰῶνα, οὐ πέρας οὐδὲν ἐστὶ τῇ ἐπινοίᾳ.

93) Σημειώσις ἡ τῆς συντάξεως ποικιλία. τὰ δύο ἐνικά πρὸς δούκιν, ἀνωτ. δι πρὸς πληθυντικόν· ἔπειτα τὸ μὲν τῷ ἐπιθέτῳ δούκιν, τὸ δὲ πληθυντικόν. Ὅθεν καὶ συμπληροῦσι πολλοὶ δικαίως, ὅτι πρὸς ἐπίδειξιν ἐλλητισμοῦ συντάξιν ὁ Θεὸς πατὴρ τὸν λόγον, ἐπιστομίζων τοὺς μυκτηρίζοντας τὴν ἀπλότητα καὶ ἀφέλειαν τῶν χριστιανῶν συγγραμμάτων. 94) Ἰδ. Πλάτ. Πολιτ. Β'. 95) Κατὰ τὴν τῶν πολλῶν ἰδίαν. 96) Τοῦ Πρωτίου. 97) Ἰδ. Ὀδῶς. Δ. 455, κ. ε. καὶ Λουκ. Διαλόγ. Μενέλ. ἡ Πρωτ. 97) Ἰδ. Λεῖ. Ε. Βυζ. 2). 98) Ἐννοεῖται κατὰ συνεκδοχὴν: Μεταβάλλειν. 99) Ἐργ. καὶ Βιτ. 461. 462.

100) Ἰδ. Λουκ. Ἐρμ. 50. 101) Λουκιανὸς ἐν τῷ περὶ Μακροβίων 150 ἔτη βεβιωκίνας λέγει τὸν Ἀργανθόν. 102) Γενεα. Ε', 27. 103) Παράβαλ. § 8'.

λαβεῖν οὐ μᾶλλον γε ἢ τελευτῆν ὑποθέσθαι τῆς ἀθανάτου ψυχῆς. Πρὸς ὅνπερ^{103*} κτᾶσθαι παραινέσαιμ' ἂν τὰ ἐφόδια, πάντα λίθον, κατὰ τὴν παροιμίαν, κινουντας, ὅθεν ἂν μείλλῃ τις ἡμῖν ἐπ' αὐτὸν ὠφέλεια γενήσεσθαι. Μηδ' ὅτι χαλεπὰ ταῦτα καὶ πόνου δεόμενα, διὰ τοῦτ' ἀποκνήσωμεν· ἀλλ', ἀναμνησθέντες τοῦ παραινέσαντος, ὅτι δέοι βίον μὲν ἄριστον προαιρεῖσθαι, ἡδὺν δὲ προσδοκᾶν τῇ συνηθείᾳ γενήσεσθαι, ἐγχειρεῖν¹⁰⁴ τοῖς βελτίστοις. Αἰσχυρὸν γάρ, τὸν παρόντα καιρὸν προσιμένους, ὑπερόν ποτ' ἀνγκηλεῖσθαι τὸ παρελθόν, ὅτε οὐδὲν ἔσται πλέον¹⁰⁵ ἀνιωμένοις.

κζ'. Ἐγὼ μὲν οὖν, ἃ κράτιστα¹⁰⁶ εἶναι κρίνω, τὰ μὲν, νῦν εἴρηκα· τὰ δὲ παρὰ πάντα τὸν βίον ὑμῖν συμβουλεύτω. Ὑμεῖς δὲ, τριῶν ἀρώστημάτων ὄντων, μὴ τῷ ἀνιάτῳ προσποιέεσθαι δόζητε, μηδὲ τὴν τῆς γνώμης νόσον παραπλησίαν τῇ τῶν εἰς τὸ σῶμα δυστυχησάντων δείζητε. Οἱ μὲν γάρ τὰ μικρὰ τῶν παθῶν κάμνοντες, αὐτοὶ παρὰ τοὺς ἰατροὺς ἔρχονται· οἱ δὲ ὑπὸ μειζόνων καταληφθέντες ἀρώστημάτων, ἐφ' ἑαυτοὺς καλοῦσι τοὺς θεραπεύοντας· οἱ δ' εἰς ἀνήκεστον παντελῶς μελαγχολίας παρενεχθέντες, οὐδὲ προσιόντας προσίενται. Ὁ μὴ πάθῃτε νῦν ὑμεῖς, τοὺς ὀρθῶς ἔχοντας τῶν λογισμῶν ἀποφύγοντες.

103*) Τὸν ἀγῆρω αἰῶνα. 104) Διορθοῦσί τινες εἰς ὀριστικὴν· ἀλλ' ἐπειδὴ, καθὼς εἴπομεν (σχολ. 93) ὁ λόγος ἐγγράφῃ πρὸς ἐπίδειξιν δεινότητος καὶ κάλλους, διὰ τοῦτο τὸ ἀπαρτίματον ἐξαρτᾶται κατὰ σχῆμα λόγου ἀπὸ τοῦ Παραινέσαιμι. 105) Περιφρασὶς, ἀντὶ οὐδὲν ἀνύστατε. 106) Ἐκείνων δ, (ἵνα εὐῖχῃ ὁ μερισμός).

ΕΓΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ ΤΟΥ ΝΑΝΖΙΑΝΖΗΝΟΥ

Γρηγόριος, ὁ ἐπικληθεὶς Θεολόγος διὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν εὐφυΐαν του, ἀγεννήθη μὲν εἰς αὐτὴν τινὰ πλησίον τῆς ἐν Καππαδοκίᾳ πόλεως Ναζιανζοῦ (τῆς ὁποίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἦτον ἐπίσκοπος). ἤμαρσε δὲ ἐπὶ Ἰουλιανοῦ τοῦ Παραδῶτος καὶ Οὐλεντιοῦ τοῦ Ἀρμενίου, κατὰ τὸ μεσσην τοῦ δ' αἰῶνος μ. Χ. ἀπέθανεν εἰς τὰ 361, ἀσκησάμενος εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, διότι πρὶν ἦτον ἐπίσκοπος Σασιμῶν· εἰς τὰ 378, ἔζητο δὲ, κατ' ὅς λεγουν, ὑπὲρ τὰ 80 ἔτη.

ΠΕΡΙ ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ

Ὁ λόγος οὗτος θαυμαζόμενος ὅχι μόνον διὰ τὸ ὅρος τῶν ἐννοιῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν τεχνὴν καὶ καλλιπείαν του ἐπιγράφεται ὡς Ἀπολογητικὸς τῆς πρὸς τὸν Πόντον φυγῆς ἔνεκεν, καὶ αὐθις ἐπανόδου ἐκείθεν μετὰ τὴν τοῦ πρεσβυτέρου χειροτονίαν· ἐν ᾧ καὶ, τί τὸ τῆς Ἱερωσύνης ἐπιγέγραμμα, καὶ νομοῖον εἶναι δεῖ τὸν ἐπίσκοπον. » Πρὸς κατανόησιν τοῦτων, ἀνάγκη νὰ γνωρίζωμεν ὅτι, χειροτονηθεὶς ὁ Θεὸς Γρηγόριος Ἱερῶν, βίη καὶ μόλις ὑπακούσας εἰς τοῦ πατρὸς του, Γρηγορίου ὡσαύτως ὀνομαζομένου καὶ ἀρχιερατευόντος τῆς πατρίδος ἀμφοτέρων Ναζιανζοῦ, τὰς παρακλήσεις καὶ μέλων νὰ προαχθῇ μετὰ τοῦτο καὶ εἰς ἐπίσκοπον, ἀναχωρεῖ μετὰ τὴν χειροτονίαν εὐθὺς εἰς τὸν Πόντον, καὶ ἐκεῖ ἐμόναζε μετὰ τοῦ φίλου καὶ συμπαθροῦ τοῦ Βασιλείου τοῦ Μεγάλου. Ἀλλ', ἀποθανόντος τοῦ ἀδελφοῦ του Καισαρίου ἐδίδασθη νὰ ἐπανέλθῃ ἵνα γηροκομήτῃ τὸν ὑπὲρβλην ἤδη πατέρα των, καὶ πρὸς ἀπολογίαν του γράφει τὸν λόγον τοῦτον. Μετὰ πολὺ δὲ διαδεχόμενος ὁ Θεὸς Βασίλειος τὸν Εὐστάθιον εἰς τὴν τῆς Καισαρείας ἐπισκοπὴν, προχειρίσασα καὶ τὸν θεῖον Γρηγόριον εἰς τὴν ἐπισκοπὴν τῶν Σασιμῶν· ἀλλ' αὐτὸς ἀνεχώρησε πάλιν, καὶ μόλις κατ' αἵτησιν ἐπίμονον τοῦ πατρὸς του, ἠναγκάσθη νὰ δεχθῇ τὴν ἐπισκοπικὴν μόνον, ἐν ᾧ αὐτὸς ἔζη ὁ πατὴρ του, τῆς ἐπαρχίας Ναζιανζοῦ, ὥστε κυρίως ἦτον Ἐπίσκοπος Σασιμῶν καὶ ὄχι Ναζιανζοῦ, καθὼς, πολλὰ καὶ, κατὰ σύγχυσιν ἰδεῶν, ἀναφέρεται.

ΠΙΤΤΗΜΑΙ¹ καὶ τὴν ἥτταν ὁμολογῶ ὑπετάγην τῷ Κυρίῳ, καὶ ἰκέτευσα αὐτόν². Ὁ γὰρ μοι μακαριώτατος Δαδιδ' ἀρχέτω τοῦ λόγου· μάλλον δὲ ὁ ἐν τῷ Δαδιδ' φθονγόμενος³, καὶ εἰσέτι καὶ νῦν δι' αὐτοῦ φθονγόμενος. Ἐπειδὴ καὶ τάξις ἀρίστη, παντὸς ἀρχομένου⁴ καὶ λόγου καὶ πράγματος, ἐκ Θεοῦ τε ἀρχεσθαι⁵, καὶ εἰς Θεὸν ἀναπαύεσθαι. Τὸ δὲ αἴτιον, ἢ τῆς πρὸ τοῦ στάσεως καὶ ὀλιγοφυΐας, δι' ἣν⁶ ἐμάκρυνα φυγαδεύων καὶ κλίσθην ἀφ'⁷ ὁμῶν χρόνον οὐ μικρὸν ἵσως τοῖς γε πολλοῖσιν, ἢ τῆς νῦν ἡμερότητας καὶ μεταβολῆς, δι' ἣν αὐθις ἐμαυτὸν ἔδωκα φέρων ὑμῖν, ἄλλος μὲν ἄλλο τι οἰέσθω τε καὶ λεγέτω τῶν ἢ μισούντων ἢ ἀγαπώντων ἡμῶς, ὁ μὲν⁸ οὐκ

1) Ἰπὸ τῶν παρακλήσεων τοῦ πατρὸς μου· ἴδε τὰ προσημειωθέντα. 2) Ψαλμ. 135. 7. 3) Θεός. 4) Ἡ ὁδοτικὴ εἰς τὰ Ἑσθλόν. 5) Ἐκ τοῦ Δημοσθένους (ἐπιστολ. Α'). « Παντὸς ἀρχομένου σπουδαίου λόγου καὶ ἔργου ἀπὸ τῶν θεῶν ὑπολαβάνων παρ' αὐτοῖς πρῶτον ἀρχεσθαι ». 6) Ψαλμ. νδ'. 7. 7) Μακρὸν ὅμαρ. 8) Ὁ μὲν μισῶν.

ἀριεῖς αἰτίαι, ἃ δὲ καὶ ποταποδεχόμενος. Οὐδὲν γὰρ οὕτως ἥδη τοῖς ἀνθρώποις, ὡς τὸ λαλεῖν τὰ ἀλλότρια καὶ μάστιγα ἐὰν τύχῃσιν ὑπευνοίας τινός ἢ μίσους ἐλκόμενοι, ὅφ' ὧν καὶ φιλεῖ κλέπτεσθαι ὡς τὰ πολλὰ ἡ ἀλήθεια. Ἐγὼ [δὲ]^{8*} τ' ἀληθὲς εἰς μέσον θήσω μηδὲν αἰσχυροθεῖς, καὶ δικαιοσύνην δικαίως ἀμφοτέροις τοῖς μέρεσιν, ὅσοι κατηγοροῦσιν ἡμῶν, καὶ ὅσοι ὑπεραπολογοῦνται προθύμως· τὸ μὲν τι κατηγορήσας ἑαυτοῦ, τὸ δὲ ὑπεραπολογησάμενος.

Καὶ ἵνα γε καθ' ὅδῃν ὁ λόγος προῆλθῃ, περὶ τῆς δειλίας⁹ προτέρως οὔσης, καὶ¹⁰ διαλέξομαι. Οὐδὲ γὰρ ἀνέχομαι πλήττεσθαι¹¹ τινὰς ἐν ἐμοὶ τῶν πάντων τηρούντων ἐπιμελῶς τὰ ἡμέτερα, εἴ τε καὶ ὡς ἐτέρως¹² ἔχοντα, ἐπειδὴ τι¹³ τὸ καθ' ἡμᾶς εἶναι· Χριστιανοὶς εὐδόκησεν ὁ Θεός· καὶ τοὺς ἥδη πεπληγότας¹⁴, εἰ περ τινὲς εἰσι, διὰ τῆς ἀπολογίας ἰάσονται. Καλὸν γὰρ οὐκ ἐκκαρτάνοντα, μήτε ὑποναυόμενον, ἕως ἂν οἷός τε ἦ καὶ ὁ λόγος αἰετῇ¹⁵, τιθέναι πρόσκομμα τοῖς πολλοῖς ἢ σκάνδαλον¹⁶. εἰ περ καὶ τοῖς ἑκατὼν μικρῶν σκανδαλίσασιν, ἴσμεν ὅπως ἀκαρτίτητος, καὶ βαρυτάτη παρὰ τοῦ ἀψευδοῦς¹⁷ ἡ τιμωρία.

Ἐγὼ γὰρ ἑπαθὼν τοῦτο, ὦ ἄνδρες, οὔτε ὡς ἀπαιδευτος καὶ ἀσύνετος· ἀλλὰ μᾶλλον¹⁸, ἵνα καὶ μικρὸν τι καυχῆσμαι· οὔτε ὡς ὑπερόπτης τῶν θείων νόμων καὶ διατάξεων. Ὅτι καθάπερ ἐν σώματι, τὸ μὲν τι¹⁹ ἄργον ἐστί, καὶ οἷον προκαθεζόμενον, τὸ δὲ²⁰ ἄρχόμενον καὶ ἀγόμενον· οὕτω καὶ ταῖς Ἐκκλησίαις διέταξεν ὁ Θεὸς ἰσότητος νόμῳ τῆς ἐγκύσεως τὰ κατ' ἀξίαν, ἢ καὶ προνοίας· ἢ τὰ πάντα συνέδρασε, τοὺς μὲν ποικιλίσθαι τε καὶ ἄρχεσθαι, ὅσοις τοῦτο λυσιτελέστερον, καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ πρὸς τὸ δέον ἰθυνομένους· τοὺς δὲ εἶναι ποικιμένους καὶ διδασκάλους πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῆς Ἐκκλησίας, ὅσοι τῶν πολλῶν εἰσιν ἀνωτέρω κατ' ἀρετὴν καὶ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν οἰκείωσιν, λόγον ψυχῆς πρὸς σῶμα ἢ νοῦ πρὸς ψυχὴν ἐπέχοντα. Ἰν' ἀμφοτέρω συντεθέντα ἀλλήλοις καὶ συγκαθέντα, τὸ τε ὑστεροῦν καὶ τὸ πλεονάζον, ὥσπερ ἐν μέλεσι, καὶ τῇ ἀρμονίᾳ τοῦ Πνεύματος συμβιβασθέντα καὶ συνδεθέντα, ἐν ἄρτιον ἀποδειχθῇ σῶμα, καὶ αὐτοῦ Χριστοῦ τῆς κεφαλῆς ἡμῶν²¹ ὄντως ἄξιον. Οὔτε οὖν τοῖς ἄλλοις²² ἀναρχίαν καὶ ἀταξίαν λυσιτελεστέραν οἶδα τάξεως καὶ ἀρχῆς, οὔτε ἀνθρώποις, ἀλλὰ τοῦτοις καὶ πάντων οὐχ ἥκιστα²³, ὅσῳ καὶ περὶ μειζόνων αὐτοῖς ὁ κίνδυνος. Οἷς μέγα, καὶ εἰ τὸ πρῶτον τοῦ λόγου²⁴ μὴ σώζουσιν, τὸ μηδὲν ἀκαρτάνειν, ἀλλὰ τὸ γε δεύτερον ἐκείνου, τὸ ἀκαρτάνοντα ἐπανάγεισθαι.

Ἐπειδὴ τοῦτο καλὸν ἐφάνη καὶ δίκαιον, ἵσταν ἐμοὶ κακὸν καὶ ὁμιλῶς

8*) Προσετέθη ὡς ἀνταποδοτικὸς τοῦ Μ ε' ν. 9) Τὸ ὅποιον ἀνωτέρω εἶπεν Ὀλιγοψυχίας.

10) Εὐνομάτητος ἐμπαντικῆς. 11) Σκανδαλίσσεται. 12) Το ἰναπτιον, δηλ. κακῶς.

13) Ἰσως γραπτέον· Τοι' ἢ δὲ ἔννοια· Ἐπειδὴ καὶ ἡμᾶς (ἡμεῖς δηλ.) Χριστιανοὶς εἶναι εὐδόκησεν ὁ Θεός· ἢ δὲ δοτικὴ διὰ τὸ εὐδόκησε. 14) Οὔτε πλήττεσθαι τινὰς ἀνέχομαι, καὶ τοὺς πεπληγίτας ἰάσονται. 15) Κατὰ διόρθωσιν ἀντ' Α' ε' ρ.

16) Ἐπιστολ. πρὸς Ρωμαίους ιδ'. 13. 17) Εὐαγγ. Λουκ. ιζ'.· Οὐαὶ δι' οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται καλ. 18) (ἐν.) Ὡς παιδευόμενος καὶ συνετός. Παρέλιπε δὲ ταῦτα ἀπορώγων ὡς φορετικὴν τῇ περιαιτεσίᾳ. Τὸ δὲ σχῆμα παρασιώπησις. 19) Ἡ κεφαλὴ ἡ ὁ Χρῆς.

20) Τὸ ἐπιλοποῦν σῶμα. 21) Παύλ. Κορινθ. Α' ιβ'. 12 καὶ 27. 22) Ὁμοίως.

23) Ἀντὶ Μάλιστα. 24) Τὸ πρῶτον προτέρημα τοῦ δευτοῦ λόγου.

ἄτακτον, πάντας τε ἄρχειν ἐθέλειν, καὶ μηδένα δέχεσθαι²⁵. Ὅς εἶγε πάντες φύγειν ταύτην, τὴν εἴτε λειτουργίαν χρὴ λέγειν, εἴτε ἡγεμονίαν, χωλεῖν ἂν τῷ μεγίστῳ μέρει, καὶ οὐδ' ἂν καλὸν ἔτι μένοι τὸ καλὸν τῆς Ἐκκλησίας πλήρωμα. Ποῦ δ' ἂν ἔτι καὶ παρὰ τίνων ἡρησκέουτο²⁶ ἡμῖν ὁ Θεὸς τὰ μυστικά²⁷ καὶ ἄνω φέροντα, ὃ δὴ μεγιστόν ἐστι τῶν ἡμετέρων καὶ τιμωτάτον, οὐκ ὄντος βασιλείας, οὐδὲ ὄντος ἀρχontos, οὐδὲ ἱερατείας, οὐδὲ θυσίας, οὐδ' ὅσα ὡς μέγιστα ἐπὶ μεγάλοις τοῖς πταισμάσιν, οἱ πάλαι ἀπειθεῖς²⁸ κατεκρίθησαν. Ἀλλὰ οὐδὲ ξένον τι καὶ ἀπὸ τρόπου τοῖς πολλοῖς τὰ θεῖα φιλοσοφοῦσιν, ἐπὶ τῷ ἄρχειν ἀναδοκίμειν ἀπὸ τοῦ ἀρχεσθαι, οὐδὲ ἔξω τῶν νομισμένων τῆς φιλοσοφίας ὄριον, καὶ φέρον εἰς ὄνειδος, ὥσπερ οὐδὲ²⁹ ναύτῃ τῶν εὐδοκίμων, τὸ πρῶρα τεύσθαι, καὶ πρῶρεϊ καλῶς τοὺς ἀνέμους τηρῆσαντι, τὸ πιστευθῆναι τοὺς οὐρανούς· εἰ δὲ βούλει, στρατιώτῃ γεννητῷ τὸ ταξιαρχῆσαι, καὶ ταξίαρχῃ καλῶ, τὸ στρατηγῆσαι τε καὶ πολέμου παντός ἡγεμονίαν ἐγχειρισθῆναι. Οὐ μὴν οὐδ' ὅπερ ἂν ὑπολάβοι τις ἴσως τῶν πάντων ἀτόπων καὶ μοχθηρῶν, οἱ κρίνουσι τὰ τῶν ἄλλων τοῖς οἰκείοις πάθεσιν, ἡσχύνθην τοῦ βαθμοῦ τὴν τάξιν ἐπιθυμία τῆς μείζονος. Οὐχ οὕτως ἐγὼ, ἢ τοῦ θεοῦ μεγέθους, ἢ τῆς ἀνθρωπίνης ταπεινώσεως ἀπειρος, ὡς μὴ μέγα νομίζω πάσῃ γεννητῇ φύσει, καὶ ὅπως οὖν πλησιάζειν Θεῷ, τῷ μόνῳ πρωτοτάτῳ καὶ λαμπροτάτῳ, καὶ ὑπερέχοντι πάσης ὕλικης καὶ ἀύλου φύσεως καθαρότητι. Τί οὖν ἔστιν ὃ πέπονθα; καὶ τίς ὁ λόγος τῆς ἐμῆς ἀπειθείας; Οὐδὲ γὰρ ἔδοξα τοῖς πολλοῖς ἐν ἐμαυτῷ τότε μένειν, οὐδ' εἶναι ὅς περ ἐγνωσκόμεν³⁰, ἀλλ' ἕτερος ἐξ ἑτέρου τις γεγονέναι, καὶ πλέον ἢ καλῶς εἶχεν ἀντιτείνεσθαι καὶ ἀποδοκίμασθαι. Τοῦτο δὲ ἡτὰς αἰτίας ἀκούετε ἂν ἤδη πάλαι ποθοῦντες.

Μάλιστα μὲν τῷ ἀδοκῆτῳ πληγείς, ὥσπερ οἱ τοῖς αἰφνιδίοις τῶν φόρων καταπλαγέντες, οὐ κατέσχον τοὺς λογισμούς, καὶ διὰ τοῦτο ἔλυσαν τὴν αἰδῶ, πάντα τὸν χρόνον ταύτῃ συνειθισμένους. Ἐπειτά μέ τις ὑπείσχεσι³¹ ἔρως τοῦ καλοῦ τῆς ἡσυχίας καὶ τῆς ἀναχωρήσεως, ἥς ἐραστὴς γενόμενος ἐξ ἀρχῆς, ὡς οὐκ οἶδ' εἴ τις ἄλλος τῶν περὶ λόγους ἐσπουδακότων, καὶ ἦν ἐν τοῖς μεγίστοις καὶ χαλεπωτάτοις κινδύνους καθυποσχόμενος τῷ Θεῷ³², καὶ τι καὶ προσπαθόμενος ταύτης, ὅσον ἐν προθύροις γενέσθαι καὶ πλείονά μοι τὸν πόθον ἐξαφθῆναι διὰ τῆς πείρας, οὐκ ἦνεγκα τυραννόμενος, καὶ εἰς μέσους τοὺς θυρούδας ὠθούμενος, καὶ οἷον ἀπὸ ἱερῶν τινος ἀύλου τοῦ βίου τοῦτου³³ πρὸς βίαν ἀποσπώμενος. Οὐδὲν γὰρ ἐδόκει μοι τοιοῦτον, οἷον³⁴ μύσαντας τὰς αἰσθήσεις, ἔξω σαρκὸς καὶ κόσμου γενόμενον, καὶ εἰς ἑαυτὸν συστραφέντα, μηδενὸς τῶν ἀνθρωπίνων προσπατόμενον, ὅτι μὴ πάσῃ ἀνάγκῃ, ἑαυτῷ προσλαλοῦντα καὶ τῷ Θεῷ, ζῆν ὑπὲρ τὰ ὁρώμενα, καὶ τὰς θείας ἐμφάσεις θεῖα καθαρὰς ἐν ἑαυτῷ φέρειν, ἅμυγεις τῶν κἄτω χαρὰ κτήρων καὶ πλανωμένων,

25) (ἐνν.) Τὸ ἄρχειν. Ἀλλ' ἴσως διορθωτέον· Ἀρχεσθαι. 26) Λατρεύεσθαι διὰ θεη-
σκυτικῶν τελετῶν. 27) Περί ἢ Κατὰ τὰ μυστήρια. 28) Οἱ Ἑβραῖοι. Ἰδοὺ τὴν ἑορίαν.

29) (ἐνν.) Ὅτι ξένον καὶ φέρον εἰς ὄνειδος. 30) Οὕτως ἔχοντα διορθωτέον τὴν φράσιν,
ἀντὶ τοῦ ἐν ἀκείναις ταῖς ἐκδόσεσι περιμένου· ὥσπερ ἐγνωσκόμεν. 31) Ἰπείσκειμαι.

32) Διότι πλείον περὶ ἀπ' Ἀλεξανδρείας εἰς Ἀθήνας, καὶ κατὰ τὸ Παρθένιον λεγόμενον πεί-
λαγος περιπετῶν εἰς τρικυμίαν, ἐταξεν εἰς τὸν Θεόν καὶ γέννησε, ὡς θέλει τὸ ἀναγί-
γει καὶ παρακατῶν. 33) Τῷ ἔξω χαρᾶς καὶ μενέριος. 34) Οὐδὲν μοι ἴδοιτο ὅμοιον ταύτῃ.

ὄντως ἐπεπρὸν ἀχηλιδῶτον Θεοῦ καὶ τῶν θείων, καὶ ὄντα, καὶ αἶψι γινόμενον, φωτὶ προτλαμβάνοντα φῶς, καὶ ἀκαυρώτερόν τρανότερον, ἤδη τὸ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος ἀγαθὸν ταῖς ἐλπίσι καρπούμενον, καὶ συμπεριπολεῖν ἀγγέλοις, ἐτι ὑπὲρ γῆς ὄντα, καταλείποντα τὴν γῆν, καὶ ὑπὸ τοῦ Πνεύματος ἁνω τιθέμενον. Εἴ τις ὑμῶν τούτῳ τῷ ἔρωτι κάτοχος, οὐδὲν β λέγω, καὶ τῷ τότε πάθει συγγνώσεται. Τοὺς γὰρ πολλοὺς οὐδ' ἂν πείσαιμι λέγων ἴσως, ὅσοις καὶ ἐν γέλωτι τὸ πρᾶγμα εἶναι δοκεῖ, κακῶς διατεθεῖσιν, εἴτε ὑπὸ τῆς ἰδίας αὐτῶν ἀνοίας, εἴτε ὑπὸ τῶν ἀναξίων τοῦ ἐπαγγέλματος³⁵, οἱ πρᾶγμα καλὸν κακὸν περιτεθείησιν ὄνομα τῇ φιλοσοφίᾳ τὴν καλοδοξίαν συνεργόν, λαβόντες τὸν φθόνον καὶ τὴν τῶν πολλῶν κακίαν, πρὸς τὸ χεῖρον οὖσαν ἐτοιμοτέρην. "Ὅν" ἔν γέ τι πάντως αὐτοῖς ἀμωρότῃται, ἢ τὸ κακὸν ἐνεργοούμενον ἢ τὸ καλὸν ἀπιστούμενον.

Πρὸς δὲ τούτοις, πρᾶγμα ἔπαθον (ἐκκλησίᾳ γὰρ πρὸς ὑμᾶς πᾶν τὸ ἀπό-
 ρητον.) οὐκ οὔτε ἄγροικον, εἴτε ἐλεύθερον⁵⁶, ἔπαθον δ' οὐν. Ἠσχύνθη
 ὑπὲρ τῶν ἄλλων, ὅσκι μὴ ἦεν πῶν πολλῶν ὄντες βελτίους, (μέγα μὲν οὖν,
 εἰ καὶ μὴ πολλῶ χείρους) ἀνίπτους χερσίν, ὃ δὴ λέγεται, καὶ ἀμνήτοις ψυ-
 χαῖς, τοῖς ἀριματῶσι ἐκ τοῦς ἐπεισάγουσι· καὶ πρὶν ἄξιον γενέσθαι προσέ-
 ναι τοῖς ἱεροῖς, μεταποιῶνται τοῦ βήματος, θλίβονται τε καὶ ὠθοῦνται περὶ
 τὴν ἀγίαν τράπεζαν, ὥσπερ οὐκ ἀρετῆς τύπον, ἀλλ' ἀφορμὴν βίου τὴν τὰ-
 ξιν ταύτην εἶναι νομίζοντες, οὐδὲ λειτουργίαν ὑπεύθυνον, ἀλλ' ἀρχὴν ἀνε-
 ξέταστον. Καὶ εἰσι σχεδὸν τι πλείους κατ' ἀριθμὸν, ἢ ὀπόσω ἀρχοῦσι· δεύ-
 λαιοι τῆς εὐσεβείας³⁷, καὶ ἄθλιοι τῆς λαμπρότητος! Ὡστε ἔμοιγε δοκοῦσι,
 προϊόντος τοῦ χρόνου καὶ τοῦ κακοῦ, μὴδὲ ἔχειν λοπτόν, ὧν ἄρξουσι, πᾶν-
 των διδασκόντων, ἀντὶ τοῦ διδασκοῦς εἶναι Θεοῦ³⁸, ὧν φησιν ἡ ἐπαγγελί-
 α, καὶ πάντων προφητευόντων· ὥστε εἶναι καὶ Σαούλ ἐν προφήταις,
 κατὰ τὴν παλαιὰν ἱστορίαν καὶ παρομάν³⁹. Οὐδὲν γὰρ οὕτω πολὺ κατ'
 οὐ ἕνα καιρὸν οὐτ' ἔστιν, οὐτ' ἐγένετο, ἄλλοτε ἄλλων ἀμαρσάντων τε καὶ
 ληζάντων, ὡς νῦν Χριστιανοὶ τὰ τοιαῦτα καὶ ὀνειδή καὶ ἀμαρτήματα.
 Ὡν εἰ καὶ στήσαι τὴν φορὰν κρείσσον ἢ καθ' ἡμᾶς, ἀλλὰ τό γε μισεῖν
 καὶ αἰγυίνεσθαι, μέρος εὐσεβείας οὐ τὸ σικιρότατον.

Ὁ δὲ τελευταῖον καὶ μεῖζον τῶν εἰρημένων, (εἰμὶ γὰρ ἐπ' αὐτὸν ἡδὴ τὸν κολοφῶνα τοῦ λόγου, καὶ οὐ ψεύσομαι· οὐδὲ γὰρ θέμις· τοὺς περὶ τηλικούτων ποιομένους τὸν λόγον) οὐκ ὤμην ἴσον εἶναι, οὐδὲ νῦν οἶμαι, ποιήνης ἀρ-
χεῖν ἢ βουκολίου, καὶ ἀνθρώπων ἐπιστατεῖν ψυχῆς. Ἐκεί μὲν γὰρ ἐξαρ-
κεῖν ὅτι⁴⁰ παχύτατον καὶ πύτατον ἀποδείξει τὸ βουκόλιον ἢ τὸ ποιμνιον·
καὶ πρὸς τοῦτο⁴¹ ὁρᾷν ὅ, τε βουκόλος καὶ ὁ ποιμὴν. τῶν τε χωρίων ἐπισκέ-
ψεται τὰ ἐνδρα καὶ ἐπίνομα, εἰσελάσει τε καὶ ἐξελάσει ἀπὸ το νομῶν
καὶ ἐπὶ νομάς⁴², ἀναπαύσει τε καὶ ὑποκινήσει, καὶ ἀνακαλέσει. ὀλίγα μὲν
τῇ βακτηρίᾳ, τὰ πολλὰ δὲ τῇ σύριγγι. Ἄλλο δὲ οὐδὲν ἔργον εἶναι⁴³ τῷ

35) Τούτου τοῦ μ- κατικοῦ δηλ. 3) ἔρτε ἀγροίκων εἰτε ἄλκυβιρην (ιδαν. 37) ἢ: ὑπ-
 κρίνονται. 38) Πρ. Δ' 13. 39) «Εἰ καὶ Σαυλ ἐν Προφῆταις!» Βασιλ. Δ', 1, 12 ὁ, 24.
 Παροικία ἐστὶ τῶν πα- ὅς ἂν παραγομέων. 40) Ἐπιστατικόν ὅσον τὸ δυνατόν κλειότερον.

41) Το υποδιδάξαι κτλ. 42) Χίσιον το σῆμα, τοῦ τὰς γραμμάτων. 43) Ἐκ τοῦ ὀμην.

ποιμένοι ἢ τῷ βουκόλῳ, πλὴν ὅσον βραχέα προσηλεμῆσαι τοῖς λύκοις, καὶ
 που τι καὶ ἀρρωστοῦν ἐπισκέψασθαι· τὰ πολλὰ δὲ αὐτῷ μελετᾷ δριῦς καὶ
 σκιά, καὶ δόνακες⁴⁴, καὶ ἐν καλῷ τῆς πόας κατακλιθῆναι, καὶ παρὰ ψυχρὸν
 ὕδωρ, καὶ ὑπόταξις αὐραῖς σχεδίασαι στιβάδα, καὶ που τι καὶ ἐρωτικὸν ἔσσαι
 μετὰ τοῦ κατσουβίου, καὶ προτλαλῆται ταῖς βουσὶν ἢ τῇ ποιμνίῃ, καὶ τούτων
 αὐτῶν θοιγέσθαι τόποιότατον. Ἀρετῆς δὲ οὐδεὶς πω ποιμνίων ἢ βουκολίων
 ἐφρόντισε. Τίς γὰρ ἀρετὴ τούτων; ἢ τίς ὅς τὸ ἐκείνους καλὸν πρό τῆς ἰδίας
 ἡδονῆς ἐσκέφατο; Ἀνθρώπων δὲ, χαλεποῦ ὄντος τοῦ εἰδέναι ἀργεσθαι, κιν-
 δυνεύει πολλῷ χαλεπώτερον εἶναι τὸ εἰδέναι ἄρχειν ἀνθρώπων⁴⁵. καὶ μά-
 λις αὐτὴ ἀρχὴν ταύτην τὴν ἡμετέραν, τὴν ἐν νόμῳ θείῳ καὶ πρὸς Θεὸν
 ἀργουσαν· ἥς ὅταν τὸ ὄψος καὶ τὸ ἀξίωμα, τοσοῦτος καὶ ὁ κίνδυνος τῷ γε-
 νοῦν ἔχοντι. Ὅν γε πρῶτον μὲν δεῖται, καθάπερ ἀργύριον ἢ χρυσίον παντα-
 χόθεν στρεφόμενον καὶ ἐν παντοίοις καιροῖς καὶ πράγμασι, μηδ' αὖ καὶ κίβδη-
 λον ἡγεῖν ἢ ὑπόχαλκον· μηδὲ τι φέρειν ἐν ἑαυτῷ ὕλης τῆς χειρόνος καὶ θερ-
 μοτέρου πυρὸς⁴⁶ ἀξίας. Ἡ τοιοῦτω μείζον ἔσται τὸ κακόν, ὥς περ ἀν' ἀρχῇ
 πλειόνων· εἴπερ καὶ μείζων τῆς περὶ ἑνα ἰσταμένης⁴⁷ πονηρίας ἢ εἰς πολ-
 λὰς ἀδεύουσα. Οὐ γὰρ οὕτως οὔτε δευοποιοῦ βαρκῆς μεταλαμβάνει βα-
 θύς ὕψος· οὔτε δυσωδίας ἢ τοῦνατίου τὰ⁴⁸ πλησιάζει· οὔτε νοτερά τις
 οὕτως εὐκόλως ἀναγεῖται εἰς τὸν ἀέρα καὶ διὰ τοῦ ἀέρος ὁμιλεῖ τοῖς ζῶ-
 σιν ἀέρις, (ὃ δὴ λαμῶς ἐστὶ τε καὶ ὀνόμαζέται) ὥς φιλεῖ τάχιστα τῆς τοῦ
 προστώτος κακίας ἀνακίμπασθαι τὸ ὑπήκου· καὶ πολλῷ γε ῥᾶπον, ἢ τοῦ
 ἐναντίου τῆς ἀρετῆς. Τοῦτο γὰρ ἐστὶν ὁ μέγιστος πλεονεκτεῖν τὴν καλοκα-
 γαλίαν ἢ πονηρίαν, καὶ ὁ μέγιστος ἐγὼ δυσχεραίνω κατανοῶν, ὅτι εὐζήλωτον
 μὲν τι καὶ προχειρόν· πράγμα ἢ μαχηρία, καὶ οὐδὲν οὕτω ῥᾶδιον, ὥς τὸ γε-
 νέσθαι κακόν, καὶ εἰμὴ τύχοι πρὸς ταύτην ἡμᾶς ἔχων μηδεὶς· σπάνιον δὲ ἢ
 τοῦ ἀγαθοῦ κτήσις καὶ πύσαντες, καὶ εἰ πολὺ τὸ μετέλκον εἴη καὶ προκαλού-
 μενον. Καὶ τοῦτο ἐστὶν, ὃ μοι δοκεῖ καὶ ὁ μακαριώτατος Ἀγγαῖος κατανοή-
 σαι, ἐπὶ τὴν θαυμασίαν ἐκείνην ἐλθεῖν καὶ ἀληθεστάτην εἰκόνα. » Ἐρωτή-
 σατε⁴⁹ ἱερεῖς νόμον, λέγων, εἰ κρέας ἄγιον ἐν ἡματίῳ, βρωτοῦ τινος ἢ ποτοῦ
 ἢ σκεύους ἄλομενον, εὐθὺς ἀγιάσει τὸ πλησιάζαν· Τῶν δὲ ἀπορησάντων·
 Ἐρωτήσατε πάλιν, εἰ καὶ κηλοχόρια τούτων τι προσομιλήσαν μὴ παραχρησμά
 μετέλαβε τοῦ μίσγματος; Ὡς ἐρευντών γε μεταλαμβάνειν, καὶ μὴ καθαρὸν
 μένειν τῇ κοινωνίᾳ. Τί τοῦτο λέγων⁵⁰. Ὅπερ ὁ ἐμὸς λόγος, ὅτι δύσληπτον
 μὲν τὸ ἀγαθὸν τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει, ὥσπερ καὶ πῦρ ὕλῃ τῇ ὑγρότέρᾳ· ἔτοι-

44) Δρυὶς σκιά, καὶ κάλαμος πρὸς κατασκευὴν σφύγγης. 45) Παράβαλε ταῦτα τοῖς τοῦ
 Σινοῦτο, ἐν ἀρχῇ τῆς Κ. Π. 46) Καθὼς καὶ τὰ μέταλλα διὰ τοιοῦτου πυρὸς καθα-
 ρίζονται. 47) Συνισταμένης. 48) Ὡς γράπτειν τῷ.

49) Πρὸς κατανόησιν τοῦ κειμένου, ἰδοὺ ἐνλόκληρος ἡ περιγραφή τοῦ πορητικῆς χωρίου
 «Τὰδε λέγει Κύριος· ἀπερώτησεν ὁ θεὸς τοὺς ἱερεῖς λέγων· εἰ ἄνθρωπος κρέας
 ἔχων ἐν τῷ σκεύει τοῦ ἡματίου αὐτοῦ, καὶ ἀφῆται τὸ σκεῦος τοῦ ἡματίου αὐτοῦ ἄρτου, ἢ
 ψύματος, ἢ εἰ-ου, ἢ ἑλαίου, ἢ παντὶς βρώματός, εἰ ἀγιάσθεται; Καὶ ἀπεκρίθησαν
 οἱ ἱερεῖς, καὶ εἶπαν· Ὁὐ καὶ εἶπεν Ἀγγαῖος· εἰ ἄφῆται μεμιασμένος ἢ ἀκάθαρτος (ἐπὶ)
 ψυχῇ [ἐπὶ] παντός τούτων, εἰ μὴ ἀγιάσθεται. Καὶ ἀπεκρίθησαν οἱ ἱερεῖς καὶ εἶπαν· μὴ-
 θήσεται». Ἀγγ. Β'. 12. 13. Τοῦτο ὁ θεὸς πατὴρ μετεπιληθεὶς ἐπὶ τὸ συνημώτερον.

50) Πρὸς τί τοῦτο λέγων;

μαί δὲ πρὸς τὴν τοῦ κακοῦ μετουσίαν οἱ πλείστοι καὶ ἐπιτάθεισι. Καλέμη-
τις⁵¹ πρὸς σπινθῆρα, σῆμα, καὶ ἄνεμον ἐξοίω· ἐξαπτομένη, καὶ θαπναι-
μένη διὰ ξηρότητα. Ὁσπτον γὰρ ἂν τις ὀλίγης κακίας μεταλάβῃ πλου-
σίως, ἢ ἀρετῆς βαθείας⁵² κατὰ μικρόν. Ὑπεὶ καὶ μέλιτι μὲν, μικρόν ἀ-
ψίνθιον τάχιστα μεταδίδωσι τοῦ πικροῦ· μέλι δὲ οὐδὲ τὸ διτλάσιον ἀψί-
νθιω τῆς ἐκαστοῦ γλυκύτητος. Καὶ μικρὰ μὲν ὑποσπασθεῖσα⁵³ ψηφίς, πο-
ταμὸν ὅλον ἐλκύσειεν ἂν ἐπὶ τὸ πρηνές, ἐπισχεῖν δὲ ἢ ἀνκόψαι μόλις
ἂν δυνηθεῖη καὶ τὸ καρτερώτατον ἐρυμν.

Πρῶτον μὲν δὴ τοῦτο, ὡν εἰπομεν, εὐλαβεῖσθαι ἄξιον, μὴ φαινόμεθα
τῆς θαυμασίας ἀρετῆς κακοὶ ζωγράφοι, μᾶλλον δὲ⁵⁴ ζωγράφων οὐ φαύλων
ἔσως, τῶν δὲ πολλῶν φαύλων ἀρχέτυπον ἢ τῆς παροιμίας μὴ πόρρω θέω-
μεν, ἄλλους ἐκτρέφειν ἐπιχειροῦντες, αὐτοὶ βρούντες ἔλκεσι. Δεύτερον δὲ, εἰ
καὶ τις ἄγνόν ἐκαστὸν ἀπὸ πάσης ἀμαρτίας τηρήσειεν, ἤ⁵⁵ ὡς μάλιστα, οὐκ
οἶδαμεν εἰ καὶ τοῦτο αὐτάρκες τῷ μέλλοντι τοὺς ἄλλους παιδεύειν πρὸς
ἀρετὴν. Οὐ γὰρ μὴ κακὸν εἶναι δεῖ μόνον τὸν τοῦτο⁵⁶ πεπαισχυμένον (τοῦτο
μὲν γὰρ καὶ τῶν ὑπὸ χεῖρα τοῖς πολλοῖς αἰσχισον)· ἀλλὰ καὶ τῷ ἀγαθῷ
διαφερόντα κατὰ τὴν. Ἐκκλίνειν⁵⁷ ἀπὸ κακοῦ, καὶ ποιεῖν ἀγαθόν, κελεύ-
ουσιν ἐνταλῆν. Οὐδὲ τοὺς φαύλους ἐξαλείψαι τύπους τῆς ψυχῆς μόνον,
ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀμείνους ἐγγράψασθαι, ὡς πλεον κατ' ἀρετὴν προέχειν. ἢ
ὅπως περιεστὶν ἁξιωματικ. Καὶ μὴδὲν μέτρον εἰδέναι τοῦ καλοῦ καὶ τῆς
ἀναδύσεως, μὴδὲ κέρδους μᾶλλον τὸ κρατηθῆν, ἢ ζημίαν τὸ διαφεύγον. Ἀλ-
λ' ἐπίδεικναι φεῖ ποιεῖσθαι τὸ ἐν τοῖς ποσὶ τῶν ἐξῆς, καὶ μὴ μέγα νομίζειν,
ἂν τῶν πολλῶν διαφερώμεν, ἀλλὰ ζημίαν ἂν τῆς ἀξίας ἀπολειπόμεθα.
Καὶ τῇ ἐντολῇ παραινεῖσθαι, μὴ τοῖς πέλας τὸ λατρουόμενον, ἂν τε ὡσεὶ
κακοὶ, ἂν τε ἀρετῆς ἐπὶ πόσον ἦκοντες· καὶ μὴ μικροῖς σταθμοῖς ταλαν-
τεύειν τὴν ἀρετὴν, τῇ μεγίστῃ καὶ παρ' οὗ τὰ πάντα καὶ εἰς ὃν τὰ πάντα
χρεωγυμένῃ. Μηδὲ τὰ αὐτὰ πᾶσιν ἀρμόζειν οἰεσθαι, (ὡς περ οὐδὲ ἡλε-
κίαι πᾶσιν αἰ αὐταί, οὐδὲ προσώπων χαρκατῆρες, οὐδὲ ζῶων φύσεις, οὐδὲ
γῆς ποιότητες, οὐδὲ κἀλλὴ τε καὶ μεγέθη λαμπτήρων⁵⁸)· ἀλλ' ἡγεῖσθαι
ιδιώτου μὲν εἶναι κακίαν, τὸ φαῦλα πρόσσειν καὶ ὅσα κολάσεως ἄξια, ὡν
καὶ ὁ νόμος βαρὺς δεσπότης· ἀρχοντος δὲ ἢ προσιώτου⁵⁹, τὸ μὴ ὡς ἀριστον
εἶναι· καὶ φεῖ τῷ καλῷ προβαίνοντα, εἴπερ μέλλοι τῷ περιόντι⁶⁰ τῆς ἀρε-
τῆς ἔλξειν τοὺς πολλοὺς εἰς τὸ μέτριον, καὶ μὴ βίᾳ καθείρξειν, ἀλλὰ πείθει
προτάξασθαι. Τὸ μὲν γὰρ ἀκούσιον, πρὸς τῷ τυραννικόν εἶναι καὶ οὐκ ἐπιαι-
νετόν, οὐδὲ μόνιμον· φιλεῖ γὰρ τὸ βίασθαι. ὡς περ φυτὸν βίᾳ χειρὶ μετα-
σπώμενον, εἰς ἐκαστὸν πάλιν ἀρεθὲν ἀνατρέχειν· τὸ δὲ ἐκ προαιρέσεως, ἐν-
νομιώτατόν τε ἅμα καὶ ἀσφαλέστατον, εὐνοίας δεσμῷ τηρούμενον. Ὅθεν δὴ

51) (Ἐνν.) εἰσί· 52) Πολλῆς. 53) (Ἐνν.) ἀπὸ τινος ἐρύματος. 54) Μὴ φαινόμεθα
φαῦλων ἀρχέτυπον (ὑπόδειγμα) τῶνδε τῶν πολλῶν μὲν, οὐ φαύλων δὲ ζωγράφων· τῆς ἀρε-
τῆς (τῶν ἐκ τοῦ κατωτέρου καλίου ὅπλαδ', ἢ καὶ τῶν λαϊκῶν αὐτῶν, οἱ ὅποιοι, καὶ τοὶ
ιδιώται, ἦσαν ὅμοιοι οὐ φαῦλοι ἔσως τῆς ἀρετῆς ζωγράφοι). 55) Διορθ. ἢ. ἢ, ἐάν τις ἦ
ἁμαρτὸν ἀπὸ πάσης, τοῦλάχιστον ἀπὸ τῶν πλείονων καὶ βαρυτέρων. 56) Τὸ παιδεύειν
τοὺς ἄλλους πρὸς ἀρετὴν. 57) Ὑαλμ. λς'. 27. 58) Ἀστέρων, κατὰ τὸ Ἀποστολικόν.
Ἄστρον γὰρ ἀστὴρ διαφέρει ἐν δέξῃ. 59) (Ἐνν.) καλὸν εἶναι. 60) Τῇ περιστάσει.

καὶ μάλιστα παιμαίνειν τὸ ποίμνιον ἐκουσίως, ἀλλὰ μὴ ἀνγκαστῶς⁶¹, ἡμέτερος διακελεύεται νόμος καὶ νομοθέτης.

Ἄλλ' ἔσω τις μήτε κακός, καὶ ἀρετῆς ἥκων εἰς τὸ ἀκρότατον· οὐχ ὅρῳ τίνα λαβὼν ἐπιστήμην, ἢ ποικιλύνῃσι πιστεύσας, ταύτην ἀν' ἑαυτοῦ⁶² τὴν προστασίαν. Τῷ ὄντι γὰρ αὕτη μοι φαίνεται τέχνη τις εἶναι τεχνῶν καὶ ἐπιστήμη ἐπιστημῶν, ἀνθρώπον ἄγειν, τὰ πολυτροπώτατον τῶν ζώων καὶ ποικιλωτάτον. Γνώσῃ δ' ἂν τις, τῇ τῶν σωμάτων θεραπείᾳ τὴν τῶν ψυχῶν ἰατρείαν ἀντεξέτασας, καὶ ὅσω μὲν ἐργώδης ἐκείνη κατὰ καθῶν, ὅσω δὲ ἡ καθ' ἡμᾶς ἐργώδεστέρα προσεξετάσας, καὶ τῇ φύσει τῆς ὕλης, καὶ τῇ δυνάμει τῆς ἐπιστήμης, καὶ τῷ τελεί τῆς ἐνεργείας τιμιώτερα. Ἡ μὲν γὰρ περὶ σώματα ποιεῖται καὶ τὴν ἐπίκληρον ὕλην καὶ κάτω ῥέουσιν, πάντως λυθησομένην καὶ πεισομένην τῷ ἔαυτῃ, κἂν νῦν τῇ συμμαχίᾳ τῆς τέχνης κατακρατήσῃ τῆς ἐν αὐτῇ στάσεως· ἡ γὰρ νότος ἢ χάρος ἔλυσεν εἰζῆσαν τῇ φύσει, καὶ τοὺς ἰθιούς ὄρους οὐχ ὑπερβαίνουσιν. Ἡ δὲ, περὶ ψυχὴν ἢ σπουδῇ, τὴν ἐκ Θεοῦ θεῖαν, καὶ τῆς ἀνωθι ἐγγενέως μετεχούσαν, καὶ πρὸς ἐκείνην ἐπειγομένην, εἰ καὶ τῷ χεῖρονι συνδεδέθη· τάχα μὲν καὶ δι' ἄλλας αἰτίας, ὡς μόνος οἶδεν ὁ συνδότης Θεός, καὶ εἰ τις ἐκ Θεοῦ τὰ τοιαῦτα ἐσοφίσθη μυστήρια· ὅσον δ' οὖν ἐμὲ γινώσκειν καὶ τοὺς κατ' ἐμὲ, δοῦν ἐνεκεν. Ἐνός μὲν, ἵνα δι' ἀγῶνος καὶ πάλης τῆς πρὸς τὰ κάτω, τῆς ἀνω ἡδύτης κληρονομήσῃ· ὥσπερ χερσὶς τῷ πυρὶ, τοῖς τῆδε βασιανισθεῖσα, καὶ ἀρετῆς ἄθλον, ἀλλὰ μὴ Θεοῦ δῶρον μόνον ἔχῃ τῶ ἐλπιζόμενα. Καὶ τοῦτο δὲ ἦν ἄρα τῆς ἀκρας ἀγαθότητος, ποιῆσαι τὰ ἀγαθὰ καὶ ἡμέτερον, οὐ φύσει μόνον κατασπειρόμενον, ἀλλὰ καὶ προαιρέσει γεωργούμενον, καὶ τοῖς ἐπ' ἄμω⁶³ τοῦ αὐτεχουσίου κινήμασιν. Ἐτέρου⁶⁴ δὲ πάλιν, ὡς ἂν καὶ τὸ χεῖρον⁶⁵ ἐλευσέι πρὸς ἑαυτὴν καὶ ἀνω θεῖν, λύσασα κατὰ μικρὸν τῆς παχύτητος, ἵνα περ ἐπὶ Θεὸς ψυχῇ, τοῦτο ψυχῇ σώματι γένηται, παιδαγωγήσασα δι' ἑαυτῆς τὴν ὑπηρετὴν ὕλην, καὶ οἰκειώσασα Θεῷ τὸ ἀμόδουλόν.

Χώρας, καὶ καιρὸς, καὶ ηλικίας, καὶ ὥρας, καὶ τὰ τοιαῦτα ὁ ἱατρός ἐπισκεψεται, φαρμακεύσει τε καὶ διαίτησει, καὶ τηρήσει τὰ βλαβερά, ὡς ἂν μὴ ἀντιθῇναι τῇ τέχνῃ τὰς τῆς ἀρρώστιας ἐπιθυμίας· καὶ πού καὶ καύσει, καὶ τομαῖς, καὶ τοῖς ἀσθητοτέροις τῆς θεραπείας ἔστιν ὅτε, καὶ ἐφ' ὧν⁶⁶ χρῆσεται. Ὡν⁶⁷ οὕτω τοσοῦτον οὐδέν, κἂν ἐπίπονα σπύδρα καὶ χαλεπὰ φαίνηται, ὅσον ἤβη, καὶ πάθος, καὶ βίους, καὶ προαιρέσεις, καὶ αἰετὶ ἄλλο τοιοῦτο τῶν ἐν ἡμῖν κατὸ πτεῦσαι τε καὶ ἰατρεύσαι, καὶ, πᾶν ὅσον θηριώδες καὶ ἀγρίον ἐξορίσαντας τῆς συζυγίας τῆς ἡμετέρας, πᾶν ὅσον ἡμερον καὶ Θεῷ φίλον ἀντεισάγαγεῖν τε καὶ βεβαιώσασθαι· καὶ βραβεῦσαι δικαίως ψυχῇ τε καὶ σώματι, μὴ τῷ χεῖρονι τὸ κρεῖττον δυναστεύεσθαι συγχωρήσαντας, ἥπερ ἀδικῶν ἢ μεγίστη, τῷ δὲ ἀρχοντι καὶ ἡγεμονικῷ τὸ τῇ φύσει δεύτερον ὑποτάξαντας, ὡς περ δὴ νόμος θεῖος καὶ κάλλιστα ἔχων ἐπὶ πάσης αὐτοῦ τῆς κτίσεως, ὅση τε ὁρατὴ, καὶ ὅση ὑπὲρ τὴν αἰ-

61) Πέτρος, ἐπιστολὴ Α', ε. 62) Θαρρείῃ ἀναδιδεῖσθαι, ἢ θαρρείῃ πρὸς. 63) Ἐπὶ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ καλόν. 64) Ἐνεκεν. 65) τὸ χεῖρον. 66) Ἀνθρώπων. 67) Τούτων ἐπ' αὐτῶν.

σθῆσιν. Σκοπῶ δὲ κἀκεῖνο, ὅτι ἐκείνων μὲν, ὧν ἀπειρηθήμεθα ἕκαστον, ὡς τῇ θεραπευτῇ τηρούμενον⁶⁸, ὅπως ἔχη ρύσας, οὕτω μένει καὶ οὐδὲν ἀντιτεχνῶναι παρ' ἑαυτοῦ πανούργως, οὐδὲ ἀντισφίγγεται τοῖς παρὰ τῆς τέχνης προσαγομένοις, ἀλλὰ καὶ περιττοῖς⁶⁹ μᾶλλον τὴν ὕλην ἢ ἰατρεία, πλὴν εἴπου βραχεῖα τις παρεμπέτοι τοῦ κάμνοντος ἀταξία, ἣν καὶ φυλάττει καὶ ἀνακόψαι οὐ χαλεπόν. Ἡμῖν δὲ ἡ σύνεσις, καὶ τὸ φίλαυτον, καὶ τὸ νικᾶσθαι ῥαδίως μὴτε εἰδέναι, μὴτε ἀνέχεσθαι⁷⁰, μέγιστον πρὸς ἀρετὴν ἐστὶν ἐμπόδιον· καὶ οἷον τις παρὰ ταῖς κατὰ τῶν συμμαχοῦντων γίνεται, καὶ ὅσῃν εἰσφέρειν ἔδει σπουδὴν, γυμνοῦ⁷¹ τὴν νόσον τοῖς θεραπεύουσιν, ὥστε τὴν ἰατρείαν φεύγειν εἰσφερόμεθα, καὶ ἐσμέν ἀνδρεῖαι καθ' ἑαυτῶν, καὶ κατὰ τῆς υἱείας ἡμῶν ἐπιστήμονες. Ἡ γὰρ δουλοπρεπὴς τὴν ἀμαρτίαν ἐκλέβεται⁷², ὥσπερ τε πτόχος ὑποῦλον [καὶ] κακώθεος ἐν τῷ βάθει τῆς ψυχῆς συγκαλύπτοντες, ὡς καὶ τὸν μέγαν λήγοντες ὀρθόκλημόν τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς δικῆς, ἀντὺ τοῦ ἀνθρώπου λάθωμεν· ἢ προφασίζόμεθα προφάσεις ἐν ἀμαρτίαις⁷³, λόγους συνηγόρους τοῖς πάθεσιν ἀναυρίσκοντες· ἢ τὰς ἀκοῆς ἀποφράττοντες, ἀσπίδος κωφῆς⁷⁴ καὶ τὰ ὧτα βουούσης τρύπον⁷⁵ μὴ ἀκοῦσαι φωνῆς ἐπαδόντων φιλονεικούμεν, μὴδὲ φαρμακευθῆναι σοφίας φαρμάκοις, οἷς ἀρρωστικῇ ψυχῇ θεραπεύεται· ἢ τὸ τελευταῖον, οἱ γε τολμηρότεροι ἡμῶν καὶ γενναῖοτεροι, καὶ φανερώς ἀναισχυνοῦμεν πρὸς τε τὴν ἀμαρτίαν καὶ τοὺς ταύτης θεραπευτάς, γυμνῇ τῇ κεφαλῇ, τὸ δὲ λεγόμενον, χωροῦντες πρὸς πᾶσαν παρανομίαν. Ὡς τῆς παραπληξίας! ἡεῖτε ἄλλα τῷ τοιούτῳ πάθει κυριώτερον ὄνομα! Καὶ οὐς ἀγαπᾷ ὡς εὐεργέτας ἐχρῆν, τούτους ὡς ἐχθροὺς ἀμυνόμεθα, μισοῦντες⁷⁶ ἐν πύλαις ἐλέγχοντας, καὶ λόγον ὅσιον βδελυσσόμενοι καὶ οἰόμεθα μᾶλλον πολεμήσειν τοὺς ἡμῖν εὖνους, ἢ ὅτι πλείστα ἡμᾶς αὐτοὺς κακῶς δράσωμεν· ὥσπερ οἱ τῶν ἰδίων σαρκῶν ἀπτόμενοι, τὰς τῶν πέλας δαπανᾶν νομίζοντες.

Ταῦτά ἐστιν, οἷς ἐγὼ τὴν καθ' ἡμᾶς ἰατρικὴν τῆς περὶ τὰ σώματα ἐργωδεστέραν τιθεμαι μακρόν, καὶ διὰ τοῦτο τιμιωτέραν. Καὶ ὅτι ἐκείνη μὲν ὀλίγα τῶν ἐν τῷ βάθει καταπτεουσῶν, περὶ τὸ φαινόμενον ἢ πλείων τῆς πραγματείας· ἡμῖν δὲ περὶ τὸν κρυπτόν τῆς καρδίας ἀνθρώπου ἢ πᾶσα θεραπεία τε καὶ σπουδὴ, καὶ πρὸς τὸν ἐνδοθεν ἡμῖν ἀντιπολεμοῦντα καὶ ἀντιπαλαίοντα ἡ μάχη, ὅς ἡμῖν αὐτοῖς ὕπλοις καθ' ἡμῶν χρώμενος, τὸ δεινότερον! τῷ τῆς ἀμαρτίας θανάτῳ δίδωσι. Πρὸς οὖν ταῦτα, πολλῆς μὲν καὶ παντελοῦς τῆς πίστεως, μείζονος δὲ τῆς παρὰ Θεοῦ συνεργείας, οὐκ ὀλίγης δὲ τῆς ἡμετέρας ἀντιτεχνήσεως, ὡς γε ἐμμετὸν πείθω, χρεῖα, τῆς καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ θεωρουμένης, εἴτε καὶ προσαγομένης, εἰ δεῖ καλῶς ἡμῖν θεραπεύεσθαι καὶ ἀποκαθαίρεσθαι, καὶ ὡς πλείστου ἀξίας εἶναι, τὸ τιμιώτατον ὧν ἔχομεν, τὰς ψυχάς.

(68) Ἀπειρηθήμεθα ὡς τηρούμενον ὑπὸ τοῦ θ. (69) Συνέχει, τακτοποιεῖ. (70) Καὶ τὸ μὴτε εἰδέναι, μὴτε ἀνέχεσθαι τὸ νικᾶσθαι ῥαδίως (ὀποχωρεῖν, ἐνδίδειν). (71) Ὡστε γυμνοῦν.

(72) Ἀντὶ ἐκλέπτομεν, κρύπτομεν. (73) Παλμ. ρμ', 4. (74) Παλμ. ρς', 41. (75) (Κατὰ τὸν) τρύπον, ὥσπερ. (76) Ἡ ῥῆσις ἐκ τίνος τῶν προφητῶν. Τὸ δὲ ἐν πύλαις, ἀντὶ τοῦ Περ-
βηοῖς, διότι εἰς τὰς πύλας τῶν πύλων εἶναι ἡ πλείστη τῶν ἀνθρώπων συνέβη.

Τὰ γὰρ μὴν ἀμφοτέρων τῶν θεραπειῶν τέλη (τοῦτο γὰρ ἡμῖν εἰς τὴν ἐξέτασιν ἐστὶ λείπεται), τῇ μὲν⁷⁷ ὑγίαν ἢ εὐεξίαν σαρκὸς, ἢ οὐσαν φυλάξει, ἢ ἀπελευθέρωσαν ἀνακλῆσασθαι, ὡς οὐπω δὴλον, εἰ τι συννοήσει τοῖς ζηκτομένοις· ἐπεὶ καὶ τὰ ἐναντία πολλὰκις πλείω τοὺς ἔχοντας ὥνησεν, ὥσπερ πενίαν τε καὶ πλοῦτον, δοῦναι τε καὶ ἀδοῦναι, ταπεινότητες καὶ λαμπρότητες, καὶ ὅσα ἐν μέσῳ κείμενα κατὰ τὴν φύσιν, καὶ οὐδὲν μάλλον τῆδε ἢ τῆδε νεύοντα, τῇ χρῆται καὶ τῇ προκρίσκει τῶν κεκτημένων τὸ βέλτιον ἢ τὸ χεῖρον λαμβάνει· τῇ δὲ⁷⁸ τὸ προκείμενον, περῶσαι ψυχὴν καὶ ἀρπάσαι κόσμον, καὶ δοῦναι Θεῷ, καὶ τὸ κατ' εἰκόνα⁷⁹ ἡ μένον τηρῆσαι, ἢ κινδυνεύον χειραγωγῆται, ἢ διακρίβην ἀνκαστῆσαι, εἰσοικῆσθαι τὸν Χριστὸν ἐν ταῖς καρδίαις⁸⁰ διὰ τοῦ Πνεύματος· καὶ τὸ κερᾶλκον, Θεὸν ποιῆσαι καὶ τῆς ἀνω μακαριότητος⁸¹ τὸν τῆς ἀνω συντάξιον.⁸² Τοῦτο ἡμῖν ὁ παιδαγωγὸς βούλεται⁸³ νόμος· τοῦτο οἱ μέσοι Χριστοῦ καὶ τοῦ νόμου προφῆται· τοῦτο ὁ τοῦ πνευματικοῦ νόμου τελειωτὴς καὶ τὸ τέλος, ὁ Χριστὸς· τοῦτο ἡ κενωθεῖσα⁸⁴ θεότης, τοῦτο ἡ προσληφθεῖσα σὰρξ· τοῦτο ἡ καινὴ μίξις Θεὸς καὶ ἄνθρωπος, ἐν ἑξ ἀμφοῖν, καὶ δι' ἐνὸς ἀμφοτέρα. Διὰ τοῦτο Θεὸς σαρκὶ διὰ μέσης ψυχῆς ἀνεκράβη, καὶ συνεδέθη τὰ διεστώτα τῇ πρὸς ἄμφω τοῦ μεσιτεύοντος⁸⁵ οἰκειότητι· πάντα ὑπὲρ πάντων ἦλθεν εἰς ἐν⁸⁶ καὶ ὑπὲρ ἐνὸς τοῦ προπάτορος· ἡ ψυχὴ⁸⁷ διὰ τὴν παρακούσασαν, ἡ σὰρξ⁸⁸ διὰ τὴν ὑπουργήσασαν καὶ συγκατακριθεῖσαν, ἡ μὲν ψυχὴν, ἡ δὲ σάρκα ὁ Χριστὸς⁸⁹ διὰ τὸν Ἀδὰμ, τὸν γενόμενον ὑπὸ τὴν ἀμαρτίαν, ὁ κρείστων ἀμαρτίας καὶ ὑψηλότερος. Διὰ τοῦτο ἀντείσθηθη τῷ παλαιῷ τὸ νέον⁹⁰, καὶ διὰ πάθους ὁ παθὼν ἀνεκλήθη, καὶ ὑπὲρ ἐκόσμου τῶν ἡμετέρων, ἕκαστον τοῦ ὑπὲρ ἡμῶν ἀντεδύθη, καὶ γέγονε καινὸν τὸ μυστήριον, ἢ περὶ τὸν πεσόντα δι' ἀπίθειαν ἐκ φιλάνθρωπίας οἰκονομία. Διὰ τοῦτο γέννησις καὶ παρθένος· διὰ τοῦτο φάτις καὶ Βηθλεὲμ. Ἡ γέννησις, ὑπὲρ τῆς πλάσεως· ἡ παρθένος, ὑπὲρ τῆς γυναικὸς. Ἡ Βηθλεὲμ, διὰ τὴν Ἑβραῖαν· ἡ φάτις, διὰ τὸν παρὰ δέισιν. Τὰ μικρὰ καὶ φαινόμενα, ὑπὲρ τῶν μεγάλων καὶ κρυπτομένων. Διὰ τοῦτο ἄγγελοι δοξάζοντες τὸν οὐράνιον, εἰτα ἐπίγειον, καὶ ποιμένες δόξαν ὁρῶντες ἐπὶ τῷ ἀμνῷ καὶ ποιμένι, καὶ ἀστὴρ ἡγούμενος, καὶ μάγοι προσπίπτοντες καὶ δωροφοροῦντες, ἑν' εἰδωλοκρατεῖα καταλυθῇ. Διὰ τοῦτο Ἰησοῦς βαπτιζόμενος, καὶ ἀνωθεν μωρτυρούμενος, καὶ νηστεύων, καὶ πειραζόμενος, καὶ νικῶν τὸν νικῆσαντα. Διὰ τοῦτο δαίμονες ἐλαυνόμενοι, καὶ νόμοι θεραπεύμενοι, καὶ τὸ μέγα κήρυγμα μικροῖς⁹¹ ἐχειριζόμενον καὶ κατορθούμενον. Διὰ τοῦτο εἶθνη φρουρασόμενα, καὶ λαοὶ μελετώντες κενά⁹². Διὰ τοῦτο ξύλον κατὰ τοῦ ξύλου⁹³, καὶ κατὰ τῆς χειρὸς

77) ἱατρικὴ τέλος ἐστὶ τὸ φυλάξει κατ. 78) Θεραπεία τῶν ψυχῶν τέλος ἐστὶ τὸ περῶσαι κατ. 79) Τὸ κατ' εἰκόνα Θεοῦ. 80) Παῦλ. Εφεσ. Γ', 17. 81) Μίσχρον ἢ ἀφ' ἐν.

82) Τὸν ἄνθρωπον τὸν ὄντα ἐν τῇ ἀνω σ. 83) Σκοπὴν ἔχει. 84) Συγκαταβῆσαι καὶ οἰκνὴν ὑφείσθαι μέχρι καὶ ἀνθρωποπῆσις· θεολογικὴ ἢ λείπει. 85) Τῆς ψυχῆς. 86) Συνήλθον ἐν τῷ θεανθρώπῳ Ἰησοῦ. 87) Συνήλθε διὰ τὴν παρακούσασαν (αὕτη μὲν) ψυχὴν.

88) Συνήλθε διὰ τὴν ὑπουργήσασαν (αὕτη δὲ) σάρκα. 89) Ἠλθε. 90) Τῷ παλαιῷ πάθει τῶν πρωτοπλάστων τὸ νέον πάθος τοῦ Χ. 91) Τοῖς ἀποστόλοις. 92) εἶνα ἐπὶ ἐφ' ὧς ἐν ἡ 19η. καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά, Ψαλμ. Β'. 93) Τὸ ξύλον τοῦ Σταυροῦ κατὰ τὸ ξύλον τῆς γνώσεως.

χειρὶς⁹⁴ τῆς ἀκρατίως ἐκταθείσης, αἱ γενναίως ταθείσαι τῆς ἀνεμμένης αἱ τοῖς ἡλιαῖς δεθείσαι τῆς ἐκχλούσης Ἀδὰμ, αἱ τὰ πέρατα οἰκισόμεναι. Διὰ τοῦτο ὕψος κατὰ τοῦ πτώματος⁹⁵, ἡ χολὴ κατὰ τῆς γεύσεως, καὶ στέφανος ἀκάνθινος κατὰ τοῦ πονηροῦ κράτους, καὶ θάνατος κατὰ τοῦ θανάτου, καὶ σκύτος ὑπὲρ τοῦ φωτός, καὶ τασὴ κατὰ τῆς εἰς γῆν ἀποστροφῆς, καὶ ἀνάστασις ὑπὲρ τῆς ἀναστάσεως⁹⁶. Ταῦτα πάντα παιδικωγῆταις ἦν περὶ ἡμᾶς τοῦ Θεοῦ, καὶ τῆς ἀθηνείας ἱατρείας τῆς ἡμετέρας, τὸν παλαιὸν Ἀδὰμ, ὅθεν ἐξέπεσεν, ἐπαναγούσα, καὶ τῷ ξύλῳ τῆς ζωῆς προσάγουσα, οὐ τὸ ξύλον ἡμᾶς τῆς γνώσεως, οὐ κατὰ καιρὸν οὐδ' ἐπιτηδείως μεταληφθὲν, ἡλλοτριώσε. Ταύτης ἡμεῖς τῆς θεραπειᾶς ὑπηρετοί καὶ συνεργοί, ὅσοι τῶν ἄλλων προκαθεζόμεθα. Οἱς μέγα μὲν τὸ τὰ ἴδια πάθη καὶ ἀρρώστηματα καὶ γινώσκειν καὶ θεραπεύειν· μᾶλλον δὲ οὕτω μέγα, πλὴν τοῦτο λέγειν ἡμᾶς ἢ τῶν πολλῶν κακία πεποίηκε, τῶν ἐπὶ ταύτης ὄντων τῆς τάξεως· πολλῷ δὲ μείζον τὸ τὰ τῶν ἄλλων ἱσχύει δύνασθαι καὶ ἀνακαθαίρειν ἐπιστημόνως καὶ ὡς ἂν ἀμφοτέροις λυσιστελοῖη, τοῖς τε θεραπειᾶς χρῆζουσι, καὶ τοῖς ἱατρύειν πεπιστευμένοις.

Εἶτα οἱ μὲν τῶν σωμάτων θεραπευταὶ πόνουσ τε καὶ ἀγρυπνίας καί φροντίδας ὥς ἴσμεν ἔχουσι, καὶ τὸ ἐπ' ἡλλοτριᾶς συμφοραῖς ἰδίας κερπούσθαι λύπας, ὡς ἔφη τις⁹⁷ τῶν παρ' ἐκείνοις σοφῶν. Καὶ τὰ μὲν αὐτοὶ μοχλοῦντες καὶ ἀνευρίσκοντες, τὰ δὲ παρ' ἄλλων ἐρανίζονενοι καὶ συνειπτόντες, προσοίσουσι τοῖς δεομένοις· καὶ οὐδὲν οὕτω μικρὸν αὐτοῖς ἢ εὐρεθῆν, ἢ διαφυγόν, οὐδὲ τῶν ἐλαχίστων, ὡς μή μὲν πρὸς τὴν τῆς ὑγείας ῥοπὴν, ἢ τοῦ κινδύνου τούαντίον ὑποληφθῆναι· καὶ ταῦτα ὑπὲρ τίνος; ἵνα ἄνθρωπος ζήσῃ πλείους τὰς ὑπὲρ γῆς ἡμέρας, καί οὗτος οὐδὲ τῶν ἐπεικῶν ἴσως, ἀλλὰ καὶ τῶν μοχθηροτάτων, ᾧ πάλαι τεθνήσκει ἴσως ἄμεινον ἢ ὄντι κακῷ, ἵνα τοῦ μεγίστου τῶν ἀρρώστημάτων, κακίας ἀπαλλαγῇ. Εἰ δὲ καὶ τῶν καλῶν θείημεν, πόσον βιωσόμενος τὸν ἅπαντα χρόνον, ἢ τί τῆς εἰταύου κερδανούντι ζωῆς; ἢς τὸ λυθῆναι ζητεῖν, τῶν καλῶν τὸ πρῶτον καὶ ἀσφαλέστατον, ὡς ἐμοὶ δοκεῖν, καὶ ἀνδρὸς ὄντως ὑγιούς καὶ νοῦν ἔχοντος· ἡμῖν δὲ, οἷς τὸ κινδυνεύον ἐστὶ σωτηρία ψυχῆς, τῆς μακαρίας τε καὶ ἀθανάτου καὶ ἀθάνατα καλοσθησομένης ἢ ἐπικνευθησομένης διὰ τῆς κακίας ἡἀρετῆς, πόσον χρὴ δοκεῖν εἶναι τὸν ἀγῶνα, ἢ ὅσης δεῖν τῆς ἐπισήμης, ἱατρύεσθαι καλῶς ἢ ἱατρευθῆναι, καὶ τὴν ζωὴν μεταθέσθαι⁹⁸, καὶ δοῦναι τὸν χρόν τῷ πνεύματι; Οὐ γὰρ τῶν αὐτῶν⁹⁹ οὔτε λόγων οὔτε ὁρμῶν, οὔτε τὸ θῆλυ τῷ ἀρρένι, οὔτε γῆρας νεότης, οὔτε πενία πλοῦτος οὔτε εὐθυμῶν ἀθυμοῦντι, οὔτε ὁ κίχμων τῷ ὑγιάινοντι, ἀρχοντές τε καὶ ἀρχόμενοι¹⁰⁰, σοφοὶ τε καὶ ἀμαθεῖς, δειλοί τε καὶ θρασεῖς, ὀργίλοι καὶ πρᾶτοι, καταρθύντες καὶ πίπτοντες· ἂν ἔτι ἀκριβῶς ἐξετάσῃς, ὅσον τὸ μέσον¹⁰¹ τῶν ἐν συζυγίαις πρὸς τοὺς ἀγᾶμους· καὶ

94) Τῆς χειρὸς τοῦ Ἀδὰμ τῆς ἐκταθείσης ἐπὶ τὸ ξύλον τῆς βρώσεως, αἱ χειρὶς τοῦ Σοῦτοῦ αἱ ἐκταθείσαι ἐπὶ τοῦ σταυροῦ. 95) Τὸ ὕψος τοῦ σταυροῦ κατὰ τοῦ πτώματος τῆς περιβῆς κωσι. 96) Τῆς μελλούσης δηλονότι. 97) Ο ἱπποκράτης. 98) Μεταθελεῖν ἀπὸ τοῦ χειρὸς ἀπὸ τὸ βελτιον. 99) (Ἑν.) κοινωνεῖ· ἢ ἄλλο τι ταῦτοσῆμασεν. 100) (Ἑν.) Οὐ τῶν κῦτων εἰσιν οὔτε λόγων οὔτε ὁρμῶν. 101) (Ἑν.) ἐστίν.

τούτοις¹⁰² πάλιν, τῶν τῆς ἐρήμικῆς πρὸς τοὺς κοινωνικοὺς καὶ μιγάδας τῶν ἐξητασμένων καὶ διαθεσθιχότων ἐν θεωρίᾳ, πρὸς τοὺς ἀπλῶς κατεθύνοντας ἀσκητῶν τε αὐτῶν καὶ τῶν ἐκ τῆς ἀγροικίας ἀκροικιοτέρων τε καὶ πικνουρογυτέρων τῶν ἐν πράγμασι, πρὸς τοὺς ἡσυχάζοντας τῶν μεταβολῇ¹⁰³ πληγέντων, πρὸς τοὺς εὐδρομοῦντας καὶ ἀμυθεῖς τοῦ χειρὸνος. Τοῦτων γὰρ ἕκαστοι, πλεῖον ἀλλήλων ἔσιν ὅτε ταῖς ἐπιθυμίαις καὶ ταῖς ὁρμαῖς, ἢ κατὰ τὰς τῶν σωματικῶν ἰδέας διαφέροντες· εἰ δὲ βούλει, τὰς¹⁰⁴ τῶν στοιχείων μίξεις καὶ κράσεις, ἐξ ὧν συνεστήκαμεν, οὐ ῥᾶσ' ἔχουσι τὴν οἰκονομίαν. Ἄλλ' ὥσπερ τοῖς σώματιν οὐ τὴν αὐτὴν φαρμακείαν τε καὶ τροφήν προσφέρονται, ἄλλοι δὲ ἄλλην ἢ εὐσεβοῦντες ἢ καίμοντες, οὕτω καὶ τὰς ψυχὰς διαφόρῳ λόγῳ καὶ ἀγωγῇ θεραπεύονται· μάρτυρες δὲ τῆς θεραπείας, ὧν καὶ τὰ πᾶσι τοὺς μὲν ἀγεί λόγος, οἱ δὲ ὑποθιμίζονται παραδείγματι· οἱ μὲν δέονται κέντρων, οἱ δὲ χαλίνου· οἱ μὲν γὰρ εἰσι νοθεῖς καὶ δυσκίνητοι πρὸς τὸ καλόν, οὗς τῇ πληγῇ τοῦ λόγου διεγερτέον· οἱ δὲ θερμότεροι τοῦ μετρίου τῷ πνεύματι¹⁰⁵, καὶ δυσκλινεῖς ταῖς ὁρμαῖς, καθάπερ πῶλοι γενναῖοι πόρρω τῆς νόσσης θέοντες· οὗς βελτίους ἂν ποιήσειεν, ἀγῶν καὶ ἀνακόπτων ὁ λόγος· τοὺς μὲν ἐπαινος ὤνησε, τοὺς δὲ φόβος, ἀμφοτέρω μετὰ τοῦ καίρου ἢ τοῦναντίον, ἐδιδάκψεν ἔξω τοῦ καιροῦ καὶ τοῦ λόγου· τοὺς μὲν παρὰ κλίσεις κατορθοῖ, τοὺς δὲ ἐπιτιμήσεις· καὶ αὕτη¹⁰⁶, τοὺς μὲν ἐν τῷ κοινῷ διελεγχόμενους, τοὺς δὲ κρύβδην νοθευομένους. Φιλοῦσι γὰρ οἱ μὲν καταφρονεῖν τῶν ἰδίων νοθευτημάτων, πλήθους καταγινώσκει σωφρονιζόμενοι, οἱ δὲ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν τῶν ἐλέγχων ἀντιστάντες, τῷ τῆς ἐπιτιμήσεως μυστηρίῳ παιδᾶγωγούμενοι, καὶ ἀντιδιδόντες τῆς συμπαθείας, τὴν εὐπείθειαν τῶν μὲν πάντα τηρεῖν ἐπιμελῶς ἀναγκαῖον μέχρι καὶ τῶν μικροτάτων, ὅσους τὸ οἰεσθαι λανθάνειν, ἐπειδὴ τοῦτο τεχνάζουσιν, ὡς σφωτέρους ἐφύσητε τῶν δὲ, ἔστιν ἃ καὶ παρὰ ἡμῶν ἀμεινον, ὥστε ὁρῶντας μὴ ὁρᾶν, καὶ ἀκούοντας μὴ ἀκοῦειν. κατὰ τὴν παροιμίαν ἵνα μὴ πρὸς ἀπόνειαν αὐτοὺς ἐρεθίζωμεν, τῷ φιλοπόνῳ τῶν ἐλέγχων καταδραπτίζοντες, καὶ τέλος, πρὸς πάντα ποιήσωμεν τολμηροὺς, τὸ τῆς πειθοῦς φάρμακον τὴν αἰδῶ διαλύσαντες. Καὶ μὲν τοι καὶ ὀργισίον τι σὶν οὐκ ὀργιζόμενους, καὶ ὑπεραπτόεν οὐχ ὑπερὸ ὠντας, καὶ ἀπογνωσέον οὐκ ἀπογινώσκοντας ὅσων τοῦτο ἡ φύσις ἐπιζητεῖ, καὶ ἄλλους ἐπεικεία θεραπευτέον καὶ ταπεινότητι, καὶ τῷ συμπροθυμεῖσθαι δὴ περὶ τὰς χρηστοτέρας ἐλπίδας· καὶ τοὺς μὲν νικᾶν, τῶν δὲ ἡττᾶσθαι πολλάκις λυσιτελέστερον· καὶ τῶν μὲν εὐπορίαν καὶ δυνάσκειν, τῶν δὲ πενίαν ἢ δυσπραγίαν ἢ ἐπαινεῖν ἢ ἀπειχεσθαι. Οὐ γὰρ ὥσπερ ἐπὶ τῆς ἀρετῆς ἔχει καὶ τῆς κακίας, τὴν μὲν καλλίστην εἶναι καὶ ὠφελιμωτάτην αἰεὶ, καὶ πᾶσι, τὴν δὲ χειρίστην τε καὶ βλαβερωτάτην, οὕτω καὶ τῆς φαρμακείας τῆς ἡμετέρας, ἐν τι καὶ τὸ αὐτὸ ὑγιεινότερον ἢ ἐπισφαλέστατον αἰεὶ καὶ τοῖς αὐτοῖς ἀποδίδεται, οἷον τὸ αὐστηρὸν ἢ τὸ πρᾶον, ἢ τῶν ἄλλων, ὧν ἀπηριθμησάμην ἕκαστον· ἀλλὰ τοῖς μὲν τοῦτο καλὸν καὶ χαρίσιμον, τοῖς δὲ τὸ ἐναντίον πάλιν, ὅπως ἂν,

102) Τοῖς ἀγάμοις. 103) Τύχῃ ἐκ τῶν χειρῶν. 104) Κατὰ τὰς. 105) Ἡ τῷ ἐνθουσιασμῷ πνεύματι, ἢ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, κατὰ τὴν Σχολιαστέην. 106) Ἡ ἐπιτιμήσεις.

οἱμαί, συμπάτωσιν οὐ τε κίρροι καὶ τὰ πράγματα, καὶ ὁ τῶν θεραπευομένων ἐπιδέχεται τῶπος.

Ἀπαντα¹⁰⁷ μὲν διελέτῃ λόγῳ καὶ συνιδεῖν ἐπὶ τὸ ἀκριβέστατον, ὥστε καὶ κερχλιῶ τὴν θερκαπεῖαν περιλαβεῖν, ἀμήχανον, κἄν ἐπὶ πλείστον ἐξίκηται τις ἐπιμελείας τε καὶ συνετεως· ἐπὶ δὲ τῆς πείρας αὐτῆς καὶ τῶν πραγμάτων, τῷ θερκαπευτῇ λόγῳ καὶ ἀνδρὶ κατακρίνεται. Καθόλου δὲ ἦμιν ἐκεῖνο γνώριμον, ὅτι καθάπερ τοῖς ἐπὶ κάλου μετεώρου καὶ ὕψηλῳ βαινουσι¹⁰⁸, τῇ ἡς ἢ τῇ δε ἀποκλίνει οὐκ ἀσφαλές, οὐδὲ εἰς μικρὸν φέρουσα¹⁰⁹ ἢ ῥοπὴ κἄν μικρὰ φάινεται, ἀσφαλεῖς δὲ αὐτοῖς ἡ ἰσορροπία καθίσταται· οὕτω κἄν τοῖς ὁποτέρωτε νέουσι τις, εἴτε διὰ κακίαν, εἴτε δι' ἄμαθίαν, κίνδυνος οὐκ ἔστι πυχών, αὐτῷ τε καὶ τοῖς ἀγομένοις, τοῦ τῆς ἀμαρτίας πτώματος ἀλλ' ὁδὸν βασιλικὴν πορευτέον ὄντως, καὶ περισκεπτέον, μήτε εἰς δεξιὰ, μήτε εἰς ἀριστερά, καθὼς αἱ παροῦσαι φασὶν, ἐκκλίνοντες. Οὕτω μὲν δὴ τὰ τῶν παθῶν ἔχει τῶν ἡμετέρων, καὶ τασούτων ἐνταῦθα τὸ ἔργον τῷ ἀγαθῷ ποιμένι, τῷ γνωστῶς γνωτομένῳ¹¹⁰ ψυχᾶς ποιμῆνι, καὶ ἀφηγητομένῳ κατὰ λόγον ποιμαντικῆς, τῆς γε ὁρθῆς καὶ δικαίας, καὶ τοῦ ἀληθινοῦ ποιμένος ἡμῶν ἀξίας.

Αὐτὴν δὲ τὴν τοῦ λόγου διανομήν¹¹¹, ἵνα τελευταῖον εἶπω τὸ πρῶτον τῶν ἡμετέρων, τοῦ θεοῦ λέγω καὶ ὕψηλῳ, καὶ ὃ νῦν πάντες φιλοσοφοῦσιν, εἰ μὲν τις ἄλλος θαρροῖ, καὶ πάσης διανοίας ὑπολαμβάνει, θαυμάζω τοῦτον ἐγὼ τῆς συνέσεως, ἵνα μὴ λέγω τῆς εὐθείας. Ἐμοὶ δ' οὖν πρᾶγμα φαίνεται οὐ τῶν φυλοτήτων, οὐδὲ ὀλίγου τοῦ πνεύματος¹¹², διδόναι κατὰ καιρὸν ἐκάστῳ τοῦ λόγου τὸ σιτομέτριον¹¹³, καὶ οἰκονομεῖν ἐν κρίσει τὴν ἀλήθειαν τῶν ἡμετέρων δογμάτων, ὅσα περὶ κόσμων ἢ κόσμου περιλοσόφηται· περὶ ὕλης· περὶ ψυχῆς· περὶ νοῦ καὶ τῶν νοερῶν φύσεων, βελτιώων τε καὶ χειρῶν¹¹⁴, περὶ τῆς τὰ πάντα συνδεούσης τε καὶ διεξαγούσης προνοίας· ὅσα τε κατὰ λόγον ἀπαντᾶν δοκεῖ, καὶ ὅσα παρὰ λόγον τὸν κάτω καὶ τὸν ἀνθρώπινον ἐπὶ τε ὅσα περὶ τῆς πρώτης ἡμῶν συστάσεως καὶ τῆς τελευταίας ἀναπλάσεως τύπων¹¹⁵ τε καὶ ἀληθείας, καὶ διαθηκῶν, καὶ Χριστοῦ παρουσίας πρώτης τε καὶ δευτέρας, σαρκιώσεώς τε καὶ πνευματικῶν, καὶ ἀναλύσεως¹¹⁶. ὅσα τε περὶ ἀναστάσεως, περὶ τέλους, περὶ κρίσεως καὶ ἀνταποδόσεως, σκυθρωποτέρως τε καὶ ἐνδοξοτέρως. Τὸ κεφάλαιον ὅσα περὶ τῆς ἀρχικῆς καὶ μακρικῆς Τριάδος ὑποληπτέον· ὅσπερ ὅτῃ καὶ κινδύνων μέγιστος τοῖς φωτίζειν πεπιστευμένοις· ὥς μήτε εἰς μίαν ὑπόστασιν συναριθθέντα τὸν Λόγον δέει πολυθεῖας, ψιλὰ καταλιπεῖν ἡμῖν τὰ ὀνόματα, τὸν αὐτὸν Πατέρα καὶ Υἱὸν καὶ Ἅγιον Πνεῦμα ὑπολαμβάνουσι· μήτε εἰς τρεῖς¹¹⁷ ἢ ἐκφύλους καὶ ἄλλοτριους διαιρεθέντα, ἢ ἀτάκτους καὶ ἀνάρχους, καὶ οἷον εἰπεῖν, ἀντιθέους, πρὸς κακὸν ἴσον ἐκ τῶν ἐναντίων μεταπεσεῖν· ὥσπερ φυτοῦ διαστροφῆς ἐπὶ θάτερα πολὺ μετακλινομένης.

107) Ὁρθότερον. Ἀ πάντα. 108) Τοῖς οὐρανίοις. 109) Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ῥοπῆς δὲν εἶναι μικρὸν. 110) ἢ ἐκφαντικὴ Γραφικὴ· « Ἐμράνισον μοι ταυτὸν, ἵνα γνωστὸς ἴδω τε ». Ἐξοδ. λγ', 13. 111) Τὴν διδασκαλίαν τοῦ θεοῦ λόγου. 112) (Ἐνν.) ἴδω ἢ δίδωμεν.

113) « Τοῦ διδόναι αὐτοῖς τὸ σιτομέτριον ἐν καιρῷ », Λευκ. ιβ', 42. 114) Ἀγγέλων βελ. καὶ δαιμόνων. 115) (Ὅσα τε περὶ τύπων κατὰ (ἐνν.) Περὶ λουτροῦται. Τοῖσι δὲ τῇ τῆς Παλαιᾶς διαθήκης. 116) Θανάτου. 117) (Ἐνν.) ὑπερτάτους.

Τριῶν γὰρ ὄντων τῶν νῦν περὶ τὴν θεολογίαν ἀρρωστημάτων, ἀθεΐας, καὶ Ἰουδαϊσμοῦ, καὶ πολυθεΐας ὧν τῆς μὲν Σαβελλίου προστάτης ὁ Λίθιος ἐγένετο· τῆς δὲ "Αρειος ὁ "Αλεξανδρεὺς· τῆς δὲ, τινὲς τῶν ἁγῶν παρ' ἡμῖν ὀρθοδόξων τίς ὁ ἐμὸς λόγος; Τῶν τριῶν ὅσον ἐπὶ βλαβερόν διαφυγόντας, ἐν ὁροῖς μένειν τῆς εὐσεβείας, καὶ μὴτε πρὸς τὴν Σαβελλίου ἀθεΐαν ἐκ τῆς καινῆς ταύτης ἀναλύσεως ἢ συνθέσεως¹¹⁸ ὑπαχθῆναι, μὴ μᾶλλον ἐν τὰ πάντα, ἢ μὴδὲν ἕκαστον εἶναι ὀριζομένους· φεῖγαι γὰρ εἶναι ὅπερ ἔστιν εἰς ἄλληλα μεταχωροῦντα καὶ μεταδιδόνοντα, ἢ συνθετὸν τινα καὶ ἀτοπον ἡμῖν Θεόν, ὥσπερ τὰ μυθώδη τῶν ζώων σκιαγραφοῦντας καὶ ἀναπλάττοντας· μὴτε τὰς φύσεις τέμνοντας κατὰ τὴν Ἀρείου καλῶς ὀνομασθεῖσαν μανίαν, εἰς Ἰουδαϊκὴν πενίαν κατακλεισθῆναι, καὶ φθόνον ἐπεισάγειν τῇ θεῷ φύσει, μόνῳ τῷ ἀγεννήτῳ τὴν θεότητα περιγράφοντας, ὥσπερ δειδοκῶτας μὴ δικαιοῦναιτο ἡμῖν ὁ Θεός, Θεοῦ πατὴρ ὧν ἀληθινὸς καὶ ὁμοτίμου τὴν φύσιν· μὴτε τρεῖς ἀρχὰς ἀλλήλαις ἀντεπιδέξαντας, ἢ συντάσσοντας, πολυαρχίαν εἰσάγειν Ἑλληνικὴν, ἣν πεφεύγαμεν. Δεόν μὴτε οὕτως εἶναι τινὰς φιλοπάτορας, ὥς καὶ τὸ εἶναι πατέρα περιαιρεῖν· τίνος γὰρ ἂν καὶ εἴη πατήρ, τοῦ υἱοῦ τὴν φύσιν κεχωρισμένου καὶ ἀποξενωμένου μετὰ τῆς κτίσεως¹¹⁹; οὐ γὰρ τοῦτο υἱός, τὸ ἄλλότριον ἢ συναλειφομένου πρὸς τὸν πατέρα, καὶ συγχεομένου· ἴσον δὲ εἰπεῖν, καὶ συγχέοντος¹²⁰. Μὴτε τοσοῦτον οἰολογίστους, ὥς μὴτε τοῦτῳ¹²¹ φυλάττειν τὸ εἶναι υἱῷ· τίνος γὰρ ἂν καὶ εἴη¹²², μὴ πρὸς ἀρχὴν ἀναφερόμενος τὸν πατέρα, μὴτε τῷ πατρί¹²³ τὸ τῆς ἀρχῆς ἄξιωμα, τῆς¹²⁴ ὥς πατρί καὶ γεννήτορι· μικρῶν γὰρ ἀνεῖη καὶ ἀναξίῳ ἀρχῇ, μᾶλλον δὲ μικρῶς τε καὶ ἀναξίως, μὴ θεότητος ὧν ἀρχὴ καὶ ἀγαθότητος, τῆς ἐν υἱῷ καὶ πνεύματι θεωρουμένης· τῷ μὲν ὡς υἱῷ καὶ λόγῳ, τῷ δὲ ὡς προῳῳ καὶ οὐ διαλύτῳ πνεύματι. Ἐπειδὴ γε ἀναγκάσιον καὶ τὸν ἕνα Θεὸν τηρεῖν, καὶ τὰς τρεῖς ὑποστάσεις ὁμολογεῖν, καὶ ἐκάστην μετὰ τῆς ιδιότητος¹²⁵.

Ταῦτ' οὖν μακροτέρου μὲν ἢ κατὰ τὸν παρόντα καιρὸν, οἶμαι δὲ, καὶ βίον, τοῦ λόγου, καὶ νοῆσαι καὶ παραστήσαι ἱκανῶς τε καὶ ὅσον ἄξιον¹²⁶. Μᾶλλον δὲ καὶ νῦν καὶ αἰ τοῦ πνεύματος¹²⁷, ᾧ μόνῳ Θεὸς καὶ νοεῖται καὶ ἐρμηνεύεται καὶ ἀκούεται· καθαροῦ γὰρ μόνον ἀπτόειν τοῦ καθαροῦ καὶ ὡσαύτως ἔχοντος.

Οὐ δὲ εἵνεκα νῦν ἐν ὀλίγῳ διεληλυθάμεν, ἵν' ἐκεῖνο δηλώσωμεν. Ὅτι χαλεπὸν ἐν πλήθει μάλιστα περὶ τηλικούτων διαλεγόμενον, ἐκ παντοδαπῆς συγκειμένῳ καὶ ηλικίας καὶ ἔξεως, οἷον ὁργάνῳ τινὶ πολυχόρῳ, διαφόρων δερμένῳ καὶ τῶν κρουσμάτων, εὗρεῖν τινα τὸν πάντας καταρτίσαι δυνάμενον λόγον, καὶ λαμπρῶναι τῷ φωτὶ τῆς γνώσεως. Οὐ μόνον ὅτι ἐν

118) Διότι ὁ Σαβελλίος εἰς μίαν ὑπόστασιν συνῆγε τὴν ἁγίαν Τριάδα, εὐνοητόν τινα θεὸν ἀναπλάττοντα, 119) Κατὰ τὴν Ἀρείου δόξαν. 120) Κατὰ τὴν Σαβελλίου αἴρεσιν. 121) Τῷ Χριστῷ. 122) (Ἐνν.) υἱός. 123) Ἀπὸ κοινῆς τὸ φυλάττειν. 124) (Ἐνν.) ἀνηκούσης αὐτῷ.

125) Ἰδιότης γὰρ τοῦ μὲν Πατρὸς τὸ γεννᾶσαι καὶ ἐκπορεύειν· τοῦ δὲ υἱοῦ τὸ γεννηθῆναι· τοῦ δὲ πνεύματος τὸ ἐκπορεύεσθαι. 126) Ἡ φράσις περινενοημένη· τὸ εἶναι νοησάμενον κατὰ ταῦτα (δεῖται) μακροτέρου τοῦ λόγου ἢ κατὰ τὸν παρόντα καιρὸν κατὰ.

127) (Ἐνν.) ὅτι ἐστίν.

τρισὶ τοῦτοις τοῦ κινδύνου σαλευόντος, διανοίχ, καὶ λόγῳ, καὶ ἀκοῇ, ἀναγκάτον περὶ ἐν γε τι τοῦτων, εἰ καὶ μὴ πάντα, προσπαιταί· ἡ γὰρ οὐκ ἐνελάμβη¹²⁹ νοῦς, ἢ ὁ λόγος ἠσθένησεν, ἢ οὐκ ἐγώρησεν ἀκοὴ μὴ κεκαθαρμένη, καὶ οὐσίως ἐξ ενός τοῦτων, καὶ πάντων¹²⁹, χωλεύειν ἀνάγκη τὴν ἀληθεῖαν· ἀλλ' ὅτι καὶ ὁ τοῖς ἄλλοι τι διδάσκειν ὑπισχνουμένοις ῥῆσιν ποιεῖ τὸν λόγον καὶ εὐπαράδεκτον, ἢ τῶν ἀκουόντων εὐλαβεῖα, τοῦτο ἐν ταῦθα ἡ ζημία καθίσταται καὶ ὁ κίνδυνος. Ὡς γὰρ περὶ Θεοῦ καὶ τοῦ μεγίστου τῶν ὄντων ἔχοντες τὸν ἀγῶνα, καὶ τῆς σωτηρίας αὐτῆς, καὶ τῆς πρώτης πασιν ἐλπίδος, ὅσῳ τὴν πίστιν εἰσὶ θερμότεραι, τοσοῦτω προσπαντέστεροι τῷ λόγῳ. Καὶ προδοσίαν τῆς ἀληθείας, οὐκ εὐσέβειαν τὴν εὐπειθειαν ὑπολαμβάνοντες, πάντα πρόοιντο ἢν πρότερον, ἢ τοὺς οἰκοθεν λογισμούς, μεθ' ὧν ἔρχονται, καὶ τῶν δεγμάτων, οἷς συνανειράφησαν, τὴν συνήθειαν.

Καὶ τοῦτο ἐστὶ λέγω τῶν μετριωτέρων καὶ οὐ πάντα κακῶν τὸ πάθος¹³⁰, οἱ κεν τῆς ἀληθείας διαμαρτάνωσιν, ἀλλὰ τῷ γε δι' εὐλάβειαν τοῦτο πάσχειν, καὶ ζῆλον μὲν ἔχειν, ἀλλ' οὐ κατ' ἐπίγνωσιν, τυχὸν ἔσονται τῶν οὐ σφοδρὰ κατακρινόμενων, οὐδὲ πολλὰς δειρομένων¹³¹, ὡς οἱ διὰ κακίαν καὶ πονηρίαν, τοῦ δεσποτικοῦ θελήματος ἀποπίπτοντες. Καὶ τάχα ἂν οὗτοι μεταπεισθεῖεν ποτε καὶ μεταβληθεῖεν ὑπὸ τῆς αὐτῆς εὐλαβείας, ὑφ' ἧς καὶ ἀντέβαινον, εἴτις αὐτῶν ἄψαιτο λόγος, ἢ οἰκοθεν, ἢ ἐξωθεν κραύσας καίριως, ὥσπερ σίδηρος πυρίτην λίθον, τὴν ἐγκύμονα καὶ ἀζίαν φωτὸς δικάνοιν, ἐν ἧ καὶ ταχιστα ἂν ἐκ μικροῦ σπινθηρος ὁ τῆς ἀληθείας πυρρὸς ἐκλάμψει. Τί δ' ἀνεῖποι τις περὶ τῶν διὰ κενοδοξίαν ἢ φιλαρχίαν, ἀδικίαν εἰς τὸ ὕψος λαλούντων¹³², Ἰαννοῦ τινος, ἢ Ἰαμβροῦ¹³³ μεγαληγορίας, οὐ κατὰ Μωυσέως, τῆς δὲ ἀληθείας ὀπλιζομένων, καὶ τῆς ὀγκινοῦσης κατεξανισταμένων διδασκαλίας; "H¹³⁴ τῆς τρίτης μοίρας, τῶν δι' ἀπειθευσίαν καὶ τὴν ἐπομένην ταύτην ὁρασότητα, ὁμῶς παντὶ λόγῳ χωρούτων συνῶδει πάθει, καὶ καταπατούντων τοὺς καλοὺς μαργαρίτας¹³⁵ τῆς ἀληθείας; "H¹³⁶ ὅτοι μηδεμίαν μὲν οἰκοθεν ὑπόληψιν φέροντες, μηδὲ τινα τύπον τῶν περὶ Θεοῦ λόγων ἢ χεῖρονα ἢ βελτίονα, πᾶσι δὲ ὑποτιθέντες ἐκ τούτων λόγοις καὶ διδασκαλίαις, ὡς ἐξ ἀπάντων ἐκλεῖχόμενοι τὸ κρεῖττον καὶ ἀσφαλέστερον, καὶ κριταῖς οὐ καλοῖς τῆς ἀληθείας σφίσιν αὐτοῖς πιστεύσαντες; Ἐπειτα ὑπὸ τῆς πιθανότητος ἀλλοτὲ ἄλλης περιφερόμενοι καὶ στρεφόμενοι, καὶ παντὶ λόγῳ καταπλυθέντες καὶ πατηθέντες, πολλοὺς ἀμείψαντες διδασκάλους, καὶ πολλὰ γράμματα. ὥσπερ γοῦν ἀνέμοις βρῆδιως ὑποβαλόντες, τέλος ἀποκαμόντες καὶ ἀκοῇ καὶ δianoίαν, (ὦ τῆς ἀλογίας!) πρὸς πάντα λόγον ὁμοίως δυσχεραίνουσι, καὶ μοχθηρὸν τύπον ἐκ τούτων ἐγγράφουσιν αὐτῇ¹³⁷, καταγελαῖν ἡμῶν¹³⁸ καὶ καταφρονεῖν, ὡς ἀστάτου καὶ οὐδὲν ὕγιες ἐχούτης τῆς πίστεως, μεταδιδά-

128) Ἐλλάμπομαι. 129) (Ἐκ) πάντων. 130) Τὸ πάθος τοῦτο (ἵστιν ἰδ. εν) τῶν μετρ.

131) «Ο μὴ γνούς καὶ ποιήσας, θαρσύνεται ὀλίγας», Λουκ. 13', 47, 48.

132) Ψαλμ. 66', 8. 133) Ἰαννῆς καὶ Ἰαμβρῆς, οἱ δύο μάγοι τοῦ Φαραῶ, οἱ αὐτοὶ παρα-
ταυρεῦντες τῷ Μωυσέϊ. 134) Ἀπε κοινοῦ το τί ἂν εἴποι τις περὶ 1: 5) Εὐαγγ. Ματθ. 5: 6.

136) Ἡ (τί ἂν εἴποι τις περὶ ἐκείνων) δοῖ. 137) (Ἐν.) τῆς ἀληθείας, ἡ τίς πιστεύει.

138) Τῆς πίστεως ἡμῶν.

νοντες ἀπαιδεύτως ἀπὸ τῶν λεγόντων ἐπὶ τὸν λόγον¹³⁹. Ὡς περ ἂν εἴ τις τοὺς ὀφθαλμοὺς κακῶς διακειμένους, ἢ τὰ ὦτα διεσθαρμένους, κατηγοροῖ τοῦ ἡΐου, ἢ τῶν φωνῶν τοῦ μέν, ὡς ἀμαρουῦ καὶ οὐ στίλβοντος τῶν δὲ, ὡς ἐκμελῶν καὶ ἀτόνων. Καὶ διὰ τοῦτο ῥέον ἄρτι καινοτομεῖν¹⁴⁰ ἀλήθειαν ψυχῇ, ὥς περ κηρὸν οὕτω κεχαρσμένον ἢ γράφειν κατὰ γραμμάτων, πονηρῶν λέγω διδασκαλῶν τε καὶ δογμάτων, εὐσεβῆ λόγον, ὡς συγχεῖσθαι καὶ ἀτακτεῖν τοῖς προτέροις τὰ δευτέρως. Ὅδον μὲν γὰρ πατεῖν ἀμεινον τὴν λείαν καὶ τετρημένην, ἢ τὴν ἀτριβῆ καὶ τραχείαν, καὶ γῆν ἀροῦν, ἣν πολλάκις ἄροτρον ἔτεμε καὶ ἡμέρωσε ψυχὴν δὲ γράφειν¹⁴¹, ἣν οὕτω λόγος ἐχάραξε μοχθηρὸς, οὐδὲ εἰς βάθος τὰ τῆς κακίας ἐνεσημάνθη γράμματα. Δύο γὰρ ἂν οὕτω τὰ ἔργα γένοιτο τῷ θεοσεβεῖ καλλιγράφῳ, ἐξαλείφειν τε τοὺς προτέρους τύπους, καὶ μεταγράφειν τοὺς δικιμωτέρους τε καὶ τοῦ μένιν ἀξιοτέρους.

Τοσοῦτοι μὲν δὴ καὶ κατὰ τὰ λοιπὰ πάθη, κατὰ τὸν λόγον αὐτὸν, οἱ πονηροὶ τύποι καὶ χαρακτηρῆς! Τοσοῦτον δὲ τόδε ἔργον τῷ ταύτην πεπιστευμένῳ τὴν ψυχῶν παιδαγωγίαν καὶ προστασίαν! καὶ τὰ πλείω παρήκεν ὁ λόγος, ἵνα μὴ περιττότερος ἢ τοῦ δεόντος. Ὡς περ οὖν εἴ τις θηρίον ἐκ πολλῶν θηρίων συγχεῖμενον, πολυειδὲς καὶ πολυμορφον, μειζόνων τε καὶ μικροτέρων, ἡμερωτέρων τε καὶ ἀγριωτέρων, ἀγειν ἐπιχειροῖ καὶ τιθασσεύειν, πάντως ἂν ᾖ τὸ ἔργον¹⁴² αὐτῷ, καὶ οὐ μικρὸν τὸ ἀγώνισμα, οὕτως ἀνωμάλου καὶ ἀλλοκότου προστατεῖν φύσεως, οὔτε φωναῖς ταῖς αὐταῖς, οὔτε τροφαῖς, οὔτε χειρὸς ἐπαφαῖς, οὔτε συρίγμασιν, οὔτε τοῖς τῆς ἄλλης ἀγωγῆς τρόποις ἐκάστου τῶν θηρίων χαίροντος, ἄλλων δὲ ἄλλοις ἡδομένων ἢ ἀχθόμενων, ὡς ἡ φύσις ἐκάστου καὶ ἡ συνήθεια. Καὶ τί ἂν ἔδει ποιεῖν τὸν τοιούτου θηρὸς ἐπιστάτην; τί δ' ἄλλο γε, ἢ πολυειδῆ τε εἶναι καὶ ποικίλον τὴν ἐπιτήρησιν, καὶ κατὰ ληλον ἐκάστῳ προσάγειν τὴν θεραπείαν, ὡς ἂν ἄγοιτο καλῶς αὐτῷ τὸ θηρίον, καὶ διασωζοῖτο· οὕτως ἐκ πολλῶν καὶ διεσφόρων ἡθῶν καὶ λόγων, καθάπερ ἐνός ζώου συνθέτου καὶ ἀνομοίου, τοῦ καινοῦ τούτου τῆς Ἐκκλησίας συγκεκλιμένου σώματος, πᾶσα ἀνάγκη καὶ τὸν προστάτην ἀπλοῦν τε εἶναι τὸν αὐτὸν κατὰ τὴν ἐν πᾶσιν ὁρθότητα, καὶ ὅτι μέλιστα παντοδαπὸν καὶ ποικίλον, κατὰ τὴν πρὸς ἕκαστον οἰκείωσιν καὶ τὸ τῆς οὐμιλίας πρὸς πάντας ἐπιτηδεῖν τε καὶ πρόσφορον. Οἱ μὲν γὰρ δεόνται γάλακτι τρέφεσθαι, τοῖς ἀπλουστέροις καὶ στοιχειωδεστέροις τῶν δογμάτων, ὅσοι τὴν ἑξίν νήπιον καὶ ἀρτιπαγεῖς, ὡς ἂν εἴποι τις, τὴν ἀνδρείαν¹⁴³ τοῦ λόγου τροφήν οὐ φέροντες, ἣν εἰ προσάγοι τις παρὰ δύναμιν, τάχα ἂν καταπίεσθόντες καὶ βαρυνθέντες (οὐκ ἐξαρκούσης τῆς διανοίας, ὥς περ ἐκεῖ¹⁴⁴ τῆς ὕλης, τὸ ἐπιεισθῆναι ἐλκυσθαι καὶ οἰκειώσασθαι) ζημιωθεῖεν ἂν καὶ εἰς τὴν ἀρχαίαν δύναμιν· οἱ δὲ, τῆς ἐν τοῖς τελείῳ λαλουμένης σοφίας χρήζοντες

139) Διὰ τὴν ἀρσάν των λεγόντων καταφρονεῖντες ὡς ἀσάτου καὶ τοῦ λόγου.

140) Ῥᾶν ὅτι το καινοτομεῖν (ἐντέμνειν, ἐγκαρπύττειν ἀπὸ καινῆς) τὴν ἀλήθειαν ψυχῇ, ἢ γράφειν (ἐγγράφειν, ἐγκαρπύττειν) τὴν εὐσεβῆ λόγον κατὰ γραμμάτων (ἐπὶ ψυχῆς ἢ ἡ φρενός· ἐγγεγραμμένα ἄλλα γράμματα, τὰ πονηρὰ διδασκαλῆς), ὥστε συγχεῖσθαι τοῖς πρῶτοις τὰ δεύτερα. 141) Ἀπὸ καινοῦ τὸ λυεῖν. 142) ἀσκόλεν δηλ. 143) ἀνδρᾶσι πρόσφορον, ἀνδρικήν. 144) Ἐν τῇ τροφῇ τῶν νηπίων.

καὶ τρυφῆς τῆς ὑψηλοτέρας καὶ στερεοτέρας τῷ¹⁴⁵ πρὸς διακρίσιν ἀληθείας τε καὶ ψεύδους ἱκανῶς γεγυμνασθῆναι τὰ αἰσθητήρια, εἰ γὰρ καὶ ποτίζονται, καὶ τρέφονται λαχάροις, ἀσθενῶν βρώματι, δυσχεραίνειεν ἂν καὶ μάλα εὐκότως· οὐ δυναμούμενοι κατὰ Χριστόν, οὐδὲ αὖθις τὴν ἐπαινετὴν αὖξιν. ἣν ἐργάζεται λόγος τελειῶν εἰς ἄνδρας, καὶ εἰς μέτρον ἡλικίας¹⁴⁶ ἄγων πνευματικῆς τὸν καλῶς τρεφόμενον.

Πρὸς ταῦτα τίς ἱκανός¹⁴⁷. Οὐ γὰρ ἐσμέν ὥσθι πολλοί, καπηλεύειν δυνάμενοι τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, καὶ ἀναμιγνύναι τὸν οἶνον ὕδατι τὸν εὐφραίνοντα καρδίαν ἀνθρώπου [λόγον] τῷ πολλῷ καὶ εὐνῷ καὶ χαμῶ συμμεινῶ καὶ ἐκτετῆλῳ καὶ ἐκτετῆλῳ βένοντι, ὥστε αὐτοὶ τι παρκαρδαίνειν ἐκ τῆς καπηλείας, ἄλλοτε ἄλλως διμιλοῦντες τοῖς πλησιάζουσιν καὶ πᾶσι πρὸς χάριν. ἐγχατρίμυθοι τινες ὄντες καὶ κενολόγοι, τὰς ἐαυτῶν ἡδονὰς θεραπεύοντες λόγους ἐκ γῆς φωνουμένοις καὶ δυσμένοις εἰς γῆν, ὡς ἂν μάστιγας εὐδοκίμασεν παρὰ τοῖς πολλοῖς ὅτι μάστιγας ζῆμιοντες ἐκ τοῦς ἡ ἀπολλύντες, καὶ αἶμα ἁθῶν ἀπλουτέρων ψυχῶν ἐκχέοντες, ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν ἐκζητηθόμενον. Ἀλλ' εἰδότες¹⁴⁸ ἑτέροις βέλτιον εἶναι τὰς ἐκ τοῦς ἡνίκας ἐνδιδόναι τεχνικωτέροις, ἢ ἄλλων ἡνιόχους εἶναι ἀνεπιστήμονας, καὶ ἀκοὴν ὑποτιθέναι μάλλον εὐγνώμονα, ἢ γινώσκον κινεῖν ἀπαιδευτον. Ταῦτα διελεχθέντες ἡμεῖς αὐτοῖς, καὶ ἴσως οὐ φύλοις συμβούλοις, εἰδὲ μὴ γε, ἀλλ' οὐν εὖνοιας, καὶ τὰ ῥητέα καὶ τὰ πρακτέα μαθεῖν οὐκ εἰδότες μάλλον ἢ διδάσκειν ἀγνοοῦντες ἐδοκίμασαμεν. Ἀγαπητὸν γὰρ ὅτῳ¹⁴⁹ καὶ εἰς βαθὺ γῆρας λόγος ἀφίκοιτο πολὺς, καὶ ὠφελῆσαι νέαν ἐν εὐσεβείᾳ ψυχὴν δυνάμενος. Ὡς τό γε παιδεύειν ἄλλους ἐπιχειρεῖν, πρὶν αὐτοὺς ἱκανῶς παιδευθῆναι, καὶ ἐν πίθῳ τὴν κεραμεῖαν¹⁵⁰ μακρῶς κτείνειν, τὸ δὴ λεγόμενον, ἐν ταῖς τῶν ἄλλων ψυχαῖς ἐκμελετᾶν τὴν εὐσεβείαν, λίαν εἶναι μοι φαίνεσθαι ἀνοήτων, ἢ τολμηρῶν. Ἀσυνέτων μὲν, εἰ μὴδὲ αἰσθάνονται τῆς ἐκ τοῦς ἀμαθίας θρασείας δέ, εἰ καὶ συνιέντες, κατατολμῶσι τοῦ πράγματος.

Ἑβραίων μὲν οὖν οἱ σοφώτεροι λέγουσιν, ὡς ἄρα ἦν τις πάλαι νόμος Ἑβραίοις, ἐν τοῖς μάστιγας εὐ ἔχων καὶ ἐπαινούμενος, μὴ πᾶσαν ἡλικίαν πάσῃ γραφῇ ἐνδιδόσθαι· μὴδὲ γὰρ εἶναι τοῦτο λυσιτελέστερον, ὅτι μὴδὲ πᾶσαν¹⁵¹ εὐθέως εἶναι παντὶ ληπτήν, καὶ τὰ μέγιστα ἂν τοὺς πολλοὺς κακῶσαι τῷ φαινόμενῳ¹⁵² τὴν βαθυτέραν· ἀλλὰ τὰς μὲν ἀπ' ἀρχῆς ἀνείσθαι πᾶσι καὶ εἶναι κοινὰς, ὧν καὶ τὸσωματικόν¹⁵³ οὐκ ἀδόκιμον· τὰς δὲ μὴ ἄλλοις, ἢ τοῖς ὑπὲρ εἰκοσὸν καὶ πέμπτον γεγονόσιν ἔτος, πιστεῦσθαι· ὅσαι δὲ εὐτελοὺς τοῦ ἐνδύματος τὸσωματικὸν κάλλος περικαλύπτουσιν ἄθλον¹⁵⁴ φιλοπονίας καὶ λαμπρῶ βίου, μόνοις τοῖς κεκαθαρμένοις τὸν νοῦν ὑπα-

145) (βλ.) τῷ γεγυμνασθῆναι. ἵπαιδὴ εἶναι ἢ γεγυμνασμένοι. 146) Παῦλ. Ἑβρ. 8. 13.

147) (ἔνν.) Οὐδεὶς ὅθεν ἐπιφέρεται καὶ ἡ αἰτιολογία. 148) ἔνν. ἀπὸ κοινοῦ τὸ Ἑβρ.

149) ὅποις κατορθώσῃ τοῦλάχιστον εἰς τὴν γῆρας τοῦ ἡ ἀποκτήσῃ λόγον παλιόν κατὰ, πρὶν νὰ τὸ νομίῃ ἀγαπητὸν (χαρὶν). 150) Παροιμία. 151) Γραφὴν. 152) Καὶ τὴν βαθυτέραν (γραφὴν) τὰ μέγιστα ἂν κακῶσαι· τίς πολλοὺς τῷ φαινόμενῳ (τῷ ἔξωτερικῳ, τῷ ἐπιφανείῳ τῆς λέξεως). * ὅποις ἀπλ. λέγει ὁ Σχολιαστής, ἡ τοῦ ἁμαρτίας τῶν ἁμαρτιῶν τῷ φαινόμενῳ αἰσχρῶν. 153) Το ὁποῖον ἀνωτέρω εἶπε φαινόμενον, καὶ κατωτέρω εἶπε Γραμμᾶ. 154) (ἀντιῶσαι ὡς περ) ἄθλον.

στοχάζτον καὶ φροντίζοντες, ὡς μόνως δυναμένης τῆς ἡλικίης ταύτης ὑπὲρ τὸ σῶμα γενέσθαι, καὶ ἀναδῆναι καλῶς ἐπὶ τὸ πνεῦμα ἀπὸ τοῦ γράμματος. Ἡμεῖς δὲ οὐδεὶς ὅρος τοῦ πλ. δεῦναι καὶ τοῦ παιδεύεσθαι, ὥσπερ οἱ λίθοι πάσαι ταῖς ὑπὲρ τὸν Ἰορδάνην καὶ τὰς ἐντό; Ἰορδάνου φυλαῖς¹⁵⁵. οὐδὲ τίς¹⁵⁶ μὲν ἐκεῖνο, τίς¹⁵⁶ δὲ τοῦτο ἐπιτρεπτόν; οὐδὲ τις κενὸν τῶν ἐξεῶν¹⁵⁷. ἀλλ' οὕτω τὸ πρᾶγμα ἔρριπται καὶ συγκέχυται, καὶ οὕτω καλῶς διακείμεθα, ὥστε οἱ πλείους ἡμῶν, ἵνα μὴ λέγω πάντες, πρὶν ἀποθῆναι σχεδὸν τὴν πρώτην τριχά¹⁵⁸ καὶ τὰ τὰ παιδικὰ ψελλίζεσθαι, πρὶν παρελθεῖν εἰς τὰς θείας αὐλὰς¹⁵⁹, πρὶν τῶν ἱερῶν βιβλίων γινώσκειν καὶ τὰ ὀνόματα, πρὶν καινῆς καὶ παλαιᾶς γραμμῆς γνωρίσκειν καὶ τοὺς προστάτας¹⁶⁰. οὕτω γὰρ λέγω πρὶν ἢ τὸν βόρβορον ἀποπλύνασθαι, καὶ τὰ τῆς ψυχῆς αἰσθη, ὅσα ἢ κακίᾳ ἡμῶν προπεμάχεται· ἂν δύο ἢ τρία ῥήματα τῶν εὐσεβῶν ἐκαστήσωμεν, καὶ ταῦτα ἐξ ἀκοῆς, οὐκ ἐντεύσεως, ἢ τῷ Δαυὶδ βραχέα καθομιλήσωμεν¹⁶¹, ἢ τὸ τριδώνιον¹⁶² εὖ περιπτειλώμεθαι, ἢ μέγχι τῆς ζώνης φιλοσοφῶμεν¹⁶³, εὐσεβεῖς τι πλάσμα καὶ ὄντι ἡμῶν αὐτοῖς περιχώσαντες· βαθεῖα τῆς προεδρίας (καὶ τοῦ φρονήματος¹⁶⁴) ἱερὸς καὶ ἐκ σπαργάνων ὁ Σκιουήλ¹⁶⁵, εὐθὺς ἐσμεν σοφοὶ καὶ διδάσκαλοι, καὶ ὑψηλοὶ τὰ θεῖα, καὶ γραμματέων τὰ πρῶτα καὶ νομικῶν, καὶ χειροτονοῦμεν ἡμᾶς αὐτοὺς οὐρανίους, καὶ καλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων Ῥαββὶ ζητοῦμεν¹⁶⁶, καὶ¹⁶⁷ οὐ αμαυτὸ τὸ γράμμα, καὶ πάντα δεῖ νοηθῆναι πνευματικῶς, καὶ¹⁶⁸ λῆρος πλατὺς τὰ οἰεῖσθαι¹⁶⁹, καὶ ἀγανακτοῦμεν ἂν, εἰ μὴ σφόδρα ἐπαινοῦμεθα. Τοῦτο¹⁷⁰ ἡμῶν οἱ χρηστότεροι καὶ ἀπλουστεροί.

Τί δὲ οἱ πνευματικοὶ μᾶλλον καὶ γενναϊότεροι; Πολλὰ κατὰ κράτος ἡμᾶς, ἂν οὕτω δόξῃ, καὶ βατανίσαντες, καὶ οὐδαμοῦ θέντες ἀπῆλθον, καὶ τὴν κοινωνίαν ὡς οὐκ εὐσεβῶν διακτύσαντες. Ἄν δὲ τινι αὐτῶν λέγωμεν, οὕτως πρῶτος καὶ λογικὸς προεβάζοντες· Εἰπέ μοι. ὦ θαυμάσια καλεῖς τι τὸ ὀργεῖσθαι, τό τε αὐλεῖν; Πάνυγε, εἶποιεν ἂν. Τί δαί; σοφίαν τε καὶ σοφὸν εἶναι, τοῦθ' ὃ δὴ θέλον τε καὶ ἀνθρωπίνων ἐπιστήμην τιθέμεθα; Καὶ

155) Κατακτῆσαντες οἱ Ἰσραῖλι, μετὰ τὴν ἐξ Αἰγύπτου φυγὴν, τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας (τὴν Παλαιστίνην), διενεμήθησαν αὐτὴν κατὰ φυλὰς, τοποθετηθέντες. οἱ μὲν ἔθεν οἱ δὲ ἐκίθεν τοῦ Ἰορδάνου, διακρινόμενοι τῶν ὁρίων ἐκαστῆς φυλῆς διὰ τῶν ἐπὶ τοῦτο στήθεντων λίθων. 156) Ἰσως διορθ. τίς σι. 157) Τῶν διαφορῶν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος διαφορῶν (καταστάσεων). 158) Τὴν παιδικήν. 159) Εἰς τὸν ὅρον τῶν ἐκκλησιῶν περιέχον (εἰς τὸ Καθολικόν, καθὼς λέγομεν τώρα). Διότι κατ' ἐκτίονος του; χρόνου οἱ ἀκατήχτοι καὶ οἱ μήπω βαπτισθέντες (διότι ἐδαπίζοντο τριακοντούταις) ἀφῆλθον τοῦ Καθολικοῦ ἀρχαίου τῆς λειτουργίας καὶ ἐστάσαντο εἰς τὰ ὡς ἐκ τούτου κληθέντα Κατηχόμενα. 160) Τοῦς συγγραφεῖς. 161) Ἀναγνώσκωμεν τὸ Ψαλτήριον. 162) Τὸ ῥήτον. 163) Φοροῦμεν βῆλ. δογματικὴν ζώνην ἀντὶ σπουδῆς αὐτῆς. ἢ ἀντὶ τῆς πρὶν χαλαρώτερας καὶ πλατυτέρας συντρέψωμεν αὐτὴν καὶ στενεύσωμεν. 164) Τὸ ἐκείνους καὶ οἰκμαῖται προεδροί. 165) Κατ' εἰρηναίαν· φρονούμεν ὅτι εἰρημὰ ἡγιασμένοι ἐκ καλίας μητρὸς, καθὼς ὁ Σκιουήλ, ὅς τις παῖς ἐστὶ ὦν, ἐκαστοῦργει τῷ Θεῷ εὐσεβήσαντες εἰς τὰ ἄδυστα τοῦ ναοῦ Ἰδε Βισσιλ. Δ'. ὁ. 6. 166) Εὐαγγ. Ματθ. κγ'. 7. 167) Λέγομεν δηλ. ὅτι οὐδαμοῦ κατὰ γράμμα ἐκλήπτεον τὰ τῆς θείας γραφῆς, ἀλλὰ κατὰ τὸ πνεῦμα πάντα καὶ ἐκλήπτεον; δι. δῖθεν. κατὰ τὸν Ἀπόστολον, « Τὸ γράμμα ἀποκτείνει ». 168) Λέγομεν οἱ. 169) « Τὰ ὀραθέντα καὶ διακρινέντα », λέγει ὁ σχολιαστὴς. παρὰ τῇ θείᾳ δηλονότι Γραφῇ· ἔλα δὲ ταῦτα ὡς λόγοι τῶν ἐπισηδωνίων εἰς τὸ εἶναι τῆς ἐκκλησίας. 170) Ποιούσης ἢ εἰσιν ἢ ἄλλα τε δοκιοι.

τοῦτο δὴ οὕτως. Πότερον δὲ κρείττον εἶναι καὶ ὑψηλότερον, ταῦτα¹⁷¹ σοφίας, ἢ τούτων μακρῶ τὴν σοφίαν. Καὶ πάντων¹⁷² εἰ οὐδ' ὅτι ρήτουμε, καὶ μέγχι τούτων εἶναι εὐγνώμονες. Ἀρ' οὖν ὀργήσεως μὲν καὶ αὐλήσεως ἐστὶ διδασκαλία καὶ μάθησις, καὶ χρόνου πρὸς τοῦτο δεῖ, καὶ ἰδρωτῶν συχνῶν καὶ πόνων, καὶ μισθούς καταβαλεῖν ἐστὶν ὅτε, καὶ προσπαγγῶν διηθῆναι, καὶ ἀποδημῆσαι μακρότερα, καὶ ἄλλα τὰ μὲν ποιῆται πάντα, τὰ δὲ παθεῖν, οὓς ἐμπειρίᾳ συλλέγεται. τὴν δὲ σοφίαν, ἢ πᾶσιν ἐπιστατεῖ, καὶ πάντα ἐν ἐαυτῇ τὰ καλὰ συλλαβοῦσα ἔχει, ὡς καὶ τὸν Θεὸν αὐτὸν τοῦτο μᾶλλον ἢ τι ἄλλο χαίρειν ἀκούοντα, ἐπειδὴ καλεῖται πολλοῖς ὀνόμασιν, οὕτω κοῦφόν τι καὶ πεπατημένον πρᾶγμα ὑποληψόμεθα, ὥστε θελήσει δεῖν¹⁷³ μόνον, καὶ εἶναι σοφόν. Πολλῆς τοῦτο¹⁷⁴ τῆς ἀμαθίας! Ἄν ταῦτα λέγωμεν αὐτοῖς, καὶ κατὰ μικρὸν τὴν πλάνην ἀνακαθίσταμεν, ἢ τις ἄλλος¹⁷⁵ τῶν εὐμαθεστέρων καὶ συνετωτέρων, τοῦτο ἐκεῖνο¹⁷⁶, [τὸ] κατὰ πετρῶν σπείρειν, καὶ λαλεῖν εἰς ὅτα μὴ ἀκούστων. Οὕτως οὐδ' αὐτὸ τοῦτο¹⁷⁷ εἰσι σοφοί, τὴν ἐαυτῶν γινώσκουσιν ἀπαιδευσίαν! Καὶ μοι δοκεῖ καλῶς ἔχειν, τὸ τοῦ Σολομῶντος¹⁷⁸ εἰπεῖν περὶ αὐτῶν. «Ἔστι πονηρία, ἣν εἶδον ὑπὸ τὸν ἥλιον, ἄνθρωποι δοξάζοντα παρ' ἐαυτῶ σοφὴν εἶναι » καὶ ὁ τούτου πονηρότερον περὶ δεῖν ἄλλους πεπιστευμένον, τὸν μηδὲ τῆς οἰκείας ἀμαθίας ἐπαίσθανόμενον. Τοῦτο θαυμάζων μὲν καὶ στεναγμῶν, εἰπερ τι ἄλλο πάθος ἔξῃον! ὁ καὶ πολλαῖς ἐγὼ κατηλέησα, εὐ εἰδώς, ὅτι τὸ οἰεσθαι τοῦ εἶναι τὸ πλεῖστον ἀφαιρεῖται, καὶ μέγα τοῖς ἀνθρώποις ἡ κενοδοξία πρὸς ἀρετὴν ἐμποδίων. Ἰάσασθαι δὲ καὶ στήσαι τὴν νόσον, Πέτρου ἂν εἴη τινός, ἢ Παύλου, τῶν μεγάλων Χριστοῦ μαθητῶν, καὶ μετὰ τῆς ἐν λόγῳ καὶ ἔργῳ κυβερνήσεως εὐληφόντων τὸ χάρισμα, καὶ πᾶσι πάντα γινομένων, ἵνα τοὺς πάντας κερδησωσιν¹⁷⁹. Ἡμεῖν δὲ τοῖς ἄλλοις μέγα καὶ εἰ καλῶς κυβερνοῖμεθα καὶ ἀγοῖμεθα πρὸς τῶν ἐκπαιδευτῶν τὰ τοιαῦτα καὶ διευθύνειν πεπιστευμένων. Ἄλλ' ἐπειδὴ γε Παύλου καὶ τῶν κατ' ἐκεῖνον ἐμνήσθημεν, ἀφέντες, εἰ δοκεῖ, τοὺς ἄλλους ἀπαντας, ὅσοι κατὰ νομοθεσίαν, ἢ προφητεῖαν ἢ στρατηγίαν, ἢ τινα τοιαύτην ἄλλην οἰκονομίαν τοῦ λαοῦ προσβλήθησαν, οἷον τὸν Μωϋσῆν, τὸν Ἀαρὼν ἐκεῖνον τὸν Ἰησοῦν, τὸν ἥλιον, τὸν Ἐλισσαῖον, τοὺς Κριτὰς, τὸν Σαμουὴλ, τὸν Δαβὶδ, τῶν προφητῶν τὸ πλῆθος, τὸν Ἰωάννην, τοὺς δώδεκα μαθητάς, τοὺς ἐπ' ἐκείνοις ὕστερον¹⁸⁰, οἱ πολλοὶ ἰδρῶσι καὶ πόνους διεξῆλθον τὴν προστασίαν κατὰ τοὺς ἐαυτῶν χρόνους, ἕκαστοι, τοὺς τοὺς ὑπερβάντες ἀπαντας, Παύλον προστησώμεθα μόνον τοῦ λόγου συνίστορα, καὶ τούτω θεωρήσωμεν, ὅσον ἐστὶν ἡ ψυχῶν ἐπιμέλεια, καὶ εἰ βραχέως¹⁸¹ τῆς πραγματείας, ἢ μικρῶς τῆς συνέσεως. Ὡς ἂν δὲ ῥῆστα τοῦτο γινώσκων καὶ κατείδομεν, τί Παῦλος αὐτὸς περὶ Παύλου φησὶν ἀκούσωμεν. Ἐὼ λέγειν¹⁸² τοὺς πόνους, τὰς ἀγρυπνίας, τοὺς φόβους, τὰς ἐν λιμῷ καὶ δι-

171) Τὸ ὀργεσθαι καὶ τὸ αὐλεῖν. 172) (Καὶ τούτων) καὶ πάντων (τῶν ἄλλων).

173) Ὡς τε δεῖν θελήσει. 174) (Εὐν.) Τακμήριον ἢ σημεῖον ἐστὶ. 175) (Εὐν.) λέγει ἢ ἀνακαθίστη. 176) (Εὐν.) ἔστι. 177) Οὐδὲ (περὶ) αὐτὸ τοῦτο, (καὶ ὡς ἐπεξήγ.) τὸ γινώσκουσιν. 178) Ἐκκλησ. ι', 5. 179) Παῦλ. Κορινθ. Α', β', 21. 180) Τίς ἐξδομῆκοντα.

181) (Εὐν.) Δεῖται ἢ ῥοτίῃ εἶδον. 182) Παῦλ. Κορινθ. Β', ια', 22—29, καὶ 5, 4—10.

ψει κακοπαθείας, τὰς ἐν ψυχῇ καὶ ἐν γυμνότητι, τοὺς ἔξωθεν ἐπιβουλεύον-
 τας, τοὺς ἐνδοθεν ἀντιπράττοντας ἀφήναι τοὺς διωγμούς, τὰ συνέδρια¹⁸³
 τὰ δεσμωτήρια, τὰ δεσμά, τοὺς κατηγόρους, τὰ δικαστήρια, τοὺς καθ' ἡμέ-
 ραν καὶ ὥραν θανάτους, τὴν σαρκάνην¹⁸⁴, τοὺς λιθασμούς, τοὺς βεβδισμούς,
 τὴν περίοδον, τοὺς κατὰ γῆν κινδύνους, τοὺς κατὰ θάλασσαν, τὸν βυθὸν¹⁸⁵,
 τὰ ναυάγια, κινδύνους ποταμῶν, κινδύνους ληστῶν, κινδύνους ἐκ γένους, κιν-
 δύνους ἐν ψευδαδέλφοις, τὸν ἐκ χειρῶν βίον, τὸ ἀδάπανον εὐαγγέλιον, ὃς
 θεάτρον ἦν καὶ ἀγγέλους καὶ ἀνθρώπους, μέσος Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ἰστά-
 μενος· ὑπὲρ μὲν τῶν ἀγωνιζόμενων, τῷ δὲ προσάγων καὶ οἰκειῶν λαόν πε-
 ριούσιον· χωρὶς τῶν παρεκτὸς τούτων· τίς ἂν ἄλλως διέλθοι τὴν καθ' ἡμέ-
 ραν ἐπιστάσαν, τὴν τῶν καθ' ἑκάστον κηδεμονίαν, τὴν μέριμναν παστῶν
 τῶν Ἐκκλησιῶν, τὸ πρὸς πάντας συμπαθὲς καὶ φιλάδελφον; Προσεκοπέ-
 τις, καὶ Παῦλος ἡσθένει· καὶ ἄλλος ἐσκυδαλίζετο, καὶ Παῦλος ἦν ὁ φλε-
 γόμενος. Τὸ δὲ τῆς διδασκαλίας φιλόπονον¹⁸⁷, τὸ δὲ ποικίλον τῆς θεραπείας,
 ἡ φιλάνθρωπία δὲ¹⁸⁸, τὸ δὲ αὐστηρὸν πάλιν· ἡ δὲ εἰς ἀμφοτέρων μίξις καὶ
 κρῆσις, ὡς μήτε τῇ χρηστότητι μαλακίεσθαι, μήτε τραχύειν τῇ γαλε-
 πότητι, νυμοθετεῖ δούλοις καὶ δεσπόταις, ἄρχουσι καὶ ἀρχομένοις, ἀνδράσι
 καὶ γυναιξί, γονεῦσι καὶ τέκνοις, γάμῳ καὶ ἀγαμίᾳ, ἐγκατεία καὶ τρυφῇ,
 σοφίᾳ καὶ ἀμαθίᾳ, περιτμητῇ καὶ ἀκροβυστίᾳ. Χριστῷ¹⁸⁹ καὶ κόσμῳ, σαρκὶ
 καὶ πνεύματι. Ὑπὲρ μὲν τῶν εὐχαριστεῖ· τῶν δὲ καθήκτεται. Τοὺς μὲν
 χαρὰν καὶ στέφανον ὀνομάζει· τοὺς δὲ ἄνοιαν ἐγκαλεῖ. Τοῖς μὲν συνοδεύει
 καὶ συμπροθυμεῖται· ὀρθοτομοῦσι· τοὺς δὲ ἀνακόπτει κακῶς ὀδεύοντας. Νῦν
 ἀφορίζει, νῦν¹⁹⁰ ἀγάπην κυροῖ, νῦν θρηνεῖ, νῦν εὐφραίνεται, νῦν γάλα πο-
 τίζει¹⁹¹, νῦν μυστηρίων ἄπτεται, νῦν συγκατέρχεται¹⁹², νῦν ἐκυτῶ συνοψοῖ,
 νῦν βέδδον ἀπειλεῖ¹⁹³, νῦν προτείνεται· πνεῦμα πρὸς τῆς, νῦν ἐπαίρεται
 τοῖς ὑψηλοῖς¹⁹⁴, νῦν ταπεινοῦται τοῖς ταπεινοῖς¹⁹⁴. Ἄρτι τῶν Ἀποστόλων ἐστὶν
 ἐλάχιστος, ἄρτι δοκιμὴν ὑπισχνεῖται τοῦ ἐν αὐτῷ λαλοῦντος Χριστοῦ· ἄρτι
 τὴν ἐκδημίαν ποθεῖ καὶ σπένδεται· ἄρτι παραινέει τῇ σαρκίδι αὐτοὺς ἀναγ-
 καίτερον δοκιμάζει. Οὐ γὰρ ζητεῖ τὸ ἑαυτοῦ, ζητεῖ δὲ τὸ τῶν τέκνων, οὐς ἐν
 Χριστῷ διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἐγέννησεν· οὗτος ὅρος πάτης πνευματικῆς προ-
 στασίας πανταγῶ τὸ καθ' ἑαυτὸν παρορᾷ, πρὸς τὸ τῶν ἄλλων συμφέρον.
 Ἐγκυχᾷται ταῖς ἀσθενείαις καὶ ταῖς θλίψεσιν, ὡς ἄλλῳ τινὶ κόσμῳ· τῇ Ἰη-
 σοῦ νεκρώσει ἐγκαλλωπίζεται· ὑψηλὸς ἐστὶ τὰ σαρκικά, καὶ τοῖς πνευματι-
 κοῖς ἀγάζεται· οὐκ ἰδιώτης τὴν γνῶσιν, καὶ βλέπειν φησὶ δι' ἐσοπτρου καὶ
 ἐν ἀνίγματι· θαρροῖ τῷ πνεύματι, καὶ ὑποπιάζει τὸ σῶμα καθαιρῶν ὡς

183) Εἰς τὰ ἐποῖα ἐρίετο δικασθόμενος. 184) « Ἐν Αἰμασιῶ δ' ἐνδύσῃσι Ἀρετα τοῦ
 ἡ βασιλείας ἐρ-εῦρε τὴν Αἰμασιῶν πολιν, πιάται με θάλλον· καὶ διὰ θυρίδος ἐν σαρ-
 κὶ γόνυ ἐγάλασθον διὰ τοῦ τειχοῦ. καὶ ἐξέρχον τὰς χεῖρας αὐτοῦ ». Πιστ. Κορινθ. Β',
 ιε, 32. 185) Διότι ναυαγήσας « νυχθήμερον ἐν τῷ βυθῷ διαμένει ». 186) Κατ' ἀπαναλη-
 φιν, καὶ ἀποσιώπῃσιν ἵνα ταῦτα πάντα παραλίπωμεν. 187) (Ἀπὸ κοινοῦ το) Τίς ἂν ἄλλως
 διέλθοι; 188) Ἐτραφε τον λεγον εἰς ὀνομαστικὴν, ποικίλλων τὴν πράσιν. 189) Τίς ἐν
 Χριστῷ καὶ κατὰ Χριστὸν δηλονότι ζωσι. 190) Ἄλλοτε δέ. 191) Διότι ἔγραφε πρὸς τοὺς
 Κορινθ. Α', γ', 2. « Γάλα ὑμᾶς ἰπέτισα, καὶ οὐ βρώμα· οὕτω γὰρ ἔδωκεν ». 192) Συγ-
 καταβαίνει. 193) « Τί θέλεις ἐν βέδδῳ ἔλθω πρὸς ὑμᾶς; Κορινθ. Α', δ', 21.

194) Ἡ δοτικὴ χαριστική.

ἀντίπαλον. Τί διδάσκων ἡμᾶς ἐν τούτοις, καὶ τί παιδεύων; Μὴ φρονεῖν¹⁹⁵ τοῖς κάτω, μὴ φροσιῦσθαι τῇ γνώσει, μὴ τὴν σάρκα ἐπεγείρειν τῷ πνεύματι. Πάντων υπερμαχεῖ, πάντων ὑπερέχεται, ἱεροὶ πάντας, ἀνάπτεται ὑπὲρ πάντων, τῶν ἐξω νόμου, τῶν ὑπὸ νόμον, κήρυξ ἐθνῶν, Ἰουδαίων προσήτης.

Ἐτόλμησέ τι καὶ μείζον ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ τῶν κατὰ σάρκα (ἵνα τολμήσω τι καὶ αὐτός¹⁹⁶, οὕτω λέγων)· ἀντεισαχθῆναι τούτους ἑαυτοῦ Χριστῷ διὰ τὴν ἀγάπην εὐχεται¹⁹⁷. Ὡς τις μεγαλονοίας! Ὡς τῆς τοῦ πνεύματος ζέσεως! Μιμῆται Χριστόν, τὸν γενόμενον ὑπὲρ ἡμῶν κατάραν¹⁹⁸, τὸν τὰς ἀσθενείας ἡμῶν ἀναλαβόντα καὶ τὰς νόσους βαστάσκοντα· ἥ, τὸ γε μετρίωτερον εἰπὼν, παθεῖν τι ὑπὲρ αὐτῶν, καὶ ὡς ἀσθενῆς, δέχεσθαι, πρῶτος ἀπὸ Χριστοῦ. μόνον εἰ οὗτοι σώζονται. Καὶ τι λέγω καὶ ἑκαστος; Ζῶν γὰρ οὐχ ἑαυτῷ, Χριστῷ δὲ καὶ τῷ κηρύγματι· καὶ τὸν κόσμον ἑαυτῷ σταυρωσας, καὶ σταυρωθεὶς κόσμῳ καὶ τοῖς ὁρωμένοις, πάντα ἡγείναι μικρά, καὶ τῆς ἐπιθυμίας ἐλάττωσα, κἂν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ κύκλῳ μέχρι τοῦ Ἰλλυρικοῦ πληρώσῃ τὸ Εὐαγγέλιον, κἂν ἐπὶ τὸν τρίτον οὐρανὸν φθάσῃ δι' ἀρπαγῆς, κἂν τοῦ παραδείσου γένηται θεατὴς, κἂν τῶν ἀρρήτων ἡμῶν ῥημάτων ἀκροατὴς. Ταῦτα¹⁹⁹ Παῦλος· καὶ εἴ τις κατ' ἐκεῖνον τῷ πνεύματι.

Ἡμεῖς δὲ θεοδοίκαμεν παρὰ τούτους²⁰⁰, μὴ μωροὶ τινες ὦμεν ἄρχοντας Τάνεως²⁰¹, ἢ πρῆκτορες καλαμώμενοι, ἢ μακαρίζοντες τὸν λαὸν ψευδῶς· προσθήσω δὲ καὶ μακαριζόμενοι²⁰², καὶ τὴν τριβὸν τῶν ποδῶν ὑμῶν τάρσσαντες. Ἡ ἐμπάικται κυριεύοντες· ἡ νεκρίσκει προστάται καὶ ἀτελεῖς τὴν φρόνησιν, μὴδ' ὅσον ἄστου καὶ ἱματίου πρὸς τὸ καθηγεῖσθαι τινων εὐποροῦντες· ἢ προσῆται, διδάσκοντες ἀνομίαν. Ἡ ἄρχοντες ἀπειθῶντες, καὶ κακῶς ἀκούειν μετὰ τῶν πατρίων ἄξιον διὰ λιμοῦ σκληρότητα· ἢ ἱερεῖς, τοῦ λαλεῖν εἰς τὴν καρδίαν Ἱερουσαλὴμ πλειστον ἀπέχοντες· ἢ ὅτι πάντα ὁ τῷ Σαρκομικκίτῳ ἀνθρώκιν καθαρθεὶς Ἰσαίας²⁰³ οὐκ οἶδ' εἰ καλῶς καὶ μαρτύρεται.

Ἀρῶν τὸ μὲν ἔργον²⁰⁴ τοσοῦτον, καὶ οὕτως ἐπίπονον τῇ αἰσθητικῇ καρδίᾳ καὶ λυπηρὰ²⁰⁵, καὶ ὁτιως σῆς ὁστέων²⁰⁶ τῷ γε νοῦν ἔχοντι· μικρὸς δὲ ὁ κίνδυνος, ἢ το πτώμα εὐκαταφρόνητον; Ἀλλὰ μοι παλὺν ἐπεντείνεται φόβος, ἐνθεν μὲν ὁ μακάριος Ὡση²⁰⁷, πρὸς ἡμᾶς εἶναι τὸ κρέμα λέγων τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς ἄρχοντας· ὅτι παλὺς ἐγεννήθημεν ἐν τῇ σκοπιᾷ²⁰⁸, καὶ ὡς δίκτυον ἐκτεταμένον ἐπὶ τὸ Ἰταθύριον²⁰⁹, ὁ²¹⁰ καταπεπῆχθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἀγρευόντων ψυχὰς· ἀποθερίζειν τε τοὺς φύλους ἀπειλῶν προσήτας, καὶ πυρὶ καταναλίσκειν τοὺς κριτὰς αὐτῶν, ἐφάειν τε μικρὸν τοῦ χρίειν βασιλεῖα καὶ ἄρχοντας, ὅτι ἑαυτοῖς ἐβασίλευσαν, ἀλλ' οὐ δι' αὐτοῦ²¹¹. Ἐνθεν

195) Μεγαλοφρονεῖν (ἐπὶ τοῖς, 146) Ἐγὼ, κολάζει δὲ τὴν φράσιν διότι μεταχειρίσθη τὴν λέξιν Ἐτόλμησα. 197) « Ἐδόκησε γὰρ αὐτὸς ἐγὼ ἀνάθεμα εἶναι ἀπὸ Χρ. τοῦ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου τῶν συγγενῶν μου κατὰ σάρκα, εἰς τὴν εἰς Ἱερουσαλὴμ, Γνω. 6'. 2.

198) Παῦλ. Γαλατ. γ'. 13. 199) Παιτ. 200) Παραβαλλόμενοι πρὸς τούτους. 201) Πάντα ταῦτα ἐκ τοῦ Ἰεροσάτου Θεαίῳ (Γ', 4, 8, 12). 202) Ἰππ. τῶν κολλικῶν. 203) Ἰδε Ἰσ. 5'.

204) Τῆς τῶν ψυχῶν θεραπείας, τῆς ἱεροσύνης. 205) Λύπη ἐπιδεικτική. 206) Παραοικ. Σολομ. 18'. 30. κτ. 207) Ὡς. Β'. 1—2, 5. 2'. 7. Η'. 4. 10. 208) Ἐπὶ τῆς ἱερατικῆς ὁμιλοῦντι περιωπῆς. ὅθεν καὶ Ἐπὶ σκ. ἐπ. 1. 209) Ὅρεθ. ὁφθῆναι τῇ Ἰουδαίᾳ (3). 210) Δίκτυον τῆσι κατὰ. 211) Τοῦ Θεοῦ.

δὲ ὁ θεὸς Μιχαίας²¹², οὐ φέρων οἰκοδομουμένην Σιών ἐν αἵματι (ὁπατέ-
ραις βούλει²¹³), καὶ Ἱερουσαλὴμ ἐν ἀδικίαις, τῶν ἡγουμένων αὐτῆς μετὰ
δώρων κρινόντων, καὶ τῶν ἱερῶν μισθοῦ²¹⁴ ἀποκρινομένων²¹⁵, καὶ τῶν προ-
φητῶν μετὰ ἀργυρίου μαντευομένων. Ἀνθ' ὧν τί γενήσεται²¹⁶, Σιών ὡς
ἀγρόν ἀροτραθήσεται, καὶ Ἱερουσαλὴμ ὡς ὁπωροφυλάκιον²¹⁷ ἔσται, καὶ
τὸ ὄρος τοῦ οἴκου²¹⁸ εἰς ἄλτος δρυμοῦ²¹⁹ λογισθήσεται· θρηνῶν τε τὴν ἐρη-
μίαν τῶν κατορθούντων²²⁰, ὡς μόλις ποὺ καλῶν ὑπολείπεσθαι, ἢ ἐκφυ-
λίσθαι. Ὅποτε καὶ τὸν ἀρχοντα αἰτεῖν²²¹, καὶ τὸν κριτὴν λόγους πρὸς χάριν
λαλεῖν· καὶ σχεδὸν τὰ αὐτὰ τῷ μεγάλῳ Δαβὶδ φεγγόμενος. Σωσὼν με
Κύριε, λέγοντι²²², ὅτι ἐκλείπειν ὁσῖος. Ἐξ οὗ καὶ τὰ ἀγαθὰ ἐπιλείψει²²³
αὐτοῦ ὡς ὑπὸ σιγῆς δαπανώμενα. Ἰωήλ²²⁴ δὲ ἡμῖν καὶ θρῆνον διακελεύε-
ται, καὶ κόπτεσθαι βούλεται τοὺς λειτουργούντας τῷ θυσιαστηρίῳ, λιμοῦ
πιέζοντας²²⁵ (τοσοῦτον ἀπέχει τρυφῆν ἐπιτρέπειν ἐν τοῖς τῶν ἄλλων κα-
κοῖς), καὶ πρὸς τὸ ἀγιάζειν²²⁶ νηστεῖαν καὶ κηρύσσειν θεραπείαν²²⁷, συνα-
γαγεῖν προσκυτέρους, νήπια, ἡλικίας ἐλεεινάς. «Ἐτι καὶ αὐτοῦ²²⁸ τὸ ἱερὸν
καταλαβόντας ἐν σποδῷ καὶ σάκκοις, καὶ λίαν ταπεινῶς κατὰ γῆ; ἐρριμέ-
νους, «διότι τεταλαιπωρήκει πεδία τῇ ἀκαρπείᾳ, καὶ ἐξήρτο ἐξ οἴκου Κυρίου
«σπονδὴ καὶ θυσία», ἔλκειν²²⁹· ἤ ταπεινῶσει τὸν ἴλεον. Τί δαὶ ὁ Ἀβραάμ;
Οὗτος μὲν καὶ θερμότερον ἄπτεται λόγων, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀποδυσπαστεῖ
τὸν Θεόν, καὶ οἶον καταβοᾶ τοῦ χρηστοῦ δεσπότου, διὰ τὴν τῶν κριτῶν
ἀδικίαν, «Ἐως τίνας, Κύριε, κεκράξομαι, λέγων, καὶ οὐ μὴ εἰσακούσεις,
«βοήσομαι πρὸς σέ ἀδικούμενος, καὶ οὐ σώσεις; Ἰνα τί μοι εἰδείξας κόπους
«καὶ πόνους, ἐπιβλέπειν ἐπὶ ταλαιπωρίαν καὶ ἀσέβειαν; ἐξ ἐναντίας μου
«γέγονε κρίσις, καὶ ὁ κριτὴς λαμβάνει· διὰ τοῦτο διεσκέδασται νόμος,
«καὶ οὐ διεξάγεται εἰς τέλος κρίμα. «Εἴτα ἡ ἀπειλὴ καὶ τὰ ἐπὶ τούτοις
«Ἰδετε οἱ καταφρονηταί, θαυμάζετε, καὶ ἴδετε θαυμάσια, καὶ ἀφανίσθητε·
«οὐκ εἶτι ἔργον»²³⁰ ἐγὼ ἐργάζομαι». Καὶ τί γὰρ πάντα ἐπιφέρειν τὰ τῆς ἀπει-
λῆς· ἀλλὰ μικρὸν ἔμπροσθεν (τοῦτο γὰρ μοι δοκεῖ βέλτιον εἶναι προσθεῖναι
τοῖς εἰρημένοις), πολλοὺς ἀνακαλεσάμενος καὶ ἀποκλαυστάμενος τῶν περὶ
τι ἀδικῶν καὶ πονηρῶν, τέλος ἀνακαλεῖται καὶ τοὺς τῆς μοιχτηρίας ἡγεμό-
νας καὶ διδασκάλους, ἀνατροπὴν μένουσαν²³¹ τὴν κακίαν ἀποκαλῶν, καὶ
τοῦ νοῦ μέθην καὶ πλάνην· ποτίζεσθαι δὲ λέγων τοῖς ὅτι αὐτῶν τοὺς
πλησίον, ὅπως ἐπιβλέπωσιν²³² ἐπὶ τὸ σκότος αὐτῶν τῆς ψυχῆς, καὶ τὰ σπῆ-

212) Μιχ. Γ'. 10. 213) Εἴτε τοῖς σωματικοῖς δηλ. εἴτε τοῖς ψυχικοῖς. 214) Ἐνεκα μ.

215) Ὡς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς τὰς γινόμενας πρὸς αὐτοὺς ὑπὸ τῶν ἐκ τοῦ κακοῦ ἐρωτήσεις.

216) (Ἐνν.) Προλέγει ἡ ἀπειλή. 217) Καλύσθη ὁπωροφυλάκιος ἐγκαταλειμμένη μετὰ
τῶν συκομιδῶν τῶν καρπῶν. 218) Τοῦ ἐν Ἱερουσαλὴμ νοῦ. ὠκεοποιημένου, ὡς γνω-
στόν, ἐπὶ τοῦ ὄρους Μοριά. 219) Διὰ τὴν ἐρημίαν τῶν ἀκαρπύοντων. 220) Τῶν ἐναρτίων,
τῶν ἀξίων. 221) (Ἐνν.) Φησὶν ἡ φέγγεται. 222) Φηλε. γά. 223) (Ἐνν.) Προλέγει ἡ
ἀπειλή. 224) Ἰωήλ Δ', 8. 225) Ἐπικρατοῦντες. 226) Ἀγιάζεσθαι αὐτοὺς πρώτως.

227) Διὰ τὴν πρὸς τὸν Θεόν. 228) Ἡμεῖς τοὺς ἱερεῖς. 229) Ἐπιστᾶσθαι πρὸς αὐτοὺς
τὴν τοῦ Θεοῦ φιλευσπλαγίαν. 230) Μέγα δηλονότι, καθὼς καὶ τότε κοινῶς λέγομεν·
Κάμνω δουλείαν. 231) Ἀπὸ μετατροπῆς τοῦ ἀνατροπομένου καὶ ἐπομένως θαλουμένου
οἴκου κτλ. 232) Διὰ τὸ. Ὅπως μὴ ἐπιβλεπωσιν.

λαί²³³, ἐρπετῶν καὶ θηρίων, λαγυμῶν πονηρῶν, οἰκητήρια. Οὗτοι²³⁴ μὲν δὴ τοιοῦτοι, καὶ μετὰ τούτων ἡμῖν διαλεγόμενοι τῶν παιδευμάτων.

Μαλαχίαν^{234*} δὲ πῶς παριθεῖν²³⁵, νῦν μὲν ἐγκαλοῦντα πικρῶς τοῖς ἱερεῦσι καὶ ὀνειδιζόντα ὡς τὸ ὄνομα Κυρίου φλυτίζουσι· καὶ προστιθέντα ἐν τίσιν· ἐν τῷ προσάγειν πρὸς τὸ θυσιαστήριον ἄρτους ἡλισγημένους²³⁶, βρώματα οὐ καρπώματα²³⁷· καὶ ἂ μὴδ' ἂν τῶν ἡγουμένων τινὲ προσενέγκουσιν, ἢ ἀτιμωθεῖν ἂν προσενεγκόντες· ταῦτα προσφέρειν τῷ βασιλεὶ τῶν ὧλων εὐχὴν εὐχαμένους, χωλὰ καὶ ἄρρωστα καλιδιεσθαρμένα, καὶ βέβηλα παντελῶς καὶ ἀπόπτυστα· νῦν δὲ²³⁸ τῆς πρὸς τοὺς Λευίτας τοῦ Θεοῦ διαθήκης ὑπομνησκότα, ἢ δὲ ἦν τῆς ζωῆς καὶ τῆς εἰρήνης, καὶ φόβῳ φοβεῖσθαι τὸν Κύριον, καὶ ἀπὸ προσώπου τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ στέλλεσθαι.²³⁹ «Νόμος, φησὶν²⁴⁰, ἦν ἀληθείας ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ, καὶ ἀδικία οὐχ εὐ-»
 «ρέθη ἐν τοῖς χεῖλεσιν αὐτοῦ· ἐν εἰρήνῃ κατευθύνων ἐπορεύθη μετ' ἐμοῦ,
 » καὶ πολλοὺς ἐπέστρεψεν ἐξ ἀδικίας· ὅτι χεῖλη ἱερέως φυλάσσεται γινώσκειν,
 » καὶ νόμον ἐλκλήθησιν ἐκ στόματος αὐτοῦ » Καὶ ἡ αἰτία ὡς τιμὰ τε
 » ἅμα καὶ φοβερά!· Διότι ἄγγελος Κυρίου παντοκράτωρ ἐστίν. Καὶ πα-
 ρατοῦμαι μὲν τῶν ἐπὶ τούτοις ἄρῶν τὸ βλάσφημον, φοβοῦμαι δὲ τὴν ἀλήθειαν²⁴¹. Ἄλλ' ὃ μέτριόν τε εἰπεῖν ἅμα καὶ συμφέρον²⁴². «Εἰ ἐτι ἂ-
 » ξίω, φησιν²⁴³, ἐπιβλέψαι εἰς θυσίαν ἡμῶν, ἢ λαβεῖν δεκτὸν ἐκ τῶν
 » χειρῶν ἡμῶν; » Ὡς ἂν μάλιστα δυσχεραίνων, καὶ τὴν ἱερουργίαν αὐ-
 τῶν διὰ τὴν κακίαν ἀποπεμπόμενος.

Ζαχαρίου μὲν γὰρ ὅταν μνησθῶ, φρίσσω τὸ δρέπανον²⁴⁴ ὁμοίως καὶ ἂ κατὰ τῶν ἱερέων²⁴⁵ μακρύτεραι οὗτος. Ἄ μὲν (γὰρ) περὶ Ἰησοῦ τοῦ πάνυ ἱερέως τοῦ μεγάλου παραδολοῦ²⁴⁶, ὃν περιούσας τῷ λόγῳ τὴν ὁπαρὰν ἐσθῆτα καὶ ἀναξίαν, τὴν ἱερατικὴν καὶ λαμπρὰν περιτίθῃσιν, ὅσα τε ἄγ-
 γελος αὐτῷ λέγων πρὸς τὸν Ἰησοῦν κατέπισκῆπτων πεποιήται, ταῦτα μὲν ὡς μείζονα καὶ ὑψηλότερα²⁴⁷ ἴσως, ἢ κατὰ τοὺς πολλοὺς ἱερέας ἀναφερό-
 μενα²⁴⁷, σιωπῇ τιμᾶσθω· πλὴν ὅτι καὶ τούτου ἐκ δεξιῶν ὁ δίκτολος εἰσῆκει τοῦ ἀντικεῖσθαι αὐτῷ· πρᾶγμα ἐμοὶ γούν οὐ μέτριον, οὐδὲ ὀλίγου φόβου καὶ φυλακῆς ἄξιον. Ἄ δὲ τῶν λοιπῶν κατηγορεῖ ποιμένων ἐπιμελῶς καὶ καθάπτεται, τίς οὕτω τολμηρὸς καὶ τὴν ψυχὴν ἀδαμάντινος, ὥς μὴ τρέμειν ἀκούων, καὶ αὐτὸς αὐτοῦ γίνεσθαι μετρίωτερος; «Φωνή, φησὶ²⁴⁸, θρη-
 » νούντων ποιμένων· ὅτι τεταλαιπώρηκεν ἡ μεγαλωσύνη αὐτῶν. » Φωνὴ ὠρουμένων λεόντων· ὅτι τὰδε²⁴⁹ πεπόνθασι. Μονονοῦκ ἀκούει τῶν βοῶντων, ὡς ἡδὴ παρόντων, καὶ συνθρηνεῖ τοῖς πάσχουσιν. Ἐτι δὲ μικρὸν ἔμπροσθεν πληκτικώτερον καὶ σφοδρότερον. «Ποιμαίνετε, φησὶ, τὰ πρόβατα τῆς σφα-
 » γῆς, ἃ οἱ κτησάμενοι κατέσφαζον, καὶ οὐ μετεμελοῦντο· καὶ οἱ πώλουν-

233) Καὶ (ἐπὶ) τὰ σκήλατα. 234) Οἱ διαλεχθέντες προφῆται. 234*) Μαλαχ. Α', 6, 7

235) (Ἐνν.) ἐρίνειν τε. 236) Μειωμένους. 237) Ἐν ἄλλοις φέρεται Ἀπαρματα.

238) Κεφ. Β', 4. 239) Στελλεσθαι. Γαστρίσθαι. 240) Κεφ. Β', 6. 241) αὐτῶν τῶν ἄρῶν. 242) Τούτοις ἔρω, οὐ παραιτήσομαι. 243) Κεφ. Β', 13. 244) Ζαχ. κεφ. Β'.

245) Κεφ. Ζ', 5. 246) Κεφ. Γ', 11. 247) ἴσως διεφθ. « Καὶ ὑψηλότερον ἴσως ἢ » κατὰ τοὺς πολλοὺς ἱερέας ἀναφερόμενα. 248) Κεφ. ΙΔ', 3. 249) ὅσα δηλ. ἀναφέρει ἐν τῇ προφητείᾳ αὐτοῦ ὁ Ζαχαρίας.

τὸ γὰρ κατεσθόντων, καὶ τὰ ἔρια περιβαλλομένων, καὶ τὸ παχὺ σφάζον-
των· ἀλλὰ μὴ ποιμαίνοντων τὰ πρόβατα, τὸ ἡσθενηκὸς οὐκ ἐπιτρεπόντων,
καὶ τὸ συντετριμμένων οὐ καταδεσμομένων, καὶ τὸ πλανώμενον οὐκ ἐπι-
στρεπόντων, καὶ τὸ ἀπολωλὸς οὐκ ἐκζητούντων, καὶ τὸ ἰσχυρὸν οὐ φυ-
λαττούντων· ἀλλὰ μόχθῳ κατεργαζομένων, καὶ κατὰ σπουδὴν ἀπολλύντων·
ὥς²⁶⁶ διεσπαρθαι τὰ πρόβατα κατὰ παντὸς πεδίου καὶ ὄρους παρὰ τὸ μὴ
εἶναι ποιμένας, καὶ γενέσθαι κατὰ βρωμα πᾶσι πετεινοῖς καὶ θηρίοις, οὐκ
ὄντος τοῦ ἐκζητούντος καὶ ἐπιστρεπόντος· εἶτα τί· «Ζῶ ἐγὼ, φησὶ²⁶⁷, λέ-
ψ γει Κύριος, ἀντὶ τοῦ ταῦτα οὕτως ἔχειν²⁶⁸ καὶ γενέσθαι τὰ πρόβατά
μου εἰς προνομίην Ἰδοῦ ἐγὼ ἐπὶ τοὺς ποιμένας, καὶ ἐκζητήσω τὰ πρό-
βατά μου ἐν τῶν χειρῶν αὐτῶν» καὶ τὰ μὲν συνάξω καὶ περιποιήσα-
μαι· οἱ δὲ τὰ καὶ τὰ²⁶⁹ πείτονται ἅ τοὺς κακοὺς ποιμένας εἰκός.

Ἀλλ' ἵνα μὴ τὰ πάντων καὶ πάντας ἀπαριθμούμενος τοὺς προφήτας μα-
κρὸν ἀποτείνω λόγον, ἐνὸς ἐπιμνησθεὶς εἶτι, τοῦ πρό-φῃς πλάσεως ἐγνω-
σμένου, καὶ ἐκ μῆτρας ἡγιασμένου. Ἰερειᾶς ἦν οὗτος²⁷⁰, τοὺς λοιποὺς ὑπερ-
βήσομαι. Ζητεῖ μὲν οὗτος ὑπὲρ κεφαλῆς ὕδωρ²⁷¹, καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς πη-
γὴν θαλρύνων, ἵνα κλαύσῃ πρὸς ἀζῖαν τὸν Ἰσραὴλ· ὁδύρεται δὲ οὐχ ἦττον
καὶ τῶν προεσώτων τὴν μοχθηρίαν· λέγει δὲ αὐτῷ διελεγχόμενος πρὸς
τοὺς ἱερεῖς ὁ Θεός²⁷². «Οἱ ἱερεῖς οὐκ εἶπαν²⁷³, ποῦ ἐστὶ Κύριος· καὶ οἱ ἀντ-
πεχόμενοι τοῦ νόμου μου, οὐ ἠπίσαντό με· καὶ οἱ ποιμένες ἠσέβουν εἰς
πέμψ. Λέγει δὲ αὐτὸς πάλιν Ποιμένες ἤρρονήσαντο, καὶ τὸν Κύριον οὐκ
ᾤεζαν· καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἐνόησε πᾶσα ἡ νομὴ· καὶ διεσκορπί-
σθησαν· Ποιμένες τε φησὶ, πολλοὶ διέσθαιραν τὸν ἀμπελῶνά μου, ἐμό-
πλυναν τὴν μερίδα μου, τὴν οὖσαν ἐπιθυμητήν, δεδύσθη εἰς [τὴν] ἐρημίαν
πᾶσα·» Εἶτα πρὸς αὐτοὺς πάλιν ἀποτείνεται τοὺς ποιμένας. «Ὡ· οἱ
ποιμένες²⁷⁴ οἱ ἀπολλύντες καὶ διασκορπίζοντες τὰ πρόβατα τῆς νομῆς μου·
πρὸς τοῦτο καὶ λέγει Κύριος, ἐπὶ τοὺς ποιμαίνοντας τὸν λαόν μου· ὑμεῖς
ᾤδεσκορπίσατε τὰ πρόβατά μου, καὶ ἐξώσατε αὐτά, καὶ οὐκ ἐπεσκέψα-
σθε αὐτά. Ἰδοῦ ἐγὼ ἐκδικῶ ἐφ' ὑμᾶς κατὰ τὰ πονηρὰ ἐπιτηδεύματα
ὑμῶν.» Ἀλλ' αἰετὶς τε βούλεται²⁷⁵ τοὺς ποιμένας καὶ κόπτεσθαι τοὺς
κρίους τῶν προβάτων, διότι ἐπληρώθησαν αἱ ἡμέραι αὐτῶν εἰς σφαγὴν.

Καὶ τί μοι τὰ παλαιὰ λέγειν; Τίς δὲ τοῖς Παύλου κανόσι καὶ ὁμοῖς
ἐαυτὸν παρεκτείνων²⁷⁶, οὗς περὶ ἐπισκόπων καὶ πρεσβυτέρων ἐταξί²⁷⁷, νη-
φαλίους, σώφρονας εἶναι μὴ παροίνους, μὴ πληκτάς, διδασκαλικούς, ἀληπίτους²⁷⁸
ἐν πᾶσι, καὶ ἀνεπαύους τοῖς πονηροῖς, οὐ πολὺ τὸ διαφθεύγον εὐρήσει· τὴν

266) Ὡστε. 267) Δότ. 8, 268) Διὰ τὸ ταῦτ' οὕτως ἔχειν. 269) Ὡς κηλ. κατ' ἐκτετακτὴν
ἀναφέρονται εἰς τὴν προφητείαν. 270) α' Ἐγένετο λόγος Κυρίου πρὸς Ἰερειάν. Πρὸς τοῦ
με πλάσαι σε ἐν κοιλίᾳ ἐπίσταμαι σε, καὶ πρὸς τοῦ σε ἐξελεῖν ἐκ μήτρας. ἡγιασέ σε
προφήτην, εἰς ἔθνη τέθεικά σε, α' Ἰερ. Δ', 1. 271) α' Τίς δώσει κεφαλὴν μου ὕδωρ, καὶ ἐρ-
θαλμοὺς μου πηγὴν θαλρύνων, καὶ κλαύσομαι τὸν λαόν μου ὑμέρας καὶ νυκτός; α' Ἰερ. Δ',
8. 272) Ἰερ. Β', 8, 273) Κατὰ διάλεκτον ἀντὶ εἶπον, ἴδε εὐστάθ. Ὁδύρεται. 274) 275)
274) Δότ. κγ'. 275) Ἰερμ. κβ', 34. 276) Ἀπὸ μακροτέρως τῶν πρὸς τὸν πᾶν μακρο-
μένων ὑποσφάτων κτλ. 277) Παῦλ. Τιμὸθ. Δ', γ'. Τιτ. α', 5. 278) Ἀνιγκλήτους,
ἀνεπιλήπτους.

τῶν κανόνων εὐθύτητα. Τι δὲ αἱ τοῖς μαθηταῖς Ἰησοῦς ἐπὶ τὸ κήρυγμα πέμπων νομοθετεῖ²⁷⁹. Ὡν τὸ κεφάλαιον, ἵνα μὴ τὰ καθέκαστον λέγω, τοιούτους εἶναι²⁸⁰ τὴν ἀρετὴν, καὶ οὕτως εὐσταταίς καὶ μετρίους, καὶ εἰ δέουν τόμως εἰπεῖν, οὐρανίους· ὥς οὐχ ἦττον διὰ τὸν τρόπον αὐτῶν, ἢ διὰ τὸν λόγον τρέχειν τὸ Εὐαγγέλιον²⁸¹. Ἐμὲ δὲ σοφῶσαι καὶ οὐκ ἐκζητούμενοι Φαρισαῖοι, καὶ γραμματεῖς ἐλεγχόμενοι²⁸². Ὡν²⁸³ αἰσχρὸν, εἰ, πολὺ περιεῖναι δέον τὴν ἀρετὴν, ὡς διατεταγμεθα²⁸⁴, εἴ τι δεοίμεθα τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας, καὶ τὴν κακίαν φαινόμεθα χειροῦς. Ὡς καὶ ὅρεις ἂν εἰκότως ἀκούσαι, καὶ γεννήματα ἐχιδνῶν, καὶ ὁδηγοὶ τυφλοὶ, τὸν κῶνον παρὰ διελίζοντες, καὶ τὴν κήλην καταπίνοντες, καὶ τάφοι ρυπαροὶ τὰ ἔνδον, μετ' εὐπροσέας τῆς ἐξώθεν, καὶ παραψίδες καθαροὶ τὸ φαινόμενον, καὶ τὰ λαθὰ ὅσα ἐκείνοι καὶ εἰσι καὶ ἀκούουσι.

Τούτοις ἐγὼ σύνεμι νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν τοῖς λογισμοῖς. Ταῦτά μου τὸν μυελὸν ἐκτίκει, καὶ δαπανᾷ τὰς σάρκας, καὶ οὐκ ἐξ ὁρατῶν εἶναι, οὐδὲ πορευεσθαι ἄνω βλέποντα. Ταῦτά μου ταπεινοὶ τὴν ψυχὴν, καὶ τὸν νοῦν συτέλλει καὶ τῇ γλώσῃ δεσμὸν ἐπιτίθησι, καὶ οὐ περὶ προστασίας εἶναι ποιεῖ τὸν λόγον, οὐδὲ τοῦ²⁸⁵ κατὰ τοὺς ἄλλους καὶ διευθύνει, ὁ πολλὴς ἐστὶ τῆς περιουσίας· ἀλλ' ὅπως ἂν αὐτὸς τὴν ἐρχομένην ὀργὴν διαφύγοιμι, καὶ μικρὸν τι τοῦ ἰοῦ τῆς κακίας ἐλκευτὸν ἀποξέσαιμι. Καθαρθῆναι δεῖ πρῶτον, εἴτα καθάραι σοφισθῆναι, καὶ οὕτω σοφίαι· γενέσθαι φῶς, καὶ φωτίσαι· ἐγγίσει Θεῷ, καὶ προσαγγεῖν ἄλλους· ἀγιασθῆναι, καὶ ἀγιάσαι· χειραγωγησάμετα χειρῶν, συμβουλευσάμετα συνέσεως. Πότε οὖν ἐσσι ταῦτα; φασὶν οἱ ταχεῖς τὰ πάντα καὶ οὐκ ἀσφαλεῖς· οἱ βράδιως οἰκοδομοῦντες καὶ καταλύοντες. Καὶ πηνίκα ὁ λύχνος ἐπὶ τὴν λυχνίαν²⁸⁶, καὶ πού τὸ τέλειαν τον; οὕτω τὸ χάρισμα^{286*} λέγοντες. Ταῦτα οἱ θερμοὶ τὴν φιλίαν ἢ τὴν εὐλάβειαν. Πότε ταῦτα, καὶ τίς ὁ ἐμός λόγος, ὃ γενναϊότατοι; οὐ μακρὰ προθεσμία, οὐδὲ γῆρας τὸ ἔσχατον· κρείσσων γὰρ πολὺ μετὰ φρονήσεως, ἀπειθεύτου νεότητος, καὶ λελογισμένη βραδυτῆς, τάχους ἀπερισκέπτου, καὶ ὀλιγοχρόνιος βασιλεία, μακροῦς τυραννίδος· ὡς καὶ ὀλίγη μερὶς τιμῆς, πολλῆς κτήσεως ἀτίμου καὶ σφαλερᾶς²⁸⁷, καὶ χευστὸς ὀλίγος, μολύβδου πολυταλάντου, καὶ πολλοῦ σκότους, ὀλίγον φῶς. Τὸ δὲ ταχὺ τοῦτο καὶ σφαλερὸν καὶ λίαν κατεσπουδασμένον, μὴ τοῖς σπέρμασιν ἐκείναις ἐοικὸς ἢ, κατὰ τῶν πετρῶν πεσόντα, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν βέλος γῆς εὐθὺς ἀνακλύβοντα, οὐδὲ τὴν πρῶτην ἡνεγκε τοῦ ἡλίου θερμότητα, ἢ τῷ κατὰ τῆς ψυχῆς μου^{287*} τεθῆντι θεμελίῳ μηδὲ ὀλίγον ἀντισχόντι πρὸς τὴν βροχὴν καὶ τὰ πνεύματα²⁸⁸. Οὐαὶ σοι πόλις, ἥς ὁ βασιλεὺς σου νεώτερός ἐστι, φησὶ Σολομὼν^{288*}.

279) Ματθ. ι', 5. 280) Τὸ εἶναι ἴσκι κεφάλαιον, 281) Ἐπίσης καὶ διὰ τὸ ἀνεπίληπτον τοῦ βίου των. ὡς καὶ διὰ τῆς διδασκαλίας των εὐδοῦσθαι τὸ κήρυγμα τοῦ εὐαγγελίου.

282) Ἰδε Ματθ. κε'. 13. 283) Ἡ γενικὴ προθεσμία μὲν εἰς τὸ Περιεῖναι, συγκριτικῶς δὲ εἰς τὸ Χειροῦς. 284) «Ἐὰν μὴ περισπούση ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλεον τῶν Φαρις. καὶ Γραμματ., οὐ μὴ εἰσέλθῃτε εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν οὐρανῶν». Εὐαγγέλιον. 235) (Περὶ τοῦ. 286) (Ἐνν.) Τεθῆσεται. τοῦτο δὲ ἐκ τοῦ Εὐαγγ. Ματθ. ι', 15. 286*) Τοῦ λόγου ἢ τῆς ποιμαντικῆς. 287) (Ἐνν.) Κρείσσων ἴσκι. 287*) Ματθ. ιγ', 5. 288) Αὐτ. 5. 26.

288*) Σελ. Ἐκκλ. ι', 10.

Καὶ μὴ ἴσθι ταχὺς ἐν λόγοις. τοῦ αὐτοῦ Σολομῶντος²⁸⁹ φωνή· πρᾶγμα τι ἔλαττον λέγοντος τὸ περὶ λόγον τάχος τῆς περὶ πράξιν θερμότητος²⁹⁰.

Καὶ²⁹¹ τίς ἐστὶ παρὰ²⁹² ταῦτα, ὃ τὸ τάχος ἀπαιτῶν πρό τῆς ἀποκρίσεως καὶ τοῦ συμφέροντος; Τίς ὁ πλάττων, καθάπερ αὐθιμερὸν τοὺς πηλίνους²⁹³, τὸν τῆς ἀληθείας προστάτην, τὸν μετὰ Ἀγγέλων στητάμενον, καὶ μετὰ ἀρχαγγέλων δοξάζοντα, καὶ ἐπὶ τῷ ἄνω θυσιαστήριον ἀναπέμφοντα τὰς θυσίας, καὶ Χριστῷ συνιερεύοντα²⁹⁴, τὸν ἀναπλάσσοντα τὸ πλάσμα, καὶ παραστήσαντα τὴν εἰκόνα, καὶ τῷ²⁹⁵ ἄνω κόσμῳ δημιουργήγοντα, καὶ, τῷ μετῴκῳ εἰπεῖν, Θεὸν ἐσόμενον καὶ θεοποιήσαντα; Οἶδα τίνος ἔσμεν λειτουργοί, καὶ ποῦ κείμενοι, καὶ ποῦ πεμπόντες. Οἶδα τοῦ Θεοῦ τὸ ὕψος, καὶ τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν, καὶ τὴν δύναμιν πάλιν. » Οὐρανὸς ὑψηλός, γῆ βαθεῖα²⁹⁶, καὶ τίς ἀναθήσεται τῶν ἐρριμμένων τῇ ἀμαρτίᾳ; τίς περικείμενος ἔτι τὸν κάτω ζῶον καὶ τῆς σαρκὸς τὴν παχύτητα, ὅλω νοὶ καθαρῶς ἐποπτέουσι νοῦν ὅλον, καὶ μιγήσεται τοῖς ἐτῶσι καὶ ἀοράτοις ἐν τοῖς ἀσάτοις καὶ ὀρωμένοις; Μόλις γάρ ἂν τις ἐνταῦθα²⁹⁷ τῶν σφόδρα κεκαθαρωμένων καὶ εἰδωλὸν τοῦ καλοῦ θεωρήσειεν, ὥσπερ οἱ τὸν ἥλιον ἐν τοῖς ὕδασι. » Τίς ὁ μετρήσας τῇ χειρὶ τὸ ὕδωρ, καὶ τὸν οὐρανὸν σπιθαμῇ, καὶ πλάτην » τὴν γῆν δραχμῇ; Τίς ἔστητε τὰ ὄρη σταθμῷ, καὶ τὰς νάπας ζυγῷ; Τίς » ποτὸς τῆς καταπαύσεως αὐτοῦ, καὶ τίνε τῶν πάντων ὁμοιωθήσεται²⁹⁸; Τίς ὁ » ποιήσας τὰ πάντα ἐν λόγῳ, καὶ τῇ σοφίᾳ κατασκευάσας ἄνθρωπον²⁹⁹, καὶ εἰς ἓν ἀγαγὼν τὰ διεστώτα, καὶ μίξας τὸν χοῦν τῷ πνεύματι, καὶ συνθεῖς ζῶον ὁρατὸν καὶ ἀόρατον, πρόσκαιρον καὶ ἀθάνατον, ἐπίγειον καὶ οὐράνιον, ἀπτόμενον Θεοῦ καὶ οὐ περιδρασχόμενον, ἐγγίζον καὶ μακρινόμενον; » Εἶπα, σοφισθήτωμαι, φησὶν ὁ Σολομὼν³⁰⁰, καὶ αὐτὴ ἐμακρύνθη ἀπ' ἐμοῦ μακρὰν, ὑπὲρ ὃ ἦν», τὴν σοφίαν λέγων³⁰¹ «. Καὶ ὄντως » ὁ προστιθεὶς γνῶσιν προστίθησιν ἄλγημα³⁰². οὐ μᾶλλον εὐφραίνοντος τοῦ εὐρεθέντος. ἢ ἀνιδῶντος τοῦ διαφεύγοντος. » Ὅπερ, οἶμαι, φιλεῖ συμβαίνειν τοῖς ἔτι διψῶσιν, ἀποσπόμενοις ὕδατος, ἢ κρατεῖν τι οὐ δυναμένοις, ἔχειν νομίζουσιν, ἢ οὐ³⁰³ ἀπῆλθεν εὐθὺς ἀστραπὴ περιλάμψασα.

Τοῦτό με ἴστη κάτω, καὶ ταπεινὸν ἐποίει, καὶ εἶναι βέλτιον ἔπειθεν ἀκούειν φωνὴν αἰνέσεως, ἢ ἐξηγητὴν εἶναι τῶν ὑπὲρ δύναμιν ἢ μεγαλειότητος³⁰⁴, καὶ τὸ ὕψος, καὶ τὸ ἀξίωμα, καὶ αἱ καθαφαί φύσεις, μόλις χωροῦσαι Θεοῦ λαμπρότητα, ὃν ἄβυσσος καλύπτει, οὐ σκότος ἀποκρυφῇ³⁰⁵, φωτὸς ὄντος τοῦ καθαρωτάτου καὶ ἀπροσίτου τοῖς πλείοσιν· ὅς ἐν τῷ παντὶ τῷ θεῷ, καὶ τοῦ παντός ἐστιν ἔξω· ὅς καλὸν ἐστὶν ἄπαι, καὶ ἄνω παντός καλοῦ· ὅς νοῦν φωτίζει, καὶ διαφεύγει νοῦ τάχος καὶ ὕψος ἀποχωρῶν ῥεῖ τοσοῦτον, ὅσον καταλαμβάνεται· καὶ ὑπάγων πρὸς τὰ ἄνω τὸν ἐραστήν, τῷ φεύγειν, καὶ

289) Δοτ. Ε. 1. 290) Ταχύτης. 291) Συλλογιστικῆς. 292) Παραβαλὼν ταῦτα.

293) (Βυν.) Ἀνδριάντας. 294) Φαίνεται ταύτην ποιήσαντα, ὡς συγκαταλεγμένην τίως καὶ συγκαταλεγμένην τοῖς καθέσθαι. 295) (Εἰσι) τῷ. ἵνα γίνηται ἕξιον τὸ πλάσμα τοῦ θεοῦ ἀπομειν. 296) Παροιμ. κβ', 3. 297) Ἐν τοῖς ἀσάτοις καὶ ὀρωμένοις, ἐν τοῖς τῷ θεῷ ὄντι.

298) Ἦσ. μ. 12. 299) Σφ. Σολομ. β', 1, 2. 300) Ἐκκλησ. ζ. 23. 301) Ἐν τῷ διὰ τοῦ Δ ὅτι γ. 302) Ἐκκλησ. Δ, 18. 303) Ἀντικείμενον τοῦ Περιλάμψασα. 304) Ὡς ἐπεδήγηται τοῦ Τοῦ τ ο. 305) «Καὶ ἔθετο σκότος ἀπικρυβὴν αὐτοῦ». Ψαλμ.

τῶ οἷον κρατούμενος κλείπτεσθαι. Τοσοῦτον μὲν δὴ καὶ τοιοῦτον ἡμῖν τὸ ποθοῦμενον, καὶ σπουδαζόμενον! Τοιοῦτον δὲ εἶναι χρὴ τὸν νυμφαγωγὸν τῶν ψυχῶν καὶ προμνήστορα!

Ἐμοὶ γε μὴν δέος, μὴ καὶ τοῦ νυμφῶνος ἔξω ριφῶ, δεθείς χειράς καὶ πόδας, ὡς οὐκ ἐνδεαυμένος ἐνδυμα γάμου, ἀλλὰ τολμηρῶς παρενείρας ἐμαυτὸν τοῖς ἐκεῖσε ἀνακειμένοις³⁰⁶. Καὶ τοὶ προσεκλήθηεν μὲν ἐκ νεότητος, ἐνείπω τι καὶ τῶν τοῖς πολλοῖς ἀγνοουμένων, καὶ ἐπ' αὐτὸν ἐπεβρίβην ἐκ μήτρας, καὶ ἐδόθηεν δοτὴς ἐκ μητρικῆς ὑποσχέσεως³⁰⁷, καὶ μετὰ τοῦτο τοῖς κινδύνοις ἐβεβαιοῦθην³⁰⁸, καὶ πόθος συνηζήτη³⁰⁹, καὶ ὁλογισμὸς συνέδραμε· καὶ πάντα ἔδωκε φέρων τῷ λαχόντι καὶ σώσαντι, κτῆσιν, περιτρίνειαν, εὐεξίαν, τοὺς λόγους αὐτοῦς, ὃν τοῦτο ἀπήλαυσεν μόνον, τὸ παριδεῖν, καὶ ἐσχηνέειν³¹⁰, ὃν Χριστὸν προσετίμησα. Καὶ ἡδύνθη μοι τὰ τοῦ Θεοῦ λόγια ὡς κηρία μέλιτος, καὶ τὴν σύνεσιν ἐπεκαλεσάμην, καὶ τῇ σοφίᾳ ἔδωκα φωνὴν μου³¹¹. Καὶ τὰλλα δὴ ταῦτα³¹², οἷον θυμὸν μετρήται³¹³, καὶ γλῶσσαν χαλινῶσαι, καὶ ὀφθαλμὸν σωφρονίσει, καὶ γαστέρα παιδαγωγῆσαι, καὶ δόξαν πατήσαι τὴν κάτω μένουσαν. Παραφρονῶν λέγω³¹⁴, ἀλλ' ὅν εἰρήσεται. Ταῦτα³¹⁵ μὲν οὐ τῶν πολλῶν ἴσως ἐγενόμην φαυλότερος. Τοῦτο³¹⁶ δὲ φιλοσοφῆσαι, κρεῖττον ἢ καθ' ἡμᾶς, δεῖσθαι ψυχῶν ἡγεμονίαν καὶ προστασίαν, καὶ μήπω μηδὲ παιμαίνεσθαι καλῶς μαθόντας ἡμᾶς, μηδὲ καθαρθέντας τὴν ψυχὴν ὅσον ἄξιον, ἔπειτα ποιήμην ἐπιστατεῖν πιστευθῆναι, καὶ ταῦτα ἐν καιρῷ τοιοῦτοις, ἐν οἷς ἀγαπητὸν³¹⁷ ὄρῳντα τοὺς ἄλλους ἄνω καὶ κάτω φερομένους τε καὶ ταραττομένους, φυγόντα φυγῇ ἐκ τοῦ μέσου, ὑπὸ σκίπτῃ ἀναχωρήσαντα, λαθεῖν τοῦ πονηροῦ τὴν ζάλην καὶ τὴν σκοτόμαναν· ἡνίκα πολέμει μὲν ἀλλήλοις τὰ μέλη, ὀχεταὶ δὲ τῆς ἀγάπης, εἰ καὶ τι ἦν λείψανον· ὄνομα δὲ κενὸν ἄλλως ὁ ἱερεὺς, ἐκχυθείσης ἐπ' ἀρχοντας ἐξουθενώσεως, ὡς περ εἴρηται. Κατεῖθε κενόν· νυνὶ δέ...³¹⁸ τρέποιτο εἰς κεφαλὰς ἀθέων ἢ βλασφημίας! Φόβος δὲ ἅπας ἐξώρισται τῶν ψυχῶν, ἀντεισῆκται δὲ ἀναίδεια· τοῦ βουλομένου³¹⁹ δὲ ἡ γνῶσις καὶ τὰ βάθη τοῦ πνεύματος· πάντες δὲ ἔσμεν εὐσεβεῖς, ἐξ ἐνὸς μόνου τοῦ καταγινώσκειν ἄλλων ἀσεβείαν· χρώμεθα δὲ δικασταῖς τοῖς ἀθέοις³²⁰, καὶ ριπτοῦμεν τὰ ἅγια τοῖς κυσὶ, καὶ βάλλομεν τοὺς μαργαρίτας ἐμπροσθεν τῶν χοίρων³²¹, βεδήλοισ ἀκουαῖς καὶ ψυχαῖς τὰ θεῖα δημوسیεόντες, καὶ τὰς τῶν ἐχθρῶν εὐχὰς ἐπιμελῶς ἐκπληροῦμεν οἱ δαίλαιοι, καὶ πορνεύοντες ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἡμῶν, οὐκ αἰσχυρόμεθα. Μεσβίται δὲ καὶ Ἀμμανίται³²², οἷς οὐδὲ ἐξ ἡν παρίεναι εἰς Ἐκκλησίαν Κυρίου, τοῖς ἀγιωτάτοις ἡμῶν ἐμβατεύουσιν.

306. Ματθ. ΚΒ', 12, 13. 307) Διότι ἡ μήτηρ του, ἐπιθυμοῦσα νὰ γεννήσῃ ἀρσενικόν, εἶχε τάξῃ εἰς τὸν θεὸν ν' ἀφιερῶσιν τὸ γεννητέον μόνον εἰς αὐτὸν, καθὼς ἡ Ἄννα τὸν Σαμουὴλ.

308) Ἰδε σημείωσιν 32. 309) Τῇ ηλικίᾳ. 310) Ἐσχηνέει αὐτοῖς, μόνον ἵνα προτιμήσω αὐτῶν τὸν Χριστόν. 311) Παροιμ. ις', 24. Ψαλμ. ιη', 11. ρη', 103. 312) Προσεκτινόμενος. 313) Μίστρον ἐπιθεῖναι, μετρίσαι. 314) Εὐφρασίς τοῦ ἀποστόλου Παύλου, Κορινθ. Β. ια', 22. 23. 315) (Κατὰ ταῦτα. 316) (Κατὰ) τοῦτο, τὸ δεῖσθαι κτλ. 317) Τὸ λαθεῖν ἐστὶν ἀγαπητόν. 318) Καὶ εἶπε ἦν μόνον κενόν. Νυνὶ δέ... καὶ παραιοῦσιν τὴν λείψαν ὡς βλάστημον. 319) Ἐκείνου δὲ ἂν βούληται, πάντες καὶ τοῦ τυχόντος. 320) Τεῖς Ἕλλησι κατὰ τὴν ἀρχαίαν. 321) Ματθ. ζ'. 6. 322) Οἱ εἰδωλελάτραι.

Ἡναίξμεν δὲ πᾶσιν οὐ πόδας δικαιοσύνης³²³, ἀλλὰ θύρας ληθορίας τε καὶ τῆς κατ' ἀλλήλων θρασυτητος· καὶ οὗτος ἀριστος ἦμιν, οὐχ ὅς μὴδὲ ῥῆμα πρόηται ἀργὸν ῥόβω Θεοῦ³²⁴, ἀλλ' ὅς ἂν τύχη πλεῖστα τὸν πλησίον εἰπὼν κακῶς, ἢ διαρρήξῃν, ἢ ἐν αἰνίγμασι· καὶ ὑπὸ τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ στρέφων κόπον καὶ πόνον, ἢ ἰὸν ἀσπίδων³²⁵, εἰπεῖν οὐκ εὐστέρην· τήρομεν δὲ τὰς ἀλλήλων ἀμαρτίας, οὐχ ἵνα θρηνήσωμεν, ἀλλ' ἵνα ὀνειδίσωμεν· οὐχ ἵνα θεραπεύσωμεν, ἀλλ' ἵνα προσπλήξωμεν· καὶ ἀπολογίαν ἔχομεν τῶν ἡμετέρων κακῶν τὰ τῶν πλησίων τραύματα· κακοὺς δὲ καὶ ἀγαθοὺς οὐχ ὁ τρόπος, ἀλλ' ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ φιλία χαρακτηρίζει· καὶ ὁ σήμερον ἐπαινοῦμεν, αὔριον ἐκαχίσταμεν³²⁶. καὶ ὁ πρὸ ἄλλοις στηλιτεύεται, παρ' ἡμῖν θεουμάζεται· καὶ πάντα συγχωρεῖται προθύμως τῷ ἀσεβεῖν³²⁷. Οὕτως δὴ κακίαν ἐσμέν μεγαλόθυμοι!

Γέγονε δὲ τὰ πάντα ὡς τὸ ἀπαρχῆς³²⁸, ὅτε οὐπω κόσμος ἦν οὐδὲ ἡ νῦν εὐταξία καὶ μόρρωσις, ἀλλὰ συγκεχυμένον τὸ πᾶν, καὶ ἀνώμαλον, ἐδεῖτο τῆς εἰδοποιου χερσὶς καὶ δυνάμεως. Βί βούλει δέ, ὡς ἐν νυκτομαχίᾳ καὶ πελήνης ἀμυδροῖς φέγγεσιν, ἐχθρῶν ἢ φίλων ὄψεις οὐ διακινώσκοντες, ἢ ὡς ἐν ναυμαχίᾳ καὶ ζάλῃ, καὶ πνευμάτων ἐμβολαῖς, καὶ ῥοθίῳ ζέοντι, καὶ κυμάτων ἐπιδυσμαῖς, καὶ νηῶν ἀραγμοῖς, καὶ κοντῶν ὠθισμοῖς, καὶ κελυστῶν φωναῖς, καὶ πιπτόντων οἰωγαῖς, ὑπερηχοῦμενοί τε καὶ ἀπορούμενοι, καὶ τῆς ἀνδρίας καίρην οὐκ ἔχοντες³²⁹, (φεῦ τοῦ πάθους!), ἀλλήλοισι περιπίπτομεν, καὶ ὑπ' ἀλλήλων ἀναλισσόμεθα.

Καὶ οὐχ ὁ λαὸς μὲν οὕτως, ὁ δὲ ἱερεὺς ἑτέρως· ἀλλὰ μοι νῦν ἐκεῖνο πληρωθῆναι δοκεῖ καθαρῶς τὸ, «Γέγονεν ὁ ἱερεὺς καθὼς ὁ λόγος»³³⁰ α. ἐν κατὰ πρό- πάλαι λεγόμενον. Καὶ οὐχ οἱ πολλοὶ μὲν οὕτως, οἱ δὲ ἄδρῳ τοῦ λαοῦ, ὡς εἴρηται, καὶ προσέχοντες ἐναντίως· ἀλλ' οὗτοι γε καὶ φανερώς πολεμοῦσι τοῖς ἱερεῦσιν, ἐφ' ὅδιον ἔχοντες εἰς πειθῶ τὴν εὐσεβείαν. Καὶ ὅσοι μὲν περὶ πί- στεως τῷτο πασχόντων³³¹, καὶ τῶν³³² ἀνωτάτω ζητημάτων καὶ πρώτων, οὐδὲ ἐγὼ μέμφομαι· ἀλλ', εἰ δεῖ τάλιθες εἰπεῖν, καὶ προσεπαινεῖν, καὶ συν- ἡδομαι, καὶ τούτων εἰς εἶην, τῶν ὑπὲρ ἀληθείας ἀγωνιζομένων καὶ ἀπε- χθνομένων, μᾶλλον δὲ καὶ εἶναι καυχῆσθαι· κρείσσων γὰρ ἐπαινετός πό- λεμος, εἰρήνης χωρίζουσας Θεοῦ· καὶ διὰ τοῦτο τὸν πρῶτον μαχητὴν³³³ ὀπλί- ζει τὸ πνεῦμα, ὡς καλῶς πολεμεῖν δυνάμενον. Νῦν δὲ εἰσι τινες, οἱ καὶ περὶ μικρῶν πολεμοῦντες, καὶ εἰς οὐδὲν ὄφελος, καὶ κρινωνοὺς, ὅσους ἂν δύνωνται, τοῦ κακοῦ προσλαμβάνοντες, λίαν ἀμαθῶς καὶ θρασύως· εἴτα ἐπὶ πᾶσιν ἡ πίστις³³⁴, καὶ τοῦτο τὸ σεμνὸν ὄνομα ταῖς ἰδίαις αὐτῶν φιλονεικίαις

323) «Ἀνοίξατέ μοι πόδας δικαιοσύνης», Ψαλμ. 324) Ματθ. ε. 28, 325) «ὑπὸ τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ κόπος καὶ πόνος», «ἰς ἀσπίδων ὑπὸ τὰ χεῖλη αὐτῶν», Ψαλμ.

326) Καὶ ἀντιφρονισμὸν ἐντὶ κακίσταμεν. 327) Κατὰ τὴν Εὐαγγ., μόνος τῆς ἀσεβείας μενοῦσης ἀσυγχωρήτου, πάντα τὰ ἄλλα συγχωρεῖται. Περὶ αὐτοῦ ὅμως, ὡς ἐκ τῆς συνθη- κῆς τοῦ λέγου, τὸ πάντα συγχωρεῖσθαι προθύμως διὰ τὴν περὶ πάντα ἀσέβειαν.

328) Ἐν ἀρχῇ τῆς δημιουργίας, ὅτε ἡ γῆ ἦν ἄσφατος καὶ ἀκαταστάσιμος· ἢ, κατὰ τὴν Εὐαγγ., πρὸ τῆς Χριστοῦ ἐλευθέρως. 329) Οὐκ ἔχοντες καιρὸν πρὸς ἐκπαίδειν τῆς ἀν- δρίας ἡμῶν κατὰ τῶν ἐχθρῶν ὡς εἰ ἐν νυκτομαχίᾳ καὶ ζάλῃ στρατιώται. 330) Ἡκ. κδ.

331) (Εἰσὶν ἐκ τῶν) πασχόντων, πασχουσιν. 332) (Περὶ) τῶν. 333) Ὁ πρῶτος ἐν μαχη- τῇ, 1ωήλ. Γ. 11. 334) Ἐκτελεῖται θαλαβῆ, ὡς ἀφορμὴ τῶν διωγμῶν καὶ πολέμων.

παρκουρόμενον. Ἐκ δὲ τούτων, ὡς τὸ εἶδος, μισούμεθα μὲν ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ, ὃ τούτου χαλεπώτερον, οὐδὲ εἰπεῖν ἔχομεν, ὡς οὐ δικαίως· διαβεβλήμεθα δὲ καὶ τῶν ἡμετέρων τοῖς ἐπεισεστέροις. Οὐδὲν γὰρ θαυμαστόν, εἰ τοῖς πλείοσιν³³⁵, οἱ μάλιστα ἂν τι καὶ τῶν καλῶν ἀποδέχοντο. Τεκταίνουσι δὲ ἐπὶ τῶν νώτων ἡμῶν οἱ ἀμαρτωλοὶ³³⁶ καὶ ἡ κατ' ἀλλήλων ἐπινοοῦμεν, κατὰ πάντων ἔχουσι. Καὶ γεγονάμεν θεάτρον κοινόν, οὐκ ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις, οἷον ὁ γενναϊότατος τῶν ἀθλητῶν Παῦλος³³⁷, πρὸς τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας ἀγωνιζόμενος³³⁸. ἀλλὰ πᾶσι μικροῦ³³⁹ ταῖς πονηροῖς, καὶ ἐπὶ παντὸς καιροῦ καὶ τόπου, ἐν ἀγοραῖς, ἐν πότεσι, ἐν σύφροσύναις, ἐν πένθεσιν. Ἦδ' ἡ δὲ προσήλομαι καὶ μέχρι τῆς σκηνῆς³⁴⁰ (ὃ μικροῦ θαυμάσιον λέγων) καὶ μετὰ τῶν ἀσελγεστάτων γελώμεθα· καὶ οὐδὲν οὕτω τερπνόν τῶν ἀκουσμάτων καὶ θαυμάτων, ὡς Χριστιανὸς κωμωδούμενος.

Ταῦτα ἡμῖν³⁴¹ ὁ πρὸς ἀλλήλους πόλεμος. Ταῦτα οἱ λίαν ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ πρὸς³⁴² μαχόμενοι. Ταῦτα οἱ πλέον ἀγαπῶντες τὸν Θεόν, ἡ ὅσον συμφέρει. Καὶ παλαίειν μὲν οὐκ ἔστιν ἔξω τῶν νομιμισμένων, οὐδὲ ἄλλο τι ἀγωνίζεσθαι, ἢ καταδοῆσθαι³⁴³ καὶ ἀτμασθήσεται καὶ ἀπολεῖ τὴν νίκην ὁ ἐκπαλαίων³⁴⁴, ἢ ἄλλο τι μὴ καλῶς ἀγωνιζόμενος, οὐδὲ κατὰ τοὺς κειμένους ὅρους τῆς ἀγωνίας, κἂν ὅτι γενναῖος ἢ καὶ τεχνικώτατος· ὑπὲρ Χριστοῦ δὲ ἀγωνιᾷται τις οὐ κατὰ Χριστόν, ἔπειτα χαριεῖται τῇ εἰρήνῃ,³⁴⁵ πολέμων ὑπὲρ αὐτῆς, ὡς οὐκ ἔστιν. Καὶ οἱ μὲν δαίμονες φρίττουσιν εἰσέτι καὶ νῦν Χριστοῦ καλουμένου, καὶ οὐδὲ ὑπὸ τῆς κακίας ἡμῶν ἐξίτηλος γέγονεν ἡ τοῦ ὀνόματος τούτου δύναμις· ἡμεῖς δὲ οὐκ αἰσχυρόμεθα τὸ σεμνὸν οὕτω καὶ πρᾶγμα καὶ ὄνομα καθυδορίζοντες καὶ μονοῦ φανερώς αὐτοῦ³⁴⁶ βοῶντος ἀκούοντες, καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν, «Το γὰρ ὄνομα μου βλασφημεῖται δι' ὑμᾶς ἐν τοῖς ἔθνεσι». Καὶ τὸν μὲν ἔξωθεν οὐ δεδοίκαμεν πόλεμον, οὐδὲ τὸν νῦν ἐπαναστάντα θῆρα³⁴⁷ ταῖς Ἐκκλησίαις καὶ τοῦ πονηροῦ τὸ πλήρωμα, κἂν πῦρ ἀπειλῇ, κἂν ξίφη, κἂν θῆρας, κἂν κρημνοὺς, κἂν βράθυρα, κἂν πάντων γένηται τῶν πώποτε μανέντων ἀνθρώποτατος, κἂν ταῖς οὐσαῖς τιμωρίαις προσιεῖρη χαλεπώτερος, ἐν ἔχῳ πρὸς πάντα φάρμακον, μίαν ὁδὸν εἰς νίκην (ἐν Χριστῷ καυχήσομαι), τὸν ὑπὲρ Χριστοῦ θάνατον.

Πρὸς δὲ τὸν ἐμὸν πόλεμον, οὐκ ἔχω τίς γένωμαί, τίνα συμμαχίαν ἐξεύρω, τίνα λόγον σοφίας, τί χάρισμα, ποῖα πανοπλία πρὸς τὰς τοῦ πονηροῦ μεθοδίας ὀπλισομαι. Τίς νικήσει τοῦτον; Μωσῆς, ἐκτείνας τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ ὄρους³⁴⁸, ἢ ὁ σταυρὸς ἰσχύσει τυπούμενος καὶ προμηνυόμενος· τίς; Ἰησοῦς³⁴⁹ μετὰ τοῦτον, τῷ ἀρχιστρατήγῳ τῶν θείων παρατάξεων συμπαρά-

335) Διαβεβλήμεθα. 336) Παλμ. κη 3. 337) Κορινθ. Α, 8. 9. 338) Ἐφεσ. 6.

339) Μικροῦ δεῖν. 340) Τοῦ θεάτρον δηλ., κωμωδούμενοι. 341) (Ἐνν.) Ἐντοίχησεν ἡ προεξήγησις κτλ. 342) Ἰησοῦ τοῦ Χριστοῦ. 343) Ὁ παρὰ τοὺς ἀθλητικοὺς νόμους παλαίων ἐκδιωχθήσεται· ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν θεατῶν βοῶντος, ἐκσυριχθήσεται· λέγει δὲ καὶ ὁ Ἀπόστολος: «Εἰ δὲ καὶ ἀθλῇ τις, οὐ στεφανούται, ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ». 344) Παλαίων ἔξω τῶν νομιμισμένων. 345) Διὰ τὸ ἐπιφωνούμενον, Εἰρήνη ὑμῖν, Εἰρήνη πᾶσιν, ὅπο τοῦ ἱερῆως ἢ τοῦ ἀρχιερέως. 346) Τοῦ Χριστοῦ. 347) Τὸν αὐτοκράτορα Ἰουλιανὸν ἢ τὸν Οὐαλέντιν. 348) Ἐξεδ. ιζ. 8—13. 349) Ὁ τοῦ Ναυῆ.

ταπτόμενος³⁵⁰. Τίς Δαβίδ, ἡ ψάλλον³⁵¹, ἡ πολεμῶν ἐν σφενδοναῖς³⁵² καὶ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ περιζωσμένος δύναμιν εἰς πόλεμον, ἡ τοὺς δακτύλους εἰς παράταξιν γυμναζόμενος³⁵³. Τίς Σαμουὴλ, καὶ προσευχόμενος τοῦ λαοῦ καὶ προθυόμενος, καὶ χρίων εἰς βασιλείαν τὸν νικῶν δυνάμενον³⁵⁴. Τίς θρηνήσει ταῦτα πρὸς ἀξίαν, Ἱερεμίας θρηνοῦς γράφων ὑπὲρ τοῦ Ἰσραὴλ. Τίς βοήσεται, ἠΨάσαι Κύριε τοῦ λαοῦ σου καὶ μὴ δὸς τὴν κληρονομίαν σου εἰς ὀνειδῆς, τοῦ κατέρχαι αὐτῶνα; Τίς περὶ ἡμῶν προσεύζεται; Νῦν, καὶ Ἰωδ, καὶ Δαυὶδ, οἱ συνευχόμενοι καὶ συναριθμοῦμενοι, ἵνα κοπάσῃ μικρὸν ἡμῖν ὁ πόλεμος, ἵνα γενώμεθα ἡμῶν αὐτῶν, ἵν' ἀλλήλους ποτε γνωρίσωμεν, ἵνα μηκέτι ᾤμεν ἀνθ' ἐνός τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ Ἰούδας καὶ Ἰσραὴλ³⁵⁵, μηκέτι Ῥοδοὰ καὶ Ἱεροδοὰ, μηκέτι Ἱερουσαλὴμ καὶ Σαμάρεια, αἱ ἐν μέρει διὰ τὰς ἀμαρτίας παραδιδόμεναι³⁵⁶ καὶ ἐν μέρει θρηνούμεναι. Ἐγὼ μὲν γὰρ ἀσθενέστερος εἶναι τοῦ πολέμου τούτου ὁμολογῶ, καὶ διὰ τοῦτο ἔδωκα τα νῶτα³⁵⁷, καλύψας τὸ πρόσωπον ἐντροπῇ. Καὶ κατὰ μόνας καθεσθῆναι, ὅτι πικρίας ἐνεπλήσθην, ἐξήτησα³⁵⁸ καὶ σιωπῆσαι³⁵⁹, συνιών ὅτι ὁ καιρὸς πονηρὸς ἐστίν, ὅτι ἀπειλάντισαν οἱ ἡγαπημένοι, ὅτι γεγονάμεν υἱοὶ ἀφροσύνῃς, ἡ ἀμπελος ἡ εὐκληματούσα, ἡ ἀμπελος ἡ ἀληθινή, πᾶσα κακοποφόρος, ὥρακις πᾶσα, καλῶς ταῖς σταγόσι ταῖς ἄνωθεν ἀνατέλλουσας ὅτι εἰσεστράφη εἰς ἀτιμίαν ἐμοὶ τὸ διδάγμα τοῦ ἐμοῦ κάλλους, τὸ ἀποσφράγισμά τῆς ἐμῆς δοῦξης, ὁ τῆς καυχήσεως στέφανος. Εἰ δέ τις πρὸς ταῦτα τολμηρὸς καὶ γενναῖος, μακάριος οὗτος ἐμοὶ³⁶⁰ τοῦ θάρρους καὶ τῆς γενναϊότητος.

Καὶ οὕτω λέγω τὸν ἔνδον καὶ ἐν ἡμῖν αὐτοῖς, τὸν ἐν τοῖς πάθεσι πόλεμον, ὃν πολεμούμεθα νυκτὸς καὶ ἡμέρας³⁶⁰ ὑπὸ τοῦ τῆς ταπεινώσεως σώματος, τὰ μὲν κρύβδην, τὰ δὲ φανερώς, καὶ τῆς³⁶¹ ἄνω καὶ κάτω κυμαινούσης ἡμᾶς καὶ στροβουίτης διὰ τὴν αἰσθησεως καὶ τῶν ἄλλων τερπνῶν τοῦ βίου τούτου περιφορᾶς, τοῦ τε πηλοῦ τῆς ἰλῦος, ὃ ἐμπεπήμεθα, καὶ τοῦ νόμου τῆς ἀμαρτίας ἀντιστρατευομένου τῷ νόμῳ τοῦ πνεύματος, καὶ διαφθεῖρειν ἐπιχειροῦντος τὴν βασιλικὴν ἐν ἡμῖν εἰκόνα, καὶ ὅσον θείας ἀπορροίας ἡμῖν συγκαταβέβληται. Ὡς μόλις ἂν τις ἐαυτὸν, ἡ μακρὰ φιλοσοφία παιδαγωγήσας, καὶ ἀπορρηγνύς κατὰ μικρὸν τῆς ψυχῆς τὸ εὐγενές καὶ φωτεινὸν τοῦ ταπεινοῦ καὶ τῷ σκάτῳ συνευγμένον, ἡ Θεοῦ τυχὼν ἴδω, ἡ καὶ ἄμφω ταῦτα³⁶², καὶ μελέτην ὅτι μάλιστα ποιούμενος ἄνω βλέπειν, τῆς κατασπώσης ὕλης ἐπικρατήσῃ. Πρὶν δὲ ταύτην³⁶³ ὑπερσεῖν, ὅση δύναμις, καὶ ἀνακαθάρσις ἱκανῶς τὴν διάνοιαν, ὑπὲρ τε τοὺς ἄλλους μακρῶ γενέσθαι τῇ πρὸς Θεὸν ἐγγύτητι, ἡ ψυχῶν προστασίαν δεξασθαι³⁶⁴, ἡ μεσιτείαν Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, (τοῦτο γὰρ ἴσως ὁ ἱερεὺς) οὐκ ἀσφαλές εἶναι γινώσκω.

350) Ἰνο. Ν. ε. 13. 351) Βασιλ. Α, ις, 23. 352) Βασιλ. Δ, ις, 49. 353) Ξαλμ. ρδ.

354) Τὸν Δαβ. 3. 355) Βασιλ. Γ ιδ. 16. Παροιμ. Ι, 16. 356) Τοῦτο ἐχθροῖς, τοῖς ἀσπορίοις κτλ. 357) Γραφικῶς ἀντὶ Ἐφραϊμ. 358) Ἐξήτησα, τὸ ἐπιτελεῖν ἴσως διαρωτίον Εξήτησα τὰ δὲ ἐρεῖς ἐπιτερέμενα. ἐκ τοῦ Δεύτερον. 12, 14, 15. 359) (Ἐν.) Βασιλ. τὸν μακαρίζω. 360) (Διὰ) νυκτὸς καὶ ἡμ. 361) (Καὶ ὑπὸ) τῆς. 362) (Ἐν.) Συμπεπνεύτα, κατ' ἐνομοστικὴν ἀπόλυτον. 363) Τὴν ὕλην. 364) Τὸ δεξασθαι οὐκ εἶναι ἀσφαλές, τὸ μὴ ὡς ὑποκίμ. το δὲ ὡς ἀντικίμ.

Καὶ ὄθεν εἰς ταῦτο ὑπήχθη τὸ δέος³⁶⁵, ἵνα μὴ με τοῦ δέοντος δειλοτέρων ὑπολαμβάνητε, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἐπαινῆτε τῆς προμηθείας. Ἀκούω μὲν αὐτοῦ τοῦ Μωσέως, ἡνίκα ἐκρημάτιζεν αὐτῷ ὁ Θεός, ὅτι πλείονων εἰς τὸ ὄρος προσκεκλημένων, ὧν εἰς ἦν καὶ Ἀαρὼν, σὺν ταῖς παισὶ τοῖς δύο τοῖς ἱερεῦσι, καὶ ἐβδόμηκοντα τῶν πρεσβυτέρων³⁶⁶ τῆς γεουσίας, οἱ μὲν λοιποὶ προσκυνῆσαι πέρρωθεν ἐκελεύσθησαν· ἐγγίσει δὲ Μωσῆς μόνος, οὐ συναναβῆναι δὲ ὁ λαός, ὡς οὐ πάντων ὄντος³⁶⁷, Θεοῦ γενέσθαι πλησίον, πλήν εἰ τις κατὰ Μωσέα Θεοῦ χωρῆσαι δόξαν δυνάμενος³⁶⁸. Καὶ ἐτι πρὸ τούτων ἐν ἀρχῇ τῆς νομοθεσίας, τοὺς μὲν ἄλλους σάλπιγγες καὶ ἀστραπαί, καὶ βρονταί, καὶ γνόφος, καὶ ὅλον καπνίζόμενον τὸ ὄρος, καὶ ἀπειλαὶ φοβερῶς, («καὶν θηρίον θίγῃ τοῦ ὄρους, λιθοβοληθήσεται»³⁶⁹.) καὶ ἄλλα ταυτα δειμάτα ἴστη κάτω· καὶ μέγα ἦν αὐτοῖς, μόνῃς ἀκούσαι τῆς τοῦ Θεοῦ φωνῆς εὐμῆλα ἀγνισαμένοις· Μωσῆς δὲ, καὶ ἄνεις, καὶ τῆς νεφέλης εἰσὼ χωρεῖ, καὶ νομοθετεῖται, καὶ δέχεται πλάκας, τοῖς μὲν πολλοῖς τὰς τοῦ γράμματος, τοῖς δὲ ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς τὰς τοῦ πνεύματος. Ἀκούω δὲ Ναδάβ καὶ Ἀβιούδ³⁷⁰, ὅτι ξένῳ πυρὶ θυμιάσαντες μόνον, ξένῳ καὶ ἀνθρώπων, καλῶθέντες δι' ὧν ἡσέθησαν, καὶ τὸν αὐτὸν εὐρόντες τῆς ἀπωλείας, ἐν καὶ τῆς ἀσεβείας καιρὸν καὶ τόπον· καὶ οὐδὲ Ἀαρὼν ἤρκει πρὸς σωτηρίαν αὐτοῖς ὁ πατήρ, ὁ Μωσῆς παρὰ Θεοῦ δεύτερος. Γινώσκω δὲ καὶ Ἡλὶ τὸν ἱερέα, καὶ μικρὸν ὕστερον Ὀζάν, τὸν μὲν³⁷¹ ὑπὲρ τῆς τῶν παιδῶν παρανομίας ἀπαιτηθέντα δίκην, ἣν³⁷² ἐτόλμων κατὰ τῶν θυσιῶν, πρὸ καιροῦ τῶν λεβήτων ἀπαρχόμενοι, καὶ ταῦτα οὐκ ἀπαδεγόμενον αὐτῶν τὴν ἀσέβειαν, ἀλλὰ πολλὰ πολλὰκις ἐπιτιμῆσαντα· τὸν δὲ³⁷³, ὅτι ψεύσας τῆς κιβωτοῦ μόνον περισπασθείσης ὑπὸ τοῦ μόσχου, τὴν μὲν περισώσατο, αὐτὸς δὲ ἀπώλετο, φυλάσσοντος τοῦ Θεοῦ τῇ κιβωτῷ τὸ σεβάζμιον. Οἶδα δ' ἔγωγε μὴδὲ τοὺς ἐν ταῖς σώμασι μώμους τῶν ἱερέων ἢ τῶν θυμάτων ἀνεξετάστους μένοντας· ἀλλὰ τελείους τελεία προσάγειν νενομισμένον³⁷⁴, σύμβολον οἶμαι τοῦτο τῆς κατὰ ψυχὴν ἀριότητος. Μὴδὲ στολῆς τῆς ἱερατικῆς, ἢ σκεύους τινὸς τῶν ἁγίων ψαῦειν παντὶ θεμιτὸν ἔν³⁷⁵, μὴδὲ τὰς θυσίας αὐτὰς, ὑφ' ὧν καὶ ὅτε καὶ οὐ μὴ καθήκον ἦν, ἀναλίσκεσθαι· μὴδὲ τὸ ἔλαιον ἀπομιμῆσθαι τῆς χρίσεως, μὴδὲ τὸ θυμίαμα τῆς συνθέσεως, μὴδὲ εἰς τὸ ἱερὸν εἰσεῖναι, ὅστις ἢ ψυχὴν ἢ σῶμα οὐ καθαρὸς μέγχι καὶ τῶν μικροτάτων. Τοσούτου δεῖ εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων προσφορὰν θάρρουντα· ὧν³⁷⁶ ἐν³⁷⁷, καὶ ἀπ' αὐτοῦ μόνον ἐπιβατὸν ἦν. Τοσούτου δεῖ τὸ καταπέτασμα, ἢ τὸ ἱλαστήριον, ἢ τὴν κιβωτὸν, ἢ τὰ χρουδίμ, ἢ προσβλέπειν εἶναι παντός, ἢ προσάπτεσθαι.

Ταῦτα οὖν εἰδὼς ἐγὼ, καὶ ὅτι μὴδεὶς ἄξιος τοῦ μεγάλου καὶ Θεοῦ καὶ θύματος καὶ ἀρχιερέως, ὅς τις μὴ πρότερον ἐκυτὸν παρέστητε τῷ Θεῷ

365) Ἐρῶ δὲ ὅτι καὶ τὰ ὄθεν (πίθεν) κτλ. 366) (Εκ) τῶν πρεσβ. 367) ὡς τοῦ γενέσθαι πλησίον Θεοῦ, οὐ πάντων ἰδίου ὄντος. 368) (Εκν.) ἴστιν. 369) Εἰσὶ. 16'. 370) Ταῦς αὐτοῦ τοῦ Ἀαρὼν, ἴδε Δευτ. 1'. 12. 371) Τοῦ Ἡλὶ, ἴδε Βασιλ. Α, β. 11, 8, 12. 372) Παρανομίαν. 373) Τὸν Ὀζάν. Β. 8. 7. 374) Δευτ. ΚΔ, 17, καὶ ΕΒ, 20.

375) ἀριθμ. 7, 13, 14. 17, 1. 2. 376) Τῶν ἁγίων τῶν ἁγίων. 377) Μόνῳ τῷ ἀρχιερεῖ, ἴδε Εἰσὶ. λ, 10. Δευτ. κς, 2, 24.

θυσίαν ζώσαν, ἄγιαν, μηδὲ τὴν λογικὴν λατρείαν εὐκρίτερον ἀπεδείξατο, μηδὲ ἐθεώσε τῷ Θεῷ θυσίαν αἰνέσεως, πνεῦμα συνταγοιμμένον³⁷⁸, τὴν μόνην ὁ πάντα δούς ἀπαιτεῖ παρ' ἡμῶν θυσίαν, πῶς ἐμελλον θαρρῆται προσφέρειν αὐτῷ τὴν ἐξωθεν, τὴν τῶν μεγάλων μυστηρίων ἀντίτυπον; Ἡ πῶς ἐρέως σχῆμα καὶ ὄνομα ὑποδύσθαι, πρὶν δόσεις ἔργως τελειώται³⁷⁹ τὰς χεῖρας; πρὶν τὸν ὀφθαλμὸν ἐθῆσαι βλέπειν ὑγιῶς τὴν κτίσιν, καὶ εἰς θαῦμα μόνον τοῦ κτίσαντος, ἀλλὰ μὴ ζημεῖν τοῦ πλάσαντος³⁸⁰; Πρὶν τῇ παιδείᾳ Κυρίου ἱκανῶς ἀνοιγῆναι τὰ ὦτα, καὶ προστεθῆναι μοι ὥτι μὴ βαρέως ἀκούειν δυνάμενον, ἀλλ' ἐνώτιον χρυσῶν σαρδίῳ πολυτελεῖ δεθῆναι³⁸¹, λόγον σοφοῦ, εἰς οὗς εὐήκοον³⁸². Πρὶν τὸ στόμα, τὰ χεῖλη, τὴν γλῶσσαν, τὸ μὲν ἀνοιγῆναι καὶ ἐλκῶσαι πνεῦμα, ἢ πλατυθῆναι καὶ πληρωθῆναι τῷ³⁸³ πνεύματι λαλοῦμένων μυστηρίων τε καὶ δογμάτων, τὰ δὲ³⁸⁴ κτισθῆται θεῖα, κατὰ τὴν σοφίαν εἰπεῖν³⁸⁵, δεθῆναι προσθεῖναι δὲ ὅτι καὶ ἐν καιρῷ λυθῆναι τὴν δὲ³⁸⁶ πλησθῆναι ἀγκληκτικῶς, καὶ θείας μελωδίας γενέσθαι πληκτρον, ἐξεγειρομένην τῇ δοξῇ, συνεξεγειρομένην ὁρῶσαν, καὶ μέχρι τοῦ κολληθῆναι τῷ ἁγίῳ³⁸⁷ κηρύσσον; Πρὶν ἐπὶ πέτρᾳ στήναι τοὺς πόδας μου κατεργασθέντας ὡς ἐλάφῳ³⁸⁸, καὶ κατευθῆναι μοι τὰ κατὰ Θεὸν διαβήματα³⁸⁹, καὶ μὴ παρ' ὀλίγον μηδ' ὀλίως ἐκχεόμενα; Πρὶν ἔπαν μέλος ὄπλον γενέσθαι δικαιοσύνης, καὶ ἀποθέσθαι πᾶσαν νεκρότητα³⁹⁰, καταποθεῖσθαι ὑπὸ τῆς ζωῆς, καὶ υποχωρήσασθαι τῷ πνεύματι;

Τίς, μήπω τοῖς ἀγνοῖς καὶ πεπρωμένοις τοῦ Θεοῦ λόγοις³⁹¹ καεῖς τὴν καρδίαν, ἐν τῷ διανοιγῆναι αὐτῷ τὰς γραφάς³⁹², μηδὲ ἀπογραφάμενος αὐτὰ τρισσῶς³⁹³ ἐπὶ τὸ πλάτος τῆς καρδίας, ὥστε νοῦν ἔχειν Χριστοῦ, μηδὲ τῶν τοῖς πολλοῖς ἀποκρύφων καὶ ἀοράτων καὶ σκοτεινῶν θησαυρῶν εἶσω γενόμενος, ὥστε τὸν ἐν αὐτοῖς κατοπεῦσαι πλοῦτον, καὶ ἄλλους πλουτίζειν δύνασθαι, πνευματικὰ συγκρίνων πνευματικοῖς; Τίς, μήπω θεωρήσας, ὡς θεωρεῖν ἄξιον, τὴν τερπνότητα Κυρίου, καὶ ἐπισκεψάμενος τὸν ναὸν αὐτοῦ, μᾶλλον δὲ ναὸς γενόμενος Θεοῦ ζῶντος, καὶ ζῶν κατοικητήριον Χριστοῦ ἐν πνεύματι; Τίς, μήπω τύπων καὶ ἀληθείας³⁹⁴ ἐπιγνοὺς συγγένειαν καὶ διακρίσιν, καὶ τῶν μὲν ἀναχωρήτας, τῇ δὲ προθέμενος, ἵνα τὴν τοῦ γράμματος φυγῶν παλκιότητα, τῇ καινότητι δευτέρᾳ τοῦ πνεύματος, καὶ μεταβῇ καθαρῶς ἐπὶ τὴν χάριν ἀπὸ τοῦ νόμου³⁹⁵, πληρουμένου πνευματικῶς ἐν τῇ καταργήσει τοῦ σωματος; Τίς, μήπω διὰ πασῶν ὀδεύσας τῶν τοῦ Χριστοῦ προσηγορίων καὶ δυνάμεων, καὶ ἔργῳ καὶ θεωρίᾳ, τῶν τε ὑψηλοτέρων καὶ πρώτων καὶ τῶν δι' ἡμᾶς ταπεινότερων καὶ τελευταίων, τοῦ Θεοῦ, τοῦ υἱοῦ, τῆς εἰκότος, τοῦ λόγου, τῆς σοφίας, τῆς ἀληθείας, τοῦ φω-

378) Ψαλμ. ν. 17. 379) Τελειοποιῆσαι. 380) Διὰ τὸ πλάσματος. 381) Πανοίμ. Σελ. κβ. 12. 382) Ὡς ἐπεδήγηται τοῦ χρυσοῦ ἐνωτίου. 383) Διορθ. Τ ὦ ν.

384) Τὰ χεῖλη. 385) Πανοίμ. Σελ. κβ. 7. 386) Τὴν γλῶσσαν. 387) Ψαλ. κβ. 15. 388) Ψαλμ. λ. 8. 16, 2. καὶ 15, 34. κβ. 5. 389) Ψαλμ. ρβ. 133. 390) Βαῦλ. Εἰσο. 8, 22—24. 391) «Τὰ λόγια Κυρίου λόγια ἀγνῆ, ἀργύριον πεπρωμένον». Ψαλμ.

392) Εὐαγγ. Λουκ. κδ. 13. 393) Κατὰ γράμμα, ἀναγωγικῶς καὶ ἀλληγορικῶς.

394) Τύποι μὲν ὄντες τὰ πᾶσι Παλαιᾷ διαθήκῃ. ἀλήθεια δὲ τῆς νέας. 395) «Ὅτι ἐ νόμις δια Μωσέως ἐδόθη· ἡ χάρις καὶ ἀλήθεια· διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀγέμετο», Ἰωάν. 17.

τός, τῆς ζωῆς, τῆς δυνάμεως, τῆς ἀτιμίδος, τῆς ἀπορροίας τοῦ ἀπαυγάσματος, τοῦ ποιητοῦ, τοῦ βασιλέως, τῆς κεφαλῆς τοῦ νόμου, τῆς οἰδοῦ, τῆς θύρας, τοῦ θεμελίου, τῆς πέτρας, τοῦ μαργαρίτου, τῆς εἰρήνης, τῆς δικαιοσύνης, τοῦ ἀγιάσμου, τῆς ἀπολυτρόσεως, τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ δούλου, τοῦ ποιμένου, τοῦ ἀμνοῦ, τοῦ ἀρχιερέως, τοῦ θύματος, τοῦ πρωτοτόκου³⁹⁶ πρὸ κτίσεως τοῦ πρωτοτόκου ἐκ τῶν νεκρῶν τῆς ἀναστάσεως. Τίς, τούτων τῶν ὀνομάτων τε καὶ πραγμάτων ἐπακούων εἰκὴ, καὶ μὴ πῶς κοινωνήσας τῷ λόγῳ, μὴδὲ μεταλαβὼν αὐτοῦ καθ'ὃ τούτων ἕκαστον ἐστὶ τε καὶ κέλῃται. Τίς, μήπω σχολάζας, μὴ ἔμχθων λαβεῖν Θεοῦ σοφίαν ἐν μυστηρίῳ τῆν ἀποκεκρυμμένην, ἐπὶ νήπιος ὢν, ἐπὶ τρεφόμενος γάλακτι, ἐπὶ πῶν οὐκ ἀριθμωμένων ἐν τῷ Ἰσραὴλ, οὐδὲ καταλεγόμενων εἰς Θεοῦ παράταξιν, μήπω τὸν Χριστοῦ σταυρὸν ὡς ἀνὴρ αἶρειν δυνάμενος, μήπω μὴδὲ ἄλλα τι μέλος ὢν ἰσως τῶν τιμιωτέρων, ἔπειτα εἰς κεφαλὴν καταστῆναι Χριστοῦ πληρώματος δεῖται χαίρων καὶ προθυμούμενος. Οὐκ³⁹⁷ ἔμοι γε κριτῇ καὶ συμβούλῳ. Ἀλλ' οὗτος ὁ φῶς μέγιστος, οὗτος κινδύνων ἐσχατος παντὶ τῷ συνιέντι καὶ τοῦ κατορθουμένου τὸ μέγεθος, καὶ τῆς δικαιοσύνης τὸν ἔλεγον.

Ἄλλος μὲν οὖν πλείω κατ' ἐμπορίαν, ἔλεγον, καὶ τὰ μικρὰ διαπεραιούσθω πελάγη, καὶ συμφερέσθω τοῖς ἀνέμοις φεῖ καὶ τοῖς κύμασι, μεγάλῃ καὶ κερδῇ τῶν, ἂν οὕτω τύχῃ, καὶ κινδυνεύσων, ὅς τις πλευστικώτατος, ἢ ἐμπορικώτατος ἔμοι δ' οὖν αἰρετώτερον ἐπὶ γῆς ἀνέχοντι, βραχεῖαν αὐλακα τέμνοντι καὶ γλυκεῖαν, πόρρωθεν ἀτπαζομένη κερδῇ καὶ θάλασσαν, ζῆν οὕτως, ὅπως ἂν δύναμαι, σὺν ὀλίγῃ καὶ μακρᾷ τῇ μάξῃ, καὶ βίον ἔλκειν ἀσφαλῆ καὶ ἀκύμαντον, ἢ μακρὸν ἀναρριπτεῖν καὶ μέγαν ἐπὶ μεγάλῃς κέρδεσι κινδύνον. Ὑψηλῷ μὲν γὰρ ζημία τὸ μὴ ἐγγχειρεῖν μεῖζον, μὴδὲ εἰς πλείους διατείνειν τὴν ἀρετὴν, ἀλλ' ἐπὶ μικρῶν ἵστασθαι, οἷον μεγάλῳ φωτὶ μικρὸν οἶλον αὐγάζοντα, ἢ πανοπλίᾳ νεανικῇ σῶμα παιδικὸν περισκέποντα· μικρῷ δὲ ἀσφάλεια μικρὰ φορτίζεσθαι, ἀλλὰ μὴ, τοῖς ὑπὲρ δύναμιν ἑαυτοῦ ὑποτιθέντα, γέλωτά τε ὀφλισκάνειν ὁμοῦ καὶ προστιθέναι τὸν κίνδυνον. Ὡς περ γε καὶ πύργον οἰκοδομεῖν οὐκ ἄλλῳ τινὶ προσήκειν, ἢ ὃς ἔχει τὰ πρὸς ἀπαρτισμόν, ὡς ἡκούσαμεν³⁹⁸. Ἐχετε τὴν ἀπολογίαν τὴν ὑπὲρ τῆς φυγῆς, καὶ ἰσως οὐ μετρίαν.

Ἄ μὲν οὖν με ἀφ' ὁμῶν ἀπήγαγεν, ὦ φίλοι καὶ ἀδελφοί, λυπηρῶς μὲν ἔμοι, καὶ ὁμῶν ἰσως, ἀναγκάτως δ' οὖν, ὡς γούν ἐμκυτῶ τότε ἐδόχουν, ταῦτά ἐστιν. Ἐπανήγαγε δὲ μέλιστα μὲν ὁ πρὸς ὁμᾶς πόθος, καὶ τὸ ἀντιποθεύωντων³⁹⁹ αἰσθάνεσθαι· οὐδὲν γὰρ οὕτως ἰσχυρὸν πρὸς ἀγάπην, ὡς ἀντιτιδιδωμένη δι' ἀφ' ἑαυτῶν· δευτερον δὲ ἡ ἐμὴ φροντίς, τὸ ἐμὸν ἔργον, ἢ τῶν ἱερῶν γονέων πολιὰ καὶ ἀσθένεια, ἐπ' ἔμοι πλέον ἢ τῷ χρόνῳ καμνόντων· Ἀδρακί⁴⁰⁰ τοῦδε τοῦ πατριάρχου, τῆς τιμίας ἔμοι κεφαλῆς καὶ μετὰ ἀγ-

396) Πρωτότοκος μὲν πρὸ κτίσεως ὁ Θεὸς λόγος, ὡς γεννηθεὶς ἐκ τοῦ Πατρὸς πρὸ πάντων τῶν αἰώνων· πρωτότοκος δὲ ἐκ νεκρῶν, ὡς πρῶτος ἀναστὰς ἵνα μὴ κατεῖται ἀποθάνῃ.

397) Οὐ δεῖται οὐδαίς, ἔμοι τοῦλάχιστον κριτῇ καὶ συμβούλῳ χρηζόμενος.

398) Εὐεγγ. Λουκ. ιβ'. 28. 399) Τὸ αἰσθάνεσθαι καὶ ὁμῶν ἀντιποθεύωντων ἐμὲ.

400) Τὸν πατέρα τοῦ ἐννοῶ, ὡς καὶ Σάββαν τὴν ματέρα τοῦ, τῶν ἱερῶν Νόνων.

γέλων ἀριθμουμένης, καὶ Σάρκας τῆς πνευματικῆς ὠδινούσης ἡμᾶς ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῆς πίστεως. Ἐν γενέσθαι βακτηρίᾳ τῷ γήρῳ, καὶ ὑπεριδεῖν τὴν ἀσθενειαν, τῶν πρώτων⁴⁰¹ εὐχὴν εὐχόμενος, καὶ μὲν τοὶ καὶ πληρώσας ταύτην, ὁπόση δύναμις, ὡς καὶ φιλοσοφίας⁴⁰² ὑπεριδεῖν αὐτῆς, τοῦ πάντων ἐμοὶ τιμιωτάτου κτήματος καὶ ὀνόματος⁴⁰³ ἤ, τοῦ ἀληθέστερον εἰπεῖν, τὸ μὴ φιλοσοφεῖν δοῦναι πρῶτον φιλοσοφίας⁴⁰³, οὐκ ἤνεγκα διαπεσεῖν μοι τὸν μόχθον ἐκ μιᾶς ὑποθέσεως, οὐδὲ καταλυθῆναι τὴν εὐλογίαν, ἣν καὶ κλέψαι τις ἤδη τῶν πάλαι ὁσίων⁴⁰⁴ λέγεται, βρώματι τὸν πατέρα καὶ τριχὼν πλάσματι σοφισάμενος, καὶ τὸ καλὸν οὐ καλῶς δι' ἐπιβουλῆς θηρασάμενος. Δύο μὲν δὴ ταῦτα τῆς ἐμῆς ἡττη⁴⁰⁵ καὶ ἡμερότητος αἵτια· καὶ ἵσως οὐκ ἄτοπον ἀμφοτέροις⁴⁰⁶ ἐκείνους εἶξαι καὶ ὑποχωρῆσαι τοὺς λογισμούς⁴⁰⁷. Ἐπεὶ καὶ τοῦ νικᾶσθαι καιρὸς, ὥσπερ, οἶμαι, καὶ παντὸς πράγματος⁴⁰⁸, καὶ κρεῖττον ἡττᾶσθαι καλῶς, ἢ νικᾶν ἐπισφαλῶς καὶ ἀθέσμως.

Τρίτον δὲ, ὃ καὶ μέγιστον, καὶ δὴ τοῦτο εἰπὼν ἔτι, τὰ λοιπὰ εἰωπήσομαι· Ἐμνήσθην ἡμερῶν ἄρχαίων⁴⁰⁹, καὶ πρὸς τινα τῶν παλαιῶν ιστορικῶν ἀναδρακμῶν, ἐκείθεν εἰλκυσσάμενον συμβουλήν ἐμαυτῷ πρὸς τὰ παρόντα· μὴ γὰρ εἰκῇ ταῦτα συγγεγράφησι νομίζωμεν, μηδὲ ὄχλον ἄλλων εἶναι ρημάτων τε καὶ πραγμάτων, ψυχραγωγίας ἕνεκα τῶν ἀκούοντων συγκείμενα. καὶ οἷον ἀκοῆς τε θέλειαι, μέχρι τῆς ἡδονῆς ἱστάμενον· ταῦτα μὲν παιζόντων⁴¹⁰ μῦθοι, καὶ Ἕλληνας, οἱ τῆς ἀληθείας ὀλίγα φροντίζοντες, τῷ κορυφῷ τῶν πλοσιμάτων καὶ τῷ λίχνῳ τῶν λεξέων καὶ ἀκοῇ καὶ ψυχῇ γοιτεύουσιν. Ἡμεῖς δὲ οἱ καὶ μέχρι τῆς τυχεύσεως κεραίας καὶ γραμμῆς τοῦ Πνεύματος τὴν ἀκρίβειαν ἔλκοντες, οὐ ποτε δεξόμεθα. Οὐ γὰρ ὅσιον, οὐδὲ τὰς ἐλαχίστας πράξεις εἰκῇ σπουδασθῆναι τοῖς ἀναγράψαι, καὶ μέχρι τοῦ παρόντος μνήμη διασθῆναι· ἀλλ' ἵνα ἡμεῖς ἔχωμεν ὑπομνήματα καὶ παιδεύματα τῆς τῶν ὁμοίων, εἴποτε συμπέτοι καιρὸς, διασκέψωμεν· ὥστε τὰ μὲν φεύγειν, τὰ δὲ αἰρεῖσθαι, οἷον κανόνι τισὶ καὶ τύποις τοῖς προλαβοῦσιν ἐπόμενοι παρκαδεύμεσθαι. Τίς οὖν ἡ ἱστορία, καὶ πόθεν ἡ συμβουλή; Οὐδὲν γὰρ χειρόν ἵσως ἀσφαλείας ἕνεκα τῶν πολλῶν διελεῖν. Ἐρυγε καὶ Ἰωνᾶς ἀπὸ πρῶτου τοῦ Θεοῦ⁴¹¹, μᾶλλον δὲ φεύγειν ὧστο· ἀλλὰ κατελήφθη πελάγῃ, καὶ χειμῶνι, καὶ κλήρῳ, καὶ γαστρὶ κήτους, καὶ τριημέρῳ ταφῇ τύπον ἐχούσῃ μυστηρίου μείζονος. Ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν⁴¹², ἵνα μὴ τὴν σκυθρωπὴν καὶ ἄτοπον ἀγγελίαν ἀγγείλῃ τοῖς Νινευίταις, καὶ μετὰ τοῦτο ψεύτης ἄλῳ, σωθείσης τῇ μετανοίᾳ τῆς πόλεως· οὐ γὰρ τῇ σωτηρίᾳ τῶν πονηρῶν ἐδυσχέραινον, ἀλλὰ τὴν δικαιοσύνην τοῦ ψεύδους ἡσχύνετο· καὶ οἷον ἐξηλοτόπει τῆς προφητείας· τὸ ἀξιοπίστον, ὅπερ ἐν αὐτῷ καταλυθῆναι κίνδυνος ἦν, οὐδυνάμενων τῶν πολλῶν συνιδεῖν τῆς τοῦ Θεοῦ περὶ ταῦτα οἰκονομίας τὸ βέβαιον.

401) Μίαν (ἐκ) τῶν πρώτων. 402) Τῆς ἐν Χριστῷ, τοῦ ἱσχυικοῦ δηλ., βίου, ἐν ἡρεσίᾳ το.

403) Τοῦτο πρῶτον φιλοσοφίας τὸ μὴ δοῦναι φιλοσοφεῖν. 404) Ὁ Ἰσακκ., ἀπατήνας τὸν πατέρα αὐτοῦ ἱσακὸς, καὶ λαβὼν τὴν εὐλογίαν τοῦ πρωτοτόκου, ἴδε Γενιά. κ'.

405) Ἰδὲ τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου. 406) Τοῖς δυαὶ τούτοις αἰτίαις. 407) Τοῖς περὶ ἀναγκω-
ρήσεως. 408) «Καιρὸς παντὶ πράγματι ὑπὸ τοῦ οὐρανοῦ», Σοφ. Σολομ. 409) Ψαλμ. ες' 5.

410) Ἀντὶ παιζέμεσαν, γ'. κλθ. προ. τοῦ ἐνς. τῆς προαικτ. 411) Ἰων. Α'. καὶ Β':
412) (Ε.ν. ἀπὸ κοινῇ τῷ) Ἐρυγεν, ἴσα κτλ.

Ὡς δὲ ἐγὼ τινὸς ἤκουσα σοφοῦ περὶ ταῦτα ἀνδρὸς, οὐκ ἀτόπως βοη-
θούντος τῷ φαινόμενῳ τῆς ἱστορίας ἀτόπως καὶ ἱκανοῦ καταλαβεῖν ἀνδρὸς
προφήτου βαθύτητα. οὐδὲ ταῦτα ἦν, ἃ τὸν μακάριον Ἰωάνν' ἐποίει φυγά-
δα, καὶ εἰς Ἰόππην ἤγαγε, καὶ ἐξ Ἰόππης ἀνήγαγεν εἰς Θαρσεῖς⁴¹³, πε-
λάγει· πιστεύσαντα τὴν ἐκταυτοῦ κλοπὴν· οὔτε γὰρ ἀγνοεῖν τοῦ Θεοῦ τὴν
ἐπίνοιαν, προφήτην γε ὄντα, εἰκὸς αὐτὸν ἦν, ὅτι διὰ τῆς ἀπειλῆς τὸ μή πη-
θεῖν τὰ τῆς ἀπειλῆς Νινευίτικας ἐπραγματεύετο, κατὰ τὴν μεγάλην αὐτοῦ
σοφίαν, καὶ κατὰ τὰ ἀνεξέρευνητα αὐτοῦ κρίματα. καὶ τῶν ὁδῶν αὐτοῦ
τὸ ἀνεξιχνίαστον τε καὶ ἀκατάληπτον· οὐτ', εἴπερ ἠπίσταντο, μὴ ἀκολου-
λήσκει⁴¹⁴. Θεῶ, δι' οὐπερ ἐβούλετο τρόπου τὴν σωτηρίαν ἐκείνοις μηχανω-
μένῳ. τὸ δὲ δὴ καὶ οἰεσθαι. ὡς ἀποκρύψειν ἐκαστὸν τῷ πελάγει ἤλπισεν
Ἰωάνης, καὶ τὸν μέγαν ὀφθαλμὸν τοῦ Θεοῦ δικαλήσεσθαι τῇ φυγῇ, μὴ καὶ
παντελῶς ἄτοπον ἢ καὶ ἀπαίδευτον, καὶ οὐχ ὅπως περὶ προφήτου πιστεύε-
σθαι δίκαιον, ἀλλ' οὐδὲ περὶ ἄλλου τινὸς τῶν νῦν ἐχόντων, καὶ μετρίως
αἰσθανομένων Θεοῦ, καὶ τῆς ὑπὲρ πάντα δυνάμεως. ἀλλ' ἦδει μὲν τοῦτο
παντὸς μᾶλλον ὁ Ἰωάνης, φησὶν ὁ τὸν λόγον εἰπὼν, καὶ ἐγὼ πείθομαι, εἰς
ὃ, τι ἔφερε⁴¹⁵ τοῖς Νινευίταις τὸ κήρυγμα, καὶ ὅτι τὸν δρασμὸν βουλεύων,
τόπον μὲν ἤμειβε, Θεὸν δὲ οὐκ ἔφρευεν· οὐδὲ γὰρ ἄλλος τις ἀνθρώπων,
οὐ γῆς ἐκαστὸν κατακρύψας κόλποις⁴¹⁶, οὐ θαλάσσης βάθυσιν, οὐ πτεροῖς
κουφισθεὶς, εἴτις ἐπίνοια, καὶ ἀνδραμῶν εἰς ἀέρα, οὐχ ἔδου τοῖς κατωτάτω
προσημιήσας, οὐ νέφους παχύτητα περιβαλόμενος, οὐκ ἄλλο τῶν ἀπάν-
των οὐδὲν εἰς ἀσφάλειαν τοῦ δρασμοῦ βουλευσάμενος· ἀλλὰ τοῦτο μόνον
τῶν πάντων ἀφυσκτότατόν τε καὶ ἀμαχώ-ατον, Θεὸς κατασχεῖν καὶ ὑπὸ
χεῖρα λαβεῖν θελήσας· φθάνει τοὺς ταχεῖς, σφάλλει τοὺς συνετοὺς, περι-
τρέπει τοὺς ἰσχυροὺς, συστέλλει τοὺς ὑψηλοὺς, ἡμεροὶ θάσος, πιάζει
δύναμιν· οὐ τοῖνυν ἠγνόει τοῦ Θεοῦ τὴν κραταίαν χεῖρα ὁ τοῖς ἄλλοις
ταύτην ἀπειλῶν Ἰωάνης· οὐδὲ ὡς φευδόμενος εἰς ἄπαν διανοεῖτο τὸ θεῖον·
μὴ τοῦτο πιστεύσωμεν· ἀλλ' ἐπειδὴ τὴν ἐκπτώσιν ἐώρα τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ
μεταβάνουσιν εἰς τὰ ἔθνη τὴν προφητικὴν χάριν ἠσθάνετο, διὰ τοῦτο
ὑποχωρεῖ τῷ κηρύγματι, καὶ ἀναβάλλεται τὸ ἐπίταγμα, καὶ τὴν κατα-
σκοπὴν τῆς χαρὰς ἀφίει, (τοῦτο γὰρ Ἑβραίοις ἢ Ἰόππη δύνανται⁴¹⁷) τὸ
παλαιὸν ὕψος⁴¹⁸ λέγω καὶ τὸ ἀξίωμα, εἰς τὸ τῆς λύπης ἐκαστὸν ἔρριψε πέ-
λαγος. Καὶ διὰ τοῦτο γεμίζεσθαι, καὶ καθεύδει, καὶ ναυαγεῖ, καὶ ἐξυπνί-
ζεται, καὶ κληροῦται, καὶ ὁμολογεῖ τὴν φυγὴν, καὶ καταποντίζεται, καὶ
ὑπὸ τοῦ κήτους καταπίνεται μὲν, οὐκ ἀναλίσκεται δέ· ἀλλ' ἔκει τὸν Θεὸν
ἐπικαλεῖται, καὶ, τὸ θαῦμα! Χριστῷ τριήμερος συνεκδίδεται⁴¹⁹.

Ἄλλ' ὁ μὲν περὶ τοῦτου λόγος ἀναμεινάτω μικρὸν ὕστερον, ἦν διδῶ
Θεὸς φιλοπονώτερον ἐξεργασθόμενος· νῦν δὲ, ὃ μοι λέγειν ὁ λόγος ὥρ-
μήθη, σκοπεῖν ἔπεισέ μοι καὶ ὑπολαμβάνειν, ὅτι ἐκεῖνον μὲν, τάχα τι καὶ

413) Εἰς τὴν Ταρσόν. 414) (Ἀπὸ κοινοῦ τὸ) Εἰκὸς ἦν. 415) Ἐπιτέλῃσις τοῦ Τοῦ τ. ο.

416) (Εἰν) κολποῖς. 417) Σημαίνει ἢ λέξις Ἰόππη (παρὰ τοῖς Ἑβραίοις. 418) Ὁ
ἀναγωγικὴ ἐννοία τῆς Κερατοσκόπης (σκ. πῆλ). 419) ἀναδίδεται ὁμολογῶν ἐπὶ
τῆς κοιλίας τοῦ κήτους, ὡς ὁ Χριστὸς ἐκ τοῦ τάφου.

συγγνώμης ἦν. δι' ἣν εἶπ' ἡ αἰτίαν, ὄκνουσι τὴν προφητείαν· ἐμοὶ δὲ, τίς ἀρα λόγος, ἢ τίς ἀπολογίας ὑπελείπετο τόπος ἐπὶ πλέον ἀφηνιάζοντι, καὶ τὸν οὐκ οἶδ'· εἴτε ἐλαφρόν, εἴτε βαρὺν εἰπεῖν χρή, ἀλλὰ τὸν γε τεθέντα ζυγὸν τῆς λειτουργίας ἀναινομένῳ; Εἰ γὰρ ὁ μόνον ἐν τοῦτοις ἰσχυρὸν ἔστιν εἰπεῖν, τοῦτο δοίη τις, ὅτι πολλῶ κατωτέρω κείμεθα τοῦ ἱερατεύειν Θεῷ, καὶ ὅτι τῆς Ἐκκλησίας ἄξιον εἶναι καὶ πρῶτον, εἴτα τοῦ βήματος· καὶ τοῦτου⁴²⁰ πρῶτον, εἴτα τῆς προεδρείας· τάχα ἕτερος ἡμῶς οὐκ ἀφῆσει τοῦ τῆς ἀπειθείας ἐγκλήματος. Δεινὴ δὲ ἀπειθείας ἀπειλή, καὶ δεινὰ ταύτης τὰ ἐπιτίμια· ὥσπερ γε καὶ τῆς ἐτέρας μερίδος⁴²¹, μηδὲ ὀνειν, μηδὲ ἀναδύεσθαι, μηδὲ ὥσπερ ὁ Σκοῦλ ἐκείνος τοῖς σκεύεσιν ὑποκρύπτεσθαι τοῖς πατρικοῖς⁴²², καὶ πρὸς ὀλίγον, καλούμενον ἐπὶ προστασίαν· ἀλλ' ὡς ἐπὶ τι πᾶγμα καύρον καὶ ῥᾶστον χωρεῖν ἐτόιμως, οὐ μηδὲ μεταθέσθαι ἀσφαλές, μηδὲ βουλὴ δευτέρᾳ θεραπεῦσαι τὴν προλαβοῦσαν.

Διὰ τοῦτο ἕκαμνον ἐγὼ τοῖς λογισμοῖς τὸ ἴσον ἀνερυνώμενος, καὶ μέσος ὁμοφύων ἰσχύμενος, τοῦ τε κατὰσπῶντος καὶ τοῦ ἀναγόντος⁴²³. Καὶ ἐπὶ πλεῖστον τοῦτοις ἀναπορήσας, καὶ ἀμφοτέρωθεν ἐμαυτὸν ταλαντεύσας, ἢ ὥσπερ ρεύμα ἀστάτοις πνεύμασι τῇ δε ἀκείσας μετακλιθεῖς, τέλος ἐγενόμην τοῦ σφοδροτέρου· καὶ με νικήσας ἔχει παρασύρας ὁ φόβος τῆς ἀπειθείας. Καὶ σκοπεῖτε ὡς ὀρθῶς καὶ δικαίως δικιωτὶ⁴²⁴ τοῖς φόβοις, μήτε τῆς οὐ δεδομένης ἐφίεσθαι⁴²⁵ προστασίας, μήτε ἀπωθεῖσθαι τὴν δεδομένην· τὸ μὲν γὰρ εἶναι ἠρατῶν, τὸ δὲ ἀπειθῶν καὶ ἀπαυδῶντων ἀμρότερά· καὶ μέσος εἰμὶ τις τῶν τε ἡγαν τοιμηρῶν καὶ τῶν λίαν δειλῶν· τῶν μὲν πάσας⁴²⁶ ἐπιτηδῶντων δειλότερος, τῶν δὲ ψευγοντων πάσας θαρραλεώτερος. Οὕτως ἐγὼ περὶ τούτων γινώσκω! Καὶ ἐπὶ διελέσθαι⁴²⁷ σαφέστερον· τῷ μὲν φόβῳ τῆς προστασίας τάχα ἦν βοηθήσειε καὶ ὁ νόμος τῆς εὐπειθείας, τοῦ Θεοῦ τὴν πίστιν ἀμειβομένου διὰ τῆς ἐκταυτο χρηστότητος, καὶ εἰς προστασίην τέλειον καταρτίζοντος τὸν αὐτῷ θαρρήσαντα, καὶ πάσας θέμενον ἐπ' αὐτὸν πάς ἐλπίδας· τῷ δὲ κινδύνῳ τῆς ἀπειθείας, οὐκ οἶδα τίς ἔσται ὁ βοηθῶν, ἢ τίς ὁ θαρρεῖν διακελευόμενος λόγος. Φίλος γὰρ⁴²⁸, μὴ τοῦτο γε ἀκούσωμεν, περὶ ὧν ἐπιστεῖν ἤμεν, ὅτι «τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν ἐλχέτηται»⁴²⁹· καὶ «καθὼς ἀπώσκει με τοῦ εἶναι εἰς ἡγούμενους τοῦ λαοῦ μου καὶ ἄρχοντας, οὕτω καὶ ὡς ἀπώσκει ἡμᾶς τοῦ εἶναι οὕτω εἰς βασιλεῖα»⁴³⁰· καὶ «καθὼς οὐκ εἰσηκούσατε τῆς φωνῆς μου, ἀλλ' ἐδώκατε ὠτον σκληρὸν, καὶ ἡπειθήσατε· οὕτως ἔσται, ὅταν ἐπικαλέσθητέ με· ἐγὼ δὲ οὐκ ἐπιβλέψω ἐπὶ τὴν προσευχὴν ὑμῶν, οὐδ' εἰσακούσομαι»⁴³¹. Ταύτας μὴ γένοιτο εἶλθαι ἡμῖν πρὸς τοῦ δικαίου κριτοῦ τὰς φωνάς, ὧ καὶ τὸν ἴσον ἄδωμεν, ἀλλὰ καὶ τὴν κρίσιν γε πάντως συναρῶμεν⁴³².

420) Τοῦ βήματος, τῆς ἱεροσύνης. 421) Δεινὰ ἐπίσης εἶσι καὶ ταύτης τὰ ἐπιτίμια τοῦ μηδὲ ὀνειν δηλῶντι, μηδὲ ἀναδύεσθαι κτλ. ἀλλὰ χωρεῖν ἐτόιμως. 422) Ἰδὲ Περικλ. Α. 1, 17—23. 423) Τοῦ μὲν περὶ τοῦ μεγάλους τοῦ ἔργου, κατὰσπῶντος· τοῦ δὲ τῆς ἀπειθείας, ἀναγόντος. 424) Διακρινῶ. 425) Ὡστε ἐφίεσθαι. 426) Ταῖς προστασίαις. 427) Ὡστε διελέσθαι. 428) Ἰβν. ἐπὶ. 429) Ἰερεμ. γ', 17—19. 430) Βασιλ. Α, ψ. 7, 8· 1. 18. 19. 431) Δευτερον. λ. 20, 21. 432) Κατὰ τὸ «ἔλεον καὶ κρίσειν ἐσμαι σοὶ Κύριε», ψαλμ. ρ. καὶ ἱερεμ. β. 24.

Ἄλλὰ γὰρ πάλιν ἐπὶ τὴν ἱστορίαν φέρομαι, καὶ τῶν παλαιῶν τοὺς ἐνδοκιμωτάτους ἀνασκοπῶν, εὐρίσκω ὅσους πῶποτε εἰς ἐπιστάσιν ἢ προφητείαν ἢ χάρις προῦχέτο, τοὺς μὲν εἰζαντάς προθυμῶς τῇ κλήσει, τοὺς δὲ ἀναβαλλομένους τὸ χάρισμα καὶ οὐδετέρων μεμπτήν, οὔτε τῶν υποχωρησάντων τὴν δεξιάν, οὔτε τῶν ὀρησάντων τὴν προθυμίαν. Οἱ μὲν γὰρ τῆς διακονίας τὸ μέγεθος ἠὲ λαβήθησαν, οἱ δὲ τῷ καλοῦντι πιστεύσαντες ἠκολούθησαν. Πρόθυμος ἦν Ἀαρὼν⁴³³, ἀλλὰ Μωσῆς ἀπεμάχεται⁴³⁴. ὑπήκουεν Ἡσαίας ἐτοίμως⁴³⁵, ἀλλ' ἐπέδοκε τὸ νέον Ἱερεμίας⁴³⁶, καὶ οὐ πρότερον τὴν προφητείαν ἐλάλησεν, ἢ παρὰ θεοῦ λαβεῖν καὶ ὑπάσχειν καὶ δύναιμι τῆς ἡλικίας κρείττονα. Τούτοις ἑμαυτὸν ἐγὼ καταπέδω τοῖς λογισμοῖς, καὶ μοι κατὰ μικρὸν εἴκει τι καὶ μολύσσειται, ὥσπερ σίδηρος, ἢ ψυχὴ καὶ συνεργὸν λαμβάνω τῶν λογισμῶν τὸν χρόνον καὶ συμβουλίαν τὰ τοῦ Θεοῦ δικαίωματα, οἷς πᾶσαν τὴν ἑμαυτοῦ ζωὴν κατεπίστευσα. Διὰ τοῦτο ἢ οὐκ ἀπειθῶ οὐδὲ ἀντιλέγω, φητὶ ὁ ἐμὸς δεσπότης⁴³⁷, οὐκ ἐπὶ προστασίαν καλούμενος ἀλλ' ὡς πρέσβητον ἐπὶ σφικτὴν ἀγόμενος⁴³⁸ ἀλλὰ καὶ προσπίπτω καὶ ταπεινούμι ὑπὸ τὴν κραταίαν τοῦ Θεοῦ χεῖρα, καὶ συγγνώμην αἰτοῦμαι τῆς πρὶν ἀργίας καὶ ἀπειθείας, εἰ τί μοι τοῦτο ἐγκλημα. Ἐσιώπησα μὲν, ἀλλ' οὐκ αἰσιωπήτομαι ὑπεχώρησα μὲν τι μικρὸν, ὅσον ἑμαυτὸν ἐπισκέψασθαι, καὶ τῇ λύπῃ δοῦναι παράκλησιν ἀλλὰ νῦν ὡψὺν αὐτὸν ἐν Ἐκκλησίᾳ λαοῦ καὶ ἐν καθέδρᾳ πρεσβυτέρων αἰνεῖν⁴³⁸ ἐδεξάμην· εἰ ἐκεῖνα κατηγορίας, ταῦτα συγγνώμης ἄξια.

Τί δεὶ μακροτέρων ἡμῖν τῶν λόγων; Ἐχετε ἡμεῖς, ὦ ποιμένες καὶ συμποιμένες ἔχετε, ὦ ποιμνίον ἱερὸν καὶ Χριστοῦ τοῦ ἀρχιεπισκόπου ἄξιον ἔχεις, ὦ πάτερ, εἰς πάντα νενικημένον, καὶ κατὰ τοὺς τοῦ Χριστοῦ νόμους πλεόν, ἢ κατὰ τοὺς ἔξωθεν ὑπεζούσιον ἔχεις τὴν εὐπειθειαν, ἀπόδος τὴν εὐλογίαν χειρωγώγησον καὶ σὺ τὰς εὐχαῖς, ὁδήγησον τῷ λόγῳ, τῷ πνεύματι στηρίζον. «Εὐλογία πατὴρ στηρίζει οἴκους τέκνων»⁴³⁹. Καὶ στηρίχθειμεν ἐγὼ τε καὶ ὁ οἶκος οὗτος ὃν ἡρετισάμην⁴⁴⁰, ὃν μοι καὶ γενέσθαι κατὰ παυσιν εἰς αἰῶνα εὐχαρεῖν, ἀπὸ τῆς ἐντεῦθεν Ἐκκλησίας ἐπὶ τὴν ἐκεῖσε παραπεμφθέντι, καὶ πανήγυριν πρωτοτόκων ἀπογεγραμμένων ἐν οὐρανοῖς. Ἡ μὲν δὲ πρεσβεία⁴⁴¹ τοσαύτη, καὶ οὕτως εὐλογος ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφοτέρωθεν⁴⁴² καὶ ἀποδοὺς ἡμῶς ἀλλήλοισι ὁ καθίζων βασιλεὺς ἐπὶ θρόνων, καὶ ἀπὸ γῆς ἐγείρων πτωχόν, καὶ ἀπὸ κοπρίας ἀνυψῶν πένητα ὁ ἐκλεξαμένος Δαβὶδ τὸν δούλον αὐτοῦ, καὶ ἀναλαβὼν ἐκ τῶν ποιμνίων τὸν προβάτων, ἐλάχιστον ὄντα ἐν τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ καὶ νεώτατον ὁ διδούς ῥῆμα τοῖς εὐαγγελιζομένοις δυνάμιτι πολλῇ, πρὸς τὴν τοῦ Εὐαγγελίου τελείωσιν, αὐτὸς κρατῇσει τῆς χειρὸς ἡμῶν τῆς δεξιᾶς καὶ ἐν τῇ βουλῇ αὐτοῦ ὁδηγήσεις, καὶ μετὰ δόξης προσλάβουσιν, ποιμένων ποιμαίνοντας, καὶ ὁδηγῶν ὁδηγοῦντας ὡς ἂν ποιμαίνοιμεν τὸ ποιμνίον αὐτοῦ

433) Ἐξοδ. δ, 2. 434) Ἐξοδ. γ, δ, 12. 435) Ἡσ. ζ, 8. 436) Ἱερειμ. ε, 4.

437) Ἡσ. γγ, 7. 438) ψαλμ. ρς, 32. 439) Σειργ. γ, 9. 440) Ἡ ἐπισκοπὴ τῶν Σαδμῶν, εἰς ἣν εἶχον ἐκλεγθῇ. 441) ἀήτοις ἱεροῖς. 442) Παῦλ. Εφεσ. Β, ζ, 13.

μετ' ἐπιστήμης, ἀλλὰ μὴ ἐν σκεύεσι ποιμένος ἀπείρου· τὸ μὲν, ἐν εὐλογίᾳ, τὸ δὲ, ἐν κατάρτα τοῖς πάλκι κείμενον. Αὐτὸς δοῖν ἡμῖν δύναμιν, καὶ κραταίωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ, καὶ παραστήτειεν αὐτὸς ἑαυτῷ λαμπράν τὴν ποιμνὴν καὶ ἄσπιλον, καὶ τῆς ἀνω μάνδρας ἀξίαν, ἐν τῇ κατοικίᾳ τῶν εὐφρανουσμένων, ἐν τῇ τῶν ἀγίων λαμπρότητι. Ὡς ἂν ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ πάντες λέγωμεν δόξαν, ποιμνὴ τε ὁμοῦ καὶ ποιμένες, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΣΤ'. ΑΙΣΧΙΝΟΥ

ΕΚ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ.

Αἰσχίνης Ἀτρομήτου, ῥήτωρ Ἀθηναῖος, ἀκμαῶν ἐπὶ Φιλίππου, μαθητῆς τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Ἰσοκράτους, ἀντεπολιτεύετο κατὰ τοῦ Δημοσθένους, καὶ κατηγορηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ ὡς Φιλιππιζὼν, ἐξωρίσθη. Ἐλθὼν δὲ εἰς Ῥόδον ἐσύστησεν ἐκεῖ σχολὴν ρητορικῆς καὶ ἀπέθανεν εἰς Σάμον προβεβηκώς. Σῶζονται δὲ αὐτοῦ τρεῖς ἐκτεταμένοι λόγοι καὶ τινες ἐπιστολαὶ τὰς ὁποίας ἔγραψεν ἐπὶ τῆς ἀποδημίας του.

Α'. ΦΙΛΟΚΡΑΤΕΙ.

ΛΥΣΑΝΤΕΣ¹ ἐκ Μουνυχίας² ἐσπέρας, λαμπρῶ³ σφόδρα Σιέρωνι⁴, περὶ μέσσην ἡμέραν κατήχθημεν εἰς Νηρησσόν⁵ τὴν Κεῖων. Καθίσαντες δὲ ἡμέρας ἑννέα⁶ σικαῖδ⁷ γὰρ ἦν ὁ ἄνεμος εἴτα πάλιν λύσαντες, ἅμα τῇ ἑῷ εἰς Δῆλον ἦλθομεν. Δήλιοι δὲ ἐνόησαν λευμῶδη τινα νόσον. Τὰ μὲν πρόσωπα ἐπίμπλυντο λευκῆς⁸, καὶ τὰς τρίχας λευκαὶ ἐγίνοντο, ὁ δὲ τράχηλος αὐτῶν καὶ τὰ στέρνα ἀνώδει⁹. πυρετοὶ δ' οὐκ ἐγίγνοντο, οὐδὲ ἀλγηδόνες μεγάλαι, οὐδὲ τὰ κάτω μέρη παρήλαττεν¹⁰ οὐδέν· ταῦτα δὲ ἐτίθεντο¹¹ κατὰ μῆνιν Ἀπόλλωνος αὐτοῖς συμβεβηκέναι, ταφέντος ἐν τῇ νήσῳ τινὸς τῶν ἐπιφανῶν, οὐ πρότερον εἰωθός¹². ἐκ τούτου οὖν προσβαλεῖν αὐτοῖς τὸν θεὸν τὴν νόσον ταύτην ὑπελάμβανον. Ἡμεῖς δὲ, ὥσπερ ὡς τι¹³ ἔθνος ἀλλόφυλον, ἢ νῆσον ἐν τῇ ἐξῷ θαλάττῃ¹⁴ ἀφικόμενοι, καὶ ἰδόντες ἐξαίφνης χρῆμα ποικίλον ἀνθρώπων¹⁵, νυκτὸς ἔτι ἀποφεύγοντες ὠχόμεθα, πυθανόμενοι ἀλλήλων κατὰ τὸν πόρον¹⁶, εἰ τὸ χρῆμα ἔχοι ἕκαστος, οἷον ἐκόμιζεν οἴκοθεν, καὶ τὰς τρίχας. Ζάλη δὲ καὶ ἄνεμος ἐξώστης¹⁷ ἐμπεσὼν ἀπήνεγκεν ἡμᾶς ὑπὲρ Κρήτην, πλησίον Ψαμμοῦντος¹⁸. Ὡς δὲ ἐν ἀπόπτῳ

1] Τὰ ἀπόγνια [ἐννοεῖται] προμνήσια οχοῖνία. 2] Λιμὴν τῶν Ἀθηναίων. 3] Σφοδρῶς.

4] Βορειοδυτικῆς ἀνεμος, πνέων ἀπὸ τὰς Σιερωνίας πέτρας, τὴν Κακίαν Σιέλαν.

5] Ἰώως Κορησσόν, διότι ἡ Κορησσὸς ἦτον πόλις τῆς Κέως. 6] Κακὸς, ὅχι δεξιός. Ἡ φράσις αὕτη διὰ μίσου. 7] Ἀλφειῦ, εἶδος λευκοῦ ἐξανθήματος [λαίχνης]. 8] Ἀνιδω.

9] Διέφερον ἀπὸ τῶν πελαγαίων των κατὰστασιν. 10] ὑπελάμβανον. Ἰώως ὅμως γραπτόν ἔπειθεντο. 11] Τὸ βάπτειν ἐκεῖ Κ. §. 439, β. 12] Εἰς τι. 13] Τῷ ὠκεανῷ.

14] Χρῆμα ἀνθρώπων, περιφρ. ἀντί: ἀνθρώπιος. 15] Εἰς τὸν πλοῦν. 16] Ἄνεμος οὐρανὸς πλῆθος ἀπὸ τὸν δρόμον των. 17] Πίλις Κρήτης.

ἦμεν ἡδὴ¹⁸, ἀντιπνεύσασθαι Λιδικόν¹⁹. Εἴτα πνεύσαντες ἡμῖν ἀπαρκτίου²⁰, πάλιν ἐφερόμεθα πάντε νόκτας ἐν θαλάττῃ γενόμενοι²¹, ἐν αἷς προσέσχομεν Ἀθωνῇ²². ἵνα μῶθωμεν μὴ πολυπραγμονεῖν, εἰ τίς ἐν σφί ἐκείνου πατρίδι κατὰ τοὺς νόμους, ἢ μὴ, στεφανοῦται²³. Κἀκεῖθεν τέτταρον ἡμεῖς, ἀφικόμεθα εἰς ἐπίνειον τι τῆς Ῥοδίας²⁴. ὅπου νοσῆσαι μοι συνέβη τὴν περὶ τὰ ἄσθμα νόσον. Ὡς δὲ ἐπιμείναντός μου αὐτόθι, οὐκ ἐνεδίδου²⁵ ἡμεῖς ἀφικόμεθα εἰς Ῥόδον, καὶ ἐδέξατο ἡμᾶς εὐμενῶς ὁ τόπος· εὐθύς γὰρ ὡς ἐβόηεν πολὺ ῥῶον²⁶ ἐγενόμην. Καὶ ταυτί μὲν εἰρημέν σοι τέως ἐπείμην· ἀλλὰ ὡς ἂν ἕκαστα συμβαίνοι, δηλώσωμεν. Εὐτύχαι, καὶ μὴ πικρῶς μῆτε ποῖς πλέον σοι, μῆτε τοῖς ἑλαττον δυναμένοις.

Ε'.

Ὁ δὲ Ῥοδίτης, ὃ μάλιστα²⁷ ἐπεποίθεις²⁷, οὔτε, ὅτε ἀφίγημαθ εἰς Ῥόδον, παρῆν· εὐτυχῶς, ἀλλὰ περὶ Λίνδον²⁸ ἦν· οὔτε ἐπανελθὼν εἰς Ῥόδον περὶ τῶς ἡμέρας²⁹ ἡμᾶς, ἐξω δὴ τοῦ τὰ κοινὰ ταῦτα, προστάξαι, λέγειν³⁰, εἰ τινὼν χρῆζομεν. Ὁ δὲ Κλεοκράτης, οὐδὲ, μὰ τοὺς θεοὺς, ἐπιστεῖλαι σοι δυναίμην ἂν αὐτότεως τὴν ὑπερβολὴν τῆς φιλανθρωπίας, ὅση κέχρηται περὶ ἐμέ· καὶ γὰρ οἰκίαν παρεσκεύασεν³¹ μοι ἡμεροσὶ δοθῆναι, καὶ χωρίον ἐν Καρείῳ³², καὶ αὐτὸς δὲ ἐπεμψεν ἡμῖν τὰ ἐπιτήδεια, καὶ εἰς ἐνικυτὸν ἄφθονα, οὐκ ἐμοὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ Τέθραντι καὶ Ὀπλισίῳ³³, καὶ τὰ μὲν ἄλλα εἰ καὶ φαυλότερα τῶν Ἀθηνῆσιν, ὥσπερ ἔλαιον καὶ μέλι, ἀλλ' οἶων παρόντων³⁴ οὐδὲν ἂν τῶν ἐκεῖ δεηθείμεν· οἶνόν γε μὴν καὶ πολὺ ἀμείνω τοῦ παρ' ἡμῖν, καὶ ἐν στροβίλου³⁵ ἄμα καὶ ἀλεύρων καὶ ἀρωματῶν πεποιημένα ἐν τύπῳ³⁶ τραγέκτατα, ὧν καὶ πέπομα σοι. Ταῦτα δ' ἡμῖν ἐπεμψε, καὶ πυρῶν μεδίμνους, ὅσους ἐγὼ μεδίμνους οὐχ ὅπως³⁷ ἐμκυτὸν, ἀλλὰ καὶ πάντας Κεθωκίδας³⁸ διακρίειν³⁹ ἂν ἡδυνάμην· καὶ πολλὰ δὲ ἄλλα πρὸς τούτοις ἂ γράφειν αἰσχύνομαι. ἵνα μὴ τινα δηλοῦν ἐμὴν μικρολογίαν δοῶ. Τὸ μὲν γὰρ τὰ μικρὰ πάνυ ὑπερασπίζεσθαι, μικρολογίας μὲν τινος εἶναι φημι καὶ ἀπειροκαλίας· φιλοσοφημάτων δὲ καὶ μικρῶν πάνυ ἔγωγε ἡττάσθαι⁴⁰ οὐλοῶ. Παρεχει ἔ ἡμῖν καὶ ἄλλα καλλίω, συὼν τε ἀγρίων καὶ θηρίων τῶν περὶ αὐτὸν⁴¹ ἀπολαύματα· ἔτι δὲ καὶ αὐτὸς ἡμῖν σύνεστιν ὁ σημεῖρα⁴², καὶ μεσσιδίδωσι τῆς

18) Ἐβλέπομεν ἡδὴ τὴν πόλιν. 19) Ἐκ Λιδίας, ὃ Αἰδύς δηλ. μεταμεθρινοδοτικῆς.

20) Βροχίς. 21) Το Γενόμενοι· ἔλλειπει ἀπὸ τινος ἀντίγραφου.

22) Πόλις τις ἄνωστος. 23) Διὰ τὴν ἐξουσίαν ἐγκαλίστας τὴν Δημοσθένην ὡς ἀδίκως στεφανοῦντα ὑπὸ τῆς πόλεως. 24) Νῶρας, τῆς ἀντιπρὸς τῆς Ρόδου εἰς τὴν Ἀσίαν.

25) Ἠλατοῦτο. 26) Καλλίτερα [εἰς τὴν ἄγειαν]. 27) Ὅτι θέλει μᾶς δεχθῆ.

28) Ἀλλὰ πόλις τῆς Ρόδου. 29) Μᾶ· ἐκάστη ἢ μᾶ· ὑπερτίως, μᾶ· ἐπεριποίηθη.

30) Τὸ προστάξει ἡμᾶς [να τὸν προστάξωμεν] κτλ. 31) Κατωρῶσαι δοθῆναι μοι.

32) Ἀλλὰ πόλις τῆς Ρόδου ἢ Καίσιρος. 33) Δὲ συνεδοκίμοι τοῦ, ἢ πιθανώτερον ὡς ἐν τοῦ ὀνόματος τοῦ πρώτου, οἰκεῖται. 34) Εἶναι τοιαῦτα, ὥστε παρόντων αὐτῶν οὐδὲν κτλ. 35) Κοικουνοῦρας. 36) Τυπωμένα εἰς διάφορα σχήματα. 37) Οὐ μόνον.

38) Ὁ Δισχίνης ἦν τὴν δῆμον Κεθωκίδης. 39) [Να κάμω νὰ ἀρκεθῶσιν. 40] Ὅτι νικῶμαι ἀπὸ τὰ φιλοσοφήματα. 41) Ὅτι καθυποχρεοῦμαι ἀπὸ αὐτά. 42) Τῶν ἐκ τῆς ἀντιπρὸς ἡμῶν, τῆς Καρίας. 42) Καθημέριαν.

αὐτοῦ σοφίας, ἢ σαφωτέρως ἢ καθ' ἡμᾶς ἐστίν· ἃ γὰρ ἐγὼ παθὼν ἐδιδάχθην, ταῦτα πρὶν παθεῖν φυλάττεται⁴³, σοφίᾳ, καὶ οὐχ ὥσπερ οἱ ἄφρονες, πείρᾳ διδασκόμενος· οὐ γὰρ πολιτεύεται⁴⁴. Καὶ ὅσον γ' ἐπὶ Κλεοκράτει⁴⁵, οὐδεμιᾶς πόλεως ἄλλης, οὐδὲ ἀνθρώπων ἐπιθυμῶ, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἀτμεινίζω τῇ συμφορᾷ⁴⁶, καὶ ἀρχὴ δοκεῖ μοι τοῦ βίου ἡ ἀπαλλαγὴ τῆς αὐτοῦ⁴⁷ πολιτείας. Καὶ οὕτω μὲν ὑπερκαπῶ τὰ παρόντα⁴⁸, καὶ, ὅπερ φασὶ Σοφοκλέα ἡδὴ γέροντα ὑπὲρ ἄλλης ἡδονῆς⁴⁹ εἰπεῖν, ὥσπερ κυνὸς λυττώσης ἀπηλλαγθαι ποτὲ τῆς τοῦ πολιτεύεσθαι ἡδονῆς⁵⁰, καὶ ὅταν ὁ νοῦς ἐπικρατῇ, τρισευ αἰμῶν ἔγωγε ἐμαυτῷ τῆς φυχῆς ἢν φεύγω, φαίνουμι· ὅταν δ' αὖ πάλιν ὑπέλθῃ μοι λογισμὸς τε καὶ γνῶμη τῶν αὐτόθι, οὐχ ἐταίρων μόνον, ἀλλὰ καὶ συγγενῶν, καὶ ἐκκλησίων, καὶ Κολυττοῦ⁵¹, ἐν ᾧ πάντες καὶ τετραράκοντα ἔτη ὤκησα, καὶ τοῦ Ἀλκίτι⁵² χωρίου καὶ τῶν ἐκεῖ μοι μετὰ σοῦ καὶ Φιλίνου διατριβῶν γενομένων, μεταπορεῖ τὸ αἶμα ἄλλως μοι τῶν σπλάγχνων πάλιν καὶ μοι δὴ τότε καὶ λαιδοροῖαι, αἷς ἐλαιδοροῦμην ὑπὸ Δημοσθένους, ἡδίσται δοκοῦσι, καὶ σκώμματα⁵³, ἐφ' οἷς οὐδεὶς ἔξω Κτησιφώντος⁵⁴ ἐγέλασε πώποτε. Ἀλλὰ γὰρ ἄλλος μὲν ἡμῖν δακρύω⁵⁵, σὺ δ' εὐτυχούς· καὶ μὴ μόνον πολιτεῖν ἔπασαν⁵⁶, ἀλλὰ καὶ Λεπτίνην⁵⁷ φεύγε, ὅτι πρὸς ἡμᾶς ἔχει φιλαπεχθημόνως⁵⁸, καὶ ὅτι πᾶλλα τοιοῦτος ἐστίν, ὅτου περιεῖναι μὲν μηδενὸς λαμπρότερον, ἡττάσθαι⁵⁹ δὲ ἀδοξότατον. Καὶ μάστιγ μὲν παραινῶ, φεύγε τὰς μετ' αὐτοῦ διατριβὰς· εἰ δ' αὖ συνέλθῃς⁶⁰ ἐκ τύχης, καὶ καθ' ἡμῶν λέγοι τι, πειρῶ σιωπᾶν, ἂν ἰσχύης⁶¹, καὶ γελᾶν. Ἀλλ' ὁ μὲν διδῶτιν ἀποχωρῶσαν δίκην⁶² τῷ πᾶσιν ἀνθρώποις καὶ γέλωτος εἶναι δοκεῖν ἅμα καὶ μίσους ἄξιος· σὺ δέ, εἰ μὴ πάννυ φρενὴ τὴν θάλατταν, ἀρίκειο⁶³ παρ' ἡμᾶς ποτε, καὶ παρὰσχὼν σεαυτὸν ἡμῖν ἰδεῖν, ἐπκνήκοις πάλιν.

H'.

Σὺ μὲν οὐδέπω καὶ νῦν ἀφίξαι πρὸς ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ νόσους καὶ δίκας, καὶ πάντα μᾶλλον, τοῦ μὴ βούλεσθαι⁶⁴ ἐλθεῖν πρὸς ἡμᾶς αἰτιᾷ⁶⁵. Νικίας δὲ ἀφίκεται πάλαι καὶ Ἀνδραονίδας. Εἰ μὲν οὖν νῦν γε σὺν Φιλίνῳ

43) Πρὶν πάθῃ τι φυλάττεται ἀπὸ ἐκείνα ὅσα ἐδιδάχθην ἐγὼ ἐκ παθημάτων.

44) Δὲν λαμβάνει μέρος εἰς τὰ πολιτικά. 45) Ὅσον διὰ τὸν Κλ., καὶ ὅσον ἐφ' ἑρ τὸν Κλ. 46) Σαίρομαι διὰ τὴν συμφορὰν μου, διὰ τὴν ἔξορίαν μου. 47) Ἐν Ἀθήναις.

48) Τὴν παρούσαν κατάστασιν μου. 49) Περὶ ἄλλης τιμῆς ἡδονῆς. τῆς τοῦ ἔρωτος.

50) Δοκῶ ἀπηλλαγθαι τῆς ἡδ. τοῦ πολ. ὥσπερ κυνὸς, λ. 51) Ἐν μέρει τῆς πόλεως τῶν Ἀθηναίων. 52) Ἀλαί (Αἰξωνίδης καὶ Ἀραρηνίδης) δῆμος τῆς Ἀττικῆς μεσημβρινῶς τοῦ Ἰμμητοῦ. 53) Τοῦ Δημοσθένους. 54) Ο Κτησιφών ἦτο φλος τοῦ Δημοσθένους, ὅστις ἐπρίτεινε νὰ στεφανωθῇ ὁ δῆτωρ μὲ χρυσαῖν στέφανον. Τοῦτον διὰ τὴν πρότασιν ταύτην κατηγόρησε μὲν ὁ Διοχίνης, ὑπερασπίσθη δὲ ὁ Δημοσθένης, καὶ διὰ τοῦτο ἐξωρίσθη ὁ πρῶτος. 55) Ἀλλὰ φέρονται τὰ δάκρυα. 56) Πάσαν πολιτικὴν ἀσχολίαν. 57) Ἐπίσημος Ἀθηναῖος κατὰ τοῦ ὅποιου ὤμιλησεν ὁ Δημοσθένης, καὶ τὸν ὅποιον δὲν φαίνεται νὰ ἀγαπᾷ ὁ Διοχίνης. 58) Μετριώτερον τοῦ ἐπαχθῶς. 59) Ἵρ' ὅτου ἡττάσθαι. 60) Συνεπανηχθῆς μετ' αὐτοῦ. 61) Ἄν τὸ κατορθώσης (νὰ σιωπήσῃς).

62) Τιμωρεῖται, δοκῶν πᾶσιν ἀνθρώποις ἄξιος εἶναι. 63) Εἶδη νὰ φθάσῃς. 64) Ἐννοια.

65) Προσάγειται.

(πυνθάνομαι γὰρ αὐτὸν ἐξιέναι⁶⁶.) διέγνωκας ἀφικνεῖσθαι πρὸς ἡμᾶς τάχα ἂν εἴη σοι ἀπολογία⁶⁷, καὶ λυθεῖη ὁ πόλεμος⁶⁸. εἰ δὲ οὐδὲ σὺν ἐκείνῳ διέγνωκας ἐξιέναι, σὺ μὲν ἐπιστελεῖς διὰ παντὸς ἡμεῖν ἀφίξεσθαι, ἐγὼ δὲ ἀπαξ⁶⁹ ἀνίσταμαι.

Θ'.

Περικιωθεὶς ἐπὶ Φύσκον⁷⁰, ἡσυχάζας ἐκείνην τὴν ἡμέραν (οὐχ ὑπ' ἀργίας, ἀλλὰ μὴ κυνεῖν ἔδοξεν ἢ περὶ τὸ ἄσθμα νόσος), ὥς τὴν νύκτα ἐνέδωκε, καὶ ῥῶον⁷¹ ἐγενόμην, βαδίσας εἰς τὴν Ἀμμον⁷², ἐπεῖθον τὰ χωρία. Καί μοι ἔδοξε καλὰ μὲν ἄλλως, καὶ ποικίλα εἶναι (τὰ χωρία) καὶ γὰρ ἐλαίων ἦν, καὶ πολλὰ φυτὰ, καὶ ἄμπελοι συγκαὶ καὶ σπόριμα πίονα, καὶ νομαὶ καλὰ· ἐπαύλιον⁷³ δὲ οὐδὲ μέτριον, ἀλλὰ πάντα ἐρείπια. Ἐδεῖξάτο δ' ἡμᾶς ὁ Μυρωνίδης φιλανθρωπῶς σφόδρα· τὰ μέντοι χωρία δυσὶν ταλάντοις ἐπριάμην, καὶ νῦν ἐπαύλιόν τι μηχανῶμαι⁷⁴ ταιοῦτον, οἷον ἂν ἐμηχανώμην ἐγὼ κεκτημένος βραχέα, καὶ μέλλων ὅμως οἰκεῖν ἐνθάδε, μὰ τοὺς θεοὺς οὐχ ἡδόμενος ἐπὶ τῇ στερήσει τῆς ἐμαυτοῦ πόλεως καὶ μάλιστα ταιαύτης, ἐν ᾗ δύναίτο ἂν τις ἥσσαν ἀλγεῖν ὑπολαμβάνων οἰκεῖν.

66) Ὅτι κινᾷ (ἐξγαίνει) διὰ τὸ ταξεῖδι. Ἡ φράσις ἐν παρενθέσει. 67) Ἡ ἔλευσις σου εἴη ἀπολογία. 68) Ὁ κατὰ σοῦ πόλεμος μευ. 69) Ὁ ἀλυπηθῶ ἐπ' ἀπαξ διὰ πάντοτε, γνωρίζων ὅτι δὴν ἡ ἀλθής. 70) Σωρίου τῆς Πεδου. 71) Ὑγιεινότερος. 72) Σωρίον τι. 73) Ἀγροτικὴ κατοικία. 74) Προσπαθῶ νὰ κατασκευάσω.

Π Ι Ν Α Ξ

ΤΩΝ ΕΝ Τῷ Β'. ΤΟΜῳ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

Α'. Πλουτέρχου ἐκ τῶν Παρραλλήλων Βίων Θεμιστοκλῆς.	Σελ. 1
— — — — — Ἀριστείδης.	29
— — — — — Κίμων.	55
— — — — — ἐκ τῶν ἡθικῶν του. Περὶ τοῦ πῶς ἂν τις ὑπ' ἐχθρῶν ὡφ'λοῖτο.	71
— — — — — Περὶ παιδῶν ἀγωγῆς.	81
Β'. Ἰσοκράτους. Πρὸς Δημόνικον παραίνεσις.	101
— — — — — Πρὸς Φίλιππον.	110
— — — — — Πανηγυρικός.	137
— — — — — Ἀρσιοπαγητικός.	175
Γ'. Λυσίου Λόγος ἐπιτάφιος ἐπὶ τῶν ἐν τῷ πολέμῳ ὑπὲρ τῶν Κορινθ. ἐπιθανόντων.	188
— — — — — Κατὰ Σιτοπωλῶν.	202
— — — — — Κατὰ Ἑρατοσθένους.	206
Δ'. Βασιλείου τοῦ Μεγάλου. Ομιλία ρηθεῖσα ἐν λιμῷ καὶ ἀλγῶν.	222
— — — — — Παραίνεσις πρὸς τοὺς νέους.	235
Ε'. Γρηγορίου Θεολόγου τοῦ Ναζιανζηνεῦ. Περὶ Ἰερυσούνης.	248
ΣΤ'. Αἰσχίνου ἐκ τῶν ἐπιστολῶν.	285

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ

[illegible]

Всего 111

Philokration

1876

Das ist ein sehr interessantes

Manuskript aus dem 18. Jahrhundert

Es enthält viele interessante

Notizen über die Geschichte

der Stadt und die

Bevölkerung

Die Handschrift ist

sehr schön geschrieben

und enthält viele

interessante

Notizen

über die

Geschichte

der Stadt

und die

Bevölkerung

Die Handschrift

ist sehr schön